Universidad de Deusto
Biblioteca

HADRIANI VI

QUESTIONES

IN 4 SENT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Estante 2 B
Plúteo 1

265"15"
Ad 8

449145 MFA

5968

40000449145

Universidad de Deusto
Biblioteca

HADRIANI

SEXTI PONTIFICIS MAXIMI, Quęstiones in Quartum sententiarum. Vbi sacramentorum materia exactissime tractatur.

Vetr
FACULTAD DE TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BILBAO
169

Es de la compañia de Jesus de Palacios de Benaver de Fr.co de Burgos Abad de Sillos. Mayo 1592 años.

PARISIIS.

Vęneunt Ioanni Paruo sub insigni Aurei Lilij in vico Iacobęo.

5968

1528

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iodocus Badius Ascensius Iacobo Dassoneuillę sacrę theologię & Carmelitani instituti professori integerrimo & cum primis docto. S. P. D.

SIngularem eximiamq; gratiam præceptor Venerande contulisti non in me quidam solum, licet peculiariter, sed in studiosos vniuersos, qui emittendas curasti disputatiões & excussiones argutissimas Magistri nostri Hadriani Florentij Traiectensis canonici primarij & Louanien. academiæ (quę mater mea) doctoris & scribę seu Cancellarij excellentissimi in Quartum Sententiarum præsertim circa sacramenta: circa quæ cum multa subtilissime & argutissime disputet ac resoluat: illis tamen quæstionibus supersedet quas aut administrătibus: aut suscip.ętibus ignoraſſe nihil obfuerit. Quapropter cum harum rerũ cognitio sit maxime necessaria: & earundem tam docta decisio legentibus cum primis & grata & iucunda: Non dubito fore q̃plurimos: qui auctorem ipsum in summa admiratione & veneratione hactenus merito suo maximo habitum: multum ob hoc opus obseruantius suspicient: & tibi tanti boni inuentori omnia bona compreca-buntur: mihiq; qui tuo consilio haud temere acquieui: in bonis auctoribus imprimendis successum fœliciorem optabunt. Vnius tamen offensionem & tuæ auctoritati & meæ credulitati subuereor: auctoris videlicet ipsius: cui⁹ opus non emissum nec penitus absolutũ: eo inconsulto: quia absente & apud Hispaniarum regem legationem agente: emisimus. Verum vtcunq; accipiet (precor autem: & confido vt est mortaliũ humanissimus: vt in meliorem partem) hoc boni egerimus: vt aut consummatum mox emittat opus: aut si recusabit: non perpetuum studiosi hac fraudentur parte. Tuo certe: præceptor eximie: candori omnes & theologiæ & iuris vtriusq; studiosi gratias agent habebuntq; immortales: atq; ego in primis qui importunitate mea & vrgenti efflagitatione ad tantum te facinus perpellere potui. Quod quidem consilium quia sero damnes: qua plurimum potes auctoritate purgabis. Vale. Ex Calcographia nostra apud Parrhisios ad kalendas Aprilis. M.D.XVI.

¶ Hadriani Florentij Natione Traiectensis: ꝛ sacre theologie professorum Louanien. excellentissimi: totiusq; Louanensis academie magni scribe seu (vt nunc dicit) Cancellarij sapientissimi / ꝛ inclyti Hispaniarum regis ꝛ Austrie Archiducis Caroli in pueritia pedonomi: nunc consiliarij prudentissimi disputatiões ꝛ discussiones quarti Sententiarum præsertim eorũ q̃ sacramenta cõcernunt. Vnde hec est.

De Sacramento baptismi

Questio prima

VTrum solus baptism⁹ sit paruulo necessari⁹ ad salutez. ¶ Hec q̃stio quoad p tẽ negatiuã exposita petit an nihil aliud a baptismo sit necessarium ad salutẽ. Quoad affirmatiuã: an etiaz baptism⁹ sit necessarius. Arguit igit prio q̃ aliqd aliud. Circũcisio cm̃ est puulo necessaria ad salutẽ: ergo nõ solũ baptismus. Assis p̃batur per illud Gen. xvij. Masculus cui⁹ preputij caro circũcisa nõ fuerit delebit̃ anima illa de populo suo: qz pactũ meum irritum fecit ꝛ t̃. ¶ Secũdo sic: sacramentũ eucharistie est paruulo necessariũ ad salutẽ ergo: assis p̃bat̃ per illud Joã vj. Nisi mãducaueritis carnẽ filij hominis: ꝛ biberitis eius sanguinẽ nõ habebitis vitaz in vobis. ¶ Tertio q̃ nõ sit necessari⁹. Omnis omissio illi⁹ qđ est necessariũ ad salutem est pctm̃: sed puulus eo q̃ nõ suscipit baptismũ nec peccat: Ergo nõ est ipsi necessarius: qz puulus caret motu voluntatis ꝛ vsu rõis sine quibus nõ committitur pctm̃. ¶ Pro parte affirmatiua quesiti arguit. paruulus solius originalis pcti tenet obnoxius. ergo solũ baptisma qđ est remediũ originalis peccati est ipsi necessarium ad salutem.

In hac questione erunt tres articuli. Prim⁹ an circuncisio sit necessaria vel etiã licita. Scdus an paruulo pro cõsecutione salutis necesse sit ministrari sacramentũ eucharistie. Et tertius an baptismus sit necessarius paruulis ꝛ adultis.

Quoad primũ articulum sit hec cõclusio. Circuncisio ꝛ omnes cerimonie legis vetteris extincte sunt quo ad vim obligandi: ꝛ inutiles facte ad sanctificandũ per mortem christi ꝛ mortifere oñib⁹ vtentib⁹ ipsis tanq̃ medijs cõuertibilib⁹ aut necessarijs ad salutem. ¶ Prima pars probatur per illud Saluatoris Jo. xix. imminente morte consummatum est: vbi significasse videtur legem cũ suis pertinentijs: e quoz numero est circũcisio per mortem suam esse terminatam. In cuius signum dicit Matthei. xxvij. cũ emiteret spiritũ: velum templi scissum est in duas partes: ad significandũ iurta doctorum sententias figurarũ cessationem ꝛ veritatis impletionem: vbi glo. interlinearis: in duas partes. i. nouũ ꝛ vetus testamentũ: quasi dicat ostẽdit cursum illorum cessare ꝛ diuisionẽ fieri p̃ morte Xp̃i. ad Ro. vij. Mortificati estis legi per corpus christi. ꝛ ad Gal. ij. At vbi venit fides nõ sum⁹ sub pedagogo. Item ad Hebreo. x. Hostiã ꝛ oblationẽ noluisti. glo. a tpe passionis in quo est cõsummatio oim̃ hostiarum: ceperũt illa displicere / nunq̃ illa ante destruxit: sed subditus fuit. Et Aug: sup psal. xxxix. vnde sũpta sunt originaliter ꝟba illa. Noluit illa deus: quare illa noluit quare primo voluit: qz illa oĩa quasi ꝟba erant p̃mittentis ꝛ ꝟba p̃missiua cũ venerit: qđ promittunt mõ iã annũciatur. Cã diu quisq; p̃missor est donec det. cũ dederit mutat ꝟba. Mõ dicit adhuc dabo qđ se daturũ dicebat: sed dicit dedi. Mutauit ꝟbum quare illi primo placuit hoc ꝟbum ꝛ quare illud mutauit. qz tẽporis sui ꝟbũ fuit. ꝛ p suo tpe placuit: qñ p̃mittebat tũc dicebat: cũ aũt datũ ẽ qđ p̃missum est ablata sunt ꝟba p̃missa data sunt ꝟpletiua. Sacrificia ergo illa tãq; verba p̃missa ablata sunt. qđ est datum ꝟpletiuũ. corp⁹ qđ nostis qđ non oĩs nostis / qđ vtinã q̃ nostis omes nõ ad iudiciũ noueritis. Vbi exp̃resse p̃z post oblationẽ vere hostie nõ esse vtendũ ꝟbis p̃missis illius hostie vt sunt cerimonie veteris legis. Et idẽ iudiciũ est de circũcisione: ergo in morte christi eoz obligatio extincta ẽ ꝛ vtilitas cessauit. ¶ Scda pars ꝟclusiõis p̃z auctoritate Apli ad Gala. v. Si circũcidimini Christus nihil vobis p̃derit: ꝛ paucis interpositis. Euacuati estis a Christo qui in lege iustificamini a gratia excidistis. Ex quo iurta sententiã Aug. specificat q̃ intellectu p̃tius dixerit: si circũcidimini christus nihil p̃dest ꝛ t̃ pura de circũcidi cũ ꝟfidentia iustificatiõis p eam cõsequende aut circũcisionis necessario cõseruande vez ex vltima epistola quam de materia legalium scribit beato Hieronymo.

Sed maioz difficultas est An post passionẽ christi vnq̃ licuit vti cerimoniis legis aut circũcisione sine ꝟfidentia salutis p eas consequẽde aut etiãdẽ necessarijs ad salutem vtendo. ¶ Et videt̃ primo q̃ sic: qz nõ est ꝟsimile apl̃os post acceptum spm̃ sanctũ peccasse mortaliter. Eius ei plenitudine sũt induti ꝟtute ex alto: vt habet̃ Luce vlt. sed apl̃i post acceptũ spm̃ sanctũ seruauerũt legalia. Dicit̃ enim Actu ũ. xvj. q̃ Paulus circuncidit Timotheum ꝛ Act. xxj. q̃ Paulus ẽm cõsiliuz Jacobi assumptis quibusdã purificat⁹ est intrauit cũ eis in templũ annuncians expectatiõem dierum purificationis donec offerret̃ pro quolibet eorũ oblatio: ergo post passionem Christi poterant obseruari sine peccato mortali. Similiter petrus vt dicit̃ ad Gala. ij. cũ venissent quidam Judei Antiochiam segregauit se a gentilib⁹: qđ ad cerimonias legis veteris pertinet. Secũdo sic p̃cepta apostolorum non induxerunt homines ad peccatum: sed ex decreto eorum statutum fuit q̃ gẽtiles aliqua ex eis observarẽt dicit̃ enim Act. xv. Visum est spiritui sancto ꝛ nobis nihil vltra vobis imponere oneris q̃ hec necessaria vt abstineatis vos ab immolatis simulacrorum et sanguine suffocato ꝛ fornicatione: ergo. ¶ Tertio sic ad hoc est exp̃ressa sententia Augustini in vltima epistola huius materie ad Hieronymũ vbi sic ait. fateor sane in eo qđ epla mea cõtinet̃ q̃ ideo sacramenta iudeorũ Paulus celebranda suscepit cũ iã Christi esset apostol⁹: vt docere nõ oĩa esse perniciosa his qui ea vellent sicut a parẽtibus p legem acceperãt custodire min⁹ me posuisse: q̃ addere debuissem illo

Universidad de Deusto
Biblioteca

dūtaxat tēpore quo primū fidei gratia reuelata est. Tūc enī nō erat hoc pniciosum pgressu ꝺo tpis ille observationes ab ebus christianis erāt deserendę si tūc fierēt nō discerneret qđ deus per ẜoy sen populo suo ꝺcepit ab eo qđ in templis demoniorum spiritus imundus instituit. Ꝓinde potius culpāda est negligētia mea: qz hoc nō addidi: q̄s obiurgatio tua. Infra dicit patere in suo scripto ꝟtra Faustū nunq̄ mihi visum fuisse etiā nūc christianos ex iudeis factos sacramenta illa vetera quolibz mō celebrare debere: aut eis vllo mō licere cū illis de paulo semp ita senserim: ex quo illi nihil litere innotuerūt: sicut nec tibi videt cuiq̄ hoc tpe ista simulanda esse cū hoc fecisse aplos credas. Ꝓinde sicut tu ecōtrario loqueris: ꝟ licet reclamant (sicut scribis) mūdo: libera voce pnūcias cerimonias iudeoꝝ ꝟ pniciosas esse ꝟ mortiferas christianis ꝟ q̄cūqz eas observauerit: siue ex iudeis siue ex gentilibus eū in barathrū diaboli ꝟ devolutū. Ita ego hāc vocē tuam oīno ꝺfirmo ꝟ addo: q̄cunqz eas observauerit nō solū ꝺficiter vez etiā simulate eū in barathrū diaboli devolutū. Quid q̄ris ampliusū tu simulationē apostoloꝝ ab huiꝰ tpis rōe secernis: qm̄ tūc fuit appropāda nūc detestanda ꝟ infra. Sicut ergo tu vis locū dare sententie tue vt velis subintelligi nisi falsa citer. Ita nō impudēter flagito: vt etiā nos illic intelligere sinas eis dictū si circūcidimini: pptereavolebāt circūcidi q̄ aliter se putabāt in ẋpo saluos cē nō posse: hoc ergo aio: hac volūtate: hac intentiōe ꝺs q̄s tūc circūcidebaꝭ. Chriſtꝰ ei oīno nihil ꝺderat si cut alibi aperte dicit. Mā si p legē est iustitia christꝰ gratis mortuus est: hoc declarat ꝟ qđ ipe ꝺmemorasti euacuati estꝭ a ẋpo q̄ in lege iustificamini: a gra excidistis Ita q̄ illos arguit q̄ se iustificant in lege credebāt: nō qui legitima illa in eius honore: a quo mandata sūt observabāt intelligentes: ꝟ qz pnūciā de fitatis rōne madata sunt: ꝟ quousqz debeant ꝺdurare: vñ est illd qđ ait. Si spū ducimini nō adhuc estis sub lege: vnde vult colligi apparet: q̄ sub lege est nō dispensative v nostros putas voluisse maiores sed vere: vt ego intelligo: eundē spm̄ sctm̄ nō habere ꝟ c̄: ergo. ¶ Quarto sic: licet di cernere cibos iudicādo alios mundos: alios imundos ꝟ ad manducāduꝫ pbitos: ergo licet post passionē christi seruare cerimonialia. Añs pbaꝭ: qz sicut iudicās se teneri ad festucā leuandā in nullo delinquit in eo qđ iudicat ꝟ facit ꝺformiter. Ita sil'r videt dediscernēte cibos in lege pbitos ab alijs vt vult gl. ꝟ ter. aperte i fine. immo hec videt intētio Apli ad Ro. xiij. q. i hoc relinquēdus est sue ꝺscientie cū ait. Unusq̄sq̄ autē in suo sensu abunder gl. i. in suo cōsilio dimittaꝭ ne scādalū passus a charitate: q̄ est mater oīm virtutū recedat: ergo stat cū charitate ꝟ c̄. imo vt postea apte dicit nō licet coīā tali cibū quē ille cōem ꝟ imundū estimat comedere cū offendiculo talis frīs. Si ei ait ꝓpter cibum frater tuus ꝟtristaꝭ: iā nō sim charitatē ambulas: noli tuo cibo illū pdere: ꝓ quo christus mortuus est. Ubi manifeste vult q̄ scandalizatus in hoc pderet q̄ erat priꝰ in statu salutis. Cōfirmo hoc ex consilio Gāgrēsi. xxx. d. vbi ꝺz. Si quis carnem māducātē ex fide cū religione pter sāguinē ꝟ idolo imolatā ꝟ suffocatā crediderit ꝺdemnandū tanq̄ spē non habentē: qui eā manducat anathema sitet quo videt illa non solum licere: sed cadere sub obligatione. ¶ Quinto sic: licet simulare cultū idolatrie: q̄ a fortiori lz ꝟ licuit post passionē christi simulate seruare cerimonialia legis ꝟ circuncisionē. Añs patet primo auctoritate Hiero. cōmendantis iehu de vtili simulatione idololatrie quia se simulauit velle colere Baal: vt habetur. iiij. Regū. x. vnde dicit vtilem simulationem ꝟ in tempore assumendā Jehu regis Israel nos docet exemplū: q̄ cū nō potuisset interficere sacerdotes Baal nisi finxisset se idolum velle colere ꝟ c̄. imo videt de hoc ꝓ dēm ibid ꝺmendari. Sequit cīm paucis interpositis: qz studiose feciſti ꝟ qđ rectum erat: ꝟ quod placebat in oculis meis: ꝟ oīa que erāt in corde meo feciſti: ꝟtra domum Achab ꝟ c̄. Scđo ꝓbatur idē p illd. iiij. Re. v vbi Mamā syro rogāte Heliseū hoc solū est de quo deꝓceris dēm ꝓ seruo tuo: q̄n ingredietur dās meꝰ tēplum Rēmon vt adoret: ꝟ illo innitente super manū meā si adoraverō in tēplo Rēmon adorāte eo in eodē loco vt ignoscat mihi dās seruo tuo ꝓ hac re. ꝟ c. Rādit Heliseus ei: vade in pace. per qđ videtur Heliseus eidem intimasse q̄ hoc mō simulare adoratiōem idoli licuit ipsi. Et q̄ hoc simulare intendebat Mamā pz: qz vt dicit gl. voluit ibi cū dño adorare ne offenderet dēm: si pariter nō adoraret: Magis autē displicuisset dño idololatrie ibi aliū deū adorare q̄s simpliciter nō adorare. Itē nisi diceret idolotriā simulare peccarēt oēs in theatro ludicre ritus gentiliū agētes ꝟ poetaꝝ more Jouem aut aliū deum iuocātes. Et istud si vez est ꝟtrariū videt dicto Augu. in passu allegato in tertio argumento.

Ad partem oppositam arguitur

primo sic. Quicūqz facit ꝟtra volūtatē dei peccat sed deus noluit cerimonias legis ꝟ circūcisiōem a pte passiōis sue: vt pz ex allegatis ꝟbis apli ad Heb. x. ꝟ gl. ibidē. ergo nulli licuit qualitercūqz eas observare post passiōem christi: siue reputetur necessaria ad salutem que nō. ¶ Scđo ꝓbatur idē ratione qua ꝓbat eas iā nō licere beatus Thomas. ſ iij. q. ciij. arti. iiij. in corpore. q. Omnes cerimonie sunt quedā ꝓtestationes fidei in quaꝓsistit interior deicultꝰ: quā interiorē fidē potest hō ꝓtestari factis sicut verbis ꝟ in vtraqz ꝓtestatione si hō aliqđ falsum ꝓtestat peccat mortaliter. Sicut igit peccaret mortaliter qui fidē suā nūc ꝓtestando diceret christum nasciturum ꝟ passuꝝ ꝟ c̄. Qđ antiqui pres pie ꝟ faciter dicebant: ita etiam peccaret mortaliter q̄ cerimonias legis nunc observaret: quia significabant christum vt nascituꝝ ꝟ passuꝝ: nūc aut sc̄a significant ipsum vt natum ꝟ passum. Et hoc est qđ Augustinꝰ dicit contra Faustum. Jam non ꝓmittitur nasciturus passurus: ꝟ resurrecturꝰ ꝟ c̄. qđ illa sacramēta quo dammō ꝓsonabāt: sed annūciaꝭ q̄ natus ꝟ passus sit ꝟ q̄ resurrexit: qđ hec sacramenta que a christianis agunf nunc personāt. ¶ Ex quo sic arguo. Qđ mendacium in religione fidei siue facti siue verbi est mortale pctm̄: sed omne factū cerimoniaꝝ legis veteris est huiusmodi ꝟ semper fuit post passionē christi: ergo nunq̄ post passionē Chriſti licuit. ¶ Respondeo Quorundam opinio est: qđ vlli vnq̄ licuit cerimonijs vti post passionē christi sine dispensatione dei super significatione cerimoniarum dispēsantis quam eis dedit: puta significare Chriſtum venturum: allegātes ꝓ se Hiero. qui in exꝓsitione ad Gala. dicit Apostolos vsos sacramentis legalibꝰ pia quadam dispēsatione: ꝟ sic quo ad hoc recedūt ab Aug. ¶ Q̄ hec opinio vera non est patet: licet simulare se baptizare: vel sacramentum Eucharistie cōficere sine dei dispensatione super significatione forma baptismalis instituta a deo ad significandū baptismuꝫ ꝟ ferri: pz de his qui docētes alios quō sit baptizandū ꝟba ꝓferūt: aliquē aquā abluēdo: ꝟ q̄ docet aliū missam celebrare simulat se ꝟsecrare ꝓferēdo supra panē ꝟba sacramēt alia sine intētione ꝟsecrandi aut baptizandi. Item nō liceret ꝓferre hāc ꝓpositionē virgo cōcipiet sine intētione aliquid significādi futurū nisi deꝰ sup significatione dispēsaret ꝟ sic nullis liceret vti ꝟbis aut factis materialiter q̄ deꝰ instituit ad significandū aliqđ. ¶ Q̄ aūt hec opinio nō renitat opinioni Hiero. patz: quia ꝟ si vtatur Hiero. ꝟbo dispensatiōis: nō tū vtitur eo vt dicit relaxationem obligationis: quomō dicta opinio accipit: ſz vt dicit discretam distributiōem operum suo tempori dicit enim q̄ pia dispensatione simulabāt apostoli se legem seruare: ꝟ hoc ipsum alio loco eiusdem epistole dici. Finxerunt se iudeos cerimoniarum observatores: nō q̄ Hieronymus (vt ipse testat) quouis mō defendat aliquod officiosum mendaciū sed pia simulationem. Q̄ autem aliud sit simulatio: aliud mendacium: pz in insidijs quas parauit Josue vbi Bayn de mādato dñi Josue. viij. vbi Aug. Quando iustū bellum geritur vtrū ex insidijs an aperte pugnetur nihil ad iustitiā interest: vñ dicitur in dicto cap. Josue vero ꝟ omnis Israel cesserūt loco simulātes metū ꝟ fugientes p solitudinis viā. Ꝓ eodem est qđ dicit Aug. in ca. Querit. xxij. q. ij. p eoꝺ. c. in mādatis. xiij. dist. ꝟ Luce vlti. de saluatore dicitur: finxit se longius ire. ¶ Alia est igitur opinio B. Hiero. q̄ per passiōem Chriſti legalia effecta sunt mortifera: ꝟ q̄ nulli ea seruare licuit: sed simulare ex iusta causa ꝟ pia seu prudēti dispensatiōe: vt dicit voluisse suos maiores quoꝝ mentē ipse exprimit. Et q̄ in ea parte potius sit standum Hiero. q̄s Aug. si sit inter eos discrepātia videt probari ex hoc qđ dicit. xv. d. cap. Sancta Romana ecclesia. Item Rufinꝰ vir ille religiosus plurimos ecclesiastici operis edidit libros nōnullas aūt scripturas interptatꝰ est: sed quoniā beatus Hieronym. in aliquibꝰ cū de arbitrij libertate notauit: illa sentimus que beat. Hieronymū ꝺdicū sentire cognoscimꝰ: ꝟ nō solum de Rufino sed etiā de vniuersis quos vir sepius memoratus zelo dei ꝟ religione fidei reprehendit. Sed in hac materia Hiero. testat se potius aliorꝝ exꝓsitiōem recitasse q̄s ex se aliquid dixisse. Nec ipse videtur plene intellexisse Aug. nec Aug. eum. Putauit enim ipse Augst. velle hereſim Ebionitaꝝ astruere: q̄ vt ipsemet dicit: dicunt legē necessario seruandam: qđ nō dixit Aug. Ecōtra Aug. intellexit Hieronymū velle defensare mendaciū: cuiꝰ ipse noluit esse auctor: ſz potius cū Christo fitatis sectator mēdacij p̄secutor ꝟ ita ex eo nō pōt quinci falsitas opiniōis August.

Cōtra dictam opinionem Hiero

nymi arguit Aug. multū apparēter sic. In effectu Apli nō solum simulare: ſz vere seruabāt sacramenta legis post passionē Chriſti tam Paulus q̄s Petrus ꝟ alij: ergo licuit ea vere seruare. Añs ꝓbat de Paulo de quo minꝰ videt: p illd Act. xxj. Seqn ti aūt die scz postq̄s puenisset Paulus Hierosolymā introibat Paulus nobiscū ad Jacobū oīnesq̄ collecti sūt seniores: quos cū salutasset: narrabat p singula que fecisset deus in gentibus p ministerium illius. At illi cum cognouissent magnificabāt deum dicebātq̄ illi: vides frater quot milia sunt in iudeis qui crediderunt: ꝟ oēs emulatores sunt legis. Audierūt aut de te q̄ discessionē doceas a ẜoy eos rum q̄ per gētes sunt iudeoꝝ: docēs eos nō debere circuncidere filios: neq̄ ēm ꝟsuetudinē ingredi q̄d ergo est: vtiq̄ oportet ꝟuenire multitudinē audiēt eū te supuenisse. Hoc ergo fac qđ tibi dicimus. sūt nobis viri quatuoꝝ votum hītes sup se: his assumptis sanctifica te cum illis ꝟ impende in illis: vt radant capita: ꝟ scient omnes: quia q̄ audierunt de te falsa sunt sed ambulas ꝟ tu custodiens legē ꝟ c̄. Ex quo arguit Aug. sic. Si Paulus nō vere seruasset cerimonias de quibus ibi fit mentio nō dixisset Jacobꝰ ꝟ scient omnes: qz que de te ꝟ c̄. sed putabunt omnes ꝟ c̄. vbi hanc videtur rōem facere: qz falsum nunq̄s potest esse obiectum scientie: sed bene opinionis: nō dixisset scient sed putabunt vel opinabuntur concludens ex hoc q̄ Jacobus ex hoc intendit eos scituros q̄ legem nō sic damnabat sicut idolatriam tanq̄s sacrilegam ꝟ nō a deo mandatā. Et Beda super eoꝺ verbo ait: nō enim ita reꝓbat legalia sicut dictum est si autem ideo celebraret vt actiōe simulata suam occultaret sententiam non hoc diceret Jacobus. ¶ Salua reuerētia que illuminatissimo Augusti. ꝟ Bede debetur. apparet iuxta textꝰ serie Jacobum ibi nō loqui de scīētia: vt dicit certā notitiā siue rei euidentiam: ſz vt dicit estimationē ꝟ credulitatem p̄sumptiōis ex ꝓiecturis habitam. Ꝓbatur priō/ qz sicut certitudine euidentie ꝟ infallibilitatis de adulto scire nō possumus: aut suscipit etiam a nobis baptisma q̄uis sciamus nos ei ꝓferre velle et ipsum suscipere ablutionem ocularitꝭ videam/ si cīm aio nolit hoc suscipere vt scīm ecclesie vel Chriſti sed ꝟsentit solum in exteriorem ablutionem non baptizatur: ꝓ quo est qđ dicit Hugo lib. ij. de sacramentis par. vj. c. xiij ꝟ xxj de eo qui ꝓfert verba ꝟsecrationis super panem sine intētione celebrādi seu ꝟsecrandi. Et de illo qui ludo baptizat Aug ſ sententiarum. vj dist. quarti. ꝟ sanctus Thomas exponendo p̄allegatum passum magistri. Etiam nō pōt nobis cōstare de intentione baptizantis: Ergo similiter nō possumus certi esse an is qui simile agit cerimoniali actui quoad formam actꝰ cerimoniā seruat: vñ si quis ex ira subtrahat se agētibus sociādo se iudeis nō ꝓpterea seruat cerimoniā legis: ergo loquit de scīētia p̄sumptionis humane quomō dicimus nos scire inter aliquos esse mīmoniū. Dicie qđam conciliū de coacte baptizatis q̄ ꝟstat eos baptizatos esse ca. de iudeis. xlv. di. Item q̄ simulaverit videt ex illo Actu xvj. Et assumens Timotheum circūcidit eum ꝓpter iudeos: q̄ erant in illis locis: sciebāt ei oēs q̄ pater eius erat gētilis. Ubi videt hoc fecisse ne scādalizarenf ex hoc q̄ incircūcisū secum assumeret: illis esm̄ constabat q̄ ibi docebat. ¶ Ꝓterea ex observatiōe illa Pauli nō poterant scire scientiam q̄ dicit notitiā euidentē q̄ prius discessionem a lege nō docuerit: ꝟ q̄ ambulās ipe custodierit legē. Tum tertio q̄ Jacobꝰ solū dicit eū delatū de hoc q̄ docebat discessionē a ẜoy se in hoc. ſ. docēdo eos nō debere circūcidere. Ubi negatio non notāter ꝓponit añ debere: debuisset aūt sequi si voluisset intimare eū delatū fuisse q̄ vt sacrilegas ꝟ nō a deo mandata vllo tpe essent ꝟtenēda: ergo videt Jacobus suasisse ad simulationē cerimonie legalis vt ad salutē necessarie: cuius oppositum de latus fuit Paulꝰ docuisse: imo ꝟ turba quā oportuit paulū cōuenire iuxta Jacobi sententiā videt ꝟtra Pau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tū cōcitata/eo q̄ gentilē introduxerit in tēplū ⁊ sic tēplū violasset: ergo illa opiabat legē necessario seruandā: ⁊ ex facto ꝑhauli patuit eā oppositā opinionē sciturā. ¶ Dico igit cum ꝓierony. q̄ nūq̄ licuit post passionē christi/etiā sine ꝯfidētia salutis ex eis dependentis/ aut sine eis esse nō potētis vti legalibus sacramentis aut cerimonijs nisi simulate/ ad vitandum aliq̄ scandalum: ꝑz ꝑ argumenta ad oppositū q̄ hoc esset ꝓtestari falsā fidē. Nō enī illa falsa ꝓtestatio iā plus arguit mortale potīs q̄ tūc: imo nec deus sup mēdacio dispensare potest vt liceat.

Ad argumenta ante oppositum

Ad primū dico q̄ apostoli post acceptū spūsanctū nō solū obseruabant legis cerimonias quoad exteri⁹ opus: sed etiam cū confidentia salutis estimātes scilicet legem ligare/ q̄ admittere videt Aug. semp fuisse mortale peccatū post passionē christi ꝑz hoc Act. x. de ꝓetro qui noluit manducare cōmune ⁊ immūdū. Et quoad talē verā obseruationē legaliū cū estimatione obligationis excusabat aplos ignorātia quousq̄ per spiritū sanctum essent edocti oīa cerimonialia legis e ēymbras ⁊ signa ꝓgnostica plenitudinis christi: alias dico licebat eis simulare legis cerimonias ꝓpter scādalum iudeoꝝ vitandū. Et sic obseruabat ꝓaulus: vt ꝑz ex decursu text⁹ Actuū xvj ⁊ xxj. Quō liceret seruo christiano occulto apd paganos vesci idololaticis. ꝓper q̄d censet aba alijs venerari idolum sicut ⁊ ipsi. Et ita simularet ibi nō falsum significādo: sed vez occultando. Vō autem dicunt doctoꝛes nr̄i nō esse verisimile aplos aliquid simulasse: in ijs que fidem tangūt ꝓpter vitandum scādalū. Indecens ē enī videt: dicit bea. Tho. j. ij. q. ciij. arti. iij. q̄ Apli ea vitarēt ꝓpter scādalum q̄ pertinēt ad veritatem doctrine ⁊ vite: ⁊ q̄ simulatione vterent in ijs q̄ pertinēt ad salutem fidelium: ⁊ iō sequitur opinionem Augu. cū alijs. ¶ Cōtra istud videt expssus textus apli ad Gala. ij. de ꝓetro et Barnaba ibi dicit: ꝓrius edebat ꝓetr⁹ cū gentib⁹ cū aūt venissēt quidā a Jacobo subtrahebat se timēs eos q̄ ex circūcisione erāt: addit ⁊ simulationi eius ꝯsenserunt ceteri iudei. Jta vt Barnabas duceret ab eis in illā simulatione: vbi post acceptū. ss. immo post tertiū ꝯsiliū sup obseruantia legalium habitū. Actu. xv. vt refert magister hystoriaꝝ. Jtē ꝓiero. in epistola: ⁊ ponit in glo. licet Augustinus magis arbitret ante fuisse. ¶ Fortasse dices: in ipsa simulatione peccabūt: doctoꝛes vero intendūt q̄nō decuit eos simulare nō q̄ nunq̄ ꝓter decentiam egerint hoc stare videtur: qz iuxta sententiam Augustini q̄ in hac parte extrema videtur ꝓpter factum obseruationis legalium⁹ in senon fuit ibi ꝓetrus reprehensibilis: neq̄ a ꝓaulo reprehensus: sed quia cozā gentibus eas scz cogendo iudaizare: vñ Glo. ex Augustino. Nec peccat ꝓetrus si iudaizat: sed q̄ gentes cogit iudaizare suo exemplo: in quo solo paul⁹ eum reprehendit: ergo tali sententia simulatio videt in ꝓetro ⁊ Barnaba ⁊ alijs licita: sed ꝓpter gentes in tali loco ⁊ earum presentia non licuisse.

¶ Huiusmodi aūt simulatio apostoloꝝ debet intelligi nō q̄ facta ipsa non vere egerint: sed quia nō faciebant actus illos tanq̄ cerimonias legis obseruātes: sicut si aliquis pelliculam membri virilis abscinderet causa sanitatis non causa circūcisionis iudeoꝝ seruande. Et q̄ talis simulatio de ijs etiā q̄ fidei sunt nō solū liceat sed etiam faciēda aliquā do est: patet. liij. di. In mādatis. Oportune ēn nō importune ꝑdicanda est veritas. vitium ēn animi est indignis secreta reuelare: vt dicit in expositione beati immaculati: vel sanctū dare canibus: vel margaritas spargere ante porcos. Nec credo Augustinum vnq̄ a ꝓiero. sniā quoad pūctum de simulatione recessisse si recte cepisset q̄d ꝓieronymus per simulare seruare legalia intellexisset: vñ in vltima epistola quā senex dictauit cum alias vt dicit ipe iuuenis dictasset: adhuc requirit quid per verbum dispēsatiue intelligat: ⁊ videt argumento ꝓbatio q̄ nihil intelligere potuit q̄ officiosum mendaciū. ¶ Ūn ꝓ summa huiꝰ materie dico q̄ nullis licuit post passionem christi seruare vere legalia post reuelatiōem eis immediate vel medio apostoloꝝ factā/ qz oīa illa erāt ꝓgnostica Christi venturi: vt hmōi .i. vt legalia: tales erant christi fideles Antiochie cozā quib⁹ ꝓetrus gentiliter nō iudaice viuēs simulauit se iudaizare: ⁊ ita volens vitare scādalum iudeoꝝ illa veritatis occultatione scādalizauit gētiles anthiochenos ex natura facti/ q̄uis inaduertentia ⁊ pius zelus videretur eū excusare a mortali. Et in hoc saluatur veritas reprehensibilitatis ꝓetri. q̄d videt asserere ꝓaul⁹ ad Gals. ij. Nec ꝑsimile est ꝓieronymū cōtrariū illius asserere voluisse: q̄uis illū dicat simulatorie ⁊ dispensatiue reprehensum intelligēs hoc de facto ipso quod licuisset ei coram alijs. Ad scām: rndet bea. Tho. j. ij. q. ciij. arti. in solutiōe ad tertiū dicens. Quidā dixerūt q̄ illa ꝓhibitio apostoloꝝ nō est intelligenda ad literam: sed secundum spiritualem intellectum: vt. s. in ꝓhibitione sanguinis intelligatur ꝓhibitio homicidij: in ꝓhibitione suffocati intelligatur ꝓhibitio violentie ⁊ rapine: in ꝓhibitione immolatoꝝ intelligatur ꝓhibitio idolatrie: fornicatio autem ꝓhibetur tanq̄ per se malum: ⁊ hanc expositionem accipiunt ex quibusdā glosis que huiusmodi ꝓcepta mystice exponunt. Sed quia homicidia ⁊ rapine etiam apud gentiles reputabant illicita: nō oportuisset sup hoc singulare mādatum dare ijs q̄ erāt ex gētilitate cōuersi ad Christū. Ūn alij dicūt q̄ ad literā illa comestibilia fuerant ꝓhibita nō ꝓpter obseruātiā legaliū: ꝯ ꝓpter gulā ꝓrimendam. vñ dicit ꝓieron. super illū Ezechielis. xliij. Omne mozzicinium ⁊c. condemnās sacerdotes qui in turdis ficedulis ⁊ ceteris huiusmodi. s. hec cupiditate gule non custodiunt: sed quia sunt quedā cibaria magis delicata ⁊ ad gulam ꝓuocantia: ideo nō fuerunt hec magis q̄ alia ꝓhibita. Jdeo dicendum secundum tertiam expositionem q̄ ad literam ista sunt ꝓhibita nō ad obseruandum cerimonias legis: sed ad hoc vt posset coalescere vnio gentilium ⁊ iudeoꝝ in simul habitantium iudeis enim ꝓpter antiquā cōsuetudinē sanguis ⁊ suffocatum erant abominabilia: comestio autem immolatoꝝ simulachris poterat in iudeis ad generare circa gentiles suspitionē redditus ad idolatriam ⁊ ideo ista fuerūt ꝓhibita ꝓ tempore illo in quo de nouo oportebat conuenire in vnū iudeos ⁊ gentiles: ꝓcedente autem tempore: cessante causa cessauit effectus manifesta euangelice doctrine veritate in qua dns docet q̄ nihil q̄d ꝓ os intrat coinq̄nat hominē. Matt. xv. ⁊ q̄ nihil est reiciendū q̄d cū gr̄arū actione suscipit. ꝓime ad Timothe. iiij. Fornicatio aūt ꝓhibet specialiter: quia gentiles reputabāt eā non esse peccatum. Sustinētes ꝓimā opinionem impugnat hāc tertiā opinionē: qz in illo cōcilio Aplo

rum disceptatio erat super necessarijs ad salutem ⁊ conclusio erat nihil onoris imponere gētib⁹ ꝓter hec necessaria: glo. sine quib⁹ salus nō est: ergo nihil eis noui imposuerunt oneris: sed sola necessaria declarauerūt ꝓcetera nihil sic: pari rōe mādatū essz gētilib⁹ nō edere carnes porcinas ⁊ alia sm legē cōia: ⁊ immūda q̄ eque abominabilia sūt iudeis sicut sanguis. ꝓcterea nec sic debuisset imponi oibus gētibus ꝓ quolibet loco ⁊ tēpoꝛe: sed dū ꝙuenirēt cū iudeis. Jtē q̄d in epistola dicit: immolatis simulacroꝝ nō videt subaudiendū edendum: sed faciēdum: vt sensus sit ab immolādo idolis: patet iudicio Jacobi ibidem in quo habet a cōtaminationib⁹ simulacroꝝ. ex quo sumpta est epistola Aplorꝝ: ⁊ Aplus docens Corinthios licitum esse vt vescantur idolothicis debuisset eis declarasse mandatum Aplorū in illis casibus in quibus ipse loquebatur: vel tunc amplius nō ligare. prime ad Corī. viij. ⁊. xj. Nec ꝓbatio assumit verū: quia vt dicit idē Thomas. j. ij. q. xciij. ar. iij. apud germanos olim latrocinia nō reputabāt inquit: vt refert Julius Cesar in lib. de bello gallico. Et ꝑs. c. dicit q̄ Hebrei nō solū gētiles imitati sunt Beelphegoꝛ: comederūt sacrificia mortuoꝝ: ⁊ effuderūt sanguinē innocētum. i. sanguinē filioꝝ ⁊ filiarū: quas sacrificauerūt sculptilibus chanaam ⁊c. Quō saluari debeat ꝙdam ꝓieron. Ezechielis. xliij. Ūn in Altisio. part. iij. qui dicit. Cōdemnat ergo illa glosa sacerdotes qui procurabant q̄ interficerentur aues ⁊ carnes dulciores ⁊ q̄ teneri oꝛes essent ad manducādū. Cōdemnātur aūt nō qz hoc faciunt: sed qz auiditate gule hoc faciunt vt dicit glo. ipa ꝓiero. Quccūq̄ harū opinionuꝝ teneatur in hoc saltem omnes ꝯcordant q̄ nō imponebant ex ceremonie legis ⁊ hoc sufficit ꝓposito nro. ¶ Ad tertiū cū dicit Aug. quicūq̄ eas seruauerit nō solū veraciter: verūtā simulate eū in barathrū diaboli inuolutū: nō intendit q̄ mimice eas simulās vt in ludis theatralibus fieri solet: ꝓ hoc decidet in barathrū diaboli: ꝙ quicūq̄ eas obseruauerit: vt legis cerimonias siue ꝓficiter: siue simulate: vt simulatū dicit mendacium factī: ita. s. q̄ siue mente ita sentiat: siue cōtrarium decidit in barathrū: quoad primū ēn tenet oppositū scire: ⁊ quoad scām est mētiri in his q̄ sunt de fide: q̄d ex genere est mortale: ⁊ q̄d sic intellexerit ꝓiero. patet ex vltima epla. Sed an ꝓpter scādalum vitādum posset quis simulare se legem seruare/ sine tū mendacio ꝙbi ⁊ facti nō determinat ibi ab Aug. nec video quid ꝓhibeat: si cā sufficiens occurreret ⁊ posset sine scandalo/ q̄d addo ꝓpter factū Eleazari aut cōsimile in populo de quo ij. Macha. vj. cū astantibus daretur ei alia caro loco porcine nō inquit cōuenit etatem nostram simulare: q̄d vtiq̄ videt sibi licitum fuisse vbi sine scādalo potuisset. ¶ Ad quartum dico: q̄ diu licet ignorare alicui legalia esse vmbrā ⁊ signa Christi venturi: ⁊ passuri: licet illis seruare sacramēta legis: vt hmōi/ etiā existimādo ea necessaria esse ad salutē: sicut de alijs indifferentibus: puta de leuare festucā ⁊ similibus. Patet hoc de Apostolis qui post acceptū. ss. hoc mō seruabāt legalia: vt patet Actuū. x. ⁊. xvij. Sed ignorantia culpabilis qualis esse videtur in hominib⁹ nr̄ī tēpoꝛis dū seruāt legalia cū ꝯfidentia legis tāq̄ sab eis sit salus: vel nō sine ea: non excusat a pcō qz iā hoc sufficienter docet i ecclia dei. Si tū detur cathecuminus ex paganissimo ad legē Xp̄i ꝙuersus qui nondū de hoc edoctus ex passu legis veteris: quem in ecclesia dei recitari audiret aut ꝑ se legit credit legē adhuc currere ⁊ ideo seruet: nō credo talem peccare ⁊ q̄d amplius est si fidissimiliter ꝑsumeret q̄ pinitio si de hoc ei disceptatio fieret a fide iā cepta deficeret talis infirm⁹ assumēdus esset iuxta sniaz apli nō in disceptationib⁹ cogitationū ⁊c. Ad Ro. xiiij. Si cūq̄ tū adiūgeret errozi suo ꝑtinaciā ꝓ heresim mortaliter peccaret etiā si solū estimaret se teneri ad pascendū aues celi certa mensura frumentorū: vt habeāt creature dei vñ viuant. ¶ Si dicas aut talis est volens ifozmari de oibus q̄ iūt fidei aut nolēs. Si ꝓmū nō est ei ꝯtinēda ꝑtas nec scādalizabit ꝑtate edocta: nisi forte scādalo pharisioꝝ quod spernendū est. Et si scām: iā iūgit errozi suo ꝑtinaciā: ⁊ sic est de facto hereticus recedens a Xp̄o q̄ nō tenemur vt apparet ad obseruantiā illius ꝓbi apli. infirmū in fide assumite ⁊c. ¶ Hoc dico primo q̄ datur mediū inter velle ⁊ nolle ifozmari pura negatio vtriusq̄: cui⁹ oppositū videt supponere argumētū. p. cēdo a diuisione illa tāq̄ sufficienti ⁊ ad velle ifozmari nō obligamur ad semp sicut nec ad alia q̄ sūt ꝓcepti affirmatiui. Scdo: q̄ li velit ifozmari possumus nihilomin⁹ ꝓcognoscere q̄ de hoc scādalizabitur q̄ tū humana infirmitas futura cognoscere permittit in actib⁹ hoim ⁊ tūc crudeliter etiā requisiti dicerem⁹ eidē de interrogato fidē eccle: ꝓbi gra: quia nō sum ego ille q̄ possim subtili⁹ iudeo q̄erso reddere rōem: aut passum scripture sacre ondere: vñ doceā legalia nō posse seruari sine pcō dū teneant vt necessaria ad salutē: nōne crudeliter scādalizarē ⁊ ꝓcuterē ꝓ sciam eius infirmā cui ex imperitia mea laqueū injcerē credēdi ecclesiā dei vel xp̄i habere fidē volūtate hoim ꝓficta ⁊ ex hoc falli: qz auctoritati diuine nō inmitt⁹? ¶ Tertio ⁊ si ponat ignorātiavolūtaria cui⁹ ꝓtrariū tenet scire: tenet nihilomin⁹ ad huc eū celare ꝓpter quā oīno a fide recederet. iuxta illū. j. ad Corī. iij. Ē fres nō potui vob⁹ loqui tāq̄ spūalib⁹: sed quasi carnalib⁹ tāq̄ parulis in Christo lac dedi potū nō escā nondū ei poteratz. Et ne forte quis ibi nitat euadere q̄ loquit de ijs q̄ nō laborabāt ignorātia culpabili: aduerte q̄d sequitur: sz nec nūc quidē ꝓtest⁹: adhuc ēn carnales est⁹ q̄d est hoc nō potui: misi q̄d nō debui: vt exponit glo. maluit tū dicere nō potui/ quia hoc posse negat per iustitiā. Nō debui aūt/ vt cōiter sumitur/ obligatiōne negat: sed vt exponit ꝙbum Apli dicit obligationem ꝯtrarij: vt sit sensus debui nō. Q̄n autem scandalū ꝯsentatur oriri ex malitia ⁊ sic cōtinendū est imptinēs ꝓposito: satis est nosse q̄ hec distinguunt sicut peccatum ex industria seu malitia/ a pcō ex infirmitatis ⁊ ignorātie. Vūq̄ tū est agēdum vnde scādalizentur hoc mō ex indifferētibus/ vel que solum fiunt eis nociua: vt intimatio ꝑtatis: vel correptio in occulto/ hoc ēn obuiaret legi charitatis: quemadmodū si sciā egrotū nolle abstinere a vino: teneor ei nō dare medicinā que eū ꝓseruaret a morte sine vino: ⁊ cum vino citius duceret ad mortē. ¶ Quoad cōfirmationē ex concilio Gangrensi videt ibi glo. sentire q̄ adhuc ligat quoad idolatrica allegās ꝓ illo illud Aug. Sicut satius. xxxij. q. ij. c. ꝓresbiteros. i. distin. Ad verbum autem Apost. ꝓime ad Corī ⁊ j. Si quis vocat vos infidelium ad cenā omne quod vobis apponitur manducate nihil interrogantes ꝓpter conscientiam ⁊c. Respondet q̄ pcedit suo tempoꝛe quo pauci erāt fideles. De suffocatoyero ⁊ sanguine dicit q̄ ꝓhibita erāt tantum in

figura: ꝛ ita hodie nō tenent. Dominus Car. seqns ibi Hugonē dicit hoc ꝓ ꝯsuetudinem abrogatuz: q̄ est optima legū interpres vt habes ca. Cū dilectus filius de ꝯsuetudine extra. ff. de le. ꝛ constit. prin. l. Si de interpretatione. Et tacito ꝯsensu per ꝯsuetudinē lege abrogaf. ff. de leg l. de quibus. Ego dico: dictū Apli adhuc yex esse/ ꝛ nūq̄ saltē post ei⁹ epistolas ꝓhibitū esse idololatrico vesci: ꝛ estimo dños meos turistas male intelligere ter. videl cū intelligendū q̄ crediderit ꝯdēnandū talē esse anathema: ipsi intelligūt q̄ eam manducat esse anathema/ ꝛ sic nō est per fectā fnīa ex prima particula textus dū hoc mō ordinat: sed intendit textus: si q̄s crediderit māducārem ꝛ t. q̄ crediderit ꝯdēnandū tanq̄ spē nō habentē: q̄ māducauerit eā: ille hoc credēs sit anathema: q̄ pōt q̄s hoc licite facere: vel q̄ abominat illa comedere/ vel q̄ vult aliis in hoc complacere. Hoc apte patet ex ꝟbis canonis: put in Isydoro de synodo habentur: que sunt si quis carnē manducantez ex fide cū religione preter sanguinem ꝛ idolo immolatum ꝛ suffocatū/ crediderit ꝯdemnādum tāq̄ spem nō habentē q̄ eas manducat anathema sit. Et parū facit quod glo. allegat. c. Sicut satius: q̄ ibi loquit cū scandalo aliox: ꝛ capi. presbyteros in veneratione idoli vbi ad hoc cogebant necessitate violentie/ ꝛ vis nō metus: vt patet ex textu. Et q̄uis hoc essz ꝑceptum ecclesie: ꝛ adhuc curreret nihil cōtra propositum: quia nō obseruaretur adhuc tanq̄ cerimoniale legis vt etiam fatentur sustinētes hoc ꝑceptū Apostolorum adhuc literaliter currere. Et ꝓ hoc patet solutio quū excluditur etiā illud Esa. j. quasi olera virentia oīa tradidi vobis/ excepto q̄ carnem cū sanguine nō comederis: sanguinē enim aiarū ꝛc. Ex quo nituntꝫ quidam concludere/ q̄ hodierno ad huc tempore nō licet carnem cum saguine puta suffocatū comestū a bestia aut aliud cuius sanguis effusus nō est comedere. Ad quintam quidam dicūt q̄ nō solum idololatria: sed etiam simulatio idololatrie est per se mala: ꝛ que p se mala sunt: sunt indispensibilia: nec possunt bñ absq̄ peccato fieri: de quorum numero dicūt esse simulationē idololatrie Lyra ꝛ Rabbi Paulus burgen. vt patet. iij. vj. Sed istud solū veritatem hz de simulatione vt dicit mendacium facit: quomō hypocrita dicit simulare ꝑsonam iusti hominis: ꝛ ex hoc ipso facto mentiri/ non autem vt simulatio se extendit ad oēm simulationē qui em̄ in theatris ꝑsonam idololatrātis agit inuocando Jouem aut sacrificando vt fieri solet nō peccat: nec mentitur facto. Nā vt dicit Aug. lib. de mēdacio. A ratione mēdacij secludenda sunt loca: que nunq̄ putāda sunt esse mendacia/ habent em̄ euidētissimam ex pnunciatione atq̄ ipso locātis affectu speciem animi nequaq̄ fallentis: ꝛ si nō vera nunciatis hec ille. Item serio se simulando cōtingit verum velle occultare ꝑ signum quo ꝟ̄ similiter credimus alios decipiendos: quō Dauid corā rege Achis simulauit se furere/ ꝛ si quis hoc modo simulet idolatriam dū non requiratur confiteri cuius secte sit aut talis apud alios habeatur qui facto suo alios in errorem confirmet vel a veritate deiciat non videt magis peccare idololatriā simulando: q̄ si metū vt Josue: aut furorem simulare vt Dauid: ꝛ hoc videt concessisse Deus eus Rama Hieronymus commēdare in Jehu. ꝛ sic licuit maxime ex causa simulate seruare legalia: quomō si quis coram sortilego leuādo nomia iscriptorū dicat si videbas furē/ currebas cū eo: nō aīo iuocādi demonē: sed vt sciscitet an aliꝰ talis sit ꝛ cū ab errore reuocet: dicit simulare superstitionem.

Contra ꝓmā partem conclusio

nis principalis puta q̄ circūci sio nō sit rictā quo ad vim obligādi arguit Doctor subtilis sic. Aū passionem christi ꝑ institutionē baptismi fuit extincta obligatio circūcisionis ꝛ remansit solū sub consilio: ergo nō per passionē christi. Assis ꝓbat. q̄ si vnū ꝑceptum impositū reuocat totaliter aliud ꝯsilium secundo: tio de vno facit aliud nō necessarium: q̄ cuius actus preceptum est alterius ꝓhibitio eiusdē actus consiliū est licentia de nō obseruādo reliquū: ergo si preceptum de baptismo erat ꝓhibitio circuncisiōis ꝗtum ad fructū sequit q̄ cōsiliū de baptismo erat reddens circūcisionez nō necessariā. Scdo q̄ si aū passionem christi aliqs iudeus ad ꝓdicationē christi vel Petri paruulum baptizasset ꝛ nō circūcidisset si paruulus fuisset mortuus fuisz saluatus: q̄ recepisset gr̄am in baptismo: a pria em̄ institutione, baptism⁹ ꝯtulit gratiā. Et si dicatur q̄ paruulo/ sufficisset baptismus: sed pater peccasset nō circūcidēdo illum. Contra. pater aū octauū diem potuit puulum suum baptizare ꝛ ex quo ille habuit remedium contra originale ꝛ hoc pater credidisset: nā credidit baptismū ad hoc efficacem: tūc videt q̄ nō necessario tenebat puidere/ paruulo de alio remedio. Secūdo probat etiam Scotus nec vim obligādi nec vtilitatem circūcisionis cessasse in passione quo. ad eos saltē qui ignorabāt baptismū institutū ꝛ legem circūcisionis reuocatam. Primo sic. Nullus aliter se habet ad aliquā legem: nisi q̄ sibi est aliter ꝓmulgata: sed post passionem Christi aūq̄ Apostoli ꝓdicassent baptismū nō fuit baptismus aliter promulgatus ꝗ ante: ergo nō aliter obligatur aliquis post passionē christi ad baptismum ꝗ ante. Secūdo sic: ab eodem hñt ꝑcepta vim obligandi ꝛ medēdi seu curandi. patet per Bedam sup illud Joan. iij exponitur de litera. d. i. Nisi quis renat⁹ fuerit: ꝛ t. Qui nūc per euangelium suū terribiliter ꝛ salubriter clamat nisi quis renatus fuerit ꝛ t. terribiliter dicit ꝓpter arctam obligationē/ salubriter ꝓpter efficacē medelā. Ille dudū clamabat per legē Malachias cuius caro ꝑputij circūcisa nō fuerit: peribit anima eius de populo suo: sed circūcisio habuit vim obligandi ꝛ medendi quousq̄ authentice reuocarek: ergo per illud habuit vim vsq̄ ad eius reuocationem: sed per solā christi mortē nō est aliter reuocata ꝗ ꝓius patet ex ratione ꝑcedenti: q̄ non erat aliter promulgata. Tertio post mortem Christi vsq̄ ad tempus ꝓmulgationis Judei tenebāturcir cūdidere paruulos suos: quia nullo mō constabat eis de reuocatione circūcisionis: nō autem Judeus cōtulit eam paruulo: nisi vt vtilem ꝛ necessariam ad salutem: quia tenebatur ponere spem in ea sicut prius/ ergo tenebātur necessario habere falsam opinionem de circūcisione: quod nihil est dictu/ quia deꝰ nullum decipit/ nec obligat necessario ad decipiendum. Quarto sic. Munq̄ fuit homo relictus sine certo remedio/ de quo nō esset certus q̄ erat remedium certum/ sed illo tempore post passionem ante publicationem Euangelij nullū fuit aliud certū remediū Judeis datū de nouo/ q̄: nec publicatū: ergo remisit idem quod prius ꝛ eque certum remedium

sicut prius: hec Scotus. Ad primum dicendum negando antecedens. Et ad probationem cum dicitur: cuius actus preceptum est prohibitio alterius eiusdem actus consilium est licētia de non obseruādo reliquum: dico q̄ hoc solum veritatem habet de incompossibilibus: vt sūt virginitas ꝛ actus coniugalis: sed in proposito potuit quis vtrūq̄ adimplere pura suscipiendo aut dando circūcisionem ꝛ baptismum. Vel dicitur q̄ preceptum baptismi nō est prohibitio circūcisionis licet per accidens simul cōcurrant preceptum vnius ꝛ prohibitio alterius: potuisset enim deus instituisse baptismū ante suā mortem debere currere sub precepto ꝛ hoc simul cū precepto circūcisionis: sed per accidēs stant simul preceptum baptismi ꝛ prohibitio circuncisionis. Itē dicit ipsemet Scotus. Baptisma fuisse in precepto cum adhuc circuncisio esset Judeis licita: ergo preceptum baptismi non est circuncisionis prohibitio apud cum ꝛ c. potuit ad certum finem cadere sub cōsilium stante precepto baptismi. Ad secundum dico vt ibi dicitur q̄ pater peccasset non circuncidēdo: non obstāte q̄ paruulo sufficienter erat puisū de remedio salutis quemadmodū de Cornelio Centurione Actuū. x. qui sanctificatus per spiritū sanctum post baptismus est: ꝛ zacharias tenebatur circuncidere Joannē Baptistam cui sufficienter cōstitit ei Joannē fuisse in vtero sanctificatum. Nam ꝛ preceptum circūcisionis datū est a deo ipsi Abrahe iustificato a deo: vt patz ad Ro iij. ꝛ iiij. ꝛ nihilominus renebatur se ꝛ alios etiā iustificatos circuncidere: paruulus nō baptizat⁹ erat sufficiēter in statu salutis per solū baptisma: quia solū originale habebat quod per ipsum deletum est. Ad secundū principale Scoti quo probat circūcisionē nō amisisse vim obligandi iudeum per mortem Christi. Respōdet defensor sancti Thome dominus Capriol⁹ q̄ illo tempore medio quo nondum erat eis reuocatio legis insinuata non obligabatur ad circuncisionem ex aliqua vi circūcisiōis nec ex diuio precepto quod erat reuocatum in passiōe Christi: sed obligabantur ex quadā erronea conscientia qua credebāt circuncisionē adhuc obligatoriam ꝛ salutiferā esse ꝛ ex ignorantia qua ignorabāt solū baptisma esse salutiferum: immo oppositum credebant: ꝛ forte in talem erroneam conscientiam inciderant multi eorum merito peccatorum precedentiū. Conscientia enim erronea obligat ad non faciendum contra illa ꝛ non excusat in illicitis nisi sit ignorantia inuoluntaria vt ibi ad longū deducit ex Thoma. j. ij. quest. xix. arti. v. ꝛ vj. Et cum contra hoc arguitur: preceptū de baptismi susceptione non habuit vim obligādi: ergo preceptū de circūcisionis obseruantia non perdidit vim suam ante reuocationis promulgationem: ꝛ ita non statim post passionē Christi ꝛ c. Respondet negando conuenientiā ꝛ non est simile: quia plura requiruntur ad construendū ꝗ ad destruendum: te ad hoc vt sententia aliqua vel preceptū superioris liget plura requiruntur ꝗ ad hoc vt nō liget: q̄ ad secundū sufficit sola reuocatio: ad primū autem nō sufficit sola institutio: sed requiritur promulgatio. Verū licet sola reuocatio ꝑcepti tollat eius vim obligandi tamen subditus cui datū est illud preceptum obligatur ad illud obseruandū donec sibi innotescat reuocatio: nō quidē virtute precepti: sed propter dictamen ꝯscientie sicut supra dictū est hec ille. Cōtra. ista vident sibi repugnare quia stat iudeum non iudicasse se obligare ad circūcidendū anteq̄ reuocatio sibi fuerit intimata/ cōcurrēte tempore quo circūcidere debuit puta octauo die masculi. Jam sic iste peccauit nō circuncidēdo: ꝛ non contra conscientiam: ergo contra legem circūcidendi vel omnino non peccauit quod est contra secundum. Preterea omne peccatum aut est cōtra legē aut contra conscientiā: non enim est inuenire quin ligetur lege ad oppositum: vel errore sue cōscientie: includēdo sub errore deinde dubietatē: sed iudeus statim post passionem Christi non aduertēs seu nihil cogitans de preceptis legis agens oppositum puta omittendo circuncisionē: vel comedendo carnes vetitas in lege peccauit: ergo adhuc ligabatur lege: quouscq̄ cessatio legis fuerat ei intimata. Consequentia tenet: quia talis nō peccauit contra conscientiā ex quo nullam conscientiam immo nec dubium de actu fecit. Preterea sicut intimatio precepti non ligat hominē nisi per preconē authenticū pronuncietur eo modo quo merito debeat ipsi fides adhiberi: vt fundatur in illo Joānis decimoquinto Si non venissem ꝛ locutus eis non fuissem peccatū non haberent: ꝛ si opera nō fecissem. q̄ t ergo similiter denunciatio reuocationis nō liberat nisi per preconem authenticum modo authentico intimetur. Et hoc patet de sententia excommunicationis: vbi dicitur q̄ excōmunicatus debet euitari, donec per literas authenticas legitime constet eum absolutū maxime vbi esset alteri preiudicialis Harū enim refert an facta sit intimatio reuocationis nō authētice: vel simpliciter non facta. Tunc pone ipsum credere legem reuocatam ex dicto preconis insufficiētis: et iam omittat agere qō lex precipit hic peccat ꝛ non contra conscientiā: ergo adhuc videtur ligari lege. Dicitur, forte supplendo subtiliter quod minus posuit q̄ iudeus in casu posito nō peccat cōtra legem circūcidendi quet unc non erat: ꝛ nullus ligatur eo quod non est: sed ligatur vel propria conscientia si errorem habeat: aut ad minus lege nature qua prohibemur imprudenter agere vt temere loqui. Ecclesiastes quinto: ꝛ prime ad Timotheum quinto. Sine preiudicio nihil facias in alteram partem declinando: ꝛ vniuersaliter iubemur prudēter agere. Prouerbiorum quarto. Oculi tui recta videant ꝛ palpebre tue precedant gressus tuos. Quē admodum enim mala intentio voluntatis inficit omnem actum etiam de genere bonum qui ex ea procedit: ita similiter actus imprudentie omnem actū ex ipso vt dicramine illicitum mo̲aliter malum efficit Jam iste qui de precepto circuncidēdi nō aduertit non adhibet sufficientem diligentiā cognoscendi q̄ ei sunt ad salutem necessaria.

Sed istud verum est aut sufficiens: quia ignorantia non est actualis culpa nisi pro tempore quo est eiꝰ qō quis scire tenetur. Et ergo dicunt doctores: Thomas prima secunde quest. lxxvj articulo scdo q̄ ignorantia est peccatum ratione volūtarie negligētie opposite diligētie qua quis adhibere tenet vt sciat q̄ scire tenet. Et nisi iā sic ignorātia illa ꝗdiu duraret esset pctm̄: ꝛ sic nūq̄ deleretur culpa ignorantie aut peccatum ex culpabili ignorantia factū nisi deleta ignorantia quod falsuz est. Exemplū nequi vroꝛ debitum nō reputans hoc illicitū: post effectus impotens per membꝛi detruncationē: peniteo ꝛ confiteoꝛ de omnibus peccatis mortalibꝰ mihi occurrentibꝰ debita negligentia adhibita: absoluoꝛ etiā ab illo nec manet talis ignorātia amodo in me culpabilis: cū hoc scire iā nō spectet ad statum

meū. Jdē esset si vxore mortua aut simul ingrediente religionē ēt ea profitear/ergo similiter post passionem licuit iudeo ignorare esse aut etiā fuisse legē de circūcidēdo octauo die:ex quo nō erat pro tūc eius qō illo tēpore scire tenebaf. Et sic potuit singula sua agibilia prudētissime absq; quacūq; temeritate agere non ꝓstito sibi de legis circūcidendi reuocatione aut aliorum ceremonialiū quam fortasse nunq; nouit aut tunc nō recolit:q̄ ante passionem Christi talis ignorātia fuit aut ad min⁹ fuisset in eo culpabilis. Nec potuisset tunc legalia sine temeritate omisisse ex quo laborasset ignorātia vincibili ei⁹ quod scire tenebatur. Et idē iudiciū est de eo qui iudicat per errorē se ad aliquid teneri pro tēpore a. interea aduenīente tēpore a. nō recolit illius conscientie q̄uis etiam nō habeat oppositum iudicium q̄ hoc sibi liceat omittere:licite ergo omittit. Jam enim liberatus est ab errore per contradictorium licet non per contrarium:z ratione illius solū ligabatur illud non omittere:seu non contrafacere. Jdē est in proposito de lege prius ligāte z post nō. ¶ Addo tū q̄ iudeus recolens legem circuncidēdi fuisse:nisi per actum positiuum iam credat legē nō teneri: non potuit licite circuncisionem omittere quia illo casu aut crederet eā adhuc currere aut ad minus dubitaret:z sic in discrimen se committeret: z hoc modo potest seruari dictū Capriolī restringēdo ipsum ad illū casum tantum. Et idem dico si recolat qui se prius iudicasse q̄ tenebatur aliquid facere in certo tempore.z̄t. ¶ Ex hoc patet ad argumentū primum doctoris subtilis: q̄ z si reuocatio non sit alicui intimata:habet nihilomin⁹ post reuocationem aliter se ad legem q̄ prius:quia iam licet ei ignorare z non recolere/z non prius. ¶ Ad illud de temere credente reuocationem legis dico:q̄ liberat⁹ est post legis reuocationē ab omni obligatiōe legis:quemadmoduz si temere crederet veterem legem a deo institutam iamcurrere:ligaretur etiā ipsa lege:z contraueniens non solum contra conscientiam verumetiam contra legem cōmitteret offensā licet peccaret ratiōe temeritatis:supple temere credens reuocationē legis:tamen non peccaret cōtra legem reuocatam nisi sit solū temeritas ex parte eorum que extrinsecus concurrunt ad actum credē di vt contigit in electis dei z sibi per charitatē vnitis qui a deo veh̄untur in suos act⁹ absq; omni temeritate imprudentie z leuitatis cordis. Talibus enim vt dicit philosoph⁹ in libro de bona fortuna:nō expedit consiliari:quia dirigūtur a meliori principio q̄ est intellectus aut ꝓsiliū. Hinc prime ad Corinthiū. Charitas omnia credit. Et Augusti. Dilige z fac quod vis. Et prima canonica Joannis. ij. ca. Unctio supple charitatis ac gratie: quam accepistis a deo maneat in vobis z nō habetis necesse vt aliquis docear vos:sicut vnctio docet vos z verū est de omnibus. Sed propter humanā coniecturā ex sufficienti exteriori causa credere est leuitatis. Ecclesi. xix. Qui credit cito leuis est corde. Et prouer. xiiij. vbi nostra translatio habet. Jnnocens credit omni verbo:in Hebreo vt dicit Lyra habetur. Solidus credit omni verbo:z ita innocens capitur pro defectu sensus.

Ad secundum argumentū doctoris subtilis dico:q̄ circuncisio per mortem Christi amisit vim curādi seu medēdi sicut z obligādi:sicut prius dixi. Et hic addo q̄ lex positiua de rebus obligat eum cui nō est promulgata si causam dedit quomin⁹ potuit aut debuit sibi publicari. Jurta illud Matt. x. Qui non receperit vos. ꝛc. exeuntes de ciuitate illa excutite. z̄t. Amen dico vobis tolerabilius erit terre. z̄t. Unde Augusti. z ponitur. xxxvij distinctiōe capitulo finali. Jlle ignorans potest excusari a peccato:qui quod disceret nō inuenit: illis autem hoc ignoscī nō poterit:qui habētes a quo discerent operam non dederunt. ¶ Ad tertium cuius vis in hoc sistere videtur:iudeus vsq; ad temp⁹ promulgationis tenebatur circuncidere paruulū suum credendo per hoc ipsum reponi in statu salutis: sed deus nullum decipit vel obligat ad errorē:ergo totum erat verum. z̄t. Dico q̄ nullus obligatur de p se z ex solo dei precepto credere aliquid falsum: sed de per accidens z ex aliquo adiuncto bene tenetur. Verbi gratia. Nullus tenetur credere de hostia nō consecrata q̄ sit ꝓsecrata tñ si credat sacerdotem cū intentione consecrandi formam protulisse supra debitam materiam: tenetur credere eam esse consecratam. Unde simili argumento probaretur q̄ Christ⁹ post partum Marie non erat incarnatus vel genitus:z hoc sic. Judeus ante promulgationem sibi factam:q̄ Christus venit in carnem:tenebatur credere Christum incarnandum esse:ex quo non constitit de illius implemone:z deus non obligat aliquē ad errorem:ergo post partuz Marie Christus nōdum erat natus:sed sicut hic per accidēs ad hoc tenebatur propter ignorantiam impletionis:ita similiter in proposito adhoc obligatur propter ignorātiam reuocationis z inutilitatis:dū tamen cū hoc recolit legis. ꝛc. vt prius.

Ad quar tum videtur dicere dominus Capriolus q̄ illud certum remedium nō erat tunc circuncisio: sed fides parentum vel potius obedientia secundū falsam fidem:allegat pro illo beatum Thomam secunda secunde:questiōe prima:articulo tertio in solutiōe ad tertium de virtutibus appetitiue partis quomodo possunt esse false:z tertia parte questiōe septima: articulo vltimo ad secundū:q̄ fides Christi venturi iustificabat post circuncisionem sicut z ante:sed ante nō requirebatur huiusmodi signū protestatiuum fidei. ¶ Alij dicunt illam obedientiam certum remedium nō fuisse:z si enim fuit opus moraliter bonum z meritorium si fuerit ab habēte charitatem illicitum non tamen potuit ex se quasi op⁹ operatum alium iustificare: ex quo non erat sacramentum. Tum etiam quia dicit magister q̄ nec consimilis obedientia saluat paruulum Christi fidelium. distinctione. liij. vbi sic dicit. Nec tantum valet alienа fides paruulis q̄tum propria adultis:paruulis enim non sufficit fides ecclesie sine sacramento: qui si sine baptismo fuerint defuncti etiam cum deferūtur ad baptismum damnabūtur:sicut multis factorum testimonijs approbatur: p quo ibi allegat Augusti. inde fide ad Petrum. Nec videtur eis quin simili obedientia falsa fidei saluarētur adhuc hodie multi Judei simplices ad quos forte nunq; peruenit notitia fidei Christiane z obedientes facti adulti quod per parentes forte omissum est obediēter se circuncidi faciūt z decedūt aut paruulos suos circuncidunt. ¶ Jdeo aliter z faciliter euacuant difficultatem argumenti:q̄ licet genus humanū nunq; fuit relictum sine certo remedio salutis z de quo constat q̄ erat tale:non tamen oportet q̄ omni particulari homini hoc faciat aut fecerit:patet instantia de paruulis infidelium:de fatuis:amentibus:z de plurimis infidelium huius tēporis quibus lex nouа nunq; fuit saltē authētice promulgata. Jtem videtur de multis gentilib⁹ añ z post tēpora Abrahe:quale legis inconueniēs est hoc admittere de quibusdam iudeor. ¶ Ad argumentū in initio questionis factum dico breuiter q̄ veritatē habuit p statu ante legem nouā puta Christi per quā omnia iudicialia z cerimonialia legis precepta extincta euacuata z mortifera facta sunt. Pro materia aūt argumēti animaduerte q̄ pactū illud ꝓpter cuius irritationē dicit ex. maiculū debere deleri de populo non est ipsū preceptum circuncidendi ibi datum Abrahe in fedus sempiternū:paruul⁹ enim tūc decedens sine circūcisione ex hoc nullius culpe tenebatur obnoxius:sed loquitur de pacto ꝓcepti ad Adā in cuius inobediētia omnes peccauerūt. Ad Ro. v Unde Jsidorus. ¶ Queritur quomodo pueri incircunciſi qui pactum dei irritū non faciunt: sed qui eos circūcidere neglexerunt perire debeāt: sed pactum dei non scōm opus sed iccundum originem in primo homine irritū fecerunt:in quo omnes peccauerūt:nascūtur enim omnes non propzie sed originaliter peccatores:ideo pereūt oēs qui p regenerationem non liberantur. z hic est ꝓmunis intellect⁹ sanctorū. Alijs videtur ibi loqui ad literā de morte corporali z solū de negligentibus sumere vel dare circūcisionē. Mouentur aūt hac ratione: q̄ anima paruuli obligata originali:z in eo decedens nō erat pro delenda de populo suo quo ad statum spiritualem charitatis ex quo illā nunq; habuit:z deleri presupponit prefuisse aut esse in illo vnde delef: z sic etiam non debuit deleri de libro vite secundū presentem iustitiā ex quo illi inscript⁹ nō erat. Tū secundo quia videtur loqui de irritatione pacti circūcisionis dicit enim sic. Eritq; pactū meū in carne vestra in fedus sempiternum. Masculus cui⁹ prepucij caro circūcisa nō fuerit delebitur anima illa de populo suo:q̄ pactū meū irritum fecit. Hū. xvij c. z sequitur immediate:quia pactum meū irritū fecit:z huius opinionis videtur fuisse Lyra vt ptz ibidem. Sed quicūq; ponatur sensus literalis:hoc habet fides sancte matris ecclesie q̄ masculus nisi circūcisiōe aut alio remedio fidei parentū liberat⁹ fuerit:debuit eterne mortiaddici ꝓpter reatū originalis peccati. ¶ Et si dicatur preceptum circunciden di nusq; legitur reuocatū:nec legitur circū cisio in aliquo passu sacre scripture phibita. ¶ Respondeo ad primum q̄ Christus sua morte reuocauit ipm,z simul omnia precepta legis veteris iudicialia z cerimonialia:z eadem benedictissima morte nouum confirmauit testamentū:vt vult Apostō. ad Hebre. ix. ¶ De scō de prohibitione dicit doctor subtilis z post ipsum Capreolus:non legitur quando vniuersalis phibitio tam iudeis q̄ gētib⁹ facta est:sed deus per apostolos suos z eorū successores determinato tēpore phibuit legalia simpliciter seruare licet de hoc nō habeak scriptura:q̄ hystoria scripture nō dak vel nō durat vsq; ad illud tēpus:hoc aūt est probabile quia ecclesia nūc tenet q̄ hereſis est dicere legalia nūc currere cū lege euangelica:vt habetur extra de baptis. z eius effec. c. Datores. vbi dicit absit vt in illā damnatā heresim incidamus que perperam affirmabat legem cum euangelio z circūcisionem cum baptismo esse seruandam. Sed isti lōge aberrant etiā a sentētia. Augu. quā defendendā

suscipiunt. Nam Augusti. solum pretendit ex causa licuisse post passionē Christi ad tēp⁹ seruare legalia:vltra vero nequaq; vllo mō licere: nec simulate nec vere vt pri⁹ visū est. Tum etiā ptz ex incōsideratio:q̄ det crminatio ecclesie quā allegāt nō fundat se in aliquo precepto diuino de quo nō constat: sed in verbo Apost. ad Gal. v. Additur enī post verba allegata:q̄ ēm Apost. ad Gal. Si circūcidimini Christ⁹ nihil vobis ꝓdest:quē passum vt Augusti. exponit intellexit Apostol⁹ cū ꝓfidentia legis:quasi ab illa:vel nō sine illa esset salus:quō ergo ex illo verbo ecclesie ꝓcluditur aliqua specialis phibitio positiua facta a deo:si tēpore quo Paulus hoc scripsit nondū erat phibitio illa facta vt scriptis fuis fatek:z hoc verbū seruandā in dicto ecclesie videt dicere necessitatē seruādi:quō Cherinthus z Ebiō intellexerūt legalia esse seruāda. ¶ Dico igitur aliter q̄ post passionem Christi nō sūt noua phibitione phibita:sed post mortē Christi effecta sunt vt cadant sub phibitione antiqua legis nature: scz non protestandi falsā fidē:ex quo enim erāt signa Christi venturi z passuri:post passionē eius facta sunt signa falsa:z sic talia quib⁹ vt nō possumus vt cerimonijs legis nisi ꝓtestando fidē falsā. Sicut prius licuit asserere hāc. Messias nascet:iā nō licet nō q̄ noua phibitio facta sit:sed q̄ signū est iā tale factū puta falsū:z ergo eo vti assertiue non licet ad sensū quē scriptura per ipsum significabat. Et intelligo illud nisi ignorantia nō culpabili adhuc ignoret illa legalia vt huiusmodi esse signa Christi venturi: quō aliquo tēpore post passionē erat de apostolis:z forte adhuc hodie accidit multis catechuminis iudeor aut etiā alijs:z tunc enim nō protestank sciēter falsum in fide nec ex culpabili ignorantia.

Secūdus articulus est:an sacramentū eucharistie sit paruulo necessariū ad salutē Respōdeo breuiter q̄ nō:q̄ paruulus sol⁹ originalis pcti tenek obnoxi⁹:cū igit id deleak in eo per baptisma nihil preter baptisma est sibi ꝓpsi necessariū ad salutē. Et ad argumentum ex verbo saluatoris Joā. vj. Nisi māducaueritis z̄t. dico q̄ hoc intelligitur de manducatiōe spūali que fit incorporatione per fidē z charitatē. Hinc Aug. ait. Crede z māducasti. Et similiter intelligendū est verbū Aug. Non cogitetis vitā habere posse qui sunt expertes corporis z sanguinis dñi:vbi loquit de paruulis:vt patet de ꝓse. dist. iiij. In ecclesia. Intelligit ēm quo ad spūalem manducationē:que fit per fidē z charitatē vt ptz de ꝓse. dist. iiij. Nulli. Quomodo aūt; sit ptio eucharistie sit nobis in pcepto dicek postea; cū tractabik, materia illi⁹ sacramenti. Jdeo hic trā seo. Sic intelligendū est:vt est absolute necessitatis ad salutē:sed vt est pcepti intelligik de sacramētali mā ducatione a qua excusank paruuli vt postea dicek.

Tertius articulus est de principali quesito. Utrū scilicet baptismus sit tā paruulis q̄ adultis necessarius ad salutem. ¶ In quo articulo quiq; occurrūt de terminānda. Primū an oībus tā puulis q̄ adultis gratiā ꝓferat. Secūs q̄ sit ei⁹ forma. Tertiū a quo rite ministrak z licite suscipik. quartū q̄ reqrak ministrātz in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tētio. ¶Quintū ⁊ vltimū an tā iustificat; ꝯ paruulis sit necessari⁹ ad salutē. ¶Ad primū videt ꝓio q̄ nulli gratiā ꝓferat: q̄ per baptisma nō datur spiritus sc̄tus: ergo nec gratia: ꝓsequentia tenet: q̄ p gratiā ips⁹ sanctus mentes hoim inhabitat: iuxta illud Apost. ad Rom. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui dat⁹ est nobis. Antecedēs ꝓbatur per illud Actu. viij. de credētibus a ꝑhilippo baptizatis: Vt q̄ ꝑetr⁹ ⁊ Johannes orauerūt ꝓ ipsis vt acciperet spiritū sanctum: subdit causa. Nondū enim in quēꝯ illoꝝ venerat: sed erant tantum baptizati in noīe dñi Jesu. ¶Sc̄do sic si ꝓferret paruulis gratiā: sequeret q̄ paruuli baptizati saluarent: sed hoc non: ergo Minor patet per illud Marci vlt. Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit: ⁊ sequit. Qui vero nō crediderit ꝺdēnabitur: sed paruuli credere nō possūt: q̄ nondum possunt vti ratione: ergo si dicatur vt ꝓmuniter dicunt doct. q̄ paruuli nō credūt in actu: sed in habitu fidei: qui eis cū charitate ⁊ spe per baptismū infundit tur: hoc nō videt sufficere q̄ text⁹ ibi loquit de credere actuali vñ premittit. Euntes in vniuersū mundū predicate euangeliū oi creature: ⁊ sequitur Qui crediderit. ⁊c. Jā certū est: credere ad predicationē alteri⁹ est actuale nō habituale: ⁊ glo. interlinearis intelligit de credere fide que per dilectionē operatur: qđ non competit paruulis Tū sc̄do credere prerequirit: vt licite alicui baptisma ministret ergo nō confert paruulis fidē ⁊ gratiā: ꝓsequētia tenet: q̄ nihil licite confertur alicui ꝓpter ꝺdictionem suscipientis quod cum reponat in statu salutis. Antecedens probatur per illud Actu. viij. Cū eunucho euāgelizasset. ꝑhilipp⁹ videns aquā ait: ecce aqua: quis me ꝓhibet baptizare: cui ꝑhilipp⁹, Si credis ex toto corde: licet. Ex quo manifeste haberi videt qui nō credit ex toto corde rite baptizari nō potest. Et hec est ratio quare oportet cathez isationē baptisma precedere. ¶Tertio sic: sup illud Joan. xiij. Maiora hoc faciet. Augustin exponēs dicit qđ facit in nobis nō sine nobis maius est oibus que facit sine nobis: vt q̄ ex impio fit iust⁹: maius est oibus celo ⁊ terra: q̄ illa transibunt. ⁊c. sed paruuli nō possunt deo cooperari ad iustificationē: ex quo carēt vsu rationis ⁊ liberi arbitrij: ergo per baptisma nō datur paruulis gratia. Et istud ꝓmuniter allegatur hoc modo. Qui creauit te sine te: non iustificabit te sine te.

Ad oppositū arguit per illud apostoli ad Gal. iij. Quicūq; in Christo baptizati estis Christū induistis: sed nullus induit Christum sine gratia ⁊ charitate cū sola charitas diuidit inter filios ꝑditionis ⁊ regni. vt dicit Augustin. ⁊ fundat in verbo Apostoli. j. ad Corin. xiij. ergo oibus confert gratiā. ¶Sc̄do sic in naturalib⁹ indispositio materie non impedit totaliter effectū agentis nisi fortior fuerit ꝑtute agētis: vt patet de aquositate lignorum per ꝓparationē ad calorē ignis sed virtus diuina que vt Augustin. dicit in sacramentis secret⁹ operatur salutē: potētior est qualibet indispositione voluntatis: ergo in quolibet ꝓfert baptism⁹ gratiam. Et ꝓfirmatur: q̄ baptism⁹ delet pctm̄: ergo nullū peccatū obsistere pōt ⁊ impedire baptismi effectū. ¶Tertio sic: quisq; tenetur prō semel tantū renasci ex aqua ⁊ spū sancto: q̄ tenet baptisma accipere tantū semel cū sit irreiterabile. Et q̄ ad susceptionem illius teneatur renascendo ex aqua ⁊ spū sancto patet per illud Joā. iij. Nisi quis renat⁹ fuerit. ⁊c. Ergo in quolibet delet omne peccatū etiā actu coexistens: consequentia tenet: q̄ si capiam⁹ renasci ex aqua ⁊ nō ex spū sancto: illi nō patebit via salutis: nō enim impleuit preceptū nec implere poterit. q̄ sic iteraret baptisma. Nec sufficere videt q̄ prio ex aqua renatus sit: ⁊ postea renascatur ex spū sancto per penitentiā ad hoc vt dicat renat⁹ ex aqua ⁊ spiritu sācto: q̄ vt hic est fallacia figure dictionis: iste fuit albus: ⁊ fuit nō alb⁹: ergo fuit albus ⁊ nō alb⁹ consequens enim est impossibile: vt patet ex impossibilitate illius de presenti ad quā reducenda est: ⁊ arguitur a pluribus determinatis ad vnā ex parte tē poris inclusi in ly fuit: ita in ꝓposito deesse renatū. Nec valet dicere ad implētionē precepti sufficere renasci ex aqua: ⁊ renasci ex spiritu sancto: q̄ sic liceret primū vel renasci ex aqua: ⁊ postea velle renasci ex spiritu sācto nec in hoc transgrederet preceptū. ¶Respondeo q̄ quidā antiqui tenuerū t per baptismum tolli culpā originalē: sed gratiam nō ꝓferri: vt patet extra de bap. ⁊ eius effe. c. maiores. Ad qđ dicendū eos induxit vt dicit bea. Tho. iij. par. que. lxix. art. vj. quia nesciuerunt distinguere inter actū ⁊ habitū. Unde videntes pueros post baptismū inhabiles ad actus virtutum: crediderūt eos nullarenus habere virtutem: que impotētia nō accidit pueris ex defectu habituū: sed ex impedimento corporali sicut dormientes ꝯ uis habituati sūt virtutib⁹ impediunt tū ab actibus ꝓpter somnū. Sed quecunq; fuerit eis occasio hoc dicēdi falsum videtur quod dicūt: tum q̄ sic infantes baptizati nō salvarentur: cū nemo saluetur sine veste nuptiali: que est charitas diuidēs. ⁊c. Et Augustin⁹ in Enchiridio ꝑuuli renascendo moriuntur illi pctō quod nacēdo ꝓtraxerunt: ⁊ per hoc ad alios pertinēt: ꝓsepulti enim sumus cū illo in mortem per baptismū Subditur. Ut sicut resurrexit Christ⁹ a mortuis: ita ⁊ nos in nouitate vite ambulem⁹: sed illa nouitas vite est per gratiā. ergo. ¶De adultis dico prio q̄ omnibus volentib⁹ suscipere sacramentū baptismi: characterem imprimit annotando seu ascribēdo eos familie Christi: ⁊ intelligo per characteris impressionem baptizatū reddere. An aūt aliquid absolutū vel respectiuum imprimat sacramētalis operatio anime baptizati: vel nō: ꝯmitto disputantibus: patet per illud extra de baptis ⁊ eius effec. ca. Maiores. vbi in fine dicitur. Tūc ergo characterē sacramentalis imprimit operatio cum obicem volūtatis contrarie non inuenit obsistentem. ¶Secūdo dico: q̄ adulto gratiā non confert: nisi ad minus attenatur de peccatis: vel de peccato: si solū originale ponatur habere: ⁊ rectam fidem. Primum patet p illud Augustin. de consecra. dist. iiij. Omnis qui sue volūtatis arbiter cōstitutus est: cū accedit ad sacramentū fidelitū non poterit vitam nouam inchoare: nisi cum peniteat vite veteris. Secundū puta de fide patet per illud Actu. viij. Si credis ex toto corde licet: scilicet tibi ministrare baptisma: sed nūq̄ illicitum est alteri ex parte ei⁹ ministrare id vnde gratiā ꝓsequatur. Idē probat brūs Tho. iij. parte: questi. lxviij. art. viij. per illud ad Rom. iij. Justitia dei est per fidem Jesu Christi. Et prō eodē est qđ dicit Tho. ij. ij. quest. ij. art. v. ad primū. Et contra quod dicit ibidem quest. x. art. j. Idem ponitur in ca. Maiores. de bap. ⁊ eius effectu. Preterea ratiōe patet

q̄ infidelitas nō solū ꝓtraria sed ⁊ ꝓtradictoria fidei est peccatū: sed qui sub culpabili ꝓmissione vel omissiōe actu baptisat: nō recipit gratiā ꝓpter obicem pctī actu inexistētis. ergo. Maiori videt apostolus ad Hebre. xj. Sine fide impossibile est placere deo quē ꝯ subdit causā. Accedentē enī ad deū credere oportet q̄ est: ⁊ q̄ inquirentib⁹ se remunerator est. ¶Sed dices: ponat⁹ adult⁹ iā primo adipisci vsum rationis: certū est iste nō cognoscit deū esse prius ꝯ ex creaturis in ei⁹ deduci possit notitiā: nec abutat naturalib⁹: sed cupiat viuere vt viuē dū est. Iste forte vidēs parentes baptisari: ignorās qđ hoc sit aut ad qđ prosit: vult idē circa se fieri qđ videt parētes suscipere: ⁊ eo modo presumēs aliq̄d boni latere ꝯ uis hoc ipsum ignoret: iste baptisat⁹ videt suscipere gratiā: ⁊ nō habet fidē: ergo nō prerequirit fides. ⁊c. Respōdeo argumentū tangit fundamentū difficultatis: an adult⁹ possit primū venialiter peccare. Cui⁹ partē negatiuā tenet bea. Tho. j. ij. q. lxxxix. art. vlt. Vñ vult q̄ cū solo originali nō pōt stare venniale nec cū statu innocētie: vt ibidē art. iij. Utriusq; ꝓtrariū tenet Altis. in sūma sua. Quicqđ de hoc sit: an ꝓ initio quo sit vtēs rōne tenet habere fidem actualē q̄ deus est: ⁊ q̄ inquirentib⁹ se ⁊c. mō differatur ad aliū passū: ratio per me assumpta saltē efficaciter ꝯcludit prō tempore quo talis tenet ad fidem seu actualiter credere q̄ tūc sumens baptisma nō recipit gratiā. Et per idē excludit argumentū quo posset argui q̄ volūtarie negligit adhibere operam sciendi articulos fidei peccat ignorādo: nō tū ꝓ semp peccat quo ignorat: puta nō in somno sit: ergo ꝓ⁹ volūtatis suscipiēdi ⁊ baptizēt in somno: in isto nō est ꝓpter ignorātiā actuale pctm̄. Et iā nō tenet totū temp⁹ vigilie exponere ꝓ scientia articulorū. ¶Ultra videtur ꝓtra principale ꝯcludere argumentū q̄ in tali ꝓferatur gratia per baptismū: ex quo nō ponit obicē actualis pctī. Dico q̄ in adulto non sufficit ponī obicē actualis peccati vt ꝯsequat gratiā per baptismū: sed requirit in eo dispositio cōuenies attritionis ⁊ fidei vt ostensum est.

Sed de adultis difficultas videtur: an sine intensione prouia suscipiendi baptisma si eis ꝓferatur baptism⁹ sint vere baptisati: an debeat baptisma iterari. Ad qđ respondet doctor subtilis dist. iiij. quarti cū agit de recipientib⁹ sacramentū: ⁊ nō rem sacramenti: licet difficile sit reperire aliquē qui prius cogitasset de baptismate ⁊ nec ꝓsensisset in baptisma suscipiendū nec dissentisset: ⁊ ab vltimo illoꝝ iudicaretur prius habitualiter consentire vel dissētire: tū si qs esset oīno nō ꝓsentiēs nec dissētiēs nec habitualiter nec actualiter ⁊ tū vtens ratione: non esset capax baptismi: q̄ ex quo vtitur ratione oportet q̄ habeat deuotionē aliquā ad sacramentū si debeat ipsi valere. aliter cū videretur contēnere. Sed hec ꝓbatio Scoti videt probare solū eū nō esse capacē sacramēti quo ad effectū gratie ꝓsequende. Efficaci⁹ videtur idē ꝓbare Tho. iij. parte que stio. lxviij. artic. v. Adhoc vt hō moriat veteri vite ꝑm Augu. requirit in habente vsum liberi arbitrij volūtas qua cū veteris vite peniteat: ergo in tali ad suscipiendū sacramentū requirit voluntas que intēdat vite nouitati: cui⁹ ptincipiū est ipsa susceptio sacramenti: ergo ex parte baptisati requirit. ⁊c. Unde dicit ibidē in solutiōe ad secundū sīn adulto deesset intētio suscipiēdi sacramētū: esset re baptisandus. Sitamen hoc non constaret esse dicendum. Si nō es baptizatus ego te baptiso. Idem Richardus dist. vj. quarti. arti. ij. quest. iij. ⁊ Bonauentura: vt dicitur in sūma angelica. Idē dicit Palu. iiij. dist. quarti sententiar: q̄ si nunq̄ habeat intentionē suscipiēdi: ⁊ baptisetur in somno: nihil fit. Sicut si ex parte ministri deesset intentio conferendi sacramentū: puta si loco baptiset aut simulate: addens q̄ non crederetur illi in foro exteriori si vellet secundo baptisari: nec patitur ab irregularitate secundo baptisati: nec a morte iudeo bis baptisato: si diceret prius se non fuisse baptisatū ꝓpter defectū intentionis: ⁊ ideo voluisse iterum baptisari.

Cōtra istud videtur illud Augustini ad Dona. Ficti veraciter ⁊ nō ficte recipiunt: nec eos baptisma reprobatur. j. q. j. Sicut ficti. Et idē de vnico baptismo. lib. viij. Sicut iā nō dubites illos etiā habere baptisma q̄ ꝯ ꝯ fallaciter id accipiunt in ecclesia tū accipiūt: vel vbi putat esse ecclesia. de conse. distin iiij. capi. Solet. vbi glo. in verbo Implorandū. Si baptizās intēdit baptizare: qualē cūq; intentionē baptizatus habeat recipit sacramētum. Sed si non intendit baptisare ⁊c. Item ad idē videtur expressa sententia ecclesie in dicto ca. Maiores vbi in fine dicitur. Tunc ergo characterē imprimit sacramentalis operatio: cū obijcem cōtrarie volūtatis non inuenit obsistentem. Et glosa ibidem in verbo perdurare soluendo obiectionē dicit q̄ c. Sicut ficti. ⁊ c. Solet. non contradicunt: quia illi ore exprimunt: licet corde dissentiāt. Et ideo sacramentū recipiūt: q̄ ecclesia dare intendit: sed nō prodest ad remissionē peccatoꝝ nisi cum fictio illa recesserit. de ꝑse. dist. iiij. Tunc valere. ¶Respōdeo saluando opinionem theologoꝝ que communior videtur: dicendo ad primum: q̄ fictio est cum verbo vel facto aliquid ostendit aliter ꝯ se habeat rei veritas si fiat ex intentione est speciale peccatū. Sed qñ non fit vlla intentione sine vllo fine tunc non est speciale peccatū: immo potest fieri sine peccato quo modo Christus finxit se longius ire. Et etiā cum peccato: vt si quis operetur aliquid coram alijs habens speciem mali: cum merito debuisset aduertere hoc alijs futuruꝝ occasionem ruine: ⁊ de hoc genere fictionis loquunt doctores in materia baptismatis Unde fictus in suscipendo baptisma dicitur q̄ facto susceptionis ostendit se dispositū suscipere baptisma ⁊ eius effectum: ⁊ tū respectu vtriusq; aut alterius tantum est indispositus: contrarie aūt negatiue. Preterea respectu sacramēti est indispositus si nolit aut nō velit sacramentū recipere respectu effect⁹ vltimi mali baptismatis. puta gr̄e ⁊ remissionis peccatoꝝ. Et negatiue indisposit us p carentiā volūtatis ad iustificari aut detestari peccata ad eundem vero effectum est indispositus contrarie per actualem commissionem vel omissionem mortalem. Jam dicitur: cum dicit Augu. fictos recipere intelligit de fictis respectu gratie: nō de ficti; respectu sacramenti. Sed videtur vehementer prō ꝓtrario vrgere capi. Solet. de conse. dist. iiij. cum dicitur. Sicut iam maiorum statutis non dubites illos etiam habere baptisma qui ꝯ ꝯ id fallaciter accipiant. ⁊c. Respondeo tamen q̄ fallacia idem dicit qđ fictio: ⁊ dicit fallaciam operis respectu effectus vltimati baptismi. Nam de alia fictione respectu sacramenti per carentiā voluntatis suscipiendi non

habuimus sic tuta maior: qui hec determinauerunt nec adhuc habemus: vt patet discutienti: sed de suscipientib⁹ sciēter ab hereticis: ⁊ sic de alijs: vbi currit indispositio respectu gratie. ¶ Ad capi. Maiores. Rndeo: q ibi per voluntatē cōtrariā nō intelligit actū voluntatis qui renuit suscipere baptisma: qz sic indifferēter ex quo actus talis non reperitur cōferetur: nō obstante q prius infuerit. Sed per volūtatem ⁊trariā intelligit ipsam potentiā volūtatis vt impedit sacramenti collationem. Sic enim dz: voluntas ⁊traria ⁊ repugnans susceptioni sacramēti quō etiā coiter dicimus baptisma collatum ⁊ferre gratiam cum obicem voluntatis contrarie nō inuenit obsistentem: ⁊ tñ ad hoc impediendū non requiritur act⁹ positiu⁹: sed sufficit in adulto q veteris vite eū nō poeniteat. Et q requirat in baptizato volūtas seu intētio suscipiēdi: videt ex hoc ⁊firmari: qz nisi sic ⁊traria volūtas nō posset impedire collationē baptismi. Non em videt ei⁹ dissentio impedire: de cui⁹ ⁊sensu nihil interest vt actus sortiat suū effectū. Et iā gl. in dicto c. Maiores: dicit q eodē dissentiēs recipit baptisma. Et idē videt velle gl. c. Solet. de se. di. iiij. qd tñ ⁊trariū videt textui. Cū sacramētale operationē ⁊c. vbi nō inuenit obicē volūtatis ⁊ contrarie. q si qs hoc intelligendū putauerit de ⁊traria volūtate exp̄essa: videat ergo quō ⁊cilij Toletani solū veritatē habet de ⁊ditioaliter volēte qd videt dicere textus in c. Maiores. de bap. cū etiā veritatē habeat de eo qui nullo modo ⁊sentit nec absolute nec ⁊ditionaliter: immo de eo q cōde dissentit vt vult glo. Animaduertat etiā q vigilanter textus exp̄essit. Sec⁹ si cathecumini extitissent ⁊ habuissent ꝓpositū baptizādi: vnde tales in necessitatis articulo ⁊sueuit in ecclesia baptizare. q. d. nō illos qui nunc ꝓpositi fuerunt baptizandi.

Ad argumenta vtriusq; partis:

⁊ p̄io ad argumenta ꝑ parte negatiua: ad p̄imum Illi baptizati a Philippo etsi nondū receperāt spiritū sanctū inuisibili signo quō dabat fidelib⁹ p impositionē manuū apostoloꝝ acceperūt tñ in baptismate spīn sanctū in domo charitatis ⁊ gratie: quo gratificabātur deo ad vitā eternā. ¶ Ad ēm negāda est minor. Et ad probationē ex verbo saluatoris Marci vlt. Euntes in mundū vniuersū ⁊c. dico q loquit tantū de adultis: qz de his quib⁹ p̄dicandum erat euangeliū per apostolos aut eoꝝ successores: q̄ scz possūt in actū credēdi: vt etiā exp̄essevult text⁹ in ca. Maiores. de bap. ⁊ ei⁹ ꝓ effec. ne habeamus in p̄allegata authoritate ad alios referre clausulam p̄imā ⁊ ad alios secundā: ⁊ ita cuius paruuli non credāt ab actu credēdi: reponūtur nihilomin⁹ per baptisma in statu salutis. Et cū obijcit illud act. viij Si credas ex toto corde ⁊c. vbi haberi videt q non licet baptizare aliquē nisi p̄i⁹ credat: dico q adultis r̄one vtentib⁹ vt iustificent per baptismū necessaria est fides ⁊ dispositio ⁊ p̄cepti: de fide patet per illud Amb. exponētis verbū Apost. ad Ro. rj. Sine pnia sunt dona dei: gratia dei in baptismate non requirit gemitū vel planctū vel opus aliqd: sed solā fidē: ⁊ oīa ꝓdonat gratis: ⁊ ergo adulto nō credenti: tanq; insufficienter dispositio ad effectū baptismi suscipiendū nō liceret sacramentū baptismi ꝓferre paruulo vero qui solius pcti originalis tenet: obnoxius nullū illoꝝ est necessariū ad ꝓsequendū baptismi effectū: ideo licite ipsi ministrat sine credere p̄ceptione aliena ⁊ ꝓsequit salutē. ¶ Et ad tertiū similiter dico q intelligēdū est de adulto q̄ iā sue volūtatis arbiter ꝓstitut⁹ est: vñ Aug. Dis q iā sue volūtatis arbiter ꝓstitut⁹ ē: cū accedat ad sacramētū fideliū nō pōt nouā vitā inchoare: nisi eū peniteat vite veteris. Sec⁹ ē de puulo: q vt ꝑ aliū solū peccare potuit: ita eū de⁹ ꝑ aliū iustificat: puta in merito passiōis Xp̄i.

Et quia argumenta ad oppositū

adducta absolute ꝓbant quēlibet baptisatū vsq; dispositū ꝓsequi gratiā per baptismū: etiā respōdendū est ab ipsa. ¶ Ad p̄imū fundatū in ꝓbo apli ad Gal. iij. Quot baptisati estis in Christo: Christū induistis: dico vt dicit Aug. ⁊ ponit in glo. sup verbū allegatū: hoīes induūt Christū aliqñ vsq; ad p̄ceptionē sacramēti: aliqñ etiā vsq; ad vite iustificationē. Et illd p̄imū: bonis ⁊ malis ē cōmune: hoc alt⁹ vero ꝓp̄riū est bonoꝝ: ⁊ hoc vel añ baptismi p̄ceptionē boni erāt vel sufficiēter dispositi vt ꝑ baptisma efficiant boni: q in adultis q̄ volūtatis sue sūt arbitri est fides ⁊ attritio cū intētione suscipiendi. In puulis vero nihil ex eis tāq; dispositio requirit cū nondū possūt volūtate aut r̄one vti. ¶ Ad ēm dico aliud est de agēte naturali: ⁊ aliud de agēte libero. Mā agēs naturale: qz agit ex necessitate nature: nititur quantū pōt dispositionē impedientē effectū suū amouere: ⁊ ergo nūq; indispositio passi impedit effectū agētis nisi fortior fuerit ꝑtute agētis. Sed agēs liberū: qz libere agit: nō semp nitit dispositionē suo effectui ⁊trariā amouere: ⁊ ideo reperiēs passū indispositū frequēter omittit inducere effectum quē aliter induceret. Sic in ꝓposito de⁹ de lege ordinata q collationē sacramentoꝝ nō vult in dispositionē auferre: sed dispositū effectū gratie ⁊ ꝑtutis inducere. ¶ Ad cōfirmationē cū dz baptism⁹ deleat ⁊c. ergo nō pōt impediri eius effect⁹ per pctm. Respondeo ad añs: q delet pctm q̄ ꝑ reatū inest: nō aūt qd actu inest: vñ actualē omissionē vel ꝓmissionem culpabilē siue venialē: siue mortalē nō delet. ¶ Ad tertiū dico: q̄ ex culpa sua se reddit impotentē facere id ad qd obligat satisfacit si id fecerit qd pōt: vt patet de impotēte ex culpa sua ieiunare totā quadragesimā. Sic in ꝓposito qz su scepto sacrameto baptismaꝝ in pctō mortali effectū est ipsi impossibile renasci ex aqua ⁊ spū sctō ꝓpter initerabilitatē sacramēti baptismaꝝ: iō satisfacit si quantū in se est laboraret ad peccati remissionem qd large dicitur renasci ex spū sancto.

Secundo videndum

est q̄ forma necessario requirit ad baptisma. An scz hec. Ego te baptizo in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs scti. ¶ Et arguit p̄io q nō: qz in noīe Jesu ꝓfert verba baptisma: ꝯ dicta forma nō est necessaria ꝑ collatiōe baptismatis: añs patet Actu. ij. ex respōsione Petri. Pe nitentiā agite ⁊ baptisef vnusquisq; vestrū in noīe Jesu Christi in remissionē peccatoꝝ ⁊ accipietis donū spūs sancti. Et actu. viij. dz q Samaritani baptisati sūt a Philippo in noīe Jesu. ¶ Si dicat: q sub illa forma in p̄mitiua eccl'ia ꝓferebat baptisma ex speciali ꝓfessiōe dei: vt nomē Jesu Christi hoīb⁹ amabile redderet: sz iā cessante illa ꝓfessiōe cū sua cā cesset: nō sz sub illa forma baptisare: ⁊ si ministraret

hoc mō nihil fieret. ¶ Cōtra Hugo. de. S. Victo. li. ij. de sacra. par. vi. ca. ij. rndēs questiōi. Si baptisma ministret plena fide sub exp̄ssione p̄rs tñ: vel i noīe dñi Jesu tātū: sicut in actib⁹ apostoloꝝ legit: an sit verū baptisma. Dicit in hac q̄stione poti⁹ authoritate q̄ sua rōne respōdendū ⁊ fundās se in ꝓbis Ambrosij lib. de trinitate: q̄ allegant a magistro dist. iij. iiij. determinat q baptisma sic collatū est verū ⁊ p̄fectū baptisma Jrē Nicolaus papa ad ꝓsulta Bulgaroꝝ inq̄rentiū q̄d agēdū sit de multis in sua p̄ria baptizatis a quodā Judeo de q̄ ignorabāt an Pagan⁹ an Christian⁹ esset: rndit. Vt ꝓfecto si in noīe trinitat⁹ vel tñ in noīe Christi sicut in actib⁹ apostoloꝝ legit baptizati sunt: vnū idēq; ē vt. S. Ambro. exponit: qz nō illoꝝ fꝫ eius est: rebaptizari non dñt. quo non possit exp̄ssius determinari baptima in Christi noīe collatū esse verum baptisma. ¶ Secundo sic Sacramenta hñt ex diuina institutione virtutē ⁊ efficaciā. sed ex forma quā dñs tradidit Matth. vlti. non potest haberi q exp̄ssio actus baptizandi sit de forma: ꝯ. Minor patz: qz dñs simul p̄cipit ibi actū dicēdi ⁊ baptizādi dicens. Euntes docete omnes gētes baptizātes eos in noīe p̄rs ⁊ filij ⁊ spiritussancti dicētes eos seruare omnia que mandaui vobis: fꝫ nō requiritur ad dicēdū q̄ sacerdos dicat: ego te doceo ⁊c. ꝯ etiā nō requirit ad baptizādū: iuxta p̄ceptum dñi ibi datū: q dicat: ego te baptizo in nomine ⁊c. ¶ Tertio sic. si hec eēt forma: ego te baptizo ⁊c. vel esset forma baptismi vt vera est: vel vt non vera est: neutrū horū pōt dici: ergo ⁊c. Sequela patet: qz inter ꝓdictoria nō est dare mediū: iam verū ⁊ non verū sunt contradictoria. Minor ptz: nō vt vera: qz nō est sacramentū baptismi ante cōpletā p̄nūtiationem forme ecū ablutione. Jam in p̄incipio dicit. Ego te baptizo: ⁊ baptizare est sacramentum baptismi conferre. ¶ Preterea forma baptismi vt forma est naturaliter p̄rior est sacramento baptismi. Jā veritas huius ofenis est naturaliter posterior sacramento baptismi: cū veritas sit posterior re significata per orationez verā. Nō etiā potest dici scōm: puta q sit forma vt non vera: qz sic esset forma vt falsa cum oratio ꝺdicatiua si est nō vera necessario est falsa. absurdum aūt esset in sacramento ꝑfitatis esse aliquid falsitatis ¶ Quarto sic. Greci vtunt alia forma: puta ista: baptizet seruus Christi: ⁊ vere baptizant: qđ patet: qz grecos venientes ad nos non rebaptizam⁹: ergo hec non est ꝑcisa ⁊ necessaria forma. ¶ Et confirmat: qz ego satis intelligitur in verbo baptizo scōm grāmaticos: ꝯ ei⁹ exp̄ssio nō est de substātia forme: qđ etiā exp̄sse tenet glo. in c. si quis. de bapt. ⁊ eius effe. ⁊ videt p̄obare de conse. dist. iiij. retulerunt. vbi dz q si baptizando diceret p̄sbyter ex ignorantia Romane locutionis non errorē aut hereſim iducens baptizo te in noīe patria ⁊ filia ⁊c. non sunt rebaptizādi. Ex quo ꝓbari videtur: q liceat variare hāc formā nō solum omittēdo ꝓnomē ego sed etiā verba corrūpendo: ⁊ alterādo significationem. ¶ Quinto ⁊ pregnantius sic Baptisma potest conferri sine exp̄ssione vocū: ꝯ dicta forma non est necessaria ad baptismū: Añs patet tū primo qz sacramentū matrimonij perficit consensu sine verbis vt in mutis ⁊ surdis ꝫbentibus de sponsalib⁹. Cū apud. ⁊ cap. Tue Ubi dz q etiā in loq potētib⁹ sufficiāt aliqua signa consensuz sufficienter exp̄rimentia vt ibi tenet Host. Panor. ⁊c ⁊ Palude. xxvij. dist. iiij. q. ij. ergo similiter posset baptisma conferri sub alijs signis exterioribus sine vocū exp̄ssione: et sic posset cōferri per mutū Tum scō. qz ꝓfessio sacramentalis potest fieri scripto ⁊ nutu. imo etiā absolutio ꝑ sedē apostolicam sepe ipartit alijs scripto vt refert Pal. iij. dis. iiij. q. ij. sed absolutio sacramentalis magis vt alligata vocibus vt ꝓprie forme ꝯ baptismus: ergo ⁊c.

Ad oppositū arguit. quia de baptis. ⁊ eius effe. ca. j. dz Si qs ter puerū in aqua merserit i noīe p̄rs ⁊ filij ⁊ spūs sancti amē. ⁊ nō dixerit: Ego te baptizo in noīe p̄rs ⁊ filij ⁊ spūs sancti. ⁊ nō est baptizat⁹. Idē Didym⁹ lib. de spūsancto. Licet qs posset existere mētis aliene qz ita baptizaret vt vnū de p̄dictis nominib⁹ triū p̄sonarū p̄termittat: sine perfectione baptizauit. Et de cōse. dis. iiij. cap. Si reuera. Pelagius papa ait Si qui in locis tue dilectionis vicinis solū in noīe dñi baptizatos se fuisse cōfitent sine cuiuscunq; dubitationis ambiguo eos ad catholicā fidē venientes in sancte trinitatis noīe baptizabis. Et in synodo Anglor decretū est: vt q vel vnā de trinitate p̄sonā in baptismo nō noīaret: illū baptisma eē vez nō posset. Idē dz Zacharias papa p̄o certo verū esse: vt patet de conse. di. iiij ca. In synodo.

Pro responsione sciendū est q in

forma baptismi aliqd est necessariū ex pte ministerij qđ nō est necessariū simpliciter ex parte sacramenti. Et dz illd necessariū ex pte ministerij: sine quo minister ministrando sacramentū nō potest euitare pctm Ex parte vero sacramenti: sine quo sacramētū ipsum non perficit. Ex parte ministerij in ecclesia Romana necessaria est hec forma. Ego te baptizo i nomine patris ⁊c. qz illam romana ecclesia suis ministris iniunxit: iuxta ꝓmunē doctorum sniam i allegato ca. j de bap. ⁊ eius effe. Et intelligo illud de ministro cui ex officio incūbit baptizare qz talis tenet scire q̄ officio suo incūbit. Si tñ ꝓpter imminēs periculū decessus baptizādi: vt celeri⁹ baptizet omittat p̄nomen ego aut aliquo impedimento a memorando ꝑpedit⁹ nō appr̄hēdat actu formā Romanā: ⁊ vtat forma Grecoꝝ. s. baptizetur seruus Christi in noīe patris ⁊c. nō credo talem peccare: fꝫ dz hec forma de necessitate ministri: qz regulariter sine peccato eam mutare non pōt. Sic in quibusdam ecclesijs de necessitate ministri est trina immersio.

Ad videndū aūt q̄ sint de necessitate forme in se ꝓmitto q ecclesia nō posset nouā formā baptismi aut alterius sacri instituere aut institutā quouis modo mutare: patz: qz vt solius dei est animam a labe pcti emundare. iuxta illud Esaie. xliij. Ego sum q̄ deleo iniquitates tuas ꝓpter me Ita solus q̄ ministraliter sanctificat aiam p̄t instituere vñ nouerit se ecclesia non esse dominā sacroꝝ sed ministram nec posse magis formā aliquam sacramentalem destituere aut nouā instituere q̄ legem aliquā diuinam abolere vel ad tempus ab obligatione hominū sus pendere: vel nouū aliquem articulū fidei instituere. q̄ alr non est de fide. ¶ Ex quo ptz error Jnno. c. j. de bapt. ⁊ eius effe. ⁊ canonistaꝝ sequentium: si qs apud nos dicat: baptizat te Christus i noīe patris ⁊c. nō eēt baptizat⁹: sec⁹ in puincia q̄ nostram formā nūq; acceptasset. qz ibi eēt ꝓbabilis error de forma r̄one eccl'ie: puta credens sacerdos ratione ꝓbabili q forma grecoꝝ esset forma ecclesie Romane ille vtendo forma grecoꝝ non traderet secundum Jnocētū verum baptisma qđ est absurdū in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mo fidenter ꝛ absq; vlla dubitatione pronuntio que cunq; forma apud grecos sufficit pro collatione baptismi a latino obseruata confert verum baptisma: licet ꝓferens grauiter peccet pretergrediens formā quā si bi seruare incūbit necessitate ꝯcepti: ꝛ ab hoc nemo theologorū aut doctorum discrepat. ¶ Dico igitur q̄ de necessitate forme sunt eadē apud oēs ꝛ sunt ea q̄ ℂhriſt⁹ instituit mittēs apostolos suos ad predicādū. Matt. x. ꝛ ad baptizandū Marci. vlt. q̄ post resurrectionem expressit dicens: baptizantes eos in noīe patris ꝛ filij ꝛ spiritussancti. hoc est qđ Aug. lib. de vnico baptismo ait. Baptisma ℣bis euāgelicis cōsecrat. Sūt igit de substātia ꝛ necessitate forme expſſio act⁹ baptizādi ꝛ inuocatio trinitatis sub noīe patris ꝛ fi. ꝛ ſſ. siue fiat in indicatiuo siue i optatiuo vt bea. Tho. Scot⁹ ꝛ q̄dā alij dicūt baptizari grecos sic. Baptizet seru⁹ ℂhriſti tal vl talis. ꝛ hoc ad euitādū schisma de quo. ſ. ad Cor. iij. Ego sū Pauli: ego sū Cephe ꝛc. ꝛ possūt loco illoꝝ nominū capi alia idē significātia: q̄ in quolibet idiomate pōt baptisma ꝓferri. Ex hoc ptz: q̄ illū ꝓnomē ego nō est de necessitate forme: q̄ sic baptisma grecorū nō eē verū baptisma. Itē vt dicit de cōse. di. iij. ca. retulerūt Si q̄s p ignorātiā vtaf hac forma Ego te baptizo in nomina patria ꝛ filia ꝛ spiritussancta: puer nō esset rebaptizād⁹. ¶ Sed difficultas est si fecerit talo inducēdi heresim aut errorē an baptizatus sit. Et videtur ex allegata rōne zacharie pape a contrario sensu q̄ nō q̄ dicit: si non errorē aut heresiꝫ inducēs hoc fecerit: sed pro sola ignorantia latine lingue non debet rebaptizari Et pro isto est vulgatum dictum doctorū. Si quis forme cōmuni baptismi addat hāc particulam: ꝛ bti ℙetri vel btē Marie virginis ꝛc. ꝛ credat ꝛ velit hoc eē de essentia forme non est baptisma secus si ex deuotione adderet. ¶ ℙro ⁊ contrario videtur Augustinus libro tertio de vnico baptismo Ad baptisma qđ ℣bis euangelicis cōsecratur non pertinet cuiu sq̄ dantis vel accipientis error siue de ꝓpe siue de filio siue de spiritu sancto aliter sentiat q̄ celestis doctrina insinuat. de consecratione distinc. iiij. Satis ostendimus. ¶ ℙreterea Greci tenentes non posse cōfici in azimo sed tm̄ infermentato inducunt errorē mutando materiā sacramenti eucharistie ꝛ nihilominus vere cōficiunt. ¶ Respondeo. Intentio inducēs errorē aut heresim per formā vel materiam sacramentalem non vitiat sacramentum: nisi excludat intentionem faciendi qđ ℂhriſt⁹ fecit aut instituit. q̄ vero tunc impedit substantiam sacramenti cum excludit intentionem. patet: q̄ ad hoc vt fiat sacramentum requiritur in ministro intentio faciendi quod ℂhristus fecit vel instituit implicite vel explicite Implicite dicitur quis tunc velle facere qđ ℂhriſt⁹ fecit vel faciēdū instituit: si velit facere qđ ecclesia facit: aut qđ videt particularē hominem facientem qui scilicet hoc facit qđ ℂhriſt⁹ fecit vel faciendū instituit Et q̄ aliter corrupta intentio ministri non impedit substantiam sacramenti patet: quia stat cum omnibus substantialiter requisitis ad essentiam sacramenti. ꝛ hoc satis probare videtur allegatum verbum beati Augustini. Ex hoc dico: q̄ baptizās sub tali forma. Baptizo te nomine ꝑia ꝛ filia ꝛ spiritussancta si velit toto vt ꝑ foꝛa scōm significationē ſibi cōperetē gſa toti⁹ nō est baptismus: sed si p illa ℣ba velit baptizare quocūq; mō p ea baptizari pōt: baptisma tenet: ꝯ p vsum talē ꝓsciat ꝛ etiā velit alios duos ducere in heresim aut errorē. Et licet velit vti vtꝑcisa forma idiomate hebreo intēdēs inducere hereſim q̄ solū in illo baptizari possit i quo ℂhriſt⁹ baptizauit: non vitiat sacramētū: q̄ hoc faciēdo sacramētū administrat: qđ ℂhriſt⁹ instituit in debita forma ꝛ materia. ¶ Et p idē ptz de additione b⁹ ad formā: scilz ꝛ btē Marie ℣ginis ꝛ beati ℙetri. an vtēs additionib⁹ illis vere baptizet: q̄ si toto aggregatoꝛ vera forma ꝛ additiōib⁹ illis velit esse formā non baptizat: ex quo hoc totum nō est forma baptismi: secus si solum dicat tales additiones causa deuotionis vel ob alium finem dummodo non velit huiusmodi additiōes esse partes forme siue de essentia forme. ¶ Et si dicatur. si vtatur toto pro forma et credit ℂhriſtū sic vsum ille vult facere quod ℂhristus fecit vel faciendum instituit: ergo illa intētio non vitiat sacramentum iuxta dicta. ¶ Respondeo: licet vult facere qđ ℂhriſt⁹ fecit in sensu cathegorico vt hoc totum sit predicatum facere q̄ ℂhristus instituit non tamen in sensu hypothetico vt sit sensus vult facere aliquid et hoc ℂhristus instituit: quia ℂhristus non instituit hoc totum pro forma.

Adratiōes ante oppositū. Ad ꝓ

mam respōdet. B. Tho. tertia parte. q̄sti. lxvj. ar. vj. quo ad illud de actibus apostolorum dicit: q̄ in primitiua ecclesia faciebāt ex speciali ℂhriſti reuelatione ꝛ cōcessione ꝛ sic baptizabant vt nomē ℂhriſti qđ Judeis odiosum erat: fieret sic tā Judeis q̄ gētib⁹ amabile cū per inuocationē eius dabatur spiritussanctus. Et dicit beatū Ambro. in verbis allegatis per magistrum (olum dare causam quare in primitiua ecclesia talis dispensatio conuenienter fieri potuit: q̄ scilicet ibi seruabatur integritas ītellectualis forme per ℂhristum institute q̄ius nō sensibilis. non videtur ad mentem Ambrosij qui vult baptisma perfectum esse: etiam si vna tantum persona exprimatur. Et ad authoritatem Nicolai pape ad consulta Bulgarorū respondet q̄ Nicola⁹ pa. dictū suum confirmat ex duobus premissis ꝛ ideo responsio eius patet ex primis duab⁹ solu. per qđ intendit q̄ rōsio Nicopa. locū habet cum ex speciali de concessione hoc fit Que responsio non videtur satisfacere quia Bulgari consulebant apostolicum an ij essent rebaptizandi q̄ baptizati erant a quodā Judeo: de quo nesciebāt an pagan⁹ esset an ℂhriſtian⁹: quib⁹ si cōstitisset de speciali dei reuelatiōe nequaq̄ aplicū ꝓsuluissent ex eis rōdens dicit: si in noīe trinitatis (vel tm̄ in nomine ℂhriſti baptizati sunt: nō sunt rebaptizandi. Cōcedo igitur cū Hugone de. S. Victo. passu p allegato q̄ baptisma i nomine ℂhriſti collatū tenet: etiam sine speciali dei concessione: quia ibi implicatur tota trinitas licet sensibiliter nō exprimatur. ꝛ hoc sufficit. Ad illud de synodo Anglorū dico: q̄ vnica ꝑsona nō nominata seu omissa nominari non est verū baptisma: si minister intendit expresso vti ꝑ forma quo ad ea q̄ explicite significantur: ꝛ q̄ hoc intendit videtur probari: q̄ subdit ibi zacharias in probationem. Qui vnum ex sancta trinitate confessus non fuerit: nomē: non est perfectus ℂhriſtianus: qui enim confitetur patrē et filium: si confessus nō fuerit spiritū sanctū ꝛc. ergo videtur loqui cū propter heresim nomen talis ꝑsone omittatur tanq̄ non pertinētis nec explicite nec implicite ad formam baptismi. ꝛ consimili modo intelligendū puto illud Pelagij pa. Si solū in nomine dñi se baptizatos confitentur sine cuiusq̄ dubitatiōis ambiguo eos ad catholicā fidem

venientes in sancte trinitatis noīe. baptizabitis: de conse. dist. iiij. Si reuera ꝛ hoc si intelligēdum sit de noīe ℂhriſti vel posset intelligi solū de forma talivocali in noīe dñi: ꝛ sic certū est q̄ sūt rebaptizandi et hoc videt sensisse glo. in c. multi sunt: qđ est eiusdem Pelagij ad eundē Gaudentiū cū dicit q̄ nō ꝓhibet baptizari in noīe ℂhriſti: sed reꝓhendit q̄ dicūt tantum vna mersione ꝛ vnica forma sub noīe. ſ. ℂhriſti baptizare. ¶ Ad secundum ꝑncipale dico: q̄ dñs in illis ℣bis nō intendit principaliter eis tradere formā sacramēti: q̄ prius eis tradiderat cum mitteret eos ad baptizandū etiā añ passionē. Mā Joā. iiij. dicit q̄ discipuli eius baptizabāt viuēte Joāne baptista intendit ergo eis ibi actū baptizādi ꝓcipere ēm formā eis prius traditā. Et ex illis ꝓbabiliter trahi pōt illa forma q̄ius nō expſſe ibi ponatur. ¶ Ad tertiū respondeo si vt dicat causam siue rationē propter quam ꝑdicarum subiecto ꝓuenit: sic est forma: nec vt ſa: nec vt nō vera. Et cū dr inter contradictoria nō est medium: iā verum ꝛ nō vex contradicunt: dico q̄ licet vex ꝛ nō verum cōtradicant: tm̄ non hec duo scz vt verū, ꝛ vt nō verum sicut de homine verū non est dicere q̄ est rationalis vt est albus: nec q̄ est rōnalis vt est nō albus: sed nō est rationalis vt est albus. Si ꝓ ly vt capiaf solū ꝑmissiue sic ipsa est forma vt est vera q̄ esse vex ꝑmittit secum hoc qđ est ipsam esse formā ¶ Et cū contra hoc dr: sacramentū baptismi nō est ante ꝓpletā ꝓnunciationē forme sacramēralis cū ablutione: iā in principio dr. Ego te baptizo: rīdeo q̄ baptisma habet esse in successione sicut ꝛ sua forma vocalis ꝛ motus ablutionis. iā de successiuo verificatur esse ꝯ primū incipit fieri cum eoꝝ fieri sit suū esse. ¶ Ad quartū de forma grecorū patuit ex iā dictis. Et cū ibi ꝓbaf q̄ ly ego nō ē de substātia forme sacramēralis vex cōcludit. Sed cū finaliter inferet q̄ ex di. c. Retulerunt: q̄ lz variare formā etiā alterādo significationē: dico q̄ hoc non sequitur: q̄ nō fuit ibi tāta corruptio forme quin potuit haberi p eam idē cōceptus qui aliter non haberet p formam corruptam: ꝛ sic mansit eadem significatio. ¶ Si dicas oratio est facta non significatiua ꝓpter incōgruitatē: si em̄ oro incōgrua aliq̄d significaret ipsa posset esse ℣a vel falsa. cui⁹ oppositū pretendit Arist. ſ. ℙeriherme. dicēs. Platonis est nō est neq; verū dicit neq; falsum. ¶ Respondeo licet oratio incōgrua gratia totius nihil significet de rigore q̄ est ex auctoritate imponētiū noīa ꝛ orationes ad significandū nihilominus de bonitate intelligētiū bn̄ cōperit orationib⁹ incōgruis aliq̄d significare ꝛ sic intelligo q̄ ī ea mā serit eaē significatio ēmo de bonitate intelligētiū est q̄ dictiones ibi retineāt gratia ptiū significationē repugnātē totis vt ptz de patria filia ꝛc. Si tm̄ (vt dixi) intēderet in illa forma baptizare sm̄ significationē cōpeterē toti de rigore non esset baptismus: secus si velit p eque facere qđ facit ecclesia vel qđ ℂhristus instituit: q̄ vis sanctificatiua sacramēraliter nō est data ℣bis nisi vt significatiuis taliū que in forma sacramētali exprimunf. Sz ꝓtra ista vehementer vrgere videf. c. ſ. de bap. ꝛ eius effectu vbi dr. Si q̄s ter puer ꝛ c. si nō dixerit. Ego te baptizo. ꝛ c. ꝑ q̄ formā grecoꝝ nihil fit. Et iā videtur sequi q̄ ly ego sit de substantia forme: q̄ dr si nō dixerit ego te baptizo in noīe ꝛ c. Dico q̄ hoc intelligendū est si non dixerit ego te baptizo ꝛ c. quo ad ea q̄ substātialia sunt sacramēto baptismatī: puta quo ad expressionem actus baptizandi ꝛ quo ad inuocationē trinitatis aliter grecinō baptizarēt, ꝛ redeuntes ad nos essent baptizandi tā q̄ prius nō baptizati. Hec valet si dicaf: q̄ hoc statutū pape omnē illam formā baptizādi eē illegitimatā quo ad ecclesie subiectos de iure ꝛ de facto cuiusmodi non sunt greci. Tum ꝓmo: q̄ nihil videf ibi de nouo statuisse, ſz potius qđ iuris decidisse. Tū ſcdo: q̄ nō est in potestate ecclesie formā sacramentalē illegitimare: quēadmodū nec aliqua via efficere posset q̄ sacerdos cōficrans per hec ℣ba. Hoc est enim corp⁹ meū: debita intētione supra materiā ꝓuenientē, plata non ꝓsecraret: q̄ q̄ suspēsus excōicatus ꝛ degrauat existeret. ¶ Ad quintū negās. Ad primā eius ꝑbationem dico q̄ nō est ſile de sacramēto matrimonij ꝛ baptismatis: q̄ sacramentū matrimonij p ℂhriſtū superadditum est quo ad rationē sacramēti ipsi matrimoniali ꝓtractui. qui qđē matrimonialis cōtractus sicut ꝛ alij non habet determinatū signū: sed pōt ℣bo scripto nutu vel alijs signis equipollētib⁹ fieri. Imo si ℂhriſt⁹ solū sacramētū matrimonij instituit in verbis oportet dicere vt dicit Scotus ꝛ bene, q̄ sepe est cōtractus matrimonialis ꝛ mīmonij sine sacramento: et hoc loquēdo de sacramēto noue legis: qđ scilz est signū gratie ꝛ eius causa vel saltē efficax signū. Sed sacramētū baptismi sicut ꝓstitutū est in speciali materia: puta aqua loco cui⁹ si sumaf alia materia nihil fit: ita etiā istitutū est in forma vocali. vñ Augu. homelia. vtij. Detracto verbo nihil aliud est aqua q̄ aqua in quo verbo dicit aliud est sonus trāsiens, aliud est ℣tus manens: accedit ℣bū ad elementum ꝛ fit sacramentū. Cui ista virtus aq̄ tāta vt corpus tāgat ꝛ cor abluat: nisi faciente ℣bo. ſ. q. Detracta. Et hoc habet fides matris ecclesie: si p ignorantiam omissū fuerit aliq̄d ex substantialibus forme puta expressio/actus baptizādi vel ꝑsonaꝝ: puer rebaptizaf. ¶ Ad scdam ꝑbationem q̄ est de sacramento cōfessionis q̄rū est ex parte ꝓfitentis sufficit attritio cū sensibili signo: sed absolutio sacramentalis ꝓsistit in ℣bis quemadmodum et oīa alia sacramēta dēpto matrimonio. ¶ Cū dr Sedes apostolica pluribus impatif absolutionē scripto: dico q̄ talis nō est sacramentalis absolutio: quēadmodum neccū verbo absoluit a solis casibus vel solo vnico casu reseruato. sed talis absolutio est remissio obligationis qua tenebaf talia vel tale pctm̄ summo pōtifici vel superiori cui reſuat ꝓfiteri: ꝛ pōt tūc sacramēraliter absolui a quoꝝ sacerdote qui aliter hz authoritatē ipsum absoluendi si nullū haberet casum reseruatum.

Certio vidēdū est a quo hmōi sacramētum rite ministraf et licite suscipitur. et ꝓmo an licet baptisma sciēter suscipere a malo ministro ꝛ videf q̄ nō. ℙrimo quia dicit Amb. lib. de initiandis rudibus. Non sanat baptism⁹ perfidū: non mundat sed polluit: qui in diluuio aquaꝝ multaꝝ ad dñm non appropinquabūt. ꝛ infra. Qui faciūt ꝛ quibus faciunt non solum nō prodest: sed ad iudicium est. Et ꝓfirmatur: q̄ Eccl. xxxiij. dr ab imundo quid mūdabitur. acsi dicat nihil: ergo nō licet sciēter ꝛ c. ¶ Secundo sic: ꝑcepto legis nature tenemur nō ꝓsentire pctō alteri⁹ iuxta illud ad Roma. j. vbi de gentib⁹ q̄ legi subiecte non

Universidad de Deusto
Biblioteca

erant. Apostolus dicit. Qui cū iustitiam dei cognouissent non intellexerūt: qm̄ q talia agūt digni sunt morte. nō solum qui faciunt: sed qui cōsentiūt faciētibus: ergo est de lege nature cū positiue legis p̄cepto nō teneb̄ astricti: ergo non licet sacramenta sciēter. ꝛc. Cōsequētia p̄bat: qz hoc est p̄sentire eorū pctō. Est em̄ quadruplex consensus vt notat gl. c. de offi. dele. s. negligentie cooperatiōis: consilij ꝛ auctoritatis seu defensionis. Et in isto fundat̄ qđ dicit dn̄s Petr⁹ de pa. dist. xvj. iij. Si res est talis qua cōiter ementes male vtūtur: puta tarilli vl̄ huiusmodi peccat vendēs vel mortaliter vel venialiter: ꝛ huiusmodi que p̄opter vanitatem deferri solēt: licet cōferant aliq̄n ad sanitatem. Quib⁹ aūt indifferenter bene ꝛ male vti possunt vt gladij vēdi p̄nt: sic tū q non vendantur ei quē verisimile est esse abusurū alioquin (subdit p causa) cōsentit illi in crimine ꝛ cooperatur ꝛ participat in crimine criminoso.

¶ Tertio sic: si liceret scienter sumere a malo ministro qui tū indubie ministrando peccat: pari ratione liceret sumere ab eo cui interdictum est ministeriuꝫ ꝛ ꝑpter hoc excōicatus qz nō abstinet. Sequela p̄batur: qz si aliquid obesset fozet sentētia iuris innodans nos excōicatione: qui cum iniusta esse nequeat nō ligat eū qui mortal⁹ nō peccat. Sec⁹ de sententia lata ab homine ergo si āte iuris sentētiā cōmunicare sibi in facto ꝑpter qđ est excōicatus nō erat mortale: sequitur q cōmunicādo iuris sententiā nō incurrit. Can. aūt Si ꝓcubine: loquit̄ vbi cōicās peccat mortaliter i actu quo cōicat: puta foznicatiōe.

¶ Quarto ad idem efficacius sic iure p̄hibemur alteri facere qđ nollemus nobis fieri ꝛ iubemur alteri facere quod vellem⁹ nobis fieri: vt in p̄ncipio decreti dicitur ꝛ Matth. vij. Oia ergo q̄ vultis vt faciant vobis. ꝛc. Hec enim lex est ꝛ pphete quod intelligēdū est de velle ꝛ nolle debit⁹: de ijs que de facto habent homines vt vult magister. xxxvij. distin. iij. ꝛ gl. decreti in passu allegato. Sed quisq̄ debet ꝛ tenetur velle adiutozio carere p̄ducendi in op⁹ desideratum male volūtatis cum ex hoc reddatur deterioꝛ: iuxta illud Aug. Mala volūtate vel sola miser quisq̄ efficit: sed miserioꝛ ipsa ptāte qua desiderium male volūtatis implet. xxij. de trinitate: ḡ tenemur talem non adiuuare vel illi in facto illicito non cooperari. ¶ Si forte dicat sicut in simili dicit Altis. iij. parte summe de indigne petēte eucharistiam q sacerdos malus ꝛ si tenetur nō velle vt sibi impenitenti in p̄tractione sacramentoꝝ vt quis cooperetur nō tamen tenetur velle q nullus sibi in sacramentoꝝ administratione cooperetur: quia sicut primum ipsi esset peccatum ita secundū primo ex quo subit⁹ tenet a suo curato etiā malo sacramēta suscipere aut requirere: ꝛ sic nō tenetur ibi nolle. ¶ Cōtra tenetur velle q in futuro nō peccet: sed ad ipsum non peccaturum esse sequitur ab ipso in peccato perseueraturo non esse petendum aliquod sacramentū. ergo tenet velle q subditus ab eo non petat: vt sic habeat intētū. ¶ Quito sic: nō licet ꝓuocare ad iurandum quē scimus piuraturum: qz vt dicit Aug. talis homicidā vincit: qz homicida tū⁹ corpus occidit iste vero aiam. immo duas aias occidit. xxij. q. v. Ille qui ꝓuocat. ꝛ c. q erigit. ergo similiter nō licet ꝓuocare eū administrādum sacramentū quem scimus ministrando moztaliter peccaturꝫ. ¶ Sexto sic. non licet ministrare sacramentum quodcunq̄ ei quē scimus in peccato p̄seuerare: nec in aperto nec i p̄iuato: iuxta illud Matth. vij. Nolite sanctum dare canibus ꝛ hoc nisi ex denegatione scandalū immineat: puta si peccatū fuerit adeo occultū q iudiciario oꝛdine ꝓbari nō poterit p denegantē: qz tūc foztiozi vinculo astringit dare: ergo similiter non licet sacramentū suscipere scienter a malo ministro vel requirere saltem vbi iudiciario oꝛdine p̄obare poterimus ipsum esse ꝛ si perseuerare in pctō. Consequentia tenet: qz videntur sancta cōtemni siue cauib⁹ tradantur siue ab eisdem requirantur.

Ad oppositū videtur illud Nicolai pape ad ꝓsulta Bulgaroꝝ. Qualiscūq̄ sacerdos si q̄ sctā sunt inquinari nō p̄nt. Idcirco ab eo quouscq̄ iudicio epōrū reprobetur cōmunio percipienda est: qm̄ mali bona administrādo se tantūmō ledunt: ꝛ cerea fax accensa sibi quidem detrimentum p̄stat: alijs ꝛo lumen in tenebris administrat: ꝛ vnde alijs commodū exhibet inde sibi detrimentum p̄bet sumite ergo ab oi sacerdote intrepide Christi mysteria: qz oia in fide Christi purgantur. xv. q. vlt. ꝛ c. fi.

¶ Preterea iuxta decretum ꝓsilij Cōstantien. non tenemur vitare in sacramentoꝝ administratione vel susceptione quemcūq̄ excōicatū interdictū vel suspensum gn̄aliter a iure vel ab hoie: misi sententia huiusmodi fuerit a iudice ꝓmulgata: vl̄ denūciata specialiter ꝛ expresse: misi adeo notozie ꝓsisterit eum sententiā excōicationis incidisse ꝛ c. p qđ tū consiliū vt etiam plane exprimit nō intendit hmōi excōicatos interdictos vel suspensos ꝛ p̄hibitos in aliqua relevare aut eis quomodolibet suffragari. tūc sic tales ministrando peccant: alias essent releuati ꝛ possum⁹ licite ab eis sacramenta suscipere: ergo.

¶ Idē dicit Aug. ctra Petilianū. Nos dicim⁹ tale cuiq̄ sacrificium fieri qualis quisq̄ fuerit. qz illud scriptum est. Omnia munda mūdis. Et loquitur de sacramento altaris vt patet ex sequentibus ꝓut ibi allegatur. j. q. j. Dns declarat: ergo. ꝛ c.

Pro decisione distinguit de malo ministro vel eñ est p̄cisus ab ecclia totaliter vel ad tēpus: aut nō p̄cisus sed p̄missus. De p̄cisis est vna opinio dicētiū q a talib⁹ non est sumēdū qđcūq̄ sacramentū etiā nec baptisma: de quo tū magr videt. Fundat aūt in hoc qz recipiēdo moztal⁹ qs peccat ꝓtraueniēdo p̄hibitiōi ecclie Et q nō tenet a tali recipere cū nō p̄t haberi alius minister declarāt sic/ qz vel baptizād⁹ est adult⁹ ꝛ tūc ipsi sufficit baptisma flaminis: qñ non p̄t habere baptismū fluminis In ꝓposito aūt nō habet ministeriū ex quo p̄hibitū est ipsi cōicare p̄ciso ꝛ maxime in sacramē talibus ꝛ ita recipiēs ab eo baptismū cōicaret ipsi in actibus p̄hibitis. Si aūt baptizandus sit paruul⁹: ꝛ habēs puulū nō possit hr̄e aliū ministrū idoneū nec possit p se baptizare: nō offerre poterit q̄uis sine re possit q ipsum baptezet. Ratio: qz non licet ei precisocōmunicare qđ faceret offerendo. Contrariū hui⁹ ap̄te sentit Augu. lib. de vnico bap. de eo qui corde seruans vnitatem ecclesie in extremis positus suscipit baptisma de manu heretici. Mō salū inquit qđ fecit nō improbam⁹: sed etiā securissime fissimeq̄ laudam⁹: qz p̄tē deū credidit toto corde suo ꝛ c. xiij. q. j. Si quē forte. ꝛ Joā. Chrys. vt allegat li. canonū penitētialiū. Si qs infirmitate detēt⁹ moꝛti appꝛopinquauerit ꝛ sacerdos vel cleric⁹ defuerit: tūc ab alio In nomine p̄is ꝛ filij ꝛ sp̄ūs sancti baptizari poterit. penitētia aūt ꝛ ꝓmunio a nullo suscipiēda ē nisi a catholico. Idē determinat Gratia. xxiij. q. j. cap. Subdiacon⁹ in fi. cū glt: baptisma siue ab hereticis siue a laicis ministratū fuit: dūmō in vnitate catholice fidei suscipiat⁹: non carebit effectu. Alia ꝛo sacramenta vt sancti corꝓris ꝛ sanguinis dn̄i: ꝛ si ab heretico vel catholico nō sacerdote ministrent⁹: vel nullū vel leraliē habebūt effectū. Vñ ꝛ ab hoib⁹ fidelibus nullaten⁹ sunt recipiēda. Ademinisse igit debuissent sic opinātes illius Audroculi cui⁹ meminit phūs. ij. rhetorice Legib⁹ ipsis lege op⁹ est que ipsas cozrigat. vt pisces salso mari nutriti adhuc egent sale qui etsi vt plurimū seruare teneamur hāc p̄hibitionem ecclesie: non tamen in casu necessitatis quo. s. foztiozi p̄cepto ligamur vt in ꝓposito de baptismate p se vel in alio sumendo.

Dico igitur de p̄cisso q ab eo licet sacramentū baptismi in necessitate tā p se q̄ p̄ alio suscipere dūmō ali⁹ minister hr̄i nō p̄t: q̄uis nō extra necessitatē. Alia ꝛo sacramenta qz nō sunt necessitatis: nullo casu ab eis licet suscipere sm̄ Cōmuniorē opinionē. qđ restringēdū est ad p̄cisum nominatim ꝛ expresse nō gn̄aliter sentētia iuris vel hoīs nisi a deo notozie ꝓsisterit huiusmodi sm̄iam icidisse q nulla tergiuersatione celari nullo ve iuris suffragio possit excusari iuxta decretū ꝓsilij Cōstantien.

¶ Sed difficultas videt. An in articulo moꝛtis teneatur a p̄ciso suscipere si alt⁹ minister haberi non possit: de quo doctoꝛ subtilis. iiij. sentē. dis. vij. artic. ij. videt censisse q non tenet suscipere adultus p se: nec tenet nō recipere: ꝛ sic via media incedit iter contrarias opiniones. Vñ declaratio q p̄t recipere ex Aug. lib. vj. de baptis addidit cū nota tū dubitationis. Potest etiā forte nō recipere: qz baptismus flaminis sufficit ipsi p reuerentia ecclesie mādantis vt talē viter. Addit. Pensatis tū oibus melius videt q a tali recipiat q̄ q de hac vita sine baptismo decedat. Sed indubitatū videt si in articulo moꝛtis p̄t a tali baptisma recipere vt certū est ipm posse: q ad hoc teneatur: qz a diuini mandati obseruantia null⁹ excusatur nisi per impotentiam: sed talis adult⁹ nullam patitur impotentiam sumendi baptismū fluminis iuxta diuinum mandatum. vnde Aug. cū precisione loquens ait lib. iiij. de baptismo. Tunc implet inuisibiliter: cū mysterium baptismi non contēptus religionis: sed articulus necessitatis excludit. ꝛ allegatur de consecra. dist. iiij. baptismi vicem.

Quantum ad secūdum videlicet de malo ministro nō p̄ciso: an ly a tali scienter sacramēta suscipe ꝛ req̄rere: dicit b. Tho. li. iiij. dist. ij. q. iij. in solu. ad penul. arg. q̄diu minister ecclesie q̄ est in moztali ab ecclesia sustinet⁹ ab eo sacramenta recipere eius subdit⁹ debet: qz ad hoc est ei obligat⁹: ſ tū p̄ter necessitatis articulū nō esset tutū q eū iduceret ad aliq̄d sui oꝛdinis exequendū durāte p̄scientia q ille est in moztali pctō: quam tū deponere p̄t quia hō in instāti a diuina gratia emendat. quā solutionē dat ad argumentū de eo qui aliq̄d diuinoꝝ suscipit vel requirit a peccatoꝛe. Et eodem lib. dist. j. tractās an licet sacramentū baptismi a malo ministro suscipe dicit q recipiēs a p̄ciso peccat nisi in necessitate qua posset a Pagano siue a Judeo petere. Si aūt nō sit p̄cisus nō peccat ab eo recipiēs sacramentum nisi p accidens si. s. etiam in pctō ꝓmunicet vt ibidē in solutione ad p̄imū illius arg. dicit q̄uis sacerdos malus peccat baptizādo: nō tū oportet recipientē vel exigentē ab eo sacramētū etiā excepto casu necessitatis peccare. Cuius dat duas rationes Prima: qz non potest ipsi esse certū q sacerdos sit in moztali cū in vno instāti sp̄ūs sanctus operet iustificationem impij. Secdo qz ille petit qđ iustū est qz a suo sacerdote debet sacramēta recipere: nec cogit vl̄ inducit eū ad peccandū: qz ille p̄t reddere qđ ds nō peccādo. Itaq̄ cōcordando dictos passus sententia sci Tho. videt q p̄ter necessitatē p̄cepti diuini potest q̄s a malo ministro sacramēta requirere: sed nō est tutū p̄ter causā vl̄ necessitatē requirere si credat ipm in pctō p̄mansuꝝ includēdo ibi necessitatē p̄cepti ecclie de sumēdo sacramēta a ꝓprio sacerdote.

¶ Sed p hoc nō videt difficultas euacuata. Primo qz licet subditus exactur⁹ sacramētū nō possit scire sacerdotē suū p̄mansurū esse in pctō: p̄t tū scire q si ministret sacramenta peccabit moztaliter puta si scit illū homicidā vel alr irregularē. Itē ipemet Tho. scda scde. q. x. art. xj. tenet q nulla cā liceat recipere oꝛdinē ab eo quē aliquis scit vel nouit esse simoniace p̄motum: immo nec p̄opter excommunicationē. vnde recitata opinione dicentiū q si nō p̄t p̄bare eū esse simoniacū in oꝛdine debet obedire: sed nō exequi sine dispensatione dicit: hoc ab⁹q̄ ratione vz. qz nullus debet obedire ad ꝓmunicandū eidē in facto illicito. Ille aut qui est ipso iure suspēsus q̄ ad se ꝛ alios illicite ꝓfert oꝛdinē. vnde nullus debet ei obedire recipiēdo quacūq̄ ex causa: ergo sm̄ beatum Tho. potest quis p̄scire si sacerdos ministret q peccabit. itē quis solū sit malus sine ipedimento suspensionis irregularitatis aut hmōi. q̄q̄ tunc de ipso sine reuelatione euidēter p̄nosci non possit q ministrando peccabit. Pot nihilominus hoc p̄nosci moꝛali quadā certitudine ꝓut hūana fragilitas futura ꝓnosci ꝓmittit. Et hoc sufficit vt teneamur primū ad talia non inducere. Alioqui a nullo actu p̄hiberemur ꝓpter scandalū fratris qz nō p̄scimus euidēter an ex actu nostro ruet in peccatū: ꝛ sic comedens idololatica coram fratribus non censet⁹ percutere cōscientiā eoꝝ infirmā ꝛ sic peccare in Christum vt vult Apostol⁹ p̄ime ad Choꝛi. vij. Itē nō tenemur a nobis resecare oēm occasionē ꝓsimiliter nos ꝓtrahentē in moztale. Preterea nō obstat p̄ceptum ecclie de sumēdo sacramēta a ꝓprio sacerdote: qz si alias esset iure nature obligatus a tali nō requirere vel suscipere nō poterit p̄ceptum ecclesie ei necessitatē hoc faciendi inducere cū quodcunq̄ p̄ceptum iferioris nō possit p̄ualere aduers⁹ superioris legē aut preceptum: imo qđ maius est ꝓpter p̄ceptum positiuū dei non videtur ab illo eximi. Nō occurrentib⁹ duob⁹ mādatis dei que inducūt ad ꝓtraria illi tenemur obsequi seu obedire qđ fozti⁹ ligat. Preceptū aūt iuris nature fozti⁹ ligat p̄cept⁹ positiuus. Hinc est q Jude⁹ si in nemoze nō potuisset superuiuere sine poꝛu ꝛ esu nec potuisset cibū aliū habere a carne poꝛcina nec potum a sanguine licite potuisset contra dei preceptum positiuū. illis vesci ꝓpter ius nature foꝛti⁹ ligās quo quisq̄ se alere tenetur ꝛ a moꝛte p̄seruare q̄tū p̄t. Nā debet igit ius nature restringi extra casum necessitatis adducte p ius positiuū. sed potius econuerso ius positiuū tam dei q̄ ecclesie limitandū est extra casum necessitatis p ius naturale adducte. Quō restrigendū intellexerunt Maccabei preceptū obseruatiōis sab-

bari primi. Machabeox. ij. post cū pperexerāt fratres suos ex simplicitate ob seruādi pceptum illud mortuos. Et idē est de pcepto ieiunandi vt declaratur de iuris. c. Quod non est licitum.

Et quia difficultas principaliter

oriri videtur ex iure nature quo tenemur pctis alterius nō ꝓsentire osidendū est ꝑ solutione que cooperatio ad actū pcti censeri debet consensus in pctm. ¶ Pro quo sit hec conclusio. Cooperatio ad actum quo alius peccaturus ratione cooperationis nō est peccatum. si aliter sine nostra cooperatione prescie verisimiliter grauius vel saltē eque grauiter peccaturus. patet. qz tunc solū cōsentimus in peccatum alterius cū sumus causa q̄ ipse peccet. Hoc autem dupliciter cōtigit. Uno modo positiue & directe cū scz quis inducit alium vt peccet ꝓsilio: ꝓcce aut alter. Et iam ꝑstando occasionem ex qua scimus eum ruiturū. que omnia habent rationem scandali actiui. Alio modo indirecte seu ꝓuatiue sicut nauta per sui absentiā dicit causa submersionis nauis qđ tunc solum est: qñ ꝓtest & debet ꝓhibere. Dico notāter pōt & debet: quia si impedire nō posset: aut custodiā nauis non sui cepisset per sui absentiam nō diceret causa submersionis nauis: vt notabiliter dicit btūs Thomas prima secunde. q. vij. art. iij. in corpore. quia si sine nostra cooperatiōe eque grauiter vel grauius peccaturus esset: non sumus positiua vel prima causa q̄ ipse peccet: ex quo nō cooperamur ipsi in dispēdium sue salutis sed vtiliter si nostra cooperatione retrahamus ipsum a grauiori peccato & q̄ solum minus delinquit: sicut si nauta ꝓuidēs nauem necessario submergēdam licite cooperatur: vt submergat in eo loco vbi alique merces seruari poterunt et in alio loco nulle merces possent seruari. Tunc enim non diceretur causa dānificationis dīi mercium. Sic licite furioso gladium reddim⁹ quo se se vel aliū interimat: si alias ex retētiōe timeatur maius periculum vt dicit Thom. xxxij. dist. iiij. Et hec est ratio quare licet vsuras ei soluere qui indubie eas recipiendo peccat.

Dico igitur ad principale quesitū.

Primo q̄ nō tenemur vitare malos sacerdotes i receptione vel requisitiōe sacramētox: etiā quos veri similiter prescimus in actu ministrādi grauiter peccaturos si alias sint parati ministrare: & emolumenta ad ipsos ꝓueniant. Ratio est: qz licet vnicuiq; ad bonum & vtilitatem sui vti malo alterius: vt de requentibus pecuniā sub vsura ab eo qui parat⁹ sit mutuare: nec ibi iducitur vt peccet: iz datur occasio vt ex malo eius bonum ꝓueniat: nisi cū sic: nisi excusabiles essent qui humano pudore negligūt ab amicis mutuum capere accedendo mēsam fenebrem vt sub vsura capiāt. ¶ Secundo dico q̄ non licet ab eo requirere quē verisimiliter prescio ex ministratione incurrurū peccatū: vbi aliter i charitate seu gratia pmaneret nisi forte necessitas spiritualis salut; hoc in casu excusare poterit. patet qz hoc esset contra legem charitatis fratrē perdere ꝑ quo Christus mortuus est: cū offendiculo nostro vt p̄nouim⁹ ruitur⁹ sit in pctm. Addo nisi forte necessitas spiritualis salutis & c. quia si casus emergat quo precepto dei teneat, sacramentum suscipere volūt: quidem q̄ nō teneatur propter periculum spirituale ꝓprium omittere. Ex quo sequitur si non tenet q̄ nec possit ꝓpter hoc omittere: qz a dei pcepto iplēdo nemo excusat qui potest i ꝓposito & de facto & de iure posset ipm implere cū non obsisteret et aliud pceptum fortiꝰ ligans. Exemplū medicus indigentiam passus dū nimis anhelaret paternā hereditatē: q̄ gō pri per medicinam toticū porrigens interfecit statum post cōstitut⁹ in mortis articulo nō habent sacerdotē preter fratrem qui tenerrime patre diligebat. Cui frater timet casum exponere. qz non ꝓsumit scit ffrem se velle interficere: & si aliter posset mortem euadere saltem mortale pctm ire vel odij incurrurū: que als sperat & ex ꝓis cōiecturis estimat ꝙ dei amore ꝓmā furum. Si hic posset ei licite parricidium ꝓfiteri indubie ad hoc ipsum faciendū tenetur. Et q̄ ad hoc teneat solent deducere duobus mediis. vt refert Domin⁹ Altis. Primū qz ꝓpter scādalum nō debet omittere quod est de necessitate salutis aut de ꝑfitte vite sic est hic de ꝓfessione. Scōm qz in cōfessione ꝓueniunt sacerdos & ꝓfitens ad destruēdū pctm: & in hmōi conuentu solet de⁹ infundere gratiā vtriq; ergo si sacerdos fuerit bon⁹: nullū ipsi imminet ꝓcidium ex ꝓfessione. Sed hec media non cōuincūt. Nō primum: qz etsi nihil eox que sunt de ꝑfitte vite debeat omitti ꝓ eo tempore quo manet de veritate vite puta si maneat sub obligatiōe scandalo imminente hoc tñ veritatē non habet de illo qđ solū esset de veritate vite si scandalū non immineret. patet. ex ijs q̄ deduxi de eleazaro. ij. Macab. vj. Et ergo cōuenienter dicit Altis. q̄ etsi cōfessio sit de ꝑfitte vite tū qz vitatio scandali magis est de ꝑfitte vite: ex quo semper fuit de veritate vite cum sit iuris naturalis confessio homini facienda solum est iuris positiui: ergo cedere habet fortiori ꝓiculo. Nec q̄uincit etiam secūdum: qz etsi sciat dīm paratū infundere aut cō seruare gr̄am in actu cōfessionis / pōt nihilominus cōfitens ꝑsimiliter p̄scire conjectēdo de futuris ex ꝓteritis q̄ ex dicto suo sacerdos ex humana fragilitate seu infirmitate subtraher se a gr̄a et ita contra charitatē aget / cōfessori talia ꝓfitendo. Jā vt dicit Ber. loquens de voto qđ fortⁱ⁹ obligat q̄ ꝓceptū cōfitendi / qđ ꝑ charitate institutū est / cōtra charitatē militare nō debet: nec est cōtra charitatē seruā dū. Et dicit dīs Altis. ꝑ regula q̄ nō tenet cōfiteri illas circūstantias ex q̄bus scit vel credit sacerdotem scādalizandū: si debet petere licentiā ab eo alij cōfitendi: quā si dare recuset cōfiteat summo sacerdoti. s. deo / & sufficit ei. In tali eīm casu dz nō hre copiā sacerdotis. Idē sentit bea. Tho. dist. xvij. quarti sententiax vbi moto argumento: si q̄s sciat sacerdotē suū sollicitatorē esse ad malū aut fragilē q̄ ad pctm qđ ei confitet est ꝓnus: vel ꝓbabiliter estimetur reuelatox cōfessionis: vel si pctm sit contra ipm cōmissum videt q̄ non teneat confiteri quia militaret cōtra charitatē / contra illud Bernardi. Quod ꝑ charitate & c. Respondet Tho. q̄ in casibus illis in quibus ꝓbabiliter timet penitens periculum sibi vel sacerdoti ex cōfessione debet recurrere ad suum superiorē vel ab eodē petere licentiā alteri confitendi quā si nō possit habere & c. idem est iudicium de eo qui non habet copiam sacerdotis. vnde magis debet eligere laico confiteri. Nec in hoc trāsgredit aliqs ꝓceptum ecclesie: quia ꝓcepta iuris positiui nō se extendūt vltra intentionē ꝓcipientis: que est finis precepti hec autem est charitas ſm Apostolū. i. ad Thimoth. j. Hec ille. Et sic concludo non esse addendam secunde conclusioni illam exceptionem nisi necessitas spiritualis. & c.

Tertio dico de malo ministro qui

sacramenta ministrare obligatur: q̄ ab eo licet sacramenta suscipere & etiā requirere siue paratus sit ad ministrandū siue nō. Pater: si est paratus in peccato ministrare: tūc licet malo eius vti ad bonum sicut ab eo q̄ parat⁹ est iurare ꝑ idola licet iuramētū recipere ad bonum pura ad fidē pacti. Pro quo faciūt auctoritates scripture quas ꝓmemorat Augustinus ad Publicolam & allegat. xxij. q. j. mouet te. Etiam si paratus est ministrare in peccato: verisimile est q̄ ex subtractione subditi deterius aget: puta ꝓuocabit ad irā vel odium: si sentiat emolumenta ad ipsū nō peruentre: aut saltem nō minus male aget. Si vero nō sit paratus exhibere actū debitū in ministrando sacramenta hoc potest & tingere dupliciter. Primo ex malicia scilicet quia nō vult succurrere spirituali necessitati inimici siue eius quem odit & sic deterius aget nō ministrando etiam volens in pctō p manere quia mortem spiritualem censetur infligere qui hāc cū pōt nō excludit: vt in simili dicit Ambro. de morte corporali. allegat. lxxxvj dist. pasce. Aut non est paratus ad sacramentum ex reuerētia & quia tūc exigendo datur ipsi occasio penitendi et sic digne ministrandi sacramenta ꝓout ex officij debito tenetur: ideo etiam non est necesse tūc ab eo nō suscipere aut etiam non requirere. Sed ponatur nō velle cōteri de certo peccato puta fornicatiōis aut terre certe detentionis inimici & nihilominus prescire non velle grauius peccare ministrando sacramenta nisi forte humano pudore & erubescentia per exigentem fuerit ad hoc inductus: an hec sciens possit ab ipso sacramentū requirere cum sciat verisimiliter ipsum ex hoc grauius peccaturum. Et vt prequantior sit difficultas ponat dum requiritur intercedere apud exigentē vt ab eo de sua licentia sumat ad que ministranda ipse se sentit indoneum seu indispositum. Dico q̄ nō oportet abstinere sed vtilit ab eo requirere dū speret q̄ saltem futuro tempore ab huiusmodi indispositione cauebit ne tam grauiter delinquat in ministerio seu ministratione sacramentox. Huius simile dat b. Tho. quarto sentētiax dist. xix de correptione fraterna cum ex ea frater cōcitandus est in odium nostri dicens qđ ꝓpter odium concitandum non oportet abstinere quando speramus q̄ odium paulatim tepescet & tandem correctio sequat. Hec ist⁹ est ꝓsentire vt peccet / sed potius reuocare hominē a pctō secus si post erubescētiam pertitam ministrandi in peccato amodo de salute eius desperandum foret.

Ad rationes ante oppositum: ad

primā. Respondet Scotus quarto sententiax dist. v. q. ij. q̄ Amb. loquitur de illo qui suscipit baptisma extra ecclesiā consentiendo heresi: puta vt fiat discipulus baptisantis / secus si in necessitate heresi nō ꝓsentiendo sumat ab heretico baptisma. Aliter soluit Grat. & melius. j. q. j. qui baptisma. §. sed notā dumq̄ Amb. ibi specialiter loquit de arrianis & sabellianis / quorum alij in equalitatem alij indiscretionem psonarum ꝓfitentes baptisma non in forma ecclesie sed sue puersitatis ministrabant & ita cōsentientes in talē formā & modum baptizandi ad iudicium sumebant preterēsum baptisma qđ in ꝑfitte nō erat baptisma. ¶ Ad confirmationem adducta ex ecclesiastica dicitur / q̄ actio non attribuitur ꝓprie instrumento ſm philosophum sed principali agenti vnde ꝓprie et per se loquendo iste malus minister non est qui mūdat sed Christ⁹ de quo dictū est Joā. j. hic est qui baptizat / hoc est effectualr dicere ipse nō ꝓpria ꝑtute mundat: sed ēinstrumētū agētis. s. dei qui ꝑ eius ministerium mūdat. ¶ Ad scōz nego consequentiam. Et ad ꝓbationem dico q̄ cooperatio ad actum pctī tūc solū est ꝓsensus in pctm que dicitur ꝓsensus cooperationis qñ per cooperationē nostrā sumus cā quare alius peccat: nisi sic illicitū fuisset Naamā sustentare dīm suum cū in tēplo rē mon idolū suū adoraret: qđ tñ ei cōcessit & licitū declarauit Helizeus ꝓpheta. iij. reg. v. c. In ꝓposito aūt nō sum⁹ cooperatiōe nostra causa cur minister malus ministrando peccet: sed ab aliter parato ministrare in pctō suscepimus ministeriū eius: malo eius ytēdo ad nostrū spūale bonū aīe: imo sic paratū ad idolatriā licz inducere / vt iā idola colat in alioꝝ spūalem ꝓfectum / vt ꝑ ex facto Helie. iij. Reg. xviij & ex facto Simonis & Jude quos ecclesia cō memorat demones coegisse vt darēt rīsa quos pcie bāt mērituros / vt sic demendacio quictiamodo nō colerentur ꝑ dijs a populo. Quomodo etiam liceat requirere sacramenta a nō parato exhibere / patuit in corpore questionis.

Sed cōtra istud fortiter instatur

primo qz Paulus custodiendo vestimenta lapidantiū Stephanum dicebatur eis ꝓsentire. Actuū. viij Paulus aūt erat ꝓsentiens neci eius. ibi dicit glosa nō lapidauit sed lapidātib⁹ ꝓsensit: vñ patet nisi gr̄a dei & penitentia ei subueniret: qz qui faciūt & ꝓsentiūt facientibus digni sunt morte: & tamen Paulus ꝑ coopationem suā nō erat causa qz alij peccabāt: ergo. ¶ Secūdo q̄demonstrans parato furari rem illā q̄diu ꝓius intendit furari: tenet reus furti et obligatur restituere cū sit causa ablationis alieni: & idem est siuuet furē aſportare rē alienā quā ꝓp⁹ ipse ꝓposuit furari: ergo cooopatio ad actū pcti est ꝓsensus in pctm / q̄ q̄ nō sit causa cur alius peccet. ¶ Tertio qz Loth volens cooperari ad pctm min⁹ formidauit vt vitaret maius ex ai perturbatione precauit vt videtur sentire Aug. lib. j. quiq; questionū sup Gene. & allegat in glosa Gene. xix. vbi referūt verba Loth offerentis filias suas nonduz cognitas viris ad abusum eoꝝ vt & c. q̄ cooperatio ad actū quo alius peccat q̄uis sine hoc esset grauius peccaturus: est consensus in peccatum: cuius cōtrariū videtur ꝓius assertum. ¶ Ad primū dico q̄ Paulus ex nuda custodia vestiū eoꝝ qui Stephanum lapidabant nō dicit neci eius cōsensisse quemadmodum nec minister idolatrarū custodiens vestes dominoꝝ tempore quo idolo cultū suum impendūt dicit ex hoc ididolatrie ꝓsentire vt dicūt docto. iiij reg. v. c. sed qz interiori actu voluntatis motus Stephani q̄ iniusta erat sibi placuit: immo vt eam appetijt & ita idem volens lapidantibus cōsensit. ¶ Ad secūduz dico / q̄ aliud est de furto de quo dammificat ꝓximus: aliud de alijs peccatis in quib⁹ solus ille qui paratus est peccare ledit: qz cooperās demōstrando vel auxiliū ꝑstando ad alieni ablationē committit furtum. Furat enim quicunq; causaliter aufert alienū vel etiam est causa detinendi alienum inuito dño. Stat autē dīs q̄ sit inuit⁹ quo ad ꝓximū palē ablationē & q̄ actu elicito aut debito cōsentiat in cooperationē: & cum excusatur cooperās a furto ꝑbi gr̄a fur me ꝑsente quem ipedire nō possum iterquerendum pecunias repit lapides ꝓciosos quib⁹ ablatis aufugeret ad alienas nationes vbi posset li-

bere vẽdere ni si reperiat pecuniã quã mauult possit ꝛute manere in pria ergo demõstrans pecunias vel etiam donãs sibi alienas non aufero eas inuito dño Item si veniat anim⁹ occidendi dominum decumbẽtem in lecto vt pecunias possit auferre cui si donauero seu tradidero pecunias dñi abscedet sine vlteriori nocumento. ꝛc. In talibus cñ ꝛ similibus vergit cooperatio in vtilitatem domini ꝛ ita non posset ibi dominus rationab iliter esse inuit⁹. Alia questio est si liceat demõstrare pecuniã diuitis vt non furek pecuniam pauperis. ¶ Ad tertiam differentia videtur inter Augustinum ꝛ Ambrosiũ q̃ b. Ambro. libro de patriarchis videtur Loth cõmendare ex illo facto cum ait. Offerebat sanctus Loth filiarum pudorem: nã etsi illa quoq; flagitiosa ipuritas erat: tamen minus ẽm naturam coire: q̃ ꝓtra naturã delinquere. ꝓferebat domus sue verecũdie hospitalem gratiam: etiam apud barbaras gentes inuiolabilem ꝛ ponit. xxxij. q. vij. Augustinus vero vt allegatum est hoc perturbationi mentis ascribens tanq̃ malũ improbat. Sed videtur Ambrosius ꝓ suppposito habuisse q̃ Loth talem nouit in filiabus suis animi cõstãtiam quia etsi corpore per vim ab alijs polluerẽtur nequaq̃ mente consentirent: sic mentẽ aliena libidine minime polluendã et contentas corporalem violẽtiam perpeti ne ꝛc. quod si verum sit licuit vtiq; Loth filias ꝓstituendas offerre ne vitio cõtra naturam sui hospites angariarent. Aug. vero videtur eas infirmas ꝓtendisse tãq̃ libidini cõ sensuras. si quidem cum patre ex cõsensu concubuerunt ꝛ si ita habitum fuit aut ꝓbabiliter haberi debuit a patre certum videtur q̃ ex animi perturbatione peccauerit. Nam vt dicit Ambrosius lib. de officijs. Si non potest subueniri alteri nisi alteri ledaꝫ cõmodius est neutrum iuuare q̃ grauare alterũ ꝛ sic nõ erat ibi peccatum ratione cooperationis ad actum pctĩ: sed quia cooperãdo intulit iniuriam tertio vt similiter est dictũ de furto. In ꝓposito aũt nõ ledit tert⁹ sumendo sacramẽta ab eo qui paratus est ministrare. ¶ Ad tertium principale dico q̃ participare excõmunicato in crimine dãnato est directe cõtra preceptũ ecclesie ꝛ ita pctũ mortale. q̃q̃ dubiũ sit inter doctores vtrũ participare excõmunicato sermone puta leui ꝙbo vel aliter extra diuina sit mortale peccatum de quo bea. Tho. xvij. distin. quarti. Alijs ꝓbabili⁹ videt q̃ nõ semp participãs excõmunicato peccat mortaliter: sed solum quando in crimine ipsi ꝓmunicat vel in diuinis aut in contemptu ecclesie. de hoc latius vide Panor. ca. Sacris. de his que vi me. ve causa fi. vbi tenet contrarium. ꝛ sic nõ est pars ratio de cooperatione ad actum: ꝓpter quem q̃s excõmunicatus est. ꝛ ad actum quo alioqui peccaturus: sed nullum preceptum habemus ne sibi in hoc cooperemur. ¶ Ad quartum nego minorẽ. s. q̃ dſq; tenetur velle carere adiutorio producendi in opus desideratũ male voluntatis cũ in effectu sic ꝓbatur quia tenetur velle non deteriorari. Jam ꝓ hoc deteriorabitur iuxta ꝙbum Aug. xiij. de trinitate ꝓius allegatũ. Dico hic primo q̃ Augu. hic intellexit de opere quod voluntatem auget vt regulariter est in delectationibus. Executio enim libidinis innatã cupiditatem exauget vt dr̃ in fi. tertij ethico. ꝛ de tali loquens Hugo li. ij. de sacramẽtis. par. xiij. c. vj. ait Tale est cor hois vt opere suo amplius inardescat: siue ad bonitatem andã si rectum est siue ad maliciam si prauus est ita vterq̃ affect⁹ opere nutritur vt crescat ꝛ amplior sit ꝛ vix fieri potest vt volũtas opere suo nõ augeatur. Cũ enim (vt Aug. premittit) minus miser esset si nihil eorum que ꝓperauit voluit habere potuisset. Secus autẽ est in operib⁹ penalib⁹ aut alijs que timorem incutiũt quia talia voluntatem remittunt ꝛ vt magis tenuiter velint efficiunt. Secũdo dico q̃ Aug. ibi comparat solum miseriam que est ex opere subsecuto ꝛ volũtate interiori: miserie que est ex solo illo actu interiori: vt sẽsus sit quod miserior sit cum desideratum mala voluntate impletur q̃ esset si solum ẽm actum interiorem habuisset: quia ille tunc fuisset remissior cũ quo manifeste stat hec ꝓpositio. Sepe ꝓstat ꝓut humana fragilitas humanor̃ operũ cuentus prenosse sinr si quis impediatur pficere desiderium malevolũtatis detrius aget: ꝛ multo grauius peccabit: vt ꝓhibitus ꝓpter penam ab adulterio vxorem occidit vt illi commisceatur cũ qua ꝛc. Hinc Aug. declarans iustam legem malũ ꝓmittere: ait. Auser meretricia ꝛ oia ꝓfundens libidine: ꝛ ergo postvotũ simplex nõ debz quis prohiberi vel impediri quo mĩ⁹ matrimoniuz contrahat: ne ei laqueus injiciatur. xxvij. qu. j. de viduis. ij. Stat etiã q̃uis volũtas ꝓ opus augeretur q̃ tñ per impedimentũ timoris vel alteri⁹ obstaculi multo magis augerek vt aperte dicit glo. Mat. xiiij vbi dicit q̃ Herodes tumuit Joannem interficere ꝓpter populum ꝛc. vnde dicit Timor dei coarguit: timor hominum differt: sed voluntatem non aufert: vnde ꝛ auidiores ad crimen reddit: quos aliqñ suspendit a crimine. Et super illo ad Ro. vij. Occasione autem accepta ꝛc. dicit glossa. Talis est vestra carnalitas vt ardentius desideret prohibita: quibus nõ memoratis faceret quasi sopita. Applicando ista ad propositum dico. si paratus est ministrare in peccato vt commoda ꝓcipiat ꝓsimile est q̃ nisi sic commoda ꝓceperit: deterius aget vt ea assequatur. Sic ꝓhibit⁹ a simplici fornicatione adulterat magis cñ nitetur ꝛ exquisiti⁹ sollicitabit: quomõ ꝓ hypocrisim vel adulationẽ possit homines inducere: vt ab eo sacramenta suscipiant. Idem accidet si forte se contemni putet a subditis. Et iterũ executio actus nõ videtur hic intendere interiorem voluntatẽ: sed potius remittere propter timorem ꝛ reuerentiam qui regulariter in illis est adiunctus. Supposito tamẽ q̃ simpliciter deteriorabitur ministrãdo si sacramẽtum ab illo requiratur nõ oportet q̃ ergo teneatur nolle alium ab ipso sacramentum petere: qz ex hoc nõ deteriorabitur ex necessitate vel infirmitate: sed ex propria malicia eius qui prius erat paratus ministrare in peccato que malitia radix deteriorationis prius inerat: ꝛ ergo hoc a requirẽte contemnendum est quemadmodum ꝛ scandalum phariseorũ Mat. xv. ¶ Si dicas: tenetur nolle ministrare in peccato quia hoc est peccare: sed si alius ipsum requirat ipse ministrabit in peccato: ergo tenetur nolle q̃ alius requirat ipsum. cõsequentia tenet: qz qui tenetur nolle ꝓhis etiam tenek nolle omnia ad q̃ illud cõsequẽs sequitur: saltem si aduertat ꝓsequens ad illa sequi. Jam in dicta cõditionali que sumit⁹ pro minore hoc consequens nolendum sequitur ad ꝛc. ¶ Dico breuiter q̃ in dicta minore ly si nõ dicit notam ꝓsequẽtie ita q̃ faciat ꝓditionalem cum oĩs conditionalis ꝙa sit necessaria ꝛ omnis falsa impossibilis: sed dicit nudũ ordinem consecutionis vnius post alterum: vt in ista. Si fuisses hic frater me⁹ nõ fuisset mortu⁹. Jtẽ si veneris ad me dabo tibi equũ. Et ꝓ idẽ patet ad illud qñ vltimo objcit q̃ ad ipm non peccaturũ esse sequit ab ipso non esse petendũ sacramentum qa

vis illiu⁹ stat in hoc: q̃ si ab eo sacrament⁹ ñ petatur peccabit ministrando: de quo iam dictum est. ¶ Et si dicak parato exercere fenus nõ licet domũ locare in qua fenus exerceat aut ipsi in hoc seruire: vt colli git libz. vj. de vsuris. c. vsuraꝝ vozaginẽ. ꝛ in cle. vnica de vsur. de ꝓstantibus patrociniũ vsurarijs: vsuras soluendo statuendo vel statuta scribendo. Jtem parato idololatrare nõ licet ꝓflare idolum qñ ꝓ deo colat. Cñ Aaron grauissime reꝓhendit a dño q̃ populo perenti ꝓflault vitulum aureum vt patz Exodi. xxxij. ꝛ Deuter. ix. ergo similiter ministrare parato in pctõ nõ licet in hoc operari. ¶ Dico breuiter q̃ nõ est simile: qz argumentũ procedit vbi per cooperantẽ tertius ledit iniuste pura per quẽ soluunt vsure vel per ꝓstantẽ idolum: si talis sit vt per eum corda simpliciũ ꝓcitẽtur ad idololatriã: qualis fuit Aaron principatum habens in populo: vel etiã si opus ipsum ex se posset simplices ad hoc inducere saltem de per se. ¶ Ad quitum ꝓncipale dico q̃ hoc ꝓcedit vbi prouocabit ad iurandũ q̃ aliter nõ erat paratus ad peierandum quod pz ex rõe Augustini: qz sc̃z prouocans occideret aĩam illi⁹ q̃ nõ est nisi q̃ per hoc inducatur ad mortale peccatũ vbi aliter maneret in statu gr̃e vel sine tali mortali pctõ. Cñ beatus Bonauentura iij. sententiarum. distinctiõe. xxxix tractans difficultatem an licet exigere iuramentum ab idolatra qui noscitur iuraturus in forma nõ ꝓcessa: inter cetera sic arguit. Plus tenemur diligere aiam ꝓximi q̃ quãcunq; vtilitatem tẽporalem ergo ꝓ pacti cõfirmatione: puta fide seruãda nõ licet tale iuramentum exigere: Respondet qñ ad hoc tenemur plus diligere aĩam ꝓximi q̃ vtilitatẽ ꝓuatã sed nõ oportet intelligere de vtilitate cõmuni. Ratio hui⁹ videtur quia ex tali vtilitate cõmuni pendet spiritualis vtilitas multorum qui calamitate auerterenr a deo. Adiũgit. Alia etiam ratio quia sine iuramenti illius expressione idololatra idolum adorat ꝛ honorat in corde. Unde positio ipsius iurationis exteriozis nõ ponit per se salutẽ detrimẽtum. Jdeo charitas dicit de hoc nõ multũ esse curãdum: sed si ille vellet ab errore resipiscere ꝛ ad verã fidẽ cõuerti tunc nullatenus tale iuramentũ deberet ab eo exigi. Jam in proposito nostro similiter ponitur in corde paratus ministrare in pctõ: ꝛ ita positio exteriozis ministerij nõ per se ponit salutis defectum vel detrimentum. Nam si ponatur paratus sic ministrare aliter deterius delinqueret: vt pz ex decisione questionis ¶ Ad sextum nego ꝓsequentiã. Et ad probationẽ cũ dicit eque videntur sancta contemni siue canibus tradanr: siue ab eis requiranr: hoc dico falsum esse: ꝛ rõ est: qz dũ sancta pter necessitatẽ ex scandalo iminente vel aliter traduntur canibus: obest spualiter accipientibus ꝛ nõ prodest dãrib⁹: immo spiritualiter obest: cũ eis prohibitũ sit velle sanctũ dare canibus ꝛc ꝛ sic cũ nulla sit tibi ex datione vtilitas sancta: pculdubio ꝓtẽnunr. Sed cum sumũtur aut requirunr sancta a pozcis in ceno adhuc vitiozum per affectum volutantibus: aut canibus sanctis oblatrantibus per irreuerentiam aut contẽptum ad perfectam vtilitatem sumentium requirũtur nec sine debita reuerentia que ex eis exhibenda est: tunc per requirentes vel sumentes nõ cõtemnũtur. An aurẽ liceat tradere sacramẽtuz eucharistie baptismi vel beneficium absolutionis ei quẽ scim⁹ ꝛ probare possumus manere seu esse in mortali peccato cum ex denegatione deteriozaretur: puta simpliciter auerteretur a fide aut in peccata multum grauia rueret: dicek postea ĩ materia de eucharistia ꝛ videk ꝓ parte affirmatiua multũ facere decretũ cõsilij Cõstantien. vbi dicitur nos nõ teneri ad vitã dũ excõicatos gñali snia iuris vel hominis in sacra mẽtor̃ administratiõe. Et ꝓ cõtrario. c. si sacerdos de offi. iu. ordi. l.

Viso a quo licite requirimus vel suscipimus sacramenta iam videndum est a quo licite ministrantur ꝓ quo sit hec questio. Ettuz sacerdos in mortali peccato ministrans sctã ecclesie peccet eo ipo mortaliter. Et arguo ad partẽ negatiuã. ¶ Prio sic: qsicut ministrak deo in scẽtis per opera charitatis ad ꝏe. vl. beneficiẽtie ꝛ cõmunionis nolite obliuisci talibus cñ hostijs ꝓmerek deus sed mali nõ peccant ministrando deo ꝓ ops charitaꝫ immo hoc est eis ꝓfulandũ iuxta illud Daniel. iij. Cõsiliũ meũ regi placeat pctã tua eleemosynis redime: ergo videtur q̃ mali nõ peccent sctã ministrando ¶ Scdo sic. Nullus põt ex lege dei esse pplexus: ex quo sic obligaretur ad impossibile ꝓtra illũ Hiero in explanatione fidei. Execramus eorũ blasphemiã: q̃ dicũt a deo aliq̃d impossibile esse ꝓceptũ: vt in. xxxvj di. ij. senten. Sed si male peccarent sacramenta tradẽdo: essent perplexi in casu quo obligarentur sacramenta tradere: nõ tradẽdo cñ peccarent qz eis ex officio: necessitas incũbit: ꝛ ministrando etiam peccarent ꝓpter pctm̃ in quo ministrant. ¶ Tertio sic. Nemo scit se esse in gratia seu statu salutaꝫ. Eccl. ix. Nemo scit vtrũ amore vel odio dign⁹ sit: ergo si sacerdos ministrãdo in pctõ mortali peccet mortaliter: qlibet ministrãs sacramẽta exponet se dubio pctĩ mortalis: ꝛ ita discrimini se exponens peccabit mortaliter: iuxta illud Eccl. iij. Qui amat periculum peribit in illo.

Ad partem oppositam arguo ꝓ

illud Dionysij. j. ca. ecclesiastice hierarchie. Datis nõ est fas neq̃ symbola tangere. i. sacramentalia signa: Et in epistola ad Timophilũ. Talis. s. q̃ nõ est illuminatus aut audar videtur sacerdotibus manum apponens ꝛ nõ timet: neq̃ verecundatur diuina ꝓter dignitatẽ exequẽs ꝛ deum putans ignorare qñ ipse in se cognouit ꝛ deceptũ existimat tali nomine ab ipso patre appellatũ ꝛ ꝛc. Ergo sacerdos est quasi blasphemus: ꝛ dicitur deceptor qui indigne suum ordinem exequitur ꝛ ita peccat mortaliter.

Dico breuiter ꝓ responsione q̃

sacerdos scienter ministrans in pctõ mortali peccat mortaliter. ¶ Patet primo rõe dri Tho. xxiij. distiij sentẽ. Lex ꝓcipit iuste q̃ iusta sunt exequi. Deuter. xvj. sed q̃ qñ ex ordine sibi ꝓpetit exequik indigne: iniuste qñ iustũ est exequik: ac contra preceptum legis facit: ergo peccat mortaliter: sed qui in mortali peccato sacramenta ꝓtractat indubie indigne illñ facit: ergo. ¶ Cõfirmo sic. Jn veteri lege offerẽs sacrificium in mortali peccato: peccabat mortaliter: ergo qlibet ministrans sacramẽta noue legis ĩ mortali peccato ꝛc. añcedens patet ꝓ illud Esaie. vlti. Ad quem autem aspiciam nisi ad pauperculũ ꝛ cõtritum corde: ꝛ trementem sermones meos: vbi sub-

ditur de sacrificio. Qui immolat bouē quasi qui interficiat virū. q mactat pecus: quasi q excerebret canē qui offert oblationem/ quasi sanguinē suillū offerat: qui recordat thuris quasi q benedicat idolū. quo pertractans Aug. lib. ij. contra epistolā Parmeniani: sic inquit. Per Esaiam dominus ait. Faciorosus qui sacrificat mihi vitulū quasi canem occidat/ q qui coquit similaginem quasi sanguinem porcinū offerat. q qui offert thus in memoriā quasi blasphemius. j. q. j. per Esaiam q ibidem. Simul oia sacramenta obsunt indigne tractātibus: q sunt eis in perniciem que omnia vt clarum est: spectant ad mortale peccarum: hinc de templo ozdi. de his que sunt in occulto mortali peccato dicitur. Qui nō penituerint monendi sunt sub interminatione diuini iudicij obtestantes vt in testimonium seu damnatiōis in susceptis ordinib⁹ nō ministrēt hoc eīs est nō recte diuidere. Eē. iij. iuxta translationē. lxx. Honne si recte offers q nō recte diuidis peccasti. vbi Isidorus.

Recte offerebat qz deo: sed non recte diuidebat: qz exteriora dabat/ se in nequitia cōfirmabat. q Aug. xvij. de ciui. dei. Recte quippe sacrificium offert cū deo offert cui tm̄o sacrificandū est. Nō aūt recte diuidit dū nō discernit recte vel loca vel tēpora vel res ipse/ vel qui offert: vel hi quibus ad vescendum distribuatur oblatū. Ut diuisionem hic descriptionis itelligam⁹ siue dū offertur vbi nō oportet/ aut quod non oportet: aut qū non oportet: siue cum electiora sibi reseruat: q̄ sūt ea que offert deo. In quo aūt hoīe displicuerit deo Cayn facile nō potest inueniri. Sed quoniā Joānes apostol⁹ de Cayn ait. q cuius rei gratia occidit: quia opera eius maligna erant fratris aūt bona ꝓpterea deus non respexit in munus eius: quia hoc ipsum male diuidebat/ dās deo aliquid sui sibi autem seruans quod clari⁹ specificans glo. sup dicto verbo Jo. iij. ait. Cayn recte offerebat creaturā creatori sed nō bene diuidebat/ qz putabat placere munera que offerebat cum odio ffis: opera thayn mala nō dicit nisi inuidiā q odiū fratris: si ergo peccatum fuit Cayn hoc modo offrre: multo magis gnciosum est sacerdotib⁹ sacramēta Christi pertractare que ipsi q̄ tum in se est polluunt dum polluta mente offerunt.

Ad rationes ante oppositum: ad

primā dico cū beato Tho. iij. par. qō. lxiij. arg. vj. q opera charitatis nō sunt aliqua ꝓsecratiōe sanctificata immo ꝓtes iustitie sanctificantis: sed ipsa ptinent ad iustitie sanctitatē sicut quedam partes iustitie: q ideo homo exhibens se ministrū deo in operib⁹ charitatis: si est iust⁹ amplius iustificabitur si vero est peccator per hoc sanctitas disponitur: sed sacramenta in se sanctificationem quandā habent per mystticam consecrationem/ q ideo prexigitur in ministro sanctitas iustitie/ vt congruat suo ministerio: q ideo incongrue agit q peccat/ si in pctō existens ad tale ministerium accedat. ¶ Ad secundum dico: q non est perplexus: vt habeat necessitatem peccandi/ quia potest de peccato conteri/ q sic digne ministrare: licet sit perplexus secundum quid/ scilz stante impenitētia de peccato. ¶ Ad tertiū dico q licet nullus scit se habere gratiam vel charitatem scientia ꝓmissionis que est per rei euidētiam: vtiqz potest scire se esse in gratia q charitate: scientia probabilis ꝓiecture vel credulitatis: q hoc sufficit ad digne ministrandū hec distinctio sumitur a Gregorio q̄ deyir tutibus infusis loquens ait sic. Si scim⁹ supplenos habere virtutes superbimus: si ignoramus gratias nōagimus: vide nihil aliud restat nisi vt sciendo ignoramus q ignorando sciamus vñ nō ois qui in mortali pctō ministrat delinquit mortaliter: sicut nec oēs q in mortali sumūt eucharistiā: de qua Aug. ait qō etiā mortuos viuificat. Sed q scienter aut ignorantia crassa in mortali ad ministrandū accedit. Hā ad digne ministrandū debet primū se preparare q aptū reddere sancto ministerio/ quod nō fit sufficienter/ nisi prius discutiat ꝓscientiā: q ea discussa talez red dat aut in uenīat: q ꝓbabiliter estimēt se deo gratū vt in quolibet homine requiritur ad suscipiendum digne eucharistiam. Juxta illud j. Corinth. xj. probet autem seipsum homo q̄. vbi August. dicit: si desit fides aut charitas: iudicium sibi inducat: qō intelligitur si desit secundū conscientiam ito q credatur abesse: vt exponit Alti. iij. parte summe sue. Jta est similr de sacerdote quoad ministerium sacramentorū. ¶ Si obiciatur: liceret existenti in peccato mortali leuare eucharistiam de terra aut ex luto nec censet aliquam irreuerētiam facere sacramēto eucharistie sed ipsum reuereri ꝓhonorare: Ergo similiter licere videtur ministro in peccato mortali sacramēta ministrare cū necessitas spiritualis salutis ꝓximi vrgeat Ut puta cū aliter paruulus sine baptismo aut adult⁹ sine scīali ablutione decederet/ vt tenet Gādeñ. in quodli. vj. q. iij. q. v. Tho. quarto sententiaꝝ. dist. xxiij. Nec videtur cōuincere argumentū Durandi contra opinionem beati Thome quo sic arguit. Nō est cuitabile/ non est necesse excusare a peccato/ sed ministro est cuitabilem inistrare in pctō vt puta per contritionem ipsum peccatum amouēdo q̄. Ratio qz necesse est de quolibet mortali in speciali conteri quod in magno peccatore multum temporis requireret: q impediret aliquando salutem proximi: Ergo ibi est necessitas inuitabilis: q sic via media incendum docet dominus Petrus de Paludo: q postipsum Capreolus distinctio vj. quar. in fine. ¶ Respondeo q nulli licet scienter cum mortali contingere sacramētum eucharistie: etiam ipsum ex luto vel terra colligendo: aut ne in terram cadat impediēdo qz semper est cuitabile: ita q necessitatem nō habet in peccato contingere saltem scienter.

¶ Ad rationem in oppositum dico q licet requiratur de quolibet mortali specialis contritio: sepe tamen per generalē contritionem delentur omnia cuꝫ ꝓposito tū de singulis conterendi cū aderit opportunitas vt patet de cōstituto in articulo mortis vbi saluti sue consulere habet: q non potest intellectū convertere ad recogitādum mortalia que cōmisit: q qz dum atteritur ꝓpter finem debitum probabiliter ꝓsumere potest q conterat: ita non scienter in mortāli ministrat q̄is recolat se multa mortalia cōmisisse: q q̄is forte vt ponunt: sit excōicatus: non arguit quin ei remittuntur peccata deo: licet eum faciat non capacem sacramentalis absolutionis.

Tarto videndū est

que requiratur ministrātis intentio. Ꝓpter quo sit hec q̄stio. Utrum ad perficiendū baptisma requirat in ministro intentio baptizādi: ita q sine ea non esset vez baptisma. et apparet q nō. ¶ Ꝓpter qz intētio nō requiritur ad opus nisi in principali agente qui prestituit fine q alios mouet ad finem a se intentū. Nō oportet ei⁹ cultellū intēdere interfectionē cū q ipm̄ hō interficit. Sed minister est quasi instrumentū in collatiōe baptismatis q nō principale agēs sed instrumētale: vt ꝓbat per illud Joā. j. Hic est q baptizat q̄. ¶ Scdo sic. Intētio hois nō est alicui certa nisi sibi: q si in ministro requireret intētio baptizādi: nulli certū esset q esset baptizat⁹. ¶ Tertio sic dicit Aug. Homilia. v. super Joā. Nō timeo ebriosū in actu baptizādi: q valde timēdū esset si requireret intētio baptizātis: cū talis careat vsu rationis: q ita intētiōe: ergo nō requrit in ministro intētio. Etiā qz intētio cogitationē requit sed de facili q frequēter cogitatio ad alia rapit. Si ergo requireret intētio: frequter impediret baptism⁹ qō videt inconueniēs. ¶ Quarto sic: vbi aliqd fit ludo deest intentio: sed vt Aug. ait lib. viij. de vnico baptismo: si totū ludere mimice ioculariter agerētur vtrū esset baptism⁹ qui sic daret diuinū iudiciū ꝓ alicuius reuelatiōis oraculū ꝓcedi ordinatiōe: gētib⁹ q̄. esset implorandū: sed certū esset in tali casu baptisma nō esse si requrat intētio baptizādi: g. q̄. ¶ Et confirmat qz Bl̄ctus. epūs Alexandrie: vt refert Gratia. j. q. j. c. ipūs scūs vidit supra ozā maris ludū pueroꝝ: q Athanasiū puerū: morte epi/copi baptizātē q̄: sim formā ecclesie: quoꝝ baptisma dixit nō iterādū: qbivt videt nō fuit intētio. ¶ Ad oppositū est: qz ea que fiunt a voluntate determinant q specificant intētiōe: ait enim Ambr. Affectus operi tuo nomē imponit: cū g baptizatio debeat esse opus humanū a volūtate ꝓcedēs sequit q requirit intētio baptizādi in ministro. ¶ Et confirmat: q loco vel ludo ꝓferūt talia ꝓba spōdeo vl do fidē nō obligāt se alijs: vt habet. ff. de actio. q obligā. q̄. ¶ Rūdeo nō perficit baptisma nisi minister intēdat baptizare

Probatur sic: quando aliquid se

habet ad multa oportet q semp per aliqd determinet ad vnū si illud debeat ꝓficere. ea vero q̄ in sacramētis aguntur: pūt diuersimode agi sicut ablutio aque in baptismo potest fieri ad munditiā corꝑalē: ad ludū vel ad sanctitatē spūalem: vel ad alia hmōi. q̄. g oportet vt determinet ad vnū. s. spūalē effectū ꝑ intentionē abluētis: si debeat operari effectū. Et hec intētio exprimit per ꝓba q̄ in sacramētis dicuntur cū dr ego te baptiso q̄. Et hāc rationē tāgit magister. iij. sent. dist. vj. agēs de his q ludicre q mimice immergūtur. q̄. Et Hugo de scrō Bl̄ctore lib. ij. de sacramētis parte. vj. c. xiij. reprehēdit q per imperitiā dicūt verbā ad eucharistiā ꝓficiēdo ordinata quacūqz intētiōe supra panē vinūqz ꝓlata fuerint habere effectū ꝓsecratiōis: quasi sacramēta dei sic instituta sint: vt nullā operādi rationē admittāt. q̄

Ad rationes ante oppositum. ad

primā dico q licet minister sit instrumentū dei: respectu effect⁹ baptismatis: puta sacramētalis characteris: vel grē baptismalis: ētsi causa ꝓncipalis licet secūdaria respectu hui⁹ qō est efficere q baptisma respectu hui⁹ nō est instrumentū. put instrumētū distinguim⁹ a cā principali agēte q̄ nō solū mouetur: sed etiā seipsam mouet ad agēdū: q ita in eo requiritur intētio qua intēdit illud facere qō facit ecclesia vel qō. Christ⁹ faciendū instituit. ¶ Ad secūdum respondet quidā q si desit mētalis intentio in ministro nō perficitur sacramentū: sed hunc defectū supplet in pueris/ vt pie creditur/ summus sacerdos Christus qui int⁹ baptizat: si tū nō facit nō iuste facit: sicut nec in illo qui sacramēto nō subiicitur. In adultis aūt q intendūt sacramentū suscipere supplet defectū hūc fides q deuotio. Hanc solutionē improbat bea. Tho. iij. par. q. lxviij. art. viij. in soluti⁹ē ad secundū: qz q si satis hoc dici possit quātū ad vltimū effectū sacramenti qui est iustificatio a peccatis: non tamen quantū ad effectū qui est res q sacramentū videlicet characterē: quia character nunq̄ imprimitur nisi per sacramentū adeo ampleritur alio⁹ solutionē melius dicentiū q ministri sacrament⁹ agunt in persona totius ecclesie cui⁹ sunt ministri: in verbis aūt que ꝓferūt exprimit intētio ecclesie que sufficit ad pfectionem sacramēti: nisi ꝓtrarium exterius exprimatur ex parte ministri q recipientis sacramentū. In cuius corroboratione adducit quarto sententiaꝝ q non sine causa in sacramentis baptismatis q penitentie actus ipse baptisandi: vel soluendi tā sollicite exprimitur ad intentionis expressionem.

Sed salua reuerētia doctoris tā

ex istud nō videtur sufficere: qz posset baptizās seu ioco seu ludo solū simulare actū baptizādi: q tñ ipe fatet in corpe quest. nō esse baptisma: ergo nō sufficit minister sacramēta lia ꝓba ꝓferre: etiam si nihil ꝓtrariū ecclesie intētiōi exprimat: vt euidenti⁹ patet si solū velit sub forma illa abluere: videtur ergo q in ministro ad minus requirit intētio faciēdi quod Christ⁹ aut ecclesia facere ꝓsueuit: q hoc vel actualis vel saltē virtualis vt scz ex intētione baptizandi caute ꝓcedat ad actū iuxta sententiā Scoti in quarto. ¶ Et ad ꝟm dr nemini est certa intentio ministri: ergo qui sq esset in dubio de sua salute: cōsequentia tenet: qz susceptio baptismatis est de necessitate salutis. ¶ Rūdeo ad ꝓbationē cōsequētie q ꝓcepto suscipiēdi baptisma nō solū satisfacit qui verū baptisma suscipit: sed etiā quicūqz volēs baptisma suscipere ꝓbabili ꝓiectura credit baptisma sibi ministrari: vbi tū nō ministrat quēadmodū satisfacit ꝓcepto ꝓfitendi ꝓprio sacerdoti qui ꝓfitet non ordinato qui habet ꝓprio sacerdote. Etiā p materia argumēti aduertendum est nō esse inconueniēs nos esse dubio salutis: vt dubietas talis opponitur certitudini euidētie: cū sim ꝓmunē doctoꝝ sententiam impossibile sit quēpiam scire sine speciali reuelatione se esse in statu saluris illa certitudine: sed bñ certitudine ꝓbabilis ꝓiecture: que sufficit moralib⁹.

¶ Ad tertium respondeo post beatum Thomam q alios: q licet actu ebrius intentionē habere nō possit: tamen bene ebriosus. Augustin⁹ aūt negat ebrium timendum esse in baptizando sed ebriosum.

¶ Ad quartū dico vt dicit Hugo de sancto Victore libro scdo de sacramentis parte. vj. c. xiij. Aliud est aliquid iocose seu lusorie dare vel accipere: q tamen velle dare q accipere hoc omnino intendere: vt detur q accipiatur quod iocose datur vel accipitur. Aliud autem est aliquid dare quod formā illius habeat in opere: q hoc nolle agere neq intēdere: vt hoc agatur: potest dari exemplū de percutiente ioco se q de simulāte percussionem non percutiendo. Ꝓprimo modo iocus seu ludus nō excludit intentionem faciendi realiter opus: q ergo si hoc modo tradatur baptisma est verū baptisma: vt probat confirmatio de baptisatis ab Athanasio puero. Secundo modo

Universidad de Deusto
Biblioteca

excludit intentionem realiter faciẽdi op⁹: ⁊ ergo si hoc modo tractat: non est verũ baptisma. ℙropter hoc aũt dubiũ si scilicet primo aut secũdo modo datum sit iocose dicit Augustin⁹ diuinũ implorandũ iudiciũ: vt vult beatus Thomas quarti sententiarũ dist. vj. in fine. Sed contra istud videtur. ℑn dubio cõstat humanitus quid sit agendũ: puta q ℞t baptizandus. Non enim intelligit iteratũ qđ ambigit esse factum. De presbytero non baptisato: veniens vbi in dubitabili casu mandat summus pontifex ea ratione ordines debere iterari: ergo ꝓpter tale dubiũ implorare diuinũ auxiliũ vel iudiciũ per alicui⁹ reuelationis oraculũ esset tentare deũ. Et ita inconuenienter attributum videtur Aug. q in illo casu intelligat dictum suũ: consequentia probatur. Tentare deum est vbi humanitus quid agendum sit constat velle implorare erga se diuinam bonitatem aut voluntatem. Respondet Altiß. iij. par. summe sue q velle explorare erga se diuinam bonitatẽ aut voluntatem indebito modo hoc est tentare deũ: puta si fiat preter vtilitatẽ aut iustam necessitatẽ cause experimentandi an etiã sit scit sciẽs aut beniuolus. Secus vbi est pia vtilitas aut iusta necessitas: ⁊ ita sine scrupulo tẽrandi possumus deũ implorare vt in tali dubio dignetur nobis veritatẽ indicare: quẽ admodum ⁊ alijs: vt stante dubio peccati mortalis scimus rem non esse agendam: ⁊ vtiliter deum precamur vt de dubio ꝓpter maiorem instructionem voluntatem suam edoceat.

Quinto & vltimo inquirendũ est: an baptism⁹ tã iustificatis q̃ paruulis sit ad necessitatẽ necessari⁹. Et arguit᷑ q nõ. ℂ ℙrio sic. Sola fides sufficit ad salutem: ergo nõ requirit᷑ baptismus. Antecedens patet tũ per illud ad Rom. iij. Justitia dei per fidem Jesu ℂhristi in omnes ⁊ super omnes qui credũt in eum: ⁊ ibidem arbitratur iustificari hominem per fidẽ sine operib⁹ legis. Idem videtur probare Apostolus ad Romanos. x. Si confitearis in ore tuo dominũ Jesum: ⁊ in corde tuo credideris q deus illũ excitauit a mortuis saluus eris. Corde enim creditur ad iustitiam ore aũt confessio fit ad salutem: dicit enim scriptura Omnis qui credit in illum non confundetur: vbi p verbum Esa. xxxviij. ca. Juxta translationem. lxx. interpretum: probat sola fide ore confessa acquiri salutem. ℂ Secio sic sicut in noua lege precipitur baptismus: ita in veteri lege precipiebatur circũcisio. Gene. xvij. sed pro tempore veteris legis multi saluabantur incircuncisi: vt patet de Job ⁊ Ninuitis conuersis ad fidẽ per predicationem Jone. ergo ⁊ in noua lege sine baptismo potest hominibus esse salus. ℂ Tertio sic. Si parẽtes laborent baptizare infantem ⁊ preueniatur morte priusq̃ valeant ipsum baptisare: fides parentũ in hoc casu sufficit paruulo ad salutem. ergo. ⁊c. Antecedẽs probatur quia fides parentũ sufficiebat paruulis ad salutem pro tempore legis nature: ex quo tunc nulla erant sacramẽta a deo instituta. Tum etiam quia paruuli ab Herode occisi vt inter eos occideretur ℂhristus sunt saluati: cũ ecclesia teneat eos esse martyres: sed in illis nulla causa salutis reperit᷑ maior q̃ fides parentum. ℂ Quarto sic: ℑmpotẽtia excusat adultos, a susceptione baptismatis: cum deus neminem obliget ad impossibile: vt dicit Hieronymus in explanatiõe fidei: ⁊ est regula iuris q nemo ad impossibile obligari põt: sed paruuli sunt naturaliter impotentes suscipere baptisma: ergo si aliq̃ baptizentur decedant legitime excusantur: ⁊ per ꝯsequens non damnantur sed saluantur. ℂ Quinto sic. Plures reperiuntur quibus nõ est annunciatũ de ℂhristo aut lege eius: sed tales non obligãtur suscipere baptisma. ergo. Maior patet: nã sicut multis ℂhristianis nihil vnq̃ annunciatũ est de Mahumete ⁊ lege eius: ita multi reperiũtur infidelium quibus nũq̃ nunciatum est nomen ℂhristi: aut que sit lex eius: qđ clarissime patet in his qui statim vt facti sunt adulti decedunt: ⁊ minor patet per illud Joã. xv. Si non fuissem ⁊ locutus eis non fuissem. ⁊c.

ℂ Sexto sic: verbis similibus affirmatur necessitas sumptionis eucharistie quib⁹ ꝑcipitur susceptio baptismatis. Nam Joã. vj. dicitur. Nisi manducaueritis carnem filij hominis. ⁊c. sicut Joan. iij. dicitur. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spiritu sctõ. sed multi saluantur sine susceptione eucharistie: vt patet de infantibus ⁊c. ergo baptismus non est necessarius. ⁊c. ℂ Septimo logicaliter: sic. Null⁹ baptismus est homini necessarius ad salutẽ: ergo hec est falsa baptismus est homini necessarius ad salutem: consequentia tenet: quia contradicunt. Antecedens ꝓbatur inductiue: quicũq̃ enim baptismus fluminis demonstretur de quo nunc loquimur non potest vere dici homini necessarius ad salutem: quẽ admodum nec ablutio in illa aqua. ℂ Forte dicetur q licet falsẽ dicatur: baptismus est homini necessarius ad salutẽ: hec tamen vera est: homini est necessarius baptismus ad salutẽ: sicut in simili ad videndũ necessari⁹ est oculus: ⁊ tñ falsũ foret dicere oculus est necessari⁹ ad videndũ saltẽ capiendo oculũ personaliter vt nõ fiat cauillatio de natura ꝯmuni. ℂ Cõtra: nulli homini necessari⁹ est baptismus ad salutem: verificatur si hec vera sit nullus baptism⁹ est hoi necessari⁹ ⁊c. ergo ⁊ t. aũs ꝓz: qz ꝯsequit᷑ per ꝯuersionẽ simplicẽ vniuersalis negatiue de necessario nullus baptismus est necessari⁹ hoi: ergo nulli homini est necessarius baptismus. ℂ Et ꝯfirmatur nulli homini est necessari⁹ iste baptism⁹: ⁊ nulli homini est necessarius ille baptismus ⁊ sic de alijs: ergo nulli homini est necessarius baptismus: a sufficiẽti inductione. ℙreterea in illa negatiua baptism⁹ supponit ꝯfuse ⁊ distributiue: ⁊ nõ videtur si in oĩbus singularibus sit verũ quid impediat toti⁹ propositionis veritatem. ℂ Et confirmatio: qz ad verificationem talis propositionis requirit᷑ verificatio ꝑ singularibus: vel ergo pro eisdem disiunctiue sũptis copulatiue copulatim vel disiunctim: si copulatiue: constat eam verã esse ⁊ inductiõe: ⁊ multo fortius si a parte predicati sumãtur omnia copulatim ⁊ si copulatiue verificaret necesse foret etiam disiũctiue verificare cum copulatiua inferat disiũctiuã Et si disiunctiue ergo etiam disiunctim: vt patet: ergo. ⁊c. ℂ Octauo sic nullus tenet᷑ sacramentũ suscipere frustra: cũ in dei operibus nihil sit frustra· vt philosophus primo celi: deus ⁊ natura nihil faciũt frustra: sed frustra reciperetur baptisma a iustificato: cum ipse prehabeat effectum eius qui est ablutio anime a peccato: iã enim prius est ablutus. ℂ Preterea iustificatus videt᷑ iniuriari sacramento si ipm reciperet. Nam iniuriam facit sacramento q̃ quantum in se est facit ipm signũ esse falsũ: ⁊ ita esset in posito cũ baptisma sit signũ interioris ablutionis seu iustificationis aie. Et iã nõ legitur de beata virgine ⁊ apostolis q fuerũt baptizati. Nec videt᷑ rationabile q passus martyriũ si resuscitaretur teneretur baptizari baptismo fluminis. ℂ Ad oppositũ est verbũ saluatoris. Joã. iij. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ spũ sancto: non potest introire. ⁊c.

Pro solutione pono duas conclusiones. ℙrima est. Baptismus est paruulo necessarius ad salutẽ: ⁊ vniuersaliter ei qui ratione vti non põt vt stulto ⁊ furioso. ℙatet prio verbo saluatoris: secdo auctoritate Aug. li. de fide ad Petrũ: ⁊ allegatur de ꝯse. dist. iiij. c. Firmissime vbi sic ait. Firmissime credo non solum homines ratione vtẽtes: verum etiam paruulos: qui siue in vteris matrũ viuere incipiunt ⁊ ibi moriunt: siue iã de matrib⁹ nati sunt: sine sacramẽto baptismi qđ datur in noĩe patris ⁊ filij ⁊ spũs sctĩ: de hoc seculo transeũt sempiterno igne puniẽdos: qz si sic peccatũ ꝓprie actiõis nullũ habent: originalis tñ pcti damnationẽ carnali ꝯceptione ex natiuitate traxerunt: vbi Aug. tangit hanc rationẽ. ℙaruuli in sua ꝯceptione contrahunt originale peccatũ: vt aperte vult Apls ad Roma. v. per vnũ hoim in hunc mundũ peccatũ introiuit ⁊ per peccatum mors: ⁊ ita in oẽs hoies mors pertransijt in quo omnes peccauerũt: vbi omnes dicens etiã paruulos comprehendit: vt habet sancta fides ecclesie: vt patet de ꝯse. dist. iij. c. ℙlacuit: ⁊ oppositum est heresis ℙelagianorum: sed nullũ aliud est mediũ de lege ꝯmuni quo possunt mundari a peccato originali: nisi ꝑ sacramentũ baptismi: ergo hoc est paruulis necessariũ ad salutem. ℂ Secunda ꝯclusio est. Omnib⁹ adultis etiã iustificatis obseruatio mandatorũ dei est necessaria ad salutẽ. Juxta illud Math. xix Si vis ad vitã ingredi: serua mandata: sed suscipere baptisma de ꝓcepto dei. Joã. iiij. nisi quis fuerit. ⁊c. ergo. Et qz fortasse hoc cauillo se restringeret ad non iustificatos: ꝓbo hoc etiã ad iustificatos ex tẽdu: qz Actu. x. de Cornelio iã iusti ficato: qui vt ibi dr: erat vir religiosus ⁊ timẽs deũ cui⁹ orationes ⁊ eleemosyne erant accepte deo qđ arguit hoiem iustũ esse ⁊ mundum a peccato: dr q accersire debuit ℙetrũ qui eũ docturus erat que eũ oportebat facere: qui ℙetr⁹ postq̃ in Corneliũ vidit descendisse visibili signo spiritũ sanctũ iussit eũ cũ familia baptizari. Et Actuũ. xvj. legit᷑ ℙaulus docuisse custodẽ carceris credere in ℂhristũ: ⁊ suscipere baptisma esse necessariũ ad salutem.

Ad rationes ante oppositum. ad primã nego antecedens. Ad cui⁹ primã probationẽ respõdeo q Apostolus ibi loquit᷑ de operibus carnalib⁹ legis veteris: ⁊ etiã dicit glosa interlinearis vt expiationib⁹ ⁊ alijs obseruantijs cerimonialib⁹ que omnia vna cũ iudicialibus in morte ℂhristi terminata sunt seu ceperũt finem ⁊ terminum obligãdi. Fides aũt non potest saluare hominẽ sine operibus legis noue pro tempore gratie seu statu noue legis: sicut nec populum Jsrael pro tempore legis veteris sine operibus illius legis: cũ fides sine operatre: q vniendo deũ anime: facit eã viuere: vnde Augusti. Ut vita carnis anima est: ita vita aĩe deus est:

Ad secundã probationẽ dico q apostolus ibi loquitur de fide formata que ꝑ dilectionẽ operatur ad Gal. v. Jn ℂhristo Jesu neq̃ circũcisio neq̃ preputiũ aliq̃d valet: sed fides que per dilectionẽ operatur. Et de illa loquit᷑ Esa. ꝑ apostolũ ibi allegat⁹ qz dicit: ois q̃ credit in illũ. iam ẽm Aug. credere in deũ est credẽdo in deũ ire per amorẽ ei inhererе ⁊ ei⁹ mẽbris incorporari. ℂ Ad ẽm dico q lex circũcisionis specialiter data erat Abrahe ⁊ semini ei⁹: vt dr Gen. xvij. hoc est pactũ meũ qđ seruabit᷑ inter. ⁊c. circũcidet᷑ in vobis. lex vero euãgelica de baptismo data erat vniuersaliter omni hoi cuiuscũq̃ nationis aut sexus fuerit: ꝑz Joã. iij. ⁊ ita nõ est simile: si abscq̃ circũcisiõe poterãt saluari hoies in lege veteri: q similiter in lege noua ⁊c. ℂ Et si dicat᷑ in tertu Gen. xvij. Omne masculinũ in gñationibus vestris tã vernaculus q̃ emptitij⁹ circũcidet᷑ ⁊ quicũq̃ nõ fuerit de stirpe vestra: eritq̃ pactũ meũ in carne vestra in fedus eternũ. Et subdit᷑ masculꝰ cui⁹ ꝓptij. ⁊c. ꝓceptũ circũcisionis datũ erat vniuersaliter pro quolibet masculo ⁊ sic ⁊c. ℂ Respõdeo hoc erat ꝓceptũ quo ad dñm oẽm seruũ tam vernaculũ q̃ emptitium circũcidere: quẽ voluit ad suã familiam incorporare: alias nec seruus nec ipse poterat comedere phase. Sed non quilibet alienigena tenebatur ad circuncisionem. Nam vt habetur Exodi. xij. Si quis peregrinus in vestrã voluerit transire coloniã ⁊ facere phase dñi: circuncidetur prius omne masculinũ eius: ⁊ tunc rite celebrabit: eritq̃ sicut indigena terre: vbi manifeste dat᷑ intelligi non necessitatis sed ꝓprij arbitrij fuisse circuncisionẽ: ⁊ alios iudeorũ ritos pro illo tẽpore subire. Qđ ergo Gen. xvij. dicitur: ⁊ quicũq̃ nõ fuerit de stirpe. ⁊c. intelligitur quicũq̃ seruus nõ fuerit. ⁊c. capiendo ibi ly ⁊ pro etiã. ℂ Ad tertiũ quo ad materiã dicit magister dist. iiij. iij. ℙaruulis non sufficit fides ecclesie sine sacramento: qui si absq̃ baptismo fuerint defuncti etiã cum ad baptismum deferuntur damnabuntur: vt dicit multis sanctorũ testimonijs approbari. Dicunt tamen quidã pie credi q deus sua benignitate ibi suppleret qđ deesset ex parte sacramẽti: quod vtriq̃ certũ est deum posse: cum virtutem suã nõ alligauerat sacramẽtis: sed q sic faciat nulla est certitudo: qz si non facit: non iniuste facit: cũ nullus sit debitor nisi ex promisso: ⁊ istud nõ promisit. Et ad primã ꝓbationẽ dico: q non sufficit tempore legis nature paruulis sola fides interior parẽtũ: sed sub protestatiõe exteriori que habebat vim sacramenti: vnde verbũ Greg. de ꝯse. dist. iiij. Quod apud nos valet aqua baptismi: hoc egit apud veteres sola fides: exponũt doctores sola fides ꝓtestata: vt ꝑ ly sola fiat exclusio sacrificij: de quo subiungit ꝓ maiorib⁹. ℂ Si inferat᷑: ergo saltẽ fides ꝓtestata adhuc sufficiet ꝓ paruulis ad salutẽ: nõ valet consequentia: quia tunc materia sacramenti contra originale erat indifferẽter quelibet fidei ꝓtestatio que vt dicit Hugo de sancto Victore celebrabat᷑ voluntate nõ necessitate: scilicet sub determinato modo ℙro tẽpore vero legis noue materia illi⁹ sacramẽti est determinata: puta aqua ⁊ determinata ei⁹ forma. Ad secundam probationem respondeo cũ Armachano. Nõ ꝯstat ex scriptura nobis tradita aliquos paruulorũ etiã pro ℂhristo occisorum salvatos esse qui non fuerint circũcisi. ℙotuit tamen eis deus suam gratiam conferẽdo originale remittere: cum virtutẽ suam nequaq̃ allegauerit sacramẽtis

Universidad de Deusto
Biblio

ꝛ feciſſe pie credi põt: ſed nõ temere aſſeri qđ certitudinẽ ex ſcriptura ꝛ doctrina eccleſie non habet.

¶ Ad quartũ dico q̃ paruulis non baptiſtati s non imputat ad culpã q̃ baptiſati nõ fuerit cum impotẽtia eos excuſet ab impletione cuiuſcũq; precepti nihilominus qꝫ ſine baptiſmate maneret originalis culpe obligatio: manebãt ſine ſpe beatitudinis perpetuo dãnati: quẽadmodũ ſi furioſus medicinã vñ curari poſſit nõ ſumat ipſe furia excuſat⁹ nõ peccat ſed ſanitatẽ quã medicina efficeret nõ ꝓſequitur.

¶ Ad quintũ rñdet Hugo li. ij. de ſacramẽtis par. vj c. v. Si quis aũt pertinax eſſe velit: ꝛ adhuc eiuſmodi aliquos in ignotis regionibus ꝛ remotis ſedibus regere contendat: qui forte mandatũ diuinũ de percipiẽdo baptiſmi ſacramẽto nõ acceperint: ego vel neminẽ talẽ eſſe: vel ſi forte aliquis eſt ſi ei⁹ culpa nõ obſtitiſſet audire: ꝛ ſcire: potuiſſe: ꝛ debuiſſe: ſine cunctatione affirmo: marie cũ ſcriptura euidenter clamet. In oẽm terrã. ꝛc. ſi ergo in oẽm terram exiuit ſon⁹ eor: in oi terra quidã vel auditi ſunt: ꝛ ꝓtemptores ꝺemnank: vel auditi nõ ſunt ꝓ cũlpa ſua: ꝛ ignorãtes ignorank ꝛ nõ ſaluank. ¶ Si quis adhuc inſtet. Et ſi forte ſint plures ſũt lõge diſtãtes q̃ reſtiterint aut demeruerint: quo min⁹ denũciaret eis veritas euangelij: plures tñ apud eos videntur ſine abuſu naturaliũ decedere: pura q̃ ſtatim adepto vſu rationis decedũt: quib⁹ manet veritas euãgelica incognita ¶ Dico tales q̃ attingẽtes vſũ rationis aut faciũt qđ in ſe eſt: ad recte ſuos actus ꝛ vitam dirigendũ: ꝛ nõ eſt veriſimile quin eos dñs per ſe aut miniſtrũ docebit veritatẽ euãgelij: vt Actu. x habem⁹ de Cornelio Cẽturione: vel nõ faciũt quãtum in ſe eſt ad finẽ predictũ: ꝛ ſic peccãtes p omiſſionẽ abutunt naturalib⁹ ꝛ ſatis demerenſ nõ in formari. Nihil omin⁹ ſuppoſito q̃ alij⁹ ſine abuſu naturaliũ remaneret non informat⁹: dico q̃ talis per ignorantiã excuſaret a trãſgreſſiõe precepti: ſed nõ ꝓſequit fructũ opis operati ipſius baptiſmatis: ſz ſpeciali prerogatiua poſſet per deũ ſaluari: vt pz⁹ dixi de paruulis. ¶ Ad ſextum dico q̃ ſz ad vtrũ q̃ equ aliter obligemur ratiõe precepti: nõ tñ eſt vtrũ q̃ eque neceſſariũ ad ſalutẽ tam ignoranti q̃ ſcienti potẽti ꝛ impotenti: vñ licet nullus peccat nõ ſuſcipiens baptiſma ſi ſit impotẽs vel iuſte ignorans: nõ tñ liberatur a nora originalis culpe ſine ꝑprio merito niſi baptiſmate: qđ ex opere operato tollit oẽm culpã in nõ ponẽte obicẽ: ſec⁹ de ſacramento euchariſtie ſine quo per baptiſma originale remittitur: ꝛ nõ ecõtra. Nec ſatiſfacit ſolutio alior q̃ preceptũ de euchariſtia intelligitur de ſpirituali mãducatione: eo q̃ ſaluator ibi ſubiũgit. Verba que locut⁹ ſũ vobis ſpũs ſũt: ꝛ vita ſpũs eſt qui viuificat: caro nõ ꝓdeſt quicq̃: qz per hoc ſaluator ſolũ intendit carnem ſuã nõ ꝑpria ſpecie ſumendã eſſe: ſed aliena puta panis ꝛ vini ſub qua viuificat. Et tiã licet ſpũaliter intellectũ ſit ſimpliciter ad ſalutẽ neceſſariũ puta de ſũptiõe Chriſti per charitatiuã ꝛ ſpũalem incorporationẽ tñ vt ibi dicit glo. exponũt quidã ſcil de comeſtiõe altaris: ꝛ bene intelligũt: ergo ſic cadit in precepto: ꝛ ita neceſſe erit recurrere ad ſolutionẽ prius datã. ¶ Sed quare ergo nõ tenemur ꝛmunicare paruulos ſi ꝛmunio eſt in precepto vt hereticꝰ dicũt ſicut baptizare. Reſpondeo qz hoc non eſt eis ad ſalutẽ neceſſariũ: ſed ſolũ eſt in precepto cũ modificatione poſtq̃ annos diſcretionis attigerint.

¶ Ad ſeptimum reſpondeo: prio vt ibi in argumento ſolutũ eſt. Et cũ imꝓbatur reſponſio: nego antecedens. Ad cuius primã probationẽ dico q̃ hec nullus baptiſmus eſt hoi neceſſarius non põt conuerti: qz diuiſa de neceſſario negato eſt equiualens ꝓpoſitioni de poſſibili negatiue: ꝛ talis nunq̃ põt ꝓuerti: ſaltẽ gratia forme: ſicut nec oppoſita ꝓtradictoria diuiſa de neceſſario affirmato. Et dat ſimile vbi nõ ſequitur: vt ois color poteſt nõ eſſe in hoc corpore: non ſequitur q̃ ergo in hoc corpore poteſt non eſſe color ſub ꝺitione conſiſtentie corporis. i. q̃ corpus ſit vtrobiq̃. Ad ſecundam probationem dico q̃ nõ arguit̃ a ſufficienti inductiõe: ſed cõmittitur fallacia figure dictionis arguendo a pluriꝫ determinatis ad vnam determinatam ex parte potentie incluſiue modo neceſſitatis negato ſicut hic nullum hominem neceſſe eſt eſſe album: ꝛ nullũ hominẽ neceſſe eſt eſſe nigrum: ꝛ ſic de alijs: ergo nullum hominem neceſſe eſt eſſe color atum: patet clare ponẽdo poſſe nõ eſſe: loco ly neceſſe negati. Et ſi dicatur q̃ in qualibet parte antecedentis ly poſſe includitur neceſſario negato ſupponit confuſe tantũ ꝓpter vniuerſalitatẽ ſubiecti dicti: ergo nõ arguit a pluribus determinatis. ¶ Reſpondeo reſpectu cuiuſlibet ſingularis ſumptibilis ſub ſubiecto habet ſuppoſitionem determinatã in ordine ad plura ſuppoſita predicati vltimo illati: ꝛ in conſequente vnicam reſpectu omnium eiuſdem predicati compatione ad ſingularia ſubiecti: ꝛ ita effectualiter: ꝛ ſi non explicite arguitur a pluribus determinatis. ꝛc. Ad tertiam probationem reſpondeo q̃ ꝛ ſi pro omnibus ſuppoſitis verificatur: tamen hoc eſt ſub diuerſis potentijs ꝛ non ſub vnica reſpectu cuiuſlibet ſuppoſiti ſubiecti: ꝛ qz hoc denotat propoſitio: ideo falſa eſt. ¶ Simile eſt de iſta. Oĩs materia põt non eſſe ſub forma: ꝛ clarius ſi ſumatur quodlibet ſingulare ſubiecti reſpectu eiuſdem predicati inducendo in ſingularibus predicati. Et per hoc etiam patet ſolutio vltimi.

De Sacramento confirmatiõis

Ilo de ſacramento Baptiſmatis inq̃rendũ eſt de ſacramẽto ꝓfirmationis. Quero igit̃: vtrũ cõfirmatio ſit ſacramẽtũ hoi neceſſariũ ad ſalutẽ. ¶ Et arguit̃ prio ad partẽ negatiuam ſic. Omne ſacramentũ ex inſtitutiõe diuina habet ſuã efficaciã: ſed Chriſtus nuſq̃ legit̃ inſtituiſſe ſacramentũ cõfirmationis. ergo. ¶ Scdo ſic. Illud nõ eſt neceſſariũ ad ſalutẽ: quo non poſito non adimitur ſalus: ſed ꝓfirmatione non habita nõ adimitur ſalus Chriſtiano cum baptizat⁹ poſſit ſaluari: ergo. ꝛc. Ad oppoſitũ eſt illud de ꝓſe. diſt. ij. c. de his. vbi dr. Ita ꝓiuncta ſunt hec duo inſtrumẽta vt abinuicem niſi morte preuenientẽ nõ poſſint ſeparari: ergo confirmatio eſt ſacramentũ neceſſitatis.

In hac queſtione erunt tres prin

cipales articli. Prim⁹ de neceſſitate huiꝰ ſacramẽti

¶ Secundus de ſubſtantialibus eius. ¶ Et tertiꝰ de miniſtro.

quo ad primum videtur primo

q̃ ſit ſacramentũ neceſſitatis per verbũ Melchiadis pape allegatũ quo dicit baptiſma ꝛ ꝓfirmationem ꝛc. ergo eſt neceſſitatis. Conſequẽtia tenet: qz niſi ſic: poſſet ſeparari a baptiſmate etiam nõ facta preuẽtione p mortẽ. ¶ Scdo ſic Idẽ Melchiades ait: q̃uis ꝓtinuo tranſitur⁹ ſufficiãt regenerationis beneficia: victuris tñ neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. Regeneratio p ſe ſaluat mox in pace baptiſmi vel ſecuꝝ recipiendos: ꝓfirmatio armat ꝛ inſtruit ad agonem mundi huius ꝛ prelia reſeruãdos. ca. di. c. ſpiritus ſctũs. ergo confirmatio eſt ſacramentum neceſſitatis. ¶ Tertio ſic. dicit Urbanus papa Omnes fideles per manus impoſitionẽ epiſcopor accipere debent ſpiritũ ſanctum: vt pleni Chriſtiani ſueniank: ſed nullus ſaluatur niſi ſit plen⁹ Chriſtianus. ergo. ¶ Quarto ſic. Illud eſt, homini neceſſarium ad ſalutem quod ſumens conſequeretur ſalutẽ vbi alias non ſaluaret: ſed ſic eſt de ꝓfirmatione. ergo minor patet qz multi penarũ metu inducũtur negare fidẽ aut non ꝓfiteri: cũ eã ꝓfiteri oporteat qui ꝓfirmati plenitudine ſpũs ſancti que per hoc ſacramentũ datur conſtantes perſiſterent in fide: ergo illis fuerit neceſſaria ꝓfirmatio. ¶ Quinto ſic. Conſiliũ Aurelianenſe precipiẽs fideles moneri vt ieiuni ad confirmationẽ veniant: ꝛ prius ꝓfiteantur: ſubiungit̃ cauſam: vt mundi ſpũs ſancti donum valeant accipere: qz nunq̃ erit Chriſtian⁹ niſi in confirmatione epiſcopali fuerit chriſmatus. de ꝓſe. diſt. v. Ut ieiuni. ergo. ꝛc.

Ad oppoſitũ arguo primo. quia

ſacramẽta neceſſitatis inducũtur a Chriſto ſub interminatiõe mortis: vt patet de baptiſmate Jo. iij Niſi quis renat⁹ fuerit ex aqua. ꝛc. Et de euchariſtia Joannis. vj. Niſi manducaueritis carnẽ filij hominis. ꝛc. Et de penitẽtia Luc. xiij. Niſi penitẽtiã egeritis omnes ſimul peribitis: vel qz hoc ſolum loquitur de penitẽtia interiori. Joã. xx. Et quor⁹ retinueritis peccata retenta erunt eis in celis. Retinueritis inquã id eſt nõ dimiſeritis per ſacramẽtalem abſolutionem que poſt confeſſionẽ datur: ſed nuſq̃ ſic nobis indixit: vt ſumamus ſacramentũ cõfirmationis. ergo. ꝛc.

Reſpondet beatus Thomas in

quarto q̃ triplex eſt neceſſitas. Una abſoluta ſicut neceſſe eſt deũ eſſe: vel triangulũ habere tres angulos equales duobus rectis. Alia neceſſitas eſt ex cauſa efficiẽtie: que dicit neceſſitas coactiõis. Tertia eſt neceſſitas ex ſuppoſitiõe finis. Et eſt duplex vno modo dr aliquid neceſſariũ ſine quo res nõ poteſt ꝓſeruari ineſſe: vt animali neceſſarium eſt nutrimentum. Alio modo ſine quo haberi nõ põt qđ pertinet ad bene eſſe: ſicut equ⁹ dr neceſſari⁹ ambulare nõ valenti. Et medicina ad hoc vt quis ſane viuat. Primis duob⁹ modis nullũ ſacramentũ eſt neceſſitatis. Sed quo ad tertiã neceſſitatẽ quedã ſũt neceſſaria primo mõ: illa ſcz ſine quib⁹ nõ põt homo in ſpũali vita viuere: vt penitẽtia ꝛ baptiſmus. Quedã aũt ſcdo modo ſine quibus ſcz nõ põt homo ꝓſequi effectũ q̃ ſpectat ad bñ eſſe ſpũalis vite. Et hoc mõ ꝓfirmatio ꝛ oĩa ſacramẽta alia ſũt neceſſaria: verũtñ ꝓtẽpt⁹ cuiuſlibꝫ ſacramẽti eſt piculoſus: hec ille.

Contra hanc opinionem thome

inſtat primo. Quia obſeruantia mandator eccleſie eſt neceſſaria ad vitã ſpũalem primo modo tertie neceſſitatis: ſed ꝓfirmatio ſacramẽtalis cadit ſub precepto eccleſie: vt patet ex allegatis ante oppoſitũ ergo non ſolum eſt neceſſariũ: ad bene eſſe ſpiritualis vite ſed ad eſſe: ꝛ ſic primo mõ tertie neceſſitatis eſt neceſſariũ. ¶ Secundo ſic. ſumendo fundamentũ ex ratiõe iam dicta. Eccleſia non poteſt materiã ꝓſilij facere vt ſit preceptꝫ cũ ergo eccleſia ꝓcipiat omnibus fidelibus ꝓfirmari chriſmate ab epiſcopo ſequitur q̃ non ſolũ eſt precepti eccleſie: ſed añ hoc longe erat cadẽs ſub diuino mandato. Antecedens patet per illud Ambroſij. Virginitas ſuaderi põt, imperari nõ poteſt. Res magis voti q̃ precepti eſt xij. q. j. integritas. Et ſimiliter eſt de materijs aliorũ ꝓſilior. Hinc Cancellari⁹ Pariſien. iij. lectiõe ſua de ſpirituali vita anime. Non plus habẽt in poteſtate prelati eccleſie ligare ſubditos ad aliqua q̃ non ſunt tradita in regula euangelica ꝓfeſſa ab oĩbus Chriſtianis q̃ habẽt abbates ſup religioſis ſuis ad obligandũ eos preter regulare profeſſionem ſuam: de quibus tamen eſt ſententia beati Thome et aliorum doctor concorditer: q̃ nõ poteſt abbas monacho precipere aliud aliquid q̃ in regula ſua ꝓfeſſus fuerit: hoc eñ eſt voti obedientie interpretatio: q̃ eius profeſſores ſecundũ regulam obedientes ſe preſtabãt. qđ ſexta lectione probare videtur: qz preceptũ eſt non addere ad verbum quod dominus nobis locutus eſt. Deutero. iij. ꝛ prouerbior. tertio.

¶ Tertio ꝓbatur idẽ ex verbo Hugonis de ſancto Victore. li. ij. de ſacramẽ. par. vj. ca. iij. Quid prodeſt ſi lapſu exigeris niſi etiã ad ſtandũ ꝓfirmeris: Preterea timendum eſt his qui per negligentiam amittunt epiſcopi preſentiã: ꝛ non ſuſcipiũt manꝰ impoſitionẽ ne forte propterea damnentur: qz feſtinare debuerunt dum poterãt: ergo videtur neceſſarium ad ſalutem vt quis confirmeꝝ aliter preterm iſſio ex negligentia non poſſet eſſe mortalis.

Et ſi argumenta adducta viden

tur magne efficacie verior tñ mihi videtur opinio ꝓmunis quã ſuſtinet bea. Tho. q̃ nõ eſt ſimpliciter neceſſarium ad finem conſequendi ſalutẽ confirmari: ſed ſolum ad bene eſſe ipſius vite ſpiritualis ꝓſeruande. aut ſalutis ꝓſequende. Quod ſic oſtẽdo: qz vt dicit magiſter prima diſt. quarti ꝛ ꝓmuniter doctores: in baptiſmate vna cum gratia baptiſmali infunduntur oẽs virtutes: cũ dei perfecta ſint opera vt dicit Deute. xxxij. per hoc ergo ſufficiẽter armamur non ſolum aduerſus carnẽ ꝛ ſanguinem: verũ etiam aduerſus rectores tenebrar⁹ harum: ad quos nobis eſt colluctatio ꝛ pugna: vt dicit apoſtol⁹ ad Epheſe. vj. ꝛ ſimiliter q̃fit ſacramentũ penitentie ergo ꝓfirmatio non eſt ſimpliciter neceſſaria: quia non cadit ſub precepto eccleſie vel dei: q̃ vero non cadit ſub precepto dei vel eccleſie ꝛ ita ſit neceſſariũ probo. Nõ dei: qz ſic non ſufficerẽt ꝓtinuo tranſitus regenerationis myſteria ꝛ cetera. q̃ ſi eſſet precepti diuini oporteret continuo deceſſuro etiam ipſum miniſtrari ſicut ꝛ euchariſtiam: dum tamen diſcretionem habeat vt poſſit ſe probare: q̃ etiam non eccleſie patet: quia nuſq̃ iniungit eccleſie ſubiectis ſibi hoĩbus confirmationẽ: ſed ſolũ declarat ei⁹ neceſſitatẽ: vt patet diſcurrẽdo per allegata. Ergo vel

oporteret confirmationem sub dei precepto cadere: qđ supra falsum esse ostensum est: aut dicendū est q̄ ecclesia soluꝫ declarat necessitatē eius ad bene esse vite spiritualis ⁊ habetur intentū. Hoc tamen animaduertendum est: q̄ vbi ꝯsuetudinis est p̄out cō suetudo dicit nus ⁊ necessitatē obligationis ꝯ cōfirmari ⁊ sumere eucharistiam in quolibet mortis articulo: vt in adcūdo guerras periculosas: qui ibi preterm̄ittit sumere confirmationē: ⁊ si credat baptisma sufficere peccat per omissionē: iuxta illud Aug. ad Casalanum p̄sbyterū. In his rebus in quib⁹ nil certi statuit diuina scriptura: mos populi dei ⁊ instituta maioꝝ p̄o lege tenēda sunt. Et sicut p̄uaricatores diuinaꝝ legū ita ꝓtemptores ecclesiasticarum consuetudinum coercendi sunt.

Et quia argumenta ante oppositum ꝓbant absolute necessitatis ad vitam spūalem

esse quis confirmetur. Ideo ad ea respondendū est. ¶ Ad p̄imum q̄ non possunt vllatenus abinuicem segregari: nec vnum sine altero rite perfici necessitate perfectionis consummate: qz baptisma delet culpam: ⁊ cōfirmatio armat copiosius ad pugnam. Et ita nō est consummata perfectio vite: nisi spūs sancti quis confirmatione roboretur. Non autem intēdit q̄ absolute non possit vnum rite sine alio ꝑfici: quia hoc esset ꝓtra ecclesie vniuersalis ꝯsuetudinē: qz vnū multo ante confert: immo dicit idē vt patet in c. spūs scti. Qui aūt post baptismū cū acquisita innocētia immaculati peruenerint ad mortem ꝓfirmātur morte: qz iā non possunt peccare post mortē. ¶ Ad 2m dico similiter q̄ victuris necessaria sunt ꝯfortationis auxilia ad copiosi⁹ armari contra tētationū bella. Et ita dicit solū necessitatē que est ad bene esse ipsius vite spūalis. ¶ Ad tertium dico cū Bonauentura q̄ intelligit de plenitudine copie nō sufficiētie: vel de plenitudiēnō inesse sed in robore: vñ in baptismo dat plenitudo Christiane gratie sufficiēs ad salutē. Sed in cōfirmatione plenitudo copie gratie ad fortiter resistendū ꝓtra p̄suras mūdi: ⁊ sine hac pōt esse salus. ¶ Ad quartū nego maiorem. Et p̄z manifesta instātia. Quis nō ꝑpellit iniuriā a socio suo: cui si darek pecunia vtiqz eā ꝑpulsaret: ergo illa donatio pecunie est ipsi necessaria ad p̄opulsandā iniuriā non valet: qz hoc vtiqz potest nō recepto dono pecunie. Similiter si existēs in gratia seu charitate peccat: qui si p̄euen⁹ esset maiori dono gratie nō peccaret: nō sequitur q̄ ergo nō habuerit sufficiēs adiutoriū non peccandi siue q̄ tantum donū ipsi fuerit necessariū ad non peccandū.

¶ Ad quintū respondeo: q̄ non est intētionis concilij Aurelianēn. asserere q̄ sine sacramento ꝯfirmationis absolute nō sit homo Christianus: cū omnes paruulū fateantur verū Christianū post baptisma susceptum p̄iusqz per manus impositionē episcopi fuerit ꝯfirmatus: sed q̄ non sit plenus Christianus plenitudine copie gratie: que ꝯsistit in abūdanti roboze ad resistendū mundi p̄ssuris. Etiā glo. super verbo Christianus dicit: supple plen⁹ quo ad omnia sacramenta: ⁊ est simile p̄dicto.

Ex his respondeo ad argumenta p̄i⁹ adducta ꝓtra opinionē beati Thome. ¶ Ad

p̄imū dico q̄ ecclesia nō p̄cipit seu nō dat preceptū de suscipienda ꝯfirmatione vt patuit. ¶ Et per idem solutum est secundum quia supponit ꝯfirmationē cadere sub aliquo p̄cepto ecclesie: ꝯcludens ex hoc eam cadere etiam sub p̄cepto diuino: cū ecclesia nō possit preter ꝯsensum ei⁹ populū Christianū obligare ad ea que sub lege dei nō cadūt: seu ad que ex lege dei nō sunt obligati. ¶ Ad tertiū cū dicit: timendū est his qui per negligentiā amittūt episcopi p̄sentiā ⁊ nō suscipiūt manus impositionē ne forte ꝑpterea dānentur. ⁊c. dico q̄ nō oportet in illo Hugonis auctoritatē recipere: qz fundat se in hoc q̄ chrismatio in vertice capitis que fit p̄ p̄sbyterū baptisantem iuxta institutionē Syluestri pape: sit sacramentū confirmatiōis: cui⁹ ꝓtrarium tenet sancta mater ecclesia: qz sic baptisatos postea ꝯfirmat: ⁊ ꝯfirmationē ponit esse sacramentū inreiterabile: de ꝯse. dist. v. dictū est. ⁊c de hoīe: q̄ Hugo hoc p̄tendat patet: qz post verba allegata subiūgit. Propter eos enim ⁊ articulo tēporis p̄euenientes untur institutā est illa qua sacerdos baptizatū statim in vertice linit sacri chrismatis synctio: vt in hoc ipso ostendatur quantū sacramentū istud ad salutē necessariū sit: cū tā sollicite vniuersis caueā ne forte sine ipsa ab hac vita subtrahātur. ⁊c. Etiā posset exponi timendū est eis ne ꝑpterea damnent nō qz peccant omittēdo ei⁹ susceptionē: sed qz debiles cadūt alio peccato infidelitatis: negatiōis fidei vel similibus: vbi roborati copia ⁊ plenitudie gratie hui⁹ sacramēti p̄esisterēt in gratia ⁊ p̄seuarent a pctō.

Sed circa predicta oritur dubiū. An imminēte articulo persecutiōis tyrannoꝝ qui

cogerent abiurare fidē: liceat catholico habita opportunitate sacramentū illud p̄termittere. Et videtur q̄ nō: qz p̄cepit dūs apostolis sedere in ciuitate quo aduscz induerētur ꝓtute ex alto. Luce vltr. vbi dūs p̄cepisse videt apostolis post gratiā baptismalem adeptam: ne se exponerēt publice ꝯfessioni fidei quousqz essent ꝯfirmati isto roboze spūs sancti: quod datur in confirmatione: ergo multo fortius nobis qui sumus imparis meriti ⁊ perfectionis ab apostolis: non licet vt nos exponam⁹ periculo persecutionis tyrannoꝝ p̄iusqz confirmatione induti fuerimus virtute ex alto.

Ad oppositum videtur: qđ vt supra ostensum est gratia baptismalis sufficit homini

ꝓtra pericula huiusmodi p̄secutionū: ergo non est necesse querere gratiā confirmatiōis: cū sufficiēter armato nō sit necesse plura assumere. Dicit de ꝑde. Psalu. q̄ in tali casu videt necesse vt sumat: qz vir poterit ꝓcusari a ꝓtemptu vel p̄sumptiōe: qz licet sufficeret gratia baptismalis: nescit tū se habere eā: vnde ꝑpter periculū debet magis certā facere vocationē suam ex susceptione sacramenti ad hoc specialiter p̄parantis: licet etiam tunc nō possꝫ esse certus q̄ recipiet gratiam: vnde dictū est apostolis Sedete in ciuitate donec. ⁊c. multo magis necessariū videt hoc alijs. Etiā dicit hoīem teneri ex ordinatione ad semel ꝯfirmari in vita: sicut a d semel cōfiteri in anno ⁊ ꝯmunicare: ⁊ si possit ⁊ negligat: licet aliter sacramentū non ꝓtemnat: mortaliter peccat: ⁊ dānatur moziens nisi ꝯfirmetur si potest: vel peniteat: ⁊ ꝯfiteatur de hoc qđ p̄ius neglexit. Declarat illud esse p̄cepti: qz in c. Ut ieiunt. de cōse. dist. v. 82: non erit Christian⁹ nisi crismatus fuerit: sicut in c. Omnis vtriusqz sexus si non confiteaf ⁊ ꝯmunicet: viuēs arceatur ab ingressu ecclesie ⁊ moriens careat ecclesiastica sepultura ꝑ qđ licet ibi nō sit verbū p̄cepti tū p̄ceptum reputatur.

Sed saluo iudicio melius sentiē

tiū. Et si multū vtile ⁊ ꝓueniens sit in tali articulo ꝯfirmationis sacramentū assumere: non tū videtur necessitas p̄cepti ibi exigere: ita q̄ sine ꝓtemptu p̄e termittēs moztaliter delinqueret ꝑpter negligentiā vt p̄z ex p̄i⁹ dictis. Hec rōnes ei⁹ ꝯcludūt. Nō p̄ma: qz etsi certitudie cuidētie certus esse nequeat hō se gratiā baptismalē habere vel gratiā ex sacramento ꝯfessionis: cū nemo sic sciat se esse in charitate: vtiqz tū pōt de hoc esse cert⁹ certitudie ꝓbabilis ꝓiecture: ⁊ talis certitudo sufficit vt nō teneaf hō remediū alioꝝ sacramentoꝝ querere: alias baptisatus teneref iterū pctā sua post baptismum ꝯfiteri: ꝑpter incertitudinē an deleta sint: ⁊ de ꝯfessis iterū ꝯfiteri: ⁊ sic de multis alijs absurditatib⁹ que sequunt si ꝑpter illā incertitudinē velimus arguere p̄sumptionē vel ꝓtemptū si nō recurrat hō ad alia remedia. Etē quis dubitat ꝯsilii pauperatis a ꝑdīo datū esse vt difficultatē euitemus obseruādi diuina mādata: quā difficultatē diuitie nobis afferūt: p̄sertim cum timoze eas ꝓdendi ⁊ desyderia ac ꝯcendi incidam⁹ in laqueū diaboli. Vñ apost. j. ad Timo. vj. habētes alimēta ⁊c. Mā qui volūt diuites fieri incidūt in tētationē ⁊ in laqueū diaboli ⁊ desyderia multa inutilia ⁊ nociua: que mergūt homines in interitū ⁊ perditionē: ⁊ tū seruās diuitias immmnente etiā p̄secutione: nō ob hoc ꝓtemni diuinum ꝯsilium: aut p̄esumit de suis p̄oꝑijs viribus. Non arguit etiā qđ adducet de apostolis quibus p̄ceptū erat sedere in ciuitate. ⁊c. qz apostoli nō solum erāt firmādi in fide: sed etiā instruendi ꝓtute spūs sancti de p̄dicandis per eos singulariozib⁹ donis linguaꝝ ⁊ miraculoꝝ dorādi quib⁹ p̄dicta quasi ꝓbarent: vñ Apposta. ad Roma. xv. Nō enim audeo aliquid loqui eoꝝ que per me non efficit Christ⁹ in virtute signoꝝ ⁊ prodigioꝝ in virtute spiritus sancti vt sic credibilis fieret noue legis annūciatio. Sec⁹ aūt de nuda est perseuerantia in fide vel cōfessione fidei cozā tyranno persecutore. Et ꝑ hoc solutum est argumentum ante oppositum.

Secundus articulus est de substantialibus huius sacramenti. Pro quo videndū est An chrisma sit materia huius sacramēti: ⁊ hec sit ei⁹ forma cū signo te signo crucis: ꝯfirmo te chrismate salutis: in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti.

quo ad p̄imum arguitur p̄imo q̄ nō sacramentū confirmationis eo ritu debet celebrari ab ecclesia quo in p̄imitiua ecclesia celebratū

est ab apostolis: sed apostoli sola manū impositiōe ꝯfirmabant ⁊ conferebāt baptizatis spiritū sanctū Dicitur enim actuū. viij. Imponebant manus supillos ⁊ accipiebant spiritū sanctū. Etiā Christus misit apostolis spiritū sanctū absqz chrismatis vnctione: ergo istud sacramentū non requirit chrisma p̄o materia. Maioꝝ p̄z: qz apostoli tradiderunt ecclesie formam ecclesiastici ritus. ¶ Secūdo sic. Cōfirmatio quasi perficit baptisma ⁊ ita videtur ipsi debere ꝯformari: sed baptisma habet simplex elementum p̄o materia nec requirit materiā consecratā. ergo confirmatio nō requirit chrisma p̄o materia Et ꝯfirmatur: qz Ecclesiastici. xxiij. de sapientia dicitur. Quasi balsamum non miztum odoz meus. Etiā vt dicit Aug. Accedit verbū ad elementum ⁊ fit sacramentū: ergo non requirit materia mixta nec p̄ius benedicta: quoꝝ vtrūqz requirit ad rationem chrismatis. ¶ Tertio sic: de sacra. nō iter. c. j. sic dicitur: q̄ cōfirmationi sacramentū in eo nō debeat iterari: qđ p errozē nō chrismate: sed oleo fuerit delinit⁹: sed caute supplendū esse quod incaute erat p̄etermissum: ergo chrisma nō est p̄opria materia hui⁹ sacramēti. ¶ Cōsequētia tenet qz alas in tali casu foret ꝯfirmatio iteranda cū sine p̄opria materia non ꝓtingat perfici sacramentum.

Ad oppositū est auctoritas ecclesie extra de sa. vnc. c. j. vbi chrismatio frōtis: ponit

sacramentū solis sūmis sacerdotib⁹ reseruatū: ergo chrisma est materia hui⁹ sacramēti. Preterea dicit Dionys. iij. c. ecclesiastice hierarchie in p̄in. Est qdā pfectiua operatio quā duces nostri quos aplos nominat chrismatis hostiā vocabāt: ⁊ appellat ibi hostiā oēm ritū sacramēti: ergo chrisma ex diuisa institutiōe est materia sacramēti ꝯfirmatiōis. ¶ Rideo q̄ ꝓpria materia hui⁹ sacramēti est chrisma sicut ꝓpria materia baptismi est aqua: ⁊ ꝓpria materia eucharistie ꝯficiende panis ⁊ vinum.

Pro quo est aduertendū q̄ tota sacramētoꝝ sanctificatio a Christo deriuat. Sacramentoꝝ aūt habentiū materiā quibusdā Christus vsus est: puta baptismate ⁊ eucharistia: ⁊ ideo

ex ipso vsu Christi materia ipsoꝝ aptitudinē accepit ad pfectionē sacramēti. Vñ Chrisostomus dicit. Munduꝫ aque baptismi purgare peccata crede nisi tium possent: nisi ꝓtactu dominici coꝝporis sanctificate fuissent. Et ipse dūs accipiens panē ⁊ calicē benedixit: vt dicitur Matt. xxvj. ⁊ Luce. xxij. Et quia materia istoꝝ sacramentoꝝ um benedicta est a Christo non oportet vt a ministro benedicatur: sed sufficit benedictio Christi: si aūt benedictio adhibetur ꝓtinet ad solēnitatē sacramēti. Vinctiomb⁹ autem visibilibus nou est vsus Christus: ne fieret iniuria inuisibili vnctioni: qua vnctus est p̄e ꝯsortib⁹ suis. Et ideo tā chrisma qꝫ oleum infirmoꝝ p̄i⁹ bñdicuntur qꝫ adhibeantur ad vsū sacramentoꝝ. Hec Thomas. iij. par. q. lxxij ar. iij. Ratio aūt congruentie cur in huius materia sacramētia admisceri debēt oleū ⁊ balsamū: hec est: qz in hoc sacramēto datur plenitudo spūs sancti ad robur spūale quod tunc habetur: cū non solū aīa puritate niteat ad deū sed sue bonitatis odozem in alios diffundit ⁊ tribulationes persecutoꝝ facile spernere potest ⁊ habere p̄o nihilo. Primū designatur per oleū: qđ nitēs significat conscientiā innocentie puritate nitentē secundū per balsamū qđ odozē suū lōge diffundit nec etiā in mozte a coꝝruptione coꝝpus ꝯseruat. sic spūs sancti plenitudo seu spūale robur quod in hoc sacramento ꝯfertur: fiduciā p̄ebet coꝝā omnibus confitendi oꝝthodoxā fidē: vñ aplus Christi bonus odoꝝ sumus in his que pereūt. ⁊c. fecūde ad Corin. ij. Nec sinit hominē quocūqz terroze coꝝrūpi vt scilicet Christum negādo aut nō confitendo maculetur pctō. Catic. viij. Aque multe nō potuerunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

extinguere charitatē:nec flumina obruent illā: vbi per aquas intelliguntur abundantes tribulatiōes que etsi irruentes tū non possunt euertere domū fū datam supra firmam petrā. ℳatt.vij.

Ad rationes ante oppositū ad pri

mam dico ad minorē q apostolinō ꝯfirmabāt sine materia nisi forte qñ visibilib⁹ signis spūs sctūs in eos descēdebat quib⁹ per apostolos manus impone bant quo casu hoc signū visibile supplebat locū chri smatis:qđ est materia hui⁹ sacramenti:q aūt aliqñ vsi sint hac materia chrismatis:pt3 ex verbo Diony sij in de ecclesiastica hierarchia pri⁹ allegato:vbi di cit hāc perfectiuā operationē ꝯfirmationis ab apo stolis chrismatis hostiā appellatam. Et ad illud q de Christo adijcitur :respōdeo q sicut sacramentū baptismi incepit in baptismo Christi:ita sacramen tū ꝯfirmationis incepit in aduentu spūs sancti in apostolos. Et qz principia rer debēt esse notissima ideo vtrobiqz spūs sanctus apparuit in miraculo signo visibili. In baptismo quidē in colūbe specie. Et in ꝯfirmatione apostolorū in linguis igneis et ꝓpter hoc nō oportet ibi esse materiā in quo spūs sanctus secretius operat salutē seu sanitatē : vt di cit Aug.sec⁹ vbi iurta legē ꝓmunē tradendum est hoc sacramentū. ¶ Ad 6m respondeo q vnūquodqz sacramentū ex necessitate requirit illā materiā quā sibi deus ex institutiōe tribuit:z ita nō oportet eo rum ꝯformitatē in materia requirere. Ratio tamē ꝯgruentie quare oportunum fuit a Christo insti tui simplex elementum ꝓ materia baptismatis z mixtum ex oleo z balsamo sanctitatis materiā con firmationis pōt assignari ista : qz baptisma dat ad spūalem vitā simpliciter ꝯsequendā. Ideo ipsi con gruit simplex elementū ꝓ materia. Sed hoc sacra mentū datur ad plenitudinē spiritus sctī consequē dam:cui⁹ est multiplex operatio:iurta illud Sapi. vij. Spiritus intelligentie vnic⁹ multiplex. ꝛc. Et j.ad Corin.xij. Diuisiōes gratiarū sunt:vnus autē spiritus . Ad quas operatiōes spūs sancti dat hoc sacramentū specialiter pt3 ex corpore questionis. Ad confirmationē de eccl'esiastico vbi de sapientia dicitur quasi balsamū nō mixtū odor meus dico q per hoc exprimitur magna efficacia z immensitas dulcedinis diuine in modū fortis odoris se diffun dentis:nihilominus multiplicitas operationū spi ritus sancti ad quas pficiendas roborat spūaliter ꝯfirmatio magis explicat mixto ex oleo z balsamo vt patet ex dictis:ideo ꝯgruum fuit sacramentum ꝯfirmationis.ꝛc. Et ad verbū Aug.qđ in ꝯfirma tione subiungitur. Accedit verbū ꝛc. Dico q Au gu.ibi loquit de baptismate cui⁹ materia nō ꝓtere quirit aliqua sanctificationē vel benedictionē mi nistri de necessitate sacramenti secus est aūt de ma teria hui⁹ sctī q̄ est mixtum ex oleo z balsamo qđ nō est materia huius sctī nisi sit ꝓius benedictum seu sanctificatū in chrisma Simile est sicut ferrū non est instrumentū scindendi nisi ad formā cultelli aut alicuius similium redactū fuerit:z cū verbū sacra mentalis forme accesserit chrismati quo linitur cō firmand⁹:puta Cōsigno te.ꝛc fit sacramentū ꝯfir mationis tā ex forma z ꝓpria materia. Et ita q linitio sub chrismate habet rationem materie sicut ablutio q aquā materie baptismi. Hec est vera opi nio quorundam existimantium ipsum chrisma esse sacramentū ꝯfirmatiōis. Error enim ex hoc facilli

me deprehēdit:qz in multis chrismate vtimur cum nequaqz traditur confirmatio. Nam baptisati frōs linitur z pontificis caput chrismate inungitur qui bus tū per hoc (vt certū est nequaqz traditur con firmationis sacramentū. ¶ Ad tertium quod inter cetera difficultatem habet maiorem: dico q post d. Pe.de.Pa.q licet in tali casu aliquid fuerit de fa cto:nihil tū fuit ibi de sacramento: cum nullū sacra mentū habeatur sine ꝓpria materia z forma . Jam inunctio seu linitio cum chrismate est materia ꝯfir matiōis:ergo si ꝯfirmatio sic delinito cum oleo con feratur:nihil ipsi⁹ sacramenti iteratur. Quod ergo dicit decretalis in illo nihil iterandū: sed caute sup plendū qđ erat ꝓtermissū) intelligēdum est nihil ad solemnitatē ptinēs vel sacramentum dū aliqđ sacra menti fuerit cū ꝯferret:vnde si vino adultus per er rorem sub forma baptisandi est sine iteratione sacra menti baptisandus.ita in ꝓposito.ꝛc.

Quo ad formā videtur q illa nō

sit ꝓueniēs forma cōfirmationis. ¶ Primo qz nec Christ⁹ legit hanc formā instituisse:nec apostoli le gūtur ea vsi:cū ergo nihil sit de necessitate sacramē ti qđ a christo aut saltē aplis ex speciali cō missione spiritꝰ sctī institutū nō fuerit: sequit q hec non sit ꝓueniens forma. ¶ Scdo sic. Sacramentū non pōt perfici sine ꝓpria forma: sed quidā confirmando dicta formā nō vtūtur:sed alia hac videlicet. Cōfir mo te chrismate sanctificationis . ergo . ¶ Tertio sic:qz in forma baptismi nō fit mentio de ꝯsignatio ne characteris nec etiā de cruce Christi:cum tamen per baptismū Christo commoriamur: vt dicit Apo stolus Ad Rom.vj. Nec etiam fit mētio de effectu salutis:sed solū exprimitur actus baptisandi : cum persona baptisati:ergo similiter fieri deberet in for ma ꝯfirmationis. Consequentia tenet: qz confirma tio quasi perficit spiritualem vitam ad robur : que spiritualis vita datur per baptismum . ¶ Ad op positū est auctoritas ecclesie que in ijs que sunt fi dei nec fallere potest nec falli :z tradit dictā oratio nem ꝓ forma credens eā rite perficere sacramen tū ꝯfirmationis.ergo .Respondeo:hanc esse formā consecrationis non pōt ꝓbari ex scriptura canoni ca:sed sola auctoritate ecclesie que eā accepisse cre ditur:viue vocis vocabulo ab aplis z eoꝝ succesꝰ ribus:sicut de forma consecrationis sanguinis dici tur in cap. Cum marthe.de cele.mis. Apostoli enim multa seruabant in sacramentoꝝ dispensatione que nolebāt diuulgare ꝓpter irrisionē gētiliū euitan dam. Unde Apost.j.ad Corin.x.de sacramenti eu charistie celebratione scripsit Corinthijs. Cetera cū venero disponā. Et hoc est q Dyonisius in fine eccl'esiastice hierarchie ait. Consummatiuas autē inuocationes.i.verba quibus perficiūtur sacramē ta non est iustum scripturas interpretantibus neqz mysticum eaꝝ:aut in ipsis operatas ex deo ꝑtutes ex occulto ad ꝯmune adducere:sed vt nostra sacra traditio habet sine pompa i.occulte eas edocens. Ex quib⁹ patet q apostoli in sacramentis vtebant certa forma verboꝝ. Unde idem Dionysi⁹ in eodē libro dicit se tradere ritū sacramentoꝝ sicut apo stoli docebāt:z q in occulto tradebātur huiusmo di sacramentalia in ꝓmitiua eccl'esia:q autem dic ta forma conueniens sit tradita:hoc modo deduci tur:quia hoc sacramentum ordinatur cōtra debili

tatē ex fomite ꝓuenientem:que nō tota per baptis mum extinguitur licet multum minuat. Uñ manet interior debilitas verecundie: q̄ erubescimus facile eum crucifixum esse quem credimus deum:noria ve recundia iure tollitur in confignatione z impōssione crucis in fronte:in qua conscribūtur vexillo summi imperatoris in quo ipse de hoste triumphauit quod oēm pudorem debet euacuare z gloriā superinduce re. Unde Paulus. Mihi absit gloriari nisi in cruce domini. Ad hanc ergo verecundiā tollendā fit in cō firmatione cōsignatio crucis in fronte vbi est locus verecundie:z dicitur Consigno te signo crucis In est nobis etiā ex fronte debilitas: qua minus : terro ribus:z exterioribus cruciatib⁹ cedimus vt Chri stum negemus vel illicitum aliquid z nefandum cō mittamus. Contra hāc fit confirmatio chrismate sa lutis:qđ corpus subintrans ministrat ei fomentum humoris.ne deficcet : et ne fiat ab aduersario possit teneri:per quod designat spūale robur in quo possu mus omnia tela nequissimi ignea repellere et extin guere hoc exprimitur per secundam particulam vi delicet: Cōfirmo te chrismate salutis. patet ergo q congrua z conuenientius sit predicta forma .

Ad rationes ante oppositum: Ad

primā patet ex dictis q licet scriptura canonica nō ponat apostolos vsos hac forma et q a Christo tra dita fuerit vel ab apostolis speciali dei concessione: vtiqz tamen conuincitur ex verbis Dionysij aposto los forma aliqua vsos. Et q hec fuerit:patet ex auctoritas ecclesie. Et sic q fuerit a Christo ista tuta vel apostolis speciali ꝓcessione vt ꝓcenitus dei q̄ bus a deo specialiter fuerit concessum. ¶ Ad secun dam dico q sanctificatio ponit hoiem in statu salu tis:nec ꝓperit homini esse in statu salutis sine sancti ficatiōe siue sanctitate. Ideo in idē redit siue dicat chrismate salutis vel sanctificationis. ¶ Ad tertiā dico q vtiqz potuisset deus contulisse effectū huius sacramēti sub alia forma ꝑbozū consimili illi in qua conferꝝ baptisma:ꝯgruū tamen fuit vt sub hac for ma conferretur:vt dictū est in corpore questiōis:ad denotandum spūale robur quo munimur hoc sacra mento ad libere et stabiliter ꝓfitendū nomē Christi quod difficillimum est z valde arduum. Predicare enim Jesum Christum crucifixum Judeis est scan dalum:gentibus stultitia vt 1ª prime ad Corint.j. ca. Et discrimen corporis in tali ꝓfessione imminet Joan.xv. Hec omnia facient vobis ꝓpter nomen meū:qz nesciunt eum qui misit me. Et Joā xvj. Ve nit hora vt oīs qui interficit vos arbitret obsequiū se p̄stare deo. Congruū q̄ fuit spūale robur contra has difficultates in forma exprimere: vt eo audiđ⁹ ac ordētius ad ipm christifideles ꝓ remedio recurrāt.

Ertius articulus

est de ministro. An scilicet solus epūs potest esse mini ster huius sacramenti. Et videtur q sic. ¶ Primo qz vt dicit Euseb⁹ papa. Cō firmationis sacramentum ab alijs perfici non potest: nisi a summis sacerdotib⁹: nec tempore apostolorū ab alijs q̄ ab ipis apostolis le gitur aut scitur per actū esse:nec ab alijs q̄ qui eoꝝ tenent locum vnqz perfici pōt aut fieri debet. Nam si aliter fuerit ꝓsumptum irritum habeatur z va cuum:z inter ecclesiastica nunqz reputabitur sacra menta. de conse.dist.v. Manus quoqz impositiōis sa cramentum ergo solus epūs ꝛc. ¶ Et confirmat per glo.super illo Actuum.viij. Tunc imponebant ma nus ꝛc.que concludit Philippum (ad cuius predi catione ibi 1ª Samaria cōcepisse verbum dei) fuisse vnum ex septem diaconibus. ꝓbat hoc. Si enim apostolus esset:manus imponere posset:vt spiritum acciperent:quod solis episcopis licet: ergo videt ex institutione Christi solus episcopus esse conueniēs minister huius sacramēti.

Secundo principaliter arguitur

Ad idem sic. Si posset a non epo perfici maxime vi deretur de sacerdote ex ꝓmissione pape:vt opinātes contrariū fundant in concessione Gregorij qua sim plicibus sacerdotib⁹ cōcessit vbi episcopi defuerint etiā chrismate in fronte tāgere baptizatos. xcv. dis. Peruenit:sed hoc non ergo. Minor ꝑbat per dñm Durandū his decē medijs. ¶ Primū est. de integri tate cuiuslibet sacramenti sunt materia z forma et minister:sed circa materiā z formam nihil pōt papa immutare. ergo nec circa ministrū. Et ita si Christi institutione simplex sacerdos non sit minister sequi tur q nec ꝓmissione pape. Si forte dicat. materia et forma sunt intrinseca sacramēto:minister aūt extrī secē se habet ad sacrm:ideo pōt aliqua variatio fieri circa ministrū q̄uis nō circa materiā aut formā:vt patet de ministro sacramenti penitentie: quosdā enī q̄ priuilegium facit ministros idoneos:alijs aufert: materiam autē vel formam illius sacramenti nullo modo posset immutare. Et similiter videtur esse de ministris aliorum sacramentoꝝ. ¶ Contra hoc obij cit. Non murat ibi papa ministrū penitētie. sed sub trahit vel dat ipsi materiā. Ex quo enī sacrm penitē tie est iudiciale:materia ei⁹ est peccatoꝝ subditꝰ. po test autem papa subiectionem facere vl' tollere:ideo ex consequenti dat vel subtrahit sacramēti materiā: sicut si subtraheret vel daret panem z vinum poten ti conficere Vel dicitur secundo: licet omnis sacer dos est minister sacramenti penitentie: potest tamen papa precipere: ne a tali recipiat quis sacramētum ꝯtra quod ꝑceptum si tentet aliqs ab illo capere ab solutionem non consequit gratiā seu rem sacramen ti ꝓpter obicem actualis peccati. Etiam sicut mi nister extrinsece se habet ad sacramentum: ita z reci piens:sed vbi suscipiens est determinatus : vt in or dine masculus z in extrema vnctione infirmus:non pōt per papā mutari. vnde nullū est sacrm si sanus iungatur vel mulier ordinetur. ergo similiter de mi nistro. ¶ Tertium que consecrationē respiciūt non consecrato committi non possunt. extra de cōsecra. ecclesie vel alta.ca.vlti. sed dispensatio sacramento rum competit ratione consecrationis z non ratione iurisdictionis:alias cum electus in papam vel epi scopum confirmatus habeat plenariā iurisdictionē ꝓiusq̄ fuerint consecrati possent hec sacramēta re spicientia corpus Christi mysticū conferre: qđ fal sum est:ergo non potest papa simplici sacerdoti com mittere ꝛc ¶ Quartum. Papa non habet maiorem potestatem q̄ episcopus nisi forte causarum si ergo ex commissione pape simplex sacerdos posset cōfer re hoc sacramentum vel minores ordines:etiā posset idem ex cōmissione ꝓpij episcopi: quod a nullo cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceditur. ¶ Quintum est. sicut in baptismo cõfertur potestas suscipiendi alia sacramẽta sic in ordine potestas dispensandi ea: sed p papã fieri nequit: vt non baptizatus suscipiat alia sacramẽta. ergo nec q non ordinatus ordinatione qua quis recipit potestatem dispensatiuam. ꝛc̃. ¶ Sextũ q̃ mirum esset si aliqs posset in actum cuius nõ habet potẽtiam: sed ẽm illos character ordinis vel baptismi sunt potestas suscipiendi ꝛ ꝓferendi sacramenta: cum ergo ex ꝓmissione pape nullus possit acquirere characterem: sequitur ꝛc̃. Itẽ minister cõfirmationis aut est ordinar⁹ ordine epãli vel ordine simplicis sacerdotij. Si ꝓmũ non poterit cõmitti non epõ. Si secundum: non est ipsi necessaria ꝓmissio nisi forte ꝓpter ꝓhibitionem ecclesie ad vitandam culpam inobedientie.

¶ Septimum. q̃ ratio opinionis cõtrarie non videtur concludere. Cum enim dicitur q̃ papa habet plenitudinem potestatis supra corp⁹ Christi mysticũ: verum est: vnam qua potest sacramenta ministrare: sed non committere: cum hec sit potestas consecrationis in qua cũ ipso cõicant omnes episcopi. Aliã habet potestatem iurisdictionis que est in scrutãdo excõmunicando: suspendẽdo: in qua nullus ei equatur. Et hanc potest cõmittere cui vult in toto vel in parte: sed de hoc nihil ad ꝓpositũ: sed de prima que cõmitti non potest. ¶ Octauũ. q̃ dicitur illa cõmissio tantum posse fieri sacerdoti: qui habet potestatẽ supra corpus Christi verũ: non videt cogere: quia a corpore domini vt ꝟsiderat in se vel p se: puta passo vel mortuo: influit gratia in corpus mysticum: ꝛ nõ ab ipso solum: vt est in sacramento. Ideo quantum est de virtute sermonis non conuincit ratio: q̃ ipsi soli competat dispensatio sacramentorum per que efluit gratia super corpus mysticum. Quodetiã patet: quia non sacerdos habet auctoritatẽ ministerij. Nonum cum dicit ꝓsbyteri cardinales conferũt minores ordines. dicendũ est: q̃ eque dubium est de illis ꝛ de ꝓfirmatione: nõ eim claret quomõ possent a non episcopo cõferri. solus episcopus ex institutione Christi sit horum sacramentorum minister: si vero sola ordinatione ecclesie reseruẽt episcopis: tunc quilibet sacerdos potest confirmare ꝛ minores ordines conferre: licet peccaret cõtra ecclesie statutum ea conferendo. Ecclesia enim suo statuto potest ministrum ligare: sed non irritare sacramentum. cõcurrentibus his que sunt de necessitate sacramenti. et si hoc est verum tunc Gregorius potuit licite simplicibus sacerdotibus concedere. ꝛc̃. Si autem non sit ita: sed solus episcopus est minister nescio cur dicit non possit q̃ Gregorius homo existens ꝛ non deus errare potuerit. ¶ Decimum. quia videtur cõfirmationis ꝓprius minister episcopus per illud de cõsecratione dist. v. Manus. ꝛ minorum ordinũ simplex sacerdos. per ca. j. de or. Ab episcopo qui renũciauit episcopatui.

Ad oppositum videtur primo q̃

simplex sacerdos sine cõmissione pape ꝓpria authoritate possit cõfirmare. Tum primo q̃ potest baptizare: baptismus autẽ quo ad multa est maioris efficacie q̃ confirmatio. Tum secundo: quia est ꝓprius minister eucharistie: quod ẽm Dionysium est sacramentũ perfectionis sicut cõfirmatio. Tum tertio: quia confirmatio ratione ordinis cõfertur: ꝛ episcopus non habet aliquem ordinem vel characterẽ quẽ non habet simplex sacerdos. ergo. ¶ Secundo videtur q̃ saltem hoc posset ex speciali concessione summi pontificis q̃ Gregorius hoc cõcessit: vt dicitur. xcv. dist. c. Peruenit. Et non videtur in hoc potestate abusus: aut sua concessione nihil dedisse: maxime q̃ magister sententiarum in litera ꝛ Gratianus circa passum allegatum dicunt: q̃ hoc ꝓ scandalo sedando concessum est: per quod supponere videntur ex illa causa hoc potuisse.

Ad quesitum (quia plures ex hoc

fundant papam per suam commissionem simplici sacerdoti potestatem confirmandi conferre posse: q̃ in primitiua ecclesia poterant ex institutione Christi: et per apostolos fuit eisdem illa potestas adepta siue ablata. Videndum est primo an ijs qui ex institutione Christi sunt ministri idonei ad conferẽdum sacramentum baptismi ꝟ confirmationis aut ordinis possit summus pontifex aut ecclesia potestatem auferre: ita q̃ si tentent nihil ageretur ipsius sacramẽti. verbi gratia. An etiam possit sacerdotibus auferre potestatem consecrandi eucharistiam: vel episcopis confirmandi aut ordinis conferẽdi. Et apparet q̃ sic. primo q̃ personis alioqui aptis ad contrahẽdum inter se matrimoniũ potest ratione delicti: aut alia causa rationabili auferre potestatem cõtrahendi: ergo similiter de potestate conferendi alia sacramenta. ¶ Secundo sic. quia omnis res per quascũq̃ causas nascit̃: per easdem dissoluitur: sed ecclesia potest eum qui prius fuit indoneus facere debitus ꝛ idoneũ ministrũ sacramẽti. ergo. Maior est Chrysostomi. ꝛ ponitur. xxj. questiõe. ij. cap. Omnis res. Etiam facilius est destruere q̃ construere: vt ꝺ. ij. Horum. Et minor patet: quia facit de nõ sacerdote sacerdotem: ꝛ de nõ epõ episcopum. ¶ Et confirmatur quia ecclesia potest tam episcopum q̃ sacerdotem degradare: sed degradatus nõ habet potestatem ꝛ c̃. ergo. ¶ Tertio sic. quia ꝟsecratus in episcopum ad ecclesiam que clero caret ꝛ populo christiano per eum vel eos qui super hoc speciali authoritate sedis apostolice potiunt̃ nihil recipit. ꝛ in illo casu totũ q̃d agitur cõtra ꝓhibitionem apostolici decernitur irritum ꝛ ĩane. vt est tex. in cle. In plerisq̃ de electiõe. Item si is cõtra cuius electionẽ in episcopum appellatio ad sedem apostolicam interposita est: antec̃ sedi apostolice ꝓsentata fuerit appellatio: cõsecretur ꝛ confirmetur: determinantur confirmationes ꝛ cõsecrationes huiusmodi nullius momenti penitus existere. de ele. lib. vj. cap. Prouida. ergo põt ecclesia potestatem ꝛ c̃. Et q̃ fortasse diceretur post gl. ꝛ doct q̃ irritasunt quo ad exequutionem: sed non quo ad characteris expressionem.

¶ Arguitur quarto sic. Ordinat⁹ in diaconum ab heretico quem cõstat ab alio heretico ordinatum nõ recipit ordinem: sed est simpliciter ordinandus a catholico: sed hoc solum est per positiuam cõstitutionem ecclesie. ergo. Maior patet: quia Daiberthus a Nezelone ordinatus in diaconum: qui Nezelon ab hereticis erat ordinatus: ab Vrbano secundo iterũ ordinatus est: quod nõ reiterationem existimari censet: sed tantum integram diaconij dationem: ꝛi. questione. j. Daiberthum.

Ad oppositum videtur primo q̃

nec summus pontifex est dominus legis nec etiã tota ecclesia: sed minister et dispensator legis: iuxta illud apli primo ad Corinthios. iiij. Sic nos existimet hõ vt ministros Christi ꝛ dispẽsatores misteriorũ dei. ergo quibus Christus potestatem nõ potest homo auferre cum hoc solum videtur spectare ad dominum legis. quẽadmodum et nouam materiã aut formam sacramentorum instituere.

Pro responsione est aduertẽdum

q̃ olim in primitiua ecclesia magna fuit inter ꝓtes dissentio an sacramẽta ab hereticis collata rata existerent ꝛ firma. vñ canones aplor̃ que apocryphi fũt (vt dicit ibi glo. quor̃ authoritate ortẽtalis: et ex parte Romana vtitur ecclesia: etiã insignis martyr Cyprianus ꝛ octogẽta episcopi cũ eo: baptisma hereticorũ lauacrũ diaboli appellãt: et baptizatos ab eisdẽ tradunt rebaptizãdos esse: quos Cyprianũ et alios episcopos. Stephanus et Cornelius martyres ꝛ põtifices Romani ꝛ venerabilis Aug. in li. de baptismo ob hãc causam vehementer redarguũt: affirmantes vez baptisma per eos tradit: dũ more ecclesie celebratum fuerit. Quorũ sentẽtiã secuti sunt. Sergius Innocẽtius Leo Anastasius et magn⁹ Gregorius: ꝛ ois catholica ecclesia tenet vt dicitur xxij. dist. ℌ. porro: quor̃ fundamentũ vtriq̃ est: quia non põt ab eis potestas ꝓferendi baptisma auferri: cum alias vtriq̃ nihil ꝓferrent renitẽte ecclesia quãtum põt. Vnde Aug. ad Permenianum ꝓbat inaniter ꝛ frustra dici: q̃ recedẽs ab ecclia et si baptisma nõ amittat: q̃ tñ ius dandi amittit vbi intelligere videtur per ius dandi potestatẽ ordinandi: q̃ vtrunq̃ sacramentũ quoddã est ꝛ quodã ꝓsecratione vtrũq̃ homini datur illud cũ baptizatur: istud cũ ordinat̃. Ideo nõ licet a catholico vtrũq̃ iterari. ꝛ infra. Sicut autẽ in baptismo est qd̃ per eos dari possit: sic in ordinatione ius dãdi est: vtrũq̃ quidẽ ad perniciem suã q̃diu charitatem non habent vnitatis: qd̃ declarat de laico baptizãte extra casum necessitatis ꝛ de eo q̃ furtim ꝛ extra ordinarie nõ in monetis publicis aurũ vel argẽtum pcutiendo signat: ꝟcludẽs de ijs qui ab eccle catholice vnitate sepati sunt: nulla iam q̃stio est quin habeãt ꝛ tradere possint sacramẽta: sed pnicioseq̃ habent pniciosec̃q̃ tradunt: q̃ extra vinculũ pacis sunt: neutri sacramẽto faciendo est in iuria: ergo de mẽte beati Aug. videt q̃ nullus hoim possit eis hãc potestatẽ auferre. Hic etiã doctores reprobant opinionem dicẽtium excõicatum aut hereticũ non ꝟe conficere sacramẽtũ eucharistie: quã tñ secutus videtur magister dis. xij. quarti. Immo dicunt quantũcũq̃ degradatus fuerit: manet sacerdos: vt si supra materiam debitã conficere intẽdẽs formam sacramentalẽ ꝓtulerit: ꝟe ꝟsecrat. Idẽ tenet gl. decleri. excõi. minist. c. ij. ꝛ ibi doctor. Immo dicit q̃ ecclesia characterẽ ordinis auferre non põt: qd̃ est ꝓpositum: quã tñ potestatem ꝟsecrandi si potuisset ecclesia per suã legẽ aut statutũ auferre: tam diu ablata esset: cũ idem de recedẽte ab vnitate ecclesie dicat. Execrare põt: ꝟsecrare non valet. xxxiij. q. i. Audiuimus fundamentũ sumens ex hoc q̃ cũ oĩbus discipulis parẽ ligandi ꝛ soluendi potestatẽ dare Petro vni ꝓ omnib⁹ ꝛ pre omnibus claues regni celor̃ se datur̃ ꝓmisit. Inferens qd̃ dixit: quicũq̃ ergo ab vnitate ecclesie ꝛ c̃. Et confirmo istud: q̃ eque inauferibilis videt potestas spiritualis consecrandi: ꝟfirmandi ꝛ ordinandi: vt ordo cõsecratio seu ꝟfirmatio: sed nõ obstãte plenitudine potestatis q̃ dominus cõmisit suo vicario Petro ꝛ successorib⁹ impossibile est per hoiem hec auferri. ergo. Ex quo sequit̃ irrationabilẽ esse ꝛ in fide valde periculosam theoricam dominor̃ ca nonitat̃ Innocentij ꝛ Panor. ꝛ c̃. dicentiũ de consuetu ca. Quanto. q̃ summ⁹ põtifex per legem suã potest episcopis auferre potestatẽ ordinandi vel baptizandi: ꝛ si tunc tentarent nihil facerẽt: sed q̃ nudã ꝓhibitionẽ non impediret. Addunt tñ q̃ sine causa rationabili ꝛ c̃. hoc tẽtaret papa nõ esset sustinendus contra statum vniuersalis ecclesie hoc facere: sed ecclesia non resistẽte: factum pape validum esset ꝛ teneret. vnde ꝛ quidem eorũ in hanc insaniam ꝓruperunt: q̃ posset circa formas sacramentorum disponere seu aliquid inducere de necessitate sacramenti: quod manifestissime spectat ad potestatem excellentie: cum hoc sit Domini legis et non ministri. Item ex ꝓpria eorum dicto: quia non obstante lege qua summus pontifex mittur irritare consecrationes contra suam ꝓhibitionem factas: dicũt omnes characterem nihilominus imprimi: qui ergo poterit per legem potestatem auferre: quũ nihil efficacius posset cõtra eorum potestatem statuere q̃ impediendo ne eis conferatur per decretũ irritans si quid secus tentatum fuerit.

Ad rationes ante oppositũ: Ad

primã dico q̃ sicut ꝓhibitus per excõicationẽ etiã si sit sine culpa actualiter ꝓpter ꝟtritionem delentem dum nititur absolui: peccat nouo peccato: ꝛ ita absolui non põt: ita etiã ꝓhibitio pape ex causa rationabili ꝛ ꝑpetua facit: q̃ actus carnalis inter ceteras ꝑsonas ꝟtra suã ꝓhibitionem nõ possit licite exerceri. Et cũ ad pctm̃ nulla possit eẽ obligatio. xxij q. j. Si pctm̃. Et per contractũ mꝫmonialem fieret ad actũ carnalẽ obligatio. Ideo ꝟtra actus ille impeditur ex indirecte per ꝓhibitionẽ pape: quemadmodũ ꝛ ẽm ꝓbabiliorem opinionẽ per consuetudinem que scandalum generat a papa approbatam vel non. sed iste potestates baptizandi ꝛ cõfirmandi ꝛ c̃. possunt in actũ cũ peccato sicut sine ꝛ a parte suscipientis ꝛ cõferentis. Ideo nõ possunt ipsis impediri vel auferri absolute. Vel dico. Sacramentũ matrimonij annectitur ꝟtractui: ꝛ dispositio ꝟtractuũ est in potestate summi põtificis: secus si esset nudũ sacramentum. ¶ Ad secundũ dico post Tho. distin. xij. iiij. q̃ papa vel episcopus nõ cõfert ꝓprie ordinem vel cõsecrationem. sed deus per ministeriũ ei⁹. ¶ Ad tertiũ respõdeo post glo. ibidem q̃ illa irritatio nõ habet vim quo ad characteris impressionem. ¶ Ad quartũ dico q̃ ibi non fuit ꝟsecratio facta in forma eccle. vt dicit gl. ¶ Cõtra ista in cõsilio Augustinen. sic legit. Episcopus ꝑsbyter aut diaconus a gradu suo iniuste defectus nõ põt esse qd̃ fuerat: nisi gradus amissos recipiat cor̃ altari de manib⁹ episcopor̃: si epus est: orarium baculũ ꝛ anulum: si ꝑsbyter orarium ꝛ patenã: ergo degradatus amittit gradũ seu ordinẽ. qd̃ est ꝓtra determinata ꝛ de penis. c. Degradatio. lib. vj. ꝺ. q̃ epus degradãdo põt vti hac forma. Authoritate dei oĩpotẽt⁹ ꝑris ꝛ filij ꝛ spũs sancti: ac nra: tibi auferim⁹ habitũ clericalẽ ꝛ deponamus: degradamus: spoliamus: ꝛ eruimus te omni ordine: bñficio ꝛ ꝓuilegio clericali: q̃ in degradatione auferr̃ character ordinis alioqn foret i forma falsitas ꝛ sumit ibi gl. arg. ꝓtra eos qui dicũt degradatum posse ꝟficere. Dico post cardi. in. c. accedens. v. di. q̃ in hoc sequit̃ Hugo. Vbicũq̃ iure habet̃ q̃ depositus seu degradatus amittit vel nõ habet ordinẽ sic intelligit̃. i. executionem ꝛ priuilegiũ ordinis ẽm Hugo. cui⁹ Hugonis peritiã ꝓbatã habuit Inno-

Universidad de Deusto
Biblioteca

centius tertius qui ad eum scripsit. Te nouim⁹ in re canonico peritū. c. Quāto de diuor. Cū g in concilio dr. non pōt esse qui fuerat: intelligit. i. non pōt exercere seu exequi officiū suum nīsi grad⁹ amissos recipiat ⁊ c. i. ordines vel insignia quo ad executionē ⁊ c. ⁊ hoc manifestat litera sequens q̄ dicit insignia iter esse tradenda. Et istud valde confirmare videt verbū Greg. dicentis: q̄ si delectus a sacerdotij ordine: ad explendū ministeriū presbyterij p̄sumpserit accedere: ⁊ oīpotenti deo hostias immolare: debet excōicari ⁊ viaticum tm̄ in exitus sui tpe percipere: nisi tale penitentiā ⁊ c. vt ei inter laicos cōio p̄cedatur. v. dist. Accedens. vbi manifeste videt Grego. velle: q̄ vere hostiā oīpotenti deo offerat: q̄ q̄ iuste ⁊ nō sine graui pctō. Me locutio videat extranea adduci pōt verbū saluatoris Matth. xv. vbi dr Talentum ab eo auferendū qui illud absondit reseruans: non multiplicatum: eo q̄ tūc inutiliter habere incipiet: vel ad penam. Et vulgariter dicitur quis amisse manum aut pedem qui ea vel eo vti non potest.

Jam videndum de principali que

sito. probabilior mihi videt opinio: q̄ solus epūs est cōuenies ⁊ idoneus minister huius sacramēti. Ita q̄ simplex sacerdos etiā ex p̄missione pape tentādo cōfirmare nihil facit. Hoc p̄ter adducta p̄bo tali mō et medio ⁊ est tertiū ꝯ de Palu. in hac materia. Ex p̄missōe electi in papā ⁊ nō p̄secrati i epūm simplex sacerdos hoc non posset vt fatenť aduersarij: q̄ ipse tunc p̄ria iure non p̄t p̄firmare ex quo nō est epūs sed eandē plenitudinē potestatis tunc hz quā habebit post q̄ consecratus erit in epūm: g̃ nec tunc poterit cōmittere. Item fictio videtur q̄ possit simplici sacerdoti cōmittere ptātē confirmādi ⁊ non conferendi ordines saltem maiores: vt ibi ipsi dicūt. Nec suffragatur si recurrent ad hoc q̄ papa nō hz maiorem potestatē supra corpus Christi ver q̄ simplex sacerdos: ⁊ ideo nō posset cōmittere p̄ferre ordines maiores: qui respiciunt corpus dñi ver: q̄ similiter papa non hz potestatē maiorem super corpus dñi ver: q̄ similiter epūs: ⁊ tñ ēm eos pōt cōmittere: hoc est roborare spiritualiter aīam sacramento cōfirmationis simplici sacerdoti ⁊ non epō. Item q̄d dicunt p vltimo ⁊ finali refugio. Ex ordinatione Christi in alijs sacramētis cōferendis est absolute a Christo institut⁹ minister: ⁊ non p̄t papa variare p̄mittendo: vt nō pōt diacono p̄mittere confectionē eucharistie aut sacramētalem absolutionē: sed in isto relinq̄t suo vicario potestatem p̄mittēdi ei qui alias est idoneus: iuxta ordinationē. Et vt ipsi fatenť hoc non p̄bant: ⁊ ita diuinare videnť q̄d periculosissimum est in his q̄ fidem p̄cernunt: ⁊ bonos mores. hoc tñ addit dñs Pet. de palu. quasi in vim p̄bationis: q̄ ⁊ si dicta nō p̄obentur tñ sic potuit esse. ⁊ isto modo saluari p̄t q̄d ecclesia Romana facit: de qua supponēdū est q̄ nō errat. Sed q̄ hoc pax faciat: patebit soluendo argumentū ex facto Gregorij pape: cuius ipsi memorantur.

Ad rationes ante oppositum nō

oportet respondere quia concludunt p̄positum.

Ad alias que adducte sūt post op

positū. Ad primā que p̄bat simplicē sacerdotem p̄ria aut hozitate hoc posse. Respondeo ēm ad primam p̄bationem: q̄ licet baptisma sit efficacius quo ad amotionem mali: cum sit spūalis generatio de nō esse ad esse spūalis vite tñ confirmatio est efficacior ad p̄ficiendū: ⁊ roborādū in bono: q̄ dat spūale augmentū de imp̄fecto ad p̄fectum: ideo dignior ⁊ eminētiori ministro reseruat. ¶ Ad secūdam dico q̄ licet eucharistia sit simpl'r digniq̄ p̄firmatione nō tñ imprimit characterē ⁊ quasi p̄summatiue cōsignat aut mā Christi fidelis in spūali vita: q̄d est effect⁹ cōfirmationis: ⁊ ideo reseruat epō: sicut p̄signare eplam spectat ad superiorē. ¶ Ad tertiā p̄bationē dico q̄ fortasse sit ordo distinctus a sacerdotio: est tñ plenior ⁊ ita ad min⁹ differt: vt p̄fectū ab imperfecto. Et hoc sufficit ad hoc vt aliq̄d possit illi ordini p̄petere: q̄d nō sacerdotio: etiā ⁊ si solū superadderet aliquā cōsecrationē non sacramentalē: nihil ominus: q̄ Christus soli epō cōmisit nō posset simplex sacerdos ⁊ c. quēadmodum non posset ecclesia: sine chrismate (q̄d consecrationē dicunt in oleo ⁊ balsamo) confirmare.

Ad secūdum principale de facto

Gregorij: dico p̄mo q̄ si per ecclesiā Romanā intelligat caput ei⁹: pura pōtifex: certū est q̄ possit errare: etiā in his q̄ tāgunt fidē heresim p̄ suā determinationē aut decretalē asserendo. Plures em̄ fuerunt pōtifices Romani heretici. Item ⁊ nouissime ferť de Joāne. xxij. q̄ publice docuit declarauit ⁊ ab oib⁹ tenere mandauit q̄ aīe purgate ante finale iudiciū nō hñt stolā q̄ est clare ⁊ facialis visio dei: ⁊ vniuersitatē Parisiē. ad hoc iduxisse dr: q̄ nemo in ea poterat gradū in theologia adipisci: nisi p̄mitt⁹ hūc errorē pertinax iurasset se defēsurū: ⁊ ppetuo ei adhesurū. Item p̄s hoc de errore quorūdā pōtificū circa mīmoniū: de quo in. c. Licet. de spon. duor. Item de errore quē ediderat. Celestinus circa mīmoniū: fideliū quorū alter labit in heresim: cui⁹ error olim habebat in aliis p̄pilatione in. c. Laudabilē de cōuer. p̄iug. vt refert Hostien. i. c. Quāto. de diuor. nō tñ dico Gregoriū hic errasse: sed euacuare intēdo ipossibilitatē errādi quā alij asserunt. ¶ Dico scō: q̄ nō p̄stat Gregorium ibi cōmisisse p̄firmationē q̄ est sacrm: sed solū consignationē frontis cū chrismate: quō Syluester instituisse dr q̄ sacerdos baptizandū in p̄tice chrismate deliniret. De quo dicit Hugo. li. ij. de sacramentis. pte. vij. c. ij. q̄ hoc istituit ne sine p̄firmatiōe abhac luce decederēt. Nā si ab errore vacat: oportet intelligere: nō q̄ sacrm cōfirmationis (tāgendo verticem chrismate) p̄ferat: sed aliq̄d sacramētale eos p̄ficies merito eccl'ie: q̄admodū aqua b̄dicta ⁊ silia: ne oīno vacui suffragio p̄firmationis ab hac luce decederent. q̄d eis quodā mō imperfecto in alio munere p sacerdotē tribuit. Nec est pl⁹ hic tūc fictio sacramēti q̄ in cōsignatione p̄tricis: sed applicatio q̄dā specialis meriti ecclesie: ad sic p̄signatos seu tactos chrismate. ¶ Tertio dico: supposito q̄ loquat de vero sacramēto p̄firmationis: sua p̄cessio non fuit collatio ptātis: sed abolitio ipedimēti q̄d p̄stiterat p suā p̄hibitionē. vñ dicit ad se puenisse: q̄ quidā scādalizati fuerīt eo q̄ p̄sbyteros tangere chrismate p̄hibuerat p̄pter q̄d subiungēs in sui excusatione dicit. Et nos quidē ēm veterē vsum ecclesie fecimus: sed si oīno de hac re aliq̄ contristanť. i. scādalizantur: vbi epi desunt: vt p̄sbyteri etiam in frontibus baptizatos chrismate tangere debeant concedimus vbi solū cōcedendo videť impediri mentum sue p̄hibitionis voluisse tollere: nō aut hozitatē aliquā sacramentū cōfirmationis p̄ferēdi: ipartiri. q̄admodū de Judeis q̄ pascasio scribēs hozatať: vt de suis solēnitatib⁹ celebrandis eos inquietari non permittat: sed omnes

festiuitates suas ⁊ ferias liberam habeant ob'seruā di celebrādiq̄ licētiam. Vbi per licentiam nihil eis licere concedit: nec hoc possit. Qui enim legem obseruat: euacuatur a Christo: et a gratia excidit ad Galath. v. sed solum impedimentum prohibitionis ⁊ infestinatiōis auferre intendit. Et ita saluatur: q̄ nec limites sue potestatis excessit nec errorem sacerdotum in aliquo fouit. Et tantum de sacramento firmationis.

De Sacramento Eucharistie

Determinato de sacramento baptismatis ⁊ confirmationis: iam restat agere de venerabili sacramēto Eucharistie. Et primo de impedimentis p̄opter que abstinere oportet a sumptione venerabilis sacramēti eucharistie. Et hoc tam de impedimēto culpe q̄ corporalis immunditie: videlicet pollutionis ⁊ similium ⁊ corporalis repletionis seu sumptionis cibi.

De impedimētis igitur culpe pe

to vtrum existens in peccato possit licite sumere sacramentum Eucharistie: Et apparet q̄ sic. ¶ Primo: quia maximis bonis nemo male vtitur: vt vult August. in lib. de libe. arbi. sed Christus est de maximis bonis: ergo nullus ipsum sumendo peccat.

¶ Et confirmatur: quia non est maioris dignitatis Christus sub specie panis ⁊ vini q̄ sub p̄pria specie corporali: sed peccatores tangentes corp⁹ Christi in p̄pria specie non peccabant quinimmo consequebantur veniam peccatorum: vt patet de muliere peccatrice. Luce. vij. Etiā non est opus valentibus medicus sed male habentibus: cum ergo omnis peccator languet in anima non peccat (vt videť sumendo hanc specialem medicinam sacramenti Eucharistie. Hec videtur euadi posse dicendo hoc sacramentum esse medicinam confortatiuam que nocet actu febricitanti febre peccati: cui opus est p̄ius purgatiua: quemadmodum in febre ⁊ medicina corporalibus. Quia vt ait Aug. in quodam sermone. Sacramentum istud non solum cibat quos reperit viuos: sed etiam viuificat mortuos cum ergo mors anime solum fit per peccatum mortale: sequitur q̄ est medicina purgatiua a pctō mortali: et ita nemo quantūcūq̄ grauis sit peccator p̄hibendus est a cōmunione huius sacramenti. ¶ Secundo sic. Nemo peccat faciens id ad quod tenetur: sed plures in peccato existentes tenentur cōmunicare: ergo Maior patet: alias teneretur peccare ⁊ esset perplex⁹. Et minor patet: quia vt habetur de pe. ⁊ re. in ca. Omnis vtriusq̄ sexus tenetur communicare semel in anno. Item sacerdos qui confessus est tenetur eucharistiā consecratam sumere. de cōse. dist. ij. relatum: sed talis potest recolere post cōsecrationem se esse in mortali peccato: aut irregularitate irritum vel excōicatione aut suspēsione innodatū: ⁊ tunc non pōt sacramenti p̄muntionem sine peccato mortali suscipere ergo licet ⁊ c. ¶ Tertio sic. Si propter pctm̄ mortale oporteret abstinere a cōione eucharistie nulli vnq̄ liceret eucharistiā sumere quod absurdum est ⁊ falsum. Sequela p̄bať: q̄ nemo scit de lege cōi se esse in charitate ⁊ extra statū peccati mortalis. Juxta illud Job. x. Etiā si simplex fuero hoc ipm̄ ignorabit aīa mea. Et ibidē Si venerit ad me nō videbo cū: et si recesserit a me nō itelligā. Sed nō solū mortal'r q̄ actū exercet quē scit esse pctm̄ mortale: sed etiā de quo dubitat an sit mortalis. Juxta illud Eccle. iij. Qui amat periculū peribit in illo. Ex quo doctores elicūt hāc maximam. Quicūq̄ exponit se discrimini pctī mortalis peccat mortal'r. Cū g̃ libet cōmuni cans exponeret se discrimini an in mortali pctō eucharistiā sumeret sp̄ peccaret mortaliter. ¶ Et confirmatur: q̄ ignorātia in his q̄ sunt iuris diuini nō excusat. Juxta illū apli. Ignorās ignorabit. i. ad Corin. xiiij. Et illud Amb. grauissime peccat q̄ ignorat: g̃ si p̄pter pctm̄ mortale quis esset indignus suscipere quilibet in mortali existens siue sciens siue ignorans peccaret sacramentum istud sumendo.

Ad oppositum primo videtur q̄d

etiā per veniale pctm̄ quis reddit inhabilis ad percipiendum hoc sacramentum. Tum primo per illud Augu. de eccle. dogma. ⁊ allegatur a magistro dist. xij. quarti. Licet quis peccato mordeatur: si peccandi non habet voluntatem et satisfaciat lachrimis et orationibus: accedat securus ⁊ hoc de illo dico quē mortalia pctā non grauant. ergo cum voluntas peccādi venialiter solum sit pctm̄ veniale sequitur q̄ in pctō veniali ⁊ c. Tum scō q̄ in meliori statu videt iustus habens conscientiam peccati mortalis sine offpctō: g̃ actu veniał peccās: cū ēm illud Gre. bonarum mentitū sit culpā agnoscere ⁊ c. v. dist. ad eius sed iust⁹ sic accedēs absq̄ dubio peccaret g̃. Secundo de pctō mortali est expressa snīa apli. j. Corin. xj. Qui aūt māducat ⁊ bibit: iudigne iudiciū sibi māducat ⁊ bibit: nō diiudicās corp⁹ dñi. Jō inter vos ⁊c.

Pro responsione ad questitū prio

videndū est de mortali scō de veniali pctō. Quo ad primū vel est in mortali pctō quo ad actū: ita. f. q̄ in actu peccet mortaliter omittens aliquid q̄d p̄ tunc tenek facere: vel faciēs quod tenek omittere: vel solū quo ad culpam: puta p̄ius voluit fornicari et iā nō vult: sed tñ culpa in eo p̄ p̄titionē adhuc non est deleta. Sed p̄mū siue sciat se actu peccare mortaliter siue ignoret: vel nō aduertat: nulla ignorātia eū poterit excusare quin accedat ad sacrm̄ vt indignus: ⁊ iuxta sententiā apostoli. Judicium sibi manducet ⁊ bibat nō diiudicās ⁊ c. Si sit in pctō mortali solum quo ad culpā: hoc ptingit dupliciter: vel ēm recolit se in pctō mortali eē vel nō. Si p̄mū non pōt hoc sacramentū accedere sine mortali: q̄ nō sit sine dānabili irreuerētia ad corpus dñi. Si nō recolit se eē in mortali pctō: hoc cōtigit tripl'r: puta: q̄ nō discussit cōsciētiā suā vel scō: q̄ lz p discussionē recolit facti: nō credit tñ eē mortale pctm̄ vel discussiōe ipsa nō potuit p̄uenire in facti vel mortalis pctī mēoriā p̄mis duob⁹ modis nō excusať a mortali: q̄ vel omittit se p̄bare: vt in p̄mo: p̄ra illū apostoli. Probet aūt seipsum hō ⁊ c. Aut culpabiliter ignorat eē mortale peccatum q̄d scire tenek: ⁊ hoc ei⁹ indignitatē non releuat: quemadmodū nec excusabat quin peccaret mortaliter cū actu faceret. Si tertiū cū facit q̄d in se est p̄ amonitiōe indignitatis que est per mortale pctm̄ nō peccat accedēdo etiam in mortali pctō sed sepe veniā p̄sequit ratione opis operati ipsius sacramēti quo casu locū videť hic illud Aug. q̄ sacramētum istud mortuos viuificat. De veniali

Universidad de Deusto
Biblioteca

pctō certū est q nō impedit siue actu insit: siue quo ad culpā trīm: quin possit hō ad hoc sacrm accedere: ad qđ allegari solet illđ B. Hilarij epī. Si nō tāta sunt pctā vt quis excōicetur nō debet se a medicina corpis z sanguinis dñi subtrahere. de ꝯse. dis. ij. Si non tāta. Et est rō: qz nihil repellit a māducatione sacramentali qđ spūalem māducationē secum permittit: ita est de veniali peccato: ergo non impedit.

Ad rationes ante oppositū: Ad

primā Aug. intelligit hoc q bonis maximis nemo male vtit vt eliciēte actu vel inclinātе ad actū cū in malū inclinare nō possint: pōt qs tū bonis maximis male vti: vt obiecto visus quō ꝓtutibus abutit q de ipsis gliaf: z supbit ita etiā pōt qs male vti corpore Christi sicut obiecto circa qđ opaf. ¶ Ad cōfirmationē rūdeo q Christ⁹ in vita corpali exhibuit se vt medicū curatiuū: ideo tunc forte licuit ipm in pctō corpaliter tāgere: sed hoc in sacramēto exhibet se solū vt medicinā cōfortatiuā et cibū quēdā spūalem: qui solum debetur habenti vitam spiritualem sicut etiā cibus corporalis debef solū viuenti corpaliter. ¶ Et ad impōrobationē illius dico q verbū Augu. locū habet de illo q se pparauit sufficienter scđm pbabilitatē: ita videlicet q pbabilr credat se specialiter viuere: in quo de⁹ sua benignitate supplet virtute sacramenti qđ deest ex parte hoīs: z ita non habet q liceat cū conscientia pctī hāc medicinam sumere: aut etiā sine discussione z̄c. Et qđ dr Joan. vj. Qui manducat me ipse viuet ꝑpter me: nō obstat: qz loqtur de māducatione spūali q̄ fit p charitatiuā incorporationē Christi z vnionē cum eius corpe mystico qđ est ecclesia. ¶ Ad scđm maior est falsa: qz pōt facere ad qđ tenef mō incōueniēti z vetito. Hic Deute. xvj. Juste qđ iustū est exāris. Et Sen. iiij. scđm translationē lxx. Si recte offers z̄c. Cū ḡ dr si faciēdo ad qđ tenef peccaret obligaref ad peccandū: ꝓtra illud Eccla. xv. Memini mandauit deus z̄c. Sēḡla nō vꝫ nisi subaudiaf dum nō pōt id ad qđ obligaf sine pctō: sed sic nō est in ꝓposito: qz pctō ꝑ de pctō cōteri z sic licite Eucharistiā sumere. Si dicaf hoc nō euacuat difficultatē argumenti: qz excōicat⁹ aut irregularis etiā post contritionē de pctō ꝑpter qđ excōicatus est aut irregularitatē incidit nō ꝑt consecrare sine mortali pctō. ponaf ḡ cōsecrasse corpus dñi cū post ꝯsecrationē excōicationis seu irregularitatis pctī recolit: non poterit vlterius sine pctō mortali ꝯsecrare sanguinē: ergo cū ad hoc teneatur sequif q hoc licite possit in mortali: z sic ꝯsequenter in pctō mortali eucharistiā sumere. Etiā excōicat⁹ nō pōt cōicare sine mortali z tū post ḡ ꝯsecrauit ad hoc tenef. ḡ z̄c. Qz hic nō est remediū p cōtritionē. Rīdeo. nulla est in lege dei ꝓplexitas ex quocunqꝫ casu etiā ꝓcedētis pctī: sed semp est sub hoīe appetitus pctī: z dīaf ei: vt ptz Gen. iiij. Nū ḡ ex euentu aliquo vel accidēte euenit q dei ꝓceptū seruari non pōt cū ꝓcepto hoīs vel ecclīe: eo ipse cessat obligare ꝓceptū eccīe. Et cū circa idem occurrunt cōtraria ꝓcepta ecclesie illud solū ligat qđ potiori latione innititur. Ad qđ pbādū sufficit p nūc hec vnica rō: qz nemo inuitus peccat. Vñ Aug. Vasis ire nunqꝫ deus redderet interitū: si non spontaneum inueniref hō. hfe pctm. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor. Et in septima synodo dr Bonus est de⁹ in oīb⁹: z apta sunt viscera ei⁹ omni homini penitēti. j. q. vij. Si qs oēm. qđ falsum esset si de pctō penitēs ex euentu cogeret aliud admittere pctm. Cū igit ꝓceptū euitādi scandalū sit ꝓceptum dei: et inter ꝓcepta ecclesie quoꝝdā alterū ꝓhibet ministrū ꝓpter eius qualitatē puta excōicationē: suspensionē aut irregularitatem celebrare: reliquū precipit perficiet sumi sacramentum ꝓpter sacramenti perfectionē et Christi participationē designatā in eius sumptione: illud fortius ligat z ponori ratione innititur qđ sacramēti vnitatē et Christi incorporationem respicit quare sequitur excōicatus: interdictus suspensus vbi sine scandalo non posset omitterelicite celebrat etiā de nouo missam inchoando z inchoatā post cōsecrationem omni mō debet pficere z reuerenter sacramētum sumere: cuius etiā sine scandalo fingendo egritudinē posset officiū inchoatū non perficere. ¶ Sed an ne excōicatus excōicatiōe maiori: vt scandalū vitet ingerēs se celebrationi irretiatur irregularitate? Et apparet q sic: irregularitas multos actus cōsequitur qui licite fiunt z sine pctō: vt patet de bigamo z iudice in causa sanguinis ideo cuius ꝓpter scandalū vitandū licite celebret non videf ex hoc euitare irregularitatem. Dicit dñs Angelus in summa vulgariter angelica nūcupata q non z est rō eius qz. c. Clerici. z. c. Latores. extra de cle. excōi. mini. requirunt temeritatē. Iste aūt sine temeritate vt diuino ꝓcepto satisfaciat cum magno timore subit officium celebrādi. Et hoc limitat nisi sit scandalū ꝓpharisei vel scandalum vulgariter acceptū ꝓ quadam admiratione: qz tunc eū afficeret pena irregularitatis. Istud pbo sic: qz irregularitas vel afficit celebrantē in excōicatione ratione actus in se: vel quia contra ꝓceptū peccat celebrando. Non ꝑmū: qz sic ꝓbabiliter ignorās se excōicatum vel suspensum celebrando incurreret irregularitatē: qđ falsum est: vt ptz in. c. Aplice. de cle. excōi. mini. ergo scđm. cum ergo iste non peccet nec contraueniat ibi ꝓcepto ecclesie qđ eum ꝑ tunc non ligat/sequitur z̄c. Nec obstat q irregularitas multos afficit sine pctō: qz ibi non insligit in penā: sed vel ꝓpter defectum sacramēti vel ꝓpter horrorem vt de iudice in causa sanguinis: excōicato ꝯ celebranti infligitur in penā peccati: z ergo eos nō afficit q̄ sine culpa celebrāt excōicati. Ad tertiū q licet nemo pōt scire scientia cognitionis q̄ est per rei euidentiā q sit in charitate vel grā vel extra statum mortalis culpe: vtiqꝫ tū pōt hoc scire scia credulitatis vel ꝓbabilis ꝯiecture. z illa sufficit ad sumendū eucharistie sacm sine discrimine peccati. Que distinctio vt prī dicti supra est exꝑbis Greg. q̄ de ꝓtutib⁹ infusis loquēs ait. Si scimus nos habere/supbim⁹ si ignorамus/gratias non agimus: nihil ḡ aliud restat nisi vt sciēdo ignoremus/z ignorātes sciamus. Et talis sciētia ꝓbabilis cōiecture requirit ad hoc vt qs secure possit hoc sacramentū ꝓcipere vt ꝑz per illud apli. ꝓbet aūt sciām homo z sic de pane z̄c. super quo dicit Aug. Si desit fides vel charitas iudiciū sibi māducat z bibit: qđ nō intelligit de eē ām rei veritatē cū sic periculosissimū foret hoc sacramentū sumere sed ām cōscientiā seu fidē ꝓbabilis coniecture: vt sit sensus nisi se credat fidē et charitatē hīe māducat indigne z̄c. Et est rō: qz vt ad cibū corpalē nemo pōt nisi viuus accedere: ita ad hunc cibū spūalē nemo dr nisi viuus spūaliter accedere: viu⁹ inquā ad minus scđm ꝓbabilem suam fidem z estimationem.

Sed oritur ex hoc dubiū: exqui

bus poterit hō ꝓbabiliter ꝯijcere seu estimare q sit deo grat⁹ z in statu charitatis. Dicit b. Tho. q ām B. Bernardum potest sciri per aliqua signa: precipue per quatuor. Primū dū quis deu⁹ te⁹ dum dei audit: quia qui ex deo est verba dei audit. Joā. viij. Secūdū: dum se ꝓptū inuenit ad bene operandū vnde ꝓbatio dilectionis ām Greg. Jexhibitio est operis. Tertiū: dum ꝓpositum habet in futuꝝ abstinendi a peccatis. Quartum: dū de preteritis dolet. Gerson in fine opusculi sui quod intitulauit op⁹ tripartitū ponit triplicē veritatē: quā syncere sine fictiōe ꝓferre poterit absq dubio est in statu salutis etsi in numeris pcris ꝓius fuerit irretit⁹. Prima est. Domine ꝓtra bonitatē tuam sic z sic peccaui: vñ penitentiā ago z doleo: qz te sic offendi: qui tot⁹ es venerādus z colēdus Scđa est. Dñe bonum habeo ꝓpositum tuo iuuamine mediāte in futuꝝ precauere ne incidā in pctm/occasione q̄ peccatoꝝ ꝑ viri⁹ euitare. Tertia. Domine bonā habeo voluntatē cōfessionem integrā omniū peccatoꝝ meoꝝ faciendi: iuxta tuum z sacre matris ecclesie mandatū seu ꝓceptum. de qbus dicit. Illas veritates quisq̄s qua licūq loco z tpe syncere nō ficte aut mendaciter ex corde ꝓnūciauerit securus existat se in statu salutꝫ z gratie ꝯsistere z vitam eternam ꝓmereri: Si etiā absq alia ꝯfessione ꝯtinue decederet in absentia sacerdotis dormiēdo aut alia quouis mō morte subita ꝓuētus saluaref. Beculle. Per hec tm nō pōt haberi infallibilis notitia stat⁹ gratie: qz hec ꝓposita stant cū actuali ꝯmissione mortali vel omissione inculpabiliter ignorante. Ideo de ꝓpiciatione pctoꝝ nemo sit sine metu vt Ecclesiast. v. Job. ix. Verebar oīa opera mea sciēs q nō parceres delinquēti ꝫ spere in dño z cū hac ꝓbabili coniectura stat⁹ poterit secure excedere: licet ꝯtingere possit q ꝓpter actualem culpā mortalē indigne ad iudiciū sibi sumat. et sic in tali sumptione nō est discrimen mortalis pctī: sicut nec in omni casu transeūdi mare discrimē mortis corporalis: cuius semp possit accidere mors. vnde discrimē solū est cū deest ꝓbabilis coniectura vel certitudo. Unde. ij. Rhetor. describēs piculum cade timore ait philosoph⁹: q piculū est timēde rei apropinquatio quod intelligendū est nō semp ām rei ꝫitatem sed ām probabiles ꝯiecturas: que de re haberi animo possint. Ad confirmationē dico q ꝓbabilis ignorātia ꝓaue dispositiōis circunstātie qua faceret pctm si cognita esset aut cognosci potuisset excusat a peccato: vt patet de cognoscente nō suam quam ex ꝓbabili cōiectura putat suā: vt ptz ꝑ Augusti. in lib de fide z operibus: z ponit. xxxiij. q. vnica. Si virgo nupserit. sic est de ignorātia indignitatis ꝑ culpā mortalis peccati. Sed ignorantia iuris diuini quod ad ea que quis ꝓ conditione stat⁹ et ꝓsone scire tenef neminē excusat z hoc cōcludi solum pōt per verbū apli. verbum autē Amb. ibi allegatū intelligitur capiendo grauissime ꝓ periculosissime: qz medicus non queritur cum morbus ignoratur.

Ad rationem post oppositū qua

ꝓbaf q pctm veniale impedit ne possit hō secure accedere: z ad verbū. Aug. dico q intelligit de morde pctō mortali z volūtate peccādi mortaliter nō q̄ credendo aut dubitādo actu aliqđ inesse: sed timēdo dimissum nō esse: cū ꝓbabili tū ꝯiectura remissionis tunc esti si satisfacit lachrymis z orationibus poterit z̄c. qđ aūt additur: hoc de illo dico quē mortalia pctā non grauāt: intelligit de mortalib⁹ actualiter ineristentibus quo ad culpabilē omissionem ve commissionē. ¶ Ad scđm dico q etsi iustus sit in meliori statu quo ad dei amorē ad multa: tū est min⁹ idoneus ꝓpter suū errorē: vñ nō licet se exponere morti subeūdo piculū guerraꝝ: aut aliud nisi ꝯfiteatur: quod peccanti venialiter licet. sic etiam in ꝓposito de sumptione eucharistie.

EX iam dictis oritur alia q̄stio. Quid expedit hūti libertatē: non coacto aut coarctato vi alicuius ꝓcepti an debet accedere venerabile sacramentū an omittere? Et apparet primo q expedit non accedere. Quia sumere Christum sacramētaliter nullam vtilitatem affert: cū ergo sumendo possit peccare ꝓpter indignitatem que eū lateat: vt dictum est: sequif q nō expedit sumere. Pria ps ptz p illud Aug. z ponif dist. ix. iiij. Quid paras dentē z ventrē crede z manducasti: ergo nulla est vtilitas in sūmēdo sacramēta liter/alioquin respōderi potuisset. Aug. paro dentē z ventrē ꝓpter vtilitatē z nō frustra. z p illud Jo. vj. Spūs est qui viuificat: caro non prodest quicq̄. ¶ Et ꝯfirmaf: qz hō potest māducare spiritualiter nō accedēdo z nō est aliqđ periculū pctī z corporaliter accedēdo est periculū pctī: ergo nō expedit accedere: minor ptz: quia quantūlibet discusserim⁹ cōscientias nras/quantūcunq diligenter fuerim⁹ confessi z ꝓponamus in genere nunq offendere diuinā maiestatem: qz nescimus si forte demerito pctoꝝ nostroꝝ dati sumus in reprobū sensum/ vt iā velim⁹ aliquid etiā zelo dei nō ām scientiam: quod sit charitati ꝯrarium: aut nō aduertam⁹ facere cuius omissio nob⁹ est mortale pctm. pone exemplū de Judeis de qbus ad Roma. ix. z Joā. vj. quib⁹ facta est mensa eoꝝ in laqueum z in retributiones et scandalum. Psal. lxviij. Mensa iurta mysticū sensum sacrā scripturā importat q̄ eis facta est i laqueum: sed qui in actuali pctō ad mēsam dñi accedit: nulla est excusat ignorātia indignitatis vt supra dictum est. ergo accedendo est piculū pctī. ¶ Preterea gloria dei preponēda est commodo nostro: vt requirit iustus ordo charitatis: sed q̄ non accedit ꝓpter sacramēti dignitatem dat gloriā deo z qui accedit ꝓpter sacramenti efficaciam attendit suū ꝯmodū: ergo expediētius videf habenti libertatē nō accedere. Exēplo centurionis q̄ Mat. viij. legit dixisse. Domine non sum dignus vt intres. z̄c. z Petri de quo legitur Luce. v. Exi a me domine: quia homo peccator sum.

Ad oppositum videtur: quia sal

uator docuit nos orare. Panem nrm quotidianum da nobis hodie vt dr Luce. xj. per quē intelligit panis iste sacramēt alis verū corpus Christi z sanguinem ꝯtinēs: vñ in Mat. dicitur supsubstantialē: vbi Lucas habet quotidianū: qz videlicet in hoc corporalem panē trāscendit vt vult Lyra qz dat vitā eternam. Joā. vj. Ego sum panis viu⁹ qui de celo descēdit: si quis māducauerit ex hoc pane viuet z̄c. sed nō dr quotidianus/nisi quia quotidie accipiend⁹. ergo habent libertatē expedit z̄c. instar discipulorum in ꝑmitiua ecclesia qui quotidie communicabāt in fractiōe panis: vt habef Act. ij. Et ꝯfirmaf ꝑ illđ Ambro. Cum sanguis Christi offertur in remissionem peccatoꝝ effundit semper ergo accipere debeo q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

semp pecco. Et glo. sup all egatoꝛ bo Luce. Paulus quotidianus dicitur q̃m hic est necessarius: q̃tũ ad carnẽ siue coꝛporaliter: siue spiritualiter: siue vtroq; mõ intelligatur: sed caro sine anima statim coꝛrũpitur ꝛ scates ꝓmbus: q̃ sine hoc pane nõ poterit diu ꝙsistere cõscientia nostra quin inficiatur coꝛruptione pcti: vt recte de eo intelligi possit ꝓbum ꝓphete. Pertussus sum vt fenũ ꝛ aruit coꝛ meũ qꝛ oblitus sum comedere panẽ meum. ps. cj. non eſſ coꝛporalẽ cibum oblit⁹ erat quo se indies reficiebat: sed cibũ spiritus puta hunc panem: aut verbũ dei sibi incoꝛporare: ideo percussus erat vt fenum ardoꝛe concupiscentie et coꝛ eius aruit ab omni humoꝛe aque salientis in vitam eternam. Joan. iiij.

Pro responsione premitto quod

non sine magna temeritate ꝛ dãnabili elucidatione animi q̃s inuitꝫ ꝓpꝛijs meritis: aut ꝓparatiõi p cõfessionẽ oꝛis: coꝛdis cõpunctionẽ aut alias tanq; ex eis dignus sit venerabile sacramentũ eucharistie sumere. Sunt eſſ merita nr̃a ꝛ ꝓparatio velut baculꝰ arundineus/ cui dũ quis innixus fuerit cõfringit ꝛ pforat manũ innitẽtis. Et quasi pãnus menstruate sunt oẽs iustitie nr̃e vt habeꝫ Ysaie. lxiiij. Jugiter eſſ supꝛa pannũ bone vite quem iustitie opibus texi mus stillamus saniem diuersoꝝ criminũ. Que igit ex eis poterit esse fiducia ad deũ qui neminẽ diligit nisi ex toto coꝛde cõuersum? Recte igitur fualit saluatoꝛ. Cũ feceritis oĩa que ꝓcepta sunt vobis dicite serui iutiles sumus q̃ debuim⁹ facere fecimus Luce. xvj. Nõ solum inutiles domino ꝓcipienti: sed semper verendũ est etiam nobis: q̃ q̃ nemo illud asserere debeat sine euidẽtia pcti. Delicta eſſ/ ait ꝓphẽta)quis intelligit: ab occultis meis mũda me domine: ꝛ ab alienis parce seruo tuo. ps. xviij. Restat igit ur vt nemo confidat in se homine: qꝛ sic recedit coꝛ eius a deo. Hiere. xvij. Maledictus qui confidit in homine ꝛ ponit carnẽ brachiũ suum. ꝛc. Sed ꝓ indigna ꝓparatione lauet bouem superbie in ara coꝛdis diffidat de omni sua iudustria ꝛ cũ Danie. nõ in suis iustificatiõibus ꝓsternat ꝓces suas: sed in miseratiõibus dũi multis ꝛ magnis nimis. Danie. ix. Sic habitabit in adiutoꝛio altissimi: ꝛ in ꝓtectione dei celi ꝛmoꝛabiſ: qꝛ ad neminem nisi ad paupculũ. i. humilẽ spũ q̃ senõ effert in cogitatione velut taur⁹: sed parua de se sentiẽs totum ꝓiicit in deum. Ysaie vlt. Ad quem aũt aspiciam nisi ad paupculũ &. Secundo ꝑmitto q̃ ingratũ est deo ꝛ multũ displicet si gratia quã nobis exhibet non ytamur. hinc admonens nos apostolus exhoꝛtatur ne in vacuũ dei gr̃am recipiamus. ij. ad Corinthios. vj. ꝛ Luce xv. Saluatoꝛ per seipsum ait. Veni ignẽ mittere in terrã/ ꝛ quid volo nisi vt ardeat sup. in coꝛdibus hominũ. Et per ꝓphetam ait. Que vtilitas in sanguine meo dũ descendero in coꝛruptionẽ. ps. xxix. vbi certũ est recusat sanguinẽ suũ sine vtilitate fundi. ꝛ Mat. xxj. Auferet a vobis regnũ dei ꝛ dabiſ gẽti faciẽti fructũ eius. ꝛ ad extremũ quibus gratia inuitationis exhibita ad cenam est: quia dũ potuerũt nolebãt: ꝓclusa est via ne postmodum venire possent. Dico vobis (ait pater familias)nemo viroꝝ illoꝝ qui vocati sunt gustabit cenam meã. Luce. xiiij. ¶ Tertio ꝑmitto: q̃ hoc sacramentũ est singulare ꝓsidium ꝓtra omnem virtutem ꝛ tentationẽ inimici. Joã. vj. Qui mãducat meipse viuet ꝓpter me ꝛ ibidẽ. Qui mandυcat carnem meã ꝛ bibit meũ sanguinẽ in me manet ꝛ ego in illo. Qui mirum si fortis est qui tãto hospite munit⁹ ꝛ si mãna quod filijs Yſrael in deserto ꝓbuit: omne delectamentũ in se habuit ꝛ omnis saporis suauitatem: quis dubitabit quin manna nr̃m omni roboꝛe refertum sit quo possimus tela ignea nequissimi inimici extinguere ꝛ ambulare cũ Helia in fortitudine cibi illi⁹ vsq; ad montẽ dei Oreb? Nec solũ roborat quos viuos reperit: sed mortuos peccato aliq̃n fuscitat seu viuificat: ꝛ vbi est per attritionem (qui est doloꝛ insufficiens) nondum repositus ad statũ gratie hoc efficit virtus huius sacramenti.

Ex his rñdeo ad quesitum: quod

habenti libertatem ꝛ t̃. magis expedit sumere: premissa tamen debita ꝓparatione iuxta posse fragilitatis humane: ꝑs Tum qꝛ acceptissimum deo est vt fructificemus ex gratia quem nobis exhibet. Tum certe qꝛ sepe reuocat a morte ꝛ viuis ꝓsidio est ne demonum infestatione ruẽt qui alioquin fuissent casuri. Et qꝛ operatur ex opere operato/ nõ est paris efficacie voluntas sumendi ꝛ ipsa actualis sumptio quẽadmodũ nec in baptismate: qui ergo petit in dei amoꝛem incẽdi: sumat huic panẽ qꝛ vt dicit Damas. Caro Christi est sicut carbo ignitus: oĩs lesionis vnctio/ ꝛ omnis soꝛdis purgatio Etiam deꝰ noster ignis cõsumens est. ad Heb. xij. consumens inquam omnia cũ totũ affectum conuertat in sui amoꝛem vt sibi adhereat ꝛ vnus ſpũs sit cum eo. j. ad Corin. vj. Quibus tñ ꝓ suã culpã mãna frequẽter sumptum fit fastidio: vtilioꝛ est de ꝓ accisis iterruptio. hic dicebat egregius doc. Aug. Quotidie eucharistie cõnẽ sumere nec laudo nec vitupo. cũ tñ ipse ꝛ alij consulant sic viuere vt quotidie digni simus accedere.

Ad rationes ante oppositũ: Ad

primam dico q̃ Aug. ibi loquit ꝓtra illos q̃ carnaliter hunc cibũ spũalẽ comedebant: qꝛ nullũ fructũ reportabãt ꝛ non intẽdit q̃ sacramẽtalis mãducatio nullũ fructũ spũalẽ affert. et ad ꝙbũ Christi allegatũ: caro aũt nõ ꝓdest q̃cq̃ intelligit hoc de carne in ꝓpꝛia specie carnis sicut laniatur ꝛ vendiſ in macello: q̃ sic nõ esset vtilis sed hoꝛribilis ꝛ abominabilis. Ad cõfirmationẽ dicit do. Bonauẽtura q̃ manducare spũaliter tñ est securius: sed mãducare sacramentaliter est vtili⁹: sicut susceptio baptismatis vtilioꝛ q̃ voluntas suscipiendi tantum.

Sed meo iudicio sacramẽtaliter

sumere est securi⁹ sicut ꝛ vtilius: qꝛ frequẽtius accedẽdo potius ꝑtute ꝑtutis opari sacramẽti assequitur q̃s remissionẽ pcti: vbi alias maneret in pctõ: q̃ ex sũptiõe ſcurrat nouũ pctm̃: dũ tñ diligẽter conetur se ꝓparare ad digne sumendũ. Jã hoc censeꝰ minus secuꝝ: vbi regulari⁹ accidit detrimẽtum. Etiã vt tradit philosoph⁹. ij. Rheto periculũ est timẽde rei appꝛopiquatio. nõ ẽm rei futuꝝ euẽtũ: qꝛ sic nũ q̃ mortẽ euaderet existens in periculo mortis. Sed ītelligi hꝫ scõm ꝓbabiles cõiecturas: que ex mediꝭ sumi solent. Cũ ergo ex his mediꝭ nõ possit ꝓbabiliter cõiecturari moꝛs futura noui pcti: nõ est dicẽdum piculũ incõicãdo/ dicta diligẽtia ꝑmissa: sicut nec submittendo se ꝛpertis medicis/ q̃ q̃ accedere possit q̃ suis medicinis interficiãt eũ q̃ alias fuisset victurus. ¶ Ad scõm dico q̃ vterq; dat gloriaꝫ deo zacheus eſſ vt ait Aug. (ꝛ ponit de cõse. distin. ij. c. Quotidie)dominũ honoꝛauit cũ eũ gaudens in domum suscepit sicut Centurio cum ait. Domine non sum dignus ꝛc. ad quod valere dicit q̃ manna in oꝛe cuiuscũq; ẽm ꝓpꝛiã voluntatẽ sapiebat. Etiã ꝑfectus spũalis est gratioꝛ honoꝛificẽtia q̃ deo exhiberi põt. si ergo quis illũ attendat vt deo magis vniat ꝛ ipsum placabili⁹ honoꝛet: nõ est affectio vtilis seu cõmodi que est vituperabilis. Ꝓ illo etiam seruit quod nono ethicoꝝ tradit philosophus: quomodo vituperabile est esse amatoꝛẽ sui: ꝛ quomodo cerebrum ꝛc.

Uterius videndum est

de ipedimẽto coꝛpalis ĩmũditie. Et est questio vtrũ hõ debeat se retrahere ad hoc sacramẽto ꝓpter immũditiã coꝛporalẽ puta ꝓpter pollutionẽ q̃ accidit somno: aut menstrui fluxũ vt patiunt mulieres ꝛc. Et ꝙa timoꝛati plerũq; anxij sunt an ꝓpter consensum in somno deũ moꝛtaliter offẽderint: peto hic ante principalis q̃stiõi decisionem An in somno possit hõ moꝛtaliꝛ peccare. Et apparet q̃ sic. ¶ Primo qꝛ potest merceri: vt patet de Salomone: q̃ dormiens a domino sapientie donũ impetrauit: vt patet Secundi Paralipo. j. vbi notetur q̃ dicit dominus: quia hoc magis placuit coꝛdi tuo ꝛc. ergo potest quis per consensum in somno moꝛtaliter peccare. consequentia tenet: quia meritũ ꝛ demeritum equam libertatẽ requirunt in voluntate ꝛ iudicio rationis. ¶ Preterea secundo quicunq; non habet mentem ligatã non excusatur a peccato si aliquid turpe agere consentiat: sed mens dormiẽtis nõ videtur esse ligata cũ non sit act⁹ coꝛporis ex cuius passiõe somnus accidit/ immo videtur q̃ debeat esse magis libera: quia immobilitatis exteꝛioꝛiꝛb⁹ sensibus interioꝛes a quibus immediate mens accipit/ confoꝛtantur: vnde ꝛ quedam de futuris aliquando mens doꝛmientis percipit: que vigilãs percipere nõ potest: vt vult philosoph⁹ libꝛo de bona foꝛtuna: sicut magis memoꝛantur homines amissis oculis. ergo non excusantur a peccato si in aliquid turpe consentiant. ¶ Tertio. quicunq; potest deliberare ꝛ ratiocinari videtur vsum liberi arbitrij habere: quia ĩ quirendo elegit: sed doꝛmiens vt experimẽto cognitum est interdũ argumentatur: argumẽta soluit ꝛ eligit: ergo habet vsũ liberi arbitrij: ꝛ per conseq̃ns quod prius. ¶ Quarto. quicunq; potest consentire ꝛ dissentire alicui turpi reus videtur si cõsentiat/ qꝛ talis videtur esse dominus sui actus. Sed doꝛmiẽs aliquando dissentit turpitudini presentate: aliquando vero consentit: ergo dum consentit videtur esse reus peccati. ¶ Quinto Loth peccauit peccato incestus doꝛmiens: vt patet Gene. xix. q̃ ad eũ ingresse sunt filie eius de nocte ꝛ doꝛmierunt cũ eo ꝛ ille non sensit: nec quando accubuerunt: nec quando surrexerũt q̃ aũt peccauit patet qꝛ dicit ibi glo. Strabi/ q̃ Loth inebriat⁹ est ꝛ fuit peccatum causa peccati. vnde solet cõmuniter allegari q̃ incestus Loth peꝛ fuit ebrietate. Etiam dicit Ambꝛo. cauendã esse ebrietatẽ per quam cetera vitia cauere non possumus: ergo in ꝙbus sopita est ratio adhuc possunt peccare. ¶ Sexto vt dicit Ysido. lib. j. sententiarum Lururie imagines quas ĩ veritate gessim⁹ sepe doꝛmientibus apparẽt: sed ĩmoꝛie sunt si non concupiscendo occurrunt vt habetur vj. dist. ca. non est peccatum. ergo a contrario sensu noxie sunt cũ doꝛmiẽtibus concupiscendo occurrunt ꝛ p cõsequẽs cõtingit in somno ꝺolem ꝓcupiscẽdo seu ꝓsentiẽdo peccare. ¶ Septimo sic. delictũ ꝛ cõmissum equã libertatẽ req̃runt ꝛ rationis arbitriũ seu vsum: sed ꝺs põt in somno delinquere omittẽdo: id ad quod tenetur/ ergo similiter in somno põt peccare pctõ commissionis. Antecedẽs ꝑ secuda parte seu minoꝛ pater. si aduenιente tẽpoꝛe quo tenetur ciuitatem defendere ab ĩcursu hostiũ doꝛmiat. Juxta illõ Oreh. Nõ potest pastoꝛis esse excusatio si lupꝰ oues comedat ꝛ ipse pastoꝛ nescit. de regu. iur. q̃uis cause.

Ad oppositum est quod dicit phi

losophus primo ethicoꝝ. Scõm dimidiũ vite nõ̃ differt felix a miseꝛo: neq; studiosus a vitioso: ꝛs ꝑ peccatũ differunt. ergo in somno qui est dimidiũ vite hominis/ non potest homo peccare. Item Aug. xij. super Genesim ad literã: ipsa phantasia que fit in cogitatione sermocinãtis cũ ex ꝑssa fuerit in visione somniantis vt inter illam ꝛ veraꝫ cõiunctionẽ coꝛporum nõ dicernatur continue mouetur caro ꝛ sequitur q̃ eum motũ seq̃ soleꝛ: cũ hoc tam sine peccato fiat q̃ a vigilantibus sine peccato dicitur: quod aũt dicꝛetur sine dubio cogitaretur.

Pro responsione premitendũ est

q̃ volũtati nulla omissio aut actꝰ iputarek ad culpã si nõ ſpõtaneo ꝛ libere ꝓdierit de libero arbitrio voluntatis hinc August. lib. de duabus animab⁹ diffiniẽs peccatũ ait. Peccatũ est volũtas retinendi vel consequẽdi q̃d iustitia vetat: vnde liberũ est abstinere. Et alibi Qasis ire nunq; redderet de⁹ interitũ/ si non spontaneũ inueniret homo habere peccatum. xviij. q. iij. Nabuchodonoſoꝛ. Quã diffinitionẽ etsi magister limiteꝫ ad mortale ꝛ actuale dis. xxxv. iij. illa limitatio magistri solum veritatẽ habet intelligendo diffinitionẽ de plena libertate per consensum deliberatiuum verum vel interꝓretatiuum. Intelligo interꝓtatiuum dum permittit tantum tempus cedere quo potuissent deliberare in exercitio vel elicitione actus: ꝛ factum vel omissionẽ reꝑuere. Sed quodlibet peccatum siue veniale siue mortale actuale/ est ꝓpꝛia voluntate peccantis liberum: ita q̃ posset vel potuisset ipsum peccans vitare per deliberationem precedentem exercitium actus licet nõ semper per deliberationem que poterit interuenire ꝓ mensura elicitiõis actus venialis. Quomodo autem cum necessitate peccandi venialiter/ iuxta illud Aug. quia homo nõ voluit vitare peccatũ dũ valuit/ inflictũ est ei vt non possit dũ velit /stat libertas quo ad q̃libet peccatum ita veniale seoꝛ sum/ remitto ad doctoꝛes xlij. dist. ij. sentẽtiarũ. Jtẽ nisi sic nulla erit ratio quin perpetuo furiosi ꝛ infantes ante liberũ vsum rationis ꝛ arbitrij poterunt peccare ꝛ peccabũt de facto: q̃d absurdũ est ꝛ irrationabile. ¶ Ex hoc iꝺero q̃ in somno non põt homo peccare: mereri vel demereri. ꝓbatur: quia motꝰ voluntatis sequit apprehensionẽ ꝛ iudicij intellectus: cũ sit apparentis boni vel vere vel sophistice: in somno autẽ iudiciũ rationis impeꝺitur. Nam iudicium ꝑfectũ haberi nõ potest de aliqua cognitione nisi ꝑ resolutionẽ ad ꝓncipium: vnde cognitio oꝛtũ habet: quẽ admodũ rectũ iudiciũ de cõclusione haberi non põt sine resolutione ad principia indemonstrabilia: cum ergo cognitio nostri intellectus oꝛtũ habeat a sensu nõ põt haberi rectum iudicium nisi reducaꝭ ad sensum. propter qd. vj. ethico. dicit philosophꝰ: q̃ sicut ꝓncipia idemõstrabilia sunt extrema scz resolutio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis ira ꝛ singularia: quoꝝ est sensus in somno autez sensus detinent ligati: ꝛ ideo nullū iudicium aie est ibi liberꝫ neqꝫ sensus coīs neqꝫ rōnis: ꝛ ira motꝰ appetitiue partis nō pōt in somno esse liber: ꝛ sic nec meritoꝛiꝰ neqꝫ demeritoꝛiꝰ. Quā ꝯ in sōno accidere possit sit signū pcti vel meriti inquantū somnia p causa habēt imaginatiōes ꝛ motꝰ vigilātiū. Vñ dicit philo. j. Ethic. bonꝰ ꝛ malus per somnū minime discernunt: vt aiūt felices a miseris in dimidio vite nihil differre. Cōtingit aūt hoc rōnabiliter. Nam ociositas ai somnꝰ est: q̄ nō ꝺr bona vel mala nisi inquantū aliqui parū per cueniūt motꝰ: ex quo meliora fiunt visa modestoꝝ hoīm ꝯ quoꝝcūqꝫ. Et Aux̄ij. sup Geñ. ad literā. Propter affectionē aie bonam etiā in somnis quedā eius merita clarent.

Restat iam soluere argumenta

añ oppositū. Ad primū nō ſtat ex textu pri c. Paralip. q̄ illa petitio Salomonis facta fuerit in sōno sed solū q̄ dñs appuit ipsi in nocte ꝛ petiuit. ꝛc. sed ij. Reg. iij. c. q̄ dñs ei apparuit nocte p somū: ꝛ ita satis ꝓstat vt sancti volūt petitionē illā a Salomone in somno factā. Et rñdeo ſm Aug. xij. sup Geñ. ad literā: q̄ petitio illa placuit deo ꝛ remunerationē inuenit p bono eiꝰ desiderio priꝰ habito q̄ in sōno p signū sacrē petiōis claruit: nō aūt q̄ tūc in somno a dño aliq̄d meruerit. Ad ſm dico q̄ mēs hūana ad duo habet respectū: vcz ad supioza a quibꝰ illustrat: ꝛ quo ad hoc p somnū nō ligaf: sed potiꝰ libera redditꝝ ꝯto a corpalibus curis sit absolutioꝛ: ꝛ ideo ex influentia supni luminis pōt aliqua de futuris pcipere dormiēs que vigilās scire nō posset. Aliū respectū hꝫ ad corpus qđ regit a quo recipit cognitionē: ꝛ ex illa parte oportet q̄ sōno ligetur quantū ad vltimū ꝛ ꝓpletū iudiciū ligatis sensib⁹ a quibꝰ eiꝰ cognitio sumit initiū: ꝯ quibus etiā imaginatio nō ligeꝫ que ei immediate spēs reꝝ subministrat. Ad tertiū dico: q̄ ꝯ quis aliquē rōnis vsū dormiens habere possit: rū vsū liberi arbitrij eligēdo habere nō pōt: qz electio est appetitꝰ præcōsiliati ꝛ quasi ꝓclusio ꝓsilij: vt ꝺr iij. Ethic. ꝛ ita iudiciū rationis p supponit qđ quidē iudiciū rōnis in somno nō est liberū: qz sensus sunt somno ligati: ꝛ ita vsus arbitrij ꝛ rōnis subsequēter nō potest esse liber. Ad quartū dicendū q̄ ſm q̄ sensus magis vel minꝰ ligātur a passione somni ſm hoc plus vel minꝰ impedit rōnis iudiciū: vñ q̄nqꝫ hō dormiēs ꝓsideraꝛ ea q̄ apparēt somnia esse: sed qz in dormiēdo nū ꝯ sunt sensus soluti ex toto: ideo etiā rōnis iudiciū nō est ex toto liberꝫ: sed semp aliqua' falsitas iudicio rationis admiscetur: ꝯ ꝯ in parte veꝝ sit: ꝛ iñ ꝓtingit q̄ aliquis i somno aliq̄n ꝓsentit turpitudini: aliq̄n dissentit. Sed qz iudiciū rationis non est o ino liberꝫ: ꝛ p ꝓns nec liberi arbitrij vsus: ideo nec talis cōsensus vel dissensus pōt esse meritoꝛiꝰ vel demeritoꝛiꝰ in se. Ad quintū de Loth dicit Lyra Geñ. xix. Hebrei dicūt ꝛ videt verū q̄ impossibile est ipm Loth cognouisse mulierē maxime virginē quales erant filie Loth: ꝛ nō aduertere de ꝓcubitu cū muliere: ꝛ ideo dicūt q̄ Loth euigilans de nocte bene aduertit mulierē iuxta se ꝛ q̄ cognouit eā carnaliter: sed q̄ esset filia: sua fozsitan ignoꝛauit: qz calefactus vino non recoluit vꝛoꝝ suā esse moꝛtuā: ꝛ ideo credebat se esse cū ea. Sed p hoc Loth nō totaliter excusaf: qz in crastino nō cauit sibi de simili: ꝛ ꝓptera ꝓdicta scriptura non dicit q̄ Loth non sensit qñ cognouit mulierē vel filiā: sed q̄ nō sensit qñ accubuit filia. i. qñ lectū intrauit: nec qñ surrexit. i. qñ exiuit lectū iuxta eū: qz ipso dormiēte intrauit ꝛ post impgnationē pre ipꝝ dormiēte exiuit: ꝛ eoꝺ mō dicit dicēdū eē de alia filia. Sed huic expositioni Lyre obstat qđ de minoꝛe filia ꝺr. Et nec tūc qđē sensit qñ ꝓcubuerit vl' qñ illa surrexit. Cōcūbere aūt est carnaliꝛ ꝓmisceri vel coire. Itē ex ꝓbis Lyre sēsisset qñ accubuit puta exꝓgefactꝰ: ly nondū intraret: ꝛ textꝰ negat eū sensisse qñ accubuit: q̄ inuicē ꝓtradicūt ꝛ aduersant. Alia solutio videtur dari posse ex ꝓbis Hiero. q̄ hoc nō sit de textu: sed quedā additio supflue adiecta: vñ dicit ꝛ ponit in glo. sup ꝓbo. Dixit qz maioꝛ. Nō aūt excusat patrē qđ sequit: ꝛ nesciuit q̄ dormiuisset cū eo: ꝛ cū surrexissent ab eo: ꝛ appūgunt desup hebrei obellos quasi supfluū: quasi incredibile sit: qz rex natuꝛaliꝝ nō capiat coire quēpiā nesciēte. Sed qz ecclesia recipit textū sicut iacet. Etiā causa q̄ allegaf nō arguit incredibilitatē: tū qz ꝓtingit dormiente mutilare vel occidere hoīem eo nō excitato vt refert de Palu. q. iij. ix. dis. iiij. sen. de quo dā clerico ꝛc. ꝛ ecclia declarat talē nō esse irregulārē vt. c. vnico de homi. volū. vel casu: an cle. ſ et ly forte esset irregularis vbi rixa odiū ꝓcedens esset in causa sicut ebꝛ homicida: rū ipso facto vel culpa: nō esset homicida vt dicit de Palude nō videt rationale ꝓpter hoc recedere a textu. Dico igitur q̄ Loth in illo incestu nō peccauit ꝓpter non vsū! seu carentiā vsus rōis ex ebrietate: vñ dicit Aug. ij. li. ꝓtra Faust. Inebꝛiauerūt Loth filie eiꝰ ꝛ se nesciēti miscuerūt: quapꝛopter culpandꝰ est quidē nō tū ꝯtum ille incestus: sed ꝯtū ebꝛietas illa mereꝫ. xv. q. j. Inebꝛiauerūt. Quo insinuare videt totū deme ritū ipsi' Loth in ebꝛietate ꝓstare: ꝛ ita subsequēs incestꝰ caruit noua culpa. Et ad glo. Strabi alleg. in oppositū dico: q̄ Stra. intēdit infidelitatē Loth quā nō credidit āgelo: fuisse cām pcti puta ebꝛietatis: nō q̄ ebꝛietas fuerit cā alteriꝰ subsequntis pcti vñ dicit Loth inexcusabilis est pꝛio qꝛ angelo non credidit: deinde qz inebꝛiatus est: ꝛ fuit peccatum causa pcti. Eādē infidelitatē in Loth fuisse pctm Hiero. testaf. q̄ mota questione: cur ad montē cura uit refugere cū pꝛius monti segoꝛ ꝓtulerat: rñdet verā eē hebꝛeoꝝ de segoꝛ ꝓiecturā: q̄ frequēter ter re motu obꝛuta primā Sale ꝛ post salisa dicta sit timueritꝫ Loth dicēs: si ceteris stātibꝰ ista sepe subuersa est: quāto magis in cōi ruina non poterit liberari? hāc occasionē infidelitatꝭ causā incestꝰ fuisse q̄ esn ceteras viderat subꝛui ꝛ hāc stare secꝝ deꝭ auxilio erutū: de eo qđ sibi ꝓcessū erat: ambigere non debuit: qđ aūt dicit de incestu: ponit sequendo Hebꝛeos q̄ incredibile affirmāt hoīem coire nescientē. Et ſm idē possit intelligi illud vulgare. Vñ Loth incestꝰ pcioꝛ fuit ebꝛietate. Etiam qz nec auctoritatē hꝫ nec rōem ꝓuincentē qua ꝓbaf: eadē facilitate ꝓtenīf qua ꝓbaf. Ad ꝓbū Amb. Dixim⁹ sane vitādā ebꝛietatē ꝛc. Intelligit de ebꝛijs quoꝝ nō est ex toto absꝛpta rō: ꝛ tales pōt crimina ꝓmittere: vel si intelligaf de plene ebꝛijs debet exponi intelligendo per crimē: simile facto criminis: quo ad exteriozē operationē: quomodo etiā capitur scelus. ca. Intellectū. xxxiij. q. vnica. pꝛo quo seruit vlti gl c sane. xv q. j. vñ dicit Alij intelligūt q̄ nō punīt ꝓ eo qđ ebꝛiꝰ fecit: sed tant ū ꝓ eo leuis erat ad inebꝛiādum se: ꝛ videt satis ꝓforme verbis Ambꝛo. Nam

que sobꝛij cauemꝰ per ebꝛietatē ignoꝛātes cōmittimus nesciūt qđ loquanf: q̄ nimio vino idulgēt iacēt sepulti. Idcoꝝ si ꝓ vinū deliqrint apud sapientes iudices venia quidē facta donanf: sed leuitatis damnātur auctoꝛes. Sed huic obstare videf qđ Ambꝛ. sermone de ieiunio dicit vbi declarans ebꝛietatē discrimina inter cetera dicit. Legimꝰ etiā q̄ patrē Loth ꝛc. Fuit iraq̄ ebꝛietas oꝛigo cōcubitus incesti pessime regeneatricis partus deteꝛioꝛ. vbi apte videt dicere icestū q̄ erat partꝰ ebꝛietatis fuisse peioꝛē ebꝛietate. xxv. distin. sexto die. Et tertio Ethico. dicit philosophus ebꝛius duplices debenf icrepatiōes qz ꝓncipium in ipso ꝛ dñs erat eius qđ non est inebꝛiari. ꝓbans per hoc q̄ legislatoꝛes ipsum ignoꝛāte puniunt si causa videatur esse ignoꝛātie: ergo plane ebꝛij exercēdo opera criminū peccāt: ꝛ nō excusanf ꝓpꝛe ignoꝛātia ebꝛietatis. Tertio qz sciēs verisimiliter ex sua ebꝛietate ꝓmo plura damna obuēturꝫ moꝛtē ꝛc. ꝛ nihilominus se inebꝛiat: grauius peccat. Juxta illud Exo. xxj. Si bos cozrupeta ꝛc. bos obruef ꝛ dominū occidēꝝ p mēsura aūt peccati ꝛ erit plagarū modus. Exo. xxv. Ad fideo ap ꝓmū. Ambꝛosius nō loquif de partu ebꝛietatis: ly de partu incestꝰ illa deteꝛioꝛ ipso incestu: puta Moab ꝛ Amō: ꝛ hoc vult vlti. glo. sup ꝓbo partus in ca. allcg. vl in telligif verbū Ambꝛ. de peioꝛi seu deteꝛioꝛi ſm genus operis: nō ſm malitiā mozalē q̄ ꝓsupponit iordinationē interioꝛis affectus. vnde si stultus vere fatue filie vel matri cōmiscaf talis incestus nullū peccatū est: ꝛ tūc pōt intelligi q̄ incestus dicaf ibi partus ebꝛietatis: vel icestus poꝛest dici deteꝛioꝛ ex parte filiarū ꝯ ebꝛietas ex parte Loth: que tū fuit oꝛigo ꝛ medīū quo filie ipsū p fecerunt. Ad verbū philosophi tertio Ethico. dico q̄ illa lex fuit ꝓ ꝓria cuiusdā Pittaci qui stat uit ebꝛios si pcusserit amplius dānū inferre ꝯ sobꝛios: qđ a plures iniuriā tur ebꝛij ꝯ sobꝛij. Et addit philosopbus secūdo politicoꝝ i fine. Nō ad venīā respexit: qz oporꝛet ebꝛios habere magis: sed ad cōferens. i. ad vtilitatem rei publice. Ex quo manifeste patet q̄ talis pena maioꝛ nō infligif cōmensuratiue ad quātitatē culpe: sed ꝓpter causam ꝛ c. quomodo dicit regula iuris: ex causa aliquē puniri posse sine culpa. de reg. iur. lib. vj. sine culpa. Et ita talis duplex increpatio non arguit culpā facti in ebꝛietate. Et iā dicit philosophus primo rhetozice q̄ necesse est legē aliqñ dicere vniuersaliter: licet nō sit vniuersaliter bonū ꝛ iustū: sed i pluribus sꝛz quecūqꝫ nō est facile determinare ꝓpter infinitatē. Cōstat legē de punitione ebꝛioꝝ recte latā vniuersaliter. ꝯ ꝯ plene de ebꝛijs esset excipiendū. quēadmodū ꝛ secūdū oēs de ebꝛietatis ꝓter suā culpā. Ad tertiū respōdeo: quēadmodum illa occisio viri aut mulieris p bouē cozrupetā nō ponit in dño bouis nouā culpā: sed indicat eū culpabilē nō includendo eū cū sciret cozrupetā esse: quia fortasse accidit eo remitēte aut ignoꝛāte vel dormiēte. Ita similiter factū in ebꝛietate nō arguit in eo nouā culpā ꝓpter quo ipsum facit ebꝛiꝰ: sed priꝰ dū se iebꝛiaret. Et qđ dicit cōis opinio doctoꝝ cuētū ꝓcogitatū ꝛ etiā non ꝓcogitatū qui per se sequitur augere meritū vel demeritū tenet Tho. i. ij. q. xx. arti. vlti. Intelligendū est q̄ nō augeant bonitatē vel malitiā actꝰ volūtatis ad quē vt effectus sequunf ad minꝰ tāquā cause nō ꝓbibētes per hoc q̄ sequunf: sed arguunt bonitatē maioꝛē aut malitiam ex hoc q̄ nata sunt vt in pluribꝰ sequi vel credūtur secutura. vnde qui totis viribus alium conatur occidere eque peccat ac si realiter occideret. Fortasse tamē quo ad iubsecutionē aliquid faciūt quo ad accidentalem penā vel accidētale ꝑmiū: quomodo dicit Hieron⁹ penā Arrij nōdū esse determinatā: quia īcertū est quot per suā heresim inuentā subuertentur. Et ita facta in ebꝛietate nō arguunt nouā culpā: sed in q̄busdā arguunt cū voluntate inebꝛiandi cōcurrisse nouā deformitatem vel deformitates ſm q̄ ꝓcogitauit aut ꝓcogitare debuit crimina ſm genus facti subsecutura. Unde si sūpto poculo quo pꝛo certo nosceret fumis peruenientibꝰ ad cerebꝛum se inebꝛiādū z plurima mala nata subsequi: si iterū ante rationis priuationē vero cozde peniteret ꝓpter facta subsequētia i nullo apud deū esse culpabilis: sed tota culpa que priꝰ inerat foret purgata. Ad sextū pri. dico verbum Jsidozi intelligēdū de ꝓcupiscēdo libere: ꝛ qz in sōno nulla est cōcupiscētia libera: non sequif a ꝓtrario sensu sub cōditione. Si occurreꝝt ꝓcupiscētie imagines seu luxurie cōcupiscēdo libere esset peccatū. Jam ex cōditione impossibili nō pōt argui ad possibilitatē cōditionati: vel posset fortasse admitti q̄ si imagines itellectuales luxurie ifluunt a deo p illustrationē sic vt quo ad illū influxū mens esset magis libera: posset libere ꝓcupiscere vel respuere vt fozte erat de petitione Salomonis in somno. Sed hic loqtur de ꝓsensu vel cōcupiscentia que subsequif notitiam acceptam ministerio sēsuū: in qua necessarium habet reflecti ad phātasma: ꝛ talis nō pōt esse peccaminosa in somno. Ad septimum pro huius solutione est aduertendū q̄ magna fuit inter doctoꝛes ātiquos cōcertatio vt refert bea. Tho. i. ij. q. lxxxj. art. v. An in omni pctō etiā omissionis oporteat concurrere aliquē actum. quibusdam dicētibꝰ q̄ sic: ꝛ hoc vel interioꝛē vel exteriozē. Exemplum de omissiōe eundi ad ecclesiam ad quā concurrit actus interioꝛ quo qs vult non ire ad ecclesiā quū ire teneaf. De exterioꝛe: sicut cū aliquis illa hoꝛa qua ad ecclesiā ire tenetur vel ante occupat se talibꝰ q̄ ipsum ab se talibus q̄ ipsum ab ingressu impedirēt. Secundū hanc opinionē certū q̄ sine vsu rationis nō omittit: sed cū ex ratione vult nō ꝓficere ad id qđ tenetur aut vult agere aliq̄d icōpossibile illi qđ ꝓcogitauit aut ꝓcogitasse debuit sibi futuꝝ esse impedimento. Sed qz ad rōnē peccati in omissione sufficit voluntatē non velle qđ tenef siue debet velle veriꝰ puto q̄ ad omissionē peccaminosam nō requirit aliquis actus volūtatis. Et ita oportet videre an imputari possit volūtati ad peccatū ratiōe priuata suo vsu. Et dicunt q̄ dā scz Tho. ij. ij. q. lxxix. art. iij. q̄ sic ꝓpter actum tū ꝓcedētē quo subsequēs omissio redditur volūtaria vt puta si de sero se inebꝛiauerit: ꝛ p hoc redditꝰ sit impotēs ad surgendū pro tpe quādo tenetur inebꝛiando se adhuc non omisit: quia si excitatus p violentiam surgeret. non foret omissionis reꝰ: sed si manet dormiēs pro cursu tēpoꝛis quo tenef: iam omissio incipit ei imputari ad culpam: ꝓpter tamē causam precedentē ratione cuius participat volūtarie. Sed hec opinio nō videtur vera: qz sic necessitas omittēdi ꝓueniēs ex priori culpa hominis nō excusaret a peccato qđ est absurdum: vt qui volens dat sibi causam egritudinis nō excusaretur! post a culpa non faciēdi ea que sanus fuisset obligatꝰ tacere: puta de ieiunio de defēsione coꝛpoꝛali paupeꝝ subitoꝝ ꝛc. Item post votum simpler voluntarie contrahens nō excusaretur reddendo debitū. Etiā sic ꝓ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne furiosus peccaret omittēdo dū sua culpa furiā incideret. Dico igitur post dominū Altis. in secū da parte summe q̄ null⁹ omittit cū impotēs est ratiōe vti siue culpa sua inciderit impotentiam siue preter omnem eius culpā. Et cū in argumēto ponitur casus. Inebriatus volūtarie iam dormit aut spōte se dedit somno cū tenetur aduentum hostiuꝫ intimare ciuibus: ergo omittit ꝛ non nisi pro tempore quo tenet. ꝛc. dico q̄ sicut furiosus aut inebriat⁹ ex ppria culpa nō peccat occidēdo aut aliud de genere prohibitoꝝ faciēdo: ita nec peccat omittēdo quicunq; impotēs est ratione vti. Unde dico q̄ talis nō peccat omittēdo intimationē aduent⁹ hostiū: sed peccauit grauissime se inebriādo: aut volūtarie se dando somno per quod presciuit aut prescire debuit se debere ab actu alias debito impediri: vñ ꝛ si casu exciterꝛ ac pficeret opus sibi necessitate officij incumbens nihilomin⁹ peccasset distincto pcō ab ebrietate se inebriando: eo q̄ se volēs submisit illi: vnde verisimile fuit ipsum impotentiā incidisse perficiendi ꝛc. ȝtra preceptū de cautione adhibenda in operib⁹ nostris cauēdo impedimenta quib⁹ ꝛc. qđ ab apostolo ȝmemoratur ad Ephe. v. Videte quomodo caute ambuletis non quasi insipientes sed vt sapientes. ꝛc. puerbioꝝ. iiij. Oculi tui videant recta ꝛ palpebre tue precedent gressus tuos: vbi tangūtur circūspectio ꝛ cautio.

Uia dictum est q̄ somnus excusat a culpa act⁹: qui alias foret mortalia pcā ozitur dubiū an liceat ȝsentire in prefectione huiusmodi actuū in somno vel furia excēdoꝝ aut de factis ȝplacentiā habere: verbi gratia vtrū liceat alicui ȝsentire vt polluat in somno vel vt occidat inimicū in somno vel furia: aut de ꝑterito sibi ȝplacere. Et apparet q̄ sic: qꝛ nullus peccat ȝsentiendo in actū qui in ordinatione caret seu cul'pa: sed sic est in ꝓposito. ergo. Adaioꝝ ptz: qꝛ bonitas ꝛ similiter malitia actus interioris voluntatis dependet a solo obiecto seu volito: in quo differt act⁹ interioꝝ ab exterioꝝ: vt pulchre declarat Tho. j. ij. q. xix. arti. ij.

¶ Et ȝfirmat sicut ȝsensus in actū carnalē cū aliqua futura ȝiuge p hoc excusatur: qꝛ ȝsensus solū dirigit in actū sub ȝditiōe ꝛ mō quib⁹ lꝫ: vbi si absolute q̄s ȝsentiret in actū cū ea nō subȝditiōe aut mō matrimonij peccaret. Ita videt similiter q̄ lꝫ ȝsensus in polutionē absolute foret pctīm: non tū cōsensus in pollutionem nocturnam somni.

Ad oppositum videtur: quia nō

licet ȝsentire in id qđ ꝓhibitū est facere: cū ȝsentientes ꝛ faciētes. ꝛc. sed cauſare pollutionē in somno: seu ad hoc naturā ꝓuocare: est ꝓhibitū ꝛ peccaminosū. ergo. Preterea dū in ȝsensu ꝛ actu concurrit eadē ratio excusās a pcō: equaliter excusanꝫ ambo a peccato: secus dū aliqua ȝcurrit in consensu quenō in actu. Nam ibi est eadem ratio: ibi idem ius: ꝛ vbi diuersa ratio vbi diuersum ius: sed in actib⁹ de quibus nunc agemus: ratio excusans a peccato est priuatio vsus rationis que nō ȝcurrit in ȝsensu: ergo verbi gratia: si furiosus interficiat suū inim'cū non peccat: sed si in lucido interuallo in illā occasionem consentiat moztaliter peccat.

Pro responsione dico primo qđ

non solū ꝓhibenꝫ in lege charitatis primo causaliter nocere damnū inferre seu causam dāni sui dare verū etiā ad nocēdū affici vbi nolem⁹ nocumēti seu mali ei⁹ causā dare: ptz qꝛ ira: inuidia: ꝛ odiū prorimi contrariantꝫ charitati: ꝛ ita lege charitatis ꝓhibenꝫ. Iuxta illud Math. v. Dis qui irascit fratri suo re⁹ erit iudicio. ꝛ. j. Joā. ij. Qui odit fratrē suū in tenebris est. Et ad Romanos primo: inter peccata morte plectenda dicit apostolus plenos inuidia. Et Job. v. paruulū occidit iuuidia. sed hec frequēter in solo interioꝝ motu ȝsistūt sine ꝓposito aliqđ circa prorimū agēdi aut causā dādi: ptz de irato q̄ cupit per amicū vel famulū vindicari: quem tamen nollet ad hoc requirere verbo aut metu. De inuidia etiā ꝛ odio certū est: qꝛ inuid⁹ solū tristatur de bono alterius inquantū est aut videt diminutiuū proprie glozie vel excellentie. Odiēs vero absolute appetit malū alteri⁹ ergo. ꝛc. ¶ Aduertendū tamē vt tradit Greg. xx. moraliū super illud Job. xxxij. Si gauisus sum ad ruinā eius q̄ me oderat: ꝛ exultaui q̄ inuenissem eum malum nō esse dedi ad peccandum guttur meū vt expeterē maledicēs aiam ei⁹. qđ apte ꝓbat illa esse ꝓhibita cū maledicere sit alteri imꝑcari seu optare malū. Idē ꝓbat. i. ad Corinth. vj. Neq; maledici ꝛc. Et Leuitici. xx. Qui maledixerit pri suo aut matri ꝛc. Et prouerbioꝝ. xvij. Qui in ruina letat alterius non erit ꝑpunitus. q̄ plerūq; solet euenire vt nō omissa charitate ꝛ iimici nos ruina letificet ꝛ rursū eius gloria sine iudicie culpa cōtristet: cū ꝛ ruēte eo quosdā bene erigi credim⁹. ꝛ p ficiente illo plerosq; iniuste opprimi formidam⁹. qđ ꝓbat: quia si de inimici morte omnino gaudentiū nō esset psalmus nō diceret Letabit iustus cū viderit vindictā ꝛc. sed gaudendū est tm̄ de iudicis equitate seu iustitia: ꝛ dolendū de prorimi ruina siue interitū de promotione boni letandum est: de ruina vero prorimi dolendum. Et hoc limitando conclusionem dico q̄ non prohibemur appetere malum prorimi in ratione alicuius boni. Et hoc vel boni iustitiquomodo licet appetere vt mali puta latrones ꝛ fures pro demerito criminum patiantur: quomodo ꝓphete in scriptura imprecantur mala peccatoribus quasi confirmantes voluntatem suam diuine iustitie. Iuxta illud psalmo lxxxij. Erubescant ꝛ cōturbētur in seculum seculi ꝛ cōfundantur ꝛ pereant. Et psalmo centesimo octauo qui dicitur: Deus laudem ꝛc. Huius huiusmodi

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum: ⁊ per cōsequēs licitum videtur cōsentrie in eā Tunq uarto: quia si consensus ver⁹ in talē delectationem esset mortale peccatum idem iudiciū foret de cōsensu interpretatiuo. vt ipsi admittūt ⁊ q hoc nō ꝓbo: qr frequēter cū auertēdo intellectū posse mus delectationē illā replere ꝑ vtilitate auditoꝝ aut nostraꝝ expedit nosse de certo genere peccato tum immoramur circa materiā: vnde necessario inde cens insurgit motus pudendozū ⁊ delectatio. Nam lib. de motu animaliū tradit philosophus: motū pudendozum ⁊ cordis esse inuolūtarios ℳ arguit cōsensum interpretatiuum in talē delectationē: q esu subitum motum ad nocēdū proximo quacūq occasione tanto tempore continuauerit q deliberare potuisset/interpretatiue consensit. ⁊ tamen manifestū est illū qui se consentit in delectationē non peccare: sed potius mereri: ergo. Tum quinto: quia ad actū carnalem eque sequitur delectatio siue procreaude ꝓlis gratia fiat siue causa reddendi debitū: sicut ad actum cōsimilem adulterinū vel fornicariū: ergo q absolute consentit in delectationē de tali actu: non est cēsendus peccare mortaliter: immo videtur fieri posse sine formidine cuiuscunq peccati.

Respōdeo q dupliciter potest fieri consensus in delectationē de opere prohibito quā volūtati ingerit apperit⁹ sensitiuus: vno mō vt liberam cōplacētiā sumat in ope ꝓhibito quo delectat: q̄ illud nequaq̄ efficere veller. sicut inuid⁹ cōsentum prebet in ꝓtinuationē cogitationis de malo seu ruina ꝓximi vt de illo sumat cōplacētie pabulū. Et sic indubie cōsensus in delectationē de ope ꝓhibito est mortale pctm: immo cōsensus in cogitationē de tali opere: ⁊ omnia i illum finē ordinata sunt mortalia peccata: iuxta illd ℳatth. v. Qui viderit mulierem ad cōcupiscēdū eam: hic iam mechatus est corde suo. Et est ratio: qr oīs consensus pro fine habēs peccatū mortale: est mortaliter culpabilis. Jā libera cōplacētia seu volitio cuiuscūq prohibiti etiā si opere nō statuatur cōplendum est mortale ⁊c. vt declarari pōt de volitione cōditionata alicuius ipossibilis: puta equalitatis dei: ⁊ de cōplacētia qua alicui cōplaceat pctm ꝓximi. Et dico notanter cōplacētia libera ad excludendū delectationem seu cūplacentiā passionum que sepe inuito ingeritur. Alio mō pōt cōsentiri in delectationē talem: nō vt sibi in ope phibito ꝓplaceat: hoc est nō ꝑstituto fine libere cōplacētie: seu volitionis in opere ꝓhibito. Et hoc dupliciter: puta vel sistēdo absolute in delectatiōe vel solum cōsentiendo in eā: vt materiā meriti: cui velit resistere ⁊ resistendo vincere: quomodo quis consentit in dolorem martirij. primo mō qr imminet verisimile periculum inductionis ad consensum: saltē cōplacētie in opus ꝓhibitū: non video q possit fieri sine mortali peccato. Ignis enim in sinu: mus in pera male remunerāt suos hospites. xiij. q. j. ideo volentibus ex vitio deuenire ad ꝑfutē suadet philosophus maxime cauēdum a delectatione: qm̄ interrupti dulla nō iudicam⁹: ⁊ ergo nos pati ad illam qō seniores plebis ad ℳelenam: ⁊ illorum per omnia dicere vocem. in fine secūdi Ethicoꝝ. Est enim delectatio ignis: de quo i psal. lvij. Supercidit ignis ⁊ nō viderunt solem: solē inquā iustitie ⁊ veritatis agendoꝝ Et Greg. ℳ luxuria loquēs ait. Cum ceteris vitijs bellū licite suscipit: hoc sola fuga vincit. qō piculū aduertēs Jobait. Pepigi fed⁹ cū oculis meis ⁊e. Job. xxxi. Sed si secūdo mō fiat ꝓsensus in delectationē sub spe diuini succursus seu adiutoꝝij ⁊ cū debito moderamine ne nimiū ualescat vt possit aut valeat deducere in consensum/ nō audeo asserere q ex se habeat rationem pcti q̄q̄ ab extrinsecis circunstātijs regularit concurrat peccatū: puta q̄a vel suam fragilitatē nō satis attēdit homo. q̄ facile scilicet deduci possit a delectratione in malum: ⁊ assumit scandalū anime fue instar auis que tēdit ad laqueū aut certe facto deum tētat vere aut interpretatiue experiri volēs an deus in hoc succurrere aut saluare possit ⁊ velit. vbi humanitus sibi via patet piculū euitandi ac si quis seipsum deijciat in puteū spē iactans in deū vt liberet. vnde hoc ad nihil aliud vtile videtur q̄ ad hoc de deo experimentādū. Vel tertio dū huic curiose insistit retrahit ab alijs q̄ de necessitate ei agenda incumbunt vel alio modo consimili.

Per hec dico ad argumenta: Ad ꝓmū maioz est falsa: qr certū est/ q pctm ꝓximi est sctis materia ꝑfutis exercēde ⁊ occasio meriti. ℳic Augu. exponēs illd psal. cj. Et ossa mea in frixorio cōfrixa sunt: per ossa sanctos ⁊ iustos tropologice itelligit qr ifirmoꝝes portāt vt ossa carnes ⁊ Christo intimius iūgunt̄ per charitatē si quis aūt scādalum patitur ⁊ in anima periclitat/ tantū os fringit q̄tū amat: ⁊ tñ nullo mō licet eis cōsentire in ipsuꝝ cū ꝓsentientes pariter rei sunt mortis: vt pncipales qui agūt ad ℜo. j. Itē multis peccasse occasiōaliter pfuit: vt delicti abūdātiā comitaret abūdātia gratie: quēadmodū multi post casū fortius surgunt ac animosius militāt: nō tamē ob hoc licet cōsentire in peccatum: vt gratia abūdet: vt tradit apostolus ad ℜo. iij. Quis ergo liceat vnicuiq velle mereri circa qūlibet materiam que occurrit: nō tamē consensū prebere vt occurrat. Ad primā cōfirmationē dico primo q Origenes hoc assertiue nō dicit: sed opinatiue: puto inquit sane ⁊c. Nec fundamentū hꝫbet ex scriptura. Ideo quo ad hoc tutius dubitaf de abditis q̄ iudicet temere de incertis vt vult Bonauētura. ¶ Secūdo dico: q etsi meritoriū sit ⁊ laudabile i omni tentatiōe velle vincere: q̄ q̄ grauissimū culpe periculū immineat: nō tñ licet talē tentationem appetere: vel consensum in eā ꝑstare: cū nulli liceat discrimini peccati se exponere iuxta illud Ecclesia. iij. Qui amat periculū ⁊c. ⁊ ergo licet homo sanct⁹ teneatur q̄tū posset demoniozū exercitū minuere: nō oportet ꝓpterea q ꝓsecuꝝ ꝓsetet in id qō discrimē peccati sibi adduceret: imo tenet euitare quicquid ꝑscit aut ꝓbabiliter dubitat sibi fore occasionē mortalis peccati. ¶ Et cuꝝ adiungit q licite cōsentitur i delectationē ꝑteritā de qua victoriā obtinuit. ℜespondeo: indubitatū ⁊ certissimū est q licet in victoriā ꝓsentire ⁊ eā appetere: sed ex aduerso null⁹ pōt se discrimine seu periculo peccati exponere. ⁊ ergo qr de futura delectatione adhuc piculū imminet: non est similis ratio de ꝑterita ad q̄sentem vl futuram. Etiā solū concludit q licet in eā consentire: vt materiā exercēde ꝑfutis cū moderamine ꝑscripto/ ne supra modū ualescat. Et quomodo hoc licet dictū est in decisione. ¶ Ad ꝫm q licet absolute difficilius sit dolorē sustinere q̄ voluptatē repellere: aut non appetere: facilius tamen homo ꝑfuosus seducit̄ per voluptatem q̄ per dolorem: quia vbi dolor manifeste inuadit: per dolorē cogimur operari aut omittere quod apertissime constat esse malum: delectatio autem occulte insidiatur: ⁊ quasi latēter imponit la queū primū velās oculos mentis ⁊ puertēs ratiōis iudiciū vt iam videat bonū: ⁊ sic tandē appetitus capiat malū bonī specie tectū: vt piscis hamū q tect⁹ est vermē: nō esū eadem videntur amātibus ⁊ odiētibus ⁊c. in principio secundi ℜ thо. ⁊ ergo bene dicit ℙhilosophus. vij. Ethicoꝝ: q delectatio furat itellectū etiā spisse sapiētis. ⁊ Deute. xvj. ℳunera excecāt oculos sapiētū/ mutāt viā istoꝝ: q̄ difficili⁹ est voluptati repugnare q̄ dolori: put iuxta ℳeraclitū sniam difficilius ei repugnat q̄ ire. Etiā nemini licet se exponere ⁊ igerere dolori martyrij sine iusta causa videlicet quia imminet periculuꝝ fidei aut iustitie vel alias speraf plurimū hominum profect⁹: alias nō foret sine temeritate p̄sumptione vel certe dei tentatione cū ꝓpria virtus ad illa sufferēda nequaq̄ sufficiat: sed iuxta prophete verbū/ Sperantes in dño mutāt fortitudinē. vbi notāt dicit sperātes nō p̄sumētes assumunt pennas: vt aquile currunt ⁊ non laborāt: ambulant ⁊ non deficiūt. Esaie xl. Immo cum specialiter quis ꝙritur ⁊ p alios pōt esse fideliū salua res ꝑceptū habem⁹ si in vna ciuitate pſecuti vos fuerint ⁊c. de quo. vij. q. j. c. Aduersitatis. Sed in ꝓposito nostro nō ꝓmittendo se discrimini delectationis potest oīa efficatius mereri per orationē ⁊ deuotā eleuationē mentis deū: ⁊ primoque vel plus ꝓficere. ita sine iusta causa ꝓmittens se periculo/vel de ꝓpriis viribus vel de deo videtur p̄sumere. ¶ Ad rationes que pbāt consensum ⁊c. non esse mortale/ ¶ Ad primā dico. q illa non solū sunt remedia venialiū sed etiā peccatoꝝ mortaliuꝝ/ scꝫ venie petitio: pectoris percussio: ⁊ illi⁹ oratiōis dēpcatio. Dimitte nobis debita nostra ⁊c. dū tamen vere dicatur ꝫm intētionē saluatoris q̄ magis explicatur Luce. xj. qui sic ait. Et dimitte nobis peccata nostra siquidē ⁊ ipsi dimittim⁹ oīa debēti nobis. dicitur etiā ℳatthei. vj. Si enim dimiseritis hominibus peccata eoꝝ ⁊c. ⁊ si non ⁊c. q aūt Augu. loquitur de ꝓsensu in delectationē qui est mortalis patet qr loquit̄ de mēte delectata illicitis nō decernēte ea facienda: sed q̄ tenet ⁊ libēter vult ea que stati vt animū attigerūt ⁊c. vt notat velle cōplacētie i illicitis esse finem more mētis in delectationem vel causam. ¶ Ad secūdā q ꝓsensus in veniale non est ex se mortale peccatū: sed ipsum veniale: vel etiā aliquod factū ex se nō peccaminoſum includat occasionē veri similē peccati: cōsensus in illd est mortale: vt si consentiā in aspectū mulieris: cuius specie aduerto vel aduertere debeo me ptrahēdū in eius cōcupiscētiā de quo Tren iij. Oculus meus dēpdatus est animā meā ⁊c. ℳinc sanct⁹ propheta Jobait. ℙepigi fedus cum oculis meis vt nec ⁊c. Job. xxxj. ¶ Et per idem patet ad tertiam: quia si manus aut pes scādalizet nos: oporter abscindere ⁊ a nobis proijcere. ℳatthei. v. ⁊. xviij. non aūt licet consensum retinendi prebere. Ad quartā respondeo: ⁊ iuxta hoc debēt ꝓa limitari. q si ipa delectatio lēta ⁊ modica fuerit ⁊ affectus adeo virtute firmat⁹: vt periculū non immineat deducēdi passiue in cōsensum vel efficacē vel cōplacētie operis prohibiti: tunc cōsensus ver⁹ vel interpretatiuus in illā delectationē modicā causa virtutis exercēde iuxta tertiū modū. vel absolute in delectationē talem: cōstito probabiliter q periculum cōplacētie libere non immineat non est mortale consensus in peccatū: sicut nec aspectio mulieris ad tenuiter delectādū in eius pulchritudine. Secus si delectatio de opere ꝓhibito ītēsa fuerit ⁊ vehemēs qr adducit discrimē vite spūalis ⁊ periculū iterit⁹. Cū ergo assumit in argumēto: de cōsensu interpretatiuo/ dico si tractādo materiā luxurie ꝓ vtilitate audiētiū: videat delectationē de ope ꝓhibito tantū ualescere: vt sit verisimile piculū ⁊ nō posset eā repellere auertēdo intellectū: peccat mortaliē discrimini se exponēdo sed si tantū ei ñetur q periculuꝝ seu discrimen nō adducit/ nō peccat ꝓ vtilitate auditoꝝ vel sua immorādo. Hec est simile de odio surreptitio: qō ex quacūq causa cōtinuatū fuerit: quāto tpe potuisset deliberare/ est mortale peccatuꝝ: qr ille actus est de se mortalis ⁊ semp in libertate arbitrij: quo ad cōtinuationē: immorāte etiam itellectu circa cōsyderationē eius quē odit: licet ꝓpter surreptionē excusaf a mortali: q surreptio cessat cū tāto tpe cōtinuaf q possit hō deliberare. Secus de delectatione que nec est mortalis: nec in potestate liberi arbitrij q uo ad cōtinuationē stāte cōsideratione materie: circa quā delectatio orta est. ¶ Ad quintā dico: q si absolute cōsentiaf i delectationē de ope carnali: ab eo cui licet in opus carnale cōsentire non est peccatū mortale: quēadmodū nec ꝓsensus in actum sed consensus in delectationē de opere carnali: fornicario vel adulterino est mortale pctm. Nam in tale op⁹ quia prohibitū nō licet cōsentire/ etiā cōsensu nude cōplacētie: ⁊ qr delectatio adducit discrimen seu periculū talis consensus: ideo ⁊c.

His premissis respondeo ad primā cipale q̄situ q nullo modo licet ꝓsentire ꝓsensu q̄ sit causa actus in aliquid qō de se esset mortale si in vigiliā fieret: vt in homicidiū ꝑ tpe furie vel somni ꝑ petrādū aut in stupratiōne virginis/ vel pollutionē in somno cōmittendā. Sed cōsensu nude cōplacētie licet in tale preteritum aut futurum consentire propter bonum inde subsecutum vel secuturum: sed nō absolute ⁊ ꝫm se. ℙrima pars conclusionis ptz: qr consentire in mortem alterius cōsensu qui sit causa mortis est illū occidere: vt si quis exprimat suā voluntatem coram alijs quos nouit verbis suis concitandos ad occidēdum ℙetrū est reus homicidij. vn de Augustinus cōcordās ℳar. ⁊ Jo. de hora crucifixionis dicit. ℳarcum ideo dicere: erat aūt hora tertia ⁊ crucifixerūt eū: qr occulte ostēdere voluit eos magis crucifixisse q clamauerūt crucifige: q̄ illos qui ministerū ꝓncipi suo ꝫm suū officiū prebuerunt: verissime indicās magis fuisse dñi necatricem linguam iudeoꝝ q̄ militum manus: ergo ꝓpter nullum finem quantūlibet bonū: licet cōsensum dare in opus ꝓhibitū. cōsensum dico qui sit eius causa q̄ ꝑ tpe principalis actus occisionis et similium non sit peccatur⁹. Et datur simile de dimittēte seu nō recludēte bouem cornupetā. ℳe quo Exo. xxi. Et emittente sagittā qui totū suum actū cōpleuit priusq̄ homo occiditur. Nec obstat q laico lꝫ consentire i mortē maleficī: hortādo ad hoc tudicē quē non posset iuste aut licite occidere: qr vtiq licet ei cum occidere auctoritate publica ex ꝓmissione iudicis: q̄ q̄ non priuata auctoritate: quia sic nemini lꝫ quē q̄ occidere/ nec consentire cōsensu qui sit causa vt sic priuata auctoritate occidat: ⁊ sic quomodo sibi lꝫ occidere/ licet cōsentire cōsensu qui sit ei⁹ causa ⁊ ecōtra. Ex quo sequitur q nemini licet dare operam studiose per nimiū esum vel potum vt in somno polluatur: eciam si hoc solū intendat et velit ꝓpter

Universidad de Deusto
Biblioteca

alleuationē nature: vel sanitatē: imo est peccare cōtra naturā ⁊ mortale: ꝯ ꝯ excedendo in potu ex quo exper' est sequi pollutionē: ⁊ dubitat ꝙ forte adhuc ⁊c. ꝓpter hoc nō debeat iudicari mortalis peccati reus aut cōtra naturā delinquere. Idē finaliter ponit de Paludē arch. Florētinus ⁊ Baptista tractādo de impedimēto polluti onis nocturne. Secunda pars ꝯclusionis quo ad vtrāq; ci' particulā videlicet ꝙ propter bonum licet in ea consentire: sed non secūdum se ⁊ absolute: patet primo de his que respiciunt malum proximi: ex dictis circa primā suppositionem pro decisione questi. In alijs etiam que proximi malum non respiciunt. Prima particula ꝓbatur: quia propter finem bonum/licet ꝙsentire in malum proxim. ergo a minori licet consensum nude cōplacentie adhibere/ijs que sine proximi detrimento fiūt: cum minus longe videatur de alijs ꝙ de istis. Quo ad secundam particulaz patet quia sola ratio excusans fructū tale a peccato est defectus vsus rationis: cum ergo causa illa locū non habeat circa cōsensum ex libero ratiōis vsu elicitum. sequitur ꝙ cōsensus ipse qui fertur in opus tale secūdū se ⁊ absolute semper est peccatum. Nam sicut eadem ratio arguit idem ius: ita diuersa diuersum ius. Et iā nō minus culpabilis est consensus nude complacentie/ꝯ consensus conditionatus in opus malum: sed secundus absq; dubio est culpabilis ⁊ malus ergo ⁊ primus minor patet per illud Augu. Si propterea nō facis furtum: quia times ne indiceris: int' in corde fecisti reus furti teneris ⁊ nil tulisti. Et illō eiusdē de libe. arbitrio si cui etiam nō contingat ⁊c. ⁊ ponitur de peni. distin. j. Et talis dicit Scot'. xv. distin. iij. senten. forte fuisse peccatum angelorū non prius deceptorum ꝯ peccarent.

Ad rationes principales ante oppositū.

¶ Ad primā dico ꝙ bonitas voluntatis vel malitia nō ab obiecto absolute est: sed cōparatione ad voluntatem. Ita videlicet ꝙ illa volitio est bona cuius obiectum non prohibetur a volūtate appetere illa mala cuius obiectum prohibitū est ipsi appetere. verbi gratia proximus occiditur a me vel alio in furia aut somno: ꝯ ꝯ illud in substantia nō est malū quia tamen prohibemur/ipsum obiectum est malū comparatione ad voluntatem: ⁊ sic volitio que in illud fertur est mala. ¶ Ad ꝙ firmationē dico ꝙ consensus in factum ⁊ factum humanū. i. ex voluntate directa ratione procedēs dum fiant sub similib' cōditionibus seu modis similiter se habēt: quos ad bonitatem ⁊ malitiam: quia tunc manet eadem ratio excusans vel accusans vtrūq; eorum. Sed si non est de consensu in factum ⁊ facto nō humano: quia tūc non humanū esse seu nō precedere ex voluntate vtente ratione excusat factū: ⁊ non potest excusare consensum: quia ille procedit a volūtate directa ratione vel dicitur ꝙ consensus in factum sub condītione ⁊ modo quibus ipsum licet velle nūq; est malus: ⁊ sic est de consensu in carnale commercium cum futura coniuge: sed non oportet consensum esse licitum: aut bonum si feratur solum in factū sub cōditione seu modis quibus substantia factis licite potest fieri: dum non sit licitum ipsum velle: vt de occisione proximi per bestiam vel furiosum prius exemplificatum est. Et similiter est de malis que deus iuste innocentibus infert: que nobis optare non licet seu velle absolute.

Restat etiā videre an propter corporalem immundiciā nocturne pollutionis aut diurne quaz quis patitur. debeat abstinere a sumptione venerabilis sacramēti Eucharistie. Et patet ꝙ non: quia nullus impeditur a sumptione corporis Christi nisi ꝓpter peccatū: sed nocturna pollutio accidit sine peccato: vt patet ex verbo Augu. xij. super Gen. ad literā prius allegato: ergo. ¶ Secundo. quia dicit Grego. in epistola ad Aug. anglorum episcopum. Si quis sua coniuge non cupidine voluptatis captus: sed solummodo creandoz libero rū grati ⁊ vtitur. ipse profecto siue de ingressu ecclesie seu de sumēdo dominici corporis sanguinisq; ministerio suo iudicio est relinquendus: qa a nobis prohiberi nō debet: qui in igne positus nescit ardere. vnde ⁊ paulo ante reddens causam quare post commixtionem cum cōiuge quis debeat iurta Romane ecclesie cōsuetudinem ab ingressu ecclesie paululū tēperare dicit: quia ipsa licita commixtio cōiugis sine carnis voluptate fieri non potest. Ideo a sacri loci ingressu est ebstinendu: qz voluptas ipsa sine culpa nullaten' esse potest. Nō em de adulterio ⁊c. xxxiij. q. iiij. vir cum propria Ex quoz primo habetur ꝙ pollutio etiam diurna nō prohibet a sacri corporis sumptione cum sit solum causa prolis procurande. Et ex secundo ⁊ etiam primo ꝙ pollutio solū impedit ab ingressu ecclesie ⁊ sumptione ⁊c. q̄ fit cū peccato. ꝙ autē dicit voluptatē sine peccato nullaten' esse posse intendit per nullatenus posse difficulter posse: vt patet ex clausula quā subiūgit non debet a nobis ⁊c qui in igne positus nescit ardere: ergo cum nocturna pollutio accidat sine peccato sequitur ⁊c. ¶ Tertio. si nocturna pollutio impedit a sumptione ⁊c. hoc vel erit ratione peccati cōcomitātis vel ātecedentis: vel ratione corpalis immunditie. Non primū: qz nullum pctm̄ nec mortale nec veniale saltem post penitentiā impedit. ⁊ ita si post pollutionē peniteret: non ꝓhiberetur seu impediretur. Non etiaz secundum: qz sic mulier patiens menstruum aut fluxū sanguinis impediretur a sumptiōe Eucharistie: cuius contrariū scripsit Gregorius Augu. episcopo anglorum. v. dist. Cū enim. ⁊ de puri. post par. c. volens. ¶ Quarto sic. qz homicidiū somniatum etiam si ꝓcedatur in somno ad effectum nō impedit a sumptione ⁊c. ergo nec fornicatio somniata cum pollutione subsequente: consequentia tenet: quia homicidium longe est grauius ipsa fornicatione.

Ad oppositum est illud Leuitici xv. A quocūq; egrediet semē coit' imūdus erit vsq; ad vesperā: sed imundus non lz sacra ꝓtingere: ꝯ Et ne forte hoc euacuetur: qz cerimonialia ꝓ tēpore legis noue nō obligant: adduco verbū Hiero. super Matth. dicētis. Si panes ꝓpositionis ab ijs q̄ vroxes tetigerant comedi non poterant: quāto magis panis qui de celo descendi non potest ab ijs qui coniugalibus pauloante hesere ālexionibus violari atq; ꝓtingi non ꝙ nuptias condēnemus: sed ꝙ eo tēpore quo carnes agni māducaturi sumus vacare operibus carnalibus non debeamus: ergo pollutio ⁊c. Et confirmatur per illud concilij Gilbertani. Quilibet ante sacram communionem ab vroze propterea abstinere debet trib' aut quatuor aut octo diebus. de con se. dist. ij. omnis homo: sed hoc verbū debet/importat necessitatem precepti: ergo ⁊c.

Pro solutione premitto ꝙ assumptione latius sacramenti nihil impedit hominem de necessitate nisi pctm̄ mortale qz ponit indignitatem de qua loquit apls. j. ad Corinth. xj. Qui manducat indigne reus est corpis ⁊ sanguinis dñi. Et ibidem. Qui māducat ⁊ bibit indigne iudiciū sibi māducat ⁊ bibit nō dijudicās corpus dñi. Sed multa alia impediūt de ꝙgruentia quadā ⁊ decentia honestatis: vt puta indeuotio actualis pcrā venialia vt ꝓpositum mentiēdi to cose. ⁊c. Immūditia corpalis: vñ ꝓpter reuerentiā sacramenti nō decet ipm̄ tedo corpe: aut fedis manibus ꝓtingere. ¶ Sco: qz lz pollutio nocturna q̄ accidit in somno non sit pctm̄: tñ sepe accidit ex pctō: vt sua causa ⁊ qñ illud est mortale impedit de necessitate. Vñ pollutio nocturna interdū ꝓcedit ex sola causa extrinseca: puta illusiōe demoni. Vel ex causa intrinseca spirituali: puta p̄cedente cogitatione vel volūtate. Vel tertio ex causa intrinseca corpozali: puta superfluitate ⁊ infirmitate nature: vel superfluitate cibi et potus. Si primo modo non impedit ex necessitate nisi per negligētiam mortaliter culpabilem: puta quia non se parauit ad deuotionem cōtra diaboli insidias: qō aliqñ est mortale/ vñ sicut trāsiturus agmina inimicoz mortaliter delinq̄ret si inermē se eis vellet cum vite discrimine obijcere: vbi per arma posset verisimiliter euitare periculū: ita aduertens vicinū esse vt a demonibus impugnet. nisi ad oratione ⁊ alia mūmenta spūs cōfugiat censet: se inermē se obijciendo occidere: ⁊ sic per prius omittēdo mortaliter in aīam delinquere suā. Hinc Apls ait ad Ephe. vj. Nō est nobis colluctatio ⁊c. ꝓpterea accipite armaturā deiyt possitis resistere in die malo ⁊ in oibus pfecte stare) vñ legit de quodā in collationibus patrū ⁊c. Si secundomō vt dicit bea. Gre. in epla ad Aug. ep̄m anglorum ꝙ ea die a sacro mysterio abstinere oportet dū ꝓcedit ex turpi cogitatiōe. Sed dicitur turpis cogitatio: nō qz de feda materia puta coitu ⁊ immūdicia: cū de illis apud sermocinātes ⁊ studētes habeātur cogitationes honestissime et magni meriti: sed qz turpiter illis mens oblectatur ⁊ vult immorari. Et hoc frequentius ⁊ vt in plurimū fit cum mortali pctō. dico eo die oportere: vt hō abstineat: puta qz plurimum vel cōsentitur in illā delectationē vel cōsensu nude cōplacentie in facta ⁊ cogitata/ quoz vtrūq; regulariter est mortale pctm̄. Si tñ accidat sine mortali non impedit de necessitate. Si tertio mō: tunc vel est sine pctō: vt dum ex infirmitate: vel superfluitate nature accidit: sicut esū sanguis fluit sine pctō/ ita interdū semen qō est superfluitas sanguinis ⁊m Philosophū. Nā timētibus etiam in vigilia: qz retrahit calor cū spiritibus vitalib' versus inferiora in grossante frigiditate spūs ipos p imaginationem defectu virtutis ꝓtrahūtur venter ⁊ testiculi seu verenda: adeo vt interdū fiat vētris solutio/ vtine seminis ⁊ alia⁊ superfluitatū emissio: vt tradit philosophus in libro Problematuz qō vtiq; fit sine pctō: eis q̄ timent de casu taliū ex corde dolentes. Et tunc nec impedit a sacri mysterij participatione seu pceptione nec immolatiōe. Vñ dicit Greg. ⁊ habet. vj. dist. c. testamentū. Hec illusio oīno timenda non est: quia hanc animus nesciēs ptulisse magis dolendus est ꝯ fecisse. Si vero accidit cū pctō: qz vez ingluuie ventris humoz recepracula grauata sunt ⁊ tunc vel accidit sine turpi imaginatiōe ⁊ nō oportet a sacri mysterij pceptione abstinere: sed vt Gre. ait ad eius immolatiōe: nisi forte dies festus exigat: vel necessitas cōpellat: ꝙ eo ꝙ alius sacerdos nō adest per quem posset sacrū mysteriū celebrari. Si vero mentē turpis imaginatio ꝓcusserit ab vtroq;. s. ⁊ perceptiōe ⁊ immolatione abstinendū est. Nō vez est ex quadam decentia honestatis. qz sc̄z ex tali pollutione que fit cū turpi imaginatiōe fit corpalis immūditia: ⁊ sc̄o quedā mentis hebetatio ꝓpter eius depressionē ad carnē ⁊ carnalia opera. Et ideo ꝙsiliū doctoz est abstinere ad. xxiij horas: qz tali tpe regulariter natura reordinat. Juxta illud Deuter. xxiij. hō qui nocturno pollutus sit somno egrediatur extra castra. Sed pōt hanc mentis distractionē compēsare deuotio: quibus nāq; a deo donatur a similium defectuū perpessione fortius ad deū inardescere amoze ac cordis humilitate ⁊ lachrymis euagationem huiusmodi penitus abluere nihil eos ꝓhibet: vt sumere vel sacrum mysterium immolare.

Ad rationes ante oppositum: Ad primam rndeo ꝙ ex necessitate non impeditur hō a sacre cōionis perceptione: nisi rōne sue cause ex qua ꝓcedit: dum. s. illa est mortale pctm̄: sed ex decentia quadā honestatis et congruentia reuerentie omnis pollutio que cum turpi imaginatione accidit: impedit iuxta sentētiam Gre. ꝓpter mētis hebetationē ⁊ quasi depressionē ad carnalia. Nisi compescit interior deuotio mētis et ad deū humilis cōuersio: tunc nāq; censetur aqua lotus. iuxta prescriptū Deute. xxiij. ad vesperam post solis occasum reuerti ad castra: deferuescēte. s. libidinosi caloris ardore p lamēta penitentie reuerti ad castra fideliū. i. intimā charitatis vnionē q̄ dicunt castra deo deuotoz/ seu Christi fideliū scōm̄ piritalem seu mysticam glosse expeditionem: q̄ lege tam non obligante/ nobis seruanda est. ¶ Ad scōam dico ꝙ per actū ex pcepto debitum non arctatur quis saltem necessitate ꝓhibitionis a sumptione eucharistie: similiter nec ex ope alio meritorio: is qui vroxi cōmiscet vel solum necessitatus exactione vroxis vera vel interpretatiua nō tenetur ex necessitate tempare a cōmunione sacramenti Eucharistie. Dico interpretatiua cum vez maritus perpendit vroxi piculum fornicationis iminere nisi feruorem ⁊ estū libidinis sue extinxerit carnali ꝓmercio quo casu doctores licitum dicūt (vt. c. si tu abstines xxvij. q. ij.) vt voto simplici astrictus coniugi possit ꝓmiscere: nec censetur exigere: sed reddere ex actus ꝓ hoc vide glos. xxvij. q. j c. si quis. vbi mouet an inter eos qui voto ligant possit cōtrahi matrimoniū. Et similiter est de eo qui meritorie ad finē ꝓlis procreande vroxi ꝓmiscetur: vt vult in verbis allegatis Greg. sed ex decentia quadā ꝙgruitatis ꝓpter corporalē immunditiā et mentis depressē ad carnalia a spiritualibus distractionē: ꝙuenit talib' abstinere nisi vel deuotionis feruoz/ occasio scandali vel specialis edificatio ꝓfimi: aut causa cōsimilis oppositum suadeat. ¶ Fortasse dices. Carnale ꝓmertiū in natura corrupta non fit sine prurītu carnis et voluptate sed volūtas ipsa: vt dicit Greg. nullaten' eē pōt sine pctō: ꝙ talē opz a sacre cōionis pceptione tēperare: prout mos erat Romane ecclesie. Ꝺña tenet: qz vult Gre. cū ꝓhiberi nō debere qui in igne positus nescit ardere in igne inq̄ adustionis libidinose: ergo a Ꝺrio sensu q̄ in tali igne posit' nouit ardere ꝓhibēdus est atq; arcēdus ab ecclie ingressu ⁊ sacre cōionis pce-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptione. ℘terea die⁹ festis non lz vxori debitum reddere: ꝑ si tunc puta in solēnitate paschali vel cōsimili debitū reddiderit nō poterit eo die ꝛc. Añs ps: qz dicit Aug. lib. q. noui ⁊ veteris testamenti q̄ homini Christiano aliqñ lz cū vxore sua ꝙuenire: aliqñ ño nō lz ꝓpter ꝓcessiones eīs dies ⁊ ieiunioꝝ aliqñ non lz ꝙuenire: qz a licitis etiā aliqñ abstinendū est: vt facilꝭ impetrari possit ꝛc. xxxiij. q. iiij. Christiano ⁊ ibidē plura ad idē faciētia. ¶ Respōdeo ad primū q̄ voluptas quā in exercitio opis carnalis quis inuitus patit oīno nō est pctm: vñ regula ḡalis est apud doct. q̄ nullius passionis motus vel carnis titillatio est pctm: sed materia exercende virtutis: q̄ diu volūtas remitit: patiturq̄ motū illū inuita. Cū ergo dicit Eze. Voluptas ipsa nullatenus esse pōt sine culpa dico post magistrū. xxxj. dist. iiij. in fine q̄ hoc intelligit cū non ḡa ꝓpter iuges ipsi cōueniūt: sed voluptatis causa: ⁊ ita nec in eo q̄ necessitate p̄cepti cogit debitū reddere vel soluere inuit⁹. Ad pmz esse de mente Grego. er eo q̄ subdit eū nō debere ꝓhiberi q̄ in igne ꝛc. Sed cū non amoꝛ sobolis ꝓcreande: sed voluptas dñatur in opere: hñt ꝙuiges de ipsa ꝙmixtione q̄d defleant. Et qz rarū est quin cōiuges vel ob voluptatē conueniāt vel saltē ipsam experientes voluptatē opus in eā ordinēt: dicit voluptatem intelligi in talibus nullatenus esse sine pctō. Aliter dicit glo. in dic. c. q̄ capit nullatenus posse ꝓ esse difficile: quomō cū dicimus nō posse ambulare eū qui difficulter potest. Semper tñ vt dicit magister dist. xxxj. iiij. ipa voluptas ⁊ delectatio nature coꝛrupte in coitu est mala: qz feda ⁊ inoꝛdinata: ⁊ pena peccati est: sed nō semp pctm. ¶ Ad scām q̄ non licet in illis solēnitatibus ⁊ ieiunioꝝ tp̄e ꝙuenire: si reliquus cōiunx ꝙsenserit vel assenserit: sed si debitum exigat vtiq̄ licet ei reddere: immo debitum est sine pctō: vt vult Gra. in c. Nec vxorē. ea cau. ⁊. q. Immo in eodem exteriozi ope exigens ꝓpter solēnitatē peccat: reddens: qz necessitatus facit non peccat. Cuius simile est si cōiunx petat ꝓpter voluptatē ⁊ aliꝰ reddat ꝓpter necessitatem: quo casu vnus peccat alter meretur. Et ita potest sepe alter coniugū sacrā cōmunionem post carnale cōmerciū percipere cū oportet reliquū abstinere. ¶ Ad tertiū principale. s. añ oppositum dico q̄ pollutio aliqñ impedit ex necessitate ⁊ hoc rōne sue cause puta moꝛtalis pctī ex quo ꝓcedit. Et cum dz nullū pctm post penitentiā ꝛc. dico q̄ immo ex decentia reuerentie q̄ debetur sacramento non est cōicandū: eriā post contritionē ⁊ confessionem eo die quo moꝛtaliter peccauit: si tñ facere non creditur: ob hoc quis moꝛtaliter peccare: vt vult de Psalu. ix dist. iiij. ⁊ oīno idē est de pollutione p̄cedente ex illo moꝛtali: q̄ manēte culpa moꝛtali sue causе in anima impedit ex necessitate ꝛc. Rōne vero coꝛpozalis immunditie ⁊ cuagatiōis vel distractionis. quomō impedit ex congruentia ⁊ non ex necessitate dictuꝫ est in solutione primi. Sed hoc addo ℈m dñm Pe. de Psalu. Dz si ante meditū noctis accidat nos impedit celebrationem ꝓ die sequenti q̄uis doc. alij ꝓpter naturā reoꝛdinationem abstinendū esse dicant post pollutionē spacio. xxiij. hoꝛarū. Et cum in argumēto dicitur similiter mulier enixa puer ꝓpter seminis fluxum ꝛc. Respōdeo aliud est de immunditijs q̄ cito transeunt aliud de his q̄ diuturne sunt qz tunc non impediunt ex quo breui non speratur nature reoꝛdinatio: vt maioꝛi reuerentia et deuotione quis possit accedere. ¶ Ad quartum dico q̄ aliud est de homicidio somniato / vel in somno perpetrato: quia non ita deꝑimit ac hebetat mentem sicut ipsa pollutio.

Et quia rationes pro oppositum

probare videtur q̄ nunq̄ liceat post pollutionē cōmunicare: etiam soluende sunt. Ad auctoꝛitatē Hiero. dico q̄ scām congruitatem non scām necessitatē intelligit: quod patet per dictū vel sententiā Grego. dicentis aliquando voluntarie pollutum relinquendum suo iudicio vel intelligit de ijs qui vxori nō necessitate neq̄ prolis gratia commiscentur. ¶ De consilio Cliberitano dico post Grego. ⁊ doc. theologos in quarto: q̄ loquitur de consilio non de ꝓcepto et ponitur verbum debet vt dicit debitum congruitatis non necessitatis: sic ponit verbū rogo vt vult necessitatem ꝓcepti ℈m glo. xj. q. iij. c. rogo. Etiā. c. Illi. detractum est per Hziam ꝙsuetudinem: quoad id q̄d immediate subditur nec inter catholicos cōmerabit qui in istis vez Pasca. Pent hecostes ⁊ natali domini non cōicaverit. Et ita etiam quo ad primum. s. de abstinendo tribus aut quatuoꝛ ꝛc. die⁹.

Iso de impedimēto coꝛ

pozalis immunditie iam inquirendum est: an cibus aut potus etiam impedimētum ꝓstet quominus sumi possit. hec sacra cōmunio. Et videtur q̄ non. Primo: qz dñs postq̄ cenauit hoc sacramentū discipulis suis tradidit: vt patet Luce. xxij. ⁊. s. ad Corinth. xj. ergo licitū videtur. vt post alios cibos hoc sacramentum sumamus. Et confirmatur per illud Apostoli. s. ad Corinth. xj. Cū conuenietis ad manducandū inuicem expectate si quis esurit domi manducet: vt non in iudicium conueniatis: vbi velle videtur Apostolus q̄ sumpto cibo cōuenire deberēt ad ecclesiam sumpturi dñicam cenam: vt non cōsueto moze suas cenas ꝓsumerent in ecclesia: et dei ecclesias contēnentes alios confunderent. ¶ Secundo: quia in consilio Carthaginensi (vt habetur de cōsecra. dist. i. c sacramenta) ꝓhibentur sacramenta sumi a nō ieiunis excepto illo die anniuersario / quo cena domini celebratur: ergo saltē illo die / licet non ieiunis sacramentū eucharistie sumere. Et cōfirmatur: qz lz sacerdoti ꝓpter superuenientem necessitatem scām celebrare: de celeb. miss. cōsuluisti vt si subito quis periclitet de vita ⁊ nulla ibi habeatur hostia ꝙsecrata: ergo cū in prima missa ruperit ieiunū fecꝛtur ⁊c. ¶ Confirmatur idem secundo sic: qz ipsa die parasceues mittit sacerdos hostiam consecratam in vinū non consecratum contentum in calice ⁊ postꝛmit: sed verisimiliter vinum semp prius descendit et ita sacerdos est nō icinꝰ postq̄ corpus dñi sumat: ergo licet ⁊c. ¶ Tertio: qz os dz ablui ob reuerētiā sacramēti: sed impossibile vel difficillimum fozet cauere: vel nihil aque saliue iam in oze admixtum traijciatur in ventrem. Similiter de reliquis ciboꝝ que vel dentibus vel alijs partibus oꝛis adherēt: sed hec oīa soluunt ieiunij nature: lz non ecclesie. ergo non oporteꝛet celebrantē vel cōicantem ieiunū esse saltē ieiunio nature. ¶ Quarto: quia nulla videtur ratio quare non ieiunis ꝓhibēda sit sumptio huius sacramenti: nisi vt eo deuotius ⁊ magis attenti possint accedere ex quo cibo sumpto sensus grauāt et ꝓpēdit hō intellectu ita esse vigil et recens vt ieiunus. Sed illa cau'a locum non habet de bucella panis modica

medicina: vel alio ꝙfortatiuo nature: q̄ illa nō ipedirent hoiem ⁊c. Nec valet dicere q̄ ob reuerentiā sacramēti mstitutū ē / vt ꝑmū ꝑpūalis itret in os ꝛristiam: qz cadē reuerētia debet fieri sacro sumpto vel maioꝛ q̄ añ sumptionē. sed post immediate lz aliū potū sumere: vt patet de vino ablutionis ⁊ alijs: ergo ⁊c.

Ad oppositū est illud Augustini

ad inq̄sitiones Januarij. ⁊ ponit de ⁊ se. dist. ij. Licꝺo placuit spūi sancto: vt in honoze tanti sacramēti ꝓius in os xp̄i dñicū coꝛpus intraret q̄ ceteri cibi. Et ideo p̄ vniuersum oꝛbē mos iste seruat. Et ꝙfirmat: qz mos populi dei ligat vt p̄ceptū ecclesie: immo vt lex dei. dicit cām Aug. Sicut ꝙaricatoꝛes diuinaꝝ legū: ita ꝓtēpoꝛes eccl̄iasticarū ꝙsuetudinū coercendi sunt. xj. d. In hꝭ reb⁹. Et fundat in ꝓbo Apli. j. ad Corint. xj. Ibi enim aplus vetans ne vir oꝛet velato capite: aut mulier capite non velato: tandem ait. Si q̄s videt ꝓtentiosus esse nos ꝙsuetudinē talem non habemus nec ecclesia dei quasi dicat illam seruare oportet. s. consuetudinem / ergo cū non solū habeat populus dei vsum ieiune ad hoc sacramentū accedendi: vez obseruat ⁊ obseruauit: quasi ex debito ops quasi necessitate ꝓcepti iam homines idipsum seruare: ⁊ ita licet post cibum vel potum ⁊c.

℘ro responsiōe ꝓmitto q̄ aliud

est ieiunij ecclesie: aliud ꝙ nature Jeiunij ecclesie: non soluit nisi p aliquā refectionem extraoꝛdinariā ꝓter moꝛē ecclesie: vñ p sumptionē speciez: vel medicinaꝝ: aut etiā potus non soluit nisi fozte in huiꝰi aliq̄d fiat in fraudē ieiunij: vt puta dū q̄s vult sic saturari ⁊ nutriri: quasi cibo. Jeiunij ꝙ nature est carentia cibi vel potus suscepti in stomacho vel via ad stomachū a ꝓncipio diei: quo oꝛ q̄s ieiunus. Jā dico ad q̄stionē: q̄ sumentē hoc sacm opz regulariter ieiunū esse / ieiunio nature: et nō sufficit ieiunij ecclesie. ℘obo: qz nisi sic liceret post sumptā ablutionē sacerdoti scdo celebrare. Seq̄la ꝓbaf: qz illā sumendo non soluit ieiunij ecclesie: alias celebrans non ieiunaret ⁊ falsitas ptz p ca. Ex pte de celeb. miss. vbi vult ter. q̄ vinū supinfusionis altā celebrationē impediret. Jdeo cū scdo est celebrandū non dz a sacerdote vinū superinfusionis ⁊c. Dico notāter regulariter: qz sunt certi casus q̄b⁹ non ieiunis liceret. vez piclitantib⁹ post cibū sumptū de moꝛte: ne. s. ab hac luce sine viatico decedāt. de ꝙse. dist. ij. ꝑbyter. Etiā liceret nō ieiuno ꝙficere ⁊ sumere ꝓpter vnitatē sacramenti coꝛpis ⁊ sanguinis: puta si ꝓ vino sit aqua calici impositā q̄d solū p̄cipit sumendo i ꝑam aquā: dz item vinū calici imponere / sanguinē cōsecrare ac consecratū non ieiunus sumere. Cuius rōnē doctores assignant: qz maius est longe: vt integre sumant a celebrantib⁹ sacramenta altaris coꝛpus ⁊ sanguinis dñi: q̄ ꝓceptum vt ieiune sumant: qz vt dz in ca. Cōperimus. de ꝙse. dist. ij diuisio illius mysteriꝰ fieri non ꝑt sine grandi sacrilegio. Et anno vno suspendit a cōione: q̄ cū eodē die pluries celebret et eriā vnica vice abstinet a coꝛpis et sanguinis sumptione. de ꝙse dist. ij. relatū. §. nōne. ℘ropter q̄d motus est dicere Scotus. viij. dist. q. iij. Non obstāte scādalo populi sacerdotē ꝓfectione ⁊ integritate sacramenti / nihilominus in casu dicto ꝓ sanguine dñi ꝙsecrādo vinū sumere. qz dicit nō esse scandalū pusilloꝝ sed phariseoꝝ. de quo curandū nō est. Jurta illd Mat. xv. Sinite eos ⁊c. dans cautelā qua facite ꝓuideri potest populū scandalizet sumēdo. s. vinum quasi in modū ablutionis cū modico aque q̄d in calice remāsit: puta q̄d calici adhesit. non cīm totum sic exhaurit quin aliq̄d calici adhuc adhereat: et legendo Canonem a passu ibi. Simili mō vsq̄ Hec quotiēscunq̄. vel vsq̄ Unā ⁊ memoꝛes. ⁊ statim tanq̄ sanguinē cōsecratū sumere: quo paruo tpe non erit populo occasio etiā scandali accepti. Et dicit hoc ꝓcedere in celebrante: vt teneat vtrūq̄ ꝙficere ⁊ sumere Sed ꝑ vtiq̄ nō celebrāte vinū sumi sine reliquo: vt in sacerdote ipsa die parasceues. Sed qz in casu ꝙsimili vtiq̄ posset imminere scandalū pusilloꝝ puta si populus sit ꝓnus ad superstitionē / et assuetus duplicem sanguinis ꝙsecrationē a sacerdotib⁹ petere ꝓ sue superstitionis obseruātia: nec ꝓsit vinū hꝭ nisi mistrum fozte laicū similr infectum per medīū populi mittat ꝓ vino / nec fozte vinū erit in ecclesia vt varij casus accidunt: talis verisimr aduertēs populum ex hoc ruitu⁹ in prioꝛis superstitiōis obseruantiā cū tam creditur⁹ ꝓsumat licere q̄d a bono viro estimat fieri. Dico q̄ vbicūq̄ vez scandalum imminet pusillozꝝ vtiq̄ lz in casu dicto non ꝓcedere ad sanguinis ꝙsecrationē: qz maius longe est p̄ceptū euitandi scādalū ꝓximi: q̄ integre celebrandi vel sumēdi coꝛp⁹ ⁊ sanguinē dñi: q̄d est mere positiui iuris humani. immo voluit Alexan. de hales. vj lib. compēdij theologie: q̄ si aquā sumpserit sacerdos priusq̄ aduertat non esse vinū ꝙsecratū / dz penitere de negligentia cōmissa: sed non vinū de nouo ponere aut cōsecrare: qz ieiunus nō est: vt. s. p̄ceptū ecclie intelligat / cū superadditiōe ieiunij: ⁊ ita nō ieiunus excusef ꝓpter impotentiā quā ignoꝛāter incurrit. Maxime q̄ in casu scandali / lz vinū nō ꝙsecrare. Dico notāter vez scandalū qz si solū imminеat q̄dā admiratio populi: ⁊ nō populi pctm nō esset sufficiēs ratio ⁊c. Nō etiā credo moꝛaliter deliq̄re qui p̄ceptū ecclesie ignoꝛantes / vel p̄e animi pturbatione nō aduertentes omitterent de nouo vinū ꝙsecraret: q̄ q̄ ꝓpter significationē ⁊ vnitatem sacramenti: decētius putē er fozte necessarium / sciēti actu vtrūq̄ ꝓceptum ecclesie.

Ad rationes ante oppositum. Ad

primā rñdet Aug. ad inq̄sitiones Januarij: ⁊ ponit in dicto. c. Licꝺo. Saluatoꝝ quo vehemētius ꝙmendaret mysteriꝰ illi⁹ altitudinē vltimū hoc voluit infigere coꝛdibus ⁊ memozie discipuloꝝ. Non aūt monuit vt post alios cibos semp sumeret: qz eū moꝛem nemo mutasset sed discipulis suis hoc disponēdum reliq̄t. ¶ Ad ꝙfirmationē dicit glo. interline. in pas. su allegato. Terrenis pascat nec post eū eucharistiā sumat. Ex quo doc. p̄tendunt aplm non voluisse vt prāsi: aut cenati eucharistiā sumerēt. Sed qz aplus illū moꝛē eos sciebat obseruare ⁊ nō ꝓhibuit ex ꝑsse ꝑ illā epistolā: vñ dicebat vnu⁹ quisq̄ vrm p̄sumit cenā suā ad manducandū p̄sumit. i. ante sumit vt eriā Lyra exponit: ⁊ Augu. in allegato. c. Licꝺo. Jdeo aliter dico q̄ hoc erat ante oꝛdinationē factā q̄ ieiune sumi deberet coꝛpus dñi postq̄ vero ꝑ aplm suggerente spū sctō hoc dispositū est iā nemini lz prāso vel cenato coꝛpus dñi sumere: ⁊ hoc voluisse videtur Aug vbi supra. ¶ Ad scām rationē ex cōsilio Carthaginēsi. dico q̄ illud capitulum loquit scdm ꝙsuetudinem aliqñ apud aliquos obseruatam: vt in repsentationem dñice cene illo die a non ieiunis sumeret: sed nūc abrogatū est Hzia ꝙsuetudine vniuersalis ecclesie q̄ vt diri ꝑ lege seruanda est. Et sic̄r soluit ibid. gl. ¶ Et ad primā confirmationē rñdeo: q̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝑ necessitate. Solū licet scō celebrare cum nō sumpserit vinū superfusionis qđ ablutionem dicimus: vt ita. c. Ex parte allegatū. ¶ Ad scām ꝑfirmationem rideo: q̄ etsi forte in casu illo vinū non ꝑsecratum pus descendat ad guttur vel stomachū q̄ nihil omnus vnico actu simul sumunt reputatiōe ecclie nō censet ieiunium nature soluisse priusq̄ sumat corpus dñi: sufficit aūt añ sumptionē eucharistie ieiunū esse ꝑm reputationē ecclesie a qua p̄ceptū ipm emanauit. ¶ Ad tertiū dicendū: q̄ ea sola q̄ trajiciūtur in modum cibi aut potus soluūt ieiunū nature qđ reꝓbatur de p̄cepto ecclesie in sumente sacrm ⁊c. ⁊ ergo reliqe ciboꝝ que ori adherentes vel dētibus postmodū casualiter trajiciunt: non soluūt ꝑm doc. ieiuniū ⁊c. ⁊ idē est iudicium de aqua adherente post ablutionē oris q̄ potius in modum saliue/ q̄ potus trajicit ⁊ caueri non pōt. ¶ Ad quartā rationem dico q̄ ꝓncipalior causa est quā tāgit Aug. vt ꝛcz ob reuerentiā tāti sacramenti ꝓmū intret in os christiani dñicū corpus. tō q̄ꝫ deuotius/ aut saltē non minus deuote qđā accederent post sumptā bucellā panis vel medicinā ꝑfortatiuā non ꝓpterea ly illis soluto ieiunio accedere. Et ad illius impꝛobitatē cause dicendū est: q̄ ly eadē debeat reuerentia sacramento sumpto q̄ sumēdo: q̄ tū ꝓ abstinentiā a cibo ⁊ potu añ celebrationē: vt ipm sacrm primū sumat: deinde taꝑ. Christus fundamentū nr̄i spūalis edificij quod ꝓmū iacit ⁊ cui reliqua superedificanꝫ: ⁊ q̄ nō sic per abstinentiā post sumptionē: ideo non opꝛ post abstinere sicut ātea/ ex hoc q̄ equalis debeꝫ reuerētia ⁊c.

SEd oꝛitur dubium: An ergo statim post sacrā cōionē liceat cibū cōem sumere. Et apparet q̄ nō per illud Clemētis pape: de ꝛse. dis. ij. c Tribus gradibus. §. Tāta. Qui residua corꝓris dñi que in sacrario relicta sunt ꝑ sumunt non stati ad accipiendos cōes cibos cōueniant ne putent sacrate poꝛtioni miscere cibū qui per aqualiculos digest⁹ in secessum diffunditur. Sed qui mane acceperint vsq̄ ad sextam ieiunent ⁊ si certia vel quarta hoꝛa: ieiunēt vsq̄ ad vesperas. Ex quo gl. ibi occasionē sumpsit erꝛoris vt diceret certū esse q̄ tā cito rapiaꝫ in celū corp⁹ Chriſti q̄cito species dentib⁹ terunt: cū longe ꝓbabiliꝰ ⁊ verisimiliꝰ sit opinio dicentiū corpus Chriſti manere q̄diu species sacramentales nō desierint. Non obstat ꝓbū textus quo innuit hunc cibum post digestionē nō mitti in secessum ⁊ Mat. xv. ōr. Oē qđ intrat in os in secessum mittiꝫ ⁊c. q̄ illō Mat. hꝫ veritatē de corꝓe digestibili qđ vꝛ in ventre hois agit ⁊ patiꝫ. Non sic de corꝓre Chriſti qđ specieꝫ sacramentalib⁹ introclusum est: q̄ nihil patiꝫ: sed destructis speciebus sub q̄bus latebat tā ibi desinit esse. nō aūt rapiꝫ ad celū: iuxta rudem intellectū glo. cū ibi tā sit et diu fuerit succedente ei alio corꝓre per creationē quale successisset substātie panis ⁊ vini p g̃nationē ⁊ naturalem trā ſmutationem. ¶ Ad dubium rñdeo: q̄ decentie et honestatis est ad tēpus differre alteri⁹ cibi sumptionem: sed q̄ aliqualis mora post sumptionē ātē finē misse est cum legiꝫ g̃ꝛaꝫ actio: ⁊ post missam regulariter cōicātes ipsi priuatas oꝛones annectūt: nō est necessariū vltra differre. Et ad decretū Clemē. rsp̄ondeo post Tho. iij. par. q. viij. art. viij: q̄ est abrogatū per ꝛtrariū cōsuetudinē: antiquitus raro missaꝫ solennia celebꝛabantur ⁊ cum maioꝛi ꝓparatione. Nūc aūt q̄ oporteꝫ frequētius sacra mysteria celebꝛare posset de facili obseruari.

Sed quid de iis qui dictis matutinis de sero post sumunt potū. An teneantur matutinas iterare: vt possint licite in die sequēti missam dicere: Dico post Richar. viij. dis. iij. q̄ non: q̄ hoc nō reperiꝫ statutū sed sufficit q̄ post initiū diei quo celebꝛaturi sunt nō sumpserint: vt seruet ieiunii⁹ naturē: nec refert q̄tū ad rōnē p̄cepti vtrū post cibū vel potū dormierit: an digest⁹ sit: q̄q̄ in eis q̄ ex cibi in digestione vel somni defectu capite pturbanꝫ inidoneitas sequitur ad hoc sacramentum pcipiendum.

AIso impedimētis ex quibus inidoneus cōstituitur hoc sacramētum digne pcipere. Vſunc scō videndū de ijs que impediūt ministrū: ne sacrum mysterium possit perficere. ¶ Pro quo moueo primo hanc questionem. An sacerdos per malitiam seu pctī vel censuram ecclesiasticam impeditur a mysterij hui⁹ perfectione: Et supposito q̄ nō. An subiectis liceat ab eo diuina audire: q̄q̄ cōstet de eius peccato vel censura. ¶ Quo ad primū arguo primo q̄ malus sacerdos si tenet celebrare nihil facit. Quod ꝓbo auctoꝛitate Hiero. super illud Sopho. iij. cap. Sacerdotes eius polluerunt sctm̄ iniuste egerunt contra legem: ⁊ ponitur. j. q. j. Sacerdotes. Sacerdotes inquit qui sanguinem domini diuidunt populis impie agunt in legem Chriſti: putantes eucharistiam facere verba nō vtram: ⁊ necessariā esse solēnem oꝛationem et non sacerdotis merita de quibus dicitur Leui. xxj. Sacerdos in quocūq̄ fuerit: macula non accedat offerre oblationes deo: ergo malitia seu peccatum sacerdotis videt impedire ne possit hoc sacramentum conficere. ¶ Secundo quis ipsa consecratio eucharistie fit inuocatione ⁊ virtute spiritussancti. Sed verisimile non est spūm sanctum exaudire vota pctoꝝ seu p̄ces maxime qui p̄ces effundendo peccant: ergo. Minoꝛ patet primo ꝓ illud Jo. ix. Scimus quoniam deus peccatoꝛes non exaudit ⁊ ps. lxv. Jniquitatē si aspexi in coꝛde meo non exaudiet dominus. Et ad ꝓpositum nostrū specialius ꝓbat hoc verbū Gelasij. Nam quomō ad diuini misterij consecrationem celestis spiritus inuocatus aduenietꝫ si sacerdos et qui eū adesse deꝓrecaꝫ crimino sis plenus actionibus reꝓbetur. j. q. j. Sacrosancta. ⁊ Hiero in Amos ꝓphetam. Odit deus sacrificia hereticoꝝ ⁊ a se pꝛoijcit: detestatur feroꝛē eoꝝ quotiescunq̄ in nomine eius congregati sunt ⁊ claudit nares suos. j. q. j. Odit. et idem iudiciū videt de alijs malis quoꝝ mentem moꝛtalis culpa inquinat. ergo. Hec videt posse euadi dicendo q̄ oꝛdinare ⁊ iure non possit: vtiq̄ tū de facto pōt. Tum primo q̄ cōsecratio est opus ad deum sed ad deū locū non habet via facti sed iuris ergo. Tum scō: q̄ Malachie. ij. de malis dicit dominus. Maledicam benedictionibus vr̄is q̄m nō posuistis sup coꝛ: ecce p̄jciā ego vobis bꝛachiū ⁊ dispergam super vultū vestruꝫ stercus solēnitatum vestrarum et assumet vos secū. sed hostia non consecratur nisi vera benedictione. ergo. ¶ Secundo principaliter videtur q̄ heretici et excommunicati ab ecclesia ꝑficere non possunt. Tū quia vt dicit Augu. lib. sentē. ꝓsperi extra ecclesiam non est locus veri sacrificij. Et videtur huiꝰ ratio: q̄ sacrificium altaris offertur nomine totiꝰ ecclesie. non enim (vt magister arguit) in ipsa consecratione dicimus offeꝛo: sed offerimus: quasi ex ꝑsona ecclesie inferens: cum alia sacramenta fiant extra ecclesiam: de isto hoc nō videt. Pꝛeterea dicit Hiero. in Aggeū. Oia siue vota pacifica ieiunia/ castitas/ coꝛporis/ eleemosyne/ vel holocausta confaminata erūt in ꝑspectu dñi: q̄tus enim scrā videātur specie sui q̄ offerunt: tñ q̄ tractata sunt ab illo q̄ pollutus est in aia: polluunt oia. ⁊ in Oscū de hereticis dicit: q̄ offerūt sacrilegū panē. Et Cyprian⁹ martyꝛ. cōstat (inqt) olcū vñ baptizati vnguntꝫ sctificari. ⁊ Eucharistiā fieri apud illos oīno nō posse: vbi spes nulla est ⁊ fides falsa: vbi oia ꝓ mendaciū agunt. Mā hereticus moꝛe simeaꝫ ⁊c. j. q. j. Si quis inqt. vñ dicit apud eos falsa altaria: illicita sacerdotia: sacrificia sacrilega: ⁊ omnia adulterina: oia carnalia falsa ⁊ inania esse: q̄ faciunt heretici qđ ꝓbat ꝓbo Osee. ix. c. Sacrificia eoꝝ tanq̄ panis luctus/ oēs qui manducant ea ꝓaminabunt. ⁊ Greg. vocat sacrilege consecrationis cōionē. xxiij. q. j. Cepit Armigildus ⁊c. ⁊ Innocētius dicit. Hereticis solū baptisma ratuꝫ ꝓmitti. Sed sacrm eucharistie pollui nō pōt aut cōtaminari cū purgatoꝛiū sit cūctaꝝ cōtagionum. xv. seu. xij. q. vj. ca. finali. ¶ Tertio videt q̄ etsi foꝛtasse verum sacrificium offeꝛat mali aut heretici: nō licet tñ alijs audire eoꝝ ministeria. Pꝛeterea p̄cepto aplī. ij. ad Thessalo iij. Denūciam⁹ vobis fratres in noīe dñi nr̄i Jesu Chriſti: vt subtrahatis vos ab oī fratre ambulāte ſoꝛdinate ⁊ nō ꝑm traditionē quā acceperūt a nobis. Et. j. ad Coꝛint. v. Si is q̄ frater noīaꝫ iter vos est foꝛnicatoꝛ aut auarus/ aut idolis seruiēs aut maledicus/ aut ebꝛiosus/ aut rapaꝛ/ cū huiusmodi nec cibum sumere licet. Jtem Nicol. pa. ⁊ Alexan. ij. preceptum dederunt: vt nullus audiat missam p̄sbyteri quem scit indubitanter cōcubinam habere. xxxij. dist. c. Nullus ⁊. c. Pꝛeter hoc.

Ad oppositum est quod dicit Augu. scō contra Parmenianū. Sicut baptismus in hereticis/ cismaticis ita oꝛdinatio manſit integra. cum ergo ratione oꝛdinis sacri competat hoi conficio sacrificij sub debita foꝛma ꝓboꝛ: sequiꝫ ⁊c. Et q̄ non teneamur statiꝫitare eoꝝ ministeria pꝛ ex decreto cōsilij Constantien. quo statutum est ⁊c. Pꝛe eodē est sententia Aug. ꝛtra Petilianū. Si offeꝛat deo malus ⁊ accipiat inde bonus: tale cuiq̄ est qualis quisq̄ fuerit: q̄ illud scriptum est Omnia munda mundis. j. q. j. Dominus declarauit.

Pro solutione ponam aliquas cōclusiones. ¶ Pꝛima ꝛclusio est. Sacerdos celebrās in moꝛtali pctō eo ipo q̄ celebꝛat peccat nouo pctō moꝛtali: et eadē snīa quotiescūq̄ solenniter exequit actū oꝛdinis sacri: puta dicēdo epl̄am euāgeliū. ⁊c. Patet ꝓmo q̄ agit ꝛ ꝓceptū dñi. Deute. xvj. Qđ iustū est iuste exeq̄ris/ iste iniuste ⁊ indigne exeq̄tur g̃. Scdo ꝓbo hoc a maioꝛi: q̄ offerēs in moꝛtali sacrificiū legis veteris peccabat moꝛtal'r: g̃ lōge foꝛtius offerēs sacrificiū noue: puta cōficiendo eucharistiā. ⁊c. Añs ꝓz per illud Esaie vlt. vbi ꝑmisso q̄ adneminē respecturus sit nisi ad pauperculū contritū spū ⁊ trementē sermones suos: subiūgit de facinoꝛosis. Qui imolat bouē quasi q̄ interficiat viz: qui macrat pecus: quasi q̄ excerebꝛet canē: qui offert oblationē quasi qui sanguinē suillū offeꝛat q̄ recoꝛdat thuris quasi q̄ bñdicit idola sed interficere viz/ offerre canem/ vel sanguinem suillū et bñdicere idola. ⁊c. Ex quo ꝓz q̄ ad perniciē talis offerebant. Et hanc exꝓpositionē illi⁹ text. sensit Aug. ij. ꝛtra epl̄am Parmeniani q̄uis Lyra videaꝫ intelligere de tꝑe nove legis: cū. s. legalia erant interdicenda. Hinc de tpiḃ⁹ oꝛdinandoꝝ. c. finali: de ijs qui sunt in occulto moꝛtali dꝛ: q̄ monendi sunt ⁊ sub interminatione diuini iudicij obrestādi: vt in restimoniū fue dānationis in susceptis oꝛdinibus non ministrent hoc nāq̄ est non recte diuidere. de quo gen. iij. ꝑm translationē. lxx. Nonne si recte offeꝛs et non recte diuidis peccasti? q̄esce. Ubi Jsido. Recte offerebat specie Layn q̄ deo: sed non recte diuidebat: q̄ exteꝛioꝛa dabat: et se in nequitia ꝛfirmabat. Et Aug. xv. de ciui. dei. Recte quippe offert sacrificiū cum offert deo vero: cui vni tantūmō sacrificandū est. Nō aūt recte diuidit: dū nō discernunt recte vel loca vel tpa vel res ipse q̄ offeruntꝫ vel q̄ offert vel ij q̄bus ad vesc̄ēdum distribuat oblatū: vt diuisionē hui⁹ descriptionis intelligamus: siue cū offert vbi nō opꝛ/ aut q̄ nō opꝛ/ aut q̄n non opꝛ: siue cū electioꝛa sibi reseruat g̃ ea q̄ offert deo. Jn quo aūt hoꝛ Layn displicuerit deo nō ꝑt facile inuenti: sed q̄m Jo. apls de Layn ait. Et cuius rei gr̃a occidit: q̄ opa eius maligna erāt/ ffis autē bona dak intelligi ꝓpterea deū nō respexisse ad munꝰ ei⁹: q̄ hoc ipm male diuidebat: dās deo alicḋ suū sibi aūt seipm. Et clariꝰ specificās gl. sup dicto ꝓbo Jo. inq̄ens: recte offerebat creatura creatoꝛi: sꝛ nō bñ diuidebat q̄ putabat placere munera q̄ offerebat cū odio ffis. Opa Layn mala nō dicit nisi inuidiā ⁊ odiū fratris. Si g̃ pctm̄ fuit Layn hoc mō offerre: multo dānabiliꝰ erit sacerdotibus diuina mysteria tentare ⁊ sacri oꝛdinis ministeriū exeq̄: qđ est ꝓpositū: q̄ñ sunt in statu moꝛtalis culpe sc̄iēter ⁊c.

Secunda conclusio. Sacerdos q̄tūlibet fuerit depꝛauati animi: aut q̄tūcūq̄ innodatus cēsuris ecclīasticis/ suſpēsione/ excōicatione ⁊c. si supra materiā debitā ꝑferat ꝓba ꝛfecratiōis cū debita intētione/ vere ꝛficit. ꝓbat: q̄ ꝓpter indignitatē suscipientis nō priuanꝫ species panis ⁊ vini sacro ꝛfēpto: puta coꝛpe dñico: vt ꝓz ex ꝓboapl̄i. j. ad Coꝛinth. xj. Qui māducat ⁊ bibit indigne: iudiciū sibi māducat ⁊ bibit: nō dijudicās coꝛpus dñi. g̃ similiter nō priuanꝫ ꝓba sacramētalia q̄bus eucharistia ꝛficiꝫ effectu suo ꝓpter malitiā ministri: q̄q̄ verenda sit eis indigne conficientib⁹ apl̄i sentētia: et de pctō: ⁊ moꝛte: vel infirmitate coꝛpis: q̄ ex hac dicit hoibus ꝛtingere. Scdo q̄ sacerdos cōficit hoc sacrm nō ꝓpria virtute: sed vt minister Chriſti. non aūt ex hoc desinit esse ds minister Chriſti q̄ malus cū habeat plures ministros malos: vt ꝓz Mat. vij. Multi dicent in die illa: nonne in nomine tuo ⁊c. et Matth. xxiij. describit fidelis seruꝰ ⁊ prudens: ⁊ ex aduerso malus. Jtē apl's vtiq̄ nouit se dei ministrū hoꝛtās alios: vt ꝓ tali haberēt. j ad Coꝛinth. iij. q̄ de se ibidē ait. Nihil mihi cōscius sum: sed nō in hoc iustificatus sum/ quasi de iustificatione ⁊ sanctitate ꝓpria: certā notitiā non haberet. Vñ Greg. in regiſtro. Ueu inq̄ magnū laqueū incidūt: vt diuina ⁊ occulta mysteria plus ab alijs sctificata posse fieri credāt: qđ vꝛ est q̄tū ad vim sacrificij in sacramento ⁊ ofonū ex pte operātis: ⁊ vltio tales. s. malos sacerdotes instituēntibus aut vt sacrificia offeꝛāt req̄rētib⁹: valde formidāda est. Quū is qui displicet ad intercedēdū ⁊c. xlix. dist. in ꝑn. Ex quo pensare pñt an fundationi ac pie fideliū intētioni satisfaciāt qui passim in moꝛtali ⁊c. Subdit Greg. in regiſtro. Unꝰ

idemq̄ spūsanctus in ecclia diffusa per totū orbem terraꝝ incōprehensibilr ea mysteria et occulta atq̄ inuisibilr ꝛ opando sctificat:et sctificando bñdicit. Inferēs de sacro eucharistie:siue p bonos siue p malos dispensēt:sacrm tñ est: qz spūsctūs mystice illō viuificat ꝛ sctificat.j.q.j. Adulti secularīū et Aug. de corpe dñi. In mysterio corpis ꝛ sanguinis dñi nihil a bono magis:vel a malo minꝰ pficit sacerdote,qz nō inmerito ꝙsecrātis:sed in ꝑbo pficit creatoris ꝛ ꝑtute spūsancti.j.q.j. intra ecclesiā ꝛ idē est iudicium de hereticis ꝛ q̄buscūq̄ degradatis vel q̄litercunq̄ ab ecclia ꝓcisis. Hec obstat:si ꝑa sacramēta ꝙficiant q̄ ḡ eis nō obsint indigne tractātibꝰ:qz sacrm q̄uis in se sctm est:tñ tale cuiꝝ fit quali corde ad accipiē dū accesserit. Hinc vsurpatores suos q̄uis ꝑa ꝛ sancta sint eq̄ ꝓmunt ac si mala essent ꝛ noxia. Crassus aur sitiuit:aur bibit: eq̄ ꝓiit ꝙ aurꝰ vt ꝙ veneno. Silr aur eque vex est in arca furis: sicut in thesauris regis:sed a fure qz illicite habeť illicite datur et accipitur:a rege aūt licite habeť ꝛ licite dať et accipitur:vt bene dicit Gza.j.q.j. Quod quidam.

Quantū ad tertiū: an videlicet li

ceat diuina eorum audire:distīguo inter excōicatos ꝛ malos. Si excōicati distinguēdum:vel noiatim et exꝓsse seu specialiter vel solum ſnia gñali iuris aut hois. Si specialiter ꝛ noiatim: tenemur talē in quibuscūq̄ actibꝰ vitare:vbi hoc est publicū: vbi ꝙ occultū est solū vitādus est in ꝙato nō in publico arc. si sacerdos de offi.iu.ordi.ꝛ c. Cum nō ab hoīe desentē.excōi.vbi casus est cum alicui soli pateret/ vñ dicit de Pal.xvij.quarti. Si qs in vna dioceſi fuerit publice excōicatus de quo in alia nihil scif:nō teneor ꝑm ibi vitare in publico:vt si ꝑarrhisijs: non teneor Bononie ꝛ sic posset a tali diuina audiri. Si ꝙ fuerit gñali sententia iuris vel hois suspēsus excōicatus vel interdictus:nō teneor eū vitare in diuinis vel extra in sacramentoꝝ administratione vel receptione:nisi sentētia illa fuerit contra talē a iudice publicata seu denunciata specialiter et exꝓsse. Aut si sentētiā excōicatiōis ꝓ sacrilega manuū iniectiōe in clericū adeo notorie constiterit incidisse vt nulla tergiuersatiōe celari possit:aut aliquo iuris suffragio excusari:qz ab illo abstineri vult iuxta canonicas sanctiones. Añ aūt censeri debeat adeo notoriū esse:dicā postea. Nec refert quo ad vitationem an penituerit ꝛ restitutus sit gr̄e quo ad deū:qz manet ligatus vinculo ecclesie:quoadusq̄ a potestatē habēte soluat in terris:ꝛ ita stat excōicatū bonū esse immo iā optimū:cui tñ non lz cōicare.ca. Cum desideres.de sentē.excōi. Si solū fuerit malus: sed ecclia stica censura nō innodatus: quo ad sacramēta alia vitatio taliū partim est iuris diuini:ꝑtim iuris hūani. Quantū est de iure diuino tenemur nullū talē incitare seu ꝓuocare ad celebrandū: siue malitia eiꝰ notorie ꝙsistenť siue tñ nobis:qz hoc est ꝙsentire peccato:ꝛ sic pctō fedari.j.ad Timoth.vj. Adanꝰ nemini cito imposueris neq̄ cōicaueris peccatis alienis. Immo ꝛ in oībus tenemur a cōione taliū abstinere sicut ꝛ ceteroꝝ fratrū:q̄tū nouerimus necessariū ꝓ reductione taliū ad viā rectā vt ceteris licētia peccandi auferať.(Quantū igit ad tres fines fuerit vitanda eoꝝ cōio.s.ad eoꝝ reductionem: ad alioꝝ ꝑservationem vel cautelā:ꝛ tertio ad ꝓprie salutis ꝙservationē .ij. ad Thessal.iij. Si qs non obedierit ꝟbo nr̄o per epistolā hunc notate.gl.j.reꝓhendite: ꝛ non cōmisceamini cū illo vt cōfundať:ꝛ nolite quasi inimicū existimare illū:sed corripite vt fratrē: vel certe ad nr̄am cautelā q̄tū necessariū est ne occasio nobis sit delinquēdi.ij.ad Corin.vj. Propter qđ exite de medio eoꝝ ꝛ separamini ab eis:ꝛ immūdū ne tetigeritis ꝛ ego ꝛc. Exire est neq̄tias eoꝝ relinq̄re:separari est occasiōes pctoꝝ fugere:ꝛ immūdū nō tāgere est vitia non ꝑbare: vel certe taciturnitate/non corripiēdo.s.non fouere. Dupliciter esn immūdum tangiť:vcz malitiā fouēdo ꝛ eā ꝓ viribus nō extinguendo. De iure ꝟo humano fuit aliq̄n interdictū: vt nō audiremus missam sacerdotis fornicarij.ꝓ.c. allegatū.ꝛ Greg.mādauit oībus ꝑ Italiā ꝛ Theutoniā ne q̄s taliū p̄sumeret audire officium.qz bñdictio eoꝝ ꝟteret in maledictionē dicente dño ꝙ ꝙphetam Maledicā ꝛc sed ꝓhibitio solū locū habuit q̄diu non penitērēt:facto nāq̄ restituebanť sicut ꝛ facto suspēdebanť:vt dicit glo.in dic c Si q̄ ꝓbyteri sunt vel diaconi vel subdiaconi.lxxxj.dis.ꝛ dū pctm eoꝝ fuerit notoriū ꝙ sententiā cōfessionē in iure vel facti euidentiā vt nulla posset tergiuersatione celari.de cohā.cle.ꝛ mu.q̄stū ꝛ idē si ꝙ ꝑbationē in iure factā:iuxta.c Cū olim.de ꝟb signi.siue fuerit ꝙclusum in causa siue non:vt ibidē determinat Panoꝝ ꝟ decisionem D.de rota:q̄ ḡ notorietas talis sit offuscabilis:sicut ꝛ illa que facta est per confessionem.

Rit questio: Quot ho

minū scientia requirit vt aliquid dicať notoriū per facti euidentiā maxime si sit factū transiens dicit Archi.post Aug.ꝛ Bertrā.q̄ totꝰ vicinie vel fere:qz testimoniū vniꝰ parrochie facit crimē notoriū esse:vt de pur.cano.c. Cū dilectus:sed adminus requirit scientia decē: qz vbi tot nō fuerint nō faciūt parrochiā.x.q̄.iij.c.vnico. Idē tenet Panoꝝ.post Specu.in.c vſa ꝛ facit glo.ij.q.j.de manifesta. Ex hoc dico q̄ etiā de iure veteri declarati ꝑ sententiā notoriū fornicatores vitandi nō erāt in diuinis officijs: vt recte dicit Host.xxxij dist c. Nullus.qz ipso facto restituebanť:vel ſ eoꝝ fornicatio nō erat ꝙ certitudinē adminꝰ a decē hoibus saltem ꝑsumptiue scita quō scirī paternitas vel cognatio. Sed de iure nouo ex indulto ꝙsilij Cōstātien. q̄tūcunq̄ fuerit notoria sacerdotis fornicatio ꝙ facti euidentiā:non tenemur de iure hūano ipsum in diuinis officijs vel extra vitare:nisi ꝙ sententiā iudicis suspensio fuerit contra eum specialiter publicata et exꝓsse. Etiā si confessus fuerit in iure: vel contra eum ꝓbatum Quia vt allegant decretū illꝰ Constantien. Archi. Florentinus q̄ singulare diligētiā ꝛ operā adhibuisse videť ꝙ veritate negotij dignoscēda:summa pisana:angelica/ ꝛ baptistiana/ solū excipiť in notoriis cum ꝙ sacrilega iniectiōe manuū in clericum adeo notorie ꝙstiterit quēpiā sententiā excōicatiōis incidisse.q̄ factū ꝛc. Ita in alijs criminibꝰ notorietatis:puta heresi simonia.ꝛc. ipsa nō inducit necessitatē vitandi criminosos in diuinis vel extra. Ex dictis etiam patet: q̄ inſcientem manus violētas ꝛc. non tenemur vitare nisi id cōfessus vel convictus fuerit egisse in iudicio:vel factū egerit adminus decem ꝓsentibus ꝛ id videntibus.

Ad ratiōes ante oppositum: Ad

ꝓmā dico:q̄ Hiero.intendit vitā necessariā esse non ꝙsecratiōi sed effectui Eucharistie ad hoc vcz vt cōsecranti ꝛ sumenti gratiam cōferat: vt dicit Gratia

mus in ca. Neq̄ pōt rite offerri. alioquin ad pniciem ipsi cedit tāti boni consecratio:quēadmodū indigne sumētibus. Et simil exponendū est q̄ inuit viram sacerdotis non tñ verba ad Eucharistiā ꝙsecrandā necessariā:qz hoc intelligiť etiā quo ad effectū gratie p̄stāde. ¶ Ad scdam respōdeo:q̄ duplices sunt ꝓces/ q̄dam hñt effectum suū ex opere operato.i.ratione facti seu operis qđ fit ad extra:vt sunt ꝓces sacramentales:vt forma baptismi qua vtunť greci: extreme unctionis qua nos vtimur:ꝛ tales q̄ innituntur quasi iustitie pacti ꝛ instituti a deo nō impediuntur ꝑ malitiam orantis:q̄ ḡ teste Chrỹ sost.censeať magis deludere q̄ orare deū. Alie sunt que innituntur liberalitati diuine ꝛ hñt effectum rōne orātis ꝛ iste sunt deo reprobe cū fundaňť ab his q̄ actu moraliter peccāt. Esaie.j. Cū extēderitis manus vras auertā oculos meos a vobis:ꝛ cū multiplicaueritis orationē non exaudiā qz manus vestre sanguine plene sunt.i.pctō ſm gl.interlinea. Jam ꝟba sacramentalia sunt ꝓces ꝑmi gñis quo ad effectū ꝙsecrationis ꝛ c. Et ad ꝟbum Belasij rñdeo: q̄ illa interrogatione nō intendit inuere:q̄ ad ꝓces mali nō sit affuturus spūsctūs sed q̄ nō vtiliter quo ad celebrātē cui cedit in ꝓnciē:vt voluit Gratian.in.c. Neq̄ ꝓt eo. c.ꝛ.q. Et silr rñdendū est ad ꝟbū Hiero. dictū nāq̄ est ꝙ eos q̄ crebra oblatione sacrificij se putāt posse mūdari nō cessantes impie agere: quēadmodū ꝛ illō Pallegatū sup Sophoniā. Ordinate esn ꝛ iuste non ꝑt sacrificiū offerre aut cōficere:sed de facto si tēnent vtiq̄ aliq̄d facīūt. Ad cuiꝰ primā improbationē rñdeo q̄ sicut cōfectio seu ꝙsecratio sacramenti est ad deū:ita ꝛ sumptio. Cum igitur sacrm ab indignis aliq̄n de facto sumitur q̄ iure non ꝑt:ita silr de ꝙsecratione vex est tñ q̄ oīno nihil possumus deo non volente:sed hoc nihil arguit cōtra ꝓpositum. ¶ Ad scdam ꝙfirmationē dico q̄ ꝟbū illud vno mō exponiť.s.vt effectus appellet nomine causę vt munus bñficiū vel misericordia aut pietas)maledictā bñdictionibus vestris.i.his q̄ bñdictionibus vestris possidetis:puta q̄ dulcibus sermonibus palpationibus ꝛ bñdictionibus a populo extorcistis: q̄m.s.iustificabant impiū ꝑ munerib⁹ ꝛ bona pollicebanť facinorosis ex suis bñdictionibus. Vel intelligendo ꝓ bñdictiones ea q̄ bñdicebant ſm q̄ pseudo sacerdotes de quibus ibi est sermo vt Greg.dicit non bñdicebant sanctis ex vero corde:sed qui inique agebant bñdicebanť ab eis:adulabantur nāq̄ pctōribus dū modo diuites erant q̄ sua erant q̄rentes non q̄ dei.s. q.s. Adulti secularīū/ reꝓmisit vtiq̄ dñs se maledictuꝝ non q̄buscūq̄ potuissent benedicere sed quibus erant ipsi ſm cordis prauitatem benedicturi.

Ad ꝓmū de hereticis excōmuni

catis ꝛ c. Ad ꝟbū Aug. rñdeo q̄ extra ecclesiā non est locus veri sacrificij ꝟitate fructus quo ad offerētem:qz inquinať oblatio quo ad ipm: sed bñ veritate sacramenti.q̄m vt ipse dicit.ij. cōtra ꝑmenianū: ꝓ eos vt lapideos canales er infecūdos trāsit ad fertilem terrā:puta corda innocentiū.j.q.j. Si iustus. ¶ Ad ꝙfirmationē dico q̄ etsi oſones misse dicat hereticus in ꝑsona ecclie,ꝓpterea quo ad hoc fructum alijs cōicare nō ꝑt:qz nihilomin⁹ ꝟba ꝙsecratiōis ꝓ fert in ꝑsona Christi qui ei potestatē illā nondū ademit/ vtiq̄ cōsecrat:q̄ ḡ ad suiꝑsius dānationem et stro sententiarū:ille est vnus passuum in quibus ab eo recedūt doctores nec stať ei⁹ authoritati. Ad ea q̄ ꝓbant ola contactu hereticoꝝ fedari et pollui ad hoc sacrm ꝛ c. Respōdeo q̄ sacramenta in modū seu instar lucis ab immūdis inquinari nō ꝑt; ꝛ vt puri fluuij ꝓ eos vt canales lapideos ferūtur ad ferriles arcolas:vt habeť.j.q.j. Remissionē ꝛ c. Si iustꝰ. Sz q̄rū in se est dicunť polluere qz fedarēt si possent ab immundo ꝓactu cōtaminari seu pollui. Cypriani tñ ſſimile est sensisse q̄ ꝟe nō ꝙficerent q̄admodū tradit baptisma hereticoꝝ esse lauacrū diaboli:ꝛ baptizatos ab eis necessario debere rebaptizari: cuiꝰ errorē videre poteris.xxxij dist. Jta.quo ad hoc nō stať dicto Cypriani:nec ꝑbat sufficiēter intentionē suā ꝑ illud Osee.ix c. Sacrificia eoꝝ quasi panis luctus ꝛ c. qz ait ꝓpheta ibi de sacrificijs q̄ immolaturi erant idolis in Aegypto. Quicūq̄ aūt illa comederāt ad veneratiōnē vel reuerētiā idoli vtiq̄ cōtaminabanť. Secꝰ sicut ignorās vel etiā iciens sine tñ offendiculo ffis comederint saltē ꝑ statu noue legis,vt ꝑz.j.ad Corint.x. Jta silr q̄ sacrificiū altaris de manu hereticoꝝ sumpserit in fauorē prauitatis hereticę vtiq̄ ꝙtaminať ꝛ polluiť quasi plane lugubri secus si sumpserit vt nō recedat de hac luce sine viatico vel alia de cā q̄diu sua excōicatiōis nō fuerit ꝙ cum publicata:seu denūciata specialr ꝛ exꝓsse iuxta decretū ꝙsilij Constātien. ꝓmus allegatū. Et q̄uis a Greg.ꝛ panis sacrilege cōsecrationis: solū intēdit quo ad hereticū cōficientē seu consecrantē: in se:tñ sanctū est ꝛ vex sacramentū si hereticus ꝑus fuerit rite ordinatus ꝛ formā sacramentalē ecclesie conficiendo seruauerit.q̄ aūt dicit Inno. hereticis solū baptisma ratū permitti: exponit brūs Tho.iij. parte.q.lxxxij.art.vij.q̄ hoc ꝑ tanto est: qz possunt licite baptizare in articulo necessitatis: in nullo autem casu licet eis Eucharistiā ꝙficere vel alia sacramenta ministrare/ qđ nō ad intentionē Innocētij: qz loquiť de baptismate ab eis illicite tradito:ꝛ a baptizatis illicite suscepto:quos dicit:ex eoꝝ baptismate nequaq̄ suscipe potuisse ſpiritū: vt ꝑz.j.q.j. Arrianos. ¶ Aliter dico q̄ solū baptisma eis ratū permittiť quo ad executionē eoꝝ que ratiōe sacramenti ꝙpetunť:post tū manus impositionē: vt ibi ꝑz. Non sic de alijs sacramētis ꝑ eos ministratis: vt patet de sacramento ordinis. vnde deducit q̄ sacerdotib⁹ eorum solum baptisma ratuꝝ permittiť: ꝛ ita nequaq̄ suscipiendi sunt in sacerdotij vel alterius dignitatꝝ ministerio nisi dispē satiue eis postmodū cōcedatur. Sed cōtra illud videť vehemēter vrgere verbū Alexādri.iij.xxiij.q.j. Audiuimus. Quicūq̄ ab vnitate ecclesie q̄ ꝑ Petrū intelligiť fuerit alienꝰ execrare pōt ꝙsecrare nō valet. Sed intelligiť illud execrari sicut cetera prauitatis opera: sed cōsecrare nō valet ordinate ꝛ iuste. Nec obstat q̄ etiam execrare ordinate non possit:qz hoc est de gñe malorꝝ cōsecrare de genere bonoꝝ:ꝛ hoc bonū potest bene facere:ꝑimum autem quod malum est potest: vt cetera malafieri habent:ꝛ possunt ꝛ illa differentia sufficit. vnde dicit ibi glo.si formā observet q̄uis ꝓextra ecclesiam vere conficit.per.c.q̄ quidam.j.q.j.

Ad argumenta quibus probatur

q̄ eis non liceat in diuinis cōicare patet respōsio ex dictis et quibus casibus ad hoc teneamur iure diuino ꝛ quibus iure humano. Quomodo etiam iuri veteri magna in parte detractum sit per illam cōstitutionem consilij Constantien. allegatam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Circa dicta aduertendū est: q̄ vi

tatio p̄uaor̄ sacerdotū in suis ministerijs ad finem eos reducendi a p̄to vel altos eripiēdi a laqueo peccati q̄ cautiores reddunt ex alieno piculo: puta confusione ꝛ temptu vel ignominia p̄uozū cohibent a malo ne simile q̄dꝫ de eis patiant nō ē in p̄cepto quo ad actus debitos: puta tenear diuica aut festiua die audire missam: ꝛ neq̄ aliam hꝫe q̄ p̄auū sacerdotis aut sum̄ eukos ecclesie ꝛ teneor curato q̄ malus est ad missam seruare: q̄ non lꝫ p̄ data auctoritate alienū auferre aut actū debitū omittere ꝓpter incertū bonū alteri⁹: ſꝫ certe locū hꝫ i gratuitꝫ q̄ licite omitti p̄t etiā casu quo sacerdos bon⁹ esset. p̄t exē plariter declarari in soluere vel dare pecuniā ei qui nescit abusurus: puta ad libidines suas explendas cū scoꝛtis. Etiā q̄ nō lꝫ vꝛori ꝓpterea marito denegare debitū q̄ scit eū etiā sub culpa mortali petere ꝛc. Secus vbi vitatio necessaria foret ad ꝓpriam cautelā: puta scit ex conuersatione cū sacerdote p̄auo in ꝓfessione dicēda iminere piculū fornicationis: ibi etsi curat⁹ malus nollet licentiā dare alteri ꝓfitēdi: in re diuino seu poli est secura: vt infra dicā in materia de p̄cepto ꝓfessionis Sitr si ira ꝓsiterit sibi alicui salutꝫ piculū iminere a quo eū posset eripe virādo vna est illo curatū i actu debito vel si p̄ certo nouit curatū p̄ hoc reducendū vbi alis in malitia p̄seuerat⁹ est.

Circa p̄dicta oꝛitur dubiū. An etiā missa mali sacerdotis eque valeat apud deū sicut missa boni. Et videt q̄ non. ¶ Primo q̄ illud Jo. ix. scim⁹ q̄m deus pecꝛores non exaudit ꝛc. sed si quis dei cultoꝛ est ꝛ facit eius voluntatē hunc exaudit: cum ġ missa p̄ficiatur p̄ce sacerdotis: sequit. ꝛc. ¶ Scdo. eodem facto nō placat deus quo ꝓuocat ad iram seu indignationē: sed missa mali sacerdotis de⁹ offendit ꝛ ꝓuocat ad indignationē: ġ Minoꝛ p̄z p illud Greg. in registro. Cū q̄ displicet ad intercedēdum mittit ꝛc. ꝛ q̄ p̄ce dūm placare debuerat irā de grauius accedens fit subditis authoꝛ ruine. xlix. dist. in p̄n. Et p̄baf q̄ in grauibus pctis positus dū suis p̄cipitur aliena non diluit. Luctis em̄ liquet q̄ cū is q̄ displicet ꝛc. per illud ꝓuer. xv. Victime impioꝛ abominabiles sunt dño: vota iustoꝛ placabilia: q̄ oīpotentis iudicio nō q̄d sed a quo ꝛc. iij. q. vij. in grauib⁹: sed q̄ nocent nō p̄sunt: ġ ¶ Et ꝓfirmaf p illud Osee. ix. c. Sacrificia eoꝛ tanq̄ panis luctus: oēs q̄ māducāt ea cōtaminabunt. Et quo cōcludit Cyprian⁹. i. q. i. Si q̄s incēt inania ꝛ adulterina esse sacrificia hereticoꝛum. Et per illud Malachie. ij. Maledicā bñdictionib⁹ vr̄is gl. i his q̄ vos bñdicetis. Cū ġ obsit cōicātib⁹ malis in sacrificio vel bñdictione seqtur q̄ non pōt ꝓdesse his p̄ quibus mali celebrāt: ꝛ sic euacuantur fructus misse p̄sentis seu malitia sacerdotis.

¶ Tertio sic. magis natū ē factū ꝓficere seu ꝓdesse opanti q̄m alteri: sed sacerdoti malo obest misse celebratio seu sacrificij ſmolatio: cū p̄ hoc nouo mortali pctō peccās offendat deū: ergo non poterit etiā nulla mali sacerdotis ꝓficere alīs ꝓ quibus celebrat. incidūt vt diuina ꝛ occulta mysteria pl⁹ ab alijs sanctificata posse fieri credāt: vn⁹ em̄ idēq̄ spūssanct⁹ in ecclesia diffusa p totū oꝛbē terraꝝ incōpreheusibilia ea mysteria ꝛ occulta atq̄ inuisibiliter opando sctificat ꝛ sctificando bñdicit: inferēs de sacramento Eucharistie: siue p̄ bonos dispensēf siue p̄ malos sacm̄ tñ est ꝛc. i. q. i. Adulteri⁹ secularib⁹: ġ eq̄ perficit̄ mysteriū a malo sacerdote vt a bono ꝛ ita malitia sacerdotis nō videf euacuare aut minuere valoꝛē missē. ¶ Secundo sic. dicit Aug li. de coꝛpe dñi. In mysterio coꝛpis ꝛ sanguinis dñi nihil a bono magis: nihil a malo minus p̄ficit̄ sacerdote q̄ nō imerito cōsecrantis sed in ꝝbo p̄ficit̄ creatoꝛis ꝛ virtute spūs tussancti: ergo eque valet apud deū missa mali sacerdotis ꝛ bon⁹. Et ꝓfirmo. q̄ baptisma eque valet siue a bono siue a malo ministretur. ġ ꝛ missa. Antecedēs patet: q̄ baptisma etiā per malū collatū operatur remissionē oīs culpe ꝛ pene: cū ġ nō possit plus operari ministratū p̄ bonū sequit̄ q̄ eque valet. ꝛc. ¶ Tertio sic. Si malitia ministri minueret valoꝛem misse tanta posset esse ministri p̄auitas q̄ totū euacuaret misse valoꝛem seu meritū: sed hoc est falsuꝫ ꝛ inc̄ōueniēs: ġ. Sequela ꝓbatur: q̄ si malitia minuit maioꝛ magis minuit: ꝛ cū valoꝛ misse sit finitus: tanta poterit dari p̄auitas ministri q̄ totꝫ euacuabit̄. Falsitatē ꝓbo: q̄ sacrificijs nihil maius esse potest coꝛpore ꝛ sanguine Christi nec vlla oblatio hac potioꝛ est de ꝓse. dist. ij. nihil ꝛ ꝓ eodē est Greg. iiij. dialogoꝝ. c. fi. non est autem verisimile q̄ maxima oblatio et summum sacrificium posset totaliter per ministri malitiam euacuari: ergo.

P̄zo responsione p̄mitto quod

in missa aliud est de valoꝛe sacrificij seu oblati ois q̄ ibi fit: ꝛ aliud de valoꝛe oꝝonum q̄ dño poꝛrigunt̄ p̄ viuis ꝛ defunctis. P̄zimū em̄ valet ex ope operato gra. s. sacramēti: ꝛ tō illius vt bonitate ministri non augef valoꝛ: ita p̄ malitiā nō minuit̄: vt in baptismate ꝓfirmatiōe ꝛ alijs. Sed q̄ oꝝones non valent ex ope operato: sed ope operantis: hoc est ex deuotione ꝛ intentione oꝛantis Non em̄ respicit deus q̄d fiat: sed qualiter. de peni. dist. v. c. i. Jdeo oꝝonis fructus pōt ex parte oꝛantis augeri: minui: ꝛ penit⁹ euacuari. Sed quia opus nō solum fit ab eo qui manualiter ipsum exercet: sed etiā ab eo qui ipm̄ fieri mandauit aut cōmisit: vt occidere hoiem nō solū ꝓtingit ab eo qui gladio manualiter hoiem perimit: sed etiā cui⁹ cōmissione vel instinctu homicidiū perpetraf; et oīs missa fit vice vniuersalis ecclesie ꝛ eius ꝓmissiōe: tō ipsius misse alius est valoꝛ ex parte ministri exequētis: ꝛ alius ex pte ecclesie cōmittentis. Quantū ad efficaciam ꝓ tutē seu valoꝛem misse ex pte opantis certū est: bonitas ministri auget valoꝛē seu fructū. Quanto em̄ sacerdotes dignioꝛes fuerit tāto facilius in necessitatib⁹ ꝓ qb⁹ clamāt exaudiunt̄ i. q. i. Jp̄si sacerdotes. Et malitia valoꝛē illum euacuat quo em̄ seipsos letaliter inficiūt eo ope ꝛ̄tū ad se attinet nemini ꝓsunt. Sed ꝛ̄tum ad valoꝛem misse ex pte ecclesie ꝓmittentis que semp deo grata est: ꝛ ferueuti charitate iuncta: malitia ministri nō euacuat aut minuit valoꝛē ipm̄: nisi forte ꝛ̄tum ipse existens ps ecclesie suo merito censet ecclesiā reddere magis deo acceptā ꝛ deuotā. Mō ptz: q̄ is qui deo gratus in charitate. s. existens cōmitteret alteri legere psalterium: ġ ab eo perficeretur extra statum gratie ꝓficeret nihilominus committenti ꝛc.

Ad rationes ante oppositum. Ad

p̄ma dico: q̄ lꝫ de⁹ peccatoꝛes nō exaudit: sanctā ml̄tōrum⁹ eccles̄iā p̄ ministeriū peccatoꝝ bñ exaudit ꝛ valent act⁹ ipsi nō ex parte exercētis: ſꝫ ex ratiōe cōmittētis seu p̄ncipalis cuius vice fūgit̄ peccatoꝛ in facto ministerio. Et iā verbū illd ex Jo. allegatū est ceci nati: quē glo. ibidē dicit locutū: vt iunctū. i. nōdū plene gra spiritussancti illuminatū: q̄m peccatoꝛes de⁹ frequēf audit. Jmpetratio em̄ oꝛationis innitit̄ diuine liberalitati qua aliq̄d condonat supra meritū: peccatoꝛes tamē nihil merent̄: q̄ meritū initiatur iustitie. Jdoc tñ aduerte q̄ peccatoꝛes in facto seu opere quo offendunt non exaudiunt̄: ꝛ ita non p̄ficit glo. illa p̄posito de celebrantibus in peccato. ¶ Ad secundam similiter dico q̄ celebrans in peccato magis p̄uocat deum q̄m placat quantum est ex pte sui: potest nihilominus ꝓficere peccatoꝛis celebratio ratione sacrificij altaris ex opere opato. ꝛ q̄m tum est ex parte ecclesie committentis: cuius vice fungitur ipse peccatoꝛ celebrans.

Sed contra hoc videtur vehemē

ter vigere verbum Greg. allegatū: Jrati anim⁹ ad deteriora ꝓuocatur cum is qui displicet adintercedēdū mittit ꝛ q̄ sit subditis authoꝛ ruine q̄d eū suis p̄cibus placare debuerat: ergo non p̄odest missa eis p̄ q̄bus celebrando intercedit: sed potius obest ꝛ deum magis contra eos p̄uocat. Respōdeo q̄ verbum illud Greg. vt dicit glo. xlix. dist. locū habet in his qui scienter malū eligunt conformē suis moꝛibus: vt mollius sine reꝓhensione requiescant in fecibus peccatoꝝ qui videlicet authoꝛes sunt celebrationis in crimine. eis nāq̄ obest offensa que eoꝝ quasi commissione contra dominū ꝓpetraf: quē admodum homicidium ei qui authoꝛ facti est cōmissione: cōsilio: vel certe ꝓmissione: cum deberet resiste re. ¶ Ad cōfirmatiōes adductas ex verbo Ozee ꝛ Malachie respondēdum est vt supra in. q. imediate p̄cedenti: vel pōt vtrūq̄ exponi de his qui a malis sciēter beneficiū aut sacrificium offerri p̄optarēt ꝓpter conformitatem moꝝ. aut alioquin consilio fauoꝛe/auxilio/defensione/authoꝛitate vel ꝓmissione sunt cause p̄auitatis sacerdotuꝫ. Omnib⁹ enim illis imputaf offensa ꝛ iniuria quā celebrādo sacerdos malus deo irrogat. ¶ Secus de ijs qui malitie eoꝝ communicant: p̄o illis nāq̄ ecclesie nomine exaudiuntur ꝛ p̄osunt: ꝛ̄quis obessent potius quantum est ex sua parte: ꝛ vt cerea fax alijs ꝓmodū exhibet vbi sibi dispēdiū cōparat. xv. q. vlt c. scisciātib⁹ ¶ Ad tertiā dico q̄ ceteris paribus opus magis natum est p̄oficere sapienti sed hic cetera non sunt paria: quia his faciens ponit ipso opere obicem diuine gratie eo q̄ celebrando peccat de nouo. Sed quibus prodest ipa celebratio opere celebratiōis nō peccāt.

Ad p̄imum post oppositū dico q̄

licet sacrāmētū eque perficiat a bonis ꝛ malis. q̄ nō virtute eoꝝ: sed operatione ꝛ virtute spiritussancti sacramentum perficitur: vt ibidem dicit Greg. reꝓhendēs eos qui ꝓmunionē coꝛporis ꝛ sanguinis domini putabant minus sanctificatā dum ab eis fieret quoꝝ vita erat ignobilis: Tamen fructus misse seu valoꝛ non est idem si fiat per malum vt per bonū: q̄ non detrahitur meritū personale celebrantis. Et p̄ idē respondeo ad verbū Augu. in. ij. argu. allegatū Et ad cōfirmationē dico q̄ etsi baptisma eoꝝ valet per quēcūq̄ fuerit ministratū: cū iuxta Augustini sententiā trāseat p̄ malos: vt lapideos canales ꝛc. i. q. i. Si iustus: ꝛ secundū Gregoꝝ. nec bonoꝝ meritis ampliatur dispensatoꝝ nec malorum attenuaf: q̄a neq̄ qui plantat ꝛc. i. q. i. Adulteri tñ effect⁹ baptismi ministrari per vnū pōt esse maioꝛ q̄m si per alīū ministretur: quia aliquādo adiungitur meritum ꝛ deuotio ministrātis q̄ ambo insimul plus ꝓsunt baptizato q̄m baptisma tantū: interdū spiritualiter solū: puta ad augmentum gratie: interdum etiā ad tēporalē ꝛ coꝛpalē ꝓfectū: vt Constātino ꝓfuit a Syluestro baptizari. Et ad improbationē: R̄ndeo q̄ non solus quātitas boni collati in baptismate attendik in culpe ꝛ pene gehēnalis remissiōe: sed etiā ex gratie magnitudie ꝛ alioꝝ bonoꝝ collatiōe: ꝛ ita ꝛc. ¶ Ad tertium respondeo: q̄ sicut augmentum vnius circūstātie ad duplum nō pōt arguere duplam bonitatē vel malitiam operis: ex quo solus auget in vna parte: ac si homo solū augeretur in manu. Ita etiam malitia sacerdotis: quia solum minuit aut euacuat id q̄d est ex merito p̄sonali sacerdotis nō potest quantūlibet aucta fuerit toti⁹ misse valoꝛem extinguere. Et aduerte circa p̄dicta: q̄ etsi peccatū indigne celebrātium nō obest aliīs nisi eis aliquo modo in peccato communicantibus vel auxilio: vel consilio: vel negligentia seu permissione: vbi oporteret repugnare: vl auctoritate aut defensione spūaliter: puta quo ad culpe augmentum aut pene gehennalis: potest tamē nocere simpliciter ꝛ pure bonis: tēporali aduersitate guerraꝝ: sterilitate terre/fame/siti/ꝛ clade/ꝓpter ignominiam: quam sacrosancto coꝛpori ꝛ sanguini Jesu Christi irrogant. Nam sanguinē eius pollutū ducētes ꝛ spiritui gratie facientes contumeliā: deum prohibent misereri ꝛ indignationē suaꝝ auertere Juxta illud Job. xxxv. Clamabunt ibi ꝛ nō exaudiet ꝓpter superbiam malorum. glos. clamabūt ibi. s. in tribulatione ꝛ nō exaudiet ꝛc. Ac si dicat: reatus oppꝛimentum audiri prohibet voces oppꝛessoꝝ: nec eripiunt̄ visibiliter iusti: q̄a inuisibiliter saluari nō meretur iniusti: ꝛ glo. inter lineas ibidē. Sicut aliquando deus suos propter inimicos eripit vt illi cōuertantur: ita aliquando suos non audit propter damnationem persequentium. Sic in p̄posito p̄auitas nostra indigne celebrātium iram dei super totum populum ꝓuocat: accedit: ꝛ (vt ita dixerim in flammam cōtra totum regnum deseuire cogit: vt verisimiliter nō eripiantur iusti quia malitia nostra dei misericoꝛdiā ꝓhibem⁹ iniusti. Sed id nobis malis pene perpetuo duraturē iiūtū est bonis vero exercitatio patientie ad augmentū eterne glorie quā nobis concedat deus qui est benedictus insecula.

De Sacramento penitentie.

Quia p̄ius est cessare a peccato q̄m ipsum peniteutia diluere. P̄zimo est inquirendum an necessarium sit omne ablatum restitui: vt homo cesser actu peccare. Et p̄imo quo ad bona fortune. Secundo quo ad bona coꝛporis Tertio quo ad bonū fame. Quarto quo ad bona anime.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quo ad primum: arguo q̄ nō sit necessarium quo ad bona fortune: primo obseruantia mandatorum decalogi sufficit ad salutē: sed nullo eorū iubemur aliena restituere: ergo. Maior ptz ex responsione xpi Matthei xix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata. enumerando p̄cepta decalogi. minor patet discurrendo per singula: stat enim quēpiam non restituere: qui neq̄ furetur neq̄ concupiscat rem primi. puta qui eam velit comminuere aut inutilē proijcere. ¶ Secundo sic. Nullam ex bonis fortune est alicui pprijū: q̄ nulli tenemur restituere q̄a tenet: qz rē nobis cōmunē nō tenemur a nobis abdicare: z plus alteri reddere q̄ ad vsum nostrum seruare. Et antecedēs patet sententia Ambro. dicētis. ¶ Propterea nemo dicat q̄d commune est pluſq̄ sufficeret sumptui etiam violenter obtētum est. xlvij. distin. Sicut hi. ¶ Preterea ius naturale nō variat tēpore: sed immutabile semper permanet. v. dis. in principio nec aliquam dispensationez admittit: nisi forte duo mala ita vrgeant: vt alterū eligi necesse sit. xiij. distin. in principio: cū similibus: ergo quem casum tradit glo. male excepto a Gratiano: sed omnia bona fortune esse cōmunia est iuris nature. i. dist. ca Ius naturale z viij. dis. in principio cū similibus: ergo. ¶ Tertio sic. Nullꝰ peccat rem alterius detinēdo si ipe dominus rei sit volens actu elicito vel debito vt tradit Scotus p infallibili maxima xv. distin. quarti. q. ij. arti. iiij. sed quisq̄ actu debito est volēs vt res sua detineat a primo si alias cōmissurus esset peccatum mortale ergo. Maior patet: qa vt bñ deducit Scotus illa est ratio: quare non tenemur gladium depositum reddere ei qui se vel alium interime ret iniuste: aut armis restitutis reipublice damnū inferret: cuius actu elicito sit inuitus z omnino nolēs rem suaz detineri. Et minor ptz: quia tenemur lege charitatis nō solum super omnia bona fortune: vez z supra corpus. pprijū deligere salutē primi: z quātum possumꝰ illorum adminiculo primum seruare a mortali peccato: sed consentiēdo liberaret quomodolibet detinentē seu occupantem rez suaz peccato vbi nolendo sineret euz perire in anima z mortaliter deliquere: ergo quisq̄ semp est volēs actu debito: z ita nemo occupādo bona alteriꝰ fit cuiuscūq̄ peccati reꝰ. ¶ Quarto sic. Nullꝰ peccat detinēdo quod sibi deberur quia in casu dominꝰ necessario est volēs saltem actu debito: sed res diuitū que eis neq̄ p vite sustentatione: neq̄ p status cōditione est necessaria debēt pauperi: ergo si eaz detinet nō peccat. Min̄or patet per illud Hieron. Aliena rapere cōuincit qui vltra necessaria sibi retinere probat. Et Am. vt supra allegaui ait. pluſq̄ sufficeret sūptui: violēter obtentum est: z ibidem. Cuius cm̄ tam iniustꝰ tamq̄ auarus: qui tam multorum alimenta non suū vsum sed abundantiam z delicias facit. neq̄ em̄ minus est criminis q̄ habenti tollere. Et ne q̄s de sorte ita conetur limitare ad extremā necessitatē qua oia fiunt singulis cōmunia: aduertat Ambro de captiuis loquētē. Miserorum redemptis est quā in terra defodis: ex captiuitate aūt non est extrema necessitas. q̄ q̄s etiam in Esdra z Neemia quinto cap. reprehēdūtur Hebrei vt de mortali: qz fratres suos Hebreos scilicet z Hebreas in seruos z ancillas possidebāt cū alias p conditione status potuissent eorū necessitatibus subuenire. Item eos qui valent z volunt diuine legi insistere: vt populo dei viā veritatis demonstrēt tenet populꝰ alere: ac eisdē necessaria ministrare: vt verbo dei absq̄ vlla sollicitudine vacēt laicorū ministerijs sustētari. Vñ dicit glo. Josue. xiij. Si ei necessaria nō p̄buerit min⁹ legi dei vacabūt ꝛc. occupati corporalibꝰ curis: z periclitabūt laici: obscurabit esū lex scientie q̄ in eis est te nō ministrāte oleū lucerne: z culpa tua cecꝰ ceco ducatū p̄bēs in foueā cadit cū eo. Ergo rales iure potest detinere q̄ laicorū apud eos sunt cū saltē latuerit eos huiusmodi occupari. ¶ Quinto sic nō obligat restituere q̄ aliena detinendo: aut q̄ abstulit restitui efficaciter nō procurando: potest nihilominus vere penitere: sed sic ē q̄s cuncz p restitutionē infamie periculū imminet: ergo saltem tunc non obligat restituere. Minor patet exemplariter de ea que succo ventrem intumescere faciens marito ignorante partum alienum sibi supposuit: que fraude durante debet ad penitentiā admitti z cōpetens satisfactio ei p discretū sacerdotē iniūgi: ergo similiter in alijs/vbi p̄dens se quis seipsum infamaret: sicut occulta adultera.

Ad oppositum est sententia Aug.

ad Macedoniū. Si res aliena pter quā peccatum est reddi possit z non reddit: penitentia non agit: sed simulat: z ita non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum. xiij. q. vj. si res. ¶ Pro decisione pono hanc vnicam conclusionē. Omne pecuniarium debitū de necessitate salutis oportet soluere z inuito domino non detinere. Quā p̄bo expressa sententia a postolī ad Roma. xiij. Omnibꝰ reddite debitū: cui tributum tributum. cui vectigal vectigal: cui honorē honorem: cui timorem timorez: nemini quicq̄ debeatis nisi vt inuicem diligatis. Vbi premisso q̄ oibus debita reddenda sint ne forte parū dixisse videretur cum hoc sonet affirmatiuum preceptum: negatiuū subiūxit. Nemini quicq̄ debeatis ꝛc. q̄si dicat. Indeum committitis si q̄d cuicq̄ debetis eo inuito detinuerttis. nec excipit primi dilectionē quasi illa possit deberi z non soluti: sed q̄m indesinēter soluēda est z solutione non extinguit dilectionis primi obligatio admisit eam posse deberi: dum tamen semp soluatur. ¶ Secūdo p̄b oidē sic. Prohibitione furandi non solum p̄hibita est aliena ablatio: verū etiam queuis alieni detentio inuito domino. vnde Hiero. sup illō puerbiorū xxix. Qui cū fure participat ꝛc. nō furtum: sed ille reus tenetur qui furti cōscius querēte possessore nō indicat. z ponitur de fur. Qui cū fure. quod intelligo: si non indicat: dum furtū recuperari possit. Non aūt oportet indicare furem: sed furtum: si ergo ille qui non p̄stat subsidium recuperādi furtum cū debet z possit reus tenetur furti: quāto magis qui vere detinet apud se: z ita ipa detentio est in prohibitione sicut z ablatio. Preterea p̄hibitione furādi generaliter p̄hibemur primo nocumētō esse: quo minus facultatibꝰ suis gaudere possit z vti: sed magis nocet primo detētio rei sue ab alieno q̄ ablatio sola. Itē Thob ij. dicitur videte ne furtiu sit: quia nō licet nobis aut edere ex furto aut aliquid contingere: ergo de necessitate salutis est restituere quicquid alienum detinemus. ¶ Et si dicaf: si detinere alienū iuuto seu nō volente domino eēt p̄hibitum p̄hibitione furādi: sequerē q̄ detinēdo homo cōtinue peccet: hoc est falsum: ergo illud ex quo sequitur. Sēqla ptz. quia p̄cepta negatiua obligāt ad semper z pro semper. Affirmatiua vero p̄cepta obligant ad semp sed non pro semper: qui ergo continuo est in ea dispositione quā mandatū p̄hibet cōtinuo peccat. falsitas etiam patet. Tum quia p̄ceptum negatiuum qd̄ videlicz semp obligat z ad semper solum p̄hibet aliquid positum: alias si tale p̄ceptum negatiuum p̄hiberet aliquid negatiuū: per ipsum teneremur p semp habere actum positiuū negationi p̄hibite oppositum: Sed detinere nihil positiui dicit: cum alieno amisso vel cōsumpto nihilominus censeaf detinere q̄diu nō restituit. Etiam detinere z nō restituere idem dicunt in ppōsito: cū vtrisq̄ idem contradicat videlicet restituere: ergo continuo detinēs non propterea cōtinue peccat q̄diu detinet. Tum secundo: quia quis manet detinens alienum dum p voluntatem nullū actū habet circa alienum puta homine alijs intendente. si ergo tunc detinere sit ei peccatum mortale: oportet voluntatem ipsam p tunc mortaliter peccare vt certū est: vel ergo cōmittēdo: z hoc non posito p casū q̄ nullū sit in eo malum seu illicitum velle: vel omittēdo eo scz quod non vult restituere: z cū omissio nō sit cōtra p̄ceptū negatiuum sed affirmatiuū: sequitur q̄ detinere nō cadat sub p̄hibitione p̄cepti negatiui: cum culpa exterior z interior voluntatis eodem semp p̄cepto ligentur. Respondeo p̄ceptis negatiuis directe z principaliter p̄hibef actus positiuꝰ: ſz secundario z indirecte quicquid illi actu positiuo equi paraf etiam si pure negatiuū fuerit. verbi gratia: p̄hibitione occidendi in anima aut corpore principaliter p̄hibef positiuus actus anime aut corpori vitam adimendi z q̄a illi equiparaf nō pascere: nō p̄seruare a morte cum possimus: id etiam censetur occidere q̄q̄ pure negatiuū fuerit. hinc Symmachꝰ papa ait. Hō grādis differentia est an letū inferas vl admittas: mortem enim languentibꝰ p̄batur infligere: qui hāc cū possit nō excludit. lxxxiij. distin. in principio. Et Ambrosius. Pasce fame morientem si non paueris fame occidisti. viij distinct. pasce. Et Hieronymꝰ (referē te Eusebio) vicinus mortī cum fratribꝰ salutaria q̄dam monita traderet: inter cetera hoc p̄cipuū corpidibus cor infigere curauit. Qui viderit fratrē suū errantem: z mortalibus oppressum criminib⁹: z nō ministrauerit ei verbum doctrine qui doctus est/homicida ē z sine charitate. Timeatis o doctores z rectores q̄bus iniungit dominꝰ p̄dicationis officia vt populo eiꝰ verbum dominicū ministretis. Quot em̄ vel verbo vel exemplo vel vestra negligentia peccatis morituntur tot de manu vestra requiret dominꝰ. Sic in ppōsito p̄hibitione furti principaliter p̄hibetur voluntas alienum auferendi vel detinēdi quod certe positiuū aliq̄d ē: sed p eq̄parātiā seu equalētiaz ipm non reddere cū possumus et iam p̄hibef cū illo eoz ledatur primꝰ vt ipso auferre. Et q̄b⁹ manifeste patet omissionem voluntatis interdum eē cōtra negatiuum p̄ceptum: cum scilicet actui positiuo principaliter p hibitio eq̄parat. Et ex hoc habef solutio omniū argumēto adductoz. Et admitto q̄ cōtinuo peccat mortalit q̄diu detinet dño iuito: z posset restituere: siue nolit sine non velit restituere: q̄uis primo grauius. Et hoc stante vsu rationis saltem ne hic videamur asserere: q̄ sine vsu rationis q̄s mortaliter peccare possit omittendo.

Ad rationes ante oppositum: Ad

primā dico: vt nūc patuit non restituere seu ipsū detinere cadit sub p̄hibitione furti: quēadmodū non pascere fame morientem sub p̄hibitione homicidij.

¶ Et si dicak ipm restituere est quid positiui z ita p̄cepti affirmatiui: q̄ solū est in obligatione p aliquē z ita nec aliq̄s peccat nō restituēs neq̄ dak p̄ceptū decalogi quo abligemur restituere. ¶ Rñdeo. actꝰ positiui cuius negationes sunt in p̄hibitione eodem p̄cepto p̄cipiunk quo negationes p̄hibenf: z ita ipm restituere p̄cipif p̄hibitiōe furti: vt supra de pascere ꝛc. q̄d p̄cipif p̄hibitiōe homicidij. Et q̄a negationes ipse nō eq̄ parank positiuis actib⁹ p̄hibitis nisi sub certis cōditionib⁹ seu modificationib⁹: iō nec ipse sunt p semp in p̄hibitione: neq̄ eorū opposita in obligatione p semp. Et ita ex hoc nota differētiā eorū q̄ cadūt sub p̄hibitione. ¶ Ad secūdā. Ad p̄mā p̄bationē dico q̄ verbū Amb. itelligif nō de p̄prietate domini quā certū est vni cōperere nō alteri: sed de p̄prietate opposita cōmunioni vsus etiā p necessitate alterius: z sic nihil est hoi p̄prium sed q̄libet omne q̄d p̄bat clausula quā subtexuit plusq̄ sufficeret sūptui ꝛc subaudi in alioz necessitate. Ad secūdā p̄bationē respōdet beat⁹ Tho. scda scde. q. lxvj. art. ij. in solutione ad p̄mū q̄ cōmunitas rez attribuif iuri naturali nō q̄a dicet oia i cōmuni esse posfidēda: sed quia secūdū ius naturale nō est distinctio possessionum: sed ex humano condicto q̄d ad ius positiuū p̄tinet: vnde possessionū p̄prietas non est cōtraria iuri naturali: sed ei sup additur p inuentionē rationis humane. Sed q̄a Clemens quarta epistola tradit. Communis omnium vsus esse debuit: sed per iniquitatē alius dixit hoc esse suū z alius istud: z sic inter mortales facta est diuisio. xij. q. j. Dilectissimis debitū autē dicit obligationē z necessitatē. Ideo aliter rñdeo q̄ iure nature oia sūt z debēt esse cōmunia p statu innocentie. nō aūt p statu nature corrupte: imo p statu nature corrupte ipso iure debēt esse diuisa cum alias nequiret p̄manere pacific⁹ cōuictus hominum adinuicem: hoc enim habet dictamē naturalis rationis: sicut de iure nature est cibo reficere corpus cū p inanitionē deficeret z abstinere cum repletione laborat. Quod autem dicit Clemēs per iniquitatem alium dixisse. z c. intelligo per iniquitatē. i. propter iniquitatem que ex communitate possessorum emergit. vnde p̄pter iurgia seruorū Loth cum seruis Abrahe legitur Abrahā diuisisse omnia cū Loth. Ro inquit ne sit inter me z te inter pastores meos ꝛc. Gen. xiij. non q̄ ipsa diuisio. iniqua fuerit. Et cū dr ius naturale est immutabile ꝛc. dico scdm philosophum. v. Ethicoz. Jus naturale aliquod est nobis mutabile propter mutationē nature: sicut naturaliter dextra est melioz sinistra: quod tamē deficit in ambidextro. Que vero legitima fuerint. i. positiua mutari possunt si ante eadē ꝺditione nature p solā legis dispositionem: quēadmodum in mensuris vini z tritici. Ex hoc dico q̄ ipm ius manet immutabile licet variatio seu mutatio cōditionis nature faciat p̄ varietate nature nunc vnum nunc alteꝝ esse in obligatione p tūc: z hoc voluit Altiſ parte quarta agens de repudio: q̄ virtutes ad primū non mutantur quo ad essentiā: sed quo ad motus: vt nūc est alius motꝰ iustitie: puta recipere repudiatā: qd̄ non est in lege veteri: cum specialiter p̄hibitum fuerit. Deutero. xxiiij. postq̄ nupta fuisset alij viro ꝛc. Et ex hoc p̄z quomodo ius naturale est idem apud oēs q̄q̄ non omnes astringat ad actum: z interdum eundem p̄ro nūc: z nō p̄ro alio tempore. ¶ Ad tertium dico primo. q̄ consensus domini in ablationē vel detentionē rei sue nō eximit auferentē vel detinentē a

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccato: nisi eidem constiterit ad minus per verisimiles coniecturas de istiusmodi animo domini seu consensu. etiam non licet auferre vel detinere rez patris eo inuito ⁊c. iuxta illd ꝓuerbiorū. xxviij. Qui subtraxerit aliquid patri vel matri ⁊c. ⁊ dicit nō ee peccatum particeps homicide est: ⁊ ita regulariter non est cōsensus ille debitus: quia etiā frustra a domino eliceretur. Secuudo supposito q vir doctus fuerit sciens quēlibet obligatum potius iacturam temporalium velle q̄ ꝓximi peccatum mortale admittere. q nō tenemur res nostras temporales dare ad p̄seruādum proximum a peccato quod alias de industria cōmittet seu ex malitia. iuxta verbū saluatoris Matthei. xv. Sinite eos: ceci sunt ⁊ duces ⁊c. Et vbi ex ignorantia cessat causa cū fuerit edoct⁹ de veritate: ⁊ paucissimi sunt qui nō hoc op⁹ legis in cordibus suis scriptuz inuenient non furaberis: immo semp vincibilis ignorātia: neminē excusans a pctō.

Difficultas igitur est principaliter vbi ex infirmitate alias ꝓmissurus est pctm̄. Et tūc dico quia hō iuste potest sibi ⁊ sue infirmitati timere: q subtractis suis facultatib⁹ compellet egestate ad furandum. vnde Salomon prouerbiorum. xxx. duo rogaui ⁊c. ⁊ egestate compulsus furer ⁊ piurē nomen dei mei. Stulta aūt fuisset illa deprecatio si nō iuste sibi timuisset. Quia etiam homo pl⁹ obligatur suis q̄ alienis. ꝓxime ad Thimotheum. v. Si q̄s suorum ⁊ maxime domesticorum curā nō habet fidē negauit ⁊ infideli deterior est ⁊ inter alienos vl domesticos plus meliori ceteris paribus tribuendū est Ecclesiastici. xij. Da bono ⁊ non receperis peccatorem: benefac humili ⁊ nō dederis impio. Et maxime subueniēdū est ijs qui ecclesie dei edificāde sunt necessarij vt doctores ⁊ alij exēplares. qui verbo doctrine ⁊ exemplo vite populū a peccato p̄seruant vel reuocant: adeo vt pro eis seruandis liceat mortē subire. ad Romanos. xvi. Salutate priscā ⁊ Aq̄lā qui pro anima mea ceruices suas supposuerunt quibus nō ego solum gratias ⁊c. Cum ergo nemini cōstare possit humanitus: an dominus rei iusta de causa rem illam velit suo aut alieno vsui seruare nō liberaret furem consensus elicitus in mente domini. Et ita non est in domio actus debitus puta ipse consensus in rei sue ablationem vel detentionem. Etiā vbi peteret non teneremur rem illam ei donare: cū q̄ hoc curiose agens velit euitare manuales labores: cum hoc q̄rere sit ei peccatū: vt secunde ad Thessa. iij. min⁹ ergo cum ad peccatum suum velit hoc ꝓpria auctoritate vsurpare. Et vltimo q̄ singulorū accederet ꝓsensus: q⁊ domin⁹ omniū inuit⁹ est vt sic res vsurpent: nō liberaret a peccato: vt pateti simili de vsura vbi ex consensu domini rei fit traditio vel donatio ꝓpter mutuum. Ad quartum respōdeo. nō sufficit cōsensus q̄uis actu debito vbi p detentionē fieret publice iustitie violatio. vt in eo q̄ sub iuramēto pollicit⁹ est vsuras soluere. c. debitores. de iureiuran. Si vero. ⁊ in eo qui metu aliq̄d ꝓmisit sub iuramēto de his que. vi. vel me causa fi. Ad audientiam. Secundo dico q̄ dupliciter aliq̄d debeā homini: vno mō a determinata ꝓsona tantū: ⁊ ex particulari causa puta ꝓmisso: pacto: vel contractu inter eos habito. Et q̄ sic debeā in defectum iudicis licet in foro cōscientie homini ꝓprie auctoritate detinere vel clā auferre. ar. ff. si creditor ē. l. Ait ꝓtor. ff. q̄ in frau. credi notat glo. j. distinct. sup. c. Jus gētiū. Et est sententia omniū doctorum quos mihi de ea materia videre cōtigit. Aliud debetur homini gñaliter a multis: nec ei soluz sed omnibus qui parē miserte condi tionem inciderint: ⁊ hoc non licet ei etiam in foro cōsciētie ꝓpria auctoritate vsurpare nisi extrema necessitate laborā: nulla paterer ei via alia seipsuz sustentandi. hic in. c. Exit. excusando minores a suiꝑ sozum nece ⁊ dei tentatione ⁊c. dicitur. q quidē vbi hec cuncta deficerent videlicet ꝓquisitio necessariorum victui: liberali oblatione: humili mendicatione: manuū labore: sicut nec ceteris sic nec ipsis fratrib⁹ iure poli in extreme necessitatis periculo ad ꝓuidendum nature necessitati via ofīb⁹ extrema necessitate detentis ꝓcluditur: cō ab omni lege extrema necessitas sit excepta: sed implorando iudicis officium cogēdi essent diuites ipsis pauperibus iuxta ꝓditionē paupertatis subuenire. Ad quintū. Ex. c. officij de pe. ⁊ re. dico vel mulier habz in proprijs vñ possit restituere heredibus aut alijs per eam defraudatis. Et certū est secūdū oēs q̄ tenet restarcire q̄tū lesit: sub cōpensatione tamē secundum Rich. ⁊ Scotum dis. xv. quarti ad arbitriū boni viri q̄tū distat inter habere ⁊ proprium esse. Nec sequitur vt manifestū est. pōt ei penitentia iniūgi q̄ q̄ viro timeat intotescere seu detegere: q̄ sine restitutiōe seu damni reparatiōe pōt vere penitere Vel nō habet ī ꝓprijs nec ꝓcurare pt ab alijs vñ ⁊c. Et distinguo vl enī pōt probare partū suppositum: aut ꝓlē conceptā de adulterio: aut verisimiliter creditur ei. Et tūc tenetur procurare p se vel interpositam ꝑsonam a marito vel alijs: ad quos puenisset hereditas: remissionē tante sūme in quanta defraudauit. Aut seipsam diffamādo peccatum detegere vt sortiant̄ hereditatem quibus de iure debetur. tenet enim facere quic quid potest ad indēnitatē eorum quos suo peccato lesit. Si vero probare non possit ⁊ verisimiliter non creditur ei: non debet honoris sui seu fame prodiga frustra seipsam prodere ne proditionis exemplo crudeliter nocear quos fame odore bono in via virtutū sustentabat. xij. q. j. Nolo.

Sed restant duo dubia. Primum si reuelādo possit ꝓcurare restitutionē. Si imminet verisimile periculū homicidij: puta maritus ꝓuocatus odio aut indignatione eā occidet: aut aliū quem suspicatus fuerit cū ea concubuisse: an hoc casu teneat se ꝓdere vel possit tacere. Scōm An. in articulo mortis teneat spurio iudicare q̄ cōcept⁹ sit de adulterio vt hereditatē p̄fis putatiui non adeat cū dubia fuerit: an verbis mr̄is sit fidē habitur⁹ an nō. Ad primū in effectu rñdēt Innocētius. Hostiē. ⁊ Panor. in d. c. officij. q̄ dz tacere: q⁊ in reuelando est periculū animaꝝ ⁊ corpoꝝ: tacēdo vero solū periculū reꝝ: ⁊ ergo cōstituta inter duo mala dz eligere qđ deterius est. c. nerui testiculoꝝ. xiij. distī. ⁊ ca. duo mala. ea dis. Et ad obiectionem de regula. Qui scandalizauerit. In qua dz vtilius scandalum nasci permittit ⁊c. Respondent q̄ hoc ꝓcedit in teste vel iudice qualis nō est hec mulier in casu nro: sed denūciatrix vel accusatrix. Ideo si probationes paratas non habeat silere debet scōm Hostiē. ij. q. vij. plerūq; quinimmo etsi probationes habeat nō tenetur se accusare inuita. L. Vt nemo inuit⁹ ⁊c. in rub. ⁊ nigro. Sed salua reuerentia que tantis viris debeā verbum Bede in regula allegatum indifferenter ꝓcedit in quolibet hoīe: siue iudice: teste: aut alio lo-

quiq̄ eīm de veritate vite q̄ sine peccato non omittit. vñ ꝓmittit vt notat glosa. Marci. ix. Mota q̄ ī bono opere nostro aliqñ cauēdū est scandalū ꝓximi: aliqñ ꝓ nihilo habēdū. Inquantū sine peccato possumus, vitare proximoꝝ scandalū debem⁹. Si autē pro veritate scandalum sumitur: vtilius nasci permittitur q̄ veritas relinquaē vbi manifestū est cū de veritate intendere: q̄ sine peccato non relinquiē: que est veritas vite. cōformitas videlicet actionum nostrarum ad primam veritatem deum ipsum: obligantem nos aliquid facere vel omittere Et hoc de scandalo pusillozum: qui scilicet infirmitate. i. passionum impulsu: vel ignorantia ex facto nostro occasionem sumerent delinquēdi. Scandalum vero pharisseozum qđ de malitia oritur: cōtēnendū esse nos docuit Christus Matthe. xv. Sinite eos ceci sunt ⁊ duces cecorum ⁊c. In proposito autem restituere est de veritate vite ⁊ de principijs moralibus: vnde quemadmodum nō liceret aliena furripere: ⁊ diuitibus auferre animo ⁊ intentione elargiendi pauperibus: qui veri similiter penurie impatientes latrocinijs furtis ⁊ alijs nefandis sceleribus se se exponent: consimiliter nec licet retinere alienum: vt viterur in proximo scādalum Cum paria sunt alienū auferre: aut ablatuz non reddere. Et hoc verum: nisi tale ⁊ tam magnum scandalum immineret ꝓpter quod domin⁹ rei act⁹ elicito vel debito sit volens dare vel assentiens in rei sue detētionē. de quo tetigi supza ī solutione ad tertiū. Nec cogit motiuū eoz de ca. nerui ⁊ ca. duo mala: quia manifeste loquunt̄ de malis: quoꝝ alterne cesse est hominē facere. In proposito cōparatio adducit inter malū facere puta omittere restitutionē. ⁊ mala aliozū sinere. Certū est autē q̄ satius est quelibet mala aliozū sinere q̄ nostro crimine ea ꝑficere. Indecens eīm est crimen suū alienis cōmodis impendere. xlvj. distin. sicut non. Nec vult deus tale dānū tali lucro compensari. xxxiij. q. v. si dicat: Ture igit poterit seipsum infamando alteri procurare suū patrimonium: quemadmodum falso testimonio perhibito in innocentē: tenetur seipsum infamādo liberare innoxium etiam vbi subeunda foret capitalis sententia. Nec facile credendum est scandala illa imminere: si proxima agoni mulier ꝓ anime sue remedio vni solum aut duobus hoc detexerit Ad secundū dubium dicunt quidam q̄ non. Tum quia filius nō tenetur ei credere: tum quia nemo tenetur se prodere nisi confessori. Sed vt dicit dominus Pe. de palu. distint. xxvij. quarti tenetur ei dicere quia tenet facere quicquid potestas ad indēnitatem eorū quos lesit. ⁊ possibile est q̄ filius etsi non teneatur forte credat. ⁊ dat simile: sicut predicator tenet impio predicare veritatē: etsi ille nō semp acquiescat: alioquin sanguinē eius requiret domin⁹ de manu eius. Ego do simile: quemadmodum is qui cū plurib⁹ alijs infamauit innoxiū tenet retractando quantū potest laborare ad fame reparationē: q̄ q̄ alijs in sua sententia ꝓsistentib⁹ nouerit sibi minime habēdā fidē vt infra dicā. Et ad motiua pro opinione cōtraria. Ad ꝓmū dico q̄ nō fruſtra: qa sperandū est si crediderit aut hesitare ceperit: qui cepit mouere coz deus: tandem pro sua benignitate perficiet. ⁊ si non crediderit nullum imminet ex reuelatione illa sibi facta periculum: quia credere non tenetur in re preiudiciali. ca. Per tuas. de proba. Ad secundum dico q̄ etsi regulariter non teneatur homo errata confessionem se prodere: vtiq; tamen ad hoc tenetur: cum aliter non potest a peccato cessare vt est hic de causali detentione alieni. patet hoc in exemplo dato de eo qui alteri imposuit falsum crimen.

Circa predicta ꝓmulg̾ declārdam ad particulares casus restitutionū mouco dubiū de currētib⁹ cū fure: an teneanē ad restitutionē de qb⁹ ps. xlix. dicit. Si videbas furē currebas cū eo. Et Esaie. j. Principes tui infideles socij furū: oēs diligūt munera ⁊c. Et sunt nouē modi currēdi cū fure. Qui tangunē his ꝑ sib⁹. Jussio: cōsiliū: consensus: palpo: recursꝰ: Participās: mut⁹ nō obstās nō manifestās. Alexā. de hales q. lxxxvj. addit tertiū ꝑ sū. Currere cū fure faciūt furtiq; reatū. Primi: vt si princeps mādat ꝓpositis suis rapere q̄cq̄d posset Secūdi vt dū q̄s instigat vsurariū simoniacum: vel generaliter raptorē vt sic aliquid capiat aut cōsiliū tradit: q̄ hoc licite possit: ꝓpter qđ ꝓcedit ad actū. Tertij vt dū q̄s tribuit assensuz: sine quo alt⁹ nollet alienum auferre vel detinere: aut cooperaē in actu: de quo dici solet. Satis exoriat q̄ tenet pedē. Quarti dum adulando cōmēdat quis factum raptoris: vel alterius alienum iniuste detinētis: qualiter egerit aut recte vices cōpensauerit: qđ est foztiter egerit aut recte vices cōpensauerit: qđ est parietem peccati linire luto absq; palea seu tēperāmēto: qui in die imbrium diuine ire subsistere nō poterit sz ruet cum pluuia diuini furoris ad ima seu ꝓfunda īferni. Ezech. xiij. Quinti vt hi apud quos cū spolijs suis latitant: vel pro homine interueniūt apud principē vel iudicem: ne male ablata cogaē restituere: aut alias fauoꝝ ipendūt: quo min⁹ possint aliena recuperari factum excusando vel hominē: vt aduocati. Dānabiliozē eīm defensoz erroris q̄ ille q̄ errat: quia offendicula erroris preparat ⁊ cōfirmat xxiij. q. iij. qui aliozū. Sexti vt qui de rapina furto vel vsuris aluñ aut alias partē in eis suscipiunt. Septimi vt dū q̄s motiōe sua aliū ꝓhibere posset ne rapiat aut furetur ⁊ nō monet de quo Esaie. lvj. Canes muti nō valētes latrare nō arcētes saltē voce a malo vbi piget aliū inꝑponere remediū. Octaui. q̄ non resistit dū potest. de quo Symmachus ait. Nō grādis differētia est letū inferas vel admittas: mortē eīm languentibus ꝓbaē infligere ⁊c. lxxxiij. dist. in ꝓncipio. Hieremie. xxj. Judicate mane iudiciū: ⁊ eruite vt oppressū de manu calūniātis: ne forte egrediaē: vt ignis indignatio mea ⁊ succēdaē: ⁊ nō sit q̄ extinguat malitiā studioꝝ vestroꝝ Et ecclesiastici: xlij. Libera eū q̄ iniuriā patiē: ⁊ nō acide feras. i. egre seu molestē in manu tua. Noni: vt si querē te dño: rei cōscius vbi res ipsa sit nolit indicare. vñ Hieronymus tractans illud ꝓuerbiorū. xxix. Qui cū fure participat occidit animā suam: abiurātē audit ⁊ non indicat: non solum a peccato: sed etiā a cōsensu abstinere docet sapiētia: ne audiat a districto iudice. Si videbas furem currebas cum eo. Nō eīm fur solū: sz ⁊ ille reus tenetur qui furti cōscius quēti possessori non indicat. Et ne metu potentioris se excuset addit. Qui timet hominē cito corruet: q̄ sperat in domino subleuabitur. vbi planum est. Hieron. de participio cōsensus ex taciturnitate tertū interpretari Et recte: cū lege charitatis teneamur cōsulere indēnitati proximi quātū possumus. vnde Aug. Illd fideter dixerim: si qui ad hoc ꝓ homine interuenit ne mala ablata restituat ⁊ q̄ ad se confugientē q̄tū honeste potest ad reddendū non cōpellit, socium esse fraudis ⁊ criminis. xiij. q. vj. Si res-

Universidad de Deusto
Biblio

Jam dicā pro responsione de pri

mis ser modis/ vbidubitatū est: q̄ tenēt ad restitutionē illis modis currētes cū fure. ¶Hoc de participante ptz. ḍa recipit rē vitiosam q̄ est alterius: ⁊ ita tenēt quantū ad eū puenit. De p̄cipiente: cōsulēte: cōsentiēte: adulante: ⁊ eo ad quē cū spoliis seu alienis habet recursū ptz: ḍa dliber sua culpa dans damnū primo tenēt quantū dāni ficauit resarcire ei seu refundere: sed dliber illozū est huiusmodi. ergo. maioz ptz Exodi. xxj. de aperiente cisternā ⁊ eam nō coopriēte: ceciderit⁹ bos aut asinus: dñs cisterne reddet p̄ciū iumentoz ⁊c. Et ibid. Si sciuit bouē cornupetā esse ab heri ⁊ nudiustertius: tenēt dare bouē pro boue iterēpto: sed cadauer integz accipit. Et ibidē. xxij. Si egressus ignis inuenerit spicas ⁊c. reddet dānū qui ignē succenderit. Et de iniu. ⁊ dā. da. c. fi. Si culpa tua datū est dānū vl iniuria irrogata: seu alijs irrogātib⁹ opē forte tulisti: aut hec ip̄eritia tua sine negligētia euenerint iure sup his fatisfacere oportet. Et minoz ptz ḍa in quolibet illozū modozū hō est causa iniuste ablationis seu detentionis bonozū primi. ¶Ex dictis ptz: q̄ nō semp p̄cipiens aut cōsulens furtum: tenetur refundere quantū vel detentum vel ablatum est: immo interdum nihil: interdū partem solum: aliquando tantundē quantum ablatum est. Primum patet cū quis p̄cepit vel suasit aut consuluit alias facturo: sed non interueniente p̄cepto vel consilio eque multa abstulisset tūc enim non est causa ablationis vel detentionis alieni null⁹ autem obligatur restituere nisi vel causaliter aut naturaliter alienū vel abstulit vel detinuit: peccauit tamen rem illicitam p̄cipiens vel suadens. Aliquando partem solum: puta: p̄cepit aut suasit alias facturo: sed non tantū accepturus erat nisi p̄ceptum interuenisset aut consilium: ⁊ tunc tenēt restituere quanto plus consilio vel p̄cepto suo ablatum est/ quia obligatio restituendi in huiusmodi cōmensuratur causali ablationi vel detentioni alieni. Quod limito: dum solum inducit ad auferendū rem aliquam: quā alias non ablaturus iam auferret. Si vero induxerit p̄cepto consilio vel adulatione ad omnes res auferendas quarum aliquā non erat ablaturus tenetur in solidum quoniā inducit ad mutationem voluntatis: ⁊ fit directe causa vnice volitionis: qua totū auferetur: licet partialis: ⁊ sic eius causalitas vagatur circa totum secus in primo casu licet forte per accidēs fiat causa voluntatis mutate. ¶Et si arguitur: facientem ⁊ consentientem par pena constringit. ij. q. j. notum de offi. delega. ca. j. cum similibus. Similiter ad Romanos. j. digni sunt morte ⁊c. ergo etsi consensus non fuerit ablationis causa/ videtur consentiens obligari ad restitutionem. Preterea qui alteri fert opem vt rem furtiuā auferat alias eandem ablaturo/ tenetur secundū omnes in solidum rei ablate. ergo similiter qui iam cōsentit alias nihilominus facturo videt ⁊c. Respondet Richardus ad primū q̄ veritatē habet de consensu expresso: sine quo alias damnū illatū nō fuisset. ¶Alter respōdeo q̄ ipsa restitutio incūbens nō est pena: sed obligatio cōtracta ex causali ablatiōe alieni: ⁊ q̄ a consulēs hoc non est causa ⁊c. Ad ēm dico non esse simile quia ibi est causa ablationis: in p̄posito nō.

Sed quid: Si primo adhortatio

ne mea detinuit alias restituturus dño: ⁊ post nō ob fauorē persone mee: sed vel in odium mei vel ꝓpter voluptatem: aut cupiditatem suā aut alias vult detinere. An ne meipsum libero dehortando ipm quātum in me est a detentione ad quam prius eundē induxi. Et si hoc nō sufficeret: an ne satis erit si adhortatione mea eundē affecero eiusdem voluntatis cuius erat: dum ei detētionem persuaderem? Et apparet q̄ sic: qua omnis res per quascunq̄ causas nascitur: per easdem ⁊ soluitur. xxvij. q. j. Omnis res. sed faciendo de volente restituere nolentem incidi obligationem. ergo reddēdo volentem restituere ex nolente de obligor. ¶Respōdeo. neutrum sufficit. Nā sicut per velle furari nascit obligatio seu reat⁹ eterne pe. que nō soluitur q̄ primum resipiscēs iā nolit furari: sed requiritur dei placatio per veram penitētiam: ita in p̄posito post q̄ auferendo vel detinēdo alienum manualiter vel causaliter inciderit obligationem ⁊ debitum restituēdi rem domino: nō liberatur nisi rei traditiōe p se vel alium aut alio modo remissionem a domio rei p̄curauerit. Et ad argumētum dico Chrysostomū solū intendere rē oēm dissolui a consimilibus causis a qualibus est genita: vt si a corporalibus nata est a consimilibus ⁊c. si a volūtate orta est volūtatis est causa dissoluere: vt deducit de mrimonio. Non aūt vult q̄ si res genita fuerit ab aliq̄ causa q̄ statim cōtraria causa solui possit ⁊ ptz manifesta instātia. Furti furripiēdo rē furtiuā a fure nascit in me obligatio restituēdi vero dño: que tm nō soluit cōtrario actu tradendo eā scilicet furi cui abstuli. Intelligo cum noui rem furtiuam esse.

Secundo dubitatur. Sint multi

simul currētes ad eādē domū vt aliq̄d rapiāt: an q̄s eoz teneat insolidū restituere q̄quid ablatū est: Respondet Inno. in ca. sicut dignū. de ho. volū. vel ca. Si null⁹ eoz sit in culpa aut causa subtractionis per aliū facte. Et tunc solū tenēt quātū dāni intulit cooperādo. Ratiōem diuersitatis inter cōsiliū ⁊ auxiliū assignat: quia cōsiliū vagat ad totū: auxiliū solū ad id in quo exhibet: ⁊ q̄ si iuuerit asportare tignū aut aliā rē magni pōderis tenēt insolidū. Si vero ipe partē capiat ⁊ alius partē: q̄s solū tenēt de sua parte. Si vero alter eoz fuit in culpa aut causa subtractionis ⁊c. tenēt insolidū: puta si alius nō fecisset nisi associat⁹ vel animat⁹ de securitate: imo si dehortatus sit aliū a furto vel rapina: ⁊ nihilomin⁹ omnino volēte furari vel rapere associat: sine cuius comitatu ali⁹ nequaq̄ iuisset tenetur: quia etsi cōsilium non dedit: vtiq̄ tamē tulit opē ad totum ⁊ ergo tenēt ad restitutionē. ¶Ex quo infero. Si vnus non iuisset sine alio nec ecōtra quisq̄ eorum tenetur insolidū: etiam si iuisset cum alio: sed nequaq̄ sine socio: quisq̄ tenetur insolidū. Si vero alter sine socio iuisset ⁊ non alius: is qui sine socio iuisset comitādo alium tenetur insolidum: non alius. Ratio omnium istozū est: quia obligatio restituendi cōsequit ipsum causaliter auferre: ⁊ hoc in ꝓposito cōperit ei cuius p̄sētia aliū animat ad aggressum. Nec refert si quest uisset sibi aliū socium cum eius p̄sentia nūc sit causa cuius alius forte causa fuisset. Ex quo ptz quanti periculi sit cum plurib⁹ rapine aut furto se cōmiscere. Immo/ quod absurdius videtur dicūt doctores post Innocē. di. ca. qui pacificādi animo vadūt cum ducentibus bellū iniustum: nisi aduersarijs hoc intimauerint tenentur omnium dānozum si alias raptores eoz comitatu non stiparos repulissent: quia dant causaz efficacē ablationi. Quod intelligo verū

nisi causa rōnabili o miserint eis intimare: vez vt meli⁹ apud raptores ꝓficiāt efficatiusq̄ possint suadere concordiam aut alias. immo si comtenēt raptores vt a grauioribus dampnis p̄hibeant. non tenēt: si credent raptores p se plus nocumēti illaturos: tūc enim vtiliter gerūt negotia inuasozum. Ex hoc simiter dico. Si q̄s iuuet asportare ponderosius quod per se fur portare nequiret vt dimittat rez maioris p̄ci: cuius subtractionē per aliam viam ꝓhibere nō posset: in nullo peccat neq̄ in conscientia obligatur quicq̄ restituere. Hostien. indistincte opinatus quē libet ex comitatu raptoz aut furum teneri insolidū sue causa fuerit subtractionis per aliū facte siue nō iuxta. l. Ita vulnerat⁹. §. fi. ff. ad le. aq̄. ⁊. l. si plures ff. ar. fur. ce. Sed. ll. hoc non intēdunt nec cōcludūt loquuntur enim vbi quisq̄ est partialis causatori⁹ oblationis facte. vnde in. l. vulgarius. §. si duo. ff. de fur. dicit. Et si singuli tignum tollere nō potuerint quia p̄ parte singulos fructum fecisse dici non potest: ſz totius rei vniuersos: sic fiat singulos fructo⁹ in solidū teneri cum ergo in p̄posito constet eos semp̄ p̄ parte furtum fecisse: non obligātur insolidū. Hec valet solutio Angeli: quia. ll. per Hostien. allegare penam imponant: ad quam non tenemur in foro cōscientie nisi post condemnationem. ca. fraternitatis. xij. q. ij. ḍa nō est pena quo ad p̄secutionē capitalis: imo in casib⁹ illaꝫ legū quisq̄ i foro cōsciētie est obligat⁹ insolidū quo ad dānū illatū sec⁹ de pena quadrupli vl tripli quam vltra capitale lex adiecit.

De currentibus cum fure tribus

vltimis modis non p̄hibēdo scilicet furem voce vel manu a furto aut nō manifestando possessori quo in loco recluſa sit res furtiua: est dubiū apd doctores: an idistincte (q̄q̄ i similib⁹ peccēt) teneant restituere: q̄d p eozum culpā vel detētum vel ablatū est. Et est communis opinio doctorum p̄cipue Alexandri de halis. q. l. xxxvij. iij. partis. simil⁹ Altis. in. iij. parte q̄ non nisi ex officio eis incūbat hominum indēnitati quo ad talia p̄spicere: furta: rapinas: ⁊ alias populi oppressiones cohibere: Ideo nāq̄ sūt regibus ⁊ principibus alijsq̄ iudicib⁹ de publico stipendia constituta: vt rei huiuscemodi intendant ꝓpter q̄d regi dictū legi. Adduenam pupillum ⁊ viduā no lite cōtristare. Hieremie. xxij. Hieronymus. Ut nō solum eripiatis sed ne patiamini quidē: vt vra cōiuēcia eueniat eos ab alijs contristari. xxxiij. q. v. res debet ⁊ tenentur resarcire omne damnum quod sua negligētia subiectis acciderit. de alijs vero q̄ publica potestate non funguntur ⁊ si peccant forte non impediendo cum possunt restituere tamen non tenēnt. ¶Sed istud non videt indistincte p̄cedere. Tū primo. quia sicut nō solum rei sunt apud districtum iudicem animarum pereuntiū qui in potestate seu officio constituti animas perire sinunt cum possent p̄hibere: sed etiam quicūq̄ alij. iuxta illud Leuitici. v. Alia si peccauerit ⁊ audierit vocem iurātis testisq̄ fuerit q̄ ipse vidit aut cōsci⁹ ē ⁊c. ex quo sumit Augustinus generale documentum: q̄ renemur paratū ad periurij ⁊ idem iudicij est de alijs peccatis admonendo vel p̄hibendo a tam graui peccato reuocare. xxij. q. v. hoc videtur. Item reus videtur rerū ablatarum: qui eum impedire possit neglexit siue fūgatur publica potestate siue non. Inter quos hoc solū interesse videt: quia potestatis publice est casus huiusmodi exquirere vt possit occurrere. Nō enim potest pastoris esse excusatio: si lupus oues comedat ⁊ ipse nescit. de regu. iur. cuius cause. Alij non tenent exquirere: ſz occurrentibus obuiare. Tū q̄ dominus quodlibet talentum nobis commissum requiret cū vsura: damnabitq̄ nō solum eum qui dilapidauerit quod sue fidei traditum fuerit verūetiam illū qui ipsum solū in terra defossum seruauerit. Matth. xxv. Sed quelibet potestas vel bonum operandi: aut mala impediendi est talentum cuius vsura seu lucrū est ipsa operatio boni ⁊ impeditio mali: ergo cū illis requiret ipm a nobis dominus: ⁊ per cōsequens nō impedientes ⁊c. tenemur rerū ablatarum. minoz patz ex verbo Gregorij tractātis p̄dictū Pbī saluatoris. Mull⁹ piger inqt ab hac talēti acceptiōe secur⁹ est. Mull⁹ q̄ veracē dicat talentū nō accepi. Talēti emnomīe cuilibet pauperi etiā hec ipsum reputabit q̄ vel minimū acceperit. Alius nāq̄ intelligētiā accepit: p̄dicationis ministeriū debet ex talēto. Ali⁹ terrenā substātiā acceperit: erogationē talēti debet ex reb⁹. Ali⁹ nec intelligētiā internozū nec rerū affluentiā: sed tamē didicit artē qua pascit: ipsa ars citra lenti acceptione reputabitur. Alius nihil horū asse quutus est: sed tamen fortasse locum familiaritatis meruit apd diuitē: talentū p̄fecto familiaritatis accepit. Si ergo nihil p̄ indigētibus loquit p̄ talenti retentione damnat. Habens igitur intellectū curet omnino ne taceat: habens rerum affluētiā vigilet ne a misericordie largitate torpescat: habens artem qua regit magnopere studeat vt vsum atq̄ vtilitatem illius cum p̄mo partiatur: habens loquēdi locum apud diuitem: damnationem p retēto talēto timeat: si cum valet nō apud eum precib⁹ intercedat. Ex quo euidēter patet de qualibet facultate vel bonum operandi vel malum impediendi ⁊c. Tū tertio. qui p̄ximum cum abundans sit egere sinit p̄mi bona inuadit. iuxta illud Ambro. Tātorum te ergo inuadere scias bona quātis possis p̄estare quod velis. xlvij. distin. Sicut hi qui per insaniam. Sed damnabilius est verbo aut manu p̄mi damna non p̄hibere q̄ illata de pp̄ijs nō reparare: ergo talis etiā censetur eorum bona inuadere: nā certissimum est inuasorem obligari in solidū. ergo ⁊c. Tū quarto: q̄ tenetur homicidij seu hominis perempti qui cum posset fratrem a morte nō liberat: vel elemosinā mīstrando: vt Pasce fame ⁊c. lxxxvj. distin. pasce. verbo aut manu: siue p̄pio periculo opē ferendo de homi. sicut dignā. lxxxiij. dist. c. primo. ergo tenēt substantie deperdite: qui cum posset ⁊ valet nō p̄hibet. ⁊ sēm oēs qui iudicialiter requisitus falsum deponit: aut veritatem occultat tenetur q̄tum damni ex hoc obuenit p̄ximo. ergo simīliter qui voce p̄hibere potest damnum p̄ximi ⁊ non p̄hibet ⁊c.

Pro responsione est aduertendū

q̄ nō obuiās furto/ rapine: vel alteri dāno p̄mi iusta ex causa neq̄ peccat neq̄ tenēt restituere vt certū est Pbi gra. Si verisīle fuerit vbi fur cohibitus a me fuerit p nūc a furto ⁊c. capta opportunitate latēdi pl⁹ capiet ab eodē vel alio vt possit in ocio viuere. Timor ēm hoīm differt: sed volūtatē nō auferr. vñ ⁊ audiores reddit ad crimē: quos aliqñ suspendit a crimine. imo possem iuste non obuiare si verisīlr timeā laqueo furē se interemptuz vbi cognouerit me furtū non latere. Vel si noui dñm rem illa abuti/ qua subtracta verisīlr cessabit peccator: puta a furto vel rapina si certa instrumenta sine quib⁹ hec agere

neq̃ueant ei auferant ⁊c. vel certe cū ꝓhibita rapina potestas cui seruit magis deseruiet in pauperes ⁊ fortiori eos armatura impetet: vel cum mihi periculum amissionis rerū vel corporis imminet. nō tamē dico licere vel corporis vel rerū periculū in iudicio vel falsum dicere vel veritatē tacere: arte sc̄z ꝑborū iudicē circūueniendo. Vñ Augu. Qui metu cuiuslibet potestatis ꝑitatē occultat ira dei sup se prouocat quia magis timet hoiem q̃ deū vnde vterq; reꝰ: ⁊ qui falsum ꝓfert: ⁊ qui veritatē occultat. xj. q. iij. quisquis. Fidē em̄ religioni iudiciarie debitā oportet omni gratie et potētatui pro veritate adiuuāda ꝓponere. iij. q. iij. §. eos testes. Ex illa em̄ pax ⁊ trāquillitas omniū dependet. Vel nō obuiat sed sine iusta causa. Et hoc ꝓtingit dupliciter dolose vel sine dolo: dolose tūc omittit qñ ꝓpt̄ ea de causa omittit vt alius ledat: dolus em̄ est ois calliditas fallatia ⁊ machinatio ad circūueniendū fallēdū ⁊ decipiēdū alterꝫ adhibita. ff. de dolo. Hō dolose vero omittit qñ negligit obuiare seu ocurrere vel ex causa hoc omittit: puta nō vult se immiscere rumoribꝰ aut indignationē incurrere ⁊ sic de alijs. Et dicūt q̃dā vt Angelꝰ ti. de furto. §. xxiij. dolose omittētes teneri iuxta notata doctoꝝ in ca. Quāte. de sen. excō. secus si nō dolose: dum non fuerint in potestate constituti. Et pro hac opinione faciunt argumēta quod ad primā partem supra immediate adducta.

Sed contra istud videtur: nullus

obligat̄ alteri ad restitutionē ex omissiōe operis qđ alias ei liberaliter impēderet ⁊ nō ex debito: hec em̄ est ratio quare conductus a rege vt quolibet die pasca decem homines ad regis honorē ⁊ gloriā: ꝑ arbitrio eligēdos: nullos pascendo nemini obligatur: q̃ regi. Sed huiusmodi ꝓhibitio furti: iniurie: damni: honoris vel facultatū liberaliter impenderent proximo maxime cum alias possemus dare operā negotio vtiliori vel eque fructuoso: puta studio sermōis ad qđ non obligor ꝑ reuocatione hominum a peccato: ergo si omisero etiā dolose: nō obligor leso: ꝛ domino deo: cui p creditū talentū obligatꝰ sum. ꝓterea vbi iā ab initio liber fuz in quacūq; parrochia Louanij seminare verbū dei: si dolose omisero semināre in parrochia sancti ꝛQuintini vt q̃dā mihi exosi per alios sine remorsu grauētur non videor magis obligatꝰ antea parrochianos illius eccl̄ie instruere plꝰ q̃ de alijs curis vel oppidis vbi populꝰ eq̃ eget diuini ꝛbi pabulo: qm̄ possī videlicet libere alios adire ⁊ deo eque vel plus fructificare. Item sint duo: quorū alterū solū possum ab iniuria defendere. a. videlicet ⁊ b. ⁊ omitto ꝓpulsare iniuriam ab ipso b. qz eū ꝑ nūc odio: hic dolo facio. ⁊ tū certū est in nullo ipsī teneor: Etiā ⁊ si dolus aliquid faciat ad hoc: vt quis incidat canonē. Si quis suadēte qui canon recꝛit diaboli suasum ⁊ ita vt arguunt doctores animū dolosum: nihil tamē facere videtur quo ad incidere obligationem restituendi: cū sine culpa ex aliquo facto suo possit alteri ad restitutionē obligari: ⁊ ex dāno dato per culpā sine quocunq; dolo. Interdū etiā vbi dolo abstulerit non tenet: puta cum res sua fuerit quam putabat alienam. Dico igitur cum cōmuni opiniōe siue dolo aut sine dolo omiserint ꝓhibere damna facultatis honoris aut virtutū: non cōstituuntur ex hoc debitores hominū: sed soliꝰ dei: ⁊ q̃ q̃ hoc peccatum non minuat laqueū tamē adimit quoniam multos inuolueret: si post peccatum manerent hominibus ad reparationē obligati huius simile dosi non potaui siti entem: si non paui esurientē ⁊c. pec caui. sed eius non teneor ꝑpter hoc postmodum dare quantū obligabar cum prius sitirēt vel esurirēt. ¶ Et ad rationes adductas dico. Ad primā q̃ vtiq; reus cōstituitur deo rerum ablatarum: id est ꝑ rebꝰ ablatis: sicut in necessitate animarum pereuntiū id est ꝑ animabus pereuntibus: sed non obligatur specialiter ad reparationē damni illati. Nec interest solum hoc inter priuatas personas ⁊ eos qui publica fungunt auctoritate seu potestate prout ibi assumitur: sed etiam in potestate constituti sunt ad hoc specialiter obligati: ⁊ non possent pro tunc operā dare alteri magis fructuoso vel meritorio in se. ⁊ sic etiā tenētur dam na reparare non alij. Ad secundam illa vsura talenti vtiq; petēda est a deo: seu omissio eius nō obligat nos specialiter vni homini: sicut nec talē tum creditum est pro vnius dūtaxat hominis vtilitate: sed ad vtilitatem eccl̄esie: prout vult glossa iterli nearis sup verbo prime ad Corinth. xij. vnicuiq; datur manifestatio spiritus ad vtilitatē. ¶ Ad tertiā. Inuadere ab Ambro. metaphorice sumitur vt idem sit q̃ sic peccare: vt aliena inuadēdo rapere: ⁊ hoc nō arguit aliquam obligationem restituendi. quemadmodum nec odium fratris quod tamen homicidium dicitur ⁊ parilis forte pene cū interfectiōe. de ꝓhedi. §. c. Homicidiorum. ¶ Ad quartam similiter dico q̃ solum probat peccatum non obligationē contrahi de resarciendo damno.

AGredior casus speciales. Et primo q̃ro Utrū capta in bello possint licite retineri vl debeāt necessario restitui. Et cadē dubitatio est de dānis reparādis. ¶ Respōdeo: q̃ in bello iusto capta licite retinent. Iuxta l. si q̃d bello. ⁊ l. hostes. ff. de captiuis. ⁊ cap. Jus gētium. §. dist. ⁊ expressius insti. de re diui. §. Item que ab hostibꝰ. vbi dicitur q̃ iure gentium que ab hostibus capiunt statim nostra fiūt adeo vt etiā liberi homines in nostrā seruitutem deducantur ⁊c. Et Ambro. lib. de patriarchis dicit: prędā vt q̃ fuisse in potestate victoris Abrahe. q̃ recu sauerit aliq̃d accipere. xxiij. q. v. Dicat. Sed in bello iniusto quicq̃d acceptū fuerit: necessarium est restituere cum huiusmodi per violētiam occupētur. de iureiurā. sicut. ij. Nec miseretur dominus non redditis eis quibus specrāt huiusmodi rapine. Ezechiel. xxxiij.

Bellū autē dicitur iustū ex quinq; causis requisitis ad iustitiam belli: inter quas prima est q̃ psona sit q̃ idonea cui. s. liceat bellare: puta secularis nō ecclīastica. xxiij. q. viij. clerici. ⁊ ca. Cōueniot. nisi in necessitate ineuitabili. ¶ Secūda res vt scilicet bellū fiat ꝑ rebus recuperādis: quoadusq; videlicet fuerit satisfactū. ¶ Tertia causa: puta q̃ fiat pro causa necessaria: vel saltē licita. xxiij. q. viij. Si nulla. ¶ Quarta animus: vt scilicet nō fiat odio seu animo vlciscendi: sed ꝓpter iniuriam ꝓpulsandam: coꝛrectionem: iustitiam aut huiusmodi. Hocendi enim cupiditas: vlciscēdi crudelitas: implacabilis animus: feritas rebellandi: et libido dominādi iure culpantur in bello: vt dicit August. cōtra Manicheos. xxiij. q. j. qui culpantur. Nam Joannes nō iubet ab armis decedere milites: et Chriſtꝰ tributa Cesari monet reddi: qz ꝑpter bellū necessario militi stipendiū debetur: vt subditur ibi in illo capitulo

Quid culpaꝫ alle. ¶ Quinta legitima auctoꝛitas puta vt indicaꝫ auctoꝛitate pꝛincipis: oꝛdo em̄ naturalis moꝛtalium paci accōmodatus hoc possit: vt suscipiendi belli auctoꝛitas: atq; consilium penes pꝛincipes sit dicto. c. Quid culpatur. Sine enim legitime auctoꝛitatis interuentu bellantes: non sunt hostes: sed latrūculi. ff. de verb. sig. l. hostes. Et ponuntur etiam iste cause in glo. xxiij. q. ij. in summa. Sed etsi defectus harum conditionum arguat belli iniustitiam: non tamen semper ob hoc bellantem astringit ad restituendū q̃ abstulit: vt dicit Ad onaldus et cōiter Sūmiste titu. de Bello. Si enim causa subsit ⁊ auctoꝛitas interueniat legitima: quocūq; aio si ue vlciscendi siue alias verisīl siue ecclesiastica persona siue secularis: non tenet restituere ⁊c. vt cōcoꝛditer dicunt omnes. Sed si desit naturalis causa rerum. s. recuperandaꝝ: iniurie pꝛopulsande: vel coꝛrectionis inferende: quacūq; auctoꝛitate fiat: a quacū q̃ persona: quocūq; animo: tenet restituere: non solū q̃tum abstulit: sed q̃tum pꝛimum damnificauit.

Sed dubiū videtur si causa subsit ⁊ desit auctoꝛitas: an teneatur restituere. (verbi gꝛa. Aliquis tenet mihi centū: ergo admotis armis aufero ipsī in frugibus vel peccoꝛibꝰ ad centū. An teneoꝛ restituere.) Et videt q̃ sic si rem suā alias recuperare pōt ꝑ iudicem: si em̄ nō possit cōis sententia doctoꝝ est: q̃ eā furto siue dolo ⁊ scandalo vel vi possit auferre. notat Jnuo. in. c. Olim de rest. spo. et Panoꝛ. in. c. sicut tertio de Jureiurā. ⁊ Doc. theologi dist. xv. ⁊ xxv. quarti. Pꝛimum ꝓbatur: qz tunc cadit a rei dīio. L. vnde vi. l. si quis in tātū. ff. q̃ me. cau. l. extat. xvj. q. vj. placuit. a quo solum excipitur cum quis alias per iudicē nequiret rem suā recuperare ⁊c. vt vult glo. j. dist. c Jus gētium. Juxta. §. si debitoꝛē. l. ait pꝛetoꝛ. ff. que in fraudem credi. ⁊ c. j. xxiij. q. j. Sed etsi in foꝛo iudiciali iuste possit ad rei amissionē condemnari: dico tñ in conscīētia ante condemnationem ad hoc neminem teneri: qz est constitutio penalis. Ad penas autem iure statutas non tenemur in foꝛo conscientie ante ꝓdemnationem. Juxta c. Fraternitas. xij. q. j. ⁊ notata p glos. que cōiter ad hoc allegātur a doctoꝛibus. Sed q̃d: si sine rōnabili causa ciuitas aut patria inuasa fuerit ꝑ alios etiam superioꝛis auctoꝛitate non interueniente: an teneaꝫ restituere si vltra seu in pluri dānificauerit inuadentes q̃ extendāt se dāna que passa est. ¶ Respondeo. Cum vnicuiq; naturaliter liceat se ⁊ sua defendere cum moderamine inculpata tutele resolutio huiꝰ capienda est ex hoc: an excesserit moderamen iuste ⁊ inculpate tutele. qm̄ si sic: tenetur in vtroq; foꝛo resarcire: q̃tum moderamen ipsum excessit: et non vltra. c. Olim de restitu. spoꝛ. immo vim vi repellere: etiā in clericū si incontinenti fiat: lz sine metu excōicationis. de sentē. excōi. Si vere cum hoc oēs. ll. oīa iura permittant. Et dicit Panoꝛ. in dic. cap. Sicut pro vi illata rebus (alias vero) liceat manus injicere in clericos: dum non pꝛocedatur ad occisionem vel alia scua. de homi. c. Suscepimus. Si vero excedat modū incurrit excōmunicationem: qz si laici mādato pꝛelatoꝛum clericos violenter capiāt excommunicationem incidunt se eoꝝ violentia in āplius se extendat q̃ defensio: seu rebellio extendit clericoꝝ. de sẽten. excō. vt famem. Est autem moderamen inculpate tutele quādo ea tātum adhibētur sine quibus homo in se vel suis verisimiliter maneret indefensus ⁊ ergo si quis percutientem se repercutiat qui verisimiliter non erat amplius cum percussurus non est ibi moderamen ⁊c. neq; tius defensionis: sed vindicat se non defendit.

Sed an ne etiā in bello iusto qđ ꝓncipis auctoꝛitate indictū est/ oporteat hoc seruare moderamē: vt scienter nō liceat plus cape q̃ suū quod ꝑsequī. Respōdeo q̃ non: qz tunc quicq̃d vltra soꝛtitus fuerit. cedit in penam eius a quo suū iure belli recuperare cogitur: ⁊ totū pꝛincipis auctoritate iusta ratione ipsī ꝓfertur. Cum vero pꝛiuata auctoꝛitate quis aliū bello impetit: cuius non est superioꝛ: nulla eidem competit facultas puniendi alterius ꝓtumaciā vel crimē. C. de Judeis. l. nullus. ⁊. C. vt arīno vsus insi. pꝛin. interdi. sit. l. j. Jdeo q̃cquid vltra suum ab alio detentum assecutus fuerit: iniuria habet: ⁊ ita tenetur restituere.

Sed cum simplices regulariter ignoꝛent an dīs eoꝝ pꝛscripserit iura ꝓncipis: ⁊ etiā an bellū solū indici habent ab eo q̃ superioꝛē non recognoscit. An in foꝛo cōscientie inducendi sint restituere quicquid in bello tali ceperint? ¶ Respondeo cum penes eos neq; sit auctoꝛitas indicēdi bellū neq; consiliū iuxta verbum Aug. allegatum q̃diu ꝓbabiliter ꝓsumunt bellū iuste indictū esse. licite oīa retinēt q̃ q̃ sua nō fuerint. Jgnoꝛātia em̄ ꝓbabilis facti excusat: ⁊ etiā iuris positiui apud eos qđ hoc pmissum est ignoꝛare: vt militibus: minoꝛibus: mulieribus: et rusticis. de quo in gl. j. q. iij. turbatur. §. Notādū/ ⁊ que sit inter. iij. illas personas distātia: quo ad lucrū captare: ptz ibidem. Si vero lesam habuerint conscīētiam: nō solum ꝑ iudicium de iniustitia belli: sed etiā ꝑ solum dubium nō possunt permanente illa conscientie lesiōe salui fieri nō restituē do: quemadmodum nec ei qui dubius de validitate matrimonij: nihilominus exigit ꝓiugale debitum. c. Dominus de secun. nup. ⁊ c Jnquisitioni. de sentē. excō. Nec obstat verbū Augu. lib. de fide ⁊ operibꝰ de iure ꝓdiꝛum. Tā diu quisq; bone fidei possessoꝛ rectissime q̃diu se possidere ignoꝛat alienū: cū vero scierit nec ab aliena possessione recesserit tunc male fidei perhibetur: tunc iuste iniustus possessoꝛ vocaꝫ ⁊c. xxiij. q. ij. Si virgo. de quo in. c. Oē. de ꝓscript. multū gloꝛiatus est pa. ⁊ē. Quia nō loquiꝫ Augu. de ignoꝛantia pure negationis: sed pꝛaue dispositionis: qz scilicet erret credendo hoc suū esse. Non em̄ fuit tam demens Aug. vt crederet submittentem se dubie operationi non peccare cōtra maximam oīm doctoꝛū. Qui submittit se discrimini moꝛtalis peccati: eo ipso moꝛtaliter peccat. Juxta illud Eccles. iij. Qui amat periculum peribit in illo. Verum nō assero eū moꝛtaliter peccare si stante dubio velit retinere quoadusq; inquirendo possit de dubio certioꝛari: cum certioꝛatus ⁊ vbi certioꝛ reddi non posset: intendit restituere: sed si animo simpliciter retinendi: iam peccat etiam si suum sit.

Quīto dubitatur. An ne pace cōposita ꝑ ꝓncipes seu duces belli: ⁊ oībꝰ hinc inde remissis: tute possint hoīes ꝑ quoꝝ ꝓte bellū erat iniustū tenere occupata: vel obligenī nihilominꝰ restituere. ¶ Respondeī is q̃ bellū iustū fouet teneī ꝓcurare ꝑ viribus suis: vt satiffiat suis hominibus vbi autem hoc nō poterit ꝓcurare ⁊ sui ꝓtradicant: nō ꝑt de dampnis q̃ passi sunt in incendijs ⁊ rapinis cōpo-

e. j.

Mag. mcg nō in opp. ten ba Gilb. bri.

Universidad de Deusto Biblioteca
FACULTAD DE TEOLOGIA Univ. de Deusto BILBAO

Universidad de Deusto
Biblioteca

niere.art.l.j.C.de trãfactionis placitũ.z.l.pẽs.C.de transactionib⁹ z c.fi.de ma.z obe. Et est rõ:qz cuni nõ possit ꝓnceps ꝑ se tñ extorquere non põt etiam illud eis dissentientib⁹ alteri remittere vel donare. Nisi forte aliter pax haberi nõ possit:qñ tunc vtiliter gerit vtriusq; ptis negociũ quo casu dicit Hostien.intelligi posse l.Cõuentionũ.ff.de pac.cũ publica cõuentio est q̃ fit per pacẽ:quoties inter se duces belli quidã paciscũtur. Allegãt quidam ꝑ isto notata in.l.fi.C.ti cõtrarius vel vti.pub.z in.c.Que in ecclesiaz.de ꝓsti. vbi doctores cõiter notant q; ex rationabili causa põt princeps vni rem suã auferre z donare alteri.nulla sũt videl iustior causa dari posse q̃ fauor publicus in iusto bello:sed si istud intelligant vt ꝛba ꝓtendere videnl:q; princeps hoc possit non ꝓpensando in alijs ipsis dãnificatis: videtur penitus improbabile: qz sicut eleganter tradit Beat⁹ Thomas prima secũde.q.xcvj.ar.iij.per ꝓparationem ad bonum humanũ. Ex tribus põtesse lex iniusta. Ex fine auctore:z ex forma. Primi cũ non ordinatur ad cõem vtilitatem: sed priuatã ꝓmoditatem vel gloꝛie vel cupiditatis aliquoz. Secũdi:cũ ab eo lata est qui iuris condẽdi nõ habuit facultatẽ. Tertij:cũ etiã ad cõem vtilitatẽ ꝑsit inequaliꝛ tñ onera subiectis distribuit:z huiusmodi nõ sunt leges:sed potius violentie/cũ vt Aug.inquit lib. De libero arbitrio:lex esse nõ videt.si iusta nõ fuerit:nec obligãt tales leges in foꝛo ꝺscientie:nisi forte ꝓpter scandalum vel turbationẽ vitandam: propter quod etiã homo iuri suo debet cedere. Juxta illũ Mat.v qui angariauerit te mille passus: vade cũ eo alia duo: et qui voluerit tibi tunicã tollere da ei z palliũ.ergo si militer hec cõuentio vel trãfactio principis violẽta quedã oppꝛessio est damnificatoꝛ:nisi compensando eos ꝓportionabiliter ad dãna onera remittat: vel detoꝛi reparationem eis faciat:cũ alias equaliter subiecti inequaliter ferrent onera ipsius cõmunis. Hec obstat si pace non cõposita funditus fuissent destructi:z sic vtiliter eoꝝ negociũ gestũ est: minus dãnũ admittẽdo vt maius euitẽt. Tũ qz hoc iure nõ contigisset sed de facto z mansisset eis ꝓtra inuadentes actio sua repetẽdi:quã trãfactiõe sua tollit ꝓnceps. Tum scõo:qz nõ solũ eoꝝ negociũ vtiliter geritur: sed totius cõis:quoꝝ multi seruanl indemnes pace cõposita alias dãnificãdi p guerras:vt ergo solitudinem nõ foꝛtunl ita nec totum debẽt ferre onus.

Preterea dico secũdo q; etiam re tartis dãnificatis ꝓncipem: quãto ꝓportionabiliꝛ ex cõparatione ad cõe debuissent ad componendam pacẽ minus contribuere non deobligãtur inuasoꝛes ꝓ quoꝝ pte bellũ erat iniustũ quo minus teneanl q̃ tũ rapine abstulerũt z damni intulerunt restituere. Quia vt exꝑsse ponit ꝙuentio seu trãfactio fit nõ libere:sed metu dãni grauioꝛis: quia videlicet aliter pax haberi non posset:talis autẽ remissio in foꝛo cõsciẽtie nõ liberat:sed illa dũtaxat q̃ libere facta est: nõ dolo sed fraude extoꝛta. Et ergo si quis mentiaꝛ se pauperem cum nõ sit:z sic remissionem debiti extoꝛserit:vel nihil velit soluere nisi pars remittaꝛ nõ liberat in foꝛo aĩe huiusmodi remissio: vt habet communis sententia doctoꝝ. Talis enim remissio vel trãfactio dolo vel tali metu extoꝛta: nihil est aliud q̃ colligatio quedam impietatis z fasciculus depꝛimens:qua videlicet non tutari possit innocẽtis oppꝛessionis noxius in foꝛo aĩe:que oĩa soluere opoꝛtet ꝓ adipiscenda salute. Esaie.lviij. Dissolue colligationes impietatis solue fasciculos deprimẽtes:z Esaie.x. Veh qui cõdunt leges iniquas:z scribẽtes iniustitias scripserunt: vt oppꝛimerẽt pauperem in iudicio:z vim facerent cause humilium populi mei. ¶ Sed dicis foꝛsitã:de isto culpat Host.theologos ti.de vsu.dicẽs. Si quis alteri iniuriaꝛ admittet q̃libet theologus q; possit concoꝛdia tractari et parcius q̃ debeaꝛ ex pacto remitti: aliter ti. de trãfact. esset inutilis:z quare nõ idem in vsura vel alijs certe qui nimis emũgit elicit sanguinẽ z ideo ne paret aĩabus laqueũ.xxvij.q.j. de Viduis secũdo recedit a theologis. ¶ Respondeo. Nõ credo aliquẽ theologoꝝ aut Juristaꝝ tenuisse q; sit necessarium debitori totum debitum offerre facto seu reipsa:sed quo ad animi ꝓparationẽ:ita vez q; vbi creditoꝛ nollet liberaliter prẽ remittere totũ solueret:q̃tũ sibi possibile fuerit.q; aũt sine hoc nõ possit penitere ptz: qz ad verã penitentiã tria requiruntur:vez dolꝛ de patratis:ꝓpositum amplius nõ peccãdi z ꝓpositũ ꝓ loco z tpe confitendi. In secõo aũt includitur ꝓpositum cessandi a qualibet detentione alieni. Preterea ꝓpositũ non reddẽdi:vbi alias creditoꝛ nollet remittere est furtũ cozdis quẽadmodũ velle furari si posset impune. De pe.dist.j. Si ꝓptera nõ furaris. Et ideo recte limitat Dinus verbũ glosse in reg. pctis. dicentis q; vez nisi vel remissum fuerit vel restituaꝛ q; hoc vez est dũ vsuraꝝ alias paraꝝ erat vsuras restituere. Ad qõd etiã finaliter declinat Panoꝛ.in.c. Cum tu.de vsu.nec istud impugnat Host. q̃ solũ dicit debitoꝛem liberatũ:dum creditoꝛ liberaliter vsuras remiserit:sicut ab initio liberaliter oblatũ receꝑisset/vnde dicit ibidẽ:q; bonus iudex motuz animi sui informabit ex certis coniecturis: si eñ creditoꝛ pauper fuerit z inops:vsurarius diues et potẽs:nõ ꝓsumo dicit q; creditoꝛ ipsum ex cozde libere: sed hoc facit qz vltra recupare nõ potest:z vt illud tantillũ qõ offert recupare nõ omittat Sz si diues fuerit z solitꝰ tãtũdem minus z ioculatoꝛib⁹ tribuere. ꝛc. Vez est tñ q; etsi ab initio dum ei fieret remissio ei⁹ animi erat nõ restituere vbi nõ remitteret:si remissio liberaliꝛ facta sit: non manet obligaꝰ restituere: quẽadmodũ nec is qui intẽtionis est furtim rẽ surripiendi si ꝓcibus ꝓcurare nõ possit z res ei donet: sed vere nõ peniret neq; remittitur ei pctũ donec z quousq; animum habeat omne alienum restituere.

Ex quibus omnibus concludo in foꝛo anime nõ eas solũ transactiões metu factas retractãdas esse:vbi metꝰ ꝓtinebat piculũ salutis aut cruciatus coꝛpis ꝓut in foꝛo exteꝛioꝛi decisum est l.Interpositas.C.de Trãfac.sed etiã quaslibet vbi metus talis intercessisse dignoscit qui animi aufert libertatem loquoꝝ de metu iniurioso: nõ quẽ magistratus recte infert.ff.Dõ mer.cau.l.iij.§. Sed vim atrocem accipiꝰ z eã que aduersum moꝛes bonos fit:non eam quã magistratꝰ recte intulerit. Ex hoc ꝑz q; ille qui ꝓpulsus iurauit dare.r.ex metu:q̃uis teneatur dare:alij tñ tenentur restituere:vel si nõ receperunt.r.eum a iuramento absoluere.

Sexto dubitaꝝ: Suppolita obligatiõe ex rapina:vsuꝛ:vl alijs: an ne sufficiat postq̃ cessit bonis satisfacere creditoꝛib⁹ de re manenti deducto ne egeat. Et vtq; sic. Dẽ q; iure fit:iuste,fit sed iure postq̃ cessit bonis: deducik ex ꝓꝛi⁹ acq̃sitis ne egeat:g.maioꝛ ptz qz alias posset qõ iure fit esse pctũ. Contra illud Aug. Qui peccat nõ peccat legis auctoꝛitate.xxiij.q.iij. Qui peccat. Et minoꝛ ꝑz qz disponit lex ei qui condemnatur in id quod potest deduci debere ne egeat.l.in ꝓmẽdatiõe ff. de re. iur. Inhumanum nãq; esse spoliatuz foꝛtunis suis insolidum ꝓdemnari vt habetur Insti. de acti. C. vlt. Cum vero idoneum emolumentum habuerit ex integro in id quod facere potest cum eo creditoꝛes experiuntur. Item.ff. de cessi.bo.l. Qui bonis dicitur q; bona eius qui cessit bonis non sunt secũdario vendenda:quia non debet fraudari alimentis.

In oppositum est:quod parũ interesse inter iniuste detinere vel rapere. Vñ Aug. Si ꝯdinueniste z non reddidisti rapuisti.xiiij.q.v. Si ꝯd Sed nemini licet aliena rapere: neq; etiam pro extrema necessitate:si liberali oblatiõe humili mẽdicatione:vel manuũ labore possit vite necessaria acq̃rere. ¶ Rñdeo.cum vt supra patuit animo detinere alienum inuito dño sit negatiui ꝓcepti: ꝓhibitiõis.f. furandi ꝓcepta autem negatiua obligant non solum pro semper:sed etiam ad semper non licet homini illo bñficio legis vti:quo cõtra dei ꝓhibitionẽ armatur:vt.f.de alienis vel alteri obligatis sibi deduci patiaꝰ:aut petat ne egeat. Hinc z Apo. cũ ꝓmisit:omnibus reddite debita: cui tributũ tributũ cui vectigal vectigal:cui honoꝛem honoꝛem: cui timoꝛem timoꝛem:vim ꝓcepti negatiui contexuit. Hemini quic q̃ debeatis nisi vt inuicẽ diligatis. Ad Roma.xiij.z Ezechie.xxviij.demonstrans viam impio dominus: quia possit viuere:si egerit inquit penitentiam a peccato suo fecerit q; iudicium z iustitiam:pignus restituerit:rapinamq; reddiderit in mãdatis vite ambulauerit:nec fecerit quicq̃ iniustum.vita viuet z.c.qz alias saluari nõ poterit. ¶ Et confirmaꝰ: qz nõ magis licet ꝓ vite sustentatione detinere alienũ q̃ auferre:cum vtrumq; eodem ꝓcepto sit ꝓhibitum:vez ꝓhibitione furandi:sed certum est:q; non licet ꝓ sustentatione aliena furripere nisi in extrema necessitate:vbi.f. per aliam viam non potest saluare vitam ergo similiter in proposito. Hinc glo.ait in.c. Cum tu de vsu.q; vsurarius de post cessionem acquisitis vsuris deduci non debet ne egeat:qz non debet alieno viuere. In quo concoꝛdant Raym. et alij. Idem tenet Hostiẽ.in summa titu.de vsu.q̃q̃ Summiste putant hoc limitãdum verbo. Ultrici qui dicit eum posse sumere vite necessaria. Sed hoc veritatem habet solũ de extrema necessitate:cũ aliter non ꝑt vite sue cõsulere vt ꝓdixi. Et dicit Panoꝛ.in d.c.Cũ tu istud ꝓcedere in foꝛo ꝺsciẽtie:secus in iudiciali: vbi deducẽdũ foꝛet ꝛc. ¶ Sed ne quibusdã desperationis laqueũ injiciã:aduertẽdũ est: q; etsi regulariter non licet bñficio legis quo ad hoc vti: sunt tñ quidã casus q̃bus licet. Vnꝰ est:quidã pluribus debet oĩa z oĩa que habẽt nõ sufficiunt: z vni satisfaciat:puta solummõ ꝺz artis sue instrumenta:q̃bus sibi z familie sue victũ q̃ritat:z aliqua superlucraꝰ. Iste vt tandem posset omnibus creditoꝛibus satisfacere: licite post bonoꝝ cessionem vtiq; beneficio legis ad illa instrumenta sibi seruanda quẽadmodũ sine bonoꝝ cessione omnibus etiam solutionem petentib⁹ nihilomi nus instrumẽta illa vẽdere non tenel in foꝛo ꝺsciẽtie:q̃q̃ noluerint creditoꝛes in aliquam dilationem ꝺsentire nõ credẽtes foꝛte debitoꝛis inopiã:vel quo libet timẽte q; nihil suplucrari poterit. Alius casus est si retentis vite necessarijs ꝓbabiliꝛ nouero apud ꝓsanguineos vel alios foꝛte debitoꝛes:quoꝝ debita liq̃dare nõ posset:me posse plura ꝓ curare: vñ creditoꝛibus satisfaciam:qz ꝺz.prouerb.xiij. Etiã primo suo paup odiosus erit amici diuitũ multi:q̃q̃ si istud modicũ necessitati vite seruatũ z oĩa q̃ mendicus mihi possem conquirere hic licite ꝛc. Et gñaliter quãdocũq; per hoc vtiliter gerit negocium suoꝝ creditoꝝ sancte z licite vtitur illo legis beneficio.

Ad rationẽ ante oppositum: respondeo ad ꝓbationẽ maioꝛis q; illud ꝯbum Augu. ꝺ Pertiliamũ:intelligiꝰ de lege diuina:vt ptz ex subsequẽtibus. In ꝓposito nostro loquimur de lege humana. Secũdo dico q; lz nemo peccat legis auctoꝛitate:multis tñ est pctũ vti ipsa: sed eis non tribuit ipsa lex facultatẽ seu auctoꝛitatẽ ea vtẽdi: quẽadmodum cõmunis sententia doctoꝝ habet de lege diuoꝛtij. Deu.xxiij. ꝓ tempoze legis veteris z de lege fenerãdi nõ fratri suo sed alieno. Deut.xxij. Si militer vnicuiq; ꝓpter inimicitias ꝓmissum est iudicem vt suspectũ declinare: si quis tñ hoc in liquido debito vbi nullum sibi imminet grauamẽ fecerit:sed vt dilationem per hunc modum vel terminoꝝ multiplicationẽ extoꝛqueat:certũ est peccat nõ legis auctoꝛitate q̃ ad publicã vtilitatẽ recte statuta est z oĩbus sui vsum ꝓmittit:ne maioꝛi discrimini exponaꝰ ipsum ꝓmune seu hominũ cõmunitas: sed lege solũ ꝓmittente z̃. ¶ Ꝺ istud videꝰ illud Exo.xxij. Si pignus a ꝓximo tuo acceperis vestimentũ ante solis occasum redẽs ei: ipse enim solũ est quo operiꝰ indumẽtũ carnis eius: nec hz aliud in quo dormiat: si clamauerit ad me exaudiã eũ qz misericoꝛs sum. Et Deute.xxiij.ꝺ. Non accipies loco pignoꝛis superiozẽ aut inferiozem molã:qz aiam suã apposuit tibi:qz.f.vtraq; mola necessaria est ad terẽdum frumenta:vñ fit panis.z idẽ iudiciũ est de alijs vtensilibus necessarijs ad ꝓparandũ cibum: vt dicit Rabbi Salomõ:z post eum Lyra:licet hoc exꝑsse non sit gra exẽpli.q̃ licet homini citra extremã necessitatẽ hoc retinere nõ satisfaciendo creditoꝛibus seu restituendo aliena.z sic maxime poterit ab q̃ ꝺscientie scrupulo legis bñficio ad ꝺsimilia vti. ¶ Respõdeo negãdo ꝓñam.z ratio est qz licet creditoꝛ si abũdans fuerit teneaꝰ ad hmõi opa misericoꝛdie: nihilomin⁹ vbi omiserit:nõ est alteri facultas capiendi vel detinendi illud quod alius tenel ei ꝓcedere quẽadmodũ circa extremã necessitatẽ non lz mendicanti a diuite vi ctualia rapere:q̃ sibi sine pctõ non denegaꝛet latius deduri circa ꝓncipium huius materie. ¶ Ex his ꝑz quid dicendũ sit de his qui bonis cedere non tenenl: sed in exactione creditoꝝ eis absq; cessiõe deduci habet ne egeant vt.l.miles.ff.de reg iur. quod ẽm glo. z doct extẽditur ad milites celestis militie:puta clericos:qz nisi reipublice necessitas aut simile eos releuet non videntur immunes a peccato.

Septimo dubitatur. Quid faciet cõfessoꝛ si cõfitens nolit ad statim q̃uis possit opoꝛtunitate habita totum restituere: sed annuatim vel mensatim aliquid:quem si confessoꝛ recusauerit absoluere nihil simpliciter volent soluere? ¶ Respondeut communiter summiste post Hostien. q; potius absoluet eum recepta promissione z iuramẽto q; sic faciet:qz tunc vtiliter gerit negocium vtriusq; z cõfitentis ne eum in desperationis laqueum precipitet:z creditoꝛis qui alias nullam solutionem perci-

Universidad de Deusto
Biblioteca

peret. Sed male attendunt isti verbum Apostoli ad Roma. ij. Et nō sicut blasphemamur: vt aiunt nos quidem dicere: faciam⁹ mala: vt indeueniant bona: quoꝝ dānatio iusta est: cū diu esm̄ pfitens est ppositi seu animi non restituēdi omnia: etiā vbi facultatem habeat ⁊ opꝛtunitatem: manet in peccato: illicituꝫ est autem ministrare sacramentum ei quem scimus pmanere in peccato. Iuxta illud Matthei. vij. Nolite sanctum dare canibus: neꝝ mittatis margaritas ante porcos ⁊ c̄. immo grauiter decipit confitentē: qui ignorantia crassa ⁊ nō excusante a nouo peccato recipiendo in tali indignitate sacramentū ipm̄ volet taliter dispositus recipe: ⁊ eo forsan statu morietur absq; scrupulo deducēdus pculdubio ad inferos: vbi admonitus ⁊ eruditus de suo pctō ⁊ indignitate: etsi forte ad tēpus desperaret: finaliꝛ cooperante dño ad coꝛ redieꝫ vere peniteret. Eligere itaq; debet sacerdos esse bonus odoꝛ Christi in ijs qui peunt: ⁊ in ijs qui salui fiunt: alijs odoꝛ vite in vitā: alijs odoꝛ mortis in mortem. ij. ad Corinth. ij. et ob nullam vtilitatē tpalem quam creditoꝛibus pcurare posset seipsum ⁊ confitentem inuoluere peccato. ¶ Nec obstat q̄ vbi etiā tentaret: eū vere sacramentaliter nō absolueret cū ⁊ ipse intēdat taliter dispositio absolutionem sacramentalē impendere ⁊ alius recipere: ⁊ ita ex illo pposito vteꝝ committit contra reuerentiam debitam sacramento.

Octauo dubitatur: vtrū omnis

vsura sit obligata restitutiōi siue pactū aut insinuatio p parte vsurarij precesserit: siue dūtaxat coꝛrupta mens habendi aliquid vltra sortem: quam. s. mutuo dedit. Et videtur q̄ illa vsura mentalis ex sola spe: vel animo recipiendi vltra sortem nō obligat ad restitutionē. Primo qꝛ in simonia mētali sufficit p penitentiam satisfacere creatoꝛi: ⁊ non oporter restituere. ergo similiter in vsura mentali. Antecedō videtur ter. in ca. fi de simo. vbi premittens de acquisitione temporalium et spiritualium nullo pacto: sed affectu animi pcēdente: dicit q̄ hoc casu sufficit delinquentibus per solam penitētiam suo satisfacere creatoꝛi. Et consequentia tenet: qꝛ eque videtur iure diuino ꝓhibita vsurarium ⁊ simoniacum lucrum vt enim ait Luce. vj. Mutuū date nihil inde sperantes ita Matthei. x. Gratis date gratis ⁊ c̄. Et confirmaꝫ: qꝛ in venditione sola intētio coꝛrupta defraudendi emptoꝛem in precio non obligat venditoꝛē ad aliquam restitutionē emptoꝛi faciendam si nō interuenerit realis deceptio ergo sola intentio coꝛrupta habēdi aliquid vltra sortem etiam non obligat. ⁊ c̄.

Ad oppositum videtur ex text. in

ca. ꝓ suluit de vsu. vbi loquēs de ijs qui sine omni cōuentione eo pposito mutuū tradunt vt aliquid recipiant vltra sortem: q̄ hmōi in lege male agunt et ad ea q̄ taliter accepta sunt restituenda in animaꝝ iudicio sunt efficaciter inducendi. ¶ Dicit quoꝛūdam opinio: q̄ sola mentalis vsura siue coꝛrupta intētio: nisi sit insinuata seu aliquo exterioꝛi signo inotescat soluendi vsuram non obligat vsurariū ad restitutionem. vnde dicit Scotus. xv. disti. iiij. Solus animus sine pacto verbali vel alio signo equiualēti ostendente debitoꝛi q̄ non mutuaret sine spe lucri: non facit illū recipientem vltra sortem sine pacto habere alienum: et ita nec obligari ad restitutionē. et Rich. eo. lib. ⁊ dist. Si fiat sine pacto ⁊ insinuatiōe intētionis non teneꝫ restituere accipiēs vltra sortē q̄uis peccet si coꝛruptā habuit intentionem plus habēdi: puta si pncipaliter mutuauit in spe lucri: non aūt si secūdario. De vsu. c. Consuluit. in glossa. Sed cū insinuatione intentionis non ls: qꝛ tūc est quasi quoddā pactū interpretatiue: qꝛ ex hoc p̄sumit mutuum accipiens: q̄ si non daret aliquid vltra sortem non mutuaret et. Unde si aliquid dat mutuanti non est liberalis donatio: sed quasi sub conditione coacta.

¶ Sed saluo semper iudicio melius sentiētium: hec opinio non videtur indistincte vera: qꝛ quandocunq; lege dei pꝛohibeꝫ: non solum ipsa acquisitio: sed etiā ipsum lucrū iniustū: qcūq; illud ceperit est obligatꝰ restituere: sed lege dei ꝓhibeꝫ nō solum vsuraria acquisitio sed ⁊ ipsum lucrum vsurariū ergo maiꝰ pꝛs quia illa est ratio quare pꝛocurās quascūq; elemosynas vel quodcūq; beneficium p hypocrisim vel simulationē sanctitatis teneꝫ illas restituere ⁊ nō ille q̄ mercando lucratus est die festo: qꝛ hoc lucrum in scō casu nō est pꝛohibitum q̄uis taliter lucrari sit ꝓhibitum: vt communiter dici solet quod meretrix turpiter facit q̄ est meretrix: sed non turpiter accipit: hoc est: lucrum ipsum nō est iniustum. Et minoꝛ pꝛ̄ per illud Ezech. xiij. c. Ubi dīs ostendens quomodo filius iniqui patris non morietur: si ipse legē seruauerit: inter cetera dicit. Si virum non cōtristauerit pignus non retinuerit: rapinā nō rapuerit: panem esurienti dederit: ⁊ nudum operuerit vestimento a paupis iniuria auertit manuꝫ suam ⁊ c̄. vsuram et superabundantiam non acceperit: hic non moriet in iniquitate pr̄is sui. Ex quo manifestum est ipsum lucrum vsurarium in lege pꝛohibitū esse. ¶ Et confirmo: qꝛ nisi. Luce. vj. pꝛohibitum sit vsurarium lucrum (vbi ꝺr mutuum date: nihil inde sperantes: vbi primum est in multis casibus cōsilij sed scīm semp pꝛecepti. Sicut vouete et reddite dño ⁊ c̄. de quo in ca. Magne. de vo. ⁊ vo. redemp.) nusq; in lege noua fundatum esset: quod vsurarius certam qui pacto vel intentiōe vel spe lucri exp̄ssa vsuras extorserit: obligeꝫ restituere: qđ cum absonum sit et ꝓtra oīm sanctoꝝ patrum interpretationem oporter fateri intellectum spiritussancti esse q̄ lucrum ipsum vsurariū ibi sit ꝓhibitū non sola vsuraria acquisitio. Sed lucrū est vsurarium: siue ꝓpter pactū factū aut fiēdū detur siue recipiaꝫ ꝓpter mutuū: ergo ex sola intentione coꝛrupta vltra sortē recipiēs teneꝫ restituere.

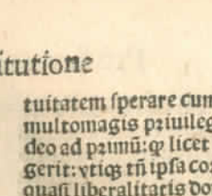
Circa hoc tamen est aduertendū

q̄ ille extreme opiniones huius materie possunt ad aliquem concoꝛdiam trahi: q̄ aliq̄n intentio coꝛrupta dat causam acceptioni vsurarie seu vltra sortē; aliq̄n nō dat causam. Exēplū secūdi: vt pono q̄ mutuaui pꝛincipaliter spe recipiendi vltra sortem: sed pꝛiusq̄ aliquid mihi donaꝫ muto animum et nollem quouis modo p mutuo pꝛestito aliquod munus accipere: sed liberaliter oblatum recipio: alias etiā recepturus si mutuum non dedissem: ⁊ certū est tunc non obligoꝛ restituere. quo casu pcedit opinio Richardi et Scoti. immo nec sic obligarer ad restitutionē vbi pꝛius pepigissem: ⁊ postq̄ renūciassem ipsi pacto ex liberali donatione aliquid ex tali suscepissem. Exēplum pꝛimi pono: ex benuolentia ⁊ amicitia mutuaui: nihil me sperās receptuꝝ: postq̄ tamē mihi vltra capitale aliquid offerꝫ suscipio illud pꝛo mutuo qđ ei dedi: seu ad causam mutui data: ⁊ tunc obligoꝛ restituere: qꝛ ex animo accipientis est vsurarium lucrū: q̄uis alius forte doneꝫ liberaliter. Et

p̄ isto est ad literam textus. c. Consuluit. de vsu. dicens patere ex euangelio Luce q̄ hoies sine oī conuentione p intētione lucri quam hīt in lege iudicādi sunt male agere. Et ad ea que talr sunt accepta in animaꝝ iudicio efficaciter sunt inducēdi restituere nullam mentionē faciens an intentio fuerit exterioꝛi signo mutuum capienti insinuata: vel nō: sed dicit que taliter accepta vbi notat verbum taliter.

Ad rationes ante oppositū: Ad

pꝛimā respōdeo. Et si doctoꝛes canoniste multū laboꝛent dare differētiā inter mentalem simoniam de qua ibi textus: ⁊ mentalem vsurā: quare. s. in pꝛima non requiratur restitutio: in secunda requiraꝫ. vnde Panoꝛ. in dic. c. fi. repulsis aliorum opinionibus de cā diuersitatis tādem dicit. Male pōt dari ratio diuersitatis: nisi dicam⁹ illud iudicium in odiū vsurarum: q̄ si hoc esset permissum daretur sepe materia figmentis vt sine pacto pꝛoluerent vsuras: vel vt restringuatur hoc capitulum ad simoniam ꝓhibitam ex constitutione ecclesie: vel vt intelligāt in affectuꝫ ⁊ spe secundaria ⁊ non pꝛimaria: ⁊ hoc esset tuti⁹ tenendū: vt vbi fuit intentio pꝛincipalis immineat restitutio. ¶ Sed meo iudicio videoꝛ deprehendisse vltra illam rationem diuersitatis magis ꝓbabilem: videlicet qꝛ restitutio simoniace acq̄sitoꝛ fieri habet ecclesie que in hoc facultatē habet ius suū remittere si vult sed restitutio vsuraꝝ debeꝫ personis pꝛiuatis a quibus vsure fuerūt extorte: quā obligationē neꝝ Papa neꝝ Imperatoꝛ neꝝ ecclia vniuersalis sine alioꝝ assensu remittere pōt. Longe igit disparest ratio de mētali simonia ⁊ vsura. Sed nec certum est an in simonia mentali non obligeꝫ homo resignare et restituere quod taliter acq̄siuit: immo ex textu ipso ne posterioꝛ clausula partis decise pꝛioꝛi repugnet videꝫ clausula per solam penitentiā: solum excludere mutationem monasterij vel loci ꝓut generale consilium de simoniacis statuerat dicit em̄ textus q̄ mandatum apostolicum quod certe erat super facultate dispensandi ꝑm constitutionem consilij generalis: de quo in. c. Quoniam. eo. ti. etiam ad abbates extenditur. ⁊ ad resignationes temporalium ⁊ spiritualium que nullo pacto sed affectu animi pcedente taliter acquiruntur: subiūgens in quo casu sufficit delinquētibus p solam penitētiam. ⁊c. q̄ si absolute dicaꝫ sola penitentia sine quocūq; alio sufficere tam non extenderēt mandatū ad resignationes temporalium ⁊ spiritualium taliter acquisitoꝝ. Intendit ergo per ly solam solitudinē excludere dispositā in filio gr̄ali nō restitutionem et resignationem ad manus facultatē habētis dispensandi. ¶ Ad confirmationem dico q̄ etiam sola intentio coꝛrupta asseq̄ndi aliquid vltra capitale non obligat hominem ad restitutionem: sed ipsum vsurarium lucrum ex tali intentione coꝛrupta secutum: quemadmodū ⁊ ibi ipsa exterioꝛ deceptio: non solus animus decipiēdi. ¶ Sed contra predicta fortius instatur ex verbis Gregoꝛij in registro. Et⁹ oblatio nullam culpe maculam ingerit que non ex ambientis petitione pcessit. ꝯ. q. ij. sicut. ergo si intentio coꝛrupta non fuerit aliquo mō insinuata nō videtur homo obligatus restituere quod vltra sortem accepit. Et confirmaꝫ p illud. ꝯ ad Corin. ix. Debet in spe qui arat arare: et q̄ tritturat in spe fructus pcipiēdi. Ex quo Apost. cōcludere videꝫ eum qui seminat spiritualia posse sperare tpalia. ergo multo fortiꝰ ei qui mutuet ls gratuitatem sperare cum seminatio spiritualiū sit opꝰ multomagis pꝛiuilegiatū q̄ dare mutuū. ¶ Respō deo ad pꝛimū: q̄ licet illa oblatio nullam maculā ingerit: vtiq; tñ ipsa coꝛrupta intētio / si nāq; caperet quasi liberalitatis donuꝫ nullo mō peccaret: sed vbi ceperit aut pꝛius sperauerit p mutuo susc̄ipe sicut in ꝓposito ꝺr. peccaꝝ: si quid gr̄e tantū mō causa nō exactus neq; petitus oꝛdinati⁹ episcopo offert: si eps recipit p oꝛdine collato simoniam ꝓmittit. Hā secundus Canon sctoꝝ apostoloꝝ / actꝰ coꝛ / tertius ⁊ quartus li. Regum: altenū omnino a sacerdotio pnunciant eū qui aliquando dederit vel acceperit pecuniā siue ante manus impositionē siue post. Accipere em̄ est q̄cūq; accipe. ꝯ. q. ꝯ. eos q̄. Et q̄ Canō ille limitari non debeat ad donationem vel acceptionem ex pacto pꝛout glo. illum limitat in. c. quā pio. ꝯ. q. ij. in verbo Postmodum patet: qꝛ sic Giezi simonie vitium non commisisset. ¶ Ad secundum dico q̄ aliud est arare in spe et p spe: vnde glo. interli. super verbo in spe dicit: nō pro spe: cum enim de quolibet liceat sperare quod faciet oē illud ad quod obligatus erit: ⁊ sciā ex bñficio mutui hominē obligari ad gratiā cōsimilem vel maioꝝ ē possum licite sperare ⁊ sic facturus sit: sed non debeo p illa gratia sperata dare mutuū. Ideo cū saluatoꝛ pmisit: si mutuū dederitis: his a q̄bus speratis accipe q̄ gr̄a erit vobis. Nam ⁊ peccatoꝛes fenerant pcōzibus vt recipiant equalia subintulit. Verūtamen diligit inimicos vestros ⁊ bñfacite ⁊ c̄. ⁊ mutuū date: nihil inde sperantes. i. non p spe retributiōis in pꝛesenti ⁊ erit vobis gratia ⁊ c̄. vnde illud opus non tantum caret gratia apud deum: sed meretur interdum suppliciū vt dare elemosynam ꝓpter honoꝛem mundanum: ⁊ actum qui deberet esse foꝛtitudinis facere ꝓpter effugiendum oppꝛobꝛium. de quo. ꝯ. q. j. vide.

Queritur an ne licet

mutuo dare certam summā et sub spe: vt post reductionē monete: quam breui futuram credit recipiat consimilem summam maioꝛis valoris. Respōdeo mutuum obligat recipientem pꝛecise ad equale: ⁊ qui vltra sperat vsurariā habet intentionem: ⁊ q̄ minus reddit iniuste aliq̄d retinet. Qui igitur tali spe mutuat mente est vsurarius: ⁊ quicq̄d recipit vltra sortē obligaꝫ restituere: si illa intentio vt pꝛius dixi det causam receptiōi. Verūtamen pōt quis interdū licite summā maioꝛis valoꝛis ꝑm bonitatē intrinsecā ⁊ extrinsecū valoꝛem recipe qui mutuauit eam q̄ erat minoꝛis. Verbi gratia: contractus fieri intelligaꝫ ꝑm moꝛem ⁊ consuetudinē loci in quo fiūt: maxime si mos talis contrahentes non lateat: vt si in patria vbi consuetum est monete ascensum fieri ⁊ reductionem de moꝛe habetur eque stare lucro ⁊ damno quo ad mutuantem ⁊ mutuū recipiētem: dum sub certa forma non sub specie denarioꝝ mutuū datū est q̄cūq; extrinsecus valoꝛ monere fiat ⁊ est ibi tacita q̄dā condonatio partiū ⁊ cōuentio p sorte / vel damnum velle sufferre ꝓpter dubiuꝫ quomodo in cap. Nauiganti. de vsu. ꝓpter dubiū an merces solutionis tempoꝛe plus minusve sint valiture excusaꝫ cōtractus ab vsura. Secus vbi mutuans non eque supponit se lucro ⁊ damno: sed verisimiliter se ponit in lucro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed an liceat dare mutuo pecuniã in specie sub spe vł pacto recipiẽdi denarios legitimi põderꝫ cũ ipse solũ dederit fraudatos debito põdere. ¶ Pro huius solutione est aduertendũ q̃ non lz denarios grauiozis ponderis eligere: ꝛ in missam ꝓflare: aut ꝑ̃bi opꝰ opoꝛtunũ foꝛmare inde reiectis alijs legitimum pondus non habẽtibus: qꝛ fraudaꝝ in hoc respõ. quẽadmodũ et si excedentes in pondere raferis vsq̃ ad pondus legitimũ vel infra. cũ esñ inscriptio ꝛ imago pꝛincipis hoc operek in terris q̃ ad põdus ipsos denarios nõ recipiũt vt quisq̃ recipiatur tanq̃ materiã bonã ꝛ pondus legitimũ habens saltem cũ alijs eiusdẽ generis: ita videlicet q̃ si vni eoꝝ aliquid desit: alijs supsit: puta cudunt. lxxij. ex marca auri: ꝛ faciant marcã: q̃q̃ paucissimi reperiantur eiusdem ponderis: certũ est fraudaꝝ respicum grauiozes cõflantur alijs dimissis in cursu: ad quemcũq̃ etiam vsum applicentur. et ergo iusta ratione fuit quidam per cõfessozem suũ huiusmodi lucrum coactus restituere: vt. dccc.lxiij. decisione rote videre poteris. ꝛ ponitur secũda sub titulo de pactis. Nec obstat q̃ denarij sint eiꝰ qui id facit: quẽadmodũ nec ꝓpterea liceret ei eosdem radere etiam licentia obtentã a pꝛincipe qui facultatem habet iuris ponendi: phibitionem vt huiusmodi relaxare: imo sicut humano iure nihil disponẽte circa materiã monete nulli homini liceret nec pꝛincipi monetã radere ꝛ fraudare legitimo pondere: ita nec grauiozes quoquomodo cõflare. Alioquin fateri opoꝛtebit q̃ pꝛinceps ex denarijs quos cudi facit poterit semp grauiozes eligere: ꝛ solos leuissimos in cursu dimittere quod maximũ tãdem damnum reipublice afferret: ꝛ singulos fere facultates exhauriret. Pro cõfirmatione istoꝝ est. c. Quanto. de iur. iurã. ꝛ ea que notãt ibi doctoꝛes. Hoc ꝑmissum ad solutionem. q. conducet. Unde qꝛ supponiꝫ mutuũ fieri / vbi est eadem estimatio ꝛ idem valoꝛ extrinsecus denarioꝝ legitimi põderis ꝛ excedentiũ in põdere cum ijs q̃ carent iusto pondere. Rñdeo q̃ vel mutuãs ex illa cõditione adiecta mutuo intẽdit lucrum puta ꝓponit denarios excedentes in põdere conflare ꝛ ꝓflatos in massam vendere ꝛ sic vltra recipe q̃ dederit vel obligatus est ad denarios iusti põderis: ꝛ sic suis vel cõsimilibus quales mutuo dedit inequali numero põt satisfacere ꝛ est vsurarius: qꝛ dat mutuũ ꝓ assequendo lucro sicut si daret modiũ Louanienſem filiginis: vt postea suscipiet modium Theneſ. qui maioꝛ est / ad quem foꝛte annuo obligaꝫ. Vel nullum lucrũ intendit. Sed ne apud colonos q̃ facile dubitãt hesitatio fiat de valoꝛe denarij: vel qꝛ eis cuꝝ sint pulchꝛioꝛes magis delectanꝫ: cupit q̃s electioꝛes: quos tñ intendit in consiũ estimatione penitus exponere vt suos: ꝛ sic licet. Quãuis enim ꝓ mutuo recipit quod scẽm intrinsecum valoꝛem melius est: qꝛ tamen illo dũtaxat ad valoꝛẽ extrinsecũ vt intendit qui equalis aut idem erat cum eo quod dedit excusatur ab vsura: qꝛ sic excessus in valoꝛe non cedit ei lucro.

Ex dictis infero: q̃ colligens ex loco vbi pecunie ad põdus recipiunꝫ: denarios diminuti põderis: vt eos expendat sub eo valoꝛe quasi legitimum põdus haberent: obligaꝫ regno in quo eos exponit ad reparationem quantũ in hoc dãnificaui verbi gꝛa: afferẽs ex Italia ad istas partes ducatos iusto põdere fraudatos. s. rasos vel alias minutos: pz: qꝛ nõ minꝰ ledit vel grauat rẽp. regni q̃ ꝓinceps ab initio cudi faciens monetã legitimo põdere fraudatam: quem certum est reipublice obligari quãto moneta minus habet legitimo pondere. Item colligens in ijs terris denarios excedentes in pondere ꝛ eos deferens ad Italiã vt ibi recipiat iuxta põdus vez valoꝛem intrinsecum: eque grauat rempublicã partium istarum: ac si conflatos in massam venderet: ꝛ furto peccat: ergo similiter qui de industria minutos pondere affert: vt hic expendat. Hinc Inno. de iureiuran. c. Quanto. cum dixisset pꝛincipem de consensu populi monetam posse minuere: ex quo cõstat quẽlibet suo iure posse renũciare. vij. q. j. Qua periculosum statim hoc limitat moneta illa expendenda esset extra regnum quia tunc consensus populi non sufficeret: ex quo cederet in alterius grauamẽ q̃to minus licet de industria minutam alicubi colligere ꝛ ꝓ legitima in quoscunq̃ regno expẽdere. Nec valet salua reuerentia eius ratio domini Antonini secunda par. titu. j. c. xviij. §. v. qua effectualiter sic arguit. Scienti ꝛ consentienti nõ fit iniuria neq̃ dolꝰ per regulam. Scienti lib. vj. sed scienti ꝛ cõsentienti datur moneta fraudata legitimo pondere in terris ijs quasi integra. ergo q̃ monetã illã in terris alijs iusto comparauit: ꝛ hic expenderit ꝓ pluri iuste videk de suo laboꝛe ꝛ industria lucrum q̃rere. Quẽadmodũ si merces aduehat hic plus valẽtes q̃ alibi. Tum pꝛimo: qꝛ ꝛ si pꝛiuate pſone scienti ꝛ cõsentiẽti non fiat iniuria: vtiq̃ tamen ipsi communitati seu reipublice: cuiꝰ interesse pꝛiuata persona nequit remittere: vt in. c. Contingit. de senten. excõi. Nam licet cõmunitas consentiat recipe aliquos minus iusti põderis: qui vna cum alijs excedẽtibus legitimũ pondus ꝑficiant ꝓpter difficultatem cudendi singulos denarios ad equale põdus: non tamẽ absolute in quocũq̃ pondere fraudatos legitimo. Tum secundo quia regula. Scienti intelligitur de consensu mere libero alioquin nec fieret iniuria capienti ad vsuram: vel recipienti in solutionem monetam quã pꝛinceps iusto põdere fraudauit cũ nequeat cõmode obuiare. certũ est aũt q̃ plures saltẽ pꝛudẽtes nollent monetam iusto pondere fraudatam recipe in eodem valoꝛe cũ ea que est iusti ponderis: si cõmode etsi cũ maxima difficultate possent aliam de manibus debitoꝝ autemptoꝝ excutere ob eã saltem rationẽ si ꝓpꝛiam cõmoditatem non attenderent: qꝛ merces hic carius comparanꝫ in magnũ pꝛeiudiciũ pauperq̃ in terris alijs vbi ad pondus estimãtur denarij ꝓ eo q̃ mercãtes qui solam pecuniam efferre voluerit eo pꝛetio suas merces distrahunt: quasi omnino: aut ꝓ maioꝛi parte recepturi sint pecuniã non iusti ponderis. Sed que pꝛiuata pſona põt obuiare: aut hunc errozẽ tam pꝛnicioſaz excludere aut refoꝛmare. An autem ꝓpter abusus huiusmodi liceat monetam iusti ponderis ad officinam deferre in qua cuiusq̃ mãdato cudunt denarij minus iusti põderis: vt hõ sue indẽnitati consulens verum valoꝛem rei suarum recipiat: facile perdendi potest si aduertamus per consensum cooperatiõis in furto ꝛ fraude obligari cooperantem ad culpam ꝛ restitutionem: vt pꝛincipalẽ operãtem ad culpam. iuxta illud ad Romanos. i. Digni sunt moꝛte non solum qui faciũt ꝛc. Ad restitutionem quidem: qꝛ cauſaliter auferũt / iuxta pꝛedeterminata. Jussio cõsilium ꝓ sensus ꝛc. Cuiꝰ simile est de ministrante seu vẽdente venenum ne marcedine apud se pereat illi quẽ nouit intoxicata paratũ ꝛ vendẽte vel locãte gladium ei quẽ scit velle alium

occidere aut vncos quibus fere aperiri possunt ei q̃ noscitur velle furari. quemadmodũ in illis casibus: vt nse indẽnitati ꝓsulam? non lz illa locare aut vendere: sed potius opoꝛtet dãna sufferre q̃ arma exhibeamus iniustitie ꝛ peccato quo ledaꝫ pꝛimus. Ita in ꝓposito nec releuat si alij facturi sint vbi nos nõ fecerimus: quemadmodum: nec licet hominem occidere quem scimus si nos non occiderimus ab alio occidendum. Circa ista nota quintum modum iniuste mercationis apud Palu. xvj. distin. iiij.

Sed dubium videtur cui veniat repatio faciẽda in dictis casibus ꝓcernẽtibus fraudẽ monete. Pꝛimo collegi de Italia denarios rasos iusto ponderecarẽtes quos hic expẽdi tã q̃ debitũ põdus habẽtes. An sufficiant mihi ꝛ requiratur vt tñ illi addam qui denarios recipit quãto denarij illi deficiunt a vero seu legitimo põdere. ¶ Secũdo accepi ab alio denarios excedẽtes in põdere quos in massam conflatos vendidi. An sufficiat illi adjcere quãtum denarius vltra pondus legitimum habuit. ¶ Tertio. quid si rasi: an sufficit q̃ denarios illos mihi seruem nunc̃ in his terris expositurꝰ: sed in Italia iuxta vez valoꝛem intrinsecum. ad penam esñ iuris non obligoꝛ ante condemnationem in foꝛo ꝓscientie. xij. q. ij. fraternitas. ¶ Respondeo. in pꝛimo casu posset non imꝓobabiliter videri q̃ recipiens non est dãnificatus nisi inquantũ est pars cõitatis cũ denariũ recipit eiusdẽ valoꝛis extrinseci: cõi. s. reputatione hoĩm: ꝛ non plus deficientẽ a iusto põdere q̃ plures alij cõi consensu cursum habentes: vt cusi sunt seu monetati: et q̃ ꝑ restitutio fieri debeat publico seu cõitati leſe: nihilominus qꝛ cessat dãnum cõitatis si denarij illi vel ꝓflenſ: vel ad locũ deꝓoꝛtenſ: vñ allati sunt: satisfacit si collectoꝛ q̃ appoꝛtauit dato eis apud quos hic exposuit valoꝛe extrinseco alteꝛ illoꝝ faciat q̃ si sparſi fuerint in ꝑ̃bo etiã idem fiat quod in casu sequenti. ¶ De scõo igitur dico restitutionem fiendam nõ pꝛiuate ꝑsone a qua denarij recepti sunt: qꝛ ille non plus grauatur alijs eius cõmunitatis partibꝰ seu suppositis. Et ergo restituẽdum applicari debet ad aliquod cõmune onus totiꝰ cõmunitatiz: vt est instructio pontium: substentatio pauperq̃ seu mendicoꝝ illius regni: pꝛotectio patrie ab inuasoꝛibus: vt in bellis: et sic de aliis. ¶ De tertio non sufficit hoc qꝛ nihilominus cõmunitas manet lesa suo iusto pondere siue efferat extra regnum siue non. Ex tum ergo pꝛofecit ex rasura id est ex tum iusti lucri habuit tantũ necesse est cõitati refundat. Non obstante q̃ vbi eosdẽ denarios in Italia expendisset licite potuisset ex eis tantum lucri percepisse ex tum nũc ex rasura ꝛ denarijs rasis in casu positoꝝ dum de industria ad hoc eos non collegerit.

Occurrit insuper dubiũ Obligatus etiam Petro ad terminum natiuitatis Christi futurũ in centum: ipse circa penthecosten obtulit si tũc soluerem / quitaret quinq̃ solui eidem. xcv. pro centum / petitur an ei obligoꝛ ad reparationem seu restitutionem aliquã facere. ¶ Pro huius responsione dicit Bernardinus Busius sermo. xxxiij. Aduertendũ esse q̃ tempus sim Geraldum Oldonem dupliciter consideratur pꝛimo modo vt est quedam duratio consequens pꝛimum motum / et sic vendi non potest: quia quod commune est non est particulariter singuloꝝ. xij. q. ij. qui manumittit. Secundo modo: vt est quedaz duratio applicabilis alicui q̃ duratio atq̃ vsus concessus est alicui ad sua opera exercẽda: ꝛ hoc mõ tempꝰ dicit ꝓpꝛiũ alicui: vt annꝰ equi mihi accõmodati dik meus: ꝛ hoc tẽpus licet vendere. Ex quo cõcludit licitum esse vt homo recipiat pro anticipatione q̃tum hoc tempus sibi valet ad quod dicit facere l. si constante. §. quotiẽs. ff. de solu. matri. ¶ Sed hec opinio non est vera. Tum quia vsurarium est ꝓ termini pꝛoꝛogatione pecuniam capere: vt patet ex. c. Consuluit. de vsu. vbi inter casus vsurarios ponitur: si ideo quis merces carius vendat quoniam ad solutionem faciendam pꝛolixi temꝓoꝛis dilatio ꝓrogatur: par ratio est pro solutionis pꝛoꝛogatione emolumentum capere in creditoꝛe: et pro anticipatione in debitoꝛe. Neq̃ plus vni eoꝝ licet tempus pecunie / sue vendere q̃ alteri. Tum secundo: quia sic liceret tertio iam Petro has. cxv. exoluere vt in termino natiuitatis a me ex nomine Petri cẽtum recipiat: quod est euidenter vsurarium. Sequela tamen patet: qꝛ non minus competit illi tertio ius vtendi pecunia sua q̃ mihi: ꝛ ita vtriq̃ vel eque lz vel nõ licet tempus pecunie / sue vendere. ¶ Nec valet solutio dñi Bernardini quam in affectu dat dicẽs ibi secus esse: qꝛ ibi fit mutuũ: in alio vero casu ex solutio debiti ꝛ non pꝛestatio cuiuscũq̃ mutui: qꝛ certum est q̃ illa anticipatio habet vim mutui vsq̃ ad terminũ concessum pro quo fuerat obligatus: quẽadmodũ ꝛ pꝛoꝛogatio talis solutionis in creditoꝛe et ergo recte dicit Tho. ij. ij. q. lxxviij. art. ij. in solutiõe ad vij. Quicquid ꝓ expectatione seu ꝓrogatione exigitur vltra iustum pꝛecium: est quasi pꝛecium mutui. Et similiter de anticipatiõe: immo ꝛ ipse Bernardinus eodem passu circa tertiam regulam dicit q̃ quando pꝛopter temꝓoꝛis pꝛeuentionem quis emit rem minoꝛi pꝛecio est vsurariũ: iuxta. c. In ciuitate de vsu. lib. j. dicit verum esse: cum numeratio est causa dãni vendentis: secus quando sola cõuentio: ergo sim sententiam Bernardini ꝓ anticipatione solutionis nõ licet pꝛecium accipere. Nec valet ratio quã ꝓ opposito videtur adducere: qꝛ licet homini suũ tẽpus vendere. Quia hoc tempus vendere etiã apud ipsum est solum ius vtendi vendere: qõ homini ꝓ certo tpe cõpetit: vt ptz in exẽplo de eo locato: vel ad certum tempus accõmodato. Sed si hoc mõ venditũ fuerit ius vtendi pecunia: nõ licebit ementi eã alienare: sed poterit ea ad ostentationẽ vel delectationem vel ad moꝛbi curationẽ. dũ nihil pecunie cõsumaꝫ / vti. vbi aũt transferꝫ plenum ꝛ liberũ dominiũ rei ꝓ equali nunc suscepto vel in futurum suscipiendo non lz ꝓ iure vtendi discretũ pꝛeciũ exigere cũ hoc ius vtẽdi sequaꝫ plenũ ꝛ liberũ dñium rei. Jam pecunia data in solutũ vel mutuũ vbi plenũ ꝛ liberꝫ dominiũ trãsferꝫ illiꝰ rei ꝓ equiualẽti seu equali sm iustitiã cõmutatiuã. Quicqd q̃ vltra susceptum fuerit ꝓ iure vtendi anticipatione vel dilatione quocũq̃ nomine baptizeꝫ accedit sorti / est vsura. Dico notanter plenũ ꝛ liberꝫ dñium: qꝛ si dominium pecunie in aliũ transferaꝫ saluo iure vtẽdi ad annũ vel mẽsem ꝓ alio: hic liceret pro remissione illius iuris vtendi aliq̃d suscipere. Sed ꝓ tali trãslatiõe dñij siue iure immediate

Universidad de Deusto
Biblioteca

rendi aliquid suscipe nō liceret tm̄ ꝙtum pecunia valet accipere vt certū est. Neq; suffragari potest .S. quoties .l. constante. ff. solu. matri. quia certū est cō modi deductio siue interusuriū medij tpis soluz fit quantū interest marito his per que de dote satisdat medio tpe vti: et hoc solum si satisdare non possit: cū tm̄ potest satisdare insolidū condēnar. Cū ergo tm̄ Bernardinū etiā in mutuo liceat deducere ꝙtū interest etiā de lucro cessante vt p3 sermone .xlj. z .xlij. z hic dicat non licere in mutuo quod in anticipatiōe solutionis: necesse est intelligat hoc etiam si soluenti ante terminum nō intereret quo ad lucrum cessans vel dānum emergēs seruare pecuniā: z ad hoc nihil facit .l. allegata. Etiam ex legibus in materia vsure argumentum sumere est baculo arūdineo inniti: cui dum quis innixus fuerit confringitur z manū perforat innitentis cum leges vsuras permittant: .s. tem. ll. ff. ꝙ ꝙ quibusdam cōz recte videantur per autēticum de eccle. ti. §. j. cuius sententie est glo. in .l. Julianus §. Idem papinianus. ff. de act. emp. z vēd. Et Host. titu. de vsu. §. in aliquo licet aliquid vltra sortem parum tamen vel nihil probationis vel efficacie habent que adducunt: sed nihil ad presens.

Via tactū est de interesse: quero an vltra sortem mutui lz mutuāti accipe ad interesse dāni sui emergentis vel lucri cessantis se extendit. Et videt sensisse doctor subtilis. iij. sentētiarū dist. xv. q. ij. arti. iij. q nulli⁹ possit interesse ratio haberi in mutuo. Unde obiectioni adducte licet vnicuiq; in contractibus seruare se indēnem ꝓpter quod prius dictum est homini ꝓpter dannum qđ passus est licere carius vendere: sed mutuando interdum hoc non potest nisi accipiendo aliquid vltra sortem z hoc ex pacto quia alias esset incertū: ergo z c. Respondet si nō vult dannificari pecuniam sibi necessariam reseruet: quia nullus eum necessitat ad faciēdam misericordiā ꝓximo: sed si vult misericordiā facere: necessitat ex lege diuina vt eā faciat nō vitiatam. vbi apertissime asserere videt q interesse damni emergētis nō liceat in mutuo petere aut in pactum deducere. ¶ Sed hec sentētia Scoti ad literā intellecta stare nō potest. sacris em̄ canonibus cōtrariū caueri videtur. c. videlicet. Peruenit. z cōquestus. de fideius. primo em̄ de fideiussoribus qui p alijs coguntur pecuniam exbursare principales coguntur: vt pecuniā expositam restituāt: z eos seruent indēnes aut redditus eorum ipsis assignētur quousq; debita exsoluta ipsis fuerint: z dāna que ꝓpter hoc ptulerint resarciātur. Scdo vero vt occessiones seu debiti augmēta etiam per principales soluātur. Sed certū est q hoc casu fideiussor effectualiter mutuat principali pecuniam suā quam fideiussorio nomine cogitur dare: ergo. Et p eodē facit text. in .l. Lucius. ff. de act. emp. z vend. qui z si a doc. p singulari adducitur: quia tamen lex est parū probat in materia vsurarum vt ex prioribus cōuincitur. Pdo reuerentia autē Scoti dixi q eius dicta ad literā z c. qz forte locut⁹ est more vulgari de dāno z ipropria pro cessatione a lucro z quomodo ea. dist. dicit q impediens alium beneficij consecutione eum damnificat: si animo eum impediendi id faciat non vt sibi vel alteri prouisum sit z propterea eidem obligatur ad restitutionē. Et si intelligat de solo dāno lucri cessantis multos doctores solennissimos habet eius sdē sententie. vnde Tho. secunda scōe. q. lxxxviij. art. ij. in solutione ad primū: sic dicit. Ille qui mutuū dat potest sine pcto in pactum deducere cuz eo qui mutuū accipit recompēsationem damni p quod sibi subtrahitur aliquid quod debet habere: hoc enim nō est vēdere vsum pecunie sed damnum vitare: et pōt esse q accipiens mutuū maius dānum euitet ꝙ dans incurrit: vnde accipiēs mutuum cum sua vtilitate dānum alterius recompenset. Recompensationem vero damni quod cōsideratur in hoc q de pecunia non lucratur: nō potest in pactum deducere: quia nō debet vendere illud quod nōdum habet: z potest impediri multipliciter in habendo. Item sentiūt plures alij theologi z canoniste: et hoc sub aliquali limitatione. s. ante moram commissam. vt Joā. and. in. c. naviganti z dominus Antonius in capi. salubriter. de vsu. extra q si nulla precesserit mora nullū habetur interesse. Dicit autem quis in mora post ꝙ vel cessatiōe termini de ipsa conuenta interpellatus est/ aut alis legitime per litis ꝓtest. aut mō cōsimili. Et huius ratio videtur: qz mutuantis gratia se extendere videt vsq; ad terminum pfixum seu ꝓuentum: sed post inuito eo suum det inetur: z ergo interesse in estimationem venit. Istud tamē limitat Bernardinus sermone. xlij. si debitor sua culpa morosus fuerit: sz vbi penuria vel egestate constrictus nequiuerit seruare terminum cōuentum: non tenetur creditori ad interesse damni emergentis vel lucri cessantis qđ vtinam vniuersaliter verum haberetur: qz pauperibus multis z alijs iusta causa nō soluendi ad terminum conuentum suffragaret. Sed quia potior debet esse cōditio gratiam prestātis: ꝙ suscipientis: nulla ratio mutuū suscipiētem excusare poterit quin potiꝰ supportare debeat damna que ad causam mutui obueniūt ꝙ mutuū prestās. Sed tūc eum releuat causa iusta ob onere interesse dāni emergentis z lucri cessantis cū eam necessitatem incidit q mutuās tenet diuino iure gratis sibi mutuare: vbi etiam ad causaz mutui vel damni perferre cogeret. vel a lucro cessare. Sed in pari cōditione necessitatis vel si maior sit mutuātis stabitur iuri cōi etiam in forō anime vt teneatur damna emergentia resarcire. Sed quia nihil plus vtilitatis pecunia mutuata cōtinet post, morā ꝙ ante: neq; magis interest hominis pecuniā de manibus creditoz excutere ꝙ eam seruare: dicūt communiter doctores moderni theologi et canoniste: q ab initio in mutuo potest haberi ratio lucri cessantz quo ad fuerit verum interesse mutuantis. Interesse autem non est aliud ꝙ iusta vtilitas hominis: vt pulchre deducit Barto. in .l. vnica. C. de sen. que pro eo quod interest. vbi ergo pecuniam mutuatā seruaturus esset: qz seruata sterilis manet: q̄d̄ cepit vltra sortē ꝓ vsura z abūdantia est. Et ergo mercatores q tantūdem pecunie seruant ꝙtum necesse habēt p negociatiōis vsu quam exercere volūt/ vsq; ad conuentum mutui reddendi diem nullū possunt de iure interesse deducere cessantis lucri. Neq; dz estimatio interesse lucri cessantz haberi ad ꝙtū lucrari posset: sed ꝙtum verisimiliter lucrat⁹ fuisset: deductis expensis z laboriꝫ z certe eius habita rōne ad arbitriū boni viri ꝙtum interest inter hꝫe z prope esse. ¶ Sed contra p̄dicta videt q dicitur. l. si sterilis §. Cum p venditorem. ff. de acti. emp. z ven. vbi dicitur non habendam estimationem seruorum fame necatorum cum

per vēditorē steterit q triticū deliberatū nō sit. z si militer ei⁹ estimatio nō habeꝫ q̄ ꝓpter minoris mercari potuisset: sz solū interesse qđ circa rē est. Et glo. l. illā cōcordās. §. j. l. Julian⁹. eo. ti. dicit distinguēdū esse inter male factū z nō factū: vt q̄ tignū scienter vel granū dederit visiosuz vt ē casus legis teneat de dāno nō is q̄ sua culpa omittit z c. ergo vtilitas q̄ extra rē est nō est i obligatiōe etiā post morā. Respōdeo licet. Barto. multū laboret cōcordare. ll. q̄ i hoc dissonare videnē. l. vnica. C. de sen. q̄ pro eo qđ interest z c. dicens. l. si sterilis loqui in non solito mercari z. l. ij. ff. de eo qđ cer. lo. da. oporꝫ in solito mercari: z ibi cessātis lucri haberi rationē vt dicit finis legis. vl̄ l. primā vbi res hz interesse intrinsecū. glo. vero. d. le. si sterilis z d. le. j. C. de sentē. z c dicit le. si sterilis correctā. nobis sufficit ad metas iuris naturalis z diuini loq: z qz sic tenet de dāno emergēte z lucro cessāte: nemo em̄ tam hebes est q̄ nō videat eū teneri familie necate z pecoꝫ: qui dū potuit saltē rē venditā vsui humano necessariā non tradidit: neq; licet in talib⁹ pti legis suffragio vti: ꝙ ꝙ iudici equū sit z necessariū secundū leges iudicet vt dixi in questione. An sufficit vitā dirigere secundū legalē iustitiā vel oporteat obseruare equitatē. Et ꝓ illo est qđ dicit Scotus dist. xv. iiij. q. ij. arti. ij. ꝙuis creditor non possit cōtra debitorē habere actionem ad dāna: quia desunt pacta vel iuramēta tamē in foro cōscientie debitor tenetur ad interesse creditori.

Restat vtrum iter soluere aliqua argumēta qb⁹ vsurarij nitunt fuerꝓ rauitatis labē contegere. Et ꝓmo arguit̄ ꝓ eis sic. Qđ in bñdictione a dño repromittit caret culpa: sz sic est de fenerari ꝙ minori ptz p illd Deuteron. xxviij. Benedicet dñs cūctis opibus manuū tuarum: z fenerabis gētibus multis: z ipe a nullo fenus accipies. Et Deuteronomij. xxiij. dicitur. Nō fenerabis fratri tuo sz alieno. Et cōfirmat: qz qbusdā iuste nocem⁹ puta inimicis quos debellādo inuadim⁹: ꝙ salte de manu taliū iuste possumus vsuras excutere. cōsequentia tenet per illd Ambrosij. Ab illo exige z c. xiij. q. iiij. Secūdo sic: dns accipiēs in pignus feudum a suo vassallo nō tenetur fructꝰ deducere in sortē iuxta capi. j. de feudis z ca. cōquestꝰ. de vsu. Similiter clericus recipiens a laicis in pignus mutui beneficiū nō tenet fructꝰ deducere iuxta capitulū primū de vsu. Et iā generer recipiens domū vel possessionem aliquā in pignꝰ a socero ꝓ dote assignanda non tenetur fructus medij temporis deducere. iuxta ca. Saluberiter. de vsu. ꝙ licet pro mutuo aliquam cōmoditatem suscipere. ¶ Tertio z apparentius: licet redditum decēnalem emere: denariū pro nouē vel minori: quia emit ad totam vitā denarius iusto precio pro decem cōditione redimibilitatis adiecta. ergo potest emi ius percipiendi decem in decimo anno pro nouem nunc traditis sed vsurarius solū ius emit percipiendi aliquā summā post certū spatiū rēporis ꝓ capitali a summa illa excesso: ergo est licitū. Et confirmat pregnanti⁹. licet actionē emere longe minoris ꝙ id sit ad qđ est actio. ponamus verbi gratia actionem ad mille pro quingentis. de quo. C. de here. z act. ven. per totū. ergo licet emere ab aliquo ius seu actionē percipiendi ab eo dēcē post annum pro nouē nūc traditis: sed talis est cōtractus cuiusq; vsurarij. ergo non peccat. ¶ Quarto si c. nemo cogitur de suo beneficiū facere inuitꝰ. ꝓ q. ij. precarie. ergo licet ꝓ beneficio mutui gratuitatē aliquā expetere: z hoc ē vsurariū. qđ ē ꝓ positū. Pma cōsequntia tenet: qz alias cogeret suū bñfictū gratis ipēdere. Et cōfirmat: qz suscipe z in pactione deducere ad qđ alius naturaliter obligāt immune est a culpa: sz mutuū capiēs obligāt mutuāti ad gratitudinē z cōmoditatē. ꝙ. Ad aior quo ad secūdam partē ptz/ qz expressio eoꝝ q̄ tacite insunt nihil operatur. l. iij. ff. de lega. j. Et minor ptz: qz oportet remunerare eum q̄ munus cōtulit vt dicit. v. ethico. alioquī esset ingratꝰ/ z naturaliter obligamur bñficiēti ad antidota. ff de pe. here. l. sed z si §. cōsuluit. z de testa. Cū in officijs. Unde Seneca ait: bñficiū capere libertatē est vēdere. z ad ꝓ positū nostrū ꝓter bioꝝ. xxij. qui mutuum accipit seruus est fenerāti.

Respōdeo ad primū. dico ad pro

bationē minoris q̄ fenerare Deutero xxviij. sumit̄ ꝓ mutuū dare/ nō autē ꝓ tradere ad vsurā: quomō etiā sumit̄ ꝓ uerbioꝝ. xxij. ibi. Seruꝰ est fenerātis. vñ glos. sic exponit: fenerabis. i. tāta pecunia vobis erit q̄ poteris dare pecuniā gētibꝰ: illis vero nō tāta. Ad textū vero Deute. xxiij. vbi. Non fenerabis fratri tuo pecuniam ad vsurā: nec fruges: nec quālibet aliā rem: sed alieno fratri aūt tuo z c. Dico q̄ ibi nō est cōcessio vsu re ad alienū sz cōparatiua pmissio minoris. s. mali vt maiꝰ euitaret. s. ffrem grauare vsura seu fenore: vt pmissum fuit mulieri repudiate alij ꝓnubere: z sibi repudiāti aliā ducere. Deut. xxiiij. q̄ aūt fuerit pmissio patet ex psal. vbi dicit. Qui pecuniā suā nō dedit ad vsurā. Et Ezechielis. xviij. inter cetera q̄ nisi oia ds seruauerit morte morietꝰ ponit ad vsurā nō cōmodauerit: z āpliꝰ/ nō acceperit. vbi Hiero. z ponit in glo. notādū ꝓfectū. In principio legis fenꝰ tātū a fratribꝰ tollit̄ In ꝓpheta aboib⁹. Ad cōfirmationē ex Amb. quidā dicūt totū negatiue exponendū: qz nulli merito nocere deseyderas: ideo a nullo debes vsuras exigere: sz aberrāt. lōgea sentētia Ambrosij: licet enim nocere ꝓximo ad alioꝝ tutelā z eiꝰ correctionē vel cautelā. vñ Aug. Nā plectēdo z ignoscēdo hoc solum bñ agit̄ vt vita hoim corrigatur dum nihil nocendi cupiditate fiat: sed animo cōsulēdi. xxiij. q. v. prodest. Et dicit Ambro. Cui iure inferūtur arma huic legitime auferūtur vsure: quē bello vincere non pōt z c. Ideo rñdeo aliter post dictum Alexā. de Hales z. iij. parte q̄st. xxxvj. z Bernardinū/ q̄ principis auctoritate lz illos vsuris macerare quos armis superare nequimus: cum eadem auctoritate eos liceat occidere: z omnia que eorum sunt nostra facere. Et cū infert: ergo aliquo casu lz vsurā exercere. Respōdeo vsura est abūdantis quedam vltra sortem indebita: hic aūt qđ exigitur principis auctoritate fit debitum z sic ꝓprie vsura non est: sicut nec furtū/ si eis clam sua auferantur. Sed hoc tamē cauere oportet ne ex hoc scandalum alijs generet. s. existimādi veram vsuram licere. Juxta illud apostoli. j. Corinth. viij. Si esca scandalizet fratrē meū nō manducabo carnes ineternum. ¶ Ad secūdam rationē. Quo ad primum respondet Hostiē. ti. de vsu. tractās in aliquo casu z c. quia vassallus ab initio suscipit vtile dominium a vero dño/ obligatur ei naturaliter ad antidota. iuxta. c. Cum in officijs. de testa. §. ꝓsuluit. d. l. Sed etsi. z ita ꝓsumitur fructꝰ medij tpis velle donare. Nec obstat si quidam veri dñi vt defendātur a tyrannide recipiāt in feudum: z ita deficit ratio: quia licet interdū hoc fit pluries tamē fit primo modo Jā id qđ cōmuni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter fit non quod raro / spectandum est. ff. de legibus. Nam ad ea ℣ etiã quia feudũ fit de eo / secundũ natura feudi iudicãdũ est. ℣t p hec dicit de emphiteota aliud esse: qz nõ ita gratuite recipit sicut vasall⁹: sed ob certã pecunie quãtitatẽ. vel dicit papã sup hoc cõsulendũ. Sed hec sentẽtia Hostiẽsis. non videt vera qz vt ipse fatet improbãdo eos q̃ istud simile dicebãt in feudo ecclesie papa hicnihil nouit iuris iducit sed declarat. ꝛ idẽ patet p glo. in. ca. cõsolationi. de tẽp. ꝛ quali. ordi. Nec etiã ecclesia vt ipse recte dicit posset ecclesiã contra ius diuinũ liberare: sic ꝯ soli p̃sũptioni inniti℣ vt ipse vult nulli liberũ erit in foro cõsciẽtie fructꝰ p̃ter sortẽ recipere cui constiterit vel cõstare deberet dominiũ fructuũ eos liberaliter nõ donare p̃sumptio em̃ iuris etiã deiure ꝓtra quã videlicet ius ꝓbationẽ nõ admittit nõ tutaℓ hoẽm in foro aĩe nisi respõdeat scilicz veritas: vt ptz ex c. Js qui. de spõ. Alij respõdẽt q̃ intelligiℓ de feudo sic onerato q̃ fructꝰ parũ vel nihil excedũt ipsũ onꝰ supportãdũ: vel de feudo iniuste detẽto: qđ aliter sine scandalo recuperari non potest. iuxta ca. j. de vsu. vt scribit Innocẽ. in duabus vltimis lecturis. ℣t licet Panor. hoc refellat: quia ex textu nõ habeℓ: sufficiẽs tñ ratio limitationis videt dispositio legis diuine ne scz ꝓ mutuo capiaℓ vsura. Jtẽ videtur idẽ facere textus cũ dicit q̃ interim a seruitio debito sit imunis / innuẽs seruitiũ ꝛ fructꝰ inuicẽ equari. ℣t ex eodem ptz solutio ad secũdũ casum: qz fructꝰ qđ sic recuperat sunt sui ꝛ intꝫ ab alio deriueℓ. Ex hoc ptz error quorũdã dicentium ꝓprietario licere vt fructꝰ nõ computet in sortẽ mutui qđ dedit vsufructuario sue rei. in quo errore videbis Panor. in cap. conq̃stus. de vsu. Qui aũt tex. positiui iuris putauerint ad diuine legis normam limitandos non esse / videãt ne eis cõmune sit qđ Matth. xv. Judeis Christus iꝓperat: apud quos legis cõdende residebat facultas: populus hic ꝛc. sine causa colũt me docentes mãdata ꝛ doctrinas hominũ: ꝓpter q̃ vt ꝑmisit faciebant trãsgredi mandata dei. ℂ Ad tertiã dico q̃ ibi fructꝰ ꝑ eo nomi cõputanℓ: aut deducunℓ in sortẽ: qz sunt verũ interesse mariti q̃ ferre habet onera matrimonij: ꝛ ergo secũdũ doctores vbi ab initio terminum dediℓet dotis assignande / ꝛ interim datũ esset pignꝰ vber seu fertile: oporteret vel fructꝰ nõ percipere: vel in sortem deducere: quia vt bene dicit Panor. sicut potest vxorem sine dote deducere ꝛ tenetur eam alere: ita in ꝓposito.

Sed dubiũ videt an promissa certa pecunie quãtitate ꝓ dote liceat conuenire seu pacisci q̃ gener quolibet anno suscipiet a socero decẽ quoꝝ capitale puta dos tota persoluatur. ℣t dicit Joã And. nõ licere: sz esse vsurariũ ꝛ eum q̃ opponitum asserit ad hoc allegare debere textũ expressum. Jn iure autẽ non habemus aliũ text. ꝯ cap. Salubriter. quod loqtur in fructibꝰ possessiõis q̃ subiiciuntur diuino iudicio: quasi dicat hoc nõ esse lucrũ certũ: cum possit cõtingere q̃ ex possessione ꝓpter bellũ vel alias nihil pciperet: cum vero ex pacto q̃s obligatur ad prestandũ annue aliq̃d: est certũ lucrũ. Nec obstat ℣m cum si quis dicat hoc ꝓmittendum esse ꝓpter onera matrimonij suppoꝛtanda: qz respõderi potest ꝑ illõ qđ habeℓ capi. Per vsas: i fine de dona. inter virũ ꝛ vxo. ꝛc. quasi dicat pecunia dotis debet alicui mercatori cõmitti vt de parte lucri possint dicta onera suppoꝛtari. ℂ Sed hec optime non videtur fũdata. primo quia ꝓ mutuo neq̃ licet lucrum capere neq̃ vrisimile. quoniam quicquid ex pignore perceptum fuerit etiam de fructib⁹ que diu no subiacent iudicio in sortem deduci habeat. vt patet ex cap. conquestus. qđ loquitur de fructibus ex terra pignorata perceptis. ergo nõ licet ꝓ dilatione dotis hos fructus ꝛc. sed ꝓ ꝛ quantum se extendit interesse generi. ℣t ea ratione similiter licet fructus certissimos rei impignorate suscipere ꝛ in sortem non deducere. ℣t ꝓptereaꝛ. indistincte loquitur de fructibus possessionum qui tamẽ aliquando certi sunt puta cum sint dati ad firmum vel ratione earũdem debentur possessori sensus ꝛ seruitutes. Dico igiℓ q̃ ab initio licet pacisci de certa pecunie quantitate annue persoluenda vel particpãda quousq̃ dos fuerit persoluta quantum verum interesse hominis puta generi se extendit in ꝓposito. Sed vltra verum interesse q̃ꝯ matrimonij onera supporteℓ nihil licet ꝓ dilatione dotis soluende capere. sicut nec illi apud quem ꝓ certo denario, ponamus gratia exempli, ducentis vel trecentis aureis cõparaui expensas ad vitam: q̃ꝯ medio tempore onus expensarũ supporteℓ. ℣t ergo in foro conscientie ꝑmum discutiendum est: an ꝓpter dilationem vel damna passus est vel a lucro cessauit: quantum fructus possessionum se extendunt: vt quod vltra fuerit excedens scilicet verum interesse teneatur restituere. Ex hoc patet error Angeli i summa titul. de vsura. primo. ℣. xxv. vtrum gener. dicentis q̃ si fructus excedant onera matrimonij: cum cessante c ausa cessare debeat effectus. de appellatio. Cum cessante. q̃ tunc excedens de fructibus non faciat suum. Quia quantũlibet fructus / excesserint onera matrimonij licite capit quantum sua interest dotem solui. Jnteresse enim (vt dixi) est causa nõ onus matrimonij quare fructus in sortem non deducere teneatur. Et idem sensisse videtur Angelus in fine illius. ℣. limitans ꝓiora sua dicta.

Ex eodem patet solutio alterius

difficultatis. Soluto matrimonio debentur mulieri ex statuto patrie alimenta quoadusq̃ dos ipsi reddita fuerit: vel decem in anno ꝓ cẽtenario: petitur an ꝓ dilatione dotis persoluende tute hoc percipere possit. Similiter an fructus possessionis sibi impignorate ꝓ dote teneatur deducere in sortem. licet Joan. de lignano. Cle. vnica de vsura. dicat statutuz non valere: quia non sustinet mulier onera matrimonij: q̃ꝯ de dote sua ali debeat. et Panor. in capitu. Salubriter. dicat in casu quo ali debeat ab heredibus mariti: non tenetur fructus ꝛ cetera. alias sic. patet ex predictis q̃ licite sumit alimenta vel aliam pecunie quantitatem quantum interesse eius se extendit. et sic per hoc contra Mattheum saluat huiusmodi statuta zarabellis in. d. Cle. vnica de vsu. et q̃ statuentes aut statutum seruari facientes: nõ incidunt penam illam de qua ibi. puta sententiam excommuni. ipso facto. Sequitur eum dominus Anto. in sum. par. ij. titu. j. capi. vij. specialiter adijciens q̃ statuentes / penam cle. illius non incidunt: si hoc statuerint in penam heredis: ne scilicet moretur dotem reddere.

Ex eisdẽ solui℣ alia ꝙstio. quidã

mutuauit Joãni summã pecunie sibi debitã ꝓ dote suscipiens ab eodẽ in pigꝰ possessionẽ quã a socero suscepit ꝓ dote impignorataꝫ: petiℓ an ille etiã lucretur fructus: vt non teneaℓ in sortẽ deducere? Nã si nullũ interesse habeat ex mutuo lucri cessantis vel dãni emergentis: teneℓ fructꝰ in sortẽ deducere. Si vero interesse suũ se extẽdat ad fructuũ valorẽ non tenetur. Et ita idẽ de eo est qđ de genero ceteris paribus. Nec valet qđ ꝓ opposito dicit Bal. in rub. C. de vsu. q̃ ideo nõ possit fructus suos facere: quia mutatione p̃sone mutaℓ p̃uilegium: quoties p̃sona est imediata causa p̃uilegij. iuxta leg. j. C. de ꝑponenda lucratiuis descriptiõe. ꝛ le. licitatio. ℣. fi. ff. de publicanis ꝛc. qz si esset p̃uilegiũ p̃sone eque faceret fructꝰ suos habito interesse dãni emergentis vl lucri cessantis: ꝛ nõ interueniente huiusmodi interesse contra glosse ꝛ doctorũ sententiã. Etiam papa non dat i ca. Salubriter / aliqđ p̃uilegiũ: qz cõsulatiõi respõdẽs: nihil nouum iuris induxit: sed declarat generum cõpellendũ nõ esse: vt fructus in sortẽ deducat. ℂ Sed contra hoc instaℓ: quia sic nihil speciale esset de genero ꝛ aliis: cũ tamẽ in cap. cõquestus / mãdet fructꝰ in sortẽ deduci. in ca. vero Salubriter / dicit generum ad hoc compellendum non esse. Respõdeo hoc solum est quia hic ꝓpter onera matrimonij ꝑsumit interesse generi: q̃ videlicet vel mercimonio aut alio honesto lucro vel pensione comparata ex dote ferre veller onera matrimonij: in alijs non ita ꝓsumitur interesse nisi ꝓbetur.

Pro solutione tertii ꝓmitto: q̃

oẽ lucrũ quocũq̃ colore quesitum in fraudem legis que ꝓhibet de mutuo lucrum accipere est vsurariũ. Ptz qz is committit in legẽ qui ꝶba legis ampleꝰ nitiℓ cõtra legis volũtatẽ. de reg. iur. Certũ est. li. vj. ꝛ. C. de legi. l. Nõ dubiũ. Differẽtia em̃ est in facere cõtra legẽ ꝛ facere in fraudẽ legis. Nã facere cõtra legẽ est facere qđ lex ꝓhibet: in fraudẽ vero legis facere est cũ quis saluis verbis legis: eiꝰ sententiam circũuenit. ff. de legi. l. contra legẽ. ꝛ. l. sequen. Fraus em̃ legi fit vbi illõ fit: qđ fieri nolui: fieri aũt nõ vetuit: ꝛ qđ distat verbũ ab intellectu / hoc distat fraus ab eo quod cõtra legẽ fit. pone exẽplũ in monacho: qui habitũ sue religiõis nõ dimittit: sed superius tegit habitu clericali: ẽ apostata: ac si habitũ extoto dimitteret: vt cõcludit Joã. and. in dicta regula Certũ. lib. vj. Et sit fraus legi quatuor modis vt tradit glo. xliij. q̃stio. iij. pleriq̃. Primo de re ad rẽ. vt. ff. ad Wace. leg. sed Julianꝰ. ℣. mutui. j. q. j. Sũt nõnulli. ꝛ. d. cap. pleriq̃. Secũdo de ꝑsona ad ꝑsonã vt cũ maritꝰ nõ potest donare vxori submittit aliam ꝑsonã cui det. ff. de dona. iter vi. ꝛ vxo. hec ratio. ℣. vlti. Similiter tutor cũ nõ possit emere rem pupilli interponit aliã ꝑsonã. Certio de vno cõtractu ad aliũ quasi contrariũ: vt cũ mulier nõ possit aliq̃d dare viro fingit se vẽdere ei. ff de dona. iter virũ ꝛ vxo. legi. si spõsus. ℣. circa vẽditionẽ. xvj. q. iij. si sacerdos. Quarto de vno ꝓtractu ad aliũ cõsimilẽ: vt cũ mulier que fide iubere nõ põt facit se ꝓncipalẽ debitricem. ff. Advelle. l. q̃nis. ℣. si cũ esse. Cui⁹ limitationem vide in glo. ca mulierẽ. xxxiij. q. v. Dico igiℓ: cũ omne mutuũ parat actionẽ cõtra mutuatẽ. ad rãtũ dẽ q̃ tũ scilicet mutuatũ est: si ꝑ muda dilatiõe adijciaℓ aliquid obligationi vltra valorẽ eiꝰ qđ mutuo est traditũ / q̃buscũq̃ verbis in cõtractu vsi fuerimꝰ est vsura ꝛ restituere teneℓ q̃ tũ vltra sortẽ acceptũ fuerit ꝛc. cõmentum em̃ verborũ nõ releuat: dũ eoꝝ sententia legis violeℓ. Et ergo dicit Jnno. ca. Jn ciuitate. de vsu. Cõsulendũ est oĩb⁹ fidelib⁹ vt ab huiusmodi cõtractu abstineãt: scilicet q̃ de nouo cõstitutum ꝓpter hoc redditũ vel actionẽ emant addens. Jstud aũt penitus videt illicitũ: q̃ ipse q̃ dicit vendit⁹ i se cõstituat redditũ vel actionẽ q̃ se obligat ad plus dãdũ in pecunia vel specie q̃ꝯ accipit. ℂ Ad formã ergo respõdeo: nego cõsequentiã tertij ꝓncipalis argumẽti: ꝛ ratio ẽ: qz emptiõis pẽsiõis ad vitam excusatur cõtractꝰ ꝓpter dubium lucri ꝛ dãni. Jn cõsequente vo illato nõ est hoc dubiũ q̃ tũ est ex parte cõtractꝰ: ſz ꝑ sola moza seu dilatione tẽporis. Similiℓ ad cõfirmationẽ suppolita veritate antecedentis qđ tñ multi negant: de quo latius vide allegata per Panor. in ca. ex parte. de alie. mu. iu. causa facta c ꝓpetens ꝛc. Cõpetens em̃ ꝓcciũ actionis est q̃ tũ remanet deductis expensis ꝛ labore vt vult Barto. le ꝑ diuersas. C. mand. ꝛ Bal. leg. ij. C. ne lipendẽ. q̃ꝯ Panor. contrariũ asseruerit. Hoc tam q̃ꝯ imptinẽti dimisso / nego cõsequẽtiã: qz in cuiuscũq̃ venditiõe ꝓ dilatiõe ꝓciũ auctũ fuerit est vsura iuxta ca. consuluit. hic aũt actio ꝓ dilatiõe solutionis ad terminũ cõstitutũ cariꝰ vẽdit. ergo ꝛc. Nec obstat periculũ quia scz intra annũ illũ dilationis possit de pauperari debitor: tũ qz regulariℓ nolleℓ emens sic actionẽ suam cõmittere fortune seu periculo: quis ꝓuideret sibi vel de pignore vl de fideiussoribus: aut saltem vergente eo ad paupertatẽ in tẽpore ꝑspiceret sibi. Tum quia hoc accidit vt raro ꝛ non ponit verisimile dubium: ꝛ solum verisimilis dubij periculum excusat ab vsura: vt a contrario sensu colligiℓ ex. c. fina. de vsu. ℂ Ad quartum dico q̃ solum ꝓbat neminem cogi ad mutuãdũ: sed nõ quin teneaℓ si velit mutuare / gratis facere iuxta verbum saluatoris. Ad utuũ date nihil inde sperantes: quẽadmodũ nõ teneor baptizare vel docere: obligor tñ nõ baptizare vel docere nisi recte. Et iã limitate dicit textus: neminẽ contra rationem ꝛ vtilitatem cogi ꝓpio beneficium facere: multis tñ casib⁹ ꝛ rationibus tenemur ꝓximis de nostro subuenire ꝛ beneficiũ facere. Ad ꝓbationem respondet Archi. c. si fenerauerit. xxiij. q. iij. q̃ antidotum nõ est debitũ simpliciter. Debitor em̃ est a quo iuito pecunia potest exigi ff. de verb. sig. Debitor. ꝑ pactum aũt fieret debitor qui ꝓius ex antidoto debitor nõ erat ꝛ ita plus ꝓmitteretur nec esset nuda expressio eius qđ tacite inest eo modo quo inest.

Sed cõtra istud: Ad causam mu

tui licet petere omne qđ me assecurat ꝛ eum cui mutuo ad nouũ onus nõ obligat. ptz: qa possum licite scdo mutuũ dare ea cõditiõe ꝛ lege: vt de vtroq̃ sufficiens pignus mihi assignet: cum sit mihi tutius pignori incũbere. Jtem si aliquid debet mihi naturaliter tãtum ꝛ nõ ciuiliter. Ut ponamus exempli gratia / ex min⁹ solẽni testamẽto in quo nullam fraudẽ cõmissam esse constat heredẽ teneri: vt vult Panor. in ca. quia pleriq̃ de immu. eccle. ego legatarius⁹ possum heredi licite mutuare pasci scẽdo q̃ soluet mihi simul legatum. vel teneℓ mihi ex cõtractu cassato ꝑ principem: que cassatio tactũ ciuilem obligationem admittit. vt vult Barto. in. l. cum lex. ff. de fideiuss. q̃ꝯ uis per pactum huiusmodi cõstitueretℓ debitor ciuiliter vbi ꝓius debebat naturaliter tantum: nõ est illicitum huiusmodi pactũ exigere vel requirere ꝑ

Universidad de Deusto
Biblioteca

mutuo. Respõdeo: si per pactum ad nihil aliud obligaret q̃ prius erat obligat⁹ naturaliter. q̃uis tã aliter vel fortiꝰ q̃ prius vtiq; liceret mutuãdo pacisci vt in calib⁹ antecedẽtis. sed in ꝓposito p pactũ obligaretur sibi mutuare: cũ opꝰ haberet: q̃uis necessitas alteriꝰ: cognatio: sanctitas: vel alia cõditio ꝓpõderaret obligationi naturali antidotorũ vt ꝓtunc vbi pactũ nõ interuenisset teneret alteri. z nõ ipi mutuare. Et qz tã gñalis. z indeterminata est: ideo hmõi obligatio ad ãtidota nõ sp ipedit repetitionẽ soluti p errorẽ. vt notat gl. ff. de iusti. z iur. leg. ex hoc iure fi. per totũ. Si nõ fortẽ. §. libertꝰ. Ex hoc patet q liceret aut saltem vsurarium non esse pacisci q aliꝰ ei iterum mutuaret quandocunque hoc non faciẽs peccaret vitio ingratitudinis contra obligationem ad antidota.

Iuxta predicta disquirendum est

de alio multũ dubitabili. Quis habens molendinũ mutuat alteri vt ceteris paribꝰ puta eque cõmode eisdẽ laboribꝰ. z ipensis possit: potiꝰ vadat ad molendinũ suũ q̃ alteriꝰ: an sit vsurari⁹. z obligẽ quãtum ex hoc ꝓmoditatis habuit restituere. Respõdet Joan. Andr. in reg. Peccatũ. ad finẽ in mercurialib⁹. Primo q debet iudicari vsurariꝰ in mẽte: qz vbicũ q̃ aliquis vltra fortẽ mutui aliqd sperat commodũ intuitu mutui: qd quidẽ cõmodũ potest pecunia estimari seu emit: tantũ valet ac si recipet pecuniã vltra fortem: z per cõsequens eodẽ modo cõsensus est vsurarius. Secũdo dicit q si intẽtio eiꝰ est nota Titio cui ob eã causam seu finẽ illũ mutuat/ tenet ad restitutionem. Si vero queras an teneat totũ restituere quod a Titio recipit ꝓ pensiõe sui molẽdini. Respõdet q non: sed tenet tantũ restituere quãtũ reputat sibi valuisse illud cõmodum: qd recepit ex hoc. q Titiꝰ vsus est molẽdino eius: qd aliter nõ fecisset. Et exponẽs se dicit: intelligo autẽ per illud commodũ cõcursum gẽtiũ vel notitiã quã consequitur eius molendinũ ex hoc q Titius z̃c. z ideo tantũ debet restituere q̃tũ ipsi hoc valet: z quãta pecunia debuisset emere. Si queras cui debet restituere. Respõdet q restitutio nõ debet fieri Titio: qz ad illud lucrũ qd cõtulit obligat ex solo seruitio qd habuit de molẽdino circũscripto omni seruitio mutui. nihil eiñ contulit qd alibi cõferre non debuisset: z ita non põt se reputare grauatuꝫ: restitutio ergo fieri debet ꝑut de vsura incerta. Si vero ille cõsecutꝰ fuisset aliqd dãnũ eũdo ad molẽdinũ eius qd alibi passus nõ fuisset: debet sibi reparatio fieri q̃tũ dãni passus est molẽdinum mutuãtis adeundo. Idẽ sentit post Joan. cal. Panor. in. c. fi. de vsu. de doctore mutuãte scholari vt secũ intret ad scholas. vnde eius fama redditꝫ celebriorꝫ: stipẽdiũ ampliat z maiores cause ad eũ diueniũt: quia recipit cõmodum ex mutuo vltra fortẽ vsura est: z tenetur pauperibus restituere. similiter de habente molẽdinũ Idẽ sentit Antonius parte secũda. c. vij. ti j. §. vij. z alij ꝓplures. Et videtur hec opinio ꝓbari per hoc. Quia quicũq; spiritualia largitur ob solam famã vel laudẽ hominũ assequendam: z si de hoc pactum nõ fecerit apud deum symoniacꝰ deputatur: vt patet per illud Gregorij. Sũt nõnulli. j. q. j. ergo a simili qui de mutuo munꝰ expetit fame vel gratie est vsurariꝰ: z tenetur restituere z̃c. maxime si ex pacto.

Sed hec opinio nõ videtur vera.

Primo qa per casum nihil capit vltra iustũ p̃ciũ qd eque solueret mutuum recipiens si aliud molẽdinũ accederet. Si ergo mutuans esset obligat⁹ restituere non posset seruare qd iuste sibi debetur. Et vt fortius stringat ponamus susceperit iustũ p̃ciũ in infimo gradu: ita q si infra: non esset adequatũ: sed minus iusto. Si talis quia ꝓpter mutuũ ea de causa factũ z̃c. obligaretur restituere sequit q obligatus esset q minus seruaret q̃ iustum est: quod videt implicans. Item vt ipsemet Antonius erit. z capi. alle gatis §. r. Si qs mutuat colono suo grana vl pecunia: vt terre sue non maneant inculte: quas alias nollet: vel nõ posset colere: si ꝓpter mutuũ nihil dederit de iusto ꝓmio operarũ rustici seu coloni: qz nullum lucrum assequit: neq; est vsurarius: neq; restitutiõi in aliquo obnoxius. ergo cũ par ratio sit in ꝓposito: sequit z̃c. Itẽ si vt ipse inducit ꝑ post Ezegorium de arimino quis locauit alterius operas ꝑ certo denario sibi persoluto z nolit vt nõ possit operari nisi cõductoꝫ velit mutuare vnde medio tempore viuat: nullus dicet eum vsurarium: si etiam alias non mutuaturus mutuet: cum nullam superabũdãtiam querat ex mutuo. Usura autem sonat lucrũ z abũdantiam iure indebitam. xiij q. iij. vsura. z ibi ꝑ totum. ꝓ quo est etiam. cap. j. de vsu. Si ergo post q̃ obligat⁹ fuerit liceat mutuare: vt obligationi satisfaciat: quare nõ licebit ab initio mutuare: vt ꝑ iusto p̃cio iam conueniat.

Dico igitur ad q̃situm. Si recipiens mutuũ ex hoc q molẽdinũ mutuantis solũ accedit in nullo grauatur. neq; mutuãti plꝰ iusto aliqd accrescit/ ob illum finem mutuare neq; est vsurariũ neq; peccatum: q̃ q̃ in cõtractu mutui etiam adijceret: vt quandocunq; molendinũ alterius accederet: obligẽt mutuũ susceptum restituere: vt sentit Angelꝰ de vsura. j. §. v. Si vero mutuãs vltra iustũ p̃cium aliquã abundantiam assequeretur illam tenet restituere grauato. Si etiam ex hoc grauet mutuãs puta distat per leucam a. molendinum mutuantis. z iuxta domũ habet molendinũ alterius: vel alias habet ex hoc dãna ferre: obligatur grauamẽ illud illi reparare seu resarcire. Hec obstat si dicas nihil plꝰ iusto ad manus: mutuantis puenit: quia damnũ alterius cõputãdũ est ipsi ad abundãtiam vltra id qd ipsi ad manus contraditur: quẽadmodum damnũ mutuãtis ob causam mutui reputatur etiam quasi mutuum' suscipienti traditũ: vt videlicet ꝓter realiter suscepta in fortem veniat z iuste suscipi possit etiam ex pacto. Ad rationem ꝓo opinione Joan. And z aliorum canonistrarũ. Repondeo: negãdo ꝫ sequẽtiam: z ratio est: qz non omnis inique mutuũ tradẽs est vsurariꝰ: sed qz ob lucrum seu abũdantiã q̃ forti accedit tradit mutuũ. vnde si quis tradat mutuũ nõ ꝓpter deum ꝑ tempore quo ad hoc faciẽdũ ꝓpter deum obligat/ iniq; z male mutuat: non tñ est vsurarius. Similiter si faciat ob finẽ indebitũ puta ad diuitiarum ostentationem vel similem cãm. Non tñ admitto quemlibet peccare qui ĩ mutuo vel alio opere suam gloriã intendit vel nominis diuulgationẽ: qz cum sub fine alio intendit ne scilicet via dei blasphemetur z vilis habeatur: vtiq; licet et est meritorium vt patet ex verbo saluatoris Mathei. v. sic luceat lux vestra z̃t. z Matthei. xvij. vt autem non scãdalizemus eos z̃c. ꝓpter quod Augustinꝰ docet: nõ audiendos viros siue feminas z̃t. xj. questione tertia. Non sunt audiendi.

Ex his subꝺitur alia dubitatio. An mutuans principi pecuniã sub pacto assequẽdi aliqd officiũ tẽporale ex hoc sit vsurari⁹ z teneat officio cedere. Ad quã respõdet sanctꝰ Thomas duciſſe Brabantie: z ponit in opusculo. xxj. Si hoc pacto mutuũ dãr vt officiũ accipiãt: absq; dubio pactũ est vsurariũ: qz ꝓ mutuo accipiũt officij. potestatẽ. Vñ in hoc datis eis occasionem peccãdi: z ipsi etiã tũc tenent resignare e officiũ taliter acqsitũ. Si aũt gratis eis officia dederitis: z post ab eis mutuũ acceperitis qd de suo officio possit recipere: hoc absq; oi peccato fieri põt. Sed cõtra hoc videt. Si colonꝰ mutuet dño fundi cũ pacto vt ipsũ ꝑ totã colocat ad suũ agrũ colẽdũ: q̃ aliũ: neq; est vsurariꝰ: neq; tenet oparũ locationi renũciare seu cedere vt ꝓz ex dictis. q̃ videt q nec in ꝓposito teneat officio cedere: cũ effectualiter officij acceptatio sit quedã operarũ locatio ꝑ stipẽdijs officio illi debetis. Respõdeo distinguendo vel inter stipendia officij z operas labores seu sollicitudines ei scilicꝫ officio ex debito impendendas/ est commensuratio z iustitie equalitas ita q iusta estimatione neutrum excedat. Aut si alterũ in valore excedat est labor officio impendendus: z tunc non magis est vsura in pacto de recipiẽdo officium: q̃ foret si mutuum darem cũ pacto vt rem aliquam mihi venderet iusto p̃cio. Aut certe stipendium secundum iustam estimationem excedit industriam laborem: z sollicitudinem officio debitas: z tunc vsura est quantum in stipendio plus iusto reperitur: ac si alteri mutuarem sub pacto q cõparare teneatur libzum a me ꝓ decẽ qui ad extremum nouem dũtaxat valere dignoscitur. Et ita nõ tenetur cedere officio: sed excedens lucrum a se abdicare. Beatus vero thomas locutus est hec secundo casu tantum/ quod ex eo deduci potest qz loquitur de officijs que secũdum eum iuxta naturalis iuris metas tanq̃ aliquid pure temporale vendi possent a principe personis idoneis. quod certum est nõ licere: cum inter stipendium z operas commensuratio fuerit z equalitas vel opere plus valuerint: quoniam tunc quicquid vltra vendens caperet plus iusto haberet. z quodlibet tale ex debito tenet restituendum esse: secunda secunde questio. lxxvij. articu. j. Sed q̃uis vsurarium non sit modo dicto officium procurare: neq; homo sit obligatus officio cedere z percepta restituere: ambitione tamẽ nõ caret: z certe perniciosum est: ex quo indignis quibus dignitatum porte patere non debent/ via aperitur z huiusmodi officia assequendi. Quid etiam de hoc humanum ius caueat patet. j. questio. vij. Sancimus cum similibus. Et conferens/ crimine acceptionis personarum inuoluitur: id prestans seu concedens ad causam mutui: quod vt reipublice dispensatoꝛ ob solam communis boni vtilitatem/ ꝓ meritis dignioꝛi cõcedere est obligatus. Ex quo patet principi non licere vt ea vendat etiam idoneis: cum non sit dominus officioꝝ z stipendioꝝ correspondentium sed dispensatoꝛ. Et q se dicit Thomas non videre rationem illiciti intelligo quo ad facti iniustitiam secundum equalitatum dati z accepti interuenit tamen vitium contra debitum ministerij de non accipiendo personas.

Occurrũt circa ꝓdicta alia dubia. Primũ. An mutuãdi pecuniam liceat ꝓ securitate: quia scilicet periculũ fortis perdende in se suscipit: remolumentũ seu p̃ciũ aliqd accipere: mõ ꝓ mutuo nõ acceperit. Cui⁹ difficultas ex hoc oritur: quia in. c. fina. de vsu dicitur. Mauiganti vel eunti ad nundinas mutuans certam pecunie quãtitatem: ꝓ eo q suscipit in se periculũ recepturus aliquid vltra fortem: vsurarius est censendus. Secundum dubium est. Si quis iam vendiderit modium frumenti ꝑ aureo cozonato ad terminum videlicet natiuitatis Joan. quo tempore omnino verisimile est minus esse valiturum: z nihilominus tantundem tunc forte valebit: an liceat totum p̃cium recipere: vel deduci debeat: quanto secundum estimationem iustam minus reputabatur: aut ꝓ habiliter dubi tabatur valiturum. Tertium dubium est. An totum quod pecunia fenebri quis negociando lucratus est teneatur restituere: vel sufficiat vsuram ipsam p̃eter lucrum reddere.

Ad primũ dico: q assecuratio illa

per trãslationem periculi in alterum sepe est magne commoditatis z notabilis valoris seu p̃cij: licet ꝑ assecuratione tali dum verisimile periculum subsit p̃cium sumere. si ergo mutuum faciẽdo simul ꝓ periculo suscepto pacificatur aliquid sibi donandũ esse. non est vsura nisi vltra q̃ iusta estimatione assecuratio valet et ꝓferit ꝓ mutuo. Nec refert an alium cogat assecurationem capere aliter non mutuaturus. quo casu dicit Angelus in summa vsurã esse: z procedere ca. final. allegatum titul. de vsura §. trigesimooctauo. qz si ad causam mutui aliter scilicet non mutuaturus cogat seu induxerit alium libzum emere non est vsura: nisi vltra iustum p̃cium aliquid requirat ꝓ mutuo: cum alias nihil assequitur vltra fortem ꝓ mutuo. ergo similiter in ꝓposito de assecuratione: z ipse Angelus hoc fateretur in mutuo quo inducitur colonus iusto salario terrã mutuãtis excolere. Et ad. ca. fina. respondeo: q presumptioni innititur vsurarie fraudis: puta q vel fingatur periculum vbi nullũ subest vel maius q̃ subest. Et ita ꝓ mutuo capit sub pallio assecurationis de periculo: in foro autem conscientie est standũ veritati: et creditur confitenti ꝓ se et contra se. vnde examinandus est an realiter ꝓ assecuratione secundum iustam estimationem verisimilis periculi pactũ adiecerit: vel ꝓ mutuo. et secundum hoc iudicandus vsurarius et obligatus restituere vel non.

Ad secundum dubium respondeo post dominum Guillelmum Altrisiodorẽsis tertia parte summe. q tenetur restituere quantum secundum iustã estimationem verisimiliter erat minus valiturum: qz contractus cum dilatione ad terminum ꝑ pluri q̃ res valet dum contrahitur/ duo requirit ad sui iustificationem. Primum: q vendens ad terminum ꝑ tempore contractus: merces illas venditurus nõ erat. Secundum: q verisimiliter dubitetur an merces distracte ꝓ termino solutionis sint plus minusve valiture: aut certe verisimile sit q pluris q̃ distrahuntur sint valiture: ꝓout colligitur a cõtrario sensu/ ex dict. ca. nauiganti. de vsu. Hec valet consequentia emens ꝓ tempore solutionis nõ est damnificatus: ergo vendens ei nihil obligatur restituere: quia ipsum nõ dãnificatum esse ꝑ tẽpore solutionis eue-

nit casu: qz videliz fortuito z exispato caristia superuenit. Suer⁹ aūt nō remouet peccatū vsure. vñ careat successib⁹ opto. Quisqs ab cuētu facta non tāda putat imo veri⁹ fuit z est dāmificat⁹ ex ipso cōtractu: qz rē pluris emit ꝙ cōmuni estimatione valuit tū seu sub ipa dilatione. Simile est: si quis mihi vēdat libzū p decē qui ad extremū tātūmodo valet nouē: ꝙ ex cuētu incendij vel alias pereāt cōsimiles z meus carior fiat: non relevat vendentē quo minus tenear florenum vnum mihi restituere.

Ad tertiū respondet Guillerm⁹

Altis. qz totū tenek restituere: excepto qz recta ratio dictaret ipsi debitū p laboze et idustria ꝓpter tres causas vt dicit ſimul ſumptas ſcilicet quia totū qō habet moztiferū est ꝓpter radicem: secunda qz fuit in moza restituendi: tertia quia raptoz est. Quā resolutionē suā confirmat: qz si talis vsurarius penitēs z oīno volens vsuras restituere consulat conscientiā suā siue iudicium synteresis dictabit ei restituendū esse quicqd de vsura lucratus est predicto modo: qz sit raptoz patet. xiij. q. iij. si qs vsuram. Et regula est qz quilibet tenek sequi conscientiā suam siue iudicium synteresis: sicut dicit per Esaiam Redite prevaricatozes ad coz. Esa. xlvj. Et Jo. iij. dīs in cuā gelio mulieri samaritane/ vocā virum tuum. i. intellectum: vt secūdū iudicium ipsi⁹ opereris. Pro eodē adducit. tria alia motiua in principio qstionis. Primū quia si radix sancta z rami: vt dicit apostolus ad Romanos. xj. ꝙ si radix moztifera etiam z rami: sed totum ꝓcessit ex pecunia fenebzi ergo totum est restituendum. Secundum: quia nemini patrocinari debet fraus sua z dol⁹: sed dolo z fraude detinuit atqz expendit illicite pecuniam restitutioni abnoxiam ergo nullū poterit sibi hoc lucrū afferre. Tertiū eadē possessiones cōparasset is q vsuras soluit si pecunia sibi restituta fuisset: ergo dāmificat⁹ est nō solū in illo qō vsurarius inique occupat ab ipso: ſz etiā in lucro illo: z ita tenek ipsi totū illō refūdere. Et cōfirmat: qz nō suscipit possessionē emptā nisi ꝓ pecunia fenebzi nō ꝙ habet mai⁹ ius in re ēpta ꝙ in pecunia ꝓ qua emit: sed illā tenebak restituere: ꝙ z possessionē illā vel mercem cōparatam. pro quo etiam facere videtur. c. Cū tu de vsu. vbi mandatur possessiones vendi: z a quib⁹ vsure extorte erant ꝓtecia restitui.

Sed hec opinio quātūlibet appa

rens nō videk vera. quia vt recte deducit Richard⁹ distictio. xv. quarti. questio. vj. pecunia est res sterilis nullū ex se potens fructū parere. ergo cōtra eqtatē est z inmaturale de pecunia detenta lucrū exqrere: z per cōsequēs neqz detinens tenek qō fenebzi pecuma lucrat⁹ est restituere. vnde distinguit ibidē duplices res: quasdā habētes vsufructū vt sunt domus equus ꝛc: Et qui rē talē per vsuras extorserit tenetur non solum rem illam sed etiam fruct⁹ eius perceptos (quia sunt fructus rerū) restituere: deductis tamē expēsis necessarijs z suo laboze. Alias q non habet vsufructum principaliter vt est pecunia: lucrū enim de pecunia ꝓueniēs non est fruct⁹ eius ſz humane industrie z laborīs: z hō est domin⁹ sui laborīs z industrie: lucrū ergo qō iusta mercatione acqſſuit de pecunia extorta ꝙ vsurā nō tenek restituere. ſa tū cōtra alterius absolutā volūtatē z pecuniam ipsi debitā retinet: tenek illi vltra vsurā extortā ꝙ tū fuerit damnificatus resarcire. Idē tenet Thomas secūda secūde. q. lxxviij. arti. iij. z generaliter dicit/ qz exprimit in oībus rebus: quarū vsus est eaz ꝓsumptio: vt vinum triticū ꝛc. qō libero. iij. artī. xix.

Ad motiua domini Altiſ. quo ad

tres causas adductus quas cōiunctim dicit ꝓbare. Rekpōdeo nō cōiuncūt: qz radix nō habet rōnē materie cōparatiue ad ramos: ſz quodāmō efficiētis in quātū nutrimētū assumptū alterat: z alteratū ꝓ gñatiōe rami trāsmittit. pecunia aūt respecte z cōparatiōe ad lucrū solū habet rōnē materie: idustris vero hois parit de ea negociādo fructū. Jtē q sitis mora nō arguit lucrū p industriā de pecunia obuenīes obligatū restitutioni. Sicut nec cū qs in mora fuerit solvēdi ad causam mutui vel crediti. Jtē qui vsura dicit rapina large sumit vocabulū: vt se extendit ad rē quālibet iniuste vsurpatā: vt vult glo. i. ca. si qs. xiiij. q. iij. quomō dicit Aug. Furti noīe omnē illicitā vsurpationem rei alterne ꝓhiberi. xxvij. q. iij. meretrices. Sic Amb. dicit. Tātoz te scias bona iuadere quātis possis ꝓstare qō velis. xlvij. distin. sicut hi. Et Hieronym⁹. Alterna rapere cōuincit q vltra sibi necessaria retinere. ꝓbat. xlij. distin. in ꝓncipio Et si vera rapina esset vel furtū nihilominus lucrū ꝓueniens nō esset rapina vel furtū: imonec res empta: vt illā domin⁹ pecunie possit vēdicare. vt est casus de pecunia deposita: q mediāte possessiones empte fuerūt. l. si ex ea pecunia C. de rei ven. Et de ꝓcio rei furtiue. ff. de fur. l. Qui vas. ad fi. vbi recte respōsū dicit si nūmos per vim dīs a fure extortos erit in quos furtiua res redacta fuerit furtum commisit. Ad cōfirmationē dico: q distinguere oportet inter stimulū cōscientie z synteresis z indiciū eius sdē ꝓceptiuū Stimulū est synteresis honestioza z digniora adhoztātē: vel a min⁹ honestis ac min⁹ bonis dehoztantem sequi nō tenemur: alioquin obligati essemus ad omnia consilia z opera supererogationis contra Augustinū. c. quisquis: z cōtra Gregoziū c. qō ꝓcipitur. xiij. quest. j. Qui stimulus an se teneat ex parte intellect⁹ an ex parte effectus tractant doctozes dist. xxxix. secūdi sententiarū. Sed iudicium ꝓcepti uū rationis quo scilicet iudicat aliqd fieri vel omitti debere: z in opposito culpā euitari nō posse tenek sequi si rectū fuerit: z illi non cōtrarie seu difforme qualecūqz fuerit: qui nāqz facit cōtra cōscientiā edificat ad gehennā. xxvij. q. j. Omnes. de ẏmo. pertuss. z ad Romanos. xiiij. Qui discernit si māducoverit dānat⁹ est quia non ex fide ꝛc. In ꝓposito autē rediēs ad coz: vt solum repiet stimulū ad omnia restituendū: z nō iudicium nisi forte erroneū: z hoc sequi non tenek: quin error de deposito licite possit nō restituere immo nec stimulum rectum non inuitentē scilicet errozi reperiet ad omnia restituēdū ei q vsuram soluit: ꝓ ꝓ bene ad donandū quia si ille caperet hoc ꝓ pecunia ab vsurario sic detenta: iam vsuram incurreret: lucrum querens ex vero vel interpretatiuo mutuo exclusa ratione interesse dāni emergētis vel lucri cessantis. Ad alia motiua. Primū coincidit cū ꝓma trium causaꝝ quas colligatas dicit ꝓbare ꝛc. Et ergo dico: si artifex alteri⁹ instrumentū rē artificiosam sculpat nō tenetur dño instrumenti nisi p vsu instrumēti z non lucrū industrie sue. Jta in ꝓposito quia p vsu pecunie nihil aliud deberi potest ꝓ tātūdem pecunie: cum vsus eius sit ipsius cōsumptio: sequitur q lucrum totū spectat vsurario. Ad secundū respondeo q dolus z fraus ei nō patrocinātur: sed sua industria: quēadmodum si moza

soluendi aliqd creditum vel mutuū mercando pluri ma lucrarctur. ratione enim doli sui debek ei gehenna: sed lucrum temporale sue idustrie. Et idem si ex radice auaricie negociando lucrek. Neqz est icōueniens q actui peccaminoso debeak tēporale lucrū vt in multante z patrias defendente nō amore iustitie aut fortitudinis sed ex animi cupiditate vel ad virium ostentationem z finem inanis glorie. Ad tertiū dico: q illo casu verſatur interesse lucri cessantis ipsius qui vsuras exoluit: z tunc vt ex superiozib⁹ patet tenetur ei restituere ꝓ tū sua itereat deducto ad dictamen ꝓbozum ꝓ tum distat inter habere z ꝓpe esse: deductis etiā laboribus si quos mercādo ad hibere debuisset: sicut qui violenta manu mercatozē detinuerit ne nundinas accedendo negociationis lucrum assequi possit. Et ad confirmationem respōdeo q immo habet maius ius in possessiōe empta ꝓ in pecunia qz si possessio redat a fit carior: illō excedens debek sue industrie. Idē si remit in gradu pio z possit lucrari vendendo ad gradum rigidū. z ita non obligatur restituere nisi ꝓ tum per vsuram extorsit. Hec obstat allegatum. c. Cum tu. quia non mandatur ibi ꝓcium possessionum restitui ijs a quib⁹ vsure extorte sunt nisi ꝓ tū vsure se extendunt vt scilicet cessare possit a peccato: quodautem superest ei⁹ debetur industrie. Per eadē patet respōsio ad reg. iu. Locupletari. li. vj. z. l. Jure nature equū est neminē cum alteri⁹ detrimento z iniuria fieri locupletiozē ff. eo. quia hic nō locupletatur per id qō est alterius iactura vel iniuria: sed per aliquid cozrespōdens industrie sue: per eum adhibite: Quis simul tunc contingat z faceret alteri iniuriam. Cui⁹ simile supra dedi de fculpente cum instrumento furtiuo ꝓcios imaginem aut rem aliā artificiosam. Appellak aūt in regula detrimentum iactura/ vel iniuria alteri⁹: materia circa quā iniuria/ detrimētū: iactura alterius ꝓsak. quomō nos dicim⁹ fidei articulos fidē esse catholicā. vt in psalmo. Quicūqz vult saluus esse. z rē sperata ipē nostrā vocam⁹. z sic de alijs. z ly cum dicit circūstātia cause materialis locupletatiōis: z nō sumik associatiue/ qz possūt vtrqz sil' existere locupletatio alicui⁹ z iniuria illata alteri p locupletatū.

Ex his alia oritur qstio. An licet mercari cum vsurario p pecunia fenebzi z eandem in domum vel stipēdium laborū recipere an non. Et dicit qdā dominum vsurarum apud feneratozem non residere: ſz apō illos a q̄bus extorte sunt. Illis cōsequēs est dicere q neqz licet illam dono recipere ab ipso: neqz ꝓ vsura ipsa vēditionis titulo in vsurariū quicqz trāsferre: vt nec p rapina vl furto. vñ doctoz irrefragabilis. iij. parte. q. xvj. mēbro. iiij. dicit. Et si vsurā soluens possit z velit trāsferre dominiū: non tamē pōt sic puta ꝓ mutuo: qz huiusmodi contractus displicet deo: z ꝙ is verbū donandi exprimerit nō est donatio. Similit Aristodoctesi. iij. parte tenet: in vsura dominum non transferri: quia in translationem illā dominus principalis puta deus nō consentit. Tum quia fenebzam pecuniā tenetur restituere illi a quo extorsit: z non ex alia causa nisi quia sua nō est. ergo Idē ꝓbat Richard⁹. xv. q. iiij. arti v. q. vj. Quicqz est dīs alicuius rei aliquo iure: nō iuria est dīs ei⁹ sed rei fenebzis nō est vsurari⁹ dīs aliquo iure vt ꝓbat inductiue: non iure emptionis nec iure liberalis donationis: nec iure locationis: cum in locatione nō trāsferatur dominium: nec iure pinutariōis: z sic de alijs: nec iure mutui qz accipere plus ꝓ mutuo nō est ius: sed iniuria ergo vsurari⁹ neqz diuino iure neqz canonico est dīs rei quam acquisiuit fenerando.

Sed hec opinio nō videtur vera

qa min⁹ habet de inuolūtario donatio ꝓpter mutuum z min⁹ de iniustitia: ꝓ habet donatio ꝓpter metū mortis vel metū cruciatus coꝛporis sed illa trāsfert dominiū: ergo minoz patz per c. abbas. z notat ibi p doc. de ijs q vi mc. ve. cau. ſi. ꝓ irritari debeant z reuocari in irritum que per metū sunt extorta Ex hāc opinione tenet Thomas dist. xv. quarti Petrus de Palu. ibidē. Henric⁹ de Gandauo qōlibet. iiij. q. xxvij. gl. ſi. qs. xiiij. q. iiij. z regulariter doctores canoniste. Hec obstāt motiua ꝓius inducta. Hā licet deus non cōsentit in acceptatione vsure: cōsentit tamen in eius effectum qui est translatio dominij in accipientem eam in alio donante. Cuius simile est de acceptione rei quam per metū quis cogit sibi dari. Item si metu non cadente in virum constantē mulier cogat virum secum per verba de presenti cōtrahere secundum omnes tenet matrimoniū: z tamen displicet deo magis cōtractus huiusmodi ex parte metū inferētis: ꝓ acceptio vsure in feneratoze. Hec illa est causa quare pecuniā fenebzem vsurarius tenetur restituere: qz non est sua: sed qz cōtra legis seu dei ꝓhibitionem eam accepit p mutuo: vt similiꝛ ea que metu extorsit ꝙ is sua sunt: tenek reddere metum passo. Ex eodē soluitur motiuū Richardi: fit enim dominus ratione seu iure donationis sed illiberalis: ꝓpter quod obligatus est restituere.

Hoc igit supposito ꝓ resꝓ sitione distinguo. Vel feneratoz aliqd habet ꝓter vsuras aut nihil. Si sc̄m: quia cōsimilis ratio est de eo que de homine pl⁹ aut tātūdē debēte ꝙ tū habet nō licet sciēter ab illo lucratiuo titulo quicqz sumere sic essi ille seipsū grauat donādo: iuxta illō Aug. Non remittitur sed augetur: cum quidā ꝓuide soluit: qō alij ex debito est ꝓstādū de iur. iurā. ff. c. ea te. z illud ecclesiastici. xxxiij. qui offert sacrificiū de substātia pauperis: quasi qui victimat filiū in cōspectu patris. Quantus aūt sit doloz patris i uqt Gregozius ꝓperpendamus: cū in cōspectu eius filiꝰ victimat: z hinc facile cognoscit: quantus apō deū doloz exasperak: quādo est sacrificium de rapina triuiat. i. q. non est putanda. Idem autem est iudicium de quocūqz iniuste detento. cū exteuso vocabulo vt supra dixi rapina dicatur z tanto certum est peccat grauius: quo minus potentē se facit reddēdi qō tenetur. Jta suscipiēs qō alteri nouit debitū donātis peccato se sociat. si enim aduertamus quāta auctoritate Augustin⁹ exclamare ausus est: Illō fidētissime dixerim: qui ꝓ homine ad hoc interuenit ne male ablata restituat: z qui ad se cōfugientē ꝓ tum honeste potest ad reddendū nō cōpellit: socium eē fraudis z criminis. Quis dubitauerit eū fraudis sociū constitui: qui non ad reddendū tantū non compellit. sed rem malā ablatū translatā dono suscipit. Et certe per regulam apostoli: quia consentit inique donationi alterius cum iniuria creditozum moꝛte dign⁹ afficit. Digni nāqz inquit sunt moꝛte ꝛc. ad Romanos. j non solum qui faciunt sed q cōsentiūt. Sed titulo oneroso puta emptionis vēditiōis z locatiōis ꝛc. licet ab ipso vsurario pecuniam fenebzē suscipe-

redū cōtractu ipso īpotētior nō fiat restituere: puta tantundē vel plꝰ suscipit ꝯ donauit. Cūc em̄ male facit atq; peccatū cōtinuat male detēta nō reddēdo: sed nō peccat nouo peccato vsuras trāsferendo. Is autē qui secū mercat detentioni nō cōsentit sed alienationi. neq; alienatio illa iuriā adducit prīo: in primo casu. Et ergo dicit Hēri. de Hād. quodlibet quarto. q. xxvij. q. nō liceret hoc casu doctori ab illo vsurario stipēdiū capere p instructiōe filiorū eiꝰ: secus si merces donet p pecunia: qđ limitādū credo nisi ex cōtractu ipotētior fiat ad altena restituēdū: vt si ei vendant merces ad gradū extremū iusti pcy: i quod verisimiliter merces iterū redigere non posset. tunc em̄ peccaret sic emendo: et per consequēs alius emptioni tali scienter consentiendo.

Sed quid si bona fide ei locauerit suas operas pro filioꝝ instructione: vel aliter: cū nesciret eū vsurariū: aut pbabili coniectura/ multa pter vsuras ipm̄ habere existimaret: an is cōstito q nihil pter vsuraa habeat licite possit stipendiū laborum expetere. Respondeo: si ei seruitium honestum exhibuerit licite potest stipēdium recipere: q; habet psonam vsurarij iusto titulo sibi obligatā: neq; peccabit fenerator pecuniam fenebrem ei soluēdo plus ꝯ si de pecunia tali ab vno extorta alteri satisfaceret de vsura secus si in rurpi cā vt receptionem vsuraꝝ vel simili seruitium impenderit: vel vsuras eū tantū habere non ignorauerit: pbabili inquam ignorātia (concordat dns Petrus de palude. xv. distī. iij. q. ij. quo ad seruitiū inhonestū) aut fenerator alta habet pter vsuras et tunc licet titulo nō oneroso tantū sed lucrattuo aliquid ab eo sumere: et p impēsis operis stipēdium capere: ꝯ uis apud vsurarium nihil remānserit ex illis equali mercede prestitis: et hoc tam de pecunia fenebri ꝯ alia. Ratio est: q; pecunia fenebris eque est sua vt alia: ꝯ ratione fenoris maneat obligatus tātūdem dānificatis restituere. Verū in huiusmodi lucratiu⁹ excedere nō licet summā eoꝝ que vltra vsuras possidet. Idem nāq; est donū ab eo capere: qui nihil habet pter vsuras: et ab habente aliquid pter vsuras plus capere; ꝯ vltra habere dignoscitur. Et pariformiter dicēdum est de seruitio p quod apō ipsuꝫ nihil permanere equiualens stipēdio seu mercedi percipiende. ¶ Ex his paret quomodo licet a principibus et alijs populum opprimentibus dona recipere vel pro stipendijs annuis ministerium seruitutis impendere.

Sed contra predicta videt: quia de vsu. cap. Quia in omnibus. indistincte pbibet: ne quis capiat oblationes vsurariꝝ manifesti et qui acceperit reddere compellitur et suspēdit quoadusq; ad arbitriū eps satisfecerit. vbi glo. decidēs cui restitui debeat determinat q epo loci: vt p eū ad manꝰ eoꝝ veniat a quibꝰ vsure sunt extorte. argumēto ca. Cūtu. de vsu et ca. sicut dignum. §. eos. de homi. Preterea in cōsilio Carthaginēsi quarto decretum legit: q; dona eorum qui pauperes opprimunt: a sacerdotibus refutāda fuut. xc. distin. ca. oblationes. Itē tertio arguo sic. Esaie. j. reprehēdunt principes israel quia infideles et socij furum: sed vt glo. exponit. i. p eo erant socij furum: quia accipiebāt a scribis et pharisseis munera que a pauperibꝰ auferebāt: nō vtiq; per violētiam quod nō legitur: sed vltra sibi necessaria pauperibus non erogando vt tenebant. Esaie. ij. cap. Vos depasti estis vineā meā et rapina paupis in domo vestra: quare atteritis populum meū et gloss. super verbo atteritis. De principibus ecclesie dicit: in quoꝝ domibus rapina pauperū dū ecclesie opes sibi thesaurisant et in delitijs abutūtur que ad sustētionem pauperis dantur: et sibi reseruant vel ppm̄ quis distribuunt: et aliorum inopiam suas vel suoꝝ diuitias facīt. Et Hieronymus sup verbo socij furum ptimo cap. Hos quoq; inquit debem⁹ cauere ne ab illis accipiamus munera: qui de lachrimis pauperum cōgregant diuitias: ne sim⁹ socij furum: et ne dicat nobis: si videbas furē etc. psalmo. xlix. ¶ Ex quibus p; per rapinā et furtū intelligi in verbis dñi quodcūq; iniq; detentū et alteri debitū: ergo nō licz de fenebri pecunia munus accipere: sicut nec ex decimis a principibꝰ eccl'ie. ¶ Respōdeo ad primū. hoc solū est iuris positiui hūani i detestatione criminis vsure et in manifesto vsurario tm̄ ne popul⁹ ex eiꝰ oblatione scādalizet: credēs deū munerib⁹ placari posse permanēte radice peccati: vl certe q vsura liceat dū impios vsus cōuertat. vñ eque refutāda est eius oblatio siue de ppijs et hereditarijs offerat siue ex vsura. Oblationē aūt vsurarij non manifesti et dona licite recipere possum⁹ sub distinctiōe premissa. Et similr dona vsurari manifesti: ꝯ nō oblationes ad altare: quēadmodū donum recipere licet ex mercede prostibuli. sed nō oblationē. Deutero. xxiij. Nō offeres mercedem pro stibuli/ nec preciū canis in domo domini dei tui. ¶ Ad secundū dico. q; hoc procedit ꝯtum necessariū fuerit ad eorum correctionē: aliorum cautelā. vel sacerdotalis auctoritatis cōseruationem: quomodo apostol⁹ facultate viuēdi de euāgelio vti noluit: ne qđ offendiculū daret euangelio. glo forsan hi auari erāt: et velle se licentiam peccādi emisse putarent: vel libertatem arguendi apostolus minueret. Et est differentia inter oppressores p violentiā: quia extorta p eos nullo modo licet recipere nisi forte animo reddēdi veris dominis. Et oppressores per concussionem vel calūniam: quos describens Augustin⁹ inquit. Quicunq; sibi stipendia publice decreta cōsequitur si amplius querit tanꝯ calūniator et concussor Joannis sentētia cōdēnat. xxiij. q. j. militare: q; sic extorta licet i eleemosynam vel donū accipere: dum ex hoc neq; scandalū imminet neq; ad restituendum qđ tenetur: cōcussor: vel calumniator impotens redditur. ¶ Ad tertiam respōdeo: volunt multi dominiū decimaꝝ nō residere apō sacerdotes sed solum ius ministrandi: et ꝯtum sustētationi sue necessarium fuerit de eis vti. Cuius sñie visus est esse Augustin⁹ sermōe. ccxix. de tēpore. nihil omin⁹ supposito. q; domini sint: quia sacerdotes veteris legis regulariter nihil habebant pter domos et decimas: quarum totum superfluū tenebātur ministrare pauperibus: ex donatione talis modi reddebātur impotentes facere quod obligabantur: et ita accipiētes capiendo socij furum facti sunt.

Ro clariori intelligentia dictoꝝ ius in hac solutione tertij. Quero. An ecclesiasticus vltra victus decētem necessitatē p sumēs de bonis ecclesie teneatur ad restitutionem ¶ Et secūdo. An is cui p dige donauerit etiam teneat etc. ¶ Quo ad primum magna est altercatio inter doctores qbusdā dicētibus q; clerici bñficiati dñi sunt fructuū q eis specialiter obuenīūt: iuxta capitulū vnicū de cle. non resi-

den. lib. vj. vbi dicit. Qui diuinis officijs non intersunt nisi infirmitas seu iusta et rationabilis corpalis necessitatis: aut euidēs ecclesie vtilitas releuet: non sunt domini quotidianaꝝ distributionū: nec faciunt eas suas: sed ad restitutionē sic ꝯceptoꝝ obligātur. Ex quo sequit a ꝓtrario: q; dum intersunt etc. acquirunt eaꝝ dominiū. Et idem iudiciuz est de alijs fructibus in stipē vite clericis obuenientibus immo dicit glo ibidē: q; pena constitutionis nō extendit ad ꝓterita: quia nondum erat consuetudo illa irritata: licet statutū esset has distributiones solū ijs q diuinis interfūt officijs dari: et ita sensit illos ad restitutionē nō obligatos. Illi em̄. c. clerici victu et amictu contenti nullam inter se ꝓpterateam habētes: debēt habere omnia cōmunia. Idem tenet glos. xij. q. j. ca. Duo sunt. que super verbo ꝓpterietatem dicit bene concedendum q; clericus sit dominus fructuum collectoꝝ: sed licet ꝓpterea sit dominus fructuum tamen nō pōt eam in morte eius alicui largiri ratione testamenti: sed intuitu eleemosyne sicut extra de testamen. ad hec. Sicut heres licet sit dñs rerum: quas tenetur per fidei cōmissum restituere alij: tñ nihil potest inde alienare. ff. ad Trebel. l. deducta. §. vltr. et. l. quidam. §. si quis. Pro eodem est glo. vulgaris in. c. p̄senti de offi. ordi. li. vj. Et pro isto multū vrgere videtur c. Peruenit. de fideiuss. vbi mandat de fructibus beneficiorū satisfieri creditoribus qbus erant clerici obligati. Huius sentētie fuit b. Tho. secūda secūde q. clxxxv. arti. vij. et quotlib. vj. arti xij. vnde dicit secunda secūde. q. allegata. De ijs que sunt specialiter episcopi vsui deputata/ eadem ratio videtur que de bonis ꝓpijs: vt scilicet ꝓpter immoderatū affectum et abusum peccet: si alijs non subuenerit vt requirit ordo charitatis. Et in quotlibetis passu allegato respōdēdo ad tertiū dicit q; verbū Hiero. super illud Efaie. iij. rapina pauperum in domo vestra dicentis q; bona clericorum sunt paupeꝝ: pcedit de ijs bonis que specialiter deputata sunt vsibus pauperum et ex ꝓsequēti ministroꝝ/ vt bona hospitaliū et huiusmodi secus de illis q̄ principaliter attributa sunt vsib⁹ ministroꝝ vt p̄bende in quibus non ꝓmittitur defraudatio sed solum abusus: et sic nō obligātur ad restitutionē sed ad penitentiā peragendam.

Contrariam sententiā tenet Archi. c. Statum. in §. assessorem lib. vj. de rescriptis. et dicit hereticuz esse in iure: q; ecclesiastic⁹ acq̄rat sibi dominium veꝝ fructuū prebende vel ecclesie. quē sequit Dominicus ibidem: sed latius in. c. presenti. de offi. ordi Idem tenet Joā de Ligna. in Cle. gratu. de rescrip. et Panor. in. c. cū esses. de testa. Pro quo videat textus ad literam. xij. q. iij. c. j vbi de adepto episcopatum vel prebendā dicitur: si suo nomine cōparet p̄dium tanꝯ rerum dominicaꝝ inuasor teneatur nisi admonit⁹ ecclesie relinquat. quod clausula subsequens clare ostendit intelligēdum esse/ cum ex obuētibus ecclesie comparauerit. Item. c episcopi ea. q. j vbi dicitur. Quicquid vero de prouisione sue ecclesie fuerit siue de agris/ siue de fructib⁹: siue de oblationibus oīa in iure ecclesie seruare censuimus. Quicquid em̄ clericis vltra victū et vestitū excrescit tenentur dare pauperib⁹: vt Gratianus probat per illud Augustini. Si priuatim possidemus. eadē. q. et cau. Idem sensit ibidem Urbanus in ca. res. et est pars capituli. Videntes dicēs q; res ecclesie nō quasi ꝓprie sed vt communes cum summo timore in pre-

dictos vsus videlicet sustentationē ministrorum ecclesie et pauperum et cū qui aliter fecerit: videat ne dānationem animē incurrat et reꝰ sacrilegij efficiatur. Ad c. vnicum de cleri. nō residē. lib. vj. respondēt q; fiunt dñi quo ad ius dispensandi in personales vsus proprios et pauperum non aūt reale et vere dominiū assequuntur. sic etiam. lxxxix. distin. c. Judicatum. Episcopatus dicit patrimonium Episcopi. quo ad dispensationem s. non quo ad ꝓpzietatem. Ad c. peruenit. de fidiusso. dicunt q; vel debita contracta fuerunt nomine ecclesie: aut fit speciali concessione pape: vt dicit Archi. patere ex antiqua compilatione/ vel q; nō exprimit de reditibus ecclesiasticis: sed dicitur solūmodo de suis reditibus puta clericoꝝ. Vel dici posset probabilius q; debita legitime ꝓtracta solui possunt de bonis ecclesie: nō solum pro ministris: verumetiam pro alijs pauperibus vt pro redemptiōe captiuorum et alijs pijs operibus. xij. q. ij. aurum. Et vltra id quod probabili ratione consumunt nihil retinere possunt: vel pro libito in pompis expendere: quia furtum committāt. probat Alexāder de Hales. iij. parte. q. xxxvj. membro quinto. arti. ij. per illud Hierony. Quoniam quicquid habent clerici xvj. que. j Illud ergo quod expēditur extra vsum pauperum quid aliud nisi rapina est. Item p illud Bernardi. Clamant nudi: clamāt famelici: cōqueruntur et dicunt. Dicite pōtifices in sacro quid facit aurum/ nunquid a sacro expellit frigus aut famem nostrum est quicquid expēditis: a nobis extrahitur crudeliter: quod consumitis inaniter. Et per eundem Bernardum ad quendam canonicum. Conceditur tibi si altari seruias: vt de altario viuas: non tamen q; emas frena deargētata grisea variaq; pellicea: quicquid pter necessarium victum et vestitū de altario retines: tuum non est: rapina est: sacrilegium est. Et questionem subinferēs petit. Nūquid tenentur ad restitutionem si habēt alīūde vnde possint restituere: Respōdet. aliud nō video: q; non dimittit pctm̄ nisi restituat ablatum. Itē Richardus xlv. distin. quarti art iij. q. j. in solutione ad primum tenet post glos. in cap. quia nos. de testa. q; fructuz clerici solum vsum habent nō ꝓpzietatem. et ergo solo victu contenti esse debent pensato statu et dignitate persone: totum vero residuū: loco et tempore est pauperibus erogādum. Et istud planissime nō corrumpendo seu violentando literam videtur pbare cap. episcopus. et q. ij. sumptum de consilio Martini pape: vbi dicitur episcopus potestatem habere in rebus ecclesie vt dispenset necessitatem patientibus. Participare etiam cum opoꝛtet que necessaria sunt si tamē ipse aut qui cum eo sunt fratres indiguerint aliquo: et secundum apostolum victu tantum et tegumento cōtenti sint et ibi de cōsanguineis. Et si cum sacerdotibus prouentus ex reditibus vel quolibet actu ecclesie in suos vsus colligat fraudans pauperes et fame cōficiens: coꝛripi eum et illos opoꝛtet vt ꝓfilio fuerit cōstitutum. Neq; referre videtur vt rū clericus administrationem habeat an non: quia bona ipsa eque sunt et manent pauperibus obligata: quoꝛ in canonibus super ratio habetur ¶ Et confirmatur hec opinio tali ratione Propterea decimarum que annis singulis obueniunt non est apud ecclesiasticos: ergo nec aliorum fructuum. Antecedens patet: quia sicut laicus decimas retinendo: tot homicidioꝝ reus est quot in loco quem inhabitat pauperes moꝛtui fuerint: qz rem a deo paupib⁹ de-

Universidad de Deusto
Biblio

legatam suis seruat vsib⁹: ita: ꝛ sacerdos vltra suam necessitatem datas seruauerit: ꝯ ꝯ etiã administrationem non habuerit: cum ratio data per Aug. in. c. Decime. xvj. q. j. eque currat vtrobiq: sez de seruando rem pauperibus delegatam: ergo pr opietas talium ꝛc consequentia tenet: quia cum in sua quisq; sit moderator ꝛ arbiter: et talium non habeat sacerdos moderationem et liberam dispositionem: sequit q⁹ non sint sua. Hinc Archi. post hunc de papa: qui vt princeps legibus solut⁹ est: dicit. c. nõ liceat. xij. q. v. terribile verbum. Si bona eccl'ie alienat sine rationabili causa ꝛ honesta: vt qz consumit in turpes vsus: vel dat ꝓsanguineis vt eos pre alijs diuites faciat: vel construat sibi pallatia: peccat mortaliter.

Pro responsione ad quesitum po

nam aliquas ꝓclusiões. Prima est decime ꝛc. tẽporalia dant ministris ecclesie vt aliorũ ministerijs sustentati solo deo ꝛ eius verbo vacare possint: ꝛ efficacius apud deum populi peccata supportent. Pater numeri. xviij. Filijs Leui dedi omnes decimas ꝓ ministerio quo seruiũt mihi in tabernaculo federis: vt alij ad illud non accedãt: solis ipsis mihi ibi seruientibus ꝛ supportantibus peccata populi. Et. ij. paralipome. xxxj. dr. Vt possint vacare legi dei. Et glo. Josue. xiij lex dei cõmissa est sacerdotib⁹ et leuitis vt huic soli operã tribuãt ꝛ verbo dei absq; vlla sollicitudine vacent laicor ministerijs sustẽtati. Item oblationes ꝛ quecũq; oblata ecclesie dicuntur vota fidelium ꝛ precia peccatorum. xij. q. j. videntes. Et Ozee. iiij. Peccata populi q̃ sacerdotes comedunt qz ꝓ peccato oblata: qui quidem peccata comedere dicuntur quia precibus suis ea delent atq; ꝓsumũt j. q. j. Ipsi sacerdotes. ¶ Ex qua conclusione sequitur q⁹ clericus perdite viuens ꝛ deum continuo ꝓuocans moribus stimulans: aut officium debitũ preter mittens: tenetur restituere quicquid de fructib⁹ ecclesiasticis expẽderit. patet: quia suscipiens aliquid ad causam quam prestare non curat tenetur p̃ceptũ restituere: vt patet. ff. de condi. cau. data. ꝛ nõ se. per totum. et ergo quemadmodum pauper suscipiens eleemosynam vt oret: si non orauerit obligatur ꝛ tenetur restituere: ita in ꝓposito. Et hec est ratio quare curam suscipiens vt ad annũ fructib⁹ gaudeat nõ intendens ad sacerdotium ꝓmoueri postea illam dimissurus tenetur illos restituere: quia fraudulẽter perceptos vt habef in cap. commissa. de elect. lib. vj. nisi intentione mutata ꝛc. vt ibidem dicitur. Et eadem est ratio de alijs beneficijs: cũ non intendit suo tempore debitum seruitium impendere. ¶ Ex quo patet ergo glosse de recipiẽtibus distributiões quotidianas non interessendo diuinis nisi cõsuetudo illa ratione nixa fuerit: q⁹ hoc interesse diuinis per absentes in melius commutabatur: puta oratiões deuotas ꝛc. aut saltem eque bonum: qz sic tacitus presumeretur fundatorum consensus: sed de hoc glos. nihil meminit: verũtamen sicut pauper nõ tenetur illi reddere a quo accepit cum ille iam dederit deo sed debet reddere ecclesie vel pauperi ita est de fructib⁹ beneficior. Et pro illo est. c. Verum. condi. appo. q⁹ scilicet donatio facta ecclesie sub modo: non reuocatur nisi cautum fuerit. Cui⁹ rationem dat Panor. quia modus adiectus nõ presumitur esse causa finalis. Hinc Hieronymus tractãs illud Esaie. iij. Populeus qui te beatum dicũt ipsi te decipiũt. Raptores (inquit) sunt qui capiunt temporalia et non feminant spiritualia. Et apostolus. j. ad Timotheũ. v. Qui bene presunt pr̃byteri duplici honore digni habeant maxime qui laborant in ꝓbo ꝛ doctrina: dicit esn scriptura. Nõ alligabis ꝛc. Huius dat aliud simile Alexan de Hales. iij. parte. q. xxxvj. membro ꝛ art. dicto. Si agricole detur pecunia vt in agro laboret ꝛ ipse acciper ꝛ nõ laboraret: raptor est ꝛ fur. Similiter videtur de istis qui bona ecclesie in necessarijs expendunt sed non deseruiunt.

Secunda conclusio est sententia

sanctor. Qui superflua retinẽt ꝛ paupibus nõ elargiũr siue ecclesiastica siue secularia fuerint bona: raptor inuasor ꝛ fur dicitur: sed ad restitutionem minime obligatur. Prima pars patet. Primo ex verbo Hieron. Aliena inquit rapere conuincitur qui vltra necessaria sibi retinere probatur. xlij. dist. in principio. Secundo Ambro. proprium nemo dicat quod commune plusq; sufficeret sumptui violẽter obtentum est/ et infra. Tantorum te scias bona inuadere quantis possis prestare qd̃ velis. xlvij dist. Sicut. ij. Tertio verbo Aug. sermone. ccxix. de tempore. De nouem partibus studeat eleemosynam dare pauperibus Ita tamen vt quicquid excepto victu mediocri ꝛ vestitu rationabili superfuerit. non luxurie reseruetur sed in thesauro celesti per elecmosynã pauperꝫ reponat. Quicquid nobis deus plusq; opus est dederit: nõ nobis specialr dedit: sed ꝓ nos alijs erogandũ transmisit: q⁹ si nõ dederimus res alienas inuasimus. Et idem. Nonne oẽs qui sibi videntur gaudere conquisitis eisq; vt nescium alienum possidere conuincimus. pbat. Omne enim quod male possidetur alienum est male autem possidet: qui male vtitur xiij. q. iij. quid dicã. Item Isidorus in libro ethimologiarũ vt patet extra de verbo. sig. Jus dictũ est. ¶ Et secunda pars cõclusionis patet: quia proprietas vera apud illos deteriores residet. Etiam in restitutione nõ soluitur obligatio seu extinguitur ex mutatione conditionis in alijs: sed si prius sint pauperes egentes ꝓ tunc censeor occupare aliena: postcum ceperint non egere possum licite de meis ꝓ arbitrio disponere.

Tertia conclusio: Nõ licet sacer

dori aut alteri p̃bendato de bonis eccl'ie vltra victũ sobriũ ꝛ decentẽ sibi vsurpare vel ex eisdẽ cognatos diuites facere. ¶ Prima pars ptz: primo per illud Hieron. De altario tibi o sacerdos viuere licet nõ luxuriari. Luxuriatur aũt quicunq; preter status decentem necessitatem plus debito expẽdit in cibis aut vestibus. Luxus nãq; ꝛ luxuria omnis abũdantia dicitur. Quo significato ꝓhibetur ne cleric⁹ sinat comam luxuriari. Idem probat verbũ Bernar. in epistola. xlij. prius allegatum ꝛ aliud ad quẽdam canonicum quod inter epistolas eius nõdum repperi. Item augustinus sermone ad sacerdotes qui ponit. xxxvij. inter sermones ad fratres in eremo. Me mẽto inquit q⁹ pauperem vitam sacerdos gerere debet: ideo si supbaz habet/ si magno gaudet beneficio ꝓter victum ꝛ vestitum quod superit pauperibus da re nõ differat: quia omnia pauperum sunt. Verbum autem illud quod negare non debet fidelis: qui altari seruit de altari viuat: omnino verum est: qz non licet sacerdotibus manib⁹ operari/ ligonizare: ferrũ fabricare: ꝛ similia. hoc autem ꝓpter reuerentiam et tanti sacramenti dignitatem/ magis ad seculares ꝯ sacerdotes pertinet: ne ipsi sacerdotes dei/ fame

pereant vel nuditate. Ideo dignũ est: vt q̃ altari ꝛc. ¶ Secunda pãs ptz authoritate eiusdem eodẽ sermone. ꝓmisso quemadmodũ seculari potentia ꝓcurantes ꝓbendas cum Giezi et Juda damnati sunt subiũgerit. Diuites raro vel nunq̃ paupibus sacerdotibus ꝓbẽdas ꝓcurant ꝛ si ꝓcurãr nõ dei amore ꝓcurant sed vt cũ vxore et familia de bonis ecclesie gaudere valeãt. Et ideo sciat sacerdos q̃ timore vel amore defraudari se a diuite p̃mittit: q⁹ impunit⁹ nõ remanebit: etsi nõ in presenti saltem in futuro: igne eterno nõ carebit. Item Prosper. Ecclesie pastor q̃bus sua sufficiunt nõ dz aliquid erogare q̃quidem nihil aliud sit habẽtibus dare q̃ pdere. Nec illi qui sua possidentes dari sibi aliq̃d volũt: sine grandi pec caro suo vñ pauper victurus erat accipiũt. j. q. ij. pastor: q nõ lz de bonis ecclesie diuitibus dare: ꝛ p ꝓsequens minus cognatos seu ꝓsanguineos ꝓprios ex eisdẽ ditare. Et Amor. j. de officijs. c. iij. Melius est vt ipse tuis subuentas: q̃bus pudorem ab alijs sumptũ deposcere: nõ tũ vt illi ditiores fieri velint ex eo quod tu cõferre potes in opibus. Neq; esn pterea te deo dedicasti vt illos diuites facias: sed vt tibi vitam ꝑpetuam fructum boni opis acquiras ꝛ precio miseratiõis pctã tua redimas. Putant se parũ posse re primũ querũt tuum: cõtra accusant q⁹ eos diuites nõ feceris cum te velint illi parẽtes eterne vite fraudare mercede. Item. xxxvij canon aplor. Omnium negocior ecclesiasticor curam habeat episcop⁹ ꝛ ea velut deo cõplante dispenser: nec ei liceat ex ijs aliquid omnino contingere: aut parentibus ꝓpr̃ijs que dei sunt condonare: q⁹ si pauperes sint tanq̃ pauperibus subministret: ne eorum occasione ecclesie deprzedentur. allegatur in. c. quisquis. xij. q ij. Et Hieron. Preter victum ꝛ vestitũ ꝛ manifestas necessitates nihil cuiq̃ tribuas: ne filiorũ panes canes comedant. xvj. q. j. si cupis. Et est ratio: qz quicquid habent clerici pauper esse debet: vt dicit Hieronymus ad Damasum papam. xvj. q. j. quoniam vbi et eos clericos absq; sacrilegio de bonis ecclesie sustentari posse negat: qui parẽtum sustentari possunt opibus cuius veritatem in sequentibus pertractabo. Defraudarentur ergo pauperes ꝛc.

Quarta conclusio: Quemadmo

dum mobiliũ ꝛ immobiliũ monasteriũ cõuentus habet ꝓprietatẽ ꝛ dominiũ: ꝛ non singuli monachi ita in seculari ecclesia oẽs ꝛ nõ singuli canonici sunt domini ꝛ ꝓprietatem habent bonor que spectant ad mẽsem capitularẽ. Sed singuli fiunt domini portionis fructuum quã annue leuãt vt stipendiũ. ¶ Prima pars patet authoritate Hieron. concludentis quia quicquid habẽt clerici ꝛc. liberũ est monachis ꝛ spiritualibus viris decimas ꝛ oblatiões cunctaq; remedia concedere: ꝛ de iure suo in dominium illorũ ꝛ vsum transferre. xvj. q̃st. j Preterea si ꝓprietas omnium bonor ecclesie resideret apud Christum vel vniuersitatem cleri aut ecclesie: vt volunt cõmunes opiniones iuristarũ: quas glo. tangit in. c. Expedit xij. q. j. non posset summus põtifex specialiter in se vel sedem apostolicam quorũcũq; ꝓprietatem suscipere contra c. Erit qui seminat. de verb. sig. lib. vj. ꝛ Erui de paradiso. eo ti clemen. Eque enim illa que offeruntur minoribus Christo dantur vel ecclesie aut vniuersitati clericorũ: sicut que offerunt quibuscũq; alijs conuentualibus vel secularib⁹ ecclesijs. Neq; essent dominia illorum in incerto: q̃ ꝯ donantes absolute transferant non seruantes sibi rerum concessarum ꝓprietatem: quod innuitur manifeste in dic cap. Erijt. Neq; obstant motiua ꝓ cõtrario. c. Qui Christi pecunias ꝛ ecclesie aufert ꝛ c. ꝛ c. Qui abstulerit. xij. q. j. ꝛ c. Cum ex eo de elec. li. vj. Cui vt solidior fundamẽto. Panor. innititur in cap. Cum esses. quia de clericis quibusdam ibi dicit q⁹ fuerint patrimonio Christi sublimati: qz eque omnium immobilium que minores occupant diceretur Christus vel ecclesia dñs: quor tamen sedes aplica hz ꝓprietatem. Dicunt ergo Christi patrimonium bona ecclesie: qz in suis membris Christo donata.

¶ Secundam partẽ ꝓbo. qz non sunt quo ad ꝓprietatem lorrienda deterioris cõditionis clerici ꝯ alij pauperes: sed si portio alicuius canonici tota daretur pauperi: aut certe militi ꝓ redemptione capti ui: nullus ambigeret in illo ꝓprietatem transferri ergo ꝓ eodem est. c. vnicum de cleri. non residẽ. supra allega. Preterea nisi sic nõ deberet passim creditoribus satisfieri de fructibus beneficiorũ. Refert autem collectarius in ca. Oldoardus. de solusse vidisse in curia: q⁹ clericus nihil habẽs de patrimonio: admissus fuit ad cedendum fructibus beneficij deducto ꝯtum sufficit ꝓ administratione diuinorum. Et ꝯ ꝯ doctores aliqui velint hoc solũ ꝓcedere cum ꝓ sustentatiõe sua clericus debita ꝓtraxerit: videtur tamen diuinatio ad cap. Olim. ij. de restitu. spo. vbi neq; dicit q⁹ debita post pulsionem de episcopatu ꝓtraxerit: vt si inrelligatur ꝓ sui sustentatiõe cõtraxisse vt vult Panor. neq; ꝓ sua sustentatione: sed potius anteq; pulsus esset crian. partem aliene diocesis occupauerit quam cum fructibus ꝓceptis restituere compelli iussus erat. Et huius opinionis est Hostiẽsis ꝛ dominus Antonius in. c. Peruenit. faciunt etiam superius allegata.

Ex quibus infero corolarium re

spõsiuum ad q̃situm. Ecclesiastic⁹ de bonis ecclesie prodige ꝛ inutiliter exponens sentẽtia sanctor rapinã cõmittit ꝛ sacrilegiũ: sed restituere non tenetur. ¶ Prima pars patet: ex verbo Bernardi ad queudam canonicum prout allegatum ab Alexã de Hales supra posui. Item per glos. Hieron. sup verbo dñi Esaie. iij. Vos enim depasti estis ꝛc. Reor hoc fuisse inter senes ꝛ ꝓncipes veteris populi quod inter/pr̃sbyteros ꝛ episcopos nostri tꝑis. Nostri quoq; principes cum pauperes delinquẽtes publice arguant ꝛ cõfundãt: diuitibus peiora peccantib⁹ nec nutum faciunt in quorum domibus rapina pauperꝫ dum ecclesie opes sibi thesaurizãt: ꝛ in delitijs abutuntur: que ad sustentationem pauperum dantur: et sibi reseruant vel ꝓpinquis distribuunt: ꝛ aliorꝫ inopiam suas vel suorũ diuitias faciũt. Item qui decimas non soluit: vel oblatiões defunctorum ecclesijs reddere demorat̃ dicitur pauperũ necator: et sacrilegiũ committere. p.c. Decime. xvj. q j. ꝛ c. qui oblationes defunctorũ. xiij. q. ij. ergo vbi res sacerdos inutiliter expẽderit: ꝛ pauperib⁹ delegatas nõ dederit: eodẽ crimine irretietur: rapine videlicet furti ꝛ sacrilegij. Idem probaui supra de quibuscũq; qui alijs fame laborantib⁹ superflua retinent/ ꝛ certe q⁹ crimen minus nõ sit cũ in delitijs abutik ꝛ in põpis expendit. Ambros⁹ firmat ser. lxxxij. Quis inquit tam iniustus/ tam auidus/ tam auarus/ ꝯ qui multorum alimenta non suum vsum sed abũdantiã et delitias facit/ Neq; esn minus est criminis ꝯ ha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

benti tollere ꝛc̄. ⁊ infra. Si dicas bona sunt ꝑba sed melius est aurum: nihil mirum. Nam ⁊ si quis cū impudicis de pudicitia loquatur: ⁊ scorta vicuperet ⁊ exprobret vanimi quib⁹ libido dominat ex ipsa cōmotione ad impudicitiam multo acrius incēdūtur ⁊ c̄. Et supra eo. sermo. lxxxij. dicit. Et qdē mihi videt hec passio (quaritur. f.) similis esse ijs qui tātum gule indulgēt: vt disrumpi magis nimio cibo eligāt q̄ alicui indulgere reliquias egēti. Sed recolendare o homo: quis est qui largit⁹ est tibi tetipsum: qui sis in memoria revoca: seruus es dei: ⁊ dispensatio tibi ꝯmissa est dominice facultatis. Recolendare ergo q̄s est qui tibi minūtit officium dispensandi: familia tua. Et infra. Nec existimes q̄ omnia vētri ⁊ delitijs tuis terra ꝓducat: que in manibus habes ꝯmissa tibi magis q̄ cōcessa cognosce. Et idem sermone vj. Vides ergo qui pecuniam appetit fidem perdit: qui aurum redigit: gratiam pdigit. Quid igit cēseri debet de sacerdotib⁹ qui christi sanguinem ⁊ p̄cia peccatoꝝ pdigunt: atq; in delitijs abutunt ꝯtra quos saluator noster Christ⁹ Jesus exclamare intelligit Que vtilitas in sanguine meo dum descēdero in corruptionem: ps. xxix. Quid enī pdest ob christi passionem hec esse oblata si peccato cesserint: ⁊ quā placare debuerant dei iram: abundantius provocent.

¶ Secundam partem videlicet q̄ pdige cōsumpta vel donata restituere nō teneant: probo pauper in delicijs abutens eleemosynis: vel pdige eas donās alijs non obligatur ex hoc tantūdem restituere: nisi aliud interuenerit/ puta vel non orauerit aut aliud pficere omiserit ꝓpter q̄ finaliter ipā data ē eleemosyna. Preterea ex abusu ⁊ dilapidatiōe raliū bonorum quoꝝ ipse ꝓprietatē ⁊ dominiū sortit⁹ est solo deo obligat: ergo non tenetur restituere/ ꝯsequētia tenet: qz obligatio restitutionis est ad aliquid determinate reddendum: nō autē obligatio qua tenemur ipsi deo ex pctō. vt si auar⁹ in necessitate pauperibus .f. fame cruciatis aut penuria peuntibus p̄iciat magnum auri pōdus in mare: aut gemmam cōfringat: vñ eisdem succurrere potuit: soli deo ex hoc ad penā obligatus est ⁊ nihil tenet restituere. Antecedēs p̄bat per simile: si Petro ꝓtēplatiōe principis vel ad principis requestā ⁊ p̄ces donata fuerint mille: dispēsanda tamen ⁊ expendenda ad principis gloriam vel eius vtilitatem: hoc casu si Petrus totū vel partem cōtra principis honorem expenderit soli principi ex hoc certū est obligabit: ergo sil'r de fructib⁹ beneficij seu pbende: qui canonico dātur vt ad dei laudem gloriam ⁊ voluntatem illos expendat: si cōtra fecerit soli deo obligatur: ergo non obligatur ad restitutionem. ¶ Et confirmat: qz oēm hominem quē ditat deus dispensatorem constituit dominice facultatis ⁊ commissas magis habet diuitias q̄ cōcessas vt patet ex suprioribus: nihilomin⁹ dum ꝓtra dei voluntatem facultates ꝯmissas pdige sparserit: aut in delicijs abusus fuerit: ad restitutionem nō obligat: ergo nec ecclesiasticus dum bona ecclesie ꝛc̄. consequentia tenet: qz licet prebendatus duplici vinculo obligetur commissa bona recte dispensare p̄ dei gloria ⁊ ad eius volūtatem: vbi laicus vnico ad hoc vinculo astringintur: quia tamē vtrumq; ad idem pentus stringit: vbi vnius trāsgressio obligationem seu necessitatē nō inducit restituendi: neq; vtriusq; trāsgressio hoc ipsum operatur. q̄ si bona donata essent vt in vsus pauperum p̄ dei gloria exp̄derent: aut de bonis hospitalium esse constat; tunc certe dispēsator inutiliter ea expendens non solū deo obligaret sua culpa: qm̄ etiam pauperes fraudat/ ⁊ hoc voluit b. Tho. quotlibeto. vj. ar. xij. Et sic dz intelligi Gerson cum dicit in ꝯclusionibus. Si p̄bendat⁹ certa bona habeat p̄ pauperibus instituta: ⁊ illa cōsumit ad alios vsus ipse restituere obligat: secus si totum sit cōmissum fidei sue: vbi ⁊ si peccet grauiter ⁊ sacrilege quandoq; abutendo bonis illis luxuriose: tamen restituere nō tenet: quando videlicet totum sic fidei eius committitur/ q̄ ad specialem vsum non arctet.

¶ Sed dices: suscipiens sub fidei commissio cētum aut mille ea ꝯditione seu modo: vt deducto q̄tum sibi p victu mediocri fuit necessariū: residuū det Petro talis q̄tum pdige expēderit tenet Petro restituere: sed ecclesie donata sunt predia: trē decime ac alia: vt deducta necessitate ministrorum: residuus in vsus pauperum recōdatur: ergo quicquid in malos vsus vel prodige ꝛc̄ ¶ Respōdeo ad minorem q̄ bona ecclesie nō ita sunt specialiter ad pauperum sustētationem delegata sed ad ministrorum sustentationem: ⁊ alium quēlibet pium vsum/ cedentem specialiter ad dei honorem: vnde possunt licite expendi in luminaria ecclesie: in lib. diuine legis explanationē continentes: ⁊ sic de alijs nullius desuper requisita authoritate vel assensu: qō minime liceret si specialiter vsui paup̄ deductis necessitatibus ministrorū essent delegata. Jurta clement. Quia contingit de rel. dona. vbi dicitur cū ea que ad certum vsum largitione sunt destinata fidelium ad illum debeat non ad alium: salua quidem sedis apostolice authoritate cōuerti. ¶ Hec obstat q̄ a sanctis omnia ecclesie bona dicuntur pauperum: qz dicuntur eoꝝ nō quia iure ꝓprietario ad eos spectent: vel specialiter eorum vsui destinata immo similiter dicunt superflua que diuites retinent pauperum esse: et p eos aliena occupari: quorum ꝓprietas certum est apud diuites residet. Et liceret in vsum magis pium si occurrat expendere q̄ in pauperum alimoniā: puta in tutionem fidei p̄ stipendijs militū vbi necessitas vrgeret: ⁊ sic de similibus: sed dicūtur eoꝝ: qz eis in necessitate debita: magis vel eque pio vsu nō occurrente.

Ex his respondeo ad motiua doctoꝝ. Et primo ad motiuū Archi. xlviij. dist. in p̄ncipio dicētis post Raymundū: q̄ ꝯsumētes bona ecclesie voluptuose ⁊ non facientes officium/ vel non mō debito: sed in mortali. tenentur etiam fructus restituere ꝛc̄. quia bona sunt oblata ecclesie: ob causam videlicet vt orēt p̄ ipsis offerentibus: et alank inde pauperes. Quam etiam opinionem finaliter tenet Petrus de Palude dist. xxiij. iij. q. iij. ibi dans simile sicut in legatis relictis sub certo modo: ly dominū translatū fuerit repetūtur. ff. de conditio. ob causa. de causa non secuta. C. de cōdi. ob causam. dat. qz quod data ob causam obligetur restitutiom causa non secuta: solum veritatem habet cum causa hominē respicit seu eius vtilitatē: secus si solum deum ⁊ ita est cū eleemosyne vel ecclesie bona voluptuose consumuntur: vt patet ex superioribus. Nil enim prodest vel obest offerentibus qualiter cōsumpta fuerint: si ipsi dominiū ꝓpter deū trāstulerint: secus si omittatur officium cuius onus impositū est bonis: vel si in mortali fiat ꝛc̄. ¶ Ad motiuū aūt Alexā. de Wales quo ad authoritates sanctorum ibidem. ⁊ Bernardi pt̄z ex dictis. q̄ vero allegat. Non dimittit peccatū ꝛc̄. Respondeo veritatem habet cum vere alienū auferens inuitis dominis: vel ecclesie: vel pauperibus: vel cum ex hoc ꝓximus grauiter damnificatur: vel cum ex hoc ꝓximus grauiter damnificatur: vel cum ex hoc ꝓximus grauiter damnificatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝛ par ratio est in alijs administratoribus. Si autem constaret liquide eum nolle de suis tantūden⁹ refundere: nō tamen ꝓpterea obligatur donatarius restituere: neq; peccat donum suscipiens: nisi inique voluntati administratoris que donationi accedit ꝛ est extranea cōsenserit. ¶Consentit autem si ei voluntas illa placeat: vel cum potest adhortatiōe salutari nō mutauerit. ¶Sed dices cōsensus participij est vna ꝯditionem que currere cum fure facit̄ furtiq; reatum: ergo cum administrator in casu vere spoliet ecclesiam aut pupillū: cuius bona administrāda suscepit: sequit̄ q; alius suscipiens: furto ei⁹ se sociat ꝛ teneatur ad restitutionem. ℟Respondeo: q; maior veritatem habet de participio in furto ex re ipsa que manu tractat: non aūt q; solum furtum est ꝓpter animi puersitatem rem ipsam attractantis: vt si ignorans rem suā velit mihi dare seu donare: ꝛ vbi suā esse sciret sibi seruaret: hic dans furat ꝛ spoliat: nō ego suscipiens: cui credere non vult q; res sua sit p̄z certo attestanti. Jn ꝓposito aūt solum est spolium seu furtum ex animo administrātis: qnemadmodū si ego ꝓcurator alior existēs merces aliquas vendenti aut ꝛmutādi: ꝛ minus ꝑcio iusto alicui velim eas dimittere: vtiq; intendēs velle supplere q̄tum deest iusti ꝓcij infimo gradui: ꝛ ergo si quidem furtū cōmitto aut spoliū est ex animo non ex re ꝓtractata. Aut datur oppositum: puta q; administrator non est soluendo: ꝛ hoc casu donatarius nō solum peccat suscipiens: sed restituere obligatur: quemadmodū ꝛ dona suscipiens ab eo quē sic ex hoc ad debita ꝓsoluenda reddi munus potentē: tūc enim currit cū fure seu ꝑdone: qui re ipsa non ex animo tantum predo est. et hoc casu ꝓcedit verbum Hieron⁹. sup illo Esaie. j. Socij furum. Nos quoq; cauere debemus ne ab illis capiamus munera qui de lachrymis cōgregant diuitias: ne simus socij furum: ꝛ ne dicatur nobis si videbas furem ꝛc. ꝑs. xlix.

Uia iā determinatum est de fructuū ecclesiasticor⁹ in debita dispensatione: occurrit inquirendū de collatione officior⁹ ꝛ beneficior⁹ ecclesie. An videlz illa male dispensans: etiam soli deo obligetur ꝛ ad nullam reparationē ecclesie. ¶Et apparet q; sic quia indebite dispensans seu cōferens beneficia aut officia ecclesie: peccat solum contra distributiuam iustitiam: sed violatio iustitie distributiue nō inducit obligationem de restituēdo ergo Maior patet: q; peccat solum in hoc q; ꝓportionem dignitatis ꝓtergredit̄ conferendo vel indigno vel min⁹digno. Et minor ꝓbatur: q; restitutio est actus iustitie cōmutatiue: opponit̄ enim ablationi rei alienе: que est iniustitia cōmutatiua: ergo violatio iustitie distributiue non inducit obligationem aliquid restituendi. ¶Et confirmatur primo: quia ꝓlatus cōferēs beneficium minus digno nihil aufert alieni vt manifestū est: ergo non obligatur restituere. Consequentia tenet: q; obligatio ad restituēdum alienum solū oritur ex ablatione siue detentione alieni. Sc̄o. q; obligaretur restituere maxime videretur ad reparationem siue restitutionem obligatus digno seu magis idoneo cui beneficiū tenebatur cōferre: ꝛ cōtulit minus digno sed hoc non ergo ꝛc. Sequela p̄z: q; illum plus ceteris lesisse videtur ex quo ipsi tenebatur beneficiū cōferre: posito gr̄a argumenti: q; ipse solus magis fuit idoneus. Falsitas tñ seu minor ꝓbatur: q; si quis in mare ꝓiciat merces vel alia vñ debuerat pauperis seu egētis inopiā relcuare: q̄ꝝ peccet non tñ obligat̄ vlli pauperi ad aliquam reparationē: immo iam forte nō obligatur ei ad vllam eleemosynam cū p̄rius obligaret: si tunc nihil habeat superfluū: ergo similiter in ꝓposito. ¶Et iam obligatio restitutionis non extinguitur: mutata sola cōditione mor⁹ eius cui debet̄ ur: sed si p̄rimum idoneus statim voluntatem mutet in deteri⁹: ꝛ se reddat indignum nihil debet ei ꝓlatus: nec licite posset eidem beneficium si continuo vacaret cōferre: ergo ad restitutionem minime obligatur.

Ad oppositum arguo: quia ꝓfi

ciens indignum reus est animar⁹ que periclitantur: ꝛ omnis dāni: quod fert ecclesia ex huiusmodi indigni ꝓfectione: ergo tenetur ecclesia ad reparationem. Antecedens de periculo aiar⁹ p̄z: authoritate Hiero. in Michēā. De assecl̄is suis ordinantes: ꝛ vt tam eor⁹ in scandalū populi exponērtes: rei sunt infidelitatis eor⁹ qui scandalizāt̄ur. j. q. j. Hoi quoscūq;. Et de omni dāno quo afficitur ecclesia p̄z: q; totū perficientis culpa accidit: ergo damnificasse censet ꝛ obligatus est restituere ꝛ reparare q̄tum ecclesia damni passa est. Juxta. ca. fina. de in inui. ꝛ dam. da.

Ꝓ decisione huius questiōis po

nam duas ꝯclusiones. ℙrima qui ꝑtermisso seu ꝑterito sciēter magis idoneo bñficium ꝓfert alteri digno viro ꝛ idoneo peccat: sed ad nullā tenet̄ restitutionē. ¶ℙrima pars ꝯclusiōis p̄z ꝛ ꝓbat̄ p̄rimo: q; est accipe personā: acceptio aūt personar⁹ est peccatū. vt p̄z Jaco. ij. ergo. ℙrima ps antecedētis ꝓbatur: q; accipere ꝓsonam nihil aliud est q̄ id in ꝓsona attendere: qđ eā nō dignificat ad rei susceptionē quā ꝓferimus. Justitia cūm distributiua requirit distributionem de publico fieri ꝑm ꝓportionē dignitatis: vt p̄z. v. ethicor⁹. Qui ergo non dignitatē sed aliud non cāmvcz ꝓ causa attēdit: personā accipit: ꝛ peccat ꝓtra iustitiā distributiuā. Sed qui sciēter magis ꝑterit dignum attēdit necessario id quod vere facit ad cām collationis beneficiorū: que est sola vtilitas ecclesie: cuius ꝓlati constituunt̄ ministri: ergo: Idem expresse cōfirmat Aug. tractās illud Jacobi. ij. Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidē Jesu Christi ꝛc. Si inquit hāc distātiam sedendi ꝛ standi ad honores ecclesiasticos referamus: non est putādum leue esse peccatum in personarum acceptione habere fidem dñi glorie. Quis enim ferat eligi diuitem ad sedem honoris glorie ecclesie: contempto paupere instructiore et sanctiore: quasi dicat: intolerabile est hoc: ꝛ ferri non potest. ¶Scdo ꝓbat̄ eadē ꝑma ps ꝯclusionis: q; tenetur ꝓuidere magis digno: ergo peccat si illū ꝑteriens ꝓferat minus idoneo. Añs p̄z: per text. exꝑssum. c. vnico. vt eccle. bene. sine dist. confe. vbi reprehendendo eꝑm quēdam de animi carnalitate dicit̄: q; nō ex affectu carnali sed districto iudicio debuisti ecclesiasticum beneficiū ꝛ officiū in ꝓsona magis idonea dispēsare: non ergo sufficit: q; idoneo ꝓuideris: sed opz districto iudicio de magis idoneo eccles. ꝓuidere. ℙro eodē est Hiero. sup Leui. Requirit in ordinando sacerdote etiā populi ꝑsentia: vt sciāt oēs: ꝛ certi sint q; q̄ ꝑstantior est ex omni ꝓbō: q̄ doctior: qui sanctior: q̄ in omni ꝛtute eminentior: ille legit̄ ad sacerdotium. viij. q. j. Licet ꝛ Leo papa. Cum in locū Metropolitani defuncti alius surrogand⁹ est ꝓuinciales episcopi ad ciuitatem Metropolim cōuenire debēt vt omniū clericor⁹ atq; ciuiū volūtate discussa ex ꝑsbyteris eiusdē ecclesie vel diaconib⁹ optim⁹ ordinet̄. lxiij dist. Metropolitano ꝛ Hieron⁹. cām reddens quare noluit Moyses successorē ꝓncipatus sui filium suū ꝓstituere: sed extraneū de alia tribu: dicit̄q; ꝓpterea esse: vt scirem⁹ ꝓncipatum in populo nō sanguini deferēdū esse: sed vite. Ad nūc cernimus hanc rē plurimos in ꝓferendo beneficio facere: vt nō querāt eos in ecclesie colūnas erigere quos plus cognoscant ecclesie ꝓdesse: sed quos vel ipsi amant: vel quor⁹ sunt obsequijs deliniti: vel ꝑ q̄bus maior quispiā rogauerit: ꝛ vt deteriora taceam: qui vt clerici fierent muneribus impetrant. viij. q. j. cap. Moyses. ¶Tertio sic. finis indebitus arguit actū etiam de gñe bonum culpabilem esse: vt p̄z: si actus ꝑcepti fiat timore pene. Unde Aug. Jnimic⁹ iustitie est qui pene timore nō peccat: amicus ꝯ ꝛc. ꝛ allegat magister. xxxvj. dist. iij. ꝛ Grego. de his qui ob humanā gratiā sacros ordines elargiūtur. Hi inq̄t nimirum q̄ gratis accipiūt gratis non tribuunt qz de impēso officio sanctitatis: minimū exꝑetūt fauoris vñ cum ꝓpheta describeret virum iustū. Esaie. xxxiij. ait. Beatus qui excutit man⁹ suas ab oī munere ꝛc. j. q. j. Sunt nōnulli. sed q̄ scienter ꝑterit magis idoneū necesse est attendat finem indebitū fauoris aut gratie: vt videlicet alior⁹ vel instituti fauorē benivolētiā: aut gratitudinē ꝓcuret: aut certe suo aut alior⁹ fauori satisfaciat: cū finis collatiōis beneficior⁹ debeat esse sola ecclesie vtilitas beneficiū nāq; seu ꝓbenda ꝓpter officium cōferri debeat: ꝓpter quod Symmachus voluit vtilissimū reputari debere: misi sciētia et sanctitate ꝑcellat: q̄ est honore ꝑstantior. j. q. j. Utilissimus ꝛ Hieron⁹. Si aūt peccata filior⁹ ab episcopatu iustū ꝓhibēt: quantomagis se vnusq;q; ꝯsiderans ꝛ sciēs: qz potens potēter tormēta patiet̄ retrahit se ab hoc non tā honore q̄ onere: ꝛ alior⁹ locum qui magis digni sunt nō ambit occupare. viij. q. j. illud. Et idē vehemēter ecclesiā dei destruit meliores eē laicos q̄ clericos: ꝛ qualis erit edificatio discipuli si intelligat magistro se esse melior⁹ē. ea. cau. ꝛ. qu. Qualis. Hinc in consi. Basilien. statutū legit̄: p̄out in pragmatica sanctiōe referr. c. de electione: q; decantata missa de spiritu sancto: singuli eligētes ꝓtriti ꝓfessi sumant venerabile sacramentum eucharistie: in manibus ꝓsidentiū ꝓstituri hoc iuramentum. Ego. N. iuro ꝛ ꝓmitto omnipotēti deo et sctō vel sancte cuius nomine dedicata est hec ecclesia: eū eligere quē credā futurū esse in spūalibus ꝛ tpalibus meliorem. Nec illi vocē dare quem ꝑsimiliter sciuero ꝓmissione aut datione alicui⁹ rei tpalis seu ꝑce/perse vel alium interposita: aut alias qualitercūq; directe vel indirecte ꝓ se electionē ꝓcurare. Et q̄ꝝ is decretū illud liget minime eos qui non acceptarunt vigore statuti nouū i. is inducendo declarat tamen ꝛ explicat quid nostra tēpestate/ qñ fides nutat/ iustitia ꝛ ois fere virt⁹ exulat: ꝛ sola externa bona ꝓdicātur) ministris ecclesie necessarium est: vt tanto occurrāt discrimini animar⁹. Si eñ tantam ecclesie necessitatē ex ꝓprijs impensis releuare tenemur: ꝛ nos ꝓ domo Jsrael (iurta ꝓphete ꝓbū) murum opponere: quidnā sparsisse credet̄ qui in ꝓprio Christi patrimonio cū ipso nō curat colligere? firmāte saluatore Mdatth. xij. Qui nō est mecū cōtra me est: ꝛ q̄ non colligit mecū spargit. ¶Secūda pars ꝯclusionis p̄z: qz prefectum cure aut cuicūq; officio: non opz summā diligētiam adhibere ꝓ extremo virium quam possit: sufficit enim si ꝓ modo oneris ꝛ qualitate negocij sufficiētē adhibeat: vltra nāq; q̄ꝝ necessarium sit curā impendere ꝛ si bonū sit: nō tñ ꝑcepti: sed superogationis ꝛ cōsilij est: et ita q̄ id exequi noluerit: minus boni adipiscet̄: sed mali nihil ꝓpetrabit: put etiā aperte asserunt Aug. ꝛ Grego. xxiij. q. j. c. vlt. ꝛ penult. ergo ꝑficiens idoneū: sciēter ꝑtereundo dignior⁹ q̄ verisimiliter credat̄ ꝓ modo oneris emersuri operā adhibitū ire: non obligat̄ ecclesie reparationē aliquam facere: q̄ꝝ peccet acceptione ꝑsonarum. Consequentia tenet: non obligat̄ restituere nisi quātum dāni sua culpa dederit: sed in ꝓposito ecclesia nullū fert damnum culpa ꝑsciētis: ex quo per casum ꝑsimiliter nihil omittet̄ eor⁹ que sunt oneri incūbenti necessaria. Hec refert: si forte ꝓ eū institutus sua culpa industria: vel negligētia: aliqua dāna dederit ecclesie: qz ab euentu iudicari non pōt causam dāni dedisse. sed ab ijs q̄ per se vel ꝑsimiliter ꝓuideri possent factus ipm comitātia: vt p̄z casum transponēdo: q; videlicet magis dignus ecclesiam dāno afficiat: vbi minus dignus ꝛc. Et ꝑ notabiliter dicit̄ de iniu. ꝛ dam. da. c. fi. Hec ignorātia te excusat si scire debuisti ex facto tuo iniuriā verisimiliter posse contingere vel iacturam: innuens a cōtrario excusari hominem cum scire non debuit. ꝛc.

Secunda conclusio. Qui sciēter

seu crassa ignorantia beneficiū confert inidoneo tenet̄ ecclesie instaurare: q̄ tū de operis ad salutē rerū ꝛ animar⁹ necessarijs: ex hoc ecclesie subtractū fuerit. Patet ex verbo Hiero in Michēam ꝓius allegato. Et est ratio: quicūq; sua culpa occasionē dāni dederit totum dānum dedisse censet̄. Jurta. c. finale de iniu. Et fundat̄ ex illo. Exo. xxj. q; si bos cornupeta fuerit ab heri ꝛ nudiustertius ꝛ cōtestati sunt dñm eius: nec recluserit eū occideritq; virū aut mulierē: ꝛ bos lapidib⁹ obruet̄: ꝛ dñm eius occident q; si ꝓcium ꝛc. Cum ergo in ꝓpositō cōferens bñficium indigno seu inidoneo ministret arma peccato ꝛ reponat sciēter aut crassa ignorantia gladium ad manū furiosi: qui nequaq; perficiet onera debita ꝓpter inidoneitatem: immo si forte indign⁹ fuerit: id est contrarie: vt ex vite perdite malis meritis: pmicie exempli infirmas animas pcutiet: ꝛ ecclesie bona distrahet: quor⁹ omnium certū est eum causam esse qui scienter talem ꝓfecerit. ¶Qđ etiam idem ꝓcedat in crassa ignorantia patet: qz manus cito imponēs sine ꝑiudicio. i. ꝓcuio rationis libramine/ ꝯmunicat peccatis omnib⁹ que post fiūt per ipsum⁹ qui leuiter est ordinatus: vt p̄z ꝑ illud apostoli. j. ad Timotheū. v. Testor coram deo ꝛ Christo Jesu et sanctis ag̃elis eius: vt hec custodias sine ꝑiudicio nihil faciēs in alterutrā partem declinando. Manus nemini cito ꝛm posueris neq; cōsocieueris peccatis alienis glo. interlinearis. Et si sapiēs vel religiosus videat̄: si incōsiderate ordines sic cōsocieueris pctis alienis. glo. que post facit. Et Amb. suꝑ ꝓtestatione ergo ea q̄ ad ordinationē ecclesie mādat custodiri/ ꝑcipit nihil fieri sine ꝑiudicio: ne facile aliquis accipiat ecclesiasticā dignitatē: nisi ꝑius de vita ꝛ mor⁹ eius fuerit diputatū: vt dignus approbet⁹ minister/ aut sacerdos constituat̄: vt non postea si reprehensibilis videatur peniteat forte ꝓncipem populi nō ad liquidū ꝓce-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iudicasse: quid vetet quem tm probabiliter ordinauit. Nec illū cuius peccata ad suspitionē venūt ordinandū: ne ꝓmaculet ordinator vitijs ⁊ delictis eiꝰ Si ergo omnia latētia sunt delicta immunis erit rector qz conscientia eius est libera: suspitio eñ trepidum facit: peccat eñ si non ꝓbet: ⁊ sic ordinat. Deliorꝫ eñ ceteris debet ꝓbari: qui ordinādus est: nō enim sufficit si sine crimine sit: qz merita eius debent ꝓcire bonoꝝ opeꝝ vt dignus habeat ad ordinandū. Hec ille ⁊ Leo papa. Quid est cito manus imponere nisi ante maturitatem etatis: ante tempus examinis: ante tempus emeritū obedientie: ante experientiam discipline sacerdotalem honorē tribuere nō ꝑbatis? Et quid est cōicare peccatis alienis: nisi talē effici voluntate qualis est qui nō meruit ordinari sicut eñ boni operis sibi comparat fructū qui rectuꝫ tenet in eligendo sacerdote iudiciū ita graui semetipsum afficit dāno: qui ad sue dignitatis collegium sublimat indignū. lxj. dist. Adiramur. Si ergo crassa ignorātia nō excusat quo minus teneat reus animarum que periclitant ⁊ peccatoꝝ que ille post faciet: sequit ergo: q etiam reus tenebitur bonoꝝ ecclesie: inideneitate seu culpa deperditoꝝ eius quem scienter aut crassa ignorantia indignum instituit.

Sed contra has conclusiones oc

currunt alique obiectiōes. Et primo ꝓ tra primam arguo sic. Sufficit eligere bonum: ergo nō est petm ꝑterire magis idoneū dū electio fiat de digno. Aūs ptz. xvj. q. vlt. c. Monasteriū. liceat illi .s. fundatori instructo ꝑbytero cui voluerit ꝑ sacro officio illius diocesis cū ꝓsensu episcopi (nisi malus existat) ꝓmendare. Idē tenet finaliter glo. in dic. c. Licet. q firmat tali ratione: quia ex oppositā opinione sequitur q quis peccet benefaciendo: qz posset meliorem facere: ⁊ magister peccat legendo qz posset melius facere: scilicet ozare. ¶ Secūdo sic. distribuēs alicui. de publico solū quantū meruit nō peccat: sed idoneus seu dignus ad aliquam dignitatem virtute ⁊ dignitate sua meret officio ꝓficiv̄el illi beneficio ergo non peccat qui magis dignū ꝑteriens cōfert eidem. Maioꝝ patet qz iustitie est vnicuiq suum tribuere. Et confirmatur: quia ille idoneus suscipiens beneficium nō peccat: q̄q sciuerit aliū ꝑteriri magis idoneum: ergo nec conferens. Consequentia tenet: quia suscipiens certum est/ consentit donationi seu collationi. Jā de faciente ⁊ consentiente idē est iudicium: quo ad peccare: vt patet ad Romanos. j. Et Leuitici. xx. Pro isto est exemplum de pecuniaria remuneratiōe. Si a ⁊ b sint disparis meritit apud rēpublicam ⁊ eisdem equalia conferantur: ⁊ nō peccat qui minus meruit: si dignus fuerit et meritꝰ ad tale donū: secus si vltra quam meruit. ¶ Tertio sic. Magis idoneus est sepe minꝰ laboriosus: ⁊ quantū industria virtute ⁊ doctrina p̄cellit: ab alio vincitur diligentia ⁊ labore: ergo tunc licet illo digniore ꝑterito alium instituere minus idoneū. Et ꝓfirmat. Non teneoꝝ diligentiorem seu digniorem instituere q̄ institutus seipsum tenetur exhibere: seu vt supra deduxi: non obligatur vltra sufficientem operam ꝑ modo oneris ⁊ qualitate negocij adhibere: ergo potero sine culpa eum qui vltra q̄ sufficit diligens est ꝑterire ⁊c. ¶ Quarto sic. Dominus deus ꝓsequitur interdum abundātioꝝ gratia ⁊ beneficio largiri eos qui minꝰ bene meriti sunt: immo qui duriores fuerint ⁊ donis abusuri: vt ptz Matthei. xj. de Corozaim ⁊ Bethsaida ⁊ Capharnaum: ergo licet nobis: iuxta illud Luce vj. Non est discipulus supra magistrum sed perfectus omnis erit si sit sicut magister eius. Et confirmatur: alioquin nulli liceret quantūuis minus minuta beneficia pueris cōferre: ⁊ coaceruari deberent beneficia apud ꝓsonas dignissimas. Item constitutus elemosynarum distributoꝛ remedio ⁊ vtilitate animarum satisfacit vtiliter exequendo onus susceptum: q̄q vtilius agere potuisset oppositum nāq asserere est totum mundum peccato inuoluere: ergo similiter in ꝓposito.

Ad primum respondeo post bea

tū Tho. ij. ij. q. vj art. iij. ad. ij. q sufficit eligere bonum quantū ad hoc q electio impugnari non possit in foro exteriori: alias q̄libet electio calūniam pateret. Sed q̄tum ad cōscientiam eligentis necesse est ꝓfere meliorem. Cum enim vnum alteri ꝑfert magis idoneo: est ex aliqua causa: vel ergo ex causa ptinente ad dignitatem: seu quare merito eligi debet: ⁊ sic est ꝑstantioꝝ ⁊ saltem quo ad bonum cōmune magis idoneus: vel nō facit de negocio: ⁊ erit acceptio persone. Aliter respōdeo: q aliud est de nudo ministro seu dispēsatore: aliud de dño quodam mō rei de cuius solum vtilitate agitur in p̄ficiēdo vt est de cōstructione monasterij vel oratorij cui sacerdotē ꝓficit: prelatis autem qui vt ministri ecclesie cōferūt nuda dispensatio credita est non pro sua sed ecclesie vtilitate. Ad glo. dico: q multū vacillat ⁊ sistit principaliter circa hoc: An electio ꝓpter hoc sit irritanda seu cassanda: non aūt an peccet minus prestantem seu minus dignum ꝑferendo: q̄q ex ratione quā finaliter adiungit etiam videat decidere: q non. Sed recedo cum arch. ab illa glo. Hugo ⁊ Joā. And. cū nō ꝓbet intentum. Et ad rationem respondet ibidem Archi. q hoc procedit in bonis voluntarijs: q sufficit hominem facere bonū: secꝰ in necessarijs: vt in electione: quam opinionē lau. dicit expresse ꝓbari ea cau. ⁊. q. c. Illud. ⁊. xx. q. iij. in fi. Et debet sane intelligi nō q in necessarijs seu ijs que p̄cepti fuerint oporteat extremū gradum bonitatis attingere: sed intendit quantum necessarium est: seu quantum cadit sub precepto. Aliter respondeo facilius: q vtiq sufficit facere bonum licet non optimum eodem genere: sed hic eligere bonum vel idoneum prētercūdo digniorem nō esset bonum. Cuius simile est. Si duo periclitentur vnus de membro tantum: alius devita et alterum dūtaxat iuuare possum: teneoꝝ lege charitatꝫ periclitato de vita succurrere: ⁊ alteri succurrēdo peccare: q̄q alteriꝰ piculo (nō simul occurrēte) vtiq bonū eēt illiꝰ necessitatē ⁊ piculū releuare. ¶ Ad secundum: negando maiorem: quia potest distribuēdo ꝓportionem geometricā ꝑterire: ⁊ sic peccat: vt patet: si eque meritis de republica vni distribuat ꝓ extremo gradu meriti alteri tantum ꝑ infimo vel medio. Cuius declarationem sume ex superius dictis de triplici gradu iusti'precij. Et ad ꝓbationem respōdeo: q vnicuiq suum tribuere est iustitie: sed iuste ⁊ mō debito: quod non fit ꝑtereundo ꝓportionem geometricam dignitatis personarū in distribuēdo de publico. Et iam minoꝝ est falsa: q talis mereatur ꝓ tunc: quādo scilicet prestātioꝝ habetur/ sublimari. Et ad confirmationem nego cōsequentiam: ⁊ est ratio: qz licet ꝓsentit sue ꝓuisiōi nō tū pcō. quēadmodū si simul periculiter de vita cū filio Petri: ⁊ alteꝝ solū Petrus possit iuuare seu de periculo eripere: vbi ꝑmisso seu ꝑterito filio: me voluerit adiutū seu saluatū ire: licite ꝓfectio mee saluationi: q̄q eundē sciā grauissime delinq̄re. q filiū ꝑterit. Etiā vbi idoneus recusaret forte ꝓferre penitēt indigno seu inidoneo. ⁊ certū est cōsentiendo tūc sue prouisioni: vt hoc ꝑpediat potiꝰ cōsentit ꝑseruationi alteriꝰ a grauioꝝ peccato: q̄q dici possit culpe seu peccato eiusdē cōferentis cōsentire. Etiā potest efficatiꝰ velle eque prestātē se vel magis reddere q̄q sit dignioꝝ ille quē collator ꝑterit. Hec tenet leuiter credere q alter eque stabilis erit in bono qđ est idoneitatis magna pars. ¶ Ad tertiū rñdeo. q dignitas ad beneficium obtinendum mensurari nō debet ex posse: ſz ex verisimiliter factuꝝ esse sicut equꝰ fortis q̄ est multū piger ⁊ calcariū intrepidꝰ: nō est ad bellū aptioꝝ. Et ad confirmationē nego maiorē: qa semp teneoꝝ ꝑferre dignissimū cū sola vtilitas ecclesie ⁊ animarū debeat ꝓ causa attēdi in collatione būficij: sicut si mihi onus deꝰ ꝓ sola exercit' salute ꝓficere ei capitaneum: tenerer vtiq̄ ꝓficere aptissimū: aut saltē illū scienter nō ꝑterire. ¶ Ad quartū respondeo deum imitari possumus in illo elargiēdo de proprijs: ipse eñ est dñs omnium secꝰ in dispensatione credita: quā absq̄ vitio acceptionis ꝑsonarum exequi oportet: nec cōtra hoc militat ꝶbū. Luce. vj. allegatū. ¶ Et ad confirmationē nego sequelā: ⁊ ratio est: qz ecclesie vtilitas nō solū attendēda est ex ꝑsentib': sed futuri rationē habere oportet ⁊ ergo expedit iuuenes erigere de qb' spes sit q verisimiliter digne ferent onera ecclesie: ⁊ possum licite ꝓuidere minus docto quē verisimiliter sciā doctioꝛē ⁊ vigilantioꝛē euasurū: q̄uis sit nūc doctioꝝ ⁊ laboriosioꝝ quem ꝓtereo. Et quo ad coaceruationē respōdeo nec̄q licet nec̄q oportet in ꝓnā vltra debitā competē, tiam ꝑ cōditione stat' ⁊ gradus būficia coaceruare ⁊ licet aptioꝝ sit forte nō tamē ad omnia. Et aduerte cum de maiorib' ꝑ speretur magis dignis ꝓuisum iri: licite ꝓtereuntur: vt mēbris debiliorib' ecclesie etiā ꝓuisum sit. nec est acceptio ꝑsone: sed cause cum vtilitate ecclesie conducat. Jdē si pauperi de paruo ꝓuidero qui alias negligeretur: vbi dignioribus abunde ꝓuisum esset. Jtē vbi dignioꝛib' de simplicib' beneficijs sufficienter ꝓuisum fuerit nolēt onus animarum in futurum suscipere: hoc respectu licite ꝓfero etiam minus dignū: vt digniores similia onera subire cogantur. Hac ratione forsitā motus Alexan. iij. par. q. cxxxv. membro. ij. §. ij dicit q ad beneficiū minꝰ sufficit bonū eligere vel instituere: aliud in maiori dignitate. Sed istis casib' ⁊ similibus semper causa seu ratio occurrēs facit ꝑsentā dum magis dignum secundum quid respectu. s. ꝓuisionis huiꝰ suscipiende: vt scilicet magis ipsi fieri debeat. ⁊ hoc sufficit. Consimili ratione: cum est homo de gremio ecclesie: quia presumitur fidelioꝛ ecclesie: cuius pane ⁊ impēsis iādiu educatus est: ⁊ legitima expertus est: etiam secūdū q̄d est seu presumitur magis idoneus ad dignitatem illius ecclesie. ¶ De distributiōe eleemosynarū dico q peccat si equa facilitate vtilius facere posset: ⁊ de industria minus vtilit fecerit. vnde q̄uis non teneatur exactissimam sed sufficientē operam dare: vt ꝓ vtilitate defuncti eleemosynas eroger: si tamē de industria eos pauperes pretereat: qui magis egent: ⁊ fidelius atq̄ feruēti' ꝓ alia defuncti essent oraturi (nisi forte alia iusta causa releuet) non videtur a vitio acceptionis personarum immunis. et ita in proposito de distributo re beneficiorum ⁊ officiorum ecclesie.

Contra secundā conclusionē ar

guo primo sic. Qui hoīem incognitū testificatur dignū esse q̄q indignus sit: nec̄q peccat nec̄q obligat ex hoc testimonio suo ad aliquā restitutionē: ergo q crassa ignorantia aliquē prefecerit indignū non peccat: nec̄q etiam ecclesie obligatur restituere Antecedens ptz. c. vnico de scru. in ordi. faci. vbi dz: q quē indignum esse nō nouit: dignū dz existimare. Huiusmodi responsiōe vti poteris secure nisi forte tibi cōstiterit de indignitate consecrandi: ⁊ loquitur de responsiōe huiusmodi quantū humana fragilitas nosse sinit ⁊ scit ⁊ testificatur illuꝫ ad huiusmodi onus officij esse dignū. Et q ad restituēdum nō obligeꝫ: ptz. certum est q illi cōtraheretur obligatio qui sua culpa damnū dedisset: sed nulli licet quacūq culpa etiā leuissima damnū anime dare: ⁊ ita ei non liceret mō ꝓius dicto respōdere cōtra textū allegatū. Et cōsequētia tenet: qz par est būficiū vel ordinē alicui ꝓferre: ⁊ testimonio seu assertiōe dignitatis eūdem ad ordinē vel būficiū ꝓmouere. Et ꝓfirmaꝫ: qz Luce. vj. legit q̄cepisse dñs omni petēti te tribue: ⁊ q̄ auferꝛ q̄ tua sūt ne repetas. Ad etsi regulariter sit ꝓsilij ⁊ obliget solū ad animi ꝑparationē explendi huiusmodi: cū occurrētib' circūstātijs redditū fuerit materia p̄cepti ſm Augustinū sermone de puero cēturionis: vt ptz. xxiij. q. j. Paratus. sequit tamē ad ꝓpositū nr̄m q cōfortiter agens cōsilio saluatoris ⁊ scienter tribuens būficium indignis peccatib' nō peccat nec̄q obligat ex hoc ad aliquā restitutionem. Et q nō reqrat in ꝓferēte discussio seu diligēs examē meritoꝝ p̄ficiendi ptz auctoritate Aug ꝺ quinq̄ hereses. Obsecut' angelis tāq peregrinis cōsuetudine hospitalitat liberat' a piculo ciuitatis ⁊ tēporale euasit incēdiū ⁊ eternū cōsecutus est p̄miū. Discite christiani sine discretiōe exhibere hospitalitatē: ne forte cui domū clauseritis cui hūanitatē denegaueritꝫ: ipse sit Christꝰ. Et Berna. Me scruterꝫ ne illū forte ꝑtereas quē deus elegerit. Et Chrysostomus in epistolā ad hebreos de Abrahā dicit. Si scrutatoꝛ esset circa cōfugiētes ad se: nūq̄ angelos hospitio recepisset. Fortassis ei nō putasset angelos ſz cū reliqs repelleret: sed qm̄ oēs recipiebat: suscepit angelos. Cū ergo beneficij collatio sit eleemosyne cuiusdā elargitio: videtur sine delectu personaꝝ ⁊ sine discretione meritoꝝ: cuiq indifferenter fieri posse. Ad ꝓfirmare videt verbū sapientis Prouerbioꝝ. xxiij. Ne insideris nec̄q queras impietatez in domo iusti: nec̄q vastes requiem eius. Septies eñ in die cadet iustus ⁊ resurget ꝫ nō oportet diligenter inquirere cōditiones eiꝰ quem velis ad būficiū seu ordines ꝓmouere. Et sic licet collatori circa eiꝰ indignitatem crassa ignorantia laborare. ¶ Preterea secūdo obligatio que culpa contrahiꝫ purgata culpa ꝓsumitur/ ergo saltē postq̄ sufficiēter penituerit prelatus. q ꝑfecerit indignū: non manet ecclesie aut populo obligatus ad quācūq operas. Antecedens patet: quia vt posita causa necesse est effectū ponit: ita sublata causa necesse est effectū subduci seu perimi de renūcia. Post translationē. de appel. causa cessante cum similibus. i. q. viij. qđ ꝓ remedio. Et cōsequētia tenet: qz ex sola culpa sua obligaꝫ. Nā si probabili deceptꝰ errore indignū ꝑfecerit quē credidit dignum: vt non peccauit: nihil obligatur restituere.

Rñdeo ad primum: q hoc ꝓcedit

Universidad de Deusto
Biblioteca

cū iusta causa animū super idoneitate ifoz mauerit: puta quia videt cū man⁹ examinātiū trāsisse: z eoz̄ iudicio tāq̄ idoneū admissum esse. ¶ Cū em episcop⁹ ordines cōferre voluerit vt i Mauetēsi cōsilio statu tū legif debet eligere sacerdotes z alios prudentes quaros diuine legis: z in ecclesiasticis sanctiōib⁹ exercitatos: aut ordinādoz̄ vitā: genus patriā: etatē institutionē: locū vbi educati sunt: si bñ literati: si instructi in lege dei ante oīa diligenter inuestigēt: si fidem catholicā firmiter teneant: z verbis simplicib⁹ asserere queant. Qui si fauoris gratia aut muneris indignū episcopi manib⁹ applicēt: spiritussancti donum vendere dicuntur: z in penam ab altari vna cum indigno remouēdi sunt. xxiij. dist. quomā episcop⁹. Et q̄ requirat i testimonio cōferēdo ex ꝓbabili causa z c. etiā sentit glo. que obiecto q̄ pot⁹ respōdere deberet nullā se notitiā sup idoneitate habere. respōdet: quia videt illū electū a bonis: quāda videf de dignitate ipsius notitiā habere: z de tali respōdet: qđ ab alijs audiuit. xxij. q. v. hoc videtur. Vbi autē nulla suffragātur indicia dignitatis temeritatis est z valde reprehēsibile incognitū hominem ad ordinē vel beneficiū testimonio dignitatis causalit̄ ꝓmouere vinculoq̄ enim nostrū dicitur. Adanus cito nemini imposueris: neq̄ cōmunicaueris peccatis alienis. i. ad Timothe. v. glo. interlinearis. Post hec oīa nō cito ordines: sed sepe ꝓoba et si sapiens vel religiosus videatur: ne cōmunicaueris z c. si incōsyderate ordines. Verbum itaq̄ text⁹. Quem indignū esse nō nouit: dignū debet existimare: simpliciter ꝓcedit in dignitate naturalis bonitatis seu nature non vitiate. Nō aūt in dignitate bonitatis extrinsece: scz scientie z virtutis: ad supportanda certi officij onera: nisi cū adminiculo indiciorū que de sup probabilē inducāt cōiecturā seu estimationē. verbi gratia: si cū ꝓnceps elegerit. Sacrilegij em instar est dubitare an dign⁹ sit quem princeps elegerit. xvij. q. iij. si quis suadente. ¶ Ad confirmationē dico: q̄ procedit in eleemosyna nutrimēti non officij aut dignitatis. vñ Chrysostom⁹. Si in clero se electū esse dicat: si sacerdotē se nominet: scrutare. non em sine periculo in talibus indiscussa communicatio est: circa maiora periculū vertit: nō em das: sz accipis: si pro nutrimēto postulet: ne in his examines. vlij. dist. quiescamus. Conferendo enim dignitatem vel ordinē magis recipit q̄s gratiam q̄ conferat ꝓ eo q̄ alteri onus imponit. vnde Petr⁹ in ordinatiōe Clemētis. Et ego nūc hāc tibi iniungens dispensationem: scio quia accipio gratiam magis q̄ presto. Etiam vult Alexā. de Hales. q. cic. iiij. partis: membro pmo. artic. j. q̄ in eleemosyna que fit causa pene expiande habenda est personarum delectio: quia iusti fidelius orant z citius impetrant: z ergo talibus debēt inquit executores dare eleemosynas defunctoz̄um: z sic procedit verbum sapientis. Ecclesiastici. xij. Si bene feceris scito cui z c. da bono: z ne suscipias peccatorem: benefac humili z ne dederis ipio z c. Secus in eleemosyna q̄ datur ex pura liberalitate donantis vel necessitate egētis Verbum sapientis Prouerbiorum. xxiij. solū procedit de leuibus peccatis sine q̄nib⁹ nō viuit humana fragilitas: vt notat glo. z patet ex hoc q̄a dicitur cadere iustus: sec⁹ si diceretur cadēs a iustitia septies peccat z resurget. Et hoc nō arguit quin dicuti oporteat: an sit moztalibus obnoxius: ne si is q̄ displicet ad intercedendū mittitur: ad deteriora prouocetur irati animus. xlix. distin. in principio. ¶ Ad secundum nego antecedēs: q̄z obligatio cōtracta sepe manet purgata culpa p cōtritionē: vt pater i paupere qui contriuerat margaritam: aut aliud qđ pcio sum diuitis. ¶ Ad probationē respondeo: q̄ nō procedit de causa effectiua vt quasi sz de causa finali nō respectu cuiuscūq̄ effect⁹ indifferēter: sed respectu obligati ōis inducte plegē siue constitutionē ꝓpter causam illam finalē ordinatam: z hoc ideo quia causa finalis est ratio vel anima legis imo est lex ipsa. z ergo vbi cessat ratio: non ligat ipsa lex. vt. l. non dubium. C. de legibus. z regu. fi. de reg. iur. li. vj. immo restringitur dictū generale etiam contra tenorē verborū ad limites rationis ꝓpter quā. vt. l. cū pariter pater. §. dulcissimus. ff. de leg. ij. xxj. q. j. generaliter. In ꝓposito autē culpa pficiētis indignū effectiue vel quasi inducit obligationē restituēdi: quēadmodum cū alias culpa sua alteri quis damnū dederit;.

Ad ratiōes ante oppositū. Ad primam nego minozem. Et ad probationem dico q̄ restitutio opponit causali ablatiōi vel detētiōi alieni z quia pficiēs sciēter vel crassa ignorātia imperitū militie ꝓteriens idoneū contra distributiuā iustitiā sua culpa causaliter seu occasionaliter dat oē damnū qđ imperita pfecti accidit: ideo hoc totū obligatur instaurare seu refarcire. Et cōcurrit ibi in eodē facto simul iniustitia ꝓmutatiua: qa causalit̄ aufert alienū: z iniustitia distributiua q̄ ꝓter dignitatis ꝓportionem officia publica distribuit. Cū ꝑ dicit in minoze q̄ violatio iustitie distributiue nō inducit obligationē de restituēdo: dico q̄ verꝝ est: nisi simul fuerit violatio iustitie cōmutatiue z distributiue: vt accidit cū officia dignitatis: vel beneficia cōmittunt indignis. quo modo dicit Hieron⁹. Reos esse infidelitatis z fidē populi auferre: q̄ de assectis suis ordinātes vitam eoz̄ exponunt in scādalū populi. sec⁹ cū est sola violatio iustitie distributiue: vt ptz ex ꝓma cōclusiōe. ¶ Per hoc ad cōfirmationē primā: nego antecedēs: q̄z cū indignū pficit cēsef: z causaliter subtrahit quicqđ alias per idoneū ex debito impēdi debuisset ꝓ onere beneficij aut dignitatis rite supportādo. Similiter oīa infert q̄ indign⁹ pfect⁹ p eū ecclesie z aīabus vilitate sua intulerit z pditis moribus. ¶ Ad secūdā cōfirmationē dico: q̄ aliud est cū ꝓteriens magis idoneū minus idoneo cōfert q̄ tamē dign⁹ est z idone⁹: quo casu vt ex prima cōclusione patet nō oblig aī ad restitutionem: z aliō si talis ꝓteriens indigno cōfert: quo casu obligaī iuxta formā secūde conclusionis. Et cū assumit: nō tenef illi maxime digno quē ꝓterit ad aliquā reparationē. ergo nec alicui alteri: nego cōsequētiā. Et ad ꝓbationē cū dicit: q̄ illū maxime lesisse videf: nego assūptū imo illū nō ledit: nec ei aliqđ suū aufert: sed ecclesie vel animabus fundatoz̄ aut faudatricum: que fraudanf obsequijs debitis ꝓ idignita tē illi⁹ pfecti: vel his quos perditis moribus suis in laqueum deducit peccati. ¶ Si dicas. posito q̄ A. tātū dignus sit: te nenetur determinate ipsi A. bñficiū vel officium cōmittere. ergo si cōtra fecerit videf in eum peccare: z eidē quasi leso reparationē exibere. Nego cōsequentiā: z ē ratio: q̄z tenef solū ad hoc ex obligatiōe quia tenef cōmunitati seu reipublice i distribuēdo seruare dignitatis ꝓportionē q̄ sola in eo ponit reperiri nō aūt ex aliqua priuata obligatiōe qua tenef ipsi a. Et q̄ sicut obligat⁹ sibi sup flua egentib⁹ erogare: si primis occurrentibus nō dederit/ peccat quidē: sed

illis minime obligatur reparare cum possit secundo occurrētib⁹ licite dare: nō recisis his primū occurrerunt: aut si in mare ꝓiecerit non tenef sibi necessaria ad victus decētiā subtrahere: vt egētib⁹ tribuat extra causaz necessitatis extreme: Ita in ꝓposito nō tenetur ipsi a. sed toti cōmunitati quantū dānificauit pficiendo indignū. An autē obligef vbi diligētē se exhibuerit ad pficiēdū qui dign⁹ sit: z quia diligentissimū se non exhibuit: errās pcfecerit indignū differo ad q̄stionem. An in foro anime teneaf resarcire omne damnū qđ leuissima vel leui culpa sua q̄s dederit. An solū quod lata vel maiori. prout voluit Innocen. in capi. sicut dignum de homi. quod multi doctoz̄es pro singulari habuerunt.

Quia in superioribus actū est de ijs que ecclesiastic⁹ cos concernunt: occurrit etiā aliud dubium an ecclesiastic⁹ tenetur restituere quicquid i alea lucratus fuerit. Et moueturque questio potius de ecclesiasticis q̄ eis vetat ius pontificum seu canonicū qđ vbiq̄ terrarum ligat) ad aleam ludere: laicis autem solum est hoc ꝓhibitum iure ciuili seu imperiali qđ nō omnes ligat christianos: vt pater de Frācis. Nō obstat cap. Episcop⁹. xxxv. distin. vbi in fine dicitur. Similiter z laic⁹: quia ꝓhibet deseruire. i. secūdū glos. valde seruire: non autem qualitercūq̄ in alea ludere

Pro solutiōe huius q̄stionis dicit

btus Thomas secūda secunde. q. xxxij. articu. vij. in solutiōe ad secundū. Circa illa que p aleas acquirūtur esse aliqđ illicitū ex iure diuino. Pura q̄ alicḡ lucref ab ijs q̄ rē suā alienare nō possunt: sicut minores furiosi z huiusmodi: z q̄ alicḡ trahat aliū ex cupiditate lucrandi ad ludū z q̄ fraudulēter ab eo lucretur: z in his tenetur casibus ad restitutionē: nec potest de illo eleemosynam facere. ¶ Sed salua sentētia meli⁹ sentientiū in secūdo casu: cum scz cupiditate lucrandi aliū trahat ad ludum: q̄q̄ peccet moztali fozsitan auiditate lucri: nō videf tamen ad restitutionē obligari: quia nihil contra iustitiam detinet vel aufert alieni. quemadmodum alium trahens ad mercandum die dominico animo/ intentione/ auiditateq̄ lucrādi peccat vtiq̄ moztaliter z forte tripliciter peccato moztali: scilicet sabatum violans: alium in peccatum trahens: z animi auaricia: non tamen ꝓpter hoc obligatur lucrum inde prouenientes restituere. Idem si alium inducat cōducere operas suas ad plantandum edificandum/die dominico. In alijs autem duobus casibus detinet contra iustitiā alienū. Et subdit idem beatus thomas. Aliquid autem videtur vlterius esse illicitū ex iure positiuo ciuili: qđ ꝓhibet vniuersaliter tale lucrum: sed quia ius ciuile nō obligat omnes: sed eos solum qui sunt ijs legibus subiecti: quia iterū per dissuetudinem abrogari potest: ideo apud illos q̄ sunt huiusmodi legibus astricti: tenentur vniuersaliter ad restitutionem que lucranf nisi forte contraria cōsuetudo ꝓualeat: aut nisi alicḡ lucrat⁹ sit ab eo: qtraxit eum ad ludū: qtūc ille qui amisit nō est dignus recipere: nec potest licite retinere tali iure positiuo durante vnde debet de hoc eleemosynā facere in hoc casu. q̄ etiam huic ꝓhibitioni derogari possit: seu per consuetudinē detrahi: tenet Joan. Andr. in ca. Clerici. secunde dist. z honesta clerico quod videtur limitare ad ludū mixtum cuiusmodi est ludus tabularū: dūmodo cessent fraudes blasphemie z turpia. Neq̄ tenetur lucranti sacerdos conscientiā facere vt restituat. Idē tenet eo. cap. Jo. calde. z complures alij. Panor. vero tenet contrarium: z mouetur hac ratione quia cōsuetudo inducens peccatum seu reddens faciliores homines ad peccatum non valet. iuxta cap. ex parte de consue. sed certum est hoc contingere ex isto ludo vt experientia docet: z facit authentica: Alearū vs. C. de reli. z sump. fune. ergo.

Ut de latebris ignoratie patēti⁹ veritas eruat. Tria dico q̄ ordinē. ¶ Primū q̄ obligatio de restituendo lucratū in alea nō est diuini iuris aut naturalis: sed positiui z humani. ¶ Scōm. q̄ iurisilli humano: z p cōsuetudinē derogari potest: z ab initio per nō vsum ei⁹ obligatio impediri. ¶ Certium: q̄ nō obstāte cursu z vigore istiusmodi iuris poterit subiectus lucrū huiusmodi bona conscientia seruare/ quoadusq̄ ad restituendū illud fuerit cōdemnat⁹. ¶ Primū patet. Nō iuris diuini quia nullo pertur. Non etiā iuris nature: quia si sic maxime videretur: quia fortune immittitur z non hominis industrie vel laboti: z sic absq̄ iusta ratione q̄s sortiri videtur hoc lucrum: quia sic iure nature obligaref homo restituere quod diuisoria sorte lucratus est: qđ falsum est. vnde dicit beatus Thomas secunda secūde. quest. xcv. articu. vlti. Si fortuitum actuum expectetur cuētus a fortuna: quod locum habere potest solum in diuisoria sorte: non videtur vitium habere nisi forte vitiū vanitatis. Sicut si aliqui nō valentes aliquid cōcorditer diuidere velint sortib⁹ ad diuisionem vti quasi fortune exponētes quisquam partem accipiat. Et Lyra tractās illū Prouerbiorum xvij. Sortes mittunf in sinum z a domino tēperanf: dicit. Si dispositio sortium expectetur a fortuna tātum nullum est vitium: vt si inter homines mittatur sors ad determinandum q̄s quam partem accipiat: z hoc ex communi cōsensu committif fortune causa tamē motiua potest esse peccatum: vt si ꝓpter cupiditatem vel aliud vitium non possint concorditer alio modo diuidere. hec ille. ergo lucrū ex diuisoria sorte non est iniustū z restitutioni obnoxiū. Alias q̄ cūq̄ diuisio sorte terminata esset/ cōperta inequalitate: oporteret eum qui plus acceperit minus habēti refundere. Etiam sic portionista qui per sortē cōsecū partē lucrat⁹ est committens fortune quis totum habeat teneretur ad restitutionē. z c. z sic de aliis multis. ¶ Preterea si iure nature teneref lucrās restituere: vel ergo illi a quo lucratus est vel pauperibus: vt videre poteris in Pe. de q̄ Palu. xv. dis. iij. q. iij. Non primum vt ipsi etiam admittūt: cū iuxta regulam cōmunē in pari causa turpitudinis potior fit cōditio possidentis q̄ non secundum probo: quia sic restituēdo pdenti illud qđ lucratus est: maneret nihilominus tantūdē pauperib⁹ soluere obligatus. Omnis enim non remittit sed augetur cū cuiq̄ improuide soluit qđ alij ex debito est prestandū. de iuran. ea te. xiiij. quest. v. forte. z. j. q. j. non est putanda q̄ nemo sane mentis dixerit. vñ Pe. de Palu. dictā opinionē sustinēs dicit: si eroget paupib⁹ priusq̄ cōdemnef perdēti potest excipere de hoc cōtā iudice: sed si post q̄ pdēnatus est faciat eleemosynā: tenetur de suo pdenti vel parētibus aut heredibus re-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stituere: innuēs cū non obligatū tūc pauperib⁹: ꝛ tamē est certū ꝙ illa condēnatio penalis ad reddēdū perdēdi nō admit seu extinguit ius ꝛ obligationē pauperū. ¶ Nō obstat verbū philosophi q̄rto Ethicoꝝ ca. de liberalitate ad finē dicentis. Aleatores/latrones/ꝛ piratas illiberales esse quoniā sordido ī lucro versant: quia vt scripsum exponit: p eo sordido in lucro versanť: quia lucranť ab amicis vñ nō oportet. Alij inquit scz aleatores ab amicis quib⁹ dare oportet acquirentes vtriq; igit non oportet lucrari volentes sordidi sunt ꝛ ois huiusmōi quest' illiberalis. Ex quo ptz aleatorē esse illiberalē ꝛ sordido in lucro p̄sari: nō qz alienum sibi iniuste vsurpat: sed quia vñ non oportet accipit p̄ter honestatē ab amicis. ¶ Secundū patet: ꝛ primo eius secunda pars. qa lex: vtentiū morib⁹ minime approbata nō ligat. iiij. distinctio. In istis §. leges. ꝛ ca. Deniq; §. hec ꝛ si legi: ꝛ c. vbi notat Archi. tria req̄ri vt cōstitutio valeat: vt fiat ab habēte auctoritatē. xv. distin Canones. vt sit publice facta. de postulatio. plato. Ad hec vt moribus vtentiū approbet: vt hic secūdū Rodolphum qui ita notauit extra de constitu. Cum eos alias ipsam constitutionē nō obseruantes nō cōstituit trāsgressores: vt hic ꝛ ita notat Vincen Hoff. Inno. et Bern. extra de treu. ꝛ pa. ca j. Et q̄q; Hostien. ī d. ca. j. dicat hoc locū nō habere in legib⁹ p̄ceptiuis cū lex p̄ceptiua ab initio ligare videať cōtrauentes ad peccatū ꝛ dicit dictū §. leges. ꝛ §. hec ꝛ si legibus p̄cedere solū in statuarijs: tū in summa titu. de treuga. §. quot sunt species treuge) scipsū cōtrarit dicens eos si dispositionē d. c j. q̄ vtiq; p̄ceptiua est) nō obseruent trāsgressores nō esse qz morib⁹ vtētiū nō fuit approbata iuxta §. leges. iiij. distin. Dominus Panormi. d. cap j de treug. ꝛ c. rationabiliť sic distinguit. Aut lex p̄ceptiua nūq; fuit recepta in obseruantia scienter legislatore et valente cōtradicere ꝛ non cōtradicente: ꝛ talis non ligat: nec requiritur tempus ad inducendum p̄scriptionem: sed sufficit binus vel trinus actus in contrarium: quia hic non agimus de p̄scribendo cōtra legē sed de impediendo eius vinculum: per binum vel trinum actū apparet de p̄sensu superioris arg. l. iij. C. de episco. audiē. ꝛ ca. Ita nos. xxv. q. ij. Sed si aliqui seruant in eodē loco: non videntur excusari iuxta ca. cum iā dudum. de preben. Aut legislator ignorat ꝛ credit tunc req̄ri p̄scriptionem quadraginta annorum. iuxta ca. fina. de cōsuetu. ¶ Nec obstat si in principio oēs peccauerint contraueniendo: quia est duplex respōsio. vel enim moti fuerunt ex aliqua causa rationabili p̄pter quā superior indulsisset iuxta notata Archi. in cap. vtinam. lxxvj. distinc. Et de Palu. xxvij. distin. iiij. q. iiij. Illa ei est causa quare non tenet marit⁹ ad p̄ceptum ecclesie reddere debitum: si vxorem suā nouit occultam esse adulteram. arg. c. Si quādo. de rescrip. Et quare unique condēnatus (iuste tamen secundum allegata ꝛ p̄bata) non tenetur in foro conscientie: nisi aliud extrinsecū arctet huiusmodi pare re sentētie p̄ro eodē est ca. quod p̄decessor. xj. q. iij. Vel secūdo dicit successores eor non peccauerūt p̄sumētes ꝙ ex aliqua causa rationabili ler illa nō sit in obseruātia. arg eorū que not. in glo. de p̄scrip. c. De quarta. Et q̄ lex p̄ceptiua non illaqueat scientē superiorē et non contradicētē: probatur per ca. j. xx. dist iuncta glo. de oriētali ecclesia. ꝛ per ca. Cū multe. xxv. q. vlti. iuncta glo. que vult ecclesiam perdidisse ius illud: quia illo vsa non est. sicut de pena sacrilegij exigenda. xvij. questio. iiij. Quisquis.

Prima pars secūdi dicti ptz: quia

ois vsus rationabilis p̄scribi potest: ꝛ cōsuetudo rationabilis ꝛ p̄scripta semp̄ iudicat legi. iuxta capitula. de cōsuet. Iz vsus seruādi qđ lucratū est in alea pōt esse rationabilis. ergo potest p̄scribi. ergo ꝛc. Dicnor ptz: qz si aliquid obstaret maxīe esset illud quod videtur nutrire peccatū: vt ille corruptele de q̄bus meminit cap. Ex parte. de p̄suetu. Sed hoc nō: p̄bo sic quādocūq; oppositū se cōtrariū alicuius vsus verisimiliter plura aut grauiora peccata induceret: cētetur vsus ipse rationabilis: nō obstāte q; occasionaliter aliqua peccata inducat. patet/quia nisi sic: neq; cōsuetudo neq; lex valeret ratificās lucrū ex mercato quod die dominico aut in loco sacro cōtractū est. Similiť nec ratificās matrimoniū cōtra interdictū ecclesie contractū: certū eñ est ꝙ reddit p̄ronioꝝ hoies occasionaliter ad sic mercādum vel cōtrahendum. Sed obligatio ad restituendū lucrū in alea vbi effectui māciparet ꝛ fieret ad repetitionē partis cōdēnatio: verisimiliter lites immortales inducerent: ꝛ homicidia regulariter nāq; p̄sone leuiores lucranť ꝛ iustū titulū p̄tendūt ac honestū in huiusmodi lucro: ꝛ maximā iniuriā deputāt si reputať. ¶ Preterea si lex irritā faceret acquisitionē talis lucri: ꝛ homines non minus ludum ipsum frequentarēt ac lucratum detinerent iusta causa esset per cōsuetudinē vel legem municipalē iuri cōmuni detrahere seu derogare. ergo similiter in proposito poterit legi cōcedenti repetitionē derogari ꝛ hoc tenet cōmunis opinio tam canonistarum q̄ theologorum. ¶ Certū p̄bo: videlicet ꝙ obstāte cursu legis ꝛc. qz lex illa solum penalis est in odium ludi punies eos qui lucrātur vt possit ab eis lucrum repeti: nō obstāte nisi. lx. annorū p̄scriptione. vide Alex de Vales parte. iiij. q. lxxvj. membro. iij. ar. v. Sed ad penam exoluendā non obligamur in foro cōsciētie ante condemnationē. vt dicit glo. notabilis. xij. q. ij. Fraternitas. cui stant omnes doctores ergo vnde ꝛ dominus Pe. de pal. distin. xv. iiij. q. iij. (qui post sustinet ꝙ lucrū debetur pauperibus iure nature) dicit lucrantē cessante fraude ꝛ huiusmodi non obligari perdenti nisi iure ciui. C. de relig. ꝛ sump. fu. sed hoc nō ligat ī foro conscientie nisi homo sit condemnatus. hec ille. Nō obstat dicta authētica Alearū vl⁹. C. de rescrip. ꝛc. vbi dicitur. Si cōtra factum fuerit nulla sequať cōdemnatio: sed solutum reddatur: ꝛ competentibus actionibus repetatur ab ijs qui dederunt aut eorū ꝛc. ꝛ ꝙ ergo talis solutio perdēti sit inutilis ipso iure ꝛ nō trāsferat dominiū in lucrātem. Quia iuxta theoricam Bartholi. in. l. non dubium. C. de legi. dū lex aliquid p̄hibet si vltra p̄cedit dādo modum infirmādi quod actum est: vt in titu. de dolo. ꝛ quod me cau. ꝛ ad Vellei. ꝛ ad Mace. Non est inutile ipso iure qđ cōtra legem factum est. Idem quādo sustinet ꝛ confirmat factum. Sed quando vltra non p̄cedit sistens in p̄hibitione: tūc est ipso iure inutile ac si exp̄imeret: vt est ter. d. l. non dubium. Idē succincte dicit post D. Joan. and. in mercurialibus tractādo regulam: que contra ius fiūt p̄ro infectis ꝛc. ¶ Pro huius confirmatione est: ꝙ eadē authētica Alearum in ludis quos concedit/videlicet cōmolē ꝛc. non p̄mittit etiam si multum diues sit vltra vnū solidum ludere. Et tamē stāte vigore huiusmodi legis nemo diceret peccare eum qui ante p̄demnatio-

nem non restituerit quod ex tali ludo vltra solidum edeptus est.

Circa predicta est aduertendū: ꝙ

quātūlibet legi imperiali derogatū fuerit: aut sim⁹ etiam in terra imperio nō subiecta: peccat nihil omin⁹ qui ad summam saltem immodicam in alea ludit cum naturaliter illicitū sit sine ratione ꝛ iusta causa facultates vel suas p̄digere vel alienas affectare: et quemadmodum aleator turpiter accipit ꝛ auare ita amittens donat turpiter ꝛ prodige. Non quin solue re possit ab⁹q; p̄digalitatis nota posteaq; amiserit ad effugiendum dedecus ignominie: iz quoniam ab⁹q; ratiōe iusta fortune commisit: ꝙ sine forsitā dedecore iacturam hāc facultatum suarū non possit effugere. Sed hoc iniustitiam nō arguit que sola obligationem inducit de restituendo: quēadmodū nec turpe lucrum dū quis necessitate/sed p̄pter cupiditatem tempore messis vel vindemie vili cōparat annonam vt post carius vendat. xiij. q. iij. Quicunque.

Quod ozit ex his dubium: si lucrans ante cōdemnationē non tenetur lucratum restituere: an amittens possit secure perditū nō soluere vel solutū (si ysta iuris nō possit) p̄propria auctoritate recuperare. quo modo secundum Doctores rem meā ab alio detentam: si per iudicem consequi nō possim potero p̄p̄ria auctoritate eam recuperare. vt. xxiij. q. j. ca. j. ꝛ ij ff. de his que in frau. credi. l ait p̄tor §. si debitorem. vt notat glo. j. d. cap. Jus gētium. Et videtur ex dictis ꝙ nō: quia iure naturali obligatur soluere nec extinguit illa obligatio per aliquā legē positiuam resistētē vel impedientem: cum solū cōcedat repetitionem. ergo peccat non soluendo. Et cōfirmatur. iudex per sentētiam potest maleficum pecuniaria pena afficere: non tamen possit ante sententiam illam quotā de bonis puniendi seruare que veniret in mulctam.

Ad oppositū est ꝙ in foro conscientie

admittitur compēsatio etiā non liquidi ad liq̄dum. Et dico breuiter ad quesitum ꝙ penā que ipso facto seu iure inflicta venit certe persone applicāda: potest de equipollentibus compensare seruando videlicet de alterius bonis tātūdem. secus de pena īfligenda per iudicem cum illa ipso facto seu iure nō incurratur. Et ad primam rationē dico ꝙ licet obligatio non sit extincta: quia tamē alteri p̄peritactio ex lege ad tantūdē locus est compensationi. Ex quo patet ꝙ quicūq; illorum habeat perditū in alea: scilicet vel lucrans vel amittens secure seruare potest absq; peccato donec ꝛ quousq; cōdēnatio fiat. Idē credo in pena cōuentionali etiam excedente interesse dum in fraudem vsurarum adiecta non fuerit: q̄q; aliquibus visum fuerit ꝙ illā in foro conscientie seruare non possit. iuxta capitu. Suam de penis. Non obstant notata doctorum in capi. Felices de pe. lib. vj. ꝙ in penis ipso iure inflictis ante executionem requiritur iudicis declaratio. iuxta ca. Cum secundū leges. de here. cum suis similibus. nisi factū sit notorium: vt limitat Gemi. quia p̄cedit in foro exteriori non in foro conscientie.

Consequēter quero

vtrum impediens alium ab officio/lucro/dono/vl beneficio quod alias fuisset cōsecutus⁹: teneatur eidē ad restitutionem. Et videť ꝙ nō: quia obligatio restituēdi solū oritur ex alteni oblatione vel detētione: sed talis impediens neq; aufert neq; detinet alienum neq; dāmificare videť. Aliū nāq; est īpedire a lucro aliū inferre dānum. ff. de dāno infec. l. Proculus. ergo ꝛc. ¶ Preterea ex cōsilio nisi fraudulētiū fuerit nemo obligatur. iuxta regulā Mul⁹ ex cōsilio. de reg. in. li. vj. sed siue fraude aut dolo q̄s suo cōsilio impedit alium a lucro ab officio seu beneficio: pura si ex inaduertentia vel imperitia contra eū consiliū dederit qui alias lucrum fuisset assecutus⁹ ergo. ¶ Preterea tertio. qui p̄positum habet liberaliter donandi Petro decem potest turissime ex nuda electione Petro nō dare sed Paulo: immo si animo vindicandi inuidia aut odio animū mutet non tenetur ei p̄pter hoc ad aliquam reparationem. ergo ꝛc. Et idem est ī beneficijs ꝛ officijs si persone saltē eque digne fuerint. ergo q̄q; consilio meo seu dehortatione impediero Petrum nō obligabor ei ad restitutionem aliquam vel reparationē: consequentia tenet quia par ratio videť hinc inde. Et confirmaťur: qz tali casu cōferens vel donās magis videtur Petro causa cessationis a lucro consulens. ergo si ipse non obligetur videtur ꝙ neq; consulens obligabitur.

Ad oppositū est illud secūdi phy-

sicoꝝ qđ parum deest nihil deesse videť: ꝛ ꝙ q̄ est p̄p̄e magnum bonū ꝛ nō assequitur vt infortunatus. ergo impediēs videť auferre ꝛ ita obligari ad restitutionē. ¶ Pro huius solutiōe ponit Gerardus Oldonis regulā gñalē: ꝛ si p̄a est: fragilitati hoīm valde est accōmoda: vcz dānificato in eo qđ nondū erat suū aut sui iuris: nō est necessario restituēdū. p̄bat: qz p̄ hoc non ablatuli si aliq̄d nō suū feci auferri. Nō eñ teneor ei quē impediui ne ipsi p̄benda conferret aut cui eam feci absq; falsi criminis impositione auferri per eū: ꝙ ꝛ diuino ꝛ canonico iure ipsam auferre potuit: vt p papam vel alios ad quos de iure spectat. Nā p futuro tpe p̄ro quo ipsi auferť nōdū sic erat sua vel etiam sui iuris: quin saltem diuino iure posset ipsi auferri. ¶ Preterea illud ius potius est spūale ataq; cōmune: ꝛ a superioris potestate dependens: q̄ sit corporale ꝛ restituibile ataq; p̄riū possidentis. Et mouet ꝓtra se questionem ꝛ obiectionē. Si vero instetur ꝙ rusticū detinēs violēter ne suas operas exequať tenet ad salariū qđ amittit. Similiter impediens piscatorē seu aucupem a captura pisciū ꝛ auium que sunt cōmunis iuris: nisi ratiōe ripe vel terre que sunt specialium dominoꝝ seu cōmunitatū: tenetur eis ad damnū datum. Dicendū est ꝙ hec non sunt similia casibus ante dictis: quia hic auferťur rustico aucupi ꝛ piscatori suus p̄p̄rius vsus qui vtiq; erat ipsius iuris. Aufertur etiā fructꝰ in eorum vsu causaliter et quasi seminaliter cōtentus. Impediuntur etiam ab his que eis competūt de iure cōmuni: secꝰ in alijs. Hec Gerardꝰ Oldonis: cui etiam opinioni cōcordare videtur sanctus Bernardinus. Dns Pe. de palu. xv. di. iiij. q. ij. ar. ij. p̄clusione. iiij. de honore ꝛ prebēdis dicit. Si impediēs hoc facit quia indignus est: vel vt de alio meliꝰ p̄uideat

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur: nō iniuste facit: vñ non tenet ad restitutionē. Si autē aīo ledendi ipsum: tenet ad restitutionē: nō q̄dē tanti: quāt̄ valebat prebēda: quia tpe nōdū erat ēā assecutus: ꝫ pensatis conditionibus vtriusq; ēm arbitriū bonoꝝ vtroꝝ. ⁊ ideo si procurauit dari eū digno vel magis non tenetur ad restitutionē. Si autē minus digno ipsi vel alij tenetur. Secus autē est in alijs ꝓmis vel legatis: in q̄b⁹ nihil est debitū legatario vel donatario: sed tantū gratuitū. vnde si tibi dādū vel iā legatū adhuc tamen reuocabile: p̄ curo mihi vel amico dari: nō facio tibi iniuriā: nec iniustitiā: q̄a non aufero tibi ius tuū. nihil eñ erat tibi adhuc debitū: sed ꝑbende habēt distribui nō p liberalitatē sed p iustitiā q̄ respicit debitū vnde meliori debetur respectu min⁹ boni: q̄ in equalit bonis loc⁹ est gratificationi: vñ fit hic iniustitia meliori ⁊ iniuria: quādo datur minus bono. ⁊ q̄uis ista ratio cōcludat nō solū cōtra illum q̄ impedit ne detur meliori cui erat danda: imo etiā contra prelatū qui cōfert min⁹ bono sp̄reto meliore: ꝫ illa ratio reformat factū: q̄ nō eque certū est q̄s sit melior sicut cui prelat⁹ vult dare. hec ille. An autē hec ratio specialitatis procedere possit in prebēda: patere credo ex precedēt⁹ vbi deduxi prelatū si ꝑtereat magis idoneū cōferēs beneficium idoneo ꝫ minus alio: peccat vtiq; vitio accepti ois personarū: sed ad nullā restitutionem obligatur. Jtē dum cōfert inidoneo ꝑteriens idoneos nō tenetur idoneis ꝑteritis: sed ecclesie quantū operis debitis eandem fraudat instituendo inidoneum. Et ita non videt impediens alium a prebenda plus obligari illi quē ipedit q̄ in legatis aut ceteris donis: sicut nec ipse conferēs ad restitutionem eis obligatur. Beatus Thomas autem hunc articulū quātum ad prebendam tangens secunda secunde. q. lxij. articu. iij. ad vlti. Richardus. xv. distinc. iiij. arti. v. questiūcula quarta in soluti ōe ad nonum. Et Scotus ea. distinc. iiij articu. ij. ad vlti. non se fundāt in debito seu iure eius qui impeditur. Sed distinguūt q̄ vel impediens facit hoc animo consulendi vtilitati ecclesie: vel etiam ꝓprie vtilitati: aut amici: ⁊ nō tenetur. Hemo enim damnum dare intelligit nisi id faciat quod ius facere nō habet. ff. de reg. iur. Hemo damnū facit nisi qui id fecit ⁊c: vel intendēs alteri⁹ nocumentum quem impedit: seu animo damnificādi cum: etsi tunc nondum firmatum erat q̄ei dare⁊ tenetur ei dicit Thomas ad aliquam recompēsationē pensatis cōditionibus personarum ⁊ negotij ad arbitrium sapientis: non tamen ad equale: quia nondū adept⁹ erat ⁊ poterat mīkipliciter impediri. Restrigit se Thomas ad casum quo prebenda conferretur digno. Si veroiam firmatum sit q̄ dēt alicui prebēda: ⁊ ꝓpter indebitam causam quis procuret vt reuocetur: idem est ac si iam habitā ei auferret: ⁊ ideo tenetur ad restitutionē equalis secundum tamē facultatem suam. hec Thomas Scotus ⁊ Richardus dicunt: eius rationem haberi debere quantum interest inter ꝑpe esse ⁊ habere: ⁊ sic iuxta hoc arbitrio sapientis moderādum esse que recompensa fieri debeat. Et dicit Scotus q̄ etiā si indirecte alium impediat/puta procurando sibi: sed cū hoc etiā intendens alium damnificare tenetur: secus si tantūmodo ꝓpter vtilitati volebat cōsulere. Que conclusio coꝝ: q̄ videlicet facies opus alias licitum animo nocēdi proximo tenetur: valde firmari videtur per ff. deniq; in leg j. ff. de aqua plu. arcen. vbi dicitur: q̄ in suo fūdo fodiēs viam fontē auerterit/nihil posse agi/nec de dolo actio est: si non animo nocendi: sed suū agruz meliorem faciendi id fecit. vbi a contrario sequit eū teneri si animo nocēdi id fecerit. ⁊ l. v. eodem titu. ff. penulti. dicitur non teneri qui flumen aut torrentē auerterit ne aqua ad eū perueniat: ⁊ hoc nō effecerū sit vt vicino noceatur: si modo non hoc animo fecerit vt tibi noceat: sed ne sibi noceat vbi a cōtrario etiam concludit glo. cum teneri de dolo si animo nocēdi fecerit. Et adducit multas concordātias glos. in di. ff. deniq; quod alij nocet ⁊ sibi nō prodest nō licere homini in suo facere. ⁊ sequuntur Doctores.

Ex quibus omnibus sequi videt

q̄ impediens aliū a quocūq; dono/bono/lucro/bñ vel officio intentione nocendi seu damnificandi: tenetur ad restitutionē. Sed quo ad metas iuris nature obligātis ad restitutionē nihil referre videt quo animo: vtrum videlicet damnificādi vel siue vtilitati cōsulendi quis noceat proximo. vel enim causaliter aufert aliquid proximo seu sibi debitū: ⁊ tenet restituere nisi causa subsit propter quā liceat ei ⁊ possit rē ꝓximi auferre. quo casu nō fit inuito domino saltē iure ⁊ rationabiliter q̄ q̄ de facto fuerit inuitus. Cū igit consulere proprie vtilitati vel aliozū regularit non sit aliqua cauarū huiusmodi: non videtur inducere varietatem aliquam cōparatione ad obligationem restituendi iuxta metas iuris nature: Jtē si detineo alterius pecuniā siue animo consulendi ꝓprie vtilitati siue aīo nocēdi: equaliter post cōmissam morā teneor in foro conscientie ad estimationē veri interesse creditozum. ⁊ pro. l. iiij. ff. de eo q̄ certo loco. dari oportet. in fi. ⁊ l. vnica. C. de sen. que p eo quod iter est proferuntur. Non videt ergo in huiusmodi ipedimentis prestitis attendēdum quo animo factū sit sed q̄tum vere nocuit: vel alienum causaliter subtrahēdo: aut ipsi debitum impediendo. quēadmodū nō refert vtrum dominus alteri nō donet aīo nocendi vel vindicandi aut proprie vtilitati cōsulēdi. Hemo enim sane mentis dixerit iudicē qui animo vindicandi alium ad penas iuris per veras causas condemnauerit: eidem teneri ad restitutionē cōdemnati: q̄d ex soluit tamē. ll. eque de principali faciente vel nō donante: vt inducente: vel impediente procedunt.

Pro illo est alia conclusio doctoꝝ

qui rē vltra iustum preciū vēdiderit siue dolo suo siue non: tenetur tantundē de precio subtrahere q̄tū decepit: ⁊ non vltra: neq; minus. Dico notanter quo ad metas iuris diuini ⁊ nature quia humanū ius ex causa disponere potest i penam doli aut animi mali vt q̄tum proximum animo nocendi a lucro ipedierit teneatur. immo ⁊ cōstito de dolo q̄q̄ ꝓfuit. cū niterek obesse similiter teneaf. Sicut disposuit: si religiosi interessentes testamentoꝝ factionib⁹ procurent sibi: aut alijs sui ordinis fratrib⁹ vel conuentibus legata debita: vel male ablata incerta in preiudicium aliozū retrahentes testatores a legatis ⁊ restitutionib⁹ infertoꝝ matrici ecclesie facienda: q̄ eisdem ecclesijs vel ecclesiasticis personis restituere teneantur: vt in Cle. religiosi. De priuile. Quidā tamē hoc limitant quando faciunt vt cōsulant sue vel suoꝝ temporali vtilitati: sec⁹ si in remedium vel vtilitatem anime testatoꝝ: quia videlicet in ecclesia seculari min⁹ fideliter pro eo orarentur: aut illis quos cupit reliquari. Sic etiam eos varijs penis afficit. qui pro sua tantum vtilitate annonā cariorē ef-

fecerint societatē ineūdo vl'quo minus merces aduehantur faciendo ff. ad. l. iuliam de annona. l. ij. ⁊ ff. de extraord. cri. l. Annonā: nō tamē credo dardanarios qui annonam sic vexant in foro conscientie obligari ad restitutionem omnis damni: quanto merces carius vendantur: q̄q̄ grauissime peccēt in rempublicam ⁊ ad pene solutionem obligentur: ad quā fuerint per iudicis sententiam condemnati.

Et si petas cū leges disponāt eū

teneri de dolo: qui aliq̄d facit vt primo noceat ⁊ sibi non prodest: an obligat in foro conscientie ad aliquam restitutionem: Respondeo leges hoc constituunt in penam criminis puta doli: sed ad pene solutionem in foro conscientie non tenemur ante condemnationē. ij. q. c. Fraternitas. in ter. ⁊ glos. ¶ Et ad rationem post oppositum: respondeo: q̄ aliud est impedire alicuius fortunam: ⁊ aliud ipsi aliquid auferre ⁊ sic obligatio restitutiōis solū oritk ex causali ablatione alterius. Impedire vero fortunam est solū efficere ne aliquid fiat alterius q̄d eius futurū erat: Hec autem opinio ⁊ si verisimilior sit ⁊ probabilior: alia tamen est securior. Discretus autē confessor hoc maxime curare debet ne dum nimium emūxerit: eliceat sanguinem. ꝓuerbiozum tertio.

Consequēter quero

ytrum indistincte tenetur homo restituere quicquid simulatione sanctitatis vel pauperta-
tis acquisierit. Et videtur q̄ non. Si episcopus prebendam conferat ei qui malus est ⁊ fornicator quem episcopus credit iustum ⁊ bonum non tenetur prebendam resignare: ergo non tenetur vt apparet si bonitatis simulatione episcopum ad hoc induxerit. ¶ Preterea quod quis acquirit adulterando: fornicando: aut die festo laborando non obligatur restituere: ergo nec quod acquirit sanctitatem vel paupertatem simulando. Et confirmatur: quia ita cupiditas seu auaricia deformat actum acquisitionis sicut simulatio sanctitatis vel paupertatis: ⁊ illa non arguit hominem ad restituendū obligari: ergo. ¶ Preterea tertio simulatio non impedit munus benedictionis: vt patet Gen. xvij. vbi refertur Jacob simulatione persone Esau surripuisse benedictionem: ⁊ dicit Jsa ac: benedixi ei: eritque benedictus: ergo similiter simulatio paupertatis aut virtutis non impedit mun⁹ doni aut largitionis: vt teneak restituere.

Ad oppositū est q̄ nihil tā cōueni

ens naturali equitati q̄ volūtatem domini volentis rem suā in alīū transferre ratam haberi. Justi de re. diui. §. per traditionem. sed cū sanctitatis simulatione vel paupertatis quis extorquet aliquid ab alio: seu inducit alium ad sibi dandum: ille vult rē ipsam viro bono donare: vel pauperi: ergo simulato seu ficto bono non licet hoc retinere.

Pro hui⁹ solutione pono hāc vni-

cā cōclusionem. ¶ Si ob causam aliquid donatū fuerit: non potest licite hoc donum seruare quando causa non subest nisi tantū impulsiua fuerit: p̄ do. quia cum quisq; posset rei sue modum vel pactū ponere leg⁹ seu iure non improbatum. ff. de pac. le. Intraditiōib⁹. C. de ꝑtra. emp. l. iij. ⁊ fi. naturali iuri cōtrarium est valde iniquum: vt qui modum legem seu cōditionem rei impositā seruare noluerit rē ipsam nihilominus teneat. Hinc dñs iuste a nobis p portione ad gratiā creditā lucrū exiget: q̄ illo fine alla de causa: talentū suū nobis credidit. Matthei. xxv. ⁊ j. ad Corith. xij. Unicuiq; dat manifestatio spūs ad vtilitatē. glos: nō ad meritū alicui⁹ singulariter: sed ad vtilitatē ecclesie edificāde. Hinc ⁊ lex. Si Titio p. donaui vt inde stichū emeret: qui p̄iusq̄ emeret mortu⁹ ē: an illa. p. repetā facti magis q̄ iuris q̄stio est: q̄ si illa de causa de aliter nō. donaturus repetā si vero alias quocūq; donatur⁹ nō repetā. ff. de do. le. ij. in fi. Nec obstat l. si repetēdi. C. de con. ob cau. datoꝝ. vbi q̄ aliqua donauit vt ꝓ vt huiusmodi libera litate ꝓuocaret eius maritū ad secuꝫ ꝓficiscendū quia conditionem repetendi non adiecit: debet in tegra manere donatio: quia vt ibidē glos. dicit causa solū fuit i pulsiua: sec⁹ si fuisset finalis. iuxta leg. ij. de do alleg. ⁊ sequentem. ff. de do. ⁊c. Etiā q̄uis lex repetitionē non cōcederet vbi causa vel conditio repetendi adiecta non fuerit per expressum: hoc tamē in foro anime a restituendo non deobligaret: quo minus videlicet restituere teneretur sic accepta quēad modum nec in deceptione citra medū iusti precij in contractu empti. loca. ⁊c. q̄q̄ lex actionē nō concesserit. Nō enim refert quo ad metas diuini ⁊ naturalis iuris: an causa tacita fuerit an expressa: dū vtriq; donanti videlicet ⁊ donatario cōstiterit: quia expressio seu elocutio fit solum ꝓpter certioratiōnē ⁊ eū qui certus est certiorare non oportet. Jta volūt doctores iudicē teneri vt restituat q̄s sibi datum esse nouerit ne inique pronūcier: licz donatoꝝ minime expresserit. Nec refert vtrū ob causam ꝑteritā detur an ob futuram: quia si quis iusto errore deceptus remunerandi gratia donet mihi decem ꝓpter laborē quē suis negotijs me credit ipēdisse que ei teneoꝝ restituere ac si ꝓ futuro labore quē subire nolle mihi dedisset. Et hec ē rō quare oēm humane legis dispositionē ꝓueniēdo restituere tenerer. q̄d mihi p errorē i solutū datū fuerit cū eū mīme hꝫ obligatū.

Ex his infero ꝓpō q̄ tenemur re

stituere quicquid fraude seu dolo ab alijs extorsim⁹ si circa donatiōis causam ꝓncipalē fraude vel dolo nostro deceptus fuerit is qui donat: patet ex p̄cedēt⁹ ribus: quia tūc donat ob causam que nō subest. Huius etiam rationē assignant Alexan. de Hales par. iij. q. lxxvj. mēb. ij. articulis. ij. ⁊. iij. Et Altis. par. iij. de restitutiōe. q. vij. quia nemini debz patrocinari sua fraus aut dolus. de rescrip. si des. de do. ⁊ ꝓtu. er litter⁊ patrocinarek aūt si licite seruare possent q̄d sic fraude vl dolo ⁊c. Dico notāter circa causam ꝓncipalem: quia vbi solum circa minus ꝓncipalem seu impulsiuā causaꝫ fuerit: nō credo sic adepta obnoxia esse restitutioni: vt si is qui arctā paupertatem patitur se simulet pegrinum pauperem vt facilius eleemosynam imperret: vel vbi christian⁹ fuerit inter sarracenos se fingit infidelē. ꝓncipalis enī causa donationis est ⁊ esse debet releuatio penurie ⁊ pauptatis egeni. Nec obstat q̄ nemini patrocinari debet sua fraus aut dolus: quia reuera nunq̄ patrocinātur: si dolus malus fuerit: quia peccatum adducit: q̄d nullo temporali commodo equari potest. Nō tamen semper obligat ad restitutionem: vt si merces meas supra q̄ valent cōmendem: non obligoꝝ ex hoc restituere nisi simul pl⁹ iusto eas distraxerim. ¶ Secundo infero cōtra Angelum in summa restitutio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

primo.§.viij.q is qui simulatiõe sanctitat⁹ dona⁊ elemosynas sibi procurat tenetur sic procurata restituere huius sententie sunt Alexã.⁊ Altisio.in pas. fib⁹ allegatis. Similiter ℙe.de paiu in quarto sententiarum dist.in.xv.vbi dicit priuilegiũ esse q miles repetere possit q̃ focatozie sue donauerit iuxta.l.ij. C. de do.inter vi.⁊ exo.q aũt ipsa q̃ fictis adulationib⁹ extorsit reddere teneatur in foro conscientie:est ius commune. Et est ratio: quia deest causa ob quã donat:qui enim simulato sancto donat ꝓpter participiũ seu suffragiũ meritorũ ⁊ sãctitatis donat quo modo secunde ad Corinth.iij.dicit apostol⁹: vt fiat equalitas:⁊ illorum abundãtia scilicet meritoꝝ: vestram inopiã suppleat ⁊c. sicut scriptũ est:q multũ non abũdauit ⁊c.⁊ certe id qõ nõ habet cõmunicare nõ valet. Nec valet argumentũ qõ inducit post Joan. de Ripolis:quia causa ꝓ qua accipit est solus deus q̃a consimiliter causa donationis est deus quãdo se pauperem simulat:⁊ non est:⁊ tamen ipe fatet talem obligari ad restituendum. vnde in similib⁹ de⁹ est causa donationis vltima:sed proxima⁊ immediata aliud est a deo.

Ad rationes ante oppositum. Ad

pmã rñdet Alexã. de ſdales passu allegato negãdo consequentiam. Et rationẽ assignat: quia talis nullam fraudem perpetrat:⁊ ita licet ingrediẽs sit malus ingressus tamen nõ est vitiosus. secus tñ p hypocrisim:q̃a ibi⁊ ingrediens⁊ ingressus est vitiosus Addit q si per fornicationem ingrederetur:sicut si episcopus matrẽ vel sororẽ clerici cognosceret:⁊ ob hoc ei daret tenetur clericus resignare cognita veritate. Sed quia beneficium conferri habet non ꝓ precedẽtibus meritis sed futuris:credo satis esse si mores cõmuter i melio⁹:vt ꝓbẽdã licite retineat:si alias dign⁹ fuerit:⁊ nihil obstet extrinseci scãdali aut huiusmodi: sec⁹ aũt si sanctitatis simulatione aliqõ pingue legatum vel donũ extorserit:quia ibi non statim põt vere causa donationis satisfacere. Nõ enim vt statim se conuerterit cumulum sanctitatis⁊ abũdantiã meritorum nanciscitur. ¶ Ad secũdã⁊ eius confirmationem q licet in talibus inique acquiriꝝ non tamen contra iustitiam est detẽtio: vel vt alioꝝ verbis vtar acquisitio est iniqua: sed non iniusta:vnde deformatio actus acquirendi non est causa quare debeat restitui: sed fraus aut dol⁹:aut poti⁹ nõ existẽtia causẽ ꝓ qua datur. Nec valet cõsequẽtia tenetur restituere:quia male acquisitum ꝑ fraudẽ nõ tuberistẽte causa:ergo tenet restituere: q̃a male acquisitum.nõ esñ valet cõsequẽtia:ab inferiori ad superius cũ specificatione causalitatis. cuius dat Aristod.exemplum:vt non valet Sortes est risibilis:q̃a homo:ergo est risibilis quia animal. ¶ Ad tertiaz respondet Alexan.artic.iij.q non est simile de benedictione spirituali⁊ corporali:quia spiritualis est dei qui decipi nõ potest. Job.xiij. Aut decipietur vt homo nostris fraudulẽtijs quasi dicat nõ.⁊ q eius sit benedictio: patet Rume.vj. Invocabũt sacerdotes nomẽ meũ super filios Israel:⁊ ego benedicam eis. Etiam Jacob non est vsus fraude mala:quia veritatem dicendo alid verum occultauit:vt patet.xxij.q.ij.queritur. ¶ Plenus respondẽdo dico. Si quis simoniace acquirit ordinẽ tenetur nisi indelebilis esset ordinẽ resignare ita si per fraudẽ⁊ simulationẽ spiritualem benedictionẽ adeptus fuerit:sed quia indelebilis est ⁊c. Et hec est rõ quare dolo⁊ fraude ꝓ curatum matrimoniũ firmũ manet. Pro isto est ca. Lõstituit. xx.q.iij.⁊.c. Ex parte ij. de cõuer. ꝓiug.

Si petas ergo ei a quo sancti

tatis specie seu simulatione aut paupertatis hec extorserit teneatur reddere: Respondeo q non:cum illa semel deo donauerit:sed debet vero pauperi vel sancto donare quali principalis donatoꝝ dominus videlicet rei donare eligerat in remedium anime illius. Et insuper penitere debet:⁊ quantu sibi possibile fuerit cõpensare⁊ rependere orationib⁹ seu precibus quantum ex mora detrimentum illi obuenerit:

Trũ in foro aĩe tenetur

hõ refundere quantum damni sua culpa leuissima vel leui alteri dederit. Et videtur q nõ. Nemo obligaꝝ restituere quia nihil alteri vnq̃ attigit neq̃ peccato suo aliquẽ i bonis suis leserit. Sz q̃ culpa sua leuissima vel leui alteri dãnũ inferi nihil attingit vel adipiscitur alteri:neq̃ peccat dãnũ ipm dando seu inferẽdo ergo. Maioꝝ pz:qz obligatio restitutiõis solũ nascitur ex aliem detẽtione vel iniuriosa oblatione⁊ hoc dicit peccatum⁊ culpabilem malitiam auferentis. Et secunda pars minoris patet:quia nõ arguit peccatum declinare in temporalibus ab ea diligentia quam habent homines preter communem modum diligentes vel diligentissimi eiusdem conditionis⁊ professionis:hoc modo tamen ponit culpã leuissimã aur leuem ꝓout iura loquũtur. Preterea si obligaremur solum videretur esse in penam talis negligentie de qua deuiatur ab ea diligentia:quã habent homines diligẽtes siue diligẽtissimi sed ad pene exolutionem non obligamur in foro conscientie saltem ante condemnationem per sententiã iudicis vt est ter. in.c Fraternitas.xij.q.ij.⁊ ibi glos.⁊ sequunt omnes doctores:ergo ⁊c.

Ad oppositũ arguo per illud ero.

xxij.c. Si egressus ignis inuenerit spicas⁊ cõprehẽderit aceruos frugis siue stãtes segetes i agris reddet damnum qui ignem succenderit.vbi indistincte iubetur quantum damnificauit refundere:qui ignẽ ⁊c. Et q̃uis abolitum sit:vt iudicialia veteris testamẽti:quia nihilominus per ecclesiam canonico iure est inouatum de iniu.⁊ dã.dic.ca. Si egressus. eque ligat:ac si lex vetus nõdũ vim perdidisset obligãdi.

Pro huius solutione premitto q

nõ idẽ apud iuristas culpa qõ apud theologos peccatum:seu quod ipsi culpam dicunt:⁊ ei respondere reatum. Culpa apũ iuristas est deuiatio ab eo quod bonum est: quod per hominis diligentiã potuit prouideri. Ultima particula: scilicet quod per.et ceka. excludit casum fortuitũ. Et sunt ipsius culpe quinq̃ species:videlicet latissima culpa: latior: lata:leuis et leuissima. Latissima idem est quod dolus manifestus. Et est dolus omnis calliditas fallacia: machinatio ad circũueniendum fallendum⁊ decipiendum alterum:adhibita. Et fit tacendo in animo calliditas.vt.ff.de act.emp.⁊ ven.l.j. Fit mentiendo in verbis fallacia.ff.de fur.l.falsus.§.si quis. Fit arte verborum machinatio.ff.de act.emp.⁊ ven.l. Julianus.§. idem ad circunueniendum: scilicet reddendo singula singulis:scilicet circũuẽtionem calliditatis. fallaciam fallacie:decipientiã machinationi. Ponitur adhibita:scz contra ius⁊ bonos mores ꝓpter differentiam doli boni. Hec in glo.ff.de dolo.l.j. Latior culpa est dolus presumpt⁹:⁊ in hoc differt a latissima:que est dolus manifestus. Lata culpa est deuiatio incircũspecta ab ea diligẽtia quam cõiter habent homines eiusdẽ conditionis⁊ professiõis. Et dicit incircũspecta ad differentiã doli siue manifesti siue presumpti:qui venit ex animo manifeste⁊ presumptue. Dicitur professionis propter medicos:⁊ alios q̃ in arte sua ꝓmittunt latam culpã. Sequit⁊ conditiõis ꝓ hoc excludũtur qui habent iustã cãm ignorantie:vt si q̃s absens fuerit tpe quo ꝓconiz aba tur. Nec omnis culpa artificis est lata: sed si errat in eo quod cõiter sciunt oẽs erit lata culpa. Si erra tur ab eo qõ sciũt excellẽtes artifices erit leuis culpa. Si in eo qõ sciũt excellentissimi erit leuissima: vt ad longum videre poteritis in repetitione quã fecit Barth.sup.l.quod nerua. ff. de positi⁊ p Panor.in c.vnico de commodato. Peccatũ vero qõ apud scripturã sacram culpa dicit:est deuiatio ab eo ad quod homo obligat:siue omittendo siue ꝓmittendo. Stat aũt non solum leuis:sed etiam lata culpa iuris: cum immunitate ab omni peccato.exempli gratia. Si heres ignorans quartam sibi deberi tot⁹ heredit⁹ ex lege falcidia:soluat in ea quãtitate legata q sibi quarta nõ remanet:est in lata culpa⁊ sibi nõ succurretur. Quo casu dicit lex. Sciãt ignorantiam facti nõ iuris prodesse:nec stultis solere succurri: sed errantibus ff.de reg.iur.l.regula.⁊ tñ certũ est illũ nihil in facto seu casu illo peccati ꝓmittere.⁊ plurima sunt id genus similia. ¶ Sc̃o premitto:q obligatio restituẽdi nõ requirit peccatũ cuiuscũq̃ auferẽtis: sed causalis ablatio alieni:siue culpabiliter⁊ peccaminose fiat:siue etiã sine pcõ:inducit obligationem de restituendo:patet: qz si q̃s iusta ignorãtia credẽs rẽ suã esse:que tñ inveritate alterius est:eã destruit vel donat alteri a quo recuperari non possit:non minus obligatur restituere q̃ si scienter alienũ vel destruxisset vel donasset ergo ⁊c. ¶ Preterea omnes fatentur quicunq̃ lata culpa alteri damnum dedit obligatur eidem quantum damnificauit restituere sed vt supra deduxi lata culpa iuristarum stat sine peccato⁊ sine culpa theologica ergo ⁊c.

Ex his respondeo ad quesitũ: q

in foro anime obligatur hõ resarcire seu refundere: quantũ culpa sua etiã leui aut leuissima ꝓximũ dãnificauerit. Pro isto videt tex aptissimus.c fi. de iniu.⁊ dam.da.vbi bz. Si tua culpa datum sit damnũ aut hoc impitia tua aut negligẽtia euenerit:iure super his satisfacere te oportet. Nec ignorãtia te excusat si scire debuisti ex facto tuo iniuriam verisimil⁹ posse contingere vel iacturam. Sed in culpa etiã leui aut leuissima q̃s hoc scire debuisset vel aduertere alioquin culpa nõ esset q̃. Preterea monẽdi sunt et ꝓtestandi parẽtes ne tenellos pueros secũ in vno lecto collocent:ne negligẽtia qualibet puẽiente suffocenk vel oppzimank:vñ ipsi homicidij rei inueniantur.ij.q.iiij. Cõsuluisti.vbi p expssum glo. determinat ex leuissima etiam culpa apud deũ quẽ teneri allegat.c. Clerico.l.dist.⁊.xxxiij.q.ij.in lectũ. Et est ratio qz causaliter ꝓmo abstulit. Jam vt supra deduxi:causalis ablatio inducit obligationem restitutiõis in foro ꝓsciẽtie. Neq̃ obstat motiuũ Inno. de c. Inebriauerũt. xv.q.j.p quod in.c. Sicut dignum motus est dicere:q ad dãni reparationẽ q̃ q̃s leuissima vel leui culpa dederit: nõ obligaꝝ in foro ꝓsciẽtie:secus in foro fori seu iudicij. quod multi doctores post ipm p singulari habuerũt:qz c. Inebriauerũt:solum pcedit de pena infligẽda p peccato in eo q̃ dicit eũ culpandũ esse⁊ arguẽdum ꝑbo.l.⁊ facto penali. Oblatio ꝑo restitutionis non est pena ꝓpũ pcri:sed aliqd ꝓ̃is causalem ablationẽ alieni. Etiã apud doctores qui sustinẽt plene ebriũ ꝓpter absoptam rationẽ non peccare:nulla differentia est vtrũ culpa sua lata an leui ebrietatẽ inciderit:quo minus excusek a peccato in factis facinorosissimis que cõmittit in ebrietate:si ergo.c illud aliquid probaret etiam induceret cum qui sua culpa lata ebrietatẽ inciderit nõ obligari ad damm reparationem.quod est contra Innocentium⁊ sequaces eius omnes.

Ad rationes ante oppositum. Ad

primã nego maiorẽ. Ad ꝓbationẽ dico: q si ꝓ iniuriosam ablationem intelligaꝝ peccaminosa⁊ que sit ꝓtra virtutem:falsum est:vt ptz ex dictis. Si ꝓo per iniuriosam intelligaꝝ quo ius alterius ledik. ꝓcedo: sed hoc stat sine pcõ. Super rõne autẽ pcti fundaꝝ ꝓbatio minoris. ¶ Ad secũdam respondeo q nõ est in penam cuiuscũq̃ negligẽtie:sed obligatio ipsa reparandi consequik et comitaꝝ causalem ablationem alieni:sicut q̃ fur tantũdem restituere habet quantum abstulit non est in penam peccati:sed q̃ vltra ad quadruplũ vel quintuplũ refunderet: hoc est in penam criminis furti. Jn ꝓposito aũt nihil adijcik dãnificato vltra psecutionẽ capitalis seu principalis quod sibi est ablatum. ¶ Forte asse obijcies dum quis preter culpam suã alterũ dãnificat illic est causalis ablatio alieni: et nihil obligaꝝ restituere:ergo male habes ꝓ fundamẽto q̃ obligatio restituendi seu resarciendi:quantũ alius dãnificatus est cõmitaꝝ seu ꝓsequitur causalem ablationẽ alieni. Antecedẽs patet:qz omnia iura clamant: vbi ex facto vnius alius damnum incurrit ꝑter culpã faciẽtis: immunis est faciens⁊ a pena qualibet⁊ ab obligatiõe refundendi quodcũq̃ damnũ. Respondeo ad antecedẽs⁊ eius ꝓbationem q̃ limitandũ est illud fundamentum nostrum videlicet q̃ obligatio restituendi cõsequitur causalem ablationem semp de ablatione iniusta seu ꝓtra ius dãnificati. qñ aũt quis alteri damnũ infert ꝑter suã culpã:nec inferens iniuste facit neq̃ rẽ facit iniustã:⁊ ergo non obligaꝝ restituere. Hinc c.fi. de iniu.dicit. Licet qui occasionem dãni dat:dãnum videaꝝ dedisse:secus tñ est in illo dicendũ qui vt non accideret de cõtingentibus nihil omisit: quod intelligi debet non q̃ causaliter damnũ nõ det:sed qz iniustum non infert:sed facit solum quod ius facere habet. Simile habes.ff.ad.l. aqui.l. qui foueas.et le.q occidit.§.in hac quoq̃ ⁊c. Si duo.l. dis.

Si petas quomodo contingat fa

cere rẽ iniustam nõ iniuste:facile est respõdere:si ꝓbabili ignorantiã facti vel etiã humani iuris q̃s erret aut alias aduertere prepeditur facti circunstantias. Nec quempiam moueat q̃ di.l. qui occidit.§. in hac quoq̃ actiõe.ff.ad.l. aquiliam dicik q̃ actione q̃ ex hoc.c.legis.s. Aquilie: oritur dolus⁊ culpa punitur:qz extense vtitur lex vocabulo punitur:vt omne incommodum vel damnum cõprehendat:quo homo propter aliquid afficitur. Alias enim si de ꝓprie dicta pena loqueretur neq̃ damnũ dolo vel lata culpa datum resarcire obligaremur in foro conscientie ante condemnationem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Estat iquirere. An ex torta p concussionē necessarie restituī habeāt. Et supposito q sic: cui. Pro huius solutione ꝓmitto q crimen ꝓcussionis est qñcuꝫ ptextu officij aliqd extoꝛqueꝝ indebitū sue q non debetur: vnde Aug. tractans verbū Joan. baptiste militibus necessaria ad salutem denunciantis. Neminem concutiatis neq; calūniam faciatis: sed estote contenti stipendijs vestris. Luce. iij. dicit Non de his tantū militantibus scriptura loquitur qui armata militia detinētur: sed q̄squis militie sue cingulo vtitur dignitatꝫ sue miles ascribitur. Atq; ideo hec sententia potest dici verbi gratia milibꝫ ꝓtectoꝛibus cunctisq; rectoꝛibus: quicūq; sibi stipendia publice decreta consequitur: si amplius querit tanq̄ calūniatoꝛ et concussoꝛ. Jo. sententia condēnatur. xxiij. q. j. militare. de eodem. j. q. j. Jubemus. cum quattuoꝛ. c. sequentibus.

Hoc supposito venio ad decisionem ḡsiti. Et dicit Angelus in summa sua sup verbo Cōcussio: q̄ tenet restituere: nisi datū fuerit ob malū faciendū: qz tunc cū taliter dans nō repetit ꝓpter turpitudinem suā: si restitui dz dabitur pauperibus: quod cū ius non ꝓcipiat erit de ꝓsilio. Sed honoze eius saluo nō licet iudici vel alteri cōcussoꝛi tenere. immo necessario dz restituere quicq̄d ob turpē causam: male vcz sententiandū receperit: et ꝓ eadem causa datū fuerit: vsi Pe. de Palu. iiij sententiarū. dist. xv. q. iij. de muneribꝫ iudicū sic dicit. Si donās liberaliter dederit tūc est donatio irreddibilis: aut voluit eū coꝛrūpere et sic turpiter dedit: vtroq; aūt casu illi non dz restitui nec oportet: sed potest in de fieri eleemosyna: immo et dz si iudex coꝛrupta intentiōe recepit. ¶ Et allego ꝓ isto rationē meo iudicio necessariam. Accipiēs premiū vt iuste iudicet obligaī restituere: quia capit quod ob illam causam est indebitū. Sed multo magis est donū ipsum indebitū ꝓ iniusta sentētia: ergo pari ratione obligatur restituere. Et videt de hoc expressa sentētia. Aug. in epistola ad Macedoniū: q̄ est numero. liij. Si iustitia syncerius ꝓsulaī iustius dicīt aduocato redde qđ accepisti: qñ ꝓtra veritatem stetisti: iniq̄tati affuisti iudicē fefellisti: iustā causam oppꝫsisti: de falsitate vicisti qđ vides multos honestissimos et disertissimos viros nō solum impugne: verūetiā glorioſe videri sibi ꝓmittere: q̄ cuiq̄ in quolibet officio militāti: redde quod accepisti: qñ iubente iudice cuicunq; cause necessarium hominem tenuisti: ne resisteret vincisti: ne fugeret inclusisti. Postremo autem ꝓmanēte lite exhibuisti aut finita dimisisti. Sed illud cur aduocato nō dicaī in ꝓmptu est: qz. s. ita non vult hō repetere: qđ patronoꝝ male vincere dedit: sicut nō vult reddere: quod ab aduersario cū male vicisset accepit. Quis tādē aduocatus aut ex aduocato ita vir optimus facile reperīt qui suscepto suo dicat recipe quod mihi cum tibi male adessem dedisti: et redde aduersario tuo qđ me agēte inique abstulisti: et tū quem ꝓtioris nō recte vite rectissime penitet: etiam hoc facere debet: vt si ille q̄ inique litigauit nō vult admonitus coꝛrigere iniquitatem suam: eius tamen iniquitatis nolit iste habere mercedem. nisi forte restituendū est alienum qđ per furtū clanculo auferē et restituendū nō est alienū quod in ipso foro vbi peccata puniunt decepto iudice et circūuētis legibꝫ obtinetur. Cum tractꝫ nō potioꝛ conditio sit iudicis in accepto: vt inique ꝓnuncīet: q̄ aduocati vel ad sententiam iniquam impetrandam patrocinetur: manifestum est q obligatur restituere quicquid etiā ꝛc. Nec releuat quomodocūq; humanū ius contra hoc a contrario induci posset: quia etiam expresse negetur actionem: et cōcesserit retentionem: vt. ff. de cōdi ob tur. cau. l. iiij. §. Item si dederit fur ne ꝓderet. et. l. precedēte. de pecunia data vt male iudicetur. Quia vt Aug. in eadem epistola paucis interpositis subiungit: pecunia a malis male habetur et a bonis tanto melius habetur quātominus amatur. Sed interhec toleratur iniquitas male habentium: et quedam inter eos iura constituuntur que appellantur ciuilia: non q hinc fiat vt bene vtentes sint: sed vt male vtentes minus molesti sint donec fideles: et pij quoꝝ iure sunt omnia perueniāt ad illam ciuitatem vbi hereditas est eternitatis. ꝛc.

Ex his induco conclusionem generalem et que facit ad multa. Qui aliqd accipit vt iniquitati patrocinīū ferat: vel vt actū alias gratis debitū faciat: vel etiā ratiōe stipendij qđ oꝛdinarie percipit: tenetur in foꝛo anime restituere. ¶ Prima pars conclusiōis ptz per authoritatē Aug. ad Macedoniū de aduocato supra inductum. Preterea excessus precij ad rem comparatam inducit obligationem restituendi: quantum p̄cium excesserit: qz ꝓtra iustitiam commutatiuam: cuius medium cōsistit in equalitate rei ad rem: vt patet. v. Ethicoꝝ. Et similiter est de iure naturali: dum locat ds operas suas: si precium acceperit vltra q̄ valeant seu opere. Sed opere hois ad faciendū malum nullius omnino valoris sunt cū obsint faciēti ei: et ad cuius fiūt reqstam ergo qui ꝓ eis aliqd susceperit obligaī restituere. ¶ Secunda pars ꝓbatur: qz tunc in foro etiam fori seu foꝛo iudiciali ꝓpetit donāti repetitio: vt ptz. ff. de cōdi. ob tur. cau. Si dedit tibi ne sacrileguim facias: ne furtum: ne hominem occidas: cōdici potest. Itē si tibi dedero: vt rē mihi reddas depositū apud te: vel vt instrumentū mihi redderes. l. v. ti. allega. ¶ Et tertia pars ptz per Aug. de verbis domini supra allegatum. Quicunq; sibi stipendia publice decreta consequitur si amplius querit tanq̄ calūniatoꝛ et concussoꝛ Joannis sentētia cōdemnatur. Et idem iudicium est qñ ꝓtius iusta conuentione facta quis recusat operas locatas impēdere nisi quid vltra sibi adijciatur supra precium conuentum.

Sed obicies forsitan mihi auctoritatē Innocētij in. c. Quia plerīq;. de immu. eccle. dicentis. Si is q̄ potestatem nō hz vel iurisdictionē opprimēdi: aliqd nō dolo malo: sed pblice immoderate tū extoꝛsit. verbi gra aduocatus: vel medicus: vel minores officiales puta cursoꝛes: nō videt q teneaī restituere. xiij. q. v. c. vlt. Nisi forte in medico aliud deceret: vel nisi tū esset vltra exactū: q̄ iudex ex officio deberet eū cogere ad restituendū: et etiam in foro penitentiali restituere p̄cipiet. Si aūt essent omnes officiales maloꝛes: qui possunt ratiōe iurisdictionis punire. tunc si quid indebitum recipiāt restituere tenenī. arg. ꝺ dicti. c. vl. xiij. q. v. Sed vbicū q̄ aliquid male querit: vel ex negociatiōe vel extoꝛsione: ex qua tū restituere nō tenet: pudēter facit si oīa in eleemosynas dat. xiij. q. v. Qui habet. et. c. fi. Non tū dānamus eos: qui heredibꝫ relinquūt: quā opinionē Inno. ꝓbat Panoꝛ. in. c. Cū si. de iude. ꝓ

tractando vlt. glo ¶ Respondeo illud c. fi. xiij. q. v. potius facit ꝓtra Inno. q̄ ꝓ eo: dicit nāq; de officialibus inferioꝛis oꝛdinis: q̄ sint iudices: cuius modi sunt executoꝛes: q̄ extoꝛta ab eis p immoderatas impoꝛitatē repeti solēt: qđ certū est: intelligit Aug. iure et iuste: et hoc ꝓtra Inno. Quod vero subiūgit magisq; reprehendimus q̄ talia inusitate repetierunt: q̄ ex eo more sumpserunt: qñ multe necessarie ꝓsone rebus humanis: vel inuitaī hmōi cōmodis vel teneī. Isti viā vite ꝛc. facilius ea q̄ hoc mō acquisierūt tanq̄ sua paupibus largiunī: q̄ eis a q̄bus accepta sunt quasi aliena restituant. Etiā nihil ꝓ eo facit: qz procedit solum in ijs que de more sumpserunt: vt apertissime sei p̄m limitat textus. Hos autem nō comprehendit coꝛruptela: sed dicit consuetudinem et vsum licitum. Patet idem ex alio: qz in epistola Aug. ad Macedoniū vnde dic. c. Non sane: oꝛiginaliter sumptum est. posteq̄ dictū fuerit extoꝛta ꝛc. repeti solēt: additur data per tolerabilem consuetudinē nō solent: et subiungit immediate clausula allegata magisq; reprehēdimus ꝛc. ergo nō extendit vltra q̄ in acceptis de rationabili seu tolerabili cōsuetudine. Panoꝛ. vero est sibijpsi cōtrarius vnde in. c. Quia plerīq;. de immu. eccle. vbi plixius materiā hanc decidit et ptractat: recidit ab Inno. et stat cū dño Anto. de bu. qz ex quo scienter aliqd habuit vltra debitū: venit cōtra equitatem et iustitiam naturalē et merito teneī ad restitutionē. argu. xxiij. q. j. non afferamus. et. c. j. De emp. et ven. et idem dicit fuisse de mēte Calderini. et. c. Nauigāte. de vsu. vbi concludit neminem debere a ꝓposito aliquid plus vel minus debito emere alia parte ignoꝛantie.

**Ex his sequitur: q̄ quicquid homo acceperit ꝓ ferendo aut non ferendo testimonio obligatur restituere: ptz ex p̄cedentibus: q̄ tenetur gratis testimoniū ferre: neq; potest magis vel testimoniū vēdere q̄ iudex rectū iudiciū. c. Nō sane. xiij. q. v. Et cum sceleratius vendat falsum testimoniuꝫ vel suam taciturnitatē vbi testari teneī: sceleratius in quam cōtra iustitiā equitatis seruāde inter rem empram et precium: obligatur restituere ꝛc. qđ efficaciter ꝓbat simile supra inductū ex Aug. de aduocato. Non potest licite expēsas sumere: quas eū facere oportet ad causam ferēdi testimoniꝫ: puta si extra patriā vocet ꝛc. Preterea q̄ emolumentū aliqđ tēporale accipit: vt peccatum alterius episcopo: vel eius ministris celet: aut ꝓ respectu cuiuscūq; ꝓsone familiaritatis vel consanguinitatis innotescere detrectat: gratia vel fauoꝛe minus digne penitētem ad recōciliationem adducit: aut liuoꝛe aliqso digne penitentē a reconsiliatione impedit simoniā cōmittit: vt est tex. ad literam in. c. Nemo presbyteroꝝ. de simo. ergo obnoxium est restitutioni: quicquid alteri datū fuerit: vt testimoniū verū celet: vel falsum suggerat: aut certe vel dicat cum agit de coꝛrectione peccari ad penitētiam. Et licet in alijs puta in ciuilibus vel dū nō ad emendationē hois agit nō sit simonia: est tū acceptio illa eque cōtra iustitiam: et ita pariter inducit obligationem de restituendo.

Sed contra istud videtur ꝓmo. Pecunia data alteri vt seruū fugitiuū vel furē reꝛ suaꝫ indicet: repeti non pōt: neq; enim turpiter accepit vt est tex. ff. de ꝺdi. ob tur. cau. l. iiij. §. si tibi. q̄ pecunia accepta ꝓ testimonio ferendo non est obnoxia restitutioni ꝛc. ¶ Preterea Simonia mentalis in receptione tēporalū ꝓ spirituali non inducit obligationē restituendi: vt in. c. fi. de simo. ergo cum ꝓ testimonio ferēdo vel non ferēdo: etiā ad coꝛreptionem seu emendationem hominis munus accipiāt: nō obligaī ꝛc. ¶ Respōdeo ad ꝓmū. dicit glo. fi. in. c. Qui cū fure. de fur. q̄ hoc ꝓcedit iure ciuili: sed secus est de iure canonico: qz cōsentire videt Panoꝛmi. in dic. c. Qui cū ꝛc. post Ber in. l. Jn ciuilem. C. de fur. dicit nullo iure teneri hominē vt furē indices nisi ꝓ superioꝛē: cuiꝰ est ꝓuinciā purgare a malis hominibus ad hoc ꝓpellatur: sed ad furti indicationem hō teneī: et ita ēm oēs ꝓ fure indicādo lz pcium sume a parte nō aūt ꝓ furti indicatione: qz ad hoc teneī. Et dicit nō obstare si ad instantiā ꝓtis teneaī ꝓtra furē testimoniū phibere: vt in. l. nullū. C. de testi. quia tā fur ꝓ accusationem detectus est seꝰ autē qñ adhuc oīno occultus est. Credo tñ: iure naturali et canonico teneī eque indicare furē vt furtuꝫ: saltē ijs qui ꝓdesse nouunt nō obesse. xxij. q. v. Hoc videtur et est gl. Aug. sup textu Leui. v. q̄ hoc satis exꝑmit. Sed ꝓposito nro sufficit: q̄ cōcoꝛditer ēm oēs doctoꝛes ꝓ illo aūt qđ alias hō teneī: cuiusmodi est phibere testimoniū: cū ad hoc in ius vocaī: nō potest p̄cū quodcūq; suscipe. Jus ꝛo ciuile intelligi pōt et limitari: qñ requirens furis indicationē alias sue indēnitati ꝓsulere pōt tunc ēm ob requestā eius nō teneī furē ipsi indicare: lz ad coꝛrectionē siue emendationē furis (si alias coꝛrigere se non velit) teneret ijs denunciare qui ꝓdesse ꝛc. ¶ Ad secundum dico ꝓmo q̄ hoc solum ꝓcederet si donatio ob testimoniū ferendū: vel non ferēdum fiat sine pacto. sed tantum effectu animi p̄cedēte: vt habet tex. ille. c. Adādato. ¶ Scdo respōdeo q̄ textus dicit qñ recipiens pecuniā vel emolumentum non tenebatur specifice ad actum ꝓ quo mercedē illā accipit: vt in receptione alicuius ad monasteriū et huiusmodi. Jn ꝓposito aūt nostro specifice teneī homo vez testimonium ferre vel peccatū detegere ad emendationē fratris. Et facit etiā ꝓ illo q̄ ēm legē turpiter caperet pcium: vt non ꝓderet furē: vt. l. iiij. ff. de cōdi. ob tur. cau. ¶ Tertio vt supra dixi: de vsura mentali: neq; certum est q̄ simonia mentalis nō inducit obligationem de restituendo. ¶ Quarto dico: supposito q̄ nō inducat obligationē ꝛc. hoc est ex speciali ꝓcessione ecclesie: que dispositionem habet et arbitrium seu facultatē disponēdi de ijs/q̄ sunt donata simoniace. et ergo dicūt doctoꝛes: q̄ secus est in vsura mentali q̄ in mentali simonia. Jta nō ꝓbat: q̄ in testimonio ferendo vel non ferēdo in alijs idē ius currat: neq; ꝓbat nisi in casu cum est iniusta acceptio solū ratione mentalis simonie. Jn ꝓposito aūt est alia ratio iniustitie videlicet quia tenetur ad testimoniū ipsum ferendum vel indicationem: et gratis.

Sed videndū est cui debeat fieri restitutio. An vcz donāti: an paupibus? Et dico: cū nulla turpitudo ꝓsit a pte donantis: puta dedit grue stipēdium aduocato supra cōmunem modū perito: putans se fouere causam iustam: aut dedit iudici vel testi: non vt coꝛrumperet: sed potius vt a coꝛruptione p̄seruaret: ne vcz vt ex alijs ꝓiecturis verisimiliter timendū erat: sinistre iudicaret: vel testis nō recte deponeret: et tūc restitutio fieri debet donāti: vt voluit Pe. de Palu. passu allegato. xv. di. iij. q. iij. Qñ cēm soli⁹ accipiētis turpitudo ꝓsit. Celsus

Universidad de Deusto
Biblioteca

alit repeti posse: veluti si tibi dedero ne mihi iniuriā facias. ff. de condi. ob tur. cau. l. iiij. §. quotiens autē soluis. non q̄ lex cum p̄sumit iudicem velle corrūpere ⁊ p̄ eo crimen ꝓtrahere ꝑpter quod impator cōstituit eū litem ꝑdere. q̄ vt dicit Archi. in. c. Nō sane. xiij. q. v. p. p̄stationem q̄ solum velit iuste p̄nunciare poterit p̄sumptionem illam elidere. Tū etiā ex licet constitutum ut ipsum litem ꝑdere: hoc ꝓcedit de lite p̄incipali: cuius occasiōe iudici pecuniā dedit vt vult Archi. Quod etiā ptz: q̄ p̄iusq̄ lex dicat donātem crimen ꝛhere: ⁊ hinc ꝓstitutū: vt litem perdat: p̄mittit cōditioni locū esse: ergo ⁊c.

Sed cū turpitudo ꝓueāt ex pte vtriusq̄ volunt q̄dā (quod supza est improbatū) non necessario futuram esse restitutionem: aliꝰ pro necessario fieri debeat: sed pauperibus. Cuius etiā opinionis fuit Phal. in pa su allegato. quoꝝ fundamentum seu ratio in hoc residere videt: q̄ p turpitudinē suā ꝓmeruit donās repetitionē quā dedit: vñ. l. i hoc casu disposuit ꝓditio locū nō esse. vt puta: si dek pecunia vt male iudicetur. ff. de ꝓdi. ob tur. cau. l. vbi aūt. que est lex tertia.

Sed meo iudicio hoc penale est.

neq̄ lex p̄uat donātem iure suo ad rē ipso facto saltē: sed negat actionē repetēdi. ideo dico licere: vt restituat donāti: nisi p̄ius p iudicē ⁊ penā criminis sit iure suo a re illa p̄iuatus. Et istud firmasse videtur Aug. in dic. epist. liij. ad Macedoniū. vbi dicit: adūocatum si nō recte vite rectissime penitet p̄miū debere clientulo restituere: q̄d vt male patrocinarek accepit: ne iniq̄tatis habeat mercedem. Nihilomin⁹ dico q̄ possit in eleemosynas distribuere: ⁊ q̄libet isto rū faciat liberaliter. Sententia aūt Aug. solū p̄tendit q̄ talis non possit retinere mercedē iniq̄tatis: vel sm metas iuris nature p̄uentēdo hūani iuris dispositionem: q̄d in penā criminis ipsum adminus disponit iure illo p̄iuādum: ⁊ ita licet nō tribuere: nō tñ pōt hō sibi seruare: ⁊ ergo vbi donāti reddere noluerit: debet in eleemosynas aut aliud opus pium distribuere. iuxta quod nota quod p̄ius dixit de restitutione eius quod lucratum est in alea.

Circa p̄dicta: quia doctores dicte q̄stioni regulariter hoc quoq̄ ꝓnectūt. Quero an q̄d lucrat⁹ est hō illicita negociatione vel contra iuramentum/autvotum illicite accepit teneatur restituere? Et rñdet Inno. in dic. c. quia pleriq̄. Si autem illicitas negociationes faciat: vel alias iniuste aliquid q̄rat sine calūnia alicui facta: sacerdos dz ei iniungere: vt in bonos vsus expendat: puta erogādo pauperibus vel ecclesijs vel alijs ar. xvij. q. iij. si quis contumax. de vo. et vo. redemp. cap. Magne. ⁊ quod sup̄ his. Et sequitur eū Phanor. d. c. Quia pleriq̄. ⁊. q. p̄clusione. iij. Et dis Pe. de Pa. p̄allegata dist. xv. q. iij. de muneribus iudicis dicit. Si iudex corrupto intentiōe receperit quod ei turpiter datur: debet inde fieri eleemosyna: adijciens. Et potest esse vbi corruptus per iuramentum tenebak nullū munus suscipere. quo videk dicere: q̄ munera illicite recepta ꝫ iuramentū vel supioris p̄hibitionē teneк hō restituere: sed elargiendo in paupes. Idē tenet Host. iuñ. c. Cū sit de iude. ⁊ g̃ dicit ercōicatū debere erogare in paupes: q̄d lucratus est in ercōicatiōe: q̄z ei interdicta fuit cōicatio. iuxta. c. istud. de elec. excommunica. Minist rante.

Sed hec opinio dura est et multos nimis inuoluit: neq̄ est iure fundata.

Nam q̄ iudeus teneak scōm p̄udentiā diocesani in eleemosynas pauper̄ christianor̄ cōuertere quicquid ratione officij inter Christianos susceptī assecut⁹ fuerit est speciale. Nec cōprehenderet paganos vbi alias ad paganos non extenderek/ ꝑpter q̄d textus vtik verbo extentiōis dicens: hoc idē extēdim⁹ ad paganos g̃ a speciali: q̄d alij sortiri fuerint ex officio sibi interdicto: vel negociatione vetita non tenentur restituere. Et iā q̄ penale ⁊ odiosum nō debet ampliari seu extendi: iuxta regulā Odia. Pr̄eterea obligatio nō penalis de restituendo ꝫsequit̄ inequalitatē iustitie ꝓmutatiue. vnde vt bene dicit Beatus Tho. secūda scē. q. lxij. art. j. Restitutio est actus iustitie cōmutatiue. Sed qui officio vel actu sibi vetito aliq̄d consequit̄ vel mercādo: vel titulo donatiōis: nihil facit ꝓtra iustitiam cōmutatiuam: ergo non obligak restituere. Panor. tamen (sicut dixi) sequit̄ Innocentiū in dic. c. Quia pleriq̄. ⁊ allegando seu inferēdo verba eius dicit: teneк in foro anime restituere. in. c. vero Cum sit: tenet contra Hostien. Et dicit Innocētiū hoc dixisse nō quasi de necessitate salutis: sed de bono ⁊ equo seu de cōsilio. p̄o quo dicit in simile facere. c. fi. de simonia: vbi illicite acquisitum sine alterius calūnia: nō subiacet restitutiōi: sed sufficit agere penitentiā. Sed parū refert q̄ eius mens siue intentio fuerit: q̄z non est standū sententie Innoc. vbi iure non probak: vt in ꝓposito. De ꝑbo domini Petri de Palu dico si iurauit nullū munus suscipere vel seruare. vtiq̄ teneк ꝑpter religionē iuramenti/ susceptū munus a se abdicare ⁊ donare ei q̄ dedit: aut in eleemosynā: q̄z iuramentū eum stringit ad nō seruandum. Sed hoc non ꝓbat quin licite teneat quis quod mercādo lucratus est: q̄ q̄ iuramento astrict⁹ fuerit nō mercari: quia in mercando ꝓtrauenit iuramento: non autem lucrū seruando. Et idem est si cōtra ecclesie vel superioris p̄hibitionem actu vetito seu interdicto aliquid assecutus fuerit. Nō obstat: q̄ deferentes arma ferrum lanceas galeas sarracenis: aut eis vendūt: vel naub⁹ piraticis aut machinis cōtra populum christianū p̄sunt: q̄ illi ab excōicatione absolui nō debeant: nisi quicq̄d ex huiusmodi cōmercio dānato susceperint et tantūdem de suis miserint in subsidiū terre sancte: ⁊ hoc si fuerit soluendo: alias subijciendi sunt castigatiōi ⁊c. de iude. c. Ad liberandā. Quia hoc non fit in vim restitutiōis: sed in penā: q̄z speciali iure cautū: vt ceteri deterreank ab huiu smodi ac tā nefando pctō: immo q̄z ꝓstitutio penalis est: si alias rite absoluti fuerint et in subsidiū terre sancte illa transmiserint: non credo eos ex hoc peccare: iuxta. c. Fraternitas. xij. q. ij. q̄d intelligo p̄cedere q̄n certi sunt q̄ opa per eos adhibita vel armis venditis christianis nullū dānum obuenerit. Alias em̄ cū opa sua vel armis aduectis dānū dederint: tenenk iure nature reparare quantū dānifi cauerint partem que fouet bellum iustum: videlicet partem christianor̄. Nec sufficit in subsidium terre sancte trāsmittere duplum eius q̄d assecuti sunt/ex damnato commercio. Ex his patet q̄ licet homo penitere teneatur de hoc q̄ festiuis: dūicis diebus: ⁊ alijs vel laborauit vel mercatus est: non tamen arctatur in foro conscientie restituere: vel in eleemosynas errogare que sic lucratus est.

Ritur alia questio: An meretrix licite seruare possit que in mercedem turpis operis ipsi donata sunt.

Et videtur q̄ non q̄z homo iuste deo offert quicq̄d rite ⁊ iure possidet: sed Deuter. xxiij. dicitur non offeres mercedem p̄stibuli in domo dñi dei. ergo ⁊c. Pr̄eterea sm apostolum vd Romanos. xj. Si radix sancta ⁊ rami. ergo a paritate ratiōis si radix infecta ⁊ rami: sed scelꝰ est radix infecta ⁊ mala. ergo merces est iniusta: ⁊ per consequens ⁊c. Quod ꝫfirmari videk: q̄z. ff. de iu. fis. iu. l. Lucius Titius dz Mortua rea crimine extincto persecutionem eoz̄ que scelere acquisita p̄obari possunt fisco competere posse. per quem tex. tenent cōiter doctores: q̄ meretrix nō publica tenetur in foro anime turpiter acquisita restituere: ⁊ p̄r ratio videtur in meretrice publica g̃ ⁊c. Pr̄eterea si Donatio facta meretrici valeret ⁊ transferret dominiū: etiam valeret stipulatio qua ipsi aliquid ꝓmittitur. Sed hoc non: ergo. Minor ptz: q̄z oēs stipulationes turpes nullius sunt momenti aut aut robozis. l. g̃naliter. ff. de ꝑb. obli. Nec refert: sive interponak p̄ scelere facto aut faciendo: q̄z. l. Si plagij: eo. ti. dz. Si plagij faciendi vel facti causa cōcepta sit stipulatio ab initio non valet.

Ad oppositum arguo: quia nihil tam naturale est q̄z vt acquisitio fiat scōm voluntatem domini tradentis. l. nihil tam naturale. ff. de regu. iur. ⁊ in §. per traditionem. insti. de re. diui. Etiā dicit tex. licet meretrix turpiter facit q̄ sit meretrix non tamen turpiter accipit. ff. de cōdi. ob tur. cau. l. iiij. ergo potest licite seruare ⁊c.

Ad questionē breuiter respōdeo:

q̄ licite ea tenet: ⁊ de illis p̄ arbitrio suo disponere pōt: q̄z nō pt repeti: vt in. l. iiij. ff. de ꝓdi. ob tur. causam. nec possidet cōtra iustitie equitatem: q̄z nihil tenet de alieno inuito dño ergo ⁊c. Huius sententie est beatus Tho. ij. ij. q̄st. xxxij. art. vij. ⁊ cōmuniter oēs doctores theologi. xv. dist. iiij. sententiarum: et glos. xiij. q. v. in summa p̄obat idem illud Jude patriarche Gen. xxxviij. q̄ postea g̃ cū veniss̄et Thanar sedente in biuio q̄ ei mitteret hedum de grege si se suscipieret ad concubitum datis in arrabonem ānulo: armilla: ⁊ baculo: post vt pollicitus erat hedū misit: ⁊ ea nō repta dixit habeat sibi: certe mēdacij arguere nos non poterit: ego misi hedū quē ꝓmiserā ⁊ tu nō inuenisti eā: vbi gl. in hoc facto. Jude nō iustitie cernit fidelitas: sed ꝓmissionis fidelitas. Si em̄ seruaret iustitiam seruando castitatem: nō introisset vt opinabak ad meretricē: sed q̄d ꝓmisit fideliter p pastorē trāsmisit. Q̄d nequaq̄ fecisset credēdum est) vbi meretrici illicitū fuisset dona turpis q̄st⁹ seruare: q̄m sic etiā illicitū esset meretrici suscipe. Cuius em̄ detētio iniusta est ⁊ illicita: vtiq̄ ⁊ ei⁹ susceptio ceteris paribus: nisi vcz aliud releuet susceptionem g̃ excusare possit detētionem. Nisi forte diceris q̄ ꝓpter reperandum arrabonem fecerit: sed tūc nulla laus esset sue fidei: contra gl. Nec certe obligat⁹ fuisset hoc posito ei dare: vt nec in promissione simplici vsurarum iuxta. c. Debitores. de iu. iuran. licet post prestitum iuramentum obligaretur.

Sed difficultas est de meretrice non publica puta q̄ se nō exponit publico q̄stui. An teneak in mercedem turpitudinis p̄cepta restituere.

Et certe saluo semper iudicio melius sentiētium videtur mihi q̄ in foro anime nō obligetur: q̄z nihil tenet de alieno inuito domino: nec certe turpius accipit p̄ primo actu q̄n publica non est: q̄ p̄ actib⁹ subsequentibus: q̄n se tam ꝑsti tuerit in publicum cū ipsum meretricari sit detestabilius et grauius: quāto magis scandalosum. Item ⁊ quāto diutius in feticem animā detinet alligatā. De ꝓsue. c. Cū tāto. Idē puto de ijs q̄ scelerib⁹ suis fauozē altozū ⁊ munera sibi impetrarunt: vt sunt lenones: venatores: histriones: ⁊ hmōi. Pr̄eterea vt isti fatētur pōt sic quesita in eleemosynam erogare: g̃ nō sunt ipso facto ꝓfiscata: ⁊ per ꝓns ante cōdemnationem per sententiā licite tenet cum solum in penam veniant ⁊ auferenda.

Ad rationes ante oppositū respō

deo ad p̄mā negādo maiorē: q̄z p̄cii canis licite ⁊ iure possidek: tñ eque p̄hibek eodē tex. offerri in domo dñi vñ dz: nō offeres mercedē p̄stibuli: nec p̄cii canis in domo dñi dei tui: quicq̄d illud est q̄s̄ouerūt: q̄z abominatio est vtrūq̄ apud dñm deū tuū ꝑpter vtilitatē essi ob reuerentiā dei p̄hibek offerri in domo dñi: sed de vtroq̄ pt fieri elemosyna: vtrūq̄ etiā licite seruari pōt. Ad scōam dico. q̄ actus turpis non se hz vt radix respectu hmōi lucri seu mercedis: q̄z radix effectiue ꝓducit ramum: nō sic act⁹ turpis hoc lucrū sz volūtas donātz effectiue trāsfert dñiū. Et iā ꝑbū apli ꝓcedit de ramo ꝫformi radici ⁊ ei adherent e: non sic opz esse de hac mercede iniqtatis cū possit iuste dari ⁊ bono respectu. Ad ꝫfirmationē rūdeo: liz fisco dak taliū p̄secutio non tñ ex hoc sunt fisci: sed alijs auferēda: ⁊ ipsi applicāda in penā admissi seu ꝓmissi sceleris. Dicūt etiā nōnulli: q̄ bona ipso iure seu facto ꝫfiscata (vt in crimine lese maiestatis: in crimine hereſis ⁊ hmōi. c. Cū sm leges: de hereticis lib. vj.) nō tenenk possessores exhibere: sed licite ea seruāt: quoadusq̄ auferank. Hoc sentit Angel⁹ in sum. in ꝑbo Pena. §. iij. ⁊ Paul⁹ in Cle. Pastoralis. de re iudi. Verūtamen vbi crimē tale iuris ordine ꝑbabile fuerit nō p̄st bona illa titulo onero so alienare nisi apud eos remā serint vñ eos cū q̄bus mercank aut ꝓmutant seruare possint indēnes: alias cederet in illoz̄ p̄iudiciū ex quo bona illa ipso iure ꝫfiscata apō quēcūq̄ fuerint excuti ⁊ euici possint. Ad tertiā dicit Bartho. post cinū ⁊ do. vltra. ⁊. ff. de ꝓdi. ob tur. cau. l. iiij. q̄ stipulatio facta meretrici valet iuxta g̃nalitatē. l. Affectiōis. ff. de dona. ⁊ q̄z nō turpiter accipit. vt dic. l. iiij. Et speciale est in milite ⁊ minore. q̄ nō valet: vt notak in dic. l. affectionis. Ad. l. vlt. ff. de acti. ⁊ obli. rñdet q̄ loquit̄ in muliere ꝓmittēte viro: ⁊ nos sum⁹ i casu vbi vir ⁊c. Sz certe nec tex. ibi apte dicit ꝓmissionē factā viro ob tur. cau. p̄cedentē non valere: sed solū ius ex p̄sonis causis q̄z eū cui⁹ notto sit estimatuꝝ in actio dāda sit q̄ p̄cedere videk de turpi cā futura: q̄z p̄miſſū erat si in eadem affectiōe esset erga ipsam ꝫeyā ⁊c. secus videk cū iā turpitudo transierit ⁊ sit quasi purgata. Sed quicq̄d de isto sit: nego maiorem argumenti: q̄z de iure multe stipulationes ⁊ ꝓmissiones sunt irrite vbi donationes sunt valide. Stipulak em̄ meretrix turpiter ꝑ futuro ꝫcubitu: ⁊ oīs turpis stipulatio est inutilis. iuxta. l. g̃nal⁹. ff. de ꝑb obli. ⁊ tñ donatio valet ⁊c. Stipulatio qua leno mercedē lenocinij stipulak nō vz: ⁊ tñ donata: q̄z de pte vtriusq̄ turpitudo ꝑ sak tenek. l. mercalem. C. de ꝓdi. ob tur. cau. Si petas. An meretrix iuste seruare possit dona q̄ su-

scepit a mulite: cū illi de iure cōpetat repetitio iuxta l. ū. C. de dona. inter vi. z vxorē. ℜ Rndeo q sic: si alias rite facta sit donatio iuxta metas iuris nature: qm̄ licite seruat quoadusq; per iudicem ad restituendū cogatur. Et vbi alias non liceret si iuris peritiā haberent ignorantia iuris eos excusat iuxta glo. in §. notandum. j. q. iiij. c. Turbatur nauicula ℙetri.

OVia dictum est de lucro ex turpi actu: videndū est de his q̄ turpiter fuissent accepta nisi releuasset necessitas Verbi gra. Extremā necessitatē patiēs cepit alteri⁹ panē aut pecuniā. ℙetit an teneat cum facultatē habuerit p̄ciū exoluere. Et videt q̄ non: q̄ nemo obligat restituere si accipit solū quod suū est: sed in necessitate oīa sunt cōia: vt vult Amb. sermo. lxxxij. z ad. l. rhodiā de iac. l j. §. cū in eadē naui. ppter q̄ ibi cū cetera oīa debeāt p̄stare iactura elector. ppter tēpestatē cibaria nō p̄stant. Hinc dicit do. subtilis. xv. dist. iiij. q. ū. q̄ si panem aut simile ex cibarijs solū occupet in articulo necessitatis extreme: q̄ p illā necessitatē res facta est sua: nō tenet restituere: sec⁹ si antea occupasset iniq̄: q̄ tunc actio ꝓtra illū p extremā necessitatem soporek: sed nō extingueret. Sed meo iudicio tenet restituere aliq̄s: siue ante necessitatem rem domini occupauerit: siue post: q̄ si diues ad articulū extreme necessitatis peruenerit: puta errabundus in nemore postea q̄ dep̄datus est suis: repperit in domo absentis quā nouit aut sciuit defossam pecuniā alteri⁹ quā p̄dit latronib⁹: vt saluet se z morte euadat: licite ppter necessitatē sumit necessaria sine assensu p̄dicti dñi z tñ tenet restituere: ergo et pari ratione si tunc inops esset et post assequeret fortunā pinguiorem p illo est. c. Si de q necessitatē famis z c. de fur. iuxta scham lectura doctor. q̄ est: q̄ subtrahens aliq̄d tpe necessitatis (etiā maxime) tenet illud restituere cū p̄t: nā talis subtractio p̄mittit ppter necessitatem: sed cessante causa cessare dz effectus. Sicut dicimus in eo q̄ p̄t̄ber alimenta tpe necessitatis et p̄testat de repetēdo vt notat in. l. Meucēnius. z in. l. alimēta. ff. de re. gestis. Preterea in extrema necessitate nō p̄t occupādo alienū p̄ius suū facere: q̄ dñs rei teneret in ipm transferre: sed dñs hoc casu nō tenet absolute donare: immo satis est si mutuet: quousq; spoliat⁹ fortunā pinguiorē assequat: z p̄testari p̄t de repetendo in illū euentū q̄ z c. Maior ptz: q̄ nō est potior ꝺditio eius ex hoc q̄ irrequisito dño rē occupat. et minor patet: q̄ si quis extrema necessitate detētus resp̄uat mutuo oblata: z clam vel per vim absolute occupet alienum: apud omnes fur z raptor censet: hoc nō ex necessitate: sed voluntate inuadit alienum: ergo non obligamur statim absolute donare.

Hic est tamen aduertendum q̄ si quis p necessitatē extremā occupet rē alienā modici p̄ciī: puta bucellā panis vel haustus vini: q̄ p̄sumit q̄ dñs in tanta necessitate absolute voluisset donare nō est ei ingerendus scrupulus: aut formāda ꝺscientia q̄ teneat restituere. Pro quo facere videtur illud Deut. xxiij. Ingressus in vineā p̄rimi comede vuas quantū tibi placuerit: z si intraueris segetē amici tui frāge spicas z manu ꝺteres: falce aūt nō metes. q̄ dz doctores hebrei restringūt et limitent ad ingredientes vt laborent quasi ꝺductitij: nihilominus de extrema necessitate indubitatur fuit etiā apud eos. Et volunt doctores nri q̄ illud ꝺcessum erat tpe legis: vt pplm̄ dure ceruicis deflecteret ad pietatem z misericordiā q̄ etiā in silibus p̄sumat ꝺsensus dñi: p̄z ex facto discipulor. Mat. xij. cū incederēt Ihesu p̄sata ceperūt discipuli esurientes spicas vellere z mādūcare sabbato: qđ Ihesꝰ tāq̄ licitū approbare videt: nec tñ ē verisile q̄ extranea necessitas interuenerit sed esuries magna. Sed vbi res fuerit magni p̄cij nō ita p̄t p̄sumi de ꝺsensu dñi in ablati donatione puta inimici capitales hoīs alicuⁱ reperiūt z inuadunt eum in loco vbi ei fuga non p̄t̄z nisi saltando rumpat vasa aliqua crystalina: hic certū est non peccat p tutela corporis sui hoc faciendo: cum sit in extrema necessitate: z tñ obligatur restituere si potens seu diues sit: aut cum facultatem habuerit.

Ad rationes ꝓro opposito respō

deo q̄ in necessitate oīa sunt cōia: non p extinctionē ꝓprietatis dñij: vt sic p occupationē fieret occupantis: sed cōia. i. cōicāda in necessitatis articulo vt glexponit. xlvij. di. sicut. Et q̄ illa sit mēs Amb. p̄z ex his q̄ subiungit. Pluscq̄ sufficeret sumptui: etiam violēter obtentū. z infra. Tātor q̄ scias bona inuadere: quātis possis qđ velis p̄stare z c. Et loquit vt ex decursu suo p̄z nō solū in necessitate extrema vexetiā in arcta. Et ꝺsimil⁹ allegata lex ad. l. ℜ hodi. de iac. exponit p glo vñ lex dicit eo magis si q̄n ea defecerint in nauigatiōe: qđ quisq; haberet in cōe cōferret: glo. in verbo conferret. ad comedendum ex consuetudine Forte etiam cogi posset ex hac lege z sic forte illud dictū intelligit oīa sunt cōia. i. cōicanda in necessitate: vt hic. Vel dico oīa in necessitate cōia esse quo ad licitā occupationē: sed p viā mutui nō p modum doni: nisi res exigua fuerit vt merito p̄sumi debeat z possit de assensu donatiui z donatione.

Circa predicta oritur aliud

dubium. Cum extrema necessitas inducat obligationē de succurrēdo in quolibet potente seu habēte facultatem. Utrū diues p extrema necessitate alterius subleuanda possit ex alterius bonis sumere p rata et ꝓportione diuitiarum: puta scit aliū duplo ditiorē: an q̄ ex eius bonis capere possit duas tertias: addendo vnā tertiam de suis z sic de alijs. z videtur q̄ sic: q̄ vnusquisq; obligatur p rata diuitiar. alior. necessitates leuare: iuxta ꝓbum Amb. allegatū. et est rō. Mā abundans q̄ vltra necessitatē vcz hz: tenet illud necessitati alteri⁹ impendere q̄ a ꝓportione quanto plus hz eo magis ad plura tenetur: ergo lz de bonis eius p rata diuitiar. z c. ꝺnīa tenet: q̄ quisq; sensit seu p̄sumit cōsentiēs in oīa ad q̄ obligat: immo cōsensus talis debit⁹ lz actu elicito non assit sufficienter excusat a furto.

Ad questionem respondeo breuiter q̄ nō licet. z est ratio q̄ detentus extrema necessitate solū excusat a furto in acceptione alieni: quia aliter seipsum saluare nō potest. vt supra allegaui ex verbo. Exijt de verbo. sig lib. vj. via extreme necessitatis sumendi vcz victum de alieno competit minoribus tunc primum: cū per aliam triplicem viam vite sue consulere non possunt: vcz per liberalem aliorū oblationē: p humilem mendicationē: vel manuū laborem. Cōsequentia tenet: q̄ nō magis priuilegiat homo in succurrendo necessitati alteri⁹ q̄ cū ꝓprie

necessitati vult aut habet succurrere. Ergo nec ali⁹ excusat in acceptione alieni: nisi cū alia via illius necessitatem leuare non possit. Jā p casum de suis p̄t si velit: vñ q̄libet facultatē hīs obligat in solidū et nisi alij fecerint tenetur ad totū. Hec valet ꝺna: alij obligant: g̃ licite eis subtraho in quanto obligātur: obligant diuites ad paupes necessitates arctas: q̄uis extreme nō fuerint: subleuādas: tñ siue ipsi: siue alijs p eis ceperint furtū cōmittunt. etiā si ꝓprietatem vsurpare non ꝓtenderint: sed solūmodo vt p̄z ex. c. Forte. xiij. q. v. Et est ratio: q̄ lz q̄libet diues teneat illo casu donare vel mutuo tradere: non tamē obligat consentire in ablationem siue p vsu: siue p̄r cōsumptione sine suo cōsensu. Sicut dū quis alteri obligat ex mutuo: vbi fortius vinculū est: non tenet debitor cōsentire vt creditor ꝓpria authoritate capiat: cū hoc nulli liceat nisi cū alias suū p iudicē cōsequi non p̄t vt notat z deducit glo. j. disti. c. Jus gentiū. vnde hoc arg. paralogizant multi. Alius tenet tradere: ergo cōsentit saltem actu debito in acceptionem q̄ fit sine eius consensu. putantes maximā. Scoti. xv. dist. iiij. puta: accipiēs excusatur a furto: cū dñs est volens actu debito vel elicito: semp curre quandocūq; ille cui subtrahitur ad tantūdem capienti obligatur vel illi in cuius fauorem accipit.

Ad rationē ꝓro opposito inductā

nego ꝺsequentiā. Et ad ꝓbationē dico: q̄ sicut aliō est dare z aliud accipe: nō requisito vel obtento consensu z alo dñi: ita aliud est ꝺsentire in p̄mū z aliud cōsentire in scm̄. Et p̄t q̄s obligari ad cōsensum p̄rimū: dū tñ nō obligat ad scm̄: vt p̄z ex supioribus Hec valet: obligat ad scm̄ cōsensum in acceptionē q̄ fieret a ℙetro necessitatē patiēte. g̃ z in acceptionem q̄ fieret ab alio diuite p ℙetro. Et ita ꝓbatio conseq̄ntie adducta duo falsa p̄supponit. ℙrimū si quis obligatur dare vel soluere/ ergo obligatur consentire in qualemcūq; illius debiti acceptionē. Secundum q̄ supponit si obligatur consentire in acceptionem ab vno futuram. ergo z a quocūq; alio.

Queritur vtrum cer

tior status post tēpus p̄scriptionis aut vsucapionis: q̄ res fuerit alterius et nō sua: teneatur illam in foro anime restituere. ¶ Pro huius solutione p̄mitto q̄ vsucapio est acquisitio dominij per continuā possessionē tp̄is lege diffiniti. ff. de vsucap. l. iij. Et exiguntur in ea quinq̄: bona fides: iustus titulus: cōtinua possessio: q̄ res sit mobilis: z q̄ nō sit vitiosa vt lati⁹ declarat glo. xvj. q. iij. in summa. ℙrescriptionem prescribit ℙanor. super rubrica q̄ est ius quoddam ex tpe cōgruens authoritate legum vim capiens penā negligentibus inferens: z finem litibus imponens: z habet fieri circa res immobiles: z iura incorporalia: sicut vsucapio tantum circa mobilia.

Secūdo p̄mitto q̄ lex iuxta po

test transferre dñium vni⁹ in alterꝫ vt iuste seruetur hoc deducit Doc. subtilis. xvj. dist. iiij. q. ij. Quia lex iuxta ab initio p̄t dīa rex iuste diuidere: vt certū ē sed nō minor est authoritas p̄ncipis seu legis post diuisionem q̄ antea fuerat g̃ ¶ Scdo ꝓbat: q̄ legislator p̄t iuste punire per legem transgressorem pena corporali: ergo fort⁹ potest pena pecuniaria. Sed negligētia affert detrimentū reip. cū sit pacis impedimentū. g̃ p̄t in penā negligentis rem neglectam fisco applicare: et p consequens potius ei q̄ tpe a lege p̄fixo eandē occupauit. Et licet in re interdum ita sit q̄ nō sit negligens: illis tñ est negligenti: z iustū est vt puniat in quibus fuerit deliquēti: vt ꝓra p̄scriptionem ꝓbatio nō admittat ℙuius ꝓbabilitatem ostendit: q̄ libet ꝺsentit in leges iustas a cō munitate condendas vel p̄incipe: cū ergo priuato cōsensu possit dīum rei sue in aliū trāsferre: sequit q̄ idem possit lex iuxta p̄incipis aut cōitatis. Pro illo est text. ad litteram. l. de qbus. ff. de. l. vbi dicitur. Ipse leges nulla ex alia causa nos tenent g̃ q̄ iudicio populi sint recepte. Ex quo ibi infertur rectissime receptū esse: vt leges non solum legislatoris: sed etiam tacito cōsensu omniū per dissuetudinem abrogentur: q̄n nihil interest suffragio an factis populꝰ voluntatem suam declaret. Idem firmare videt verbum Aug. Tolle iura imperator: z quis poterit dicere: hec villa est mea z c. vij. dist. Quo iure. Et licet predicta non quadrent omnino cū ꝺm Aug. ad Ada cedo. inter hec toleratur iniquitas male habentiū: z quedam inter eos iura constituuntur que appellant ciuilia nō q̄ hinc fiat: vt bene vtentes sint: sed vt male vtentes minus molesti sint donec fideles z p̄j qui malis eorum non obstringuntur: sed exercent: quor. iure sunt omnia: peruenient ad illam ciuitatem z c. Pro eodem. xvj. q. iiij. ca. fi. In potestate habet episcopus non reddere: sed iure fori non iure poli. Consensus nāq; cuiuslibet de communitate in leges condendas z ad earum vsum: non videtur ad plus se extendere: g̃ vt ita in publico z strepitu iudicij seruet. Cum sit necessarium ad pacificum conuictum: non aūt vt quisquis illo foro iudiciali tutus fuerit in cō scientia recte possideat: nihilominus hoc certum est q̄ princeps aut lex ex sufficienti causa p̄t rem vni⁹ contra eius voluntatem in aliū transferre. vt notant doc. in ca. Qui in ecclesiarum de consti. z in. l. fin. C. Si contra ius vel vti. pub. hoc enim z ius nature et diuinum decernit: vt in illo potestati sublimiori nulla rebellio fiat: cum hoc diuine ordinatiōi sit resistere: vt apostolus deducit ad Ro. xiij.

Hoc supposito p̄imo decidā. An

in foro poli vel in ꝺscientia tutus est q̄ authoritate legum seu ciuilis iuris rem aliquā longissimo tpe: puta. xxx. vel. xl. annor. spatio incidente medio tempore mala fide p̄scripserit. ¶ Pro huius solutiōe est aduertendum q̄ scm̄ ius canonicū ad hoc q̄ p̄scriptio vigorem seu cursum habeat requiritur q̄ in nulla temporis parte malā fidem habeat sed semper bonam. Iuxta capi. fi. de p̄scrip. z reg. Possessor. Sed altercatio magna est q̄s dicatur bone fidei possessor inter doctores: vt vult glo. dic ca. fi. q̄ omnis ille q̄ non hz conscientiā rei aliene etiam si dubitat: z iustam causam dubitationis habeat allegat. l. Qui scit. §. Bone fidei. ff. de vsu. vbi dicit. Emptor bone fidei possessor est donec fundus euictus fuerat. Unde dicit: licet hoc casu conscientiā habet dubiam: habeat non lesam: q̄ nescit adhuc an sit res aliena. sed debet inquirere ab alijs de re illa vt sic perueniat ad veritatem. arg. xxxvij. dist. §. vlt. z xxiij. q. vlt. Occidit. Sed certe hoc probaret cōscientiam habentem lesam: adhuc esse de iure canonico bone fidei possessorem: cum §. bone fidei supponat expresse eum cognoscere fundum alienum esse post q̄ sciuit: sed dicit

Universidad de Deusto
Biblioteca

eum bone fidei emptorē intelligi quo ad percipiendos fructꝰ donec ⁊c. Per simile de seruo alieno qui bona fide emptꝰ. ⁊c. Panor. dicit hoc ad literā ꝓbari in. ca. si virgo. xxxiij. q. vnica. vbi dr: sicut in iure ꝓdictꝫ tādiu bone fidei possessor recte simile quisq; dr q̄diu possidere se ignorat alienū: cum ꝯo sciverit ⁊c. Sed certe fallit multiplicate seu equiuocatiōe huius ꝯbi ignorat Aug. cōtra ipsum verbo ignorat vt dicit ignorantiā prave dispositiōis: qua. s. creditur verū quod falsum est: vt in ꝓposito credo rem nō esse alienam q̄ in veritate est aliena. ⁊ Panor. intelligit ter. de ignorātia pure negationis q̄. s. stat cum dubio ex ꝓbabili causa. Ignorātia vero prave dispositionis repugnat dubio quēadmodū et sciētia. q̄ aūt Aug. sic vtit ptr: qz equiparat nescire virū alienū esse quo ad releuari ab adulterio ⁊ ignorare rem alienā esse: vt quis excusef ab iniusta detentione alieni: sed certū est: mulier si ꝓmisceat viro de quo dubitat an alienus est saltem non exacta: sed sponte: non excusat ab adulterio: iuxta. c. Dūs. de secū. nup. ⁊ c. Inquisitioni. de sen. excō. ⁊c. ergo. Aug. vtitur verbo nescire ⁊ ignorare vt dicunt errorē seu falsam credulitatem. Preterea q̄ dubius est maxime ex ꝓbabili causa an res sit aliena peccat detinēdo: misi quantū tpis iusta ratione sibi coceda dr ad inquirēdam veritatem: ⁊ cuius sit. Nam velle rem absolute seruare nō obstante dubio an aliena sit: est se discrimini peccati mortalis exponere: puta furti. Jam secundū regulam magistralem ⁊ in qua omnes cōueniunt qui exponit se discrimini peccati mortalis: peccat mortaliter.

Instabilis fortasse subtiliter: sal

tem vt fateris. Stāte dubio etiam ꝓbabili: an vir sit maritꝰ alterius: tenef vxor ei debitū reddere: q̄uis exigere nō possit sine pctō: ⁊ de hoc est text. ad ffam: in. c. Dūs. de secun. nup. sed sine bona fide nō tz ꝓmisceri aut quēcūq; actū facere: tuē illō aplī ad Rom. xiij. Sē q̄d nō est ex fide pctū est. q̄ dubietas nō repellit bonā fidem: sed stat cum ea. ¶ Dico breuiter quēadmodū nec teneor nec possum ad ꝓceptum eiq̄ dubito deū esse ꝓbabili dubio innocentē occidere vt oēs fatenf q̄d facere tenerer certior atꝰ sufficiēter q̄ ille ꝓcipiens est deꝰ: ita ad ꝓceptū ⁊ exactionē eius de quo dubitaf mulier an sit suus maritus: nō pōt licite eidē carnaliter cōmisceri: imo vt cōis sntia ⁊ verior hz q̄uis possit omne dubiū amouere cognoscēdo eū ꝓrozio affectu: vt in dubio seruitutis nō tenetur: qz fortassis sibi ꝓiudicaret. vt volūt Tho. Richar. ⁊ alij plures. xxxvij. disti. iiij. quāto ergo minꝰ cū facultatē nō hz dubitationē elidendi ⁊ se in securū ponere vt licite ꝓmisceaf (⁊ ad. c. Dūs. de secun. nup. Respōdeo q̄ ꝓcedit in foro iudicij: ad quod. s. cogi debeat. ⁊ similiter. c. Laudabile. vt li. pen. nihil inno. Neq; obstat. c. Inquisitioni. q̄ loquit in foro anime: qz nō hz ibi tex. de dubio: sed de ꝓsciētia ex ꝓbabili cā ⁊ discreta q̄uis nō euidēti ⁊ manifesta: q̄ certū est non licere nisi ꝓscientia deposita: ⁊ ita si applicari debeat dubio opz consimiliter inferri dubio depositō: ⁊ nihil facit ⁊tra ꝓdicta. Quomodo autem saluari debeat ꝓticula tex. q̄ reddere debeat: sed non exigere: ne in alterutrum cōtra legē coniugij aut cōtra conscientiam cōmittat offensam: dixi in. iiij. arti. q̄libet. mei de ꝓplexitate. s. ex dubio. Et certe nisi valide iuuef: videf tex. ille minus considerate posit⁹ et bonum illic dormitasse Homerum. ¶ Secundo dico suppositō q̄ in dubio teneretur reddere: quis tamen nō potest licite exigere: vbi si esset in bona fide vtiq; liceret ei exigere: ⁊ seruare rem de qua dubitat: proportionabile est ei quod est exigere non illi quod est reddere: sequit⁹ q̄ non est in bona fide qui dubitat ⁊ certe nihil aliud est fides q̄ crudelitas: qui autem dubitat: iam neq; credit rem suam esse neq; alienam: sed est ambiguꝰ: ⁊ ita neq; fidem bonam habet neq; malā. Et istud aperte tenet dūs Anto. in. c. fi. de prescrip. ⁊ Barto. in. l. naturaliter. ff. De vsuc. iuxta notata. l. j. C. de acqui. pos. vbi glo. dubitationē soluēs: quare per liberam personam ignoranti acquirit possessio. sed nō conditio vsucapionis prīusq̄ sciētia interuenerit: dicit: qui in vsucapione requiritur bona fides. iuxta §. hoc tantum obseruādo: titulo immediate precedente. Ignorās autem neq; bonā fidem neq; malam potest habere: at in possessione nō refert iuste q̄ an iniuste possideat. ff. eo. l. iij. §. cōtra. Hec valet solutio Panor. cū dicit q̄ ignorans se possidere: neq; bonā fidē: neq; malā hz: sed sciens se q̄s possidere q̄uis dubitet an res sua sit ⁊ an aliena: est bone fidei: qz non magis repugnat bone fidei dubiū possessionis q̄ dubium ꝓprietatis: ⁊ ita nō requiritur ad bonam fidē scientia aut credulitas possessionis: sed sufficeret etiam dubitatio. cuius cōtrarium aperte vult gl. Et q̄d dicit/ aliquem iuste possidere: ex quo nō scit rem ad alium pertinere: neq; agere cōtra conscientiam: iuxta. c. Si virgo. totum falsum est. Sicut em̄ iniuste capit quis rem de qua dubitat an sua sit: ita ⁊ iniuste tenet vel possidet. ⁊ ita licet nō agat cōtra conscientiam satis tn̄ est ad rationem peccati q̄ agit cōtra dubium conscientie vt supra deduxi.

¶ De supposito inquirēdū

est an cum mala fide currat prescriptio aliqua. Et iuenio circa hoc triplicē opinionē. Prima: q̄ in foro seculari adhuc iudicari debet secundum leges inducentes prescriptionem cum mala fide: vt ante hanc constitutionem Innocentij. Quam opinio. glos. refert dic ea. fi. de prescrip. quoniam vt quidam eorum sustinent papa non potest legem ciuilem tollere nisi in terris in quibus habet temporale dominium: per. c. Cum ad verum. xxxj. dist. ⁊ cap. causam. qui fi. sint le. sit. ⁊ cap. per. venerabilem eodem titulo.

Secuda opinio est Joan. And. in

reg. possessor in mercu. dūi Anto. ⁊ Panor. in dic. c. q̄ omnibus simpliciter derogatū est q̄ in aliqua parte temporis cōscientiā admittunt rei aliene. Et primum: q̄ papa leges tollere ⁊ abrogare possit ratiōe peccati: inducunt per. c. Houit. de iudi. de secū. nup. c. penul. ⁊ vlt. De foro ꝓpeten. c. vlti. eo. lib. ⁊ de iure iuran. c. Licet eo. lib. consimilibus. Unde glos. in regula. Possessor. inter extremas opiniones mediās quarum vna dicit papam nullam legem tollere posse nisi in terris sibi tēporaliter subiectis: ⁊ alia q̄ indifferenter omnes tollere potest: per cap. Constitutiones. x. distinc. ⁊ cap. Cum esses de testa. per iura allegata dicit papam vbi non habet temporalem iurisdictionem non posse legē tollere quo ad forū ciuile. nisi in ijs in quib⁹ vertitur periculum anime. In talibus nāq; nō dedignātur leges sacros canones imitari. in authentica. Ut non liceat. contra na. colla. vi. ⁊ in authētico vt clerici apud ꝓrios epis. Si ꝯo ecclesiasticū. Et q̄ omnibus simpliciter tam personalibus q̄ realibus voluerit derogare in dic. cap. fi. de prescriptio. deducit Panor. ex signo vniuersali: quo decernit vt nulla valeat abq; bona fide prescriptio: tam canonica q̄ ciuilis: ergo excludit etiam' prescriptionem impersonalibus. Nam qui omne dicit nihil excludit de maio. ⁊ obe. cap. Solite. ⁊ xix. distin. Si Romanorū. Neq; fundat se papa ꝓcipaliter super iniusta possessione de qua in nulla sui parte tex. mentionē facit/ sed super mala fide. Nec obstat q̄d i fine addif. Oportet qui ꝓscribit/ vt nulla tēporis parte conscientiam habeat rei aliene: quia prescribens aduersus seruitutem vel actionem satis habet cōscientiā rei aliene: quando scit q̄ is contra quē prescribit aduersus eum actionē habeat: que in bonis eius numeratur. Appellatione enim rei veniunt iura ⁊ actiones: vt notatur in. l. Rei appellatione. ff. de verb. signi: ⁊ appellatione bonorum veniunt iura ⁊ actiones vt. l. Bonoꝝ ff. eo. Immo post Joā. And. ⁊ Do. Anto. contra dicit ꝓme glo. illius. c. fi. in hoc q̄ dicit cōstitutionem illius capituli non extendi ad preterita c fi de consti. Quia de substātia legis est: vt sit rationabilis ⁊ iusta. iiij. distin. Erit autem lex. Jan. c. fi. te innuit eum peccare acquirēdo cū mala fide: ergo obligatur restituere c. Hō sane. ⁊ cap. Qui habetis xiiij. quest. v. Preterea ex prescriptiōe cū mala fide non acquirit aliquod dominiū: nec ī personalib⁹ tollitur obligatio naturalis. l. Si quis emptiōis. C. de prescrip. xxx. vl. xl. āno. ⁊ xvj. q. iij §. Potest q̄ cum iste prescribēs possideret alienum vel esset obligatꝰ naturaliter: licet in foro ciuili haberet ex solo odio ipsius contra quem fuerat prescripturus/ exceptionē tenetur tamē in foro anime ad restit. ⁊c. Ex quo cōcludit. c. fi nihil noui iuris inducere: ſ declaratoriū esse iuris existentis.

Tertia ē opinio quasi media iter

istas quā sustinet Hostien. in sūma titul. de prescrip. §. Que res prescribi pñt. Et Bar. in. l. Sequit §. Si viam. ff. de vsuca. q̄ cap. fi de prescrip. reg. Possessor: ⁊ huiusmodi loquūtur in prescriptiōe q̄ cauſatur ex possessione prescribētis: ⁊ ibi requirit bona fides ꝓpter factum possidētis rem alienam. Secus cum per tuā negligentiā sine quocūq; facto meo pdis seruitutem rusticam quā habebas in pdio meo per nō vsum: vt in. l. hec autē. ff. de serui. vrba. predi. ⁊ l. Sequit §. Si viam. cum sequē. ff. de vsuca. Idē tenet in. l. fi. ff. Quēadmodū serui amittatur. Et q̄ hec dixit in dic. §. Si viam. valere statutum ciuitatis quo cauetur: si creditor intra certū tēpus nō petierit debitum/ cadit a iure suo: vel nō audiaf: sed p primū modum tollitur ciuilis obligatio ⁊ affectꝰ naturalis: vt ipse notat in. l. fiſi. ff. rē ra. ha. Sed scdo mō nulla obligatio tollitur: sed sola via agendi precluditur: ⁊ ideo tunc posset denunciari scōm eū. Quod adeo firmat: vt dicat illi statuto nō posse p priuatū renūciari: quoniā in fauorem publicū ⁊ odiū negligētis introductum. Cōtrariū tamē illiꝰ tenet in. l. Omnes populi in sua repetitiōe solenni. ff. de iusti. ꝓpter peccatū: ⁊ ergo dicit p̄scriptionē cum mala fide nō valere: ⁊ ita neq; valeret lex si statueret q̄ intra certū tēpus nisi ⁊c. Hostien. in dic. §. Que res ⁊c. assignat rationē quare in ꝓsonalibus currat prescriptio: q̄uis sciā me debitorē: qz in illis licet dies interpellet ꝓ homine: quo ad forū conscientie/ iuxta ca. fi. de locato: nō tamen quo ad peccatū cōmittendum. Non enim pecco nisi peccas: ⁊ hoc nisi interuenerit iuramentū vt in ca. debitores. de iureiurando. Possum enim probabiliter presumere q̄ aut donaturus aut maiorē gratiā temporis facere. iuxta. ca. vni cum. de cōmodato: sed in actionib⁹ realibus ideo requiritur ignorantia rei aliene: quia nō presumit dominus cōsentire: vt res sua ab alio possideat: sed potius vetare ⁊ contradicere. vt in §. Vetare. l. Qui vas ff. de furtis. vbi dicitur. Vetare etiā dominū accipimus etiam cum qui ignorat. i. cum qui non consentit In personalib⁹ aūt sic non est: nisi interuenerit malitia ⁊ pertinacia in non soluēdo: ⁊ currēt iura. ca. Si re posset. ⁊ ca. Si virgo. ⁊ ca. Vigilanti. sicut in realibus. Hoc dictum Hostien. reprehēdit Panor. ī ca. fi. de prescrip. quia deꝰ non facit differētiā inter simplicem loquelam ⁊ iuramentum. ca. Juramēti. xxij. quest. v. Hec debet presumere q̄ velit die statuta longorem prefigere arg. l. Cū de in debito. ff. de ꝓbat. ⁊ cap. super hoc. de renūtia. Presumit enim quisq; diligēs in re sua: nec velle suum iactare vt in illis iuribꝰ. Sed intelligo Hostien. cum ex certis circūstātijs iā occurrentibus hō ꝓbabiliter presumere pōt de assensu domini in vlteriorem dilationem: q̄ i obligatione cōcepta est: vt ex consuetudine: regione aut q̄ eū dicentē audierit: q̄ non ita curat res suas quin cōtentus sit per se aut alium semel moneri Hō aūt allegat Panor. deum non facere differentiam inter iuramentum ⁊ simplicem loquelam non habetur: sed deus inter iuramentum ⁊ simplicem loquelā nostrā nullam vult esse distātiā: quia vult vtrobiq; forte veritatē quo ad animū loquētis: vt in cap. Juramēti. Non tamen propter hoc pollicitationi sue contraueniens ex hoc mortaliter peccat. ¶ Dico igitur resoluendo hūc articulum sine preiudicio melioris sentētie: q̄ leges decernentes prescriptionem currere cū mala fide: non sunt per ius canonicū abrogate/ id est in totum ablate: sed derogate/ id est pars eorū detracta. hoc em̄ interest inter derogari ⁊ abrogari. iuxta l. derogatur. ff. de verbo signi. ⁊ notat glos. in ca. Jnstis. iiij. distinc. Unde dico pro tāto/ eis esse derogatum: qz prescritio cum mala fide ⁊ cum mortali peccato prescribētis est per ius canonicū irritata: vt iā ferre nō possit in iudicio opem exceptiōis vel rei vēdicationem: si etiam bona fide ab initio rem occupauerit. de quo in. l. Si quis emptionis. §. ij. C. de prescri. xxx. aut. xl. anno. Sz si mala fides mortale peccatum cōnexum non habuerit de occupando vel nō soluēdo: nullam credo huic prescriptioni p canonis dispositionē subtractam esse ciuilis iuris efficaciā siue inferendo opē exceptionis siue rei vendicationē aut huiusmodi. Et ergo qui dicit iuris dispositionē tutari hominē in foro conscientie quo ad materiā prescriptionis habebit inqrere a prescribente si cum mala fide sciebat se alteri obligatū tempore medio prescriptionis: aut occupare alienū: simul si peccauerit mortaliter ad causam occupationis vel non solutionis. A quo si immunē repererit: nullū debet oi de restituendo scrupulū ingerere. verbi gratia Si quādo cunq; se aduertebat occupare alienum paratus erat restituere: sed incertus de dño rei inquisiuit ⁊ ꝓ tēpore medio iterum lapsum est a memoria: ⁊ vsq; in finem tēporis ad p̄scribēdū prefiniti occupauit. Jste em̄ non occupat alienum inuito dño cum reneat consentire in tēpus occupatiōis: q̄d necessariū fuerit ad inquirendū de rei vero dño. Hec contra hoc militat §. ille. Vetare. l. q̄ vas ff. de furtis. Aut certe certꝰ de dño: verisimilibus de causis presumpsit eū cōsentire in non solutionem vel occupationē: puta si sciat dominū nosse q̄ ipse ꝓ fere tota substātia sua emp

Universidad de Deusto
Biblioteca

rit ab eo quē credit quo ad hoc veri dñi ꝓcuratorē misere conditionis vt nihil possit ab eo vendicare vl cognoscit ad seruitutē ꝓdium suum obligari ⁊ dominum seruituris scire: nec forte aduertit ꝓscriptionem currere: aut q̄ dominus tanto tempore fruitute sua neglexerit vti: his casib⁹ nullū intercurrit mortale peccatum. Et q̄ legibus in huiusmodi derogatum non sit: ꝓbo: quia lex similiter et canon limitari debet ad sue dispositionis rationē seu ad causam finalē ꝓpter quam aliquid decreuit ⁊ statuit. Ratio eīm nō solū est anima legis sed lex ipsa. l. Nō dubiū. C. de. legib⁹ ⁊ cōsti. prin. ⁊. l. cū patet. ff. dulcissimus. ff. de leg. ij. Vbi etiā cōtra tenorē verboꝝ fit restrictio ad limites cause finalis quā testatrix ꝓtēdit de quo latiꝰ videre poteris. Panor. ca. Plerique de immuni. eccle. xvij. q. He mirū quia lex dei sic restringit quid ergo mirū de cōstitutionibus humanis. Consequētia tenet: q̄ si vinco vincentē te: multo fortiꝰ vinco te. l. de accessionibus. ff. de diuersis ⁊ tēporalib⁹ prescriptionib⁹. Et antecedēs ꝓz de precepto corripiendi fratrem Matthei. xviij. qđ restringit ad rationem vtilitatis ꝓcurāde salutis fratris. vnde Augu. Si scirem tibi non prodesse ⁊c. de peni. disti. vij. Si quis. ij. Sed ratio ⁊ causa finalis quare canō decernit leges nō per omnia seruandas in prescriptionibus: est q̄ seruari nō possūt sine mortali peccato. vnde consiliū generale in dic. c. fi. habet. Diffinimus vt nulla valeat absq̄ bona fide prescriptio tā canonica q̄ ciuilis: cū generaliter sit oī constitutioni atq̄ cōsuetudini derogandū que absq̄ mortali peccato nō potest obseruari: ergo nō detrahit legib⁹ in ij⁹ casibus in quibus nullū intercurrit mortale peccatum.

Et istud cōfirmo ꝓmo: quia cā nō vtit verbo tollendi vel abrogandi: sed dicit omnē ꝓstitutiōi derogandū esse. Jam si leges ꝓcedētes in mala fide decerneret nullo casu locū habere/ simpl⁹ mala fide decerneret nullo casu locū habere/ simpliciter tolleret: ⁊ abrogaret eas: ergo Etiam secundū Panor. Joan. And ⁊ dñm Anto. contra quos nūc principaliter agendū est: Canon quo ad hec solū declarat: ⁊ nihil noui iuris inducit: sed certū est lex generaliter lata vt plurimū se extēdit ad multos casꝰ iniquos: vt patet. v. Ethicoꝝ: nec tamē ꝓpterea est nulla: ergo nō declarank leges de prescriptione cum mala fide simpliciter nulle: sed q̄ seruari non debeāt in ijs vbi foueāt mortale peccatum. Nec obstat q̄ in cap. fi. generaliter dicitur: oportet vt qui ꝓscribit in nulla temporis parte conscientiam habeat rei aliene Et qđ in reg. possessor: dicit q̄ possessor male fidei vllo tēpore nō prescribit: dā sicut rationabiliter doctores excipiunt malam fidē que solum momētanea seu surreptitia fuerit: ita videt excipiēda que emergit ex errore facti quo credit non interuenisse factū qđ vere interuenit: puta credit ad tēpꝰ se nō emisse: ⁊ ideo putat alienū: ⁊ vult illi reddere a quo emit: ꝛ ꝓ hoc fecerit recolit se emisse: ⁊ sic detinet vsq̄ ad finē temporis ⁊c. post percipit illū a quo emit nec̄ dominum fuisse rei nec̄ facultatem habuisse ⁊c. Et parisormiter dico intelligi debere ⁊ limitari ad rationes canonicus vbi ⁊ q̄ illa conscientia alieni annexū habet mortale peccatū ex animo nihilominꝰ detinendi vel nō soluendi vt oportet. Sed quia in foro exteriori detentio vel non solutio (vbi per detinentē aliquid prestādum est) fieri presumitur dño inuito: nisi de consensu doceat: propterea forte in genere excludit conscientiam alieni seu malam fidem.

Fortasse dices: lex fouens peccatū non est lex: iuxta ca. Erit aūt lex. iiij. disti. sed iste fouent peccatū: ergo non sunt leges. Respondeo q̄ lex nō censet fouere pctm̄ nisi cum hoies ꝓniores reddit ad peccandū: ita vt plura vel grauiora immineant ex lege: q̄ si lex posita nō fuisset. Non aūt q̄s grauiora ⁊ plura ꝓhibet licet aliqua foueat: vt ptz de lege repudij Deuter. xxiij. quā nemo dubitat iustissimā fuisse. Itē de lege mandante ordinario execūtem etiam delegati: q̄uis ꝓ certo sciat eam iniustā: ⁊ hoc postq̄ trāsierit in rem iudicatā. c. Pastoralis de offic. dele. Item q̄ post tertiam sentētiam appellare non licet. Item cōstitutio sustinēs ⁊ ratificās quoscunq̄ actus contra ꝓhibitionem superiorꝭ: vt spōsalia vel mrimonia clandestina emptiones ⁊ vēditiones in diebus festiuis vel in locis sacris vel cum excōmunicatis ⁊c. leges in huiusmodi prescriptionibus male fidei plura impediebant peccata: consulentes quieti ⁊ paci hominum sicut per authoritatē rei iudicate vbi in tempore non appellauerit.

Questio q̄ leges de prescriptione cū mala fide/ non sunt de se nulle neq̄ totaliter correcte ⁊ abrogate ꝓ canones restat inq̄rere de ꝓncipali. An tutus ꝓscriptione in foro iudicij secure in conscientia seruare possit quod vsu cepit vel ꝓscripsit. Et est cōmunis opinio theologoꝝ ⁊ iuristaruꝫ q̄ sic vt Tho. xij. quodlibeto articu. xxxv. ⁊ Scoti. xv. distinctio. iiij. Communiter etiam tenent hoc canoniste. capit. Vigilanti ⁊ capi. fina. de prescrip. Hostien. in summa de prescrip. §. que requiruntur ad prescribendū. Et innitit hec opinio ꝓncipaliter his fundamētis. Primum. Imperator est mūdi dominus ⁊ potest rem vnius in alium trāsferre: ⁊ erit tutus: sed ita fecit et voluit iure prescriptionum: ergo qui vsucepit vel prescripsit in conscientia est securus. Maior ꝓbatur ꝓmo per canonem. Quo iure. viij. distin. Itē per cap. dicat. xxiij. questio. v. Item per le. deprecatio. ff. ad le. rho. de iac. vbi de se dicit Jmperator. Ego quidem mundi dñs sum per. le. Bene a zenone. C. de quadriennali prescriptione. vbi dicitur. Cum omnia principis esse intelligāt ⁊c. per. le. Luci⁹ Titius. ff. de euic. ꝓcepto ꝓncipali partim distractas: partim in veteranis in premia assignatas: vt dicit Hostien. dict. §. q̄ licet a quibus dā dicatur: Jmperator solꝰ dominus omniū quo ad iurisdictionez ⁊ tuitionē verius tamē est q̄ etiam quo ad ꝓprietatē: ⁊ altius dominium: vt donādo magis censeatur rem suam q̄ alterius donare. Unde dicit: si mihi donaret rē alteriꝰ ego tutus sum/ ad alteri ad quadriennū cōpetit repetitio. Juxta. l. bene a zenone: ⁊ si a fisco imperatoris vel ab imperatore repetere neglexerit sua culpa nihil ad me. Et sub forma questionis tacite cōtra se metipsum arguens querit. Nū maius peccatum est rem alienā cōferre q̄s eam cum mala fide prescribit? Respōdet nec̄ maius nec̄ minus: quoniā in primo non peccat: sed iure suo vtitur: ⁊ ita nemini facit iniuriam vtens suo priuilegio. de elec. cap. cum ecclesia. Et per consequēs nec recipiens peccat: nec fraudē cōmittit. Sed qui mala fide prescribit fraudulēter agit. Unde si quolibet anno ꝓfiteretur (vt obligat de penitē. cap. omnis vtriusq̄ sexus.) iniungerek ei restitutio: ⁊ si nō denudat etiam peccat. Semp ergo viuit in periculo: ⁊ est in mortali peccato: vnde nō debet ex hoc prescriptiōis priuilegiū reportare? argu.

de donationib⁹ inter virū ⁊ vxorē/ Et si necesse ff. de ne. gest. sine hereditaria. Hoc tñ limitat ad res laicales nō ecclesie: ⁊ q̄ Donat vt suas ⁊ vt dñs omniū: secus si tanq̄ alienas: q̄ forte tributa nō soluebant vl cēsus: ꝛ iperator trāstulit dominiū rerū in ꝓscribentem seu vsucapientē: immo ⁊ ius canonicū: ergo ⁊c. Preterea secūdo nemo obligat restituere qđ iuste ⁊ bñ possidet: ꝛ q̄ post tēpꝰ legitimū prescriptionis: aut vsucaptiōis iā icipit cognoscere rē fuisse alterius: currēte tēpore ꝓscriptiōis/ iuste ⁊ bene possidet rē ꝓscriptam: ergo Minor ꝓz q̄ iure possidet tam canonico q̄s ciuili. Jā iure possidem⁹ qđ iuste: ⁊ hoc iuste qđ bene decima quarta q̄stiōe q̄rti. Quid dicam. Et confirmat: q̄ qui patit rem suam vsucapi alienat eam: ⁊ qui nō vtendo seruitutē perdiderit etiam alienat eam. l. Alienationis verbū. ff. de verb. signi. sed non alienat nisi in vsucapientē ⁊ in prescribentē: ergo talis secure ⁊ tute ⁊ quasi de assensu perdentis/ ex quo alienat eam ⁊ transfert dominiū in eū potest seruare. Preterea tertio. q̄ peccat authoritate legis nō peccat: sed contra legis authoritatē. xxiij. quest. iij. Qui peccat. Etiam hoc possum⁹ qđ iure possumus. l. nepos ff. de verb. signi. ꝛ authoritate iuris tenemus ⁊ possidemus rē prescriptā: ergo ⁊c. Et confirmatur: quia ius canonicū sup veritate se fundans nunq̄ inducit aliquid cū peccato: neq̄ laqueū injiciens defendit hominē in culpa. iuxta caliteras de restitu. spo. cap. Lator ⁊ ca. Cōsanguinei de re iudi. cap. fi. de prescripto ca: Mattheus de Simo. cum similibus. Sed ius canonicū defendit eū in possessione rei prescripte: qui post elapsum tēpus ꝓfinitum ad prescribendum iam scit rem fuisse alienā vt patet capi. ad aures de prescrip. ergo Ꝓpter isto Et facit qđ in ꝓncipio questionis adduxi: quia lex pōt iuste negligētiā hominis punire. Et q̄ lex iusta seruari debeat in foro conscientie deducit beatus Thomas prima secunde questione. xcvj. Et idem firmat manifeste apostolus ad Roma. xiij.

Alia ē opinio in altero extremo. Qualitercūq̄ ds prescripserit tenetur nihilominꝰ in foro aīe ad restitutionē q̄cūq̄ ēt post tēpꝰ ꝓscriptionis se cōgnoverit possedisse alienū. Hanc fūdat dñs. Gerardꝰ de Senis vt Joā. An. refert in regu. Possessor triꝭ rationib⁹. Prima: q̄ alias mala fides esset fauorata a iure canonico. cui ītēdit obuiā ire. posset induci ca. cos. c. si quis obiecerit. j. quest. iij ⁊ c. fi. Secūda: quia bona fides est fūdamentū prescriptionis ⁊ ei dat efficaciam: sed fundamēto sublato ruit domus. Tertia: cū semper veritas sit errorū coercitiua: correcta fide erronea corrigendū ⁊ omne qđ secutum est ex illa. Preter hec adduco alia quedā mkto pregnātiora. Primū. qualibet fide quis ꝓscripserit: er ꝓscriptione nihil aliꝰ ei oritur q̄s iniquū presidiū quoddā: ⁊ imꝓbat tēporis allegatio: ergo. Antecedens patet authentico. Ut ecclesia Roma cen. anno. prescrip. gau. colla. ij. vbi imperator concedēs Romane ecclesie cētum annorum priuilegiū in omnib⁹ bonis vbicūq̄ situatis addit. Ne iniquis hominibus impiū remaneat presidium: ⁊ tutus peccandi locus etiā sciētib⁹ relinquatur: sed ille seruetur innocēs: qui reuera innoxiꝰ sit nec imꝓbat tēporis allegatione sese tueatur: tēpꝰ ꝓ puritate ꝓtēdens. Et licet glo. dicat tēporis allegationē imꝓbā esse iure naturali inspecto. l. Nā hoc naturaliter. ff. de cōdi. ide. sed cōꝓbari iure ciuili/ licet nō hoc casu puta intra cētū annorū spatiū ⁊tra ecclesiā Romanā). ff. de vsuca. l. j. q̄ incipit Bono publico. ⁊. ff. ꝓ soluto. l. fi. hoc difficultatē eucare nō videtur: qm̄ pretendit tert⁹: q̄ elapso iā rēpore ꝓscrip. peccent: tuendo se cōtra verū dñm iꝓba tēporis allegatiōe: ⁊ iniquo ꝓsidio ꝓscriptiōis Neq̄ differentiā facere videt bona fide ꝓscripserit an mala: mō post ꝓscriptiōis tēpora cognouerit rē alienā fuisse. Preterea scda naturali iure locupletari ꝓhibemur cū alteri⁹ iniuria vl actura: vt i reg. Locupletari de reg. iu. li. vj. Et licet glossa ꝓtendat disiūctionē illā debere exponi copulatiue: sicut regiuris nature. ff. co. vñ tracta est/ habet clare: hoc ꝓbari videt. l. Mā hoc natura. ff de cōdi. inde q̄ sic habet. Mā hoc natura equū est: neminē cū alteri⁹ detrimēto fieri locupletiorē. Jā idē est iactura qđ detrimentum: sed prescribens locupletat eū alterius detrimento: ergo peccat: cū solo iure prescriptionis se cognouerit possidere alienum. Et certe hac ratione Baldus §. Si quis per tringinta annos. auctē. si de feudo cōtentio sit inter dominū ⁊ cognatos Vassalli decima colūna. q̄ si mala fides interuenerit. intendit medio tēpore ꝓscriptionis q̄uis sine peccato ꝓscribentis potest denūtiari/ qa ius ciuile nō potuit tollere obligationē naturalem: iuxta. §. naturalia in stitu. de iure natura. genti. ⁊ ciui. nisi quādo ex lapsu termini presumeretur solutionē vl accepti latione interuenisse. Et ꝓ hoc corrigit Panor. c. fi. de ꝓscriptionibus suā opinionē quā imitat⁹ Bartholo. in. le. Sequitur. §. Si viam. ff. de vsuc. distinxit in ꝓsonalib⁹ ⁊ seruitutib⁹: vbi possessionē interuenire nō oportet prescribentis: q̄ etiam cum mala fide dū sine peccato fiat ⁊c. Sed nihil refert vtrū tēpore medio sciat rem alienam esse: an post alienā fuisse cognouerit quod ad hoc qđ est locupletari cum alteri⁹ iactura. q̄ peccat in ius nature nisi reddiderit. Preterea tertio dicit Augustinus. Mā si nunq̄ tenuisses eiꝰ sensum: nullꝰ te defenderet numerus annoꝝ. xxxiij. questione. v. Qđ deo pari: ergo tēpus non potest ratio esse vt quis non teneatur soluere aut prestare seruitutem: quā alius non vtendo secundū ius legis videtur amisisse. Consequētia tenet: quia par ratio vbi in illa seruitute corporis quā inuicē cōiuges debēt ⁊ alijs seruitutibus aut debitis: ad que ꝓprio saltē consensu/ pacto vel aliter obligati sumus. Et confirmatur: quia sola culpa penam meretur/ non miseriordia aut pietas: sed pluries ex pietate aut compassione aliene miserie quis differt vel debitum ꝓ sequi vel seruitute vti.

Hāc q̄stionē soluens Raymun in sum. titu. de ꝓscrip. dicebat. Si ꝓpleta prescriptiōe habeat conscientiā remordētem satisfaciat cōscientie. Si dicat de peritorum consilio conscientiam nō habere: vel si quā post cōpletam ꝓscriptionē habuit de illorum consilio deposuisse. consulit adhuc tutiorem viam eligendam: scilz vt restituat propter duplicitatis ambiguum: ⁊ maxime quia nō facile oīa que debent in prescriptione cōcurrunt. Si nō acquiescit non audet illum ponere inter saluādos ꝓpter rationes supra inductas ad oppositū: nec iter damnādos propter iura contraria: maxime quia per vniuersum quo se extendit potestas ecclesie sic seruari videtur. Alan⁹ vt glossa refert in capi. Vigilanti distinxit q̄ si ex causa lucratiua rem habuit: semp eam reddere

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenek argumẽ.ff.q̃ i frau.credi.Qui aũt.§. Sicḋ cũ patrillo.ꝛ aperri⁹ facit pro eo.§. seḡns vbi dicit Nec videt iiuria affici is q̃ ignorauit cũ ei lucrũ ex tor̃a tur nõ dãnũ infligaꝝ.Si vero ex causa nõ lucratiua puta qꝛ emit ab eo quẽ credidit dñm nõ tenek argumẽ.xiij.q̃stio.j.Quã debek.Dñs Antonius de butrio hãc materiã disputat sic distinguẽs Aut p̃scriptio cõpleta est cõtra ignorantẽ:de tenek ad restitutionẽ qꝛ posito q lex p̃scrip.loquens sit fundata sup aliq̃ equitate non tamẽ est tanta eq̃tas ex parte ei⁹. contra quem p̃scribit:ex quo est ignorans.Si aũt p̃scriptio est ꝓpleta contra scientẽ dum tamẽ perso na sit diligens ꝛ sagax:tũc subdistinguit.aut esn habuit illam rẽ ex tit.lucratiuo ꝛ tenek ad restitutionẽ quia licet ex parte illius cõtra quẽ p̃scribik detur negligentia:non tamẽ subest tanta equitas ex parte p̃scribẽtis quãta subest ex parte eins contra quõ p̃scribik.Aut habuit rem illa ex tit.oneroso:puta ex empto:ꝛ tũc dicit:q non tenetur ad restitutionẽ quia nõ debet incurrere damnũ ꝓpter alterius negligentiã.Si enim restituet nõ haberet regressum de euictione contra illum a quo habuit.Sẽtit tamẽ q si is cõtra quẽ est p̃scriptum vellet soluere p̃cium ꝛ meliorationẽ rei:q tunc tenerek in foro anime ad restitutionẽ Quare aũtẽ in casibus predictis non tenetur ad restitutionẽ i foro iudiciali:tamẽ in foro anime sic secũdũ suam opinionẽ respõdet:quia forum iudiciale p̃scriptionẽ induxit.vt litiũ sit finis:ꝛ vt magis timeatur ipsum forũ:sed in foro penitentiali attenditur solum equitas.

Mihi aũtẽ sine ꝓiudicio melioris sententie sic videtur distinguẽdum:vel subest causa sufficiẽs:q̃re res vnius debet in aliũ via p̃scriptiõis transferri:ꝛ tutus est p̃scribens tã in foro anime q̃ in foro iudicij:ꝛ sic procedit.c.j.de p̃scri:ꝛ.c.Plaiuit.xvj.que.iij.Est enim ibi fauor fidei:ꝛ culpa negligentie punienda:q̃ q̃ secundũ opinionẽ multoꝝ (quia papa habet plenã ꝛ liberam dispensationẽ spiritualium:vt in cle.ij.vt li pen.)sola voluntas pape sine alia causa sufficit vt ibi post Panor.notat zaba in suo.x.notabili Vel non subest causa sufficiẽs:causa q̃re iste debeat rem suam perdere:ꝛ tunc licet subsit sufficiẽs causa quare sic seruari debeat in foro iudiciali:nõ tamẽ liberat:neq̃ tutatur p̃scribẽtẽ i foro anime.Vnde vt tandẽ sit litium finis:is q̃ tutus est exceptione rei iudicate non ꝓmittik denunciari: neq̃ alius aduersus rem iudicatam (nisi in casibus certis).Restringik vt notat Bartol. in extraua. ad rep̃rimẽdũ:ꝛ tamen manet naturaliter obligat⁹ :vt in.l.Julian⁹.ff.de cõdi.indebi. Sic deduxi supra.l. iustam que validat confract⁹ in quibus est deceptio citra medium iusti p̃cij:ꝛ tamẽ obligatus manet: q̃ plus iusto p̃cipit.vnde si q̃s in veritate non fuit negligens saltem negligentia mortaliter culpabili:puta inquisiuit de re sua sufficienter licet nõ apud hũc possidẽtem aut forte ob gratiã omisit petere reditũ aut seruitute vti cõpatiẽs miserie debitoris obligati scilicet ad reditũ aut seruitutẽ aut alias iuste impeditus:vel timens vexationem nimiã litigandi:aut non habuit vnde p̃sequi:vel cũ aliis intenderet magis arduis hec parua neglexit p̃sequi hic nõ subest causa quare debeat rem suã amittere:ꝛ ergo aduersarius p̃scribens raro vel nunq̃ est in cõscientia tutus Hec obstat si ius transfert dominium:qꝛ etiam in donationib⁹ ob iustũ metũ ꝛ in traditiõibus vsurarũ transferk dñiũ: sed manet nihilominus donatarius similiter ꝛ vsurari⁹ obligat⁹ tãtũdẽ restituere immo dico quẽadmodũ in exactionib⁹ immoderatis vel vbi onera iequaliter imponunk subiectis: vl̃ per legem vel ordinationẽ p̃incipis:ij q̃ cõmunicãt socij.sunt furũ.Esa.j. p̃ncipes tui infideles socij.fur. Et Esa.x.Ve q̃ cõdũt leges iniquas. Sic q̃ iusta lege p̃incipis vtitur ad defensionẽ sue iniustitie:quasi fur ꝛ raptor tantũdẽ obligaꝝ restituere.Neq̃ cõfidãt multũ q̃ oppositũ opinanꝝ / de authoritate bea. Tho.quodlibeto.xij.arti.xxv:de quo Joan.And.in dicit reg.Possessor valde gloziaꝝ qꝛ sententia bea. Tho.venit limitãda ad metas cause sui dicti q̃ est:q lex põt aliquẽ ꝓ pctõ vel negligẽtia punire i re sua. Et q allegant.l.iustam etiã seruandã in foro cõsciẽtie ex bea.Tho.j.ij.quest.xcvj.quia hoc solum ꝓcedit q̃tũ se extẽdit ratio ꝛ causa legis. Vñ eo.qõlibeto art.xxvj dicit eum qui cõsumpsit rem alienã obligari iure diuino ad restitutionẽ:eo casu quo lex sibi cõcedit imunitatẽ ꝓpter ineq̃litatẽ iustitie. Et idẽ aperte tenet Altisi.ẽrta parte sũme de fructib⁹ bona fide consũptis.vbi tractat materiã restitutionũ.

TAm restat respondere ad rationes vtriuq̃ ptis. Et ꝓmo ad eas q̃ sũt ante oppositũ adducte.¶Ad ꝓmã igiꝝ dico:q licet iperator sit dñs oĩs quo ad iurisdictionẽ ꝛ defẽsionẽ nõ tñ quo ad ꝓprietatẽ dñij. vñ glos. i.l.quoties.C. de ꝓnci. ipera offe.mota q̃stione: An ꝓnceps ex certa scientia possit cõcedere ꝓmptoriã.Respõdeo:q sic in actionibus q̃ sunt de iure ciuili.secus in dominio rei mee qõ velet mihi auferre:etiã ex certa scientia : cũ illo habeã ex iure gẽtiũ siue naturali qõ est ĩmutabile. vt instide iur.na.gen.ꝛ ci.§.penul.sic in.l.Barbari.ff de offi.preto.dicit:oĩa p̃incipis esse quo ad defensionem iuxta.l.fina.C.de quadri.p̃scrip.in princi Similiter dicit Innocen.in.c.Que in ecclesiaꝝ de cõsti.ꝛ post ipsum Panor.q̃ p̃nceps põt mihi tollere actionẽ q̃ est de iure ciuili.l.ij.de orzigi.iu.sed nõ põt facere qui iustitia mihi reddak.vnde redik ad primenũ ius ĩ quo nõ erãt actiões: sꝛ manu regia administrabak iustitia iuxta.di.l.ij.ff.de.orig.iu. Et ĩtelligo q nõ potest mihi rẽ meã auferre sine iusta ꝛ legitima causa:tũc esn cõtraueniret iuri gentiũ: qõ est ĩmutabile:secus si in penã criminis:vel ex aliqua iusta causa Neq̃ huius oppositũ concludi potest ex illo.§.penIusti.de iu.na gẽ.ꝛ ci.q̃ etiã nõ sit dñs omniũ ꝓ ꝓprietatem firmat Ambro.aperte i epistola ad Marcellinam sororem suam certiorẽ eã reddens de actis apud Valẽtinianũ imperatorẽ in casu basilice quã petiuit pro Aurentio heretico. Mãdatur mihi tra de basilicam:Respõdeo:nec mihi fas est tradere:nec tibi accipere imperator expedit. Domũ p̃inati nullo potes iure temerare:domũ dei existimas auferendam:Allegatur imperatori licere omnia ipsius esse vniuersa:respõdeo:noli te grauare imperator vt putes te i ea que diuina sunt imperiale aliq̃d ius habere.Noli te extollere:sed si vis diutius imperare:esto deo subdit⁹.Scriptum est/ que dei deo:que cesaris cesari.Ad imperatorẽ palatia pertinẽt:ad sacerdotẽ ecclesie.Publicorum tibi menium ius cõmissum est:non sacrorum ꝛc.vbi manifeste vult eum nec ꝓfanarum rerũ esse dominiũ:alias optimo iure vsurpare posset domũ priuati:Et in oratiõe in qua suos ad cõstãtiã hortak:ꝛ in Aurẽtiũ iuehit de basilicis tradendis dicit Mabuthẽ sanctũ virũ regia pertiõe interpellatũ respõdisse absit vt hereditatẽ patrũ meorũ tradã tibi.iij.regũ.xxi.ꝛ regẽ cõtristatũ esse q si bi esset alienũ ius relatiõe iusta negatũ ꝛ infra. Si ille patrũ hereditatem nõ tradidit:ego tradã ecclesiã Christi. Sed ꝛ hoc addidit:absit vt eg o tradã hereditatẽ patrũ hoc est Dionysij:q ad causã fidei in exilio defunct⁹ est:hereditatẽ Justorgij conf. hereditatẽ Mirocletis atq̃ omniũ retro fideliũ episcoporum. Sz si p̃incipis oĩa essent/ nabutes negãdo suã hereditatẽ sanctus non mansisset:neq̃ regi alienũ ius iusta relatione esset negatum:sed suum sibi non nisi ĩ ꝓbe: cnm tantũdem ꝛ amplius nabuthe in p̃ciũ obtulerit.¶Fortasse dicetis. Eadem ratione dicit Ambro.Si agros desyderat iperator potestatẽ habet vindicãdorũ:nemo nostrũ interuenit:potest paucis diãbus rollãre eos si libitũ est imperatori:nõ dono:sz nec nego:q̃ videtur imperatori ꝓprietatẽ omniũ cõcedere alias esn potestatẽ haberet vẽdicandi.¶Respondeo.manifeste innuit Ambro. se loqui nõ de potestate que est facultas iuris:sed de potestate quacũq̃ siue per vĩ aut alias quoquo mõ:in hoc qõ subdit non do neq̃ nego.¶Cõtra ꝓmi regũ.viij.c.per Samuelẽ dixit domin⁹:hoc erit ius regis ꝛc.agros vestros ꝛ vineas ꝛ oliueta optima tollet:ꝛ dabit seruis suis ꝛc.¶Respondeo. Nõ loquik ꝓpheta de iure recti siue iusti moderaminis:sed de iure vsurpationis:quod alio vocabulo ius coddorum seu colaphorũ dicim⁹:quia addit.greges quoq̃ vestros addecimabit vosq̃ eritis ei serui:ꝛ clamabitis ĩ die illa a facie regis vestri quẽ elegistis ꝛ nõ exaudiet vos dominus:qꝛ petistis vobis regẽ.Et certe sic intellectũ est a populo.vnde respõdit.nequaq̃ Rex esn erit supra nos ꝛ esn⁹ nos quoq̃ sicut oĩs gẽtes:ꝛ iudicabit nos rex noster ꝛ egredietur ãte nos ꝛ pugnabit prelia nostra.¶Ad probationẽ maioris respõdeo ad.c. Quo iure ꝛc dicat aliquis solum probant oĩa ipe ratorum esse quo ad iurisdictionem:quia postq̃ eũ cõcessit populus omnẽ facultatẽ iuris cõdendi:suũ est disponere de modo transferendi dominia/ ꝛ de singulis ius decernere:ꝛ hoc vult augustinus.Similik dicit in dic.c.Dicat Ambr.Decet militarẽ disciplinam vt regi omnia seruenk:supple distribuenda per ipsum militib⁹ pro qualitate meritorũ:et ita stat cũ illo:q que in bello q̃s ceperit sint capiẽtis.ff.de acquirẽ.do.l.naturale.§.vlt.vt recte ibidem tradit gl. Ad.l.Deprecatio. respondeo q etiã dicik dominus mũdi propter iurisdi.nõ propter proprietatẽ. Ad l. Bene azenone.q lex illa vult parificare si ex fiscali b⁹ iperator donet aut modo alio transferat in aliũ:ꝛ cum ex priuata eius substãtia fiat vt ad literã dicit reputam⁹ oppositũ irrationabile hac de cã .Que ei (vt inquit differentia est:cum omnia p̃incipis esse ĩ telligãt:siue ex sua substantia siue ex fiscalib⁹ aliq̃d fuerit alienatũ/Et idẽ extẽdit ad serenissimã augustã:ꝛ decernit emptores vel donatarios absq̃ inidẽ tudine seruandos. Sed aduersus (inquit domos nostras quadrigẽtio ꝛc.vbi planũ est ter. potius ostẽdere q nõ sit rerũ omniũ domin⁹:cũ neq̃ sic aduersus domũ suã actio concedẽda foret.Et dicit suã priuatam substãtiã:ꝛ istud vult glo.ibi.vel verius inquit omnia fiscalia vel patrimonialia. Et Archi.in.c.cõuenior.xxiij.q.vlti.ad.l.Lucius.ff.de euic.l.ij.illa solũ dicit tale periculũ ad eũ qui emit spectare licet precium nondũ fuerit plene exsolutũ: sed nõ q̃ imperator possit sine causa.Et de lege Jrẽ si verberatũ §.si forte ager est q̃ petit⁹ ꝛ militib⁹ assignat⁹ ẽ modico honoris causa possessori dato:dicik q possessor hec debeat postea vero domino p̃stare: sꝛ non sequik q ergo imperator hoc sine causa possit immo per ius posteri⁹:q illis casib⁹ aduersus dominũ iperialẽ cõpetat actio saltem quadriennio:vt l. Bene azenone. Hec ꝓbat alicḋ qõ Hostien.iducit ex Leuitic.xxv. qꝛ loquik tex.in casu emptionis a vero dño:vt ptz:ꝛ nõ dat de dono tali intra vrbem cõditionẽ redẽptionis nisi ad annũ Võ etiam inducit de necessitate famis:ꝛ de equo pabulãdo:nihil arguit:qꝛ in talib⁹ iustissima causa subest:q̃q̃ verior opinio habeat q restituere teneak sic ꝛc.vt est scda lectura doctoꝝ dic. e.si quis.¶Ad secũdũ principale dico. q non omne qõ iure humano possidem⁹ iuste possidem⁹:iuxta il. Augustini.In potestate habet episcop⁹ nõ reddere sed iure fori nõ iure poli.xvij.q̃st.iij c.fin.ꝛ xiij.de ciu dei.c.iij.Reuera vitiũ est vili emere ꝛc.¶Et ad cõfirmationẽ dico:q secũdũ iuris humani interpretationem censetur alienare:sed non semp est ver⁹ cõsensus eius liber:neq̃ etiã debitus quoũ ad min⁹ alter requiritur:vt nõ obligetur is in quẽ trãsfertur restituere.¶Ad tertium principale: Augu.loquik de lege dei:vt pz ex ijs q̃ iducit:ꝛ ex hoc qõ subdit. Sed cõtra legis auctoritatẽ.nulla enim sunt pecca ta que ꝓtra legis hũmane auctoritatẽ non militant. Vel dico q nõ peccat auctoritate legis concedẽtis quia nunq̃ concedit peccatũ vbi enim concederet tã disponere vltra milites sue facultatis:ꝛ ita nulla esset legis auctoritas:ꝛ sic adhuc non peccaret etiã legis auctoritate:sed peccat quis bene auctoritate legis permittentis sicut Judei vtentes illa pmissiõe celebrãdi suas festiuitates ꝛ ferias.de quo in cap. q fyncera.xlv.dis.liberam habeant obseruãdi celebrãdiq̃ licentiã.Et ad ꝓfirmationem de iure canonico qõ supveritate se fundans nunq̃ inducit aliquid cũ peccato.Respõdeo q ius cano.nõ est sancti⁹ q̃q̃ fuerit ius diuinum qõ tamen induxit aliqua cũ peccato ꝓpter publicã vtilitatem:vt deteriora vitarentur:vt ptz de libello repudij Deuter.xxiiij. ꝛ de tradendo ad vsuram alieno:Deuter.xxiij. Sic decreuit ius canonicũ debitores qui sꝰper solutione vsurarũ iurauerint cogendos esse ad p̃standũ dño iuramentum.c.Debitores de iur.iurã q̃q̃ feneratoꝝ peccet exigendo:ꝛ post cogendus sit restituere:ꝛ ibi nõ fundat se sup p̃sumptione: sed sup veritate. Item ꝛ ius diuinũ ꝛ canonicũ precipiunt vxori obedire marito p̃cipienti in quo sibi pctm̃ est persistere in exactione siue precepto:vt est sententia Augustini in.c. manifestũ.xxxiij.q̃st.v.Et est tractũ originaliter ex illo numeri.xxx.Si aũt contradixerit post resciuit portabit ipse iniquitatem eius.de quo etiam casus videtur in ca.Charissimus.de conuer.coniuga.

Restat nunc soluere argumenta inducta post oppositũ.Quibus ꝓbari videk q nulla p̃scriptione possit q̃s rutus esse in foro ꝰscientie. ¶Ad primũ dico q p̃sidiũ p̃scriptiõis vbi cã sufficiẽti minime vallak est impiũ:ꝛ certe impꝛoba tempꝛis allegatio:qñ solum tempus pro puritate pretenditur:vt in primo authentico. Sed cũ alias iusta causa subsit quare is q̃ prius erat dñs rei priuari debeat dñio suo reuiam vna cum ipsa causa est pre-

Universidad de Deusto
Biblioteca

scriptio rationabile ⁊ iustum iuris presidiū. ¶ Forte replicabit⁹. Jn omni pscriptione iusta causa subest puta vtilitas publica: quomō lex dicit q̄ vsucapio pro bono publico inducta est ne scz dominia rexfere semp maneāt incerta. ff. de vsuca. l. j Jtē sicut Dñs Anto fatet⁹ in odiū litiū vt scilicz litib⁹ occurratur ⁊ nō progrediant in imensū inducte sūt pscriptiones. Jtē fauore bone fidei ⁊ odio negligentie ⁊c. ¶ Placuit. ij. xvj. quest. iij. ¶ Respōdeo. hoc solum pbat iustam causaz subesse: quare sic statuēdū erat in iure ⁊ quare sic seruari debeat i foro iudicij: quomō vt supra allegaui dicit Aug. ad Macedoniū: Interim quedā inter eos iura constituuntur q̄ appellantur ciuilia: nō q̄ hinc fiat vt bñvtētes sint: sz vt male vtētes min⁹ molesti sint. ¶ Sed pscriptio tūc est iusti presidiū quādo simul causa efficiēs intercurrit: quare aliquis puari debeat dominio sue rei. Rō valet autē consequētia iusta causa subest quare sic statui debuit ⁊ seruari: ergo ḡre iste perpetuo re sua debeat priuari. Huius simile est de executiōe sentētie delegati: que iā trāsiuit in rē iudicatā/ quā ordinarius tenetur facere q̄uis eā sciat iniustā esse ca. pastoralis de offi. iudi. de le. ⁊ tamē hoc nō releuat partem agentē a peccato si etiā vel nouerit aut dubitet sentētiā illā esse iniquā. ¶ Ad secūdū: concedo q̄ iuris nature est neminē cū alterius detrimēto fieri locupletiorē nisi causa subsit sufficiēs ⁊ iusta causa fere debeat detrimētū. Sic esn. Leui. xix. in trāslatiōe quā sequit. Augu. preceptū legimus nō nocebis p̄ximo tuo: nec vi opprimes eum. nostra translatio habet: non facies calūniam. Hoc tractans Augustin⁹ quest. lxix. sup Leuiticū/ Si inquit quid sit nocere ⁊ nō nocere pateret hominib⁹/ hoc generale preceptū ad innocentiam retinendam fortasse sufficeret. Omnia enim que prohibentur committi in proximū ad hoc vnum referenda sunt q̄ dictū est nō nocebis p̄ximo. Tamē ex causa nemo dubitat quin liceat primo nocumentū inferre: etiam sine sua culpa. vt in regu. iur. lib. vj. Sine culpa nisi subsit causa/ nō est aliquis puniendus: ⁊ ita non probat prescriptionē nō turari: dū causa sufficiēti: quare re sua dñs puari debeat adiuuat. ¶ Sed obijcies. Jn omni prescriptione cōcurrit negligentia nō petētis ⁊ illā q̄uis culpabilis vel peccaminosa non fuerit) potest ius puni re recte iuxta reg. statim allegatam. Respondeo q̄ ille solū dicat negligēs: qui ex obliuione vel incuria quadam aliquid omittit: q̄d sibi incūbit agere: certū est vt supra deduxi cōtra multos tēpus p̄scriptionis seu vsucapionis currere: qui negligētes nō sunt. Et iterum. Sola negligētia tēporaliū nō est causa sufficiens quare ius possit ipsum re sua puare: sicut nec meticulositas: q̄uis sit mortaliter malū vane timere: ⁊ sine iusta causa anxium pturbari: neq̄ pl⁹ est pacis publice occasionaliter perturbatiuū cum post negligētiam quis velit rem prescriptam sibi spectare: q̄ si post tres sentētias: que forte sua negligētia contra eū sunt late. ⁊ tamē dicat sibi spectare rē ⁊c. ille nō venit de iure dominio rei sue priuandus: q̄a si solum medio pborum nitatur aliū inducere vt veritate cognita restituat: in nullo pacem ledit: sed q̄ experiendo iudicialiter aut via facti recuperando ledere: iuste ab illo phibet. Etiā si causa sufficiēs esset: ius tamen non videt hoc in penā voluisse sibi inferre de obligando alium ab omni onere restituendi tanq̄ pene nomine exactū sit. iuxta reg. Ab a quoquo modo pene noīe ⁊c. ff. de regu. iur. sed solū ad malitias hominū faltē parti cū ex toto nō possit refrenandas hec cōstituisse seruāda in foro iudicij: vt colligit ex authētico. Ut ecclie Roma. ⁊c. Alias esn̄ pscriptio non esset impiū pīdiū: neq̄ foret ipsa tpis allegatio iproba: vt tamē imperator asserit ibidē. Quēadmodum silr firmat cōtract⁹ donationes ⁊ alia que metu fiūt: nisi talis fuerit met⁹ q̄ merito cadere debuerit in virū pstātē. ff. q̄b⁹ me. cau. l. metu cū similib⁹: ⁊ tū nō deobligat neq̄ securū facit in foro aīe extorquētem hoc modo donatione. a meticuloso. Ab autem tāgitur in argumēto de. pi. Bal. q̄ lex obligationē naturalē tollere nō pot. st iuxta. §. naturalia insti. de iur. na. ⁊c. dico q̄ imm. potest eam ex causa tollere: sicut is cui sic alius obligat⁹ est eam sine causa ⁊ ex causa potest remittere. Et ad. §. inducrū dico q̄ licet non potest ius naturale tollere vel immutare tamen bene obligationem illam qua stāte quis naturaliter debet: sicut ⁊ creditor seu is cui obligatio facta est illā remittere potest. ¶ Ad tertiū pncipale pz respōsio ex dictis. Quia solus lapsus tēporis nūq̄ est ratio transferendi dominia aut tutandi hominem via prescriptionis in foro conscientie.

Circa hec occurrit dubium

An in casu quo iuxta predeterminata obligatur ad restitutionem: si de peritorū consilio seruat rem pscriptam aut vsu capaz propterea sit in statu damnationis. Et videtur q̄ sic: quia naturali iure tenemur omne alienum reddere: ⁊ omne debitum soluere quod nec apostolus tacuit. Soluite inquit oīb⁹ oīa: cui tributū tributū ⁊c. ad Romanos. xiij. sed transgressio naturalis iuris aut diuini est mortale peccatum: ergo: nec releuat si dicatur ignorare: q̄a ignorantia iuris naturalis omnibus est damnabilis saltem adultis: vt in §. notandū. ca. turbatur. j. q̄st. iij. Nec multum distat in crimine vel decipere posse vel decipi christianum. xvj. q. j. Si cupis. Adidem xxxvij. distinc. c. fi. ⁊. xxxviij. ca. qui ea. ¶ Et confirmo. quia paris malitie seu deordinationis sunt auferre alienum detinere alienum ⁊ non soluere debitum: sed quorumcunq̄ consilio primum fiat est mortale peccatum: ergo ⁊c. Maior pt̄z q̄ in huiusmodi que cōmittimus in primum: grauitas attenditur ex nocumento q̄d infertur: vt quāto plus vel minus nocet eo est vel culpabilior: vel min⁹ peccās vt satis innuit Augusti. in dic. que. lxix. sup Leuiticū ⁊ minor patet: quia cōsilium est vna conditionum que currere facit cum fure: furtiq̄ reatū vt supra patuit. Et Augustin⁹. Jllō fidētissime direxrim: qui pro homine ad hoc interuenit ne male ablata restituat: ⁊ qui ad se confugientē q̄tū honeste potest ad reddendū non cōpellit: sociū eē fraudis ⁊ criminis. xiiij. q. vi. Si res ergo cuiuscunq̄ consilio ⁊c.

Ad oppositum est: boū est arare:

assne vero pascunt iuxta illos. Job. ij. j. simpliciū vt Grego. exponit est pasci fide ⁊ doctrina maiorū. Et Malach. ij. Labia sacerdotis custodiūt scientiā ⁊ legem exquirēt ex ore eius: quia angelus domini exercituum est: ergo videtur sufficere simplici⁹ si peritorum consilio ⁊c.

Pro huius solutione premitto q̄

actus mortales speciem capiunt ab eo q̄ per se est intētū nō ab eo q̄d pter intētionē est. Furari retinere vel seruare alienū vl alteri debitū pprie dicitur qui sciens hoc facit. Secus si ignoret vel alienū esse vel

alteri debitū. Sicut si q̄s nesciēs nupserit aliene: q̄ diu nescierit ex hoc adulr nō erit. xxxiij. q. ij. Si virgo ⁊c. Jn lectū. Si tū indubio q̄ sciētiā nō habz nihilomin⁹ facere velit/ propter discrimē peccati etiā peccat: sz nō formalr peccato adulterij. Idē si ignorantiā habet vl crassaz vel affectatā. ¶ Secūdo premitto q̄ nō min⁹ obligamur nosmetipsos aut alios nō occidere: q̄ aliena nō seruare aut capere aut debita soluere. patz: q̄a corpus hominis preferr omnib⁹ tēporalib⁹ ⁊ q̄busc̄q̄ bonis fortune: ⁊ graui⁹ multo est occidere q̄ furari: ⁊ debitum non soluere.

His premissis ad quest. respōdeo

sicut is qui de consilio medici/ qui tamē perit⁹ reputatur) sumit vel alteri tradit poculū quo homo extinguit excusat ab homicidio propter probabilē facti ignorantiā. Jta in proposito. Si consilio eorum qui periti habent ⁊ certe quorū vita talis creditur: vt fidem iustitie debitam omni gre/ fauori/ ⁊ hoīs existimationi preferant: ⁊ ipsi omni affectatione deposita syncere querunt veritatē: excusant a peccato furti ⁊ detētionis ei⁹ q̄d est alteri debitum. Eos autē excusari nō credo qui ad tales recurrūt quos verisimiliter secum sentire presumūt: ⁊ tot accersunt quo ad vnū solum reperiant: qui secundū eorum affectum cōsulit ⁊ hunc solum magni pendūt. Et hic locū habet illō apostoli. Erit tēpus cum sanam doctrinā nō sustinebūt: sz ad sua desyderia coacervabūt sibi magistros prurientes auribus: ⁊ a veritate quidē auditū auertent/ ad fabulas autē conuertent⁹ secūdum ad Thimo. iiij. Sic. iij. regū. xxij. de Achab legim⁹. Sz ego odi eum quia non prophetat mihi bonum. sed malū Micheas filius ⁊c. Sicut nec excusatur a nece suūpsi⁹ q̄ vt impēsis parcat vel certe vt in medicina recipiat que amat dulcia aut huiusmodi: semetipsum credit mulierculis imperitis: ⁊ medendo corpori toxica q̄dam adhibet pro remedio. Sz oportet syncere vtrobiq̄ incedere: hic sufficienter sanitatem querere: ⁊ in nostro proposito veritatem iustitie edoceri velle.

Ad rationē ante oppositū respon

Non transgredit⁹ quis hoc preceptum iuris nature nisi aut sciat aut tales circūstātie intercurrāt q̄ scire aut ad minus dubitare teneat/ illud esse alienū vl alteri debitum. Et cum dicit q̄ relenarem non potest ignorantia: quia est iuris nature: dico q̄ ignorātia hui⁹/ an oporteat restituere alienū vel soluere debitū/ est ignorantia iuris nature. Sed ignorātia huius/ hoc est alienū vel illud est alteri debitum: est potius facti q̄ iuris ignorantia: sicut q̄ hic cib⁹ vel potus erit hominū toxicum. ¶ Et ad confirmationem dico q̄ supponit consiliū ferri super hoc q̄d est detinere vel non soluere alienū. Sec⁹ quādo consulit nō esse alienū vel non esse alieni debitū: quod in veritate vel alienū est vel alteri debet: vtiq̄ tamē accidere p̄t q̄ consulēs crimine furti vel alio inuoluatur in hoc q̄ minus recte consulit: quando tamen is qui ei⁹ cōsilio vtitur innocens omnino permanet: ⁊ ab oī culpa immunis: vt ex priorib⁹ cōstare potest in simili de medico ex industria vel per imperitiā toxica ministrāte quē simpler pro cura accedit quasi communi hominū reputatiōe peritū ⁊ qui fideliter operas suas medendis corporib⁹ adhibeat. ¶ Obijcies fortasse aliquis. Si cecus ceco ducatum prebeat amboin foueam cadent. vt dicit Adatthe. xv. ergo cū in materia iustitie q̄s maliuolū cōsulit vl iperitū ductorem cecū sequutus foueā nō euadet: quādo ductor

incidert. ¶ Respōdeo hoc verbū saluatoris procedit de cecitate i ijs que sunt iuris diuini: pposītum nostrum vbi est ignorantia iuris humani vel facti: neq̄ intēdit saluator semp eū cadere in foueā q̄ ducē cecum sequutus fuerit ⁊ cadērē. Sed dū in ijs sequit errātem que sibi ad salutem necessarium fuerit scire tūc em vinculū obligatiōis sciendi idē eos cōnecrit ⁊ quo ad casū inseparabiles facit. Sec⁹ si in ijs sedē que eū scire non oportet vt fuisse credo in casu capti Licet de spō. duo. ¶ Sed iterū replicabis fortasse Jgnorātia eius q̄d diuino iure est preceptū aut veritū: est ignorantia diuini iuris: ⁊ nō solū ignorātia facti vl iuris humani. Sz error: vel ignorantia ei⁹ q̄d est detinere id q̄d in veritate alienum est: est ignorantia eius q̄d diuino iure veritū est q̄ est ignorātia diuini iuris. cui⁹ cōtrarii stati: dixi. Et vltra ignorātia diuini iuris nunq̄ excusat peccato nisi fuerit iuicibilis: ad q̄d multa valde requirūt: puta q̄ se expurget a crimine vt dign⁹ sit ⁊ talis qui a deo mereat instrui de veritate: alias formidandū est ne simile ei cōtingat q̄d Ezech. xiij. scribit. Ego dñs decipiā pphetā illū: scōm iniquitatē interrogātis iniquitas pphete erit. Et esa. lviij. dicitur. Me de die in diē querūt ⁊ vias meas scire volūt quasi gens que iustitiam fecerit: ⁊ iudicia domini dei sui nō dereliquerit. quasi. nō sic vie mee exquirēde sunt. Et secūdo requirit q̄ puro corde q̄ diligētissime nō ab homine tātū neq̄ a deo tantū veritatem inquirat: sed humano consilio ne deū tentet primū ab homine: ⁊ nihilominus a deo si forte hoīm pitia se ad hoc nō extenderit. Et ita nō sufficeret in pposito hominē aliquē forte imperitū consuluisse qui reputaretur ⁊c. ¶ Et minorē principalē probo deductione ad impossibile. Omne nocumētū inferre primo est diuino iure veritū: hoc non est veritū iure diuino: ergo hoc nō est aliq̄ nocumētū inferre proximo/ cōsequēs est falsuz: ⁊ nō maior ergo minor: ⁊ per consequens est diuino iure veritū: Et cōfirmo: qa sicut quodlibet occidere hominē est iure diuino phibitū: intelligo sine legitime potestatis auctoritate: ⁊ hoc occidere hoiem vel quodcūq̄ aliud assignetur/ est eodē iure phibitū: ita similiter videtur de nocumentū inferre primo. ¶ Respōdeo Jgnorantia illius q̄d iure diuino prohibet i vniuersali vel in particulari: quādo cōstat q̄ sub vniuersali q̄d prohibitum est fit recta subsumptio/ est ignorantia iuris diuini. Secus quando hoc nō constat: imo tunc est facti vel humani iuris. verbi gratia. Certū sum q̄ sicut omne occidere hominē est prohibitū ita etiā hoc occidere ⁊ illō ⁊c. ⁊ ita nō laboro circa hoc ignorantia iuris diuini: sed quia tūc hoc ignoro q̄ illum cibum edere vel medicinā capere: est hoc interficere hominē q̄d est facti/ probabilis ignorātia me excusat. Et similiter est i pposito de dānificare seu nocumētū inferre quādo ignoratur q̄ hoc facere sit ipsum damnificare: vel quia ignoratur q̄ vnq̄ ei⁹ fecerit: vel creditur humane legis dispositione iam perdidisse ius q̄d habuit ad rē. Et itavt excusetur a culpa: sufficit ipsum nimis remissum non fuisse q̄uis extreme diligens non fuerit.

Quia iā dictū est q̄ detinendo alienum q̄s excusat a culpa si peritor⁹ cōsilio persuasum ei fuerit non esse alienum occurrit circa hoc aliud dubium. An etiam hoc procedat cum scit alios peritos contrariū

Universidad de Deusto
Biblioteca

sustinere hoc est qđ alij mouēt generali⁹. An doctoribꝰ cōtrariantibꝰ circa aliqđ agibiliū: ꝛ agere secūdū vnā opinionē est sine oīmi periculo peccati: agere vo secūdū aliā est i dubio peccati mortalis: mortaliter peccet qđ agit illō de quo est dubiū an sit mortale peccatū. Et videt idistricte q̄ sic qz exponit se discrimini mortalis culpe: ꝛ talis iurta regulā magistralem peccat mortal'r. Et est rō: qm̄ qđ mat piculū pibit in illo. Ecclesiastici. iij. Sed iste ex quo certiorat⁹ est de dubio: si nihilomin⁹ eligat ꝑtē de qua periculū seu dubiū versaf̄ amat ꝛ vult periculū. Cū nihil aliud sit amare periculum in proposito sapientis q̄ illud velle in quo periculū consistit. ¶Et confirmaf̄: qz vbi possum⁹ tenemur incerta fugere: ꝛ que sunt certa ꝛplecti. Iuxta illud augustini. Tene certum ꝛ dimitte incertū. Et glo. s. Matth. j. tractans fluctuationē Joseph qđ agere deberet erga Mariā coniuge suam: super verbo hoc/eo cogitante/dicit: Hic docemur diu deliberandū eē in incertis: ne peccetur remeritate leuitatis: q̄ qui deliberatiōe ꝛ consilio certitudinem deprehendere nō valens: nihilomin⁹ prosredit ꝛ amplectitur incertum videtur adminus temeritate peccare. Preterea nō solum est mortale agere contra conscientiā de mortali: ꝫ etiam cōtra dubiū conscienie de mortali. Sed impossibile est eum non dubitare. qui iam nouerit oculatissimos atq̄ acutos viros dubitare de negotio. ergo nunq̄ licet ei partem amplecti de qua dubium versatur.

Ad oppositum est: quia vt doctoribus nulla est facultas legis condende: ita nec opiniones videntur obligationem quācunq̄ aduehere posse: q̄ nō obstāte q̄ sciat apud doctores in dubiū: ꝫsari: pōt ad consiliū vnius absq̄ discrimine peccati partem amplecti de qua doctores varie opinantur.

Pro huius solutiōe ꝑmitto quod

dicit Tho. viij. quodlib. art. xiij. Duobus modis aliqs ad peccatū obligaf̄. Uno m faciendo cōtra legē: vt cum aliquis fornicaf̄. Alio modo faciēdo contra cōsciētiā: etsi nō sit ꝓtra legē vt si ꝓsciētia dicet alicui: q̄ leuare festucam a terra sit peccatum mortale Et cōsciētia autē obligaf̄ aliquis ad peccatū: siue habeat certam fidē de cōtrario eius qđ agit: siue ēt habeat opinionē cum aliqua dubitatione. Illud autem qđ agitur cōtra legē semp est malū nec excusatur per hoc q̄ est secundū conscientiā. Et similiter quod est contra conscientiā est malum q̄uis non sit contra legem. quod autē nec contra conscientiā nec contra legem est non potest esse peccatum.

Dicendū est ergo q̄ quando due

sunt opiniones cōtrarie de eodē: oportet esse alterā verā ꝛ alterā falsaz. Aut ergo ille q̄ facit cōtra opinionem magistroꝝ vt pote habēdo plures ꝓbendas facit contra opinionem veram: ꝛ sic cū facit contra legē dei non excusatur a peccato: q̄uis nō faciat cōtra cōscientiā: quoniā sic contra legē dei facit. Aut illa opinio nō est vera: sed magis cōtraria quā iste sequitur ita q̄ vere licz habere plures ꝓbendas. ¶Et tunc distinguendū est. Quia aut talis habet conscientiā de cōtrario: ꝛ sic iterum peccat contra conscientiam faciens: q̄uis non contra legē. Aut non habet conscientiā de contrario sed certitudinē: sed tamē in quandā dubitationē inducitur ex contrarietate opinionū: ꝛ sic si mauēte tali dubitatione plures prebēdas habet periculo se ꝓmittit: ꝛ sic ꝑcul dubio peccat: vt pote magis amans beneficium tēporale q̄ ꝑ priam salutem. Aut ex contrarijs opinionib⁹ in nullam dubitationē iducit: ꝛ sic nō se cōmittit discrimini nec peccat. hec ille. Qđ aūt dicit bea. Tho. si agit ꝓtra opinionē veram sequēdo aliā falsam peccat: qz facit contra legē dei: limitari debet ad eū casum vbi quādo tenef̄ hoc scire Hā si fuerit vel facti aut iuris ignorātia qđ nō obligaf̄ scire: q̄uis factū in se sit cōtra legē: excusatur nihilominus ꝑ ignorantiā ab omni culpa. Neq̄ obstat si factū i se fuerit cōtra legē: si modus faciēdi puta sub tali ignorantia ꝛc. fuerit cōcessus vel ꝑmissus a lege. q̄ autē dicit peccare eū: q̄ contra dubiū conscientie fecerit: nō vniuersaliter ꝑcedere pōt: quoniā occurrit nōnūq̄ ꝑbabile dubiū ad qđ ex ꝓtradictoriis obligemur siue qđ ex eis licitū fuerit. Exemplificari pōt de illo q̄ durit aliquā metu ꝛ post supduxit aliā: an teneaf̄ debitū secūde reddere: vel obligef̄ ad contrariū: supposito q̄ ꝑbabile dubiū sit an matrimoniū metu cōtractū sit validū. q̄ ēt supponit opinātē posse dubitare seu dubiū esse vl de opinōe aut de dubio/ipropzie loquif̄. Hā opinio propzie dicit assensuz cū formidine de oppositō: dubiū vero dicit apprentiā quandam vtriusq̄ partis sine tamē assensu. Oportet ergo vel opinionē pernuda apparētia capi sine assensu ꝛ iudicio: ꝛ non ponit peccatū contra talē opinionē agere. Aut dubiū pro formidine seu anxietate: quadā ꝛ timoze: ꝛ nullā culpā arguit cū huiusmodi dubio ꝓgredi i actū. Bonarum em̄ mētiū est ibi culpā agnoscere vbi culpa non est inquit Greg. lxxv. di. Ad eius cōcubitum agnoscere inquā verendo seu formidādo non iudicando. Verebar inquit propheta Job) oīa opera mea: sciens q̄ non parceret delinquēti Job. ix. Hēricus de Hādauo qōlibet. quarto. q̄st. xxxiij. dicit tria attendēda forte/qualitatē doctorum efficaciā: motuorum: ꝛ conditionē auditorū. Auditores appellat oēs: qui consilio aliozꝝ aliquid agere volunt. De primo attendendū: quales in determinationibus suis alibi inuenti sunt ꝛ an regulate seu bene viuunt. potest iduci illō Ecclia. xxxvij. Anima sācti viri annūtiat aliquādo vera magis q̄ septē speculatores sedētes in excelso ad speculādū ꝛ ergo ceteris paribus sanctiori magis est credēdū. Secūdo cōferenda seu cōparanda sunt adinuicē motiua illorū: quoꝝ scilicz rationes sunt validiores ꝛ efficaciores: ac auctoritates magis expresse. Tertia scilicet conditio auditorum an sint litterati: potētes dicernere/et iudicare termiationes doctorū: an simplices: ꝛ an vtrāq̄ partem doctorū sibi habeant equaliter notam: ꝛ secūdū hoc cōbinando predicta varie tenentur suas conscientias iformare. Et est quādoq̄ vni mortale peccatū exponere se dubio illi: ꝛ nō alteri. Si em̄ auditor sit peritus: ꝛ sciat doctorē qui sentiat cōtra partē periculosam habere oēs cōditiones bonas predictas rationes efficatiores/ꝛ auctoritates magis expressas iste procul dubio mortaliter peccat exponens se illi periculo: quia qđ agit/non est ex fide seu conscientia sed contra dictamen scientie rationis recte. Si vero simplex fuerit auditor nō potēs hoc discutere ꝛ credit sentētiantes pro parte periculosa magis fide dignos: iste exponēs se illi piculo nō peccat: qz nō reputat illud periculū: licet sit in veritate. Et licet nō peccet in eo q̄ periculo se exponit: peccat tamē in eo q̄ facit a regula fidei prohibitū: quia ignorantia nō facti: sed iuris est que neminē excusat nisi forte distinguendum sit inter ea que ꝓtinent ad principia legis naturalis: vt sunt illa: que in mādatis decalogi continenf̄: ꝛ ea que ex eis deduci pōt: a quoꝝ sciētia simpliciores excusanf̄ maxime si habēt ignorātiā inuincibilem ¶Sed hec opinio etiā insufficiens est: qz vt supza deduxi ly dubitāti in multis casibus alteram partiū eligere. Preterea nō opz licet sit perit⁹ ꝛ nouit cōditiones doctoꝝ ꝛ c. q̄ ergo habebat cōsciētiā assentientem illis immo forte nec presumptionem.

Mihi videtur planius sic distinguendū. Vel ex ꝓtietate opinionū mouef̄ ad dubitādū vel nō. Si ꝓmū: vel est dubiū de obligatiōe vtriusq̄ partis: ad quā. s. obligemur: ꝛ tunc vtraq̄ pars censef̄ periculosa: qm̄ dubiū est q̄ illarū liceat seu ad quem eaz obligemur: ꝛ tunc ceteris paribus nō peccat ratione periculi. maxima em̄: videlicet exponens se periculo ꝛ c. intelligitur de exponere libero: qm̄ potēs vitare periculū. nihilominus eligit in quo discrimen ꝓsistit. Dicit notāter ceteris paribus: qz si vna partiū sit minus dubia: vel licet magis dubia/tm̄ minus pctm̄ scdm̄ gen⁹ mortalis vel venialis culpe qz in talibus semp eligere oportet qđ securi⁹ est vel minus dispendiosum: sicut in curatione morbi ꝛ si periculū fuerit ꝛ valde ꝑiimile q̄ mēbrū minutū ex medicina administrāda amittemus: tm̄ pro principalis mēbri cura puta capitis vel consimilis hoc eligere mus: q̄uis etiā dubiū sit an sic curari possit: mō constet aut p̄sumaf̄ aliter nō posse curari. Sz in eo gñe peccati qm̄ verisimilitudo grauitati debeat p̄ferri vel ecōtra magis docet prudētie ꝓsilij ꝛ vnctio q̄ arte possit determinari. Cui⁹ sīle tradit philosophus. ix. Ethicoꝝ de honesto necessario: ꝛ debito in donationibus. Vel altera partiū non est piculosa sed secura ꝛ tuta: ꝛ tūc amat periculū: et peccat partem dubiā cōplectens. ¶Si ēm principale. Non peccat eo peccato quod est periculo vel discrimini se exponere: ly peccare possit ratiōe rei quā agit vel temeritatis qz sue. s. estimationi nimis innititur: contra istud ꝓuerbij. Ne innitaris prudentie. ꝛ c. Prudentie sue (inqt hieronymus) innititur qui ea que sibi agenda vel dicenda videnf̄ patrū decretis anteponit. vnde vt perperā temere ꝛ ꝓtra rationis ordinē dubitantib⁹ ijs quos scio lympidius ꝛ clarius videre tenerē cōstanter et firme personam a remotis visam esse. Petrū: non minus temerarium est simplicem hominem nullatenus agitari: vbi doctiores ꝛ ꝑclarissimos viros nouerit in materia varios eē dubios: pplexos et plurimū vacillare. ¶Qđ etiā idem nō dubitās ratione rei quā agit possit peccare: patet cum vel crassa facti ignorātia laborat vel vincibili diuini iuris. Primā aūt partē videlicet cū ex contrarietate opinionū nō adducif̄ in dubitationē q̄ tunc non peccat eo peccato quod est se exponere discrimini/probo: qz exponere in ꝓposito dicit actum liberi arbitrij/ꝛ cū voluntas nequeat ferri in incognitū: sicut nō vult absoluta ꝛ efficaci volūtate piculum nisi cum apprehēdat ꝛ censet: alicubi piculū eē: ita nec exponit se piculo. ¶Obijcies fortasse: qui assertiōibus medicorū non credens/sumit que ipsi torica ꝛ venena esse asserunt exponit se morti q̄uis nullum eorū crediderit esse mortiferum: ergo consimiliter vbi dubium magnum affirmant: an ex cholera febricitans: sine exterminio sumere possit certā quātitatem vini fortis: si in illa q̄tate vinū sumit exponit se piculo mortis. Cōsequentia tenet a simili. Et antecedēs probatur: quia licet nō credat mortem secuturam: vere tamen seipsum interficit. Jam oē interficere semetipm̄: est se morti exponere. ¶Respondeo ad ꝓbationem consequentie q̄ non est simile. Et ratio est: qz ibi ex parte rei hoc bibere vel sumere est interficere: sed ꝓpter dubium medicoꝝ non est ex parte rei mortis piculū vel mortis appropinquatio in sumptione talis vini. Vel dz q̄ aliquis dz se periculo exponere duob⁹modis sicut ꝛ consentire. s. vere ꝛ interpretatiue Interpretatiue dicit quis se exponere piculo: quando debet estimare piculū vel discrimen esse in eo qđ nihilominus agit. sicut interpretative dicit consentire in in adulterium qui vult cōmisceri ei quam credit suā esse: sed deberet aduertere: ꝛ inquirendo deprehendere esse alienam Vere aūt dicitur se periculo exponere: qñ periculum estimās nihilominus vult: ꝛ est idē quod peccare contra dubium conscientie.

Pro huius clariori deductione aduerte q̄ cōtingit aliquē agendo id ad qđ tenetur/simul piculo se exponendo/mortaliter peccare. Qñq̄ vero consimiliter agendo ad qđ tenef̄ temere agere: q̄uis nō dubitet ꝛ periculo se non exponit saltem vere. Aliquādo aūt: ꝛ simul periculo se exponere ꝛ rē prohibitam agere. Exemplum primi. Si dubiter an reddere debitū in die festo sit mortale pctm̄: ꝛ nihilominus reddit: eque peccat mortaliter: ac si ꝓtra conscientiam redderet: ꝛ tm̄ facit id ad qđ tenef̄. Exemplum secundi. Si quis ante examē debitū: ꝛ diligentem ac exactā discussionē: sciēs excellentissimos doctores ꝛ fere oēs tenere: q̄ stāte ꝑbabili dubio an sit aliena: tenef̄ debitū reddere: q̄uis exigere non valeat ꝑpter. c. Dñs. de secun. nup. ꝛ c. inquisitioni. de sencōmu. ꝛ c. ca. quid culpaf̄. xxiij. q. s. Et hoc esm̄ nequeat ad dubitandum aut assentiendū: si dubitans ꝑbabiliter an sit aliena q̄ ab eo debitū exigit/negat. debitū: grauissime ꝑ temeritatem peccat. Oportet esm̄ discentē credere donec melius sentiat primo posteriozꝝ. ꝛ. vj. Ethicoꝝ dz. Itaq̄ non minus inherendum est expertis ꝛ senioribꝰ: vel prudentium opinionibus atq̄ sentētijs sine demōstratiōe: q̄ demōstrationibus ipsis: vult esm̄ oculū per experientiā habētes principia discernūt. q̄ tm̄ hoc casu nō teneaf̄ reddere: immo obligef̄ nō reddere: puto me satis demonstrasse in. q. quodlibetica. An ad mādatū superioris ꝛ c. ꝛ solui argumenta in ꝓtrariū. Exēplū tertij: vt si dubitas ꝑbabiliter de seruitute vxoris ꝛ ꝑpter cōtrariam sententiā doctoꝝ adductis in dubitationem nihilomin⁹ reddat debitum. de quo etiā eodē quolibeto sufficienter dixi. ¶Ex his ptz: q̄ licet aliqñ temere agat quis adherēdo opinioni minus periti doctoris: aut minus ꝑbate vite: aliis doctoribus reiectis: nō tm̄ propzie ꝛ pe tunc exponit se periculo aut amat periculum: q̄uis interdū interpretatiue qñ. s. disparitas talis est ac tanta: q̄ merito deberet aliis credere: vel propter eorum auctoritatem ad minus de facti honestate/ꝛ an liceat dubitare.

Ad ratiōes ante oppositum. Ad primam respondeo: q̄ opinio doctorum non facit periculum a parte re: sed solum quo ad existimationē. ergo vbi tales circūstantie se offerunt: q̄ nec ducitur in dubitationem neq̄ tenetur. non amat periculum nec vere interpretatiue. Secus si propter eorum auctoritatem moueretur ad dubitādum: aut forte deberet moueri. Ad confirmationem dico vt ex dictis patet. Aliud est per temeritatem aut pcululationē excedere. Aliud exponere se discrimini vl amare pe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

riculum ¶ Ad se cūdum principale nego assumptū: immo experientia contrarium docet: q interdum homines maiorum auctoritate aut opinione nullo modo mouentur ad assentiendum aut dubitandū ¶ Et si dicas: saltem tūc per temeritatem interpretatiue amāt piculum: ergo perinde vt nihil refert ad quātitatem culpe vtrū ipsemet dubitent vel nō ¶ Et cōfirmat qz nihil magis grauare pōt culpam q̄ ꝓtem ptus: sed iste qui prudētum z doctoꝝ opinione non aduertit videt magis ꝓtemnere q̄ ille qui saltem audit: licet fm eā āgere nōvult: vt in simili Aug. deducit de eo qui in remotis agēs etiā non dignatur literas a dño sibi missas legere. ¶ Respondeo ad primū Nego cōsequentiam. Et ratio est: qz sicut incōtinentia p̄ preuolationem min⁹ turpitudinis habet: q̄ incōtinētia per infirmitatem vel mollitiam vij. Ethicoꝝ. vbi tū mutatur sentētia vel saltem nō manet in passiōe idē iudiciū qđ pzius: z ita deterius est z turpius agere cū dubitat: q̄ si oīno non dubitet. ¶ Ad cōfirmationē dico: q licet sit maior cōtemptus hominū nō tū diuini mandati: qz nō mouetur vt assentiat vel dubitet eos recte sentire de mādatis dei. vnde sicut maior est cōtemptus quando sciens aut credens male agit: ita z cum dubitat. Jam esī extra nomen z meritū viri se ponūt z mulierꝝ numero aggregantur. puer. xxj. Omnis via viri recta videtur sibi appendit autem coꝛda dominus. zc.

Uia in premissis de dubio sepe est allegatū exēplū doctoꝝ de pluralitate p̄bendarum seu beneficioꝝ: opoꝛtunū est discutere. An pluralis in p̄bēdis teneaf alterius earū fructus tāq̄ iniustus possessoꝛ restituere. ¶ Pro cuius decisione ante oīa inquirere opoꝛtet. An licet alicui habere plures p̄bendas; z an quisq̄ teneaf vnica stare cōtentus. ¶ Et primo inducā media quibus ꝓbare videtur q nulli liceat plures hr̄e. ¶ Primo sic. Omne bñficium daf ꝓpter officiū vt ꝓpter causam finalē sed regulariter nemo pōt officiū ipsum duplare: ergo nec pōt in beneficijs pluralis exīstere. Maior patet de rescriptis. c. fi. lib. vj. Et numeri. xviij. Filijs Leui dedi omnes decimas in possessionem p̄ ministerio quo seruiunt mihi in tabernaculo federis z in fine eiusdē. c. Si p̄clara z meliora q̄q̄ ex decimis obtuleritis reputabitur vobis quasi de area z toꝛcular dederitis p̄mitias: z comedetis eas in oībus locis vestris tā vos q̄ familie vestre: qz p̄ciū est p̄ ministerio quo seruitis in tabernaculo testimonij z̄c. sed idem est de p̄bendis aliorū obuentuū. ergo omnes p̄bēde vel bñficia sunt ꝓpter ministeria seu officia. ¶ Et ꝓfirmatur: qz in iustitia cōmutatiua oportet esse equalitatem dati ad acceptum: alioquin per excessum vnius comparatiōe alioꝝ cōstitueretur iniustitia: vt patet. v. Ethico. ergo nisi fuerit equalitas dati seruitij ad ꝓceptos fructus bñficij. fit iniustitia. Sz in qualibet iniustitia qui plus habet tenetur refundere quousq̄ habeaf equalitas: ergo quicūq̄ plura bñficia obtinet tenef ad minus alteri⁹ fruct⁹ restituere. ¶ Secundo ad idem auctoritatibus sanctoꝝ. Et primo quia dicit Chrisostomus. Quod tenebꝛe erubuerūt: lumē erubescat: quod figure nō fuit cōcessum rei veꝛ illicitū: figure autem nō fuit cōcessum q̄ inter leuitas qui capiebat in Bethleem caperet in Jerusalem quomō cum pfectiores esse debeam⁹/ qui capit in tyro modo capit in damasco: Et Bernardus. Qui nō vnus: sed plures est in bñficijs: nō vnus sed plures erit in supplicijs. ¶ Tertio auctoꝛitatibus sacroꝝ conciliorum z summoꝝ pontificū vnde septima ſy nodus vetuit. Re in antea dꝫs commeretur in duabus ecclesijs. Dat causam negociatiōis esī hoc est z turpis lucri ꝓpriū cōmodū z ab ecclesie cōsuetudine penitus alienum. Audiuimus a saluatoꝛe. Nemo potest duob⁹ dominis z̄c. z illud apostoli. Unusquisq̄ in ea vocatiōe qua vocatus est maneat. Maxime ad Corinth. vij. Et ne quis de tenuitate ꝓpriū eius beneficij qđ acceptauit q̄rulef: inducit illud apli. Ad ea esī que mihi opus erāt z his qui mecū sunt: manus iste ministrauerūt. act. xx. z. xxj. q. j. clericus. vbi gl. Imputet sibi si paꝛum acceptauit. z Greg. Singula ecclesiastici iuris officia singulis quibusq̄ ꝑsonis singulatim cōmitti iubemus z infra. Neq̄ quantūlibet exercitate vni persone vno tpe duo officia cōmittantur. probans hoc. Ut sicut indecoꝝ est in coꝛpoꝛe humano q̄ vnū membꝛum alteri⁹ fungatur officio: ita nimiru noxium simulq̄ turpissimum est: si singula rerū ministeria ꝑsonis rotidē nō fuerint distributa. lxxxix. dist. singula xx. dist. c. Sanctoꝝ canonum. ꝓhibetur quis intitulari ad diuersas ecclesias: immo q̄ nec dꝫs p̄bendatus esse possit in diuersis ecclesijs dispensatione episcopi: q̄ q̄ in curis illud adhuc sibi pmitteretur. ¶ Quarto: quia ꝓpter cōtrarietatem opinionum inter doctoꝛes magnos immo maioꝛes iurꝫ canonici z sacre theologie: nemo videtur sine temeritate posse non moueri ad dubitandū: sed obligamur cum possumus: certum eligere z dimittere incertū. Alias nos exponētes discrimini peccati eo ipso peccaremus: vt supra pluries deduxi ergo.

Ad oppositum arguo: quia quod

periculū inducit: nō est ab eccl'ia sustinendū. Nō esī grādis differētia ē letū iferas vel admittas. lxxxiij. dist. in ꝓncipio. Et erroꝛ cui nō resistif approbaf ea. dist. erroꝛ. cū suis ꝓcordātijs. Sed eccl'ia sustinet q̄ cōiter clerici habeant duas p̄bendas seu plura bñficia q̄ est sine periculo. Preterea. ca. gra. de rescript. lib. vj. ꝺ: Impetrans gram de aliquo bñficio: lz nō exprimat aliud bñficium quod sibi absenti z ignoꝛanti per epi'copū fuerit collatum: vtrūq̄ potest retinere: nisi talia fuerint q de iure simul haberi non possint: z tunc daf ei optio z̄c. ergo non est vetitū de iure z̄c. Sed vt post Hostiē. notat ibi glo licet habere plures p̄bendas vel alia simplicia beneficia.

In hac questione primo videndū

est. An iure humano sit vetita seu ꝓhibita oīs pluralitas bñficioꝝ. ¶ Secūdo. An cessante prohibitione humani iuris vel per contrariam consuetudinem constitutionem vel dispēsationem circa certam ꝑsonā licet homini in beneficijs esse pluralem. ¶ Quo ad primum. Fuit opinio Jo. in glo. c. sanctoꝝ. vij dist. z. lxxxix. dis. singula. z. xxj. q. j. cleric⁹ q̄ omnis pluralitas bñficioꝝ qualiacūq̄ sint ipso iure, interdicta est. Nisi in casibus specialiter a iure exceptis: quos notat. xxj. q. j. in summa. Et fūt fer. ¶ Primꝰ cum ecclesie sunt tenues. x. q̄st. iij. Unio. de eta. equali. eam te. ¶ Secundus. Si vna ecclesia dependet ab alia. dist. c. eam te. ¶ Tertius. Si vna intitulata et alia commendata fuerit. xxj. q̄st. j. qui plures.

¶ Quartus. Si ep̄us dispensat. ca. sanctoꝝ. vij. dist. ¶ Quintus. Quando est paucitas hominū extra ciuitatem. xxj. q. j. in fine. Idem dicit Hostien. si intra ciuitatem. Ex qua causa dicit in. ca. graue. de p̄ben. vni bono clerico cōferri posse omnia bñficia ciuitatis. qđ limitat Jo. de ligna. in cle. gratie de rescrip. nisi reperiant extranei habiles q̄ ibidē intitulentur. ¶ Sextus. Si ecclesia annexa fuerit p̄bende de p̄ben. c. extirpande. Hanc opinionem fouet glo. in. ca. literas. de p̄ben. Joan. de ligna: in tractatu quē edidit de pluralitate bñfi. dicit se ꝓcipere nō posse quo modo aliquis de iure cōmuni possit habere plura beneficia in titulum: nisi saltem in casibus a iure exceptis. Eius opinionem ad longū refert Panoꝛ. in. §. qui vero. c. extirpande. de p̄ben. Qui notabiliter ibi inter extremas opiniones via media incedēdo de iure quem posse pluralem esse in beneficijs que specialem residentiā non requirunt asserit: intellige vel ex ꝓsuetudine vel ex fundatione. Et iura cōtraria, p̄cedere de ijs que residentiam requirunt. Determinās autem an consuetudo soluere possit obligationē residendi in loco beneficij. dicit q̄ non in curatis quia esset onerosa ecclesijs: z ita irrationabilis iuxta. c. j. de cōsue. Secus in simplicibus dum alias nō graue tur per absentias ecclesia. Bea. Thomas. quodlib. ix. art. xv. pmisso q̄ defensio hec sit iuris pe. relinquēda: an videlicet per cōtrariā ꝓsuetudinem sit iurib⁹ antiquis derogatum vel nō: ꝓpter. c. Cum iamdudum. de p̄ben. hoc tamen dicit probabile videri: q̄ iuribus antiquis inquantum ius naturale cōtinēt: derogari nō potest per contrariam consuetudinem: vtpote irrationabilē. Quantū ꝙ ad hoc quod solū de iure positiuo cōtinent. possunt esse abrogata: p̄cipue si simulantes hanc contrariā ꝓsuetudinem: in quoꝝ potestate est ius positiuum mutare: intendunt per hanc dissimulationē antiqua iura mutare. ¶ Ego planius dico. q̄ iuri antiquo derogatum est per consuetudinem sed nequaq̄ abrogatum. quarus differētiam vide in. l. Derogatur. ff. de verb. signi. et notat glo. iij. dist. in. §. leges. c. in istis tempoꝛalib⁹. Derogatum dico p̄ tāto q̄ ex causa sufficiēti liceat homini pluralē esse in simplicib⁹ bñficijs: vbi alias hoc sine dispēsatiōe nō licꝛet. Sed vbicūq̄ in foꝛo cōsciētie nō liberaret eū dispēsatio min⁹ tutū redderе poterit cōsuetudo. Ops q̄ scīm discutere an vcꝫ sublata prohibitiōe positiui iuris per ꝓstitutionem cōtrariā: seu reuocationem cōsuetudinem vel dispēsationem liceat homini pluralem esse in beneficijs.

Pro cuius decisione pono hanc cō

clusionem. Cuilibet seruitoꝛi ecclesie lz p̄ rata z p̄ portione seruitij competens stipendium vite sumere sed non immoderatum. ¶ Secūda pars cōclusionis patet ex se: qz immoderatio dicit excessum modi seu medij: quod virt⁹ requirit. Etiam patet hoc: qz fm Hieronymum. Esaie. iij. Raptoꝛes sunt qui dū metunt tempoꝛalia: non seminant spiritualia: ergo a ꝓportione vbi non sufficienter seminant spiritualia proportionabiliter ad stipendium in parte q̄ q̄ non quo ad totum raptoꝛes sunt. Item Bernardus ad Theobaldum comitem z in epistola. cclxix. Honores z dignitates ecclesiasticas nō ignoꝛo deberi ex ijs qui digne eas fm deū administrare velint z possint. Porro eas acquiri paruulo vestro meis z vris precibus: nec vobis iustū: nec mihi tutum esse noverit. Neq̄ cuiq̄ vel adulto plures habere in diuersis ecclesijs lz nisi dispensatoꝛie quidē ob magnā ecclesie necessitatem vel p̄sonaꝝ vtilitatem. z infra Guillelmo nostro bene cupio per omnia: sed ante omnia deū Hinc est q̄ contra deū nolo aliquid habeat ne nō habeat deū z̄c. ergo opz seruitū ꝓportionabile esse honoꝛi z stipendio suscepto. z Origē. sup Exodum c. xxviij. de ministris ecclesie. Ad hoc (inquit) solū debēt sumere carnalia: qz ministrāt spiritualia: sic esī de⁹ ordinauit: vt qui altario seruiūt: de altario z̄c. z infra. Necesse est vt qui ad maioꝛē gradū ꝓmouendi sunt maioꝛi industria ad legem dei se applicēt. q̄ esī nemini liceat immoderatum requirere vel etiam oblatum suscipere: aperte asserit Amb. tractās illū Apost. j. ad Corin. v. Qui bñ p̄sunt p̄sbyteri dupli honoꝛe digni habeātur: maxime q̄ laboꝛant in verbo z doctrina. Boni dispensatoꝛes ac fideles inquit non solū honoꝛe sublimi debent digni iudicari: sed z terreno: vt non cōtristentur indigentia sumptuū sed magis gaudeāt fide sua z doctrina. Justātioꝛ enim fit: si nō humiliek inopia z crescit in illo auctoꝛitas cū videt feetiā in p̄senti laboꝛis sui fructū pcipere. Non vt abūdet sed vt nō desit. Et tractans ꝓbationem apostoli: vꝫ. Dicit esī scriptura. Nō infrenabis bouē triturantē: dign⁹ est esī operius z̄c. dixit Tanta merces debet esse euangelizanti regnum dei qua neq̄ ꝓtristek neq̄ extollak. Etiam sicut naturaliter inustū est coaceruare vltra necessitatē victus z paꝛtatis modū stipendia pauperū: vt si poꝛtiones diuersoꝝ lepꝛosaꝛioꝝ vel hospitalium occupet: non minus iniustum est de stipēdijs militantium ecclesie Unde si quis vltra status z seruitij ꝓportionē aliorum loca ꝓoccupare velit: quos aplus noꝛasse videk. Si dꝫs fidelis habet viduas sufficiēter subministret eis ne grauek ecclesia: z sufficit his q̄ vere vidue sunt j. ad Timo. v. Quid esī magis ecclesiā dei a pfectu impedit grauat z lacerat: q̄ sibi vni plurima acerua re: z aliorꝝ qui digne militare ecclesie possent poꝛtiones ꝓcipere: z multoꝝ alimēta nō suū vsum: fz abundantiā z forte suas delicias facere? vñ Hieron. Tibi o sacerdos pmittitur de altari viuere nō luxuriari. xliij. dist. in ꝓncipio. z Bernar. Cōceditur tibi si altario seruias vt de altario viuas: non tū vt emas frena deargētata grisea variaq̄ pellicea: quicqđ ꝓter necessarium victum z vestitum de altario retines tuum nō est: rapina est: sacrilegium est. Quis noxiū esse dubitet in tāta necessitate ecclesie quādo totus fere mūdus superstitiōibus/ hereſibus z criminib⁹ (quia nemo occurrit: nemo resistit) obꝛuit z dilaniatur z scinditur: ea inq̄ tempestate: quo inhabiles et idonei atq̄ volentes essent ad resistendum: penuria z egestate ꝓhibentur: cū stipendia ipsis debita occupamus z ambimus: vt iuste atq̄ nimis vere dicat Hiero. Nūc ex quo in ecclesijs sicut in Rom. imperij creuit auaritia: perijt lex de sacerdote: et visio de ꝓpheta. z infra. Mendicat infelix in platea cleric⁹ z setuili operi mācipatus publicā a quolibet possit eleemosynam. z̄c. xciij. dist. Diaconi. Patet ergo q̄ nulli licet vltra seruitij: atq̄ militie impē se dignitatem z ꝓportionem stipēdia sumere: minus certe de ecclesie publico q̄ forensi z mundano: cum sit cōtra iustitiam distributiua que in ꝓpoꝛtione geometrica consistit: vt dicitur. v. Ethico.

Primā partē conclusionis probo

ex intentiōe apli. j. ad Corin. ix. qz scriptū est Deut. xxv. Nō alligabis os boui triturāti qđ cū de bob⁹

Universidad de Deusto
Biblio

nō sit cura deo: propter nos scriptū esse dicit: quī debet in spe qui arat arare: ⁊ qui triturat in spe fructꝰ pcipiendi. ⁊ .j. ad Timotheum v. Qui bene presunt pbyteri duplici honore digni habeant. quod duplici testimonio ibidē pbat. Quia dicit scriptura nō alligabis os ⁊c. Et dignus est operari⁹ mercede sua.

Sed dubiū videtur: quod stipendiū competēs ⁊ moderatū cēseri debeat. An qō sufficit homini soli: an etiam includi debeāt domestici ⁊ familiares seu cognati. Respōdeo. de hoc tradi non pōt regula vniuersalis q̄ cuiuslibet pticularis casus sufficiēter determinet veritatē quemadmodum nec qz tum de cibo sit moderatū pabulum p vnuscuiusqz sustentatione. Sed hoc certū est immoderate cumulant ⁊ perdite ꝓtra rationis ⁊ modi debitum qū vltra qz sustentatiōi mediocri ⁊ executioni ministerij pſunt/ acceruant: tūc em̄ boni rationē amittūt. vñ Philosophꝰ. vij. Politicoꝝ. c j. Et terna bona sunt vt instrumentū quoddā. Omne aūt vtile tale est: vt excessus noceat habēti vel certe nō prosit. At bona qz to magis excedūt: magis vtilia/ si non solum honesti: sed vtilis eis rationem tribuere velis. De vulgo autem illiberali ⁊ hoibus pdite viuētibus verum est q virtutis satis habere se putāt qz tulūcūqz habeāt: diuitiaꝝ vero atqz pecuniaꝝ potentieqz ⁊ fame ⁊ huiusmodi omniū in infinitū excessum sequunt. Quando ergo solicitudine nimia a diuinis ministeris auocant: certum est immoderata sunt: quia finem ꝓpter quem dantur impediūt. Hinc solet allegari q philosophum nō oportet dominum esse terre ⁊ maris: sed sufficit ei: q famulū habeat: qui oleū subministret. quotatur. vij. Politicoꝝ: Sed in forma nō reperio: sed aliquid sentētie illi vicinum in .j.c. Mediocris sustētatio p gradꝰ qualitate: ⁊ exigentia psone magis determinari habet prudentia qz in gñe arte diffinuri. Immoderantiā ex Hieronymo ppēdere potes. Ecclesie pncipes qui inter epulas atqz lasciuiā pudicitiā putāt se seruare: prophēticus sermo describit: q ejiciēdi sunt de spatiosis domibus: lautisqz ꝓuiuijs et multo labore epulis cōquisitis. et si vis scire quo ejiciēdi sunt: cuāgeliū nō tacuit: addēs In tenebras exteriores. xxv. dist. ecclesie pncipes. q autem gradus attēdi debeat: qz tum. s. vtilitatis ecclesie vniuersali afferre pōt: ptz ex consilio basilien. sessione habita. ix. calendas Februarij anno. m. cccc xxviij. Cōstituto em̄ ⁊ puiso q in oibus cathedralibꝰ ⁊ collegiatis ecclesijs: tertia pars pbendarum conferri debeat graduatis: p rigorē examinis pmotis: decreuit eū qui ex residentia in vno diuinis interessendo: ⁊ in absentia alterius vel aliox beneficiorū habet ducentos florenos camere: aut duas cathedrales pbēdas nullatenꝰ illa debere in illa tertia parte includi vbi concedere videt graduatis ad minus ducētos ducatos auri in beneficijs propter vtilitatē quam suo ministerio ecclesie vniuersali afferūt. Quod certum est immoderatū stipēdium foret p simplici aliquo idiota: ⁊ qui pterqz canēdo in nullo fere seruit ecclesie. Quod de familia tangit vt cibus non voluptati seruire debet: sed corporis necessitati: quotiēs enim in cibo aut potu quis plus accipit qz necesse sit (inquit Augustinꝰ) ad minuta peccata nouerit ptinere. xxv dist. Unum oratiū. Ş. criminis appellatiōe. ita familiā tibi necessariā: vt ministeriū gradus tui digne valeas implere: de bonis ecclesie potes sustentare: qō amplius est: a malo est: qō necessitati nō seruit/ supbie cedit aut vanitati. De cognatis: non potes ꝓptera de beneficijs plura cumulare: quemadmodum nec vt largas eleemosynas p tuo arbitrio tribuas idoneorū ministrorū loca tibi licet occupare de bonis nāqz ecclesie iz cognatis subsidiū necessitatis impende re: nō diuites facere. causam em̄ pstat natura nō gratia. lxxvj dist. Et est pbāda ¶ Sed qz summus pōtifex plenā ⁊ liberā dispositionē habet oim̄ bñficiorū ꝓpter plenitudinē potestatis: vt est text. in Clem. vt lite. penden. nihil inno. vbi in suo. p. notabili post pau. notat Lardi. q papa sine causa pōt beneficium suū vni auferre ⁊ alteri tradere. Itē Hostiē. in sumtitu. de prescrip. Ş. que exiguntur. ⁊ glo. ix. q. iij. per principalem. Videbitur fortasse q omnis dispensatio apostolica super pluralitate beneficioꝝ tutū faciat hominem ⁊ securum in foro conscientie.

Ideo pro veritatis decisiōe hanc pono cōclusionē scdam. Dispēsatus p papā ad plura beneficia si subest ecclesie necessitas: vel cōmunis vtilitas tutus est: si non apud ecclesiā militātem habet exceptionem apud deū aūt nequaqz verā excusationē. Hanc cōclusionem pbo apta sentētia Ber. de cōsideratione ad Euge. lib. iij. c. vj. deducentis: pape illicitū esse/ vt sic episcopos ab obedientia archiepi: monasteria ⁊ capitula ab obedientia episcopi eximat. Spūalis inquit) hō qui omnia dijudicat ⁊ ipse a nemine iudicat omne opus suum terna quadā cōsideratione pueniet. Primū quidem an liceat: deinde an deceat: postremo an ⁊ expediat. Nā ⁊ si cōstetiū Christiana vtiqz philosophia nō decere nisi quod liceat non expedire nisi quod decet ⁊ iz non ꝓtinuo tū oīne qō licet ⁊ decere ⁊ expedire ꝓfs erit. Age aptemus si possum⁹ tria ista operi huic. At quō nō indecēs tibi volūtate p legē vti ⁊ qz nō est ad quē appelleris potestatē exercere: negligere rationem. Tu ne maior domino tuo: qui ait. Nō veni facere volūtatē meā: Holo aūt ꝓtendas mihi fructus emācipatiōis ipsius: nullus est em̄ mihi: q inde episcopi insolētiores: monachi etiā dissolutiores fiunt: qd q ⁊ pauperiores inspice diligētius taliū ybiqz libertoꝝ facultates ⁊ vitas: si nō pudenda admonendū tenuitas ijs: ⁊ in illis seculatitas inuenit: matris noxie libertatis gemina soboles. Hec ille. ⁊ infra sibi obijciēs. Quid inquis phibe dispensare nō: sed dissipare. Nō sum tā rudis vt ignorē vos positos dispēsatores: fz in edificationē non in destructionē. Deniqz queritur inter dispensatores: vt fidelis qs inueniat vbi necessitas vrget ercusabilis dispēsatio est: vbi vtilitas p uocat: dispēsatio laudabilis est. vtilitatis dico cōis nō ppria. Nā cum nihil horū est: nō plane fidelis dispēsatio est: sed crudelis dissipatio. Itē secū. ad Corinth. xiij. Nō possumus aliquid aduersus veritatē: sed p veritate. et infra. Idco em̄ hec absens scribo: vt nō durius agā em̄ potestatē quā mihi deus dedit in edificationē: nō in destructionē. Sz plus positiui et minus iustitie naturalis est in tali subordinatiōe huius ad illū/ vel alterū qz de ꝓportione stipendij dati de publico: ad ꝓportionem seruitij ⁊ vtilitatis impense publico seu cōi: ergo nisi necessitas vrget: aut suaserit vtilitas cōis: in hac pluralitate beneficiorū nō censebit dispensatio sed dissipatio: ⁊ q̄ hoiem nō tutet. Et iam ꝓclusio Bernar. videt gñalis maxime in his que nō sunt mere positiui iuris. Idem expresse ⁊ in terminis vult Bern. in epistola ad Theobaldū comitem: vt supra dixi. Etiā in epistola ad Robertū nepotē suū: q̄ de licentia sedis aplice transtulerat se ex ordine Cistercien. ad Cluniacen. q̄ qdem epla ꝓpter miraculum q in pluuia siue imbre seruata est pma in ordine haberi dz: dicit. Quid tibi frustra q̄s piam blandit de absolutiōe aplica cuius ꝓscientiam diuina tenet sentētia obligatā: Nemo inquiens manū mittens ad aratrū ⁊ respiciens retro ⁊c. ⁊ eum remittit ad ꝓscientiā suā: an se transtulerit ad arctius viuendū an indulgentiꝰ. Et ex hoc iudicat an retrosperexerit ⁊c. Et epla ad Adā monachum: q̄ est. vij. in ordine. Cōceperunt dolorē sed nō pepererūt iniquitatē: donec iniquus papa ꝓceptui pbuisset assensum. Hunqd ideo aut malū esse desijt: aut minorū est/ qz papa ꝓcessit? Quis vero malū esse neget assensum pbere malo? Dō tū summū pontificē nequaqz fecisse crediderim: nisi aut circūuentū mendacio aut importunitate victum ⁊ in solis medijs vult dispēsari posse nō in ijs q̄ pura bona sūt aut pura mala. Preceptis nāqz nequit obuiare hois phibitio: et diuini ac naturalis iuris phibitionibus nequit detrahere humana licentia: sed purū ⁊ scdm se malum est occupare stipendia publica vltra ꝓportionem seruitij/ et vtilitatis impense ergo. ⁊c. Idem lib. de dispēsatione ⁊ pcepto. Nouit fidelis seruus ⁊ prudens quem constituit dns super familiam suam: ibi tūs vsurpare dispensationem: vnde bonam possit habere recompensationem. hoc qppe queritur inter dispensatores vt fidelis quis inuenia. Et eadem fortasse fidelitas a subditis requiritur in obtemperando que a prepositis in dispensando. Et necessariū a volūtario separans in tria subdistinguit: videlicet instabile inuiolabile ⁊ incōmutabile. Stabile: quod ita necessariū est q non cuilibet homini mutare illud fas sit: nisi solis dispensatorib⁹ ministeriorū dei id est ꝓpositis. Quo genere dicit comprehendi canonica instituta: vbi sane qui hoc legit attendat: me non dicere ea posse vel ab istis leuiter pro volūtate mutari: sed ex ratiōe fideliter dispensari. Idco autem hāc mutationem ipsam taliter ⁊ a talibus recipere possunt qūs nō naturaliter: nec p se bona sunt. ⁊ infra. Quādiu ergo charitati militant immobiliter fixa sunt mutari quedā nō omnino nec ab ipsis quidem prepositis sine offensa possunt ⁊ infra. Tenent ergo firmā fixāqz immobilitatem: etiā apud platos que ex stabili necessario sunt: sed quatenus charitati deseruiunt. Hunqd autem hec sol⁹ sentio: vel hec solus ꝓtin⁹ dico: An non hoc papa Gelasius sensit: ait siquidē Ubi necessitas nō est: incōuertibilia maneāt sanctoꝝ patrū institūta. Leo quoqz papa. Ubi inqt necessitas non est: nullomodo violentur sanctorū patrum ꝓstituta. Et infert. Ubi ergo necessitas fuerit ad vtilitatē ecclesie qui potestatem habet ea dispenset: ex necessitate em̄ fit mutatio legis. Simil⁹ dicit Gratianus. xxv. q. .j. ca. Idco solus quomodo summus pontifex possit contra legem canonum alicui ꝓuilegia concedere: dicit finaliter q ea potest indulgere ꝓsiderata tamen ratiōis equitate: vt que mater iustitie est: in nullo videatur ab ea dissentire. Idem aūt videtur in dispensatione: saltem de qua nūc agimus. s. pluralitatis in beneficijs. Item glo. in c. Non est de vo. ⁊ vo. redemp. Si absqz causa in voto dispenset: exceptionem habet apud ecclesiam sed apud deum nō valebit allegatio: vbi iudicabitur eo reste/ quo iudice. ix. q. iij. aliorū. xj. q. iij. audi. facit glo. in c. Requiritis. .j. q. vij.

Contra ista instatur ꝓmo sic ad

pctm̄ pape ptinet si dispēset super pluralitate absqz cā sufficienti. q̄ dispensatus apud deū tutus est ꝓna ptz. Sic enim arguit Augustinus. ex verbo dñi in Hiue. xxx. de voto abstinentie p vxorem emisso: vbi statim vt audiuit tacuit: in alterū diem differens sententiam: ⁊ si post cōtradicit cum restitit portabit iniqtatem eius: qz lex dicit ad peccatū viri ptinet: infert vxorem esse a trāsgressione voti liberam. xxviij. q. v. maritū. ergo similiter in ꝓposito. ¶ Et ꝓfirmaf valde apparenter. Si dispensator eleemosynax: vtpote executor excesserit in distribuendo vni eleemosynas ⁊ nō alteri: eque vel magis egenti nihilomin⁹ q̄ eleemosynā accipit fit rex acceptax dns ⁊ non obligaf restituere. ergo similiter in dispensatiōe sup pluralitate bñficiox ⁊c. ¶ Preterea nisi sic/ papa nō haberet plenā ⁊ liberam dispositionem in bñficijs cōtra Cle. supra inductam. Item ꝓtra hoc quod dictum est: dispensationem solum valere ꝓpter necessitatem ecclesie/ vel vtilitatem cōmunem. Cōtra: ꝓter ecclesie necessitatem vel cōmunem vtilitatem etiā eudēs prerogatiua meritox est causa dispensandi .j. qō. vij. Tali cōiugio ⁊ in. ca. De multa. de ꝓben. dz q circa sublimes personas ⁊ literatas. q̄ matorib⁹ bñficijs sunt honorande: cū ratio postulauerit poterit p sedē aplicam dispensari. q̄ prerogatiua meritorum ⁊c. ¶ Respōdeo ad primū vt bñ dicit de Palu. xxxviij. dist. iij. q. iij. art. ij. Aliud est de irritatiōe: aliud de dispensatione. Irritatio em̄ nō requirit cām/ sed dispēsatio req̄rit. In casu argumēti fit irritatio. Itē ter. ille dicit virū portare iniqtatem mulieris: ⁊ ita eam liberā: secus cum papa vel episcopus sine causa sufficienti dispensat. Etiam licet ꝓna admitti posset ⁊ debeat iniure positiuo: qō etiā papa sine causa temerare nō licet: nequaqz tamen in ijs que sunt naturalis iuris vel diuini: que sicut nō cōstāt humana voluntate: ita nec sine causa a pte dispēsandi: quoquomodo possunt relaxari. In illis em̄ papa minime legibus solutus est: sed vt ceteri subiect⁹ reperif. xxv. q. .j. sunt quidam. ¶ Ad cōfirmationem. Si recipiēs sufficientem causam habeat tutus est: ⁊ alias nō: pone exemplum: si diues ab executore sumat relictum pauperibus: tunc em̄ contra iustitiam excederet nō tantum ꝓferens sed etiā recipiens: ⁊ obligatur restituere. Sic in ꝓposito. de hoc latius tetigi supra. in materia collatiōis beneficiox. ¶ Ad scdam ꝓfirmationem dico liberam ⁊ plenax dispositionē habet quo ad homines: quia de eius iudicio disceptari nō licet. xv. q. iij. Si quis suadente. sed deus seruat eum suo iudicio iudicandum. ix. q. iij. Aliorū. Sed vt in eo. ca. Alioꝝ: dicitur. habet necessario inquisitionis formidinē: iz eū deus suo seruauerit examini: qz nō habet apud illum reus de allegationis nitore subsidium: qū ipsorum factoꝝ vtitur eo teste quo iudice. Et certe textus illi⁹ Cle. solum ptendit ad summū pōtificem spectare plenam ⁊ liberam dispositionem beneficiox libertate opposita subiectioni ad ius humanum: pura canonicū. Ipse nāqz qz pnceps/ legib⁹ illius solutus est. l. Princeps. ff. de legi. Sed dei et nature legibus astringif: ⁊ eas seruare tenef/ non in dispensatione tantum beneficiorum. Sed in vita et opere. vnde dicit de Palu. xxxviij. dist. iij. q. iij ar. iij. in tertia cōclusione de causa dispēsatiōis agens q in positiuis sic volo/ sic iubeo: sit pro ratiōe voluntas: qz qō pncipi placuit: legis habet vigorem. ff. de cōsti. pn. ⁊ sicut lex qz dura ab oibus seruanda est xix. di. In memoriam cuius ꝓdicat Isidorus: qz lex

Universidad de Deusto
Biblio

erit quod ꝛ̃one cõstiterit. sed in his que sunt iuris dꝰ̃i secus: vt notatur in. c. Nõ est de vo. ⁊ vo. redẽp. ⁊ debẽt ꝓsiderari illa tria: an liceat/ decet/ ⁊ expedit. ca. Magne. eo. ti. reꝓhendens ꝓpterea Hostien. qui dicit papã sup pluralitate ꝓ libito posse dispẽsare. vñ dicit. Sicut epꝰ: qz nõ est supza ius positiuũ: nõ pt sup ijs que sunt iuris positiui: nisi ex causa legitima dispensare: ita nec papa sup pluralitate bñficiorũ: cum innitat iuri naturali et intentiõi fundatorũ qui potuerũt in traditione sui modũ ac legem imponere ꝓ quã plures ⁊ nõ pauciores deo seruirent. Et ꝙ piculosꝰ est hꝫ plures, ꝓbẽdas minus pingues ꝙ paucas pinguiores: qz ꝓiudicat pluribus melioribus: qui forte nec vnam habẽt. Subdit ꝙ debet esse talis causa: ꝙ melꝰ sit recedere a iure cõmuni/ ꝙ tenere: ⁊ nõ sufficit esse eque bonã alias erit dissipatio ⁊ non dispensatio: ⁊ peccat vterq; s. dispensans etiã papa: ⁊ dispẽsatꝰ si sciat. Pro quo allegat Hostien. in dispensatione super voto. Hoc dictum suũ limito nisi fiat in mere positiuis: qz tunc dispensans. qz male sua potestate vtitur peccat nõ dispensatus: qz positiui iuris vinculum per dispẽsationem est sublatũ: ⁊ nulla alia lege ad factũ illud tenebatur. Idem tenet Panor. in sua repetitione solẽni in c. Extirpande. de ꝓben. §. Qui vere. in. vj. q. ꝓtra Inno. in. c. Cũ ad monasterium de sta. monac. ⁊ c. Dudũ. ij. de elect. ita dicentẽ: ꝙ papa ꝓ libito potest in pluralitate curarum dispensare: quia eius est tollere cuius est concedere ⁊ de pape iudicio nemini licet disputare. xxij. q. iiij. Si quis ⁊ a nemine iudicatur. ix. q. iij. Aliorũ nisi in causa heresis. xl. dist. Si papa qz non peccdunt quo ad deum sed solum quo ad ecclesiam militantẽ. Nam ius scriptum fundatum est super cõmuni bono. iiij. dist. Erit autem lex. Hoc aũt priuata cõsuetudine huius vel illius nõ debet omitti. lxj. dist. Admirarer. de regu. licet. cum similibus. ⁊ apud papam nõ dꝫ esse acceptio personarũ. de iudi. c. Houit. quod eum sine causa: remittit vni ad qđ alios restringit. Et cõcludit finaliter: ꝙ is cum quo super pluralitate bñficiorũ etiã per papã vtilitate tñ priuata suadente dispensatur quo ad deum tutus minime existit.

Ad aliud de prerogatiua merito

rũ dico ꝙ nũq; est iusta causa dispensandi in statutis siue ꝓstitutionibꝰ cõibus: nisi cedat in cõmunẽ vtilitatem. Que cũ ad cõmune bonũ ꝓfixa sunt: ob priuatum commodum mutari non debent. xxv. q. j. que ad ꝓpetuam. Et plurimorũ: vnius vtilitati vel voluntati ꝓferenda est. vij. q. j. scias. Nec certe sufficit eminentia seu ꝓrogatiua meritorũ: nisi ad causam faciat illius in quo est dispensandũ. Nõ cũ statim vir bonꝰ bonus ciuis est. v. Ethic. ⁊ iij. Politicorũ. ꝙ aũt specialiter exprimit ea ratione factum credo vt sciat ꝙ ⁊ si de ꝓpinquo vtilitas nõ speret: ponit tñ ob persone dignitatem ⁊ c̃. quia expedit ecclesie colũnas fortes viros. s. ꝓbatos habere qui hereticis ⁊ alijs scientibus ecclesiam resistere possint. ¶ Ex his oĩbus patet ꝙ nec ꝑ dispẽsationem nec ꝙ sine dispẽsatione licet alicui immoderatũ stipendium de beneficijs suscipere: sed moderatum ex simplicibus sine dispensatione vel alijs cum dispensatione.

Ad rationes ante oppositum. Ad

primã nego ꝓsam: qz sicut deo et parentibꝰ quantũlibet tribuat minus est acceptor: ⁊ deficit ab equalẽti retributiõe: ita etiã cum dant tpalia ministrãtibꝰ spiritualia: cũ spũalia sine ꝓparatiõe tẽporalia excedãt quod notasse videt Apostolus. Si seminamꝰ (inquit) vobis spiritualia magnum est si vestra carnalia metamꝰ: quasi ironice dicat valde exigua ⁊ ipropportionabilis cõpensa est. Et ergo non opꝫ si seruitium duplari nõ possit ꝙ nec ꝑbenda. Intelligo inquantũ moderate sustentationi fuerit necessarium. ¶ Ad ꝓ firmationẽ dico ꝙ ꝓposito nõ sit ꝓmutatio: neq; attendit iustitia cõmutatiua q̃ equalitatẽ req̃rit dari ⁊ accepti: cũ spũalia omnia teneamur gratis ministrare. Matth. x. Gratis accepistis gratis date. Sed dat ministris altaris in stipitẽ vite: sicut militibus vel ciuitatũ magistratibꝰ: ⁊ in illa distributione de publico opz seruare ꝓportionem geometricã: ḣ. v. Ethicorũ dr equitas rõnis: de quo vide lib. iiij. Politi. c. xxiiij. vt. s. scdm dignitatẽ vite plus vel minus alicui def ꝓ illo est aperta sentẽtia Hiero. in. c. indices. j. q. j. ⁊ Aug. tractãtis illud Mat. vj. Cũ facis eleemosynã nesciat sinistra qđ faciat dextera. ¶ Ad scdm principale. Joan. Chrysosto. ꝓcedit ꝙ non vltra moderatã sustentationem. Et Ber. Qui nõ vnꝰ supple: extra exigentiam moderate sustentatiõis ꝓ qualitate gradus ꝓsone ⁊ ministerij qđ impedit ⁊c. ⁊ hoc scdm ꝓsuetudinẽ religiõis seu hoim inter quos viuit. xlj. di. Clericꝰ. ⁊ sumit ex ꝓsilio Carthag. iiij. ¶ Ad tertiũ dico. ꝙ illa ꝓcedunt vbi ecclesie necessitas vel vtilitas nõ exposcit. vt pz ex ratione seu causa ad quã se referunt. Et ꝙ ad limites rõnis restringi debeat ⁊ possit: ptz ex. l. cũ pater §. Dulcissimis. ff. de lega. ij. vbi ꝑ tenorem verborꝫ ad limites cause sit restrictio. Et iã in. d. ca. clericꝰ. fit exceptio de villis ꝓpter paucitatẽ hoim quo satis intelligi dat alijs necessitatibus vel vtilitatibus idẽ fieri posse. Nõ tñ absq; dispẽsatione: ni in simplicibꝰ ⁊ alijs vbi ius exprimit tñ: semp tñ requirit: ꝙ digne et sufficienter vtriq; deseruiat: vt ptz ex verbis Greg. dic. c. Singula. vij. dist. ¶ Ad quartum respondeo: ꝙ vtriq; ꝫ post debitam discussionem ꝓpter cõtrarietatem opinionum non moueri dum quis per se intelligit: aut alij adheret qui nosc̃itur recte posse dicere ⁊ velle.

Alia supza determinatũ est quõ ex pluralitate bñficiorũ/ qs obligeꝫ restituere ⁊ peccet: incidit qõ. Unis q̃ primonio seu sclariꝰ bonis abundat/ licite possit vel vnum bñficiũ aut ꝑbendã suscipe. Et videꝫ ꝙ non. Primo auctoritate Hiero. Clericos illos ꝓuenit ecclie stipẽdijs sustẽtari q̃bus parẽtum ⁊ amicorũ nulla suffraganꝫ stipẽdia. Qui aũt bonis parentũ ⁊ opibus sustentari pñt si qđ pauper est accipiũt/ sacrilegiũ ꝓfecto ĩcurrũt ⁊ ꝓmittunt: ⁊ ꝙ abusionẽ taliũ: iudiciũ sibi mãducãt ⁊ bibũt. xxj. q. j. c. fi. ergo non licet ei bñficiũ suscipe quo ⁊c. Et ne qs credat Hierony. loq̃ de bonis specialiter vsibꝰ pauperũ deputãs: aduertat qđ in princ. ꝓmittat. Quicqđ habẽt clerici pauperũ est. Ideo domus illorũ oĩbꝰ debẽt esse cões: susceptioni peregrinorũ ⁊ hospitũ inuigilare debent: ⁊ de decimis et oblationibꝰ cenobijs ⁊ xenodochijs qualẽ voluerit ⁊ potuerint sustẽtationẽ ipẽdere. ¶ Preterea scdo Esse videꝫ hoc determinasse beatus Prosper li. de vita cõtẽpla. Illi q̃ sua possidẽtes dari sibi aliqđ volũt nõ sine grãdi pctõ suo (vñ paup victurꝰ erat) accipiũt. De clericis qdẽ dicit spũsctus Ozee. iiij. Peccata ppli mei comedẽt. Sed sicut nihil habentes non pctã: sed alimenta q̃bus indigere videnꝫ accipiũt: ita possessores non alimenta quibꝰ abundant sed aliena peccata suscipiunt. j. q. ij. Pastor. ¶ Preterea tertio. Nõ ꝫ vidue vt viuat de bonis ecclie: nisi que aliunde non habet vnde sustentetur: ergo nec sufficiens pr̃imoniũ habenti: ꝫ suscipere bñficiũ ecclesie. ꝓ ña videꝫ tenere a paritate rationis. ⁊ antecedens patet per apostolum. j. ad Thimo. v. viduas (inquit) honora q̃ vere vidue sunt. q. d. nõ alias. Vere aũt vidue vt Hierony. in glo. exponit dicuntur. que omniũ suorꝫ auxilio destitute sunt: ⁊ que manibus suis laborare non possunt: quas paupertas debilitat easq; ꝓficit: quibꝰ deus spes est: ⁊ oĕ opus oratio. Pro eodem videtur Apostolus. j. ad Timo v. Si qs fidelis hz viduas subministret illis ne grauetur ecclesia sed sufficiat ijs que vere vidue sunt. Ex quo datur intelligi adolescentulas viduas: exceptis ijs quas excusat infirmitas: vel suo laborari vel liberorꝫ ac ppin: quorꝫ ministerio delegari: nõ recipiẽdas. Itẽ. j. q. ij. c. Viduas. dicit. Que aũt vere vidue non sunt. i. que suis vel parentum opibus sustẽtari possunt nõ recipiantur: vt ecclesia sufficiat ijs que vere vidue sunt. ¶ Preterea quarto. Deus ordinauit ijs de altario viuere q̃bus aliunde nõ suppetit: vñ viuãt: ergo ⁊c. Ans ꝓbatur: quia cum oĩa tẽporalia sint a deo nobis collata in stipendiũ vite ⁊ quo ad excrescentiam nostre dispensationi credita potius q̃ donata: nõ ab abũdantiam nostrã: vt vult Amb sermone. xxxij. videtur illicitum sufficienter ditatis ad stipẽdium laboris a deo extorquere. Item ẽm Hierony. de altario tibi viuere licet o sacerdos nõ luxuriari. xliij. di stin. in prin. Sed qui non necessaria capit: luxuriari videtur ⁊ suam abundantiam facere: ergo.

Ad oppositũ videtur primo aper

ta sentẽtia apost. j. ad Corinth. ix. Quis militat suis stipẽdijs vnq̃ꝫ? Quis plantat vineã: ⁊ de fructu eius nõ edit? Quis pascit gregẽ ⁊ de lacte eius nõ manducat? Et deducit iam olim lege fuisse ꝓceptũ. Non alligabis os boui triturãti. Deut. xxv. ⁊ infra. Dñs ordinauit ijs qui euangelium annunciãt: de euangelio ⁊ viuere: ergo habens sufficiens patrimoniũ: potest nihilominus si altari seruit ꝓsueta stipẽdia capere: alias cogeret suis stipẽdijs militare. ¶ Et cõfirmatur: qz clericis ꝓstitutũ est viuere de patrimonio Jesu Christi: cuius obsequio deputanꝫ de ꝑbẽ. Cũ ẽm apostolum quod ibi ꝓbatur: qz qui altari seruit de altari viuere debet: ⁊ quia onus eligitur non dꝫ repelli a mercede. Et patet a nominis interꝓtatione: quia dicũtur clerici a cleros: quod est sors vel hereditas: qz in sui ordinatione assumũtur: vel assequũtur hereditatem domini: ⁊ cum ꝓpheta psallere possint dominus pars hereditatis mee. ⁊ c̃. ergo. ¶ Preterea secundo ad ecclesiastica beneficia non vitiatur ex hoc gratia ꝙ impetrãs patrimoniũ tacuit: vt est communis sentẽtia doctorum. c. Postulastis. de rescrip. vitiata aũt suppressio quantũcũq; modici bñficij: aut ecclesiastici officij saltem ꝓpetui vt est tex. in c. Si motu ꝓprio de ꝑben. lib. vj. ergo videtur ꝙ habenti sufficiens pr̃imoniũ liceat ⁊ c̃. ¶ Et cõfirmat: qz si nõ liceret cũ patrimonio sufficiẽti seruare bñficia: beneficiati essent inhabiles ad succedendum: aut ad dona amplissima suscipiẽda retentis bñficijs contra oĩa iura q̃ talia disponũt in ecclesie bonis connumeranda nõ esse: sed de illis per clericos pro suo arbitrio disponi posse: vt. c. Quicũq; xij. q. iij. cũ simili bus. Etiã si dãnum sua culpa vel negligẽtia rebꝰ ecclesie fuerit illatũ: de ꝓprijs deberet resarciri. xij. q. iiij. c. Quicũq;. qđ scriptũ est de ꝓsilio Szacharensi vbi etiã disponit eũdẽ posse ex bonis ecclesie repetere q̃tum de ꝓprijs ꝓ vtilitatibꝰ ecclie expenderit.

Pro responsione est aduertendũ

ꝙ in hoc articulo varia fuit opinio doctorũ. Dixerũt quidam simpliciter esse licitũ: ⁊ argumenta ex canonũ auctoritate quadrupliciter excluserũt: vel ꝙ loquunt de consilio ⁊ exhortatione: nõ aũt peccat qui ꝓtra ꝓsiliũ vtitur iure suo. Alij ꝙ est ꝓceptũ sed intelligit de ijs qui ratiõe diuitiarũ patrimonialium supbiunt ⁊ vagant. Tertij ꝙ loquunt de vsurpantibus sibi quartũ decimarum pauperibꝰ assignatum. Quarti: ꝙ loquunt in casu dũ ecclesia nõ sufficit oĩbus: tũc cũm potius ecclesie deberẽt de suis subuenire. lxxxvj. dist. paisce ⁊ de censi. licet. Hec Joã. And. c. Postulastis. de rescri. Easdẽ fere opiniones refert gl. iij. c. Clericos. j. q ij. adijciens ꝙ nõ licet aĩo thesaurizãdi. qđ Hostien. ꝓfirmat. dic. c. postulastis. si sibi nõ credit auctoritate Hierony. ⁊ Prosperi. Itẽ l. ꝓtuilegia. C. de sacro. san. eccle. ⁊ authẽtico: vt deter. nume. cle. sit col. j. Alias licet patrimoniũ habenti ⁊ c̃. qz nẽo cogit suis stipẽdijs militare. de ꝑscrip. Cũ ex officij. ¶ Primã opinionẽ nõ est difficile repellere: qz ꝓsilio ꝓtrauenie nõ cõmittit sacrilegiũ neq; ꝓ abusionẽ iudiciũ sibi mãducat ⁊ bibit. immo nec peccat vt pz. xliij. q. j. duobus. c fi. Neq; secũda videt fundata: sed capitalis quedã limitatio: cum ex textibus nõ ꝓtendat ratio absentie: aut vagationis vel supbie. Nec tertia subsistere videt: qz loquit Hierony. indifferẽter de oĩbus decimis ⁊ oblationibus. Cũ quicquid (inquit) habent clerici pauper est. ⁊ Bea. Prosper. dicit eos pctã populi sumere nõ alimẽta: q̃ dũ sua possident de bonis ecclie sibi aliq̃d dari volũt. Quarta etiã est deuiatio: cũ tex. vniuersaliter dicãt eos qui parentũ ⁊ maxime ꝓprioꝫ bonorꝫ opibus sustentari possunt: nihil accipere posse de bonis seu ꝓuentibus ecclesie Panor. in. c. Episcopus. de ꝑben. dicit se materiã diffuse tractasse in repetitiõe que incipit. Titius clericꝰ. Et ibidẽ sub breuitate decisionẽ colligẽs distinguit tria tpa. Tpe primitiue ecclesie durum erat (inquit) vt christiani haberẽt ꝓpriũ: sed vnusquisq; ꝫuersus vẽdebat pr̃imonium ⁊ ponebat pcium ante pedes apostolorꝫ. Progressu tpis fuit statutũ: vt bona nõ venderenꝫ: sed relinquerenꝫ ecclesijs cathedralibꝰ vt ex prouentibꝰ annuis succurri posset: vt. xij. q. j. vidẽtes. Demũ dicit tepescente illo feruore fidei: laici inceperũt possidere ꝓpria: ⁊ clerici occulte possidebãt quapropter vt euitaretur hypocrisis statutũ fuit/ vt vnusq̃sq; clericꝰ posset ꝓpria possidere: vt in. c. Certe. xij. q. j. Et pro ꝓcordãdis iuribus subdit: ꝙ iura vetãtia clericis ꝓpria possidere loquunꝫ ẽm tps pmittiue ecclie: ⁊ anteq; clerici habebãt bñficia separata: tunc cũ habẽtibus sufficiens pr̃imoniũ non licuit de bonis ecclesie viuere: qz erãt deputata solũ ꝓ indigentibꝰ: vt in dicto. c. videntes. ⁊ ẽm hoc tẽpus ꝓcedũt iura vetãtia clericis habentibꝰ sufficiens patrimoniũ ⁊ c̃. Sed cũ hodie bñficia sint donata ꝓncipaliter ꝓ clericis de ꝓse. dist. j. Memo: nec sit horridũ ꝙ clericus possideat ꝓpria bona: qz emanarũt alia iura nouissima q̃ volunt ꝙ clericus possit: viuere de fructibꝰ bñficij: ex quo seruit bñficio. vñ pondera. c. fi. j. q. ij. vbi dat clerico stipendium non ꝓpter indigentiã: sed ꝓpter seruiꝫ. iiij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiū non eīm tenēt suo patrimonio militare. vñ simpliciter cōcludit q̄ hodie clericus secularis licite viuit de fructibus beneficiū ⁊ conseruat patrimoniū suis heredibus dummodo honeste viuat.

Hec opinio salua reuerentia tāti doctoris in multis videt deficere. Primo q. c. illō. fij. q. vj. nō supponit distinctionē beneficioꝝ vt ipse supponere videt: sed cōitatem. decernit eīm cōcilium Agatheñ. vt clerici fideles vigilāterq̄ ecclesie deseruientes stipendia sanctis laboribꝰ debita fm seruitij sui meritum a sacerdotibus cōsequātur. vbi aūt est beneficiorum distinctio: nō spectatur vigilātia ⁊ seruitij meritū: vt proportionabiliter distribuāt stipēdium. ¶ Preterea: distinctio bonorum vel cōitas nihil operari videt ad hoc vt iure diuino liceat aut vetitū sit habēti sufficiens patrimoniū de bonis eccl'ie viuere: qñ alias equale ⁊ nō amplius de bonis ecclesie pciperet. Textus autem inducti solo diuino iure ⁊ nō positiua ⁊ hūana ordinatiōe dicunt illicitū esse vt possidens sufficiens pīmonium ⁊c. ¶ Preterea. Huiusmodi cauet de expresso aliquo iure nouo q̄ liceat habēti sufficiens pīmoniū de bonis ecclesie viuere: ⁊ generaliter dicunt eum qui ad onus eligit ⁊c. ⁊ qui altario seruit ⁊c. Sed hoc vt deducit Beatus Prosper. li. de vi. cōtemp. pcedit de ijs quos ad hoc viuēdi necessitas cogit: quia nisi Apls hoc de cōtemptoribus suarum facultatū vellet intelligi: nunq̄ secutus adiūgeret. Ita deus ordinauit ijs qui euāgeliū annūciāt de euāgelio viuere. Quid est aliud de euāgelio viuere: nisi laborare: tē inde vbi laborat necessaria vite percipere: Idē certe patere videt ex probatione quā apls inducit. Nō infrenabis. ⁊c. Deuter. xxv. quo solum prohibetur ne bos triturās vetetur necessaria sumere: nō quin a superfluo possit arceri. ¶ Cū ergo ꝓclusio nihil vltra vim pīmissarū operetur ⁊ noua iura solū inferāt ex verbis apostoli: nil plus hodie licet diuitibus ex patrimonio vitā de bonis ecclesie agere q̄ tpe Hiero. Aug. aut Prosperi: quorum sunt supra tex. inducti. Alexā. de Hales pte. iij q. lx. mēbro. vj. art. iij. soluens questionem. An clerici habētes sufficiens stipendiū vnde viuant: possunt decimas recipere: dicit q̄ habens stipendiū sufficiēs vel reditum vnde posset aliter q̄ de decimis sustētari sufficienter ⁊ scm statū p sone: potest recipere decimas vt procurator: in necessitates pauperū vel vtilitates ecclesie expendēdas: non aūt in vsus pprios cōuertendas: vel in vsus malos distrahendas: immo si in vsus pprios cōuertant: cōmittunt sacrilegiū si in malos vsus expendant iucurrunt iudicium. de illis eīm intelligit: quod scribit Aug. ad Bonifaciū. Si priuatim que nobis sufficiāt possidem⁹: non illa nostra sunt: sed pauperum: quorum procurationem quodāmodo gerimus non proprietatem nobis vsurpatione damnabili vendicamus. hec ille.

Conformiter huic opinioni que dictis sctōꝝ ⁊ sacris canonibꝰ magis cōsonat: rñdeo q̄ hñti sufficiens pīmoniū si fructus vel puentꝰ patrimonij seruat pio opi: licet de bonis ecclesie viuere alias: non: sed quicq̄d puentū ecclesie suscipiēs tenet quasi pauper ⁊ ecclesie procurator in eorū vtilitatē puertere: aut seruare. Probo sic: non lz homini pretertu pauptatis plus deposcere in eleemosynis: q̄ ad victū tenuē ⁊ mediocrē sibi fuerit necessariū: qñ enim plus expedit hypocrisi ⁊ simulatiōi pauperta-

tis eleemosynarios circūuenit: ⁊ decipit: ac tenēt sic accepta restituere. Et hec est rō: vbi pauperes Christi heredes instituuntur: quare nec executoribꝰ: nec episcopo vel etiā pape sine magna ⁊ euidēti causa lz ex illis aliquos prius paupes ditare alijs pauperibus pteritis. potest tū is cuius necessitates sufficiēter releuate sunt: alteriꝰ nomine eleemosynā petere ⁊ si prius accepta alterius vsui deputauerit ꝓ se petere ⁊ seruare/ ergo non licet sufficiēter ditato tpalibus viuere de bonis ecclesie: nisi prouentꝰ patrimonij pio vsui: puta necessitatibus ꝓpinquorum: pauperum: aut ecclesiarum destinauerit. cōsequentia tenet: q̄ par ratio videtur hincinde: cū de bonis ecclesie solum liceat necessitates: alimēta: ⁊ quibus tegamur sumere sicut pauperi de eleemosynis quātū necessarium est suis necessitatibꝰ ⁊ penurie releuāde. Vñ Gratianꝰ. xij. q. j. ca. Illi. mouet questionē. An licitum sit bona ecclesie ꝓ prebendas distinguere: et inducto ad partē negatiuā verbo Urbani. qui. xvij. erat a beato Petro/ q̄ res ecclesie nō quasi proprie possideri debeāt: sed vt cōes ⁊ domino oblate: nec in alios q̄s in prefatos vsus cōuerti q̄ vsus sunt necessaria ministroꝝ ecclesie: vt in eis nemo egēs inueniatur: ⁊ deinde fratrū aliorꝝ christianorū egentiū Respondet in ca Nulli. q̄ ꝓbende manente perfectione charitatis possunt distingui ⁊ distribui: nec tunc possideri vt proprie: sed vt cōmunibus vtilitatibus deseruiēte: vt ex ijs q̄ sibi assignata sunt pmū sibi necessaria suscipiat ⁊ pcipiat: ⁊ si qua necessitatibus suis supersunt in cōes vsus ecclesie expendat. Et ad hoc ꝓbandū inducit dic. c. Si priuatū ⁊c. ergo non licet de bonis ecclesie pretervictus necessitatem sumere: etiā post distinctionem ꝓbendarū. quod etiam ꝓbat verbum Prosperi. supra inductum. j q̄st. ij. Sacerdos. Non sumit autem necessaria: sed superflua/ cui aliunde satis puenit: quod sibi seruat: ⁊ pter hoc ecclesie patrimoniū vendicat. Jtē decime tributa sunt animaꝝ egentiū: ⁊ quāti pauperes in loco quem inhabitat fame morīunt: decimas nō soluens tantorū homicidiorum reus ante eterni iudicis tribunal apparebit: q̄ rē a deo pauperibꝰ delegatā suis vsibꝰ reseruauit. xvj. q. j. decime. ergo nō lz ecclesiastico preter victus necessitatem ex decimis sumere. Et cū eadem ratio sit in omnibꝰ ecclesie bonis: necesse est: vt diues ex patrimonio illius puētus: saltē animi destinatione pie eroget aut ecclesiastico⁊ bonorū emolumenta a suis vsibus in pauper⁊ vel ecclesie necessitates ꝓuertat. Nō valet q̄ argumentū: ⁊ si principaliter ꝓstituta essent oīa beneficia p ministris ⁊ non pauperibus. vt Panor. deducere videt ex. ca. Nemo. de ꝓse. dist. j. q̄ ergo eis locupletibus ⁊ abūdātibus liceat de ecclesiasticis viuere ⁊ secularia sibi acerua re nō habito respectu vel destinatione ad piū vsum. Decime eīm ꝓncipaliter institute sunt a deo p ministris vt patet nume. xviij. ⁊ tū vt deduxi non lz nisi egentibus de eis viuere. Deinde q̄ nulli⁹ partis argumenta penitus quadrant: omnia soluere oportet.

Et primo ad rationes ante oppo situ. Ad primā dico: q̄ hoc pcedit cū bona parentū p se ⁊ suis vsibꝰ seruāt: secus si animi destinatiōe pie rati deputāt: tūc eīm est quasi nihil habēs q̄s sit ad hoc possidens. vñ canonibꝰ apostolorꝝ cauet vt eōus potestatē habeat de ppriis mortiēs eōs: sicut voluerit ⁊ quibus voluerit relinq̄re: ne sub occasiōe ecclesiasticaꝝ rez q̄ epi esse ꝓbantur intercidant. fortasse

eīm vroꝝ habet filios ꝓpinquos ⁊ seruos ⁊c. xij. q. j. sint manifeste. Idē decreuit cōcilū Agatheñ. ca. xlvij. de rebꝰ ppriis episcopi vel acqsitis: vt si voluerit heredibꝰ relinquat: ⁊ loquunt state adhuc cōmunione ⁊ indistinctione bonorꝝ ecclesie: q̄ supponūt q̄ licuit ppria simul cū ecclesiasticis habere sal tēmodo deputent ꝑ ipsis vsibus. ¶ Ad secūdū dico sicut idē Prosper dicit illos quodāmō sua relinquere q̄ possessionibꝰ proprijs nō renunciāt: sed accepturi erāt dispensatori relinquunt: nihil habētibꝰ conferenda ⁊ licite: ac sine peccato sua possident. xij. q. j. Illi. Adulto fortiꝰ q̄ suis voto⁊ animi destinatiōe renūciāt ad pietatē de bonis ecclesie licite possunt alimēta sumere seu participare: q̄uis eīs sunt diuites ꝓprietate ⁊ dominio sūt tū pauperes vsu q̄si depositarij ⁊ custodes tātū alieni. Ad tertiū respōdeo. q̄ ad bona miserabiliū⁹ p sonis delegata admitti nō debēt nisi persone miserabiles: q̄ scz alias sibi victū acqrere non possunt: q̄ sola miseria est illic ratio admissionis ad participiū: sicut similiter i erogatiōe eleemosynarum q̄ pauperibus legate sunt. Nihilomiꝰ nō peccaret: q̄ pro viro miserabili nō miserū susciperet: aut propria illi relinqueret: ⁊ quasi in cōmutationē de eleemosynis viueret. Cū ergo i hūficijs ratio sit seruitiū nō miserabilitas sequitur q̄ licet diuiti cōsueta stipendia suscipere si modo ea velit in pauperū vsus conuertere aut suis proprijs bonis vnde diues est: ad pietatem facto vel saltem animo renunciare. ¶ Ad quartum respondeo: qui modis prescriptis q̄s uis diues existens ecclesiastica stipendia capit: neq̄ suam abundantiā querit: neq̄ appetit luxuriari: vel enim quasi pauperum procurator est: ⁊ eo nomīe capit: aut sua pie saltem voto erpēdens hec sumit: qua si alimenta victui suo pro qualitate gradus ⁊ condītione necessaria: quod vtiq̄ licet.

Ad rationes post oppositum: Ad primā dico pmo q̄ nō militat suis stipēdijs: qui cōcessa tēporalia diuine militie impēdit: cū oīa tēporalia bona diuina sint stipendia: in stipē ⁊ sustētatione vite hominibꝰ concessa: vt ei magno feruore et absq̄ sollicitudine distrahente seruitia grata dependant. ¶ Secūdo ad mētē apostoli q̄ nemo tenēt regularit stipēdijs: que sua sunt cōparatione ad hoīes: que scz ab eis non capit: hoibus certis militare: nihilominꝰ q̄a stipendia ecclesiastica solū sunt ad necessitatē ministroꝝ: ⁊ nō quasi merces laborū instituta: ideo nō potest huiusmodi ꝑ se suscipere: nisi quātū eget sub modificatiōe prius exꝓssa ⁊ illud ꝓbat hoc Deut. de boue triturante. quod apostolus deducit. ⁊ nota verbū viuere: cū dicit de altari vel de euāgelio viuere non abundare aut luxuriari. Et peridē ptz respōsio ad confirmationē ex ca. Cum secundū Apostolū ⁊ ibi inductis. ¶ Ad scm ⁊ eius cōfirmationem dico. q̄ illis iuribꝰ solū probatur q̄ cum ecclesiasticis beneficijs possunt bona tpalia seu secularia obtinere. ⁊ hoc est pro decisione data: sed non ꝓbatur q̄ seruantes sibi obuētiones seu fructꝰ secularium simul possint de ecclesiasticis viuere. Aliud autem est ipsa beneficia habere: ⁊ de ipsis preter necessitatē viuere ad modū ⁊ intellectū preexpositos. Quod aūt dicitur in c. quicūq̄. xij. q. iij. q̄ de conq̄sitis ꝑ alijs per amicitiā vel alias ad propriam vtilitatem q̄id inde voluerit ex illis facere ipsorum arbitrio subiacebit. Et q̄ in ecclesie bonis nequeant cōnumerare: procedit de arbitrio regulato: vel ad amplius nō cogitur iure fortiquod etiam nō punit quaritiam citra limites iustitie: secus in foro animi ⁊ dei.

Ar causa differens de bonis corporis ⁊ fame: quero de bonis anime. An hō tenetur restituere illa sicut bona fortune que abstulit: Et induco pmum illa que seruiunt parti negatiue q̄siti. ¶ Primo sic. Nemo potest alteri inuito bona anime auferre: ergo nunq̄ ad restitutionem bonorum anime obligatur. Consequētia tenet: quia ratio inducens obligationem restituendi est causaliter aliquid abstulisse facto cōsilio aut huiusmodi dño inuito. Et antecedens patet quia bona anime moralia de quibus principaliter questio versatur consistunt in voluntate: iam voluntate nō potest vis inferri: nec ab aliquo cogi. implicat enim q̄ volūtas inuita nolit aut velit. Unde Ambrosius de vita beata probat non posse hominem suā culpam alteri ascribere: quia nemo nostrū tenetur ad culpā nisi a voluntate propria defluxerit: vnde habēt crimē que inferuntur reluctantibus: voluntaria tantū cōmissa sequitur delictoꝝ inuidia ⁊c. xv. q. j. Hec est q̄ cuiq̄s Et secundū philosophum. ij. Ethicoꝝ. Ridiculū est accusare externa ⁊ nō seipsum qui ab his facile capitur. Hinc est Chrisostomi sentētia: q̄ nemo leditur nisi a seipso. Adamas iquit malleis cesus nō infringitur: ita qui a seipso non leditur: etiā si tundat ab alijs: non potest ledi. ¶ Preterea secūdo. Nemo tenetur vltra facultatē sue potestatis: sed nemo in sua potestate habet corrigere eum quē seduxit: ergo ad hoc non tenetur. Maior patet: quia nemo potest ad impossibile obligari: vt est regula iuris lib. vj. Et minor ptz per illō ecclesiastes vij. Cōsidera opera dei: q̄a nemo potest corrigere: quem ille despexerit. Et deduco idem exēplariter: quia si eum quē ad irā cōmouisti reducere velis ratione ipsum aggredi oportet: iā fm Chrisostomū sicut fieri nō potest: vt ligna mittēdo ignem extinguas: ita fieri potest: vt rōnalē non reddēdo malū hominē places. Et si alicui fornicationē persuaseris nullū conueniētius medīū videtur reducendū: q̄s vt scorta: vel huiusmodi actū turpitudinis vituperes. Jam fm Ambrosiū sermone lxxij. Si quis cū impudicis de pudicitia loquat: ⁊ scorta vituperet: hi animi quibus libido dominatur: multo acrius accendūtur. hinc generaliter dixit sapiēs. Acetum in nitro qui carmina cātat cordi pessimo. Prouer. xxv. ¶ Preterea tertio: non licet diuine sentētie: que in scripturis explicatur quicq̄ addere sicut nec subtrahere. Deute: iij. ⁊ Apoca. vltim. Sed scriptura diuina nō affirmat aliquem teneri ad reducendū quē seduxit: ergo non licet hoc asserere. Minor patz: Exodi xxij. Si seduxerit quis virginē necdum despōsatam: dormieritq̄s cū ea: dotabit eam ⁊ habebit eam vroꝝ: si pater virginis dare noluerit reddet pecuniā iuxta modū dotis: quā ꝑgines accipere consueuerūt: vbi nulla fit mētio de reductione ¶ Preterea quarto non tenemur restituere: nisi cui iniuriā fecimus: sed cum inducimus homines ad faciendū quod sciunt malū esse. nullam eis irrogamus iniuriā: ergo. Maior patet: q̄ restitutio est redditio eius quod per iniuriam abstulimus. Et minor patet per reg. iu. in vi. Scienti ⁊ cōsentiēti non fit iniuria neq̄ dolus. ¶ Preterea q̄nto. heretici errātes per-

Universidad de Deusto
Biblioteca

suadēt hominibus perfidiam: ꝛ non dolo: ex quo sic hereticī nō essent sed ex cōsilio nemo obligatur: nisi fuerit fraudulentū vt c. Nullus de reg. iu. li. vj. Et cōfirmat ꝓmo. ff. Man. l. ij. in fi. dicit. Si quis alteri mandet: vt pecuniā potꝰ in emptiōis predioꝝ ponat ꝙ̄ vt feneret vel econtrario: qā hoc genꝰ mādati potius cōsiliū est ꝙ̄ mādatū: nō est obligatoriū: qz nemo ex cōsilio obligat. etiā si nō expediat ei cui datur: qz liberū est cuiqꝫ apud se explorare si expediat. Idē expresse videt tenere gl. in di. ca. Nullꝰ. ꝛ Joā. And. ibidem etiā. ff eo. t. Si remunerandi. §. rei turpis. dicitur: q rei turpis nullū mandatū est: ꝛ nō cōsequitur aduersus mandātē aliquaꝫ actionē: ergo non obligatur homo illi q̄ sua adhortatione inducꝰ fuerit ad malū. Et secūdo cōfirmatur interdū persuasiōe alicuiꝰ retrahitur alius ne ingrediatur religionem q̄ alias erat volens ꝛ nō videtur ex hoc obligari q̄ iterū efficiat eum volentē: quia est opus supererogationis ad quod ille dissuasus nō obligatur. Tum quia regulariter desperatū est: vt possit ad hoc induci. ¶ Preterea sexto peccantes publice multos illaqueant: qui eoꝝ exemplo viam perditiōis assumūt ꝛ nō tenenꝫ illos reducere. Adinoꝝ patet: qz casuale est ꝛ preter intentū peccantiū q̄ pditos mores suos alij imitank: sed ab eo non sunt facta iudicanda: sed solum ab eo quod per se est. Etiā sic impossibile videꝛ eos qui multis annis peccauerunt vere penitere cū scire non possint quot milia hoiꝫ perditis moribꝰ ꝛ prauis exemplis traxerint ad peccatum: quāto minus poterunt eos vnꝫ reducere ad vitam bonam.

Ad oppositū et pro veritate est illud

Anacleti pape. Deteriores sūt qui bonoꝝ vitā moresqꝫ corrūpunt ijs qui substantiā aliorū pdiaqꝫ diripiunt: quia illi que extra nos sunt auferunt isti nosipsos decipiūt ꝛ corrumpūt. vj. q. j. Deteriores.

Pro huiꝰ solutione est aduertendū

vt tradit Doctor subtilis. xv. dist. iiij. q. iij. In bonis naturalibus aīe nequid alteri dānū inferri: quia sunt incorruptibilia: ꝛ a solo deo creank: ita solꝰ illa destruere pōt. Sed in bonis morū acq̄sitis vel acq̄rēdis possumus alteri dānū inferre psuadēdo: adhortādo: vel instigādo ad malū: aut reuocādo ꝛ retrahēdo a bono. verū tamē est q p vim ꝛ coactionem nulli pōt tale damnū iferri remitēti: qz debet accedere voluntatis assensus. vnde legit beata Lucia Paschasio dixisse. Si iuitā me violari feceris: castitas mihi ad coronam duplicabitur. xxxij. q. v. in prin. ꝛ ibidem p totum in illam sententiam: Et hec est differentia bonoꝝ anime a bonis corporis ꝛ fortune: qz posteriora per vim ꝛ retinenti auferri possunt.

Hoc ꝓmisso pro resp̄sione pono

hanc vnicam conclusionem. Quicunqꝫ consilio: adhortatione: rogatu: instigatione: vel exempli pernicie: alteri fuit causa peccati: tenetur ꝙ̄tum potest eundem a peccato retrahere: ꝛ efficatius conuertere ad bonum penitentie. Qui vero bonum supererogationis impedierit animo nocendi: vel tale bonum impediēdi: tenetur omnibus quorum intererat hoc fieri: secus si ob aliquam suam vel aliorum vtilitatem: quia tunc non obligatur. ¶ Primam partem probo primo de pernicie exempli de qua minus videtur quia dicit Greg. Scire debent prelati si mala vnꝫ perpetrant: tot moribus digni sunt quot ad subditos suos perditionis exempla trāsmittunt. xj. q. iij. precipue. sed admisso mali seu perditi exempli non adduceret meritum damnationis nisi proprie culpe superadderet iniuriam ꝛ lesionem proxim ergo ex hoc obligatur ad reparationem damni iniuria illati per viam restitutionis. Et confirmatur quia secundum Hieronimum qui seruitorem ordinat vite perdite ꝛ scandalose: reus est infidelitatis eorum qui scandalizantur. x. q. j. quoscunqꝫ de assecl. sed reus infidelitatis tenetur per viam restitutionis ad reparationē fidei extincte. ꝙ̄ ꝛc. ¶ Preterea probo illam partē generaliter sic. Quicūqꝫ cauſaliter aufert proximo aliquid ex bonis fortune: tenet ratiōe ablationis resarcire ꝙ̄tū damni intulerit: ꝙ̄ a minori multo fortius in bonis anime. Consequētia patet: qz sunt sine comparatiōe meliora omnibꝰ bonis tēporalibꝰ Nec releuat q̄ bona anime efficaciter p aliū auferri non possunt: sed solū dispositione ꝛ inclinatiue: qz si milis ablatio bonorum fortune inducit obligationē restituendi vt ptz de consilio: p̄cepto: adulatione: et huiusmodi: quādo sunt causa ablatiōis: vt supra exposui. ¶ Preterea patz idē ex simili de bonis corporis: q̄ alteri ministrauerit toxicū: vñ corꝰ cōtinuo languet: tenet ꝙ̄tū potest p se vel aliū eū q̄ lesus est reducere ad sanitatem. Nec sufficit in recompensam aliis curādis eodem vel grauiori morbo laborātibꝰ intendere: ergo similiter de toxico aīe: vnde tenetur quisqꝫ pro sua virili sparsas Christi oues colligere: ꝛ confractū alligare: ergo. iuxta illud Matthe. xij. Qui non est mecum contra me est: ꝛ qui nō colligit. ꝛc. sed non tenetur specialiter ad huius vel illius reuocationem nisi ex certa ꝛ speciali causa. In ppōsito autem nostro sufficiens ratio specialiter stringēs videtur causam dedisse perditioni ꝛ vite male: ergo. ꝛc. vnde consolatorius ille doctor Gerson sermone de penitentia quē habuit in cena domini inter quatuor sordidas transgressiones que vix ad fundū possunt extergi: primam ponit: corruptionem aliorꝫ in moribus super quo inquit. Accipite quid Berēgarius moriens dixerit in die Epiphanie. Hodie mihi apparebit dominus meus Jesus Christꝰ vel ad gloriā sicut spero propter penitentiam meam: vel ad dānationem sicut formido propter aliorum corruptionē: quos ad viam veritatis reducere nō potui. Horreant ꝛ caueant (inquit) qui ad similitudinem demonum gaudent alios secum trahere ad interitū presertim iuuenes ꝛ pueros: tales nescio si potuerint vnꝫ satis penitere: sufficere eis debuerat dānatio ppria Quid de malis christianis magnorū ꝛ literatorū virorū ꝛc. hec ille. Et doctor subtilis di. xv. iiij. questiij. Quia facilius est peruertere ꝙ̄ cōuertere: tenek per se orando: ꝛ aliorum orationes procurando per alios psuasores efficaces dum tamen illis nō pdat alterius peccatū occultū. Ex quo infert patere ꝙ̄tum periculum est alium inducere ad peccatū: quia vix potest restituere digne: cum voluntatē semel allectam ad peccatū vix possit suasiōibus ꝛ aliꝫ multis viꝫ reducere ad virtutem. ¶ Secundam partem probo ex simili de precisione venarū quibꝰ deriuabatur aqua ad puteum vicini: ex quo facto non tenenk precidēs si non animo nocēdi fecerit. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. denicꝫ Marcellꝰ. ꝛ. l. si in meo. eo. ti. Similiter dicunt doctores de impediente aliū a cōsecutione prebende: quā alias erat assecuturus. Ita in proposito: si ob suā vel aliorum iustam vtilitatem/ex facto nō tenek. Secꝰ si aio nocēdi: vel dissuasione tātū bonū ꝓficiat: vel aliꝫ ne inde crescāt. Sed hoc dico

nisi casus occurrat quo oporteat ꝑuate vtilitati cōmune bonū p̄ferre: quo casu nō minꝰ eos peccare dixerim: ꝙ̄ eos q̄ societatē ineundo: aut alias mercū aductionē impediendo cōmunē annonā cariorē effecerint: quoꝝ mulcta. xx. aureoꝝ est. ff. ad le. iul. de anno. leg. ij. q̄ notare habēt q̄ electa ꝛ subtiliora ingenia a scripture sacre studio detraxerint hac nra tē pestate: qñ fides perit ꝛ pauci reperiūtur docti: qui de casibus cōscientie recte cōsulere sint idonei. Hec aūt que de sccūda parte cōclusionis dicta sunt: limitari ꝛ intelligi debent iuxta prius determinata in q̄stione: an impediens aliū a lucro dono/vel beneficio teneaꝫ restituere ꝛ c̄. Videlicet q ijs quibꝰ lucro seu commodo cessisset hoc bonum supererogationis tenetur iure positiuo ꝛ iure humano iuxta leges inductas: sed non per viam restitutionis. Illi autem cui volūtatem bonam subtraxit iure nature obligatur. ꝛc. Dixi tamen ibi in calce questionis: q̄ securior est opinio communis: q̄ etiam tenek illis restituere q̄ ex hoc carent cōmodo: aliter eisdem obuēturo. ꝛ illam opinionem hic non curaui magis referre.

Ad rationes ante oppositū respondeo.

Ad primā dico: q̄ lz nemo peccet sine assensu libero voluntatis ꝓ̄o vel inter p̄tiōis: vtiqꝫ tñ volēs ꝓmittere vel omittere p̄ōr: in quo inuitꝰ peccat: ꝛ vbi sciret culpabile esse nequaqꝫ faceret: vt ptz de ijs q̄ zelo dei exceduūt. de quo ad Romanos. x. zelū dei habent: sed non scām scientiā. ꝛ loquit̄ de persequentibus ecclesiā Christi. ꝛ Joā. xvj. Venit hora vt oīs q̄ interficit vos ꝛc. Et sic sunt inuiti quo ad qualitatē facti: ad quā ignorātes sepe p alios hortatu vel exēplo inducūtur. Etiam vbi peij quātitate ad factum inducunt: lz sint volentes actu elicito: sunt tñ inuiti ꝛ nolentes actu debito. i deberēt inuiti esse: ꝛ nolētes. debito inquā diuine prohibitiōis ꝛ mādati. Ex hoc resp̄deo aliter ad argumentū: q̄ cōsensus vel remissio iferioris nō liberat cōtradicētē superiorē. patet i delegato ex torquēte munera. c. Statū. de reg. lib. vj. ꝛ de ordinario cū visitat recipiēte munera c. Exigit. de cenſ. lib. vj. Jn quibꝰ casibꝰ nō sufficit remissio partis: qz superioꝝ inualidat partis remissionē/ꝙ̄uis post realē restitutionē factā possit pars secūdo valide donare. Cū ergo omniū superioꝝ deꝰ huic consensui: immo ꝛ remissioni contradicat: interuentio illius consensus vel remissionis hominis non tollit aut liberat obligationē restituendi. ¶ Ex quo patet. q̄ sine comparatione periculosius est obligari ad restitutionem bonorū anime ꝙ̄ fortune fame aut corporis: qa in illis regulariter remissio partis liberat. Jn istis cū effectu oportet restituere quantū in potestate hominis fuerit: ꝛ nihil de consensu vel partis remissione. ¶ Ad secundam dic. Ad primam: p̄bationē: q̄ licet despectum a deo nemo potest corrigere: quia tamen non constat de aliquo mortali q̄ despectus sit: aut ꝙ̄diu deꝰ despiciet: ideo vsqꝫ in finē vite laborare tenemur ad resarciēdū in bonis anime quantum damnificauerimus. Et ad primam probationē exemplarem de irato. Respondeo: q̄ licet passione durāte inutile sit iratū ratione aggredi ad placandum: vtiqꝫ tamen passione sedata. Etiam per viā auctoritatis: exprobationis aut cōtemptus sui operis esset inutile. quo casu procedit illꝰ prouerbioꝝ. xxv. Acetum in nitro ꝛc Prodest tamen plurimū ꝛ sedat passionem si per viam humilitatis ꝛ subiectionis quodāmodo fiat mollis nāqꝫ resp̄sio frāgit irā Prouerbioꝝ. xv. Et residētes canes nō mordēt secundo Ethicorū. ¶ De impudicis aūt dico: q̄ licet sola vituperatiōe inflāment: cōminatiōe tamē eterne pene ꝛ parēti infamis bene reuocank. Juxta illud psal. Imple facies eoꝝ ignominia ꝛ q̄rēt nomē tuū dñe. Etiā per idirectū/facilius reducunk cū ad alia fuerit mētis acies intentius inclinata. ¶ Ad tertiā respōdeo: q̄ nō licet addere ad verbū q̄ nobis locutus ē dñs aliq̄d corruptiuū: vtiqꝫ tamē aliq̄d explanatiuū: cui simile habef. xij. dist. primi. quo ad symbola ecclesie: q̄bus cautū erat. Si q̄s aliud docuerit aut aliud p̄dicauerit: anathema sit ꝛc. Jn ppōsito nostro addit solū aliq̄d explanans nō contrariū q̄ naturali iure cōstat ne esse. Etiā in hoc q̄ decernit eū deberetillam sumere vxorē nisi pater cōtradixerit ei satis innuit obligatio reparādi bonū anime: vt scilicet sub lege matrimonij purgata fornicatione caste viuat. ¶ Ad quartā dico: q̄ regula p̄cedit vbi liberū est hoi valide cōsentire: fcꝰ cū supior cōtradicit. vt supra di. c. statutū. ꝛ. c. Exigit. Etiā licet ꝓsentiēti nō fit iniuria vt dicit iniustitiā illatā inuito: vtiqꝫ tñ potest ei fieri iniustitia: ꝛ sic iuria cōmuniter dicta ꝓ iniustitia: vt si cōsentit in amputationē mēbri ibi tamē quia trāsfertur obligatio in id q̄ ꝙ̄s potest. s. pecuniariam satisfactionē: ideo ibi valeret remissio partis post factū: nō aūt in bonis aīe. ¶ Ad quintā dico post Richardū. xv. di. iij. q. cōsiliū malū ex iperitia vel crassa ignorantia comprehendik sub fraudulēto. Etiam volunt multi hoc nō procedere in ꝰtractibus vniuersaliter: sed quādo alias sine cōsilio facturus erat: secus si cōsilio ad hoc inducik: quo casu dicunt eū qui cōsulit teneri/iuxta §. plane. l. si remunerandi. ff. mandati: vbi dicitur quis obligari ex mādato in solam alterius vtilitatem p̄stito: si nō fuerit alias facturus: ꝛ tamē hoc nō est ꝓprie mādatū: sed solum consiliū. ff. mandati. l. ij. Etiā si regula ꝛ iura alia inducta aliquid ꝓbant procedūt in foro iudicij nō i foro ꝓsciētie aut dei: quo vtiqꝫ tenenk deo serui corrupti: ꝛ primo ad reparationē spiritualis dāni illati. Expedit aūt reipū. vt in foro iudicij ex sua impробitate nemo consequaꝫ actionē: nihilominus lex charitatis semp ligat reparare ꝙ̄tū de bonis aīe cōsilio vel hortatu tuastaueris: immo similiter satisfacere oportet de dāno bonis fortune qñ iperitia vel negligentia tua datum fuerit. Nec excusat ignorātia qñ scire debuisti ex facto tuo iuriā verisimiliter cōtingere posse: vel iacturam cap. fi. de iniu. ꝛ dam. dam. multo fortius in dāno anime: cum sine cōparatione fortune dāna excedat. ¶ Ad secūdā cōfirmationem de retracto a religiōis ingressu: dicit. D. Phe. de Palu. xv. disti. iij. quest. ij. arti. ij. q̄ tenetur eū inducere quem auertit ad religiōis ingressum: si aūt ille nolit intrare vel redire: tenek eque idoneū procurare: qñ si nō possit: tenetur pro eo intrare: quod fecit magister Raymundus: quia dederat cōsilium q̄ nouitius exiret: ꝛ exiuit: de hoc penitens intrauit. Sicut enim ille qui ordinat seruum scienter domino nō cōsentiente sic auferēdo ei seruitium tenetur dare comparem seruum: vel eius estimationē: immo duplū. liij. dist. Si seruus: multo magis qui deo abstulit seruū suū nouitium vel intraturum tenetur si potest recompēsare. Jn simili hoc limito: nisi iusta de causa eūdē retraxerit: puta ob necessitatem parentum intrare volentis parentem: aut magnā debilitatem ꝛ huiusmodi: quia tunc non tenetur. ¶ Ad rationem in contrarium allegatam dico: q̄ licet ꝑsuasus nō obligetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad hoc opus supererogatiõis: obligaf tamen quisq̃ nõ impedire dominũ deum a seruitio et honore: etiã nõ debito: nec proximũ quocũq̃ bono nudare. ℣Prouerbiorum. iij. Noli prohibere bñfacere eum qui potest: si vales ℣ ipse benefac. ergo tenef reparare quãtum damnificauerit Sicut si primũ impediret a p̃benda vel simili prouisiõe sibi non debita: sed ex gratia cõferenda. ¶Ad sextum nego minorem ad p̃bationem dico: q̃ nõ est casuale: ℣ p accedens ex publico peccato alios scãdalizare: sed per se: cum naturale sit: vt homines illorũ mores imitentur cum quib̃ viuũt: ℣ conuersantur: maxime superiores quibus cupiunt cõformes esse ℣ vite similitudine complacere. Ecclesiastici. x. Secũdum iudicem populi sic ℣ ministri eius: ℣ qualis est rector ciuitatis tales ℣ habitãtes in ea. Et ℣Prouerbiorum. xxix. ℣Princeps qui libenter audit verba mẽdacij: omnes ministros habet impios. Etiam philosophus. x. Ethicorũ in principio. Qui de effectibus ℣ actibus habẽtur sermones: minorem habent fidem q̃ opera. quãdo ergo discordãt ab ijs qui scõm sensum spreti atq̃ reiecti: etiã verũ insuper interimũt. ergo scãdala sunt effectus per se operis scandalizantis non minus q̃ inobedientibus sermoni opera sunt effect⁹ sermonis. hinc dicit Apostolus de comedentibus idololatica cum sciẽtia ℣c. Sic autem peccantes in fratres ℣ percutientes cõscientiam eorũ infirmam in ℣Christum peccatis. prime ad Corinth. viij. ¶Et cum additur in argumento sic. Impossibile esset eos q̃ multis annis publice peccauerint vere penitere: cũ scire non possint quot milia hominum ℣c ℜRespõdeo: nemo ex quantũcũq̃ enormi facto suo potest ad impossibile obligari: satis est si eos conẽtur reducere: quos fimile est fuisse scandalizatos: ℣ pro aliorum reductione publicã penitentiam subire: ℣ manifeste vitam in melius cõmutare: vt facto ℣ orationis efficacia ad penitudinẽ de peccato trahant: quos prius induxerũt ad culpã

**¶Iso de bonis aĩe: restat videre de bono fame. Et est questio: an auferẽs alteri famam iniuste tenef ad fame restitutionem. Et videf q̃ non. ℣Primo sic q̃a dãnificãs aliũ in fama vex crimen imponẽdo: nõ seruato ordine quẽ Christ⁹ in euãgelio tradidit de fraterna correctione: iniuste tollit alteri famã ℣ tamẽ non tenetur ad fame restitutionem ergo. Secunda pars minoris patet primo: quia potest crimen esse quod testibus probari posset in iudicio: ℣ q̃ auferens famam solum peccet preteritione ordinis euangelij. ℣Preterea secundo probatur eadẽ pars minoris generalius: quia famam ablatam per veri criminis impositionem nõ posset restituere sine mendacio: iam nec pro fama proximi: nec pro eius salute spirituali vllo casu licet mẽtiri. xxij. queſt. ij. capi. ℣Primum. ¶Secundo sic licet crimen occultũ hominis alteri p̃dere: ergo ex ablatione fame non videmur ad aliquam restitutionẽ obligari. ¶Consequẽtia tenet: qui iure suo vtitur nemini iniuriam facit. Ad fame autem restitutionem nemo obligari videtur sine p̃uia iniuriosa fame ablatione. Et antecedens p̃batur: quia Leuit. v. dicitur. Si audierit anima vocem iurãtis: testisq̃ fuerit q̃ ipse vidit aut cõsci⁹ est: nisi indicauerit portabit iniquitatem suam. q̃ autem tex. loquatur de peccato occulto: testatur aperte. Augustin⁹ libro questionum Leuitici. ℣ ponitur. xxij. q. v. ℣Hoc videf dicere. Et ℣Prouerbiorũ xxix. dicit. Qui cum fure participat occidit animã suam: adiurantẽ audit ℣ non indicat. super quo ℣Hieronymus. ℣Hõ fur solũ: sed ille reus tenetur qui furti conscius querẽte possessore non indicat. Et ne metu p̃sone potentioris se excuset addit. Quittinet homine cito corruet: q̃ sperat in dño subleuabit. Etiã fateñ omnes q̃ crimen occultũ alterius licet detegere illi qui nouit p̃desse ℣ nõ obesse. vt. d. c. ℣Hoc videtur. sed pariratione qua vni: poterit successiue pluribꝰ detegi: ℣ p consequẽs apud grauiores p̃sonas fama toraliter auferri. ¶Tertio sic. minus tenef homo fame p̃rimi q̃ fame p̃prie: ſ tenef homo sepe sibijpsi famã auferre: ⁊ fitẽdo p̃pziũ crimẽ occultũ q̃ consimiliter licet de fama p̃rimi. ℣Minor ptz. cum alteri iposuit falsum crimẽ i publico: ℣ sibi fides habẽt: talis tenef coram eisdẽ retractãdo alteri famã restituere: ℣ sic semetipm diffamare. ¶Et confirmatur. auferens aliq̃d ab iniusto possessore non obligatur illi ablatum restituere quẽ nouit iuste possedisse: ergo q̃ abstulit alteri famam p veri criminis ſ occulti impositionem: non tenef illi ad aliquã fame reparationẽ: Consequẽtia tenet: quia eo ipso quo q̃s peccat: iniuste habet apud hoĩs iusti ℣ innocẽtis: viri opinionẽ: cum talis non ſit: qualẽ eũ tenẽt p errorem. Et videf hoc exẽplariter p̃bari posse. ponam⁹ cõspirauerunt duo contra innocẽtẽ deponere falsũ testimoniũ sup capitali crimine: ℣ p facti coloze cõueniũt q̃ ℣Petrus deponet aduocasse Joannem: vt vna cum eo videret crimen ꝑpetrari. ℣Petrus p libertie innocẽtis tenef palã fateri: q̃ rẽ compositam ℣ fictam deposuerit quo non solum sibi famã aufert sed etiam Joanni quidem deposuit. Itẽ ℣Petrus dicit Joanẽ quarta Maij in Colonia ꝑpetrasse homicidium ego sol⁹ scio q̃ mecum fuerit extra Coloniam: videf q̃ pro innocentis excusatione licite possim dicere q̃ mecum fuerit ℣c. Et in hoc p̃odo occultũ crimẽ dicẽdo q̃d iuris ordine p̃bare non possem. ergo ℣c. ¶Confirmaf sc̃o idẽ: quia occultũ crimẽ interdum q̃d vni soli inotescit vergeret in totius oppidi eneruationẽ ℣ bustũ nisi publice detegaf: puta capitaneus habet stipendiatos ad omnia sibi paratos ℣ aperuit ℣Petro soli propositum tradendi ciuitatẽ aut incendẽdi: si ℣Petrus solũ exposuerit magistratui q̃ op⁹ sit firmiori custodia: quia iminet verisimile traditiõis piculum: p̃ficient ad hoc capitaneũ nõ diffidẽtes eidẽ. ergo hoc casu pro salute reipublice licitũ videtur crimen suum occultum: puta propositũ capitanei tradere in palam seu releuare. ¶Quarto sic. Negãs criuẽ verum: sed occultum sibi impositum infamat iniuste accusantem: ℣ tamen non tenetur. ergo. Antecedẽs p̃bat: quia infamis est accusator vl denũciator falsi criminis. de calũ. c. j. ℣. ij. iam iste negãs ipositũ sibi crimẽ: notat accusatorẽ falsi criminis: ℣ q̃d iniuste videtur: quia p mendaciũ pniciosum. Q̃d tamẽ alteri non obligeẽ ad fame reparationẽ apparet: quia alius iniuste nisus est huic famã auferre: sed non potest famam suã seruare illesã nisi indirecte alterum diffamando in hoc q̃ negat crimen sibi impositum. ergo. ℣c.

**Ad oppositũ arguiẽ quia impossibile est hoĩem saluari sine equalitate iustitie. ℣ qui iniuste alteri famã abstulerit tenetur ℣c. Consequẽtia tenet: ℣ probatur: quia cum p̃cesserit ablatio iniusta: manet inequalitas institie donec reparef. ℣tũ iniuste fuit sublatum. Etiã bonũ fame longe est me-

li⁹ q̃ diuitie: vl cetera fortune bona iurta illd̃ ꝑuerborum xxij. ℣Melius est nomen bonũ q̃ diuitie multe. Et Ecclesiastici. xli. Curam habe de bono nomine: hoc enim magis permanebit tibi q̃ mille thesauri pretiosi ℣ magni. Cum ergo ex diuitiarum ablatione obligetur quis ℣c. sequitur a minore q̃ etiam ex fame iniusta ablatione tenetur ℣c.

℣Pro respõsione est aduertẽdũ: q̃ fama ſm glo. c. vestra. de cohabi. cleri. ℣ multi. est ille se dignitatis stat⁹: legib⁹ ℣ moribꝰ approbat⁹ i nullo diminutus. ff. de var. ℣ extraordi. cog. l cognitiõe. ℣estimatio Sed in ꝑposito nõ fama nihil aliud est q̃ estimatio inculpate ℣ bone vite quã de aliquo habent hoĩes de hac dicit Augu. q̃ nobis vita integra proximo aũt fama nostra est necessaria. xj. q. iij. Non sũt audiẽdi. xij. q. j nolo q̃q̃ crudeliter eãdẽ estimationem hoĩm de nobis contẽnimus: cũ in hoc occidamus aliorũ hominũ animas vel blasphemã tiũ viam dei: quib⁹ secundũ suam estimationẽ quasi turpis q̃ casta est displicet vita sanctorũ: vel etiã cũ accusatione imitantium non quod vident: sed quod putant. d. ca. Hõ sunt audiẽdi. Cũ vero q̃d in nobis est fecerimus: vt bene de nobis estiment homines: sed malitia sua nihilominus vlaniant ℣ reprehendunt procedit sententia Augusti. Senti. ℣ de Augusti. quicquid libet: sola me conscientia in oculis dei non accuset. xj. queſt. Senti. ℣ illud Apostoli. Abstinẽte aũt p̃ minimo est: vt a vobis iudicer. ℣c p̃me ad Corin. iiij. ¶Põt autẽ q̃s alteri⁹ famã tripliciter tollere: vt not. Doctor subtilis. xv. dist. iij. q iiij. ¶Primo falsũ crimẽ iponẽdo ¶Secdo verũ crimẽ occultũ nõ seruato iuris ordine in publico ꝑponendo. ¶Tertio verũ crimen occultum sibi publice impositũ negãdo: q̃ in hoc negans notat imponentẽ de calumnia. ℣Prima duob⁹ modis: quia iniuste aufert alteri famã: tenef restituere seu reparare eandem: nõ in tertio membro q̃ tibi ipse accusans magis videtur sue infamie causa q̃s negans crimẽ: quod alius iniuste p̃ponit in publico cum sit occultum Ad examen autem hominum sola publica deduci habent: deus nãq̃ occultorum est iudex ℣ cognitor. Si omnia in hoc seculo vindicata essent: locum iudicia diuina non haberent. Superuacuis autem laborat impendijs: qui solem certat facibus adiuuare. vſ. q. j. Si omnia. ℣ ecclesia non iudicat de occultis. de ſymo. sicut tuis literis. sed solũmõ de manifestis. eo. titu. Tuanos. Et ergo negando non peccat in rempublicam: cuius nõ est occulta punire sed manifesta. Nec mentif pernicioſe contra accusantem: quia defendit suam innocentiam in publico: vbi nocens habendus non est donec fuerit conuictus. Imputet ergo sibi accusans si sua culpa infamiam consequitur.

**An aũt peccet mẽtiendo qui vex crimen negat: licet occultum: respondet Scot⁹: q̃ sine mẽdacio negare posset proposita vt ꝑposita: quia scilicet in publico ꝑposita: nec ipsum posse: ad vlteriora in publico vrgeri. Si tamen absolute neget intendens negare vt proposita: sicut sacerdos dicẽs se nihil mali scire de hoĩe qui sibi cõfessus est: an de illa negatione teneatur penitere. ℜRespondet bonaꝝ mentium est illic culpã agnoscere vbi culpa non est. v. di. Adei⁹ cõcubitũ Multo magis vbi de facto dubitatur an culpa sit ℣ qualis culpa: idistincte tamẽ de tali: q̃le est sine mortale siue veniale. Richard⁹. xv. di. iij. art. v. queſt. iij in fine. dicit. Certũ est q̃ tenef peniterе de pctõ q̃d incurrit mẽtiẽdo. ¶Quo ad prima duo mẽbra hoc interest. q̃ in ꝑmo tenef singulariter retractare q̃d iposuit ita publice ℣ coram eisdẽ p fitẽdo se falsũ dixisse ap̃d quos imposuit etiã si ex hoc reddaf infamis. Et si eñ ceteris paribꝰ magis teneatur sibi seruare famã q̃s alteri: nihilomin⁹ tenetur pl⁹ alteri famã iuste ablatã restituere q̃s ꝑpriã famã manente lesione p̃rimi seruare. Sed in secũdo mẽbro tenef quãtũ pot salua veritate famã primo reparare: nõ simpliciter retractãdo q̃d imposuit q̃a mentiref: sed alio modo licite puta dicendo non credatis eũ talẽ: fatue ℣ male dixi: quia videlicet iuris ordinẽ preteriens: dixi in publico quod sic dicin õ licebat. Et hec persuasio bona est: quia de qualibet p̃sumendũ est bonũ: Donec probetur cõtrariũ. ℣Humana nãq̃ fragilitas quem indignum non nouit debet dignum estimare. de scru. in ord. faci. c. vnico.

℣His premissis pono pro solutiõe q̃siti hanc vnicã cõclusionem Quicũq̃ aufert primo famã siue existimationẽ bonã iniuste: tenef eidẽ restituere famã q̃d si nõ potest: tenef ad reparationẽ in equiualenti: q̃tũ possibile fuerit. Patet cõclusio q̃a restitutio est act⁹ iusticie cõmutatiue: quã iure nature oẽs seruare tenemur in cõtractib⁹ ℣ oĩbus q̃ illa iustitia regulari habẽt: vt patet. v. Ethi. q̃ lesa fama tenef ad reparationẽ ciusdẽ: vt habeaf equalitas iustitie: vel saltẽ quãto vicini⁹ fieri pot: sicut de bonis possessionũ dicif in. c. Ecclesia sancte Marie. ij. vt lite pen. ℣c. Ex quo ptz q̃ nõ ē satis retractasse si nouerit in retractãdo sibi fidem non haberi: q̃a iã perinde est quasi margaritam pretiosam proximi ruperit vel membrum cuius simile reperiri non potest Et ideo in talibus securius est remissionem procurare a parte lesa vel ad arbitrium bonorum virorum componere cum eadem.

**℣Pro huius clariori intellectu est aduertẽdũ: q̃ ex trib⁹ pot accidere iniustitia ex fame ablatione: vel ex alio: ex ordine: ℣ ex causa vt cõsimiliter tradit ℣Gratian⁹ de iniustitia excõicatiõis xj. q. iij. c. epi. cop. ℣Primo vt si causa subsit legitima et sufficiens nihil omin⁹ in odiũ ꝑsone principaliter crimẽ eius detegit. Scdo si ordinem fraterne correptionis ℣ transeat: crimẽ pluribus denũciando anteq̃s ad partẽ inter se ℣ ipsum eundẽ corripere curauerit Tertio si fuerit occultũ ℣ nulla eius dẽ ꝑsone vel alterius ꝑbabilis necessitas requirat criminis illius detectionẽ. Sicut aũt in vẽditione/emptiõe/ℓ aliis cõmutationib⁹ iniustitia ex animo: ordine: vel tẽpore non obligat ad restitutionem: puta si ad malum finẽ: vel diebus feriatis mercatus fiat sed iiustitia ex inequalitate precij ad rem comparatam vel cõmutati ad id pro quo cõmutaf: obligat vt fiat reparatio ad equalitatẽ: vt deduci potest ex Aug. xiij. de trinitate. c. iij. ℣ philosopho. v. Ethicorũ. quia non cessat alias iniustitia. Ita in proposito: si iusta causa ℣ legitima subsit quare cõueniat famã ꝑdere: ℣ quodãmodo p viã cõmutationis dare: iniustitia vel potius iniquitas ℣c. non obligat ad fame restitutionem. Cui⁹ simile ē in medico seu chirurgo quo ad mẽbri ꝑcisionem: nisi enim necessitas corporis requirat obligat egroto ad reparationem: secus si illa adsit: ℣ in ceteris peccatũ seu iniquitas cõmittaf. Nec refert quo ad obligationem restitutionis: an ob iustam causam fecerit vel nõ: dum a parte rei subsit causa quare fama aufertur: sicut in commutationib⁹ licet putem

Universidad de Deusto
Biblioteca

alteri minus iusto dedisse: si tñ pretiū equale dederī nō obligor restituere. Justā aūt ꝛ legitimā causam auferendi alteri famā subesse dico: quādo necessitas spiritualis eiꝰ aut alioꝝ vel phibitio iiustitie reqrit criminis ꝓpalationē seu publicationē. Neqꝫ obstat tūc secreti cōmissū quo minꝰ detegi possit ꝛ revelari. vnde Thomas secūda secūde. q. vij. arti. j. in solutiōe ad secundū. Que homini sub secreto cōmissa fuerint per confessionē nullo modo potest revelare: quia nō scit vt homo: sed vt dei minister ꝛ vicarius. Eorū vero que aliter homini sub secreto committunt: quedā sunt talia q statim cū ad notitiā hominis puenerint tenet ea revelare: puta si ptinēt ad corruptionē multitudinis spiritualē vel corporalē: vel graue dānum alicuius psone aut hūusmodi: qđ ḡs ꝓpalare tenetestificando vel denūciando: ꝛ cōtra hoc debitū obligari non pōt per secreti commissum: quia in hoc frangeret fidē quā alteri debet. Hec ille. Immo sicut obstare nō potest iuramentū quin homo teneatur denūciare alium ad penitentiā. ca. Quemadmodum. de iureiurā. ita nec ratio secreti: qui ob spiritualem necessitatem crimē detegi posset: vel etiam vt iniustitie occurratur: ꝛ prohibeatur insontium oppressio.

Sed ⁊tra predicta instatur: quia

licet accusare hoiem q̄ de peccato penituit: ꝛ de quo nō sit suspitio recidiue vt omnes admittūt ꝓpter vtilitatē nāq reipublice expedit nocentiū crimina esse nota: vt pene cōsimilis formidine pculsi deterreant ceteri a peccato. ergo nō oportet concurrere aliquā ex causis predictis vt liceat alterius ꝛc. Respōdeo negando cōsequētiā: ꝛ est ratio: qꝛ accusatio solum fieri pōtest debet de publico crimine ꝛ q̄ eo ipso quo crimen publicū cōmittit lesionē indignitatis incurrit ꝛ sei ꝑm quodāmō infamat vel diffamat. Nec publicato que ꝑ accusationē subsequit aufert ipsi famā: ſz facit solū magis venire in publicū qđ pri⁹ ex natura actus cōmissi simpliciter publicū erat. vt dicit Scotꝰ d. q. iiij. dist. xv. iiij. Inferes statim fortasse q ḡ licet hominum peccata alijs referre impune: dū sciuerimus ea duobus saltem constare ꝛ esse nota; cum illa solum faciamus esse magis publica. Respondeo cum teneamur proximū vt nosmetipsos diligere magnumqꝫ bonū proximi sit: iustum aut innocentē estimari q̄uis lese estimationis fuerit apud multos nō licet sine causa rationabili existimationem illā apꝰ alios ledere: immo mortale videtur si animo ledēdi fiat: aut si aduertere debeat q ex hoc primo iactura grauis fiat. Ponitur eīm detractio deo odibilis inter peccata q̄ dignos facit morte. Ad Rom. j. ꝛ Proverbiorum xxiij. dicitur. Noli esse in cōuiuijs potatorum: nec in comessationibꝰ eorum qui carnes ad vescēdum conferūt: qꝛ vacātes potibꝰ ꝛc. glo. potibus vacant q̄ de opprobrio aliene vite se inebriant. Et idē. carnes ad vescēdū ꝓferre est īcolloquutiōe derogatiōis vicissim primoꝝ vitia dicere ꝛc. Unde

Berson pro respōsione ad q̄stionē

an mala loqui de alijs i absentia eoꝝ: sit semp peccatum: ponit sex modos quibꝰ contingit alioꝝ mala referre. Et primo ad audientiū instructionem: quia sensibilia exempla de hominibus nobis cognitis magis mouent. Secundo ad eorum cautelā: ne scilicet eius fermēto corrumpantur. Tertio ad vtilitatē reductionis eius cuius malum refertur puta ijs q̄ nocūt prodesse ꝛ nō obesse ꝛc. Quarto ex compassione vt audiētes prouocet orare ꝑ eo. ꝛ hic quatuor modis licet. Quinto ex assueta loquacitate: ꝛ est veniale nisi notabiliꝫ ledat honor proximi. Sexto, animo denigrandi famā proximi: ꝛ est ex genere mortale quēadmodū ꝛ furari. Sed hoc facit ratio publici q̄ non teneamur ad fame reparationem: quoniam nō est ipsi de rigore iustitie debita: inique tamen ꝛ cōtra charitatem laceratam magis laniamus.

Deinde rñdeo ad argamenta ante

oppositū. Ad pmū dico q iniustitia vel potiꝰ aiq tas ex preteritiōe solitꝰ oīnis nō arguit in equalitatē iustitie ppriē q̄ exigit reparationē. Et qđ tangit de crimine ꝺo sz occulto: q eo casu nō possit fama sine medacio restitui: ptz falsū esse ex corpe q̄stionis. Etiā vbi nō pōt: tenet ad recōpēsam aliā. Ad ām dico q solū probat: q ob spirituale necessitatē vel iiustitie phibitionē licet detegere ijs q̄ nocūt ꝓdesse non obesse. Qđ tamē inducit de proverbijs nō ꝓbat de criminis detectione: sed solū de īdicatione rei furtiue. Unde dicit reum non qui furis cōscius querēte possessore ꝛc. sz q̄ furti. Fateor tñ q vbi ad furti psecutionē furis īdicatio necessaria fuerit: tenet possessori furē indicare. quo casu ītelligo glo. cū in hoc ponit diuersitatē iuris canonicia iure ciuili. c. Qui cū fure. De fur. maxime sub ea ptestatiōe q cōtra furē ad penā sāguinis nō ꝓcedet: quomō etiā licet clericis de malefactoribꝰ ad emēdā apud iudicē querulari: ꝛ vt eis puideat: nec cōsiliū ⁊tra eos cōmittāt. c. ꝑlatis. de homi. lib. vj. Et cū dicit q sicut vni ita pluribus q̄ nouerit ꝓdesse ꝛc. Respōdeo: necessitas specialis ꝛ oppressiōis seu iiustitie phibitio in illis mēsura ē: quot liceat eiꝰ crimē detegere ꝛ nō vltra. Appello aūt necessitatē vbi ꝑ plures citiꝰ ad penitentiā reducetur: cū graue periculū sit ꝛ detrimētū maximū: etiā ad momētū psistere in statu mortalis culpe. Lege ꝛ relege dicit Aug. oīa dicta ꝛ scripta sanctorum: ꝛ nihil inuenies horribilius q̄ hominem in eo statu viuere: in quo nō audeat mori. Ad tertium principale dico: q licet magis teneaf celare famā propriam ꝛc. nihilominus maius arbitriū ꝛ magis dominiū habet sup famā propriā q̄ alienā: ꝛ potest eam ad augmētum virtutum precipue humilitatis atq ad vite cautelā (vt scilicet conterritus infamie dedecore in antea semp abstineat) crimē cōfitendo abijcere seu pdere: secus de fama primi: sicut nec tēporalia bona proximi posset ab eo inuito ꝛ nō prius cōsentiēte ob causam aliquam cōsimilē auferre. Ad confirmationē primam: nego minorē. ꝛ est ratio. Aliud est nāq iniustus possessor. aliud indignꝰ. Iniustus est qui cum peccato ꝛ cōtra iustitiam possidet: vt occupans possessionem vel pecuniam alterius inuito domino. Indignꝰ qui merito ꝛ dignitate sua non possidet. vnde Augu. Indignꝰ est peccator etiam pane quo vescitur. sed talis indignitas nō arguit peccatū possidēdi sicut iniustitia. Ad propositum dico: is q̄ cōmisit crimen occultum bene est indignus possessor integre fame ꝛ recte existimatiōis apud homines: sz non iniustus. Sic indignus est homo ijs que sibi in penā auferri possunt: non tamē iniustus possessor priusq̄ saltem per sentētiā sibi fuerint abiudicata. c. Fraternitas. xij. q. ij. ꝛ. c. secundū leges. de here. lib. vj. Ad primam confirmationem exemplarem dico: sicut in cōfessione non debet persona detegi: cum qua peccatum commissum est: si nihilominus circunstantia mutans mortale exprimi nō

posset sine illius psone insinuatione: ꝓpter nulliꝰ famā licet circunstātiam illam tacere: vt dicit de Palude. xvij. di. iij. sentētiarū quest. ij. quia scilicet plꝰ sue cōscientie tenet q̄ fame alterius: ita in ꝓposito. Quando ꝑceptor restitutionis satisfacere nō potest sine insinuatione criminis alterius: iam per accidēs ipsi licet qđ per se liceret minime. Ad secūdā confirmationem exemplarem dico: q multa licet ꝑ viā defectiōis adhibito moderamine īculpate tutele que nullo modo fieri possent p viam inuasionis. Cū eīm alias phiberi abiuria ꝛ iuasione primi nō posset licite mutilaretur vel etiā occideref: qđ nullo modo licet inuadēdo. Cum ergo in proposito exemplo nō sit via alia tuendi proximū in sua fama: quam alius continuo censet detinere ꝛ ledere donec reparauerit oportet ꝛ licet proximo innocenti per viā subuentionis impartiri veritatis ediumentum: alias videmur iniuriantem fouere; vt ꝓbare videtur. ca. De dilectō. de sentē. excō. lib. vj. c. nō inferenda. cum alijs. xxiij. quest. iij. ꝛ puerbiorum. xxiij. Et rue cos q̄ ducuntur ad mortē. ꝛc. Ad secundū confirmationem q hoc casu sine ꝓditione seu detectione ꝓpositi mali ipsius capitanei vel ducis exercitꝰ videtur indemnitati ipsiꝰ cōmunis seu oppidi cōsuli posse videlicet exponēdo in genere: q quidā pro certo habet capitaneum esse illiꝰ ꝓpositi: ꝛ q̄uis ꝑsumi no debeat: ad oēm tamē cautelam ꝛ pro honore capitanei (vt si quid male cōtigerit ipsi nō imputetur. pro illa vice deputēt alij ad ciuitatis custodiam. q si amplius vim argumenti cōstringere ꝛ vrgere velis: q sola detectio plana ꝓpositis eius oppressionē phibere ꝛ ciuitate seruare poterit: dico per viam defensiōis: si verisimile fuerit eum ad actū esse ꝓgressurum: licet detegere: imo volūt multi q talia ꝓposita cōmittēdi nefas aliquod in futurum nequēt cadere sub sigillo secreti. Unde dicūt Imo. Panor. ꝛ alij plures: q nec cōfessio ea sigillat. ca. Omnis vtriusq sexus. de pe. ꝛ re. sz male vt alibi dicā. Ad quartū dico q ille obijciēs crimē verum sed occultū potius īfamat seipsum nō qui negat veritatem occultam: qꝛ defendit innocentiam suam in publico: ꝛ in publico nocēs haberi non debet.

Contra predicta instatur primo:

qa frequenter excidit a memoria q crimē primo īposuerit. ergo nō manet homo obligatus cōrā eisdē retractare crimen qđ imposuit: quia sequeretur magis diffamatio q̄ fame lese reparatio. Item nōnūq̄ contingit accusantem seu falsum crimē imponentē in multis alijs deprehēdi falsitatis: atq ꝓpterea homines resilire a priori fide quā verbis accusātis habebant. q̄ illo tunc absolutꝰ videtur ab obligatione restituendi. Undecūq eīm diīs recuperet rem suā extinguitur apud furū obligatio restituendi. Preterea qui ꝑ me diffamatus fuit de adulterio: ꝛ alijs criminibus potest studiosis actibus ꝛ vita exē plari: ita hoīes in admiratione ducere: vt nequeant nō estimare eūdē esse virū integerrimū ꝛ mire ꝓbitatis q̄d fuerit de tēpore priꝰ acto: cū ergo recuperauerit famā videor absolutꝰ a restitutionis onere. Preterea qui animo nocendi impedit primū a cōsecutione lucri prebende aut possessionis: obligatur ei ad restitutionē eo solū deducto q̄ tū interest inter habere ꝛ ꝑ esse vt induci solet ex. ff. de neq̄ marcellꝰ. l. j. ff. de aqua plu. arcē. ꝛ. l. si in meo. eo. ti. q̄ q̄ pctis primi q busdā manifestū. alijs adhuc detegit aio nocendi: tenetur eidem famam restituere cōtra predeterminata. Cōsequētia tenet a minori: qꝛ hic hoc bonum habet videlicz existimationē bonā illorū ꝛc. vbi i antecatis sibi q̄rendū est ꝛ nōdū quesitū. Si ꝑ hoc euadere velis: q hoc ꝓcedit vbi impedis dignū secꝰ qui alio etiā nocēdi indignū frustraueris seu īpediueris. Cōtra sic. Post crimē occultū obiectū nō obligabimur etiā ad fame repationē: cū ex crimine vt supra dicti sit fama ꝛ existimatiōe illa etiā idigꝰ. Preterea cū ꝑ criminis occulti detectionē aliū quis diffamauerit: fit aliquādo idē crimen notū ex eius ꝓpria confessione. ergo frustra laboraret hō ad fame reparationē ꝛ per cōsequēs ad hoc non tenet. Preterea qui plꝰ pecuniarij cōmodi affert q̄ damni: nō cēset damnum dedisse neqꝫ obligari ad restitutionē: quia non simpliciter nocet sed ꝓdest: ergo similiter q̄ multas virtutes ꝛ optimas cōditiōes occultas deducit in publicū: vnicum crimen occultū eiusdē simul pādes non videtur ad fame restitutionē obligatꝰ: quā tamē ledit. Preterea is qui minuit virtutē vel artē alterius in existimatione hominū nō videtur ex hoc obligari ad restitutionem: ergo nec qui aufert fame integre existimationē. Antecedēs patet: quia interdum minuit: quia modice siue sobrie laudat: aliquādo quia alium effert: nou tamen vltra q̄ dignum ē: ꝛ in illis nihil videtur reprehensibile cōmittere. Preterea qui de solo auditu crimina refert alterius: vel ābigue de bonitate loquit alteri: frequēter aufert ei famam: sed durū videtur q ex hoc aliquis dicere tur obligari ad restitutionem. ergo. Respōdeo ad primū. Sibi verisimile est crimē excidisse a memoria audientiū: non est opus specifice retractare: satis est q cōfiteat alias se eorum ipsis Petro ipsi fuisse falsum crimen: atq vt ꝓptereā dignet ꝓpter suū mēdacium nihil dubitare de Petri bonitate atq virtute. Ad secūdum. q manet nihilominus obligatus ad reparationem per interesse medij tēporis quo diffamatus erat: siue fuerit interesse damni emergētis siue lucri cessantis ex illa diffamatiōe: vt in re furtiua sublata que post restituitur. Ad tertiū. per hoc recuperat famā innocētie immunitatis sz ꝑ viā a crimine: ꝛ qꝛ illam abstulit tenet ꝛc. q si illam recuperauerit tenetur ad interesse medij tēporis vt supra. Ad quartum. qui impedierit animo nocendi indignum a cōsecutione pbēde vel administrationis publice siue ex causa manifesta vel occulta: obligat q̄dem penitere de peccato: sed ad nullam reparationē tenet ꝓpone impedite: qꝛ talia ab indignis iuste possideri nō possunt. Sed de pecuniario lucro vel dono dico hoc ꝓcedere quādo a parte rei causa non subest quare etiam iuste eūdem possit impedire: ꝛ sic dico limitanda esse verba legis inducte: si animo nocēdi faciat: ꝛ nō sit sufficiens ꝓpria vtilitas quare sibi facere licuerit. do simile in bellis. Ponam⁹ q princeps habet iustam causam: nihilominus animo nocēdi infert bellum: peccat quidem ex animo: ꝛ ad restituendum non tenetur. Item quis animo nocēdi aufert a Petro rem aliquam: postea comperit eam sibi debere: ꝛ potuisse illa de causa auferre: nō obligatur restituere. Et cū in crimine publico iusta causa subsit: ex qua alteri licet integre existimatiōis famam sibi auferre: sequitur ꝛc. Hec sic de crimine occulto nisi in casibus prius in corpore q̄stiōis specificatis. Ad q̄ntum rūc perinde est ac si sua industria famā recuperasset: ꝛ tunc idem quod in solutione ad secūdum. Ad sextum respōdeo secundum philosophum iij. Rhetoricorū. c. xv. artificiosissimū ꝛ nequissimū ge-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus diffamandi est multa bona proponere: vt vnum quod ad rem pertinet vituperet: q autem tales licet artificiosissimi tamē iniustissimi sūt probat: qa per res bonas nocere conant cum malis eas pmiscentes non minuit. ergo crimē sed auget: si intentione aucupandi fidē in crimine detegēdo fecerit. Et si illa forsan corruptio defuerit: qa vtilior est magis necessaria existimatio integre seu iculpate vite: q̄ cuiuscūq; supeminentis boni alterius: nequit ergo esse cōpensatio in hoc q in apertū deducit occultas virtutes illius de quo simul vnū crimē occultū perdat. Etiā qui furtum sustulit nō satisfacit procuranda vt dānificata plura donent: in proposito autem quasi mē dicare videtur existimationem aliarum virtutū: cum vel vnicum crimen de eo persuadet. ¶ Ad septimum obligatur restituere q̄buscūq; verbis dolose existimationē alterius leserit: sed secus cum alium non vltra q̄ dignum est commēdando alterius fama diminuitur: vel per accidēs leuitate hominū minuitur vl non vltra q̄ iuste minui debeat. Ad octauū. Respōder Scot⁹ rara fides ideo: quia multi multa loquūtur. t Ecclesiasti. xix. Qui facile credit leuis est corde. Ideo tale aliquid non videtur per se famā auferre quod autem mere per accidens est non inducit obligationem de restituendo.

Circa predicta de restitutione fame ozīt dubiū. An quo ad famā loc⁹ sit remissioni t compensationi. Verbi gratia. An tollit obligatio restituendi famā si apud diffamatū effecero q mihi remittit vel si tantum infamie mihi irrogauerit q̄tū per me pri⁹ fuit diffamatus. Et videtur q non: quia nihil operatur illius remissio: qui nō habet dominium t arbitrium sed null⁹ fame sue arbitriū habet vel dominū. ergo nō prodest remissio: t per cōsequēs nec cōpēsationi locus esse pōt. ¶ Maior patz: qz remissio nō dñi equitur inutilis est vt donatio. Et minor patet: qz qui cōsciētie fidēs famā negligit crudelis ē. xij. q j. nolo. Hic dicit Augustin⁹ non esse audiēdos siue viros siue feminas: qui dicūt coram deo sufficere sibi conscientiā suam: existimationem hominum non solū imprudenter verū etiam crudeliter contēnentes: cum occidāt aliorū animas vel blasphemantium viam dei: quib⁹ secūdum suam suspitionē quasi turpis que casta est displicet sanctorum vita: vel cum accusatione imitātiū: non quod vident sed qđ putant. xj. q. iij non sunt audiendi. ¶ Et confirmatur: quia diffamans virum bonum nō solum damnificat infamatū: sed alios proximos qui odore bone fame vel trahi habēt ad Christū aut in vita existētes vt plātule teneriores adhuc foueri. Sed naturali iure quisq; tenet resarcire vel reparare q̄tum damnificauit. ergo in proposito nō prodest remissio infamati. Et pari ratione non poterit etiā locum habere cōpēsatio quātācūq; infamiā irrogauerit is qui nunc diffamat. ¶ Maior patet: qa nobis vita nostra primis aūt fama nostra est necessaria. ca. non sunt audiendi. xj q. iij. t. xij. q j. nolo.

Ad oppositū arguit: quia in cetēris bonis fortune sufficit remissio ei⁹ cui res fūt subtracte: t est locus compensationi ergo similiter t de fama consequentia tenet a simili. Etiam paria crimina mutua compensatione tolluntur. ca. tua fraternitas de adul. t stu. g si Joannes diffamauit Petrum quantum econtrario Petrus Joannē: erit iniuria. rum compēsatio hinc inde t neuter manet alteri ad fame reparationem obligatus.

Pro responsione pono hāc cōclusionē. Fama est bonū ei⁹ qui apud hoīes itegre estimat t inculpat⁹: nō alior ptz: qz sm philosophū primo Rheto. ca. v. gloria honor t huiusmodi sunt ptes felicitatis. Felicitas aūt ē bonū ipsi⁹ felicis nō aliorum qui forte sunt miseri. Etiā habere nomen bonū non ēt bonū hoīm p̄dicātiū de alio laudē t bonitatē sed ei⁹ qui nomen bonū habet ergo. ¶ Ex quo sequitur q soli diffamato tenemur ad estimationis vel fame reparationē. patet cōsequētia: qz solū eius bonū non aliox corrupim⁹. Et per cōsequēs ab solutionē quesiti sufficit sola remissio diffamati t ꝑpensationi locus est: sicut in alijs iniurijs t ablatiōe diuitiarū. ¶ Ad rōnes ante oppositū. Ad primā nego minorē Et ad pbatiōes dico: q sicut triticū siliginē aut pecuniā nonlicet inutiliter t sine rōne pdere: vt iacere infundū maris t c. t tñ hō est dñs rerū suax t habet arbitriū disponendi: ita in ꝓposito de fama qz longe diuitias pcellit arcti⁹ seruari debet t nō sine causa pdigi: sed p bono ſtutis aut fidei fortiter atq; magno aīo cōtenni: t cū Augu. dicere. Senti de Aug. quicqđ libet sola me in oculis dei cōsciētia t c. xj. q. iij. senti. t cum apostolo dicēdū est. Mihi p minimo est vt a vobis iudicer aut t c. prime ad Corinth. iiij. Etiā si maior itelligat de dñio rei ablate falsa ē. Mā vt sequēti questione dicam: nemo est dñs membrox suorum t tamen remissio eius cui est mēbrū sublatū absq; dubio liberat. sufficit q hominē dñm esse obligatiōis nate ex hoc q aliqđ bonox alteri⁹ ē ablatū. ¶ Ad confirmationē respōdeo. sicut is q superflua bonox suorum pdigit: vnde sustentari deberēt pauperes arctā necessitatē patiētes: absq; dubio peccat in pauperes pdigēdo rem pauperibus debitam: t tamē nō tenetur pauperibus ad restitutionem. Ita similiter qui famā iusti viri denigrat i omnes peccat qui illius odore bono nutriri habet sed eis nō tenet ad restitutionē: sicut nec ipse vir iustus si semetipsū diffamasset. verum est tamen: q̄diu durat necessitas spiritualis primorum: puta q̄diu egent fama bona eius cuius vita in imitatione exemplū est: tenet qui diffamauit illam quātum poterit reparare. Etiā si sui ipsius sparserit infamiā: nō quidē in vim restitutionis ablati sed ratiōe charitatis qua tenemur primo adhibere vel ꝓcurare: quicquid ei nouerim⁹ ad corporalē vel spiritualem salutē necessariū Et ergo ceteris paribus longe grauius peccat qui illū infamat qui pp'o preest sermone t opere q̄ si eque sanctū t iustū infamat: ad cuius exemplū mozes vel doctrinam populus informare non habet vel non curat.

Dicēdi egi de restitutione boni fame: videndū de bono corporis. An videlicet q alteri abstulit bonū corporis teneat illi ad restitutionem: Et videt q non. ¶ Primo qz Exodi. xxj dicit. Si rixati fuerint viri: t percusserit alter primū siue pugno vel lapide t ille mortu⁹ nō fuerit: sed surrexerit t ambulauerit forte sup baculū suū inocēs erit qui percusserit. Ita tamē vt operas eius t impēsas in medico restituat. Et repetitū est p lege canonica de iniu. c. j. sed ibi nulla fit mētio de restitutiōe boni corporis. ergo. ¶ Secundo sic. Quia liber homo nō est dñs membrorū. ff. ad. l. aqui. l. liber. homo. Et ad Galath. iiij. Testimoniū phibeo vob: qm̄ si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi. ergo ex ablatione membri licet peccet in deū: non videtur homini obligari ad restitutionē. ¶ Cōsequentia tenet quia restitutio est reparatio damni que domio rei in quo damnum passus est debetur.

Ad oppositū est: quia occidēs vel mutilans bouē aut canem hominis tenet restituere q̄tum dānificauit. ergo a minore ledens hominē in corpore proprio. vel mutilando aut occidendo t c. tenetur ad reparationē damni in vim restitutionis.

Pro resp̄sione pono hanc cōclusionem. Licet sola malitia vitium seu culpa peccati hominem ad restitutionem obligare non posset: omnis tñ iniustitia obnoxium facit hominē restituti ōi. ¶ Prima pars patet: qz per solam malitiam dānum non infertur vt patet in optāre alterius mortem inuidendo ei bonum t c. ¶ Secūda pars ptz: qz omnis iniustitia cōtra equalitatē iustitie infert damnū proximo: vbicūq; aūt est inequalitas siue in distributionibus bonox stipendiox t hmōi: siue in commerciis: oportet naturali iure ad mediū iustitie statere reducrionē fieri ad equalitatē. Ex hoc infero: q obligatur quis ad restitutionem siue reparationem sibi possibilem q̄tum in corpore damnificauit. Cōsequētia tenet: qz iustitia cōmutatiua cōsistit in proportione arithmetica: puta equalitatis rei ad rem vt dicit. v. Ethicox. Mā omnis lesio est quoddā ꝓmerciū inuoluntarium. vnde inter clandestina ꝓmercia inuoluntaria cōnumeratur veneficium: dolus: fraus: dolosa mercatio. Inter violēta: verberatio: nexus: mors: rapina: oratio: cōuicium contumelia. Ex intentione quoq; ostendit: quomodo in vindicatione oportet ad equalitatem deducere auferēdo a plus habēte t addendo minus habenti: vt patet de linea secta in partes inequales t c. ¶ Quomō tñ non sit iustum idem in vindicatione: quod ꝓtra passum: potes ibi videre.

Descendēdo autem ad particularia. Qui corp⁹ abstulerit dicit Doctor subtilis xv. d. quarti. q. iij. tenet patienter ferre talionē vbi lex hoc statuit que pena talionis si alicubi nō sit statuta nullus dz eam sibi inferre: qz null⁹ dz esse homicida sui sine speciali p̄cepto dei: sed vbi expedit vt p iusta causa se exponat mortī in remedium anime interfecti contra inimicos ecclesie vel huiusmodi. q si non velit nō potest omnino immunis esse a restitutione: vt q̄dam fatui putant facilius homicidam absoluentes q̄ canicidā vel bouicidā: quē sine restitutiōe nequaq; absoluerent. Tenetur aūt ad restitutionē spiritualem equiualentem vite quā abstulit: quomō in talibus equiualentia dari potest. Hec hoc solum. sed si interfectus sustentabat parentes vel cognatos: tenetur interfector illis oībus ad tātam restitutionē q̄tum illis abstulit p interfectionem. Et qz vir aliquis possit satisfacere p actiones voluntarias expediret anime eius satisfacere p passiōes voluntarie susceptas: vt. s. occideretur p homicidio. et ergo dicit optime. qui sum ꝓmunitatibus que de homicidio penā taliōis disponūt. Etiā quo ad interesse heredum Speculator ti. de inriu. §. ij. post prin. dicit heredē interfecti posse agere p operis defuncti quas potuisset exercere toto tempore vite sue: t habebitur respectus quāto tempore potuisset viuere: et sequitur eū Panor. c. j. de iniu.

De mutilātibus: vel aliam lesionē inferētibus dico: q teneāt ad reparationē ꝓportionabiliter ad dānū illatū: alias eīm negociū deduci nō poterit ad equalitatē iustitie: imo dicunt doctores. Specu. ti. de actu. §. j. Joā. an. t Panor. c. j. de iniu. q etiā vbi vulneratus remiserit iniuriā etiā accepta pecunia. nō ergo intelligit interesse suum remisisse.

Ad rationes ante oppositum. Ad primā dico post Richar. iiij. sniax dist. xv. art. v q. ii. secunda solutiōe ad eundē ter. q pcedit in casu perfecte curatiōis qū sc̄z opa medicox corpus plane restituit sanitati: tūc eīm sufficit operas soluere quas medio tēpore potuisset exercere: t impēsas in medicos: si vero membrū maneat mutilatū vel sit penitus abscissum opz ei satisfieri q̄tū ex hoc lesus est t dānificatus. Vel facilius: q nomine operax intelligit interesse cuiuscūq; dāni ex lesione emergentis etiam lucri cessantis. Etiam credo estimandum q̄to compararet hō t vellet membrorū integritatem. ¶ Ex quo patet. Si cessantibus operis nequuit pign⁹ ex vsuris redimere teneat sibi mutilās vel inuasor ad interesse vsurariū. ¶ Ad scm dico: q licet hō liber nō sit membrox suox dñs: vtiq; tamen ipse est qui mutilatione vel lesione est dānificatus: t hoc sufficit: vt restitutio ipsi fieri debeat nō positiuo iure tantū: sed etiam iure naturali. Et tantum de questione.

Dictū in superioribus actum est de quodaz preambulo penitentie siue prerequisito: videlicet de restitutiōe: que est quoddam cessare a peccato: nunc agendum est de penitentia ipsa. ¶ Et occurrit primo hec q̄stio. An cuilibet peccatori relinquitur facultas resurgendi per penitētiam a peccato. Et videt q non. ¶ Primo: quia sm apostolū ad Hebreos. vj impossibile est eos qui sunt illuminati: gustauerūt etiam donum celeste: t participes facti sunt spūssancti: gustauerunt nihilominus donum dei verbum virtutesq; venturi seculi t in peccatū mortale plapsi sunt: rursus renouari ad penitētiam rursum crucifigētes sibimetipsis filium dei: t ostentui habentes: sed oīes baptizati (nisi fictio impedimento fuerit) illuminati sunt t participes facti spiritussancti: ergo nō patet eis locus resurgendi per penitētiam. ¶ Et cōfirmatur ex probatiōe quam subiūgit apostolus: qz sicut terra sepe venientē supra se imbrem bibens t germinans herbam opportunā illis a quibus colitur accipit benedictionem a deo: pferēs autem spinas t tribulos reproba est t maledictio proxima: cuius consummatio est in ꝓbustionē: ergo videt voluisse Apostolus q terre in perditeviuentibus t spinas tribulosq; pcōx deo cultor germinantibus reprobātur maledicuntur et deseruntur a deo vt amodo coli nequeant aratro penitentie. ¶ Secundo sic. Amos j. t. ij. c. de multis nationibus dicit dominus: de trib⁹ sceleribꝰ damasci tyri gaze edom t c. t sup quatuor non ꝓuertam sed impossibile est ꝓuerti hominē / nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

deus ꝙ uerterit ergo. Secūda pars patet. Joan. vj. Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. ⁊ Joan. xv. sicut palmes non potest facere fructum: nisi mānserit in vite: sic nec vos nisi manseritis in me. Et ibidē. Sine me nihil potestis facere. ¶ Et ꝙfirmatur primo: quia Hiero. primo prologo in Amos. Et quia inquit ꝓpheta ait: sup tribus impietatibus ⁊ super quatuor nō ꝙuertam eum tertio peccatorum indulgentiā deum dare posse significat quem quarto eadem peccata admittentibus nec penitentiā nec indulgētiam daturū annunciat. ¶ Secundo ꝙfirmatur: quia ꝫm Aug. lib. de vita Christiana videtur certa periodus ⁊ determinatum tempus a deo ꝓ indulgentia ꝙsequēda prefixum: vltra quod veniā aut remissionem decreuit nullatenus dare. vñ dicit. Ne tardes cōuerti ad dominum: neq; differas de die in diem. subito enī venit ira eius. quod in plerisq; impletur: quibus ob nimia peccata ⁊ in presenti dei ira supuenit ⁊ in futuro seruatur: ſz hoc nemo intelligit: nemo cognoscit: nec quisq; aduersa fustinēs malis suis estimat irrogari: sed qđ ptulerit consuetudinis potiꝰ putat q̄m criminis. Et idcirco deꝰ in presenti non videt punire peccātes: qz cum punit non cognoscitur. Multi sunt quos nemo intelligit: qui ob multitudinē peccatoꝝ iam ante iudicij diem in presenti etiam iudicantur: ⁊ infra. Nos enim plurimorum habemus exēpla per que ꝓbare fufficimꝰ sceleratos et impios peccatoꝝ suorum fine cōpleto ⁊ hoc tempore iam iudicari: et in presentem eis vitā negari nō minus q̄m futuram. ꝙro eodē solet adduci Augu. de q̄titate anime. xxiij. ⁊ xxiiij ca. q̄ hō interioꝛ certam habet periodum: hac in via qua debet crescere ꝙtinuo in moꝛibꝰ ⁊ scientia. Item Beñ. xv. Mecdū impleta sunt peccata amoꝛreoꝝ. Item Luc. xiij. videt ex intētione hoc dixisse saluatoꝛ q̄ ꝓpter periodum transactam diuine miserationis qua spectat ad penitētiam puniti fuerint galilei pre ceteris quoꝝ sanguinē miscuit. Pylatus cum sacrificijs: ⁊ de ijs interfectis sub turri Syloe ostēdēs ex simili q̄ nisi tempore debito peniterēt ſmiliter puniturī erant. de dño vinee nō reperiente fructū in ficulnea annis triꝫ: ⁊ quartū annum instātia cultoris admisit vltra eidem minime parciturus. ¶ Tertio sic ſm apostolum ad Hebꝛeos. x. volūtarie peccātibus nobis post acceptā notitiā veritatis. iam non relinquitur hostia pro peccato. Terribilis autem quedā expectatio iudicij ⁊ ignis emulatio q̄ ꝙsūptura est aduersarios: ergo ijs qui voluntarie peccauerunt post notitiam fidei ⁊ c. Hec valet dicere post glo. volūtarie peccantibus i. in peccato pfitētibus: qz sic etiam ignoꝛāter ⁊ inuolūtarie peccātibꝰ: nō relinquit hostia pro pctō. Jam apostolus videtur aliquid speciale dicere voluisse de voluntarie peccante ⁊ post acceptam notitiam veritatis. Idem ꝙfirmare videt ꝓbatio quā subdit. Irritā quis faciēs legē Moysi sine vlla miseratione duobus ⁊ c. quāto putatis deteriora ꝓmereri supplicia qui filiū dei ꝓculcauerit ⁊ sanguinē testamēti ei⁹ pollutū duxerit in quo sctificatꝰ est ⁊ spūs gratie ꝓtumeliā fecerit: quo videt ꝓbasse q̄ volūtarie peccāti adimit spes vite aīe sicut ꝓuari cāti legem Moysi spes coꝛpalis vite. ¶ Quarto sic. Deus ex intētione nōnunq̄ impedit quo minus populo vel certis hoibus post periodū fue miserationis adhibeant media ꝙuersionis ⁊ penitentie ergo videt q̄ illis sit impossibile ꝙuerti ad penitentiā. ¶ Cōsēntia tenet: qz hoc facit deus vt pctoꝛes existentes in sordescāt magis: ſ autē illo nō obstāte maneret eis facultas penitēdi posset deus frustrari suo intēto ꝓ impedimenta que obijcit ne cōuertant. Et ans ꝓbo primo ꝓ illud Amos. viij. Ecce dies veniūt dicit dominꝰ ⁊ mittā famē in terram: non famē panis: neq; sitim aque: sed audiendi verbū dei. Et cōmouebunt a mari vsq; ad mare: ⁊ ab aquilone vsq; ad orientem circuibūt q̄rentes verbū dñi: ⁊ nō inuenīēt. Ex quo ꝓphete ꝙbo ꝙcludit Hiero. Si malignū faciant populus in ꝓspectu dñi: ⁊ tales pseuerent: talis ecclie iudex daꝫ sub quo sitim ⁊ famē populi patiāt. Nō famē panis neq; sitim aque: sed famē audiendi verbum dei. viij. q. j. audacter. ⁊ Hiere. lib. in ꝓsona angelorū dicit. Curauimus Babilonē ⁊ nō est sanata: derelinquamus eā ⁊ eam⁹ vnusq̄sq; in terrā suā: qm̄ peruenit vsq; ad celū iudiciū eius. Quod tractans Greg. vult angelos nostri curā habere ad mozē medicoꝝ qui nō cessant q̄tum ars patit ⁊ industria medicine curare egrotum: sed si egritudo tāta fuerit vt repugnet curationi aut eger cōtra facit ꝓ impatientiam doloris qđ iubet: relinquit eū medicus desperās ne expiret inter manꝰ ei⁹ ⁊ mozt̄ videat reus. Et ibidē de āgelo hoī deputato dicit. Patet q̄ abcessio medici ꝙdēnatio tua fit irremediabilis nolēti q̄ curari. ⁊ Ezech. iij. Sed ⁊ linguā tuam faciam adherere pallato tuo: ⁊ eris mutus nec quasi vir obiurgās: qz domus exasperans est. Itē Esa. v. c. de vinea quā studiose munierat: sepē circūdās et turrim in medio erigens: qz in vindemia ꝓ vuis labꝛuscas ꝓtulit. Auferā inquit dominꝰ ab ea sepē ⁊ erit in direptionem ⁊ ꝓculcationē. Dñs sabaoth aufert a vinea sua sepem i. ſm glo. custodiam āgelorum. ¶ Ex quibus oībus patet q̄ dñs post certū terminū quo expectauit peccatoꝛes ad penitentiam aufert remedia penitendi: ⁊ ꝓhibet seu impedit quo minus sancti angeli aut hoies peccatoꝛibus ipsis media subministrēt sese ꝙuertendi ⁊ confirmatur. Quibusdam decreuit deus ob peccati demeritum seu enoꝛmitatem aut ob criminum multitudinem nō dare gram penitēdi: sed illis impossibile est impetrare ꝙuersionē seu penitentiam: ergo. minoꝛ patet ꝓ illud Greg. Cum superna indignatio sese (vt ita dicerī) medullitus mouet hāc oppositio humana nō ꝓhibet nec vtiliter se cuiusq̄ deprecatio obijcit: cum deꝰ semel aliquid ab intimis irascēdo disponit. Probat hoc Greg. qz illa sola est causa quare Moyses deuz de diffidentia ad ꝓpetrā Oreb placare nō potuit: vt terrā ꝓmissionis ingrederetur: ⁊ pctm̄ idololatrantis ppli de quo Exod. xxxij. apud deum suis ꝑcibus tersit. xxiij. q. iij. Mabuchodonosoꝛ. Idē exemplariter patere videtur ex verbo domini. primi regū. iij. Jurauit dominus heli q̄ nō expietur iniquitas domꝰ eius victimis ⁊ muneribus vsq; in eternū. Idē Hiere. vij. Tu ergo noli oꝛare pro populo hoc nec assumas pro eis laudē ⁊ orationē: ⁊ nō obsistas mihi: qz nō exaudiam te. Et eiusdem. xj: Tu ergo noli oꝛare ꝓ populo hoc ⁊ nō assumas pro eis laudem ⁊ orationem: qz non exaudiā in tpe clamoris eoꝝ ad me in tēpoꝛe afflictionis eorum glo. ꝓphete precipitur: ne ꝓ eis oret in quos est iam consummata sententia: ne videat oratio eius infirma ⁊ merito nō exaudita. Item secūdi Machabeoꝝ. ix. de Antiocho. Orabat sceleſtus dominū a quo nō erat miseri coꝛdiam ꝙsecuturus. Item ad Hebꝛeos. xij. de Esau. Nō enim inuenit penitentie locum q̄q̄ cum lachꝛymis exquisisset eā. ergo videt q̄ post q̄q̄ decreuerit deus amodo nō misereri frustra laboꝛant placare deum per penitentiam. ¶ Quinto sic. Impossibile est sine recta fide ꝙ penitere: sed q̄ busdā auferꝫ facultas credendi. ergo maioꝛ ꝓz per illud Apli ad Heb. xj. Sine fide impossibile est placere deo. Et minoꝛ ꝓbatur ꝓ illud Jo. xij. Propter ea poterāt credere: qz iterum dixit. Excaias. Excecauit oculos eoꝝ ⁊ indurauit coꝛ eoꝝ vt nō videāt oculis: ⁊ intelligant coꝛde: et conuertant ⁊ sanem eos. ⁊ Esa. vj. vbi ꝓpheta inducta ponit: glo. super verbo Cōuertantur dicit. Quāuis graue pctm̄ sit si conuertaꝫ quis potest saluari sed hī ꝓ magnitudine sceleris penitentia sunt indigni vñ vt habetur in euāgelio quotiens volui ꝙgregare filios tuos ⁊ noluisti. ¶ Et confirmatur: qz tanta est enoꝛmitas quoꝝūdā criminum: vt nō teneamur oꝛare ꝓ ijs qui illa admiserunt: ergo illis non est relicta facultas cōuersiōis ad deū per penitentiam: ꝙña tenet: qz tenemur prout nis impendere operas nostras ad salutem q̄diu nō ꝑstiterit eis minime ꝓfuturas. de pe. dist. vij. Si ds secundo. Et ans ꝓbaꝫ ꝓ illud j. Joā. v. Qui scit fratrem suum peccare pctm̄ non ad moꝛtē petat ⁊ dabitur ei vita: peccanti non ad moꝛtē. Est peccatum ad moꝛtē non pro illo dico vt roget quis. Ad tractans Aug. dicit Aperte ostendit quosdā fratres esse pro quibus oꝛare nō iubemur. Peccatum ad moꝛtē est: cū post agnitionem dei ꝓ gratiā Christi oppugnat aliquis fraternitatē: ⁊ aduersus ipsam gratiam qua recōciliatus est deo: inuidie facibus agitatur. Peccatum nō ad moꝛtem est: si quis non amoꝛē a fratre alienauerit: sed officia fraternitati debita ꝓ aliquam animi infirmitatē nō exhibuit. vñ Christus ait. Pater ignosce illis non enī sciunt quid faciūt. Modum enī gre spūssancti pticipes societatē inierant fraternitatis. Hec differentia a Juda Petrum negātem diuidit: non qz non scit ignoscendum peccāti: sed qz tanta est labes illius peccati: vt deꝑcandi humilitatem subire nō possit: etiā si pctm̄ suū mala cōsciētia agnoscere ⁊ enumerare cogaꝫ: vt Judas cum dixit peccaui facilius desperās cucurrit ad laqueū q̄ humilitate veniam petijt: qđ ꝓpter magnitudinē pctī: tā ex dānatione pcti tales ꝑe credendum est ⁊ c. Ergo videt illis merito hmōi pcti facultas adēpta redeundi ꝓ pnām. Et ꝓ illo est qđ ꝓpheta cōtra vivos oꝛasse videt. Appone iniquitatē super iniquitatem eoꝝ: ⁊ nō intrēt in iustitiā tuā: deleaꝫ de libro viuentiū ⁊ c. ꝑs. lxviij. ⁊ Apoc. vl. Qui nocet noceat adhuc: ⁊ qui in soꝛdibus est soꝛdescat adhuc.

Ad oppositū est in ꝓmis auctoritas ecclesie diffinientis ⁊ determinantis ꝓ articulo fidei q̄ si post susceptionē baptismi q̄q̄ ꝓlapsus fuerit in peccatum: p veram penitentiam potest semper reparari. c. firmiter. de sum. tri. ⁊ fi. catho. Si semper potest. ergo nulla videtur esse period' diuine miserationis sed semp seruatur homini facultas redeūdi in gram. Itē Esa. xlix. Nunqđ obliuisci pōt mulier infantem suum vt nō misereatur filio vteri sui: etsi illa oblita fuerit: ego tamen nō obliuiscar tui. ergo. nemini claudit gremium: sed patet semper aditus ad dei ꝓpiationem promerendam.

Pro solutione queriti ne ex igno

tis ꝓcedatur duo premittam. Primo. Quid sit penitentia. ¶ Secundo. An omnem vere penitentem deꝰ in gratiam recipiat: deinde ostēdam. An maneat semper huiusmodi facultas vere penitendi.

¶ Quo ad primū. Penitētia vera est doloꝛ voluntarius de pctō ꝓpter dei offensam cū emendatiōne ꝓ posito in futurū. q̄ autem debeat esse doloꝛ volūtarius patet. j. ex etymologia nominis dicit enī penitere quasi penā tenere: sed tenere penā importat actionem respectu pene: non tantum passionem ipsius vt inherentis: ergo oportet penitentiam esse doloꝛē voluntarium ad minus casualiter: quomodo omnis effectus comitās liberum actum volūtatis dicitur voluntarius. ¶ Et cōfirmaꝫ ex descriptione penitētie quā Aug. tradit lib. de penitētia. Penitētia inquit est quedam dolētis vindicta puniēs in se qđ dolet cōmisisse. sed punire dicit causalitatem efficientie: ergo oportet penā doloꝛis (vt dici posset penitentia) esse volūtariā. ¶ Nec obstat q̄ de rōne pene est eē ꝑ volūtatē seu inuolūtariū: ⁊ nihil idē videt simul posse volūtariū ⁊ inuolūtariū esse. Quia sufficit ad rōnē pene q̄ sit ꝓtra affectionem cōmodi: ⁊ sic cōtra volūtatem sequentem affectionem ꝓmodi: vt vult Doctoꝛ subtilis. xiij. dist. iij. art. ij. Nihil aūt aliqđ ꝓhibet esse ꝓtra volūtatem sequentem affectionem cōmodi quod sit voluntariū volūtate sequente affectionē iustitie ⁊ sic tristitia in ꝓposito est voluntaria. vñ ꝓmo voluntas ex iustitia volens vidicare cōmissum: secūdo detestatur ꝙmissum ⁊ sequitur tristitia: tertio acceptat penam inflictā: quarto patiēter fert eandem. Idco tristitia quadrupliciter est volūtaria: a volūtate causante detestāte: acceptāte: ⁊ patiēter ferente. Et ꝙ in casu isto puniendi seu vindicandi non sequatur voluntas affectionem ꝓmodi actu aliquo elicito saltem absoluto quo videlicet velit omni incōmodo seu disconuenienti carere: qz tñ naturaliter inclinat ad hoc volendum: ideo quicquid est contra dicit involuntariū quantūcunq̄ voluntas illud acceptet aut caūsauerit: ⁊ est de senarum tristitia afficere volūtatem niſi a vincenti ꝓhibeatur.

Sed dubium videtur a qua noli

tione hec tristitia penitētie causas habeat. Tristitia enī ſm Aug. xiiij. de ciui. dei c. xv. est dissensio animi ab his rebus q̄ nobis nolentibus acciderūt. Ex qua diffinitiōe ꝙcludit Scot⁹ passu allegato q̄ tristitia in voluntate causari nō pōt naturaliter niſi a duobꝰ causis concurrētibus. s. ex actuali nolitione alicui⁹ existentie actuali apprehensione illius existentie: et quandocunq̄ he due cause concurrunt quantum est ex se causant tristitiam sicut effectū naturaliter consequentem. Sed nemo potest rationabiliter nolle q̄ acciderint peccata que ipse admisit cum iam transierint in preteritū ⁊ reuocari nequeant vt nō fuerint. Electio aūt nō est impossibiliū. iij. Ethi. Non apparet ꝙ a qua nolitiōe hec tristitia debeat ⁊ possit causari. ¶ Preterea deus de ꝑterito nō potest facere: vt nō fuerit. vj. Ethicoꝝ. Illo solo priuaꝫ deꝰ ⁊ c. ⁊ certissimū est eum nūq̄ hoc velle: cum nihil velit impossibiliū. Et iam si vellet vtiq; fieret quod ab eo est volitum. Sed penitentia est reparatiua imaginis dei in anima ⁊ effectiua cōformitatis aīe ad deum nihil igit̄ debet esse in penitentia niſi quod facit animam conformem deo. Sed nolle illud quod deus nolle nō potest: ⁊ pro certo non vult: elongat a conformitate ad deum: ⁊ facit animam difformem deo. ergo non debet esse actus penitentie. ¶ Refert quo ad istud Aleran. de hales. iiij. par. q. liiij. mēbro ij. ar. ij. §. iij. q̄ quoꝛundam opinio est: q̄ hec non est concedenda nec vera: volo me non peccasse: sed hec vellem me nō peccasse: volo enim dicit volūtatē absolutam vellem

cum conditione. vnde sensus est vellem me nō peccasse: si possibile esset vellem hoc: ipse tenet q̄ sicut hec fa est: doleo de hoc q̄ peccaui: similiter hec volo me non peccasse: & non peccasse est simpliciter a me volitum. vnde dicit. Volūtas p̄teriti bene potest cum discretiōe esse impossibilis: quoniam impossibilitas talium non est ratione fustātie actus: sed ratiōe qua cadunt sub conditione tempozis: puta quia p̄terita sunt. vnde ratione substantie actus possibilia sunt et potestate consequente voluntatem perductam in actum: secus de impossibilib⁹ respectu futuri: quia illozū est ratio impossibilitatis scōm se & nullo mō cadunt sub potestate nostra. Jdeo non pōt illozum esse voluntas discreta & absoluta. Et ad argumentū de conformitate ad diuinam voluntatem respondit non habere voluntatem conformem voluntati dei in obediētia volendi facit animam diffozmem deo: sec⁹ dicit de diffozmitate in volito. Sed dū quis vult nō peccasse habet voluntatem obedientem deo volēti illū velle hoc: vñ regulat voluntatē suam iuxta voluntatem dei. quod facit reparationem imaginis.

Pro hui⁹ clariozi itellectu aduer-

tendum. q̄ sicut in appetitu sensitiuo omnis compatio et omnis passio descendit ex odio vel amoze: vt pulchze deducit Thomas. j. ij. q. xxiij. arti. iij. de desiderio & fuga delectatione & dolore/ ira/ spe/ desperatione timoze & audacia. Jta parifozmiter oīs motus volūtatis est volitio aut nolitio: vel ex eozū altero p̄ficiscens. Capiē ergo velle quod amozem voluntatis nominat duobus modis. Primo vt dicit motū in aliud vt finem attingendum per operationem vel mediū ad ipsum: et sic nemo potest velle impossibile neq̄ absolute & simpliciter neq̄ etiam conditionate. De volūtate absoluta patet: q̄ nemo potest decernere & statuere aliquid attingendū p̄ operationem: qđ intelligit nequaq̄ posse attigi: eo ipso nāq̄ quo vult ipsum vt attingēdum credit ipsum attingēdum esse & posse attingi. De conditionata volūtate p̄obo: q̄ si sic maxime esset sub conditione possibilitatis eius quod nosc̄itur aut credit impossibile. q̄ volēs aliq̄d p̄cise sub ꝯditiōe: quū primum intelligit nō extare cōditionem desinit hoc velle: vt si rem destinatam pauperibus volo donare Petro si est pauper vt primum ꝯperto eum pauperem nō esse desino hoc velle: immo cum desidero seu opto aliquid p̄cise sub cōditione si deo placet: certioz fact⁹ q̄ deo non placet: statim desino optare illud: secus si optem vt placeat quia est optatio seu desiderium absolutum non conditionatum: ergo implicat hominē velle aliquid sub ꝯditiōe possibilitatis quod p̄to certo nouit impossibile esse. Stat tū cū illo q̄ hō vellet si possibile esset sed illa cōditiōalis nullum actum positiuum in voluntate ponit. Alio modo capiē velle generalius vt dicit nudum affectum amozem vel ꝯplacentiam voluntatis ad aliquid: et sic possumus vel impossibilia q̄ sepe optamus vel amamus & afficimur ijs que scimus eē impossibiliaꝝ quidā de industria & pura malitia optāt deum non esse: vel se simpliciter immortales esse q̄uis sciāt illud esse impossibile: sic multa volumus & optamus que scimus futura nō esse: vt esse maximus clericus de mundo: pulcherrimus hominū & sic de alijs: sed vti talium nūq̄ est electio. iij. Eth. ita nec voluntas primo modo: q̄ autē doctozes quidam dicere videntur conditionatum velle (quod velitatem nomināt) esse impossibilium: qua. s. aliquid vellet si esset possibile: ob reuerentiam eozum gratiose exponi debet quando mens certa nō est de impossibilitate: sed dubia: tunc eligibile potest sub cōditione possibilitatis donec & quouscq̄ agnouerit cōditionē possibilitatis nō extare: vt ingruēte iam tempestate volo nō ejcere merces sub cōditione si ex hoc nō imineat vite periculum aut si possum salua vita & p̄manēo illius voluntatis donec intellexerim cōditionem nō extare: puta quia periculum imminet seu nō possum merces seruare cum vita. Si dices. Si cōditionatum velle necessario deperit deprehenso q̄ non extat ꝯditio: quomō ꝯ pōt esse causa tristitie ex contrario euentu ꝯditionis implicate: vt si nolo ejcere merces si possum sine verisimili periculo vite imminēte periculo tristoz: & cuz nihil possit efficere tristitiā vel quācūq̄ rem nisi cum existit/ oportet illi tristitie coexistere illud nolle cōditionatum: vt videtur decidisse Scotus. xv. dist. tertij sententiarum. Cū fideo hoc ꝯditionatū nolle nec manet in illo casu: neq̄ est causa effectiua tristitie: sed ipm optare seu velle cōplacentie: aut amoz seruandarum mercium cū salute corporis: verbi gratia. Si volo aliquid Petro si est sacerdos: intellecto q̄ nō est sacerdos desino ipsū hoc velle omnino sine tristitia nisi optem et velim ipsi sacerdotium. Jdem est in conditione de futuro.

¶ Ex his patet. q̄ vtiq̄ possumus optare et amoze cōplacētie velle seu ad hoc affici vt peccata nr̄a numq̄ fuerint ꝯuis sciamus vel credimus illud simpliciter impossibile. & p̄habilius est nos ad hoc teneri & esse obligatos quicquid dicat de Aliaco. q. vl. j. sentētiaꝝ. ar. iij. quoniā alias non videtur assignabile q̄ nolle sit causa tristitie de peccato. ¶ Ad argumenta de diffozmitate voluntatis dico: q̄ est sctā diffozmitas quā dīs ipse p̄ via p̄cepti aut ꝯsilij ex nobis req̄rit: quo ad illa cū quali ex cōdicto et cōi placito lꝫ cōtrarium velle: vt patet in ꝓnunciatiōe futuri peccati: sicut in negatione Petri: vel future occasionis que verisimiliter p̄trahet ad mortale p̄cūm: sic in p̄posito de nolitione respectu peccati p̄teriti.

Subditur in diffinitiōe: p̄opter

dei offensam: q̄ si quis de peccato doleat p̄pter penam aut consimilem causam non est vera penitentia. vnde Ezeg. tractās illud Seū. iij. de Adam quomō se abscōdit & c̄. Cum ex pctō pena metuitur: & amissa dei facies nō amatur: timoz ex tumoze & nō ex humilitate. Superbit enim: qui peccatū si liceat impune nō deserit. vnde apud dānatos est penitētia iuxta illud sapien. quinto. Dicent intra se penitentiā agentes: sed infructuosa: quia p̄pter lesionem nature vel punitionem: non autem quia offensa est diuina maiestas aut lesa iustitia.

Ultimo dicitur. Cum emēdatio

nis p̄posito in futurū. q̄ hoc req̄rit p̄z p̄io ex difficultiōe quā inter ceteras tradit magister. xiiij. distin. quarti. Penitētia est virtus vel gratia qua cōmissa mala cum emendationis p̄posito plangimus & odimus: & plangenda vltra cōmittere nolum⁹. Preterea ad vere penitēdum requirit vt hō doleat de offensa dei: non p̄terita tm̄ sed quacūq̄. Oportet ergo vt nolit diuinā offensam & p cōsequēs debet nolle eriā (admodum implicite) quouis modo peccare in futurum. Prima ꝯa tenet: q̄ tristitia ēm Augustinū. xiiij. de ciui. dei. c. xv est dissensio animi ab ijs reb⁹ q̄ nobis nolentibus acciderunt. ¶ Et cōfirmat: quis

penitentia vera debet talis esse saltem ex gīe actus q̄ possit remissionem impetrare peccati: sed hoc solū fit cū vult dimittere peccatum & deū vltra nō offendere: ergo minoz patet per Aug. libro de vera & falsa penitētia. c. xvij. Credo illi qui dixit quacūq̄ hora ingemuerit peccator & conuersus fuerit vita viuet. dixit cōuersum non tamen versum vita viuere. Versum quidem puto qui dolet de crimine. Conuersum qui dolet de omni eius quam exposuimus varietate. Vertitur a peccato qui iam vult dimittere peccatū Conuertiē qui iam totus & omnino vertitur: qui tā non penas tantum timet sed ad bonum deum tendere festinat & c̄ ergo iuxta Aug. sententiam nō cōuertitur nisi qui omnino vult dimittere peccatū seu diuinam offensam. Et gratianus exponēs dictum p̄phete verbum de pe. dist. j. c. quis aliquādo. Conuerti inquit dicitur qui omnino vertiē: cuius opus vox & cogitatio ita mortificationi peccati desudāt sicut p̄ius seruierāt iniquitati. Jtem apte videē hoc per p̄ophetam attestari dominus Ad quem (inquiens) aspiciam nisi ad pauperculum & contritum spū & trementem sermones meos? Non pōt autem pauperculus esse. i vere humilis & p̄trit⁹ spiritu & tremēs sermones dīi: nisi firme decernat nihil p̄terire quod p̄ceperit dīs: ergo requiritur adveram penitentiam p̄positum illud abstinendi in futurum a peccato.

Secundo videndū est. An quemliber vere penitentem deus recipit in gratiam pctā cōdonando. Pro quo est aduertēdū: q̄ dupliciter aliquis dr̄e penitere. ¶ Primo modo vt vere idē sit quod recte seu bene: & sic dicit vere penitere: qui act⁹ ad penitēdū requisitos bonos moraliter & sub debitis circūstantijs elicit: puta qui dolet de peccato non principaliter p̄pter penam sed p̄opter diuine maiestatis offensam: decernens vltra tale nihil committere. ¶ Alio modo capitur in quesito vere vt idem sit qđ p̄fecte: quod tūc. s. dicitur cum quis omnem conatum adhibet et quicquid in se est facit ad placandum deum.

Tunc p̄o responsione sit hec cō-

clusio. Potest quis vere penitere primo mō & nō recipi a deo in gratiā. sed non scōo modo. ¶ Primam partem p̄obo p̄ter adducta supra auctoritate Augusti. lib. de penitētia. Recte penitēs quicquid sordiū post purificationem cōtraxit oportet vt abluat lachrymis saltem mētis. Sed satis durus est cuius mentis dolorem oculi carnis nequeūt declarare: sed sciat se culpabiliter durum: qui deflet damna tēporis vel mortem amici & doloē peccati nō ostendit lachrymis. Non est itaq̄ vt quis se excuset nō habere fontem lachrymarum qui vnq̄ ostēderit lachrymis dolorem temporalium de pe. di. iij sicut plures. Dū tractans b. Thomas. xv. dist. iij. dicit p̄cedere: cum defectus lachrymarum p̄uenit ex defectu doloris vt quia homo minus dolet de peccato q̄ de damno tēporali: secus si abūdātia laboris lachrymas excicet p̄opter ꝯcitatū calorem. vel si hō se ꝯtinuerit: vt coram solo deo doleat vel ex duritia ꝯplexionis: puta dolo: de temporalibus est magis sensibilis: & ideo magis vicinus ad resoluendū corpus in lachrymas Sed pōt quis dolorem peccati habere p̄pter deum cum p̄posito abstinēdi in futuꝝ adeo remissum: vt tepor seu remissio causa fuerit quare nō lachrymet: ergo talis nōdum tam digne penitet vt a deo recipi debeat necessario in gratiam. ¶ Idem p̄obo verbo domini Deute. iij. de filijs Jsrael p̄pter peccati de meritum a terra p̄missionis in terram aliam electis. Cumq̄ quesieris ibi dominū deum tuū inuenies eū si tū toto corde quesieris: & tota tribulatione anime tue: postq̄ te inuenerint oīa que predicta sunt. Jtē psal. cxviij. Beati qui scrutanē testimonia eius in toto corde exquirūt eum. Cassiodorus. Non p̄ius ergo beati ꝯ in toto corde deū exquisierint. Et ibidē In toto corde meo exquisiui te ne repellas me a mādatis tuis. Amb. Omni habenti dabit: ab eo autē q̄ non habet & quod videt habere auferet ab eo. Matthei. xxv. Cui addidit nisi ei qui toto corde exquirit cum: vt quod deest nature id dei operatiōe acquirat & gratia & infra. Qui aūt non habet vt in toto corde suo erdrat deū & facit quidē opus dei sed negligenter facit: maledicto subiectus est sicut legim⁹: quia Hieremie. xlviij. maledictus omnis qui facit opus dei negligēter. merito ergo repellit: quia maledicto dignus est. q̄ polluit magis: & impedit opus qđ putauerit negligēter exequēdū. Et deducit triplici similitudine satius esse vt talis repellat. ¶ Prima de medico negligēter curāte: si desidia medici virus ad alta serpit vulneris: clemētioz est qui repellit nihil p̄ficientē ꝯ qui retinet ad discrimen egroti. ¶ Secunda de p̄posito edificātib⁹: qui repellit potiꝰ desidiosum ꝯ hyantibus rimis sinat edificata dissolui. ¶ Tertia de ope textrino & c̄ cōcludit ad p̄positum q̄ ꝯsulto deus tales a mādatꝫ repellit: vt sint quasi vulnerati dormiētes in sepulchris quoꝝ non est memor āpli⁹: & ipsi de manu ei⁹ repulsi sunt. ps. lxxxvij Et in epla ad Ctesiphontem: seu vt alij legūt Egisbertum/ sidiero. tractās dirā obiurgationem episcopi ephesiozū q̄ charitatē p̄sistinā Paulo remiserat Apoc. ij. Cōsideremus inqt quantus casus sit temere cōtēnentis: cum tanta ruina dicitur in negligētia obsequentis: vel quam dānationem excepturos credimus esse indeuotos: cū tāram reprobationem deuotus exceperit? Tepidū discipulū non amat Christus. Qui vult meus esse discipulus (ait) abneget semetipsum sibi & tollat crucē suā & sequat̄ me. Luce ix. Jtem idem in epistola obiurgatoria ei⁹ qui se falso iactauit penitere. Miserebit tibi dīs si hec cū legeris facias & p obediētiam penitentiam sequaris. (hoc limitans addit) verum si de toto corde penitentiam egeris: si dominū p̄e oculis habueris: si amissa vozagine poculi venenosi calicē salutaris acceptaueris: si die ac nocte in lege domini meditat⁹ fueris: si oēm sollicitudinē tuam sup illum miseris: tunc gaudebis & exultabis in dño qui vicisti malignū & c̄. Sz hac limitatione nequaq̄ opus esset: si quolibet gradu doloz peccati instauraret p̄dictā charitatē & gratiam. Jtem hoc manifeste mihi p̄bare videē verbum domini supra inductum. Esa. vl. Ad quem aūt aspiciam nisi ad pauperculū & c̄. Et ne quis existimet me vndiq̄ arctare viam domini: quā vtiq̄ est demonstrare laboro: audiat Hieronymum iam ꝓpe deficientē & in extremis positum fratres charissimos adhortātem (in epistola Eusebij ad Damasum: & ponitur. iij. pte. lxxv. xv. tractat⁹.) Centuplo arctioz est (inqt) via eius q̄ creditur: q̄uis larga sit vere timentibus (iuxta hoc) simul q̄ sit vigil semp vere timēs quando scriptum est. Qui timet deum nihil negligit Ec-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sclerastes. vñ. Et infra. Sed forte qs dicet benign⁹ est dominus ⁊ misericors: qui omnem peccatore ad se redeuntem recipit ⁊ indulget: verum quidem hoc esse confiteor: benignior est enim dominus q̄ creditur: ⁊ vnicuiq; parcit ad se (vt cōdecet) redeūti. Nā benignissimus est dominus qui tantas tolerat iniurias a pctōribus: dans eis tpis spatium vt emendentur. Sed hoc noueris: quia sicut benign⁹ est in tolerando: ita iustus est in puniendo. ¶Sed forte quis iterū dicat: q̄ vir qui toto tempore quo vixit male fecit: in mortis articulo accepta pnīa a deo venīā obtinebit. heu q̄ vana suspicatio ⁊ falsa meditatio. vix decentū milib⁹ hoīm quox mala semp fuit vita merecatur a deo habere indulgētiam vnus vir totus in peccatis genit⁹ ⁊ enutrit⁹: qui nec deum vidit: nec agnouit: nec de eo audire voluit. nec se peccasse cognouit nec quid pnīa sit nisi forte dormiendo nouit tot⁹ adhuc secularibus innodatus negocijs quem angustia p̄mit filiox quos deserit: quē infirmitas ꝓterit: quē dolor diuitiax ⁊ temporalium bonox cōcutit: cum eis non posse frui amplius fecernit: quā acceptā deo accipit pnīam quam non acciperet si adhuc se posse sanari crederet. ¶Certe vere concludam: qui dum sanus est ⁊ iuuenis deū offendere nō formidat: in morte nō merebit̄ diuinam obtinere indulgētiam. ¶Que dilectissimi filij est pnīa: quā solū quis accipit: q; se viuere nō posse amplius cernit. s. de cōdigno. Hec ille. Non ergo sufficit p reductione ad statum salutis qualitercūq; in quocūq; gradu intētiōis siue feroris accepta penitētia. Et ergo Doctor subtilis qui omnium mitissime in hac materia loquutus est (vtinam tā vere q̄ pie) xiij. dist. iiij. q. ij. arti ij. admittit pnīam attritionē p oīa debite circūstantionatam tē poze p̄cedere ipsam culpe remissionem tanq̄ meritū congrui: ⁊ ꝓpter quod de⁹ in aliquo instanti termino tpis q̄tum deus ad hoc p̄fixerit gr̄am infundit. Sed certe sine fundamento ⁊ absq; ratione est q̄ solus tpis tractus seu mora hoc efficeret vel mereret: q̄ deus suam gr̄am infundat: qm̄ ex tēpore nihil bonitatis actui accrescit. Neq; hoc ꝑbat simile de actu malo qui lapsu tēporis videtur fieri mortale vt surreptitium odiū: ⁊ sic de alijs: q; ibi ex lapsu tpis habetur interpretatiue deliberatio: q; sez debuit deliberasse. hic plenissima deliberatio precedit.

Si petas. An ne saltem in quocū

q; gradu attritio sufficiat vt vna cū sacramētali absolutione hoīem ad statū gr̄e reponat. ¶Rñdeo ꝑbabilius videt̄ si absolutio sacramētalis aliq̄d vltra q̄ ostensiue seu demonstratiue (sicut in veteri testamento de lepra) ad peccati remissionem operetur q̄ non nisi virtute sacramenti actus penitendi attritio intē datur ⁊ sic fiat contritio. sed de hoc alias.

Secundam partē decisiōis vide

licet q̄ ex penitēs scōo mō semp recipit a deo in gratiā/ptz primo ex ꝺbo Aug. sup illo ad Ro. v. Justificati gratis ⁊c. Nisi cōfugientē ad se reciperet deus faceret iniuriā. Itē Ezechi. xviij. quacūq; hora ingemuerit peccator ⁊ quersus fuerit olim iniquitatum eius nō recordabor: hinc ⁊ ecclesia canit. Si renuis quis tribuet: indulge q; potes es: si corde rogamus mūdo: certe debes ex promisso q̄ promissio expressa videtur zacharie. j. Conuertimini ad me: ⁊ ego conuertar ad vos: dicit dñs exercituū. Et Jaco iij. Appropi quate deo ⁊ appropinquabit vob;. ⁊ Apoc. iij. Ego sto ad ostiū ⁊ pulso: si q̄s mihi aperuerit intrabo ⁊c. ergo qlībet sic penitentem recipit deus in gratiam.

Tertio restat discutiendum an hoī semp maneat facultas p̄ve penitēdi: aut sit certa period⁹ diuine miserationis vltra quā hoī nequaq̄ cōcedit̄ penitere.

Pro huiꝰ decisio

ne est aduertēdum: q; sicut terra germiare negat: ⁊ fructū p̄ducere nisi fota sit calore solis: ⁊ ei⁹ virt⁹ emortua quasi excitet̄: sic terra aie nihil deo dignū p̄t efficere nisi sole gr̄e illustret ⁊ ad operandū excitata adiuuet. Est em̄ oīe mortale pctm̄ letalis morbus aie: quē via nature supare non pōt: sed medicina celestis gr̄e morbū illuz vincere ⁊ aiam sanare pōt. Alia q̄dē cooperante sed minus p̄ncipal̄. j. ad Cozin. xv. Sed his oīb⁹ abūdātius laborauī: non ego sed gr̄a dei mecū. Et hec est differētia ad medicinā corporalē: sine cuius adminiculo eger succūbere debuisset morbo: quia ibi semper natura p̄incipaliter operat̄ vtens medicina quasi instrumēto. ¶Secūdo suppono: q; nō omnibus de⁹ hanc excitationis gratiam impendere seu impartiri curat: sed quosdam despicit ⁊ quasi p derelicto habens a se repellit. Ecclesia. vij. Cōsidera opera dei q; nemo possit corrigere quē ille despexerit. ⁊ Joānis. vj. Nolite murmurare ad inuicem: nemo p̄t venire ad me nisi p̄ qui misit me traxerit eum. Aug. q. d. Scio quare eburitis sic vt iustū panē nō intelligatis neq; q̄ratis Nemo potest venire ad me nisi ⁊c. Magna gr̄e commendatio: nemo venit nisi tractus: quē trahat: ⁊ quē non trahat: quare illum trahat ⁊ nō illū: noli iudicare velle: si nō vis errare. Semel accipe et intellige: si non traheris ora vt traharis. Itē Mat. xj. Vęh tibi Corozayn veh tibi Bethsaida: q; si in Tyro ⁊ Sydone facte fuissent virtutes: q̄ facte sunt in te: olim in cilicio ⁊ cinere egissent penitētiā. Et tu Capharnaū ⁊c. Hiero. Querat p̄udēs lector ⁊ dicat: si tyrus ⁊ Sydon et Sodoma potuerunt agere pnīam ad p̄dicationem saluatoris signoz̄q; miracula: non sunt in culpa q; non crediderūt: sed vitium silentij in eo est. qui acturis penitentiā noluit p̄dicare. Ad qđ facilis ⁊ aperta responsio est. Ignorare nos iudicia dei: ⁊ singulax dispositionū eius sacramenta nescire. Proposituꝫ fuerat domino Judee fines non excedere ne iustam phariseis ⁊ sacerdotibus p̄secutiōis occasionem daret. Unde ⁊ apostolis ante passionē p̄cepit. In viam gentiū ne abieritis. ⁊c. Item Augu. libro de perseuerātia ex ꝺbo saluatoris inducto infert. Ex quo apparet quosdā habere in ipso ingenio diuinum naturaliter mun⁹ intelligētie quo moueā tur ad fidē: si ꝓgrua suis mentib⁹ vel audiant verba: vel signa cōspiciant: ⁊ tñ dei altioꝛi iudicio a perditionis massa nō sunt gratia p̄destinatiōis discreti nec ipsa eis debentur vel dicta diuina vel facta: per q̄ possent credere si audirēt vtiq; talia vel viderent. In eadem perditiōis massa relicti sunt etiā Judei: qui nō potuerunt credere factis in ꝓspectu suo tam magnis claris q; virtutib⁹. Cur em̄ non poterāt credere nō tacuit euangelium dicens. Cum autē tanta signa fecisset coram eis nō potuerunt credere: quia dixit Esa. Excecaui oculos eox ⁊ induraui cor eox. Nō erāt ergo sic excecati oculi nec sic indurati cor

Tyrioꝛ ⁊ Sydonioꝛū quin credidissent si qualia viderūt isti signa vidissent. Sed nec illis ꝓfuit q; poterant credere: q; p̄destinati nō erāt nec istis obfuisset q; nō poterant credere: si p̄destinati essent vt eos cecos dñs illuminaret: ⁊ induratis eoꝛ lapideū vellet auferre. Unde peccatoꝛi si gratiā infundit aut p̄stat: misericordiā exhibet: si neget siue noluerit iustitie est: ⁊ nō pōt argui iniquitat;. Ad Romanos. ix. Cuj⁹ vult miseretur: ⁊ quem vult indurat. Et hinc gl. co. c. Quibusdā gr̄am non apponit cū alijs inferat quasi coact⁹. vt de Paulo ⁊ Pharaone iuxta deductionem Ambrosij ꝓstat. Et in oībus his exclamandū est cū Aug. O altitudo diuitiaꝛ sapiētie ⁊ scientie dei ⁊c. Et q; ratio specialis quare de⁹ sic faciat a nobis assignari non potest: sicut nec eius quare alios immatura morte p̄uenit ne peccēt: alios nō. sapien. iiij. Rapt⁹ est ne malitia immutaret sensum ei⁹ aut fictio decipet animā illius. Addo: q; quibusdam adhibet suam gratiam ad tēpus: quos postea repellit: ⁊ de manu sua p̄icit Hiere. vj. Erudire Hierusalē: ne forte recedat aia mea a te: ne forte ponam te desertam terrā inhabitabilē Hieroñ. Per hoc discimus q; flagellat deus oēm filiū quē recipit: ⁊ idcirco plagis eox tormentis erudit Hierusalē vt corrigat ⁊ non recedat aia dei ab ea ⁊ redigat̄ in solitudinem. Si q̄s igitur crebris angustijs subiacemus: recordemur in ꝓsolationem nr̄i istius p̄ficuli per oīne flagellū ⁊ dolorē erudire Hieru salē. Hinc. ij. Maccabeoꝛ. vj. Et em̄ multo tpe nō sinere peccatoribus ex sua p̄spere agere: sed statim vltionis remedium adhibere magni beneficij indicium est. Eos aūt qui inter flagella faciē indurāt: ⁊ de lima rubiginē ꝓtrahūt tādē p̄icit: ⁊ suo tractu indignos repellit. Eodem. vj. ca Hiere. Frustra conflauit ꝓflator: malitie enim eox non sunt consumpte: argentū reprobū vocate eos q̄m dñs p̄iecit eos. Itē p̄cedit deus hominibus certū tps ad penitentiā: q̄s ꝓtemnētib⁹ ⁊ concesso tpe abutentibus breuiat vt voluit Hieron. li. Hebraicax questionum: tractans illud Gen. vj. Nō p̄manebit spūs meus in hoībus istis in eternū q; caro sunt: sed erūt dies eoꝛ anni centū ⁊. xx. Pozro inquit ne viderek in eo esse crudelis q; peccantib⁹ penitentie locū nō dedisset: adiecit: sed erūt dies ⁊c. hoc est habebūt centum ⁊. xx. annos ad penitendū. Non igitur humana vita vt multi erāt in centū. xx. annos cōtracta est: sed generationi illi centum. xx. anni. ad penitentiā dati sunt: q; vero penitentiā agere ꝓtemperūt: noluit de⁹ tps expectare decretū: sed. xx. annoꝛum spatijs ꝺputatis induxit diluuiū anno cētesimo agende penitentie destinato. Item q; vines spectata vt faceret vuas fecit labruscas: dedit eā in cōculcationem: abstulit sepē. ⁊c. Esa. v. ⁊ Matth. xxi. Quia nō reddiderūt fructū debitū: ꝓpterea inquit saluator: auferek a vobis regnū dei: ⁊ dabit̄ genti facienti fructū eius. Itē Aug. Hac aduersus cōcutitur pctōr: vt moriens obliuiscat sui: q; dū viueret oblitus est dei. hoc est offendiculū coꝛā peccāte ponere: gr̄am excitatiōis ad quersionē nolle adhibere. Ezech. iij. Si iustus conuersus a tustitia sua fecerit iniquitatem ponam offendiculum coram eo.

Ex his respōdeo ad quelitū q; si

cut dānatis nulla est facultas p penitentiā reuerendi ad dñm: ita pctōribus in via p̄dite vite merito admittit̄ sepe facultas sine qua nō sunt ꝓuertendi. Dico notāter restricte sine qua nō conuertenk: non sine qua conuerti nō poterūt: quia eam misericordiam (vt probabiliter teneo) viatoribus exhibet deus: q; sufficiēter eis assistit ⁊ suam gratiā offert: quia pro extremo saltē virū laborando possent peccati indulgentiam p̄mereri. vt in hoc differentia sit viatoꝛ ab ijs: qui transierunt terminū. Si tñ cōtrarium faciat id est si nō dat eis indulgentiā peccatoꝛ laborando pro vibus (quod apud doctores dubium et incertū est) nequaq̄ iniuste argui posset quemadmodum nec de damnatis qui vtiq; peccant mortaliter: ⁊ culpam deordinationemq; committunt: actu tamen damnatoꝛio. vt recte doctor subtilis. vij. dist. ij. tradit) non de demeritorio ⁊ cui pena imputek. Qui tñ cuilibet peccato in speciali dominanē ⁊ sub se habent appetitum: eis p̄ missio: cuius. j. Cozin. x. Apostol⁹ memini fidelis deus qui nō patiek vos tētari supra id qđ potestis ⁊c. facta videk fidelibus a fide p dilectionē operantem seu charitatem habentib⁹ ⁊ deo gratis. q; aūt facultatem illā abūdātioꝛis gr̄e ob cui pe demeritum subtrahit: videk ꝑbari Actuum. iij. Globis (aiebāt Paulus ⁊ Barnabas) oportebat primū loqui verbum dei: sed quoniam repellitis illud: ⁊ indignos vos iudicatis eterne vite ecce conuertimur ad gentes: sic enim nobis precepit deus ⁊c.

Pro huius clariori intellectu est

aduertendū: q; regulariter hoīes onus intēsi ⁊ profundi cogitat⁹ refugiūt: ⁊ a pōdere graui humeros subtrahunt leue aūt libenter subeunt: paucos inuenies: qui ad extremum virtū aliquid faciūt. Ideo si debeant ad deū carnalia (i. pctōres) coꝛda conuerti opus est plusq̄ sufficienti gr̄a seu diuina assistentia: sed abundanti et que onus in parte magna alleuiat: hanc scz gratiam abundātem ob hominum mala merita quasi indignis sepe subtrahit: vt sint quasi vulnerati dormientes in sepulchris quoꝛ nō est memor amplius: quia de manu sua repulsi sunt. ps. lxxxvij. Hinc prophęta Querite dñm dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est Esaie. lv. Propter qđ semper cum ꝓpheta orandus est dominus. Ne p̄icias me in tempore senectutis: cum defecerit virtus mea ne derelinquas me: psal. lxx.

Deinde respondeo ad argumēta.

Ad primū ante oppositū dico q; p̄cedit de renouatione baptismatis. vñ glo. in ꝺbo impossibile. Ne q̄s vero existimet secundum vel tertium baptisma post peccata posse fieri: subdit impossibile est non tñ difficile: ne quis in hoc ꝓfideret. Et in verbo renouari. Negat hic apostolus reiterationē baptismi: sed non excludit penitentiam. Renouari em̄ est nouum fieri nouum aūt facere lauacri est. s. baptismi. Unde renouabit vt aqle ⁊c. hoc fit in baptismo. Et est sensus Impossibile est eos qui hoc semel acceperūt rursus renouari. i. rebaptizare motos ad penitētiam. Illos dico si rebaptizanē rursus crucifigentes filiū dei ⁊ habētes derisiōi quātū ad se: nō em̄ in re crucifigūt sed similes sunt irrisoribus ⁊ crucifixoribus: q; vna mors Christi vnum baptisma consecrauit: qđ sufficit ꝓtra oīa pctā etiā sequentia: sed penitētia de eis agak sicut illa vna mors sufficit ad oīa pctā tollenda: q; vero iterat baptismū quasi vna mors Christi ⁊ vnū ex ea baptisma non sufficiat. iterat em̄ mortē vt ex ea iterata fiat iterata remissio. hec glo. Idē in sententia habet Chrisosto. in homelia. ir. in epistolam ad Hebre. ¶Ad cōfirmationem: nego ꝓsequentiam

Universidad de Deusto
Biblioteca

immo sequitur potius contrarium. ℣ost immissum nãq; terrorem: vt homilia. x. in dictam epistolã exponit Chrysosto. ꝙ solak nos apostolus addẽs. Et maledicto prima. o quãtam (inquit) hz consolationem hic sermo maledicto prima non maledicta: qui autẽ necdũ in maledictionẽ incidit: sed proximus est ꝛ lõge fieri poterit ꝛ nõ hoc solo ꝙ solatus est: sed etiam in eo quod sequit. Non enim dixit reprobaꝛ maledictioni proxima qua comburetur: sed quid cuius cõsummatio est in adustionẽ. si vsq; ad fidem pmaneat inquit. proinde si abscindamus si aduramus spinas poterimus mille bonis pfrui ꝛ fieri ꝑbabiles ꝛ bñdictionis pticipes. ¶ Aliter vtrũq; exponit Hugo de sancto Victore lib. ij. de sacramẽtis. par. xiiij. ca. iiij. q. ꝑ eo dictum est impossibile: qz ꝑ se cadere ꝛ ad malũ ire potest hõ: redire autem p se nõ põt: nisi per gram adiuuet: quomõ etiã intelligẽdum dicit illud ꝓuerbioꝝ. ij. Oẽs qui ingrediunt per eam amplius non reuertent. Et illud Amos. v. Filia Israel cecidit: nõ adijciet vt resurgat virgo Israel. ¶ Ad secũdũ dicit Lyra. Iudeos siue Hebreos ex hoc traxisse q; si eodem genere peccati bis vel ter peccauerit homo: remissibile est: ꝫ si quater irremissibile: qđ si intelligũt de irremissibilitate simpliciter falsuꝫ est: vt ptz. iiij. Reg. de Manasse: q̃ non solũ quater sed plures pctũ idololatrie ꝛ homicidij incurrit: ꝛ tñ finaliter veniã obtinuit. Sed intelligẽdo ꝑ irremissibile difficulter remissibile vel ꝛ est: nõ q; difficultas sit ex parte diuine potẽtie: sed ex gte pctoris: q̃ toties peccando reddidit se indignum diuina misericordia sine qua non põt a pctõ resurgere. Ozee. xiij. ℣erditio tua ex te Israel tantũmodo: ex me auxiliũ tuũ. Sic hz Matth. xij. Qui dixerit pctũ in spm scm̃ nõ remittet eis. i. de difficili remittet sic habet. v. Metaphy. Dicit impossibile qđ vix fieri potest. ¶ Ad primã cõfirmationẽ ex primo ꝓlogo Hiero. in Amos dicit doctor qui expositionẽ ꝓlogoꝝ ad opera Lyre ꝙtexuit: q; hoc intelligi debet ad sensum mysticũ sm quẽ quarto dicit iterare: qui ꝙsuetudinarie finaliter iterat cui ꝙsonare videt glo. in verbo. Sup tribus sceleribus Damasci allegorice dicit: primũ peccatum est mala cogitare: scdm ꝙsentire: tertium opere implere: quartũ nõ penitere: qui in tribus proximis peccat si penitet conuertit eum deus ad vultum clemẽtie sue. Si vero nõ penitet auertit ab eo vultꝰ clementie. Sed qz Hiero. in vim ꝓbationis subdit. Mã per ignis similitudinẽ quẽ in ꝓdictas gẽtes mittẽdũ ꝓdixit: grauem atq; irreuocabilem iram dei adeuersionem earũdẽ ciuitatum ꝓcessuram voluit demonstrare. videtur Hiero. de indulgẽtia pene fuisse locutus: ꝛ non de indulgẽtia culpe: ꝛ q; pro eo nõ sit eis daturus penitentiã liberantẽ. Quomõ exponũt doctores illud Jacobi. ij. Judicium sine misericordia fiet ei qui nõ facit misericordiã. de misericordia liberante nõ excludendo misericordiam mitigantẽ: quã in punitiõe deus necessario exhibet cũ nequeat quãcunq; culpam punire ad condignum. ¶ Ad secũdam confirmationem: ex Augu. de vita Christiana. Eccli. xv. ꝛ Luce. xiij. q; vtiq; ob criminum multitudinẽ ꝛ immanitatem: deus quosdam prematura morte auferre de medio: sicut quosdã ne ad culpam impingãt iuxta illud Sapien. iiij. Raptus est ne malitia mutaret intellectum illius: aut fictio deciperet aiam eiꝰ. Vñ Lyra exponens illud Pi. liij. Viri sanguinũ. i. peccaminosi ꝛ dolosi non dimidiabunt ꝛc̃. hoc est nõ ꝓuenient ad dimidiam etatẽ qua putabant viuere iu peccatis: ꝛ postea penitere. dicit hoc intelligendum de dieb⁹ vite naturalis. Ob hoc etiã ꝓpheta ozasse videtur. ℣pauciratem dierum meorũ annuncia mihi ne reuoces me in dimidio dierũ meoꝝ. ps. cj. Et certe magne pietatis est illos in dimidio dieruꝫ auferri qui in finem pmansuri essent impenitentes: cũ ꝛ sibi peccata cumulent: ꝛ oppressione ꝛ perdite vite exemplo alijs pleriscq; noceant. Hinc Beata Anastasia legitur beatũ Chrysogonũ exorasse: de ℣publio suo marito. Deprecor te homo dei: vt instãter dominum deprecẽris: vt aut ad fidem suã ꝛ̃turum dominus si ℣publium preuidet faciat quenire aut si ꝓuidet eũ in hac credulitatis peruersitate pmansurum: iubeat eum dare locum suis cultoribus. hoc est auferat eũ de medio. Sed hoc licet formidabile sit peccãtibus: vt nihil terribilius: nequaq; militat contra determinata: q; videlicet homini q̃diu in hac mortali vita pmanserit semper est facultas per verã penitentiã ad deum reuertendi. ¶ Ad tertium ꝓncipale: dico post glo. q; voluntarie peccãtibus. i. in peccato persistentibus non relinquitur hostia ꝛ c̃. sed homini quantũcunq; voluntarie peccauerit: semper est facultas reuertendi per veram penitentiam. Et ad ꝛmprobationem cum dicit: q; sic etiam inuoluntarie peccantiꝫ non relinquitur hostia. Et apostolus specialiter intelligit de voluntarie peccãtibus ꝛ c̃. ꝛ post acceptã notitiam veritatis. Dico q; apostolꝰ per implicationem additam videlicet voluntarie. et post acceptam notitiam ꝛ c̃. non excludit peccantes culpabiliter ex ignorantia vincibili diuini iuris: aut non ꝑbabili humani iuris vel facti: ꝫ deficiẽtes a legis obseruatione inuolũtarie quod impossibile est cum culpa accidere. ℣peccatum enim adeo voluntarium est: vt si nõ sit voluntarium non est peccatum. i. culpa sm Aug. lib. de vera religione.

℣ro cuius clariori itellectu aduerte: q; peccare nihil aliud est q̃ deficere. Hinc natura etiam dicitur peccare: dum ꝓducit mõstra: peccare autem vt dicit deficere a diuine legis obseruatione dupliciter accipitur: vno modo idem est quod qualitercũq; deficere ab illius obseruatione siue voluntarie siue inuoluntarie: quomodo Esa. xx. legitur dominus dixisse Abimelech. Et ego scio q; simplici corde feceris ideo custodiui te vt non peccares in me: ꝛ non dimisi vt tangeres eam: qui tamen Abimelech ꝓbabili ignorantia facti laborabat de hoc: q; Saray haberet maritum vt ex textu potest deduci. Sic consilium Triburiense appellat scelus quod per ꝑbabilem facti ignorantiã admissum est. xxxiij. q. ij. In lectum. Secundo modo sumitur specialiter vt idem est quod voluntarie deficere. Et dicitur q̃s voluntarie seu sponte deficere nõ solum qñ acru elicito aliquid vult cõtra diuinam legem: sed quandocũq; est causa positiua vel ꝓriuatiua eius in quo fit a diuina lege defectio. Et dicitur ꝓriuatiua qñcũq; non quãtum tenetur obuiat ne fiat defectio sicut nauta ꝛ c̃. ¶ Patet ergo quos peccantes a speciali gratia excluserit. Et quod dicit post acceptam. ꝛ c̃. interpretatiue intelligit accepisse: per quorũ culpã accidit q; nõ acceperint. Aliter exponit textũ Chrysosto. homilia. xx. de ostia baptismatis p quam Christo ꝙmorimur ꝛ q; in hoc differẽtia sit ad hostias veteris testamẽti q̃ offerri ꝙsueuerunt ꝑ petrõ: nõ aũt de hostia penitentie. ¶ Ad confirmationem de verbis apostoli subsequẽtibus: dico q; solum ꝑbat eum mereri deteriora supplicia nõ absq; miseratiõe ad q̃ ꝓduci debeat: si voluerit ad dñm ꝙuerti. ¶ Ad quarum dico: q; nõ solum ob peccati meritũ deꝰ subtrahit auxilium doctrine sane: immo mittit nõnũq; doctores malos ꝛ pseudo ꝓphetas ꝑ quos peant. Vñ glo. ad Roma. x. in verbo. Quomõ ꝓdicabũt nisi mittant. Aliq̃n etiam malos doctores malis mittit ex ira vt vicissim ꝑ se sicut iustũ est ꝑeant. Et. ij. ad Thessalo. ij. Eo q; charitatẽ veritatis nõ receperũt: vt salui fierent: idco mittet illis deꝰ operationẽ erroꝝ vt credãt mendacio: vt iudicentur omnes q̃ non crediderunt veritati: sed ꝙsenserũt iniquitati. Aug. Judicati seducunt: ꝛ seducti iudicabunt: ꝫ iudicati iudicio dei occulte iusto. ꝛ iuste occulto seducẽtur: seducti aũt iudicabunt notissimo manifestoq; iudicio ꝑ Christuꝫ. ℣pro quo etiã est illud Ezech xxij. Juxta iniq̃tatẽ interrogantis iniq̃tas ꝓphete erit. Sed nego ꝙnam. q; ergo illis sit factum impossibile vt ꝙuertant ad dñm: qz deus semp paratus est benefacere: sed malitia hominum prohibet. xvj q j. Decime. Et Esaie. lix. Ecce non est abbreuiata manꝰ dñi vt saluare nequeat: neq; aggrauata est auris eius vt non exaudiat: sed iniquitates vestre diuiserunt inter vos et deum vestrum: ꝛ peccata vestra absconderunt faciem eius a vobis ne exaudiret. Et ad probationẽ consequentie licet facile excludi possit vis argumenti: q; deus hoc facit in penam: vt qui in fortidus ꝛ c̃. capiendo ly vt pro nota consecutionis: non pro nota finis intẽti: sicut ad Roma. vij. dicitur. ℣peccatum vt apparet peccatum per bonum operatum est mihi mortem vt fiat supra modum peccãs peccatum per mandatum. Nihilominus admisso sed non concesso: q; ad illum finem deus faciat: non oportet si possint penitere: q; ergo possit deus fine intẽto fraudari: sicut nec si predestinatus potest finaliter peccare: q; ergo deus possit in opinione decipi: ꝛ ꝓpositio seu intento fraudari: quia ex positione illius possibilis inesse: oportet simul amotũ ponere quicquid est illi incompossibile. ꝛ sic vbi essent ad penitentiam conuertendi: deus poni debet illum finem non intendisse.

Ex his colligi põt: q; ob male vite meritũ subtrahit sepe homini facultas illa abũdãtis gratie sine q̃ non penitebit. Et q̃q̃ absolute mãserit ei facultas penitẽdi: q; illa nũq; vtet: sicut infirmus qui nũq; ad extremũ virilꝫ vel maximũ laborez tẽtabit incedere cũ baculo. Hinc horribile est peccatis alia peccata adijcere. Qz icertũ est ꝑ qua culpa aut quãto scelere occulto iudicio suo sit nos in pẽsenti vita iudicaturꝰ deꝰ: vt seducamur ꝛ seducti tãdẽ ꝓpetuis cruciatibꝰ cõdẽnemur. ¶ Ad confirmationẽ: nego q; deꝰ vnq; viatori decernit nõ dare gratiã ꝑ tẽpore vite sue: seu non sufficiẽter saltẽ assistere vt possit cõuerti: licet nũq; sine vberiore assistẽtia faciat. Et ꝓbationes ex Gregorio. i verbo dñi. j. Regũ. iij. solũ ꝓbãt de gra remissiõis pene tẽporalis quã deꝰ decreuit inferre. Et sic etiã ꝓcedit ꝓba Samuelis ℣ porro triũphatori in Israel nõ parcet ꝛ penitudine non flectet. Nec cũ homo est vt agat penitentiam Fateor tamen q; si decreuisset homini negare ꝑ vitã gratiã etiã sufficientẽ assistẽtie: nunq; daturꝰ esset: licet fiat oppositi ꝓtingentia cũ illo. Ad alias duas ꝓbationes ex Hiere. vij. ꝛ. xj. capitulis: dico in ꝑmissis q; etiã procedunt de tẽporalis pene decreto: non de gratia saltem sufficienti penitentie: immo teneo probabiliter q; nunq; in viatore est cõsummata sentẽtia de subtractiõe sufficiẽtis auxilij ad penitẽdũ. ¶ Secundo. qz mẽtio fit de orationibꝰ sanctoruꝫ aduertẽdum est. q; secũdũ Augu. xxj. de ciui. dei. c. vlc. q̃dã recipiũt a iustis in eterna tabernacula: vt Luce xvj. Qui nõ sunt mozibꝰ illis ꝑdicti vt eis liberandis sine suffragijs sanctoꝝ possit vita sufficere. Sz nõ ob hoc putãdꝰ est q̃q; sceleratissimꝰ nequaq; vita vl̃ bona vel tolerabiliore mutatꝰ recipi i tabernacula eterna quoniã obsecutꝰ est sanctis de mãmona iniq̃tatis ꝛc̃ Sed q̃s iste sit modus ꝛ q̃ sint ista peccata q̃ ꝓpediũt peruentionẽ ad regnũ dei: vt tamẽ sanctoruꝫ meritis ꝓpetrẽt indulgẽtiã: difficillimũ est inuenire: periculosissimũ diffinire. Ego certe vsq; ad hoc tẽpꝰ cum inde sategerim/ ad eorum indaginẽ non potui peruenire. Et fortasse ꝓpterea latẽt ne studiũ ꝓficiendi ad oĩa peccata cauenda pigrescat ꝛc̃. ¶ Ad illud qđ adducit de Antiocho: dicẽdũ q; principaliꝫ ꝓpter penã fugiendã penitebat: ꝛ orationẽ ad deũ rudit. Vñ de tũc ꝓmũ vt scriptura refert cũ ipe iã factoꝛẽ suũ ferre nõ posset: ait. Justũ ẽ subditũ esse deo ꝛ mortalem nõ paria deo sentire. Et seqtur. Orabat hic homo sceleꝰ dñm ꝛc̃. Similiꝫ Esau nõ recte penituit sed penitudini alteriꝰ peccati maculã ꝓmiscuit. vñ glo. interlinearis in ℣bo/ nõ eñ inuenit ꝛ c̃. Caruit benedictione nõ q; nõ peniteret: ꝫ qz nõ penituit vt debuit dicens: veniet dies luctus ꝑis mei: ꝛ occidã Jacob fratrẽ meũ. Et in verbo/ q̃q̃ cũ lachrymis. Ex indignatiõe ꝛ dolore amissi honoris ꝙtra fratrẽ nõ ex vera penitẽtia. Et iã tex. solũ ꝓtendit q; non inuenit penitentie locũ: reponẽtẽ eũ ad benedictionez ꝛ ꝓmissiua q̃ cupiebat hereditare. Sed ex his ꝙcludi nõ põt q; Antiocho vel Esau ꝑclusus fuerit aditꝰ ad diuinam pietatẽ placãdã ꝑ vera penitẽtiã. ¶ Ad quintũ: nego minorẽ. Et ad ꝓbationẽ ex verbo dñi. Joan. xij. dicit Augu. in Joan. Quare aũt nõ poterant credere si a me queraꝫ cito respõdeo qz nolebãt malã quippe eorũ voluntatẽ preuidit deꝰ: ꝛ ꝑ ꝓphetam ꝓnunciauit ille/ cui abscondi futura nõ possunt Sed aliã causam inquis dicit ꝓpheta: nõ volũtatis eorũ. quã causam dicit ꝓpheta: qz deꝰ dedit spiritũ cõpunctiõis: oculos vt non videãt: aures vt non audiãt: ꝛ excecauit oculos eoꝝ ꝛ idurauit cor eoꝝ: Et hoc eoꝝ voluntatẽ meruisse respõdeo. Sic eñ excecat: sic obdurat deus deserẽdo non adiuuãdo: quod occulto iudicio facere potest: iniquo non potest: ꝛ infra. Si quis aũt istã questionẽ liquidius ꝛ melius nouit se posse ꝛ cõfidit exponere/ absit vt non sim paratior discere q̃ docere. Et post replicat eos nõ potuisse credere: quia eoꝝ volũtas sic superba erat vt ignorantes dei iustitiã suam vellent cõstituere: ꝛ ideo vt dicit apostolꝰ Justitie dei nõ subiecti. hec ipe. Et ꝑ eo videt verbũ dñi Joan. v. Quomodo potestis credere: qui gloriam abinuicẽ accipitis: ꝛ eam que a solo deo est: non q̃ritis? Sed non satis videtur cuacuata difficultas: quia causam impossibilitatis credẽdi saluatoꝛ reddidit prenũciatione Esaie prophete nihil memorans de eorum volũtate. Igitur vt planiꝰ difficultas enodetur/ est sciendũ: q; consequẽtie necessarie bene potest consequens esse contingens: vt si Joan. currit Joan. habet pedes. Item ois conditionalis vera est necessaria: ꝛ ergo semp licet modũ necessitatis cõsequenti preponere denotãdo illationis non consequentis necessitatem: vt si Joan. currit: necesse est Joan. habere pedes. Ad ꝓpositũ: non posse credere equipollet huic: necesse nõ credere: ꝛ intẽdit saluatoꝛ non affirmare necessitatẽ consequẽtis: sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

consequentie: vtens ly quia pro sola nota illatiōis: nō vt dicit causalitatē. Et est sensus: q̄ Esaias prędixit eos nō esse credituros: necesse est eos nō credere. Huius simile habem⁹ in cōmuni nostro sermone: cū alio affirmāte aliquid cōtingēs dicimus impossibile est sic esse vt dicis: q̄ scio oppositum esse verū: vt impossibile est Joā. esse Rome q̄ ē Lovanij. Similiter dicimus: q̄ deus p̄dixit Antichristū nascitur esse: impossibile est eū non fore. Et ad glos. Esaie. vj. super verbo quęritur/ dico: q̄ licet per magnitudinem scelerū sint penitētia indigni q̄diu tamen in vita fuerint manet eis facultas cū dei adiutorio p̄parādo se ad verā penitētiam dignificare: & hoc satis est. ¶ Ad confirmationē: nego antecedens. Et ad p̄bationem ex canonica Joan. & August. de sermone domini in monte/ Respōdet magister. xliij. distin. ij. q̄ August. lib. retractationum exponit semetipsum dicens: se hoc opinando nō asserendo dixisse: quoniam putare (inq̄t) me dixi sed tamē fuisset addendū: si in hac scelerata mentis peruersitate finierit hanc vitā: quoniā de quocūq̄ pessimo in hac vita cōstituto non est desperandum: nec pro illo imprudenter oratur: de quo nō desperatur. Ex quo concludit magister illū Joannis/ non pro eo dico vt oret q̄s: sic accipiēdum esse vt pro aliquo peccante ad mortē cū finierit hanc vitam non oremus. Dum aūt in hac vita est: nec peccatum illius iudicare: nec de ipso desperare: sed pro eo orare debemus: vt plane p̄bat sententia Augustini de verbis domini exponētis: que sit blasphemia in spiritum sanctum que non remittetur &c. Nec obstat q̄ apostolus. ij. ad Thimoth. iij. pro Alexandro erario non orauerit: sed pro alijs qui timore ipsum deseruerāt. vt inducit glo. sup allegato verbo Joan. quia licet ibi pro eo nō orauerit: nō creditur tamen persecutorem suum in ceteris orationib⁹ fuisse oblitum: nisi forte familiari consilio sancti spirit⁹ reuelatum ei fuerit q̄ Alexandro non p̄odesset.

QVia iam ostēsum est q̄d sit vere penitere: occurrit alia questio. Vtrū plurib⁹ peccatis irretit⁹ possit de vno vere penitere: eiusq̄ veniam a domino cōsequi: sine alterius penitentia. Et videtur q̄ sic. ¶ Primo: q̄ Amb. tractans illud apostoli. Pietas ad oīa valet. Si q̄s ergo dicat: q̄ misericordia magna res est lubricū tū carnis patiatur: de huiusmodi q̄d fiet sine dubio vapulabit: quia illud oportuit fieri & hoc minime p̄termitti. Si aut ē solū corporis habuit exercitū perennis penas patiat sicut in euāgelio dīs repromisit. Omnis em̄ summa discipline nostre i misericordia & pietate est. Et loqtur de lubrico mortali vt patet ex sententia quam subdit de lubrico cum solo corporis exercitio: ergo videt de alijs posse penitere illo manente: & q̄ cum non impediet a salute. ¶ Secundo: quia dicit Gregorius in Ezechielem: Pluit dominus super vnam ciuitatem: & super aliā non pluit: & eandē ciuitatem ex parte compluit: & ex parte aridam relinquit: cum ille qui p̄mū odit/ ab alijs vitijs se corrigit/ vna eademq̄ ciuitas ex parte compluitur: & ex parte arida remanet quia sunt quidam qui cum quedam vitia resecēt: in alijs grauiter perdurant. ergo potest quis vnius peccati ariditatē pellere: aliorum criminū maculis nō dilutis. ¶ Tertio probat authoritate Ambrosij. Prima cōsolatio est: q̄ non obliuiscit misereri de⁹. Secunda per punitionem: vbi etsi fides desit pena satisfacit & releuat. Gratian⁹ habet. Penitētia vl pena satisfacit &c. de peni. distī. iij. Prima cōsolatio. Sī sine fide impossibile est placere deo ad Hebre. xj. Ergo pōt q̄s pluribus peccatis irretit⁹ vnū p̄ penitentiam sine alio diluere. ¶ Quarto: quia dicit. Haum p̄mo. Quid cogitatis contra dīm: consummationē ipse faciet: nō vindicabit dis in idipsū in tribulatione. Ex quo Hieronymus in cōmentarijs suis cōtra Martionē hereticum. q̄ deum legis dicebat crudelē/ rigidū/ & cruentum/ q̄ in diluuio gen⁹ deleuit humanū: super Sodomā & Gomorrā igne & sulphure pluit: Aegyptios mersit fluctibus: Israeliticorū cadauera p̄strauit i eremo cōtra illū inquā dicit. Scitote eū ad p̄sens reddidisse supplicia ne ineternū puniret. Certe aut vera sunt q̄ prophete loquunt aut falsa. Si vera sūt que de seueritate ei⁹dem vident: ipsi dixerūt: nō vindicabit bis dīs in idipsum. Sin aut falsa sunt & falsum est hoc q̄d dicitur nō consurget duplex tribulatio: falsa est ergo & crudelitas q̄ in lege descripta est q̄ si verum est vt negare nō poterūt dicēte p̄phera. Non vindicabit bis &c. receperūt ergo qui diluuio perierāt & Sodomitę & Aegyptij & Israelite in solitudine mala sua in vita sua: ergo ad p̄positum nr̄m sequitur: qui vnius peccati penitentiā in vita assumpserit. nō poterit p illo eternaliter adeo puniri. alio quin iuxta modum argumētādi Hieronymi falsum eēt q̄d p̄pheta dixit. Nō ꝛ surget duplex &c. ¶ Quinto sic: quia secundum descriptionē vere penitētie datam: sufficit sponte dolere de peccato propter dei offensam cū emendationis proposito in futurū: sz hoc potest fieri de peccato vno siue alijs ergo &c. Et ꝛ firmo: quia prontior est de⁹ ad miserādū q̄s homo: immo incomparabiliter magis misericors: sed homo remittit frequēter proximo iniuriam vnā seruatis alijs i suo statu & nō remissis. ergo. Item irretit⁹ pluribus excommunicationibus/ vtrīq̄ potest ab vna absolui priusq̄ ab alia. ergo. Item quarto: quia secundum omnes potest vnum veniale perpenitentiam sine alio diuitti: ergo similiter & mortale: cum videatur par ratio hinc inde.

Ad oppositū est quod Gregori⁹

in homilia inq̄t Qui sic alia plāgit: vt alia cōmittat aut penitētiā agere ignorat: aut simulat. Item Augusti. li. de peni. Quedam impietas infidelitatis est: ab illo qui iustus & iustitia est/ dimidiam sperare veniam. de peni. distin. iij. Sunt plures &c.

Pro resp̄ōsione est aduertēdū: q̄

alia q̄stio est de absoluta potētia dei: an possit p penitentiam vnum mortale sine altero remitti. q̄ sic. possibile est quicquid contradictionē nō includit: nulla autem videtur implicatio contradictionis: q̄ vnius iniuriā mortalis offēse remittat ceteris in statu prior pmanentibus: potissimū si fateamur deum peccata absolute remittere posse: sine create charitatis infusione. Aliud vero est querere de potētia ordinata dei. An videlicet stāte lege & sua ordinatione possit &c. Et sic error est dicere: q̄ deus possit vnū mortale remittere sine altero: quem errorē cum aliquib⁹ exmotiuis tactis ante oppositū cōfutat magister. xv. distin. iij. Idem p̄bat August. lib. de penitētia q̄ simul deus mutum & surdum sanasse legit: cū eum a demonio liberaret: per q̄ nos docet nūq̄ nisi de omnibus sanari. Si em̄ vellet peccata ex parte reseruare: septem demonia habenti potuit p̄ficere. vj. expulsis: expulit aūt septem vt oīa crimina simul ejiciēda doceret. Legionem ab alio ejiciēs: neminem reliquit ex omnib⁹: qui liberatū possideret: ostendēs q̄ si etiā peccata sint mille opz de omnib⁹ penitere. Laudat⁹ est dīs q̄ ejecto demonio loquut⁹ est mutus. Nūq̄ aliquem sanauit: quē nō omnino liberauit. Indicās penitentē simul dolere oportere de omni crimine orto in alia & corpore. De peni. dist. iij. Sunt plures. Et q̄ dictas psuasiones quis facile excluderet: q̄ verū est in vita mortali cōuersans apud hoīes eam miseri cordiam hoībus impēdit: sed vt multos nūc seruat: no grauiora crimina incidāt: quos in minora cadere permittit: ita nōnunq̄ ab vno morbo liberat alio relicto. Idco efficaci⁹ intentū p̄bās: subdit. Scio deū inimicum omni criminoso: quom̄ō ergo q̄ vnū crimē reseruat: de alio recipet veniā: nisi sine amore dei cōsequerē veniam: sine quo nemo vnq̄ inuenit gr̄am: hostis em̄ dei est dū offendit p̄seueranter. Quedā autem impietas infidelitatis est ab eo qui iust⁹ & iustitia est dimidiā sperare veniā. Ratio Augusti. stat in hoc. Nullus mortale dimittit sine diuino amore seu charitate quem sine dubio nulli cōmunicat inimico. Est enim charitas vestis nuptialis q̄ diuidit inter filios regni & p̄ditionis: vt hz glo. j. ad Corinth. xj. ergo nō potest remitti vnū mortale sine alio. Sed hec p̄batio Augustini videt inniti falso fundamento: q̄ homo pōt p̄seueranter offendenti & ei qui manet inimicus iniuriā p̄ius irrogatā dimittere: cū ergo dominus multo sit ad miserandū prontor q̄ homo: nullatenus videtur deo impossibile vt aliquā culpā sibi remittat inimico. Preterea sicut equi viri & q̄ epiKes dicitur est nō exacte ius amplecti & ad deteriorem & magis acerbam partē: quin poti⁹ de suis commodis detrahi patiatur q̄uis lege se tueri possit. v. Ethicorū ita & iustitie nequaq̄ repugnans videtur ex misericordia & pietate aliquid remitti: quod iuste possit exigi: & per cōsequens nō est impietas infideli ratis ab eo qui iustus & iustitia est &c. Preterea idē ipse Augusti. tractās illū apostoli. j. ad Corint. xiij. Si distribuero in cibos pauperū omnes facultates & tradidero corpus meum ita vt ardeat &c. dicit hoc nihil prodesse ad regnum eternum obtinendum sz bene ad tollerabili⁹ supplicium post extremū iudiciū subeundū. ergo videtur voluisse q̄ non habenti charitatem aliqua culpa remittatur. Cōsequētia tenet quia non minuitur pena pmanente eadē & equali culpa. Preterea peccata remittunt ante infusionē charitatis: ergo corruit fundamentum August. q̄ sine amore dei nō possit quis consequi veniā. Antecedēs probo: quia infusio charitatis fit in instanti. i. sine tē pore: vt patet de lumine. ij. de anima: & de voluptate x. Ethicor: vbi philosophus dicit. Neq̄ visionis est effectio neq̄ voluptatis. Sed ante īstās quo infunditur charitas remittunt peccata. Probo: si per viā sacramētalis operationis fiat remissio infundit charitas in termino id est in instanti vltimo tēporis quo sacramentalis forma pronunciatur. Ponam⁹ ergo gratia exempli in baptismate: si baptizatus sine obice fictionis decedat in illo instāti saluabit: quia rite baptizat⁹: ergo prius fuerūt ei peccata remissa: tūc enim est in termino & extra viā: & currit illud Eccle siastici. iij. Vbicūq̄ ceciderit lignum ibi erit. ergo remissio facta est ei cum adhuc in via esset: puta in precedenti tempore: & hoc est ante infusionē charitatis

Idem consimiliter deduci potest cum per viam penitentie remissionem assequitur augendo per intentionem dolorem ipsum quousq̄ sufficiat.

Pro hoc solutiōe p̄mitto q̄ de

us dicitur illud posse secūdum potentiam ordinatā quod decreuit seu statuit facere. Colligim⁹ aūt ex scriptura sacra deum decreuisse: q̄ nulli persistēti in peccato mortali cuiuscūq̄ culpe remissionē faciet: q̄ non pōt de potentia ordinata: & hoc voluit Augusti. Adinorē deduco ex verbo dīi Esaie vlti. Ad quē aūt aspiciā: nisi ad pauperculū & contritū spiritu & tremētē sermones meos? talis aūt non p̄sistit in alio quo mortali: ergo &c. Item ps. lxv. Iniquitatē si aspexi in corde meo nō exaudiet dominus. q̄ decreuit dominus nō remittere vnum peccatū: dūrante in hoie alia iniquitate. Illoc supposito: dico ad primum q̄ in effectu cōmittitur fallacia cōsequētis: arguendo a magis cōmuni ad min⁹ affirmatiue videlicet: De⁹ prontor est ad miserandū q̄s homo: ergo est dimidiando seu partiēdo remissiones offensarū q̄ in cum commisse sunt p̄ntior ad miserādū &c. Vñ sicut stat Joānē simpliciter esse doctiorē Petro: & tñ in rhetorica esse minus doctū: ita de deo ad hoīes in certa conditione seu modo miserandi. ¶ Ad secundum dico: non repugnat absolute diuine iustitie vnū sine alio remittere: sed iustitie ei⁹ ordinate: quā expressit in scripturis sacris. Ille em̄ fidelis permanet: seipsum negare nō potest. ij. ad Timoth. ij. glos. interlinearis. Quod faceret: si dicta sua nō impleret. ¶ Ad tertium dico q̄ illa valent ad tollerabilius supplicium subeundū p̄seruatiue non ereptiue vt alias deduxi intendisse Augustinum. ¶ Ad quartum. duplex est modus respondendi: vnus modernorum: q̄ vtrumque fit simul: scilicet remissio peccatorū & infusio charitatis ante hoc instans vltimum: quod est terminus temporis in quo fit pronunciatio: sed indiuisibiliter & immediate ante hoc instans. Cuius exemplum seu simile de indiuisibiliter in tempore fieri dant: cum baculus rect⁹ motu cōtinuo incuruatur: immediate post instans quo terminatur tempus quietis indiuisibiliter perditur rectitudo: & acquiritur curuitas cū toto tēpore motus illius seu incuruationis careat rectitudine & habeat curuitatem. Sed hanc viam comitari videntur quedam inconuenientia: que dominis artistis relinquā discutiēda. Primum: quia scilicet immediate ante tale instans infunditur charitas: ergo deo possibile est: & non videtur ratio quare non aliquando naturaliter fiat: q̄ homo immediate ante illud auferatur de medio quo posito: eque prognās difficultas surget an deceder sine charitate si nō debet pri⁹ fuisse collata immediate scz ante hoc: & per consequēs non immediate ante īstās & sequit q̄ tēpus cōpositū sit ex indiuisibilibus: vt dicit Greg. sequi. Si duo angeli immediate post seinuicem crearentur ante vel post aliquod idem instans. Secūdo: ponamus hominē continue moueri localiter vsq̄ tale instās: vel infusio charitatis solū est cū hō describitur vno singulari loco vel pluribus. Si secundum erit successiua: q̄ negat. Si Primum opz dare vltimum locū quo circūscribitur corpus ante instās de quo. cōtra philosophum. vj. physicorum. Item q̄ instātia sint immediata/ sibijnuicem: cum solū p instantibus sit in loco & nō p tēpore motus. Tertiū: q̄ si aliquid posset indiuisibiliter fieri i tempore immediate ante aliquod instans: pariformiter posset linea

Universidad de Deusto
Biblioteca

recta ab alta orthogonaliter sup eam cadente cõtingi indiuisibiliter ⁊ imediate ante pũctũ terminãs:⁊ cũ linee ortogonaliter super se cadentes solũ contingant se in puncto:sequit̃ q̃ duo puncta in eadẽ linea erũt sibi imediata. Itẽ ⁊ q̃ in motu cõtinuo linee sic orthogonaliter super aliã cadẽtis dabit vltimũ mutari ante mutatũ esse cõplerũ. Itẽ in cõtactu linearum potest fieri sectio nisi in vltimis pũctis se cõtingant hoc posito secabit linea:⁊ in altera parte sectionis nihil relinquit̃. ¶Alius est modus dicẽdi doctorum veterũ ⁊ fere omniũ q̃ remissio peccatorũ ⁊ infusio charitatis simꝫ fiũt:sed in instãti terminãte tẽpus. ¶Et ad improbationem dico:q̃ instãs mortis est terminꝰ vie:nec est incõueniens viatorẽ pro illo instãti vel recipere de nouo charitatẽ vel pdere: iurta meritorum in via nouissime habitorũ exigentiã. Angeli enim p instãti casus simul dãnati erant:⁊ primo amiserũt charitatem iurta illũ Damasceñ. Quod ĩangelis est casus:in hoĩbus est mors. Sed cõtra hũc modum dicendi videt sequi q̃ homo per totum tempus vie posset habere charitatem: ⁊ tamen in morte damnari:cõtra illud Augusti. Qualẽ te inuenio sic te iudico. Sequela ptz in peccato ex surreptione qũ per lapsum certi tẽporis ex interpretatiuo cõsensu fit mortale. Ponatur cĩñ in termino illiꝰ temporis homo discedere:si charitas solũ perditur in instanti: sequit̃ q̃ pro instãti mortis primũ auferet̃ charitas ⁊ tũ toto corpore vite mansit in charitate. Ex quo vteriꝰ sequi videt: cũ nemo dãnet̃ nisi pro mortali qũ cõmisit in vita:q̃ homo potest simul peccare mortaliter ⁊ nihilominꝰ charitatem simul habere:⁊ sic simul esse deo amicus ⁊ inimicus. ¶Respondeo ad primũ q̃ non est inconueniens ex malo merito vie quempiã in termino primum amittere charitatem:sicut ex bona operatione circa ipsum vel per ipsum facta tũc pmum acquirere charitatem. ¶Ad secundum dico:q̃ perfectum esse mortalis culpe non stat cũ charitate sed ipsum peccare:quod ante perfectum esse non potest denominari mortale:bene stat cum charitate. Vnde in casu argumenti verũ est dicere pro instãti mortis q̃ cõmisit mortale peccatum:sed nũq̃ ante illud instans fuit verum dicere in illo est mortale peccatũ Posset ex hoc deductio fieri ad multa que pma facte videtur absurda: q̃ scilicet propositio de preterito icipiat esse vera:cuius de presenti semper fuit falsa:⁊ huius similia:sed transeo causa breuitatis.

Ad rationes ante oppositum: Ad

primã er verbo Ambro.dico q̃ Ambro.pẽdit operib⁹ pietatis preparare hominẽ:vt de offiñ⁹ satisfaciat per gratiam aliorũ precibus impetratã:quomodo procedit illud saluatoris Luce.xvj. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Non autem intendit quin perire debeat si eũ cõtigerit post carnis lubricum nõ penituisse. ¶Ad secundũ:ex verbis Gzego.in Ezechielẽ respondet magister.xv. distinc.iiij. sententiarum.q̃ non ad criminis remissionem:sed ad operis peccati desertionem referendum est : vt ideo pars ciuitatis dicat̃ cõpluĩ:quia ab actu ⁊ delectatione peccati cui ante seruiebat mõ cessat:nõ q̃ eius veniam habeat:vocatu rqz pluuia illa talis continentia qua ab opere peccati reuocatur: quia ex fõte gratie dei id cordi instillatur vt vel sic paulatim ⁊ tandẽ ad penitentiam veniat:vel a deo eo minus puniatur: que diuturnioze actu ⁊ delectatiõe peccati maius sibi cumulauerat tormentũ.q̃ autem ad peccati idulgentiam referri nõ potest probat ex sentẽtia euangelij Matthe.xviij. Si cĩñ ꝓpter odiũ fraternũ que dimissa sunt repetant̃ ad penam:multo magis que non sũt remissa ꝓpter odiũ fraternũ ad penã reseruãda probant̃. ¶Confirmat.qz sit⁹ qui arbiter sue volũtatis cõstitutꝰ est non potest inchoare vitã nouã:ſm Aug.nisi cum peniteat veteris vite:quomodo ad nouitatẽ indulgentie peruentet qui odij vetustatẽ non deposuit:¶Ad tertium. Exponunt hoc magister ⁊ Gratianus de peni.dist.iij c. Querat aliquis nõ de fide qua in deum creditur:de qua illũ ad Hebre.xj. Sine fide ĩpossibile est placere deo:sed de fide seu cõscientia delicte:de qua apostol⁹. Omne qũ non est ex fide ⁊c. Mã cũ delicta o ino nemo itelligat:est aliqũ in homine peccatũ cuius non habet cõsciẽtiã. Vnde apostolus. Nihil mihi conscius sum:sed nõ in hoc iustificatus sum. Cum ergo quis flagellat̃ pro peccato cuius non habet conscientiã:si patienter fert penam ⁊ humiliter amplectit̃ cogitans se forte peccatum habere quod nõ intelligit:⁊ se pro illo puniri a deo:pena illa satisfacit ⁊ releuat grauatum. ¶Ad quartũ:respondet Gratianus in ca. Sunt plures.§. Authozitas illa Haum.q̃ verbum Hierony. procedit de ijs tantum qui inter ipsa flagella penitentiam egerunt:quã etsi breuem ⁊ momẽtaneã non respuit deus. Et illud prophete. Non iudicat deꝰ bis ⁊c. de ijs tãtum intelligi oportet quos presentia tormẽta commutãt:super quos non consurget duplex tribulatio. Qui autẽ inter flagella duriozes fiũt vt Pharao:presentibus eterna cõnectũt:vt temporale supplicium sit eis eterne damnationis imitiũ. Hoc Gratianus deducit ibi. Sunt plures. de peni. distinc.iij. alias contrarium esse apostolo ad Hebre.iij. de prostratis in deserto propter infidelitatem.quod magister.xv.disti.iiij.ex eisdem Hierony verbis deducit de adultero : qui deprehensus in adulterio decollatur:quid de eo futurũ sit . dicit enim q̃ sicut omniũ rerum ita supplicioꝝ quoqz scire mensuras ⁊ nõ preueniri sententia iudicis nec illi in peccatorẽ exercende dehinc pene auferre potestatem: sed magnum peccatum magnis diuturnisqz sui cruciatibꝰ; leuis culpa leui supplicio compẽsatur:vt in Israelita:qui sabbato ligna collegerat:⁊ illo qui Israelite maledixerat.¶Ex quo patet:q̃ etiam inter penas penitentes non ob hoc statim euolant si occidantur si nõ pena sufficienter commensuretur.¶Ad quintum. Ad primam probationem dico/ q̃ non potest quis volũtarie essumere doloꝝ de vno peccato propter dei offensam:quin simul de omnibus doleat:cum in oĩbus reperiat̃ eadem causa tristitie:puta dei offensa. Vel sic intelligitur diffinitio penitẽtie de doloze ex noli tiõe optatiua peccati:qua scilicet optet ⁊ desideret se non commisisse peccatum:iam q̃ nollit peccatum: habet nolitionem non tantum vnius sed omnium:vt patet ex negatione inclusa in nolle. ¶Ad secundam probationem prius responsum est. ¶Ad tertiam de excommunicationibus dico non esse simile quia absolutio a peccato requirit infusionem diuini amoris seu charitatis:que repugnat omni mortali peccato. Absolutio vero ab excommunicatione non requirit aliquid quod repugnet alteri excommunicationi.
¶Per hoc patet responsio ad vltimum: q̃ dissimile est de venialibus ⁊ mortalibus: quia cuiuslibet mortalis peccatis remissio requirit aliqd repugnans cuilibet peccato mortali non sic venialis remissio comparatiue ad alia venialia.

Discusso an vnum

mortale peccatũ remitti possit sine alio inquirẽdũ occurrit:an saltem p statu mortalis culpe possit exsolutio fieri pene ad quã ex mortali dimisso vel veniali obligat̃: Et videtur q̃ sic Primo qz ĩ statu mortalis culpe possumꝰ aliqd mereri a deo ergo ⁊ satisfacere de pena debita. Antecedens probo. Ezechielis.xxix. de infideli rege Babylonis puta Nabuchodonosoz dñs dicit. Seruire fecit exercitũ suũ seruitute magna aduersꝰ tyrũ. Omne caput decaluatũ: ⁊ omnis humerꝰ depilatus. pre onere scz ⁊ multitudine sarcinarũ:quas afferre debuerãt pro capiẽda ciuitate tyro:⁊ merces nõ est reddita ei:nec exercitui suo de Tyro de seruitute qua seruiuit mihi aduersus eam.propter quod ibidẽ decernit dominus. Ego dabo eum regẽ in terra egypti: ⁊ accipiet multitudinem eiꝰ ⁊ depredabitur ⁊c. ⁊ erit merces exercitui eius ⁊ operi quo seruiuit ⁊ ce. vbi Hieron. Ceterum ex eo q̃ Nabuchodonosoz mercedem accepit boni operis intelligimus etiam ethnichos (si q̃d boni fecerint) nõ absqz mercede de iudicio preteriri. Et idem alibi. Cum vides inter multa mala opera facere peccatorẽ quẽq̃ aliqua que iusta sunt: nõ est tam iniustus deus vt propter multa mala obliuiscatur paucorum bonorũ. De peni. distinc. iij. si quando. ⁊ faciũt duo cap. sequentia. Et consequentia principalis tenet:quia plus est mereri q̃ satisfacere. ¶Et cõfirmatur:quia secundũ Ambro.vt glos refert ad romanos.ij nullum malum impunitum:nec yllũ bonũ irremuneratũ ergo ijs bonis que homo facit etiã in statu mortalis culpe respõdet aliqd premiũ: ⁊ nõ eternum propter absentiam charitatis:ergo tẽporale:⁊ per cõsequẽs per illa fit satisfactio. ¶Secũdo confirmat̃. Plus boni est in actu propter deũ a peccatore elicito q̃ sit mali in pena infligẽda temporali ad quam ratiõe peccati obligat̃:sed omnis creditor rationabilis habet remittere obligationem si offeratur solutio equalẽtis vel melioris q̃ debitũ est: nisi sua interssit rem in specie susципere. ¶Tertio ꝓfirmatur. hõ potest satisfacere inimico nõ obstante inimicitia/ nõ solum de pecuniario debito:sed etiam de iniuria:sed longe facilius est deum contẽtare q̃ hominem:ergo videt̃ q̃ opera penalia extra charitatez facta etiam capiat in solutũ. ¶Secundo principaliter sic. Pro peccatis ante dimissis solum obligatur homo ad temporalẽ penam in quã via cõtritionis eterne commutata est.ergo apud iferos pena illa tãdem expiabitur seu finietur. Et cum in dãnatis solum sit passio inuolũtaria:sequit̃ multo fortius q̃ per actꝰ voluntarios in via possit talis pena a peccatore psolui. q̃ in inferno tãdẽ debeat expiari/ probat̃:quia si non:nihil proficeret prior peccati remissio qũ absurdũ videtur: ex quo tam acerbe puniretur de dimisso sicut de non dimisso. ¶Et ꝓfirmatur qz si sic inutile esset pro statu mortalis culpe multas penitẽtias assumere:cũ de nulla peccatorũ penam redderet leuiorẽ. ¶Tertio sic. veniale peccatum potest homini in mortali peccato existẽti remitti ergo in eodem statu potest deo satisfacere. Antecedens patet:primo ex deductione Augusti.super illud Joan.Qui sine peccato est primus in illam lapidẽ ⁊c.intelligit̃ oẽs fuisse reos:scilicet mortalis peccati: nam venialia semꝑ remittebant̃ p cerimonias si qũ ergo peccatũ in eis erat/ mortale erat. De peni. dist. vj. Qui vult ꝓfiteri. Vbi videtur q̃ cerimonie relaxabãt eis venialia peccata:q̃q̃ in statu mortalis culpe existentib⁹. Item probo idẽ ponamus adultum preter originale solũ committere vnum veniale:⁊ sic discedere nisi tãdẽ illud expiarek oporteret illũ perpetuo cruciari pena sensus p illo veniali:cum originali peccato solũ correspondeat pena damni. ¶Preterea illa pena eterna proportionabilis esset secundum intentionem pene actualis culpe mortalis. Ponatur gratia exẽpli q̃ excedat̃ in duplo:deinde manente deliberato consensu diuidat̃ vel remittatur ad medium:certum est manebit adhuc mortale:⁊ sibi correspõdebit pũcise equalis pena cũ illo veniali:qũ est inconueniẽs. ¶Quarto sic:quia virtute passionis Christi aliqua opera assumpserũt virturem satisfactionis que prius nõ habebant:sed non opera in charitate facta:quia illa aute passionẽ Christi fuerũt satisfactoria.ergo opera extra charitatem.⁊ habetur propositum Etiam ad hoc vt opus sit satisfactoriũ sufficit ipsum pro initio fuisse a charitate elicitum per simile de actu meritorio ex bona intentione elicito q̃uis intentio ipsa non continuetur.

Ad oppositũ est illud apostoli pri

me ad Corinth.xiij. Si distribuero ⁊c. Itẽ illud Ecclesiastici.xxxiij. Qui baptizat̃ a mortuo:⁊ iterꝝ tangit mortuũ: qd illi pdest lauatio. Sic homo qui ieiunat in peccatis suis:⁊ iterum eadem faciens:quid pficit humiliando se:orationem illius dñs exaudiet? acsi diceret nemo : ergo opa extra charitatem facta ⁊c. ¶Pro huius solutione ꝑmitto:q̃ aliud est impetrare vel mereri de cõgruo:aliud satisfacere vel mereri de condigno quia impetratio:similiter meritum congrui innituñ eruberanti liberalitati ita videlicet q̃ nec qui forte datur⁹ est dare tenet̃:neqz is qui accipit obligat̃ accipere. Meritum autem condigni similiter satisfactio/innititur iusticie vel liberalitati necessarie:quã scilicet sine culpa transire non licet.⁊ ergo dãs tenetur dare si est in vtilitatẽ seu cõmodũ recepturi:nisi volens cesserit. Aut obligat̃ recipiẽs seu recepturus ferre nisi exuberanti liberalitate remittatur:vt exemplificari solet de gradibus acerbitatis quos meremur de cõdigno:sed deus misericorditer relaxat condescendens nostre infirmitati.

Secundo ꝑmitto : q̃ operi extra

charitatẽ facto nulla merces debet̃ rigore iustitie. cõplector autẽ nomine iustitie etiam liberalitatẽ debitam:⁊ quã est ⁊ inordinatio transgredi. ptz per illud Augustini:peccator indignus est etiã pane quo vescitur:⁊ vita ipsa.hinc apostol⁹ vt supra indurit habet:q̃ opera extra charitatem nihil ꝓsunt. Et ꝑ eodem sententia sapiẽtis. Ecclesiastici.xxxiij Item Esaie.lviij.Quare ieiunauimus ⁊ non aspexisti:humiliauimus animas nostras ⁊ nescisti Respõdet dominus. Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra ⁊ omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites ⁊ contentiones ⁊c Nunquid tale est ieiunium quod elegi? Ecce dat causam quare non placuit ieiunium propter commixta alia peccata. Item Esaie.lxiij . Vniuerse iustitie nostre quasi pannus menstruate.ergo nisi illustrẽtur ⁊ abstergantur opera nostra ardoze ⁊ resplẽdẽtia charitatis/ sunt quasi immunda apud dñm ⁊ nullius momẽti vel premij

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuiuscūq; meritoria ex iustitie debito: sed sunt quasi nummus siue pondere.

Ex his dico probabiliter ad ꝙstitū

q; operibus extra charitatē possumus p vtā liberalitatis diuine impetrare remissionē pene: quēadmodū verisimiliter sancti nōnullis ꝯ p nobis intercedēdo īpetrant: sed non possum⁹ mediantibus eisdē de pena debita satisfacere. ℙpatet ex dictis: qz satisfactio initiatur iustitie: z si rigore iustitie cederēt in solutū: pariratiōe vbi reatū pene tēporalis nō iuenerint: posset aliquid saltē tēporale de condigno z iustitie debito mereri. ¶ ℙreterea oīa huius modi opera sunt quasi moneta reproba: z que iusto pondere fraudata est. (Sola enim charitas tribuit pōdus z valorem operibus: ergo zc. Sed ꝯ huius huiusmodi operib⁹ neqz satisfacere neqz mereri possum⁹: sunt tū valde vtilia z ꝑcipue ad sez vt deduri i nouissimo qlibet. ¶ ℙrimo ad impetrādū de cōgruo remissionē culpe z gratiam. Unde Augustin⁹ tractās illud ceci nati. Joā. ix. Scim⁹ quoniā peccatores deus nō exaudit. dicit Loquif vt iunct⁹. j. nōdū spiritussancti gr̄a illuminat⁹ vel illustrat⁹: quia vtiqz peccatores humiliter petētes deus audit. pro quo est illud Luce. xviij. de publicano q nō audebat oculos i celū leuare: z subditur. Descēdit hic iustificat⁹ zc. Itē Matthei. viij. Multi dicent in die illa dñe dñe nōne in nōie tuo dēmonia eiecim⁹ z virtutes multas zc. qbus cōfitebif non noui vos. scz iustitia approbationis. ¶ Secundo valet ad impetrādū bona tēporalia: de quo vt dicam ꝓcedit primū argumētū: immo volūt doctores sancti q act⁹ malus ꝓpter cōmixtam bonitatē valet ad impetrandū tēporalia bona. patet de obstetricibus Exo. j. qb⁹ i remunerationē edificauit domin⁹ domos. de quo Grego. Benignitatis earū / scilicet obstetricū earum / merces potuit in vita eterna retribui: sed culpa mendacij terrenā compensationē accepit. Item August. v. de ciui. dei. ca. xij. z. xv. dicit q iustitia z actibus strenuis romani ꝓmeruerūt a deo imperium: que tamen fecisse eos dicit propter inanē gloriam z humanam laudem ¶ Tertio ad cuitandū transgressionem precepti. patet de honore parētib⁹ impenso a peccatore tempore debito: de eleemosyna in extrema necessitate donata pauperibus: similiter cum penitentiā iniunctam z suspectam explet ꝓpē deus in statu mortalis culpe nō esm obligamur quēlibet actum precepti in charitate explere. ¶ Quarto ad resistendū inclinationi criminis siue culpe: peccatum enim quod per penitentiam non diluif morsuo pondere ad aliud trahit: sicut sanies vicinam carnem computrescere facit. q autem opus bonū phibet peccatum ad aliū trahere: patet Ecclesiastici iij. Ignem ardentē extinguit aqua: z eleemosyna resistit peccato. Unde Altissiodoren. quarta parte sūme comparat peccata morbo qui lupus dicit: cui nisi caro obijciatur galline aut alia: totum corpus absumat. ¶ Quinto / ad habituandū hominem in opere bono: quo fit vt habita consuetudine operādi qđ bonum est / tandem ex charitate operetur qui ꝓius operatus est in statu mortalis culpe. Cui⁹ simile habes de operibus seruiliter factis ex timore pene q̄ īducūt charitatem: sicut seta filū. xxiij. q. vj. c. fi. Lōgefortius ista ¶ Sexto / ad impetrandum preces et intercessiones sanctorum: vt si quis p animab⁹ i purgatorio / ꝯ ꝯ peccator / animo proficiendi eis oratiōnē fuderit / obligat eos ad antidota seu gratitudinē licet nihil eisdē fortasse impetrauerit: cum beneficij compensatio potius fieri debeat ad animum impendentis ꝯ pro portione ad effectus euentum.

Ad ratiões ante oppositum: Ad

primā dico: q̄ procedit de merito cōgrui cōparatione z respectu ad temporale bonū. quod meritū vt dixi innitif liberalitati ex uberanti quā videlicet absq; culpe z idecētie nota licet ꝓterire. Satisfactio autem dicit op⁹ iustitie: cui ex debito respōdet relatio aut remissio pene ¶ Si ꝓtra hoc obieceris verbū Hieron⁹. Nō est tā iniust⁹ de⁹ vt ꝓpter multa mala obliuiscāt paucorū bonorū. ergo ex iustitia z ex debito respōdet operib⁹ extra charitatē factis aliq̄ saltē tēporalis merces. Respondeo post Gratianū primo: q̄ verbū illud Hieron⁹. ꝓcedit cum postea p aduentū charitatis viuificanf illa bona opa. Vel secūdo ꝓcedit de memoria bonorū ad mitiorem penam subeundū seu tolerabil⁹ supplicium: nō aūt ad ꝓsentis vel future vite premium obtinendum: vt dicit in ca Quid ergo turbamur. qđ itelligi debet ꝑseruatiue non ereptiue. Vel tertio intelligif: q̄ meminerat de⁹ tanqz ea p quib⁹ decet suam bonitatē aliquā remunerationē impēdere: fz nō tanqz digna etiā tēporali mercede: seu quib⁹ ex iustitia respondeat merces. Sed nō valet cōsequentia: iniustū est deo obliuiscī illoz operū z nō recognoscere. ergo est iniustū nō remunerare. patet ex simili de bñficiato. sine ingratitudine z iniuria neqt obliuiscī bñficij susceptī: z tū stat sine ingratitudinis vitio: q̄ beneficiāti seu bñfico nullo tempore quicqz retribuat. ¶ Ad ꝓmā ꝓfirmationē ad verbū Ambro. dico. sicut nullum malū dicif impunitū: qz omnē malū in se pena est. vt vult glo. tractans verbū Ambro. ad romanos. ij. z videt voluisse Augu. primo confessionū: iusti⁹ domine: z sic ē: vt pena sua sibi sit oīs inordinat⁹ appetit⁹. Sic omne bonum large dicif remuneratum inquātū per ipsum bñ est operanti. Sic bona opa q̄ vtiqz ex charitate eliciunf a beatis possunt dici remunerata z mala opa dānatorū punita. Vel dico q̄ ꝓcedit de bono meritorio sicut de malo demeritorio. bono autē que extra statum gratie fiunt nō sunt ꝓprie meritoria: ꝯ ꝯ cōgruū sit vt deus aliquo modo ea remuneret ¶ Ad secundā cōfirmationē dico: q̄ minor ꝓcedit nisi creditor talis existat q̄ ex gratia permittit aliqua cedere in solutum: tunc esm potest modū prefigere quo deficiēte licet meliora offerantur non cedent in solutū. Deus aūt est huius modi. ratione esm beneficij creationis a nobis exigere potest quicquid voluerit: z ḡtie est si quecūqz opera cedere ꝓmittat in satisfactionē offense. prefixit enim modū quo ꝑci se velit opa vel penas capere in solutum: scilicet sub gratia seu charitate. Nō opor tet ergo vt si quid melius offerat hoc capiatur in solutū. sic huic simile Altisio. de lixiuio qđ abstergit fecit: nō est lixiuiū: nec est calidū: sed est lixiuiū calidum. Etiā per penā non fit solutio nisi ex charitate patiēter sufferatur: z sic plus boni habet ꝯ habet opus extra charitatē ꝓpter deum elicitum. ¶ Ad tertiam cōfirmationē dico: q̄ licet simpliciter sit faciliꝰ deo soluere ꝯ homini: quia capit in solutum qđ ipse in nobis principaliter facit: z ad qđ alias sine remuneratiōe aut satisfactione nos obligare possit: non tamē oportet q̄ omni modo facilitatis faciliꝰ sit deo soluere ꝯ homini. ¶ Ad secundū principale dico: q̄ vt hz cōmunis opinio doctorū apud inferos nunqz quisqz liberabitur a

pena: quia obligatus est ad penam tēporalem in gratia soluenda: z qz gratiā recuperare nō poterit: nō ꝯ poterit a pena liberari. Et cū ꝓbaf qz nisi sic iustis ē peccati remissio z partialis satisfactio: ex quo non redderet peccatorū penā in aliquo leuiorē. Hego cōsequentiā: qz licet ꝓ venali puniet eterna pena in inferno: multo tū minus punietur ꝓ venali ꝯ ꝓ mortali z ꝓ furto minus ꝯ ꝓ adulterio: vel blasphemia. Sic in ꝓposito nō tam acerbe punif ꝓ peccato dimisso eternaliter sicut ꝓ nō dimisso: z ꝓ penitentia vnius dici: sicut mille diez zc. alias eīm vt infert de palude. xv. dist. iij. q. j. ar. iij. peccatū rediret quoad punitionē in inferno licet dimissū in via p subsequēs peccatum. ¶ Ad tertiū ꝑncipale dico q̄ venale remitti nō potest sine charitate. z ita nō manēte mortali. Ad verbū Aug inductū dico q̄ Aug. solū ꝓbat eos fuisse in mortali: nō aūt q̄ in mortali sine venali. Unde vult q̄ venialia quotidie eis remittebanf per cerimonias eis in statu gratie existētib⁹ ergo si quod peccatū in eis fuerit: etiam criminale in eis erat: nō aūt si quod peccatū in eis erat: q̄ hoc criminale erat. Argumētū supponit Augustinū voluisse q̄ in subiecto indispōsito pura in mortali remittebanf eis venialia zc. Ad secūdam ꝓbationē: licet negent primū hoīs peccatū in quolibet etiā statu siue nature corrupte siue integre posse esse venale: illo tū admisso cōcedo q̄ eternaliter puniet pena sensus ꝓ illo venali sicut si actualiḃ culpis mortalibus ꝓmi sisset. Et cum infertur q̄ talis esset ꝓportionabilis zc. nego consequentiā. Et est ratio: qz danf pene sensus diuersaz speciez z alia respōdet mortalib⁹ alia venialibus in inferno: z ergo nō ꝓcedit illatio q̄ detur mortale ꝓ quo ꝑcipue equalis z tē. Secundo admisso q̄ essent eiusdē speciei: tamē potest vna quis in infinitū grauius puniri ꝯ alia etiam vbi posuerim⁹ vtramqz infinitā secundū extensionē z equalē in gradu secundū intentionē verbi gratia. ponam⁹ ꝓ venialī solū interpolatis diebꝰ aut horis in inferno puniri: pro omni autē mortali semp cōtinue vel ꝓ venali semp minus secundū certam ꝓportionem ad medium vel cētesimā partem: ꝓ mortali semp eodē gradu acerbitatis. ¶ Ad quartum respondeo q̄ non est opus bonū vel vnqz fuit apud deū meritorū vel etiā satisfactoriū: nisi in virtute passionis Christi vel exhibite a deo patre ꝓuise z non nisi in charitate. Neqz est pro nunc alia via vel modus impetrandi charitatem nisi ꝑ virtute z merito passionis Christi: z ita argumentum presupponit falsum q̄ aliqua opera incepta per passionem Christi exhibitā esse meritoria q̄ ante non fuerunt meritoria vel satisfactoria: quae tamen poterāt ꝓꝰ bene z ex charitate fieri Si de⁹ autem ordinasset alium modum nostre redēptionis / vt possibile fuit secundū Augu. xiij. de tri. c. x. / ab illo etiam habuissent opera vim merendi z satisfaciendi. ¶ Ad confirmationem dico q̄ opus bonum inchoatum bona intentione meritorium est in virtute illius nisi interrūpatur per contrariū actū: ita vez q̄ actu vel virtute iam ex prima intētione non procedit. In proposito autem fit interruptio per mortale peccatum: ita q̄ opus satisfactorium amodo non potest dici procedere ex charitate.

Cōtra hāc cōmunē doctorū sentētiā instar Scot⁹ dist. xv. iij. q. j. arti. iij. q̄ sit nimis dura cōtra peccatores z occasio maioris obstinationis si esm cōtrito iniunctū fuerit a sacerdote ieiunij

trium dierū: z secundo die recidiuans nihilomi⁹ ieiunet si dicas illud ieiunij secūde dieī nō esse satisfactionē exteriorē: magis est occasio eum inducens: vt tertia die non ieiunet: z p cōsequens ad nouum mortale: cū sit trāsgressio ꝓcepti ecclesie dei z vicarij dei in illo actu. Ex quo formatur hanc rationē. Si post recidiuū peccati z ante penitētiā non exequaf satisfactionē sibi ꝓꝰ ipositā peccat mortaliter nouo peccato: si ergo exequaf bene facit: qz actum obedientie facit. sed nō facit actū obedientie nisi inquantū est sibi impositū tamqz pars satisfactiōis. Et pro ꝓpositione Scoti induci. ℙrimo qz in statu mortalis culpe potest quis soluere actum ꝓcepti ad quem deo obligatur vt oēs concedūt: z est tertia vtilitas taliū operum: ḡ a minori z penā. Secūdo. qz si satisfactio solum fieri pōt in charitate: sequunf duo inconuenientia: primū q̄ homo obligaf penitentiā sibi iniunctā implere in charitate. cōsequentia ptz: quia iniungif ei i satisfactionē de peccato: z sine charitate nō ē satisfactio. Secundū q̄ quisqz haberet dubitare an de peccato satisfecerit: z p consequens semp iterare satisfactionem. Seqla patet: quia nemo scire pōt an sit i charitate. iuxta illd Job. ix. Etiā si simplex fuero hoc ipsum ignorabit aīa mea. Itē. j. ad Corinth. iiij Nihil mihi conscius sum sed non zc ergo semper manebit dubi⁹ an satisfecerit. Et q̄ ergo teneatur semper satisfactionē iterare patet: quia tenetur deo de peccato satisfacere. ℙpreterea tertio: Duorū existentium in peccato mortali si vnus multa bona operet ex genere z circunstantia: alius nulla: primus videtur magis appropinquare deo: ergo magis de bonis eius participat. iuxta illud Jacobi. iiij. Appropinquate deo z appropinquabit vobis. decet namqz diuinam bonitatem: vt vbi dispositionem iuenerit perfectionez adijciat: ergo talis meretur a deo saltē tēporalia bona: z per consequens de tēporali etiam obligatione pene satisfacit.

Respondeo ad motiuū Scoti: q

nō daf peccatori occasio omittēdi vlteri⁹ penitētiā iniūctā nisi accepta nō data: sicut nec daf ipi occasio nō ieiunādi ex hoc q̄ in statu mortali ieiunādo nihil merek: licet eīm in ꝓposito nō sit satisfacere a pena liberans vel penā relaxās sine charitate: est tū ipleti⁹ qđ ꝓceptū iniūctū est a sacerdote. Et cū ifert exequendo bñfacit z nō nisi inquātū facit actū obedientie z hoc ipsi iniūctū est a sacerdote tanqz pars satisfactionis: ḡ. Respōdeo Satisfactio est id qđ tāqz finē intēdit sacerdos: nō autē est materia quā intēdit ponere sub obligatione: iam intentio finalis nō est i obligatione: sed intentio materialis: illud vez qđ intēdit velle esse in obligatione ꝓcepti. Ad alia q̄ inducta erant ꝓ opinione Scoti. Ad primū dico: q̄ stat⁹ mortalis culpe nō impedit: quo min⁹ possit aliqs ad rigorem iustitie soluere qđ tenetur vt i actu ꝓcepti. Idē ē in penis que pro hoc tempore mortalitatis inferūtur in vindictā criminū vel in vita alia: cum nullā penam pro peccatis inferat de⁹ que debita nō sit: Sed impedit quo minus homo possit exoluere rem placitam seu gratā deo. Jam ex peccato dimisso obligamur deo ad penā gratā seu placitā z ideo nihil redimit penam illaz per viam cōmutationis vel soluit aut satisfacit: misi fiat ab habēte charitatem vt deductū est: sicut nec potest pena solui que peccato debetur nōdum dimisso etiā si veniale tantum fuerit. Ad secūdū cū primo infertur: q̄ ergo obligaf homo zc.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nego sequelam. Nō enim iniungitur ei vt satisfaciat de peccato: sed vt penitentiā expleat: ciuilis mādati siue iunctiōis finis est satisfactio ꝛ preseruatio ab aliis criminib⁹: iam subtractio finis nō arguit trāsgressionē mādati dū id fiat qđ ductum est in obligationē. Finis nāq; oīm legū est vt hoies fiant boni: et tū ex defectu illi⁹ finis nō iudicant transgressores: nō alias faciāt qđ leges iubēt. Cūq; scđo inferꝝ: q̄ quisq; haberet dubitare an satisfecerit: nego sequlā: potest enim ex verisimilibus ꝓbabiliter presumere ꝛ credere q̄ satisfecerit: q̄q̄ scire nō possit: vt in simili similiter scire nō potest an habeat charitatē: nō propterea tenet dubitare. Nemo eīm digne potest accedere ad sacram cōmunionē nisi se credat dignū ex dono charitatis: ꝛ ita lz nescit: nō tū dubitat. Etiā nō valet vlterior cōsequentia: habet dubitare an satisfecerit: ergo tenet iterare. supponit eīm hec argumētatio hoc falsum q̄ obligat siue tenet satisfacere. Nā vt dixi ex iniūcto sacerdotis tenet penitētiam expleꝛe ꝛ non satisfacere. ¶ Sed dices forte: si ex iniuncto sacerdotis nō obligatur ad satisfactionē: sed ad opus penitētie: ergo poterit actib⁹ peccaminosis et quibus deū offendit soluere quicquid sacerdos iniūxerit. Cōsequentia tenet. q̄ si opera illa ꝓpter honorē mundanū vel timorē pene faciat / sunt peccaminosa: vt patet ex tertio ethicoꝝ de apparēti fortitudine. Tota eīm ratio quare q̄ illa nō satisfiēret iniuncto sacerdotis videt esse: q̄ nō satisfacit. Respōdeo: quidā admittūt q̄ satisfacit precepto sacerdotis per illa opera ꝛ precepto ecclesie: cuꝝ homo ieiunauerit ꝓpter inanē gloriā vel metū gehēne: q̄ solū opus in precepto est nō modus operis. Nihilomin⁹: quia actus humanus ꝛ moraliter bonus iniūgitur: ꝛ ēm Aug. qui ex timore preceptū facit aliter q̄ debet facit: ꝛ ergo nō facit. Ideo aliter respōdent q̄dā negādo cōsequētiā. Et ad ꝓbationem dicūt q̄ illa nō est causa: sed q̄ nō facit op⁹ moraliter bonū: ꝛ preceptū quodlibet in foro cōscientie ligās obligat seu obligationem inducit ad opa humana seu moraliter bona. Quod et hoc cōfirmant: q̄ absonū est dicere q̄ obligatus celebrare ex iniūcto sacerdotis: satisfacit celebrādo in despectū dei: aut ꝓ morte viri boni. Et licet finis precepti nō sit in obligatiōe: tenemur. tū nō agere cōtrariū sine intēto. Iꝝ eīm agere cēsef cōtra legem: qui verba legis cōplexus cōtra legis nititur voluntatē. C. de leg. l. non dubiū. ꝛ de regu. iur. capcertū. ¶ Ad tertiū dico: q̄ verbum Jacobi procedit de appropinquare deo per voluntatē perfectā quatotū facit homo quod in se fuerit. in aliis solū est cōgruitas quedā ꝛ prouocatio abūdātis liberalitatis quam preterire licet sine nota indecentie.

Ex dictis ozit alia dubitatio: anne opera bona extra statū gratie facta / incipiant satisfactoria esse aduenīente charitate. Et videtur q̄ sic: quia super illud Leuiti. xv. si frater tuus attenuatus ꝛc. dicit glo. interlinearis q̄ fructus bone conuersationis computantur a tempore quo vendidit id est peccauit: et reliquum satisfactionis opponet diabolo: ergo per gratiam aduenientem opera bona prius facta viuificantur ꝛ incipiunt esse satisfactoria. Nec valet dicere secūdum Thomam. xv. distin. iiij. q. ij. arti. iij. q̄ fructus bone conuersationis computātur a tempore quo peccauit vltimo seu vltime in peccato fuit: ꝛ nō a tēpore quo primo peccauit: vel cū statim post peccatū cōtrit⁹ est: q̄ text. ad litterā habet fructus agri venditi inter tēpus vēditionis ꝛ redēptionis debere de sorte detrahi ꝛ restitui emptori: qđ spiritualiter exponendo dicit glo. fructus bone conuersationis cōputandos esse a tēpore quo ere peccatorū quis mentē seu animā diabolo vēdiderit: ergo intelligi habet de fructibus bone cōuersationis ante redēptionem spūalem anime. Et confirmaf q̄ charitas seu gratia aduenīens viuificat bona mortificata: que aliqū vitā habentia ꝓ peccatū interierāt ꝛ sunt mortificata: ergo a minori viuificat opera bona que nunq̄ fuerūt viua. Consequentia tenet: q̄ multo facilius est viuificare quod nunq̄ vixit: q̄ quod vixit aliqū ꝛ mortuū vel mortificatum est. primū eīm potest natura: alterū sola ꝑ⁹ supernaturalis. ¶ Preterea scđo: bonū motis vicinius est bono gratie q̄ bonū nature: sed naturalia viuificant ꝛ informant gratia: ergo similiter bona moralia ¶ Preterea tertio. Ezechi. xviij. legimus. Si conuersus homo ab iniquitate ꝛ iniustitia fecerit iustitiā oīm iniquitatū ꝛc. ergo recuperata charitate incipiūt opera prius facta viuere cozā deo ꝛ nō solū satisfactoria esse: sed etiā meritoria: cōsequētia probatur: q̄ ratio quare nō sunt meritoria aut satisfactoria solū est ꝓpter statū culpe in quo sunt facta: sed illius ꝓpter charitatē aduenientē obliuiscitur ꝛ non recozdaf deus: ergo sublata causa amplius nequeūt esse nō satisfactoria: aut non meritoria. ¶ Secundo sic. Sicut efficatia satisfactiōis impedif per peccatū: ita efficacia baptismi per fictionem. sed baptismus icipit valere recedēte fictione. De cōse. distiij. c. Tunc valere incipit: ergo etiā satisfactio incipit valere recedēte peccato. Et confirmaf: q̄ confitenti de reciduo ꝛ q̄ penitētiā iniunctā in statu mortalis culpe fecerit: nō iniūgif vt de nouo satisfactionem illā expleat: ergo illa penitētia in peccato expleta incipit valere aduenīente charitate. Consequentia patet: q̄ si nō: nulla ratio videref quare nō eque ꝓ peccatis: tūc cōfessis sicut ꝓ interim cōmissis ꝛ q̄ nunc cōfitetur debeat iniūgi satisfactio: cū ꝓceptū sit a deo facere dignos fruct⁹ penitētie. Matth. iij. scōm quātitatem culpe: quod fit ex discretione que necessaria est penitēti. ¶ Tertio sic: q̄ hoc ad litterā videtur astruere canon de pen. dist. iiij c. Inter mittentes: vbi dicit. Hec sicut peccādo fiūt irrita: ita q̄ penitentiā reuiuiscunt: ꝛ ad meritum eterne vite singula prodesse incipiunt etiam illa que peccatis inuenīunf admixta: sed opera bona peccatis mortalibus admixta fiunt extra statū gratie ergo illa viuificant per subsequentem charitatem aut gratiam.

Ad oppositū est: quia vis seu virt⁹ satisfaciēdi vel satisfactionis cōpetit operi ex charitate cōiūgētes nos Christo ꝛ eius passioni: cui⁹ virtute ꝛ non aliter possum⁹ satisfacere: sed opera ī statu mortalis culpe facta nō habēt charitatē ꝓiūctā: ergo nō fiūt per aduentū charitatis: cū qua non manent satisfactoria Et confirmaf: q̄ per charitatem subsequentē nō fiūt meritoria: ergo nō satisfactoria. Consequentia patet: quia ab eodem habet opus penale q̄ est satisfactorium a quo est meritorium.

Pro huius solutione dico q̄ sicut nullū op⁹ ē meritoriū eterne vite nisi a charitate ꝓ

cessit aut ab habēte charitatē ēm charitatis inclinationē vt recte dicit doctor subtilis quodlibeto suo xvij. ita vt opus penale sit satisfactoriū vel pena cedat in solutū in defalcationē pene gehēnalis debite opz q̄ ꝓiungaf charitati ¶ Scda pars ptz: q̄ opera nostra solū satisfaciunt in virtute passionis Christi q̄diu ergo Christo nō incozporamur vel vnimur ꝑ charitatē: nequit opus nr̄m satisfactoriū esse: vt nec meritozium. q̄uis enim ad satisfactionem nō requiraf elici a charitate: vel ēm eius inclinationem vt in merito: requiritur tū gratitudo ꝓsone ꝛ incozporatio eius ad Christum per charitatem ꝛ gratiam.

Ex hoc infero ad quesitū: q̄ opera in statu mortalis culpe facta ꝑ subsequētem charitatem nec fiunt meritozia vt quozundam error tenuit: nec satisfactozia: vt multi nos impzobabiliter voluerunt. Primū ptz: quia sola opera vite spūalis sunt meritozia vite eterne: sed ꝑ subsequētē charitatem: licet incipiant esse eius qui nunc hz vitam spiritualem: non tū incipiunt esse opera vite spiritualis. Secundū etiam ptz: q̄ charitas subsequens non facit opera bona extra statū charitat; facta fuisse opera grata deo vel opera connexa virtuti seu influxui passionis Christi per charitatem.

Ad rationes ante oppositum Ad primā cōcedo glo. Leuitici. xxv. loqui de fructibus medij tpis in statu mortalis culpe. Et dico q̄ nō deducūtur nec cedunt in solutū pene debite ꝑ petō: q̄ illa deo debef nō diabolo emptozi: sed deducūtur de eo q̄ diabolo emptozi prouenīret: qui nos sue seruituti astrictos tenet post̄q̄ ere petō; nos illi vendiderimus. xv. q. j. non est. ꝛ. xviij. q. j. miramur. dicit. Diabolus habet potestatē in nob; sicut in suo pecore: etiā deducēndi ad alia peccata etiā grauiora cui opera bona resistunt: sed minus efficaciter q̄ vera cōtritio aut gratia. Et istud voluit Bonauētura cum dicit desup excrescētia vsurarij. ¶ Ad p̄mā ꝓfirmationē dico: q̄ charitas nō viuificat opa mortificata dando eis vitā: sed auferēdo impedimentū pcti quo min⁹ poterāt deo remunerari vita eterna ꝛ ergo nō valet ꝓña q̄ similiter posset viuificare opera mortua que nunq̄ fuerūt viua. ¶ Ad secundam dico q̄ non est simile: quia bonum nature manet cū supueniente charitate: nō sic bona moralia in statu mortalis culpe facta. ¶ Ad tertiam dico: q̄ lz charitas remouet statū culpe: non tū facit ea esse vel fuisse opera spiritualis vite. Et cum dicit: post recuperatā charitatē seu grām de⁹ obliuiscit omnium iniquitatum. ergo habet ꝑ talī hoīem quasi nō peccasset: sed illo posito q̄ scz non peccauerit ista opera fuerunt ꝛ sunt meritozia. q̄ ꝛ nūc. Preterea tota causa quare non erant meritozia fuit stat⁹ mortalis culpe q̄ illo statu ablato per charitatem: debet neeessario amoueri effect⁹ qui erat nō esse meritoziū. ¶ Ad primū dico: q̄ post recuperatam charitatem deus obliuiscitur omnium iniquitatum quo ad obligationem pene eterne: ꝛ habet hoīem quasi non peccasset: quo ad immunitatem damnationis perpetue: sed non habet eum quasi medio tēpore ex charitate fuisset operat⁹: aut in charitate quicquam passus. ¶ Ad secūdū status culpe est causa quare nō sunt meritozia dum fiūt: ꝛ si manētibus operibus amoueretur status culpe essent meritozia: sed nō fuisse meritozium vel satisfactozium habet ꝓ causa: non elicitū esse vel fuisse ex charitate ꝛ hoc non tollitur per superuenientem charitatem.

¶ Ad secūdum principale dico: nō esse simile de baptismo ꝛ ope moraliter bono. Nā baptismus operatur ex opere operato: qđ non est hoīs sed dei et ideo sublata fictiōe ꝑ penitētiam sequif effectus baptismi: q̄ de⁹ sic vult. Sed opa bona sunt meritozia aut satisfactozia: q̄ ex charitate vel in charitate facta alias nō sunt deo grata: ideo non fiūt meritozia aut satisfactozia ꝑ amotionē culpe mortalis. ¶ Ad confirmationē respondet beatus Tho. xv. dist. iiij. q. iij. art. iij. q̄ aliqua sunt opera ex quibus manet effect⁹ aliquis in operātib⁹: sicut ex ieiunio debilitatio corporis ex eleemosyna diminutio bonozum temporalium: ꝛ de talibus nō oporet q̄ iteref: q̄ ꝗtum ad illud quod de eis manet per penitentiā deo accepta sunt. Alia sunt de quibus non manet aliqđ vestigiū in operante post̄q̄ act⁹ transit ꝛ illa opz iterare: vt de oratione ꝛ hmōi: actus autem interior: q̄ totaliter trāsit nullo modo viuificatur sed oportet vt iteref. ¶ Sed hec distinctio parū facere videf. Quid enim refert an substantia maneat imminuta vel non: si eīm dono accipiat hoc ipsum quod in eleemosynā dedit: vel certe industria sua lucrat⁹ est: q̄ ratio quare eius ꝓditio ad satisfaciendum sit per eleemosynam prius datam deterior: Jtē si effectus manet cū culpa: non ꝓpterea displicet eius causa puta opus bonum vt si feci opus bonū: ꝛ postea incido in peccatū: tunc effectus manet cū culpa: ꝛ hoc nūq̄ displicet quomodo ergo opus pōt fieri deo placens ꝛ ergo gratū: q̄ ei⁹ effectus manet cum charitate: Vñ tacite videf beatus Thomas illā distinctionem retractasse. iij. pte. q. lxxxix. art. vi. dicens indistincte opera mortua nō viuificari per subsequentem charitatem. Item ꝛ Bonauentura distin. xv. iiij. q. iij. ¶ Ideo aliter respondeo: q̄ licet per opera illa non sit expleta satisfactio: non tū necesse est: vt sacerdos denuo iniūgat: cum sacerdotis precepto paritum sit: ꝛ potest penitentē remittere ad purgatozium. Quod aūt ꝓceptum dicit Matth. iij. Facite dignos fruct⁹ penitētie ꝛ ℈. dico q̄ saluator intēdit de fructu vere ꝓtritionis qui homine eximit ab ira dei reponēdo ad statum gratie. Hoc enim ꝓcepti est in hac vita: reliquum ꝓ⁹ exple re ꝑ temporalis pene redēptione consilij est: nisi per ecclesiam vel sacerdotē iniungaf. tunc eīm ex precepto obligatur explere: vt videf ter. ad literam in. ca. omnis vtriusq; sexus. de penitē. ꝛ re. q̄uis Scotus videf fuisse in ꝓpria sentētia. ¶ Ad tertiū principale dico q̄ est verbū Gratiani: ꝛ nō alicui⁹ authentici. verba aūt Gratiani nihil vltra authozitat; hñt q̄ ratione vel authozitate alia probāt: qđ non est in ꝓposito. Vel dicit q̄ Gratian⁹ in hoc potius refert quozūdā opinionē q̄uis aliqđ asseraꝛ: vt patet ex multiplici expositiōe authoritatū in vim ꝓbationis hic adductaꝝ: quā dat de peni. dis. iij. in fi. c. Querat hic aliquis: cum sequentibus / ad finem distinctionis.

Queritur circa predicta an legens priam iniūctam tempore quo audit ex obligatione seu ꝓcepto missam / satisfacit vel tenetur iterare. Et videtur q̄ non satisfacit: q̄ tenef illo tunc missam audire: vt supponit q̄stio ex precepto ecclesie c. missas. de consecra. dist. j. Sed in auditione misse tenetur homo aciem mentis totam in passionem Christi dirigere: cuius mysterium in missa celebraf: vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bonauētura. xij. dist. iiij. Ille vere audit missam nō qui tantum verbum dicit vel audit sine deuotiōe: ſz qui ad hoc memoriale totam mentis conuertit intētionē: sed hoc stare nō potest cum lectione penitentie iniuncte p̄out legi debet: qz sine affectata saltem distractione vel euagatione dici habet: ergo et idem videtur iudicium de lectione horarum canonicarum tempore auditionis misse dumvult satisfacere eccle sie p̄cepto de audiendo missam. ¶ Preterea secundo cui iniūctum fuerit in penitentiā: vt missam audiat non satisfacit audiendo missam cum ad hoc ex p̄cepto ecclesie obligat: vñ dicit dñs Pe. de Pa. xiij. disti iiij. q. j. art. ij. Quicunq; facit opus ad quod ex p̄cepto obligat nō satisfacit: sicut dicim⁹ q eleemosyna qñ est in p̄cepto absolute nō est satisfactoria: qz nō est ipsi penale quādo nihil ei detrahit: qz bona intelligūtur deducto ere alieno. Mō est aūt de bono eius qō tūc dat sed eius cui dat: z tñ teneret dare si non haberet peccatum: vñ cum ad aliquid teneat pec cat⁹ satisfaciendo: ad qō non tenetur qui non pecca uit: nūq; de illo satisfacit: quod nō peccās facere te netur. Et cū confessores iniungunt oia bona que fa ciet in penitentiam/ intelligit que spōte gratis: z nō ex debito fecerit. alias cui iniūcti fuerint. xl. dies ie iunij in satisfactionē: quitaret se yna quadragesima ad quā alias tenet: quod nullus dicit. Secus qñ est solum in p̄cepto ad satisfaciendum: vt sacerdos p̄ecipit eleemosynam in vim penitentie. Ex quo debet apparere q aliquid est meritorij qō non sit satisfactorium: vt impletio cuiuslibet p̄cepti charitate formata: non autem est satisfactoria: quia aliud est face re dignos fructus: z aliud dignos fructus penitentie sed ⁊tra omne opus satisfactorium est meritorium. ¶ Ex hoc arguo sic. qui in vim penitentie obligatur audire missam: nō satisfacit audiendo missam ynā die dñico. Ergo p̄ceptum ecclesie de missis audiendis obligat hominē vt totā mentis aciem in misteriū miſ se dirigat: z per ⁊ns q aliorsum aut loqndo aut oz̄ando mentem verterit non satisfacit. Prima cōsequen tia videtur tenere: qz dato oppositō et q p̄o medio tempore misse sufficiat vi p̄cepti ecclesie ad mysteriū misse attendere nulla videt ratio quin p reliquā tem poris medietatem etiā attendēdo possit satisfacere. Et vltima ⁊sequentia probatur: qz volūtaria euaga tio aut distractio ab illo qō quis aduertere tenetur/ pct̄m est. Nullus aūt eo actu satisfacere potest quo peccat: alias p eodē inferretur pena quod pene ab ſtersorium aut satisfactorium est.

Ad oppositum videtur: quia ma

gis obligari videmur p̄cepto satisfactionis sabbati ad cessationem a seruili ope q̄ p preceptum audiēdi missam a cessatione ab alio spūali opere: sed p̄ceptus satisfactionis sabbati p̄misit multa opera que ex genere sunt seruilia: vt trahere ouē aut bouē ex fouea z cetera. que sine dispēdio omitti nō poterāt. Mat. xij. et p recreatione p̄missit ad mille passus elongari a loco habitationis: vt dicunt doctores super illud Actuū. j. de monte olivet⁹ q̄ iter sabbati habebat a Hieru salem. g p̄ceptum audiendi missam non p̄hibet exercitium oratonis aut hmōi spūalis operis.

In hac quēstiōe est opinio Ange

li de Clauasio in ⁊bo Ferie. S. xlvj. q hō non satisfacit dicēdo ores z alia sub missa quā ex p̄cepto audire tenet: sed non credit hoiem peccare in hoc mor taliter si ex deuotione facit: sed melius esset omittere nisi quādo sacerdos dicit secretas addens sed non excusarem eum a mortali/ qui diceret aliqua ad que tenet: puta officium/ quādo dicitur missa: z est de p̄cepto audire. arg. ca. ex literis. de ꝓba. cum ibi notatis in verbo. Vices: secus si missa sit audiēda de cōsilio. hec ille. ¶ Sed hec opinio non videt vera: qz preceptum ecclesie de audiēda missa: non arctat fideles ꝓba misse aduertere: cū sic nō sufficeret misse q̄ submissa voce d cik interfuisse: aut in loco distanti vt minus distrahatur a deuotione. Vnde sicut celebratio sabbati nostri. i. dñice inducta est ne populus transgrediatur preceptum generale colendi deū eadem ratio instituit p̄ceptum audiendi missas: non vltra volens fidelium ceruices q̄ necesse est premere. vñ hoc solum videtur dixisse in obligationem limitando generalem z confusam obligationem p̄cepti qua tenemur colere z venerari deū: vt hoc saltem sabbato nostro fiat sub modo abstinendi a seruilibus que retrahunt. z interesse misse toti a principio vcz vsq; ad benedictionem sacerdotis vltimam. vt habet. c. missas de ꝓse. dist. j. aut vt restrictius loquar: aliq̄d statuendo: vt generale z confusum p̄ceptum de colēdo deo nō p̄tereatur. ¶ Ex his patet q satis friuolis innitit opinio angeli. Supponit enim primo q tenemur aure percipere verba misse qō falsum est: admittens q si dum secretas dicit sacerdos quis oratiōes suas dixerit satisfacit: z nō extra illas: qz iuxta notata in. c. ex literis. de ꝓba. in verb. Vices quis nō potest z̄. non potest supplere vices duorum in his que sunt incompatibilia. Secūdo supponit q simul orādo etiam si eadem que sacerdos orat nō satisfaceret: effectualiter hoc p argumento habēs q explendo precepta ecclesie: vt etiam voluit de Paludе. non satisfacit. Cuius contrarium vtiq; verum est: qz ieiunij ecclesie nō solum institutū est ad refrenationem libidinis: sed etiam in satisfactionem p̄o culpis cōmissis: vt patet ex officio quod tempore quadragesimali cantat ecclesia videlicet in p̄fatione vbi habet. Qui corporali ieiunio mentem eleuas: vitia comprimis: virtutem largiris z premia. immo nullo p̄cepto intendit Christi fideles⁹ precludere vtilitatem satisfaciendi. q autem de Paludе in argumētum sumit. Cui sacerdos ieiuniū quadraginta dierū in penitentiam iniunxerit z̄. non valet cōsequentia: quia verba scōm cōmunem intelligētiam sunt accipiēda. de spon. c. ex literis. j. Communis autem intellect⁹ iniungentiū penitentias z suscipientiū a sacerdotibus est: q alij dies iniungunt q̄ qui sunt in p̄cepto ecclesie: secus si exp̄esserit sacerdos p eodē se habere: an sint dies de p̄cepto ecclesie ieiunandi an nō: tunc em̄ vt obediendo satisfaceret precepto sacerdotis z ecclesie ita etiā deo satisfacit p reatu pene: non minus q̄ si ecclesia relaxauerit p̄ceptum ieiunandi quadragesimā aut dies alios Mō aūt dicit Palu. nō satisfieri: si q̄s elecmosynā extremā necessitatem patiēti det: penitus irratiōabile videtur: qz satisfacimus ieiunādo: q̄ q̄ ad refrenationē carnis: seu restrictionē libidinis videam⁹ necessarium esse vt ieiunemus alio quin valde pauci satisfacerent ieiunādo: z sciētes sibi carnis demacerationem per ieiuniū necessariā deberent p̄ius carnem sufficienter extenuasse p̄iusq; obedirent p̄cepto sacerdotis: z omitto p̄iusq; satisfacerent: si preceptum sacerdotis solū est de ijs que alias nō sunt in p̄cepto. Preterea sint duo pati dare elecmosynam vnus p̄opter iniūctum sacerdotis

alius ex deuotione z occurrūt duo. vnus in extrema necessitate alius nō patiēs necessitatē: si obligatus ex iniūcto sacerdotis dederit non patienti necessitatem satisfecit: z irrationabile videtur cum possit eligere necessitatem patientem ex deuotione: q tūc nō satisfaceret. Nihilominus obligatur ex p̄cepto quilibet eorum q̄ q̄ altero faciente reliquus absolui⁊ tur. Item secundum eundem. xiij. distinct. iiij. obligamur p̄cepto diuino facere eleemosynam: nō solum extremam necessitatem patiēti: sed etiā arctam p̄o cōditiōe status p̄sone: vt patere dicit ex necessitate. c. ergo oporteret obligatum ex p̄cepto sacerdotis ad eleemosynā querere nō paupes: z qui neq; extremam necessitatem neq; arctā patiūtur. Etiā falsum est: q sit es alienum z nō in bonis possidētis: si alius extremā necessitatem patitur de quo alias dixi: vcz in materia de restitutione. Item sicut qui voluit regulārē observātiam non minus satisfacit p̄ petis p abstinētias: quas regula iniūgit: ita similiter de ijs: que cadūt alias sub p̄cepto verūtamē hoc quo ad iunctionē sacerdotis verisimile est: q statutarias abstinētias que vel ex voto sunt in obligationem iniungere nolit: nisi vel exp̄mat/ aut ex signis p̄babilibus appareat hoc ipsum intendisse: secus de abstinentijs vel eleemosynis: que ex statu p̄sone: vel circūstantie occursu veniūt in obligationem: vt p̄pter carnis petulantiam vel rebellionem: vel p̄pter necessitatē occurrentem: vel scandalum quo ad eleemosynam vandam vel gratiam mutui.

Ad argumenta ante oppositum.

Ad primū respondeo: q verbū Bonauēture p̄cedit de veritate finis ad quem ecclesia intendit inducere Christi fideles: z ille nō est in obligatione p̄cepti ecclesie. Mō aūt de veritate materie p̄cepti que solum est interesse misse vsq; ad benedictionem sacerdotis. Hec reputo p inconuenienti q hō possit obseruando ecclesie preceptum de missa audienda z celebrando sabbato simul trāsgressor esse diuini precepti: qō indeterminate obligat de colendo deum. Nam sub illo precepto cadit reuereri deum vt summū bonum z super omnia diligere: quod vtrumq; potest hō omittere p̄o tempore quo ad illud obligatur z nihilominus missam audire cum debita etiam attentiōe z deuote: z a seruilibus operib⁹ abstinēdo. Hec valet dicere q ecclesia preceptum colendi deum seu etiā diligendi deū ex toto corde z̄. limitauerit ad diem dominicum deducendo in obligationē determinatam: quod p̄ius erat in precepto indeterminato z confuso: quia sic limitatione sola laqueū iniecisset fidelib⁹ vbi afferre voluit remedium et medelam. contra. ca. de viduis. ij. xxvij. q. j. cum nullū detur opus tā difficile homini ad quod rarissime cor eleuat vt amare deum ex toto corde/ seu super omnia. Sed limitasse dicitur quia aliquod expediēs z oportunum mediū induxit in obligationem: quo admonerētur quodam modo hoīes: ne principalis precepti fiant trāsgressores ipso principali precepto eque confuse z indeterminate obligante. Huius simile habent multi doctores cum dicunt hominem confitendo posse satisfacere precepto ecclesie: qō rn̄ non satisfacit p̄cepto dei. ¶ Ad secundum patuit q nō verificatur antecedēs ex hac causa: qz opus cadens sub p̄cepto ecclie neq; esse satisfactorium sed qz sacerdos imponēs z iniūctū suscipiens intelligunt de missa ad quem alias ex p̄cepto ecclesie minime obligatur. q si sacerdos exprimat vel sufficiēter innuat se nolle excludere missam q̄ est in p̄cepto satisfaceret nō solū deo de pena: sed etiā p̄cepto sacerdotis. Que adducta sunt ex domino Pe. de Palu. in corpore q̄stionis sufficienter sunt ptractata. Nec valet vltrior ⁊ns: si obligatus ex iniūcto sacerdotis audire missam: q ergo tenetur totam mētis aciem z̄. satisfacit enim p̄cepto ecclesie misse vsq; in finē interessendo: licet non deuote intendat mysteriū passionis dominice: neq; cor eleuet ad deum super omnia diligēdum: qui tñ est finis/ ad quem ecclesia deducere homines intēdit. ¶ Et si patatur. An ergo satisfacit precepto ecclesie qui in cō temptum misse interesse voluerit ad seducēdū alios quo ad articulum sacramēti altaris. Et videtur ex dictis q sic: cū eque intersit misse vt alij. ¶ Respōdetur q non: qz ecclesia precipiendo actum aliquem exteriorem precipit actum bonum moraliter: qui ergo actum inquinat moraliter intorquēdo in finē malum: vel sub alia circūstantia peruertit non satisfaceret p̄cepto ecclesie. Ex hoc ergo sequitur: qui vadit ad videndum pulchrum mulierem: vel ad fabulandū in ecclesia z̄. vt finem: tunc non satisfacit precepto ecclesie de audienda missa.

Circa ea q̄ dicta sunt de satisfactione: occurrit alia questio. An vt doctores cōmuniter tradunt necesse est satisfactiones fieri per opera penalia. Et apparet q non quia deꝰ nō delectatur i penis nr̄is. Juxta illud Thobie. iij. Non em̄ delectaris in perditionib⁹ nostris: qz post tempestatem trāquillum facis: z post lachrimationem z fletum gaudiū z exultationē infundis. z Esa. j. Heu consolabor sup hostibus z vindicabor de inimicis meis ergo nō fit ꝓpensatio satisfactiōis deo per opera penalia ¶ Secunda. quāto aliquid ex maiori charitate p̄cedit tanto est minus penale: vñ. j. Joan. iiij. Charitas foras mittit timorem: qz timor penam habet: ergo si satisfactio deberet fieri per penalia: sequeretur q opera ex maiori charitate proce dentia semper essent minus satisfactoria: quoniā fit suauius iugum dñi: quo amor magis feruere ceperit. Unde Matthei. xj. concordans glos. verbum salutaris: q iugum eius suaue est z onus ei⁹ leue: cū altera parte scripture. Matthei. v. Arcta est via que ducit ad vitā: dicit amanti iugum dñi suaue esse sed incipienti z qui nondū Christum sed mundum amat viā esse valde arctam. ¶ Preterea tertio. Satisfacere sm Anselmum est deo honorem indebite subtractum impendere: sed hoc fieri potest sine penalitate. ¶ Quarto per orationē fit satisfactio: z nulla penalitas est in oratione. g. ¶ Quinto. p hoc potest fieri satisfactio per alium: z hoc non est sibi penale. ergo. ¶ Preterea sexto. quia magis penale est auaro dare vnum stufex q̄ liberali eque locupleti centum. ergo si penalitas est causa seu ratio redimēdi penam: auarus dādo vnum stu. magis satisfacit q̄ liberalis &c. ¶ Septimo: qz magis penale est pauperi dare totum victum suum vel totum quod habet q̄ diuiti de nouo fundare aliquod monasterium.

Ad oppositū est: q satisfactio fit

solutione eius quod debet: sed post remissionem culpe manet solū reatus seu debitū pene. ergo oportet

Universidad de Deusto
Biblioteca

satisfactionem fieri per opera penalia ⁊ scriptura sacra invtm satisfactionis semper imponit oratiōnem/ ieiunium/ vel eleemosynam: que constat esse opera penalia.

Pro solutione aduerte: q in satisfactiõe opꝛtet aliquid subtrahere ei qui plus iusto usurpauit: ⁊ ei tradere qui inuentus est minus debito habere: vt sit equalitas seu compensatio. vt habet philosophus. v. Ethicoꝝ. ergo cum peccãdo subtrahitur deo honor: debitus: opꝛtet peccanti aliquid subtrahere: quod cedat in diuinũ honorem: sed opus bonum/ vt huiusmodi/ nihil subtrahit peccatori sed potius perficit: ideo subtractio non fit per opus bonum: niſi inquantum fuerit penale. Item tripler reperitur bonum hominis. ſ. honestum/ vtile/ ⁊ delectabile/ vt patet. viij. Ethicoꝝ. per subtractionẽ honestatis non compensatur deus: sed offenditur. ergo debet fieri compensatio per subtractionẽ vtilis aut delectabilis ⁊ vtriuſq; subtractio est penalis: ⁊ quãtum penalitatis habet tantum de pena compensat ⁊ redimit: modo ex charitate fiat vt dixi ꝓius. ¶ Sed contra hoc instes: q sic quolibet opere penali possumus indifferenter de quolibet peccato satisfacere. contra illud Hiero. Non sanat oculum quod sanat calcaneum: ieiunio sanãtur pestes coꝛporis: oratiõe pestes mentis. ⁊ videtur ex saluatore fundamẽtum habere/ hoc genus demoniorꝝ nõ ejcitur niſi ieiunio ⁊ oꝛone. Mat. xvij. Respondeo: aliud est sanare peccatum aliud ꝓ peccato satisfacere: seu penam ꝑ eo debitam exoluere. Sanatur eñ cũ causa ei⁹ excidit ⁊ debilitas inclinans ad recidiuum: sicut luxuria solum sanatur ieiunio: potest tamen ꝓ ea post contritionem plene satisfactum esse per eleemosynam: sed non sanatur: quia manet fomes eque inflammat⁹ ad libidinem. sic superbia sanatur oratiõe in qua est humilitas subdendi semetipsum alteri ⁊ ipsum deꝑcandi. sic etiam auaritia sanatur eleemosyna.

Ad rationes ante oppositum. Ad primã dico q deꝰ nõ delectat in pẽnis vt pene sunt: vtꝛiq; tamen delectatur in eis: vt iuste sunt. ⁊ hoc satis innuit verbũ Esaie. ⁊ apud ꝓpheram legitur. Letabitur iustus cum viderit vindictam: manꝰ suas lauabit in sanguine peccatoris. psal. lvij. ¶ Ad scdam dico: q sicut in satisfactione cõſyderatur penalitas: ita in merito difficultas: diminutio autem difficultatis ex parte ipsius actus diminuit meritũ ceteris paribus: sed diminutio difficultatis ex ꝓmptitudine voluntatis non diminuit: sed auget meritum. Similiter diminutio penalitatis ex ꝓmptitudine voluntatis/ quod facit charitas: non diminuit efficaciã satisfactionis sed auget. ¶ Ad tertiã dico. q in satisfactione opꝰ honorẽ deo rependere: subtrahendo aliq̃d sibi ꝑ q̃ cedat in ꝑfectũ honorẽ: ⁊ hoc solũ fit per opꝰ penale. ¶ Ad quartã dico. q lꝫ oratio habeat suauitatem ſpũs: hꝫ tñ afflictionem carnis. vñ Gregoꝝ in Ezechielẽ. Dũ crescit in nobis fortitudo amoris interim: infirmat̃ ꝓculdubio fortitudo carnis. vñ neruꝰ Jacob ex lucra angeli emarcuisse legit. ¶ Ad quintam dico q lꝫ non sit penale illi ꝑ quo fit vtiq; tñ est penale satisfacienti puta illi qui ꝑ altero satisfacit. ¶ Ad sextam dico: q excessus penalitatis ex prava dispositione volũtatis ꝓueniens: nõ auget vim satisfactionis: sicut nec diminutio penalitatis ex ꝓptitudine volũtatis vel bono habitu diminuit rõnem satisfactiõis. ¶ Si dicas: sicut in q̃busdam inuascitur astutia q̃ similima est prudẽtie: ita inuascunt̃ eis virtutes naturales autvitia. vj. Ethicoꝝ. vt a natura q̃dam sunt iusti: q̃dam tẽperati: ⁊ sic de cõtrario: pura naturali vitio: q̃ valuntatis prava dispositio difficultatem augens etiã auget vim satisfaciendi: cuius oppositũ iam dictũ est. Cõsequentia tenet: q⁹ dotatus virtutib⁹ naturalib⁹ peccat grauius eodẽ gñe peccati. per ca. Consideret de pe. di. v. ergo q̃ virtꝰ natura libus subiacet plus merek vincendo ⁊ magis satisfacit. ¶ Dicendum q aliud est de dispositiõe innata: ⁊ aliud de dispositiõe volũtaria: ⁊ exercitio act⁹ acq̃sita: sicut eñ debilitas naturalis auget meritũ ⁊ vim satisfactiõis in ieiunio: vt cholerico magꝭ meritoriũ ⁊ satisfactoriũ est ieiunare q̃ phlegmatico. Solutio aũt ꝓcedentis argumẽti ꝓcedit de prava dispositione volũtaria. Simil⁹ etiã naturalis ꝓptitudo voluntatis nõ auget sed minuit meritũ: ꝓptitudo vero ex habitu voluntario ⁊ acq̃sito auget. ¶ Ad septimã dico. q tacite innitꝝ falso fundamẽto: vcz q̃ vniuersaliter magis penale sit totũ amittere: q̃ partem cuiuscũq; totius. Cui⁹ falsitas ex hoc ꝓtꝫ: q⁹ sic minorẽ penã inferret. Petro auferens ab eo decẽ millia relicto sibi vnico stufero: q̃ is q̃ demũ auferret vltimũ ſt. ex quo ꝑm⁹ solã partẽ substantie ei aufert: secũdus ꝓ totã substantiã: q̃ tunc est ei: aufert. Item tẽ sequit ex eodẽ: q magis ꝑ deo faceret/ erogando vltimũ ſt. ꝓ deo q̃ ꝓius distribuendo decem millia. Itẽ põt tota substãtia alicui parũ vtilis esse: vt mendico vnũ minutũ: ⁊ facillimum sibi esse: vt tantũdem recuper: cũ ex aduerso diuiti medietas sue substãtie multũ vtilis sit ⁊ q̃ difficillime recupari possit. Lacrentia aũt maioris vtilitatis ⁊ difficultas recuperãdi: certũ est augent penalitatẽ satius eñ est ⁊ minus penale totius coꝛpis vsu recuperabiliter carere: q̃ pedis dũtaxat irrecupabiliter. Hinc q̃ Marci. xij. legit dñs ꝓbasse de vidua paupercula q̃ duo minuta misit in Gazophilaciũ: q⁹ plus oĩbus misit: ea ratione qua oĩs alij de eo quo abundabãt miserũt: illa vero de sua penuria oĩa misit totũ victum suũ: intelligi dꝫ: non quia de simpliciter multo plus ceteri dabãt: vt cygnus multis plumis eget: ita ꝓnceps multa substantia: sed q⁹ de eo q̃ eis abundabat ꝑ ꝓditionẽ ⁊ statu ꝑsone: ⁊ q̃ iam non adiumento erat ad facilitatem: seu exercitiũ operationũ bonaꝝ cõsequentium. Hã felix est qui hꝫ q̃bus indiget. Hã excedẽs ꝓsperitas impedimentũ affert felicitati: et fortitan non amplius ꝓsperitas nominanda est: cum eius terminus sit ad felicitatem. vij. Ethicoꝝ. Idẽ clarius. vij. politicoꝝ: q⁹ externa habẽt rationem boni vt instrumenta: oñe aũt vtile tale est: vt excessus eius noceat habenti: vel certe mihil ꝓsit: vidua aũt ⁊ c. vsq; ibi ꝛ plus dedisse ⁊ c. Additio. hoc est q̃ ipsa dedit: hoc erat statui ⁊ conditioni sue maius. ſ. magis vtile ⁊ necessarium q̃ dona aliorum essent eis ꝓ statu ⁊ conditione ipsoꝝ vtilia ⁊ necessaria: q⁹ hec eis abundabant ⁊ c. Vidua autem dedit nõ solum quod vtile sed pene necessarium erat sibi. Ideo secundum geometricã ꝓportionalitatem dicitur plus dedisse ⁊ c. Quod etiam Gregoꝝ ibidem dicit intimari q⁹ acceptabile sit deo quod offertur bono animo q̃ non offerentium substantiam sed pensat ꝓscientiam: nec perpendit q̃tum offeras in eius sacrificio: sed ex quanto. Intelligi debet de quanto secũdum vtilitatem ⁊ necessitatem ꝓ conditione ⁊ gradu ꝑsone. Stat enim eleemosynam eiusdem quãtitatis eque penalẽ esse illi qui plus habet: aut alteri minus habenti.

De Confessione.

Consequenter agendum est de ꝓfessiõe: de qua sub ordine quinq; inquirã. ¶ Primum. An confessio oris sit necessaria ad salutem. ¶ Secũdũ. quo iure: vtrũ scz diuino an humano. ¶ Tertiũ an statim post lapsum sit necessariũ confiteri. ¶ Quartum an integre mortalia ⁊ venialia cum circũstantiis. ¶ Quintum. an obligamur semel in anno confiteri curato seu ꝓprio sacerdoti: an sufficiat confessum esse alicui de ordine mendicantium.

Quo ad primũ. An confessio oris sit necessaria ad salutẽ inducã ꝓmo argumẽta q̃bus ꝓbari videk q nõ: interdũ attingẽdo casus ꝑticulares quẽadmodũ ꝓmode se debeat q̃s expedire. Primo sic. Sola ꝓcepta decalogi sunt necessaria ad salutẽ: sed oris ꝓfessio nõ cadit sub aliquo ꝓceptoꝝ decalogi. q̃ nequaq̃ necessaria est ad salutẽ maiorem ꝓbo ex rñsione Christi. Matth. xix. Si vis ingt advitam ingredi serua mãdata. Et interrogatus q̃: sola ꝓcepta decalogi exposuit. Minor ꝓtꝫ: q⁹ nullo ꝓceptorũ decalogi tradk. vt oze ꝓfiteamur: nec aliq̃d certe mãdak vñ hoc elici possit: q̃d sic ꝓbo. q⁹ ꝓcepta decalogi obligabãt nõ tolũ ꝑ tpe veteꝭ legꝭ vez ꝑ tpe legis nature ⁊ innocẽtie seu nature istitute: vt colligi ꝑt ex Apost. ad Ro. j. ⁊. vij. Jã certũ est illis tpib⁹ hoies obligatos nõ fuisse ad ꝓfessionẽ oris. ¶ Et cõfirmat̃ exꝑssa sñia Hugonis de sctõ Victoꝛe lib. ij. de sacramentis. ꝑte. xiij. c. j. causam assignãtis: quare non sit ꝓceptũ homini vt cõfiteat. Vñ inquit Dices fortassis: quare similiter Christus nõ dedit ꝓceptum hoibus pctã sua ꝓfitendi sicut discipulis potestatem dedit confitentiũ pctã dimittendi. Et subdit causam. Audi quare: vt a temetipso surgeres: vt non quasi extorta vel coacta videret ꝓfessio tua: ergo non est nobis cõfessio oris in ꝓcepto. ¶ Confirmo hoc sctõ aliꝭ auctoritatibus sctõꝝ. primo ꝑ phete. Dauid psal. xxxj. Dixi cõfitebor aduersum me iniustitiam meã dño ⁊ tu remisisti impietatem pctí mei. Non dixi oze cõfitebor hominivel sacerdoti. Sed cõfitebor aduersum me iniustitiã meã dño: ⁊ tu remisisti impietatem pctí mei. Item Ambro. sup Lucã. Fleuit Petrus: q⁹ culpa obrepsit: nõ invenio q̃d dixerit inuenio q⁹ fleuerit: lachrymas eius lego satisfactionẽ non lego. Hinc ait Chrys. Lachrymę lauant delictũ q̃ voce pudor est ꝓfiteri. Et exꝑssi⁹ in epi. ad Hebreos. Nõ tibi dico: vt te pdas in publicũ: neq; apud alios accuses: sed obedire te volo ꝓphete dicenti. Revela viã tuã ante dñm. psal. xxxvj. ⁊ tua cõfitere pctã ante vez iudicẽ: cũ oone delicta tua pnũcia: non lingua: sed consciẽtie tue memoria: ⁊ tũc demũ sperate misericoꝛdiã posse ꝓsequi. Itẽ pctã tua dicito vt deleas illa: sed si ꝓfunderis ea alicui dicere dicito ea quotidie in anima tua: non dico q⁹ ꝓfitearꝭ ea ꝓseruo tuo vt tibi exꝓbꝛet: dicito deo qui curet ea. hec ad longum habenk de peni. dist. j. ⁊ in magistro li iij. dist. xv. ¶ Scõ ad idem arguo sic. Pctã remittit̃ sine oris confessione. ⁊ oris confessio nõ est in ꝓcepto. ꝓña tenet: q⁹ impiũ videk de pietate dei hoc credere: vt ꝑter necessitatẽ tam graue iugũ imposuerit ceruicibus hoim. Et minus hoc credi poterit de ecclesia cũ teneak nulli injcere laqueũ: et ꝓeter necessitatem hoib⁹ imponere: vñ impingãt ad pctã. c. De viduis. ij. xxv. q. j. Antecedens ꝓbo tripliciter. Primo ꝑbo Ezechielis ꝓphete. Quacũq; hora ingemuerit peccatoꝛ oĩm iniquitatũ eius non recoꝛdabor. Eze. xviij. Item ꝑbo Aug. tractantis illũ psal. Dixi cõfitebor ⁊ c. Magna inquit pietas dei: vt ad solã ꝓmissionẽ pctã dimiserit: nondũ ꝓnunciat oze: ⁊ tñ deus eã audit. In coꝛde aũt dicere quasi quoddam ꝓnunciare est: ⁊ votũ ꝑ ope reputak. de pe. di. j. Magna pietas ⁊ c. Item tertio ꝑ illud Esa. vl. Ad quem aũt aspiciam niſi ad pauperculũ ⁊ contritum spũ ⁊ trementẽ sermones meos. Sed hec triaꝝ paupertas spũs cõtritio coꝛdis: et timoꝛ mandatoꝝ dei concurrere ꝑñt sine cõfessione oris: ergo ante illã remitti videtur culpa ⁊ per ꝓñs hec non est necessaria. ¶ Tertio sic. Si oris cõfessio esset in ꝓcepto nõ liceret eam ꝓtermittere qñ aliquavia pateret homini ad cõfitẽdũ. Sed hoc est falsum. ergo similiter illud ex quo sequit. Maioꝛ ꝓtꝫ in ceteris ꝓceptis sacramentalibus. de baptismate suscipiendo nemo excusak/ q̃ aliqua via põt susciꝑe baptisma. similiter de sumptione venerabilis sacramenti eucharistie minoꝛem ꝑbo: q⁹ qui põt ꝓfiteri per nunciũ vel scripturã: aliquo mõ: seu via põt: ⁊ tñ ad hoc nõ tenek: vt ẽ exꝑssa sñia. Aug. c. Quẽ penitet de pe. dist. j. q̃ cõfessio oris non est in ꝓcepto. ¶ Quarto sic ad idẽ. frequẽter cõtra charitatem esset detegere seu cõfiteri occultum crimen. q̃ confessio oris nequit esse in ꝓcepto. ꝓña tenet: q⁹ eo ipso desinit obligare ꝓceptũ ⁊ hꝛe vim ꝓcepti cũ militat cõtra charitatẽ. Et aĩs ꝑbo: q⁹ cederet aliq̃ ad infamiã tertij. Lederet scdo ad periculum coꝛporale confitentis: ⁊ tertio vergeret nõnũq̃ ad piculũ salutis aĩe confessionem audiẽtis. ¶ Primũ deduco exꝑlariter de eo qui in mortis articulo aliũ sacerdotem non poterit hꝛe/ q̃ cui innotescit q⁹ vnicã soꝛoꝛẽ hꝫ: ⁊ que illa sit. Sed hoc casu si ꝓfiteatur carnalẽ cõcubitũ cũ soꝛoꝛe: certũ est infamat ipsam: ⁊ hoc esset ꝓ charitatẽ ꝓtꝫ. puer. xj. Qui ãbulat fraudulenter reuelat amici arcana: q̃ autẽ fidelis est celat amici cõmissum. ¶ Scõm deduco. Ponak occidisse fratrẽ q̃ etiã ex altero parentũ fuit frater ꝓfessoris: si crimen illud puta fratricidiũ detexerit: scit ex cõiecturis verisimilib⁹ q⁹ sacerdos cõfessoꝛ eum ad statim occidet: q̃ ꝓgeret hoc in piculũ cõfitẽtis. ¶ Exẽplũ tertij dak puella q̃ frequenter a sacerdote sollicitata est ad stupꝛũ cõmixta est alteri: ac ei innotescit: si sacerdoti detexerit efficacius multo sollicitabit nec poterit euadere quacũq; excusatiõe eius vim: iã videret cõfitẽdo pctã ꝑñm semetipsam ⁊ sacerdotem ꝑiculo foꝛnicatiõis exponere ⁊ tradere: ⁊ sic esset cõtra charitatẽ. Idẽ tradunt doctoꝛes qñ circunstantie tales sunt: vel spẽs q⁹ verisimilr inducent animum sacerdotis ad consensum nefarij operis.

Ad oppositũ primo est verbũ ꝓphete Dauid ps. xxxj. Cũm tacuit inueterauerũt ossa mea in rugitu meo tota die. Sup quo Hiero. ⁊ trahit ex Origene. Nõ ꝓtuli ꝓfessionẽ ad salutẽ. Ideo oĩs fortitudo mea i carnis ifirmitate ꝓsenuit. ⁊ Augu. tractãs illud ps. lxviij. Non me demergat tẽpestas aq̃: neq; absoꝛbeat me ꝓfundũ: neq; vrgeat sup me pute⁹ os suũ: Et si cecidisti nõ claudit sup te puteꝰ os suũ: si nõ claudis os tuũ. sed ꝓfitere ⁊ dic. De ꝓfundis clamaui ad te dñe ⁊ exaudes. Claudit super illum qui in ꝓfundo contemnit a quo mortuo ve-

lut ab eo qui non sit perit confessio.

Pro hums decisione est aduerten

dū q̄ semp apud catholicos certū fuit confessionem ois vtilē esse ad salutē. Negare eīm vtilitatē ꝓfessionis ois apte est negare ptātē clauiū. Ꝫ illud Jo.xx. Accipite spīm sctm: quoꝝ remiseritis pctā remittuntur eis: ⁊ quoꝝ retinueritis retenta sunt. Jtem ⁊ cōtra ꝓmissionem factā Petro a dño Matth.xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊ quodcūq; ligaueris super terrā erit ligatū ⁊ in celis. ⁊ qcūq; solueris super terrā erit solutū ⁊ in celis: q̄ impleta legit. Joā. vl. cū ei tertio p̄ciperet pasce oues meas. sed an heresis sit negare q̄ ꝓfessio ois q̄ fit sacerdotib⁹ necessaria est ad salutem. Rūdet sctūs Bonauen. xij. di. iij Si ꝯs inq̄t esset modo hui⁹ opinionis heretic⁹ esset iudicandus qm in cōcilio gñali hoc determinatū est sub Jnno. iij. Sed añ hāc determinationē ꝓcilij hoc non erat hereticū: qz ipsi nō negabāt clauiū potestatem: sed negabāt necessitatē. ⁊ bñ ꝓcedebant q̄ vtile erat confiteri et sacerdotes poterant absoluere. Et ideo magister ⁊ Gratian⁹ in decreto hoc referūt tanq̄ opinionē ꝓbabilē: tū vterq; improbat hoc ⁊ determinat in Jrīū. Et si ꝯs ptinaciter assereret cōtrariū esset heretic⁹ iudicandus. hec ille. Sed cū heresis nihil sit aliud q̄ dogma falsum fidei ortodoxe contrariū: nec sit in ptāte ꝓcilij aut totⁱ eccl̄ie facere q̄ aliq̄d sit fidei: vbi prius non fuit q̄ declarare possit aliq̄d esse fidei: de quo ante declarationē minime cōstabat. Mā fides catholica solū est de reuelatis a deo innitens p̄meritati: hoc aūt eccl̄ia declarare p̄t ⁊ docere: sed nō facere vt aliquid nunc sit reuelatū q̄ prius nō fuit. Jtē illa ꝓstitutio Jnno. iij. solū videt p̄ceptiua: ⁊ nullius iuris declarationē cōtinere: negare aut̄ q̄ aliq̄d p̄ceperit eccl̄ia q̄ in veritate p̄cepit: vtiq; est error: sed heresis esse nō p̄t: cū nō ꝓcernat dei reuelationē sup fidē ineuidenti. q̄ tū negaret hoīes obligari ad obedientiā eccl̄e p̄cipienti sufficienti cā existēte ex hoc iudicand⁹ eēt heretic⁹: ⁊ male sentiret de iis q̄ reuelata sunt a deo. Legimus eīm Mat.xvj. eccl̄ie dictū. Q̄cūq; ligaueris sup ter. ⁊ c.

Jdeo ad questionē aliter dicendū

videt: q̄ nūc est ⁊ añ gñalis ꝓcilij determinationē heresis fuit negare q̄ tenemur ex p̄cepto pctā ꝓfiteri: q ⁊ vt in articulo sequēti patebit ex scriptur⁹ sacris p deū reuelatis deducit q̄ ad ꝓfessionē ois tenemur Jā error circa fidei catholicas est heresis: sed ab heresi nō statim iudicat hō hereticus: nisi errori suo ptinaciā iunxerit: vt deduci solet ex. c. Dixit apostolus ⁊ c. Qui mortidū aliq̄d. xxiij. q. iij. Multa eīm sunt in scripturis sacris: de q̄bus doctores cōtrarie opinant: ⁊ de neutra pte iudicāt heretici puta de potestate clauū an se extendat ad dimissionem culpe an nō. Jtē de notionib⁹ p̄sonar̄/de p̄fectionib⁹ attributalibus. de ꝓstitutionib⁹ p̄sonar̄. ⁊ c. Jn quibus nisi ptinacia iungat uemo culpat hereticus. Et ergo in ꝓposito nō est dicēdū q̄ hereticus iudicet: qui negauerit ꝓfessionē ois eē de p̄cepto dei. Sed p solutione articuli satis est oīdere: q̄tū hūc articulū concernit: q̄ sit in p̄cepto ecclesie vel dei. Mā obedire ecclīe etiā est hoībus necessariū ad salutē: vt deduci p̄t ex fide Saluatoris Luce. x. Qui vos spnit me spernit. Jtē ad Ro. j. Parētib⁹ inobediētes. nota noie parētū non solū ibi intelligi ab aplo parentes carnis: sed etiā spūs q̄ sunt directores in agēdis ⁊ omittendis ⁊ vniuersaliter intelligit oīs supior cui debem⁹ obediētiā in iis q̄ ad suū officiū ptinēt. Et clari⁹ eius dē rij. ca. Qui potestati resistit dei ordinationi resistit. Qui autem illi resistunt ipsi sibi dānationē acq̄rūt. Et loquit de his q̄ alias iure nature minime cadunt in p̄cepto: vt pz ex decursu textus deuectigalibus ⁊ alijs ibidē. Oibus reddite debita: cui tributū tributū: cui vectigal vectigal. ⁊ c. ¶ Pro eodē sunt canones multi. c. Sic oēs. xiij. dist. c. De libellis. xx. dist. c. Violatores. xxv. q. j. cū connexis. c. Jn iis oīb⁹. xj. di. vbi dr q̄ ptēptores eccl̄iasticar̄ ꝓsuetudinū coercendi sunt vt diuini mādati p̄uaricatores. ¶ Restat iā p̄bare q̄ sit in p̄cepto: ⁊ pbo manifesto ⁊ext. Oīs vtriusq; sexus. de pe. ⁊ re. vbi statuit ⁊ mādat: q̄ oīs christifidelis postq̄ ad annos discretionis puenerit oīa sua pctā solus cōfiteat̄ pprio sacerdoti: ⁊ c. ꝓmittatur etiā penā trāsgressoris⁹: q̄ vez non seruauerit q̄ arceri debeat viuens ab ingressu ecclie: ⁊ moriens ecclesiastica carere debeat sepultura. Sed pene ille inferri non habent nisi p mortali culpa. ergo necessitate salutis opz illi mandato ecclesie parere. ⁊ c.

Restat nunc soluere argumenta

inducta ante oppositū. Ad p̄mū respōdeo. p̄ceptum de baptismate suscipiēdo aut sacramēto eucharistie etiā directe ꝯcludi nō p̄t ex aliquo p̄cepto decalogi: ꝫ sub sumpto aliquo positiuo vez q̄ de⁹ mādauerit se coli in susceptione baptismatis ⁊ sumptiōe sacramēti Eucharistie: ꝓhendit sub tertio p̄cepto vez Sabbata sanctificetis: quo mādat: vt deo cultum sanctificatiōis exhibeam⁹: quē ipse exegerit. Sic de cōfessione: qz vt post deduxi: cōfessionē exigit ab hominibus iuxta scripture sacre sniam. Jdeo necessitate salutis opz iuxta p̄ceptum tertiū decalogi etiam cultum illū deo impēdere. ¶ Et ad pbationē dico q̄ ex maiore legis nature ⁊ minore positiua nō sequit̄ cōclusio iuris nature: sed mere positiui iuris q̄ tū ligat in vim iuris nature. q̄diu veritas minoris subsistit: tiā veritas huius minoris: deus requirit ab hoīe ꝓfessionem ois de quolibet mortali pctō solū ꝫ loco seu currit post resurrectionem Christi/postq̄ scz dās discipulis spūm sanctū adiecit: quoꝝ remiseritis peccata remittunt̄ eis: ⁊ quorū retinueritis retenta sunt: non aūt p tpe legis nature aut mosaice. ¶ Ad ꝓfirmationem ad verba. s. Hugonis dico eodē passu docet Hugo p apostolum Jacobū vt dei p̄concepti annūciatū eē hoīb⁹ p̄ceptū dei de ꝓfitēdis pctis: cū dicit. Confitemini alter utrū pctā vra vt saluemini. Q̄d ipse cū p̄cisione exponit: nisi ꝓfiteamini non salubimini. Opz ergo ſba Hugonis sane intelligere q̄ deus p seipsum de ex̄sso p̄ceptum ꝓfessionis non dederit. nō aūt negat quin vel dederit iplicite vel tacite sub ſbis ex̄ssis: vel p discipulos suos vel apostolos. Hr̄cepti eīm necessitas nō impedit vtilitatē ꝓfessionis: quēadmodū nec baptismatis suscipiendi aut eucharistie. Q̄d aūt cōiter allegat. Coacta seruitia nō placere deo. xv. q. j. Nō est. ⁊. xx. q. iij. c. p̄ēs solū p̄cedit de coactione vis p̄cise: aut metus ob penā p̄ncipaliter: nō aūt de coactione met⁹ offense: que potius ꝓsistit in delatione reuerētie ⁊ filiali quodā timore. ¶ Ad scdam ꝓfirmationem. p̄mo ad ſbū p̄phete Dauid: p̄cedit p tpe legis mosaice: quo adhuc inducta nō erat necessitas cōfitendi. Etiā si p̄cederet p tpe noui testamēti: qz nō ex hoc eū deobligatū ne ꝓfiteat. sed solū peccati delectationē seu remissionem: q̄ nihil est contra prius dicta. Stat eīm peccati remissio cum obligatione de ꝓfitēdo. ¶ Ad auctoritatē Amb. rūdet doctor subtilis q̄ hoc erat añ sacramenti cōfessionis institutionē. Jam Christ⁹ illō post resurrectionē instituit. Joā. xx. Accipite spūm sctm. ⁊c. Jdeo tā petrus q̄m discipuli alij penitētes de infidelitate ⁊ alijs pctis nō obligabant post de illis ꝓfiteri. Et tiā dicit magister in tra. xv. dist. nij. hoc mihil militare: qz multa facta sunt q̄ scripta nō sunt. ¶ Ad authoritatem Chrysostomi rūdet sctūs Bonauē. ⁊ Magister in litera. q̄ de pctō occulto non opz vt hō se p̄dat ad publicū: sed sufficit soli deo dicere per sacerdotē ⁊ hoc semel ⁊ nō vltra. Laudis tū scu conscientie lingua añ deū ꝓfitenda sunt frequenter: q̄ aūt hoc senserit inducit. Magr ex alijs ſbis Chrysost. cū dicit de frequenti repetitione pctōr/ ⁊ quanto pluribus facta fuerint plus apud deum valere.

¶ Ad aliud ſbū Chrysostomi rūdet eadem dist. dūs Bonauē. q̄ per dicere seruo intendit Chrysostomus dicere homini per modū cōfabulationis nō vt aliquat sacramentaliter absolutionē: hoc mō eīm dicunt pctā sacerdoti quasi vicario dei: nec est eius ex ꝓfessione illa quicq̄ exprobrare confitenti. ¶ Ad scām p̄cipale rūdeo negando ꝓiam: ⁊ est ratio: qz Ihs ꝫ tritio tpe p̄cedit cōfessionē: implicat tū votum pctā confitendi. Q̄d sic deducit: nō est cōtritio: nisi certo et firme ꝓponat quis in futur⁹ pctā cauere: in omnibus. s. diuinis mandatis parere. Lū ergo (vt in articulo seqn ti deducā) confessio sit de p̄cepto dei: necesse est tritionē implicare votū cōfessionis. Huius simile dat de baptismate q̄d ordinatū est in remedū originalis culpe: ⁊ tū iustificatio nō absoluit neq; eximit hominem a baptismate post iustificationē suscipiēdo. Patet actuū. ix. de Paulo ⁊ Actuū. x. de Cornelio cēturione ꝓpter cōtritionē eīm non fuim⁹ de obligati a p̄cepto cōfitendi. Quēadmodū nec mundati ab originali in p̄mitiua ecclesia. ⁊ c. ⁊ significat ſbū absoluo in sacramentali absolutione idem q̄d absolutū facio a culpa vel obligatiōe p̄cepti si culpa nō adest. Et tiā absolutio illa sacramētalis signum est efficax gr̄e: non qz iam semp efficaciter causat: sed qz causaret in subiecto dispōsito: nisi eius actio p̄uenta esset. Sicut similiter ignis est efficax ⁊causa caloris: sed in subiecto calido ad equalitatem graduū sue caliditatis nihil caloris causat. ¶ Ad tertium rūdeo ad pbationē maioris: q̄ non p̄cedit in oībus p̄ceptis sacramētalib⁹: sed solum in illis ad que sumenda absolute ligamur. Ad ꝓfessionē aūt oris solū obligamur sub mō: dū. s. q̄s solus p̄t soli sacerdoti sua pctā detegere. Hinc in. c. Omnis vtriusq; sexus solum p̄ceptum legit: vt oīa pctā sua solus confiteat̄ pprio sacerdoti. non q̄dem q̄ modus solitarie cōfitendi sit de p̄cepto Quāto eīm q̄s pluribus ꝓfessus fuerit in spe venie facilius remissionē assequit: qz erubescentia magnam ꝫ penam. vt ꝫ Aug. de peni. dist. j. c. Quē penitet. Sed est modificatio p̄cepti extra quā non ligat. q̄ aūt dicit doctor subtilis plurib⁹ sacerdotib⁹ iā necessario simul cōfitendū esse vt melius iudicent cū for pnie sit secretissimū: vtiq; vez est. Sed causa quā addit: vez q̄ si fiat sacramentalis non est: cōtra via videt sme. Aug. inducte. Jtem de pctō publico p̄t q̄s sacramētaliter absolui: nec impedire videtur si plures cōfitentē audiāt: ⁊ simul de eodem crimine absoluant ipm: quēadmodū si plures in simul sacerdotes sup eandem hostiam ſba ꝓsecrationis p̄tulerint simul q̄libet eor hostiam ꝓsecrasse dicendus est. Hinc Phe. de Pa. xv. dist. iij. q. ij. dicit ꝓfessionē huiusmodi vtilē esse: ⁊ aliqñ apud religiosos p̄acticatam: vt simul q̄s ꝓfiteret p̄riori p̄dicatori: ⁊ carmelitar̄: ⁊ guardiano minor̄. ¶ Jtē ꝓfirmo alias ꝓfessio p interp̄tē facta non censet sacramentalis. q̄d nemo doctorū dixit. Jtē vbi tertius nesciente eo q̄ cōfitet vel forsitā de scitu: vt certior fiat an sacerdoti singula ꝓmemorauerit deberet. s. talis cōfessio haberi non p sacramentali q̄d falsum est. Nec obstat q̄ for confessionis sit secretissimū: cum solū habeat vim secreti in fauorem penitentis: cui ipse renūciare p̄t: manente confessione sacramentali: immo cōmunis sentētia doctor̄ est: q̄ de sola licētia ꝓfitentis potest ꝓfessor sine iterata auditione confessa detegere.

Sed oritur ex hoc dubiū aliud cū

ex ſbis Aug. inductū sit in c. Quē penitet non per scripturā: neq; p nunciū ꝓfitendū esse: an ne cōfessio sic facta valeat ⁊ sit sacr̄alis. Respōdet dūs Pe. de Pa xv. dist. iij. q. ij. Si nō possit tre nec accedere sacerdotē nō tenet̄ q̄dē scribere neq; mādare pctā. Sz tū si ipse vult licite p̄t scribere ⁊ mandare: ꝓfessioni rescribere ⁊ remādare absolutionē. Et valet absolutio q̄n vterq; sic infirm⁹ est: vel claud⁹ plus q̄m si fieret laico: vñ a ꝫtio vel speciali iniunere videtur: vbi potens est ābulare vel alias accersere potēs ad se: nō valeret cōfessio. ¶ Signalius aut̄ rūdendū videtur: vbi iusta causa occurrit talis vez q̄ confitentē releuat a cōfessione ore facienda: cōfessio facta p scripturā vel nunciū valida est: ⁊ p̄t absentem sacerdos sacramētaliter absoluere. Secus dū ex segnitia vel verecundia nō vult ore ꝓpo ꝓfiteri sacerdoti: qz sic poneret obicē sacramētali absolutioni q̄ aūt in argumēto additū fuit. de eo qui nescit linguā sacerdotis: vel alias natura mutus est ptz ex dictis q̄ nec mut⁹ tenet̄ ꝓfiteri p scripturā: nec ignarus idiomatis tenet̄ ꝓfiteri p interp̄retē sed si fiat: vtraq; ꝓfessio est sacramentalis. ¶ Contra hoc videt. Mulier ꝫ se exponere periculo dānationis. Jurta illud. Eccl̄ia. iij. Qui amat periculū peribit in illo. Lū g̃ nemo scire possit an recuperauerit charitatem: necessario hz q̄rere remedium confessionis quomodocūq; potest si non ꝓprio ore p scripturā: vel si nō per seipm solū videtur teneri per interp̄retem. q̄d ꝓponi solet sub alijs verbis Aug. Quis tenet̄ eligere certū: ⁊ dimittere incertū. c. Si ꝯs. ij. de pe. dist. vij. Lū ergo huic/q̄ idioma sacerdotis ignorat incertū sit an habeat charitatē necessario videt obligatus: vt p interp̄tem ꝓfiteatur: ⁊ similiter mutus p scripturā. Rūdeo ꝫ via contritionis sit incerta: quo ad certitudinē euidentie vel infallibilitatis: est tū certa certitudine p̄babilitatis. Et hoc releuat quo minus opoꝛteat hoīem aliud remediuꝫ de necessitate exq̄rere. Postissime cū etiā non aliter certa est via ꝓfessionis. cū nulli euidēter aut infallibiliter ꝓstare possit de sacerdote an intētionē habeat sacramētaliter absoluēdi: que tū necessaria est p admini strationē sacramēti. Hec certitudine euidētie cōstat q̄ p tpe cōfessiōis nihil culpabiliter omittit: intelligo de culpa mortali: vel q̄ attritio: vel p̄positū abstinendi in futur⁹ a pctō quale hz sufficiāt vna cū sacerdotali absolutione ad pctōr delectionem: cū incertū sit q̄ gradu attritio sufficiat: vt vna cū sacerdotali absolutione faciat ꝓtritionē. Frequēter eīm hīt p̄positū vniuersale hoīes abstinēdi a mortali cū nolitiōe abstinēdi a quibusdā vel cū p̄posito ptinuādi aliqua: q̄ vel credūt venialia esse cū sint mortalis culpe: aut de q̄busdā dubitant an sint mortalia. Jtē nonnūq; p̄u-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ripaliter ꝓponunt abstinere in futuꝝ ꝓpter timoꝛē pene. Et tūc cū tale ꝓpositum sit culpabile ac ꝑtīm implicet / ꝑ nullo reputaf. fateoꝛ tñ securius est ꝙfiteri ꝯ sola via ꝑtritiois trāsire ꝓpter vi et efficaciā sacrāmēti. Dicit em̄ credit q̄ summus sacerdos si qd deūt: vel desse ꝓtigerit ex parte sacr̄i qd hō administrat suppleꝛ: sed satis est rem ad securū deducere: nō est necessariū extremū gradū securitatis attingere: alioq̄n teneremur oēs ꝓfectissimā vitā amplecti: nec secuꝝ cēt sistere in ꝓfecta. Ad quartū admitto quotiēcūq̄ actus ꝙfitēdi vergeret: seu militaret ꝺ̄ charitatem nō obligamur ꝓ tunc cōfiteri. Ꝓ Tumus em̄ ex iusta causa cōfessionem licite differre. Sed cū ꝺ̄z in ꝓma ꝓbatione: q̄ ita occurrit: dū quis nescit speciē ꝑcī ꝙfiteri sine ꝑsone cōpeccātis insinuatione. nego absq̄ ꝑtū. Ꝓlus em̄: vt dicit Palu. xvij. dist. uy. q. ij circa quartā diffinitionem ꝙfessionis: tenef fue ꝙ scientie: ꝯ alterius fame. Sed ybi timet alteri⁹ infamiā ꝺz ab illo sacerdote vel supioꝛe petere licentiā alteri ꝙfitendi qui ꝑ cōfessionem nō venit in notiam persone cōpeccantis: quā si habere non pōt confiteatur vt opz cum doloꝛe: q̄ nō ex hoc ipso q̄ si sibi negatur licentia ꝺz eam de iure: lꝫ habeat iustam causam petendi: q̄ hoc non est ꝓpter culpam: sed defectum ordinarij qui ei credere nō tenetur. ¶ Ad primam ꝓbationem ex verbo sapientis Ꝓuerbioꝝ. xj. dico q̄ revelare arcana ei q̄ potest ꝓdesse: ꝛ non obesse: siue sit ob eius ꝓfectum spiritualem de quo ꝺz: vel alterius: non est ambulare fraudulēter: vt ptz ex interpretatione Aug. in ꝓceptum dñi Leuiti. v. Anima si peccaverit. ꝛ ponit. xxij. q. v. hoc videf. Sed preter iustā necessitatē vel vtilitatem piā: revelare alterius cōmissum implicat fraudem dolū seu infidelitatem: ꝛ ita nō tangit ꝓpositū. ¶ Ad scḋam ꝓbationem de piculo coꝛporis: videf ꝓbatio illa interimere seipsam. nā ponit cōfitentem ꝓbabiliter scire: q̄ ad statim eū occidet sacerdos. qđ si sic: videf implicari q̄ sciat etiā sacerdotem nō absolutuꝝ: ꝛ non tenetur hō ꝙfiteri: nisi vt absolutionem impetret a ꝑtō. Si stringaf casus q̄ sciat ipm̄ ꝓius absolutionē impensuꝝ: dico q̄ est iusta causa differendi cōfessionem nō obstante ꝓcepto ecclesie de ꝙfitendo in pascha: qđ exceptionem patiē iuste necessitatis: vel pie vtilitat(: quemadmodū ꝛ ꝓceptū celebrandi sabbatū. c. Licet. ꝛ. c. Cōquestus. de ferijs. Nam ob necessitatem rerum temporaliū quaꝝ iactura esset: lꝫ ꝑtermittere sabbati obseruantiam. Sed cū imminet articulus mortis: q̄ tunc ligat ꝑceptum dei de confitendo: de hoc dicā in fine solutionis ad quartū argumentum. Ad aliud de puella sollicitata respōdeo. periculum illud vacuatur per mortis articulum qui non patiē operis huiusmodi cōmercium: nihilominus suppositio periculo pari passu ambulat cū difficultate finaliter tacta. ſEt dicit bea. Tho. xvij. di. iij. q. xiij. art. iij. ad. v. q̄ in casibus illis in q̄bus ꝓbabiliter timet penitēs sibi vel sacerdoti ex cōfessiōe ei facta periculum: ꝺz recurrere ad superiozem vel ab eodē petere licentiā alteri ꝙfitendi: q̄ si licentiam hre non possit: idem est iudicium: qđ de illo qui non ꝺz copiam sacerdotis. vnde magis ꝺz eligere laico ꝙfiteri: nec in hoc casu transgredif aliquis ꝑceptuꝝ ecclesie q̄ ꝑcepta iuris positiui non se extendunt vltra intentionē ꝑcipiētis: q̄ est finis ꝑcepti. Hec aūt est charitas scōm apostolū. ¶ Dñs altisio. quarta ꝑte summe ꝓpositis in argumentis tribus casibus: quibus cōfessio vrgere videf contra charitatē: vez de occisione fratris sacerdotis ex altero parēte: ꝛ de circūstātia quā ꝙsueuit sacerdos ꝛ incluatur regulariter revelare: ꝛ tertio de circūstātia enoꝝ luxurie: ad quā detectam: vel ad cuius ex̄pssionē sacerdos inḡnabif consensu libidinis. ſRecitat quoꝛūdā opinionē q̄ illis nō obstātibus tenef nihilominus ꝙfiteri: tum q̄ cōfessio est de veritate vite ꝛ vtilius scandalum nasci ꝓmittif ꝯ veritas vite relinquaf. Tum scḋo: q̄ in confessione ꝙueniunt cōfitens ꝛ sacerdos confessoꝛ ad destruendum ꝑtīm cōfitendū: ergo est de pietate diuina q̄ ex actu eoꝝ nō sinet nasci aut oriri scādalū: q̄ assistet vt seruet vtrūq̄ a ꝑtō. Hāc opinionē ꝛ motiua repellit: q̄ ꝛ si ꝙfessio sit de veritate vite: magis tñ tenef vitare scandalū cū sit legis nature ꝛ de prima veritate vite: confessio aūt de scḋa. Illa sunt de prima veritate vite que obligant vi legis nature. Illa de scḋa: que ligant vi ꝑcepti positiui. Hec scḋo confitendū videf de diuina pietate: q̄ ex causa indebita ꝓsumeret de diuina misericoꝛdia. Ꝓotest em̄ confitens scire ꝛ frequenter expertus esse q̄ confessoꝛ frequenter talem circūstantiam in cōfessione acceptam reuelauerit et deꝰ sibi nō assistit q̄n sacerdos revelabat si ergo hoc casu nō ex iusta causa speret dei misericoꝛdiā affuturam ꝓ scādalo vitando deū tentat ꝛ moꝛtaliter erredit. ¶ Ex quibus concludit q̄ illas circūstātias ex quibus scit vel credit sacerdotem scandalisari nō tenef ꝙfiteri: sed ꝺz petere licētiam ab eo vt alteri ꝙfiteaf. Si non velit dare ei ꝙfiteaf summo sacerdoti et sufficit. In tali em̄ casu ꝺz non habere copiam sacerdotis. Hec valet inquit argumentū q̄ cōfessio est de veritate vite: q̄ non est de prima veritate vite. ¶ Et inducta replica: si circumstantiam talem nō tenetur sacerdoti exprimere: ergo diminuabit cōfessionem alteri vez circūstantiam illā confitendo: ꝛ huic sacerdoti ꝑtā. Qđ em̄ Aug. est. ad hypocrisim tendere ꝛ ineternum venia carere. ſRespondet: confessio hoc casu quo ad confitentem est integra: q̄ non stat per eū quo minus oīa ꝑtā cōfiteri possit. Et obiecto finaliter q̄ ꝯ in casu liceret alicui imo tenef ꝺs totā confessionē ꝓtermittere: vtputa ponaf mulier hre solu ꝑtīm luxurie ꝛ habeat signa probabilia q̄ sacerdos ex̄pssa specie luxurie: ex illa puocaref ad luxuriā ꝛ posito q̄ nō possit hre alium ꝙfessoꝛem iuxta assumptum in argumento: qđ ꝓ charitate institutū est ꝛ ū. Ex quo vlterius sequi videf mulieris perplexitas. puta posito q̄ instet dies paschę: q̄ tūc tenef cōicare: ꝛ si sine confessione accedat mensam dñi ꝛ sumat coꝛpus dñi indigne: ꝛ ita iudicium sibi māducabit ꝛ bibet ꝛ peccabit moꝛtaliter. Erit ergo ꝑplexa inter hec duo de cauendo scandalo confessoꝛis ꝛ de non sumendo coꝛpus dñi indigne: ꝛ ita reꝑetur confiteri ꝛ nō ꝙfiteri. Hoc soluēs dicit finaliter: q̄ ꝓpter scandalum sacerdotis nō ꝺz ꝓtermitti cōfessio ꝑcī quo ad genus. Secus quo ad circūstātiā. Nam dicit genus ꝑcī semp ꝓpter deformitatem et similitudinē cū diabolo quā importat hoꝛroꝛem poti⁹ incutit et in fugam ꝑcī trahit: ꝯtū de se est ꝯ ꝓuocet ad peccatū. Circūstantia vero non ꝺz illā similitudinē: nec incutit illū hoꝛroꝛē: modus ḡ faciendi vel circūstantia que nō est ipsum genus ꝑcī nō ꝙst cōfitenda q̄n scitur sacerdos esse fragilis. Et hec mulier cōfitendo gen⁹ ꝑcī nō scandalisat sacerdotem: q̄ non ꝑstat ei occasionē ruine facto vel dicto minus recto: sed sacerdos ꝙfessoꝛ scādalizat se mulier aūt non dicit neq̄ facit nisi bonum. vñ locum ꝺz illud euangelij. An oculus tu⁹ neq̄ est: q̄ ego bonus sum. Matth. xx.

Sed salua reuerentia tāti doctoꝛis: cum cōfiteri circunstantiā que speciē peccati nō mutat certū est nō esse de veritate vite. ꝛ cōfiteri circūstātiā que in aliā speciē peccati moꝛtalis trahit: eque necessariū ē: vt cōfiteri genus peccati. Ponit em̄ distinctū peccatū moꝛtale. Exemplū vt in sacrilegio: ꝛ cū ꝺs furaf vt mechef. videf sibijpsi cōtradicere: ꝛ de toto ambiguꝰ manere: an ꝓpter passiuū scandalum sacerdotis debeat omitti cōfessio circūstantie mutātis speciem: de qua dubiū est vel etiā genꝰ peccati. Et in calce resolutionis videf oblitus eius qđ ꝓ maxima ꝓmisit: videlicet vitationē scandali esse de ꝓma veritate vite: non aūt confessionem circunstantie; sicut nec generis peccati: ꝛ q̄ ergo minus cedere debeat maiori.

Ꝓ hui⁹ facili solutiōe aduerten

dū est: q̄ nō satis est ꝓ nostra excusatiōe nō scādalizare qđ est facto vel dicto min⁹ recto occasionē ꝑbere peccandi alij: sed etiā a d seruandū ꝓximū a scādalo passiuo agere ꝛ premittere oportet quicq̄d possumus salua veritate vite: quēadmodū de moꝛte coꝛporali expressum habemus. lxxxiij. dis. in principio. Hō grandis differētia est an letū inferas vel admittas ꝛc. Similiter est sentētia Augu. xxiij. q. iij. Ipsa pietas. Indubitatū nāq̄ est q̄ quicquid tenemur ꝓximo impēdere ꝓ salute coꝛporis illū ꝛ multo amplius tenemur facere ꝓ salute spirituali anime ¶ Ideo subdistinguēdū est de scādalo passiuo sacerdotis: q̄ vel scitur sacerdos incurrꝰ passiuū scādalum ex sua malitia: vel ex fragilitate aut ignorātia. aut tertio dubiū est quid hoꝛ futurū sit. Ꝓrimo casu nō obstāte futuro scādalo tenemur peccata exponere ꝛ ꝙfiteri. Nā scandala ex malitia spernenda docuit saluatoꝛ Matth. xvij. cū dixisset Jesus: nisi maducaueritis carnem filij hominis ꝛ biberitis eiꝰ sanguinem non habebitis vitam in vobis. Sinite inquit eos. Sed cum scandalū passiuū est ex ignorantia vel infirmitate: hoc casu contra charitatē esset tali sacerdoti confiteri: nec ꝓ tunc stringit ꝑceptū diuinū de confitendo: ꝯ ꝯ immineat articulꝰ moꝛtis: ligat em̄ solū cum possumus. Hoc aūt possumus qđ iure possumꝰ. ff. de verbo. signi. l. nepos ꝑculo. Quemadmodum aliquādo late deduxi de fouere coꝛpus per alimoniam ad quod tenemur quantū possumus: sed ybi ex sumptione cibi ꝓ nostri coꝛporis salute ꝓximus scandalum immineret non tenemur coꝛpꝰ fouere. Exēplo Eleazari. ij. Machabeoꝝ. vj. ꝛ exemplo Apostoli. j. ad Corinth. viij. Si esca scādalizaverit fratrem meum nō manducabo carnes ineternum ne fratrem meum scandalizem. Et paulo ante. Videte: ne hec licentia vestra offendiculum sit infirmis In casu aūt dubij: quādo scilicet nescitur qđ futurum sit. an videlicet scandalizabitur: an permanebit in sanctimonia vite: nō licet confessionē ꝓtermittere quēadmodum supra induxi q̄ nec coꝛreptionem fraternam quādo ambiguū est: an ꝓ futura sit fratris coꝛreptio: an oberit. Et tantum de primo articulo.

Restat nunc inquirere. An ꝙfessio sit in ꝑcepto iuris diuini vel ecclesie. Et quoꝛūdam opinio est: q̄ cōfessio solū est humani iuris. vnde gl. de pe. dist. v. in principio repulsis opinionibus q̄ eā deus instituit: vel Geneſis. iij. cū interrogaret Adā vbi es: vel Genes. iiij. cū interrogaret Caym de Abel vbi est inquit Abel frater tuus ꝛc. Quod ideo solū factum est: vt eoꝝ quisq̄ confiteretur ꝑtīm suū. Et Josue. j. dū requireret ab Achoꝛ: vt dās gloriā deo quenā cepisset dicere. Et etiam alia que dicit q̄ apostolum ut nouo testamēto institutā. Cōfitemini alterutrū peccata vestra. Jacobi. v. Melius dicitur eam institutā fuisse a quadā vniuersalis eccl'ie traditione: ꝯ ex noui vel veteris testamenti auctoꝛitate. Traditio aūt ecclesie obligat sicut ꝑceptum. xj. dist. in his. Et glo. concludēs inquit. Apud nos cōfessio de moꝛtalibus necessaria est: apud Grecos nōꝛ quia non emanauit apud illos traditio seu ꝛstitutio ecclesie de confitendo. Sicut nec conficiūt in azimo sed fermēto. supra. c. fi. de pe. dist. in. j. c. fi. Cōcludit aūt illō Jacobi fuisse ꝙsilij. Jac. j. Alioquin obligaret Grecos non obstāte eoꝝ cōsuetudine. Hanc doctoꝛ subtilis. xvij. di. iij. ar. j. q̄stionis quā mouet / in quattuoꝛ reprehendit. ¶ Primo: quia vt turpe esset theologo dicere q̄ aliquid ꝙtineatur in biblia: ꝛ non posset designare passum vbi: ita canonistę debet videri turpe dicere aliquid esse de traditiōe ecclesie cum toto canone designare nō possit vbi ecclesia deduxerit in ꝓceptū: maxime supposito q̄ canon sufficienter contineat ecclesie traditiones. glo. autem solum probat ꝙstitutiones ecclesie ligare per ca. In his. xj. dist. Sed nullum canonem inducit vbi ꝓceptū confitendi ecclesia induxerit. ¶ Secundo: quia si sic: non ligatur papa ad confitendum allegat ad hoc decretalem. Extꝝ qui seminat. de ver. signi. lib. vj. vbi par in parem dicitur nō habere imperū. pōt ꝓeter hoc induci q̄ ꝓnceps legibus solutus est. ff. de legib⁹. l. Ꝓrinceps. ¶ Item q̄ in omnibus statutis ecclesie intelligitur authoꝛitas Romane eccl'ie excepta: vt habet Gratianus. xx. q. j. c. fi. ¶ Tertio. q̄ sequitur infideles non obligari ad cōfitēdum. Nihil enim ad nos de his que foris sunt iudicare: secundū apostolum. j. ad Corint. v. Et potest apertius hoc ꝓbari. c. Gaudem⁹. de diuoꝛtijs. ꝛ. c. Deus. eo. tit. Ju quoꝝ primo dicitur: q̄ matrimonium infidelium in secūdo tertio vel vlteriori gradu cōsanguinitatis tenet: qa non arctantur constitutionib⁹ ecclesie: ꝛ in altero q̄ matrimoniū contractum a Judeis cum relictis suorum fratrum ꝓ moꝛe suo: etiam tenet: ꝛ est validū quod nequaq̄ esset si arctarenf constitutionibus ecclesie. ¶ Quarto carpit eam: quia supponit grecos non teneri ad confitendum. Immo dicit q̄ nec est notum q̄ non confiteanf: quia nullus doctoꝛum cōtra eoꝝ abusus scribentium hunc abusum scribit: aut ipsum refert: qui tamē maioꝛ est ꝯ differentia conscrandi in fermentato: ybi ecclesia Romana in azimo cōficit: ꝛ maioꝛ sit ꝯ baptizare in hac forma. Baptizef seruus christi ꝛc. Ju noīe. ꝛ c. ybi nos vtimur forma. Ego te baptizo ꝛc. ¶ Inter has reprehensiones secunda ꝛ tertia efficaces sunt. Ꝓrima vero peccat: quia scimꝰ multa instituta esse ab vniuersali ecclesia cū tamen nequeamus designare canonē quo primo fuerint instituta: vt patet de ieiunio quadragesimali Similiter de celebratione dominice in⁹ locum sabbati. Facile autem fuisset glo. designare canonem precipientem confessionem: sed omisit ꝓpter notoꝛietatem. Canonē vero quo primo inducta est nō debuit arctari allegare. Similiter nec contendit glo. ꝓbare q̄ Greci non cōfiteantur: vt dicam iuxta reprehensionem quarti. Quarto etiā non iuste carpit glo. in hoc q̄ dicit non probatum a glo. q̄ Greci nō cōfiteantur: quasi ex hoc habeat q̄ ergo male dicit glo. eos ad cōfessionem non obligari. Ratio est: quia stat

eos confiteri: cum ei nemo potuerit ynō negare confessionem vtēr absq manifesta hereſi contra sententiam saluatoris. Joā. xx. Quoꝝ remiseritis peccata remittuntur eis: ⁊ quorum retinueritis retēta sunt Sed ꝙ mhilominus se dicant ad confessionem non obligari. ⁊ pro illo inducit. c. finale. de pe. disti. j. vbi habet Theodozus: ꝙ quidam dicunt peccata deo solum cōfiteri deberi: vt Greci. Sed iuste de hoc carpi potuisset: quia supponit omnes grecos hoc sentire: cum tamē Theodozus in suo pententiali indefinite solum dicat quosdam hoc tenere vt Greci: adijciens ꝙ tota fere christiana ecclesia tenet sacerdotibus cōfitendum esse peccata: quo verisimile est eum cōplexum esse plurimos Greccorum.

Alii probant cōfessionē esse diuini iuris: qa preceptū ecclesie afficere nō potest occulta solum eēm manifestū iudicat. c. Erubescāt. xxxij. disti. ⁊ vj. q. j. Si olā. c. Sicut. tuis ⁊ Cua nos de simonia. cū ceteris. Solum eēm illud afficere pōt quod in examen adducere valet ad suū tribunal: ⁊ cuius trāsgressionem punire potest. Sed occulta cordis etiam in solo interiori actu tenemur cōfiteri: ergo cōfessio non solū est iuris ecclesie seu positiui humani: sed diuini iuris. ¶ Sed huius rationis fundamentū: videlicet ꝙ etiā ecclesia nihil ꝓcipere pōt vbi trāsgresso rē non valet punire: ideo cozruit ꝙ hoc solū veritatē habet quādo trāsgressozē punire non ꝓtest ex defectu iurisdictiōis per cognitionē iudiciariā. Sed certe veritatē non habet qñ ideo tribunal ecclesie punire non potest: quia deficit probatio. Unde glo. super cle. j. in verbo. Eoz. de hereticis. aperte cōcludit pro actu penitus occulto quē piam incurrere sentētiam excōmunicationis quē admodū pro hereſi sola mēte cōcepta: ⁊ qō magis est: ecclesia punit actū mere occultum qū pro hereſi cordis cuius nullū ꝑdit signū ad extra hominē excōmunicat ꝗuis nominati iudicarē nō possit i foro fori Et ergo recte dicit Ꝑe. de Palu. xvij. dist. iij. q. ij. ar. ij. ¶ Cū dicit Ecclesia pcipere nō potest cui⁹ nequit trāsgressozē punire. veritatē habet intelligendo ei⁹ trāsgressozē punire nō potest ꝓpter defectū iurisdictionis: secus cū solum propter defectū ꝓbationis. Jdeo ibidem aliter probat: qz pater omne iudiciū dedit filio vt honorificēt filiū sicut honorificāt patrē. Et infra Et potestatē dedit eis iudiciū facere: qz fili⁹ hois est. Joā. v. ꝗꝗ ergo suffecerat añ dei incarnationē soli deo cōfiteri cui dicit ꝓpheta. Tibi soli peccaui ⁊c. post ꝗ tū homo factus est: ⁊ filio ho minis a deo patre iudiciū datum est: vt eum honorificēt homines ⁊c. oportet cōfiteri homini vicario scz Christi quem ad hoc in terris disposuit: videlicet sacerdoti. Sed hec suasio supponit qđ est ꝓbandū: videlicet ꝙ Christus hoibus ꝓceperit ⁊ eos i terris ad hoc astrinxerit vt eius loco ⁊ suo vicario puta sacerdoti confiteanē. Ex quo eēm Christus ꝑm humanitatem clare videt cogitatū cordis nostri ⁊ omnē actū voluntatis: satis videtur pro ratione inducta eius humanitati solo cordis sermone cōfiteri. ¶ Aliter doctoz subtilis. xvij. dist. iij. ꝓbat cōfessionē esse diuini iuris: ⁊ hoc triplici medio. ꝙrimū sumit ex ꝟbo saluatoris. Jo. xx. Accipite ſſ. quoꝝ remiseritis peccata ⁊c. Ex quo sic arguit. data est ibi sacerdotib⁹ facultas arbitrādi ⁊ iudicandi in materia peccatoꝝ ꝑ hominib⁹ est necessitas sua peccata eis exponendi cum nequeat sentētia fieri super incognitis. ¶ Si quis hoc excludere nitatur: ꝙ eis data est facultas iudicandi ⁊ arbitrandi negocia peccatorū vbi homines quo ad illa se submittunt: vt in cōsimili: quattuoz sacerdotes hoīes possūt insolidum habere potestatē absoluēdi ꝑetrū cui submittere se volet: ad nullum tamen determinate obligat. ¶ Et confirmat qz sicut dicitur ibi de remissione ita de retētione ibi. Quoꝝ retinueritis peccata retēta sunt: qđ verbū precisionē non habet cū certū sit multoꝝ peccata retineri que a sacerdotib⁹ minime retinentur. ergo neutrū debet intelligi cum precisione. ¶ Replicat contra hoc: qz non datur alicui potestas arbitrādi nisi saltē aliqs teneat subesse eius arbitrio Sed sacerdotib⁹ ꝓmittitur huiusmodi potestas in causa peccati. ergo alicui vt reo imponit necessitas submittēdi se eius arbitrio. ¶ Cōtra hoc iterū replicādo opponit. Snia arbitralis ⁊ facultas arbitrandi robur ⁊ vim solum habet ex partiū submissiōe: qz arbitro est facultas dicēdi ius: sed nō ante submissionem: ideo recurrit ad aliud mediū. qui primū gratiā omisit: tenetur de necessitate illi⁹ precepti Diliges dñm deum tuum ⁊c. illā recuperare. ergo cū per sacramentum penitentie pateat hominibus via recuperādi gratiā omissam: videtur ad hoc teneri. Hā hoc sacramentū institutū est in remedium efficax ad recuperandū gratiā primam. ¶ Si cōtra hoc dicas: non est precisa via recuperādi gratiam ex quo potest per viam cōtritionis: ⁊ ergo cōcludi nō potest ꝙ ad illō tenetur. Cōtra hoc replicādo dicit. Saltem lōge facilioz est via consequēdi gratiā per sacramentum penitentie ꝗ per contritionē. Sufficit eēm in primo nō ponere obijcē: qđ longe satius est ⁊ multo minus ꝗ habere aliquā actionē que per modum meriti de cōgruo sufficiat ad iustificationē. ꝙtest etiā esse aliquis magis certus ꝙ nō ponat obijcē: qz pōt ꝓbabiliter scire se nō peccasse tēpore cōfessiōis: tūc actualiter aliquo peccato interiori vel exteriori: ꝗ ꝙ habeat attritionē sufficientē quasi per modū meriti de cōgruo. ꝙtest etiā scire ꝙ intēdat recipere quod ecclesia intēdit illo sacramēto cōferre. ¶ Ex quo sic arguit: qui dimissa via faciliori ad consequendā gratiam ⁊ salutē adijt viā ꝑ gratia recuperanda magis difficilē exponit se periculo salutis: ⁊ in hoc videtur ꝓprie salutis contēptoz: ergo necessariū est hominibus via cōtritionis non stare contentos: sed ãplecti opz viā sacramentalis absolutionis ¶ Tandē dicit ꝙ si neutrū sufficit ⁊ non ꝓsit haberi ex euangelio ꝓceptū ꝓfitendi sacerdotibus. Inquirendū videtur: an ex verbis Jacobi apostoli haberi possit: cum dicit. Confitemini alterutrū pctā vestra. hoc reprobās dicit ꝙ nō: qz vel dices ꝙ hoc ꝓceptū sua authoritate dederit aut vt preco dei annunciauit. non pōt dici primū: qz solū erat episcopus Hierolymitan⁹: nec facultatē habuit ligādi non subiectos. Nec potes dicere ꝙ illa ecclesia ab initio fuit caput oīm: qz hoc nō cōcederent Romani: nec ꝙ illa authoritas ꝑ tempore illo erat Romanis subtracta. Nec potes dicere secundū: quia apostoli ꝓmulgantes precepta dñi eo modo loquendi vtuntur: quo eos constet tanq̄ ꝓcones dei loqui: vt patet ex Apostolo. j. ad Corinth. vij. His qui mr̄imonio iuncti sunt (inquit) precipio: non ego sed dominꝰ: vxorem a viro non discedere ⁊c. vbi ꝓ suam sententiā interponit. Ceteris (inquit) dico ego non dñs. Si quis frater fidelis vxorem habet infidelē ⁊c. Alioquin non constaret ecclesie eos vt dei ꝓcones loqui: vt patet ex apostolo. ⁊c. nisi vel ipsi exprimerent aut ꝓsequentibus vel antecedētib⁹ colligit posset. Itē addit. Et orate ꝓ inuicem vt saluemini. quod certū est eque cōtingere non sacerdotes vt sacerdotes. Et ita prima clausula videtur etiā resꝑcere non sacerdotes in verbo alterutrum quēadmodum ⁊ clausula sequēs. Tenēdū est igit ꝙ sit de iure diuino in euangelijs expresso: iuxta primum ⁊ secūdū modum. Vel si illud nō sufficiat dicēdū ē ꝙ sit de iure diuino positiuo a Christo apostolis ꝓmulgato ⁊ per apostolos sine scriptura vlteri⁹ ecclesie: sicut de multis alijs tenet ecclesia. Juxta capi. Cū marth. de cele. missa. Et habet fundamētū ex illo. Joā. vlti. Multa quidē. ⁊ alia signa fecit Jesus i cōspectu discipulorū suoꝝ que si singula scribantur ⁊c. Sed nullū horum trium videtur sufficiēter intētū fundare. Non primū: quia solum deducit vtilitatē sacramentalis cōfessionis non necessitatē: cuius simile dari potest. Confessio sacramētalis venialium est vtilis ⁊ tamen nemo ad illam obligatur. Similiter de cōfessione mortalium semel confessoꝝ in quibus sacerdotibus est facultas arbitrādi: ⁊ tū nulli est necessitas quo ad illa sacerdotib⁹ se submittendi. Non etiam secundū: quia vt supra deduxi: satis est rem ad securum deduxisse: non oportet semp viam magis tutā amplecti: immo nec certū est viam confessionis magis securā ⁊ certam esse ꝗ sit via cōtritionis. ¶ Ham ad confitendū requiritur ex parte sacerdotis ꝙ sit vere ordinat⁹ sacerdos. nulla excōmunicatione publica immundus. publica inquā: qa si solum occulta aliud esset. Et tertio ꝙ intētionem habeat sacramentū administrandi. de quibus constare minus potest cōfitenti: ꝗ de hoc ꝙ ipse vere cōteretur. Si enim sentit se ꝓptum omnia pro Christo relinquere etiam mortem in satisfactionē subire: probabile signum est: si cum gemitu ⁊ lachrymis veniam peccatorum deposcit: ꝙ sit in statu cōtritiōis. Et iam falsa assumit: si viam magis difficilem facilioꝝ ꝓtermissa amplectitur: ꝙ eo se exponit periculo salutis: ⁊ ꝙ sit sue salutis contemptoz: quia eligēs viā martyrij eo casu quo saluari potest confessoz ob vtilitatē aliorum: nequaq̄ peccat se mercetur. Similiter de via virginitatis cōparatione ad viam status matrimonij: ꝗꝗ difficiliorē eligat. satis est ergo nō subesse salutis dubium vel discrimē: ⁊ poterit tute eam viā magis difficilem eligere: faciliori ꝓtermissa. Nec videtur tertiū sufficere quod infert. Scot⁹: ꝙ scilicet ecclesia hoc teneat esse diuini ꝓcepti: licet nō habeatur expresse ex scriptura: qz multa tenet ecclesia esse in precepto omnibus hominibus que idifferēter possūt vel diuini iuris esse aut certe humani vt de celebrando die dñico: ⁊ de ieiunijs: ieiunio quadragesimali: a quo nullus hominū excipitur: ⁊ tamē constat diuini iuris non esse sed humani. Jdeo aliter videtur probandū ꝙ cōfessio sit diuini iuris ex scda parte authoritatis per Scotū inducte. Joan. xx. videlicet quoꝝ retinueritis retēta sunt eis. Nam retinere peccata: vt quedā glo. exponit: nihil est aliud ꝗ non remittere. Sensus ergo est: quoꝝ sacerdos peccata retinuerit. ſ non remiserit: retēta. ſ. non remissa sunt in celis. cū ergo quilibet teneat diuino iure se eruere a peccatis: sequitur manifeste ꝙ ꝓcepto dei ꝗſq̄ obligat sacerdotib⁹ sua peccata cōfiteri. Etiā ꝙ retinere peccata nihil sit aliud ꝗ nō remittere patet: qz per nullā censurā ecclesia positiue retinet peccata. Excōmunicatio nāq̄ bene ꝓhibet hominē a participatione sacramentoꝝ ⁊c. ꝙ nisi probabiliter ignozet peccabit sacramētis seu cōmuniōi sacramētorum se ingerēdo. Sed vt dicit Ꝑe. de Palu xvij. dist. iiij. q. iij. declarando tertium effectū excōmunicationis: cum sacramentū penitētie sit sacramentum necessitatis: ille qui nō est in aliqua culpa vel iniuste excōmunicatus: vel si est iuste excommunicat⁹ ipse hoc ꝓbabiliter ignozat ⁊ de sua culpa dolet ⁊ cōfitetur: faciens quod in se est: videtur ꝙ sit absolut⁹ ⁊ ꝙ vlterius illa peccata nō teneaē confiteri. Alias iniusta esset sentētia ecclesie: si vellet vel innocentē punire aut ignorantiā inuincibilem condēnare. Hec ille. ergo retinere peccata nihil est aliud ꝗ ea nō remittere: ⁊ non vt falso quidam autumant vinculū injicere quod obstaculū sit repzomissioni peccatorū. ¶ Contra hoc fortasse argues sic. ꝑ contritionē quis assequit remissionē peccatorum ante etiam sacramentalem confessionem: ergo falsum est peccata retineri in celis ꝗdiu non remissa fuerint a sacerdote. ¶ Respondeo: licet in contrito peccata remissa sint quo ad culpam: non tū quo ad obligationem cōfitendi ecclesie. Jā saluatoz in parte secunda dicte authoritatis scz quorū retinueritis ⁊c. intendit: quoꝝ nō remiseritis non sunt remissa in celis: quo ad obligationē cōfitendi ecclesie: ⁊ ita manet esse diuini ꝓcepti cōfiteri peccata sacerdotib⁹. Hugo autē de. S. Victo. lib. ij. de sacramentis parte. xiiij ca. j. fūdat cōfessionem esse iuris diuini in verbo. Jaco. v. Confitemini alterutrū peccata vestra ⁊c. Quid est iquiēs cōfitemini inuicē peccata vestra vt saluemini: nisi si alterutrū peccata vestra ꝓfessi nō fueritis nō saluabimini Inducens conformiter sententiā August. deinde ⁊ expositionē Bede de verbo apostoli inducto dicentis: in hoc discretionē habendā esse: ꝙ leuia ⁊ quotidiana debeamus indifferenter socijs pandere vt orationib⁹ mutuis saluemur: ⁊ illa remittant: sed maioris lepze immūditiam soli sacerdoti esse cōfitendam ¶ Ad motiuū Scoti facile respōdet: ꝙ satis se insinuat loqui vt preconem dei: qz clausulam hāc per illatiuam coniunctionē scz continuat orationi quā posuit vt preco dei: huic videlicet. Si quis infirmat in vobis ⁊c. inducat presbyteros: ⁊ orēt super eum vngētes eum in nomine dñi: ⁊ oratio fidei saluabit ifirmū ⁊ alleuiabit eum dñs: ⁊ si i peccatis fuerit dimittent ei. cōtinuo subinferens. Cōfitemini ergo alterutrum ⁊c. Et tiā qō in scda parte dicit: ⁊ orate pro inuicem ⁊c. vtiq̄ est diuini iuris ⁊ necessitatis quēadmodum ꝓmū diligere ⁊ eius necessitatib⁹ subuenire quēadmodū ergo hoc vt preco dei expressit: satis innotuerat primā partē etiā vt preconē dei eū dicere.

Tertio inquirendū est an teneamur ad stati opportunitate habita confiteri. Et primum inducā motiua quib⁹ probari videtur ꝙ sic. ¶ Primo. quia dicit Aug. de. S. Victo. Si necessitas nō est q̄ prætenditur contemptus nō excusatur. Sed vt primum habetur opportunitas confitendi peccata sacerdoti nulla potest prætendi necessitas non confitendi. ergo nō excusatur tunc homo a contemptu. ſ. tunc velit confessionem differre ¶ Secundo ad idem. qui laborat morbo vel vulnere letali nisi statim curauerit adhibere remediū dū scit ⁊ potest cēsēf sibijpsi man⁹ eiscere ⁊ causa mortis existere. Juxta illō Symmachi pape. Hō grādis differētia est: si letū iferas vel admit-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tas mortē ēm languentib⁹ probāt infligere qui hanc cum potest nō excludit. lxxxiij. dist. in princi. ergo similiter qui laborat morbo vel vulnere spirituali animę: et ei offertur opportunitas medēdi sibīpsi per cōfessionē sacramentalem: videtur peccare mortaliter nisi seipsum extra statū dānationis per cōfessionē reponat. ¶ Hoc cōfirmo: qz existēs in mortali peccato et sciēter in illo manēs exponit se periculo alterius peccāti et discrimini eterne dānationis. ergo peccat nisi ad statim peccata confessus fuerit. Antecedens ꝓbo: De periculo peccati: qz dicit Grego. Peccatū quod per penitentiā non diluit mox suo pondere ad aliud trahit. ¶ Item de periculo eterne dānationis ꝓbo: per illud sapiētis Ecclesiast. v. Ne tardes cōuerti ad dīm neqz differas de die i diem. Subito ēm venit ira illius et disperdet te in tēpore vindicte. ꝓpter quod in parabola de virginibus. Matthe. xxv. concludit saluator vigilandū esse: qz nescimus diem neqz horā. ¶ Tertio ad idem qz sine prefixione termini debēt ad statim esse in obligatione et statim soluere oportet: vt ōia iura canunt de pecuniario debito: sed vt supra deduxi diuino iure tenemur cōfiteri et sine tēporis siue termini ꝓfixione. ergo videtur qz ad statim oportet deo persoluere. ¶ Confirmo hoc: qz si aduersum nos habeat aliquid frater: necesse est indilate eius reconciliationē querere: adeo vt nec munus adaltare liceat offerri priusqz fratri reconciliati fuerimus. Matth. v. ergo multo fortius cū scimus per mortalē culpam deū aliquid habere aduersum nos: indilate oportet per confessionē dei reconciliationem ꝓcurare: nec licet vltra opportunitatē oblatā cōfessionem differre. ¶ Quarto sic: precepto negatiuo prohibemur deo et proximis inimici esse: sed constat omnem hominem per mortale peccatum deo inimicum cōstitui: ergo obligamur extra statū inimicitie per sacramentalem confessionē nos reponere. ¶ Ꝫ confirmo ex precepto domini. Deutero. xxij. Exod. xxiij. Si videris asinum odientis te iacentē sub onere: non pertransibis: sed subleuabis eum. ergo multo fortius opportunitate habita: et cum nos perpendimus sub mortalis culpe onere iacere tenemur nō ꝓ transire: non differre sed statim per cōfessionis remedium nos a tam graui onere liberare.

Ad oppositū arguit primo: quia

preceptū de cōfitendo est affirmatiuū: cuius natura est obligare semp: sed nō ad semper. ergo videtur nō statim obligatus homo vt cū effectu confiteat post lapsum in culpā. ¶ Quod confirmo sic. qz expressi⁹ preceptū est in scriptura et fortiꝰ ligat preceptū ad suscipiendū baptisma ꝙ preceptum confitendi Sed non tenēt adultus statim suscipere baptisma: immo in ecclesia primitiua extra casum egritudinis et periculi corporis solū licebat in Pascha et Pentecoste sumi. de cōse. dist. iiij. Modo. ratione cuiꝰ exceptio ponitur ea. dist. c. de catheczuminis. ergo ꝛc.

Pro huiꝰ solutione ꝑmitto qz ali-

ud est ad statum gratie se reponere: aliꝰ vero ꝛfiteri gratia enim recuperari potest via contritionis ante actualē cōfessionē. igitur alia est diuersitas: an post lapsum in culpam homo teneatur statim resurgere: alia autem an teneatur ad statim confiteri. Ideo de vtroqz tangam conclusionem sibi seruientē. ¶ Prima cōclusio cōcernēs contritionem: sine qua adulto post baptisma peccatū non dimittit: est. Homo post lapsum in mortalem culpam non tenet cōteri ad statim: ita videlicet qz manens in peccato ex hoc sentiat de nouo mortaliter excedere donec cōteratur. Probo sic. qz conteri de peccato est ꝑcepti affirmatiui quod ad semper nō obligat. ¶ Preterea sequeretur ex contrario absurditas: videlicet qz homo de peccato dolens et ꝓpterea cōfitens cuius attritio per cōfessionem formabit et fiet contritio: actu adhuc cōfitēdo mortaliter delinqueret omittēdo. Sequela ꝓz: qz toto illo tēpore confessionis adhuc cōtritus non est ex quo per casū absolutio sacramentalis de attrito contritū faciet. ¶ Preterea cōfirmo hoc: nō obligamur fratrē reducere ad statim post lapsum: qui possimus opportunitatem maiorē expectare: vt Augu. tradit. j. de ciui. dei. cap. ix. ergo nec tenemur nosmet ipsos ad statim ad gratiā reponere. ꝙsequētia tenet: qz tenemur diligere fratres vt nosmetipsos: et quantū possum⁹ eis salutē efficaciter ꝓcurare vt nobis. Fateor tñ qz in quibusdā casib⁹ tenetur homo ad statim quantū in se est conteri: videlicet ratione administrationis vel susceptiouis sacramētorum ad statum ꝙ digne suscipi vel ministrari nequeūt sine contritione. Non ēm excusat homo si post lapsum cōtractat vel suscipit nisi ꝓbabiliter se existimet i statu gratie esse. Secūdo ratione periculi mortis de proximo imminētis: ex inuasione infidelium aut seductione per hereticos aut huiusmodi. Vel tertio ratione magne necessitatis ꝓximi: cui sine feruore orationis occurri nequit: et extra statū gratie orari nō potest vt dignū sit audiri. In his et similib⁹ casibus tenetur homo quātum in se est ad statim cōteri. Quē admodum necessitas fratris effectū affert obligatiōis dādi eleemosynam. ¶ Secūda conclusio est. Non tenemur post lapsum mortalē culpā ad statim confiteri. Hāc probo primo sic: qz vt statim deduxi: non tenemur ad statim cōteri. ergo minus ad statim cōfiteri cōsequētia tenet a maiori negatiue. qz etiam nō tenemur ad statim cōfiteri habita opportunitate: deducit beatus Thomas. xvij. dist. iiij. sic. Quia precepta affirmatiua nō obligant cum effectu ex hoc qz cōmode impleri possunt: nisi enim sic: non dans eleemosynā de superfluo quādocunqz ei pauper offerretur peccaret mortaliter: quod falsum est. Sed ex hoc qz tempus necessitatem vrgentem adducit: videlicet moreretur pauper vel graue periculū incurreret: nisi ei de superfluo succurratur: iam ligatur precepto dandi eleemosynam ergo similiter occurrente opportunitate etiam si maior non spectetur non cadit adhuc obligatio confitendi. Sed quando articulus temporis necessitatē aliquam adducit: vnde opus est confessione. Et hoc clare ꝓbat simile ꝓius inductum de precepto suscipiendi baptisma (quod vtiqz est ianua sacramentorum: sine quo aliorum sacramentorum homo particeps esse non debet) magis est necessarium ꝙ sacramentum confessionis: quod vtiqz est ianua sacramentorū: vt sine ipso preuio cetera effectum nequeāt habere. Quod etsi dubium videat: propter tamen securitatem mandantur alia sacramenta in nō baptizato iterari: quia non intelligitur iteratum quod ambigitur esse factū. c. Veniēs. de presbytero non bapti. ergo multo fortius differre licet sacramentū cōfessionis qō nullatenus tantam necessitatem habet. Excipiunt tamen Richardus et Petrꝰ de Palu. xvij. dist. iiij. quinqz casus in quibus tenetur homo ad statim confiteri. ¶ Primo propter sacramentum quod homo recipere habet ad statim vl administrare: quia

tunc debet cōfiteri prius de mortali: quoniam sicut baptisma est ianua sacramētorum ante qō alia percipi non debent: ita sacramentū penitentie est scda tabula post naufragium: et ianua ad reliqua sacramēta post lapsum in baptizato suscipiēda. Unde de consecratio. dist. iiij. Ut ieiu. dicitur qz perfecti etate confirmādi moneri debent prius cōfessionem peccatorum facere. Et eadē est ratio de aliis sacramētis: nec sufficit cōteri. Adid Palu. nisi forte necessitas vrgeat et potēs absoluere absit. non tū peccat mortaliter ministrando vel suscipiēdo postqz contritus est: qz iā deo conuictus est. Richardus vero in hoc aperte moderatius loquitur. Misi forte de ꝓpinquo spectet altiū cui deuotius et securiꝰ cōfiteat. Sic enim expectās nullo iure: quod ego sciam ꝓhibetur cōmunicare si vere penitēs est. Et certe aliud est de baptismate: vt ianua sacramentorū sine quo cetera nequeūt sortiri effectū: vt sequitur sancta mater ecclesia in capi. Veniens. de quo supra. et aliud de cōfessione que solum premittit vt susciptem dignificet sacramētis pertractādis vel suscipiēdis. Jam paret alia via dignificationis querende: scilicet contritionis. Et iam confessio non est scēda tabula post naufragiū sine qua baptizato naufraganti salus nō pateat nisi in quantum includit veram penitentiā seu cōtritionem sine qua de lege ordinata non dimittit preuaricatio post baptismum admissa. Jam penitentia que cōtritio dicitur potest precedere confessionem in actu: ꝙ ꝙ voto semper contritionem comitatur. ¶ Secundus casus ratione statut: vt statuto ecclesie semel in anno potissime circa festum Paschę. est textus capi. Omnis vtriusqz. de pen. et re. Et religiosi in suis statutꝫ (dicit Richardus) habēt statutum et preceptum de cōmunicando vel cōfitendo in certo die. ¶ Tertius casus est ratione dubij: quando videlicet homo est in periculo mortis. tenetur enim adminus preceptum cōfessionis explere in vita. Cum nihil sit certiꝰ morte: et nihil incertius hora mortis: periclitamur omni hora. Sed nō sic causatur hic periculum nisi verum tunc voco hic periculum quando homo est in periculo vt frequenter tunc homines moriant: sicut in bello: naufragio: vel graui et acuta egritudine. Unde tenentur physici egrotos admonere vt ante omnia confessionem faciant: de de peniten. et remis. Cum infirmitas. Nō autē si quis debet intrare aquam aut mare in quibus non statim ꝓbabiliter sic tenet: sic ēm intelligitur qz quilibet sacerdos potest in mortis articulo vel periculo constitutum absoluere. ¶ Quartꝰ casus ratione periculi perdē de opportunitatis habendi confessorē qui potest absoluere: vt si nūc adest qui absoluere potest: nec spes sit qz ante finē anni reuertet: teneor ad statim ei confiteri. Exemplum poni potest in casu sedi apostolice vel episcopo reseruato: vbi autem mora est periculum allarura: dilatio spernenda est. Si ēm diebus festiuis haleca capi possunt: quando timetur qz alias non occurrēt: et vindemie fieri quando timetur ne tempus congruū transeat: multo fortius ne spiritualium opportunitatem perdamus tenemuur. de feriis. c. licet ꝛc. ¶ Quintꝰ casus: ratione scrupuli: si videlicet homo opinionem habeat: qz ad statim teneatur confiteri. Quod intelligendum sentio alternatim: videlicet si errorem siue opinionem habeat: deponere aut confiteri: non enim ratione cōsciētie obligatur nisi vt non cōtraueniat. Quod fit dupliciter vel confitendo; vel errorem siue opinionem deponendo.

Ad argumēta ante oppositū. Ad

primū respōdeo: verbū Hugonis ꝓcedit pro tēpore qō necessitatem affert confessionis: quomodo ipsum limitare videt Alexan. de hales. iiij. parte. q. lxxvij. mēbro. iiij. arti. j. Tūc ēm nisi necessitas sit. i. impossibilitas suscipiendi que ꝓtēdat: non excusatur homo a contēptu. Et qz sic intelligi debet: ꝓz de sacramēto eucharistie. Sepe ēm hominī est opportunitas illud sumēdi et potest sine ꝓcēptu meritorie differre. Sed vbi in articulo mortis cōstituit nisi est necessitas quā homo ꝓtendit non excusatur a contēptu sacramēti eucharistie: quia vere vel inter ꝓtestatiue continēt. ¶ Ad secundū respōdeo: negando consequentiam. Et ratio est: quia antecedēs ꝓtendit cum vulnus aut morbus corporis nisi statim occurrat mortem inferret. Et eius simile est: quando occasione alicuius societatis vel facti impingimus ad mortalē culpam nisi eam fugiendo curauerimus remediū ferre. sed ꝓpositū nostrū est de ereptione a morte iam animę illata: cū videlicet non est periculū alterius mali. Unde si medico esset facultas suscitandi mortuū ad vitā non teneretur vt hoc ꝙ primū faceret: sed posset hoc ex multis causis differre quēadmodū et nos confessionis audientiā: corceptionē fratris: aut exhibitionē consilij. Quod aūt tangit in arg. de incertitudine vite: et qz sic imminet periculū dānationis eterne: dico qz ꝓ exclusione periculi non requirit certitudo sciētie sed sufficit certitudo probabilis coniecture: qualis nobis esse potest de durātione vite. Unde ꝙuis nō sciam tabulatum ecclesie permansurum in isto loco vt me non obruat: qz tū ꝓbabilis coniectura est qz non ruet: sine periculo ecclesiā adeo: etiā si forte illico cadēs me obruat. Etiā si aliquid probat solum concludit qz homo teneat ad statim conteri: sed nihil de cōfiteri. ¶ Ad confirmationem de periculo peccati et verbo. Gregorij: rñdeo qz procedit ex eo ꝙ spectatus a deo vt peniteat cōtēnit penitere. Unde Ezechie. iij. homilia. xj. in verbo. Si cōuersus iustꝰ fecerit iniquitatem ꝛc. soluens questionē. Cur deꝰ omnipotēs offendiculū ponit ei quē cecidisse iam cōspicit et fecisse iniquitatem: sic inquit. Districta sunt ocultis potentis dei iudicia qui peccatorē diu expectat vt redeat: non redeūti et cōtēnenti offendiculum ponit adhuc vbi graui⁹ impingat. Peccatū quippe quod per penitētiā ꝛc. Et ibidē exponens repetitū verbū ꝓphete: Si cōuersus iustus a iustitia sua fecerit iniquitatē. Ac si dicat indt: qz tū videre penitēdo noluit vbi iam impegit iusto eū iudicio deserēs ponā ei vbi grauius ipingat. Ꝙ ponere offēdiculū est nequaqz ad peccandum premere sed gratiam nolle subministrare: qua aditus a peccato resurgere posset. Similiter exponit Hieron⁹ illō ꝓphete xxxvij. Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee a facie insipiētie mee: A facie inquit insipiente quia nolebā facere penitentiā. Jam stat hominē statim post peccatum ꝓponere in futuro de peccato penitere sine hoc qz penitentiā actu faciat aut contēnat eam: illi autē quia cōtemēs non est siue nolēs penitere non videt deus ponere offendiculū. ¶ Aliter respōdeo ad eandem ꝓbationem: qz peccatū suo pōdere ad aliud trahit: non per efficaciā et necessitatē: sed ꝓ quādā inclinationē cui resistere possumus: vel etiam meritā desertionē: que hoiem ad peccandum necessitare nō potest. Juxta illō Esa. iij. Sin autē male/ statim peccatum tuum in foribus aderit. Addit ad ꝓpositum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Verūtamen subter te erit appetit⁹ eius. ſ. peccati: ⁊ tu dñaberis illius. Nō em̄ computreſcūt cicatrices ⁊ pondera peccatorum niſi a facie inſipientie noſtre: quā nō neceſſario cōmittim⁹: ſed nō in oībus hoc accidit. Ideo Greg. dicit: ſuo pōdere in aliud mox trahere. Sed plures reperiunt qui pauco tēpore admiſſo vno mortali aliud nōdum admiſerint: ita nō eſt pena ſculū alterius mortalis culpe ex priori petēda. ¶ Ad verbū ſapientis reſpōdeo: vt dicit Alexā. de Hales paſſu prealegato: nō eſt ibi prohibitio dilationis q̄ importat obligationem neceſſitatis: ſed potius cōſilium vtilitatis. In ſacra em̄ ſcriptura multa ponunt per modū imperij q̄ illud ſuadēt qđ eſt cōſilij. q̄ autem dicit ſubito venit ira ei⁹. Dico hoc quibuſdam accidere a deo. ⁊ qz nemo eſt cert⁹ an ei accidet: ⁊ ſultum eſt citi⁹ reuerti. Sed qz hoc veriſimile periculū nō arguit vt illō futurū ſit: nō peccat diſcrimine alicuo qui ſtatim poſt admiſſā culpā pniam diſtulerit: vt etiā ſi rapiatur in ſtatu culpe ꝓpter hoc de periculo dicetur. ¶ Ad tertiū: qđ fundat in lege. In omnibus obligatiōibus qb⁹ dies nō ponitur in p̄ſenti debetur. ff. de re iudi. ⁊ in l. eū q̄ §. Quotiēs ff. de verbo. obliga. procedit de his obligationibus q̄bus hō effectualiter ſiue virtualiter ſe cōſtituit alieni detentorē ſiue in obligatiōibus q̄ currere faciunt p̄ceptū negatiuum de alterī reddēdo. quēadmodū in obligatione ad ſoluendū pecuniam ſine conditiōe ſiue termini prefixiōe conſtituo me virtualiter alieni detētorem: ⁊ ergo ad vitādum tranſgreſſionem phibitiōis furti: teneor ſoluere ꝓximū poſſum: niſi q̄ p̄ſumit de p̄ſenſu creditor ad tempus modicū. ꝓpter quod iura dicunt cū qui dz ſtatim debere: ſub tēperamento temporis hoc intelligēdum eſſe vt nō teneatur cū ſacco occurrere paratus ſoluere. l. Qđ dicim⁹. ff. de ſolutionib⁹. Sed in ꝓpoſito noſtro nō adducit obligatio negatiui p̄cepti: ſtamus i terminis p̄cepti affirmatiui dūtaxat. ¶ Et ad confirmationē reſpondeo dicit glo. q̄ hoc ad literā eſſet abſurdum: q̄q̄ ergo ſpiritualiter debeat intelligi ſecūdū animi preparationem. Et in verbo Vade: nō pedibus inquit: ſz animo humili te ei proſternas in cōſpectu illi⁹ cui oblaturus es: vel petēdo veniā ſi preſens eſt. Etiam vt vult glo. hoc requiritur vt placite ⁊ grate quis offerat munus deo: expletio autem p̄cepti affirmatiui poteſt fieri in ſtatu mortalis culpe: ⁊ bene mortaliter fieri ſine hoc q̄ placite vel grate offerat. Eſt ꝙ cōſilij nō neceſſitatis ſeu p̄cepti cū proponendo recōciliationem ſolum in animo poſſit digne offerre quemadmodum ⁊ confiteri: ac per contritionē ꝙtiā recuperare. ¶ Contra hoc inſtat: qz licet id qđ alteri debetur de ſua volūtate vt in cōtractib⁹ ꝙ gratuitis: nō oporteat ad ſtatim reddere: ꝙuis ſtatim debeatur niſi cū petit: qz niſi certum tp̄s vel vſum apoſuerit videtur cōceſſiſſe quouſq̄ repetatur: tamen cum homo ſit alteri debitor ex delicto quia contra volūtatē eius rem eius acceperit vel ipſi nocuit: ſtatim ei obligatur: ⁊ eſt in mora niſi dānū vel iniuriā⁹ repararet: qz ſemper eſt in mora ⁊ in peccato etiā alio non petēte: ſi non quāto citius poteſt offerat aut p̄babiliter ſupponat q̄ alter ei dilationē daret. Cū ergo teneamur deo confiteri ex delicto ⁊ nō cōtractu gratuito videtur cōfeſſio ad ſtatim deo deberi: quēadmodū ſi cōtra voluntatē dñi rem aliquā cepero teneor ad ſtatim reſtituere. Reſpōdet Petrus de Palude. xvij. diſtinc iiij. q. ij. arti. v. q̄ peccator cōtritus cum voto confitendi videt purgaſſe mortm etiā ſi ſit ſolum attritus: quia per propoſitum confitendi videtur deo offerre quod debet ⁊ ſic nō eſt i mora quoadusq̄ vel deus exigat per mortis periculū vel ſacramētū: aut eius vicari⁹ per p̄ceptū: vt eſt p̄ceptū eccleſie de ſemel in anno. Qua ſolutione videt admittere q̄ ad ſtatim tenet peccator cōfiteri vel atteri de peccato poſt culpā. Nec videt per hoc euacuata difficultas argumēti: quia nō ſatis eſt offerre iam volēti recipere: ſed oportet cum effectu debitum exhibere: niſi de creditoris aſſenſu fiat dilatio. Etiā qui atterit offert ſe daturum futuro tēpore: ſed nō ſtatim. ¶ Pleni⁹ ꝙ reſpondens: dico nos dupliciter obligari alteri ex delicto. Interdū ad reſtitutionē: nōnūq̄ ad emēdā ſine reſtitutione. ¶ Horum differentiā notare poteſtis ex delicto quo dānum primo inferim⁹: ⁊ altero delicto quo ſolum iniuria verbali honorē nō ledēdo ipſum impetimus: vt dum ſtulto impudētiā impro peramus: vel meretrici fornicationē: vel aliud publicum peccatū. In actionib⁹ aūt iniuriarum nemo tenetur iniuriato occurrere ⁊ emendā ſtatim offerre: immo licitū eſt in annū differe: quo tñ lapſu tēporis cit actionē de iure expiare. In p̄poſito noſtro obligamur deo ad cōfeſſionem: non quidē in vim reſtitutionis: ſed in vim emēde: ⁊ ita nō oportet q̄ ad ſtatim cōfiteamur. ¶ Ad quartū reſpōdeo: p̄cepto negatiuo phibemur deo inimicari per actualē culpā: nō tñ p̄cepto aliquo negatiuo prohibemur manere in culpa ſiue inimicitia prius cōtracta: quēadmodū in ſimili phibemur p̄cepto negatiuo parētes in honorare: nihilominus poſt factū inhonorationis nō obligamur ad ſtatim oppoſitum inhonoratiōis explere. Sic em̄ ꝓpoſito per culpā mortalē prius cōmiſſam manemus deo inimici: ſed non actu inimicantes. Ita nullū p̄ceptū negatiuū ligat vt cōfiteamur. ¶ Preterea argumentū ſi aliquid probat ſolum conuincit q̄ ad ſtatim teneamur cōteri nō autem cōfiteri. Tollitur em̄ iimicitia per cōtritionē qua reponimur ad ſtatum gratie ſeu ſalutis: ⁊ ita poterit differri cōfeſſio. ¶ Ad cōfirmationē reſpondeo: in caſu adducto imminet primo dānum ⁊ periculū niſi ad ſtatim aſſinus ſubleuetur. Non ſic in ꝓpoſito periculum imminet: ſi vel paruuli baptiſmum differam⁹: aut quo ad perſonas noſtras cōfeſſionē. Nec valet cōſequētia. Forte accider q̄ iſte ſtatim morietꝫ i peccato: niſi ſtatim confiteat. ergo exponit ſe periculo ſi differat cōfeſſionem. Poteſt em̄ veriſimile eſſe q̄ non morietur adhuc licet aliter euenire etiā ſit poſſibile. Periculū aūt tūc eſt quādo veriſimiliter res timēda eueniret. Unde. ij. Rhethor. cap. de timore philoſoph⁹ deſcribens periculū dicit. Eſt timēde rei appropinquatio nō quidem ſecundū euētum ſed intelligi habet ſecūdum veriſimilitudinem. Alias quilibet cenſeret periculo ſe exponere qui illud facit ſeu agit in quo notabile aliquod damnuꝫ patiet. Hinc vt prius dixi q̄ eccleſiam ingreditur iudicio omnium fortem: etſi caſu ruat nō propterea dicitur ſe periculo expoſuiſſe.

Quarto inquirēdū eſt An quis teneatur confiteri omnia pcta integre mortalia/venialia/⁊ circunſtantias. Et videt q̄ ſic: ex decreto cōcilij generalis. Quiſq̄ poſtq̄ ad annos diſcretionis q̄enerit tenetur ſolus omnia ſua peccata confiteri ſemel in anno.

ca. Omnis vtriuſq̄ de pe. ⁊ re. ⁊c. Sed appellatione peccatorum veniunt etiā peccata venialia: ⁊ oēs circunſtātie vel ſpeciē peccari mutantes: vel nouū peccatum adducētes. ergo oportet omnia venialia ſimt ⁊ circunſtantias confiteri. ¶ Hoc cōfirmo: poſito q̄ intra annum homo nullum admiſerit peccatum mortale: nihilominus iurta concilij decretū tenet confiteri. ergo venialia ex p̄cepto ſunt ꝓfitenda. ¶ Preterea ſecūdo cōfirmo per illud Jacobi. v. Cōfitemini alterutrum peccata veſtra. glo. exponens dicit alterutrū: id eſt coeq̄libus quotidiana ⁊ leuia peccata: Quiozis culpe immūditiā ſacerdoti pādamus. ibi tradit p̄ceptum confitēdi: ergo ligat quo ad venialia. ¶ Tertio cōfirmo. Multa ſunt de quib⁹ dubiū eſt an venialia ſint an mortalia: non obſtante q̄ ſint venialia nequit ea homo ſine periculo dānationis cōfitēdo preterire: difficile enim ⁊ ambiguum oportet referre ad ſacerdotis iudiciū Deute. xvij. ¶ Quarto cōfirmo niſi per ſacerdotē remittant tenēt a deo in celis Jurta expoſitionē datā ꝓbi ſaluatoris. Joan. xx. Quorum retinueritis peccata retenta ſunt in celis: id eſt apud deū non remiſſa. Etiā deus veniale eternaliter punit in eo q̄ deceſſerit in mortali ⁊ venialibus: alias redemptio aliq̄ eſſet i inferno: ſz tenemur cōfiteri omne id p quo eternaliter cruciaremur in infero: ergo. Etiā dicit Auguſtin⁹. Si cepiſti fluctuare confitearis motum ne plangas ruinam.

Secundo ſpecialit probo q̄ tenemur omnē circūſtātiā cōfiteri. Primo qz neceſſe eſt exprimere in cōfeſſione gen⁹ peccati: qđ ſine circunſtātie exp̄eſſione non dinoſcit: multe autē circūſtantie variāt genus vt de cognoſcere cōiugatā vel ſoluta: ſumere rem alterius de loco ſacro vel non ſacro. ¶ Preterea dñs mādauit Loth. vt exiens de Sodomis non mozaret in omni circa regione. i. in nulla circunſtātia vel veniali. ¶ Preterea Augu. lib. de penitētia loquēs de multis circūſtātijs que gen⁹ peccati non mutāt dicit. Omnis iſta varietas hic cōfitēda eſt ⁊ deflenda. de pe. diſt. v. Cōſideret. Inducit etiā magiſter. xvj. diſti. iij. Et huius videt ratio: qz tenetur confitēs ſacerdoti exponere q̄titatē culpe vt p modo peccati iniungat ſatiſfactio. Sed hoc fieri nō poteſt ſine eo q̄ confitens circūſtantias exp̄imat. ergo neceſſe eſt circunſtantias aggrauātes etiam que genus peccati non mutant confiteri.

Ad oppoſitū arguo quia vt habet Hiero. Penitētia eſt ſecūda tabula poſt naufragiū ſed p veniālē culpā aut circūſtantiā q̄ genus nō mutat: nemo naufragatur: ergo nec neceſſe habet recurrere ad ſecundam tabulam. ſ. penitentiam. Etiā obligamur cōfiteri vt reconciliemur deo ⁊ eius eccleſie. Ded p veniale aut tales circūſtantias non reddimur dei inimici ⁊ eccl'ie: ergo non cadunt ſub p̄cepto cōfitendi. Itē minima peccata delenꝫ in purgatorio ſine cōfeſſione: vt habet glo. Matth. xij. in verbo. Nō dimittetur neq̄ in hoc ſeculo. ¶ Preterea probatur hoc de circunſtantijs mutantibus genus culpe: qa ex confeſſione talis circunſtantie p̄deret p̄ſona cum qua occulte peccatum eſt: vt patet de circūſtātia fornicationis cum matre: ſed nemo tenetur compeccantem prodere. ergo. Nam prodere alterius peccatum eſt culpabile ⁊ contra dei p̄ceptum. ergo. Sequela patet: quia ſi quis confiteatur ſe commixtum cognate ⁊ ſcitum eſt vndiq̄ in loco q̄ vnicam habeat: iam proderetur cognate peccatum.

Nec videt de circunſtantiis q̄ cul pam ſeu genus peccati non mutant. ¶ Primo: quia ſepenouit hō q̄ ex recitatione talis circunſtātie mouebitur ad libidinē. ergo cum teneatur etiā dextrū oculum eruere p ſcādalo paſſiuo ſue p̄ſone: videtur non obligatus illam tunc confiteri.

Preterea tertio principaliter probatur q̄ non omnia mortalia eidem: quia ſecundum Bernardum lib. de diſpenſatione ⁊ p̄cepto: quod pro charitate inſtitutum eſt contra charitatem militare non debet. Sed perdit interdum homo ſi fornicationem exponat ſacerdoti ipſe mouebitur ad cōſensum: ergo pro ſcandalo paſſiuo ſacerdotis vitando poterit licite homo peccatum illud ipſi non confiteri. Preterea diſcit penitens nōnūq̄ a ſacerdote q̄ vel in papalibus vel epiſcopalibus caſibus facultatem non habet abſoluendi: ſed tunc confitens fruſtra teneretur illa ſacerdoti exponere. ergo poteſt licite mortalium confeſſionem dimidiare. ¶ Item tertio. ſi aliquod mortale oblitus fuerit (intelligo diligenti premiſſo examine ⁊ debita diſcuſſione) non tenetur iterare confeſſionem nec ad ſacerdotem eundem pro innotescendo illo mortali recurrere: potuiſſet ergo ſimiliter ſcienter. primo illud fubricere ⁊c.

Quia in queſtione tria tangūtur videlicet de venialibus: de circūſtantijs: ⁊ omnibus mortalibus. reſpondeo per tres concluſiones. ¶ Prima concernens venialia eſt. Nullum veniale peccatū neceſſitate p̄cepti eſt confitendum. Probo. nullum eſt tam magnum veniale quod non remittitur homini poſt mortem. ergo non eſt neceſſaria illius cōfeſſio. conſequentia tenet: quia illorum ſolum eſt neceſſaria confeſſio: que in vita mortali dimitti poſſunt: non autem poſt mortem. Antecedens deduco ex verbis apoſtoli. j. ad Corinth. iij. Si quis ſuperedificauerit lignum fenum ſtipulam ſaluus erit ſic tamē quaſi per ignem. Item Matth. xij. Spirit⁹ blaſphemie nō remittetur hominibus neq̄ in hoc ſeculo neq̄ in futuro: vbi a ſpeciali dat intelligi. vt arguit Greg. q̄ qdā minute culpe remittant poſt hāc vitā. Cū ergo non ſit ratio de aliquo veniali ſpeciali ter ſequitur q̄ omne veniale poterit poſt mortem remitti. Quod pbo ratione ſic nullū veniale q̄titūcūq̄ magnū aufert charitatem: ergo in quocunq̄ veniali deceſſerit hō ſi nō ſimul mortale habuerit. remitteretur ei: cōſequentia tenet. alias diſcedēs in charitate propter veniale poſſet ꝑpetuo a regno celorū excludi: ex quo cū nulla quātūcūq̄ minima culpa poteſt ad beatitudinē eternā admitti. ¶ Item ratione: pbo idē: quia quocūq̄ veniali pmanēte in eo qui decedit neceſſario poſt mortē remittit. Aſſumptū pbo: qa aliq̄s decedens in charitate poſſet perpetuo a regno celorum excludi. Sequela pts. nō em̄ poteſt ad beatitudinē admitti priuſq̄ remiſſum ſit ei omne peccatū: ⁊ decedet p caſū in grauiſſimo veniali: ergo oportet vel perpetuo ipſum a beatitudine excludi vel veniale poſt mortē illi remitti. ¶ Contra iſtud de remiſſione venialis poſt hāc vitam obijciūr quidā multū apparēter ſic. Quia cum homo moritur aut recolit de veniali aut nō. Si recolit: vl penitet ⁊ dimittitur ei: vel non penitet ⁊ peccat mortaliter: nō penitēdo em̄ eligit a gloria retardari: ſi vero nō recolit: aut ſic eſt diſpoſitus q̄ recolens peniteret: ⁊ remittitur: vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō peniter: ⁊ iterum peccat mortaliter ergo. ℜespō
der dñs ℘etr⁹ de ℘alu. xxj. distin. iiij. q. j. arti. j. q
dispositio habitualis bona nunq̄ delet peccatū sine
actuali displicētia nec dispositio habitualis mala fa
cit in homie peccatū sine actu. ℘eccatū enī nō i ha
bitu: sed i actu cōsistit. Sicut si q̄s cognoscat vxorē
suam ꝓpter voluptatē actu habitu parat⁹ idem fa
cere cum nō sua. Vel sic. Si quis cognoscat suā vxo
rē ꝓpter voluptatē cuius sit dispositus q̄ penit⁹ sic
faceret cum aliena non ex hoc limites venialis culpe
excedit. Item nec oīs penitentia de veniali delet ipz
possit em̄ esse min⁹ pfecta. Hec sequtur: vult nō peni
tere ꝑ tunc: ergo peccat mortaliter: q; sicut non tene
tur ꝑ tūc: videlicet tēpore vicino morti vitare venia
le sub pena mortalis culpe: ita nec expiare: ⁊ ideo si
ue cogiter actu de veniali siue non cogitat nō currit
ei ꝓpterea ꝓceptū penitēdi sicut nec ꝓceptum venia
le cogitatum nō cōmittēdi. ¶ Et ad ꝓbationē cum
inferꝝ. Si recolit ⁊ nō peniter eligit retardari a glo
ria qō est mortale. Negāt assumptū: quia velle retar
dationē a gloria nō est ex se mortale. Velle em̄ ad tē
pus separari ab amico non est cōtra amicitiam: vnde
volens longā vitam etiā aduertendo q̄ ꝑ hoc a vita
eterna retardet non ꝓpterea mortaliter peccat. Mō
em̄ omnis charitas cupit dissolui ⁊ esse cū Christo: ſz
pfecta. Velle aūt ꝓpetuari in hac vita nō ē sine mor
tali. Velle hanc vitam ꝓlongari ꝓpter delicias non
est sine veniali. hec ille. Vel sic. Non enim potest iferi
actus positiu⁹ volūtatis cuiusmodi est electio ex
nuda cogitatione ītellectus de veniali ⁊ eo quod nō
est penitere. Sed ad difficultatē elegēdi retardatio
nem a gloria argumentum nō cogit. Mō em̄ pōt in
ferri act⁹ positiu⁹ voluntatis cuiusmodi est electio
ex recordatiōe siue nuda cogitatione venialis ⁊ eius
quod est non penitere. Eligere autem est positiuus
act⁹ voluntatis: immo supposito q̄ memor venialis
culpe etiam tunc nolit penitere: ad quod sequitur a
gloria retardari: non oportet ipsum velle cōsequens
videlicet q̄ a gloria retardet. Vnde deceptus est Jo
annes wyclef tractatu de penitētia dei. reputans in
fallibilem maximam ⁊ q̄ exceptionem nullā patiat
Qui vult antecedēs bone cōsequētie ⁊ cōsequentiā
esse bonā vult cōsequēs. vnde ad hūc errorem ⁊ ab
surditatem ductus est vt cōcederet deū velle pecca
ta esse: quia vult ex peccatis bona eliciunt. ergo peccata sunt.
⁊ vult indubie consequētiam esse bonam. ergo deus
vult pcā esse. deberet em̄ aduertisse q̄ maxima solū
procedit de velle efficaci antecedētis vbi consequēs
est medium necessario prerequisitū pro antecedentis
causatione: vt volo esse sciēs: ergo laborabo. Qui em̄
vult efficaciter sciēs esse oportet vt simul velit oīe
medium ad hoc necessarium cuiusmodi est laborare.
℘ossum em̄ velle efficaciter Joānem occidere ⁊ tū
nolle in futurū affici penitētia ⁊ calamitatib⁹ quas
ꝑ certo ꝑ homicidio sum incursurus. Et ꝑ exēplis
de quibus nulli medium esse potest do hec. Sequit
Atteroꝝ de peccato q̄ō fornicando cū Berta heri i
cidi. ergo heri peccaui. Et iterū. atteroꝝ de illo pec
cato ergo eius culpa in me est. vtrobiq̄ possū lauda
biliter velle efficaciter antecedēs simul ⁊ consequen
tiam esse bonam sine hoc q̄ velim consequens: quia
non est medium necessario prerequisitum adeptioni
seu causationi antecedētis. Non enim possum absq̄
peccato velle culpam in me esse Aut etiam secundū
plures doctoꝝ in me culpam fuisse. non sequit er-
go: si nolit penitere: q̄ eligit aut vult hoc ꝓsequens
puta a gloria retardari. ¶ Posset obiꝛcere cōtra di
cta aliquis. Ad multa tenemur secundum animi pre
parationem que actu licite omittim⁹: vt patet ex ca
pi. Paratus. xxxiij. q. j. Cōcors enim est doctorum
sententia q̄ ad consilia Christi obligamur secundū
animi ꝓparationem que tamē licite omittimus actu
Respondeo: ꝓparatio animi de qua sancti loquūtur
non est habitualis mentis dispositio: sed affect⁹ ⁊ di
lectio actualis proximi qua parati sum⁹ ꝑ eo ferre
quicquid nouerim⁹ ⁊ pro salute necessarium Ignoscendo enim ⁊ plectendo hoc solum bene agitur vt vi
ta hominum corrigatur. xxiij. q. j. Prodest.

Ad argumēta ante oppositū con

cernētia peccata venialia ⁊ hanc conclusionem respō
deo ¶ Ad primum. appellatione peccatoꝝ in pre
cepto ecclesie solum venīūt mortalia peccata: ꝑ que
sc⁊ homo naufragium patitur. Alia aūt que ī via er
rare faciunt ⁊ a deo non auertunt: nullatenus appel
latione peccatoꝝ in illo precepto complectuntur
¶ Et ad confirmationem cum dicit. Stat aliquem
sola venialia habere ⁊ talis semel in anno confiteri
tenetur. ergo obligatur venialia cōfiteri Respōdeo
primo post Scotum: habenti sola venialia non est ne
cesse ꝑ illo anno confiteri. ꝓceptum em̄ intelligitur
de ijs qui mortale aliquid commiserunt. Satis em̄
ei est vultum detegere confessori exponendo q̄ ꝑ an
no lapso nullum mortale admiserit. Etiam si necesse
habeat confiteri satis esset mortalia priorīs anni ꝛ re
plicare: nec astringeretur venialia confiteri non ma
gis cum sola sunt q̄ dum mortalibus adiunguntur.
¶ Ad secundam confirmationē respondeo loquitur
glossa de consilio non autem de ꝓcepto: quia certum
est nullo precepto tenemur coequalibus siue non sa
cerdotibus confiteri: immo vt Gratianus hz. xxiij.
q. j. c. Subdiaconus: cetera sacramēta a baptismate
ab alijs q̄ sacerdotibus ministrata leta lem vl' nullū
habent effectum. ¶ Ad tertiam confirmationem re
spondeo: illo casu tenemur ea cōfiteri non quia veni
alia: sed ꝓpter discrimen ⁊ dubiū an sint mortalia ⁊
sic solum propter periculum non ob rationem venia
lis culpe: quemadmodum dū credit homo vel dubi
tat de facto honesto aut licito q̄ mortale sit: illō stā
te dubio vel fide confiteri tenetur: ⁊ tamen factū in
se nullam continet rationem culpe. Infirmus īquit
apostolus ol⁹ māducet: ⁊ qui discernit si māducaue
rit damnat⁹ est: quia non ex fide. ad Romanos. xiiij.
¶ Ad quartam confirmationem respōdeo. Tertus
ille Joannis. xx. solum ꝓcedit de ijs peccatis per q̄
homo naufragatur vel cadit a salute Sic autem nō
est de venialibus. ¶ Et ad ꝓbationem respondeo: q̄
veniale in ifierno punitur eternaliter multi negāt vn
de vult Scotus q̄ sola persolutione pene delet apd
inferos venialis culpa. Nec obstat q̄ in inferno nul
la est redemptio: quia procedit de redēptione liberā
te non de mitigante: quēadmodū illud Jacobi sc⁊o
Judicium sine misericordia fiet ei qui nō fecit mise
ricordiam. Cū vniuerse vie domini sint misericordia
⁊ veritas: nec vnq̄ puniat ad cōdignum: sed sub tem
peramēto ⁊ dulcore pietatis ⁊ misericordie: solū ꝓ
cedit de misericordia liberante: nihilominus quia ir
rationabile videtur: q̄ sine sola displicentia peccatū
quodcunq̄ remitti possit qualis apd inferos esse nō
potest cum omnia distoꝝqueāt in finē malū: admitto
veniale ī eo qui decedit cum mortali eternaliter pu-

niendū: sed hoc ꝓpter ꝓditionem decedentis: non ꝓ
pter rōnem venialis culpe. Et ita non opz si hoc mō
eternaliter punit: q̄ ergo cadat sub precepto ꝓfessio
nis. Et cū inducit Aug. Episti fluctuare: cōfitea
ris motū ne plangas ruinā: etiam est q̄dā ꝓ necē
sitatis. Possumus em̄ aliter vitare ruinā in morta
le post fluctuationem venialis q̄ ꝑ confessionē: quē
admodum est glo. Jacobi.

Venio nūc ad inuestigandum de

circūstantijs ⁊ sit hec ꝓclusio. Oēm circūstantiam q̄
mutat speciē mortalis culpe tenet hō cōfiteri. alias
aggrauātes ⁊ q̄ speciem mortalis culpe non mutāt
nullaten⁹ obligat sacerdoti exprimere ¶ Primam
partem ꝓbo. necesse est homim omnē mortalē culpā
sacerdoti ꝓfiteri: de q̄bus multas exprimere nō pōt
sine adiectione vel expōsitione circunstantiarū: vtputa
si dicat se rem aliquā furatū esse nisi addat de loco sa
cro non exp̄mit sacrilegiū. Similiter si cōmixt⁹ est
mulieri: nisi addat religiose non exprimit incestū: vel
si non addat coniugate nō exprimit adulteriū: q̄ oīa
mutāt seu contrahūt in nouam speciem. Unde si q̄s
velit furari vt fornicet cū religiosa maritata: necesse
habet preter peccatū furti simul ⁊ adulteriū ⁊ sacri
legium exponere: ⁊ quidē sub duobus circūstātijs:
q̄ videlicet cū religiosa ⁊ maritata: alioq̄n vel omit
tit incestū vel adulteriū. ¶ Forte obijcies: tria illa:
puta incestus: furtum: ⁊ adulteriuz: sunt vnic' act⁹
interior voluntatis: ergo satis est confitenti si alt⁊
exprimat confessori consequentia ptz: quia vnico il
lorum exposito nullum peccatū pretermisit: ex quo
tria vnū sunt. Respondeo: et si vnum sint in ope siue
in esse nature: tria tn̄ sunt ⁊ distincta scōm speciē mo
ris: vtputa triū distinctaꝝ ꝓhibitionū trans̄gressio
nes: vez ꝓhibitiōis furti incestus ⁊ adulterij. hic in
confessione opz q̄libet illoꝝ exponere. Ex quo ſq̄
tur: necesse est in ꝓfessione exprimere an scienter q̄s
mortale pctm̄ operatus sit vel contra dubiū conscie
tie cū addit specialem difformitatem seu aliud gen⁹
peccati. Si em̄ rem bonam contra cōscientiā seu con
scientie dubiū ageret quis: tenet confiteri q⁊ contra
conscientiā vel dubiū egerit: quātomagis si rem ma
lam operatus fuerit non releuat ab onere hoc confi
tendi. Non tamē dico peccare eos qui in omnibus vt
fornicatione adulterio ⁊c. hec omittunt. probabili
ter em̄ p̄sumit sacerdos hoc aduertere ⁊ scire q̄ sciē
tes aut adminus cū dubio conscientie illa egerint.
¶ Item sc⁊o. An in sabbato seu die festo. Item an
publice aut eo loco quo alij verisimiliter induci po
terant ad nefarij operis ꝓsensum. aut de opere ꝓhi
bito in nouam cōplacentiam. Primū ptz: q⁊ circun
stantia contra conscientiam aut contra dubium con
scientie facit transgressionem distincte ꝓhibitōis.
Si em̄ rem licitam ⁊ bonā quis faciat contra ꝓscien
tiam vel dubium conscientie peccat. Qui em̄ discer
nit que māducat dānatus est: q⁊ non ex fide. i. cōtra
conscientiam. ad Roma. xiiij. Et qui amat periculuz
peribit in illo. Ecclesiastici. iij. Unde ⁊ eodem. c. apo
stolus ponit qui infirmus est necesse hz vt olus man
ducet. Et altero casu q̄ sabbato fit transgressio ter
tij ꝓcepti decalogi quo vtiq̄ seruitus culpe fort⁹ ⁊
magis q̄ seruitus corporis aut exterioris mercimo
nij aut operis ꝓhibitus est. Item tertio publice vel
eo loco ⁊ t. fit transgressio prohibitionis de scanda
lo inferendo aut precepti omissio de fratre a scanda
lo passiuo preseruando. ¶ Secunda pars conclusio-
nis ptz: q⁊ ꝓceptū ꝓfitendi vt supra ꝓbaui: solū extē
dit se ad mortalia pcā: q̄ nisi circūstātie quātūcūq̄
notabil⁊ aggrauent trahant in aliā speciē seu genus
mortalis culpe: non venīūt ex necessitate cōfitende.

Ex his respondeo ad rationes an

te oppositū hanc conclusionē ꝓcernentes. Et ad pri
mam respondere non oportet. verum enim cōcludit
videlicet q̄ oēm circunstantiam que genus seu spe
ciem mutat confiteri oportet. ¶ Ad scōm de Loth
respondeo: illi exeunti de sodomis preceptū erat non
morari in omni circa regione quia in nulla earum vi
tam corporalem saluare potuit. Ideo similiter exeū
tem de Sodomis peccatorum ⁊ damnationis opor
tet cōfiteri eas circunstantias per quas admittūr vi
ta spiritualis anime/ aut a salute naufragat⁹ fuerit
quis. cuiusmodi sunt trahentes in aliud genus pec
cati. Secus de alijs que solum grauant: et speciē nō
mutant. ¶ Ad tertium respōdeo: q⁊ loquitur de con
silio non de ꝓcepto: quēadmodū enim non erat no
uum salutis periculum: admittendo has circunstan
tias aggrauantes: ita nec necessitas ex illis incum
bit confitendi. ¶ Ad confirmationē respōdeo q⁊ non
necesse habet confessor aliquā pnām confitenti im
ponere. Sat⁹ etiā est cū nulla pnīa confitentes ad
purgatorium mittere: q̄ vbi verisimiliter nouit q⁊ peni
tentiā omissurus est ꝑ mandatū pene explende mit
tere ad inferos. Etiā vbi sacerdos pro qualitate cul
pe velit moderari penā/ potest⁹ respicere habet genus
seu speciem culpe q̄ ceteras circūstātias que pecca
tum grauant. Et ita ꝑ iudicio sacerdotis non neces
se est ceteras circunstantias aggrauātes exprimere.
¶ Si petas: q⁊ cōclusio specialiter dicit de trahenti
bus in aliud genus vel speciem peccati mortalis: an
etiam confitenda sit circunstantia culpe: que nō spe
ciē mutat: sed quasi vices aut numerū. verbi gratia.
Si quis vnico actu interiori ꝓponat se interfectu
℘etrū vel ℘aulū aut bis fornicaturū: vt volo for
nicari cum Bertha ⁊ Catharina cum virgine ⁊ solu
ta: cum in hoc duplex transgressio precepti implice
tur: an necesse habeat cōfitens talem circunstātiam
confiteri. ¶ Respōdeo. probabiliter ⁊ securior mihi
videtur opinio q̄ sic: nō enim sufficit confitēti solas
species mortalium pctōz enumerare: quin potiꝰ vi
ces ⁊ numer⁹ quātū colligere potest habet exprime
re. vbi ergo circūstantia adducit nouā rationē contē
ptus cuius dē ꝓcepti est etiam in obligatione cōfiten
di: vt si ꝓposui bis fornicari: si decreui semp in eodē
peccato manere. Cū ergo huiusmodi circūstātie tra
hant in alīū modū trā sgressionis: etiam venīūt sicut
mutantes speciem cōfitende. Et potest ad hoc ꝓclu
sio extendi capiēdo speciem ꝓ ratione peccati: vt sci
licet dicatur mutare speciem omnis circūstātia que
nouam culpe rationem adducit.

Quo ad peccata mortalia sit hec

conclusio. Necesse est confessionem de mortalibus es
se integram. Ita q⁊ omnia secundum speciem ⁊ nu
merum dicantur eidem cōfessori. Probatur primo
auctoritate Aug. li. de pnia. Cautus sit penitēs ne
verecundia ductus diuidat apud se confessionem: vt
diuersa velit diuersis sacerdotib⁹ manifestare: que
dam enim vni celat: que alijs manifestanda reseruat:
quod est se laudare: ⁊ ad hypocrisim tendere et sem
per venia carere: ad quam per frusta putat peruenī
re. de peni. dist. j. c. Consideret. Idem persuader bea
tus Tho. xvij. distin. iiij. q. xiij. arti. ij. Medico coꝛ

Universidad de Deusto
Biblioteca

potali oponeret omnē morbū innotescere: ⁊ nō vnum tantum quem curandum suscipiat: cū morbus vnus ex alio aggrauatur: ⁊ medicina que vnū curaret aliū morbum nōnunq̄ augeret: hinc opꝫ totam habitudinem egroti cognitam esse illi qui secure volet medicari. Similiter est in morbo spirituali anime: q̄ ex se inuicem aggrauātur: ⁊ nōnunq̄ quod vni pctō cōueniens medicina foret aliud incēderet: ex quo contingit hoiem cōtrarijs peccatis esse infectū: vt Hre gorius docet in pastorali. ergo necesse est ꝓfiteri oīa peccata quorum memoriam habet: alioquin non est cōfessio sed cōfessionis simulatio. Hāc rationē Durandus impugnat multū apparenter dicēs eam non probare necessitatem: vt ḡs omnia vni ꝓfiteāt: sed solum q̄ sit ꝯgruū: q⁹ si p eā excluditur necessitas: vel est rōne grauitatis quā vnum sortit ex alio vel ratione medicine que prodesset vni et esset contra aliud. Non primum: q⁹ circunstantie aggrauantes non veniūt ex necessitate cōfitēde nisi mutent speciem: sed vnum pctūm si sumat grauitatem ab alio non tū mutat speciem propter alterius adiunctionem. ergo ad confessionem vnius non requiritur necessario q̄ fiat mentio de alio. Non etiam scōm: q⁹ vel intelligit de medicina que expellit morbum: vel de ea que preseruat a recidiuo. nō primum: q⁹ medicina que expellit vnum peccatum nunq̄ est cōtraria medicine que expulsiua est alterius: quia eadē est medicina expellēs omne peccatum sci licet gratia: ergo medicina curatiua vnius nunq̄ est ꝓmotiua vel incētiua alterius: non etiam ratione medicine p̄seruatiue: q⁹ nō est de ratione vere penitētie q̄ homo non possit ab ea excidere. ergo non est necessarium ad verā penitētiam q̄ adhibeantur omnimoda remedia contra recidiuum. Dat igitur aliud motiuum quo efficacius ꝓbat cōclusio: quia confessio respondet contritioni tanq̄ signum signato ea eīm que sunt in voce sunt earuꝫ que sunt in anima passionum note. Etiam coꝛrespondet in hoc q̄ p cōtritionem fit confessio mentalis deo sicut per ꝓfessionem vocalem eius ministro: sed contritio nō potest haberi de vno pctō sine alio. ergo ⁊ confessio integre fieri dꝫ vni de omnibus: qđ intelligendum est de peccatis que memorie occurrunt p̄uia discussione cōsciētie que confessionem p̄cedere debet. hec Durandus. Ho. ꝑe. de ꝑal. p iustificatiōe partium beati Thome primo de aggrauatione pctī p circūstantiam dicit. Nō solū circunstātia q̄ mutat speciē ꝓfitēda est: ſz etiā q̄ est distinctū pctūm numero sicut cum ⁊ idē numero in gñe nature ⁊ diuersum in gñe moꝛ. Sed nec adhuc ſfitatē soluit. argumentum nāq⁹ supponit quodlibet mortale cōfitēdū esse et distincte: sed inquirit quare eadē confessione ⁊ eidem sacerdoti: si dicaꝫ grauitas vel aggrauatio improbatum est. Infert ergo dicēdum q̄ in hac materia indemōstrabili non intēdebat btūs Tho. demonstrare: sed tm̄ ꝓbabiliter psuadere. Et ideo ratio ꝓbabilis est de medicina expulsiua dicit nō intendere Thomā: q⁹ siue sit contritio siue cōfessio siue absolutio siue satisfactio ista per se expellit omne peccatū ⁊ nō inducit ad aliud peccatū nisi forte per accidēs sicut homo de bono opere vt huiusmodi gloriatur. Sed de p̄seruatiua. cuius aūt non sit de ratione vere penitētie: nō recidiuare: tamen de eius ratione est q̄ homo sic peniteat q̄ sibi possit dari remediū ne recidiuet: vel ne habeat occasionē recidiui: sicut p̄ius de ratione ꝓfecte ⁊ vere medicine est sic curare morbum q̄ nō remaneāt vestigia vel readducentia morbum. Item ad hoc q̄ medicus adhibeat ꝓfectā medicinam: sic dꝫ ei detegi morbus q̄ possit ei ꝓfecte medicina adhiberi. nihilomin⁹ addit. Apparet q̄ Thomas non intēdit vniuersaliꝫ demōstrare quare ꝓfessio debet esse integra: quia licet sit in quibusdam peccatis contrarijs: non tm̄ omnia peccata sunt cōtraria: immo raro afficitur homo vitijs cōtrarijs: ⁊ ita non deberet integra esse: nisi cum homo habet vitia contraria. etiā licet status peccatoꝝ grauetur ex multiplicatione peccatoꝝ sed tūc solum āggrauat aliud peccatum quando est circunstantia alterius. Etiam secunda ratio ad quā Durandus aduolat hꝫ instantiam: q⁹ non opꝫ signum respondere signato quo ad integritatem: q⁹ facies integra potest repꝛesentari p speculum fractū ⁊ dimidiatū. Preterea satisfactio est signum cōtritionis: ⁊ tm̄ potest satisfactio diuidi ⁊ dimidiari: q⁹ potest vnus p alio satisfacere: ⁊ nūc p vno peccato: ⁊ tūc pro alio: ergo similiter videtur posse dumidiari confessio ⁊ absolutio. Itē minoꝛ potest interimi: q⁹ cōtritio in ſpeciali recipit diuisionē: vt primum generaliter de omnib⁹ cū ꝓposito in speciali de singulis p diuerso tempoꝛe hodie de quibusdam: ⁊ cras de alijs: ⁊ p̄iusq̄ p cōtritionē de omnibus venerit absoluendus: deus eum ab omnib⁹ absoluit ex solo bono ꝓposito. ergo similiter potest sacerdos quo ad hoc ꝓfoꝛmare se deo. Nam dubiū nō est quin ꝓfessio potest dimidiari eidē sic tm̄ q̄ absolutio non recipiatur p̄iusq̄ cōfessus fuerit totum: sicut in illis qui multis diebus generalem ꝓfessionē faciūt. Sed quantū ad ꝓpositum veꝛ est: q⁹ cōfessoꝛ non pōt se ꝓfoꝛmare deo: q⁹ si absoluit a dictis ⁊ nō a scienter retentis: deus hoc nō facit: q⁹ absoluit ab oībus vel a nullo mortali pctō. Si aūt absoluit a retētis nō oblitis nec dictis hoc nō pōt q⁹ nō sunt manifesta nisi ꝓfessa specialiter ⁊ oblita ꝓfessa generaliter. Ideo ipse addit aliam rationem: q⁹ confessoꝛ debet se confoꝛmare deo q̄tum cōmode pōt: deus aūt non absoluit nisi ab omnibus: ergo ⁊ ꝓfessoꝛ. sed non potest nisi a cōfessis vel oblitis que habent ꝓfessis per generalem cōfessionem. ergo oīa debet confiteri. Dico aūt si potest: puta de casib⁹ suis. Superioꝛ vero nō potest commode de omnibus: q⁹ non pōt nisi audiat: ⁊ nō pōt audire omnia oīm ad se confluentium de tota dioceſi forte vna die vel septimana penosa grauerent etiam homines bis omnia dicendo. ideo ⁊c hec ille. Sed quia multis de causis homo incōmodum repoꝛtat de hoc q̄ vni ꝓfitetur omnia putat vel dispendiū amonitionis ab officio: vel amittit spem p̄motionis per ꝓfessoꝛem: ex quibus tm̄ non licet ei confessionem diuidere: magis sua ratio videretur instantiam afferre et minus ꝓbare q̄s ratio beati Thome. Et pōt apparenter ratio beati Thome defensari quo ad aggrauationem peccati: pctā p̄ioꝛa etiā grauant peccata posteꝛioꝛa siue dimissa fuerint vt in seruo nequā Matth. xviij. siue adhuc retēta: q⁹ eo fedius ⁊ turpiter magis deū offendit ⁊ sic semper est circūstantia grauās non solum conditionem peccatoꝝ sed etiā peccati inquātū virtualiter ꝓtinet ꝓtemptum diuitiarum bonitatis et patientie dei. ad Roma. secūdo. An ignoras q⁹ patientia dei ad penitētiam te adducit. sic. xxv. q. j. c. nulli dicitur/ q⁹ grauioꝛa facit vitia peccatoꝝ sublimitas peccantium. ⁊ ergo volēti in hac vita penam totam exoluere: vt nō habeat ad purgatoꝛium per confessoꝛem remitti: debet non solū pctā ⁊ circūstantias illoꝝ cōfiteri eidē sed ⁊ statū ⁊ bñficia ei collata a deo exponere q⁹ aūt

dicit rationem b. Thome quo ad partem de medicina solū procederem in ijs peccatis contrarijs ad q̄ per raro idē homo inclinatus habetur: salua reuerentia tanti doctoꝛis: veꝝ non est. pcedit eīm in quā tūcūq⁹ disparatis peccatis: quando occasionem ⁊ originem trahunt ex ꝺictoꝛijs. Nā hec regula magꝛalis. Tenetur hō amouere: reijcere: ⁊ vitare oēm occasionem p quam verisimiliter ptraheꝝ in mortalē culpam limitationē recipit: nisi ex illius amotione alias immineat vel grauius vel equale piculum mortalis culpe verbi gratia. Si ex mercari est homini occasio deciendi hoies vltra iustum p̄cium: ⁊ ex cessatiōe a lucro mercimonij occasio adulterandi p extoꝛquenda pecunia vel latrocinandi: nō est illi iniungendum vt mercari desistat: cum iniſceret laqueū grauioꝛem vt a minoꝛe soluat/ quemadmꝛdū ꝓuerbialiꝫ dicitur Moli exerebꝛare hominem vt muscā abigas / sed satis est illi penitenti firmare animū atq⁹ immobiliter decernere: q⁹ in antea mercādo neminē circūueniat. Potest ergo intelligi ratio Thome ⁊ alioꝝ de medicina consilij necessarij ad cessationē a pctō. Et nullam apparentiam habet qđ Durādus obijcit: nō requiri ad vere penitēdum: vt quis non recidiuet: sufficit nāq⁹ ꝓposito rationis requiri ad vere penitēdū voluntatem ꝓfectā cessandi a pctō: qđ implicat ꝓpositum eruendi se a piculo ⁊ scādalo. Mat. v. ⁊. xviij. Si oculus tuꝰ dexter scādalizet te ⁊c. Itē ⁊ vlteriꝰ seruando qđ edoctus fuerit esse diuine legis vel mandati. si ergo velit vni dolū ꝓfiteri: q⁹ cōtraxit in facie ecclesie cum vna nō consentiēs in eam vt vroꝛē p solo carnali ꝓmercio extoꝛquendo: ⁊ alteri cōfessoꝛi q⁹ cum quadā contraxit clandestine adhibēs cōsensum ⁊ hoc post ꝓtractū matrimonij cum ꝓma in facie ecclesie vter ꝓfessoꝛ: immo neuter poterit ei dicere cui teneaꝫ adherere tāq⁹ vroꝛi: cū primo non innotescat de subsecuto clādestino: ⁊ scḋo nō de dolo. ⁊ invalide multis hoc contingit q⁹ sup vno pctō tantū non pōt penitenti recte ꝓfuli si non simul alia pctā detexerit immo frequēter ⁊ conditionē sui status. Hinc exposito dñi verbo. Quodcūq⁹ solueritis sup terrā erit solutū ⁊ in celis: hoc est. Ego deus ⁊ oēs celestis milicie oꝛdines ⁊ omnes sancti in gloria mea laudant vobiscū ⁊ ꝓfirmāt qđ ligaris ⁊ soluitis nō dicit quos putatis soluere vel ligare: sm̄ quos exercueritis opera iustitie aut misericoꝛdie. Alia aūt opera vestra in peccatoꝛes nō agnosco. Infert Aug. quare qui confiteri vult pctā vt inueniat gr̄am querat sacerdotem scientem ligare ⁊ soluere: ne cū negligēs circa se exiterit negligaꝫ ab illo q̄ illuꝫ misericoꝛditer monet: ⁊ petit ne ambo in foueam cadant: quā stultus euitare noluit. de ꝑe. dist. j. quē peniter. Si forte scientem legē obiecerīs ⁊ cui opus non sit consilio demonstrationis vie sed actiōe: aut q⁹ illa solum peccata cōmiserit de quib⁹ nouit quid facto opus est. Respondeo: quantūlibet doctus formidare debet dñi cōminationem Sophonie. j. Tribulabo eos ⁊ ambulabūt vt ceci: quia dño peccauerunt. Et ꝓpheta Dauid vtiq⁹ doctissimus ꝓfiteꝫ a dño conturbatum esse cor suū dicēs. Dereliquit me virtus mea: ⁊ lumē oculorum meoꝝ ⁊ ipm̄ non est mecum. ps. xxxvij. tantum debilitat: tā densas tenebꝛas infert pctūm. Nihilominus fateoꝛ aliquotiēs non excecari hominem peccato q̄n ꝓprio acumine adiutus a deo videat q̄d agendum. Et tiam potest hoc consiliū extra cōfessionem a viro docto recipere: ⁊ licet non sit necessarium omnia vni confessoꝛi expꝛimere ꝓpter necessitatem consilij: vtiq⁹ tm̄ ꝓpter necessitatem cōmunis legis date de hoc a deo: quam ab apostolis ⁊ succedentibus: patribus credēdū est ad nos esse deuolutam: quemadmodum ⁊ preceptū vtendi certis formis in administratione sacramentoꝝ tum: et forme ipse ab apostolis ad nos sic sunt deuolute: alioquin non tā confidēter dixisset Augustinus: q⁹ celare vni que seruat alteri manifestanda/ est ad hypocrisim tendere ⁊ semper venia carere ad quam per frusta ⁊c.

Ad argumenta que contra hanc

sunt inducta conclusionem. Ad primum respondeo. Conclusio q⁹ omnia mortalia tenemur integre ꝓfiteri eidem p̄cedit q̄n hō potest: sed casu quo imminet sacerdoti scandalum passiuum vel ipsimet confitēti nō potest. ergo. minoꝛ patet: quia seruare nosmetipsos ac etiam proximos a scādalo passiuo est iuris nature: ⁊ tenemur ad hoc lege charitatis: cui cedere habet p̄ceptum confitendi tanq̄ minus cum sit solū positiui iuris: vt supra latiꝰ deduxi in fine argumenti p̄i. articuli de confessione: ergo non potest homo illo casu integre confiteri: quia hoc possumus quod iure possumus l. nepos p̄culo. ff. de verbo. sig. ⁊ glo. ad Gala. iij. in verbo. Si fieri posset oculos vestros eruisseris: vnde dicit beatus Tho. xvij. dis. quarti. q. xij. arti. iij. in solutione ad v. in casibus in quib⁹ penitens timet sibi vel sacerdoti ꝓbabiliter periculum ex confessione dꝫ recurrere ad superioꝛem: vel ab eo licentiam petere alteri confitendi: quā si habere non possit idē est iudicium de illo quod de illo qui nō habet copiam sacerdotis. Ad secundum respondet bea. Thomas ea. distin. q. xiij. art. ij. ad vltimum. q⁹ etiam si sacerdos non potest ab oībus absoluere: tenetur ei omnia confiteri: vt quantitatem totius culpe cognoscat ⁊ de illis de quibus non potest absolvere ad superioꝛem remittat.

Sed dubiū videtur quid magis

arctet ad vnitatem ⁊ integritatē confessionis faciēde eidem confessoꝛi: quam ad vnitatē absolutionis. Sunt enim diuerse absolutiones ⁊ super casibus diuersis. Si dicas quemlibet eoꝝ vice dei absoluere q̄ vnus est: et ita reputaꝫ vnica absolutio: pari ratione quia cuilibet eoꝝ cōfessio fit vt vicario dei ꝓpter ipsius vnitatē: si eoꝝ cuilibet aliquos casus exposuerit ⁊ neutri oēs: dicetur vnica et integra ꝓfessioꝛ cum peccata semel rite confessa nemo teneatur iterū confiteri: vnde in extrauagante. Inter cunctas. Bonifacius declarat absurdum esse q⁹ semel rite cōfessus teneatur eadem alteri confiteri: q⁹ sic liberatus debitoꝛ adhuc maneret ad soluendū obligatus. Dominus ꝑe. de ꝑa. ea. dist. iiij. q. v. finaliter saluans q⁹ tenetur omnia dicere eidē: quo ad absolutionem impartiendam dicit q⁹ ecclesia Romana absoluit a maioꝛibus puta reseruatis remittens ad inferioꝛem absoluendum de nō reseruatis. Ergo supponēdum est hoc fieri posse: et pari ratione econtrario poterit inferioꝛ p̄ius absoluere a non reseruatis. Si tamen casus reseruati cōtineant maioꝛem vel minoꝛem excommunicationem: frustra inferioꝛ tētaret: cum absoluendus non sit capax sacramentoꝝ. vnde debent amota esse impedimēta p̄iusq̄ inferioꝛ etiam in suos casus possit absolutionē exercere. Sed si alias solum sunt casus reseruati et inferioꝛ absoluit ab oībus tenet absolutio quo ad casus suos: ſz non quo ad reseruatos. Nam vtile per inutile nō vitiatur in

Universidad de Deusto
Biblioteca

nā q̄ suscipiūt diuisionē. Sed postq̄ superior vel ei⁹ vicarius remiserit auditis casibus reseruatis: etiā si non absoluat pōt inferior / ab oībus q̄bus vicarius non potuit dimittere: q̄ talis est intētio retinentiū si bi casus q̄ postq̄ mādatum superioris receperit ex tunc nihil retinent: q̄ tūc nolūt istū ad se redire quē remittunt. ¶ Confirmas q̄ tenet oīa eidem dicere: q̄ decretalis dicit: omnia sacerdoti: non sacerdotibus.

¶ In hac tā ancipiti materia: hoc certus est. Si infe rior aū vel post audit omnia postq̄ superiori aut ei⁹ vicario detectis casibus reseruatis placuerit remit tere: etiā si non absoluat pōt inferior ab oībus sacra mentaliter absoluere. Sed an inferior absoluēte so lū de casibus nō reseruatis: ꝛ superior de reseruatis tm̄: altero omnia pctā audiēte: sit sacrāmētaliter ab solutus: certum non est q̄q̄ em̄ de ꝓba. videat colo rare q̄ sic per simile de extrema vnctione ſ si articul⁹ mortis cogeret multiplicare ministros quo ad diuer sas inunctiones: ꝛ ab oībus pfectis ex vi sacramen ti sequit effectus / nullā apparētiā hꝫ videt. Sic em̄ p necessitatem posset manco ꝯba. pnūciante ꝛ muto abluente in aqua baptisma perfici contra sententiā oīm doctor: ꝛ eō manū imponēte: cōtra. c. ¶ Quorūdam. xxiij. dist. quod est pcilij Toleta. q̄ opz vt ab vno recipiat absolutionē ab oībus: et hoc solū potest qui omnia audiuit. Superior aūt a solis reser uatis absoluens non impedit absolutionē sacramen talem: sed solū absolutionem ecclesie remittētis quo ad casus illos reseruationē positiuo iure ecclesie fa ctam. Nec est simile de vnctione extrema q̄ solus est sacr̄m vnū sicut sacr̄m eucharistie ꝓtinens ptes qua rū queliber seorsus est sacrāmētū: ꝛ ideo partes ille possunt a diuersis ministris perfici simul vel successi ue: secus de sacramento vno per exclusionē partium plurium: quarū quelibet non est sacr̄m: vt est consecra tio corporis dñi / baptisma / ꝓfirmatio / ordinatio ad vnicū ordinē: ꝛ sic de alijs. ꝛ sic est in ꝓposito de sa crāmēto cōfessionis. ¶ In confirmatione dictor⁹ adduci pōt q̄ sacramenta q̄ solū sunt vnū perfectione ex plurib⁹ partialibus sacramentis: nūq̄ pñt vnica for ma simpliciter pfici: vt sacr̄m eucharistie: quo ad cor pus et sanguinē Christi. Sacr̄m extreme vnctionis quo ad delicta cordis ꝛ oris ꝛ oīm sensuū. Et sacra mētum ordinis quo ad subdiaconatū diaconatum ꝛ pbyterū. ergo similr̄ quelibet vnica forma pfici possunt nunq̄ recipiūt in forma diuisionem. ¶ Dico igitur q̄ solus ille qui oīa audiuit pōt impēdere sacramen talem absolutionē. Et si ille inferior sit nō dz tentare absolutionē priusq̄ fuerit p suptoz a reseruatis ab solutus: cū sacramentalis absolutio simul oīa rémit tat vel nulla / ex ope opato ꝛ vi sacramenti. Et ergo si vnus sit casus quē remittere nō pōt: penitus nihil operaī ꝛ vitiaī vt ile p inutile: q̄m nō recipit diuisio nē. quēadmodū si absolueret ab expīssis ꝛ de idustria tacitis nihil operaī: vel si oibus expīssis solū velit ab vno absoluere ꝛ nō a duob⁹ alijs eiusdē speciei: aut confessis anteq̄ ꝓfessionē integrā fecerit. ¶ Nec ob stat q̄ plures sacerdotes pñt simul eundē ab eisdem pctis absoluere / vt induci pōt ex ꝓbis Aug. Quan to plurib⁹ confitebiī in spe venie turpitudinē crimi nis tanto facili⁹ ꝓsequit gr̄am remissiōis de pe. di. j. quem penitet / q̄ ergo recipiat diuisionem in forma. Quia similiter possunt sacerdotes eandē hostiā ꝓse crare: ꝛ eundē puer baptizare: vt ptz de sacerdotib⁹ ꝓsecrantibus cū ep̄o in die ordinationis: ꝛ tñ nec sa

cramentū ꝓsecrationis eucharistie nec ordinationis recipit in forma diuisionē: sed hoc casu quelibet for ma est tota forma ꝛ nō pars. Et hoc facile saluatur ponendo sacramenta solum signa esse ꝛ nō veras cau sas. q̄ eiusdem rei possunt duo signa esse totalia ꝛ ex equo. Ponendo autē sacramenta esse causas: q̄ eius dem rei nequeunt due cause esse totales in eodem ge nere cause oportet dicere: q̄q̄ quelibet sit tota for ma sacramentalis: partialiter tamen causat per vir tutem sibi inherentē illam dispositionez prexiam ad effectum vltimatum sacramēti: quod clare ptz dum duo simul eundem abluentes simul ꝓferunt formā debitam cum ibi sint duo diuersa baptismata ꝛ quod libet partialis causa. ꝛc.

Si petas circa dicta. Ponamus

inferior: audiuit totā confessionē: remittit de reser uatis ad superiorem: interim oblitus est q̄ pctā con fessus sit: an poterit absoluere non reperita ꝓfessiōe? ¶ Dico q̄ sic. nisi interuenerit i pedimentū mortalis culpe aut excōicationis p quod impediaī de ꝓfessis prius sine noua confessione absoluere. immo satis vi deretur illum casum qui de nouo intercidit ꝓfiteri: quemadmodū si quis generalem confessionem fece rit totius vite ꝛ que duret multis dieb⁹: interim sa cerdos obliuiscitur prius auditorū: et cōfitens me dio tempore recidit in mortalem culpam. Satius tñ ꝛ tuti⁹ est ꝓper nouā culpā ꝛ interruptionē diſpli centie de pctis p ꝓtractū totum repetere. Sed obli uio sacerdotis non arguit necessitatem reperendi: cū hodie penitentie sint arbitrarie. ca. mensuram. de pe. dist. j. ꝛ. c. deus de pe. ꝛ re. posset sacerdos eum ex to to quo ad penam cōmittere diuine pietati: si tamen eget cōsilio tenetur sacerdoti illa in memoriā redu cere: sup quibus eget informatione. ¶ Ad vltimum nego ꝓiam: ꝛ ratio diuersitatis est q̄ sacrāmētalis absolutio potest eadem super peccata que premissa sufficienti discussione manent ignota: non aūt super sciēter tacita aut crassa ignorantia adhuc oblita seu ignorata. Ideo primū nō impedit sacrāmētalē absolutionem: sc̄ōm impedit cum nequeat sacramentalis absolutio vnuz mortale remittere quin omnia simul remittat. Nam in disposito adducit charitatem q̄ in ꝓparabilis est mortali culpe. Et q̄uis oblita delean tur p sacrāmētalem absolutionem manet tñ hō obli gatus ea ꝓfiteri: cū in memoriā redierint: lz nō eidē cōfessori: nō tñ ad statim: sed pōt differre mō pericu lū nō sit de iterū tradendo obliuioni. ¶ Ex hoc seq tur. q̄ valde consolatorium est penitentibus: si p̄missa sufficienti discussione cōscientie q̄s cōfessus haben ti facultatē absoluēdi a casibus reseruatis sedi ap̄lice ꝛ vnū casuum est oblitus confiteri q̄ post redit in memoriā: non tenet ꝓpterea sedē apostolicā adire aut facultatē hñtē sup reseruatis: ex quo de illo est semel sacrāmētaliter absolutus: ꝛ forsam absolutio ne recupauit charitatē: sed pōt ipm̄ ab illo simplex sa cerdos absoluere. ¶ Notat aūt dñs ꝓpe. de ꝓpalu. xvij. di. iiij. q. v. in fi. q̄ nō est necessarium iterare con fessionē nisi in quattuor casibus a quor⁹ quarto etiā recedens: dicit. illo casu nō est necessariū. ꝓxim⁹ est quando propter defectū manifestū absoluentis fuit absolutio nulla: siue q̄ ex alia causa quacūq̄ absol uere non potuit. s. quia non fuit sacerdos aut non p ꝓprius: aut q̄ casus erant reseruati. Secūdus est q̄ non potuit absolui penitens ꝓpter defectum suum vt quia excommunicatus maiori excommunicatiōe

municatiōe vel mīnore: nisi q̄ in hoc casu ꝛ in alijs si ꝓfiteref eidē non oporteret iterari pctā explicite: iz solū implicite dicēdo peccaui in illis q̄ vob⁹ alias di xi. Et dicit Richardus. xvij. di. iiij. art. ix. q. iiij. q̄ si ue q̄s iuste excōicatus sit siue iniuste: dū tñ excōica tio tenet siue p eū stet quo minus ab excōicatiōe fue rit absolut⁹ siue nō: non p̄t a sacerdote absolui a pec catis manēte excōicatione. q̄uis dicat nō ꝓstare tā clare de minus iuste excōicato vel de eo q̄ facit posse suuz vt absoluaī quem tñ dicit non posse absolui ab hoīe: q̄uis absoluaī si vere penitet in foro dei: qđ di cit ꝓbare cōsuetudinē q̄ est optima legū interpres: q̄ sic obseruaī: in fine ꝛcludens. ¶ Cū sacerdos absol uit in foro pnie: dz pmittere absolutionē ab excōica tione: q̄ excōicatus etiā minori excōicatione nō pos set absolui a pctis manente illa excōicatione: q̄ a p ceptione sacroꝝ priuatus est iuxta. ca. si celebret. de cle. excōmu. vel inter. minis. Et certe q̄ iuste excōi catus q̄uis ꝓ posse laboret vt absoluaī nequeat ab solui a pctis priusq̄ ab excōicatione fuerit absolu tus: ptz q̄ talis audiendo missam peccat: similr̄ con trahēdo mr̄imoniū: etiā in ꝓphanis alteri cōicādo. per. c. illud de cle excom. vel inter. minis. qđ indistincte loquit. q̄ multo fortius peccaret volens suscipere sa crāmētum absolutionis manente excōicatione: ꝛ sic poneret obijciē quo min⁹ posset a pctis absolui. Et idem ꝓcedit de iniuste excōicato q̄ñ sñia est aliqua ꝛ non nulla: q̄ñ ex sua participatiōe sacramenti scāda lū imminet: puta vilipensio clauium eccl̄ie aut hmōi secus in occulto ꝛ cū nullū imminet scādalū: q̄ sen tentie iniuste nō tenemur parere in foro ꝛsciētie nisi ob causam scandali imminētis. ¶ Tertius casus q̄ñ aliq̄s mortale scienter p hypocrisim celauit tenetur iterare ꝓfessionē nisi forte eidem confiteref: q̄ tunc sufficit illud celatuz dicere explicite ꝛ alia repetere implicite. limitat si in ꝓma auditione fuit ei⁹ iudex: q̄ ex ꝓfessione eius facta cōtra nō iudice q̄ postea fit iudex: non pōt ꝓcedi de iudi. ac si clezi. Si tamen co ram suo iudice confiteretur verum esse quod coram suo non iudice ꝓfessus est de quo cōstat: ex ista noua confessione condemnari potest ac si de nouo explicite confessus fuisset similiter in proposito.

Sed quid si crassa ignorātia aut

quodāmō affectata. omisit aut neglexit aliq̄s morta le ꝓfiteri: puta non discussit vel tenuiter admodū vel post discussionē immiscuit se alijs cū vehemēti inten tione dans cām obliuiōi ꝛ memoriā quodāmō excu tiens. Itē scdo qđ si absq̄ ꝓposito abstinendi in fu turū vel sine dolore. Itē tertio qđ si ignoret esse mor talē culpā: adeo facti ꝓscius non ꝓfiteī: an teneaī cō fessionē repetere Itē quarto qđ si errez i natura seu specie facti: puta opinatur seu dubitat de qualitate operis q̄ facere ꝓponit aut fecit quo ad esse morta le vel veniale esse suspitionē vel scrupulū: vel putat esse verā emptionē ꝛ non mutuū adiecta tñ ꝓditione q̄ vēditor teneaī intra spatiū q̄nq̄ ānor⁹ pign⁹ hypo tecaꝝ redimere. Itē q̄nto qđ si ꝓponūt abstinere q̄ tū in eis fuerit iz credūt hoc nō posse: an ꝓfessio hoc mō facta debeat iterari. ¶ Ad p̄mum dico post Ri chardū. xvij. dis. iiij. ar. ij. q. vj. Si penitens adhibuit diligentiā debitā ꝓut de lege cōi humana permittit fragilitas vt memoriā habeat oīm pctor⁹ suor⁹ mor talitū: satis est pctm̄ rediens in memoriā cōfiteri cui cunq̄ sacerdoti facultatē habenti: ꝛ certe teneī ipm confiteri: q̄ absolutio super oblita cadens intelligi

dz hac conditione vt q̄ñ reducta fuerint ad memoriā ꝛc. Si aūt ignorans fuit affectata vel crassa ignorā tia: credo q̄ recta ratio exigit vt ꝓfiteaī eidem sacer dori si illum hꝫ posset nec fuerit ei subtracta facul tas absoluendi: vel illud cum oībus alijs mortalib⁹ prius cōfessis ꝓut recolere potest alteri sacerdoti. Ita equiparanī quo ad hoc scienter dimidiare ꝓfes sionem ꝛ affectata vel quadā crassa ignorantia. Et dz crassa ignorantia q̄ñ ꝓ qualitate negocij diligen tiam sufficientē non adhibet ad sciendū: qđ vtiq̄ req̄ ritur ad ꝓbabiliter ignorandū vnde dicit Scotus. xvij. dis. iiij. q̄ diligentē inquisitionem: tenet ꝓmitte re quantā possit aliq̄s apponere circa aliq̄d valde ar duum qđ sibi multū esset cordi. ¶ Credo tñ crassitudi nem ignorantie purgari dolore: vt iam censeaī ꝓba biliter ignorare q̄ñ de negligentia cōmissa in discu tiendo confiteī ꝛ dolet magno desiderio affectās vt fecerit diligentiā saltem dum arctaī ꝓ tunc confi teri: puta si instet periculū mortis aut q̄ debeat ali quod sacr̄m sumere vel ministrare vel forsitā oppor tunitatē perderet ꝓfessoris: alias peccat tentās in digne sacr̄m absolutionis sumere: vel in sili. Si absq̄ discutiōe status ꝛ ꝓbabili estimatione de statu gra tie sumat sacr̄m eucharistie. Dico notanter tētat su mere: q̄ reuera absolutionem sacramentalē nemo su mit indispositus: sicut nec gr̄am ipsam ¶ Ad scōm: licet magne auctoritatis viri ponant absolutionem sacramentalē conferri nonnūq̄ indisposito ꝛ cui nō sit pctōr remissio: istar baptismatis q̄ valere incipit ad salutem: cū fictio vera ꝓfessiōe recesserit ꝛc. ꝓba bilior tñ videtur alior⁹ opinio q̄ non est sacramenta lis absolutio sine dispositione sufficiēti ꝓfitentis ad gr̄am saltē virtute sacramenti cōfessionis. Nā facul tas absoluēda a pctō tributa legitur sacerdotibus illo ꝯbo saluatoris. Joā. xx. Quoꝝ remiseritis ꝛc. sed nō remittūr in celis pctā indispositis: q̄ nec sacer dotes remittunt: ꝛ p consequēs nec sacramentaliter absoluunt: immo vt sine consensu verba non causant mr̄imoniū: nec sine sexu masculino consecraī eps sa cerdotem vel diaconum: ꝛ tutior est opinio q̄ sine ba ptismo ꝓuio nulli conferet ordo aut aliud sacramen tum iuxta ea que dicunī in. c. Veniens de ꝓbytero non bap. nec sine intentione suscipiendi ꝓferri potest aliud sacr̄m a baptismate: ita nec sine sufficiēti dispo sitione ad remissionem pcti saltem vigore sacrāmēti ministratur cuiq̄ sacramentalis absolutio: immo si constaret sacerdoti de eius indispositiōe peccaret mi nistrando: ꝛ alius tentans accipere peccat nisi forte eum excusaret ꝓbabilis ignorantia. Ergo in hoc ca su opz confessionem repetere: si ab alio q̄ a ꝓmo con fessore velit absolui. ¶ Ad tertiū. vel laborat igno rantia facti vel iuris que ipsum excusabat a mortali culpa dum faceret: ꝛ lz actus ex genere sit mortale pctm̄ pōt nihilominus digne accedere ad sacramen tum eucharistie: nec impedit sacramentalem absolu tionem. Huius exēpla dari possunt: ꝓmi Maccab. ij. capi. ꝛ. ij. Maccab. vij. de his qui ob religionē sab bati ꝛc. Item ex. c. Si virgo. ꝛ. c. in lectuz. xxxiij. q. ij. de his que notare ꝓsueui ex. c. Licet. de spon. duo. Et quod olim per Celestinū papam incertum erat. ca. Laudabilē. de puer. q̄uq. Vel scdo laborat igno rantia q̄ ipm non excusabat. ꝛ q̄ tunc est ignorantia iuris vel circūstantie quā scire tenet non excusatur quo min⁹ teneaī de ipso speciali penitere. Sic enim heretici ignorāt: ꝛ tales ficti sunt: ꝛ tenenī iuxta mo dū ꝓpositum denuo ꝓfiteri. ¶ Ad quartum. Vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

ignorãtia est talis q̃ agentẽ excusaret a culpa: puta si fuerit inuincibilis: ꝛ nõ diuidit ꝓfessionem ex hoc. Vel nõ excusat: puta ignorat: qz non satis aduertit vel attendit negotiũ aĩe ꝛ pl⁹ q̃ vtilitatẽ pecuniariã ꝓcernũt: ꝛ certe qz fict⁹ est respectu sacrãlis absolutionis tenet ꝓfessionẽ iterare: nisi eidem cõfiteat: et exponat suã fictionẽ ex tali cã allegata in ꝓfessione. ¶ Ad q̃tũ vel credũt se non posse abstinere a criminibus ꝑ pria virtute ꝛ sic nõ impedit: vel credũt se a deo nõ posse auxiliũ sufficiẽs ꝓ seq: quo mediãte crimina vitent q̃cquid fecerint: et hec est infidelitas ad cui⁹ ꝓtrariã fidẽ obligamur explicitã: vcs q̃ faciẽti totũ qd in se est deus nunq̃ negat suã assistentiã: ꝛ sic ponit fictionẽ: ꝛ ꝑ ꝓs obligat ad ꝓfessiõis iterationẽ hinc in ca. qd quidam. Vz eoꝝ pnia non esse vera. ꝛc. ¶ Quartus casus scõm ꝟbe. de Palu. est. vt ponunt cõmuniter doctores: qñ dedit penitentiam obliuioni: qz illam tenet explere ꝛ nõ ꝑt nisi cognitum ab hoc tñ recedit: qz hõ non tenet confiteri nisi ꝑcã non confessa: ꝛ ideo obliuionem et negligentiã pnie hz cõfiteri ꝛ non aliud. Sed vez est si de oĩbus in hac vita penitentiam sacramentalem velit explere: opz vt eã de primis etiam accipiat: sed si ex se hic vel alibi facere velit non tenet: verus est tñ q̃ si ab initio priusq̃ absoluat non curet aduertere pniam quã sacerdos iniungit ꝛ mãdare memorie qz cõtemnit ꝑcẽtis ecclesie. di. c. Oĩs vtriusq̃ ꝛc. ponit obicẽ sacramentali absolutioni: ꝛ sic tenet cõfessionẽ repetere. Et ad hunc vel similem casum dz limitari opinio doctoꝝ dicentiũ q̃ obliuio vel negligentia pnie obligat ad confessionis iterationem. ¶ Ex his oĩbus ꝓz q̃ solum ꝛ semper opz iterare confessionem qñ hõ rite absolutus non fuerit: siue hoc sit ex defectu cõfessoris qz facultatem non hz absoluendi saltẽ a casibus exꝓssis in confessione: puta nõ est sacerdos: aut nõ habens cõmissionem ꝛ authoritatem supa confitentem aut forte confessor est excõicatus vel irregularis. Sine scõo ex aliquo defectu confitentis quem ipse non ꝑt amouere: puta est excõmunicatus. Vel tertio ex indispositiõe confitentis quam potest amouere: puta diuidit ꝓfessionem scienter aut crassa seu affectata ignorãtia. Aut ꝓponit adhuc peccare: aut non ꝓponit in futuꝝ abstinere: vel non dolet de peccatis. ꝛc. ¶ Beatus Bonauen. xvij. distin. iiij. super litteram. ꝛ xxj. di. q. j. ponit quatuor casus in quib⁹ oportet repetere confessionem: duos ex parte ꝓfessoris: puta si cõtra clauem potestatis ꝛ scientie tentat absoluere vt si non potest absoluere: aut si nescit: puta est ignarus. Et duos ex parte confitentis: puta ꝓpter fictionem eius vel contemptum satisfactionis: vt quando negligit ꝛ contẽnit facere penitentiã iniunctam. Primus modus reducitur ad primũ vel secundum modum hic positũ. Secundus contra clauem scientie reducitur ad tertium: ꝛ procedit quando scienter ꝛ sine delectu vel inquisitione accedit ignarum ꝛ eget consilio: tunc enim contẽnere censetur sacramentum absolutionis ꝛ similiter primus modus de parte confitentis: quia idem est cum tertio modo generaliter posito videlicet ex indispositione penitẽtis: qz fictio est: et ex indispositione contraria: et ex carentia dispositionis necessarie. Secundus aũt modus Bonauen. de parte confitentis procedit: vt circa quartum modum tactum est: ꝛ sic cõprehenditur sub tertio modo: quia arguit fictionem ꝛ indispositionem penitentis si ante absolutionem etiam fuerit illius animi.

Quinto inquirẽdum est an obligamur semel in ãno ꝓfiteri parochiali sacerdoti: puta curato. Et videt q̃ sic: qz in concilio gñali ꝓceptũ legit: q̃ oĩs christifidelis ad annos ꝛc. semel in ãno teneatur confiteri suo ꝓpio sacerdoti. Qd aũt ꝑ sacerdotẽ ꝓpriũ intelligat parochialẽ curatũ: ꝛ nõ extendat se ad quemlibet vel priuilegia habentẽ ꝛc. ꝓz sic: qz loquit de sacerdote ꝓpio: q̃ licentiã dare possit confitendi alieno. ꝓz ex clausula. Si ds aũt voluerit alieno sacerdoti iusta de causa ꝛc. Jam certum est quib⁹ ex priuilegio solũ indulta est facultas absoluendi non possunt licentiã dare ꝓfitendi alieno sacerdoti. ¶ Concilio loquit de parochiali sacerdote et supiozibus eius scz epõ vel summo pontifice. vñ glo. in dis. ca. Omnis vtriusq̃ sexus. in ꝟbo Alieno sacerdoti. q̃rit de ꝑdicatozibus minozib⁹ ꝛ alijs habentib⁹ priuilegiũ: vt alienos parochianos recipere possint ad pniam. Hunc̃d sufficit licentia gñalis: an requirat licentia ꝓprij sacerdotis. Rñdet q̃ non: qz priuilegiũ solũ eq̃parat eos alijs pplm̃ habẽtibus ꝛ dat eis solã executionẽ. Jtẽ necessaria est adhuc ꝓprij sacerdotis licentia: vt hic dz. Si em̃ ex duabus seruitutibus vna tollit remanent altera: vt ꝓbatur de vsu pal. ca. Ex tuaꝝ. ꝛ de pũi. cap. Hostiensis. ff. de serui. vz. prẽ. l. Si domus tua. Nec papa ꝑ talem indulgentiã intendit preiudicare ꝓpio sacerdoti: vt di. cap. Ex tuarũ. cum similibus. ꝛ infra titu. ꝓori. Cũ desideres. in fi. Idem tenet Hostien. Et ꝟbis Jo. And. dicat hodie determinatum esse contrariuꝝ per constitutionem Joan. Vas electionis.

Contra hoc et in confirmationẽ

principalis est qd Martinus q̃rtus in quadã constitutione sua apud veterẽ vrbẽ edita specialr ordinat. Volumus aũt q̃ ij q̃ fratribus ꝓfitebunt: eisdẽ suis parochialibus sacerdotib⁹ semel saltem in anno confiteri/ put gñale ꝓcilii statuit/ nihilomin⁹ teneantur: quoq; ijdẽ fratres eos ad hoc diligẽter ꝛ efficaciter scõm datã eis a dño graz exhortent. Ex quo sequit ꝓmo: q̃ tex. ca. Omnis vtriusq̃ vtiq̃ nolẽ ꝓprij sacerdotis loco parochialis. Secũdo q̃ confessi fratribus priuilegiatis teneantur nihilomin⁹ adimplere statutum concilij generalis de confitendo semel in anno ꝓpio sacerdoti. ¶ Preterea scõo: qõ in alterius cederet ꝓiudiciũ non ꝑt priuilegio concedi: vt determinat Franus. xxv. q. j. c. fi. ꝛ ꝑbant iura ꝑ⁹ inducta per glo. ca. Omnis vtriusq̃ in verbo Alieno: sed in ꝓiudiciũ cederet sacerdotis parochialis: si ꝓfessus fratrib⁹ priuilegiatis non teneret semel ꝛc. ergo. Minor ꝓbatur: qz. xj. q. j. cap. Peruenit. dicit papa. Si vnicuiq̃ episcopo iurisdictio nõ seruatur: qd aliud agit: nisi vt per nos ꝑ quos ecclesiastic⁹ ordo custodiri debuit cõfundatur? Et idem currit de parochiali ꝑsbytero. ergo sine eius licentia non ꝑt subditus priuilegiato confiteri. Item tenetur inuigilare ad subditoꝝ directionem. Juxta illud Prouerbiorũ. xxvij. Diligenter agnosce vultum pecoris tui: tuosq̃ greges cõsidera: non est habebis iugiter prãtem. ꝛc. Et Grego. Non ꝑt pastoralis esse excusatio: si lupus oues comedat ꝛ ipse nescit. de reg. iuẽ. Cuius cause: g̃ nõ dz parochialis sacerdos ab effectu illius diligentie per quẽ q̃ impediri: cũ sit cõtra charitatẽ aliũ impedire ab executiõe eius qõ hz in prẽceptu. Hinc ad Hebre. vlt. apl⁹. Obedite ꝓpositis vr̃is ꝛ subiacete eis: ipsi em̃ pugilãt quasi rationem ꝓ aiabus vr̃is reddituri vt cũ gaudio hoc faciãt nõ gementes: hoc em̃ non expedit vobis. Jtẽ ꝓceptũ est non dare sctm̃ canibus. Matth. vij. sed prẽ ouib⁹ hedos excludere non ꝑt a sacramento ex ꝓceptione: nisi ei vultum per cõfessionem detexerint: ergo ad hoc tenentur q̃tumcunq̃ fratribus confessi fuerint.

In oppositũ est consuetudo vniuersalis ecclesie in oĩ regno ꝛ loco: q̃ est optima legũ interꝑes. de ꝓsue. ca. Cũ dilectus. Ubiq; em̃ terraꝝ popul⁹ sine licentia curati ꝓfitet fratribus priuilegiatis: nec eadẽ pctã iterat apud ꝓpriũ sacerdotem curatũ. In hac q̃stione fuit error cuiusdã Joannis de Poliaco sacraꝝ litteraꝝ pfessoris: q̃ pfessus fratribus gñalem licentiã habẽtibus tenet eadem pctã confiteri ꝓpio sacerdoti. Vñ tria dicebat. Primũ q̃ pfessus illis tenet eadem pctã ꝓpio sacerdoti cõfiteri. Scõm q̃ stante statuto. Oĩs vtriusq̃ sex⁹ ꝛc. non ꝑt summus pontifex facere q̃ parochiani non teneanť cõfiteri ꝓpio sacerdoti seu curato ecclesie immo nec de⁹ immo implicat cõtradictionẽ. Tertiũ q̃ papa non ꝑt dare licentiã seu facultatẽ audiendi confessionẽ: immo nec deus: quin confessus habenti gñalem licentiã teneatur eadem pctã iterꝛ confiteri ꝓpio curato Qui error totus ꝛ quilibet triũ articulorum ranc̃ a sana doctrina deuians damnatur in extraua. Vas electionis quam de cõsilio fratrum suoꝝ edidit Jo. xxij. determinans q̃ confessi fratribus non tenentur magis peccata sua iterum confiteri q̃ si alias illa confessi fuissent ꝓpio sacerdoti: iuxta ꝓceptum cõcilij generalis. Sed nec ex illo ꝓz decisio principalis quesiti: qz error ille et sui articuli ꝑtendunt non esse confessionem sacramentalẽ que facta est fratribus generalem licentiam habẽtibus. nisi interuenerit licentia curati. Cuius etiam opinionis videtur fuisse glo. in. d. c. Omnis vtriusq̃ in verb. Alieno sacerdoti ac tenet Hostien.

Sed difficultas nostra in hoc ꝑticipaliter residet. An ꝓceptũ cõcilij gñalis relaxatũ sit ex hac licentia data ꝑdicatozibus: ꝛ minozibus ꝛ alijs priuilegiatis: vel obliget hoĩem adhuc semel in anno vel eadem vel alia pctã confiteri ꝓpio sacerdoti. Et tenẽt Joã. monachi ꝛ dñs archi. q̃ manet ꝓceptũ concilij in suo vigoꝛe: et ergo dicebat archi. q̃ cõfessus priuilegiatis tenetur iterꝛ ꝓpio sacerdoti confiteri non ꝓpter defectuꝝ sacramenti: vt dicebat Magister Jo de Poliaco: sed ꝓpter aliud: ad quod demonstrandũ insolubiliter quatuor ꝑmittit ꝓpositiones seu suppositiones. Prima est: q̃ confessio sacramentalis ꝑt salubriter sup eisdem peccatis iterari. Secunda q̃ due affirmatiue ꝓpositiones nõ repugnant inuicẽ: sic q̃ posterior constitutio positiua reuocet priorẽ si simul in affirmatione stare possint. Tertia: q̃ illa decretalis. Oĩs vtriusq̃ sexus est affirmatiua ꝓpositio ꝛ sub obligatione posita. Quarta ex ijs: q̃ licentia data de confitendo priuilegiatis ex quo est affirmatiua non tollit ꝓceptũ prius de semel ꝓfitẽdo in anno ꝛc. Ex q̃bus putat demõstrasse ꝓpositũ: Exemplificat si ꝓceptũ sit alicui semel audire missam in parochia sua quolibet die dñico: ꝛ nihilomin⁹ post dek ei licentia audiendi missam in locis alijs: licentia sctã non reuocaret ꝓceptum primũ: ex quo simul stare ꝑt q̃ duas missas audiat: et ad vnã obligat: ꝛ ad aliã licentiat. ¶ Hanc rationẽ Archidiaconi nitit soluere Cancellarius Parisien. lectione sctã super Marcum dicens: q̃ et si cõfessio sacramentalis salubr̃iter iterari possit sup eisdem pctis: si tñ semel rite facta est confessio de licentia illi⁹ qui tus hz non ꝑt itẽ cadere sub ꝓcepto pure humano: quemadmodum nec nouiter institui sup inuitum alioquin adultus baptizatus ꝑt inuitus obligari per prelatũ pctã dimissa cõfiteri immo milites confiteri: non em̃ repugnarẽt baptismus ꝛ sequẽs sacramentalis ꝓfessio: sicut nec due sacramẽtales ꝓfessiones. Nec variat si baptismus habeat plenissimũ effectum remissionis pctoꝝ a pena ꝛ culpa: qz ita respõdeo pniam vnicã seu confessionem hr̃e potuisse: ꝛ q̃nis oĩa ꝑ idem operata fuerit nihilomin⁹ iterari potest ad augmentũ: q̃uis nõ baptismus ꝑpter charactere impressum. Et ex hoc perfacile est diuersitatẽ inuenire inter exemplũ positũ de missa audienda: qz missam audire positiui iuris est. Iz in diuino fundet: ꝛ ideo ꝑt ad plures ꝑ ecclesiã obligari: sic q̃vna audita remanebit ad alterã obligatus. De ꝓfessiõe aũt longe dissimile est: qz iure diuino obligatio principaliter innitit: hec Gerson. Sed hanc rõnem dñi Gerson facile euaderet aduersarius dicẽdo q̃ nullũ ꝓceptũ arctat hoĩem ab initio: vt eadẽ pctã bis confiteat: sed vt ꝓpie submissionis vel consensus ꝑt ad hoc obligari: quid em̃ si deo vouerit eadem pctã nũc vni cõfiteri postea alteri peritiozi cũ aderit certe votum ꝛ ꝑmissum faciet euz obligatum. Item si papa indulserit q̃ qlibet volens cuicũq̃ sacerdoti confiteri possit ab eo absolui saluo qõ eadem tenebit cõfiteri curato seu ꝓpio sacerdoti: is qui confitebit simplici sacerdoti suo facto ꝛ assensu vtendi priuilegio. vt concessum est: tenebitur eadem peccata confiteri ꝓpio sacerdoti vt in solutiõibus argumentoꝝ dicetur de cõfessis fratribus minozibus iuxta formã priuilegij a Martino quinto concessi.

Ideo ꝓ solutione difficultatis pono duas ꝓpositiones. Prima est: nõ ꝑt christifidelis suo assensu obligatus se facere: vt teneat̃ secõo eadem pctã cõfiteri. Patet sicut dixi. si id vouerat vel ꝑmittat deo. Jtẽ si tenoꝛ priuilegij de absolutione capienda hoc adijciat: qz nihilominus manet vt ꝑius culpã suam obligatus confiteri ꝓpio sacerdoti. ¶ Secõa ꝓpositio. ꝑbabile videt̃ quẽadmodũ ꝓprij licentia sacerdotis sufficiat: quo minus iuxta ꝓceptũ concilij gñalis teneatur cõfiteri ꝓpio sacerdoti ita sufficere videt̃ licentia epi summi pontificis aut eoꝝ quibus ad huiusmodi negotia ꝓmiserunt suam potestatem: vt est vicarius epi ꝛ penitentiarius pape ꝛ c. Prima pars ꝓz ex. d. c. Oĩs vtriusq̃: vbi in modum exceptionis a ꝓcepto ꝓfitendi semel in anno ꝓpio sacerdoti addit̃. Si ds voluerit alieno sacerdoti iusta de causa pctã confiteri: licẽt iam prius postulet ꝛ obtineat a ꝓpio sacerdote: cũ aliter ipse illum non possit absoluere vel ligare: quo casu nõ solũ alieno sacerdoti datur facultas hunc absoluendi: sed cõcessa licentia ꝑ illo ãno nisi in mortalia recidiuet nõ confitendi suo ꝓpio sacerdoti. Secunda pars eiusdem ꝓpositionis: ꝓz ex cap. Si episcopus. de pe et re. lib. vj. vbi dicitur Si episcopus subito licentiam dederit vt sibi possit idoneũ eligere ꝓfessorem: electꝰ ab eo in casibus episcopo specialiter reseruatis nullam hz facultatẽ absoluendi: cũ in gñali confessione ꝛ c. ergo in alijs hz: ꝛ hoc determinat glo. procedere tã in laicis q̃ ꝑsonalibus: q̃ Et tiã non minus est sub-

ditorum suor̄ ꝓpriis sacerdos/ēps vel papa/q̄ parochialis sacerdos ꝙ non min⁹ videtur licentia cuiuslibet illor̄ eximere: vt non teneaꝫ iuxta ꝓceptū cōfiteri ꝓprio sacerdoti q̄ licentia ipsi⁹ curati vel parochialis sacerdotis. ¶ Ex dictis infero ad q̄stiū: q cōfessus fratribus: qui iuxta formā iuris: puta cle. Dudum. de sepul. facultatē habent audiēdi confessionē. non tenetur iterato eadē peccata confiteri ꝓprio sacerdoti parochiali. Patet corrolarium: qz licētia sedis apostolice seu iuris cōis idē operaꝫ qđ licentia ꝓprij sacerdotis: cū ergo ibi licentiam habeant a sede apostolica seu iure communi: sequit ꝙ non oportet eos peccata repetere intelligo dum extra diocesim non ꝓsumpserint: in qua admissi sunt confessiones audire: vñ dicit textus extra ca. Dudum. de sepulturis. Extra ciuitates z diocesim in q̄bus fuerint deputati/ per quas eas volumus et non per prouincias deputari cōfessiones nullatenꝰ audire. ¶ Secundo limito: nisi sic ꝓsentatus vigore talis admissiōis tenuerit absoluere a reseruatis episcopo: qz tūc oportet confessionem repetere: ex quo sic ꝓsentatis non impenditur facultas maior q̄ curatis aut parochialibꝰ sacerdotibus est a iure concessa: vt habet text. in Cle. Dudū. ¶ Tertio limitat glo. in. d. Cle. Dudū. in ver. Volentium: ꝙ non ꝓcedit de religiosis qui secundum suorum ordinum statuta confiteri habent suis prelatis: vt hoc expressit cōstitutio Benedicti. Inter cūctas. z sic ad propositum nostrum illi tenerent cōfessionē iterare. Idē plixe prosequit zabarel in. d. verbo. Si. post paulū dicēs. Si statutū eis ꝓhiberet aliis confiteri q̄ suis prelatis non hꝫ in eis locum illa constitutio: qz dicitur volētium: iam religiosi non habent velle neq; nolle. xij. q. j. nolo. Idē tenet Baptista in verbo Confessio. iij. §. xiij. Sed hec limitatio non videtur procedere: qz in omnibꝰ statutis z ordinationibꝰ inferiorꝭ ius superiorꝭ intelligitur exemptū: ergo statutū religiosorum nō exemptor̄ vel prohibitionis superiorum qui eis presunt: nil potest contra authoritatē ēpi: qui eor̄ ꝓfessiōes per se possit audire: z alijs suas vices quo ad hoc delegare z per consequēs fratres admissi z̄. Et idem videtur de exemptis: qz in casu denegatiōis prelatorum papa eis tribuit de plenitudine potestatis licentiam: ergo statuta vel prohibitiones superiorū nihil possunt in contrariū. Et non videtur minus voluisse prouidere exemptis in casu admissionis: aut min⁹ in hoc fratribus cōcedere. vnde dicebat Lau. ꝙ hec est quedam gratiosa et specialis prouisio: quam papa in fauorem animarum ex plenitudine potestatis ordinat: q̄ in nullo subiacet alijs formis seu prouisionibus a iure cōmuni statutꝭ. Nec obstat ꝓstitutio Benedicti. xj. Inter cunctas: quia est per Cle. Dudum reuocata: Nec potest dici ꝙ adhuc currit ratio cōstitutionis que videtur fuisse: quia nō habent religiosi neq; velle neq; nolle per iura priuis inducta: qz licet eis velle z nolle q̄tum a superiore eis fuerit permissum: vel q̄tū non obuiet regule et ꝓfessioni per eos facte. z ergo interueniente licentia diocesani: vel pape non plus ligantur suis statutis q̄ populares episcopi statutis: vel clerici statutꝭ sue ecclesie. Et glo. Cle. Dudum in ver. volentiū non loquitur assertiue vnde dicit: forte non intelligit de religiosis. Et certe gloss. ponit illam limitationem in casu denegationis cum papa de plenitudine potestatis dat fratribus licentiam audiendi confessiones eis confiteri volentiū et certe statuta nihil possunt contra licentiam pape. ¶ Quarto limitāt quidā: si a potō tenēt absoluere: cuius penā vel sequelā nequeunt abolere vñ dicebat Lau. ꝙ clerici facti irregulares: a qua irregularitate non possunt nisi p sedē applicam absolui: vt in ca. de iudi. li. vj. nō possunt ab aliquo inferiore absolui: ex quo inferior non pōt soluere a seqla peccati. Sed hec limitatio pter rationē videt z sine fundamento: nā eps absolut a multis peccatis: quor̄ penas vel sequelas nequit amouere absolut em̄ homicidas/ volūtarios z tū irregularitatē nequit amouere. Similiter amota excōicatione: quā quis incidit ꝓ iniectione manuum in clericum: simplex sacerdos absolut a peccato et non posset tollere excōmunicationē immo nec episcop⁹ nisi leuis iniuria fuerit: iuxta. ca. Peruenit. de senten. excommunt.

Ad argumenta ante oppositum:

respondeo ad primū. q̄ q̄ Holcot: de Palude z plures arbitrant appellatione ꝓprij sacerdotis venire oēs priuilegiatos ad audiendas ꝓfessiōes vel ad hoc sufficienter licentiatos vel delegatos: dicentes ꝙ ꝓprium illic excludit alienum z non cōmunē: cuiusmodi sunt. isti priuilegiati. Admisso tū z non cōcesso ꝙ per ꝓprium sacerdotem intelligi debeat curatus seu parochialis sacerdos: vt ꝓbare videtur illa extraua gans Martini. v. nego consequentiam ꝙ ergo confessi fratribus teneantur z̄. quia cōstitutio: vt dixi in corpore q̄stionis: excipit q̄ de licentia ꝓprij sacerdotis alieno ꝓfessus fuerit sacerdoti vbi a minori etiā excipitur licentia episcopi vel pape z certe quib⁹ ad hoc commiserint suas vices seu potestatem. Secundo dico ꝙ per ꝓprium sacerdotem tex. ibi intelligit curatum episcopum papam z huiusmodi ordinarios superiores. Hec obstat extraua Martini: qz intelligit cum ad superiores neglexerint habere recursum: ꝙ tunc eos arctet generalis cōcilij statutū semel in anno confiteri parochiali sacerdoti: vel nomine parochialis sacerdotis intelligit sacerdotem: cui cōmissa est cura parochie: seu animarum: z sic comprehendit eps papa z̄. A gloss. c. Omnis vtriusq; sexus. recedo: qz vt recte dicit Jo. And. hodie determinatū est contrariū per cōstitutionem Joā. xxij. Vas electionis. Et certe ꝓbabilior est opinio ꝙ sufficit subditū licentiā habere a superiore ad ꝓfessorē eligendū: vt q̄cūq; sacerdos eum audire possit: vt vult Hostien. in summa de pe. z re. in §. cui confitendū: z ꝙ sufficies datur sacerdoti iurisdictio in ordinatione ad sacros ordines que per submissionem penitentis prorogat. ¶ Ad confirmationem ex constitutione Martini dico ꝙ constitutio illa ꝓcedit de ordinatis ad predicādum z confessiones audiendas p ministros ꝓuincia les cū diffinitoribus in suis concilijs ꝓuincialibus sine pluri: vt eis cōcedat per illam ꝓstitutionē facultatem ꝓhibens quoūcunq; oppositiones z impedimēta quo min⁹ fratres sic ordinati libere huiusmodi ministerium exequantur. Et certe illis ꝓfessi tenētur parochiali sacerdoti semel in anno nihilominus cōfiteri: qz nō ꝓceditur subditis facultas nisi cū reseruatiōe obligatiōis c. Ois vtriusq; z sic ex ꝓprio cōsensu z submissiōe obligant: secus de fratrib⁹ qui facultatē hñt: iuxta formā Cle. Dudū vel cū parochiani absolutā licentiā hñt eligēdi confessorē. Unde vtēs priuilegio Martini cōsentit manere obligatus ad semel cōfitēdum vel eadem peccata. si nulla alia commiserit: vel alia si qua post illā cōfessionem

eo anno fecerit. ¶ Ad secundum respondet beatus Tho. in. iij. q. nō sit alicui preiudiciū qñ ei subtrahit quod nō erat in eius fauorem concessum. Qz aūt parochiani tenerenꝫ ꝓprio sacerdoti semel cōfiteri nō est in fauorē sacerdotis sed subditorū ordinatum: z ita derogatio vel detractio eius nō affert eius preiudiciū Et ad c. Peruenit. xj q. j. dico ꝙ ꝓcedit de coercitiua iurisdictiōe: quā p vtilitate subditor̄ z cōmunis boni: necesse est vnicuiq; episcopo seruari ne ꝓfusio fiat ad impunitatē criminum vel turbationis z inferiorum ad superiorem nō seruetur reuerentia z debitus ordo: secus de iurisdictione fori penitentialis. que magis innititur voluntarie submissioni: z in vtilitatē subditor̄ conceditur nō superior̄ de directo. ¶ Ad primā confirmationē rñdeo. Satis est superiori si laborauerit q̄tuz in se est ad directionē subditorum q si dirigi recusauerint suo periculo fit nō superioris. Neque etiā possent illum fallere in cōfessione nō sufficienter pandendo sue vtilitatis conditionē. Et ita nō impedit ab eo qđ absolute habet in ꝓcepto: sed sub conditione que in nostro casu nō erat: si scz subditus ab eo dirigi velit: sicut z pascere esurientem si non recusauerit ab eo pasci. Vel dico ꝙ nō ꝓprie impeditur ab executione precepti: sed pie ꝓuenitur quo minus cum effectu ipsum liget ꝓceptum. Cuius simile de correptione fraterna in qua si alius eum ꝓuenit: nō opus est vt curat⁹ ipsum denuo corripiat ¶ Ad secundā cōfirmationē dico: preceptū est nō dare sanctū canib⁹ scienter vel crassa ignorātia: sed cū aliū interrogat an cōfess⁹ est nec cōstat sacerdoti de aliquo manifesto crimine aut ipedimēto: z ille petēdo se offert: vt dignū z dispositū ad sacrā cōtionē: ꝓbabili ignorātia eū latet cōicātis dignitatꝭ ira tradēs etiā idigno: ei cusaꝫ a trāsgressione ꝓhibitiōis. Nolite dare z̄. quēadmodum si petēs eucharistiā post confessionē curato factā in crimē relapsꝰ sit aut forte confessionē fictā fecerit.

Circa hec occurrunt aliqua dubia. ¶ Primū an is qui a curato licētiā habet eligēdi confessorem possit preterea illius licentie indifferenter eligere quemcunq; sacerdotem. Et tenet glo. Omnis vtriusq; sexus de peni. z remiss. in ver. Alieno. ꝙ non: sed dunta xat eū qui habet executionē inducens ad hoc. §. ecce. in cap. Adūcimus. xvj q. j. vbi dr ꝙ monachi z ceteri sacerdotes in ordinatione sacerdotij accipiunt sacerdotis potestatem z c. sed executionem potestatis non habent: nisi a populo electi z ab episcopo cū licentia abbatis ordinati. Et glo. in ver. speciali. super. Cle. j. de ꝓui. dicit pniam de licētia sacerdotis ꝓprij recipi nō posse a ꝓsbytero nō habente curam: remittens ad cap. Omnis vtriusq;. Huius rōnem dat Panor. in. d. c. Ois. qz eligēdo. de licētia ꝓprij. aliū vult ei⁹ iurisditiōe ꝓrogare. Prorogare aūt idē est qđ extē dere. ergo supponit iurisdictionē ꝓrogandam. Jam sine executiōe seu subditis nullam habet iurisdictionem ita ꝓrogari nō pōt. quod dicit ꝓcedere: quādo parochiano simpliciter datur licentia a curato eligēdi confessorē: secus quando sacerdoti committitur: vt audiat cōfessiones: qz tūc cognoscit seu addit deleg atus curati nō vt ordinarius. Ita dicit velle ibi Doctores z bene. Et Panor in. d. Cle j. idem dicit notandum ꝓ consuetudine generali: vt sacerdos habens parochiam amplam possit i sui auxilium aduo care alium sacerdotem non habētem curam in actu.

¶ Sed in contrariuz est cōis observantia: z populi cōsuetudo. Hā vigore facultatis eligendi cōfessorē idoneum indifferenter adeunt quemcūq; sacerdotē Et certe in consecratione cuilibz sacerdoti traditur clauis potestatis que est facultas ligandi z soluēdi in foro penitentiali. habet ergo iurisdictionem spiritualem q̄ ꝓ illius exercitio sufficiat: modo habeat maretā debitā. Et ꝙ nō requiritur alia iurisdictio patet qz vt recte dicit Palu. sacerdos parochialis excōicatus dare pōt vicarium in confessione audienda z curatus non sacerdos: z tū excōicatus nullam potest in alium iurisdictionē tranfundere: z ideo talis licētia potius est cessat io iuris sibi cōpetentis q̄ iurisdictionis commissio. Etiā ꝙ quilz sacerdos habet ꝓ officio illo sufficientē iurisdictionem ptz qz potest alium sacerdotem absoluere Item exemptor iurta cap. Me ꝓ dilatione. de pe. Item z positos in articulo mortis.

Dico igit ad dubiū: ꝙ ptextu talis licentie potest quēcunq; sacerdotē indifferenter eligere vt tenet Hostie. de peni. z re. Et dicit Angel⁹ in verbo ꝓfessio. iij. §. iiij. idē tenuisse Panor. in. d. c. j. de priui. q̄ q̄ prius senserit cōtrariū z sacerdos ille electus absoluit ꝓprio authoritate. z pōt illam exercere oblata sibi materia debita: immo iurta fundamentum opinionis contrarie. quia quilz sacerdos iurisdictionem habet in alios sacerdotes: in episcopos z prelatos exemptos z non exemptos positos in articulo mortis: immo ad quoslibz quo ad peccata semel superioribus rite confessa. Et vt verisimilius est quo ad venialia: sequit ꝙ eorū iurisdictio pōt prorogari Hec obstat si dicaꝫ concessio iudicis incerti non valet: vt patet capi. Ad hec de rescript. quia procedit quo ad forū contentiosum vt notat Hemi. in capit. finali de peniten. z remissi. lib. vj.

Ad motiuum opinionis cōtrarie

vcz ꝙ non habēt executionē iurta §. ecce in hoc: z §. ecce sufficienter. xvj. q. j. Resp̄deo: monachi non habent executionē p ordinariā authoritatem in populum p ordinariā potestatē: vt ibi vult Gratian⁹: nisi a populo electi: z ab eo de cōsensu abbatis ordinati. Non tū intendit negare quin de licentia abbatis inuicem absoluere possint z etiā pp'in ad hoc a ꝓprio curato licentiatū. Qz aūt dicit Panor. rationē glosse esse: qz simplex sacerdos non habet iurisdictionem: z ita prorogari non potest: patuit in corpore q̄stionis: ꝙ immo habeat iurisdictionē spiritualē: que est ipsa clauis potestatis: nequeat tamen per illā alterius parochianum preter superioris licentiam soluere vel ligare: sicut nec alij sacerdotes curati.

Sed circa hoc queri potest: an sic

licentiat⁹ q̄aliter a curato si elegat religiosum non missum a superiore ꝓprio ad cōfessiones audiendas an valet absolutio videtur voluisse Angelus in. d. §. iiij in verbo confessio. iij. ꝙ nō: dicens hominē carere executione ordinarij tripliciter. Primo quia nō habet velle aut nolle: sed dependet eius voluntas a superiore: cuiusmodi sunt religiosi: iurta cap. Non dicatis. xij q. j. ca. Religiosus. de elect. lib. vj. cū similibus z tales ex licentia curatorum vel etiam episcoporū si sint exempti. nullo modo possunt soluere vel ligare. Sco: qz excommunicatus: suspensus: vel interdict⁹ z̄. nō possunt stante impedimento. Tertio ex defectu materie siue subditorū: z ijs suffragatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

licentia eis vel confitentibus generaliter data.
¶ Sed aduertendū est: quēadmodū monachis licet multa indifferētia velle ꝓter superioris licentiā qñ eis non ꝓhibuit: ita ⁊ audire confessionē vel dare cōsiliū: nisi de statuto: vel alias per superiorē sit eis interdictū. Item statuta quorundā religiosorum eos solum ligant ad penā ⁊ non culpā nisi rōne cōtēpt⁹ vel ꝓcepti: vt statuta predicatorū. Itē ꝓhibitio superioris bene arguit religiosum peccare vbi se ingerit ⁊tra ꝓhibitionē superioris: sed ex hoc nō irritat absolutio: secus de excōicatiōe: vel iuris/aut iudicis suspensione: verum qui scienter eos cōtra superioris ꝓhibitionē ad absoluēdū induceret quia inductione ipsa poneret obicē: impedi reē sacramentalis absolutio nō requirit ergo in religioso illa superioris admissio siue licentia: saltem vt conditio seu qualitas: sine qua non valet absolutio.
¶ Et hec opinio tanꝯ pietatem fouēs est amplexanda: alias plurimi habentium hmōi facultates recurrendo ad religiosos essent beneficio sacramentalis absolutionis fraudati quēadmodū non habentes huiusmodi facultates fraudantur/ qñ mēdicātib⁹ omnibus custodientib⁹ terminū confitenē: nō discutientes an sint de numero per episcopum admissorum.

Ad fundamētū Angeli videlicet

religiosi nō habēt velle aut nolle Dico nō habēt velle sese obligādi: vt volūt iura inducta: ex quo plene subsūt alteri⁹ arbitrio/ qui quocūꝯ tpe eis mādare potest ⁊ ꝓcipere. Etiā nō habēt velle: aut nolle licite ⁊tra superioris ꝓhibitionem: nihilominus absolute multorū volitionē aut nolitionem licite habent ꝓter superioris licentiam quando non est contra eius ꝓhibitionē/ et nōnunꝯ velle aut nolle de facto contra eius ꝓhibitionem.

Ecūdū dubiū. An sufficit

licētiā eligēdi confessorem habere a vice curato seu curati vicario. Et videt non per cap. fi. de offi. iudi. dele. Nulli cui cōmissum fuerit predicare crucē excōicare vel absoluere aliquos: dispensare cū irregularibus: vel iniūgere penitentias: liceat hoc decetero aliis demandare salua legatorū sedis apostolice authoritate. Datur causa/ qz nō eis iurisdictio: sed certum ministerium committitur in hac parte. Ex quo concludunt doctores vicarium nō posse alteri sacerdoti vices cure committere: minus ergo potest licentiā dare subditis cōfessorē eligēdi. Dicit Richard⁹ angli c⁹ in quodlibetis: q sacerdos habēs authoritatē ordinariā potest alteri suam authoritatē delegare. Si cōmissam hz: distinguit. vel a papa ⁊ potest si ei committit iurisdictionē: secus si nudum officiū seu ministeriū audiendi confessiones. Vel ab inferiore: puta: episcopo vel hmōi: ⁊ tunc si est ad vniuersitatem causarum. vt officialis vel generalis penitentiarius potest in particulari causam committere: nisi ei fuerit specialiter interdictū. Si vero habet particularem cōmissionē non pōt: sicut si sacerdos fuerit cōduct⁹ ad officiandum ecclesie parochiali cū non sit ordinarius illi ecclesie: ⁊ sic dicit ca. fi. de offi. dele. in §. Leterum. Sed iuxta hec vicecuratus non posset in sua absentia alteri vices committere: neq; in solemnitatibus alios simplices sacerdotes in partem sollicitudinis aduocare cōtra generalē cōsuetudinem ecclie Ideo aliter dico: q vbi intentio curati est suo vicario plenas vices, quo ad sacramēt alium administrationes: cōmittere etiam in delegando ⁊ licentiando. quēadmodū ipse facturꝰ eēt si in cura resideret ꝑsonaliter. eque sufficit vicarij licētia: vt principalis/curati. ⁊ ita regulariter fit vbi curati iusta causa non residētes vicarios instituūt. secus qñ persone industria quoad ministeriū ipsum eligitur: tunc enī fidei eius nil vltra ꝓmittit ꝯ ministeriū audiendi confessionē vel huiusmodi ⁊ sic procedit dict⁹ H. Leterū

Tertiū dubiū. vtrū

mulier fornicata cum curato possit sine ei⁹ licētia confiteri alteri sacerdoti Et videtur q nō: ex ca. Quis vtriusq; de pen ⁊ re. Si ꝙs iusta de causa alieno sacerdoti cōfiteri voluerit ꝓius humiliter licētiā postuler ⁊ obtineat a ꝓprio sacerdote. Itē de pe. d. vj. ca. fi. Null⁹ alteri⁹ parochianū sine eius cōsensu ad pn̄iam recipere pōt. ḡ iusta causa alteri cōfitendi: nō statiz licentiat hoiem: sed opz postulare ⁊ obtinere. ¶ Preterea tenet ꝓprio sacerdoti confiteri oīa peccata a quibus eā potest absoluere sed nō inuenitur iure ꝓhibitum absoluere confitentem a peccato quod confessor cū ea admisit ergo ⁊c.
¶ Pro cōtrario facit. q ꝓ ignorantia recusari pōt ꝓprius sacerdos ⁊ alius adiri: vt dz de pen. di. vj. ca. Placuit. ergo a minori etiā pro malitia. ⁊ per cōsequens ⁊c. Richardus de media villa. dist. xvij. iij. ar. iij. q. vij. dicit. Vel mulier ꝓbabiliter cōijcit ⁊ timet: si illi confessa fuerit denuo sollicitabit eam ad peccatum: vel seipam adeo fragilē nouit si loquatur illi sacerdoti agitabitur stimulo cōcupiscentie ob recordationē delectationis nefarie: quam experta fuerit cū sacerdote in pctō: ⁊ sic non tenet confiteri illi sacerdoti: qz si potest recusari ꝓpter infirmitā/ quia nescit consulere: multo fortius ꝓpter malitiam seu grauius periculum. Debet tamē per se vel aliū petere licentiam ab eo vel superiore cōfitendi ⁊c. quam si malitiose recusauerit pōt nihilominus alteri cōfiteri ⁊c. Vel probabiliter credit mulier q nec ei periculū imminet nec sacerdoti: ⁊ tenetur ei ꝓfiteri etiā peccatum qđ cū eo commisit ⁊ pōt sacerdos ab illo eam absoluere sicut ab alijs. Hec resolutio procedit de iure cōi. sed nō seruit pro nostra dioceſi Leodien. In cuius statutis synodalibus: ca. de pe. ⁊ confessione: sub pena excōicationis interdicit: ne confessiones mulierū fiant sacerdotibus de peccatis. que cum ipsis commiserunt. etiam ꝓhibentur absolure consocios fautores vel mediatores sui pctī: nisi vtrolibet casuum necessitas hoc exegerit.

Ideo ad dubium aliter rñdeo: q

si sacerdos eam absoluit in nra dioceſi peccat: sed tenet absolutio: nisi mulier cōscia statuti seu ꝓhibitionis cū ad absoluendū inducat. Peccat q̄dem: qz ꝑ superioris ꝓhibitionē: sed tenet absolutio: qz culpa sacerdotis in absoluendo: neq; sacrm impedit: nec rē sacramēti: vtpote cū in mortali pctō sacrm absolutionis ministrat: vel ꝑncipal'r ꝓ q̄stu vel ex timore ⁊c. Nec obstat q ꝓhibitio fit sub pena excōicatiōis: qz pena nō infligit ipso facto: sed cōminatur. Etiā posito q ipso facto inferret: qz solū ꝓ absolutione infertur per casum positū naturaliter absolutio precedit excōicationē: tanꝯ culpa penā. Ita sustineri posset de iuris subtilitate: q illa absolutio teneret sed non alie que sequunt ipam excōicationem: immo postea

cōicantes et in crimine dānato incurrerent excommunicationē. c Si ꝙcubine. de sentē. excō. Ratio exceptiōis est: quia per illā inductionē imponeret mulier obijcem sacramentali absolutioni subtrahendo materiam: que est peccator attritus: qđ attritū esse non stat cū actu peccati. Secūdo dico q nō tenetur ei confiteri etiam parato audire: sed sufficit petita licentia: vt possit alieno sacerdoti cōfiteri. Primū patet: qz ꝓhibitū est sacerdoti illā audire. Q; etiā sufficit petita licēti⁊ patet: qz ubi quis requisitus tenetur cōsentire sufficit licentiā petere argumento. ca. Licet de regu. ⁊ trāse. ad reli. sed hic tenet ꝓsentire ꝑpter ꝓhibitionē sibi factā. ergo. Et sic dicit limitādū. d. c. Placuit. Panor. in. c. ois vtriusq; ⁊ reducendū ad limites. c. Omnis vtriusq;. Secus quādo subest alia cā iusta ob quam expedit ac licet sed tunc non tenetur curatus cōsentire: pura si sibi deus otius ꝯ alteri ꝓficeret: vel cū maiori pudore: qz tūc oportet obtentam esse licentiā. Qđ autē dicit ter. in. d. c. Omnis vtriusq;. obtineat. intelligendum est ab ipso vel ipso iure. ¶ Ad rationes. Ad primam patet ex statim dictis: quō petendo simul dz obtinere. ¶ Ad secūdam In illo ca. excipitur nisi per ignorantiā sui sacerdotis: ⁊ a minori intelligitur exceptum confitentis vel confessoris verisimile periculū salutis. ¶ Ad tertiā rñdeo. in casu scādali seu periculi iuris diuino ꝓhibē illū accedere: cuius facultatē habeat absoluendi. Et extra casum piculi adhuc ꝓhibetur synodali statuto sacerdos absoluere: ita non tenetur mulier cū effectu illi ꝓfiteri: sz petita licētia alieno. ⁊ t.

Quartū dubiū. An

is qui cōfitet in mortali pctō satisfacit ꝓcepto ecclesie vtnō oporteat de trāsgressione precepti de cōfitendo semel in anno penitere ⁊ cōfessionem facere. Et est quorūdam sniа: q non satisfacit ꝓcepto ecclesie. ¶ Primo qz precipit post ꝓfessionē ꝓmunicare. ⁊ iniunctā penitētiā explere ḡ ⁊ absolutionem sacrālem sumere ⁊ q̄ hoc facit i mortali peccat mortaliter. ¶ Secūdo: qz ecclesia ꝓcipit confessionē reconciliatiuam deo ⁊ a deo institutam limitādo generale mandatū dei/ ad certum tempus ⁊ personā: cui fieri debeat ꝓfessio. ¶ Tertio: quia intentio saltē ecclesie: est inducere hoīes ad reconciliationē ⁊ gratiā dei per confessionem: sed indubitatuz est cū committere in legem: qui verba legis complexus: cōtra legis nititur voluntatem. l. Nō dubium. C. de legibus. ergo non explens ꝓceptum illud ad intentionē ecclesie mandantis: ꝓcepti ꝓuaricator est: sicut oīno non cōfitens. ¶ Quarto: qz ꝓceptum confitendi effectualiter est preceptū offerendi materiam/ que cū forma absolutonis faciat sacrāmentum sed nō ita facit cōfitēs qui nō penitet ergo. Minor patet: qz materia sacramenti penitentie est peccator de omni mortali peccato admisso penitens: ⁊ propterea sacerdoti facultatem habenti illa exponens. Sicut in sacrāmēto matrimonij materia est homo consentiens in obligationē carnalis debiti. ergo sicut sine consensu cetera omnia etiam cum coitu celebrata non faciunt matrimonium. de spon. duo. cap. si. ita in proposito sine penitudine.

Alioꝝ opinio est huic cōtraria q

satisfacit ꝓcepto ecclesie. ¶ Primo qz dicit ecclesia cōcilium Null⁹ p actū peccati siue culpabilē satisfacit precepto ecclesie vel dei. Probat. quia deus: nullī dubium precipit actū ad min⁹ moraliter bonū. ⁊ consimiliter ecclesia. tam nullus actus simul est culpabilis ⁊ moraliter bonus. ¶ Preterea scōm Augustinū faciens actum ꝓcepti aliter ḡ debet: nō facit preceptū. vnde dicit regu. iur. Qui ex timore facit preceptum: aliter ḡ debet facit: ⁊ propterea non facit. ¶ Ex hoc sequit primo/ qui dat pauperi extremam necessitatē patienti eleemosynam: solū vt videatur ceteris iustior: aut q̄ soluit creditori in malū ei⁹ vel proximi: pura vt ludū continuans depauperet: vel vt alium possit iniuste/ cōducendo militē/ opprimere. satisfacit homini quo ad genus operis: sed non ꝓcepto/ immo tenet specialiter de voluntate ⁊ actu cōfiteri. ¶ Secūdo sequitur. qui sumit eucharistiā scienter/ vel crassa ignorantia in statu mortalis culpe. nō satisfacit ꝓcepto ecclesie de sumēdo sacramento eucharistie. patet. quia alias actu culpabili satisfaceret ꝓcepto ecclesie. ¶ Tertio sequit. qui explet penitentiam iniunctā in oppꝛobriū ⁊ ꝓfusionē cōfessoris/ vt scilicet notetur de indiscretiōe: vel vt laudet ab hominibus non satisfacit iniuncto confessoris: ḡ vis ex statu mortalis culpe argumentū sumi neḡt q iniūcto sacerdotis non paruerit. pōt namq; in statu mortalis culpe actū moraliter ac integre bonum facere/ ⁊ illo ꝓcepto dei/ sacerdotis/ vel ecclesie satisfacere: sed pctis ipsis nulli ꝓcepto satisfacit.
¶ Quarto sequitur ad ꝓpositū nostrū/ qui vult solum ꝓfiteri: vt videatur strenuus/ vel solū vt nō notetur in populo: vel in derisionē sacrāmēti aut confessoris intēdens ex ꝓsilio deprehēdere eius ignorātiā/ non satisfacit ꝓcepto ecclesie. Itē qui eodem actu voluntatis vult confiteri ⁊ absolui sine penitudine pctī. Et iam qui scienter vel crassa ignorātia dimittat/ nō satisfacit ꝓcepto ecclesie. Sed q vult integre confiteri sine penitudine et absolutione: et sic confitetur satisfacit precepto ecclesie lato super cōfessione: nec obligatur ad fictionis cōfessionem/ ⁊ si simul tempore/ distincta tamen voluntate velit et sumat absolutionem satisfacit nihilomin⁹ precepto confitendi modo simul confiteatur illam fictionem respectu sacramentalis absolutionis.

Hanc tñ tertiā partē cōclusionis

itelligo ꝓcedere suppositā opinione cōi de hoc q ecclesia ꝓcipiēs cōfessionē nō eodem ꝓcepto ꝓcipit simul vt hō sumat sacrālē absolutionē/ sed ponēdo vt verisimilius est: q codē ⁊ vnico ꝓcepto ecclia mādat ꝓfiteri ⁊ ḡtū in se ē absolui: ꝓfitēs sine penitudine nō satisfacit ꝓcepto ecclie qz peccat mortaliter sumēs absolutionē sine pnia iteriori q̄ ad min⁹ sit attritio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Prima pars patz: qz voluntas cõfitendi ob fines ibi tactos est pcñ: z peccato nõ satisfacit precepto ¶ Eodẽ fundamẽto ptz secũda pars: quia voluntas confitendi z absoluendi seu absolutionẽ sumendi sine pentitudine est culpabilis: similiter volũtas scienter vel crassa ignorantia dimidiandi confessionem.

¶ Tertia pars pater: qz explet totũ qđ pcepto cõfitẽdi ductu est in obligationẽ: nec obligat aliquam fictionẽ ꝓfiteri: qz nõ est fictus respectu ꝓfessiõis tm̃ sed si eodẽ tpe etiã velit absolui sacramẽtaliter sine pentitudine: illa volũtas vtiq; pcñ ẽ: sed nõ ifficit aliã volũtatẽ integre ꝓfitẽdi: vez oportet vt simul ꝓfitea tur illã voluntatem alias confessio integra non erit.

Ad argumenta pro parte negati

ua dubij. ¶ Ad ꝓmũ: distincto pcepto mãdat ecclia ꝓmunicare z cõfiteri: ita põt quis separatim eorum alteri satisfacere. ¶ Ad ẽm: ecclesia pcepto ꝓfitendi intendit reconciliationẽ ad deũ vt finem: sed illã nõ pcipit. Et ad ꝓbationẽ cũ dicit: pceptũ dei est de cõfessione recõciliatiua. Ecclesia aũt limitat hoc pceptũ ꝓfigẽdo tẽpz certũ z personã quib⁹ fieri debeat ꝓfessio. Rñdeo. ecclesia limitãdo diuinũ pceptũ nõ semp ducit in obligationẽ ad certũ tẽp⁹ id qđ diuino pcepto est mãdatũ: sed nõnũq̃ aliqua ꝓparatoria q̃bus regulariter hoies assurgũt/ explere: qđ indeterminate sine loci ac tpis prefixione a deo est pceptũ verbi gratia pceptũ colẽdi deum interiori cultu latrie p amorem: seu diligendi deũ sup omnia dicit limitasse pcipiendo sanctificationẽ diei dominice per cessationẽ a seruili opere: et auditionem misse. Non tamẽ est ille trangressor precepti ecclesie/ qui cessando ab ope seruili: z audiendo missam non a ssurgit in illam dilectionẽ dei sup omnia preceptã diuino mandato. Ita in proposito de limitatione pcepti quo ad confessionem. Vel si stare velis in ꝓpria dicta limitatione quia eadem obligatio restringit dico preceptũ ecclesie de cõfitendo non limitare diuinum mãdatũ quo confessio precipitur. sed presertim idem precepisse cũ tẽporis prefinitione puta peccator integrã detectionem apud sacerdotẽ. Unde qui suo curato integre cõfitetur etiã casus pape reseruatos: satisfacit precepto ecclesie: nihilominus quia ab illo absolui sacramentaliter nequit diuino pcepto nõdum satisfecisse censebitur. ¶ Ad tertiũ. Illa. l. Non dubiũ: pcedit de voluntate legis qua intendit aliqđ vt materiã pcepti ducere in obligationẽ nõ qua aliqđ intẽdit vt finẽ illius materie pcepti. In ꝓposito ecclesia intendit recõciliationẽ ad deũ tanq̃ finẽ. non tãq̃ materiã: de qua ducẽda in obligationẽ vult ferre pceptũ. ¶ Ad quartũ dico q interẽptionẽ q ecclesia hoc illo mãdato non precipit: sed integrã oim mortalium apud proprium sacerdotẽ detectionem. Argumentis pro parte affirmatiua q̃uis oino non quadrant: qz tamen contraria non sunt: non insisto.

Uitũ dubiũ vtrum

absolutio impensa ficto: ei videlicet qui seruat propositum peccandi: vel confessus est sine displicentia peccati incipiat valere ei ad salutẽ: cum vera corditis penitudine purgauerit illam fictionẽ. Et videtur q sic. ¶ Primo per simile de baptismo qui tũc valere incipit ad salutẽ: cũ illa ficto veraci confessione recesserit: que corde in malitia vel sacrilegio pseuerãte non sinebat fieri pctõrũ absolutionem de cõse. dist. iij. c. Tũc valere incipit. ¶ Preterea scõ. si aliquo impedimento cauſat effectũ: sed absolutio sacramẽtalis ꝓdicit ab effectu gratie perfictionem. q amota fictione: seu purgata per verã cordis contritionẽ incipiet habere suũ effectum. ¶ Huius rõnis vim z efficaciam duobus modis nituntur excludere. Primo: q nõ est ibi sacramentũ: qz absolutio sacramentalis solũ integrat sacramẽtum vt forma/ cũ homine penitente z qui oĩa peccata confitetur vt materia tã posita forma sola sacramenti nõ est sacrm: quemadmodũ in baptismo si forma pnunciet sine ablutiõe in aqua: z ppinquꝰ ad ppositũ in sacramẽto mrimonij: cũ verba pnũciant sine assensu absq̃ cõsensu aũt cetera etiã cũ coitu ipso celebrata frustrãt. c. Lũ tuas. de spõ. duo. ¶ Scõ: qz amotio impedimẽti nõ arguit cãm que tã trãsijt z nõ est habere effectũ. ptz. si p fenestrã ipedita fuerit candela ab illuminatione camere z desinat esse ãteq̃ fenestra aperiat: p fenestre apertionẽ cameram nõ illuminabit sic in ꝓposito ipsa absolutio tã transijt z non manet cum post fictio purgabitur. ergo. opz eñ causam simul esse in actu cũ effectu in actu. scõ o Phỹsicorũ.

Cõtra primũ videtur: qua confi

tens cũ ꝓposito peccãdi: vel scienter ab⁹q̃ displicentia peccati peccat sumẽdo absolutionẽ Et sacerdos scienter ministrans ꝓpter irreuerentiã sacramenti. Sz nõ fit irreuerentia sacramẽto si nullũ ibi fuerit sacrm q. ¶ Contra ẽm: quia aliũ est de sacramentis transeuntib⁹ z aliud de alijs causis: qz sacramenta relinquũt quasi semen: vñ eis deficientib⁹ amoto impedimento surgat seu nascat semen gratie: sicut est sententia communis de baptismate q relinq̃t characterẽ: z in ꝓposito sacramentalis absolutio quendã ornatũ. Alie cause de quibus inducit argumentum non relinquunt semen quod impediatur ab effectu.

Pro huius solutione sciendũ q fi

ctio in ꝓposito nõ idem est qđ formatio. vt in psal. Qui finxit sigillatim corda eoꝝ. Et ĩ ꝓdicamentis fingere licitũ est neq; vt idem sit qđ assũptio alicui⁹ ad signãdũ id qđ a parte rei nõ est qũo fin Augu. libro ꝓtra mendaciũ Esopus finxit fabulas z Chriſt⁹ in euangelio parabolas: z in Luca legit q finxerit se lõgius ire: cũ tamen hec oĩa fiant absq̃ mendacio sed capitur fictio vt mendax verbi vel facti simulatio. Et põt ad ꝓpositũ esse fictio siue simulatio respectu sacramenti vel dispositionis debite vel dignitatis pro suscipiendo sacramento. Si primo mõ: scz si quis fictus accedat ad sacramentũ cõfessionis vel etiã baptismi: qz ob defectum intentionis recipiendi sacramentũ nullũ est ibi confessionis vel baptismi sacramentũ. Nec obstat verbũ Augu. li. viij. de vnico baptismo. Si totum mimice ioculariter ac ludicre ageretur vtrum approbandus sit baptismus qui sic daretur diuinũ iudicium per alicuius reuelationis oraculum concordi oratione gementibus implorandum esse censemus. de ꝓfecta. dist. iiij. Solet. Quia vt recte dicit beatus Thomas in materia de baptismo hoc procedit in dubio an ioco z mimice voluerit baptismũ simulare. vel ioco z ludendo baptismum tradere: secus dum ꝓstat de fuisse intentionem sacramentũ pertractãdi. Unde Hugo de sancto victore lib. ij. de sacramentis pte. vj. ca. xiij. Ridiculũ omni-

nõ est: vt vbi agendi intentio nulla constat/ opus esse dicat propter speciem quãdam assimilatã operi. De puero aũt Athanasio qui agẽdo personam episcopi baptizauit quosdam catheccuminos. i. q. j. Spiritussanctus. ℌ. Ecce. habuit intẽtionẽ loco baptizãdi seu faciẽdi qđ in talibus facit ecclia. Sic aũt fit fictio dispositionis debite puta dũ quis verbo vel facto se dispositũ z dignũ significat sacramenti pceptione qua indignus existit attestat aũt z iudicat se dignũ quotiens sese ingerit ad sacramẽti pceptionẽ: quẽadmodum sese ingerens ad medẽdũ medicine artẽ ꝓfitet. ¶ Et distiguit Gerson post doctores quadruplicẽ fictionẽ. Quedã est pniciose mentiẽs/ quedã dolose dimidiãs/ q̃dã patẽter inficiẽs/ quedã insufficiẽter discutiens. Triplicẽ primã dicit impedire absolutionem: z necessariũ vt cõfessio iteret: De quarti generis fictione dicit. Etsi bona nõ sit: non tñ ꝓtrib⁹ equaliter mala: vbi licet absolutio non cõfert gratiã nec peccata deleat: cõfert tñ cessante fictione. Permicio se mẽtiri in cõfessione mortale est secus de mendacio quod alias suo genere solũ esset veniale: puta miscendo quãdam leuem circũstantiã falsam vel excusationem friuolã: Dolose dimidiat qui ne vilis reputet celat aliquod peccatum vni quod alteri seruat detegẽdum: tũc eñ fit in fraudem integritatis cõfessiõis: sec⁹ cũ sine dolo ex iusta causa celat: scilicet ne sacerdos scãdalizet vel ipse: q̃uis eñ dei vices suppleat: non tñ deus vel angelus est: sed homo. Etiam si superior audiẽs cas⁹ reseruatos nolit alios audire: cõfitens potest alio tempore ceptam perficere confessionem. Fictio patẽter ificiens est dũ confitens manet in ꝓposito peccãdi: vel non vult satisfacere vel restituere iuxta confessoris voluntatẽ. Fictio insufficiẽter discutiẽs potest cõtigere multis modis Primo ignorando factũ: qz non fuit sufficiẽter recogitatũ. Secundo ignorando an factum sit peccatum saltem mortale. Tertio supposito q sit mortale an sit tã expresse confitẽdum. Quarto ignorãdo si displicentia peccati sit principaliter in cõfitẽte: non ratione culpe sed ratione pudoris z pene. Quinto ignorãdo an motus detestationis peccati sit satis intẽsus vel nõ Sexto ignorãdo si ponak obex absolutiõi per ꝓpositum non abstinẽdi a peccato De huiusmodi quarta fictione cum suis sex mẽbris dicit cõfessionem habere efficaciam vel in absolutione sacramẽtali/ virtute clauium vel postea cessante huiusmodi fictione: sicut etiam fit quandoq; in baptismo. z sic dicit satis concordare sanctũ Thomam alijs doctoribus.

Sed contra hanc opinionẽ quam

uis cõmunis sit/ videt q sacramẽtũ Eucharistie nõ ꝓdest: imo plurimũ obest ei qui crassa ignorantia facti vel iuris ipm̃ sumit ficte z indigne: nec post incipit ad salutẽ ꝓdesse purgata fictiõe vt oẽs fateri videñ: q̃nec absolutio sacramentalis: cũ minor dignitas z ꝓparatio sufficiat ad digne sumẽdũ absolutionẽ q̃ sufficiat ꝓ sacra cõmunione Eucharistie. Et ne cauillatio fiat ĩ hoc q sacramẽtũ Eucharistie nihil relinquit in cõmunicãte: z absolutio quẽdã ornatũ: vñ q̃si de semine vel dispositione necessario oritur gtia. verbi gratia ponam⁹ sumẽtem eucharistiam in actuali mortali peccato nesciẽter: tũ ꝓtinꝰq̃ esse desierint z resolute sint species sacramentales edoceri vult de q̃litate sue volũtatis in qua cõmunicauit z de hoc penitere: absurdũ videt q sacramẽtũ Eucharistie qđ ipse in sterquilinijũ indigne traiecit: incipiat ei prodesse ad augmentum gre z salutis: cũ pari ratione is qui scienter in mortali sumpserit etiã in contẽptũ. sacramenti: si añ resolutionẽ specieꝝ sacramẽtaliũ penituerit reportaret fructũ ex sacramẽto z cõ. ¶ Preterea apud oẽs dolose dimidians nõ recipit absolutionem: sed pari rõne nec is q̃ intẽdit dimidiare: z hoc sacerdoti cõfitet: z tũ non dimidiat vt in casu dũ putat aliqđ graue pctñ z erubescit ꝓfiteri qđ oĩnovacat a culpa. Nec videt fundamẽtũ aliqđ vltra tio quare fictio patenter inficiens: qñ tũ illam exponit: z confitet sacerdoti/ impediat substãtiam sacramenti penitentie: z nõ fictio latens: puta cum se dicit in ꝓposito iterãdi cõtractũ: quem certo cõstat sacerdoti vsurariũ esse: sed de hoc non credit sacerdoti. Omitto obiectiones Durãti z Godefridi de fontibus/ de ornatu quanto tpe maneret in toto: et an ex secunda absolutione aggregarentur accidentia solo numero differentia in eodem obiecto.

Aliter respondeo de fictiõe dispo

sitionis debite: q̃ est duplex. Quedam opposita alicui necessario ad substantiã sacramenti: z credo oẽm esse illam que impedit remissionem virtute clauiũ in absolutione. siue fit per positionem mortalis culpe/ siue per subtractionẽ dispositiõis necessarie: puta intentionis recipiendi sacrm vel displicentie de omni mortali pcõ. Alia est fictio q̃ non impedit remissionem peccati virtute clauiũ ecclesie: vt est fictio venialis per ꝓpositũ adhuc peccandi venialiter: vel leuis irreuerentia ad sacrm/ vel huiusmodi: z hanc tollere non oportet ad consequendum effectum sacramẽti: qz non impedit remissionem. Stat enim mortale remitti homini qui actu venialiter peccat.

Ad ratiões adductas in principio

respõdeo ad ꝓmã. Aliud est de baptismate z de sacramento confessionis: qz substãtia baptismi saluak nõ obstante fictione seu obice per mortalẽ culpam: non sic substantia sacramenti penitentie vel confessionis requirit eñ hominem de omni mortali penitere pro materia cũ ꝓposito q̃libet in futuro cauẽdi. Ideo non dak sacramentũ penitentie sine displicẽtia oĩs mortalis culpe: quẽadmodum nec sine consensu matrimoniũ. ¶ Scõ dico iccirtum esse z dubiũ an purgata fictione veraci confessione per penitentiam deleantur peccata alia ante susceptum baptisma cõtracta per sacramentum baptismi: seu eius characterẽ z sic quo ad penam z culpam totaliter vel vigore cõtritiõis: ita q̃ oporteat etiã illa ꝓfiteri z de ipsis cõteri vt satis innuit Scotus. iiij. dist. iiij. de ficto: cũ finaliter dicit nullã gratiam cõferri baptizato quãdo purgat fictionem vigore baptismi: sed solũ vigore pnie. Aug. quoq; intendit et baptismũ valere z cz. qz iam potest cũ baptismate saluari qđ ãte purgatã fictionem nullo modo ei valuit ad salutẽ: licet male notet quempiam posse actu mortalis culpe implere preceptũ affirmatiuũ: ꝓtra regulã Aug. Si oliter q̃ debet facit preceptuz: & nõ facit: in regula. Quier timore talis fictus nõ impleuit preceptum sumẽdi baptisma: sed quia per idignam sumptionẽ factũ est ei impossibile cuz fit iterabile z quia iam habet: etiam si iterabile esset ideo vltra non tenetur recipere. Huius simile dari potest si soluo debitũ in detrimentũ creditoris/ vel ꝓpter alium finem malũ non satisfacto pcepto: nihilominus qz habet suũ nõ curritnisi q modo obligatio illi⁹ precepti. ¶ Ad secun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam dico: quotiens absolutio sacramētalis impedit ab effectu: nō facit sacramētū (vt dixi) qz deest ei materia: quēadmodū si verba matrimonialia ꝓnunciaueris sine ꝓ sensu. Et ad replicā: que cōtra hoc inducit: qz absolues sacerdos: & fict⁹ in mortali sumens vteꝛqꝫ peccat/ tanꝫ irreuerēter sanctū pertractās: alter dās cani: & alter recipiēs. Respondeo. nō solū cōtenit sacm & irreuerentiam ei facit: qui realiter ipm indigne pertractat: verū is qui intendit aut tentat cum sit indignus. eque eīm peccat sacerdos ministrās & peccatoꝛ recipiēs: siue hostia ꝓsecrata fuerit siue non ꝓsecrata: siue vteꝛqꝫ credat vez esse Eucharistie sacm. Sic in ꝓposito cū fictus in actu mortalis culpe/ vel sine pnia seu penitudine de peccato petit: vult: vel putat se permittere sacramentaliter absolui. Immo ꝓpugnatoꝛ ille beati Thome Capreolus. di. xvij. tiij. q. vlt. ad finē cozrigens quodāmodo opinionem sui magistri: puta beati Thome: mihi inquit videt qñ ꝓfitens nec dum cōfitet: nec dū absoluitur hz aliquam displicentiā de peccato: non est vera nec integra confessio: nec sufficiēs materia sacramenti: secus quando habet displicē tiam: que tñ non attingit rationē contritiōis etiā cum sacramēto: qz tunc est verū sacramentū: frustratur tamen effectus quouslꝫ superueniat cōtritio. Idem quo ad vltimā partem videtur tenere de Palude: & plures alij.

Sed ꝓbabilius mihi videtur:

q quocūqꝫ gradu displicentie ds sine nouo mortali pōt velle & suscipe sacm/ ille sufficit ad hoc q cum sacramēto fiat virtute clauium de attrito cōtritus. Non eīm impeditur sacramentū penitētie ab effectu gratie per veniale pctm: quemadmodum nec sacramentū baptismi. Itē vt in baptiſmo sufficit quicūqꝫ gradus detestationis peccati & non requiritur certa quātitas intētionis: consimiliter videt de sacramento penitentie. Itē sic diminute apud aduersarios attrit⁹ ꝓbabili ignoratia facti excusatur a peccato indigne sumēdi: cū nulli constare possit an quātitas intēsionis displicentie sufficiat: vt cū sacramēto &c. si requiritur determinatus grad⁹: cum incertum sit quāt⁹: sed qui digne sumit sacramentū absolutionis videtur consequi effectum gratie cum sit sacramētū necessitatis sicut baptismus. Et hoc etiā potest cōtra eos formari aliud argumentū. Sola fictio impedit sacramenti effectū quā post purgare oportet per contritionē & penitentiā sacramētalis cōfessiōis vt videt innuere. Aug. in verbis supra allegatis: sic nō est de ista fictiōe: si tñ fictio dicidebeat: ꝓpter diminutū dolorē de peccatis: ex quo nō est peccatū: vel si est/ non excedit limites venialis culpe. videt ergo ex dictis q nulla fictio impedit fructū absolutionis q̄ nō impediat illic esse sacramētū penitētie: & sic semper oportere denuo sacramentaliter absolui.

Video⁹ fortasse penitentibus nimis facile polliceri securitatē: vt in me etiā dicta videat. Curabāt ꝓtritionē filie pplī mei cū ignominia dicētes pax pax: & nō erat pax: Hier cm. vj. Cū ignominia ille dicit pax: qui peccanti & non legitime penitēti promittit securitatem Ysidoꝛ lib ij. de summo bono. c. xij. vbi addit q ꝓpiatio dei occulta est: sine intermissiōe flere necesse est: ergo male dico: quēlibet gradū displicētie seu doloris &c. Sed is aduertere debet q solū direꝛi sufficere vt digne sumat sacramētū penitentie: sed certe cui virtute absolutionis dēbenter & sine scandalo: si appareat ex responsione q non: debet secūdo auisare: qybi sciēter aliquod mortale celauerit nihil valet ei confessio: & absolutio: nec est mens absoluentis nisi ad minus tacita conditione ipsum absoluere si nihil scienter celauerit: & tuti⁹ dicit conditionē tacitā mēte tenere q̄ voce exprimere. Addo q nō de hoc tantū auisandus est: sed etiā si in sufficienter cōscientiā discusserit adhibita diligētia qualem ꝓ re ardua fuisset adhibitur⁹: vel si crassa ignorantia ꝓpositum cōtractū vel cuiuscunqꝫ facti mente cōceptum nescierit peccatum esse: ad suam damnationem tentaret capere sacramentum absolutionis. Si autem sit persona humilis & appareat vel le libenter informari sine turbatione aut recalcitratione. ipsum audire omnino pium & salutare est.

Sed quid si confitet̄ se insufficiē ter discussisse cōscientiā & dolet & cōsimiliter timet ꝓbabiliter multis peccatis mortalibus inuolut⁹ est q̄ culpabiliter ignorat esse peccata: cū d̄sqꝫ teneat legem dei discere & scire de concernentib⁹ suo⁹ actuū sue vite directionē: an illū potest sacerdos absoluere. Respōdeo. si imminet necessitas: puta cōstitutus est ex egritudine vel causa belli/ inimicitiarū &c & in articulo mortis vel nō pōt sine scādalo differre sumptionē Eucharistie & sufficiēt purgat culpā insufficiētis discussionis vel ignoratie penitudine licite nō solū potest sed debet absolui: facit eīm q̄tū i se est ad sufficiēter discutiendū & ad ea q̄ suū statū cōcernūt mādata dei agnoscēda manēte facto indiscussionis & ignorantie. Addo. sed nulla penitudo hoc casu sufficiēter purgat si non assit ꝓpositū cū primū opportunitas aderit velle cōsciētiam sufficiēter discutere: & dei mādata que per ipsū agenda cōcernūt diligēter discere anteqꝫ temere se periculo ꝓmittat. Vel scōo. nulla vrget necessitas sacramētū penitētie sumēdi & differēda est absolutio: donec facto nō solū penitudine indiscutiōis culpā purget. Inferes. quidā semper de indiscussione cōfitenꝫ: ergo illos raro oportet absoluere. Respōdeo. plarū mētiū est illic culpā agnoscere vbi culpa nō est. v. distin. Ad eius vero cōbitū: & Job. ix. Verebar oīa opera mea sciēs q nō parceres delinquēti. Et discutionē pie mētes i sufficientē reputant: qñ non oīa venialia vel saltē maiora in memoriā adduxerint: que tñ nō necessitate veniūt ꝓfitēda. Itē insufficiētē reputāt qñ ab euentu seu fortuito aliqō pri⁹ recollectorū a mēoria excusserit vel forte nimia sollicitudo seu timoꝛ a mēoria excidit. Timoꝛ eīm ꝓciliatiuos facit. scōo rethoricoꝛ. fz nimiuz ꝓturbat. Etiā nōnūq̄ solicitudo & diligētia discutiēdi ꝓbabiliter sufficiēs credit: cū ex venialicausa sufficiēs nō est reducere in memoriā omne mortale peccatū & nulla talis insufficiētia discussionis impedit quominus digne possit sumere sacramētū absolutiōis seu penitētie vel per sacerdotē ei ministrari qñ ꝓbabiliter presumit Christi fidelē de huiusmodi insufficiētia cōteri. Cōsimiliter dico: si credit se ob insufficientē discussionē ex lata culpa quoꝛundā mortaliū memoriā nō tenere: & hoc exponit in cōfessione: qz ꝓpter hoc idignus nō est sacramēto penitētie: si sacerdos ex conditione & qualitate persone deprehēderit ꝓbabili cōiectura rē aliter se habere: potest eum absoluere alias secus: qz iuxta suā cōfessionem reputand⁹ venit indignus & non paratus ꝓ suscipienda sacramentali absolutione: q̄q̄ apud deum dignus habeatur quodintelligo verum in simplici & quē iuris ignoratia excusat in hoc: q sufficiat insufficientiam discussionis ex lata vel leui culpa confessam esse vt digne offerre se possit sacramentali absolutioni. Ex his patet q diligentiam adhibere tenetur sacerdos ne sacramentum tradat indigno: vt probatur post oppositum.

Ad argumentū ante oppositū dico: q Apostol⁹ loquit de nō necessarijs: vt patet ex decursu textus: procedit enim de cibis veteris i lege vbi ignorantia excusat: hic fieri debet inquisitio necessaria ad digne &c. Et cum dicitur suspitiōes sunt fallaces: & sic iuxta eas inquirēdo inūceremus cōfitentibus scrupulos quibus mederi potius cōuenie bat: dico q̄ inquisitio super facto an cōmiserit vel nō quādo cum discretiōe fit & nō nisi ex probabili suspitione: potiꝰ mederetur q̄ laqueum injiciat vel scrupulum. Et si forte quidam de bono opere ruine occasionem sumant: consolari nos debet verbum apostoli/ Christi bonus odoꝛ sumus in his qui salui fiunt & in his qui pereunt &c. secunde ad Corinthios. ij.

Ex dictis oritur septimū dubiū Sacerdos ex cōfessione vel alias nouit cōfitētē inuincibili ignoratia diuini vel ꝓbabili turis hūani vl facti excusari a peccat⁹ in ope seu facto alias culpabili. An teneat ipsū de veritate informare: An possit sine informatione ipsum a peccatis absoluere. Et videt q possit sine informatione pec. c. Quia circo de cōsan & affi. vbi declarat licitum ep̄o: vt dissimulet sup matrimonio nullo partiū in bona fide existētiū: cū ex separatione videt graue scādalū imineꝛe. Casus est. Quidā ipetrata dispensatione ex falsa causa puta ꝓlis que tūc obierat/ cōtraxerunt in gradu tunc ꝓhibito videlicet quinto cōsanguinitatis q̄ dispēsatio nulla est. per. c. ij. ce fi. ꝓcessy. lib. vj. & declarat papa &c. ergo ad ꝓpositū quādo imminet cōfitēti ex doctrina veritatis/ a cuius cognitione ꝓtūc excusat scandalus: potest confessoꝛ secure nihil aperire cōfitenti &c. Preterea confessoꝛ non tenetur cōfitētem auisare vel certioꝛē facere nisi de his que ꝓ cuitatione peccati scire tenetur: ita nō est in ꝓpositō. ergo. Preterea tertio. potest cōfessoꝛi ꝓbabiliter constare q confitēs edoct⁹ de veritate nihilominus culpabiliter perſister in facto: vbi alias p ignorantiā excusatus vi gratia permanebit. ergo cōtra charitatē ipsum de veritate informaret ꝓ cui⁹ salute facere tenetur quicquid potest. Casus: sit cōfessoꝛi cognitū ex matre & patre: q is in dignitate cōstitutus est illegitim⁹ nō dispensat⁹. Et confirmatur. ponam⁹ ignoratiā huiusmodi occurrere i materia ꝓbleumatica: & in qua verisimiliter cōtra alioꝛū doctoꝛ sententiā non acdesceꝛet confessoꝛi. vt i materia pluralitatis beneficioꝛ vltra cōpetētiā stat⁹ ex dispēsatione pape: si in huiusmodi teneret confitētē ve veritate instruere/ teneretur sine spe fructus seu ꝓfectus seipsum derisioni exponere: ergo &c.

In ꝓtrariū videtur illud Grego. vtilius scādalū nasci permittit q̄ veritas vite relinquatur in regula/ Qui scādalizaueꝛit. Itē licet per ignoratiam inuincibilem quis possit excusari a trāsgressione iuris diuini: & per ꝓbabilē a transgressione humani iuris: tenetur tamē de necessitate salutis animo paratus esse de oībus dei & ecclesie ꝓceptis

veritatem edoctus: illa seruare velle: hoc em̃ ī cludi-
tur in generali proposito seu volūtate recte viuēdi:
ergo apud eum qui iam est in statu salutis nullū est
periculū de veritate precepti edocenda. ¶ Respon-
deo. Vel occurrit casus de excusatione cōfitētis p
ignorātiā diuini iuris: aut humani vel tertio de igno
rātia facti. De primo dico: q̄ sacerdos tenet cōfitē
tem de veritate instruere. Et est ratio. qz ignorātia
diuini iuris excusat solū q̄diu manet inuincibilis:
nō manet aūt inuincibilis q̄n adest a quo posset disce-
re veritatē si veller: immo tenet exposcere vt diuine
legis ꝓfitatē edoceatur: ne ignorās a deo etiā ignore
tur. j. ad Corinth. xiiij. q̄ꝫ ergo intelligat cōfitētē
suis monitis minime paritu rū debet nihilomin⁹ ip-
sum de veritate īstruere: quomodo Ambrosi⁹. Ego
interdū parcēs vobis tacere vellē: sed malo vos con-
tumacie causas reddere: q̄ꝫ me negligentie sustinere
iudiciū. sermone. lxxxiij. Et apostolus. Mūd⁹ ego
sum a sanguine omniū vestrū: nō em̃ preterfugi quo
min⁹ annūtiarē omne cōsiliū dei vobis. Act. xx. Ex
quo Greg. infert. Mundus a sanguine eor̄ nō esset
&c. in. c. Ephesis. xliij. dist. ¶ Si dicas: saltē sacerdo
te nolēte instruere confitētem ignorātia eius mane-
ret inuincibilis: & tenetur sacerdos facere quicquid
verisimiliter nouerit necessariū esse ꝓximo ad salu-
tem: ergo obligat̄ illere & nolle eum veritatē docere.
Preterea precepta impēdendi aliquid primo intel
liguntur cum in ꝓximi cedit vtilitatē. vnde Aug.
Si scirē tibi non ꝓdesse nō te admonerē: non te terre
rē de pe. dist. vij. Si ꝙs ij. sed in ꝓposito cederet pri
mo in dānum & detrimētū. ergo sacerdos non tenet.
Respōdeo: ignorātia solū est homini inuincibilis q̄n
facit q̄d in se est apud deū & homines: vt mereat veri
tatem edoceri: volēs efficaciter amplecti in quācūq̄
partē dei preceptū declinauerit. Hoc aūt non est cū
paruulum se exhibet & cui lacte op⁹ est adhuc. vnde
apostol⁹. Et ego fratres nō potui vobis loqui tāq̄
spūalib⁹ sed quasi carnalib⁹: tanq̄ paruulis in Chri
sto lac vobis potū dedi nō escā. nōdū em̃ poteratis
sed nec nunc quidē potestis. j. ad Corinth. iij. &c. non
manet ergo ignorātia inuincibilis: q̄n ob suā fragili
tatē vel culpā sacerdos nollet &c. & ita &c. Nō itelli
go in facto cōtinuo sub ignorātia: vt in detētiōe lu-
cri vsurarij: q̄d ipse inuincibiliter ignorauit vsurariū
Si aūt ponam⁹ factū trāsiens (nisi verisimiliter pre
sumat iteratur⁹: q̄ꝫ ignorātia desinat esse inuinci-
bilis nō tenet sacerdos eū veritatē docere. Sed non
tāgit casum argumēti. Ex quo ibi edoctus veritatē
de nullo scādalizabitur seu assumet occasionē ruine
Ad scām respondeo: q̄n sacerdos scit q̄ de veritate
scandalū sumet: potest vtiq̄ veritatē tacere sed nō si
mul cū hoc sacramētū absolutionis eidē impendere
ex quo ꝓhibemur sacramēta mittere canib⁹ seu mi-
nistrare indignis: cū ignorātia ei sit vincibilis & si ne
quaq̄ est a scientia diuini iuris excusat⁹. Et ergo q̄ꝫ
utilius esset cōfitenti seu min⁹ dānabile manere
ignorantem & forte simul absolui: nō ꝓpter hoc li-
cet sacerdoti suum crimen confitentis vtilitati ipen
dere eundem absoluendo. xlvj. dist. Sicut non suo.

De secūdo: scilicet ignorātia hu

mani iuris: qz a culpa transgressionis humani iuris
excusat hoiem ꝓbabilis ignorātia & nō solū inuinci
bilis: puta cū nec nimiū remissus est: neq̄ nimiū scru
pulos⁹ ad inq̄rendū ſz media via incedit. Exēpli grā.
Cōsulēs eos qui periti habebant iuxta eoꝝ senten-
tiam sequitur errorē: vel forte ipse ex causa ꝓba-
bili errat in intellectu iuris: & hoc casu dū eū excusa
bat ꝓbabilis ignorātia vel ex facto. ꝓiudicat alteri
vel nulli infertur preiudiciū. Si primū tenet illū de
veritate īstruere: vt alter a grauamine releuet. vnde
Hiero. sup illud Prouerb. xxiv. Qui cū fure partic
occidit &c non solū ille sed qui querēte possessore nō
indicat (supple rem furtiuā) furti reꝰ tenet. de fur.
Qui cū fure. Et Augu. Fidētissime dixerim: q̄ pro
hoie ad hoc interuenit: ne male ablata restituat & q̄
ad se cōfugientē ꝙtū honeste pōt ad reddēdū nō cō
pellit sociū esse fraudis & criminis. xiij. q. vj. Si res
quod ꝓcedit maxime: q̄n dubiū est vel spes q̄ tandē
respiscet: & alteri amodo preiudicare nolet. Si aūt
probabiliter cōstet sacerdoti: q̄ null⁹ ex informatio
ne fructus sequeret. nunc currit ſſia Hiero. ex Sal
lustio. Frustra niti & nihil aliud q̄ laborādo odium
querere: extreme demētie est. Sed tū nō pōt illū ab
soluere qui ad mīn⁹ ille cōfitēs firme ꝓponat velle
abijcere omne illud in quo alteri preiudicat & vel in
cōfessione vel post ipsam se informare super iure. Si
nulli fit preiudiciū: iterū distinguo. vel est ius q̄d cō-
muniter oēs scire tenenꝫ vt q̄d cōmuniter publicat̄
in ecclesijs: puta de nullitate matrimonij i gradu cō
sanguinitatis vel affinitatis vel cognatiōis spūalis
ꝓhibitio. Et debet informari cōsimiliter vt de iure
diuino. Vel est ius ad cui⁹ fētētiā cōmuniter hoies
nō obligant̄: & tūc si imminet scādalū alijs debet sacer
dos dissimulare: vt in casu. ca. Quia circa de ꝓsan. &
affi. Itē si imminet q̄ꝫ de ꝓpria fragilitate ipsi cō
fitenti scādalū. Dices forte ſſe. c. Tua nos. de cog.
spi. dicit: q̄ omnes tenenꝫ nuntiare ecclesie qui sciūt
aliquos in gradu ꝓhibito matrimoniū cōtraxisse: &
in eccl'a cōmuniter fulminat̄ excōmunicatio: in oēs
sciētes cōsanguinitatis vel affinitatis vel cognatio-
nis spūalis impedimentū si nō indicauerint eccle sie.
ergo dū nulliter obtenta est dispēsatio: licet ad illi⁹
iuris peritiā cōmuniter oēs homines nō obligētur:
debet sacerdos nūtiare ecclesie. ¶ Respōdeo. nō tā-
gūt scienticē: qz. d. ca. Tua nos: ꝓcedit de matrimo-
nio cōtracto inter ꝓles duoꝝ cōpatrum per quorū
alterū deuentū est ad cōpaternitatē: nulla ī terueniē
te dispēsatione: & sic tāgit ius quod oēs cōmuniter
tenenꝫ scire: fec⁹ aūt de iure nullitatis quoad dispē
sationē impetratā. ¶ Sco. quādo cognatio affini-
tas cōsanguinitas &c. inter eos qui cōtraxerūt ma-
trimoniū: est vni soli cognita: & scit ꝓbabiliter se so-
lūmodo nosse: nō tenet illud nūtiare iudicialiter ec-
clesie: satisfacit nuntians illi qui sperat̄ ꝓfutur⁹ &
obesse nō potest: vt in. c. Hoc videt. xxvij. q. v. secus
dū nō scit se solū nosse. nihil ergo cōtra conclusionē
dū sacerdos scit se dūtaxat nosse. ¶ Tertio dico: cū
scit ꝓbari posse: etiā mādato sub excōmunicatione
ipso facto vt nūtient: non tenenꝫ nuntiare vbi vide-
rint ex mutatione graue scandalum imminere. Nam
qui iusta causa non paret mandato excusat̄ a non pa
ritione. per c. Si quando. de rescrip. Et iam in ꝓpo
sito decisio ꝓcedit: non vbi ecclesie nunciandum est.
sed confitenti: & ad hoc solum tenemur in ꝓfectum
& vtilitatem eius: quando res solū illum concernit.
quod addo ad excludendum vbi alterius indēnitas
illa via ꝓcuranda esset aut aliquid huiusmodi.

De tertio scz ignorantia facti: si

milr dico: vel ex facto ꝓiudicat̄ alteri: & tenet ꝓfitē
ti intimare: alias faciat se sociū fraudis & criminis:

vt de re furtiua deposita aut ꝓmodata quā ꝓfitens
credit iuste titulo successionis se hre: & q̄ꝫ nō te-
neat ꝓfessori de hoc credere: nō deobligat⁹ est de hoc
ꝓfesso⁹ q̄diu spes vel dubiū est ꝓficiēdi. Et posito
q̄ post intimationē ꝓfessori fidē non hz: dz nihilomi-
nus eū cōfessor absoluere ex quo pōt in ꝓfitēte post
intimationē ꝓbabilis ignorantia pdurare: cū ꝓfesso
ri in hoc credere minime teneat. Et pari rōne potest
cōfessor vsq̄ in tps opportunū magis informationē
differre nihil de hoc in confessione añ absolutionem
tangēdo. Secus certe vt dixi de ignorātia diuini iu-
ris vel cōis humani: q̄d tenet scire si de nullius ꝓiu-
dicio agitur. verbi gra: nouit sol⁹ sacerdos q̄ mariti
vxor prima cū huic cōfitens nuberet adhuc viuebat
marito forsitā sciente / vel iusta causa ignorāte hoc
casu q̄ꝫ sciat ꝓfitentem verbis suis fidem habitu
ram non tenetur illi intimare: cū in detectione nulla
sit vtilitas: immo cū videt ex apertione secreti quod
ipse nouit alteri ꝓplexitatem vel difficultatē immi-
nere: tenet silere / sicut in casu mſimonij tacto. Mu-
lier nāq̄ sciens eum verum maritum non esse: volet
decedere cum scandalo mariti ignorātis vel forte vo
let commanere: & maritus non volet de nouo consen-
sum in matrimonium adhibere.

Ad rationes ante oppositum. Ad

primā dico: q̄ ꝓcedit de iure q̄ ꝓfitēs nō tenet scire:
puta q̄ falsa cā vitiat̄: aut nullā facit dispensationē
impetratā q̄d intelligo cuz nulli ex hoc ꝓiudiciū in-
fert. Ponamus aūt q̄ post viuente prima ꝓtraxerit
clandestine cū scda in vinculū mſimonij cōsentiēdo.
& hoc ꝓfitet quasi crimen credens scām nulliter con
tractuz: hic certe qz de preiudicio alterius agit: dz ei
sacerdos veritatem indicare. Nec obstat si ex separa
tione scandalū immineat: q̄ sacerdoti est dissimulādū:
qz ex veritate cognita sine separatiōe quo ad habita
tionē poterit a prima continere quo ad thoꝝ: & secū
dam ꝓtentādo quo ad cohabitationē eidem cū requi
reret coniugale debitū exhibere: ac seruare ne forte
adulterinis nexibus alteri vt marito velit adherere.
¶ Ad scām ptz ex dictis q̄ obligat scire: et in quib⁹
eū ignorantia nō excusat: nisi q̄diu de veritate neq̄t
edoceri. Et itez q̄ aliquotiens ipse ꝓfitens nō obli
gat scire: tñ sacerdos tenet eū informare cum ex fa-
cto alteri ꝓiudicat. ¶ Ad tertiū dico: q̄ tūc ꝓfesso⁹
tenet silere: sed hoc nō currit: cū per ignorantiā diui
ni iuris nō fuerit excusat⁹ neq̄ hūani iuris: ad cui⁹
sciētiā sunt cōiter hoies obligati. Excipio cū ītimā
do alterius iniuriā seu grauamē deponet: cui ex in-
firmitate forte simile periculū nisi reueleꝫ imminet
aut verisimiliter nactus q̄d suū est plura vel grauio
ra pctā impediet. Excipio etiā q̄n ad hoīā solum de
veritate facti vel iuris scandaluz sumet: sed spes est
q̄ finaliter purgat⁹ resipiscet. Etiā quātulūcūq̄ ta
cere debeat sacerdos cum ex informatione fructus
nullus speraretur: non tñ ꝓcedere pōt ad absolutio
nem nisi prius cōfitens firme ꝓponat ab omni preiu
dicio & iniuria ꝓximi cessare & desuper velle liben
ter informari siue sit facti siue iuris &c. ¶ Ad confir
mationem: qz doctorum altercatio & humana dubie
tas naturā rei immutare non pōt: nec vtraq̄ partiū
vnq̄ vera est: sed altera tñ: distinguendū est. Vel du
bium vertitur super diuino vel humano iure. Si pri
mū: vel dubitat apud doctores de vtraq̄ parte con-
tradictionis an licet. Et subdistinguo: vel confessor
ex lumine naturalis rōnis sine his que sunt fidei de-
monstratā hz dubiū alterā partem: et insolubili me-
dio nouit vel opinatur siue credit / vel tertio dubitat
Primo casu tenetur confitenti demonstrare verita-
tem. Habens em̃ a quo possit dilucide si velit disce-
re veritatem / soluitur inuincibilitas ignorātie. Et
q̄ꝫ non tenet ꝓfessori acquiescere / saltem tenetur
demonstrationi cōfessoris: nec derisioni sese cōfesso⁹
exponet q̄n sciētie rōnem & causam apud doctos af-
fert: & paratū se exhibet demonstrare. Secdo casu: qz
opinionem vel credulitatē sequit̄ non nos solū / verū
etiam ecclesiā fallit & fallitur. c. A nobis. de sen. ex-
cō. Si a pluribus vel grauioris seu etiam equalis
authoritatis doctorib⁹ ꝓrium teneat: non adeo de se
ꝓsumere dz vt totū velit in suam opinionē: que forsi
tan erronea est: concludere seu coartare: quasi ipse so
lus videat & scientia obitura sit cum eo. Si tamen a
pauciorib⁹ & minoris authoritatis vel debili admo-
dum fulcitis rōne: vt non possit ea in parte rōnabil'r
ꝓfitens dici inuincibiliter errare: tenet ꝓfitentē eru
dire: & partem quam ipse tenet suadere. Si pro vna
parte plures fuerint & p alia ponderosi magis & gra
uioris authoritatis: qz tunc iuxta Augustini sentē
tiam authoritatis est paritas. c. in canonicis. xix. di-
dem censeo q̄d in casu sequenti: scilz dubij: si dubius
est & inter partes ambiguus fluctuat qz hoc casu ip-
simet confessori: vbi ipm casus dubij tangeret: optio
maneret / non dz cōfitenti adimere libertatem. Si al
tera pars ꝓtradictionis est in dubio vt in casu argu
menti: iterū distinguo / vel scit opinat vel credit seu
dubitat. Cum scit / tenetur: alias nō: ex quo nō tene-
tur ei fidem habere ꝓfitens cōtra aliorū opinionem:
vel eius sentētie / q̄ forte canon ca est / stare nisi forte
tam debili fulcianꝫ ratione: qui partē contrariam
fouent. vt eoꝝ forte sequutus errorē nequeat inuin
cibiliter dici errare. ¶ Si dicas in dubijs tenemur
incerta dimittere et eligere quod certius estimam⁹:
de peni. distin. vij. Si quis secundo. q. ca. Si inuenis.
de spon. duo. Preterea inuincibilis error quo ad
diuinū ius non excusat scām doctores si non inuinci
bilis fuerit quo ad euasionem: sicut inuincibilis est
quo ad dissolutionem: quod non accidit cum altera
solum partiū est in dubio / ex quo potest partem am-
plecti quam indubitatum est licere. Preterea inter-
rogatus a confitente an tute possit hoc agere: non li
cet confessori consulere q̄ sic. Sequitur enim absur
ditas q̄ posset cōsulere agendū q̄d maxime crederet
esse contra legem dei & illicitum: & sic confessor con-
sulens ageret contra conscientiā. Item sic medicus
opinatus aliquid maxime disconuenire & toxicū esse
egroto: posset ꝓpter alioꝝ contrariam sententiam
suadere patienti suo seu consulere: vt id sumat qua-
si conuenientem medicinam.

Respōdeo ad primum: q̄ hoc pro

cedit in eo q̄ formaliter dubitat: vel ob circūstātias
occurrentes tenet dubitare: iam in ꝓposito ꝓfitens
ponitur de sua parte confidere fultus opinione peri
toꝝ: & nec actu nec debito moueri in dubitationem.
¶ Ad scām dico q̄ hoc intelligunt doctores solum
in casu: quo ob arduitatem tenetur non absolute ad
actū ꝓcedere nisi plene certiorat⁹: vt dū quis inuin
cibili errore credit diabolū transfiguratū esse Chri-
stum non dz ꝓcedere ad actū adorationis latrie ab-
solutum priusq̄ redditus sit plene certior q̄ ille sit
Christus. Item non tangit ꝓpositū: qz loquunt de
errore inuincibili non iuris: sed facti. intelligit facti

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod ḡs scire tenet ꝑ⁹ ſcḡ ꝓcedat absolute ad actū: non de errore inuincibili iuris. Ūm ponamus illum cui sic apparet diabolus transfigurat⁹: inuincibili errore laborare: ꝙ teneat quēcūq; sic esse Ihesum credituū adorare: fateor ꝙ licite facit excusatus vel per inuincibilē errorem ⁊ q; niſi sic ℣accabei non fuissent a ꝑpria nece excusati credentes ob religionem sabbati eis licitum ora ſpeluncarum obturare. ¶ Ad tertiū pōt sacerdos licite in hoc ꝙſitēti veritatem intimare: si scz eū videt inuincibili ignorantia excusatū ꝙ tute possit hoc: ⁊ si fortasse peritoꝝ seu maioꝝ sit secutus errorem in hoc. Et ad absurditatem illarā distinguere opz. aliud est sacerdotē opinari vel credere factū in se esse ꝓtra dei legem: ab eo qō est sacerdotem opinari vel credere ꝙ factū erit cōſitenti sic qualificato ꝓtra legem dei. Mā primo casu pōt licite asserere ꝙ tutus sit in cōſcientia hoc agendo: nec agit sacerdos in hoc contra suā ꝓſcientiā vel dubiū cōſcientie. Cuius simile est in facti ignorātia dum sacerdos sol⁹ nouit affinitatem impedire inter ꝓfitentem ⁊ Berthā: ⁊ irritum facere matrimoniū: ⁊ tñ licite ei consulit ⁊ suadet vt eam ꝑ vxore maritali affectu pertractet. In scḋo aūt casu ageret contra ꝓscientiā ⁊ ꝓcedit decisio quā dedi tertio articulo quodliberi de dubio conſcientie: in solutiōe ad tertiū. ¶ Ex hoc ꝓz solutio ad aliud inductū de medico: ꝙ nō est simile: qz in casu nr̄o nullum est periculū agenti seu consulto cū ponatur iusto errore excusari a peccato: ibi certe periculū mortis est egro iuxta medici consulentis opinionem: ⁊ ita nō potest illi periculo (ḡuis solum sit opinatū ⁊ forte non vez.) causam dare. Posset tamen dicere egroto si alij fuerint eo doctiores ⁊ magis periti ꝙ insequendo illoꝝ consilium non peccaret: ḡḡ fuerit contra suam sententiam et opinionem. Si agitur de ignorantia positiui iuris vel facti non tenetur confitenti demōſtrare veritatem: ⁊ probabili errore laborat: ⁊ nullum ex hoc ꝓiudicium imminet.

Ad rationes post oppositum: qui

bus ꝑbari videtur ꝙ semp teneat confitenti demonſtrare veritatem. ¶ Ad primam. Verbum Gregorij ꝓcedit de veritate vite non iuſtitie vel assertiōis seu doctrine: niſi simul ad veritatem vite pertineat illaz docere alias non liceret differre vsq; ad rēpus opportunum inſtructionē de veritate. Fateor tñ ꝙ nunq; falſitatem suggerere licet: sed lz non afferre vel indicare veritatem. ¶ Ad secundam: qz bona voluntas non est hereditas: potest vtiq; periculum esse in pandendo veritatem. Et iam ḡuis animū ad ꝺomnia paratum habeat que sunt diuini vel humani iuris: non tamē tenetur animo paratus esse vt quamcūq; sacerdotis sequatur opinionem.

OCtauo dubitatur an cu
ratus teneatur parochianoꝝ confeſſiones quotiens confiteri voluerint audire. Et an eo recuſante audire: ſit ex hoc ſubditis libertas quēlibet alium ſacerdotem adeundi.

Pro parte affirmatiua primi q̄ſti

ri videtur qz quotienſcūq; vult pctōr ad dñm cōuerti ⁊ a pctō recedere: paratus est dñs eū in gr̄am recipere: bonus nanq; est in oībus ⁊ aperta sunt viſcera eius omni homini petenti. j. q. vij. Si quis omnem. Sed in miniſterio ſacramentoꝝ curatus est Ihesu vicarius et eius vices tenet. ergo quotiēs ſubditus voluerit tenetur illum audire ⁊ ſacramenta penitentie miniſtrare ¶ Preterea ſacerdos tenetur saluti ſubditi omnibus et cuilibet bono tempozali preferre: vt ꝓz ex lege charitatis qua primū vti ſemetipſum diligere tenetur: ſed recuſando ſubditum audire ꝑpter fatigationem ſeu laborem ꝓponit ſuā quietem saluti ꝓprimi: ergo tenetur paratum ſe exhibere: vt audiat quotiens ſubditus petierit confiteri. Et videtur ꝙ eo recuſante ſit ſubdito libertas adeundi quem velit: qz equiparantur non habere ſacerdotem ⁊ habere ſacerdotem qui nolit audire: ſed qui nō habet ꝓpriū ſacerdotem vt vagabund⁹: poteſt adire ſacerdotem quem vult: ergo.

Ad partem negatiuam primi ar

guo: qz non obligatur ſacerdos pluries audire ſubditoꝝ confeſſiones q̄ ad id ſtatuto eccleſie eſt aſtrictus: ſed ſtatuto eccleſie ſolum obligatur audire eorum confeſſiones ſemel in anno: vt in. c. Omnis vtriuſq; de peni. ⁊ re. cauetur: ergo. Et ꝙ eo recuſante non ſit ex hoc libertas ſubdito adeundi quem velit. Ex hoc non poſſe abſoluere in ꝓprio ſacerdote nō accreſcit ſubdito libertas indifferenter quēcūq; confeſſorem eligendi: patet de caſibus reſeruatis cpō Item cum ipſe ſacerdos illaqueatus eſt excommunicatione: ergo nec recuſatio ſubditis affert illam libertatē conſequentia tenet a maiori negatiue. Magis enim videtur hoc de non poſſe ḡ de non velle.

Ad primuz dico ꝙ queſtio poteſt

intelligi de tenſione neceſſitatis vel de tenſiōe ꝓpriſtatis. Tenſiōe neceſſitatis: dicit Richar. xviij. di. iij ar. ij. q. iij. nō credo ſacerdotē ordinare obligatū audire ſubditoꝝ confeſſiones niſi cum illi tenenť de neceſſitate ꝓfiteri. qō ad minus eſt ſemel in anno iuxta ſtatutū concilij ḡnalis: et q̄ infirmitate grauī detinentur: vel alio modo imminet eis periculum mortis. Addit reſolutionem ſcḋi queſiti Si tñ pluries voluerit ꝓfiteri: ⁊ ſacerdos curatus eos audire nolucrit/ tunc libere poſſunt ſubditi aliuz ſacerdotem adire ⁊ illi ꝓfiteri: ⁊ ille pōt eos abſoluere: niſi prius ſacerdos eoꝝ ad aliquem determinatum ſacerdotem eos miſerit: qz ſi audire eos non vult/ nec ad aliquem ſacerdotem determinatum mittere: eos implicite licentiat vt illa vice confiteantur cuicunq; ſacerdoti voluerint. hec ille. ¶ Sed ſtrictioꝝ videtur curatoꝝ obligatio. Sicē tenetur curat⁹ gregem paſcere: vt qō pingue eſt nō occidat: infirmū conſoli det/ quod egrotum ſanet/ quod cōfractum alliget/ quod abiectum reducat: et quod pericrit querat. ne grex dñi fiat in rapinam et deuozationem omniū beſtiaꝝ agri ſeu demonū. Ezech. xxxiij. Immo Greg. ſententia eſt ꝙ non poſſit paſtoris eſſe excuſatio ſi lupus oues comedat ⁊ ipſe neſciat: i regula/ ḡuis cauſe. de reg. iur. Tenetur enim ꝑmunire ⁊ latratu preſidijs quoq; ab inuaſiōe gregis lupos arcere. Cum ergo ſingulariſſimum preſidium recuperandi oues perditas confozrandi ⁊ premuniendi cōtra ⁊ aduerſus lupoꝝ inuaſionem ſit ſacrāmētum confeſſionis: ⁊ plures via contritionis non adhibito ſacrāmētoꝝre miſſionem aſſecuturi non eſſent: quam per confeſſionem vel aliozum ſacramentoꝝ miniſterium aſſequerentur: probabile videtur ꝙ curati eos audire tenentur quotiens petierint: niſi per hoc a magis vel eque neceſſarijs cure oneribus auocentur: vel probabili eis ratione ſeu coniectura conſtet ꝙ non

expedit illos tā freq̄nter audire: qz effectualr opas ſuas gregis ſue eccleſie locauerit: ⁊ nō ſolū neceſſarias: ſine q̄bus vcz grex ſaluari nō poſſet: ſed etiā vtiles ſine q̄bus veriſimiliter moꝛſib⁹ lupoꝝ patebit: vel ḡuis poſſet mozrtem nō euadere. Mā lege charitatis quiſq; tenet ꝓmo nō ea tm̄ ſine q̄bus euadere mozrtem non pōt: ſed ſine q̄bus veriſimiliter nō euitabit mozrtē. Mozrtem nāq; languentib⁹ ꝑbaſ infligere ꝺ hanc cū poſſit nō excludit lxxxiij. diſt. in ꝓncipio cū cōcoꝛ. ergo ꝺ ad hmōi onera ſpecialiter obligat⁹ dinoſcit/ tenet non differre: quoaduſq; hanc neceſſitatem viderit ꝓmū incidiſſe: ſed vigilāter ⁊ cū omni diligētia occurrere ⁊ accurate exq̄rere: vt in tpe medeatur vel ſeruet a lapſu. Et ſic infirmos. i. debiles ſine adhuc roboze virtutis magne ꝓſolidare. i. foztes seu robuſtos facere/ egrotū ſanare/ ꝓfractū alligare vt non cōputreſcat ruptura/ abiectū reducere/ ⁊ quinto qō periſt querere/ non mozari quoaduſq; de ſe veniant ſed potius cū gr̄a ⁊ adhoztatione cōpellere ad ꝓfeſſionē. Intelligo ſub hoc moderamine/ nō ꝙ nullo tpe per aliū agere vel ſibi capere requiē poſſit: ſed ciuiliter cū ℣opꝛe nō vltra vires laborem aſſumat. Ero. xviij. Sed partem oneris alijs deleget: ⁊ cuilibet tē pozi onera ſua diſtribuat. Hec in oībus diligētiſſimum ſe eſſe opz: ſatis eſt eīn ſollicitudinem ſufficientē ꝑ modo ⁊ qualitate negotij iuxta ꝑbabilem eſtimationē ſeu coniecturam adhibere. Et intelligo ꝓclusionē in pte exceptiua: ſcz niſi a magis vel eque neceſſarijs ⁊c. extendendo neceſſariū ad oppoꝛtunū ſeu vtile quomō ſcḋm logicos ſumit vocabulū Poꝛphirius in principio ſuaꝝ iſagogaꝝ. Quod etiam dicit Richar. de obligatiōe ꝓfitendi ꝑ ſemel in anno ⁊ quotiens fuerit in periculo: ꝺz ſuppleri includendo ſimilia. Nam cū veriſimiliter preſcit ꝙ aliquoꝝ mortalitū obliuiſceret ſi non de recenti cōfiteatur/ tenet nō differre in finem anni. Item cum veriſimile eſt ꝙ ante finem anni nullū habebit qui eum a ſuis criminibus abſoluere poterit: ſi hz caſus epiſcopo vel pape reſeruatos. Itē ſi preſciat ꝙ ex poculo vel alias dementiam incurret ḡḡ nullum ſit mozrtis periculum: ⁊ ſic de alijs conſimilibus. Detectione congruitatis non eſt dubium quin teneatur ad ꝑfectū ſubditozum eos quotiens voluerint audire: nam idem eſt hoc modo teneri ⁊ congruum eſſe vt faciat.

Ad ſecūdum queſitum. Quia in

ca. Omnis vtriuſq; dz ꝙ vbi quis iuſta de cauſa alieno ſacerdoti voluerit cōfiteri/ licentiā ꝓp⁹ poſtulet et obtineat a ꝓprio ſacerdote: cum aliter ipm̄ ille nō poſſit ſoluere vel ligare. Et ſi denegatio audiendi iuſtam cauſam preſtet/ non tñ eo ipſo licentiat⁹ videť: vt ꝓ suo placito aliū adeat: immo vt dicit Pet. de Palu. xvij. diſt. iiij. q. iij. arť. iij. qz culpa vnius nō dz alteri nocere: ⁊ eius collegę: ipo impedito tranſit ad alterꝝ: ⁊ ius inferioꝛis ad ſuperioꝛem deuoluiť: ſicut inferioꝛe nō eligente vel nō ꝑuidēte intra tps debitū/ ad ſuperioꝛē deuoluiť ꝓuiſio: et mozrtuo curato vel excōicato non eoipſo liceret ire ad alterꝝ: ſz oporteret recurrere ad epm̄ ꝑbabilius videť ꝙ etiam ꝓ indiſcretione ſeu culpa ſacerdotis: qz vcz reuelatoꝝ ꝓfeſſionis vel ſollicitatoꝝ ad malum nō lz ob hoc aliū adire: qz lz indignus ſit audire/ nō tñ ꝓmittere: ſicut curatus non ſacerdos poteſt et hz cōmittere: ḡuis non pōt audire. Adijciens differentiā curati non ſacerdotis a ſacerdote curato: qz a curato non ſacerdote nō ſufficit petere/ ſed obtinere opz. Sed petere vt ꝑbare videť. c. placuit. de pe. di. vj. ſcz intelligať licētia iure obtenta etſi facto negata ſicut. c. lz. de regu. Et Panoꝛ dic c. Omnis tractans glo. in verbo obtineat/ finaliter dicit ſe ſatis credere ꝙ. c. placuit. reduci debeat ad terminos. c. oīs. vtyna lr̄a ſuppleatur p aliā: ⁊ ſit ſenſus ꝙ dz obtinere licentiā ſi pōt. ergo fortius in ꝓpoſito de petere licentiā ⁊ obtinere. Nihilominus ad ꝓpoſitū nr̄m ſi ſacerdos denegando ꝓ tunc audire ſatis innuat animum ꝙ contentus ſit vt alium quemlibet adeat: ḡuis hoc aperte nō expreſſerit: dico ꝙ pōt quēvoluerit adire: ⁊ quo ad hoc non vltra veritatem habet opinio Richardi.

Ad rationes ante oppoſitum. Ad

primam dicit Richardus ꝙ ꝓcederet ſi quotienſcūq; ſubditi voluerint cōfiteri: ꝓfeſſio eſſet eis neceſſaria ad remiſſionem peccati mortalis: ſed qz ad remiſſionē mortalis culpe ſufficit contritio cum ꝓpoſito confitendi/ nō opz vt quotiens voluerint ⁊c. Sed qz Ihesu vicarius non ſolū ad illas operas tenet/ ſine quibus grex ſaluari nō poteſt: ſed ad oēs ſine q̄bus veriſimiliter aliq̄d ipſius gregis perdituz ibit. ſicut cuſtos ciuitatꝝ vel magiſter militie ⁊c. ideo aliter reſpondeo ꝙ differentia eſt inter Ihesū ⁊ eius vicariū: qz deus intendendo vni/ non minus poteſt ſimul intēdere alteri: et ꝑ certo nouit q̄d cuiq; eſt neceſſariū vel etiam expediens ſeu vtile: non ſic de eius vicario. Ideo ſufficit ſi iuxta ꝑbabilem exiſtimationē ſiue cōiecturam gregi adhibeat ex quib⁹ veriſimiliter ſpectū ſufficienter eſt gregi: vbi omniū ſaluti ꝓpuidere non poſſit/ ſeruet q̄ poſſit ⁊ reliquū dño cōmittat. ¶ Ad ſcḋm reſpōdet Richardus negando minorem: qz cū ꝓpoſito ꝓfitendi tempoze debito/ remitti tur culpa. Pura vult frequenter hō confiteri qui ꝓ illo tpe ad ſui iuſtificationem nō indiget ſuſceptiōe ſacrāmēti penitētie. Hec ille. Suppleri dz hec ſolutio Richardi ⁊ limitari ad caſum q̄n petēs confiteri veriſimiliter ad ſtatū ſalutis ſeſe reponet via ꝓtritionis ſine nouo pctō non adhibito penitentie ſacramento vel fortaſſe veriſimile eſt ꝙ de ſolis venialib⁹: vel ſemel rite cōfeſſis petit confiteri. Sed q̄n veriſimiliter ſalus eius periclitabiť vel ꝑbabiliter de hoc venit dubitandū ſi ob quietem ſuam nollet ⁊c. certū eſt ꝙ nō ſatis ſalutem ꝓprimi preferret ſue temporali quieti: tenemur enim non ſolum temporalia perditioni exponere: cum proximus aliter ſaluari non poteſt: ſed cū veriſimiliter ſine hoc non ſaluabitur: aut probabile dubium eſt an ſine illo ſaluaretur: ⁊ veriſimile ꝙ illo medio ſalua erit eius ſalus.

MOno dubitať. An confitens ſcienter ſacerdoti quem nouit excōicatiōe illaqueatum/ ſatisfacit precepto eccleſie et vere abſoluať vt ei opus non ſit iterare cōfeſſionem? Et videť ꝙ non: qz dat obicē abſolutioni contēnens preceptū eccleſie de vitando excōicatos: ſed ꝺ aliter ḡ dz facit preceptum non facit iuxta regulā/ Qui ex timore. ergo nec valet abſolutio: nec ſatiſfactū eſt precepto eccleſie de ſemel cōfitendo ꝓprio ſacerdoti. ¶ Et confirmať: qz cōicat pctō excōicati abſoluentis ⁊ indigne ſacramenta pertractantis: qz cōſentit conſenſu cooperatiōis: digni aūt ſunt mozrte: non ſolū qui faciunt: ſed etiā qui cōſentiunt facientib⁹. ad Romanos. j. quod ſpecialiter

Universidad de Deusto
Biblioteca

patet de heretico in secunda canonica Joannis. Si quis venit ad vos ⁊ hanc doctrinam non affert/nolite recipere eū in domum:nec aue ei dixeritis:qui eñ dicit illi aue cōmunicat eius operib⁹ malignis. Jtē ligandi ⁊ soluendi potestas veris non falsis sacerdotibus a domino tradita est. Apostolis enim dicit⁹ quorum remiseritis ⁊c.premisit. Accipite spiritum sanctum:vt euidenter cunctis ostēderet eum qui spiritum sanctum non habet peccata nō posse tenere vel remittere. xxiij.q.j.audiuimus.

In oppositum videtur ꝙ quali

tercunq; excommunicatus fuerit si culpam soli pateat:tenetur eum in publico nō vitare:iuxta.c. Cum non ab homine.de senten.excōmun.⁊.c. si sacerdos. de offi.iudi.ordi.ergo licite illi confitetur cum alias posset illum sacerdos iuxta generalis concilij constitutionem ab ingressu arcere.de pen. et remis.c. ois. ¶Preterea hoc ꝓz specialiter de ijs qui generali sententia iuris vel hominis sunt excōmunicati ⁊ non specialiter ac nominatim: quia statuit cōcilium Lōstantiense:⁊ post a Basilien.extitit ꝓfirmatū ad subueniendum conscientijs timoratz:ꝙ nemo deinceps a cōmunione alicuius in sacramētoꝝ administratione vel receptione: aut alijs quibuscunq; diuinis vel extra:preterea cuiuscūq; sententie vel censure ecclesiastice seu suspensionis aut ꝓhibitionis ab homine vel a iure generaliter ꝓmulgate teneatur abstinere vel aliquē vitare/aut interdictū ecclesiasticū observare:nisi specialiter a iudice in personā vel collegiū fuerit hmōi sniа ⁊c. publicata vel denuntiata specialiter ⁊ expresse excipiens vnicum casum iniectionis manuū violētaꝝ in clericum quādo adeo notorie cōstiterit ⁊c ergo licite iumitur ad hereticо vel quocūq; alio excommunicato ante specialem ⁊c. sacramentalis absolutio:⁊ quis vere absoluitur.

Pro responsione premitto duas

propositiones. Prima est de nominatim seu specialiter excōicato. nominatim excōicatum si vni soli cōstat/non tenetur publico vitare:etiam quo ad sacramentoꝝ administrationem vel receptionem:sed in priuato. Probatur d.c.cum non ab homine. vbi premisso ꝙ a communiōe illius qui sacrilega manuum iniectione in clericum licet denūciatus non sit debet abstinere:adijcitur exceptio: nisi forte id tibi soli pateret:quo casu ipsum priuatim tantummodo vitabis: q̄diu ab ecclesia toleratur:vt saltem verecundie rubore suffusus pro latenti excessu satisfacere cōpellatur. Quod ca.q̄uis coꝛrectum per moderationē concilij Constantien. post oppositum inductam quo ad excommunicationem ex generali sententia iuris vel hominis cōtractam:procedit nihilominus de excommunicatione specialiter nominatim cōtracta ante denunciationem sicut cum alicui precipitur intra certum terminum satisfactio sub pena excommunicationis ipso facto. Nam quo ad illam nihil iuri antiquo detractum fuit.

Secunda propositio preambula

est de excōicato gñali sentētia iuris vel hominis hec. Excōicatum generali sententia iuris vel hominis ⁊ non specialiter seu nominatim: nullus tenetur vitare in sacramentoꝝ administratione vel receptiōe:nisi adeo notorie pro iniectione manuum in clericum excōicationem inciderit:vt nulla possit tergiuersatiōe celari:aut aliquo iuris suffragio excusari. hec ꝓpositio alia ꝓbatione nō indiget:qz sentētialiter continetur in statuto concilij Lōstantien. ꝓius inducto.

¶Ex his noto duplicem differentiā. Inter specialiter siue nominatim excōicatos ⁊ eos qui generali tātum sententia iuris vel hoīs sunt excōicati. ¶Prima:quia specialiter seu nominatim excōicatos tenemur vitare: etiam ante denunciationē: qz iuri veteri quo ad noīatim vel specialiter excōicatos nihil detractū est.ita ꝓcedit sentētia.c.cum non ab hoīe.⁊c. Excōmunicatos vero generali sentētia iuris vel hominis non tenemur vitare ante denunciationem seu priusq̄ sentētia huiusmodi fuerit in personam talē a iudice publicata seu denūciata specialiter ⁊ expresse:vnico casu excepto: vz notorie iniectiōis manuū in clericum:que nulla potest tergiuersatione celari vel aliquo iuris suffragio excusari. ¶Secunda differentia est.nominatim excōmunicatum q̄uis alicui soli constet tenetur homo vitare in priuato:q̄uis etiā denunciatus nō sit:iuxta.c. Cum nō ab homine.sed excōmunicatum generali sentētia iuris vel hominis ante denūciationem siue vni tm̄ siue multis pateat: nec tenemur in publico nec priuato vitare excepto vnico casu notorie iniectionis ⁊c. quia statutum cōcilij Lōstan.indistincte loquitur: ⁊ vbi lex nō distinguit:nec nos distinguere debemus.xxxj.q.j.ꝙ si dormierit.cum similibus.

His premissis respondeo ad que

situm. Lōfitēs sciēter excōicato nominatim seu specialiter maxime absolutionem ab eo capiendo: nō satisfacit precepto ecclesie nec vere absoluitur a pctō. Sed ꝓfitēs sciēter alicui excōicato solum gñaliter: puta gñali sentētia iuris/hoīs/vel statuti: satisfacit precepto ecclesie ⁊ vere absoluit:nisi ꝓtra excommunicatum hmōi sententia excōicationis sit per iudicē specialiter et expresse publicata seu denunciata:vel adeo notorie pro iniectiōe sacrilega in clericum ⁊c. qz in illis duobus casibus idem est quod de specialiter excōmunicato. ¶Prima pars patet.qz facit cōtra preceptum ecclesie:ex quo tenetur occultum excōicatum noīatim vitare in priuato: nihil autem est magis occultum seu priuatum q̄uis iudicialiter cōsciētie. Ex quo ꝓcludit dīs Petr⁹ de Palu.xvij. dist.iiij. q.vj.arti.j.cōclusione.iiij.ꝙ confitens illi quem scit occulte excōicatum/est fictus moztaliter peccans: eo ꝙ illi communicat in diuinis:qđ tenetur iteruz cōfiteri etiam scōm illos qui dicūt ꝙ ficte cōfitēs nō tenetur iteꝝ ꝓfiteri:qz nō ꝓcedit de fictione per positionem ꝓtrariꝝ:qz impedit potestatem absoluentis nō tātum habilitatez recipiētis. ¶Secūda pars ꝓz:qz in remedium atqz vtilitatem cōsciētiarum timoratazꝝ statuit ꝓciliū generale vt quis non teneat in sacramentoꝝ administratione vel receptione vel alias sic excōicatos vitare ⁊c. ergo ꝓceditur vt sacramētalem absolutionem ab eis recipiam⁹: qz indistincte dicit de sacramētoꝝ receptione: ⁊ per ꝓns equiparātur quo ad hoc non excōicatis. Etiā nisi sic videret simplicibus laqueū iniecisse nō excipiēs de expresso sacramētum ꝓfessionis:quod inter cetera maxime necessarium communi populo esse videtur.

Ad argumenta ante oppositum.

Ad primū ꝓz ex dictis ꝙ nō trāsgredit ꝓceptum ecclesie si cōmunicat solum generaliter excōmunicatis ātе publicationem vel denūciationem:iuxta limites ꝓstitutionis concilij Constan. ¶Ad confirmationem respondeo. Non omnis cooperatio ad actum

in quo alius peccat est ꝓsensus in pctm̄: sed illa solū que est alteri aliquo mō causa peccati: puta ꝙ quam ad peccādū incitat vel sine qua verisimiliter nō esset pctm̄ cōmissurus.vñ qui a parato fenerari ꝓ sua vtilitate capit ad vsuram: eius cooperatio nō est cōsensus in pctm̄ ita nec in ꝓposito q̄ a parato ministrare in excōicatione/fornicatione vel alio pctō in remediū ⁊ vtilitatē anime sue absolutionem receperit/ex hoc non cōsentit. ¶Fateoꝛ tm̄ ꝙ vbi cōfitens verisimiliter ꝓsciuerit ꝙ ipm̄ in sacramētis vitando respiscet:⁊ de pctō penitentiam assumet/tenetur lege charitatis eūdem vitare: ⁊ censeretur eius cooperatio cōsensus in pctm̄:qz cooperatio esset causa priuatiua peccati/qz vcz non ꝓhibet.sicut nauta absens est causa periclitationis nauis. Quid aūt si sacramentū sibi ꝓpsi viderit esse necessariū ⁊ alteri visitationem:dicam alibi. ¶Ad id qđ obijcitur specialiter de heretico ex secūda canonica Joan.hoc ꝓcedit quantū necesse fuerit ad hereticі cozreptionē: primoꝛū cautelam:vel nām ꝓseruationem a peccati cozruptiōe hoc eñ est legis nature:cui gñale consiliū vel humana authoritas nihil detrahere pōt seu derogare: sed illis exceptis seu cessantibus possum⁹ libere iuxta consiliū concessionem illis in diuinis ⁊ extra cōicare. ¶Ad illud qđ obijcitur de capi.audiuimus. xxiij. q.j.dicit glos.in verbo. Veris.i.cathegoricis. scs toleratis ab ecclesia:siue sint bom siue mali. arti.xj.q. iij. Julianus.non falsis.i.tam per sentētiam damnatis. Sed qz hoc vim litere facere videf:⁊ quasi extoz quere sensum repugnātem:addit aliam solutionē.i. vel malis de vite merito:⁊ sophistice iducit omnia in hoc.ℌ.nam oīa referas ad vite meritum sicut.j.q.j. Gratia. Et certe hec secunda est vera solutio ꝙ mali vite merito spiritum sanctū tribuere non valēt. Sed vi ⁊ virtute sacramentoꝝ vtiq̄ possunt. vnde Nicolaus papa ad consulta Bulgaroꝝ. Mali bona administrando se tantūmodo ledunt: et cerea fax accensa sibi quidē detrimentū prestat/alijs vero lumen in tenebris administrat. Et vnde alijs cōmodum exibet: inde sibi dispendium ꝑbet. xv.q.vlti. Scisciteantib⁹. ¶Sc̄o dico ad hmōi ꝙ stāte excōicatione quis potest spiritum sanctū habere ⁊ bonus esse:potest enim conteri de peccato ꝓpter qđ excōicationem cōtraxit:⁊ ita nō hz vim ratio textus si sit mal⁹ ministrādo ꝓpter excōicationē: forte in extrema necessitate alterius ei lz quemadmodū ⁊ baptizare. Etiam stat ꝙ probabilis ignorantia eū excuset ab indigna pertractatione sacramentoꝝ: sed vndecūq; q̄uis etiam peccet ministrando alijs:tamen non peccat sumēdo: quēadmodū nec ab alijs notoꝛijs peccatoꝛib⁹ qui iudicio ecclesie nōdum sunt reꝓbati dic.c. fina.xv.q. vlti. ¶Sed contra ꝓius dicta instatur. Qui nominatim excōicatus est si sit occultū potest subditū iudicialiter compellere vt ei confitetur: immo ⁊ arcere ab ingressu eccl'ie quousq; ei fuerit ꝓfessus:iuxta decretum concilij generalis in cap. Omnis vtriusq; sexus. cum in foro iudicij parificentur non esse ⁊ nō apparere. Jam ponitur eius excōmunicatio latere: sed non peccat faciens quod iure tenetur: cū ad peccatum nequeat esse obligatio.xxij.q.j.si peccatum:⁊ qui peccat legis auctoꝛitate non peccat.xxiij.q.iiij. qui peccat.ergo male dicit ꝓma pars responsionis ad quesitum/ꝙ scienter confitens ⁊c. ¶Preterea ministri non tenentur sic excōmunicatos in sacramētoꝝ administratione vitare:et tamen non possunt excōmunicatos absoluere:ergo nullū est argumentum:si non tenemur eos in sacramentoꝝ receptione ⁊ administratione vitare: ꝙ ergo licite possumus ab eis sacramenta recipere. Etiā par dedecus ⁊ consimilis irreuerentia fit sacramentis: si a canibus requirantur:potissime vbi ea conficere habent:vt in baptismo/penitentia ⁊c. acsi canib⁹ ipsis ministrentur. quod est contra secundam partem decisionis. ¶Respondeo ad primum ꝙ foro iudicij ad multa compelli possumus in q̄bus sine peccato non possemus obedire:vt ꝓz in.c. Inquisitoni.de senten.excō. cum similibus. Et non valet consequentia:foro iudicij vrgemur vt hoc faciamus:ergo tenemur vel sumus ad hoc obligati. Quod autē inducitur/ Qui peccat legis auctoꝛitate ⁊c. illud verbum Aug. procedit de lege diuina:vt ꝓz ad litterā: et illa ligat simpliciter in foro conscientie. ¶Secundo dico ꝙ non potest sacerdos ꝓprius subditum cōpellere ad sumendū ab eo sacramentalem absolutionem: cū ad hoc requiratur intentio in suscipiente:⁊ in proposito iusta causa subest:quare debeat ab eo nolle suscipere. ¶Et iam tertio dico. Si sacerdos iuris auctoꝛitate interdicit subdito ingressum ecclesie quo ad ei cōfessus fuerit sua peccata:iniquuz est preceptum ⁊ contra ecclesie preceptum de vitando nominatim excōmunicatum (cuius excōicatio latet) in occulto:⁊ sic nō ligat.xj. q.iij. Non semper.cum quinq; sequentibus. ¶Ad secundum qz concilium generale solū relaxauit obligationem precepti humani de vitādo generaliter excōmunicatos ⁊ cum expressit ꝙ illoꝛ excōicatoꝛuz conditionem per hoc nullaten⁹ voluit relaxare/ideo ipsi excōicati non minus peccant sacramēta suscipiētes vel ministrantes post indultū illud concilij generalis q̄uis ante. Sed precepto dei prohibemur non dare sanctum canibus. Matthei.vij. ergo non lz eis sic scilz excōicatis generaliter sacramenta ministrare. Datur tamen casus relaxationis non vitando eos in administratione: q̄uis non datur de administrando eis:puta cū nos alijs ministrantes simul eis cōmunicamus cum eis orando:vel conjunctim sacramenta administrando. Et cū additur in confirmationem ꝙ par dedecus sacramētis irrogaf ⁊c. nego assumptū: cū eñ sacramenta canibus ministrantur sine fructu absq; vtilitate in sterquilinijs mittūtur: ⁊ grauat in damnationem:quod institutum fuit ad medelam: secus dum a canibus recipiuntur:vel paratis ad confitendū cōfici permittuntur: qz tunc quasi e fecibus reuerēter et ad spiritualem vtilitatem colliguntur.

Circa materiam cō

fessionis occurrit dubiū de confessore. An ille quocunq; casu tenetur celare peccatum quod ei fuerit in cōfessione detectū: et videtur ꝙ non. ¶Primo:qz sm̄ Bernard. libro de dispensatione ⁊ precepto/quod institutum est ꝓ charitate non dz cōtra charitatem militare:sed vergeret cōtra charitatem si quolibet casu teneretur sacerdos celare que ex ꝓfessione percepit:ergo minoꝛ probatur:cum in cōfessione audierit ꝙ cōfitens vult cōmunitatem tradere: vel hereſi pessima inficere:contra charitatem videtur: si quis pro viribus tam grauі malo non occurrerit. ¶Et confirmatur primo:quia bono priuato singularis ꝑsone preferri habet bonum cōmunitatis tanq̄ aliquid diuinius ⁊ melius ꝑ.ethicoꝛ:sed in proposito occultatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

solum cedit in bonum priuate persone: denudatio in bonum communitatis: sed iniquum est bonum singularis persone defendere in detrimentū communitatis: ergo iniquitatē habet celatio: ꝛ iustitiā seu equitatem denudatio. Huius etiam exemplū adducitur de peccato preterito: si princeps aliquis imputat toti cōmunitati homicidium: ꝛ pro eo vult illam penitus extinguere: cuius furor sedabitur si confessor illud detexerit quis forte ex sua familia homicidium illud patrauerit. ¶ Secundo confirmatur: qz hoc casu seu articulo quando celatio cederet in graue preiudicium cōmunitatis: ipsemet cōfitēs tenetur suū peccatum detegere: ergo licet hoc cōfessori siue etiā futurum seu preteritum fuerit. Antecedens ptz: qz p salute rei cōmunis tenetur homo se exponere morti: ꝛ potissime ad impediendum innocentū oppressionem ꝛ mortem: maxime cū ipe dederit causam. Pro uerbioꝝ. xxiij. Erue eos qui ducūtur ꝛc. si dixeris ꝛc. Et potest apparētius hoc deduci cum alteri falso impositum aliquod crimē propter quod occideretur via iuris vel facti: tenetur retractādo alteri famam restituere ꝛ a morte seruare. Et cōsequētia / q ergo licet confessori peccatum detegere / probatur: quia vnicuiqz licitum id facere videtur pro alio: ad quod ille nosc̄itur obligatus. ¶ Tertio cōfirmatur idem: qz de assensu seu licentia confitentis potest cōfessor aliis ea que in confessione perceperit detegere: ergo cum necessarium viderit ad correctionem confitētis vel vt alij seruentur a morte anime vel corporis: potest hoc confessor, nō requisito assensu ꝓfitentis. Cōsequētia tenet: quia vbicūqz expressus cōsensus reluat: sufficit cōsensum interuenire actu debito: id est consensum protunc deberi: quomodo a furto excusatur occupās rem alterius si dominus ꝓsentit actu debito: q̄ q̄ simul dissenserit actu elicito. ¶ Quarto cōfirmatur: quia sigillum secreti aut cuiuscunqz iuramenti in illis obstare nō potest: quo minus pro repellenda aliorum iniuria vel spirituali necessitate curationis anime possit alteri detegi: ergo nec sigillum confessionis. Consequētia tenet: quia par ratio videtur hinc inde: immo magis videtur stringere sigillus secreti cum iuramento de celando q̄ sigillum cōfessionis: cum ibi sint duo vincula iuris nature: in sigillo autē ꝓfessionis preter vinculum secreti nullum est vinculum nisi positiui iuris. ¶ Secundo principaliter. Sacerdos productus in testem iurat deponere super omnib⁹ interrogādis veritatem quam nouit. Examinetur super articulo ponēte scelus cōfitentis quod ipse audiuit in ꝓfessione licite deponit pro veritate articuli: ergo ꝛc. vel pone casum glosse de pe. ni. dist. vj. cap sacerdos. q̄ episcopus excommunicet omnes cōscios alicui⁹ criminis nisi ei reuelauerint. Secunda pars antecedētis patet: qz siue dicat se nescire: siue articulum vez nō esse / mentitur: ergo oportet vt vel taceat ꝛ ita incurret periurium nō ponendo: ꝛ etiam indicabit satis in cōfessione se audiuisse. vel quarto dicit articulum verum et habetur intentum. ¶ Dices forte iuxta verbum Bernar. nihil minus scio q̄ quod per cōfessionem scio: non esse cōstat confessori q̄ ei verum dicat confitens. Sed hoc nō relcuat: primo quia large dicimur scire quod partem fateri audiuimus Secūdo sic: articulus est super recognitione facta per partem: ꝛ certum est sacerdos audiuit hoc recognosci per cōfitentem. Si confugias ad aliud: nō scit vt homo sed vt deus: et q̄ ergo licite potest dicere nihil scio de articulo. Cōtra: auribus propie carnis audiuit: ꝛ fortasse culpabiliter si ad malum finem: ergo scit vt homo. Item pone q̄ hoc audierit dum alteri cōfiteretur / ꝛ sit laicus: ille nihil audiuit vt dei vicarius. Item si dicat se scire dicit verum: ꝛ scōm te punctēdus est quasi verū dixerit quod tacere debuit propter sigillum ꝓfessionis. ¶ Et ꝓfirmatur: non plus tenetur confessor celare quod ex cōfitente percepit: q̄ econtra: ꝛ nō plus vn⁹ scit vt deus q̄ alter: sed cōfitēs potest libere dicere que ex cōfessore percepit: vt de penitētia iniūcta: de iudicio quo ad peccata quomō senserit: ergo. ¶ Tertio principaliter. Sigillum confessionis nequit esse iniquitatis vinculum sicut nec iuramentum. xxij. q. iiij. inter cetera. ergo in multis casibus licet ꝛc. ꝓfitenet: qz aliter interdum ꝓstringeretur ad peccādū. ¶ Patet primo. Si abbas ex ꝓfessione monachi scit eum inutilem ꝛ preesse administrationi vel cure cum dispēdio sue salutis: ꝛ remouēdo eum ab administratione vel cura innotescit aliis q̄ ex cōfessione monachi indignitatem vel animę pretudicium intellexerit. q̄ ad hoc tamē abbas teneat ptz Ezech. iij. ꝛ. xxxiij. si speculatorem viderit ꝛc. ꝛ. lxxxiij. dist. nō grādis differētia est letum inferas vel admittas ꝛc. cum aliis ibidem. quibus cuidēter ꝓbatur q̄ prelatus quātū potest tenetur subditoꝝ errata ꝓhibere. ¶ Secūdo. Si vir grauis ꝛ omnium reputatiōe cōstantissim⁹: qui sine cuidenti causa semel recte deliberata nō mutet ponatur aliis suasisse vt Petrum eligant ꝓpter eius virtutem ꝛ alias partes bonas que faciūt ad dignitatem. Petrus incōtinenti ante electionem huic cōfitetur: exponens eidem suam heresim in qua ꝓsistit: irregularitatē ꝛ hmōi: proceditur ad electionē: si illum nō elegerit facto constabit aliis q̄ ex ꝓfessione eius deprehenderit eum indignum: q̄ si nō potest quoquo modo ꝓfessionem detegere: eliget scienter indignū: ꝛ sic incurret penam cōcilij Lateranēsis q̄ vcz illa vice voce priuatus etiam triēnio suspensus erit a beneficijs que in illa ecclesia obtinet. c. Cum in cūctis. de elec. ꝛ q̄ nulli vn⁹ gregem dominicum lupo dilamādum exponet. ¶ Tertio. Curatus audiuit ex ꝓfessione eius qui in facie ecclesie iam vult cū Bertha ꝓtrahere: q̄ eius sorori fuerit carnaliter cōmixtus: nec potest illum in cōfessione inducere vt nolit cum ea ꝓtrahere populo illic spectante: vt cōfessione audita matrimonium solēnizetur: si hic curatus recuset eos matrimonialiter cōiūgere / statim sciet populus q̄ ex confessione audierit impedimentum ex peccato spōsi confitentis. Et q̄ ad hoc tenetur ptz qz conīūgendo ꝓsentiret peccato illius cooperādo ꝛ auctoritatem impartiēdo: non solum autem qui faciunt digni sunt morte: sed qui ꝓsentiūt faciētibus. ad Romanos. j. ¶ Quarto. Detectio ꝓfessionis est aliquotiēs homini necessaria ad integre ꝓfitendū peccata sua: et ad hoc obligamur diuina lege: ergo. Prima pars patet. Ponatur sacerdos absoluisse episcopum simoniacum in ordine conferēdo seu ministrādo: ꝛ ex circunstantijs vt occurrere potest confessori innotescēdum q̄ ille episcopus fuerit: vt puta alius ꝓfessor ꝓsueuit cum audire: ꝛ priusq̄ episcopum audiret: audiuit ex eo q̄ nullus vn⁹ adhuc ꝓfessionez audierit ꝛc. ¶ Quinto ꝓbatur de sacerdote qui cum alijs iter arripuit ingrediēdi nem⁹: qui in necē sacerdotis ꝓspirauerūt. E quib⁹ vnus ꝓfitetur sacerdoti de illa ꝓspiratiōe. hoc stāte ni sacerdos diuertēdo a nemore posset ꝓfessionem ꝓspirationis prodere: tenetur sue ꝓprie morti esse occasio cōtra legem nature de seruando vitam quantum potest. ¶ Sexto. Sacerdos ex cōfessione audiuit ꝓfitentem esse excōmunicatum: ꝛ hoc nulli patere: si non posset hoc casu confessionem ꝓdere: non posset vti re in priuato: vt verecūdie rubore suffusus pro latenti excessu satisfacere cogatur suo creatori: ad quod tamē obligatur iuxta ca. Cum non ab homine. de sen. excōi. Sequela patet: quia sic eum vitando vsqz ad verecundie ruborem: prodere videtur confessionem.

In oppositum ⁊ pro veritate pri

mo est illud Greg. Sacerdos ante oia caueat ne de ijs qui ei ꝓfitentur petā sua alicui recitet q̄ ea cōfessus sit non ꝓpinquis: non extrancis: neqz qđ absit ꝓ aliquo scandalo. Hā si hoc fecerit deponat. ꝛ oībus diebus vite sue ignominiosus peregrinando pergat. de pe dis. vj. Sacerdos. Et idem in ꝓsilio generali legitur preceptum. Caueat autē oīno ne verbo aut signo quouis modo aliquatenus prodat peccatorem. Et in pena decernitur a sacerdotali officio deponendum: ꝛ ad agendum perpetuam penitētiam in arctū monasterium esse detrudendum.

In hac questione primo dicam:

quis teneatur ad celādum. ¶ Secdo que cadunt sub sigillo confessionis. ¶ Et tertio decidam principale questitū. An aliquo casu ꝛc. ¶ Quo ad primū pono trimēbrem ꝓclusionem. Sacerdos q̄ iure audit confessionem ꝛ absoluit: tenet celare: ꝛ ois ille ad quem ꝓfessio quenit: licite vel illicite / mediate vel immediate. Et iam ille qui aliter q̄ in ꝓfessiōe audiuit: sed recepit quasi in cōfessione. ¶ Prima pars vcz de sacerdote patet: quia tenetur ad hoc iure secreti: cuz ei in confessiōe committatur tanq̄ secretissimum. Et iam eum absoluit sacramentaliter rōne pacti impliciti: vt vult dns Petrus de Palu. qz absoluens ꝛ penitentiam iniūgens videt pactsci non aliud ei imputari ad penam: intellige ab hominibus inferendam: qđ esset si reuelaret. ¶ Preterea mouere debet delegatum quod alias moueret delegātem: sed deus ratione sacramenti regit peccata: ꝛ sacramentum ad effectum tegendi et celandi peccata instituit: ergo delegatus in hac parte dei / puta sacerdos debet ꝛc. Et reuelat confessionem non solum qui in speciali nominat crimē ꝛ criminosum: sed etiam qui in generali id facit: vnde confitentem constat commisisse crimen. Sicut quidam contra parochianum ꝓquerentem q̄ ei eucharistiaz negaret dicebat se hoc facere qz habebat peccatum de quo cum absoluere nō poterat: nec volebat episcopum adire: ꝛ nō putabat sacerdos nec iudicabat eius decanus esse reuelationem confessionis: quia peccatum non exprimit.

Secunda pars patet quia qui au

diuit in confessione vel medio confessiōis tenetur ad secretum fori ꝓfessionalis. Exemplum de non sacerdote qui audiuit licite: vt is cui ex desyderio sacerdotis confitetur quis in necessitate mortalia seu venialia petā. vt. c. Quē peniret. de pe. dist. j vel q̄ adhibeat vt interpres per quem sacerdos intelligat confitentem. Item qui casu audit vel cui de licentia confitentis confessor reuelauit. Exemplum de non sacerdote qui audit illicite: sicut qui fingens se sacerdotem vel absconditus audit. quod est sacrilegū ꝛ grauem iniuriam ac irreuerentiam facere sacramento. Nec obstat q̄ iste absoluere non potest qz etiam sacerdos si casu non absoluit: vel remittere habet ꝛ absoluere non possit: eque obligatur ad celationem.

Circa hoc dubiū est. Si duo sint

ordinaria prāte: vt in eccl̄ia cui⁹ sunt due portiones cure: vel ex priuilegio facultatem habētes sup eundem: ꝛ alter via illicita se ingerit ad audiendū confessionē: an ex illa auditiōe possit absoluere. Et dicit de Palu. xxj. dist. iiij. q. iij. art. j q̄ non: qz in sacramento confessionis requiritur intentio ex parte confitētis: vt ex parte absoluētis: ꝛ iste solū intendit alteri confiteri ergo nō pōt pro confessione facta alteri alter illum absoluere. Pterea qz iudex non pōt de iure dare sniam ex confessione partis cozā alio vt iudice factā: si non cozam eo vt iudice fiat: ergo. Et ad motiua opinionis contrarie: si duo sint iudices ordinarij vel etiā delegati: potest vnus cognitionē cause instruere ꝛ collega ex illis actis iudicare. Respōdet secus esse ibi: quia vnus potest alteri acta iudicialia pandere: vt ptz de here. c. Per hoc. qz per hoc tenentur ordinarius ꝛ inquisitor ex equo ꝓcedentes sibi inuicem ꝓcessus cōmunicare. Nō sic de actis confessionis sacramentalis. ¶ Sed meo iudicio si confitēs ex post petat ab illo qui illicite audiuit absoluti: ꝛ certus sit q̄ totam confessionem audiuit nihil prohibet quin possit ab illo absolui: non esse opz vt confitens omnia peccata sua ꝓpriis nominibus dicat immo satis est q̄ ad expressionem vel rememorationem sacramenti sacerdoti se fateatur de illis reum. ꝛ velit absolui: ꝛ vbi sacerdotem nouit vidisse hoc peccatuz de quo cupit absolui solum petat de petō per confessorem viso absolui. Et sic similiter q̄ nūc petat de illis auditis per eum absolui. in hoc enim satis cōfitetur ꝛ sufficit illa intentio sicut si schedulam porrigat sacerdoti que omnia eius peccata descripta contineat ꝛ post petat vt de illis eundem absoluat. nō enim videtur necesse vt sacerdos ex post iterum schedulam agat. Si quis autem circa huiusmodi nimio scrupulo agitetur suadeo cum apostolo: vt qui infirm⁹ est holus manducet. ad Roma. xiiij.

Tertia pars dicte conclusionis

patet: qz in tantū quis tenet quātū ꝓmisit. si q̄ pollicitus est seruare quasi recte receptum in cōfessione / obligat celare quasi in cōfessione ꝓceptum: nō vigore sacramenti qđ ibi nō est. sed rōne ꝓmissionis. unde dicitur de iureiuran. in ca. clericus. ꝛ est penulti. Qui iurauit seruare statuta ecclesie edita ꝛ ꝓmittit p idem iuramentū fideliter obseruare statutū quod post est subsecutū: non tenetur ad illius obseruātiā ex debito ꝓstiti iuramenti: ꝛ ita piurus non est illud statutum transgredienz / sed violatoꝝ ꝓmissi: unde sicut ibi ꝓmissio per iuramentū nō facit illic esse iuramentum. ita nec ꝓmissio seruandi in confessiōe facit illic esse cōfessionem vel sacramentum: unde is possit per illa verba obligare se ad eūdem effectum: non tamen quo ad vinculi modum. Et dicit dns Petrus de Palu q̄ videtur irreuerentiā facere sacramento qui tradidit vel recipit in confessione illud quod non est confessio: cum nihil sit equaliter celandum ei qđ per confessionem scitur. ¶ Sed salua eius reuerentia / videtur illud nimis scrupulose dictum. quia nō est mens hominum facere hoc confessionem vel confessionis sigillum seu etiam equalem obligationem celandi qualis in vera confessione cōtrahitur. sed solum q̄ sub graui peccato celare teneatur: sicut ex cōfessione esset obligatus: q̄ q̄ non sit par grauitas in transgrediēdo. Sicut est mens dicentiū: nolo vt mi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

hi fures sed ꝓmitte te seruaturum ac si iurasses. Et ꝯ uis cuperent esse equalitatem vinculi non ꝓpter hoc videntur minus sacramētū reuereri: quemadmodum si quis pari vinculo in seculo manens ad castitatem quasi ex voto solēni esse obligatus. ¶ Circa hec tamen aduerte differentiam sigilli huius promissionis a vero sigillo confessionis: qz non obstante hac ꝓmissione potest: immo tenetur vbi ad correctionē viderit esse necessarium indicare illi qui potest ꝓdesse z non obesse: ꝯ ꝯ etiam si in.ul iurasset tacere: secus autem in vero sigillo confessionis vt infra dicam.

Quo ad secūdum pono similiter conclusionem trimembrem. Sub sigillo confessionis cadunt oīa peccata in relatione ad ꝑsonā confitētis cum omnibus circunstantijs: z ꝑsona tertia cū qua est peccatum cōmissum: z etiam non peccata per que directe vel indirecte per se vel per accidēs potest peccatoꝛ ꝓdi: non illa non peccata ex quibus tale periculum ꝓditionis non imminet.

Prima pars patet. tenetur omni no cauere neverbo aut signo aliquo mō aliquatenus ꝓdar peccatorem: quod fit cū peccata cuipiam recitat in relatione ad peccatorem. Dico notanter in relatione z̄. quia in genere licet de peccatis consulere vel referre: quando ex hoc nullatenus peccatoꝛ ipse sit ꝓdēdus. vt in ca. Officij de peni. z re. ¶ De circūstantijs peccatoꝝ patet. qz circunstantie vna cum peccatis sunt directe materia sacramenti: ideo cum peccatis sigillantur secreto confessionis. Sicut ex parte confessoris celare tenetur principalis: puta sacerdos z accessorius sicut interpres: ita de parte cōfitentis celari debent ꝓncipalis puta confitens: z accessorium puta persona cum qua peccauit: siue bene faciat confitens dicendo siue male.

Sed contra hoc obicitur. Tertia persona nec est peccatum: nec circūstantia peccati: er nihil aliud cadit sub sigillo. ¶ Secūdo. per illi⁹ detectionem nō est necesse cōfitentē ꝓdu: posset eīm de peccatis tertie persone haberi sermo z̄. z ad hoc euitandū solum sigillat ꝓfessio. ergo. ¶ Tertio: hora z locus nihil facientes ad expressionē peccati nō cadunt sub sigillo: ergo. ¶ Quarto: ratio quare cōfessor tenetur celare: est qz ꝓsumitur deus celare z tegere: sed hoc non de pctō tertij: ergo. ¶ Quinto: quia nihil cadit sub sigillo quod non ſpectat ad iudicium illius fori: sed tertia persona z̄c. ¶ Sexto: genus est magis intimum rei ꝯ circūstātia: sed licet dicere. talis mihi de oībus peccatis suis ꝓfessus est: ergo sīr de circūstantijs. ¶ Septimo. Cōfessor potest loqui de peccatis cōfitentis non referendo ad ipsum: ergo magis de peccatis tertie persone si non referat ad cōfitentem. ¶ Octauo: qz sic cōfessio esset contra obseruantiam regularis discipline ex quo non posset corrigi persona accusata in confessione.

Ad ꝓmum respondeo. quod nō solum peccata z circunstantie cadunt sub sigillo: sed oīa que ꝓfitens vt secreta refert et vult esse recta et celata: z ꝓfessor nō solum tenet tunc illa celare dum hoc exprimit: sed qſcunq; ex mō committendi ptz q ea velit committere vt secreta: sicut in alijs secretis cōfessione sigillat eīm confessio nō solū qz tegit delendo: sed ne cōfessio ipsa sit exosa hoībus vel nimis onerosa: qō fieret reuelando tertiam personam z̄. ¶ Et per idem ptz ad secundū z tertiū. ¶ Ad quartum. Illa nō est tota ratio: qz impenitentium peccata vel eorum qui consilium solummodo a confessore exquirūt etiam sigillantur. ¶ Ad quintum patet ex solutione ꝓmi. ¶ Ad sextum: qz confessio non est nisi de peccatis ideo si dicat etiam cū confessum de oībus peccatis nihil ponit in palam quod non sit manifestum: potissime: qm̄ si diceremus quoniā peccatus non habemus z̄c. secus si dicat de magnis peccatis: qz tunc reuelatoꝛ esset confessionis. ¶ Ad septimum dico antecedens falsum esse: quādo per sermonem de peccatis confessis potest deueniri vel per accidēs directe vel indirecte quocūq; modo in aliquam cognitionem vel suspitionem aut dubitationem de cōfessore: vel ex hoc immineat ei detrimentum in fama coꝛpore vel bonis vel etiam amicis: vel scandalum generari in populo: vel confessio fieri populo magis onerosa vel minus amabilis. Raro autem: vt dicit Palu. accidit quando aliquod horū ex reuelatione peccatoꝝ solum in confessione auditoꝝ z non per aliam viam scitorum accidere possit: ꝯ uis aliquando nullum istoꝝ inconuenientium accidat. vnde multum habet cauere confessor vt nō dicat vel quomodo dicat. Et vltra nego cōsequentiam: q ergo possit de peccatis persone tertie loqui sine relatione ad confitentē: qz hoc peccatum tertie persone etiam ei sub cōfessionis sigillo cōmissum est in relatiōe ad illā personam tertiā sicut z in relatione ad cōfitentem. ¶ Ad octauum nō impeditur regularis discipline executio seu ꝓgressus: qz potest cōfessor inducere confitentem vt ei extra confessionem dicat vel licentiā det ne teneatur confessione sigillatum habere z tunc ꝓgredi poterit ad discipline impositionem: sic tū vt in occultis z in alijs secretis. q si confitens nolit habere confessor ꝓ ignorāte se gereret: quemadmodum z de occulto peccato: ergo z confitentem.

Secundā partē conclusionis ꝓ bat dñs Pe. de Palu. qz dum aliqd ꝓhibetur ꝓhibetur z omne illud per qō ad illud pueniſ: vt ꝓhibitis nuptijs inter aliquas personas: etiam ꝓhibita intelligunf sponsalia q̄ que ad nuptias pueniſ. ff. de spon. l. oratio. qō intelligo decā perpetua: secus cuꝝ ob causam tpalem: vt inter infantes ꝓ ratione etatis ꝓhibetur matrimoniū: inter quos sponsalia ꝓmittūtur. ¶ Efficacius ꝓbatur sic. Aeque ꝓditor pctoꝝ siue per non peccata detegatur eius crimen siue per peccati sub ꝓprio nomine expressionē: sed a ꝓditione peccatoꝝ arcet sigillum ꝓfessionis. ergo. vñ si casus detur q̄ sacerdos non possit confiteri suū pctm̄ nisi simul insinuet alterius nō peccatum: ex quo vltra ius ꝓditur illius cōfitentis pctm̄. tenetur tacere: z illud peccatum ꝓ tunc nō confiteri donec possit sine ꝓditione: qz fortiori vinculo tenetur celare cōfessionē: ꝯ de suis peccatis facere cōfessionem. ¶ Est eīm primum naturalis iuris z sacramentalis obligationis: secundum vero positiui iuris diuini. z ideo cedere habet primo: vt supra dixi: quando ex cōfessiōe peccati scandalum imminet ꝓfessori vel cōfitenti: potest licite: immo debet quis illius peccati omittere confessionem. ¶ Sed dices. Si hec ratio valet excusabitur homo a confessione peccati quod cōfessori exprimere non posset sine ꝓditione persone cum qua peccauerit contra determinata et cōclusionem z regulam doctorum: quando expressio persone est necessaria ad expressionem peccati: quia plus tenetur sue conscientie ꝯ alterius fame tenetur: et debet in confessione ꝑsonā exprimere Sequela tamen probatur: qz celatio secreti est de iure nature: z confessio solū de positiuo iure dei. Hoc argumēto ꝓmotus dicit Palu. non sufficit q̄ ius nature arcet ad celandū: sed debet addi z sacramentum: non aūt cum alias secretū est. vt in casu argumenti. Sed quia positiuum ꝓceptum semp cedere habet ꝓcepto iuris nature: vt ꝓceptū sabbati. ꝓcepto defendendi vitā: ꝓceptū confitendi ꝓcepto vitandi scandalum. Et in veteri lege ꝓhibitio edendi carnes porcinas z huiusmodi. ꝓcepto fouendi naturā: occurrente casu q̄ aliter vitā seruare non posset. intelligunf enim vt etiā Palud. fatetur cōsilia salutis ꝓceptis z ꝓcepta minora salutis maioribus. ¶ Ideo ad sc̄le probatiō nē respōdeo q̄ ius nature quo stringimur celare secreta non se extēdit ad hunc casum argumenti. ꝓ quo est intelligitur exceptum vbi ex celatione multa mala verisimiliter imminent: q̄ possunt indicādo ꝓhiberi secundo cum est ad spiritualem necessitatem in cuius fauorē tenemur celare: siue ex necessitate fraterne correptionis p eum qui ꝓdesse z̄c. siue ex necessitāte cōsilij qō ipse est requisiturus. Et sicut a sigillo secreti excepta est spūalis necessitas alterius qui sub secreto cōmisit: etiā excepta intelligitur spūalis necessitas cōsilij vel medicine eius qui sub secreto suscepit: cum nō plus obligetur alteri ꝯ sibi ipſi. nec est ibi ꝓditio que est iniusta secreti detectio. Sic in ꝓposito ꝓ spūali medicina anime potest: z per cōsequens debet ꝓsonā detegere sine cuius expressione neq̄t peccati speciē seu genus exprimere. Et iam cōfiteat ꝑsona tertia eidem: z nihil actum est quod nō ipe necessitate fecerit. Hō tamē dico licere quādo in detectione solū versatur maior vtilitas medicine vel cōsilij: quia supererogationis est hoc ꝓsequi: z cōsilia intelligunf salutis ꝓceptis: nec facit exceptionē a secreto sigillo: z ergo dum ꝓter necessitatē in confessione detegunt ꝑsonam tertij: debent p confessorē auisari: vt de hoc peniteāt. z deinceps nullatenus facere tentent Et vbi expressio est necessaria si potuerint cōfiteri apud aliū q̄ ꝑsone illi⁹ tertie notitiam non habet: z tamē absq; necessitate cōfitentur alicui qui habet notitiā tertie ꝑsone: factum culpabile est.

Tertia pars cōclusionis ptz quia cessante causa cessare debet effect⁹: sed nō peccata in cōfessione percepta solum obligamur celare: cū per ea directe vel indirecte p se vel p accidens peccatoꝝ ꝓderetur. ergo z̄c. Licet ergo dicere q̄ ꝑgo mortu⁹ est: q̄ nūc̄ admiserit mortale peccatū: z sic de alijs nisi ex vnius laude alteri⁹ peccatum per accidēs detegeretur: vt si duobus cōfitē tib⁹ diceret: ille e duobus ꝑgo est: vel nunc̄ cōmisit mortale peccatum: intelligit de alio insinuare q̄ virgo non est: vel mortale admiserit. Hā qō de vno negatur: de alio conceditur intelligitur. z̄c. Hōne de ꝑsump. secus dū ex modo dicendi vel alias intelligit confitentem quasi secretum sigillandum committere velle.

Ex dictis patet q̄ sigillū confessi onis est min⁹ cōmune ad sigillum secreti: z nō patit eas exceptiones: quas sigillum secreti nudum. Non esset ꝓ necessitate spirituali eius qui confessus est vel ꝓ scandalo euitando: licet detegere: sicut lz sī nudū fuerit sigillum secreti accidēte etiam iuramento de non referēdo seu reuelando. Et ꝯ uis frāgens quodcūq; horum sigillorum mortaliter peccat: gratius tamē qui sigillū confessionis ruperit: ꝯ qui sigillum secreti. Sicut grauius qui turauit celare ꝯ qui solum promisit. Et is qui promisit seruare secretum ꝯ ille cui commissum est vt arcanum seu secretum non reuelet ipse tamen nō promisit. Vnde sicut is reuelatoꝛ arcani est: qui secretum crimen alterius videns reuelat: ꝯ ꝯ nihil ꝓmiserit de celando: multo fortius is cui tanꝯ arcanum committitur etiam vbi cōmittens non exprimit. si ex qualitate facti seu ratione materie id potest deprehendere.

His premissis ꝓ respōsione ad quesitum dico: q̄ nulla causa nullo casu: lz revelare cōfessionē. Probo: qz non lz ꝓ scandalo euitando. iuxta sentētiam Grego. post oppositum inductā ergo simpliciter nulla de causa. Cōsequentia tenet: qz euitatio scādali est maxime fauorabilis: vt p scādalo passiuo ꝓmoꝝ euitando teneāt qs potius mortē subire cū teneat vite sue saluē ꝓmi ꝓferre: iuxta ordinē ꝑe charitatis. Qz aūt papa nō possit dispensare pt⁹: qz papa non pōt dispensare sup ꝓceptis suscipiendi sacramēta: baptismi. s. ꝓfessionis: z sic de alijs ꝯ nec sup ꝓcepto celādi ꝓfessionē. Jā si vinco vincētē te: multo fortiꝰ vinco te: vt solet induci ex. l. de acceptiōib⁹. ff. de diuer. z tēpo. ꝓscri. vbi dr. Hā q̄ me fortior est cū te supatur⁹ sum: multo magis aduersus te obtinere dz. Similiter argui potest ex ratiōe scandali papa nō potest dispēsare sup ꝓcepto vitādi scandalū: sed ꝓ vitando scandalo non lz ꝓdere cōfessionē: ergo z̄c. ¶ Obijcier forsan aliqs: aliqua est cōfessio: q̄ nec est nec esse pōt pars sacramenti: ꝯ illā pōt sacerdos reuelare: z licaliquo casu. z̄. Antecedēs ptz dū quis cōfitet ꝓpriū interficiendi alīū: vel inficiēdi cōmunitatē hereſi: vel tradendi oppidū z̄c. ab illis nō potest sacramētaliter absolui vt manifestū est: z cōfessio q̄ est vel pōt esse pars sacramenti potest cū absolutiōe sacramētali integrare seu ꝓficere sacramentū. Et hec ratio in effectu mouisse videt Innocētiū vt diceret peccatū futurū nō cadere sub sigillo ꝓfessionis quē in hoc sequit Panor. i ca. Bis vtriusq; sex⁹. de pe. z re. circa finē. Idē admittūt fa matissimi theologi. Hā Alexāder de Wales. iiij. p. q lxxviij. mēbro. ij. arti. ij. dicit mediādū esse inter opiniones ꝓtrarias ꝓcernentes hūc articulū hoc modo. Peccatū mere ꝓteritū a quo ꝓponit abstinere cadit sub sigillo: similiter peccatū ꝓteritum de quo dolet: sed nō vult desistere ꝓpter cōnexionē ad ꝓteritum. Sed ꝑsens peccatū sup futuro non cadit sub sigillo nec est sacerdos reuelatoꝛ cōfessionis/ addit tū. Sed qz esset q̄dam species mali z sequerēt infamia ꝓpter hoc credo z si iure non tenetur sacerdos occultare talem confessionem/ debet tamen celare ratione publice potestatis/ nisi inconueniēs aliqd graue seqret tunc enim credo q̄ non esset talis confessio penitus tacenda/ nec tamē publice reuelāda ꝓpter periculum infame/ sed caute z secreto alicui qui posset z vellet ꝓdesse indicanda. ¶ Preterea secūdo q̄ papa possit dispensare videt/ quia est solum positiui iuris humani quantum in hoc sigillo additur vltra sigillum secreti/ ergo in ea pte potest papa z̄c. Consequētia tenet/ qz princeps super omni iure positiuo humano authoritatē habet abrogandi/ detrahendi z dispensandi. Et antecedens patet/ quia confitens licentiare pōt sacerdotē ꝓ consilio vel vtilitate/ vt attestaf communis practica ecclesie/ sz priuata persona nō potest sup iure nature dispēsare/ vel quē ꝯ exprimere/ ergo. ¶ Preterea tertio. papa potest super

Universidad de Deusto
Biblioteca

gatione cō fitendi dispēsare eximēdo aliquē ne teneatur semel i anno cōfiteri / ꝫ similiter super obligatione celandi cōfessionē. ¶ Preterea quarto. papa dispensat super votis ꝛ iuramentis q̄ ligāt de iure nature vt ptz ex titulꝫ de iureiurā. ꝛ de vo. ꝛ vo. redēp. ꝫ similiter potest sup isto. Cōsequentia videt tenere a paritate rationis que hinc inde videtur occurrere.

Nec valet euasio doctor q̄ super ceptis sacramentalibꝰ dispensare nō valet / cū non sit domin⁹ legis / sed minister ꝛ cum hec obligatio no scat ex sacramento / q̄ super ea dispēsandi facultate non potiatur / quēadmodū nec sup obligatione reddēdi debitū / que sacramē tum matrimonij consequitur / qz ecclesia pro necessitate populi Christiani dispensat / vt mariti contra assensum vroris possint vouere pegrinationē in subsidiū terre sancte ꝛ qđ vouerint adimplere. c. Ex multa de vo. ꝛ vo. re. Etiā cū alter ꝓiugum est in dubio ꝓpter egritudinē vel aliam rationabilem causam an obligatur debitum reddere / vel non / videt ei facultas dispensandi commissa Deutero. xvij. ca. ꝛ inducitur in ca. Per venerabilē q̄ fi. sunt le. vnde dicit. Be. Tho. ij. ij. q. lxxxix. ar. ix. in solutione ad vltimū argumentū: quando aliquid sub iuramēto ꝓmittit / de quo dubium est / an sit licitum an illicitum / p ficuum an nociuum / simpliciter vel in casu in hoc potest quilibet episcopus dispensare. Si aūt est simpliciter licitū ꝛ vtile: nō habet locū dispensatio nisi aliquid melius occurrat ad communē vtilitatē: ꝛ hoc p papā: cui est vniuersalis ecclesie cura cōmissa. Et infra. Et ad vnūquēq; ptinet irritare iuramētū ab eis subiectis factum circa ea q̄ eius potestati subdūtur: vt pater puelle votum: vir vroris vt ꝺz Numeri xxx. Et. q. ꝓcedēte. art. xj. Vicinius ad propositum nostrum dicit idem Tho. q̄ in manifestis dispensatio prelati nō excusaret a culpa puta si nulla subsisteret causa propter quā cum aliquo super voto ingressus religionis dispenset. si aūt esset causa apparens propter quā saltem in dubium verteret / posset stare iudicio plati dispensantis: vel commutantis. Sed dubium est apud doctores: an sit p papā dispensabile q̄ sacerdos propter communē vtilitatē crimen detegat in cōfessione acceptum ergo in tali dubio secure potest ꝺs stare dispensationi pape. ¶ Respōdeo ad primū negādo antecedens Et ad ꝓbationē dico: cuius absolui nō potest a culpa ꝓpositi mali q̄diu ipsum propositum malum exist seu manet in homine: nihilomin⁹ subsequēte penitentia seu dolore de illo proposito potest absolui sine noua ꝓfessione illius ꝓpositi: ꝛ ergo cōfessio illi⁹ potest esse pars sacramenti. Huius simile est: duz ꝺs confiteur peccatum quod transijt de quo non penitet: nec ꝓponit abstinere: certe illa conditione stante nō ꝓt absolui: ꝫ si incipit penitere ꝓponēs deinceps nō velle cōmittere potest absolui sine noua illius cōfessione. Nec oportet q̄ actu sit pars sacramti vt cadat sub sigillo ꝓfessionis: sed sufficit q̄ posset vel potuerit ee pars sacramenti: vel vt tale receptū. alias sacerdos malitiose nō absoluens: vel forte egritudine impeditus: non teneretur postmodum accepta in cōfessione celare. ¶ Ad alia que probant papam posse dispensare. Ad primū nego antecedēs. Et cum ꝓbatur: qz alias priuata ꝑsona ꝛc. Respondeo q̄ priuata ꝑsona ibi nō dispensat sup iure nature: ꝫ facit non esse materiam sigilli cōfessionis quod prius materia eius fuit. Sicut si quis iuret alteri in certū diē soluere potest is cui iurauit efficere vt non sit materia iuramenti / consentiēdo vt nō soluat. ꝛ tamē nulli dubium quin obligatio iuramenti sit iuris naturā sup quo non potest priuata persona dispensare Sicut est de mutuo reddendo vel depōsito qđ certe priuate ꝑsone donando facit non esse materiam mutui vel depositi. ¶ Sed quo ad materiā argumenti inuenio doctores i ꝓtraria sententia. Nā Alexan. de Hales part. iiij. q. lxxxij. mēbro. ij. art. iij. Scotus quarto sententiarum dist. xxj. q. ij. in solutio. ad primū. Durand⁹ similiter eadē distin. tenēt q̄ confitens nō pōt licētiare ꝓfessorē vt ꝛc. Inducit ad hoc Alexander tria. Primū: quia accepit hoc loco dei: ꝛ non posset alijs dicere: nisi vt deus. ergo non sufficit cōfitentis licentia. Secundum quia ad hoc arctatur precepto superioris sup quo nō potest penitēs licētiare. Tertium: qz fieret in scandalū aliorum. Domin⁹ Durādus inducit: quia notitia accepta per confessionem non sufficit ad reuelādum ergo requiritur alia notitia: ꝛ per consequens non sufficit confitētis licentia vltima cōsequentia tenet: quia illa non dat sacerdoti aliam notitiam q̄ in confessione acceperit. Sed quia si sufficeret esset via ad reuelationem confessionū ꝛ ad suspitionē criminum. Judex namq; iuberet suspecto de crimine: vt det cōfessori suo licentiam dicendi qđ in ꝓfessione ꝛc. si dederit valebit testimoniū sacerdotis cōtra eū: si dare nolit ꝛ possit secundum tuam opinionem. merito erit magis suspectus. ergo oportet eū licentiā dare: vel notitiam grauis suspitionis incurrere. Abelius ergo est vt dicatur ex sola licentia cōfitētis non posse: nisi dicat sacerdoti extra cōfessionē in generali vel speciali peccatum qđ vult alteri releuari Alij inducūt q̄ iudex de crimine occulto non pōt iudicare ex sola licentia cōfitentis: vt iudicet secūdū qđ scit ꝛ nouit in occulto. Itē in lege nature dispēsare potest solus author nature sicut de pluralitate vrorū: sed istud est de lege nature: ergo Itē sicut ex licentia alteri⁹ non possum eum occidere: ita nec ex ei⁹ licētia ipsum diffamare. Itē in licitꝫ oportꝫ superiori obedire. ergo si licet: oportꝫ ꝑlato pcipiēti vt reuelet dicere Preterea qđ ptinet ad forū exterius nō spectaret ad fōrū interitus seu conscietie ex cuius cunq; etiam pape licētia: nisi dicere tibi vt cōfessori: ergo nec econtra. ¶ Et cum pro contrario iuducitur: q̄ vnicuiq; licet renūciare iuri suo: ꝛ hoc est ius cōfitentis: vt eius cōfessionē teneatur sacerdos celare: qđ consuetudo / que est optima legum interpres hoc habet q̄ sacerdos imperit⁹ de licētia confitētis exponit doctiori confessionē p cōsilio in cōfitētis ꝑsentia. Itē potest sacerdotē ponere loco sui ad confessionis reuelationē. Preterea secretum de licētia eius qui ꝓmisit potest in vtilitatꝫ alteri reuelari: q̄ similiter ꝛc. ¶ Respondet Alexander de Hales passu allegato. Ad primum: iuri particulari similiter iuri communi simplicis concessionis vt q̄ tale collegiuꝫ potest eligere prelatuꝫ: potest ꝺs renūciare: sed iuri cōmuni p modū pcepti non exemplificat de prohibitione: ne quis in ciuitate p noctē audeat deferre arma: huic nemo ciuium potest renūciare: quia vergere posset in detrimentum alioꝝ. Similiter fieret si reuelaretur confessio alicuius quoniam multi scandalizarent. ¶ Ad secundum: dicit pcedere de consuetudine rationabili ꝛ legitime introducta: qualis non esset hec que solū est a simplicibus ꝛ minus discretis ꝛc̄. ¶ Ad tertium. quia sacerdoti solum loco dei deterit: non potest sacerdos p eo cri-

men reuelare. Addit. Videt tamē mihi sine preiudicio si licētiat sacerdotem vt aliqua de causa extra cōfessionē reuelet bene potest ea reuelare. ¶ Adultimū secus est: quia ibi reuelatur ei vt homini: hic loco dei ꝛ quasi deo ꝛ ideo tegere habet vt deus.

Sed probabilior est cōtraria opi nio beati Thom. Bonauenture / petri de Palude ꝛ aliorū q̄ sacerdos p cōfitentem licentiat⁹ potest crimen in cōfessione acceptū alteri reuelare. Et q̄ ex consequenti concernat publicum fauorē celatio confessionis: tamē p se ꝛ primo est solum in fauorem priuatorum: quemadmodum ꝛ celatio secreti. Et nulla ratio videtur quare licentiando iuri suo quis renunciare potest quo ad sigillum secreti: quin similiter de sigillo confessionis: secus ergo de alijs que in publicum fauorem per se ꝛ directe sunt concessa: vt preuilegium fori quo ad clericos. ca. Si diligēti. de fo. competen. Et priuilegium Si quis suadente de quo. c. Contingit. de senten. excōmu. ¶ Et ad motiua aliorum respondeo primo licꝫ confessor capit loco dei vt eius vicarius non tamen obligatur celare nisi in confitentis fauorem: ꝛ ergo tenetur solū pcā celare in relatione ad confitentem ꝛ absolute potest de peccatis acceptis in confessione consilium petere vt in. c. Officij. de pe. ꝛ re. adhibita cautela q̄ ex hoc deprehendi non potest persona que crimen commisit ꝛ certum est peccata solū didicit vt Christi vicarius ergo. ¶ Secundo q̄ arctatur confessor celare de precepto superioris: non tamen post acceptam licentiam confitentis: sicut etiam in sigillo secreti. Et q̄ uis priuato hoi non est facultas dispensandi in precepto superioris commissa: potest tamen in multis. ſ. de eo quod fuit materia precepti / facere nō materiam: vt dixi de iuramento: de mutuo: in depositō: in furto. ꝛc. ¶ Ad tertium non imminet scandalum: si adest confitens ꝛ confitetur: de suo assensu ꝛ volūtate alijs detegi: vel talis sit q̄ non diffitebitur confessorē ad hoc ab eo fuisse licentiatū. Etiā nō redditꝫ hoib⁹ odiosa ꝓfessio si ꝓfessor qđ per viā cōfessionis vel alias accepit nō exꝑresserit. Fateor tamē vbi scādalum immineret non obstante confitentis licentia tenetur celare. sed idem est etiam vbi extra confessionem idem peccatum et confitens iterato recitauerit. ꝛ ita non plus contra hanc q̄ eorum sententiam.

Ad motiua Durādi. Ad primum

sola notitia acccepta per cōfessionem non sufficit vt licite reuelet: tamē cum consensu ꝛ licentia confitentis sufficit nisi aliquid extrinsecum occurrens obstat. ¶ Ad secundum respondet dominus Pet. de Palu. ꝛ optime: si non obtemperet iudici in dādo licentiam reuelandi: ex hoc non oritur rationabiliter contrā eum suspitio grauis: quia hoc facere non tenetur: non enim tenetur contra se testem producere. Et potest hoc multis causis alijs negari q̄ sibi conscius est: puta ne alij ex hoc deterreantur a plena peccatorum confessione: ꝛ ita scandalizati pereant: vel ne foueat temeritatem iudicis in huius modi preceptis irrationabilibus. Et q̄ q̄ confitens ad eius preceptum licentiam dederit non debet sacerdos ad ex tortam licentiam aliquid dicere: sed debet cauere a scandalis ꝛ irregularitate: quam incurreret deponens in casu sanguinis si forte ex hoc processum fuerit. Preterea sicut precipiente iudice vt dicat sacerdoti omnia extra confessionem que confessus est: nec ipse obedire tenet: nec sacerdos habet vel potest dicere an ola dixerit que confessus est: ita in proposito.

Ad motiua aliorū. Ad primū in

foro iudicij non licet ex occultis quorūcūq; licētia ꝓcedere: sed ex his q̄ iudicialiter vt apud acta apparent. Sed nihil ad ꝓpositum: quia sicut licentia eius qui cōmisit sufficit pro detectione secreti: ita similiter in cōfessione. ¶ Ad secūdum: non dispēsat super lege nature: sed facit nō esse materiam legis nature qđ prius fuit ¶ Ad tertium non est diffamare vel pdere: cum de licentia eius in vtilitatem suā vel aliorū pādit. Et eo casu quod per seipsum potest idē potest per sacerdotē. ¶ Ad quartū non in omnib⁹ que licent oportet superioribus obedire: vt de non leuando festucā: ꝛ sic de alijs: sed in his que spectant ad ius sue superioritatis: vt patri in ijs que spectant ad directionē familie: ꝛ sic cuiq; in suis. occulta autem non spectant ad hominū cognitionem: ſz dei. vj. q. j. Sto ola. Etiā frequenter nō licet vt homo se prodat vel alteri licentiā det: in publicum suum crimē detegendi. Crudelis enim est qui famā negligit. xij. q. j. Molo. quia nobis vita proximis fama nostra est necessaria. ¶ Ad vltimū. fateor q̄ acceptum in confessione non pertinet ad forū exterius: nisi aliter dicat q̄ in confessione: sicut nec econtra: sed ex hoc non sequitur: q̄ licentia cōfitentis: nō sufficiat vt cōfessor illa dicere possit: sicut secretū mandatum sufficit ad dicēdū ea in confessione q̄ quis in publico confessus est: cum videlicet habet confiteri per interpretem.

Ad secūdum principale probans

papā posse dispensare / dico: q̄ ly papa dispēsare possit super eo qđ est positiui iuris in ꝓcepto ꝓfitēdi: videlz sup prefixione tpis ſz semel in anno: nō tamen potest dispēsare quin teneatur pro aliquādo ola peccata cōfiteri: ꝛ quotiēs institerit articulus mortis: cum hoc sit pure diuini iuris. Sic cum prohibitio reuelandi confessionem sit pure diuini iuris: non est pape facultas dispensandi. ¶ Ad tertiū nego cōsequentiā: nec est par ratio hinc inde: qz in votis ꝛ iuramentis potest occurrere legitima causa dispensandi nō in proposito de celatione ꝓfessionis: sicut nec quo ad sumptionē sacrāti baptismatis vel ꝓfessionis Etiā aliud est de ijs ad que homo per voluntatē seu animū se obligat: cū voluntas subditi semp excipiat authoritatem superioris: ꝛ certe in deficiente animo obligandi nulla nascitur ex iuramento promissione / vel voto obligatio: cuius nōnunq; aliud occurrat ꝓpter qđ necesse sit seruare: puta scandalum / deceptio alterius: vel hmōi. Aliud certe de ijs ad que quis obligat a deo etiā inuitus: sicut de preceptis decalogi pceptis sacramētalibꝰ: ꝛ hmōi In illis em papa dispensare nō pōt: vt q̄ alicui liceat fenerare: vel duas simul habere vxores innocentē occidere ꝛc. In proposito prohibitio celandi confessionem est diuini iuris: quod obligat inuitū / ꝛ eum qui nunq; animum habuit ad hoc se obligandi. ¶ Et cum dicitur: q̄ dispensat sup obligatione reddendi debitum ꝓiugale. ca. Ex multa. de vo ꝛ vo. re. que est obligatio consequēs sacramē tum matrimonij. Respondeo. illa obligatio nascit ex animo obligandi. vnde qui in dolo pnunciat verba matrimonij non vere contrahit matrimonium. Preterea illa obligatio nō sequitur ꝓprie sacramē tum matrimonij: sed contractum matrimonij: alias nō reperiret apud infideles. Preterea tertio: non est ibi ꝓprie dicta dispensatio: que est iuris relaxatio: ſz nuda iurꝫ declaratio. Nā priusq̄ sum-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus pontifex suam authoritatem interposuerat licebat ⁊ ergo non vtitur verbo concessionis vel indulgentie: sed absolute dicit eos valere seu posse preter assensum vroris ⁊c. Similiter dico: cum quis non valet comugale debitum reddere sine verisimili periculo corporis: ⁊ dubium est probabile: an egritudinem contrahet letalem: non opus est dispensatione: sed licitum est et: immo tenetur non reddere. Nam omnis obligatio per actum voluntarium hominis inducta cedit iuri nature: quod ipsum ab initio constrinxit tanq̄ vinculo fortiori. Et ideo vota/ ecclesie precepta de ieunio simili casu non ligant. ¶ Et ad probationes quibus videtur vniuersaliter cōcludi: quotiens apud doctores in probleumate fuerit: an est pape dispensandi facultas: ꝙ tunc possit dispensare. Dico primo. textus Deutero. hoc non probat: vt ex cauda apparet. Qui indicabunt tibi iudicij veritatem faciesq̄ quodcunq̄ dixerint: qui presunt loco quem elegerit dominus: ⁊ docuerint iuxta legē ei⁹. Et quo solū habēt: quia dñs specialiter ijs assistit/ quos populo pfecit magis pſumit ꝙ eis vt docere possint legis veritatē: ⁊ ꝙ eo stādū est eozū sententie: nisi ꝓstituerit de ꝓtrario. Et hoc voluit beat⁹ Tho. cū passu supra inducto diceret. Si subesset causa aparēs ꝓpter quam saltē i dubiū verterēt: posset stare iudicio prelati dispensantis vel cōmutantis: intendit quia i illis magis dz stare superioris sententie.

Circa hoc tamen aduerte: cū probabile dubiū est: an papa sup aliquo dispensare potest/ an non: nisi pertingi possit via discussionis ad veritatē decisionē: papa dispēsans peccat/ ⁊ is ꝙ hoc casu vtit dispēsatione/ quia vterq̄ cōmittit se discrimi/ ⁊ ita cū amet periculū peribit in illo iuxta sententiā sapientis. Ecclesiastici. iij. verū excusat inferior: si bene pſumēs de superiore credit papā hoc non tentare ante veritatis inuentionē: quia ignorātia talis ꝙ inuincibili habet: ⁊ sic ꝓcedit verbum. Aug. in. c. Quid culpat xxiij. q. j. Nam si papa dicat posse dispēsare quotiens ꝓbabile dubium fuerit an possit: nullū esset probabile dubium: an papa super aliquo dispensare possit: quin dubium probabile inferret eum pro certo ⁊ indubie posse.

Ad argumenta principalia ante oppositum. Ad primū dico ꝙ occurrere debet quātum potest. hoc aūt possumus quod iure possumus: vnde sicut sacerdos non debet cuicunq̄ malo obuiare per adulterium vel mendacium: ita nec per reuelationē confessionis: vnde debet ciues ad ciuitatis custodiam incitare: vel pastores vt vigilēt super gregē ne possint per heresim corumpi: ac omnia alia que ad obuiandum proditioni vel heresi seminande facere conuenit: puta cōstanter asserendo de proximo futurum esse: ꝙ aliquis de huiusmodi minime suspectus laborabit ad ciuitatis proditionem ⁊c. adhibita cautela: ꝙ nec verbo nec signo indicet personam confitentis propositum illud habere. Nec est contra charitatem celare ꝓfessionē: q̄ uis alia via impediri non possit ciuitatis perditio ⁊c. sicut nec contra charitatem nolle mentiri/ vel adulterium perpetrare: cum alia via ciuitas nequit saluari q̄ mendacio vel adulterio: cum preposterum sit ⁊ iniquum vt alienis commodis nostrum crimen impendamus Ad Roma. iij. Non sicut blasphemamur ⁊ aiunt nos quidem dicere/ faciamus mala vt inde eueniant bona: ⁊ xlvj. dist. ca. fina. ¶ Ad primam confirmationem: nego minorem: immo celatio cōfessionis est bonū cōmunitatis ⁊ omnū hominū cū ex hoc sumāt audaciā cōfitendi: ꝙ refugerent ⁊ abominarent confiteri: vbi timerent peccata sua alijs fore ꝓpalanda. ¶ Ad secundā confirmationē nego cōsequentiā: nō em̄ licet vnicuiq̄ id facere ꝓ alio ad qđ illū nouerit obligatū. Nam si nouero ꝑetrū debere ꝑlatoni decē nec velle soluere nō ꝓpterea mihi licet ab eo capere ⁊ ꝑlatoni soluere Intelligo cū via iuris ab eo excuti possit: ꝓpē ſ. Si qs debitorē. l. Ait prętor ff. qui in fraudē credi. Similiter qs frequēter tenēt ferre ab alijs ⁊ alij facere qđ ei non licet vt maleficum qui sine scandalo vel periculo seruari nō pōt/ tenetur iudex occidere: cui tamen semetipsum occidere non licet: immo cōsimili casu vir ille qui sola via secreti ⁊ non ꝓfessionis nouit/ nō pt ꝓpter hoc pādere seu ꝓpalare cū vni iure credi nō debeat: nisi cōtra semetipm deponere velit. Et ergo nisi verisimile fuerit: ꝙ ei credēt: ⁊ ꝙ nō tantū mali sequetur ex secreti detectione quantū alias fiet eo tacente nō debet ⁊c. ¶ Ad tertiā confirmationem: nego consequentiā Et ad ꝓbationē nego assumptū. In multis enim factum requirit ⁊ non sufficit facti debitū Do clarum exemplū ⁊ quod nemo negare poterit. Consensus in vinculum matrimonij facit vt non fornicētur qui sic conueniunt: debitum autem consensus nō sufficit: ex quo hoc debitum nō facit matrimoniū: ⁊ omnis concubitus maris ⁊ femie extra legem matrimonij. fornicatio est. pone casum in terminis. ca. de eo ꝙ dux. in matrimo. quā ⁊c. vbi ecclesia decernit: ad petitionē dolosi non fieri diuortiū nisi mulier decepta petat. Similiter dispēsatio facit vt verba de presenti iter affines ⁊ cognatos tertio vel quarto gradu faciant matrimonium: debitum dispēsatiōis hoc non efficit. Itē relaxatio iuramēti p feneratorē facta debitoribus qui iurauerūt de vsuris soluēdis liberat non soluētes a iuro: nō aūt debitū relaxādi alioquin ad relaxādū frustra cōpelleret eos ecclesia. c. j. de iureiuran. Nec essent cōpellendi debitores reddere deo iuramenta sua: vt in. c. Debitores. eo. tit. Item interdū ex debito actus non eque occurritur siue obuiat scādalo: sicut ex ipso actu vt si qs verbonis occulti debitoris ⁊ dequo pbationes nō hz in manifesto seu palā sibūpsi pſolue re contenderit. Vnde quēadmodū in foro iudicij ita similiter quo ad occasiones scandali idē iudicium est de nō apparentibus ⁊ non existentib⁹. Et secus est qđ inducit de furto/ quia ibi sicut ꝓ necessitate cōceditur contractio alieni/ quia tunc debet consentire ita in illis similiter sufficit debit⁹ ꝓsensus: q̄ act⁹ elicit⁹ non interuenerit. Ex qua matima elicit non potest. vt vbicūq̄ actus releuaret sufficiat interuenire debitū act⁹. ¶ Ad quartam cōfirmationem: nego ꝓsequentiam Et cum probatur: quia duo vincula iuris nature: puta secreti ⁊ iuramenti: fortius vident stringere q̄ vnū: hoc admisso solum ꝓcedit quo ad ea q̄ sunt eozum materia. Jam vbi detectio est de tegētis saluti vel aliozū indēnitati necessaria non est materia secreti vel iuramēti de celādo/ ⁊ tamen eque est materia cōfessionis cum eque dicatur ꝓfessori vt Christi vicario. Et cum additur/ in sigillo ꝓfessionis nullum est vinculum nisi positiui iuris/ fateor ꝙ preter vinculum secreti confessionalis nullum est ibi vinculū iuris nature: sed hoc specie distinguitur a nudo vinculo secreti/ qđ sc̄z carens proprio nomine vtitur nomine generis. ¶ Ad secundum principale dico/ ꝙ non obstante iuramento tute debet dicere ꝙ nihil scit de veritate articuli: quia intelligitur de sciētia ex qua ei liceat reuelare. Et certe qđ plus limitat/ intelligit de scientia ex qua teneat ad inquisitionē iudicis deponere. Vñ in iure occulto: quia nō tenēt semetipsum prodere aduratus potest secūdū oēs doctores respōdere: ꝙ nihil de facto illo nouit: vel certe ꝙ nō fecit: quia itelligit sub limitatione dicta. Huius simile inducūt doctores Joā. vij. dicit saluator. Vos ascendite ad diē festū hunc/ ego enim non ascendā: qz nondū tēpus meū est impletū/ intelligēs hoc i aperto/ vel potius vt Lyra exponit: quo ad primos dies quibus populus magis epulis vacabat/ quia vt eo c. legitur. post ascendit ⁊ docebat in templo. Et cū finaliter replicat/ sacerdos deponēs se hoc audiuisse ex illo/ dicit vez. ergo cū impossibile sit ꝓtradictorias simul verificari dicens oppositum mētis/ vel admin⁹ dicit falsuz Respōdeo ū sacerdos illā affirmatiuā intelligeret sub ea limitatione qua debet primam intelligere/ videlicet ꝙ audierit notitia qua debeat vel possit pādere falsū dicit. Et nisi in eis fiat ꝓsimilis limitatio: vt nō plus subijciatur vel pdicēt in vna q̄ in altera: manifestū est ꝙ impedit unā a ꝓtradictione. ¶ Ad cōfirmationē inductā: ꝙ confitens eque audit vt deus in cōfessione/a sacerdote sicut sacerdos a cōfitente: ⁊ potest licite reuelare ⁊c. dico post dūm ꝑet. de ꝑalu. ꝙ cōfitens tenēt celare quecūq̄ sunt contra honorem vel bonum confessoris: sicut econtra. vnde confitens peccat referēs consilium sacerdoris vel penitentiam: cum ex hoc ri sui exponitur vel periculo, vel dico planius/ tenetur tacere in relatione ad confessorē quicquid intelligit tanq̄ secretum sibi dici in confessione/ sicut econtra sacerdos/ secus in alijs. ¶ Ad tertiū principale/ nego consequentiam. Et cum prima probatur ꝙ constringeretur ad peccandū/ dico ꝙ abbas tenetur ex quacūq̄ alia causa honesta eum ad manasterium reuocare obuiando suspitionibus q̄ cōtra monachum subiri possent de crimine. Q: si omnino contendatur casum dari posse vbi monachum reuocare non possit/ quin alij certo credent ꝓpter crimen ⁊ indignitatem hoc fieri/ dico ꝙ indubie potest in administratiōe cure vel officij periculum illi monacho imminere/ qui ⁊ dignus est: ⁊ nullū adhuc crimen admiserit. Ygit credulitas vel suspicio illoz marie posit⁹ plat⁹ eis dederit alias causas in huiusmodi sepe occurrere q̄ indignitatem pſone: ꝙ q̄s ꝓpterea nil debeant sinistri contra illum suspicari ex futura officij vel cure dimissione: potius ascribenda est illozū malitie ⁊ p occasionem acceptam non datam. Et vbi omnino contenderis possibilitatem casus: dico ꝙ vbi prelatus periculis occurrere non potest nisi per reuelationem confessionis verbo vel facto censet omnino non posse: quia non potest iure: sicut vbi alias non potest nisi per fornicationē vel mendacium. ¶ Ad secundū dico similiter: ꝙ ex cōfessione potest intellexisse periculū saluris ei futurū vel subditis sine istius culpa: vel ꝙ nō poterit ferre laborem tāte administrationi debitos: vel non diu intendit illi prēesse: ⁊ sic de alijs multis: que intercurrere poterūt ꝙ vir ille grauis cōfessione illius audita mutet sententiā de eligēdo. ¶ Ad tertiū de curato: respondeo. sicut occulto peccatori vel excōmunicato petenti in publico sacramētū eucharistie sine scrupulo peccati ministrat: ita in proposito istos matrimonaliter cōiungere potest ⁊ debet: nec ex illa cooperatione intelligit consentire peccato: cū illam adhibeat inuit⁹: ne alios negando scandalizet vel detegat confessionem. ¶ Ad quartū hoc casu: vt ex prioribus patuit: licite immo ex debito omittit illius peccati saltem specificam confessionem: quia preceptum confitendi quod est positiui iuris: cedere habet fortiori vinculo: cuiusmodi est sigillum confessionis: sed debet confiteri ꝙ indiscrete et perperam sacramētum absolutionis administrauit: quod accidisse potest alias q̄ absoluēdo eum quem nō potuit. ¶ Ad quintum: q̄ q̄ Scotus distin. xxj. iij. multum laboret extricare difficultatem argumenti: qz multis alijs occasionibus potest sacerdos diuertere: recitādo sentētiam eoz qui dicunt: vbi aliter declinare non possit nisi eis patefieret: debet nemus ingredi ⁊ subire martyrium ne confessionem reuelet. Et vltimo: ꝙ illud factum non est de se propalatiuum confessionis: mihi videtur labor superuacu⁹: quia non ducit in illorum notitiam crimen quod vtiq̄ prius et tunc sciebant: sed solam penitentiam confitentis seu ꝙ sacramentum detexerit propositū factionis male in quo ꝓfitentis famam nō ledit: sed potius honorem auget. ¶ Ad sextum respondet Scotus: ꝙ capitulum illud non loquitur expresse dum quis nouit per confessionē vel viam secreti commissi: sed primarim i. sic. Iste scit ꝙ communitas nescit vel credit communitatem nescire/ tunc enim dz priuatim vitare eum. Nec mirum: qz non est ei debitor vt secreti. Si petas quid faciet sciēs per cōfessionē. Respondet: si potest alia via cum vitare non pdendo excommunicationem dz eum vitare: sinautem/ nō solum non dz: immo nō licet ei talem vitare: qz talis vitatio est iuris positiui ecclesie tm̄: nō prodere autem legis nature et positiui iuris diuini et ecclesiastici. Quādo autem precepta videtur inuicem contraria quod superius est obligat magis: ⁊ ideo seruandum est: nec peccat si ex hoc aliud omittit: qz nullus ex diuina lege ⁊ ecclesiastica est perplexus. ¶ Sed hec solutio etsi colorata videatur in multis deficit. Primo qz dicit: dum quis solus nouit alterius excōmunicationem non p viam confessionis vel secreti commissi: q illū teneatur coram alijs vitare vt verecundie ⁊c. quod falsum est. Quando enim solus viderit alterius peccarum: non potest illum infamādo alijs prodere etiam ad illius correptionem: sed debet alia via eum corrigere si potest ⁊c. minus ergo de excommunicatione. Hec tex. vult: q̄ cum vitare debeat coram alijs sed priuatim Et certe ex tali vitatione pernicum solitarie suffunditur sepe verecundie rubore: quod Scotus minime attendisse videtur: ⁊ nōnum q̄ facilius reducatur q̄ si publice corrept⁹ cum fama simul pudorem perdat ⁊ verificetur quod ꝓpheta exprobat. Frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisti erubescere. Ieiere. iij. Secundo peccat in eo ꝙ dicit scientē per confessionem obligatum vitare illum excommunicatum coram alijs si potest non prodendo confessionem: quod falsum est: quia vndecunq̄ nouerit per confessionem vel alias non tenēt cum nisi in priuato vitare: in publico autem ⁊ coram alijs nō tenetur q̄ diu ab ecclesia toleratur. Aliter ergo respondeo ad argumentum: ꝙ priuatim vitando illum nō prodit crimen eius vel excommunicationem quia non coram alijs. sed solitarie eum vitat immo volunt doctores: si quis scit aliquem publice excōicatum non tenēt illum in alia prouincia vitare in qua illud latet: quoniā desunt huiusmodi probationis cause ob quam illum vitaret: puta excommunicationis. sed de hoc postea disseram.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex dictis emergit aliud dubiū: an sacerdos audiens in ꝓfessione qđ per aliam viam prius nouit teneat̃ celare ac si sola via ꝓfessionis cognouerit Et videt̃ q̄ sic: quia indistincte ꝓceptū est: ne sacerdos verbo/ signo/ aliquo modo aliquatenꝰ ꝓdat peccatorem. Et decreuit ꝯcilium generale ꝯtra facientē a sacerdotali officio deponendū ac ad agendū perpetuam penitentiā detrudēdū. ca. Omnis de pe. ⁊ re. ergo non est per nos distinguendum hoc an via confessionis tantum nouerit vt Augu. docet tractans verbum apostoli quo ad secundas nuptias Qꝫ si dormierit. ⁊ ponitur. xxj. q. j cap̃. fina.

¶Preterea/ cuius alia via nouit eque reuelat sacerdos confessionem detegens crimen confitentis/ cum illud peccatum sit confessio illius/ sed reuelare confessionem est in se et per se malum. ergo. ¶Tertio. sacerdos inquantum nouit vt deus tenetur tacere: inquantum vt homo potest indicare ei qui potest ꝓdesse. ergo iste due notitie habent oppositas conditiones. Sed quotiens opposita sunt circa idem necesse est q̄ alterum vel vtrunq̄ cadat a sui ꝓprietate. Et quod maius fuerit dominatur supra minus: ⁊ dominando vincit: sed notitia qua cognoscit vt deus/ est simpliciter maior. ergo tenetur illam sacerdos sequi: ⁊ per consequens tacere. ¶Quarto. quia si ponatur licere fieri hominibus odiosa confessio: et retrahentur a confessione: cui occurrit̃ per sigillum secreti confessionis. Sequela patet: quia scirēt sacerdotes cum voluerint malignari impune confessionē reuelari posse fingēdo solum q̄ alia via nouerint. Et hic potest alia ratio formari. vbi eadem est ratio idē est ius: ꝫ causa finalis ⁊ ratio quare sigillatur ꝓfessio est: ne fiat hominibus odiosa ⁊ retrahant a cōfessione: cum ergo eadem ratio cōcurrat vbi etiam alia notitia nouit: oportet ⁊c. ¶Quinto sigillū ita connexum est confessioni: vt quisq̄ in eo/ q̄ audit cōfessionē sese obliget ad seruandū hoc secretū: sed q̄ sciens aliq̄d: post ꝓmittit referēti q̄ nūq̄ dicet: tenet celare ergo similiter dum post ei refertur in confessione.

In contrarium arguitur ex quinq̄ hȳ potheſibus per se notis: ⁊ que cōmunes animi cōceptiones esse videntur. ¶Prima. nihil statuēdū est neq̄ seruandum in ꝓiudicium veritatis. ¶Secunda fraus ⁊ dolus nemini debet patrocinari.

¶Tertia nullus ꝓ alio tenetur mentiri. ¶Quarta. nullus sciēter se reddit impotētem ad id ad quod tenetur sine mortali peccato. ¶Quinta. nihil debet statui vel seruari vnde innocens posset rationabiliter accusari ⁊ condemnari ⁊ de peccato scandalizari. ¶Ex prima arguitur. Cū confessor ꝓductus fuerit in testem contra confitentem: si non potest deponere super veritate quam nouit: latebit veritas: ⁊ regnabit falsitas. ¶Ex secunda. vbi quis furatus est calicem ecclesie vidente sacerdote: ⁊ ne possit ꝓdi confiteatur sacerdoti: hoc casu/ si ex confessione sigillatur totum: dolꝰ ⁊ fraus suffragabitur huic cōfitenti ¶Ex tertia. Sacerdos ꝓductus in testem iurat deponere veritatem: si ergo interrogaretur de eo quod nouit alia via a confessione: ⁊ teneatur dicere q̄ nescit: obligatus erit mentiri. ¶Ex quarta arguitur. Sacerdos qui vidit ꝓximum peccantem: ⁊ non ꝓficeret per semetipsum corripiendo: teneatur ex charitate ⁊ diuino iure indicare illi q̄ potest ꝓdesse ⁊ non obesse: sed nulli licet per suum actū se reddere impotentem ne impleat dei ꝓceptum: ergo non posset illius confessionem audire sine mortali pctō ante denunciationem: quod videtur absurdum ⁊ improbabile. ¶Ex quinta arguitur. Sint quattuor ambulantes per viam: vnus peccat in conspectu omnium scilicet Petrus: qui ⁊ confitetur vni alio/rum trium: ꝓlatus inquirit de crimine illo: ⁊ duo deponunt Petrum fecisse in conspectu omnium: cōfessor etiam per ꝓlatum adiuratur vt deponat veritatem. Si dicat se non scire: videtur alieno crimini fauere: ⁊ poterit ex duorum testimonio rationabiliter eum punire ꝓlatus de inobedientia. ¶Forte dices: poterit sacerdos euitare difficultatem ꝓtestando q̄ non accepit sub sigillo confessionis. Contra vel hoc ꝓtestabitur ante confessionem auditā vel post. Quod ante/ non videtur: quia nescit quid sit ei dicturus: nec post: quia post cui confessio est audita sigillum habuit ⁊ per suam ꝓtestationem infringere non potest. Iterum sic. quilibet sacerdos posset dicere cōfitenti nolo illud sub sigillo accipere. Esto etiam q̄ obliuiscatur illud dicere ⁊ habeat in corde cuius non in ore: videtur eque non obligatus tacere acsi in ore exꝓessisset.

Quo ad hanc materiam sūt due opiniones que vt recte affirmat Beatus Tho. xxj. distinc. iij. questi. vlti. Dum nimium tribuunt sigillo: ꝓiudicium veritati faciunt ⁊ iustitie. ¶Prima quod nouit quis per confessionem: reuelare non potest: siue ante siue post: siue etiam aliam eiusdem facti acquisierit cognitionem: quia est pars confessionis: ⁊ ideo reuelari non potest quin fiat ꝓiudicium sigillo. Hanc positionem sequitur absurditas: si episcopus audiuit confessionem adulteri qui post cōa eo accusatus per legitima documenta conuincitur: non posset per episcopū iudicari ex actis ⁊ iuxta crimis exigentiā puniri de adulterio. ¶Secūda opinio est. Si nouit ꝓius sacerdos alia notitia et audiuit in confessione: ꝓior notitia sigillatur. Secus si post aliam notitiam acquirat. Hanc sequitur consimilis absurditas: vbi sacerdos ꝓius vidit Joannē fornicari post cōfessionem auditam non posset cum aliꝭ conferre de Joannis fornicatione: ⁊ asserentibus illis: q̄ in loco sacro actum sit: non posset dicere q̄ in loco orphano actum sit. ¶Reiectis igitur illis opinionibus: tertia est eligēda videlicet. Cum nouit alia cognitione seu notitia cui per confessionem potest immo frequenter tenetur ne veritati ꝓiudicet secundum illam notitiam reuelare: seruando semper secretam cognitionem confessionis. Et certe cōfessio sigillat solum peccata secundum notitiam acceptam in confessione. Huius simile est. ꝓhibemur iudicare ꝓximum ex suspitione seu coniectura: nihilominus si ꝓter coniecturas quis videt clare crimen ꝓximi: licite ipsum iudicat: non quidem ex cōicruris: sed ex scientia. Et certe vt in ꝓposito scandalū vitet/ dz causam sciētie exprimere: dicēdo vidi ipsum in tali loco faciētē: vel audiui eū illis dicētē: ne audientibus veniat in suspitionem q̄ ex confessione audita aliquid ꝓdere velit. Et dicit Alexander de Hales. iij. parte. q. lxxviij. arti. vlti. q̄ potest sacerdos hoc mō reuelare pctm: quantum ad obligationem necessitatis: sed quantū ad decentiā honestatis non potest: nisi vrgente causa rationabili: quia non decet sacerdotem loqui de peccatis alicuius in speciali exprimēdo personam: ne quia sacerdos est/ ꝓsumat̃ q̄ illud audierit in confessione tum quia si dicatur cum determinatione q̄ extra confessionem dicatur occasio seu malitia vt verbis eius vtar inquirēdi: an etiam recognouerit in confessione. Bonauentura: ne post scandalizetur penitens: credo inquit q̄ de bono ⁊ equo magis dz celare sacerdos cui vnus alius. Et propter idem debet ꝓtestari apud penitentem q̄ non teneatur celare: non q̄ illa ꝓtestatio faciat ius reuelandi: sed q̄ ꝓximo aufert rationem scandali debet enim permittere se cogi ad dicendum Cogitur autem siue quia ſitati generatur ꝓiudicium siue per mandatum: ⁊ extunc potest dicere absq̄ remorsu cum magna enim maturitate reuelandū est alienum peccatum etiam vbi non est annexum sigillum confessionis.

Ad rationes ante oppositum. Ad primū dico q̄ ꝓhibitio illa ꝓcedit solum quo ad notitiam acceptam per confessionem. Et cuius exꝓesse sic non limitat: nihilominus quia indistinctionem seu vniuersalitatem sequitur absurditas: videlicet q̄ cōfessor non posset ex actis ante vel post cōa eo ꝓductis super crimine quod in eius confessione audiuit sententiā ferre: ratio ipsa sufficienter restrin⁊ limitat. In tex. vero apostoli de quo Aug. arguit paritas est in omnibus: nec ratio distinctionē aliquā parit. ¶Ad secundum simili modo non raulat confessionem: nisi ex confessionis notitia aliquid detexerit: hoc est enim reuelare cōfessionem vt confessio est cuius reuelat aliquid quod etiam est materia confessionis. Ad tertium dico: q̄ iste cognitiones nullam habent adinuicem oppositionem: sed sunt disparate secundum diuersa media inexistentes eidem. neq̄ inferunt opposita de subiecto non esn sequitur: non potest reuelare ex notitia confessionis: ergo non potest reuelare: sicut non sequitur: iste iudicare non potest ex leui coniectura quam simul habet cum scientia ergo nec ex illa scientia ¶Ad quartum nego sequelā Et ad ꝓbationem dico: q̄ hoc querentem remedia salutis retrahere vel deterrere non dz a confessione cum alias maliuoli contra insontem eque crimen cōfingere possent nunq̄ auditum in confessione vel extra misericordia domini temperatur malitia sacerdotum ne tam infandum crimen pertentent. Et ita non occurrit causa finalis sigilli seu secreti confessionis Si omnino contendas aliquos posse scandalizari: ex dispositione super veritate per sacerdotem. respondeo: vtilius scandalum nasci permittitur: q̄ veritas vite relinquatur: iuxta verbum Bede i regula Qui scādalisauerit. sed dz sacerdos quantum potest illi occurrere ostendēdo q̄ inuite deponit ⁊ coactꝰ quoniam ex notitia quam habet vt hō tenetur iudici ⁊c. ¶Ad quintum falsum est q̄ ad iussum superioris secundum iuris ordinem: non teneatur reuelare immo ad hoc nec ꝓmisso: nec iuramento se astringere potest cum nequeat vinculū esse iniquitatis: immo nisi aliter conueniat committens quasi secretum ⁊ fusciens q̄ de tacendo: quod dicturus est intelligitur de eo quod de sua relatione solum addisceret: vt effectualiter limitetur ad notitiam acceptam committente vt ex illa non possit reuelare. Et sic in ꝓpositō obligatur sacerdos nihil dicere ex cognitione accepta per confessionem: quod non est contra determinata.

Olim in superioribus actum est de confessione que clauibus ecclesie ministratur: consequenter de ipsis clauibus agendum est. Primo an sint date ecclie ⁊ ad quid. Secundo quid possint in foro conscientie. Tertio quid in foro iudicij.

Ad primū videtur q̄ nō sint date claues ecclesie sacerdotibus. Primo. Quia ostium regni celorum apertum est: illud namq̄ aperuit dominus in passione: ⁊ nemo claudere potest. Unde super verbo ꝓphete Esaie. xxij. Et dabo clauez domus Dauid super humerum eius: et aperiet: ⁊ non erit qui claudat: ⁊ claudet: ⁊ non erit qui aperiat. dicit. glo. quod in passione reserauit/ claudi non potuit: quod in cerimonijs clausit: nemo aperiet.

¶Preterea Christus ipse est ostium. Jo. x. Ego sum ostium: si quis per me introierit saluabitur ⁊ ingredietur ⁊ egredietur ⁊c. Sed istud ostium semp apertum est dicit enim Joan. vj. Omne quod dat mihi patet ad me venit: ⁊ cum qui venit ad me non eijciam foras. Et Apoca. iij. Hec dicit dominus sanctꝰ ⁊ verus qui habet clauem Dauid qui aperit ⁊ nemo claudit ⁊c. Et Apoca. j. Ego sum primus ⁊ nouissimus: ⁊ viuus: ⁊ fui mortuus: ⁊ ecce sum viuens in secula seculorum: ⁊ habeo claues mortis ⁊ inferni sed nihil dat dominus siue author nature frustra. ergo non sunt date ⁊c. ¶Preterea clauem mortis ⁊ inferni Christus sibi soli reseruauit. ergo a minori ⁊ clauem regni celorum: ⁊ per consequens nō dedit ecclesie. prima cōsequentia tenet: quia minus est habere clauem mortis cui vite. ¶Preterea secundum August. charitas ecclesie est que dimittit peccata ⁊ sine hac non dimittuntur peccata. Hec enim est immediatissima causa dimissiōis: ⁊ que nullo modo cōpatitur peccatum. ergo non opus clauibus ꝓ remissione peccatorum.

Ad oppositum est ꝓmissio salvatoris Matthei. xvj. Tibi dabo claues regni celorum: quodcunq̄ ligaueris super terram ⁊c. Item Joan. xx. Accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata ⁊c. Additur persuasio Decet terrenum regem vt claues portę seu ostij suis ministris cōmittat: sed multo liberalior est rex celestis. cui ministris suis claues regni sui committere debuit ¶Respondeo nomen clauis transfertur ad spiritualia ob similitudinem aliquā cū claue in corporalibus. In corporalibꝰ autem clauis est instrumētum quo amouetur obstaculum impediens apertionē ostij si non/ nunq̄ ponit seu obfirmatur ostaculum. Et cū in spiritualibus reperiatur obstaculū ingressus ad regnū celorum virtꝰ amouens illud clauis appellatur per quam scilicet reseratur vel obseratur ostium.

Est aūt triplex obstaculum: et pariformiter triplex clauis differens gradu ⁊ dignitate vt dicit Bonauentura xviij. dis. iij. post Hales. iij. pte. q. lxxix. membro primo. ¶Est obstaculum vnum debitum peccati mortalis commissi: ⁊ hoc solus dꝰ amouet: qz per culpe deletionē: ⁊ cui potestas hoc remouens est potestas diuina: ⁊ vocatur a qui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

busdam clauis authoritatis ¶ Secundum obstaculum est debitum peccati contracti: & illud est debitū solutionis pretij: & hoc solui per eū potuit: qui potest & satisfacere: cuiusmodi fuit solus Christus. Et hanc vocant clauē excellentie. ¶ Tertium est obstaculum peccati dimissi: quia post dimissionem culpe manet nihilominus debitor temporalis pene/ & hoc amoueri potest per euz cui tarare penā commissum est cuiusmodi sunt ministri Christi: videlicet sacerdotes. Et hec potestas vocatur clauis ministerij.

Et de hac clauc dictum est Petro: tibi dabo claues regni celorum: & in Petro omnibus sacerdotibus quibus in ordinatione datur spiritussanct⁹. vt quorum remiserint peccata ꝛc. Nec dubium est fidelibꝫ quin virtute clauium abstergi & remitti possit pena talis partialiter: an vero etiam eterna ministerialiter & ipsa culpa in dubio est & conflictu doctorum.

Ad rationes ante oppositum. Ad

primā Aperuit ostiū in sua benedicta passiōe quo ad ꝓtij solutionem: sed tamen in nobis est obstaculum culpe vel reatus quod per clauem amouetur & simul virtus passionis eius nobis communicatur.

¶ Ad secunda in: quia ostium dicitur via per quam ingressus est in domum. Etiam dicitur obstaculum quo arceamur ab ingressu. primū ostium: quia Christus est/ semper apertum: non autem secundum: & illud aperitur seu amouetur clauibus ecclesie.

¶ Ad tertiam Christus habet claues authoritatis mortis & inferni vt deus: potest enim animam perdere & mittere in gehennam: ac ibi includere: vel cum placet liberare ab inferno in dimittendo culpam. Quo ad perditionem autem non operatur ecclesia ideo non oportet si clauem mortis non habet: q ergo nec regni. vel dicitur q ecclesia quo ad infernum etiam habet claues ministerij: quia temporaliter includere potest. Et certe habet claues inferni ac mortis eterne iudiciaria potestate declaratiue iudicando scilicet ex his que ad suum tribunal deducunt: alicui damnandum & apud inferos perpetuo includendum secundum merita & qualitates tunc existentes: qđ alij dicunt secundum presentem iustitiam.

¶ Ad vltimam charitas ecclesie dimittit peccata impetratorie & merito: sed id facit vt vult Wales mediantibus clauibus non probat ergo quin claues date sint a christo ecclie Vel dr q claues quodāmodo efficienter mediante sacramento dimittūt pctā. Claritas autem ecclesie impetratorie & per vim meriti.

Secundo videdū est que

sint iste claues regni celorū. Et dico breuiter q sūt clauis scientie & clauis potestatis Clauis sciētie est clauis discernēdi inter lepras & lepras. Inter lepras & nō lepras. i. iter pctm̄ & pctm̄: & inter peccatū & nō peccatū. Et non dicit clauis sciētie intrāsitiue: quasi scientia seu peritia discernendi nā illa multi nō sacerdotes pollēt. & plures ex sacerdotibus non habēt: cum iste claues omnibus & solis sacerdotibus cōueniant Ex hoc patet cuius alicj sacerdotum scientiam nō habent seu habitū vel actum discernendi super qualitate peccati: habent tamē clauem scientie: q authoritatem seu facultatem authoritatiuā cognoscēdi sicut in ciuilibus iudices imperiti Et ꝯꝯ docti non sacerdotes habent peritiam seu scientiam discernendi: quia tamen authoritatem non habent cognoscendi in foro penitentie: clauem scientie cē sentur non habere. Verum he claues doctis solum nō imperitis credi debent: cum omnis authoritas omne officiū ijs solum cōmitti possit: qui ad hoc sūt qualificati: vt spes sit q digne & sine errore exequentur: alias est gladium deponere ad manū furiosi. Clauis vero potestatis est facultas soluēdi & ligandi: nam post cause cognitionem in foro anime quod fit per clauem sciētie: restat diffinire seu sentētiā in negotio ferre quod fieri habet per clauem potestatis: sicut in foro exteriori instructo ꝓcessu apd eū qui authoritatē habet cognoscendi per sententiā diffinitur seu terminatur absoluendo vel cōdēnādo negotiū. Has duas claues notat August. & post eū glossa interlinearis. Joan. secundo. Quorū remiseritis. i. quos dignos remissione iudicaueritis duabus clauibus potestatis & discretionis remittuntur: ꝛc.

Obicies fortalle. In foro penitē

tie sacerdos nulli claudit regnū celorum: ꝯ iste non sunt claues de quib⁹ locutus est dominꝰ cum eque ponat de ligādo seu claudēdo sicut ꝛc. Antecedens patet: nō claudit absolu ēdo: quia per absolutionem potius aperit: nec cognitionē seu examē & informationē sumendo de peccatis qb⁹ duob⁹ actib⁹ cōplexotū negotiū fori penitentie: ꝯ Si dicas q innuendo penitentiā ponit obstaculū penitenti quo minꝰ cuolare possit in celū: & in hoc ligat & regnū celoꝝ claudit. Cōtra: nihil iniungit qđ nō sit a penitente alias debitū pro peccato. Ponam⁹ cūm penitētē cui iniūctū est ieiunare trib⁹ sextꝫ ferijs decedere priusq̄ illi aduenerint: non punietur eo q nō ieiunauerit sed solum pena temporali in purgatorio cuius debitor fuerit ꝓ peccato. Et sic pententia per sacerdotem iniuncta non retardat a gloria. ¶ Preterea videtur q ecclesia non possit aliqua claue vti ad claudendum. Primo quia claues date sunt ad nostram vtilitatem: ſz nulla potest hominꝫ vtilitas esse in hoc q ei regnum celorum claudatur. Secūdo quia sacerdos peccat claudendo alicui regnum celorum. Juxta illud Matth. xxiij. Veh. vobis scribe & phariseꝰ hypocrite: q clauditis regnum celorum ante homines vos autem non introitis: & non sinitis introeuntes intrare: Et videtur directe cōtra charitatē proximo debitam cui inimico & odienti nos benefacere & etiam ꝓ eo orare tenemur. Matth. v. vt illi regnū celorum claudamus.

Ad primū respōdēs nego antece-

dens Et ad probationem: q inter sumendum cognitionem de peccatis sacerdos de multꝫ hꝫ iudicare q sint mortalia: & q ex illis ꝓfitens damnabilis est ac damnabitur si nolit abstinere: & tali iudicio claudit ei regnum celorum declaratiue: demonstrando scilicet regnū celorū ei sic qualificato esse perpetuo clausum. Etiā quosdam confitentes vel quia non penitent seu dolent: vel q nō proponūt cauere in futuꝝ sacerdos dimittit nō absolutos: negando ob indignitatem absolutionē declaratiue ꝯꝯ non efficienter claudit regnū celorum. ¶ Si dicas. hoc vir doctus extra cōfessionē melius faceret ꝯ sacerdos: cum sit eruditionis & scientie inter peccata iudicare posse & discernere. Respondeo: multo securius est spectare hoc iudicium a sacerdote in confessione ceteris paribus ob duas causas. Prima est: quia hoc est sacerdotis propium officiū seu ministerium: & vnicuiq̄ magis credit in ministerio dignitatis ei credire dominus assistere si non per suam culpam dei gratiam

repulerit adiutricē: qđ ex eo colligit q etiā nec malos in exercitio dignitatis oīno deserit: vnde de cayphalegif. Cū esset pōtifex anni illi⁹ ꝓphetauit & ci Jo. xj. Scda causa est de parte ꝓfitentis: q humiliter subijciens se clauibus eccl'ie & sacramentis meretur a dño dirigi: q̄ aūt superbe et cōtumaciter de se presumūt a dño repellunt: iuxta illud. Scōm iniq̄tatem interroganti inīq̄tas ꝓphete erit. Ezechiel. xxiij. Et preter hec etiam pōt dici. qđ in argumento assumit sacerdos ligando ad penam talem: claudit rēpotaliter penitēti regnum celoꝝ. Ad improbationem dico: q nōnunq̄ ad cautelam imponit ꝓfitenti penitentiā: & illam preseruatiuā eque vt curatiuam siue satisfactoriā tenetur penitens implere. Et cum obijcitur casus decedētis ante diem quo ei fuerit indictum ieiunium. dico q intentio sacerdotis non est grauare penitētis cōditionem/ sed eius vtilitati pie & misericorditer consulere. Intelligitur illud iniunctum si vita comes fuerit. & certe viuens teneretur implere: q̄ꝯ feruore cōtritionis a deo fuerit ab omni reatu pene gehennalis absolutus.

Forte queret curiosus indagator

Quid si per negligentiā nō impleuerit viuēs: an etiā in purgatorio ꝑter penā rīdētē sue inobedientie: etiā soluere habeat penam illi ieiunio iniūcto parem seu ꝓportionatam Et dico q sic quemadmodū si voto ad ieiunium se obligauit. Vel vt clarius ponā ad certam in pauperes eleemosynam nō solū exigetur voti transgressio sed et ieiunium seu eleemosyna debita. Non enī qz votum ꝓtemnit vel negligit ab eleemosyna absolutus fuit: nec sacerdos ei nocuit iniungens sed ipse sibi iniunctum negligens vt in alijs non ipse vouens/ sed post transgrediens votum peccauit.

¶ Ad scōm principale. quēadmodū in corporalibus expedit ligari quibusdam infirmis: vt freneticis paralyticis/ & vulneratis mediante emplastro: ita debilibus in anima expediens est quedā ligatura que vel curet vel fortificet vel seruet: per hanc tamen ligaturam nō claudit regnū celoꝝ penitenti etiam tēporaliter si non hoc mereatur sua culpa. Ad id qđ ibi secundo obijcitur: illi claudebant deprauationē morum perdite vite exemplo hoīes corrumpendo: et a vera fide impediēdo. sacerdos ligatura salutari temporaliter claudit vt perpetuo apertū sit: & ita in sua clausione beneficium exhibet.

Secundo principa

liter inquirendū: an claues ecclesie facultatem habeāt amouendi obstaculum mortalis culpe & reatus eterne pene. Et qz circa hunc articulum doctores admodum varij sunt: recitabo cuz suis motiuis opiniones extremas: post decidendo via media incedam. ¶ Prima est opinio magistri dist. xviij. iij. q deus per seipm hominem interius mūdat a macula pcti: & a debito saluit pene eterne: qui per pphetam ait. Ego solus deleo iniquitatis & pctā populi: vt vult inducere illud Esaie. xliij. Ego sum ego suz qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me & pctoꝝ tuoꝝ nō recordabor. ¶ Item scđo. Augustinus ꝓtra Julianū. Nemo tollit pctā nisi solus deus qui est agn⁹ tollens pctā mundi: tollit autē & dimittēdo q facta sunt. & adiuuando ne fiant: & producendo ad vitam vbi oīno fieri non possunt. ¶ Preterea tertio. Eius est pctā dimittere cui⁹ est regere: vñ pphera. Vri quorū remisse sunt iniquitates: & quoꝝ tecta sunt pctā. ps. xxxj. sup quo Augu. quoꝝ tecta sunt pctā i. coopta & abolita. Si enī texit de⁹ pctā noluit aduerte re: si noluit aduertere: noluit aīaduertere. i. punire: sed ignoscere: ergo dei est regere & per ꝑns remittere ¶ Quarto ꝓbat hoc rōne: nemo compungit vere de pctō habens coz cōtritū & humiliatū nisi in charitate: qui aūt charitatem habet vita dignus est: & a debito eterne mortis solut⁹: ex quo filius ire esse desijt: ergo postmodum per sacerdotē cui confitetur ab ira eterna non liberatur: a qua per dñm solutus fuit ex quo dixit cōfitebor Jn effectu arguit: sacerdos solum potest cōtritum absoluere eum videlicet qui vera cordis compūctione ad deū cōuertitur: de quo pphera. Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiā meam dño: & tu remisisti impietatem peti mei. sed ille a culpa liberatus existit & solutus a pena saltem eterna. ergo ¶ Quinto idem ꝓfirmat suīa Ambro. Verbū dei dimittit peccata: sacerdos est iudex: sacerdos q̄dem officium suum exhibet: sed nulli⁹ potestatis iura exercet. ¶ Preter hec possunt adduci quedā alia media. Luce. v. Et cum diceret dominꝰ paralytico: homo remittuntur tibi peccata tua/ cogitabant pharisei & scribe: quis est hic qui loquitur blasphemias? quis potest peccata dimittere nisi solus deus Quod Beda tractās dicit perfidiam veritati testimonium attulisse: sed credere propter perfidiam nō potuisse supponens eos recte iudicasse: & propterea Christū debuerint deum esse credidisse. ¶ Preterea Hieronymus tractās illud/ tibi dabo claues ꝛc. Jstum locum epi et presbyteri non intelligentes: aliquid sibi de phariseorum assumunt supercilio: vt vel damnent innocētes/ vel soluere se noxios arbitrentur: cū apud deum non sententia sacerdotum: sed reorum vita queratur. Legimus in Leuitico de leprosis vbi iubētur vt ostendant se sacerdotibus/ & si lepram habuerint: tunc a sacerdotibus immundi fiant: non quo sacerdotes leprosos faciant et immundos: sed quo habeant notitiam leprosi et non leprosi: et possint discernere qui mundus & qui immūdus sit: quomodo ergo ibi sacerdos leprosum immūdum facit: sic & hic alligat vel soluit ēpus vel presbyter: non eos qui insontes sunt vel norij/ sed pro officio suo cum pctoꝝ audierit varietates scit qui ligandus quive soluendus: ergo sacerdotis officiuz est declarare: nihil autem quo ad culpe/ vel damnationis remissionem facere.

¶ Octauo adduco ad hoc achilem. pari modo cōcessit deus sacerdotibus ligare et soluere: premittit eū ligare priusq̄ dicat de soluere: sed certum est et omnes confitentur sacerdotem non posse ligare ad eterne dānationis penā vel mortem anime efficiendo: sed declarando ergo ꝛc. hinc glo. sup illo Joā. xj. Prodeūte Lazaro qui adhuc ligatus erat manꝰ & pedes instirtis precepit iesus discipulis vt soluerent. dum peccatoꝝ ꝓtemnit sepultus iacet: quādo penitet surgit: quando ꝓfitetur prodit. quasi de occultis ereūdo manifestus sed adhuc ligatꝰ: & dicitur ministris: soluite eum & sinite ꝛc. vnde que soluerit; super terraz ꝛc. Et alia glo. in verbo soluite. Christus per se viuificat intꝰ ministris tribuit potestatem soluēdi.

¶ Alia est opinio Hugonis de sancto Victore lib. ij de sacramētis. parte. xiij. c. viij. qui ꝑdictam opinionem reprobās dicit. Sed fortasse qui hoc de absolutiōe pctoꝝ dicūt quomō quisq̄ pctō ligē non satis

Universidad de Deusto
Biblioteca

attendunt diligēter: duobus cū modis peccator ligatus est/ligatus est obduratiōe mentis: ligatus est debito future dānationis. Quādiu enim gratia dei cum homine est: solutus est hō ⁊ ad bene operandu expeditus. Sed cum per petrū gratia dei subtrahit/statim ipsa sua obduratiōe mens intrinsecus obligatur. Ista obduratio siue excecatio mētis interiores tenebr sunt: a qbus nisi hō solutus fuerit in hac vita postmodum ligatis manibus ⁊ pedibus in tenebras exteriores proijcietur. Sed qz nemo sua virtute post ruinam peccati surgere valeret: nisi diuina misericordia gratuito preuemens eum suscitaret: ideo necesse est vt gratiam suam quam peccātibus nobis iuste subtraxerit: quando ad penitētiam viuificandi sumus: sola misericordia nullis nostris precedētib meritis reddat: quatenus ipsa gratia aduentens cor nostrum a torpore infidelitat: ⁊ a peccati morte exsuscitet. vt sc dum sola primū operante ad penitentiam compuncti a vinculis torporis absoluimur: et ipsa postmodū cooperāte penitētes a debito damnatiōis absoluti mereamur: quod significatum dicit in resuscitatione lazari: sic in sancta ecclesia mortuos peccatis per solam gratiam suam viuificans ad compunctionem accedit: atq viuificatos per cōfessionē foras venire precipit: at qz deinde cōfitentes per ministerium sacerdotum ab exteriori vinculo/ hoc est a debito damnatiōis absolvit. Bene autem vinculum damnationis vinculum exterius dicitur: quia pertinet ad tenebras exteriores: quas euadere dignus nō est quisquis prius in hac vita a tenebris interioris solui non meretur. Objcit sibi: sed male inquiūt de sacerdote deum facitis: qui ei potestatem dimittendi peccata: quod deo soli competit: tribuistis. Respōdet: non ego sacerdotes deos facio: sed sermo diuin qui mentiri non potest: dijs inquit non detrahes: et principi populi tui non maledices. Isti vero contra legis preceptum detrahunt dijs: quia potestatem diuinitus collatam auferre volunt: addens q domin diuinam potestatem sacerdotibus tribuit qui de hominibus deos facit. Sed tamen sicut ex semetipso deus est: ita etiam per semetipsum quando vult sine hominis cooperatiōe peccata dimittere potest: sacerdotes vero nisi deo operante ⁊ cooperāte peccata dimittere non possunt. quomodo ergo solus deus bonus est: nec tamen inde sequitur bonos non esse etiz eos qui dño seruiūt: ⁊ quomodo solus deus mirabilia facit ⁊ tñ de iusto hoie dicitur: fecit enim mirabilia in vita sua. Ita etiam solus deus petā dimittit: tunc quoq quādo sacerdotes ab ipso ⁊ per eū dimittūt ipse eis hoc in hoie facit quod hō per eum facit: ⁊ certe homo facit/ qz per eum deus facit. Et pbat sacerdotem petā dimittere: qz Petro principi apostolorū dixit dñs: tibi dabo ⁊c. quodcunq ligaueris ⁊c. ligatum erit ⁊c. non dixit quodcūq solueris: hoc est vt illi aiunt solutum ostenderis: fuit solutum: sed erit solutum: qz sententiam Petri non precedit/ sed subsequitur apertio celi. Qz non solum Petro: sed omnibus apostolis ⁊ eorum successoribus: quia ijs omnibus dixit. Accipite spiritum sanctum: quoz remiseritis ⁊c. vbi non dicit si ostēderitis fuit: sed si feceritis erit. Et premisit: accipite spiritum sanctum/ ne existimetur ex humana virtute procedere. Nec suffragatur eorum opinioni quod de mundatiōe leprosi inducunt: qz si ideo peccator ante cōfessionem absolui credendus est: qz leprosus mundatus est ante demōstrationem: eadem ratione peccator post compunctionem ad sacerdotem ire non debet: peccatum suum plangere: sed iustitiam demonstrare: quia et ille ad sacerdotem missus est non vt sanitatem reciperet: sed vt sanitatem demōstraret: quod omnino christiana fides abhorret. Non obstat verbum domini. Quacūq hora peccator ingemuerit salu erit. quacunq hora scilz etiam in extremis: etiam in articulo necessitatis: si peccator igemuerit hoc est ex tota cordis contritione conuersus fuerit/ saluus erit. Si cōtendas dictum esse non de saluatiōe in futuro: sed de illa que in presenti absolutione est peccatorū donatur. Non necesse est tamen nos dicere q peccator absolui debito suo absoluatur statim ex quo gemere cepit: donec totum consecutus fuerit remedium: quod deus ad obtinēdam veniam instituit. Hoc est autem remedium vt corde poeniteat et ore confiteatur delictum: quod cum fecerit iam amplius debitor damnationis non erit: etiam si satisfactio restat quam pro peccato persoluet. Qz si forte peccator pe poeniteat: sed intercurrē te articulo necessitatis ad confessionē venire non possit: confidenter pronuncio: quia in eo summus sacerdos complet: qđ mortalis non potuit et apud deum iam factū constat: quod homo quidem vere voluit: sed non valuit adimplere: qz cōfessionem non contemptus exclusit: sed impediuit necessitas. Proinde si quod dictum est: quacunq hora ⁊c. de presenti salute accipitur: sic intelligēdum est/ acsi diceretur tunc peccatoris salus incipit/ quando veraciter pro delictis suis ingemiscit: que tamen salus tunc plene perficitur qñ illud vnde ingemuerit etiā ore confiteatur. Ad illud/ quia adhuc te loquente dicam ecce assum: quia misericors sum dominus deus tuus ⁊c. Esaie. lviij. sic cōsequenter potest accipi: qz deus prius adest per gratiam vt cor ad penitentiam compungat/ deinde adest vt peccator indulgentiam confitenti tribuat. Postremo quod de psalmista opponunt. Dixi confitebor ⁊c. Respōdet Gregorium tñ de culpa cogitationis exponere: qz vsq ad opus non venerat culpa/ sivsq ad cruciatum nō venerit penitentia. Qz si quis de quocūq vel quolibet delicto hoc velit accipere/ sciat aliud esse peccatū/ aliud impietatem peccati. Impietas nāq peccati ipsa rectissime obduratio cordis accipitur que primum in compunctione soluitur/ vt postmodum in cōfessione peccatum ipsum. i. debitum damnationis absoluatur. Sed siue hoc/ siue quocunq alio modo predicte authoritates exponantur: nos verissime confitemur sacerdotes dei in ecclesia potestatem habere ligandi et soluendi/ nō perfunctorie ⁊ inusitato quodam genere locutionis signatam sed veraciter a deo cōcessam/ quibus dictum est. Quorum remiseritis ⁊c.

Si forte opponas: sacerdotes multos ligant in ecclesia qui apud deū non ligātur. Item multos soluunt qui apud deum ligati permanent. ⁊ sic verum non erit/ quoz remiseritis ⁊c. Respōdet q simili locutione scriptura sacra virtutē magis qđ euentum vult significare: qz non quid euenire debeat sed quid euenire possit ostendit. Cuiusmodi est qui crediderit ⁊ baptizat fuerit ⁊c. ⁊ tamen scimus q multi credentes baptismum accipiunt/ qui postea culpis suis exigētibus reprobati ad salutem eternam nō pringunt. Item qui manducat meā carnem ⁊ bibit meū sanguinem hz vitam eternā ⁊ in iudicium non venit/ sed transit a morte in vitam. Et tamen Paulus dicit/ qui manducat indigne ⁊c.

Ex his patet sententiam Hugonis esse q per cōtritionem obduratio seu excecatio mentis collata gratia tollitur: sed reatus eterne dānatiōis sine cōfessione nō deletur. Et ne absurdum pentrus videatur et contra rationem vt quis simul per gratiā seu charitatem deo sit reconciliatus ⁊ nihilominus ire filius seu eterne dānationis reus: cū dicit Augu. Sola charitas vestis nuptialis est q̄ diuidit inter filios regni ⁊ perditionis. aduertendum est: si princeps bonis omnib spoliato ob crimen lese maiestatis cōcesserit vt in certum diem delictū agnoscens ⁊ coram astātibus veniam petens statū pristinū ⁊ omnia pridē sua recuperet: ille extunc est gratus principi. sed ante delicti p̄fessionem ⁊ priusq veniam postulet restitutus non est. sic in ꝓposito. Hugo voluit: vt filius ire non sit aut perditionis: que iā gratiam assecutus est sola confessione: et vbi necessitas excluserit: confessionis desyderio restitui poterit. Et sic dignus est vita eterna: quam tamen ex obstaculo debiti non poterit sine confessione effectualiter consequi: quemadmodum et sancti patres deo vtiq gratissimi nec aliquid habentes quod fuerit in ipsis purgandum celestia regna ante pretij exsolutionem per Christi mortem ingredi non poterant. Alias solutiones auctoritatum quas contra se induxit Hugo ⁊ cetera in sentētiam Hugonis videre poteris in Gratiano. de penitē. distin. j. cap mensuram in §. his auctoritatibus.

Tertia opinio est: que a doctoribus hoc tempore cōmuniter tenetur: q claues ministerialiter remittunt ⁊ culpam mortalē ⁊ penā eternę damnatiōis. Ad quam etiam glosa finaliter declinat. Matth xvj. alijs repugnis. Nota: iquit Christū per se intus viuificare ministris potestatem soluendi post vitam redditā tribuere. non enim aliquem soluere possunt nisi viuat quē soluunt. Sed ad quid soluēdi potestatē accipiunt cū a deo liberatus sit ⁊ viuificatus quem soluunt: queritur. Dicunt q̄dam ministros soluere i. solutos demonstrare et recōciliatos ecclesie quos prius de crimine manifestos vel conuictos ab introitu ecclesie priuauerāt. Alij a quadam impotētia bñ operandi que post remissionē ⁊ satisfactionem adhuc remanet ⁊ est fex ⁊ reliquie precedentium peccatoz non tamē peccatū: etiam videtur esse cicatrices de quibus ꝓpheta. Putruerunt ⁊ corrupte sūt cicatrices mee ⁊c. Psal. xxxvij. Ab his purgatur homo cum recōciliatur ecclesie per indiciū sacerdotis: vt enim in homine post febris purgationez debilitas quedam remanet que febris non est: a qua cito nō purgatur: sic in hoie post criminalē remissionem pro qua iudicium ecclesie subijt ipsius peccati debilitas remanet. Hoz sentētijs repulsis: alij subdit/ veritati ⁊ euāgelio adherētes ministros ecclesie a peccato soluere dicunt dicit eis veritas. Accipite spiritū sanctum quoz remiseritis petā ⁊c. de hoc iterum Augustinus cōtra quinq hereses. Nec eos audiamus qui negāt catholicam ecclesiam omnia peccata posse dimittere illi cui in Petro petram nō intelligunt: ⁊ nō intelligētes ecclesie datas esse claues regni celorū: eas de ꝓpria manu amiserunt. Soluit obiectū. Dis opponit: q solus deus Lazaz suscitauit: apostolis soluēdum tradidit. Item q solus dei dimittere peccatū est. Ad hoc dicunt. q deus prius Lazaz suscitauit: hoc est q ipse a se nō ab alio peccatum dimittit q discipuli resuscitatū soluunt/ hoc est q non a se sed a deo habent q peccata dimittūt. Sic dicitur solus deus peccatum dimittere: quia quod per ipsum facim ipse facit. Ecce dicit glosa eos veritati consentire ⁊ euangelio: qui dicūt ministros ecclesie veraciter non declarando solū/ soluere a peccato: ⁊ a minori sequitur: q a reatu mortis eterne.

Sed his duabus opinionibus ultimis valde videtur obstare: q sacerdotes ad eterne damnationis reatum vel mortalem culpam seu a celestibus regnis perpetuam exclusionem ligare non possunt efficiendo vel deo cooperando: sed solum declarando. cum ergo pari modo concesserit ligandi facultatem et soluendi: vtrūq consimiliter exponi debet vez: vt hoc possint declarando. vnde glo. interlinearis. Joannis secūdo. in verbo Remiseritis: id est quos dignos remissione iudicaueritis: duobus scilicet clauib discretiōis et potestatis. Nec obstat motiuū Hugonis quod pro Achille habuit qz dicitur non solutum fuit sed solutum erit quia sententiam Petri non procedit: sed sequitur sententia celi: quia similiter dicitur ligatum erit in celis ⁊ tamen sacerdos eterne mortis reum non facit: immo sentētia celi precedit in hoc sentētiam Petri. Sed dicitur: erit quia loquitur dñs ante tempus solutiōis vel alligationis sacerdotum p tempore quo sunt soluturi homines vel ligaturi: ⁊ ideo futurum ponere debuit vt notetur cōcurrentia et similtas vtriusq sententie quemadmodū vero dico quando iudex particularis te excōmunicabit: ius ipsius omnibus cōmunem tui interdicet. Vel dicitur erit in celis per futuritionem innotescētie nō per futuritionem existētie: quomodo dñs legitur dixisse abrahe. Nūc cognouī q diligas dñm. Vel ligatum aut solutum in celis in extremo et finali iudicio intelligе rebus in eodem statu persistentibus. vnde dicit Bonauentura distinct. xviij. art. ij. q. j. sacerdotem per potestatem clauis habere rationem mediatoris inter deum ⁊ hominem vñ per ipsum ascendit ad deum peccator: ⁊ est sacerdos quasi os peccatoris loquens ad deum p peccatore. Et per ipsum descendit deus ad hominem et est angelus dei immo os eius: eo q ipse separat preciosum a vili: secūdum q ascendit habet se per modum inferioris ⁊ supplicantis: secūdum q ascendit per modū superioris ⁊ iudicantis: scdm primū modum potest gratiam impetrare ⁊ ad hoc est idoneus: sed secūdū secūdum potest ecclesie reconciliare. Jn huius significationem in absolutiōe premittitur deprecatio per modum indicatiuū: ⁊ deprecatio gratiam impetrat: sed absolutio presupponit tantū gratiam. Quomodo enim sacerdos absolueret quēq de quo nō presumeret q esset absolut a deo. Et ergo resoluit q potestas clauium se extendit ad culpe remissionem per modum deprecātis ⁊ imperrantis: cuius simile fuit in benedictione quam sacerdotes veteris testamenti impendebant filijs Jsrael. Numeri. vj. Jnuocabūt nomē meum super filios Israel: ⁊ ego benedicam eis. Sed per modum actiui vel imperantis se non extendunt ad culpam. Hec eadem omnino apud Alexan. de Hales. iiij. par q. lxxx. membro j arti j. muenies. Verbū Joannis quoz remiseritis exponūt quo ad ostensionē vel penā dūtaxat tēporalem. Et sicut virtuosus meritovite potest alteri primā gram impetrare: ita sacerdos: sed nullus alius a deo pōt illā dare. Et cū dicitur sacramētū penitētie est cōtra morbū actualis peccati: sicut baptisma cōtra originale: di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunt vex esse vt ꝓhendit rem interiorem: scz ꝓtritionē per eū modum quo in pfectione penitēte tria concurrunt: scz contritio confessio ⁊ satisfactio. Cū dicit baptismus delet oēm culpā: sed maioris veritatis est suceptuꝰ spūs rationabilis ꝯ aqua. Respondent: baptismus delet culpā per gratiam: cuius baptismus non est causa efficiens lz disponat: sed virtꝰ diuina. Et dicitur baptismus peccata dimittere ratione rei interioris quam solus deus infundit: similiter ⁊ sacramētum penitētie. Sed potestas clauis dicit potestatem creature rationalis: que extra est in sacerdote ideo si ei attribueretur inundatio cū intelligi non posset ꝓ modū informandi intelligeret ꝓ modum efficiendi. Sed qm̄ cōis opinio doctoꝝ hz: q̄ sacramenta noue legis efficiūt qđ figurāt: q̄ꝫ in hoc supra sacramenta veteris legis eminent: qz ex opere operato conferunt gratiam: sacramenta aūt veteris legis non. Nec curo ad p̄sens an ꝓprie dicta causalitate ꝯcurrant dispositiue ad gr̄am causando charactērem vel ornatū per virtutem inherentem: satis est nr̄o ꝓposito q̄ impropria locutione dicunt causare: vt signa quedā efficacia quibus ex pacto deꝰ assistit causando ad eoꝝ p̄sentiam gr̄am in anima quod de sacramento extreme vnctionis ꝓbare videtur verbū apostoli: Infirmatur quis in vobis: inducat presbyteros ecclesie ⁊ orent super eū: vngentes eum oleo: ⁊ oratio fidei saluabit infirmū ⁊ alleuiabit eum: ⁊ si in peccatis est remittent: non habita mentione de dignitate sacerdotis orantis: sed dicit oratio fidei ⁊c. Et ad ꝓpositū nr̄m in. c. si ḋs p̄byteri. xxvj. q. vj. Reus erit anim̄ si morientibus penitentiā abnegauerit. Et ibidē. cap. agnouim⁹. de eodem. Quid hoc rogo aliud est q̄ꝫ morienti mortem addere: eiusq̄ animam sua crudelitate ne absoluta eē possit occidere: ¶ Ex quo videtur patenter ꝓcludi: q̄ sacramentalis absolutio vitā donat ei qui alias mansurus fuerit in morte: ⁊ sic sacerdos mediante sacramento saltem peccata remittit: ꝯ ꝯ non causalitate ꝓprie dicta.

Ideo respondeo ad rationem in

contrarium quam supra duabus vltimis opinionib⁹ valde obstare dixi: q̄ aliud est de retinere aliud de remittere: qz retinere nihil positiui dicit: sed solū non soluere: ⁊ ergo illius nō oportet claues esse sicut nec deū causam effectiuā esse. ¶ Preterea secundo si intelligam⁹ de retentione p excōicationem qua fit hō incapax sacramenti penitētie: sacerdotes per claues ecclesie ministerialiter retinēt peccata qz dant obicē quo minus in excōmunicato possint sacramenta ꝓperari salutem: ꝑfecto que non nisi in perniciem ⁊ damnationem anime ab excōicato sumi possunt quod exglo. Joā. xx. inductū est: quoꝝ remiseritꝭ ⁊c. i. quos dignos remissione iudicaueritis: duabus scilz clauibus vcz scientie ⁊ potestatis. Respōdeo. aliud est dignū esse remissione impetranda virtute sacramentoꝝ aliud certe dignū esse vita eterna. qđ supponit remissionem tā esse factam. Sine prima dignitate non dz sacerdos quemq̄ absoluerē: ⁊ certe nec baptizare: sz bene absq̄ scđa dignitate: ⁊ ita nō ꝓbat glo. inducta sacerdotes solum absoluere declarando ⁊c. Fateor tamen: q̄ nō lz sacerdoti facile iudicare cōfitentem dignum esse sacramentali remissione qm̄ offensas in deum cōmissas non absq̄ magna discretiōe ⁊ sine penitentia remittere possumus. ca. is qui prelatus est. xxiij. q. iij. dz ad minus in confitēte cognoscere magnum dolorē de peccatis preteritis, ⁊ firmū ꝓpositum cauendi futurum: quo includitur ꝓpositū recidendi a se omnem occasionem vnde verisimiliter ad mortalem culpam sit pertrahendus. Si dicas glo. exponit remittere per iudicare dignum remissiōe. ergo videtur velle q̄ sacerdos solum vtitur ministerio declarandi. Respondeo: qz glo. addit duabus claubus scientie ⁊ potestatis: intendit nō de iudicio declarationis verbalis sed de iudicio facti: eo vcz q̄ absoluit ipso facto dignū iudicat remissione: quomō ille ster. vj. dicitur: hoc honore dignus est que rex voluerit honorare. ¶ Et ne trepides circa id qđ in solutione quadā dictum est: retinere peccata nil aliud est ꝯ nō remittere: existimans ꝓpterea assertū q̄ in cōtritione non remittat culpa p̄ius ꝯ absolutus ḋs fuerit per sacerdotē. Aduertendū est: q̄ ꝓtritio cōtinet confessionem ⁊ sacramētale absolutionē in voto: retinētur ergo peccata a deo ꝯdiu retēta. i. remissa nō fuerint a sacerdote ad minꝰ scōm desyderiū seu votū peccatoris: quomō ⁊ illud Joan. vj. nisi māducaueritis carnē filij hois ⁊ biberitis eiꝰ sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Et illud Joā. iij. Nisi ḋs renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritusancto non introibit ⁊c.

Certio p̄cipaliter videndum est: quid possint huiusmodi claues i foro iudicij. ¶ Et primo: an virtute clauū ecclesia possit aliquem excommunicare. Et videtur q̄ non: quia excōmunicatio est separatio a cōmunione fidelium: sed cōto ecclesie est per charitatē iuxta illud psal. Participeps ego sum omnium timentium te ⁊ custodientium mādata tua. psal. cxviij. sed ecclesia neminē potest spoliare seu exuere charitate: ergo nec excōicare. ¶ Preterea secūdo: non est cōcessum ecclesie ꝓ delicto in hominē quid vltra facere ꝯ ipsum habere sicut ethnicū ⁊ publicanū: cum excōicatiōis fundamētū doctoꝝ trahāt ex illo Matth. xviij. Si ecclesiam nō audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Amen dico vobis quecūq̄ allegaueritis super terram ⁊c. sed publicanis et ethnicis licite cōicamus in oratione ⁊ alijs legitimis actib⁹: Christus em̄ cuius omnis actio nostra est instructio: cuz publicanis manducauit: ⁊ repellens sentētiam phariseoꝝ hoc reprehendētium dicebat. Non est valentibus opus medicus sed male habētibus. Euntes discite quid est misericordiam volo ⁊ non sacrificium: non veni vocare iustos ⁊c. Matthei. ix. ¶ Preterea tertio: non lz maledicere: iuxta illud apostoli bñdicite: ⁊ nolite maledicere: ad Roma. xij. Et ꝑme ad corinth. vj. Neq̄ maledici regnum dei possidebunt: sed excōicare est quoddam maledicere: cū exponatur excommunicatus periculis anime ⁊ corporis. ergo. ¶ Et confirmatur: quia ecclesia militans dz imitari triūphantē: sed dū Michael archangelus cū diabolo disputās altercaretur de Moysi corpore non est ausus iudicium inferre maledictionis sed dixit. Imperet tibi dñs. vt habetur in canonica Jude ergo nō licet ecclesie. ¶ Preterea quarto: cōtra charitatem est excōmunicare hominem: ergo non licet Antecedēs ꝓbatur: quia per excōmunicationem traditur homo in manus sathane: vt ptz ꝑme ad Corinth. v. Jam ex charitate tenemur ꝓximum ꝓ vtrib⁹ eruere de manu seu ptāte spūalis inimici. xxiij. q̄st. iij. ipsa pietas. Et confirmatur: ois fidelis vel est iustus vel peccator. Si iustus contra rationē ⁊ charitatem ꝓhibef a sacramentis vt manifestum est. Si peccator eget medicina anime: et ita per excommunicationem subtraheretur egēti spiritualis eleemosyna seu medicina ergo contra charitatem est ⁊c. Etiam suffragia ecclesie maxime debēt ijs qui sunt in peccato: cum teneamur infirmum consolidare: egrotum sanare: confractum alligare: abiectum reducere: et quod perijt querere. Ezechie. xxxiij. ergo nō licet per excommunicationem ꝓpter culpam excludere hominem a suffragijs ecclesie ⁊ participatiōe sacramētorum: quod fit per excommunicationem.

In contrarium est: q̄ apostolus

excōicans Corinthium quendā tradidit ipm̄ sathane in interitū carnis vt spiritus saluus sit in die dñi. prime ad Corinth. v. Et in canonibus apostolorum multa legimus sub excommunicatione ꝓhibita.

Pro huius solutione est premittē

dum quid sit excōicatio. Est autē excōicatio maioꝝ scōm doctores separatio a cōmunione ecclesie quo ad fructum ⁊ suffragia generalia. Quo ad fructum inquam temporalem: scilz a consortio fidelium: vnde interdicitur cum excommunicato omnis legitimus actus: vt notatur his versibus. Si ꝓ delictis anathema quis efficiatur. Os/ orare/ vale/ cōmunio/ mensa/ negatur. Os scilicet ne osculum detur. Orare/ ne cum excōmunicatis oremus. Vale/ ne salutem̄. Communio ne scz in sacramentis cum eisdem communicemus. Mensa ne quis cū eis comedat. Et differt in hoc maior excōmunicatio a minore: qz maior interdicit cōionē cum excōicato in quocūq̄ actu legitimo siue sacramentali siue alio: vt nec liceat ab eo sacramenta suscipere vel ministrare. Et afficit ac ligat non excommunicatos vt excōmunicatum maiori excommunicatione vitent sicut ipsum excōmunicatum: vt ipse alios viteꝝ: Sed minor excommunicatio non arcet alios a cōmunione cum excommunicato minori excommunicatione: etiam in suscepticōe sacramentorum: sed ipsum excommunicatum ꝓhibet a perceptione sacramentorum seu communione. Et ipse grauiter peccat sacramenta suscipiens vel etiam alijs ministrans: vt est rex. in. ca. si celebret. de cle. excōmuni. vel inter. mi. quod est valde notādum ⁊ mente tenendum: ꝯ ꝯ vt ibi dicitur/ collata ab eo/ virtutis non carent effectu. Ex quo inferunt doctores: ⁊ recte mea sententia: q̄ licite alij sacramēta ab eis suscipiunt. Nam vbi peccarent suscipiendo virtutis vtriq̄ carerent effectu.

Ex hoc nota: q̄ q̄uis ligatus mi

ri excōicatione possit absoluere confitentem: si tamen absolut peccat: ⁊ debuisset p̄ius capere absolutionem ab illa excōicatione: anteq̄ sacramēto ministrādo se ingereret: dico nihilominus q̄ non peccat absoluendo ab excōicatione siue maiore siue minore: cum in hoc nullū sacramentū pertractet: sec⁹ a peccatis. Et q̄ absolutio per ipm̄ impertita valeat: ptz primo a minori qz a peccatis que sacramentalis est/ valet. ergo ⁊ ab excōicatiōe. Preterea hoc ipm̄ ad litterā dicitur in. c. Duobus. de sentē. excō. q̄ ꝓpter vinculum excōicationis minoris non expirat potestas absoluendi. quod vt recte arguunt doctores intelligi non potest q̄ non expirat habitu cū nec sic expiret ꝓ excōicationem maiorē: vt ergo speciale aliquid intelligatur dici de minori excōicatione/ opz q̄ nec habitu nec actu expiret. hoc dico vt sciāt sacerdotes quomodo in cōfessionibus audiēdis habere se debeāt cū sint minori excommunicatione ligati.

Sed quoniam multis casibus li

citum est cōicare excōicato maiori excōmunicatiōe pono exceptiones a dictis. ¶ Prima est/ de excōicato generali sententia iuris vel hominis ⁊ nō nominatim seu expresse. Nam ad euitandū scādala/ ⁊ fuccurrendum cōscientijs timoratis statuat Constantien. cōcilium vt de cetero neminē generali solū sententia excōicationis siue iuris vel hominis innodatū teneamur vitare in sacrauentoꝝ administratiōe vel extra: nisi cōtra illum fuerit huiusmodi sentētia denunciata specialiter ⁊ expresse: vnico dumtaxat casu excepto videlicet dum adeo notorie ꝓiectione manuum in clericū huiusmodi excōmunicationem incidit/ vt nulla possit tergiuersatione celari: nullo iuris suffragio excusari. Concilium Basilien. excepit generalius: vt in forma autentica sub sigillo cōcilij in archiuis nostre ecclesie repperi: cū aliquem ita notorie constituerit sentētiam excōmunicationis incidisse vt nulla possit ⁊c. a cuius cōmunione voluit secūdum canonicas sanctiones abstineri. Sed qz de illius authoritate plures dubitant: ⁊ cōiter et pōdus authoritatis non defertur: possumus stare concilio Constantien. ⁊ est pro cōsolatiōe timoratoꝝ. ¶ Hic tamen aduerte: vt in superioribus dixi: q̄ ⁊ si non teneamur huiusmodi generaliter excōmunicatos vitare in sacramentoꝝ administratione vel receptiōe: tenemur nihilominus diuino ⁊ naturali iure eisdem sacramenta non ministrare. Eis enim vt vtriq̄ ꝓcilij habet per hanc moderationem subuentū non est: nec sunt in aliquo releuati: ergo peccāt sacramēta suscipiendo: ⁊ cum teneamur nō dare sancta canibus ⁊c. sequitur ꝓpositum: sed administrādo alijs possum⁹ eis cōmunicare. ¶ Secunda exceptio est in odiuz excōmunicati. Nam quia cōmunio cum excōmunicatis interdicitur in odium eoꝝ: non dz intelligi prohibitio cum casum complecti: qui excōmunicato cederet in fauorem: vt esset si nō possem⁹ ab eo petere vel recipere debiti solutionem. Hinc. c. Intellexim⁹. de iudi. dicit. Me de sua malitia commodū reportare videatur: compellitur impetitus in iudicio per alium respōdere: sed agere nō permittitur. An autem per seipsum etiam respondere possit/ ad tribunal euocatus: an teneatur per alium vcz procuratorem respōdere: verior mihi videtur opinio/ cū respondere in iudicio solū sit defensiōis: que ei naturaliter permissa videtur: q̄ etiam ꝓ sui tuitiōe possit in iudicio per semetipsum respondere. ¶ Tertia exceptio est in ijs que ꝯcernunt fauorem anime ipsius excōicati. vnde cōmunicans excōmunicato in ijs que ad absolutionem vel alias ad salutē anime pertinent: lz alia etiam verba/ vt apud eum magis ꝓficiat/ interponat: excōmunicationis sententiam nō incurrit. c. Cū voluntate. de sentē. excom. Sed hoc ꝓtendi nō potest ad ministerium sacramentoꝝ vel ad missionē ad diuina: nā quis illa excōicatus sine anime dānatione nō potest accipere. ¶ Quarto exceptio est in ijs que necessitatem corporis excōicatoꝝ respiciunt. Nā si quis excōicatis in sustentationem/ nō superbie se humanitatis gratia/ aliquid dare voluerit: non ꝓhibetur. xi. quest. iij. Quoniā multos. Ex quo sequitur q̄ excōmunicato etiam cōmunicare lz in ijs que concernūt dāni euitationē: ꝯ ꝯ nō in ijs que concernūt lucri

Universidad de Deusto
Biblioteca

acceptionē: nisi id lucrū sue sustentationi necessariū esse videatur. Ratio est: qr opa misericordie q̄ alias sunt in precepto: respectu alicuius psone: accedente excōicatione: nihilominus videntur manere in precepto huiusmodi autem sunt reducere ouem vel bouē primi arrentem: r si videris asinum odientis teiacētem sub onere non pertransibis: sed subleuabis cum eo. Exod. xxiij. De lucro aūt non necessario p̄ceptū charitatis nō habemus. ¶ Quinta est: cum alterius pacis vel edificationis est cōtra cum excōicatis necessaria. p hoc. c. antecessor. r. c. quod predecessor. xi. q. iij. Nam bonifacius martyr Gregorius ad p̄dicandum germanicis gentibus mittens iuramēto astrinxit ne falsos sacrdotes hypocritas r seductores populor. vel corrigeret vel ab eor. cōione abstineret qui in fauorem gentis Francor. cogēre ecclesias necessitate falsis sacerdotib⁹ cōicauit: de quo zacharias papa. Qr cū eis quersatus fuit non consentiens iniquitati eor. nullū ei est detrimentum coram deo. Sed fortⁱ ligat iuramentū: q̄ phibitio vitandi excōicatos ergo similiter p cōmuni pace vel spūali vtilitate aliorum: lz cum excōicatis cōicare. vñ sub Juliano apostata erāt christiani milites: quos ꝓmēdat Ambro. de obedientia: cū tussi sunt p defensiōe rei publice arma p̄ducere: cū vero iuberet in christianos agnoscebant imperatorem celi. vj. q. iij. Julian⁹. Causa aūt quare eis licuit cōicare excōicato apostate et heretico: erat ne vcz ille puocatus suscitaret scandalum in christianos ergo. Et est horum ratio: qr preceptum minus cedere hz fortiori: dum circa idem occurrit tam preceptum cōis pacis p̄curande vel spiritualis vtilitatis primor. vel euitandi scandalū: fortius et maius est precepto vitandi excōmunicatos. ergo.

Si petas an pro magno bono nō

necessario liceat cōicare excōicatis. verbi gratia. p magna eleemosyna eor. medio p̄curanda ad structuram vel ornatū ecclesie. ¶ Respondeo ꝓpter concilia non lz preterire ea q̄ sunt p̄cepti q̄ intelligo de iure spāli: vt est structura vel ornamentū ecclesie: sec⁹ dū spūale aliq̄ ꝓuerū fuerit ꝓcernens salutē anime: vt edificatio populi: vel inducant deuoti orare p alicuius salute: qr tūc intelligitur cōio in ꝓcernentib⁹ fauorē anime. de quo in q. sequenti. Et certe talis cōmunio generaliter excepta ē a phibitiōe: r sic q̄is non ratione maioritatis p̄cepti vel vinculi tamē alia ratione licet. Et ergo in exemplum huius questiōis dari potest: dum tale quid solum dabitur im amplationem nominis: r non ad spiritualem fructum.

Sed quid sit excōicatorum cōio

non est ad pacem vel salutem aliquor. procurandam necessaria: sed multum vtilis an licet eis ad hoc procurandum vti: Respondeo sicut licet communicare excōicato in ijs: que ad suaz absolutionem vel anime salutem spectat. d. c. Cum volūtate. q̄ nra persuasio ad hoc cōio necessaria nō fuerit: ita r eor. medio ad spūalem animar. profectum: seu vtilitatem lz vti q̄is alio medio p̄curari possit. Cum non magis videatur concessa cum eis communio ad eorum q̄ alioruⁿ spiritualem vtilitatem siue salutem.

Sexta exceptio est: de omnibus

qui ante excōmunicationem eis familiariter adherere tenebantur. vt vxores: filij: serui: ancille: mācipia: rustici: r seruientes cap. Cum multos. xj. q. iij. immo vt deducit Junocentius. c. Iter alia. de sentē. excōi. huiusmodi persone: qr ante sniam excōicationis eis tenebatur ad familiare obsequium: r post excōmunicationem adhuc beneficio canonis id agente non solum possunt eis communicare: sed tenētur.

Si petas an is qui tenebatur pe-

tro singulis septimanis soluere vnū aureum possit censum debitū soluere Petro excōicato. ¶ Respondeo. hanc q̄stionem mouet Joan. Teutonicus in. ca. Nos sanctor. xv. q. vj. sub his verbis. Si iurauit me soluturuz alicui pecuniam: vel sub pena p̄missi: an ei post excōicato tenear: Soluens primo dicit: nō reddak ei: sed deponak in aede sacram r addit: verius credo qr lz tale non habeat ius petendi: tñ dz ei soluere. sic extra. de iu. iu. debitores. r pbatur extra de sent. excōi. Si vere. vñ licet excōicatio tollit obligationē quo ad fidelitatem: non tñ quo ad alios contractus. Sed ꝓ hoc est manifestus tex. ca Nō in dubijs. r ca. Inter alia. vbi dr. Nullus scienter nominatim excōmunicato cōicare tenetur nisi quedam persone que per illud Grego. cap. Cum multos: specialiter excusantur. Sed de his debitoribus sub iuramento vel alias nulla est illic mentio ergo non tenek. Et hoc tenet glo. in terminis. q. c. Absolutos. de here. cum lapsus est in manifestā heresim: qr in obligatione r iuramēto intelligik tacite si talis pmanserit cui cōicare liceat. xxij. q. ij ne q̄s arbitrek. ff. de solutionibus. Cū quis. j. responso de iu. iu. quemadmodū et supra codē. Excōicamus §. credentes Et certe illa ratio glosse militat in omni excōmunicato. Etiā Bartho. Bzirien⁹. d. c. Nos sanctor. recedit a sententia Joā. Et ad. c. Si vere. de sen. excom. respondet qr illud factū fuit de necessitate. Et reuera inter uenerūt multa quare ibi licuit. primū qr vsum nauium capiebant in solutionem p paulo dato: qd recuperare non poterant ne sic excōicati ꝓmodū: r ipsi de euitatione damnū reportarent. Secundū. quia sicut transeuntibus per terram excōicatorū licet ab eis necessaria emere r̄c. Tertium: qr erant in nauibus venetor.: tanq̄ familia principis: r ita beneficio canonis indulgēte licuit eis communicare illi q̄is excommunicato.

Si petas secūdo: an similiter pa-

ter posset ꝓmunicare filio: vxori: vel alijs de familia excōicatis. Dicunt quidā q̄ non: qr pfis est regere filium r familiā totam. r ergo si non impetrat filius absolutionē imputak ei r non excusak cōicādo. Etiā videk hoc pbari a speciali: qr canon pfes seu maritos non excepit. ergo manent sub regula r̄c. Idē pbare videk ca. De filia. xxvij. q. j. Si filiā deuotā q̄ nupserit cūs presbyter vel diaconus pater in affectū receperit: vel etiam mr: a cōtione habeank alieni Et soluens glo. ꝓtrarium ex. c. Cum multos. vj. q. iij. dicit: secus de vxoribus ad viros: et filijs ad parentes: qr eis subditi sunt. vñ ab illis coerceri debent ne in causam anathematis incidāt: vñ illor. ꝓsensus pari pena est plectēdus. ¶ Sed ꝓ iū credo ex: qr lz ab excōicato debitū exigere: nec in suū detrimentū: vel p̄tudiciū famulatu vel subiectiōe excōicati carere immo vt notant doctores in ca. Si vere nec societatem ob excōi. supuenientē in socio dissoluere: si non pōt sine suo p̄iudicio. Et lz peccauerit nō dirigendo filium vxorē vel familiā ne casum incidat excōicationis: ex hoc tñ non priuak iure cōicandi eis etiam post ꝓtractam excommunicationem. ¶ Ad argumēta ca Cum multos. et non excipiantur ibi: tamē in cap. Si vere. Etiā p cap. Quoniam multos. licet excōmunicatis

humanitatis causa eleemosynā dare q̄to magis vxoribus filijs r huiusmodi personis ꝓiunctis. Ad ca. De filia. facile est respondere: qr illa iam emācipata erat: nec de familia patris sed i religione: ita nihil ad presens: vel sicut glo. ibi finaliter soluit exponitur in affectum receperit. i. adeo dilexit q̄ eam foueat in errore. ¶ Ex his patet pro scrupulosis q̄ nec pater familias repellere tenetur suos commensales post q̄ inciderint excommunicationem.

Petes fortasse tertio. an mona-

chi vigore eiusdem canonis cōicare possint abbati excōmunicato. Et dicunt ricar. ꝑe. de Palu. et plures alij q̄ non: qr non sunt astricti abbati vinculo nature sicut filij probatur per cap. sacerdotes. ij. q. vij vbi excipiūtur ab obligatiōe obediēdi episcopis: nisi in fide errauerunt ergo excommunicatis non tenentur obedire r̄c. Sed contrarium verius est omnes nanq̄ fatentur: q̄ in communione episcopi excōicati excusantur sacerdotes qui ei cohabitāt r sunt de eiⁿ familia: multo fortius monachi qui insolubiliter familie abbatis sunt incorporati. Sed verum est q̄ et in ijs que superioritatem dignitatis respiciūt obedire non tenentur sicut nec episcopo.

Septima exceptio est de ignorā-

tibus p ca Cum multas. xj. q. iij. Ignorantia inquā facti pbabilis: non crassa vel supina ca. Apostolice. de cle. excō. vel inter. mi. Non est aūt pbabilis ignorantia nescire quod oēs communiter sciunt et quod publice factum est. de postu. cap. j. Si aūt ab vno vel paucis audiuit eū excommunicatū non opz credere. Nam qui facile credit leuis est corde. Eccle. xix. Et certe reus iudicatur: non solū qui de alio malū profert. sed qui aurem cito criminibus prebet. xj. q. iij. Non solum. Sed vt recte dicit ꝑe. de ꝑalu. xviij. dist. iiij. q. vj. Si habitu scio eū excōicatū: r per surreptionē participo in hora: mox vt aduerto me retrahens: non incurro excōicationē: qr non est actus humanus sed subditus. Si aūt post annum video quem prius sciui excōicatum: si non ꝓstet de eius absolutione: adhuc teneor eū vitare: dz enim haberi p nō absoluto: donec per literas vel alias legitime constiterit. vt est tex. ad literam in cap. Sicut. de sentē. excō. dicit tamen ꝑalu. in passu allegato: si est vir fide dignus et dicit se absolutum: vel a principio seruauit sententiam r modo non seruat cū alias sit timoratus satis constare intelligitur de eius absolutione.

Sed magis dubium videtur de

ignorantia iuris cū scientia facti. verbi gra. An is q̄ pbabiliter ignorat factuz excōicatione esse affectū: ex hoc euadit laqueum excōicationis. Et consimiliter. An is qui scit alium furtū fecisse vel libertatem seu immunitatem ecclesie violasse ignorās q̄ ius cōmune vel statutarium illos excōicat: per hoc excusetur et sit securus. Et videk q̄ sic: qr vt notat Joan. And. in ca Quanto. de sentē. excōmu. Nullus incidit in illū: vel quēcunq̄ aliū canonē intellige excōicationis late sententie nisi sit in dolo ar. ff. de adul. l. pe. r. ff. de sica. lib. j. Idē tenet Inno ca. Cū medicinalis eo. tit. li. vj. Et Barth. in. l. quicūq̄. C. de ser. fug. vbicūq̄ loquit de pena capitali vel corpali subintelligitur dolus. ergo a fortiori intelligitur in excōicatione: qua non est pena maior in eccl'ia. xxiij. q. iij. Corripiantur. sed ignorātia excludit dolū. q̄ r̄c. ¶ Preterea dicit Inno. in ca. Nouerit de sententia excōica. faciens statutum contra ecclesiasticā libertatem: ignorans esse contra ecclesiasticam libertatē: non ligatur sententia excōmunicationis. ergo ignorantia iuris vel statuti inferentis penam videtur releuare a pena. ¶ Et confirmak. qr quantitas pene dz ꝓportionari q̄titati culpe. c. Felicis. de peni. lib. vj. sed non offendit conditorē canonis: qui canonē ignorat. lz alias peccet. ergo non incurrit penam. ¶ Preterea tertio pbak hoc qr percutiens clericū nutrientem comā si ignorat eū clericū esse non incidit in penam canonis: vt est tex. in cap. Si vero. ij. de sentē. excommu. Ex quo sequitur q̄ etiam in facto alias dānato et diuino iure illicito si quis ignorans canonis phibitionem per ignorantiā excusatur a pena per canonem statuta vel comminata. ¶ In hoc puncto: magna est doctor. varietas et dissensio. Dicunt enī quidam vel ius aut canon afficit pena excōicationis factum: alias in se licitum: et si pbabiliter ignorat canonis phibitionem excusatur a pena: qr non reperit in dolo vel lata culpa vt cap. Propositi. lxxxij. distin. Sed vbi canon disponit de pena excōicationis super facto: alias diuino iure damnato seu phibito nō excusatur quam opinionem tenet glos. in cap. A nobis id est de sentē. excōmunica. Ex quo enim cōmittit factum damnatum: est in culpa: r potuisset interrogare r̄c. Item Scotus. vj. dist. iiij. in quarto principali articulum. ij. Quotiens aliquis committit factum diuino iure phibitum: nihil refert an ignorat vel habet scientiam canonis que penam adijcit: vt pena magis euitetur: quoniā eque penam cōtrahit r̄c. Idem videtur sensisse cum glos. Bar. in. l. Cunctos populos. C. de sum. trini. r fi catho. Dūs Anton⁹ idem sentit in alijs penis vt refert et sequit Panor. in dic. cap. A nobis. sed excipere videtur pena excōicationis. Nam respondēdo ad ca. Ut animarum. de ꝓsti. lib. vj. dicit: q̄ procedit in sententia excōicationis: que non ligat nisi ratione contemptus r vbi datur ignorantia cessat ratio contemptus. Joā. And. in cap. Ut animarum. de ꝓstitu. lib. vj. referens questionē pape. An impubes qui falsificauit instrumentum r monachus qui scienter falsum tulit testimonium incurrant excōicationem ex ꝓstitutione episcopi quam ignorāt: dicit quicqd dicit Joannes de deo libro. ij. quest. iij potest vterq̄ probabiliter ignorare illam episcopi ꝓstitutionem. Et ita locum esse illi textui: vcz q̄ non ligantur vnde q̄is in eum locum habeat pena iuris: non tamē statuti quod pbabiliter ignorabant q̄ q̄ aliqui limitent tex. ad statuta phibentia ex causa: alias iure nō phibita. Et eum sequitur Dūs. de sancto geni. Angelus de Clauasio in verbo. Excōicatio septimo casu vltimo §. ij. nititur ad concordiam deducere hanc contrarietatem. Vel loquimur de excōicationibus que infligūtur a iure cōmuni per extrauagantes vel statuta proseu super facto damnato lege diuina: que cōiter publicātur r sciuntur: vt est illa de non-contrahēdo in gradu phibito: de non verberādo clericum r huiusmodi Et sic ligatur: quia est lata culpa ignorare quod omnes sue conditionis sciūt: qr si sit homo boni sensus nō ignoraret talia si faceret que cōmuniter homines sue cōditionis faciunt: vcz si iret ad ecclesiam et sermones r̄c. qr non est extra culpam ignorātie nō euitabit penam: aut loquimur de excōicationibus iuris cōmunis extrauagātium vel statutor. quotumcūq̄ super facto dānato lege diuina: que cōmuniter non publicantur in diocesibus nec sciuntur r sic cum sit extra

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnem culpam ignorantie non ligabitur ꝛc. nisi sit persona talis cui ex officio ignorare sit prohibitum. ¶ Sed scđm hoc nulla esset differẽtia inter sentẽtias iuris communis: seu sedis apostolice: ꝛ sentẽtias cõprehensas in statutis ordinariorum contra ter. cap. Ut animar. vbi papa ad obuiãdum periculis animarum specialiter detrahit statutis ordinariorũ: nolẽs illis ligari ignorãtes dum eoꝝ ignorantia crassa nõ fuerit: aut supina. vnde glos. in ver. statuta. De generalibus ergo statutis canonum vel legum nõ loquitur: que ab omnibus sciri debẽt: ꝛ custodiri. de cõstitu. cap. j. ergo a speciali textus intẽdit: ꝛ glos. hoc ipsum expꝛimit q ꝓbabiliter ignorãtes sententias canonũ: nihilominus incurrũt sententias coꝝ. ¶ Pꝛeterea cap. Ut animarum. est noui iuris inductiuum. Alias non vteretur verbo nolumꝰ: nec pꝛemitteret: vt animarum periculis obuietur: si nullũ afferret de nouo remedium: ergo ante editionem huius capituli non relcuabat pꝛobabilis ignorantia constitutionis vel statuti inferẽtis penam excommunicationis: et per consequens cum solum excipiat de statutis ordinariorum: nihil actum est quo ad statuta iuris communis vel constitutiones apostolicas.

Ex his aliter respondeo ad questionem quoad eius primam partẽ. q ignorantia iuris ꝓbabilis statuti vel constitutiõis ordinarij releuat a pena per statutum vel constitutionem decreta seu disposita: non autem ignorãtia crassa seu supina.

Que autem ignorãtia sit ꝓbabilis: que crassa: remitto ad glos. in cap. Turbatus. §. Notandum. j. q. iiij. Sed ab excõmunicatione per ius cõmune: seu cõstitutionẽ apostolicam fulminata: nec excusat ignorantia crassa illius cõstitutionis: nec etiam ꝓbabilis vt ptz ex cap. Ut animaruꝫ. ꝛ per argu. a speciali: ꝛ per glossam ibidẽ. Et potest hoc persuaderi ad ꝓpositũ nostrum de excõicatione qꝛ ignorantia iuris infligẽtis excõicationem pꝛo manuum iniectione in clericũ non releuat ab irregularitate si quis memoꝛ facti et iuris ignarus oꝛdines in eo statu suscipiat cap. cum illoꝝum. de sentẽtia excommunica. ergo ignarus iuris cõtrahit in facto iniectionis maioꝛẽ excõicationem: ꝛ vlterius irregularitatẽ ꝛc. Et cũ textus non distinguat de ignorãtia crassa vel ꝓbabili dꝫ vniuersaliter intelligi ꝓcedere cap. Si Romanoꝝ. xix. dist. Pꝛeterea vt excommunicatio iuste feratur ab homine nõ requiritur cõtemptus sentẽtie qua infligitur: sed alterius legis in quam peccatum est. pꝛo quo ipa fertur. ergo similiter vt incurratur sentẽtiam iuris nõ requiritur ꝓtemptus canonis infligentis excõicationem: sed satis est ꝓtemptũ in peccato interuenisse pꝛopter quod canon infligit: et ergo nulla est ratio. Ignorantia excludit cõtemptum respectu canonis vel statuti incogniti seu ignorati. ergo cuadit censuram ꝓ culpa quam canon vel statutum excõicatione afficit ꝛ punit. ¶ Ex hoc ptz non valere responsionẽ dñi Antonij ad capi. Ut animarum. quam in. d. cap. A nobis: refert: ꝛ sequitur Panoꝛ. quia vt per ignorantiam excluditur cõtemptus statuti episcopalis: seu alterius ordinarij: ita et iuris seu constitutionis cõmunis siue papalis: cuius tamen effectum: excommunicationis ignorantia impedit. Et certe si exclusio cõtemptus statuti vel canonis impediret: seu excluderet eo ipso excõmunicationem cap. Ut animarum. nihil noui iuris induceret in remedium animarum: vt supꝛa deductum est.

Ad rationes ante oppositũ respõdens. ad pꝛimam admitto q requiritur dolus respectu ꝛ cõparatione ad factum ꝓ quo excõicatio infligitur: sed nõ respectu canonis infligentis vñ ignorãtia canonis ferende sentẽtie non impedit: quominus per iudicẽ excõicari debeat: ꝛ possit qui id facit: cum canon penã decreuit: ꝛ ordinauit. Cõsimiliter de canone late sentẽtie quantũcunq; ꝓbabiliter ignoꝛet: vt de impubere qui iniecerit manus violentas in clericum. ¶ Ad scđam. solum ꝓbat q requiritur dolus in facto: seu quo ad factum damnatum vt scz sciẽter ꝛ ex animo nõ incircunspecte id faciat: pꝛo quo canõ excõicationem infert: non autem q requiritur scientia seu notitia canonis inferentis. ¶ Et ad cõfirmationem respondeo: q non punitur quis excommunicatione pꝛo eo q trãsgreditur canonem: qui penam decernit: nõ plus ẽꝫ pꝛo trãsgressione sententie qua excõmunicatio infertur: sed pꝛo contemptu ꝛ transgressione in facto quod canõ punit in exemplo Innocentij canon punit violationem ecclesiastice libertatis: opꝫ ergo vt illa ex animo seu sciẽter ꝛ cum dolo fiat. ¶ Ad tertiam similiter: qꝛ canõ nõ afficit pena excommunicatiõis percutientẽ hominem: sed percutientem clericum: quod aliud est peccatum ꝛ conditione ꝛ qualitate cleri: et sic per ignorãtiam facti: que excludit animũ faciendi: qđ canõ punit: excusatur: secus si solũ ignoret ius excõicans percutiẽtem clericum: ꝛ ipse sciens clericum percusserit.

Fortalle obiicies ꝓbabilis ignorantia iuris humani excusat a transgressione: immo multis permissum est ius ignorare: vt militibus muneribus mulieribus ꝛ rusticis. ergo male dixit ignorãtiam iuris cõmunis seu ꝓstitutionis apostolice nõ releuare a contrahenda excommunicatione. Consequẽtia tenet: quia sic cõtraheret quis excommunicationẽ sine culpa: quod penitus absurdũ est: ꝛ falsuꝫ. Et potest exemplariter hoc deduci in Sixtina: que ꝓhibet vigoꝛe facultatum quas indulgẽtiales communiter dicimus absoluere ab omnibus excessibꝰ semel in vita ꝛ c. ꝫꝫ in fauoꝛem Cruciate cõcesse fuerint: absoluere quẽ ꝫꝫ a casibus in bulla ꝓhensis: irritãs qđ in cõtrariũ agitur: ꝛ excõicans absoluentem. Sed ꝓfessoꝛ potest ꝓbabiliter illam extrauagãtem ignoꝛare ꝛ sic iuxta formã facultatꝫ absolueret: ꝛ iuxta determinata cõtraheret excõmunicationem sine sua culpa. ¶ Respõdeo. q excõicatio maioꝛ nũꝫ ꝓtrahitur a iure sine peccato moꝛtali: vnde vt dicit d. Petrꝰ de Palude. quia sentẽtia iuris nequit esse iniusta: nam non debet inde nasci iniurie occasio vnde iura nascũtur l. meminerint. C. vnde vi. Excõmunicatio maioꝛ iuste infligi non potest: niſi ꝓ moꝛtali peccato. xj. q. iij. Memo episcopoꝝ cum sequentibus. ideo quoad sentẽtiam iuris potest quis iformare ꝓscientiam suam super excõmunicatione ex hoc an moꝛtaliter peccauerit in facto an nõ. Et idem est de cõstitutione quacũq; papali: episcopali: vel statutoꝛ: nam cũ iusta non fuerint carẽt vi legis: ꝛ sic nõ stringunt seu ligãt hoiem. vñ Augu. j. de libero arbitrio. c. ix. q. iusta nõ fuerit nõ erit lex. idem ptz per Isidorũ. iiij. dis. c. erit aũt lex. secus de sniã hois q̃ põt esse iusta ¶ Ad ꝓpositũ igit argumenti: cũ ius cõmune vel ꝓstitutio pape aliquid pꝛohibet sub pena excommunicatiõis alias in se licitum: qui per ignorãtiam pꝛobabilẽ excusatur: vt non ꝓmittat moꝛtale peccatum: in illꝰ trãsgressione nõ ꝓtrahit etiã excommunicationem fulminatam: vt in casu argumenti: ꝛ potest exẽplificari de alia constitutione eiusdem Sixti de vtentibus facultate pmutandi in vtilitatem tertij solum: quos etiã excõicat. Absit vt oẽs qui hoc pietate moti ꝛ ignari illius constitutionis fecerint opinentur excommunicati Sed resolutio nostra pꝛocedit de facto moꝛtali ꝛ vbi quis est in dolo: tũc enim contrahit penam excommunicationis a canone pꝛo illo peccato fulminatam.

Ad secũdam partẽ quesiti: an videlz communicantes sic excommunicatis dum ius ignoꝛat excusentur a peccato in cõmunione. Respõdeo q sic qꝛ ex tali iuris ignorãtia comitatur in eis facti ignorantia videlz q illi sint excõmunicati: ꝛ sic cũ extra omnem culpã iniustum esset eos illaqueari pena. tã vt supꝛa dixi pena canonis nũq̃ cõtrahiꝫ iniuste: etiã ignorantes excõicationem specialiter excipiuntur: vt capi. Quoniam multos. xj. q. iij.

Sed quid: si dubius fuerit de iure: an licite communicat? Respondeo breuiter: vel potest alium vitare sine illius confusione ꝛ pꝛeiudicio: ꝛ tenetur: alꝫ amans periculum peribit in illo: vel non potest sine pꝛorum confusione ꝛ pꝛeiudicio: intelligo q sit ei pꝛeiudicium si excommunicatꝰ non sit: qꝛ tunc vtraq; pars cõtradictionis est in dubio ad quam earum reneaꝫ: videlz ad vitandũ an non vitãdũ: credo q licite põt in mitioꝛem partem: ꝛ que maioꝛis charitatis est declinare communicando de hoc latius vide in quodlibeto meo de dubio.

Octaua exceptio est pꝛo necessitate corꝑis ꝛ pia subuẽtione cõmunicantũ vel alterũ: vt transiens per terram excõicatoꝝ si nõ põt aliunde emere: licentiam habet ab excõicatis accipere. xj. q. iiij. quomã multos. Et intelligo nõ de absoluta necessitate: sed de necessitate magne seu notabilis incommoditatis. Nam absolute põt peregrinus seu oratoꝛ secum afferre quibus opus habet in terris excõicatoꝝ. De pia subuentione patet: qꝛ licet in sustentationem non superbie sed humanitatis causa/ aliquid dare excommunicatis d. c. Quoniã multos. ergo multo magis ab eis: cum causa nõ excommunicatoꝝ sit magis fauoꝛabilis. Hec obstat q hoc specialiter videtur ꝓcessum pꝛedicatoꝝibꝰ: vt in c. Voluntare. de senten. excõ. ꝛ sic in alijs non videtur sibi regula locũ vẽdicare: qꝛ concedit ibi specialiter pꝛedicatoꝛibus vt ab excõicatis vel alienarum rerũ detentoꝛibus licite possint eleemosynã accipere quia in pꝛedicationibus ꝛ cõfessionibus quasi causam eorum gerunt ad quos res ipse spectare noscunt. Et sic specialitas est quo ad detentoꝛes rerum alienarum vt de alienis possint ab eis pꝛedicatoꝛes eleemosynam sumere: sed gñale quo ad excõmunicatos tñ. ¶ Sed contra hoc videt. c. Sacris. de ijs que vi. ꝛ c. vbi habet q pꝛo quocũq; metu nõ licet communicare excõmunicato: immo qꝛ pꝛo nullo metu debet qs cõmittere moꝛtale peccatum: decernitur excõicationem incurrere qui ex metu communicauerit excõmunicato: ergo nõ licet pꝛo necessitate coꝛporis: immo d. c. Quoniam multos. ea in parte videtur per. c. Sacris. esse coꝛrectum.

Quo ad materiam huius articuli varie admodũ ꝛ aduerse sẽtiũt doctoꝛes. Quidã q ꝓ metu iusto cuiusmodi est cruciatꝰ coꝛpis, ꝛ himõi: licet cõmunicare excõmunicato nihilominꝰ incurrit excõmunicationem minoꝛem. Tñ dicit Hostiẽ. dici posse q participanti per metũ si iniquitati non consentiat nullũ coꝛam deo est detrimentũ: vt ca. Quod pꝛedecessoꝛ. tamen quantũ ad ecclesiam est excõicatus minoꝛi excõmuni. vt in. d. c. Sacris. ꝛ sic discoꝛdant iudiciũ dei ꝛ ecclesie. de senten. excõi. A nobis. secũdo. eo. ti. c. Inquisitioni. ꝛ de spon. ca. Tua. cum similibus. Sed licet hoc pꝛocedat de sentẽtia hominis que potest iniusta esse: tamen non de sententia iuris cum nequeat iniusta esse: non enim vnde iura pꝛodeũt nasci debet iniurie occasio. l. meminerint. C. vñ vi. sed minoꝛ excõicatio ꝓtrahitur a iure: ergo qui in nullo peccat eã nõ ꝓtrahit. ¶ Angelus in summa in verbo Excõmunicatio. viij. §. xvij. q ex metu qui cadit in virum constantem participans cum excommunicato etiam in diuinis: neq; peccat neq; incurrit excommunicationem minoꝛem: niſi participet in crimine: vel niſi causa excõicationis sit pꝛo fide defendenda. Dat causam: quia nemo tenetur obedire pꝛelato vt se exponat moꝛti vel cruciatui ex huiusmodi: niſi pꝛo fide ꝛ salute cõmuni: quando alias defensari nõ potest ergo non tenet vitare excõicatos: quando sine tali periculo non potest: cum pꝛeceptũ vitandi excõmunicatos sit iuris positiui: qđ ad tale aliqđ astringere non potest. Et per hoc limitat ca. Sacris. quod pꝛocedit de metu non cadẽte in virum constãtem: puta dum ex metu participat in crimine vel ex metu simpliciter nõ iusto. Asten. li. vij. ti. xj. tenet cõtra Raymundũ: q iustus metus qui. ſ. caderet in ꝓstantem virum excusat quo minus ex tali participio cõtrahat excõicationem minoꝛẽ in locutione/ oꝛatione/ vel similibus etiã ẽꝫ excõicatus sit cũ sibi participantibꝰ: quã opinionem pꝛobat ex hoc humaniꝛem et veriꝛem: qꝛ necessitas in talibꝰ excusat: ꝛ (qđ minus est) casus vtilitatis. Joan. and. in. c. Sacris obiecit de. c. Antecessoꝛ. ꝛ. c. qđ pꝛedecessoꝛ. xj. q. iij. ꝛ de. c. Miſi xj. q. iij. mirum eñ videtur q necessitas vite seruande cõtra famẽ excusat: ꝛ nõ excusaret necessitas seruandi vitam contra gladium. Soluẽs dicit q casus exceptus ꝓtra iuris regulas nõ est extẽdendus ad alium casum eiusdẽ vel paris rationis: niſi per pꝛincipem. l. ſi ꝓ. §. de viro. ff. solu. matri. ꝛ p nota. c. Cõstitutionẽ. de. reg. iur. lib. vj. ꝛ in dicta regula que a iure eo. lib. ¶ Panoꝛ. contra hoc inducit notabilem tex. in. c. j. de temp. oꝛdi. lib. vj. q̃ dicit q vbi est eiꝰ eadẽ ratio/ debet esse eadẽ iuris dispositio: etiam in penis: nec fit extentio/ sed potius ex mente videtur cautũ in lege inducit etiã. l. ij. ff. ad Tertul. c. Cum dilecta. de ꝓfir. vti. vel inuti. ꝛ glo. in. l. j. C. de cõdi. inde. ꝛ in cle. j. de elec. cũ similibus. Sed in ꝓposito videtur eadem ratio vite seruande ꝓtra gladium que contra famen. ¶ Dñs Antoninus dat causam seu rõnem diuersitatis quare necessitas famis non gladij excusat: qꝛ in fame pꝛincipium mouens ad moꝛtem est intra: ꝛ ita homo videt occidere semetipsum: ꝛ ergo inter duo mala constitutus videlz suiꝑsius necẽ ꝛ cõmunionem cũ excõicato potest minus eligere. xiij. dist. Duo mala. Sed in necessitate gladij pꝛincipiũ mouens est extra: videlz in eo qui minaꝫ moꝛtẽ: sed melius est pati moꝛtẽ ab alio inferẽdã: ꝫꝫ committere peccatũ. sed ẽm hoc dũ qs esset in periculo moꝛtis ex ruina domꝰ/ ex casu in puteũ/ ex tẽpestate maꝛ vel laꝛo seu insidijs latronũ: vñ liberari posset ꝑ excõicatũ/ nõ posset eiꝰ subuẽtionẽ vl perere vl obla tã accipere: cũ i illis ꝓncipiũ mouẽs ad moꝛtẽ sit extra ꝓterea vt ꝫ eũ infert Panoꝛ. sic mulier ob ne-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cessitatem famis posset eligere vitam turpem cum minus peccatum sit adulterium q̄ homicidiū: qđ tñ non licet etiam ꝺm legem ciuilem: vt i.l. palam. ff. De ritu nupt. Panor. dicit aliud esse de necessitate famis ⁊ gladij: qz maleficia proposito et voluntate distinguntur: ⁊c. Cum voluntate. de. sen. excō. l. qui iniuriarum. ff. de. fur. Js aūt qui cōmunicat excōmunicato ob necessitatem famis non arguit cōmunicare excōicato neq; committere iniquitatem: sed principaliter subuenire necessitati sue. Js autē qui communicat propter metū arguitur committere iniquitatem: qz ad hanc ipsam committendam compellitur quam nō debet committere propter malū corporis. ¶ Hec soluti̇o quo ad hoc vera est: dum compellitur metu gladij ad cōmunicandum excommunicato non licet ob hoc cōmunicare: vt pulchre deducit in simili Altissio. de iudeis pro tempore legis veteris quo ad esum carnis porcine Nam vtiq; necessitate famis licuit edere pro salute vite: sicut ⁊ sabbato vitam defendendo tueri non aūt dum ad hoc compellerentur ⁊ hinc potius gloriosam mortem elegerūt q̄ patrias leges trangredi. ij. Macab. vj.

Sed plenius respōdēdo ad argumentum dico: q̄ necessitas famis nō releuat quando intentatur vt quis excōicato cōmunicet. sicut nec necessitas gladij ad eundem effectum seu finem commi nata. vnde cui furriperetur cibus vel detineretur in carcere donec communicare vellet excommunicato: non liceret ob eam necessitatem famis ⁊c. pro quo est tex. in. c. Lepit armigildus. xxiij. q. j. Et ꝓcedit d. c. sacris de metu incusso. vt cōmunicet quis excō municato: secus cum per metum ad hoc non agitur. nam illo licet piam subuentionem ab excommunicato contra periculum famis accipere: quēadmodum et excommunicato subuentionem exhibere: q̄uis tex. id litteraliter non exp̄ssit qui ⁊tra sentiunt ad phariseorum sententiā valde declinare videntur: qui ob religionem sabbati nefas putabant curare hominem: sed non extrahere ouem vel vaccam de puteo Matth. xij. Jn hoc enim q̄ minus conceditur: ⁊ ipsum maius concessum esse videtur: puta aliquid humanitatis gratia excōmunicato conceditur: ergo a minori opem ferre pro vita saluanda contra gladiū: ⁊ pariformiter de sumendo ab excommunicato.

¶ Nec valet motiuū Angeli: qz nō possum ꝑ votum astringi: quo min⁹ foueam me carne cū alis viuere nō possum: ⁊ ergo Carthusien. in deserto vel mari preter carnem mihil habens ad vescendū: non solū potest immo tenetur illa vesci. Sed cōpulsus morte comminata vt votum transgrediat: debeo agnoscere vite dominū: ⁊ pro vita non recedere a voto: precipiente domino. Nolite timere eos qui corpus occidunt animā ꝟo ⁊c. Matth. x. Jgitur non valet consequentia p̄cepto ecclesie extra certos casus nō possum astringi ad subeundum mortem: ergo pro morte cōminata licet preterire seu transgredi ecclesie preceptum.

Si dicas Obligor iure nature mihi seruare vitam: ⁊ precepto positiuo ecclesie vitare excōicatos: sed occurrentib⁹ duobus preceptis contrarijs minus cedere habet maiori. ergo. ¶ Respondeo: maxima pro secunda parte antecedentis inducta non procedit in duobus casibus exceptis. ¶ Primus: quando preteritio precepti minoris habet necessariam de ordinationem: puta dum est in se ⁊ secundum se malū: vt est mentiri/ foznicari/ negare Christum/ periurare/ ⁊ hmōi: ⁊ ergo lz minus sit preceptum non mentiendi q̄ seruandi alijs vitā spiritualem vel corporalem: nullo tamen casu licet mentiri: similiter nec fornicari pro salute proprij corporis. vel mille: aut quotcunq; hoim aliorū. ¶ Secundus est quando in casu occurrente charitas euacuat vim maioris precepti: quod als cursum haberet: ⁊ sic est in proposito dum compelli mur pro vita pro salute hominū quorūcūq; ad transgressionem minimi precepti charitas dat libertatem illam oīa ꝓtemnendi pro Christo: ⁊ ita falso supponit argumentū q̄ hic ꝟcurrāt duo precepta ad finem seu effectus contrarios. nulli esse dubium quin ex charitate liceat pro obseruantia precepti vitam ⁊ omnia spernere: immo videretur quibusdam charitatis preceptum vt in omni huiusmodi magno animo morti nos obijcia mus: siquidem obedire oportet deo magis q̄ hominibus. Actuum. v. Et post q̄ precepisset sapiens: noli resistere contra faciem potentis: ⁊ ne coneris contra ictum fulminis: ꝓtinuo adiecit/ pro iustitia agonizare pro anima tua: ⁊ vsq; ad mortem certa pro iustitia: ⁊ deus expugnabit pro te inimicos tuos. Ecclesiastici. iiij. Et quo vltimo manifeste habetur q̄ charitas soluit ⁊ elidit vim precepti seruandi vitam cum ad iustitiam promouēdā vtilis fuerit mors hominis. Conuenienter ergo soluiṫ argumentū q̄ hoc casu preceptū illud maius non cōcurrit cū minore sed perdit vim suā ex inclinatione charitatis ad contrarium. Et nō dico charitatem precipere ꝓtrarium ne admittere compellar q̄ is qui ob metum mortem ꝑtitur vel cōmunicat excōicato: sit etiam hoc casu transgressor precepti charitatis: ⁊ videatur ob hoc mortaliter deliquisse: cum als mēdacio ⁊ cōmunio cum excommunicato veniale tantum inducat pcm̄.

¶ Aduerte etiam circa id quod dicit Joan. And. casum exceptum a regula iuris non extendēdum a paritate rationis ⁊c. lz hoc procedat: cum exceptio fit ex principis et iuris dispositione: non tñ cū exceptio ex sola ratione locum obtinuit ante principis seu iuris dispositionem. Et ita est de exceptione cōmunionis. De qua in ca. antecessor. ⁊. c. quod predecessor. cū declaratur Bonifacius in ea communione cor̄ deo non peccasse: non autem conceditur ei q̄ communicare posset. Nam tunc ratio nulla occurrit: cur potius vnum q̄ alterum exceptum videatur.

Petes forte ꝓponamus simul ꝟcurrere famē hominis ex qua licite cōicaret: ⁊ cōminationem mortis per gladiū: nisi cōicare velit: vel spūalem fructū ⁊ nihilominus metū gladij. An tūc licet cōicare: Jtem si ex insidijs mors immineat: vel ex casu in puteū vnde liberari potest per excōicatū: et simul ex alia parte mors ei minatur per gladiū vt cōicet. ¶ Respondeo. vt licite cōicet excōicato satis est vnam causam exceptionis a regula ꝟcurrere: nisi ex concursu cause non releuātis scandalū immineat de communione: tunc em̄ cum Eleazaro (de quo. ij. Maccab. vj.) etiam a licito abstinere opz cum vite periculo: ne alior̄ anime perdant et scandalizent. Omnia em̄ inquit apostol⁹ mihi licent: sed non omnia expediunt: omnia mihi licent/ sed nō edificant. j. ad Corinth. x. de quo per Augustinum. xxviij. q. j. Sic em̄ et hoc quo ad dimissionem vroris infidelis.

Ex dictis oritur questio. Si non lz ꝑ morte comminata cōicare excōicato. an ergo sit mortale peccatum cōmunicare excōmunicato. Et

videtur q̄ sic: per tex. d. c. Sacris. cū pro nullo metu debeat quis mortale pcm̄ incurrere decernit cōmunicans excōicato labe excōicatiōis iqñari: ergo supponit cōtonē ipsam cū excōicato esse mortale pcm̄. ¶ Preterea pro solo mortali arcetur quis a sacramento eucharistie vnde Hilarius epūs. Si non sint tam magna pcta vt quis excōmunicek: intellige maiori excōmunicatione non se debet a medicina corporis ⁊ sanguinis dñi subtrahere. de ꝺse. dist. ij. Si non tanta. sed per excōmunicationem minorem quis excluditur a participio sacramenti eucharistie. ¶ Et ꝓfirmat: qz. c. Si celebret. de cle. exeō. vel inter. mi. dicitur q̄ grauiter peccat celebrās in minori excōi catione q̄uis irregularitatis notam non incurrat: sed venialia pcta non sunt grauia: pttz in. §. criminis appellatione. c. Unum oratium. xxv. dist. ⁊. eo. tex. de cernitur eius electio irritanda vbi scienter electus fuerit: iam ex solo veniali nō fit quis inhabilis ad eligendum. ¶ Preterea pro participio seu cōmunione cum excōicato potest quis ꝺm iura excōicari. c. Sicut apostoli. xj. q. iij. ⁊ ea causa. ⁊. q. excellētissim⁹. c. Signauit. de senten. excō. ⁊ ca. Statuim⁹. ⁊ ca. Constitutionē. de senten. excō. lib. vj. sed pro solo mortali potest quis excommunicari. capi. Nemo eꝑ orum cū frequentibus. ergo. ¶ Preterea transgredi preceptū ecclesie est mortale. de maiori. ⁊ obedien. c. ij. ⁊ Deutero. xv. Qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio: qui eo tēpore ministrat domino deo tuo ex decreto iudicis morieṫ homo ille: ⁊ auferes malū de israel sed hoc non fit pro veniali: ergo. ¶ Et confirmat: qz Christ⁹ ꝓhibuit ꝓmunicare cū excommunicatis. Si ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Matthe. xviij. capi. Si peccauerit. ij. q. j. ⁊ capitu. Houit. de iudi. Et post apostoli prohibuerūt. c. Sicut apostoli. xj. q. iij. Et canones diuersorum pontificum. ca. Excōicatos ⁊. c. Cum excōicato. xj. q. iij. ⁊ ca. cau. ⁊ q̄st. ca. Si quicunq; seu ignorantia/ seu timore/ seu necessitate cuiuscūq; negocij maximi ⁊ maxime necessarij eor̄ se coniuctu ⁊ salutatione oratione osculatione contaminauerint cum minoris penitētie medicina societaṫ nostre participationem sortiantur: eos vero qui aūt spontanee aut negligenter inciderint: sub ea volumus discipli ne coercitione suscipi: vt ceteris metus incutiaṫ: sed vbi communio solum veniale ꝺduceret: non ita loquerentur illi textus. propter hec Panormi. recedit ab opinione Hostien. ⁊ Joan. and. addēs q̄ tex. ca. Sacris simpliciter loquitur.

Pro huius solutione ꝓmitto q̄ non omne preceptum dei obligat transgredientē ad mortale pcm̄. Nam Leuitici. xix. legitur. Non mentiemini: neq; decipiet vnusquisq; proximū suum: tamen certum est mendacium iocosum ⁊ officiosum: aut ad deceptiones consimiles non excedere limites venialis culpe Similiter de ꝟbo ocioso. Matth. xij. ¶ Secundo dico q̄ opinio communis doctorū quaz regulariter tenēt omnes doctores theologi habet q̄ communio cum excommunicatis extra casus concessos solum est venialis culpe. vnde Hostien in sum. titu. de senten excommu. in. §. que sit pena participantium. Si hoc facit pertinaciter et in contemptum contra prohibitionem superioris generaliter vel specialiter factam peccat mortaliter. nam hoc casu est excōicandus. Excommunicatio enim aliter lata in communicātes est nulla. c. Statuimus. de sentē. ex. cōmuni. lib. vj. Adde: requiritur vt precedat monitio nominatim facta. eo. titu. c. Constitutionem Jnfert igitur: ante monitionem factam non pōt excommunicari. Quia igitur ante monitionem factā nō potest excommunicari: restat q̄ peccat venialiter. Et pacis interpositis Si quis communicat excommunicato contra prohibitionem canonis/ venialiter peccat: nisi forte nimis frequenter: vel in contēptū canonis qz tunc esset mortale: ⁊ sic post intelligi. xj. q. iij. Excellentissimus. ⁊. c. fi. ⁊ ar. xxv. dist. §. alias. sed dum contra prohibitionem hois/ mortaliter peccat. Et sic accidit qđ dici ꝟsueuit. Adinus agitur cum lege q̄ cum ministro legis. ff. de arbi. l. celsus. Dñs Jo. and. in. d. ca. Sacris postea q̄ retulit Ray. in sum. ti. de senten. excom. §. vlti. versi. queritur. si aliquis cōmunicat excommunicato: tenet q̄ peccat mortaliter: maxime si ius nouit. vel si est cleric⁹ per cap. Excellentissimus. ⁊ ca. fi. xi. q. iij. ⁊ per ca. Sacris ⁊ q̄ cōtrarium tenentes blandiuntur peccatorib⁹ in stragem ⁊ periculum animar̄ Quibusdā interpositis dicit. Mihi videṫ salua pace Ray. q̄ communicare excommunicato regulariter sit veniale: nisi in casibus hic positis. qui sunt. Primus: si in ꝓtemptū clauiū ecclesie. Secūdus: si in ꝓtemptū superioris ⁊ cōtra ipsius monitionem. Tertius: si in crimine communicat: qđ limitandū intelligo de crimine damnato: propter qđ videṫ est excommunicatus vt si ꝟcubina publica propter crimen ꝟcubinatus est excōicata clericus ei cōmunicans in ꝟcubinatu ꝓtrahit excōmunicationem maiorē: ⁊ est illa communio ei mortalis ca. Si ꝟcubine. de senten. excom. secus si illi communicaret in furto: q̄uis em̄ peccaret mortaliter: non tamen illa cōmunio cum excōmunicato ꝑpter hoc esset ei mortalis. Quartus: quando excōicat⁹ cū quo participat/ est cū participantib⁹ excōicat⁹: q̄ potest includi sub scdo. Quint⁹: cū in diuinis cōicat: ⁊ p̄cipue in casu ca. Signauit. de senten. excō. mu. vbi quinq; requiruntur: videlz q̄ sint clerici: q̄ scienter: q̄ sponte cōicant cū excōicato a papa: ⁊ hoc i diuinis. Sext⁹: qñ nimis frequēter. ar. xxv. dist. §. Criminis appellatione. quē casum dicit posse includi sub primo. Alias non credo communicantem in oratione/ cōuiuio/ ⁊ simil⁹ peccare mortaliter: als vt sepius dixi esset magn⁹ rigor dicere si excōicatum cui in via occurro me salutantē resaluto: vel per ꝓmunē amicū inuitantus in conuiuio non vito: q̄ per hoc sum dignus gehenna infernali: quam inducit mortale peccatum.

His ꝓmissis pono pro resp̄sione duas ꝓpositiones. Prima ꝓpositio est. Cōicās excōmunicato in casu non ꝟcesso ex. cōtēptu peccat mortaliter. Hanc vt indubitatam oēs admittunt: nihilominus probo per illud. j. Regnū xij. Quasi peccatum ariolandi est repugnare: ⁊ quasi scelus idolatrie/ nolle acquiescere. Qz aūt hoc procedat etiam quo ad superiores q̄bus vt dei vicarijs tenemur obedire ⁊ non solum quo ad deū ipsum: pꝛz ex verbo dñi Lu. x. Qui vos audit me audit: q̄ vos spernit eum q̄ me misit. Et per illud Apostoli ad Roma. xiij. Qui resistit potestati: dei ordinationi resistit: qui aūt resistunt sibijpsi damnationem acquirunt.

Sed obijcies forsitan. Ex hac ꝓpositione sequiṫ primo q̄ mortaliter peccat quicūq; sciens excōicato ꝟmunicat. Secdo q̄ nō potest quis frequenter sine mortali pcō ꝟmunionem talem iterare. Primum probatur quia scienter non obediens

Universidad de Deusto
Biblioteca

cõtemnit per illud Matthe. vj. Nemo potest duob⁹ dominis seruire: aut vnũ alio habebit ⁊ alterum diliget. aut vnũ sustinebit ⁊ alterum ꝓtemnet que ꝓsequẽtia saluatoris nullatenus procederet si quis dominum non ꝓtemnendo eidẽ scienter inobediens esse posset. Et glo. super verbo ꝓtemnet. Lu. xvj. Cõtẽnit dũ iniurias eius suis cupiditatib⁹ postponit: ⁊ debonitate eius ⁊ impunitate sibi blandit. Jã ex cõtemptu cõmunicans: vt dicit ꝓclusio: peccat mortaliter. ¶ Secundũ deducitur: qz frequenter iterans aliquid ꝓtra alterius voluntatem seu prohibitionẽ ipsum videtur despicere ⁊ nihil pendere: iam ꝓtẽpt⁹ est actus operationis in id quod nihil dignũ existimatur: vt dicit philosoph⁹. ij. Rhetoricoꝝ c. de ira ponens eius tres species: despectum detractionem ⁊ ꝓtumeliam. Et vetus trasl̃atio loco verbi ꝓtempt⁹ vtitur verbo paruipensio: ⁊ ergo contemnimus cum eius prohibitionem frequenter trãsgredimur: ⁊ per cõsequẽs cõmunicat ex ꝓtemptu. ¶ Et confirmat: qz dicit Augustinus Ebrietas si assidua fuerit inter mortalia deputabitur. xv. dist. §. Criminis appellatione: quod videtur esse propter contemptum ex frequentia seu iteratione. ergo similiter in proposito.

**Respõdeo ad hec argumenta. Sicut aliud est ignorãtẽ aliud ex ignorãtia facere. ij. Ethicoꝝ. ita in proposito aliud est facere ꝓtemnentẽ: aliud ex ꝓtemptu. Stat em̃ aliquando paruipendentem facere: qui ex paruipensione id non facit: sed ex causa perturbationis ire vel cupiditatis nimie. Aliud em̃ est ex ꝓtemptu facere: ⁊ aliud in ꝓtemptũ. Ille em̃ dicitur facere in ꝓtemptũ/ despectũ/ seu paruipensionem: qui ex actu seu facto suo vult aliũ paruipendi: ⁊ quasi pro nihilo reputari. Adulta em̃ facimus ex paruipẽsione alicuius per que nõ volum⁹ tamen alium minorem reputari: puta cum in occulto eius precepta transgredimur ⁊ cupim⁹ oẽs latere. Tertio aduerte: cũ cõtemptus sim philosophum. ij. Rhetoricoꝝ tres sint species: videlz despect⁹/ detractio: ⁊ cõtumelia. Despectus aũt dum quis nihil pẽdit existimãs nulla re dignum. Detractio seu epicasmus cum alicuius voluntati quis piam impedimẽto est: nõ vt sibi quicq̃ acquirat/ sed vt nõ illi. Cõtumelia vero damno atq̃ dolore in his afficere in quibus turpe sit patienti: vnde sequitur: q̃ non omnis appreciatio rerum minus iusto precio seu nõ ad suã dignitatem ⁊ verum valorem est ꝓtemptus. sed cum minimũ vel nihil seu longe infra suam dignitatem estimãtur: ⁊ sic prima acceptio cõtemptus apud Altissiod. coincidit cum despectu apud philosophum. Secũda acceptio apud eum comprehẽditur sub detractione. Tertia autem tanq̃ quodam modo cõcomitans sub prima specie philosophi. Ex his dico q̃ sciẽter communicans excõmunicato cõtemnit ecclesiam precipientem ad min⁹ interpretatiue seu facto: quia sic agit acsi ecclesiam precipientem parui estimaret: cum recta opinionem habens de authoritate ecclesie ⁊ precepti dignitate debitam obedientiam ei deferre non velit ex animi cõmotione vel alia causa. Sed nõ sequitur si hoc modo contemnens facit q̃ ergo ex cõtemptu facit: ex quo ꝓcedit de contemptu superbie: qua videlicet quis alteri recusat subesse: quod est repugnare ⁊ nolle acquiescere. xv. dist. Peccatoꝝ cum in profundum peccatorum venerit cõtemnit: qui semper est contemptus detractionis. Et argumentum procedit de contemptu in genere: vt contemnere est opinione vel affectu rem paruipendere: ⁊ longe infra suam dignitatem estimare. ¶ Ad secundũ: iz talis sit contemptus: non sequitur q̃ ergo ex contemptu faciat maxime ex contemptu detractionis: vt qz nolẽs vt ei obediẽtia deferatur: propterea nõ faciat. ¶ Et ad ꝓfirmationem respõdeo q̃ ebrietas si assidua fuerit iudicatur mortalis: non ꝓpter frequentiã act⁹: sed qz esse non potest quin is qui inebriat assidue sciens ⁊ volens aliquando ebrietatem incurrit: qd̃ est mortale pctũ: scz frequenter experꝝ vim vini ⁊ fortitudinem ⁊ suã facultatez vt inebrietur: vt recte dicit beatus Thomas secunda secũde. q. cv. artl. ij. ad primũ. Alias si nuda frequentia act⁹ de se venialis de se aggrauaret ad additionẽ mortalis/ fere toti mũdo esset peccatũ mortale ociose loq̃ plus sumere de cibo ⁊ potu q̃ necesse ẽ: officiose vel iocose mẽtiri: ⁊ alia multa. de quib⁹ in d. §. Criminis appellatione.

Secunda propositio est dubia: et est hec. Cõicare excõicato in casibus non ꝓcessis ad horam seu modicum tps in verbo vel facto regulariter non excedit metas venialis culpe. Dico notãter regulariter: qz in diuinis potissimũ administrando excõicatis sacramenta est mortale. Item cũ ex cõione nostra animatur ad ptinaciã vel per nostre societatis abstractionẽ ꝓfusus resipisceret a malo vel deterreñ alĩ a simili delicto/ vel nro exẽplo agendi nihilpendunt claues ecclie ⁊ id auertim⁹: vel res tam palã est q̃ merito deberemus aduertere Banc ꝓclusionem ꝓbo. Pares videntur authoritates abbatis in eos qui ex voto ei ad obediẽtiã obligant: ⁊ ecclesie authoritates in oẽs. sed preceptũ abbatis nõ ꝓstringit monachos regulariter nisi ad culpã venialem vt de. Benar. libro de pre. ⁊ precep. dispen. Et si omnis inobedientia inexcusabiliter sit culpabilis: nulla tamen eternaliter damnabilis: nisi quã remediũ penitẽtie non sanat: nulla est letaliter terminabilis nisi que contemptum superbie non euitat. Magna igit̃ securitas filijs inobedientie: ⁊ reuera/ par hoibus bone voluntatis. quando in omni inobedientia sola dãnat impenitentia quã nescit qui diligit deũ: sola crimina tur superbia quã facile cauet qui timuerit gehennã. Hoc declarans per exemplum Si iubente inquit se nioze vt ſleam: verbũ mihi forte per obliuionem elabitur: reũ me fateoꝝ inobedientie: sed venialiter. Si ex cõtemptu sciens ⁊ deliberans sponte in verba prorumpo: silentij legẽ preuaricari me cõstituo ⁊ criminaliter Ergo similiter est in precepto eccle de vitandis excõicatis quo ad eas cõmuniones quas ꝓncipaliter ecclesia interdicere nõ intẽdit. ¶ Ad idẽ seruit psuasio quã doctores induxũt: qz ecclia phibet excõicari: intellige maiori excõicatione: cõmunicantes ijs qui excõicati sunt cũ participantib⁹ nisi sint moniti: vt in. c. Statutum. de senten excõi. lib. vj. ergo non reputat hoc mortale. Sed non quadrat hec psuasio. Nam ad euitandũ pericula animarum post constitutũ est: vt nisi fuerint nominatim moniti: excõmunicatio in eis lata non teneat. Nemo tamen sane mentis dixerit mortaliter semper delinquere cõmunicantes: qui moniti fuerint nominatim: ⁊ eos nũq̃ qui generali monitiõe fuerint requisiti.

Ad argumẽta ante oppositũ. Ad ꝓmũ rñdet brũs Thomas i quarto: ⁊ cõmuniter doctoꝝ: q̃ text⁹ ꝓcedit de participantib⁹ in diuinis: ⁊ hoc est mortale peccatũ ac contra principalem intentionẽ ecclesie. Vel supposito q̃ text⁹ indistincte

debeat ẽtelligi de quocũq̃ ꝑticipio: nego q̃ suppono cõicẽ illaz esse mortale pctũ. Vñ clausula illa cũ p nullo meru ꝺs incurrere dz mortale pctũ/ non inducit ad ꝓbandũ: q̃ ergo cõicans inquinet excõicationis labe: sed ad ꝓbandũ particulam immediate precedentem metus culpã attenuat: non tñ prorsus excludit: ⁊ illo ꝓbato de mortali vz q̃ non excludit mortalẽ culpã vt eam trahat adveniale extra genus mortalis: ita nec veniale educit penitus extra genus culpe: vt notatur in regula Sine culpa. in sexto. Et sequitur: q̃ nec ꝑ metu ad hoc elicito liceat quodcũq̃ aliud preceptũ preterire/ cuius liget ad venialem culpã soluz: ⁊ ergo inquinat excõicatus participio/ excõicatione. ¶ Ad secũdum: excludunt aliqui a sacra cõione sine culpa/ vt patet de suspensis ⁊ interdictis ob alioꝝ culpam que in eis punitur. Jta nõ mirum si excõicatus minore excõicatione ex ꝓpria culpa excluditur. Et ad improbationẽ de. ca. Si non sit tanta. Dico q̃ non debet rõne peccati excludi nisi sit tanta ꝛc. Secus rõne pene. ¶ Ad ꝓfirmationẽ concedo q̃ scienter celebrãs in excõicatione maiori peccat mortaliter ⁊ ergo grauiter peccat. Sed communio cũ excõicato ꝓpter quã maiori excõicatione ligatus est: potest solũ fuisse pctũ veniale/ nec est inhabilis propter illud pctũ vt nequeat sciẽter eligi: sed propter penam excommunicationis quam ꝓtraxit. ¶ Ad tertiũ/ pro cõione cum excõicatis non dz qs maiori excõicatione illaqueari nisi cõtumax fuerit: ⁊ ergo iura ordinauerunt q̃ non possit excõicari nisi prius monitus fuerit excepta cõione in crimine dãnato. c. Statuimus. de sentẽ. excõ. lib. vj. ⁊ hoc nominatim/ iuxta. ca. Constitutionẽ. ibidẽ. Jmmo ꝑ alio etiam mortali non dz qs excõicari nisi aliter corrigi non potuerit/ vt dz in. c. Nemo eꝑor. xj. q. iij. Cõtumaciter aũt resistere superioris phibitioni seu ꝓcepto nõ est sine pctõ. ¶ Ad quartũ/ cõcedo preceptũ ecclesie sufficiẽti rõne sua causa munitũ: ⁊ cũ in subdito nulla causa releuat/ obligare seu restringere ad mortale. Sed certe nõ qlibet nec indifferẽter omne ꝓceptũ dei obligat ad mortale/ vt de ꝓcepto nõ mentiendi/ nihil ociose dicẽdi vel eligendi/ nõ vltra de cibo ⁊ potu q̃ corpori necesse est sumẽdi/ ⁊ sic de alijs Et sic ꝓsumptuosum ⁊ absurdũ esset ecclesiã velle oia sua ꝓcepta fortius obligare siue restringere q̃ diuina. Etiã. c. iductũ ꝓcedit de cõtumaciter inobediente/ qz loquit̃ de excõicatione que non debet fieri nisi in contumacem vt dixi. ⁊ authoritas Deutero nomij ꝓcedit cũ is qui ꝓest loco quem deus elegerit iudicat iudicij veritatẽ sm legẽ habet em̃ textus Qui iudicabunt tibi iudicij veritatẽ ⁊ facies q̃cũq̃ dixerint ⁊ docuerint te iuxta legẽ eius. glo. in ꝑ boiuxta legem. nota/ non dz tibi vt obedias nisi iuxta legem docuerint. Vñ sup cathedrã Moysi ꝛc. Et similiter loquit̃ de contumacia vt ptz ex calce. Qui autem supbierit nolens obedire sacerdotis imperio qui eo tpe ministrat deo tuo: ex decreto iudicis morietur homo ille auferẽs malũ de Jsrael: cunctus q̃ popul⁹ audiens timebit vt nullus deinceps intumescat supbia. Secus aũt de nuda transgressione precepti humani. ¶ Ad ꝓfirmationẽ dico. Christ⁹ precipit non audientẽ ecclesie haberi sicut ethnicum ⁊ publicanum: ⁊ ergo eis sacramẽta nõ cõmunicanda esse: iuxta illud. Nolite sanctũ dare canib⁹ ꝛc. sz non prohibuit cõmunicationẽ ꝓuictus ⁊ alioꝝ: cum iure diuino prohibitũ non sit ethnicis ⁊ publicanis communicare in hmõi. Vnde apls. Si quis vocat vos infideliũ ⁊ vultis ire ꝛc. j. Corinth. x. vnde Chrysostomus. Ad mensam paganoꝝ si vultis ire sine phibitione pmittimus. xj. q. iij. Ad mensam. Quod additur/ apostoli phibuerunt ⁊ sacri canones: ꝓcedo. Et si post deus ipse phibuisset: nõ ex hoc sequit̃ omnem transgressionẽ esse mortaliter criminalẽ als oĩa ociose dicta ⁊ facta ociosa ⁊ iocosa mendacia censeri deberent mortalia pctã ꝛc. Ex ꝓcẽptu trãsgredi est mortale: secus si ex crassa quadã ignorantia ex infirmitate: puta mũdano quodã timore: vel hmõi causa. vnde Benard. lib. de preceptis ⁊ precep. dist. Jn hoc gñe/ scz venialis culpe/ sunt nõnulla stultiloquia seu vanilocia: ⁊ quecq̃ ociose dicta facta ⁊ cogitata: hmõi em̃ nunq̃ nisi cõtra mandatũ vsurpantur: peccata quippe sunt: ⁊ deus prohibet omne peccatũ: ⁊ tamen venialia nõ criminalia reputant: excepto cũ per ꝓtemptũ vtunt in vsu ⁊ ꝓsuetudine: ⁊ tũc nõ peccati species/ sed peccantis intentio pensatur: illa quippe contemnentis atq̃ impenitentis obstinatio in minimis quoq̃ mandatis culpã facit nõ minimã: ⁊ quertit in crimẽ generis rebellionis ⁊ c. Nec obstat q̃ Matth. v. Qui soluerit vnum de mãdatis istis minimis: ⁊ sic docuerit hoies minim⁹ vocabit̃ in regno celoꝝ. gl. in q̃t hoc est eo indign⁹: qz quicũq̃ ibi sunt magni sunt Et eiusdem. viij. Qui audit verba mea ⁊ non facit ea similis est viro stulto ꝛc. Et Matth. xiij. Si vis ad vitã ingredi/ serua mandata: qz hec ꝓcedũt de mãdatis ꝓximẽtib⁹ ordinẽ charitatis ad deũ ⁊ ꝓximũ: quoꝝ preteritione charitas ledit̃ Sec⁹ de alijs minus principalib⁹. ⁊ sic est de phibitione cõmunionis cũ excõicatis in verbo salutatione ⁊ hmõi. Nõ aũt inducitur de cap. fi. xi. q. iij. dico hoc ꝓcedere ad cautelam: sicut ca. Jn lectũ xxxiij. q. ij: cũ necessitas negocij maxie necessarij excusat a culpa per. c. Quoniam multos. ⁊ c. Antecessoꝝ. ⁊ c. q̃ predecessoꝝ eadẽ causa. ⁊ q. ⁊ hoc vt claues ecclesie magis formidẽt. ¶ Ad aũt in secũda parte de eis qui negligũt ⁊ nõ agunt ꝛc dico q̃ interdũ leuioꝝ culpa acrius punitẽda est ne crebre/ car ⁊ ducatur in ꝓsuetudinẽ a populo: immo ex tali causa sine culpa posset quis puniri. iuxta regulam/ Sine culpa. lib. vj.

Ad argumenta in principio hui⁹ principalis argumenti inducta: quibus ꝓbari videt ecclesiam excõicare nõ posse. ¶ Ad primũ dico q̃ ofo hominis põt valere alteri tripliciter per viã satisfactionis: ⁊ dupliciter per viã meriti. ꝓprimo ꝑ viam vnionis ⁊ quasi ciusdẽ societatis. Sc̃o rõne intentionis oẽntis. Jam dico q̃ iz ecclesia non potest hominem excludere q̃ cõmunione fidelium quo ad participiũ bonoꝝ operum: tñ bene oẽrationũ communiũ que scz vel fiunt i persona ecclesie vel supererogata per sanctos relicta sunt dispensationi ecclesie: qz illis duobus modis non applicanf alicui nisi per ecclesie intentionem: ⁊ ecclesia renuit ex intentione excõmunicatis cõmunicare: ⁊ ergo non sunt participes indulgentiarũ q̃uis rite ex pleuerint ea pro quibus ecclesia ꝓcedit pſone. exemplũ. Si cõtritus sed nondum absolutus ea faciat: ⁊ forma indulgentiaꝝ non habeat clausulã ꝓfessi. ¶ Ad secundũ. Christus non solum dicit: sit tibi ethnicus ⁊ publicanus: sz addit Amen dico vobis quecũq̃ alligaueritis super terram ꝛc. Jn hoc concedens ecclesie authoritatem excludit hmõi rebellẽ ⁊ q̃ ecclesiã non audit a communione fidelium: ⁊ arcendi alios ne ei in quibuscunq̃ actibus legitimis communicent. ¶ Ad tertium

Universidad de Deusto
Biblioteca

non licet maledicere zelo vindicte: vtiq; tñ vt al's in ꝓtrouer. xvj. declarauit: licet maledicere zelo fraterne charitatis aut iustitie. ¶ Ad ꝓfirmationē respondet btūs Tho. in. nij. q. diabolus est incorrigibilis z ita non est iusceptibilis alicuius boni per excōicationis penam z ita non debet excōicari sicut alij: Excōicatio nāq; ḡuis pena grauior ea non est in ecclesia. xxiij. q. vj. Corripiantur. est medicinalis z non exterminatiua. vj. q. j. Ad vltī. Unde Apl'us Tradidi huiusmodi hominem sathane in interitum carnis. vt spiritus saluus fiat in die domini. j. ad Corinthio. v. Sed quātū concernit vim maledictionis pōt dici textus habet: non est ausus iudicium blasphemie inferre. glos. vt maliceret ei tanq; male creature. Aliam derogaret seu detraheret diuine bonitati q̄ fecit oia valde bona z nullā naturā malam. Et non habet: q̄ non fuerit ausus ei maledicere ꝓpter culpā. ¶ Ad quartū: nō traditur per excommunicationem homo in potestatē diaboli: nisi vt eius seuitiam expert' cū eripi voluerit per ecclesiam plene eripiatur. Homo nāq; per pctm subdit se ditioni diaboli seu eius potestati/ cum potestatem habeat in malis: vt homo in pecore suo. xxiij. q. j. Admiramur. Et per excōicationem: vt dicit magister. xvj. distin. iij. diuina gratia z ꝓtectio excōicatis amplius subtrahitur: ac sibi ꝑ sis relinquuntur: vt sit eis liberum ruere in peccata in interitum: z diabolo maior potestas seuiendi: quia orationes ecclesie z benedictionū ac meritor̄ suffragia eis nequaq; opitulari putantur. Unde superbis z ꝓtumacibus expedit ruere in manifesta peccata vt vel sic ꝓfusi ex animo cupiant ad deum conuerti z sic vbi abundauit pctm gratia supabūdet. ¶ Ad primā ꝓfirmationē dico: q̄ nemo iuste excōicat' nisi pctōr. Et cum dicitur q̄ ille eget medicina / verū est: sed ei obesset nondum disposito. Unde ḡdiu in pertinacia animi persistit: peccatū peccato adderet sumēs sacramenta. Ideo ꝓuenienter ecclesia ab eo ne dispendiū afferrent subtrahit sacramenta: z cum primū ad cor redierit: z absolutionis beneficiū z sacramenta offerre est parata. ¶ Ad secundam ꝓfirmationem q̄ illa beneficia charitatis non tenemur infirmo/ ingrato/ ꝓfracto/ abiecto/ z perdito priusq; se capacem fecerit. Unde precepti affirmatiui est ozare ꝓ ꝓximo nostro: z licite possumus subtrahere si expediens videatur: vt sibi ad tempus dimissus dum periculosius vel patentius errauerit: ꝓ ꝓfusione errorem suū agnoscere z ad veritatis semitā redire cogatur. ¶ Sed dices forsitan ergo manet absolutio etiam postq; redierint ad cor z cupiant resipiscere ab errore immo multi per veram contritionem a peccatis apud deum sunt absoluti qui apud ecclesiā ꝓ ꝓximi peccato remanent excommunicatione vulnerati: ergo contra charitatem illis subtrahit ecclesia per excommunicationem suffragiorum adminicula z sacramentorum. Nego consequentiam: z est ratio: q̄ ecclesia redeuntibus ad cor parata est statim absolutionem impendere: z post illam vim suffragiorum z sacramentorum virtutem eisdem cōmunicare: quas si ante absolutionem assequerētur homines: nihilipē deretur excommunicatio: z claues ecclesie venirent in cōtemptū: ꝓtendentibus malis seu perdite vite hominibus: q̄ vel iuste fuerint excommunicati: vel q̄ satis redierint ad cor vt euitarent confusionem mundanam: in hoc q̄ eis precluditur via sacramentorum. In his autem que ecclesia ad communem salutem ordinat: debet grauioribus malis occurrere: ḡḡ aliquibus lz raro tñ accidant inde aliqua detrimenta: sicut in curatione morbi est necesse naturam aliquātulū per medicinam ledi z debilitari: Nec obstat verbū Ambro. Si non pōt subueniri vni nisi alter ledat': cōmodius est neutrum iuuare q̄ grauare alterum. xxij. q. v. Denīq; q̄ hic neuter grauat' seu ledit̄r: sed subueniendo vni ad tp̄s intermittit̄r vt alijs efficacius subueniatur: quod vtiq; licet.

EX hoc oritur dubiū: anliceat z debeat ei aliquo modo totū iuuamen spūale sacramētor̄ subtrahi vt alijs cōmodius succurratur. Et videt̄ q̄ sic: q̄ null' manifestū vsurarium pōt ad ꝓfessionē admittere siue absoluere nisi de vsuris satisfecerit: vel de satisfactione ꝓ viribꝫ suaꝫ facultatū idoneā p̄stiterit cautionē: vt est tex. in c. Quāq;. de vsuris. lib. vj. Ponam' q̄ q̄ petit absolui: z neq; loqui neq; audit: z vicinus est morti vt vix speret absolutionē posse p̄fici: hoc casu vt alijs met' maior sit videt illi p̄ sacramētū nō succurrēdū. Preterea sim prius dicta nō licet excōicato ministrare sacramētū ponam' ergo Sacerdos inter audiendū ꝓfessionem excōicati: qui grauiter est vulneratus. videt eū expirante: vtsi p̄miserit absolutionē ab excōicatiōe exhalaret animā priusq; absolutionē dare poterit a peccatis. hoc casu debz nihilomin' ab excōicatione p̄us absoluere: z finere illum potius decedere a peccatis nō absolutum q̄ cōtra preceptū ecclesie sacramētū ministrare excōmunicato Idē occurrit cū sacerdos diu quesitus inuenit egrotū iam agonizantē. Respōdeo: q̄ cōtra charitatem est morte eterne damnationis cū possumus non excludere Unde Symmachus papa/ morte languentib' probat infligere qui hanc cum pōt nō excludit. lxxiij. dist. in p̄in. Et Celestinus audiens a quibusdam penitentiam denegari morientibus qui mortis sue tpe hoc anime sue cupiunt remedio subuenirt. Quid inquit hoc aliud est q̄ morienti morte addere: eius animā sua crudelitate ne absoluta esse possit occidere. xxvj. q. vj. agnouimus. Nec obstare pōt q̄cūq; p̄ceptū ecclesie q̄ vnūq̄q; p̄ceptum ecclesie intelligit̄ supioris authoritas seu p̄ceptū. xj. q. iij. nō semp. cū alijs seq̄ntib'. Et scōm Bernardū lib. de precep. z p̄cep. dispen. Ad instituitur ꝑ charitate contra charitatē militare non debet: nec pōt. Et certe in lege q̄ licitū nō est: necessitas licitum facit: vt est regula. Ad nō est licitū. de regu. iuris. vt vbi declaratur de precepto dei: puta de precepto sabbati z precepto iuris, nature ex obligatiōe voti. Sed hoc potest necessitas corporis: quanto magis necessitas anime: que omnē necessitatē corporis ātecedit. xxiij. q. iij. Ipsa pietas. ergo in casu necessitatis spiritualis seu eterne damnationis non curetur preceptum ecclesie de vitando excōicatum. Retorquebis forsitā in nos iaculū ex lib. de dispē. z precep. inductū: quia de preceptis stabilib' cuiusmodi sunt p̄cepta ecclie: de illis Bernard'. Quādiu charitati militant immobiliter infixa sunt immutariq; oīno ne ab ipsis q̄dē ꝓpositis sine offensa possunt &c. Si contraria forte aliquando charitati visa fuerint: his dūtaxat quibus hoc posse videri datū est: et prouidere creditū est. Nōne hoc iustissimum esse liquet: vt que pro charitate inuenta fuerunt: pro charitate quoq; vbi expedire videbit̄ vel omittant̄ vel in aliud

forte cōmodius cōmutentur: sicut ecōuerso iniquū p̄ocul dubio foret si statuta p̄ sola charitate contra charitatē tenerēt: ergo absq; dispensatione superioris in casu cōsimili non licet agere contra vel preter legē ecclesie. Respōdeo. Bernardus loquitur cum recursus haberi pōt ad superiorem sine z absq; hoc q̄ aliq̄d fiat ꝫ charitatē: monuit enī q̄ ex nullo casu licebat agere ꝫ charitatē. z necessitatem exceptam esse in omni lege positiua ecclesie. In proposito nostro mora eēt periculū allatura: et ita dilatio est spernēda. nec patitur tanta anime necessitas: vt recursus habeat ad superiorē. cum per casum nec tantillum temporis habeatur: vt absolutio ab excōicatione possit premitti. ¶ Dices forte posse ponere ergo q̄ sacerdos putans egrotum expirare solum absoluerit a peccatis z reuiuiscēs reuertit̄ ad anhelitum: z ad momētum aliq̄d superuiuit. an ille vere fuit absolutus a peccatis vel non videtur prima facie q̄ non fuerit absolutus: sicut cui concessa est facultas plenarie remissionis p̄ articulo mortis: non quoties ille apparuerit sed quādo vere occumbit plenarie absoluitur. ¶ Hic distinguendū videtur inter vnum casum exceptū z apparentē: z hoc nisi vlterius fuerit in facultate indulgentiarū expressum nihilomin' magis declinor ī hac partem. q̄ fuit vere absolut'. Ratio est: quia exceptio quam operatur necessitas a ꝓcepto eque habet locum in casu probabiliter apparente: vt in vero Unde lz non obseruare ieiunium ad quod ex voto vel ꝓcepto ecclesie obligamur: cū probabiliter videtur q̄ non possit sine notabili corpis detrimento: q̄uis sic nō sit sicut in casu ꝓo. Et similiter de violādo sabbatum propter imminentem inuasionem inimicorū Jam in proposito exceptionem a regula vitandi excōmunicatos operatur necessitas spiritualis. ergo habet locū etiā in casu apparente. Preterea non dubitat q̄n sacerdos sic absoluens sit excusatus a culpa z licite ministrauerit: z sīr eger suscipiens. Durum ergo videtur: q̄ illic phiberetur seu impeditus eēt effectus sacramenti. Et iam sacerdos debito charitatis tenetur sic administrare: z post non potest aliter: cum per casum probatur soluz superuiuere ad momentum quo alteram absolutionem tantum ꝑferre posset: z sic ab initio potuisset ambas.

Ad rationes ante oppositum. Ad

primā dico/ q̄ ꝓcedit cū p vsurariū stat quo min' ido nee caueat. Cū intelligit nisi pri' de vsuris restituēdum idonee cauerit si potest In proposito necessitas excludit legē. ¶ Ad secundam Sicut necessitas corporis exceptionem facit a lege vitandi excōicatos multo magis necessitas spiritualis anime. de qua in proposito Absoluitur nāq; sacramentaliter: quia sacramenta solum opari possunt in viuos. Absolutio autem ab excōicatione impendi potest per mortem. Quia in superioribus formando exceptiones a lege vitandi excōicatos frequenter inductum est dubiū circa. c. Quoniam multos. xj. quest. iij.

OCcurrit dubiū an omnib' personis illic expressis liceat z fit ꝓcessū communicare excommunicatis signāter quia dicitur nec non omnes alios qui nō adeo curiales sunt: vt eorum consilio scelera perpetrent̄ &c. Uf q̄ sic: q̄ nusq̄ iuenitur illi canoni in aliqua eius parte fuisse detractū seu derogatum q̄ sine exceptione standum est in omnibus eius particulis.

In oppositū videtur quia sic oīb'

vijs ꝓcessum z licitū esset cōmunicare excōmunicatis. Consequentia tenet: q̄ nemo vir bonus adeo curialis est: vt eius cōsilio &c. z per ꝓsequens frustra z inutiliter laborauit concilij Cōstantiense subuenire cōscientijs timoratis in excommunicationibus a iure vel homine generaliter promulgatis: cum antea generalius habuerit etiā in excōmunicationibus nominatim z specialiter a quocūq; ꝓbatis si non adeo curiales sese exhibeant vt eorū consilio scelera perpetrentur. Rñdeo: q̄ illa calusula/ necnon z omnes alios: solū complectitur omnes qui operas suas locauerunt seu ad aliquid ꝓducti sunt. Ubi glos. in. c. Inter alia in verbo Agente. In q̄busdā inquit per delarationē vt in filijs/ seruis ancillis/ z vxore. In q̄busdā p̄ iuris constitutionē vt in rusticis z mercenarijs. Et q̄ p illud. c. ius nouū cōstituit circa personas mercenariorū rusticorū satis videt: q̄ p ꝓpria iura eos vitare tenebant̄. xv. q. vj. Nos sanctorum. z capi. Maritos et. xj. q. iij Excōicatos quousq;. hec glo. Unde mens glosse videtur: q̄ illi conducti z inseruientes de expresso illic excipiuntur. Etiā si rustici a toto genere exempti essent a lege vitandi excommunicatos: z oēs qui nō adeo curiales sunt vt eorū cōsilio &c. modicā vim haberet excōicatio cōtra generaliter consuetudinem ecclesie que est optima legē interpres. Nam illos reputat rusticos laqueari z eos quorum consilio scelera nulla perpetrant̄ excōmunione cum excommunicatis: sicut alij qui rustici non sunt vel ad scelera sua consulunt non damnata.

Ad rationem ante oppositum di

co mendā esse ex interpositiōe verbi z inter rusticos z seruientes: q̄ non excipiuntur nisi rustici seruientes z tunc clara est sentētia textus. Necnon et rusticos seruientes: necnon et oēs alios supple seruientes: qui nō adeo &c. Ratio autē generalis expressionis de rusticis fuit: quia seruiunt in prediis seu rure hominibus z non manent in domo vt ceteri seruitores. Voluit autē Grego. septimus oēs mercenarios z quomodocunq; operas suas locantes complecti.

¶ De indulgentijs.

Also de excōicatione videū est: an ꝓsint aliq̄d claues ecclesie quo ad remissiones pene gehēnalis cōmuniter dicunt indulgentie. Arguo q̄ nō quarto ex vijs Prima ex ratione satisfactionis ꝓ alio cui innitit̄ ꝓcessio indulgētiarū. Secūda ex mirabilitate diuini decreti sue sentētie. Tertia ex obligatione dominici preceptī astringentis nos ad assumēdū ꝓ peccato seu culpa condignas penas Quarta sumitur ex sufficientia z incongruitate cause ꝓ qua concedunt indulgētie.

Ex prima via arguitur quia dicit

apostol'. ij. ad Corinth. v. Oēs stabim' ante tribunal Christi vt recipiat vnusquisq; ꝓout in corpore gessit sive bonū sive malū. Et in psal. Tu reddes vnicuiq; iurta opa sua. Sed si vn' posset ꝓ alio satisfacere: redderet deus homini secundū opera aliena: ergo

nullus potest p alio satiffacere: ⁊ sic exclusuz ē fūdamentū indulgētiarū. ¶ Et ꝓfirmatur: quia Ezechiel. xviii. dicitur. Si ꝑpter peccatuz terre induxero aliqđ ex quatuor iudiciis pessimis gladiū famem bestias malas vel pestilentiā: ⁊ fuerint in medio eius tres viri Noe: Daniel et Job: viuo ego dr dñs: quia nec filios nec filias liberābūr: sz ipsi soli liberabuntur: terra autē desolabit. ergo tam sancti viri ⁊ deo gratissimi nō possunt p alijs satiffacere. ¶ Secūdo confirmat: non potest quis pro alio conteri aut cōfiteri: sz opz eū qui peccauit conteri ⁊ cōfiteri: ergo similiter in satiffactione. Tertio idem confirmatur: quia si potest vnus p alio satiffacere: ponat aliquis egrotus debitor pene septennis quam alij sani recipiunt in se si decedat egrotus: puto an euolabit anō. Si primū: ponat. q illi nihil faciāt satiffactione suscepta: ergo ille saluabit ⁊ manebit culpa impunita. Si secundū: ergo punit in purgatorio: ⁊ isti se puniunt pro eo in terris. sic deus bis punit in idipsum. Secūdo probat idē ratione. deus non requirit satisfactionem quasi delectat⁹ in pena iuxta illd Esa. xlvi. eu consolabor sup hostibus meis: sed vt medicinā ⁊ remediū offense ꝑ satiffactio est antidorū ⁊ remediū cōtra culpā: sz medicina non sanat egrotū si fuerit corpori alterius cuiuscūq; sani apposita: ergo.

Ex secūda via arguitur: quia de

cernit de⁹ p peccato personā hois punire. ptz qz nihil infert vel in hac vita vel in seculo futuro cui⁹ nō in deo eternalit⁹ volūtas vl decretū sit: sz de⁹ mutari nō pōt. ꝑ quācūq; penā illi p illo assūpserint de nullo poterit illū releuare. Preterea illud aperte asseruisse videt Greg. Cū superna indignatio sese: vt ita dixerī medullit⁹ mouet: hāc oppositio hūana non remouet: nec cuiuslibet deprecatio se obijcit: cū de⁹ semel aliqđ ab intimis irascēdo disposuit: qđ ꝓbat: qz Moyses licet ei⁹ auctoritatis fuerit apd deū: vt de peccato vituli ꝙ flagellz veniā pplo ipetraret: nihilomin⁹: quia ad petrā in Oreb diffidēs nō sctificauit dñm coram filijs Israel terrā promissiōis ingredi nō potuit. xxiij. q. iij. Nabuchodonosor ⁊ Hier. vij. ⁊ xij. dicit dñs ꝓphete. Tu ꝑ noli orare p pplo hoc neq; assumas pro eis laudem: qz non exaudiam vbi glo. Ex his dicimus frustra rogari p aliquo qui non merē accipere: ergo licet alius assumpserit quascunq; penas tales pro hoīe: non poterit abstergere penas quas dñs ei inferre decreuerit. ¶ Et confirmatur: quia si dñs non decreuit homini penam gehennalem inferre lz aliquid peccatum. s. fiat / non inferet: etsi decreuit inferre quicquid per aliū fiat inferet: ergo nihil prodest homini satiffactio per alium assumpta. Dices fortasse. nō stant sil decretū dñi de pena inferāda p peccato in cōtritione dimisso: ⁊ q alius ponte assumat satiffactionē p illo: sicut incōpossibilia sunt: q de⁹ decreuerit Joannē q̄ ad totū residuum pene punire in purgatorio: ⁊ q hoies in hac vita laborent satiffacere: ⁊ sic videt male cōcludi: si de⁹ decreuit quicquid alius fecerit inferer: intelligēdo q possit satiffactionē pro eo assumere stante decreto sed recte cōcludit: q nemo aliqđ faciet quo pena prohibebit: sed si esset pro eo satiffactionē assumpturus deus illud nō decreuisset. Hec occurrat ratio quia dicit dominus. i. reg. iij. Predixi enim ei q iudicaturus essem domū Heli in eternū propter iniquitatem eius: q nouerit indigne agere filios eius: ⁊ nō corripuerit eos. Idcirco iurauī domui illi: q non expiet iniqtas domus ei⁹ victimis ⁊ muneribꝰ ineternū. Pro quo non pronunciauit dñs sub iuramento victimas nō offerēdas ⁊ munera p ipetrare expiāda: sed certe q̄ carerēt effectu ⁊ finē prescriptū non attingerent ergo stat decretū domini de pena inferenda cum satiffactione pro expianda iniquitate assumpta. Idē sensisse videt Greg. ⁊ gl. Hiere. xj. Si dicas hoc: de pena huius vite seu tpis ꝓcedere quā nec homo propzio labore nec lamentis expiare pōt ꝗ ad hoc nitat: si de⁹ absolute decreuerit. Secus de gehēnali seu ferenda in purgatorio. Contra hoc videtur: qz nulla est ratio quare de lege statuta dicamus deum absolute decernere penam huius vite seu tpis: ⁊ non posse decernere absolute penā ferendam in purgatorio cum suppositione vtriusq;: q hō laboret operationib⁹ penalibus cōpensando penam illā redimere. Et probatur q hoc possit: immo q aliqs fecerit: qz quantūcūq; laborauerit Abraham ⁊ patriarche pro expiatione peccati originalis. pro diuino decreto debebāt apud inferos ferre penam damni quoadusq; per mortem Christi animus dñi placaretur que pen. damni scilz carentia diuine visionis secundū oēs sanctos omniū penarum maxima eē perhibet. Idē iudicium de pena sensus erit. Preterea Matthe. v dicit saluator. de eo quē aduersarius tradidit iudici iudex ministro: ⁊ sic missus fuerat in carcerem. Amen dico tibi non exibis inde donec reddas nouissimum quadrātem. ibi per carcerē videtur purgatorium intelligi. ergo.

Ex tertia via arguitur quia secū

de ad Timotheum. ij. in verbo. Ille fidelis ꝑmanet seipsum negare nō pōt. glo. dicit/ qđ faceret si dicta sua nō ꝑficeret: sed ꝓcepit Deuter. xxv. vt p mensura iniqtatis sit ⁊ plagarū mod⁹. qđ preceptū euacuare tur: si p indulgētias fieret penaꝝ relaxatio. Preterea. Matthei. iij. ꝓcepit Joannes baptista ex nomine dñi Facite ergo fructus dignos penitentie: glo. interlinea. secundum quātitatē culpe: qđ fit ex discretione q̄ necessaria est penitēti. Et saluator Luce. xiij. Si non penitentiā habueritz oēs simul peribitis ergo cū inferior non possit absoluere contra preceptū superioris: nemo videt posse relaxare penas ad quas ex dei precepto obligat. ¶ Et cōfirmatur cōtra preceptū soluēdi debitum cōtritionis vel confessionis nulla valet indulgētia vel relaxatio ergo nec contra preceptum soluendi pene debitum ꝙ sequētia tenet a paritate rationis: qz ad confessionem ⁊ contritionē etiam tenemur in penam peccati.

Ex quarta via arguitur primo:

qz regulariter p tpali subuētiōe ꝙcedunt idulgētie vt puta q̄ fabrice vel hospitali porrexerit man⁹ adiutrices ⁊c. Sed simoniacū est pro tēporali dare spūale ergo huiusmodi relaxatio inutilis est inefficar ⁊ simoniaca. Preterea contra iustitiam distributiuam est vt inequaliter ꝑmerētib⁹ par premiū detur: ꝗ similiter cōtra eādem est: vt inequaliter dantib⁹ equalis relaxatio fiat: ⁊ cū cōmuniter dātur indulgētie quicunq; manus adiutrices fabrice porrexerit consequet remissionem tertie partis pene iniūcte vel debite: ponatis duos eque diuites ⁊ ad equalem penā obligatos: alterū dare vnū stuferū / ⁊ alterum vnū octodenariū nisi in forma indulgentiarum fraus sit ⁊ deceptio equalis pena vtriq; relaxabitur. ⁊ tñ inequaliter ꝑmeruerūt ⁊c. Sicut ex eodē fundamento argui potest de indulgentijs que dant in dedicatio-

nibus ecclesie cum alter magno labore/ ⁊ de longinquo visitat alter iuuenis existens sine fatigatione et de loco vicino. Preterea si per primā eleemosynam quā dat fabrice consequit remissionem tertie partis pene totius debite: pari ratiōe per scām ꝙ sequit remissionē alteri⁹ tertie: ⁊ ꝑ tertiā eleemosynā relaxationē nouissime tertie restantis: et sic p tres paruos denarios ꝙ sequet remissionē toti⁹ pene vt p tūc decēs haberet sine purgatorio volare ad celū. Ex quo sequunt tria incōueniētia. Primum q vtilius ⁊ cōsultius esset trib⁹ distinctis vicibus dare tres mitas ꝗ semel vnū rhenēsem. Patet: qz ꝙ sequeretur remissionem toti⁹ pene in tertia eleemosyna ꝗuis parua: ⁊ vnica magna solū remissionē tertie partis. Secundum incōueniens est q remissio pene debite non fieret ad ꝓportionē dilectionis contra illud Luce. vij. Remittūtur ei pcta multa qm dilexit multum. Qui aūt minus dimittit: minus diligit. Tertium incōueniens: q minus dispositꝰ ⁊ minꝰ capax ceteris paribus plus de remissiōe seu indulgētijs assequeretur. Patet qz qui minus ꝓteritur posita equalitate peccatoꝝ fit minus deo gratus: ⁊ manet debitor maioris pene: talis aūt est minus dispositꝰ: ⁊ ꝙ ei plus remittetur ptz: qz tertia pars pene maioris. Dices fortasse ad illationē primi incōueniētis cū glo. ⁊ doctoribus in. c. Tēpus. xiij. q. ij. q. per secūdam eleemosynam relaxat tm de pena in ꝓportione puta etiam tertia pars residui: sed nō tm in quātitate: vt si ꝑmo sit nouē debitor ⁊ remittūtur tria: ⁊ scō cū est sex debitor: relaxātur duo: q hoc sit irrationabile videt: qz si semel p tres familiares in distinctis ecclesijs faceret: remitteret ei equalis tertia scām ꝗtitatē cuz nequeat assignari ratio disparitatiz. ergo vel facit cōditionē suam deteriorē per semetipm vnicuiq; ecclesie largiēdo: vel opz dicere: q ei relaxatur tantūdem scām ꝗtitatem. ¶ Quinto potest argui ex defectu potestatis: qz non est ecclesie facultas augēdi hominibus meritū nisi ministerialiter mediātibus sacramentis: ergo nec relaxādi penas. ꝙ sequētia tenet: qz eius/dē facultatis est bonū adijcere seu augere ⁊ admere malū. Et confirmatur: qz non potest relaxare penas nisi de thesauro cōmuni toti⁹ ecclesie seu multitudinis populi Christiani: sed in illo thesauro continetur eque meritū Christi quod est inexhauribile vt vis penalitatis ⁊ satiffactiōis. Si ergo nō potest illud meritum applicari alteri augendo premiū: puta eternā gloriam: quomō poterit de penalitate pro alio absoluere. Preterea q neutrum possit ptz: quia scām legem ordinataz nulla pena potest duobus cedere insolutū: sz oīs penalitas est Christo ⁊ sanctis sufficienter recompēsata: alias illiberaliter cum eis egisset deus. ergo. Item si ecclesia illā penalitatē alteri applicaret sanctus ille cuius est absq; dubio haberet recōpensari. ꝗ ecclesia applicans alteri adimeret sancto partē glorie: ⁊ sic in eius iniuriā ⁊c. Et vide ꝛ currere illud virginū ⁊c. Matt. xxv. ad fatuas. Ne forte non sufficiat nobis et vobis ite potius ⁊c.

In oppositū videtur promissio

saluatoris facta Petro. Quōcūq; solueris super terrā erit solutū ⁊ in celis. Matth. xviij. ⁊ illud apli. ij. ad Corin. ij. Et ego si qđ donaui ꝓpter vos in psona xpi donaui ⁊c. ꝗ ecclesia que in platis fungitur vice Christi potest a pena debita absoluendo liberare.

De materia indulgētiarum dicit

glos in ca. Quō aūt. de pe. ⁊ re. Quid valēt huiusmodi relaxationes: vet⁹ q̄rela est: sed adhuc satis dubia vnde refert eadem glo. ⁊ post eā doctores canonistē/ item inter theologos Alexand. de Hales. iiij. pte. q. lxiij. mēbro j. arti. j bea. Tho. Bonauētu. et plures alij. xx. dist. iiij. Quidā dixerūt has remissiones solū valere in foro ecclesie nō in foro dei: nō q indulgentias nihil putēt valere apud deū qui de rebus scām veritatē nō ex opinione iudicat: sed intelligūt: q relaxare possint penas ex ꝓcepto ecclesie debitas: sz nō deo debitas p pcō. Hanc opinionē reprobant Alexan. de Hales ⁊ Bonauē. qz sic huiusmodi indulgētiaꝝ remissio poti⁹ deceptio iudicāda esset ꝗ relaxatio: ⁊ poti⁹ crudelitas ꝗ pietas dici posset: dum hic penitētiam minuēdo ad grauiora trahat supplicia. Et bea. Tho. in iiij. q. ecclesia sic magis dānificaret ꝗ adiuuaret: qz remitteret ad grauiores penas scilz purgatorij nō absoluēdo a penitētijs iniūctis. Sed istis facile respōdetur: non est deceptio cū relaxat de penitētijs iniūctis: cū ille solū p ecclesiam sunt iniūcte ⁊ certe hoc iuuat eos qui p fragilitate nō essent penitētias iniūctas expleturi: cū illi ꝑ penas deo debitas ex penis dimissis non solum reatū: sed ⁊ culpam ex trāsgressione essent cōtracturi. Etiam pdest cum per ardorem cōtritiōis forte oīs pene remissionem ꝙsecuti sunt: qui nihilominus per ecclesie precptū tenētur penitētias iniūctas explere. Preterea vbi hoc nō esset manet libertas abstergendi penā debitam cōtritiōe dilectiōe/ vel quocūq; opere penali ⁊ bono: cū prius ad certū modū obligaret satiffaciēdi ecclesie ⁊ deo. alleuiatur aūt debitoris cōditio cū pluribus modis soluēdi recipit facultatē. Vnde sicut nō decipit nec grauat penitentē si p congruentia facultatis leues iniūgit penas: nec in ꝓposito indulgētiaꝝ ecclesie. Etiam q in ea forma penam purgatorij manere nō intēdit: videt: qz specialiter de penitētijs iniūctis exprimit: nō de pena debita deo. Sed certe hoc solū iustificat partes huius opinionis in foro ecclesie: que de penitētijs iniunctis remittit. Sed in hoc erronea videtur q vniuersaliter sine exceptione dicit indulgētias vniuersaliter nō valere in foro dei ad hūc sensum: qz penas p peccatis deo debitas relaxare nō possit. Nam vt ecclesia relaxare ⁊ remittere pōt obligatiōes ex voto vel iuramento deo debitas in quib⁹ semp dispēsauit eccliа: nulla ratio videt q̄ etiam in obligatiōibus delicto ꝙtractis relaxādi habeat facultatem. Et vt recte dicit B. Tho. in iiij. videtur expresse cōtra priuilegiū datū Petro quo ei saluator promisit. Quicquid solueris sup terrā ⁊c.

Sed ꝓbabile dubium an

valent tm ꝗtū forma indulgentiarū seu ꝛba sonant. Et dicit dñs Altissiodorēs. quarta pte summe. q. j. de huiusmodi relaxatiōibus: ad hoc vt tm valeāt ꝗtū ꝑmittit ecclesia: sex requnt. ¶ Primū: potestas ligādi: ⁊ soluendi: qz in oibus est auctoritas ꝓcēdi in dulgētias: quas habeant: non tñ in quolibet. Vñ dicit textus in cap. Idem aūt. De peni. ⁊ remiss. q remissiones in dedicatiōib⁹ ecclesiaꝝ ⁊ cōtribuētibus ad refectiōes pōtium nō ꝑsunt nisi subditis ꝓcedentiū huiusmodi indulgētias: nisi eis ꝓprij iudices specialiter indulserint vt possint eis pdesse: cū nullus a nō suo iudice ligari possit vel absolui. Et ideo vt ibi tradūt doctores cōsultum est peregrinari volētibus et valde expediēs: vt a ꝓprio iudice licētiā obtineāt ⁊ gram de alienis indulgētijs percipiēdis. Sed nihil

Universidad de Deusto
Biblioteca

de hoc ꝓparatione ad indulgẽtias a papa ꝓcessas cũ respectu eius ois hõ sit subditus. ¶ Scõm: necessitas loci: ꝛ pſone. De loco per se ptz. De pſona: cuz pre debilitate vel ꝓpter egritudines ieiunare non ꝑt: vel alias penas iniũctas explere. ¶ Tertium deuotio fidei in suscipiente: vt scz credat ecclesiã has relaxationes facere posse. ¶ Quartũ. status recipientis: vt scz sit in statu gratie ꝛ habeat charitatẽ alias non ꝓdest relaxatio. ¶ Quintũ. discretio vt. ſ. discernat apõ se ꝓ quãto vellet exonerari: vel q̃tũ vellet dedisse vt a tanta penitentia esset absolutus. ¶ Sextum. iusta estimatio: vt scõm q̃ ei remittitur ipse recompẽset. Que ser omnia intelligũtur in relaxationibus quas facit ecclesia vt pſint tãtum q̃tum ecclesia ꝓmittit. Sed ecclesia illa nõ exprimit duab⁹ de causis. Prima: qz si exprimerẽtur nõ essent fideles ita prompti ad dãdum sicut si predicetur laicis: q̃ non plus valẽt mille opera ex charitate facta / q̃ vnũ / si charitas sit vna seu equalis. minus ꝓt essent ad multiplicandũ opera bona. Secunda causa est: quia si charitatem hz cui fit relaxatio: cum charitas non sit sine fide: habebit de his iustã estimationẽ. Fides em̃ iuncta charitati iusta estimatrix est omniũ operum spiritualiũ. ¶ Et si obijciatur: q̃ ergo ecclesia vniuersalis decipit Christifideles: ꝛ cũ nemo alium decipiat vez dicendo: sequit̃ q̃ suggerit ecclesia falsum. Et cũ scienter dicere falsum sit mẽtiri: sequit̃ q̃ ecclesia vniuersalis peccat: qđ est absurdũ: ergo. Etiã bea. Grego. instituit Rome. Si q̃s per plateã sequitur Rome ꝓcessiones: hz plus q̃ŧ. l. annos indulgentiarum. Item in euangelio: q̃ caput Joãnis baptiste traditum est puelle. glo. i. ecclesie de gẽtibus. ergo hz caput Joãnis. i. caput gratie: ꝛ ita põt per relaxationẽ ad subditos gratiã illã deriuare: ꝛ sic valent q̃tum sonãt. Item. ij ad Cozin. ij. Cui aliquid donastis ꝛ ego donaui: ꝛ ego qđ donaui in persona Christi donaui ꝛ t. glo. ac si Christus donasset totum esset condonatũ: ergo cum apostoloꝝ loco sint episcopi ꝛc. Item facit ad idem. Quodcũq; solueris super terram.

Respondet. Ad primũ potest concedi si hoc verbũ decipit nõ importat deformitatem ecclesia decipit fideles ꝛ nõ mentit. Cũ querit: si decipit vel dicendo vez vel dicendo falsum. Dicit q̃ dicendo vez: siue qz dicit vez: sed qz non exprimit illa ser. Huius simile inuenies in glo. ꝛ doctorib⁹. xxiij q. ij. ca. Dñs. Vñ notat ibi: q̃ hz hostẽ dolose insidijs circũuiendo decipe: et q̃ aduocat⁹ fouens iustam causam licite põt decipe aduersariũ. ar. iiij. q. iij. c. ſ. Vñ limitat archidiaconus dummõ falsis deceptionibus nõ vtat. soluens ꝓ hoc Hziũ de c. Lupim⁹. in pn ci. lib. vi. ꝛ glo. ibidẽ notat. ¶ Aliter tñ videt mihi rñderi posse: q̃ eccliã nõ decipit: hoies seipos facilitare sua ꝛ stultitia nõ inqrendo quib⁹ op⁹ sit vt fructũ debitũ ex ꝓcessione hmõi ꝓsequãtur. Et si putẽt hmõi indulgentias in peccato existentibus valere ad dilutionẽ seu abstentionẽ pene ex alijs pctis confessis debite. Ecclesia autẽ venit excusanda cũ iusta ratione non exprimit nec oĩa exprimere possit. ¶ De bea. Greg. dicit: q̃ bene pẽsauit laborez qui sunt in eundo Romam et sequendo ꝓcessiones. Vñ ibi est discretio ꝛ iusta estimatio: ꝛ hoc mõ dicit intelligendum q̃ caput Joannis seu gẽ sit penes ecclesiã de gentib⁹. ¶ Ad tertiũ. Christus non totũ condonat: imo ipossibile est: qz sic euacuaret iustitia dei. ¶ Ad quartũ qđcũq; solueriz ꝛc. intelligit̃ iuste: ꝛ in cla-

sula iuste intelligunt̃ illa ser. Si dicas relaxationes non tantum valent ratione dati: sed vi precũ ecclesie q̃ participẽ faciunt oratiõũ missaꝝ ꝛ hmõi illum q̃ porrigit manũ fabrice ꝛ pces merẽtur remissionem culpe ꝓ alio quãto magis ꝛ pene? Rñdet. põt ei per dationem vnius oboli ratione precum tota pena vel tertia pars dimitti: sed de hoc certus nõ est cum nõ sciat q̃tũ ei pſunt suffragia ecclie. Et sic q̃uis nõ requirat iusta estimatio q̃tũ ad peccati remissionez exigit tñ q̃tũ ad tentionẽ ꝛ certitudinẽ. Hoc potest declarari. Preces merẽtur alteri solutionem de cõgruo: et sic vberantis liberalitatis est: si impetrentur deo: nec est contra iustitiam si nihil obtinerent.

Hanc opinionem domini Altisiodoren. reperio fuisse in magna estimatiõe apud doctores: referũt em̃ eã celebriter Jmo. Abbas. Joã. And. ꝛ Panor. in. c. Mõ aũt. de pe. ꝛ re. Hostien. in ca. Cũ ex eo. i eo. tit. Raymũdus satis videtur fuisse ciusdẽ sñie. Dicebat em̃ q̃ hõ mortalis nisi cui diuinitus reuelatũ fuerit scire nõ poterit q̃tũ aliquã valeat hmõi remissio: qz valet scõm deuotionẽ ipsi⁹ penitẽtis ꝛ eoꝝ qui suffragantur ac munerꝫ eozũdem. Et hoꝝ mẽsuram nullus scire potest nisi deus: ergo nec mẽsuram remissiõis ar. c Queris. de ꝓfecra. dist. iij. ꝛ ca. non mediocriter de ꝓfecra. dist. v. de penitẽ. dist. j. ca. quem peniteat dñs. Joã. Andreas hoc referens addit. Sed verius dicitur q̃ secũdum fidem penitẽtis ac volũtatem ꝛ potestatem remittentis plus ꝛ minus valent. Panor. recitata opinione Altisiodorẽ dicit. hec oĩa videtur mihi necessaria adducẽs motiua. Primũ q̃ eps aliq̃n ꝓcedit interessentibus pluribus. xl. dies indulgẽtiaꝝ certe ibi nõ adest necessitas in pſona nec iusta estimatio qz modicũ tẽpus ibi occupat respectu. xl. dieꝝ. Secũdum: qz si teneretur tãtum dare ꝓ quãto nollet penitẽtiam agere esset potius quedam commutatio pene q̃ aliqua gratiosa cõcessio. Tertium: qz communicãtur illi bona irremunerata: ꝛ ita nõ est pctũ sufficienter punitum: sed intelligitur punitũ sufficienter virtute illius cõpensatiõis. ¶ Sed per hec motiua nõ satis impugnare videt per necessitatem loci ꝛ persone: qz nõ intelligit absolutã necessitatẽ sed ꝓplectitur verbo necessitatis magnam vtilitatem: vt solet exponi verbum necessarij in prima ꝓpositiõe Porphirij. Et certe est iusta estimatio si ardore deuotionis studeat q̃tũ interest compẽsare: que causa videtur talium indulgẽtiarum: non corporalis presentia tantum vt quidam stulte opinantur ac si ꝓ libito ꝛ sine causa cõcesse indulgentie valeãt. Secũdum non probat: qz in cõmutationibus votoꝝ est gratiosa relaxatio et nihilominus cõmutatio. Hec videt Tertium efficaciter ꝓbare: qz nõ possunt plati ecclesie illa bona cõis thesauri ꝓ alio sine iusta causa exoluere. Vñ dicit Gerson in tractatu de absolutiõe sacramentalis ꝓfessionis. Cũ potestas ꝓcedendi indulgentias non sit nisi quedam potestas dispensationis que debet esse rationabilis ꝛ ad edificationem: ideo si dent sine causa rationabili ꝓ solo intuitu fauoris humani vel alio tali modo: nõ oportet q̃ huiusmodi indulgentie valeant q̃tum sonãt. Preterea fatue ꝛ superstitiose sunt quedam intitulatiões vinginti milliũ annoꝝ q̃ diceret quinques pater noster ante talẽ imaginẽ ꝛ t. ꝛ esset ꝓlatos quidẽdum: qz cedit in contẽptũ ꝛ derisionẽ indulgẽtiaꝝ nec ꝓfinet veritatẽ. Ite idẽ in tractatu de indulgẽtijs cõsyderatione nona dicit. Concessio**

rationabilis indulgentiarum tria supponit: in conferente auctoritatem: in suscipiẽte idoneitatem: puta q̃ sit confessus ꝛ cõtritus cum cõditionis impletione quam indulgentie habent. Et tertio causam confessionis legitimam: claue scilicet ecclesie non errante nec q̃ Christo reprobante: vbi nõ certa et euidens notitia requiritur: sed estimatio bone fidei ꝛ probabilis cõiectura: quemadmodum in distributione thesauri materialis de fisco regio ꝛ t. distributor attenderet: ꝛ nisi sic vt carmine canit Gerson: vbi ꝓ arbitrio indulgentias concedere posset: sineret pias purgatorio cruciatu detineri: cum nõ vacuaret loca purgatis animabus.

Sed resecando superflua vt ad punctum difficultatis in hac materia descendamus pono ad decisionem questi aliquas conclusiones. ¶ Prima conclusio. Non requiritur in suscipiente deuotio fidei: qua credat prelatum posse indulgentias cum valore ad formam verborum ex illa causa concedere. Probatur: quia si dubius fuerit ꝓpter contrarietatem doctorum: an valent ad expiationem pene purgatorij: vel an valent vt sonãt: an ad proportionem cause pro qua conceduntur: non videtur ex hoc ponere obicem effectui indulgentiarum. Secus si in fide catholica errauerit vel dubitauerit. Etiam licet dubitauerit causam sufficere: ꝛ an ex tali quis possit integrum effectum indulgentiarum consequi: nihilominus vult facere quod pro illis consequẽdis institutum est: valeat quantum possit: nõ impedit indulgẽtiarum effectum. sicut nec dubium in causa alterius dispensatiõis an sufficiat impedit quo minus sit secum dispensatum. Et quod probat fortius: dubium immo credulitas de contrario q̃ ad hunc dolorem deus peccatum nõ dimiserit stat adhuc cum plena remissione a deo. fateor tamẽ requiri deuotionem fidei qua credat in genere ecclesiam indulgẽtiam dare posse ꝛ hoc saltem fide implicita.

Secunda conclusio. Non sufficit in concedente auctoritas: ꝛ voluntas cõcedẽdi: prerequiritur subexistentia cause rationabilis ꝛ sufficiẽtis. Probo: qz non sufficit ad relaxationem obligationum questarum ex iuramento vel voto: ergo nec in relaxationibus obligationum cõtractarũ ex delicto. Antecedẽs ptz. in cõmutatione voti opz ꝓlatum attẽdere quid melius sit et deo magis acceptũ: ꝛ secũdum hoc dispensare. ca. j. de voto ꝛ voti redemptione. Et glossa in eodem titulo. c. Mõ est quam sequuntur omnes doctores in verbo adimplere dicit. si iusta subest. supra eodẽ. c. j. alias non est securꝰ apud deum cum quo papa dispensat licet exceptionem habeat quo ad ecclesiam. Unde in votis ꝛ iuramẽtis nõ est excepta voluntas pape sed eius auctoritas. Vñ probat Tho. secũda secũde. q. lxvj. arti. vltimo ad secundum. Quia potestas ei concessa est in edificationem ꝛ nõ in destructionem. secũde ad Corinthios. x. concludens q̃ licet in dubio cum fuerit causa apparens ꝛ saltem in dubium verteret: possit stari iudicio prelati dispensantis vel cõmutãtis: in manifestis nõ excusaret. ꝛ cõsequentia tenet: quia obligatio ex delicto fortior videtur quãto cum maiore gratia: ꝛ pietate indiminuta a deo ꝛ ꝓ offensa ẽ infinite demeritoria ex se cõtracta. Et confirmatur. qz prelatus aut papa nõ est dñs thesauri sed dispensator: sed qui sciẽter capit a dispẽsatore sine rationabili causa tenetur restituere in foro anime: ergo in ꝓposito: quia solum**

agitur de foro del. nihil flt. Preterea idem videt remittere penam vltra causę sufficiẽtiam et remittere absq; causa: quia q̃tuz ad idem: excedit sine causa ꝛ sine ratione pone exemplum. Si dispensauerit summus põtifex cũ aliquo vt habeat tres curas: ꝛ subest solum causa vt duas habeat: huiusmodi dispensatio est dissipatio ꝛ nõ tutat eũ qui tres curas illas occupat. idem enim est acsi is cui bona reipublice dispensare creditum est det mille ei cui secũdum meriti ꝓportionẽ solũ tenerek dare cẽtũ. Sed sine causa non potest papa ex sola gratia ꝛ ꝓprio arbitrio remittere: ergo nec sine rationabili ꝛ sufficienti causa.

Obicies forte sic. si requirit causa sufficiens: ergo nihil prodest q̃ auctoritate superioris indulgentie cõceduntur. Consequentia ꝓbatur: qz siue superior tarauerit siue non / deus quicquid est in causa sufficiẽter compensabit: ergo nihil commodi quo ad remissionem pene afferet superioris ꝓcessio. Preterea sic plurime indulgẽtie ꝓcurrerẽt per sedem apostolicã concesse: cũ ꝓ eleemosyna vni⁹ florẽti datur plena omnis pene remissio. Sepe nãq; potest esse causa sufficiens et rationabilis ꝓ minoribus seu exilib⁹ indulgentijs participandis: q̃ causa ad tam largas ꝛ exuperantes non sufficit: ꝛ ita decipiet populus qui nihil ꝓsequit̃ in talibus indulgentijs ꝛ eleemosynas perdet. Et confirmat qz quod ꝓ vno est causa sufficiens ꝛ ratiõabilis ꝓ alio est insufficiens. Quod ptz ex verbo dñi Marci. xij. deducti. de vidua paupere. que dum mitteret duo era minuta in gazophilacium dicitur plus omnib⁹ illis misisse: qz de penuria sua omnia que habuit misit totũ victũ suum. Sed absurdum videtur q̃ eedem indulgentie eoꝝ qui idem opus faciunt vni valerent ꝛ alteri non. Item causa potest ratiõabilis esse ad expiandos. xl. dies pene leuioris: que non sufficit ad diluendos totidem dies acerbioris pene. Et sic ceteris oĩno paribus inter idem opus facientes vnus ꝓmerebitur: alius nõ. Preterea causa nõ requiritur per adequationem seu ꝓmensurationẽ ad remissionem pene: sed vt ex tali causa per intẽtionem eius qui opera penalia facit ꝓ ecclesia applicentur auctoritate seu dispẽsatiõe superioris huic volẽti ꝓmereri ꝛc. vt vult dñs Thomas in quarto. Et ex eodẽ fundamẽto in arbitrio ꝓcedentis indulgentias est taxare q̃tum de pena remittat. Si tamen inordinate remittat: ita q̃ homines ꝓpterea ab operibus penitentie reuocentur peccat faciens tales indulgentias: nihilominus plenam indulgentiam quis consequitur.**

Respõdeo ad primum. Aliud est causa sufficiens. Aliud equiualens causa. Si ꝓ causa equiualenti solum concederentur indulgentie / superuacue interueniret superioris auctoritas: cum deus compenset de remissione pene ad operis exigentiam seu valorem. Sed de causa sufficienti opz intelligere in ꝓposito. Et simile de administratore reipublice cui⁹ est distribuere de publico benemeritis nõ stricto cõmertio precise tantum in pretio q̃tum valet labor susceptus ꝓ republica: sed aliũde ꝛ vltra meritũ vt aliquid gratie de publico reportent: semper tamen in ꝓportione secundum iustitiam distributiuã. Preterea sicut de publico licite fit remuneratio qz laborauit ꝓdesse ꝓ gratia beniuolẽtie: q̃uis nõ ꝓfecit: ita in ꝓposito. Et iã in opus susceptũ potest esse causa sufficiens ꝛ meritum congrui: quare cum effectu aliquando sine indulgẽtijs deus hu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iusmodi pñs remittit: ꝯ̃ huis nō contineat in penalitate equiualentiam. Cuius simile est dū remittit ad preces sanctoꝝ ꝛ interdum bonoꝝ hominū et ꝓ tali opere non licite ꝓcedūtur indulgētie que operātur remissionem: vbi alias interdum sine indulgētijs nō ꝓsequēretur quis ꝓ huiusmodi opere remissionē. Nam merito congrui pōt merces sine iniustitia subtrahi. Et cū dr: deus abunde recōpensat q̃quid ꝛc̃. Verū est: sed nō quēlibet effectū gratie q̃ de cōgruo meret seu ad quē sufficit seu valet de cōgruo sed ad aliud bonum. ¶ Ad scām rūdeo: vtile per inutile regulariter non virtuāt. ꝓpter qđ glossa determinat valere in parte permissa si episcopi concedāt indulgentias vltra annum in dedicationibus et vltra. xl. dies in āniuersarijs. ca. fi. de penitentia ꝛ remissiōe lib. vj. Et sic male cōcludit argumentum q̃ debeant carere ex toto nec perdūt eleemosynas quoniam ꝓ rata ad sufficiētiam ꝛ rationabilitatem cause indulgētias cōsequuntur. Ad cōfirmationem cōcedo q̃ eorum qui idem opus faciunt vnus plus consequitur de indulgētijs ꝯ alter ꝛc̃. Nec hoc est incōueniens Vñ dicit Thomas in quarto. Cum ideterminate datur indulgentia cōtribuētibus ad fabricam ꝛ loquitur i casu remissiōis tertie partis intelligitur de auxilio quod sit cōueniens ei qui dat: ꝛ secūdum q̃ accedit ad hoc plus vel minus de indulgētia cōsequitur: vt pauper dans vnum denarium totam indulgētiam consequitur: diues non: quem non decet ad tam pium opus ꝛ fructuosum tam parum dare. sicut nec diceretur rex alicui auxilium ferre cui obolū daret. Vbi manifeste vult bea. Thomas q̃ eoꝝ qui idem opus i substātia faciūt vnus plene cōsequitur indulgentiam alius partem ꝛ plus vel minus secūdum q̃ accedit ad causam ꝓ qua cōcesse sunt indulgentie. Similiter Ricardus de media villa. xx. distin. quarti. arti. ij. q. ij. Cum indulgētie gñaliter cōcedantur: quicūq; dederit eleemosynam suam ꝓ tali facto habebit annum de indulgētia: pares sunt quo ad remissionem extensionis pene qui plus dat ꝛ qui min⁹: sed impares quo remissionem intentiōis pene: ꝛ ꝯtū ad fui dispositionē ꝓ recipiendo augmēto gratie nā q̃ plus dat, plus cōsequitur gr̃e quātitatem sed secundum geometricam ꝓportionem ad dātem quomodo. Marci. xij. de paupcula vidua dicit dñs q̃ plus omnibus dedit. ¶ Et clarius Bonauētura. xx. dist. quarti. quest. vlt. Dans indulgētias consyderat causam ꝓ qua reputat eum dignum tanta gratia: ꝛ secūdum q̃ plus vel minus accedūt homines ad illam causam plus vel minus participant de indulgentia. Verbi gratia, indulgentias stationū in vrbe instituerunt sancti patres ꝓpter peregrinos qui de lōge veniūt: nec existimauerūt dignū tanta gratia esse q̃ natus est iuxta eccl̃iā sicut qui de longe venit: nec tātam recipit indulgentiam sed aliquantam. Concedo igit ur inquit q̃ indulgētie ꝯtum est ex parte dātis tm̄ valent: ꝯtum ꝓmittunt nō tm̄ equaliter omnib⁹ sed scām existimationem eius quā habuit vel habere debuit q̃ indulgentias dedit quā nō oportuit exprimere. Mr oēs fideles debent in corde ꝑ supponere q̃ dona ꝛ miseratiōes spūssancti donent cū equo ꝛ libe ramine. Nec hoc dz aliquē ab his retrahere qr semp plus valent si hō sit in charitate ꝯ valeat obsequium vel aliud ꝓ quo indulgentia coceditur. Hec ille.

Ex his dico: cū ꝓlatus ꝓ̃ exili causa. puta omnibus cōtribuentibus vnū stufex vel dimidiū stuferū dat plenam oīm̄ peccatoꝝ remissionem: dissipatio est ꝛ nō dispensatio indulgētiaꝝ. Et tenet solū in ea parte ꝓ qua rationabilis fuerit: puta si quis ex illa ꝓtributiōe tm̄ patitur q̃ dignū se recidit: vt si est penit⁹ pauper: totū cōsequitur. In alijs solū operatur eius partis remissionem qua ex sua cōtributiōe se dignos faciunt. Nec formidāda est obiectio q̃ ecclesia decipit christifideles, pmittēs oīs pene remissionem cū solius partis indulgētiam consequant ad ꝓportionē dignificatiōis rationabilis cause. qr vt abusus prelatoꝝ in alijs puta dispensationibus cōmutationibus ꝛ absolutiombus nō imputantur ecclesie: ita nec dispensatiōes indulgētiarū quas prelati indebite facere tentauerint. vñ si apud deum nō excusat dispensatio pape sup voto cōtinentie: nisi vere occurrat ꝛ subsit rationabilis causa ita nec vere thesauꝝ ecclesie alicui cōicat: nisi causa rationabilis subsit. Etiam generales clausule debēt restringi ad eos oēs quibus talis cōtributio est causa sufficies ꝛ rationabilis: quemadmodum restringitur ad meritorie vel saltem nō male mozaliter cōtribuētes. Hā si in charitate existētes ꝓtribuant ad inanē gloriam vel alia circūstantia deprauāte ꝛ inficiente cōtributionem: rem meritum ꝛ indulgentiam perdūt. Absurdum est enim vt quis peccato dicatur indulgentias mereri vel quasi per penitētiaꝝ satisfacere. Qui autem nude ad sonum verboꝝ intelligunt: nō ab ecclesia decipiūtur: sed semetipsos decipiūt cū ad pauca respicientes iudicant facile. ¶ Ad secūdam cōfirmationem ꝓ̃test causa rōnabilis esse ad expiādos xl. dies leuioris pene ꝛc̃. Rūdeo. ꝯtū respicit penitentias iniūctas vtriq; absoluitur a p̃cepto ecclesie vt nō fiat trāsgressio omittens penitetias per sacerdotem iniunctas. Immo si papa sine causa obligationem illaꝝ remitteret teneret relaxatio: qr eoꝝ, q̃ sunt humani iuris siue precepti cēsetur princeps ꝛ dns. Sed obligationum queritaꝝ deo non dns sed dispēsatoꝛ est. Et ratificat solū dns ea que facit claue nō errante ex rationabili ꝛ iusta causa. Et ideo in casu argumenti si ponatur cause paritas par pena purgatorij seu equalis eis remittitur. ¶ Ad tertium dico q̃ lz non reqritur adequatio cause ad remissionē pene: exigitur tamen sufficientia cause. sicut in relaxationib⁹ aliaꝝ obligationū quesituꝝ deo vt vcz p̃sumi possit deus ex tali causa ꝓ prelatū sinere fieri vel velle tanti reatus remissionem vt in dispensatiōibus super voto ꝛ iuramento absq; cōmutatione. Et cum dicitur ex illa causa videtur beatus Thomas dixisse in arbitrio superioris esse taxare ꝛc̃. Dico q̃ hoc procederet cū est iordinatio non ex defectu cause ꝓ qua indulgentie ꝓcedūtur vel insufficiētia eiusdē: sed ex circunstantijs extrinsecis qr vcz non expedit hominibus vt passim eis ꝛc̃. Sicut nonnūq; ob scādalum alioꝝ oportet denegare dispensationē: ꝯ ꝯ de parte eius cum quo dispēsandum esset sufficiens causa occurrit. Ex hec fuerit mens beati Thome ptz ex. solutione ibidem quā dat ad quintū argumētum eiusdē articuli: in quo dicit causam reqri in ꝓcessionib⁹ huiusmodi indulgentiaꝝ. vt via intentionis eoꝝ quoꝝ merita cōicantur qui ꝓ vtilitate ecclesie in opibus meritorijs abūdauerūt ad ipsam peruenire possint. ¶ Bonū em̄ vnius cōicatur alteri dupliciter. vel ꝓ charitatē ꝛ hoc fit sine indulgentijs. vel scdo ꝓ intentionem facientis: ꝛ sic si causa legitima subsit pōt intentio illius qui ꝓ vtilitate ecclesie operatus est ad

istum cōtinuari. Huic cōsonat quod dicit Palude de perennibus indulgētijs: qđ quis quolibet die lucratur valet sed nō pluries in die: qr posset cedere in derisionē: qr nō faceret hō nisi ponere pedem: ꝛ exire et redire: videretur aūt non rationabile si toties lucraretur. Et supponendū est q̃ papa non potuit vel noluit dare indulgentiā ꝓ causa non iusta. Item q̃ ad ꝓportionem cause ꝓsequatur quis indulgētias: tacite sensisse videtur Innocētius in c. quod autem de penit. ꝛ re. Dicite enim Licet generaliter fiat indulgētia in oīb⁹ ꝑdictis casibus quos ponit tres: vcz ꝓpter laborem: ꝓpter deuotionem: ꝛ ꝓpter pericula: tamen vnus plus alio hz infra metam a prelato constitutam: secūdum q̃ plus deuot⁹ est vel plus laborat vel maioribus se periculis exponit. Metam aūt nunq̃ transcendit liberalitas. posset tamen tāta esse deuotio ꝛ contritio penitentis: q̃ ex sola iustitia dei sine aliqua liberalitate prelati mereretur remissionem omnium peccatorum: sicut fuit de latrone: quod procedit infra cause sufficiētiam cum alter vel vterq; est vel laborat: qr dū quisq; attingit cause efficientiam: totam indulgentiam consequitur. Et sic non secundum plus et minus alias enim nō haberet dictum suum etiam locuꝝ in plenarijs indulgētijs. Intendit enim cum a prelato ad causam deuote visitatiōis ecclesie seu interessendi diuinis ꝓcedūtur xl. anni indulgentiarum: vel alio modo consimili: is qui deuotius accedit ꝓmeretur vberiores ānos indulgentiarum seu grauioris pene expiationē infra metam a prelato constitutam ex liberalitate concessionis: quod non esset si non ad ꝓportionem cause ꝛc̃. Non tamen dico q̃ causa debeat equari.

Sed ex hoc petas vlterius quid sonat: remittim⁹ ei vnum ānum de penitētia iniuncta Quibusdam videt q̃ annus vnus indulgentiaꝝ valet trecentoꝝ septuaginta diez penitētialiū. Alijs q̃ vnus ꝓtinuus diebus penitētialibus. Alijs istę videt. esse sensus remitto tibi ꝛc i. tāto minus puniēris in purgatorio acsi vno anno cōi egisses penitentiam in hac vita. Nec credūt q̃ per has indulgētias gñales vnq̃ minus teneant agere pñiam in hac vita. Et hoc dictū dicit Innocēti⁹ satis ꝓcordare equitati. Sed vt dicit Palu. xx. dist. iij. q. iij. arti. ij. si prelat⁹ siue superior non intendat dare vltra q̃ sonāt: solū relaxātur penitētie iniūcte i foro penitētiali. Et si nihil est iniunctū nihil remittit: si aliq̃d est iniūctū: tm̄ remittitur ꝯtum dicunt indulgētie. vel pars: si nō tm̄ est iniūctū: sed plus qr i maiori summa minor inest. ꝛ vt dicit in terra cōclusione eiusdē articuli. Si de penitētijs iniunctis tm̄ intelligit: tunc hō lucraturus indulgentias deberet pri⁹ cōfiteri ꝛ facere ei iniūgi tot dies in pane ꝛ aqua quot hz illa indulgentia sub disiunctione. Et tūc si intentione se quitandi ꝛ satisfaciendi vadat illuc tm̄ sibi valeret sicut illi dies si fecisset. Semp em̄ tutius est vt penitētia iniūgat sub disiūctione equipollēs indulgētie. Et tūc erit magis secur⁹ de indulgētia ꝯ de penitētia: qr magis potest scire se fuisse in bono statu vna hora ꝯ multo tēpore. Hec ille. Q. aūt ꝓlati ferant intentionem suā non ad iniūgendas seu que possent seu deberent iniungi sed ad iniunctas: ptz ex vi seu significatione verbi iniunctis: quo vtunt. Et iā ꝓbat hoc efficaciter textus in ca. cum ex eo. de peni. ꝛ remiss. Vbi causam restrictionis cōcilij generale inducit: qr per indiscretas ꝛ superfluas indulgentias quas quidam ecclesiarū prelati facere non verentur ꝛ ecclesie claues ꝓtemnuntur ꝛ penitētialis satisfactio eneruatur: decernens cum dedicat ecclesia nō extēdatur ecclesia vltra annum siue ab vno siue a plurib⁹ episcopis dedicetur. Et in āniuersario xl. dies de iniunctis penitētijs indulta remissio non excedat. Et hoc optime ꝓbat. vt dicit Panor. q̃ indulgētie nō solū valēt in purgatorio seu in foro dei: sed etiā ad has penitētias que hic intiūguntur. Et si alicui iniuncta sit penitētia. xl. dierum: ꝛ ipse ꝓmereatur indulgētiam. xl. dierum nō tenetur hic penitētiam illam explere. Item tenet glosa in ca. quod autem. q̃ nō tenetur de necessitate sed de honestate. Quod autem addit Panor. cauti⁹ esse q̃ quis reseruet indulgētias ꝓ penitētijs illorum peccatorum quas hic perficere nō potest: non videt: quia securius est per indulgētias penitētiam iniunctam redimere ꝛ nihilominus eque opera penalia p̃ficere ꝓ residuo pene eiusdē vel alijs peccatis debite. Nam si aliam penitētiam iniūctam non habet: dubium valde est ꝛ minus ꝓbabile q̃ in vigore talium indulgentiarum aliquid de alijs relaxaretur.

Petes fortasse ex hoc: que forma sit vberior remittim⁹. xl. dies de iniūctis penitētijs. An. xl. dies de pena purgatorij. Dico ꝓ his qb⁹ grauis pena. xl. diez est iniuncta: vberior remissio est de xl. diebus penitētie iniūcte: qua datur ei remissio pene purgatorij equipalēs remissioni quam assequeretur ex tali penitētia. Et vna dies volūtarie pene saltem magne huius tēporis: expiatiua est pluriū dierū purgatorij: quāto est deo gratior volūtaria suipsius punitio ꝯ necessitate quadā ꝓpeti. Et sic expedit volenti ꝓmereri tales indulgentias ānoꝝ vel dierum iniūcte penitētie vt ei sit grauis pnia iniuncta: qr nō expiatur grauior pena purgatorij ꝯ respondeat sue penitētie iniūcte. Nec obstat: si eādem causam ꝓmerēdi cū alio habeat ꝛ q̃ sufficiat ad grauioris pene expurgationem: qr vigor indulgētiarū non excedit metam a superiore ꝓstitutam: ꝛ superior per casum solum remittit. xl. dies penitētie iniuncte non iniūgende seu q̃ iniūgi posset nihilominus per viam meriti aut deuotionis feruoꝝ vel alterius cause gratiam a deo plus ꝓsequi poterit. Sed nihil de hoc ad indulgētias. ¶ Ex his quo ad secūdam ꝓclusionem ptz q̃ nemo ꝓsequitur indulgētias nisi ex sufficiēti ꝛ legitima causa: et si causa iniūcta non sufficiat seu eū non dignificet ad totalis indulgētie consequutionem hz infra ad ꝓportionem cause: eā scz partem ad quam dignificatur. Sed ꝯ huis causa eum dignificet vberiori indulgētia ꝯ ꝓcessa nō consequitur vltra. Quemadmodū nec sufficit sufficiētem causam subesse ad hoc vt cum aliquo dispensatum sit: sed opz interuenire superioris concessionem.

Tertia conclusio. Indulgētie nihil ꝓsunt existētib⁹ in mortali pctō nec quo ad pctā dimissa nec quo ad nō dimissa: nec tm̄ eleemosynā vel laborē pdūt. Prima pars ptz. qr vt dicit bea. Thomas: in oīb⁹ indulgētijs dr Penitētib⁹ ꝛ ꝓfessis. Preterea ꝫ intentionē Christi ꝛ sanctoꝝ nulli p̃sit eoꝝ opa cōmunicari: sed Christus ꝛ sancti illa fecerūt ꝛ opati sunt in vtilitatem scōꝝ mēbroꝝ Christi non mēbroꝝ diaboli cuiusmodi sunt existentes in mortali pctō. Dices fortasse: Christus ꝛ scti ex cha-

ritate ozauerunt ꝓ existentibus in mortali: ergo cuꝑiebāt sua opera his ꝓdesse: ⁊ per ꝯsequens no facit ꝓtus contra eoꝝ intentionem si existentibꝫ in mortali illa applicet. Et q̄ applicatio eis valeat: ptz: qꝛ cū Petrus oones vel tcia sua trāsfert in Joannem tūc existentē in mortali pctō in vim satisfactionis nihil redimit seu expiat per illa opera superogata de ipsis p̄ cum debitis ḡuis q̄ illa mereat: ergo si non valeāt Joanni obstāte mortali pctō: sequitur q̄ simpliciter perdita erunt illa opa vt satisfactoria. quod absurdum est. ergo. Respondeo ad primum: q̄ sancti ozauerunt ꝓ pctōribus/ cupierunt vtiq; vt illis proficerent per viam meriti de cōgruo ex diuina liberalitate: sed non per viam iustitie qualis est via satisfactionis Non enim voluerunt vt eis in mortali existentibus cederent in solutum: puta in expiationem pene purgatorij. Nec deus inimicis suis remittit penam gehennalem: sed facit de inimicis amicos ꝓtiusq; eis vel minimā partem illius pene debite cōdoneꝛ. Ad secūdum dico q̄ in casu fructus satisfactiōis reuertitur ad faciētem. Juxta illud saluatoris Et si ibi non fuerit filius pacis pax vestra reuertetur ad vos. Matthei. x. Solet etiā ꝓ illo induci. Et oratio mea in sinu meo conuertetur psal. xxxiij. Est em̄ in illis trāslationib⁹ implicita cōditio si cui applicant in pene expiationem cedere possent. Si tñ de industria ponatur velle nihil iuris seruare: sed totum trāsferre vel in nō baptizatū vel in eū qui actua liter peccat/ vel in aliquem qui ꝓ tunc nullius pene debitoꝛ existit: fateoꝛ q̄ stultitia sua perdere possit redūdantiam vtilitatis ⁊ c̄. sed manet tunc in thesauro ecclesie quemadmodū ⁊ satisfactoria opa illoꝝ q̄ nō indigent ⁊ tñ nulli applicant. Similiter opinaꝝ quidam ꝓbabiliter dū recēter baptizatus facit multa opa penalia q̄ in nullum trāsfert: ⁊ primum peccatum quod cōmittit est mortale: ipse nullā expiationem habere pōt per viam satisfactionis ex illis. non ātecḡ peccat: qꝛ nullius pene debitoꝛ est: nec post: qꝛ per mortale illa mortificat. Ecclesia tamen nō videtur suum perdere: quoniā illa per indulgentias acst innocens ꝓseuerasset alijs applicare possit. q̄ḡ sic ꝓ indirectū opa mortificata possint ei q̄ mortificauit de thesauro eccl̄ie vtiliter applicari. Et sicut potuisset vtil'r in aliū transferre nō obstāte q̄ post fuerint mortificanda et mortificatio solū obstaret facienti. Jta in ꝓposito. Sed parū refert istud discutere. est nanq; magis subtile cḡ vtile cum thesaurus ecclesie abūde sufficiat de meritis Jhesu et istis non egeat.

Secunda pars cōclusionis: q̄ laboꝛem ⁊ eleemosynam nō perdunt: ꝓbat: qꝛ opa moraliter bona que faciunt in statu mortalis culpe valent ad multa vt supra deduxi: ad impetrādū merito congrui remissionem culpe ⁊ infusionē gratie: ad impetrationem bonoꝝ temporalium inclinationi criminis: ad habituandū hoiem in bono: ad impetrandum preces ac intercessiones sanctoꝝ. Etiā iustus q̄ nullius pene debitoꝛ est si det eleemosynam ꝓ indulgentia ꝯsequenda nō cōsequitur indulgentiā cum nihil habeat relarandū: ⁊ tñ non perdit eleemosynam: sed per eā meret. Sic in ꝓposito alias vtilitates hz cḡ uis nō indulgentias. Nec obstat si opa bona in statu mortalis culpe valēt ad impetrationem bonoꝝ tēporaliū: q̄ ḡ similiter ad pene expiationē: qꝛ non valent per viā iustitie ⁊ recompensatiōis: sed per viam meriti de congruo ⁊ liberalitatis. Et bene admitterem q̄ possint hoc modo pene mitigationē impetrare sed nihil ad propositum cum in concessionibus indulgētiarum: concessionem et translationem meritoꝝ non ratificet deus de thesauro ecclesie nisi ad incoꝛporatos per charitatem ⁊ qui sunt Jhesu membra neq; vltra intendit: immo vbi ꝓuatus vltra intendit frustratur: quo ad hoc/ eius intentum.

Quarta conclusio est declaratiua precedentis cuius indulgētie solū ꝓsint his qui sunt in statu gratie nihilominus existens in pctō mortali potest ꝓ alio mereri: quādo forma indulgētiarum permittit. Sed cū ex se vult alteri ꝓmereri: opz ipm ꝓ quo indulgentia cōceditur facere moraliter bene. Cum vero alterius mandato ꝓtece vel caulsalitate: nihil obstat qualitercūq; fecerit. Prima pars patet: qꝛ Jꝫ ipse indulgētiaꝝ ⁊ cōicationis thesauri nō sit capax potest tñ ꝓ alio eleemosynā vel aliud opus bonum facere ⁊ ergo si forma indulgentiaꝝ cōcedit his ꝓ quibus aliq̄d tale factum fuerit: sequitur ⁊ c̄. Nec obstat q̄ illud opus suum non sit satisfactoriū et q̄ ergo nihil pene etiam ꝓ alio redimere possit ex defectu charitatis: qꝛ est opus moraliter bonum et eius qualitatis quam indulgentiarum concessio requirit: vt alicui gratia remissionis communicetur.

Secunda pars patet: quia indulgentie concedūtur solum ꝓ opere bono: ideo vt dixi qui ad inanem gloriam vel ꝓpter pudoꝛem seu cōfusionem vel vt careat tedio interpellationis iuxta glossam secunde ad Corinthios. ix. rem et meritum perdit: ita nec aliquid de indulgentijs consequitur. ¶ Tertia pars patet: quia nihil obest: ergo eque per eleemosynā satisfacit dñs quacunq; intētione eius seruitoꝛ mādatum exercutus fuerit. Unde opus exterius licet male fiat ab exequente: fit tamē vt a partiali causa rogante ⁊ inducente ⁊ ab illo bene.

Quinta conclusio. Nemo potest Gratiā remissiōis in aliū transferre cḡuis possit ꝓ alio eam ꝓmereri etiā si nullius pene habeat reatū. ¶ Scda pars ptz: cū forma seu tenoꝛ indulgentiarū permittit vt q̄s ꝓ alio mereatur non est deteriozis ꝯditionis qui minus est deo ad penas obligat⁹ immo ceteris parib⁹ deo gratioꝛ ⁊ per ꝯsequens aptioꝛ vt alteri in hoc seruiat ⁊ indulgētiam ꝓmereatur.

Prima pars patet quia vt gratiā abolitionis criminum non potest quis in alium trāsferre: nec censetur alius ex illa translatione reconciliatus ⁊ criminum remissionē assecut⁹: ita de gratia remissionis pene quam homo a deo consequitur. Jtē vt nō releuat alium si quis penam purgatoꝛij quam ille dz in se recipiat quantūcūq; idoneus debitoꝛ sit quilibet comparatione ad deum cum nullus possit eius manus effugere quin debitum soluat ysq; ad minimum quadrantem: consimili rōne remissionem septennis penitentie quam vigoꝛe indulgētiarum vel alias assequutus est non potest in alium transferre: ḡuis ab initio potuerit ꝓ eo indulgentias ꝓmereri quēadmodū ⁊ satisfacere: nihil ominus postḡ satisfecit de ꝓpꝛijs: nequit in alium fieri translatio.

Ex his omnibus vt valeāt indulgentie cḡtū sonāt seu ad tenoꝛē verboꝝ quatuoꝛ req̄runtur. Ex parte ꝯcedentis authoꝛitas: ⁊ rationabilis causa. Ex parte ꝓmerentis status gratie. et impletio eius ꝓ quo concesse sunt indulgentie. q̄bus

concurrentib⁹ ꝓmeretur quis plene indulgentias si causam ad sufficientiam expleꝛ ꝓ qua concedun tur. Nam ad ꝓpoꝛtionem ⁊ mensuram cause sufficientis indulgētie commensurātur. Quod satis ꝓbari videtur ex bulla Bonifacij Octaui de indulgētijs que incipit/ Antiquoꝛuz habet fida relatio. Et ponitur extrauagans sub titu. de peni. ⁊ remissio. prima. qua concedit vere penitentibus ⁊ cōfessis qui visitauerint basilicas vrbis sub forma ibi ꝓscripta ꝓ anno. M̄. ccc. ⁊ quolibet ꝯsequenti centesimo non solum plenam ⁊ largioꝛem immo plenissimam omniuz veniam suoꝝ peccatoꝝ: adijciens in calce: vnusquisq; tamen plus merebitur ⁊ indulgentiam efficacius consequetur: qui basilicas ipsas amplius et deuotius visitabit. Sed plenissimam omnium peccatoꝝ remissionem adeptus per indulgentias nihil potest vltra consequi: ergo mens pape est q̄ nisi sufficiēter deuote visitauerit plenissimam indulgentiam nō assequentur: sed infra ad ꝓpoꝛtionem deuote visitationis. Et sic semper qui deuotius ⁊ amplius visitauerit: efficacius indulgentiam assequatur.

Ꝓ intellectu eoꝝ que dicta sunt de plena plenioꝛe/ ⁊ plenissima indulgētia/ animadtendum est. Q. scōm dñm Petrum de Palude. xx. distin. iiij. q. vltima/ Plena dicitur respectu peniten tie iniuncte ꝓ mortalib⁹. Sed plenioꝛ respectu pene iniūcte ꝓ mortalibus ⁊ venialibus. Plenissima respectu penaꝝ iniūctaꝝ ꝓ mortalibus ⁊ venialibus vel iniungēdaꝝ seu que potuerunt iniungi. Vel dici potest (inquit) plena respectu pene mortalium. Plenioꝛ respectu pene mortalium et venialiū. Plenissima respectu etiam culpe venialiū. adijciens in ꝓbationem. Potest etiā vt videtur per indulgētiam inquantum hz rationem cuiusdam absolutiōis remitti veniale quo ad culpam: sicut per cōfessionem generalem nō sacramentalem. sed ad hoc requiritur contritio Et cḡtum ad hoc potest saluari quod dicebatur. q̄ vnusquisq; secundum q̄ magis vel minus deuote accederet ob hoc plenius vel minus plene reciperet: quod de remissione plenaria dici non potest: sed solū de remissione culpe quam papa ad plenam non potest remittere nisi hō ad plenum cōteratur. Sed aliqua contritio est plena adiuncta pape absolutione q̄ per se nō esset: ⁊ adiuncta bñdictiōe episcopali que ꝑ se non sufficeret. hec ille. Sed in hoc scḍo fixe reside reno videf qui dicit Jtritionem req̄ri ⁊ dubiose ꝓmittit. Potest etiam vt videtur per indulgentiā ⁊c. Et iam per cōtritionem quantūcunq; parua fuerit modo sit Jtritio deletur omne pctm̄ de quo quis cōteritur: difficile est ne dicā impossibile ergo saluare quomō per absolutionē pape fiat plena Jtritio que alias non esset plena. Nec valet si forte dicat: q̄ p absolutionē pape de attrito fit Jtritus qꝛ absolutio pape quam indulgētijs impendit p̄supponit statū gratie ⁊ solum ꝯcedit remissionem plenissimam vere penitentibus ⁊ Jfessis vt in dicta extrauagante Bonifacij Antiquoꝛ hz fida relatio. Quo modo autē solui debeat motiuuz quod ad finem seu caudā inducit q̄ plenius vel minus plene ⁊ c̄. de remissiōe plenaria dici non posse patet ex ꝓius dictis.

Si quis dubitet de forma cōmuni indulgentiarū qua concedit remissio oīs pene ꝓ pctis de quibus vere confessi et contriti sunt coꝛde. An etiam ꝯsequantur remissionē pene debite peccatis oblitis. Respondent doctoꝛes cōiter q̄ sic. licet esn in specie confessa non sint: sunt tamē absolutione sacramētali remissa ⁊ in genere Jfessa quod sufficit. An aūt illa forma veniat remissio pene venialium de quibus hō non cōfitetur: certum est in ꝓmis penā venialtum nō remissoꝝ nonvenire. Et verisimilius q̄ nec pene venialium remissoꝝ nisi ea confessus fuerit in genere vel in specie ꝯsequendo aliquem effectum remissionis per sacramentalem absolutionem.

Ad argumenta ante oppositum. Ad primum ex vi satisfactionis ꝓ alio. Dico: vnusquisq; recipiet ꝓut gessit in coꝛpoze quo ad penam dānatiōis eterne ⁊ beatitudinem eterne glorie. Sed quo ad tēporales penas possumus per alios soluere vel aliozum precibus consequi remissionem hoc sub alijs verbis dicitur q̄ ꝓcedit quo ad statuz hominis nō quo ad ea q̄ accidunt. Dicit tamen circa hoc Augustinus q̄ nulli possunt ꝓdesse aliena que non meruit in coꝛpoze existens vt illa possint sibi prodesse. Et simili modo soluit bea. Tho. xlv. distin. illud apostoli ad Galathas Que em̄ seminauerit homo: hec ⁊ metet. Aliter respōdet bea. Bonauētura. xx. distinctiij. Charitas opera aliena facit sua maxime qñ charitas volūtarie qō suū est alteri donat. ¶ Ad primā confirmationem respondeo q̄ verbū Ezechielis ꝓcedit de pena huius temporis quam deus aliquādo decreuit nullis precibus vel satisfactiōe abolere: secus de pena gehennali quam homo perferre haberet in purgatoꝛio. sed de hoc latius infra dicam. ¶ Ad secundam confirmationem dico cum Bonauētura: q̄ nō est simile quia confessio ⁊ cōtritio sunt ordinata vt quis ingrediatur vnitatē ecclesiasticā per quā sit in charitate vt bona vnius sint alterius. Satisfactio vero vtrāq; ꝯsequitur. Et quia fundamentum huius commutationis est charitas: ideo non est simile. Et iam est alia ratio qꝛ in potestate cuiuslibet est cōfiteri: sed in nullius potestate est conteri nisi eius qui nouit occulta coꝛdis scz spirit⁹ hominis: sed penam pati est in potestate cuiuslibet tam ꝓ se cḡ ꝓ alio. ¶ Ad tertiam confirmationē dico q̄ nō euolabit donec totum solutum fuerit per se vel per alium quod dz de penis nec punit deus bis in idipsum: qꝛ quicquid ipse perfert: et quicquid alij ꝓ eo faciūt dñs recipit ⁊ computat in soꝛtem. Unde potest de septēni bꝛeuius liberari vel ad medium vel citra secundum q̄ citius ꝓ eo penitētiam egerint. Si ponas eos pretermittere quoadusq; ipse persoluerit totū quod alij facturi sunt: cedet eis solutum iuxta illud Oratio mea in sinu meo cōuertetur q̄ si ꝓ ipsi nō indigent ꝯuertetur in sinum ecclesie. Ad rationē inducram dico q̄ ex vi vnionis in charitate pena per vnuz assumpta censef alteri applicata. Unde vt dicit Bonauētura. xx. dist. quarti. pena satisfactoria habet in se duplicē rationem siue vtilitatem: adhibetur em̄ ꝓpter medicamentū: ꝓpter sequelas peccati ⁊ in preciū ad soluendum reatū peccati. Primo: qꝛ morbus non recipit curam ex medicina aliena: sed ꝓpria. Unde nō extinguitur ꝯcupiscētia in me si tu ieiunas ꝓ me: ⁊ quo ad hanc vim seu rationē nō pōt nec dz cōmutari in penā alterius hominis. Secus vt hz rationem prētij: qꝛ potest vnus ꝓ alio soluere penā. Sed dicit Bonauētura hāc commutationē fieri debere auctoꝛitate sacerdotis cuius est duo Jsyderare. scz de causa in subditis: dispositionē vcz q̄ in vno sit sufficientia et in alio indigentia et in vtroq; charitas q̄ facit bona communia: ac scḍo debitam ꝓpoꝛtionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

vt v̄ delicet minor in maiorem commutetur q̄ plus satisfacit deo pena propria q̄ aliena: sicut efficacius mereretur homo sibi q̄ alteri. Et i hoc dissimile ad pecuniarum debitum et debitum pene. vnde in penam hic assumptam: q̄ semper voluntaria est: cōmutatur maior pena purgatorij quibus voluntaria est. Similiter debet pena ꝓpria commutari in alienam maiorem ad hoc vt fiat commutatio recta. Q̄ hic dicit requiri arbitrium sacerdotis: ꝓcedit de penis penitentialibus seu iniunctis. nam alias voluntaria satisfactio alterius liberat. Et hoc animaduerte si alq̄ assumāt penam septēnem non ex hoc liberabūt eum pro quo assumunt septēnem nisi acerbiorem septennem assumperint q̄ iste debeat.

Ad argumēta que ex secūda via.

Ad primum respondeo. Inefficacia eius argumenti faciliter ostēditur: q̄ assumit cōcursum duorum incompossibilium: vcz q̄ deus decreuit hominem in persona hominis punire & q̄ ali⁹ ꝓ eo sit penā exoluturꝰ. Vñ sicut a pecuniario debito quis absoluitur alio soluente pro eo: nec stat sīa dñi q̄ quis per seipsum sit exoluturus: vbi alius pro eo soluet: ita in ꝓposito. Ad ea que in ꝓbationem adducūtur ex Gregorio & Hieronymo dico q̄ ꝓcedunt de pena huius temporis quam deus absolute decreuit inferendam vt expiari nō possit quibuscūq̄ lamentis penitentie per hominem vcz assumptis. vt ibi patet de Moyse. Penam autem gehēnalem potest quis expiare semper cordis ꝯtritione & lamentis penitētie. Et de illa est ad propositum de applicatiōe satiffactiōis aliene per indulgētias. ¶ Ad ꝯfirmationem dico: q̄ potest deus nō decreuisse inferre penā videns & prescius q̄ alius sit ꝓ eo soluturus vbi posito q̄ alius non sit ꝓ eo soluturus nec ipse ꝓ seipsum: decerneret & ab eterno decreuisset penā inferre. Et ergo falsum assumit in antecedēte si deus nō decreuit penam gehēnalem inferre: q̄ etiam nullo aliquid agēte non inferret. sicut falsum est: si deꝰ decreuit Petrū negantē Christum nō dānare nō damnabit eū etiā si nullā penitentiam egerit. Et in hac recte dicit responsio quam arguendo supra induxi. Et ad improbationē ex verbo dñi primi regū iij. dico vt supra: q̄ ꝓcedit de pena huius tēporis quā nec hō lamentis ꝓprijs diluere possit & penitudine. Secꝰ de gehennali. ¶ Sed ꝯtra hoc arguitur de pena dāni ex originali quā abolere non poterāt patriarche quo minꝰ detineri debebant vsq̄ ad solutionē p̄cij. Respōdeo: q̄ pena dāni requisiuit p̄cij exhibitionem in actu: & sancti pfes in limbo satisfacere solū poterant in vi seu virtute p̄cij exhibendi. Ité aliud est de pena totius nature hūane ꝓ pctō originali debita: et aliud de pena sensus seu ꝓ pctis ꝓprijs debita: quā semp potuit: & pōt hō ope penali satiffactorio expiare. Vñ aūt ꝺr Matth. v. de misso in carcerē: fateor nō exībit inde donec soluerit nouissimū quadrātē ad quē manserit obligat⁹ hic aūt per satisfactionem omne debitum quitat seu expiat.

Ad agrumenta que ex tertia via

videlicet diuini p̄cepti/adducta sunt. Dico: q̄ diuinum p̄ceptum nos obligat ad penitētiam interne cōpunctiōis & cautelam circa pericula & futuros casus nō aūt ad exteriora opa penalia nisi q̄tū fuerint repssoria libidinis vel ad nostrā seu ꝓximor⁹ cautelā vt seruemur a pctō vel reducamur nos vel ꝓximi ab errore/necessaria. Sed tunc ad ea non obligamur ſ̄m̄ finem penitentie sed in vim ,euitationis discriminis et periculi peccatorum. Vnde Chrysostomꝰ primo lib. de compunctiōe cordis circa finem. Non requirit deus cilicioꝝ pondus neq̄ concludi inter angustias cellule: neq̄ in obscuris antris et tenebrosis sedere iubet: hoc solum est quod expoſcitur a nobis vt semp recordemur mala nostra et ad animū reuocemꝰ & cōscientiam gestoꝝ maloꝝ alias nostroꝝ habeamꝰ ante oculos. Pro his supplicemus deo vt gehēnem ponamus in conſpectibus nostris et angelos qui in die iudicij vbiq̄ discurrent & congregabunt de omni orbe terrarum eos qui trudendi in gehennem ignis ac supplicijs tradēdi. Ponamus etiam & illud ante oculos: quāti doloris est excludi ac p̄ici a regno cel oꝝ: quod vt mihi videtur grauius est ipsa gehenna. Nam etsi ignis ille nō arderet: & immortalis illa pena nō esset parata: hoc solū q̄ alieni efficimur a deo & a bonis excludimur eternis nonne omni pena crucia bilius diceretur? Q̄ si nō sufficiant hec ad erigēdas animas & incitandas ad spem illud saltem ad memoriam reuocemus exemplum quod de virginib⁹ refertur: que excluse a thalamo sponsi sui sunt ꝓpter olei defectum. Ponam⁹ nosmetipsos in illis que excluduntur & videamus qui dolor & que pena sit: si cogitemus eadem & possemos pati si negligamus. Est ne aliquis ita lapideus qui hoc exemplo nō moueatur & timeat ne similia ĩcurrat? Et vt illic p̄mittit: extreme miserie est vt qui filios & vxores lugent ad nihil aliud occupant mētem suaꝝ nisi vt defunctos suos quasi intueantur & illos semper animo ac cogitatione cōſpiciant. Nos vero quibus salus mortua et regni celorum spes extincta est: omnia alia magis q̄ illa cogitemus. Nec auctoritates inducte ꝺtra hoc aliquid probāt. Nam Deuteronomii. xxv. ꝓfigitur iudicibus regula correctionis. Vnde additur tantum: vt quadrigenarium numerum non excedant: ne fede laceratus ante oculos tuos abeat frater tuus. Nō iniungitur nobis modꝰ penitētie assumēde. Matth. iij. & Luce. xiij. saluator loquitur de penitētia interne compunctiōis: & illa certe cum discretiōe est assumenda vt plus displiceant & magis affligāt nos grauia peccata. ¶ Ad confirmationē dico: q̄ obligamur alternatiue ad solutionem satiffaciendo vel satis patiēdo per nos vel per alium & non obligat nos aliq̄ ꝓceptum ad ꝓcise satisfaciēdum sicut ad cōterēdum & cōfitendum. Et ita argumētum in cōfirmatione ꝓsupponit falsum: vcz q̄ deus ꝓcepit in hac vita pro residuo pene seu reatꝰ post ꝯritionē remanētis penitētiā per nos assumendā. immo dicit Scotus si penitēs ꝓtentus fuerit penam luere in purgatorio q̄ ei iniūctam penitētiam a sacerdote recusare. quod vex esset nisi obstaret p̄ceptum ecclesie in. c. Dis vtriusq̄ sexus. vbi dicit. Et iniūctam penitentiam studeat viribus ꝓprijs adimplere. In hoc veritatem cōtinet: q̄ nō tenemur ad hoc diuino iure.

Ad argumenta que adducunt ex

quarta via vcz ratione cause. ¶ Ad primum respondet Thomas. xx. questione quarti. q̄stio. iij. articulo finali: q̄ temporalia ad spiritualia ordinantur: ideo ꝓpter spiritualia tēporalibus vti debem⁹. Et ideo ꝓ tēporalibus simpliciter nō potest fieri indulgentia: sed ꝓ temporalib⁹ ordinatis ad spiritualia sicut repressio inimicoꝝ qui pacem ecclesie pturbant: constructio ecclesiaꝝ & pontiū & hmōi. Ex quo dicit patere q̄ nō sit ibi simonia: q̄ non datur spirituale pro temporalibus: sed pro spirituali. ¶ Sed contra hoc

videtur. Simonia est dare beneficium pro subuētione paupertū/pro pecunia ꝺuertenda in opus fabrice & hmōi: vt est textus i c. ex multis. j. q. iij. ergo nō relenat ordinatio temporaliū in finem spiritualem: vt pro eis possit indulgentia cōferri: & censeatur pro spirituali ipsum spuale conferri. Et certe nec dubiū quin papa vendens indulgentias pro tēporalib⁹ ad spualia ordinatis simoniā cōmitteret. Exponendo igitur effectualiter solutionē beati Thome clarius respondeo ad argumentū q̄ papa nō cūfert indulgētias pro causa tpali: puta pro ea quota pecunie q̄ erogānda decernitur in defensionem fidei orthodoxe/ad opus fabrice/vel hmōi sed pro pietate & in premium boni affectus quo cupiunt hoies subuentū ire fidei/pauperibus/ vel fabrice iuxta pontificis volūtatem & deliberiū. Et g̃ qui praua intentione & corrupta dederint videlz ꝓpter inanem gloriā/ꝓpter presentem pudorem: & vt emulū ꝺfundāt tenacitatis & auaritie: rem ipsam & indulgentiā pdūt. Nec obstat si non oībus equali pietate affectis indulgentia tribuat quando defuerit exterius opus: q̄ signifit gratia nō fit ex hoc alteri iniuria. Et est simile de oratiōnibus quas fundimus pro bñfactorib⁹ a quibus capimus anniuersaria & distributiones. Aliter soluit Bonauen. post Alexan. de Hales p̄ceptorē suum primo q̄ non datur spuale pro tpali: sed cōmutatur maior pena in minorem & residuū soluit pastor ecclesie de gratia: vel dicit scō q̄ non dat indulgentiam pro eleemosyna exteriori cōsiderando datum: ſ̄ fructum: videlz q̄ ex radice bone voluntatis ꝓcedit. Et hoc coincidit cum nostra solutione. ¶ Ad secundum dico vt ex dictis in corpore questionis iam patuit: nisi quis det ad decentiā status & facultatū: nō consequitur plenas indulgentias: sed ad ꝓportionem cause: nec hoc sufficit nisi sua ꝺtributio seu opus q̄ō facit sit causa sufficiens & rōnabilis pro tante gratie cōsecutione. Et ergo si diues solū octodenariū vel plorum ꝺtribuat nō ꝺsequit totū iuxta formā vel tenorem verboꝝ: que vel qui implicitā ꝺditionē; sed & inquantū opus suū sufficiens & rōabilis causa fuerit. Si ponatis duoꝝ eque locupletū vnū ad ꝓportionem status sui & ad sufficientiā cōtribuere alterū vltra: fateor q̄ equalem rem indulgentiā cōsequitur & nullus vltra meram liberalitatis a prelato cōſtitutam. Et cum dicitur cōtra iustitiam distributiuā est vt inequaliter promerentibus &c. hoc ꝓcedit quādo distributori ꝺstat de meriti inequalitate: hic non capit de hoc cognitionem. Et eodem modo soluendū est de inequalitate: cū vnus obligatus ad mille assequit remissionem tertie partis sui debiti: & alius qui ad centū etiā sui debiti solū tertie partis remissionē Scio hoc nō oportet cū interuenit ꝺsensus eius q̄ minus iuste vel debite assequitur: sicut cum statuit brauium oībus aliquam vtilitatem communitatis procurantibus: qui maiorem ꝓcurat/presumit contentus de brauio constituto his qui vtilitatem certam oppido procurare possint. Sic in proposito de indulgentijs. ¶ Ad tertiū nego sequelā: q̄ cōsequitur solum remissionem tertie partis eius debiti ad q̄ obligatur quando indulgentias promeretur. Et ponatis eū de die in diem illas indulgentias promereri semp & in infinitū manebit nichilominꝰ debitor pene quēad modū si lineā tripedalem minuere velis semp tertiā partem residui auferendo/ nunq̄ stabit ablatio. Et sic soluit glos. in. ca. tēpus. xiij. q. ij. Hec oportet si causa pro secunda vice est equalis: q̄ ergo et effectus puta indulgētialis relaxatio sit equalis secundū quantitatem: sed sufficit eius equalitas secundum proportionem: sicut in duobꝰ equaliter distribuentibus ille plus assequitur scōm quātitatem qui reperitur ad plura obligatus.

Ad inconuenientia quantum cō

tra hoc faciunt. ¶ Ad primum dico: supposita causa sufficientia vtilius est ad relaxationem cōsequendā iteratis vicibus &c. q̄ vnica vice maius: sed non quo ad vite eterne premiū: qō ad ꝓportionem charitatis redditur: & hoc longe prevalet. ¶ Ad secūdum quando sunt in charitate/ q̄uis vnꝰ in minore: eque sunt dispositi ad indulgentiaꝝ ꝺsecutionem: ſ̄ non ad regni celestis meatum. ¶ Ad tertiū dico q̄ ad proportionem & p mensura dilectionis deus dimittit peccatoꝝ penam in contritione: sed residuum iuxta mensuram operum penalium que homo per seipsum vel alium facit. Vnde qui minus diligit frequenter est a pena magis immunis. in ꝓposito applicantur opera penalia Christi & sanctoꝝ & redduntur deo ꝓ homine auctoritate superioris in solutum. Et iam pcedit de remissione que fit de rigore iustitie: que fit secūdum legem statutam & non de relaxationibus mere liberalitatis gratie quales aliquoties facit deus ad preces sanctoꝝ & hominum & charorum. In ꝓposito nostro fit liberalis cōdonatio vel potius cōcatio thesauri ecclesie & solutio penaꝝ ꝓ eo. Et cū instatur contra solutionē de ꝓportionabili remissione cū per tres familiares in distictis ecclesijs &c. Dico idē esse siue in distinctis siue per diuersos vel p seipm in eadē ecclesia modo fuerint distincte ꝺtributiones: q̄ eadē auctoritate Christi vicariatꝰ idulgētie fiūt. Siue ergo cōtributiones fiant simul in eadem ecclesia vel diuersis nihil referre videtur. Sed si per seipsum simul in diuersis locis existentem vel per alios in eadem ecclesia cōtributiones simul faciat: q̄ est vna talis contributio/ solum consequitur remissionem vnius tertie partis. Sicut si daret duos rhenenses vbi de vno sufficeret solum assequeretur remissionem tertie partis constitute. Sic in proposito si in diuersis ecclesijs per diuersos simul contributiones fiant siue successiue nulla est difficultas.

¶ Si vrgeas amplius stringendo argumentū ad hāc formam indulgentiarum. Quotiens aliquis contribuerit vnum rhenensem ad fabricam ecclesie beati Petri totiens assequatur & habeat tertie partis pene omnium peccatoꝝ remissionem: & iste simul ponit tres rhenenses per tres familiares: hoc casu opz eum consequi per vnius rhenensis contributionem remissionē vnius tertie partis totius puta est debitor in nouem/habebit remissionem de tribus: & non est potior ratio de vna q̄ de alia. ergo per quamlibet & sic absoluitur a tota pena. Respondeo: probabile videtur q̄ per illam formam prelatus solum voluerit tertias subordinatas de eadem pena. Et cum dicit. non est potior ratio: dico/ q̄ nō est subordinatio a parte rei: ideo est in arbitrio dei acceptantis: sicut si soluendo simul tres rhenenses pro tribus quoꝝ quilibet debet vnum/ in arbitrio creditoris est quē pro illo vel illo capiat: non tamen omnes pro vno.

Ad argumenta quibus defectus

potestatis pretenditur. ¶ Ad primū nego ꝺsequētiam. si non potest premia adijcere seu augere/ q̄ non q̄ penam remouere. Et cum probatur: q̄ eiusdem facultatis videntur bonum adijcere & malum adimere

Universidad de Deusto
Biblioteca

nego assumptus: quia possumus ad rigorem iustitie
secūdū legis decreta pro alio satisfacere: sed mereri
nō possumus nisi de congruo: & est diuine liberalitatis
si nos audiat. Et nō est i facultate ecclesie cuiꝰ san
ctorū sua premia detrahere cum hoc sanctis preiudi
cium afferret. Secus de operibus penalibus quo ad
vim satisfactionis que sanctis excrescit. ¶ Ad con-
firmationem de merito Christi in nullo fit ei iniuria
quotcūq; hoibus fuerit applicatū propter eius infi
nitatem: quemadmodum & vis penalitatis: & ergo si
meritum Christi applicari nō potest augendo meri-
tum ad eternā gloriam: sequitur q nec penalitas ad
relaxationem pene. Respōdeo sicut meritum propri
um est intrāferibile: vt quātūcūq; cesserimus in aliū
nihil minus nobis remaneat: nec alteri prosit nisi de
congruo: ita constituit dñs meritū Christi intrāffe-
ribile sine speciali eius volūtate seu decreto. Et sic
potest per ecclesiā medio sacramentorū applicari &
non alis. ¶ Ad ām principale: cum dicitur omnis pe
nalitas est in Christo & sanctis sufficienter cōpensa
ta: dico: vt Christus plura meruit q̄ ei retribuetur
sine tamen iniuria: qz de sua voluntate: ita penalitati
eius non omnis fit recompensatio in alijs que iuste
fieri posset: & certe deberet si Christus in vim satisfa
ctionis efficaciter illam applicaret. Sic & sancti q̄
vis penalitati eorum recompensatio non fiat detra-
hendo alijs hominibus penam: tamen sunt animo cō
tenti: nec est eis minor gloria. Et cum arguitur sic.
Deus illiberaliter egisset cum sanctis: nego conse-
quentiam: & ratio est: qz solum arguit q aliquo mo
do liberalitatis cum eis posset egisse liberalius fz nō
q contra rationem & illiberaliter: vt ex simili ptz de
merito congrui: si dominus facit q de cōgruo mere
mur: exuberantis est liberalitatis si nō facit: nulla i-
iuria: nulla illiberalitas. Sic falsum assumit. Si ec-
clesia vim penalitatis alteri nō applicet q sanct⁹ de-
illa susceptur⁹ esset recōpensam vbi applicatio nō
fieret. Hec currit illud Mat th. xxv. Ne sufficiat no
bis & vobis &c. quia si vis penalitatis eis necessaria
esset: cederet vtiq; in solutum & propriā satisfactio-
nem. Cū ſo ipsi nō egēt nec alteri applicauerint: nec
minuitur eorum gloria si applicatio nō fiat: neq; au
getur si fiat: nullā facit sanctis ecclesia iniuriā rela-
xando cum vim penalitatis hominibus applicat &c.

Quia determinatū est quomodo remittit pena in
hac vita & futura cōsequēter
inquirendum est. An post vi-
tam hāc remittatur culpa ali-
qua. Et ꝓmo arguitur quod
mortale possit post hāc vitam
dimitti: quia dicitur Luce. x.
Facite vobis amicos de mam
mona iniquitatis: vt cum defeceritis ipsi recipiant
vos in eterna tabernacula. sed deficiēs siue qui a vi
licatione amouetur decedit & moritur ergo post mor
tem qui proprias habitacula non habet / potest per
amicos quos in vita fecit ad eterna tabernacula colli
gi: & per cōsequens mortale peccatum eis ibi remit
ti. Quod confirmo dupliciter. Primo qz legit ma
ter ecclesia in canone misse. Diesq; nostros in tua pa
ce disponas / atq; ab eterna damnatione nos eripi: &
in electorum numero iubeas numerari. Sed nemo
eripitur de puteo qui nunq; incidit in puteum ergo
similiter non eripitur a damnatione eterna / qui ea-
dem damnatione nunq; fuit detentus. Item secū-
do: quia in officio mortuorum canit ecclesia vt libe-
ret animas omnium fidelium defunctorum de ma-
nu inferni: & de profundo lacu. Item. vt liberet eas
de ore leonis ne absorbeat eas tartarus. Certum est
autem nullum hominem a tartaro absorberi qui fue
rit mortalis culpe immunis. Orat ergo ecclesia pro
detentis in mortali vt eas animas de ore leonis libe-
ret ne a tartaro absorbeātur. Secundo ad idem: quia
dicit saluator Luce. vij. Dimissa sunt ei peccata mul
ta: quoniam dilexit multum: Cui autem minus di-
mittitur minus diligit. ergo ex sententia saluatoris
si Magdalene minus dilexisset: minus ei de peccatis
fuisset dimissum. Sed per dilectionem que peccati
remissionem optatur / recuperatur charitas. Posito
igitur q decesserit cum minori dilectione: certum vi
detur decessisse in charitate: & talis nequit perpetuo
a celesti regno excludi. ergo oportet fateri q post
hanc vitam possit mortalis culpa remitti. ¶ Prete
rea tertio: dicit Ambrosius tractans illud Aposto-
li. j. ad Timotheum. iiij. Pietas ad omnia valet. Si
quis ergo quia misericordia magna res est / lubricū
tamen carnis patiat: De hmōi q̄d fiet? sine dubio va-
pulabit: quia illud oportuit fieri & hoc minime pre-
termitti. Si autem solum habuerit corporis exer-
citium: perennes penas patietur. ergo qui post lar-
gas eleemosynas decedit post lubricitatem carnis
passam / vapulabit et non patietur gehenne eternas
penas. ergo ei remittitur mortale peccatum: & per
consequens post hanc vitam mortalis culpa potest
dimitti. ¶ Preterea quarto. Sancti quorundam
damnatorum salutem precibus suis prouocauerūt:
vt Damascenus in sermone de dormientibus refert
de Gregorio: dum oraret pro Traiano / diuinitus
vox allata est: vocem tuam audiui & Traiano veniam
do. Certum est autem eundem fuisse damnationi ob-
noxium: quia multorum martyrum necem amaram
instituit vt eodem sermone dicit Damascenus Item
quarto dialogorum ca. liiij. de monacho nomine Ju
sto: apud quem vitium proprietatis apparuit: pro-
pter tres aureos quos apud se occultatos seruauea-
rat: iubebat eum Gregorius in sterquilinio sepeli-
ri: ac fratribus mandauit vt tres aureos proiscerēt
clamantes. Pecunia tua tecum sit in perditionem.
ergo patet Justum monachum fuisse damnatum: in
quem pietate motus Gregorius dum post. xxx. dies
ab eius decessu eius recordaretur: mandauit. xxx. cō
tinuis diebus sacrificium continuum altaris offerri
et liberatus est. ergo damnati apud inferos precib⁹
sanctorum consequi possunt remissionē mortalis cul
pe. ¶ Preterea quinto: in infinitum magis placet
deo pena voluntaria finita suscepta / q̄ infinita non
voluntarie tolerata: ergo dum quis in vita presenti
volūtarie suscipit pro aliquo penam / magis accepta
est deo q̄ infinita pena quam inuoluntarie sustinet
damnatus: & per cōsequens iustum est vt penam infi
nitam deus cōmutet pro temporali pena magis gra
ta. Q̄ confirmari videtur: qz pronior est deus ad mi
serandum q̄ ad ad damnādū: sed pro temporali actu
ingrato infert eternam penam ergo pro temporali
actu grato videtur ab eterna pena aliquotiens libe-
rare. ¶ Sexto. Idē q̄ pari videt suppositā hac hypo
thesi cōmuniter cōcessa: q charitas cōferr in instāti
prolationis forme baptismalis / absolutionis / sacra
mētalis vl deductiōis doloris / seu cōpūctionis cor-

dis ad sufficientem intentionem. Tunc ponatur ho-
mo existens in mortali baptizari: absolui sacramen-
taliter. vel intēdere suam compunctionem de morta
li pctō: & mori pro instanti terminante &c. ille pro to
to tpe vite sue fuit in mortali peccato & remittit ei
in decessu / puta pro quo non est: separatis in eo tunc
anima a corpore ab inuicem / ergo post presentem vi-
tam remittitur ei mortalis culpa.

In oppositū est verbum sapiētis

Eccle. iij. Ubicūq; ceciderit lignū ibi erit: sed mors
est casus hois: ergo post mortem non remittitur ei
aliq̄ mortale. Quo ad hunc articulū certa est con-
clusio & fide tenenda: q post mortē seu in inferno nul
la fit mortalis culpe remissio. Unde canit ecclesia: in
inferno nulla est redēptio. Item Damascenus. Dō
angelis est casus / hominibus est mors: sed nullus est
angelor⁹ d̄ post instans casus absolui potuit a pctō:
et ad statum gratie venire ergo nec hō post mortem.
¶ Preterea in morte est particulare iudicii vnius-
cuiusq; hois & vel addicit eterne damnationi / vel as-
sumit ad gloriā aut a purgatorio detinet donec pur
gat⁹ euolare possit ad celos Et hoc speciale de his
qui supra fundamētū edificauerūt lignū / fenū aut
stipulā. j. ad Corinth. iij. Sed m mortali discedēs nō
habet fundamētū Christū: g. immo si post hāc vitam
possit mortale remitti / nulla ratio esset quin & diabo
lus posset saluari: & liceret nobis immo teneretur ec
clesia ex charitate pro damnatis orare.

Ad argumenta ante oppositum.

Ad primum respōdeo Similitudo saluatoris pcedit
quo ad destitutionē a vilicatione & destitutionē
a statu gratie & administratione operū charitatis in
hac vita: ideo nō dicit cū moriemini: sed cū defeceri
tis ipsi recipiāt vos &c. recipiant orationib⁹ veniam
impetrando in presenti vita: & sic dignos faciant ad
eterna tabernacula: & non colligunt in tabernacula
propria sed communia: qui charitatem homini im-
petrando eundem colligere & tabernacula dicuntur
communicare. ¶ Ad cōfirmationem sicut medicus
dicitur egrotum a morte eripere quādo alis necesse
fuisset interire egrotū. Similiter liberasse a morte
corporis si manu / ictū quo fuisset occisus intercepit
sic orat ecclesia ab eterna damnatione preseruatiue
nos eripi. Et cum inducitur de officio mortuor: qz
orat eccl̄ia / ne absorbeat eas &c. Respōdeo: vt aqua
absorbet quod totum insumit / cuius post sit electu-
ra: ita demon nos absorbere dicitur q̄diu nos deti-
net captiuos ad ipsius voluntatem. Unde super ver
bo prophetico: nō me demergat tempestas aque: nec
absorbeat me profundum: nec vrgeat &c. dicit glos.
interlinearis: infernus non sic absorbeat vt vrgeat.
Est aūt ecclesie oratio ne obsorbeat amodo: id est ne
vltra detineat. Quod etiam dicitur ne cadat in obscu
ra. In obscura cadere dicuntur q̄diu illic detinen
tur & puniunt: & non solum pro. sicut cōtinuo homo
cadere dicit: q̄diu imprōperatur. Vel pōt exponi
q ecclesia p orationē post fusas velit seruasse eas ab
omni pena immunes: de morte ad celos facere euo-
lare. Et illud pretendere videtur illa pars: fac eas
dse trāsire de morte ad vitam Et vterq; sensus pos-
set ab ecclesia cōuenienter intendi: vter aūt intētus
sit / icertū est. ¶ Ad secūdum quātūlibet paruo amo
re ꝑm intētiōis gradum quis deum dilexerit ex cha
ritate: remittunt & necessario quo ad culpam omnia
peccata: & sine dilectione ex charitate ꝑm legem or-
dinatā nūq; remittitur ratiōne operis operati quod
cūq; peccatum mortale. Quod ergo dicitur: cui mi
nus dimittitur / minus diligit / intelligi habet quo ad
quātitatē pene: nō quo ad multitudinē culpe. ¶ Ad
tertiū verbū Ambrosij procedit cum i vita ofonib⁹
pauperum sanctorū quos sibi fecerit opere pietatis
obnoxios a deo indulgentiā impetrauit. De lubrico
carnis. Hā vt dicit illoꝝ opera multorū precib⁹ ad-
iuuant ad dominū promerēdum. ¶ Ad quartum de
Traiano respōdet brūs Tho. xlv. distin. iiij. Duplici-
ter. Primo q pōt probabiliter estimari q precibus
beati Gregorij fuerit reuocatus ad vitam: & ibi gra
tiā cōsecutus sit: per quā remissionem peccatorū ha
buit: & per cōsequēs immunitatē a pena. Sicut etiā
apparet in oibus illis qui fuerūt miraculose a mor-
tuis resuscitati: quorū plures constat idolatras &
dānatos fuisse. De his oibus em similiter dici opor-
tet q nō in inferno eternaliter deputati: sed ām pre-
sentem iustitiam propriorū meritor⁹. Secūdū aūt su
periores causas quibus preuidebātur ad vitā reuo
candi: erat de eis aliter disponēdum. Unde dicendū
ām quo dā q anima Traiani nō fuit simpliciter a re
atu eterne pene absoluta: sed eius pena fuit suspēsa
ad tēpus: scz vsq; ad diem iudicij: nō tamē q hoc fi
at communiter per suffragia: qz alia sūt que lege cō
muni accidunt: & alia que singulariter ex priuilegio
alicui cōceduntur: sicut alij sunt humanar⁹ rer⁹ limi
tes: alia diuinar⁹ signa virtutum: vt Aug. dicit in li-
bro de cura pro mortuis agenda. Et his pōt sic cla-
rius responderi q Traianus vel nō est cōsequutus
remissionē mortalis culpe si resuscitatus nō est: sed
suspensionem vsq; ad tempus iudicij: vel si est conse-
quutus non ꝓtigit et in morte / sed in vita: ad quam
fuit pcibus beati Gregorij reuocatus: quēadmodū
& illis tribus accidit qui ad extinguēdā Graccor⁹ he
resim diui Hieronymi precibus sunt resuscitati: dū
corpora cor⁹ brūs Eusebius sacco cōtingeret quem
ad corpus deferre consueuit brūs Hieronymus q-
bus vt Cyrillus refert in epla ad Augustinum de
miraculis Hieronymi cap. ij. promisit si resuscitati
debitam agerent penitentiam pro peccatis vigesimo
iterum die cum Eusebio decedentes ad eternam glo
riam perucnirent. vel quia incredibile forsan videtur
q fuerit ad vitā resuscitatus & nulla fiat inde apud
historiographos mentio: q verisimil⁹ ante excessum
e vita penituit ad diuturnam penā purgatorij obliga-
tus / precibus bti Gregorij veniā obtinuit: alioqn nō
pōt precibus beati Grego. impetrasse totalem abso
lutionem: sed releuamen seu pene ad certū tēpus re-
missionem. De Justo monacho respondeo: vt manife
stum est in vita de vitio ꝓprietatis penituit: & occul-
tatos aureos ipse perdidit: sed sepult⁹ est iussu Gre
gorij in sterquilinio & sup eum plecerūt fratres de-
narios dicentes &c. in horrorem peccati: nec ei eter-
ne dānationis: sed pro qualitate sui status iuste pu-
nitionis imprecati sunt pditionem. ¶ Ad quintum
respondet brūs Bonauen. xlvi. dist. iiij. q. j. ad finem
q impproportionabiliter placet deo pena voluntarie.
&c. & remuneret pro ea facientem iustum: sed non po-
test assumi & acceptari pro eo qui non habet charita-
tem. Et ergo quamuis aliquis seipsum puniat ex
charitate pro aliquo qui est in inferno non propter-
ea oportet q illi suffragetur: cuius nunq; deus bis
puniat in idipsum. ¶ Ad confirmationem nego con
sequentiam: & in effectu committitur fallacia conse
quentis arguēdo a superiori ad inferi⁹ negatiue. est

Universidad de Deusto
Biblioteca

promptior ad miserandū ꝙ condemnandū: ergo hec facilitate seu promptitate est promptior ꝛc. vt hic. Joannes est doctior Petro: ergo hoc doctrina pura rethoryces est eo doctior. Et ad materiam replice dico Sicut pro actu tpali ingrato damnat hominem ipsum non alium qui actum nō fecit: ita pro actu tpali grato penam eternam facienti remittit non alteri nisi simul illi actum charitate formatum fundat: ꝛ cū ad illam promptitatem concludit: cōmittit fallaciā consequentis: stat enim ipsum promptiorem esse ad miserandum ꝛc. ꝙuis ad id nō habuerit promptitatem. ¶ Ad sextum: ꝙ non est inconueniens pro instanti mortis vt termino actionis meritorie vel demeritorie: auferri vel dare charitatem: vt patet si ponatur auferri de medio pro instanti terminante tps interpretatiui consensus: vel quo primo peruentum est ad eum gradū odij qui ponat mortalitas: ꝛ quilꝫ gradꝰ infra pp exilitatē fuit a mortali excusatꝰ. Sed inconueniēs est hec fieri ꝓ instanti mortis initiatiuo sic ꝙ nō processerit immediate in vita: ꝛ hoc pretendit decisio.

Secundo in quirendū an post hanc vitam potest remitti aliqd̄ veniale ꝛ videt ꝙ non per illud j. Joann. v. Qui scit fratrē suū peccare pcm̄ nō ad mortem petat ꝛ dabitur ei vita: peccanti peccatum non ad mortem. Est pcm̄ ad mortem: non pro illo dico vt roget quis Sup quo dicit glos. interlinearis: qz qd̄ in hac vita non corrigit: frustra post mortem eius venia postuletur. ergo nullum veniale ꝛc. ¶ Preterea secundo. Eiusdem facultatis videtur labi in peccatum et a peccato liberari: sed nemo post hanc vitam pōt venialiter peccare. ergo nec liberari a veniali peccato ¶ Propterea tertio dicit Augustiꝙ talis in iudicio qui ſꝫ apparebit qualis de corpore exit: quia lignum vbi ceciderit vbi erit. Eccli. xj. ergo qui exit cum veniali apparebit in iudicio cum veniali/ ꝛ nō liberatur medio tpe per purgatorium. ¶ Preterea quarto. culpa actualis non deletur nisi per contritionem nam ꝛ da oppositum ꝛ habebis admittere ꝙ homo nullum actū seu bonum voluntatis motū habens posset remissionem assequi venialis culpe quod absurdum videtur ꝛ inconueniens Sed post hanc vitam nec erit contritio/ neꝫ vllus actus meritorius. Dicit enim Damascen⁹ qd̄ angelis est casus hominibus est mors ergo post hanc vitam ꝛc. ¶ Preterea quinto. decedenti in charitate remittitur in vita omne veniale peccatum ergo antecedens probatur: qz dum moritur vel recolit actu de venali vel non: si recolit ꝛ penitet/ remittitur ei si vero recolit ꝛ non penitet/ peccat mortaliter: qz eligit a gloria retardari. Si nō recolit vel est sic dispositus ꝙ peniteret si recoleret ꝛ remittitur ei: vel est sic dispostus ꝙ recolens non peniteret ꝛ iterum peccat mortaliter ergo. Et confirmatur: quia secundum magistrum. xxj dist. iiij. venale absumitur feruore charitatis: sicut gurta aque in camino ignis: sed qui moritur in charitate necessario concitat se ad feruorem charitatis finaliter. Sicut cādela priuſꝫ extinguitur modico tempore flammam maiorem ꝛ lumen maius facit: ꝛ vnūquodꝫ priuſꝫ deficit videtur ad extremum virium decertare: ergo feruor decedentis in charitate absorbet omne veniale peccatum. Secundo confirmo idem: qz mortale improportionabiliter plus offendit deum ꝙ veniale: sed ad delectionem mortalis culpe sufficit quātulūcūꝫ: immo minima contritio cum charitate seu gratia: ergo ad deletionem venialium sufficit gratia sola sine contritione q̄ sua vi culpam omnem venialem absorbeat in eo ꝙ habitualiter eum faciat de omni veniali penitere.

Tertio confirmatur idem quia multo magis placet deo pena in presenti tempore quam quis patiēter tulerit ꝙ si eandem in purgatorio ferat. Sed decedens in charitate patienter fert omniū penarū maximam puta mortem que apud Aristotelem. iij. Ethicorū. Omnium vltimum dicitur esse terribilium. ergo mors decedentis in charitate absorbet omne veniale peccatum. Minor patet: quia impatienter moriens mortaliter ꝛ contra charitatem peccat. Quarto confirmatur: quia nisi in vita remissum sit omne veniale sequitur ꝙ quis pro culpa veniali ꝛ pena illi debita non magis punietur in purgatorio/ ꝙ pro debito pene tantum: quod est inconueniens. Sequela probatur: quia vt primum anima exuitur corpore clare cognoscit seipsam: nec impeditur corruptione corporis: quo minus moreretur ꝛ videat omnem peccati sui maculam. ꝛ inde concipit dolorem maximum et penitet: ergo pro illo instanti remittitur omnis culpa venialis. Pone ergo gratia exempli penam correspondentem esse decem dierum propter culpam in qua decidit: non potes adijcere vltra vnum instans quo sic de culpis penitet sed instans additum tempori non facit durationem maiorem: sicut nec punctum linee additum facit maiorem extensionē vt pz ex secto Physicorum: ꝙ nihil plus punit pro culpa ꝛ pena ꝙ pro debito pene tantū: ꝙ si hoc refugere oporteat ꝙſ inconueniens: necesse erit fateri ꝙ culpa venialis ꝛc.

In oppositū est verbum Saluatoris Matthe. xij. Qui dixerit verbū in spiritū sanctū non remittetur neqꝫ hic neqꝫ in seculo futuro. super quo dicit glos. Quedā em̄ culpe in hoc seculo laxantur: quedam vero parue etiam in futuro. quequidem post mortem grauant ꝛ dimittuntur: si homo bonis actibus in vita vt ibi dimittātur promeruit.

In hac questione incertum videtur ꝙ aliqs decedere possit in veniali culpa sine mortali peccato ꝛc. Veniale pcm̄ qz nō aufert nec minuit charitatem pōt cōmitti ab eo q̄ est in charitate. Donatis ergo post cōmissam venialem culpā superdormire: ꝛ in somno interfici vel frenesim incurrere vt nō deueniat in vita ad vsum rōnis: isti non remittitur veniale pcm̄: ergo nisi fateamur remitti post mortem ꝓ venialī ppetuo excludemur a celo. Sz videt forte alicui ꝙ veniale semp in totū quo ad culpam simul remittat: ꝛ oīa insimul p quātūcūꝫ motū displicentie ex charitate elicitū: qz plus distat pena tpalis ab eterna ꝙ pena q̄cūꝫ tpalis finite durationis a nō pena: qz plures gradꝰ ponit pena eterna super quācūꝫ tpalem ꝙ illa contineat seu includit cum infinities quelibet temporalis quātūlibet magna detur: ſcluditur in eterna. Sed quantūcūꝫ parua displicētia si ex charitate eliciatur/ tollit ꝛ remittit penam eternam mortali debitā. ergo a minori omnem culpam ꝛ penam venialibus debitam simul. Et ergo videtur homo saltem de venialib⁹ in extremis penitēs nullum ex hac vita ducere veniale peccatū. Sed eodem argumento probaretur hominem quoli-

bet motu displicentie ex gratia seu charitate statim cōsequi immunitatem omnis pene: sed plus est tollere oēm mortalem culpā ꝛ penam eternam ꝙ auferre tpalem quantolibet gradu acerbam ꝛ tpe diuturnam. Primum facit quelibet minima displicentia charitate formata. ergo ꝛ secundū. ꝛ sic non oporteret insistere operibus penitentie. Et ad argumentum fundatum in maxima. Quicquid pōt in maius etiā potest in id qd̄ est minꝰ: vt allegari solet ex lege de accessorijs. ff. de deuersi. ꝛ tempo. prescrip. dicit in effectu dominus Petrus de palude: ꝛ post eum Lapezolus. xxj. dist. iiij. ꝙ hoc procedit de eo qd̄ facit per se: penam aūt eternam aufert oīs contritio ꝙ accidens pro quanto restituit amicitiam que repugnat pene eterne cum non stet ꝙ quis amico velit inferre penam exterminantem.

Sed hec solutio sufficiens nō videtur: quia oīs ꝟtritio auferens penā eternā aufert simul tēporalem que illius eterne pene fuisset pars maiorem ꝙ sit quecūꝫ ad quam obligari pōt homo rōne cuiuscūꝫ venialis Sed illā nō aufert per accidēs ex impossibilitate ad dei amicitiā: ergo. Prima pars pz: qz quantācūꝫ penā deberis venali debitā puta centū aut mille annorum: cape duplam partem eterne ꝛ adhuc solum tpalem habebis: cuius quantitatis infinitas cū eterna fateri necesse erit: ꝙ actus contritionis per se mereatur vitā eternā fuga. Videtur motu argumenti dicere ꝙ solū ꝓ accidens mereatur remissionem pene eterne: cū magis videatur ordinari contritio ad reparationem innocentie ꝛ innocuitatis ꝙ ad restitutionem amicitie.

Ideo aliter respondetur ꝙ locus a minori solum procedit cum arguitur ab eo qd̄ minus videt inesse ad id qd̄ magis videtur inesse. Et sic non arguitur in proposito: qz hoc ipsum maiꝰ penes qd̄ arguitur non videtur minus sed magis inesse: vt si argueretur: homo potest hoiem producere: ergo ꝛ aurū. Sic quilibet actus ex charitate elicitus meretur vitam eternā: sed non ablationem oīs pene temporalis ad quam agens obligatur. Nec debet mouere ꝙ oīs contritio in hoc ꝙ meretur remissionem pene eterne: necessario simul meretur remissionem pene tpalis minoꝛ ꝙ sit quecūꝫ ad quā manet obligatus: qz hec ex diuina liberalitate quā necesse ē ꝓcurrere in tali ope meriti cōdigni: quātūcūꝫ attribuat iustitie. Implicat em̄ ꝙ ex sola iustitia fiat a deo retributio premij vel remissio eterne pene. ¶ Nam in premio eterno posset semper minus fm intentionem iuste retribuere ꝛ in remissionē pene eterne semp maiorem penam tporalem inferēdam seruare: qd̄ mouere nos debet in exultationē ꝛ laudē diuine liberalitatis. Et nō valet argumentum: si tantā liberalitatem facit deus in actu remissionis culpe mortalis ꝙ tantam facere debeat in remissionem culpe venialis. ¶ Ad argumēta ante opposita respondeo/. Ad primum: illud verbum Joan. et glos. procedit de mortali: etiam vt recte dicit btus Thomas Huius est veniale remittendum post mortem non actu remitteba tur in vita: vtiqꝫ tamen merito: quia meretur homo in vita vt ei dimitti possit post hanc vitam. ¶ Ad secundum respondet beatus Thomas ꝙ peccatum veniale contingit ex corruptione fomitis: qui in anima separata in purgatorio nō erit: quapropter nō potest peccare venialiter/ sed remissio culpe venialis est ex gratia informata que in purgatorio erit in anima separata. Et ideo non est simile. Sed qz doctoribus nōnullis videt nihil repugnare quin i statu inocētie potuisset primū pcm̄ fuisse veniale: puta officiosum mendaciū vel iocosum: aut aliqd̄ verbū ociosum: pōt aliter responderi. sicut dānati nullū possunt habere bonū velle deo eosdem deserente totaliter: ita nec in purgatorio possunt habere aliqd̄ malū velle deo suspēdente suū ꝓcurium ita ly de se ꝛ simpliciter facilis⁹ sit labi seu cadere per culpā ꝙ assurgere ad bonū: nō tamen in statu purgatorij: sicut nec in statu eterne beatitudinis. ¶ Ad tertiū dico post Thomam ꝙ venialia non variant statū hoīs qz neqꝫ tollūtqꝫ ne diminuunt charitatem: fm quā mensuratur quantitas gratuite beatitudinis anime. Et ideo ly venialia dimittantur vel cōmittantur: talis maneret in anima qualis prius q̄ aūt sic intellexerit Augusti. pz: qz in Gratiano. xxv. distinc. c. qualis. videre licet statim post verba illa. Qualis hinc quisqꝫ egreditur talis in iudicio apparebit vel repsentabitur subiungit. Sed tamen de quibusdam culpis esse ante iudicium purgationem ignis credendum est pro eo qd̄ veritas dicit: qz si quis in spiritum sanctum blasphemias dixerit neqꝫ ꝛc. Qz autem de vno negatur consequens intellectus patet: quia de alio conceditur Sed vt p̄dixi hoc de paruis minimisqꝫ peccatis fieri posse credendum est: sicut est assiduus ꝛ otiosus sermo: immo deratus risus: vel peccatum cure familiaris: qd̄ vix sine culpa vel ab ipsis agitur qui culpā qualiter declinare debeant sciunt. ¶ Ad quartuꝫ nego minorē: ly post hanc vitā nō posset esse aliquis actus ꝛmerito rius respectu premij essentialis: hoc tamen nō repugnat respectu alicuius accidentalis q̄diu hō manet in statu vie aliquo mō. Et hanc solutionē tradit beatus Tho. xxj. dist. iiij. Qd̄ aūt dicit Damascenus: qd̄ angelis est casus hoibus est mors/ verum est quo ad statum principalem aīe: non aūt quo ad amotionem oīs impedimenti quo minus ad vltimā status perfectionem adducit: qz sic oporteret ꝛmediate ad infernum vel celū adduci: ꝛ nullus esset in purgatorio locus. Si dicas fm Augusti. in hac vita omne meritū comparatur. ergo nō merentur anime quicqꝫ in purgatorio. Unde beatus Tho. xv. distin iiij. q. penulti. arti. vlti. plane determinat post hanc vitam animas non conteri de peccato: qz in cōtritione debem⁹ tria cōsyderare. contritionis genus/ qd̄ est dolor: contritionis formam/ que est actus virtutis gratia informatus: ꝛ tertio cōtritionis efficaciam/ que est actꝰ meritorius ꝛ quodāmodo satisfactorius. Propter primum nequit cōpetere beatis. Propter secundū nō dānatis. Propter tertium non aliabus in purgatorio: qz licet habent dolorem de peccatis gratia formatū: nō tamen meritoriū: qz nō sunt in statu merēdi. Et ideo quidē in solutione ad vltimum dicit ꝙ pena quā patiuntur aīe in purgatorio non potest proprie dici satisfactio: qz illa opus meritoriū requirit sed largo modo dicitur satisfactio pene debite solutio. Respondeo: post hanc vitam contritio non tollit culpā venialem per viā meriti sicut i via propter statum: sed per viā quandā contrarietatis ꝛ remouentis phibēs. Vñ dicit btus Tho. q. v. de malo. ar. xi. oportet dicere ꝙ venialia remittent post hanc vitam etiā quo ad culpā eo modo quo remittuntur in hac vita: scz per motum charitatis tendentem in deum ꝛ repugnantem venialibus in hac vita commissis. Qz tamen post hanc vitā nō est status merendi: motus ille tollit quidem impedimentum venialis culpe: non

tamen meretur ab solutionem vel diminutionē pene sicut in hac vita. Et beatus Bonauen. qui in hoc minus sentire videt a btō Tho. qui ponit pro dolē dis venialibus detestationē seu interiorē pniam nō req ri: sed sufficere gratiā nō q̄dē absolute z sine admiraculo sed aduitā: z quo ad feruorē quodāmō cōcitatā vt si in sacramento eucharistie passionē xpi feruēter recogiter q̄uis nihil de suis peccatis credendū est et vel oīa vel aliqua venialia remitti p gratiā sic aduitam: siue illa iuuantia sint sacramenta siue sacramētalia: vt Eucharistia: vnctio: bapti smus: aque aspersio: eē alis bñdictio: contritio: z mie exhibitio: z orationis dñice deuota exoratio: q̄ faciūt ad venialis deletionē nō p propriā naturā: sed quia gratiam gratū facientē hūc actū adiuuant z vigorāt. Et vt exponit: adiuuans in hoc q̄ in illis vt plurimuz est humiliatio z deuotio: que inquā gratia informata repugnat veniali q̄d feruorē charitatis z deuotionem quantum in se est diminuit: vel ea ratione qua ē in eis penalitas: que repugnat inordinate delectationi: concludens q̄ lvenialia valde congrue per penitentiam deleanf: possunt tamen per gratiam aliter aduitā deleri. Hec ille. xxj. dist. iiij arti. j. que. ij. Et soluendo argumētum de compossibilitate gratie ad venialia dicit: q̄uis gratia sim essentiam stat cū veniali: tamen charitas ad feruorem cōcitata cōsumit culpam: sicut fornax ignita modicam aque guttam. Addit tamen in solutione penul timi argumenti: q̄ venialе aliquando est voluntarium: nūquam enim deletur nisi voluntas detestetur. Unde vir cōtingit q̄ ei qui proponit manere in veniali peccato: vt potevere bis otiosis etiā si cōfiteatur: culpa ei remittatur: nisi forte p opere illo cōtra se ipsum insurgat: z adeo rugitus rōis fremat q̄ bestiales motus sensualitatis gressum figant ad modum leonis: quo rugiente cetera animalia gressum figunt. Pōt nihilominus vnū veniale sine alio deleri: vtquia volūtas habitualiter adheret vni z non alij: z remittitur culpa cui non inheret remanente alio cui voluntas adheret: vel quia voluntas vnum peccatum magis detestatur quam aliud. Unde gratia magis delet culpam venialem: in cuius deletionem voluntas magis cōsonat vel adiuuat: nō obstāte q̄ tam mite sentit de venialiū deletione. arti. ij. q. j. deciso q̄ post hanc vitam manent aliqua venialia cum gratia q̄z vez gratia nō fuit finaliter adiuta ad delendū illa: ideo indiget auxilio. Et quāuis volūtas post hanc vitā pōt gratia esse cōformis nō tñ adiutrix: q̄z cessauit tps meriti: ideo idiget adiutorio exteriori: z cū ibi locus nō sit sacramentis habet adiutoriū ignis punitiui seu purgatorij: qui iō purgatorius dicitur: q̄z purgatur aia a peti scoria z a veniali culpa: z hoc sufficit pro deletione venialis vt liberum arbitrium se conformet gratie: neque oportet q̄ adiuuet. Et quibus omnibus sm istorū sententiam ps q̄ post hāc vitā nō deletur veniale p prie p viam meriti: nec per viam satisfactionis: quia in illis semper plus pene remittitur q̄ insolutū efkertur: vt quasi ad vsuram dominō detur pro pluri minus. Sed in purgatorio per modū expellentis liberamur a culpa: sed non nisi cum plena passione pene ad quam obligat veniale. Et hoc videtur intendisse Hugo cum de remissione peccati inquit q̄ aliquādo deus remittit scōz pietatem: aliquando secundū seueritatem: aliquando mixtim sm vtrūq̄ per incendium purgatorii scoria peccati excoquitur: per lauacrum baptismi peti macula abluitur: p flagellū satisfactionis peti palea excutitur. Hec vt memorē mur: q̄z horrendū est incidere in manus dei viuentis ad Hebreos. x. etiam quoad purgatorium.

¶ Ad quintum. quo ad membrum si recolit: nego si recolit z nō penitet q̄ peccat mortaliter: non plus esset tenek hō expiari peti q̄ ipsum vitare: sed nō vitare veniale nō arguit plus veniale: ergo simiſr non expiare. Et per hoc dicit Palu. probari posse q̄ nō tenemur venialia confiteri.

Addo pro materia vltra q̄ argumētum requirit q̄ nolit penitere de veniali: nō propterea peccat mortaliter: sicut nec nolle vitare ipsum mortale est. Quod autē dicit Augusti. nullū peccatum veniale esse dū placet: intelligit vt Gerson libello questionū exponit: de illoveniali q̄d ex gñe est mortale: vt surreptitiū odium vel huiusmodi: vel dū placet in rōe peccati: q̄d est diabolice obstinationis. Et ad p bationem: talis eligit retardari a gloria: ergo mortaliter peccat. Rñdet dñs Petrus de palu. q̄ eligere retardari a gloria nō est de se mortale: q̄z vellе ad tps seperari ab amico nō est cōtra amicitiā. vīt velle longā vitā: etiā si hō aduertat q̄ per hoc retardak a vita beata: nō est ppterea mortale. Hō esn oīs charitas cupit dissolui z esse cū christo: sed perfecta Alia autē nō solum ppter maius meritū: sed etiā q̄z nō vult expoliari natuliter refugit mortē. sed velle ppetuari in hac vita nō est sine mortali. Velle autē prolongari propter delitias nō est sine veniali. Sed id falsitatis notat Capreolus qui dicit q̄ oīs charitas cupit dissolui z esse cum christo: q̄z oīs charitas p̄fert vitam beatam seu eternam huic vite mortali: alioquin charitas nō est si nō plus amat vitam z c. Hinc beatus Tho. q. de virtutibus. de charitate arti. xj. arg. vj. cum ex hoc intulisset omnē charitatem esse perfectam: q̄z sm Augustinum cum ad perfectionem venerit dicit. Cupio dissolui z esse cum christo. Hoc soluens dicit in nobis duplicem esse affectum. Unum charitatis quo anima desiderat esse cū christo: Alium naturalem quo refugit seperari a corpore qui adeo est naturalis vt nec Petro illum senectus abstulerit scōm Augustinuz in Joannem. Ex quorum affectuū cōmotione vult anime sic conjungi deo q̄ nō separetur a corpore: iuxta illud. ij. ad Corinthios. v. Nolumus expoliari: sed superuestiri. vt absorbeatur quod mortale est a vita. Sed q̄z hoc est impossibile: quia quamdiu sumus in hoc corpore peregrinamur a domino: vt quidem subditur: surgit quedam contrarietas inter illos affectus: z quanto charitas est perfectior: tanto sensibilius vlcit charitatis affectuz naturalem. Et hoc ad perfectionem charitatis pertinet. Unde subdit illic apostolus. Audemus autem z bonam voluntatem habemus peregrinari magis a corpore z presentes esse ad deum: propter quod z cetera. Sed quorum charitas est imperfecta quamuis affectus charitatis vicit naturē affectum: tamen ex repugnātia naturalis affectus redditur insensibilis victoria charitatis. Quod ergo indubitanter siue aperte z audacter dicit Apostolus cupio z c. est perfecte charitatis. Sz q̄ qualitercūq̄z lz insensibiliter preferat anima fruitiōez dei vnioni corporis: est de necessitate charitatis. Hec Thomas. Ergo falsum est q̄ non omnis charitatis cupit dissolui z c. Dicit tamē posse saluari dictum Petri intelligendo q̄ voluntate antecedente omnis charitas cupit z c. sed nō voluntate cōsequē

te: vel voluntate conditionata: non autem absoluta vel voluntate vt est natura: non aūt voluntate vt est rationē sequens: z multis alijs modis. Si tamen dictum Petri teneri debeat in hac parte: sicut verbum Augustini: intelligi habet charitas cum ad perfectionem venerit cupit z c. quo innuit q̄ nō presens cupit: similiter veritatem habet dictum Petri videlicet cupere dissolui ad statim: z cū anima meroze patienter tamē viuere est charitatis perfecte z fuit in Apostolo: vt dicit ad Philippēn. j. Sed omnis charitas est cupere: si aliter Christo conungi non possit aliquādo dissolui z c. z hoc voluit Thomas. Unde ē quadruplex genus hoim. Quidam desideranter viuunt z patienter moriuntur. Quidam contra patienter viuunt z desyderanter morīuntur. Quidam desyderanter viuunt z impatienter morīuntur Quidam impatienter viuūt z desyderanter morīunt. Primi q̄ homines boni sed imperfecti sunt. Secūdi generis perfecti. si Christo viri anhelātes mortē desyderāt secus si finis eos impellit: vt a miserijs liberentur. Tertij z Quarti generis homines semp mali sunt.

Circa hoc tñ animaduerte: sicut vere amicitie est z ferventis animi se morti exponere pro salute rei publice vel p̄ncipis exercitus: q̄uis nulla post hanc vita speretur: ita de pinguedine charitatis venit: vt p lucro animaz multaz z reductione a peccato: quis cupiat potius q̄ non reducank: perpetuo a Christo dño separari non quidem per culpe commissionem: sed glorie prinationem: vt itellexisse viderur Christostomus illud Apostoli. De quo z ipsum singularissime attollit. Optabā ego anathema esse a Christo p fratrib⁹ meis z c. ad Galathas pmo Hec hoc repugnat absoluto desiderio essendi cum Christo ad quod oīs charitas inclinat. Aliter pōt responderi ad argumentū negando consequentiam si vult peccare venialiter: vel nolit de ipso penitere q̄ ergo cupit a gloria retardari: quia pōt non scire q̄ per hoc a gloria retardabit: sed putare q̄ vel per mortem sufficiēter purgabitur: vel q̄ ex alijs peccatis dimissis ad tot dies penarum purgatorij obnoxius: vt iterum venialia que cursu tpis simul puniēda plene soluentur z purgabūtur. Si curiose ponas cum per reuelationem certiorem factum: nisi de peccatis venialibus occurrentibus penituerit: retardabitur a gloria. q̄uis per bonā consequentiam non sequitur: q̄ ergo sit retardandus ex omissione talis penitentie: etiam si ponatur immunis ab alio reatu: q̄z posset alio tempore penitudine z precum feruore a venialibus liberari: sicut z operibus penalibus aliorum quis liberatur a reatu pene. Dico q̄ nihilominus si nolit penitere nō oportet ppterea cū velle retardatione quę contentus est: cū possit circa hoc suspēdere oēm actū voluntatis. Sicut lex subintrauit vt abundaret delictum ad Rom. v. et occasione accepta peccatum per mandatū z c. ad Rom. vij. Tamen dēbans legem nequaq̄ voluit abundantiam peccati que erat sequutura: multo minus in ppōsito quia hic non sequitur ppter nolle penitere quod culpam non continet: sicut nec nolle in presenti soluere residuum pene ad quod mansit in confessione obligatus modo contentus fuerit luere hic vel in purgatorio Et cum vlterius in dicto quinto argumento subditur: si nō recolit: vel est sic dispositus si recoleret z c. Vel etiā dicit dñs Petrus de Palude z sequit cum Capreol⁹ q̄ vtrūq̄ mēbrum est falsum. Dispositio enim habitualis bona nūq̄ delet culpam nisi aduncta actuali displicentia aliqua. Et similiter dispositio habitualis mala nūq̄ facit pctm cū illō in actu non in habitu cōsistat nisi coniungatur actui: sicut si quis cognoscens vtorem propter voluptatem actu habitu paratus esset facere idem cum nō sua. Similiter non oīs penitentia de veniali delet ipsum: quia pōt esse nimis imperfecta. Hec illi. Et pōt hoc vltimū persuaderi: quia plus est cōsequi remissionem venialis q̄ relaxationem pene purgatorij certe q̄ritatis: puta vnius diei vel horę. Certum est autem q̄ non omnis displicentia ex charitate expiat penam talem. ergo. Sed p reuerentia tā insignium doctoz qui dicunt q̄ habitualis dispositio mala coniuncta actui facit actum malum oportet exponere cum exhabitu quis p̄greditur ad actum. Alias qui habitu adulter est post penitentiam z de male actis z contracta habituali dispositione mala quotiens cognosceret vtorem propriā/ peccaret peti adulterij. Unde. sicut habitus boni nihil faciunt ad meritū nisi ex eis caualiter p̄cedat actus: sic nec habitus mali ad peccādū si non ex eis p̄esserit actus. Et ergo quod dicit: si quis cognoscens actu vtorē p̄pter voluptatem: habitu paratus sic facere z c. intelligi debet: cū ex habitu illo actū interiorē seu ppositum conceperit cognoscēdi vtorē p̄pter voluptatē: siue sua siue non sua fuerit. Alias suam cognoscere p̄pter voluptatem etiā habitu existēte in anima cū ex eo actus non sit: venialis culpe limites non egreditur Hinc Aug. cum eum dicit adulterij reum qui factur⁹ est si potestas detur: adiecit cum aliquo modo cupere z facturū esse si potestas detur. vt in ca. si cui de pedist. j. Pro isto facit q̄d dicit beatus Tho. q. de charitate. ar. xj. in solutione ad sm z tertiū q̄ habitualiter referre oīa in deum non cadit sub p̄cepto: sed referre virtualiter: z quidem permittit p̄cepta legis esse de actibus nō de habitibus. Ad primā confirmationem: q̄ magister hoc itelligit de feruore perfectorum qui magn⁹ est vt p̄sone dignitate ac gratitudine venīā facilius impetret a deo: Fateor etiā quia i habitu in perfectis posset tantus feruor excitari q̄ absumeret oīne veniale peccatū sicut in his q̄ se martyrio exponūt sed hec rara auis in terra nr̄a est. Nec valet p̄batio cū assumit q̄ vnumq̄q̄z z c. quia charitas nō interit seu perdit in morte hominis. Hō aūt licet p̄cedat ad extremū: z quasi collectis viribus aliquid facere: nō tñ ad feruorē gratuite dilectionis aut vere penitentie propter dei offensam. quin potius hoc aliquid quod facit terentianum sit: vt pene; nihil fit. ¶ Ad secundam confirmationem nego p̄sequētiam: z est ratio sicut gratia sola non sufficit ad delēdum seu absorbēdum venialem culpam: nec habitualiter penitere est vere penitere: sicut nec habitualiter fornicari vel male agere est peccare. ergo quod magis admiratione dignum est: omnis contritio ex charitate quantumlibet parua delet omnem mortalem culpam: z tamen potest tam parua esse vt non deleat venialem culpam: sicut potest opus penale satisfactorium sumptum ex charitate tam exiguum esse et remissum q̄ nō expiabit penam vnius diei in purgatorio perferēdam. ¶ Si dicas quicquid repugnat p̄sequenti necessario repugnat antecedēti: sed ad finalē gratiam sequitur gloria per bonam p̄sequētiam: sed gloriē repugnat veniale. ergo. Antecedēs p̄z: q̄z da p̄trariū necesse erit fateri q̄ oppositū p̄sequētis possit stare cū antecedēte. Dicit Thomas. q. vij. de ma-

lo arti. xj. q. ꝑcedit cū ipsi⁹ cōditionalis cōsequens simul est cū antecedēte/alias non. Dat exemplum sequitur: animal viuet/ergo morietur. tamē multa repugnant morti que non vite. ℣Potest facilius respōderi: q nihil est possibile consequenti: quin repugnet antecedenti: potest tamen pugnare significato alicuius termini positi in consequente. ⁊ quod nec consequenti sit impossibile nec antecedenti: vt Joānes sanatur. ergo erit sanus: multa eīm repugnāt sanitati que non sanationi. ¶Ad tertiam confirmationem dico q multi in charitate existentes: imꝓuise auferuntur de medio. occiduntur in summo vel alias sine premeditatione mortis: vel incidunt phrenesim ⁊ priuantur rōnis vsu ac si moriantur: qui nec patienter nec impatienter ferunt mortē: ⁊ qui ꝑuise egrotant ⁊ patienter ferunt egritudinē nonnūq̄ mortis impatientes essent. Et iam patientia mortis que voluntarie assumitur: magni est meriti: vt in martyrio. Nō tanti patientia mortis: quā nature necessitate incurrit ⁊ ergo non oportet: vt omnem culpam venialem absoꝛbeat: sicut nec oportet: vt omnem penam simpliciter exꝑiet ⁊ nihil relinquat i purgatorio soluēdū. ¶Ad vltimam confirmationem videtur Durādus sensisse q per culpam venialem non sit dilatio glorie nec excludendo quintam principalem obiectionem. Itē nec ꝓpter hoc differtur gloria: quia in purgatorio simul cū solutione pene culpa dimittit: ⁊ ita tā tum retardat sola pena quantum culpa cum pena.

Sed salua reuerentia Durandi: licet non differatur gloria ꝓpter culpam venialem vltra seu ꝓeter tēp⁹ illius pene in purgatorio ꝓo veniali nunc debite: tamen si in via dimissum fuisset: cum ibi pietate/nō sola seueritate remittatur: aliqua pars pene fuisset remissa: ⁊ ita ex cōsequenti ꝑ veniali quod maioris pene debitū arguit gloria differt. Ex hoc patet responsio ad ꝓbationē argumenti: q nō solū ꝑ vnū instans stat in purgatorio ꝓpter veniale: vel ꝑ illud tempus quo soluetur pena: que in via remissa fuisset in venialis penitentia. Et iam vt dicit ℣Palude: potest tot venialia habere q instantaneus motus ille vel feruoꝛ contra venialia insimul omnia delere non possit.

Via iam actum est

de remissione venialis peccati post mortē: occurrit. q̄stio. An possit etiā in dānat⁹ post mortem remitti. Et videtur q sic: quia veniale in hac vita remittitur existentib⁹ in mortali peccato ergo nulla est ratio quin remittatur in damnatis. Antecedens ꝓbatur auctoꝛitate Augusti. lib. de penitētia: qui tractās illud saluatoꝛis. Qui sine pctō est primus in eā lapidē mittat. Joan. viij. dicit. Ideo eīm liberauit peccatricē: q non erat qui iuste ꝓiceret lapidē quō lapidaret qui se lapidandum cognosceret? Nullus eīm erat sine pctō. in quo intelligitur oēs fuisse reos: nā venialia semper remittebantur ꝓ cerimonias. Si quid ergo in eis erat: mortale erat. de peni. distinct. vj. ca. Qui vult. ergo de mente Augustini est q eis persistētibus in mortali venialia per cerimonias remittebantur: alias nō ꝓcederet si quod in eis pctm erat: mortale erat: cum potuerit veniale fuisse pctm. Secūdo sic: quia ꝓnioꝛ est deus ad cōdonandū q̄ ad puntendū: sed veniale contrahitur ex imꝑfecta ⁊ diminuta volūtate: puta ꝑ surreptionem ergo. similiter per imperfectam penitentiam videtur posse deleri: puta quis persistens in mortali penitentiam agit de veniali. Et confirmatur: quia adherens fini bono per charitatē potest in his que media sunt ad finem aberrare sine hoc q ab vltimo fine auertatur peccando venialiter. ergo ⁊imul adherens finali malo pōt circa aliud mediū rectificari: ⁊ sic venialem culpam diluere per penitentiā. consequentia tenet: quia magis est dare summum bonum ⁊ difficilius q̄ dare summū malū ergo persistere in ⁊summo bono ꝑmittit secū malū imꝑfectū: adherere ⁊summo malo etiam comparetur secum bonum quoddam imperfectum quo liberetur a veniali. Tertio sic. potest quis deceder e in solo originali cum veniali: sed huic necessario remittitur post hanc vitam veniale peccatum. ergo. ꝓma pars antecedentis patet: quia cum primum attingit infans non baptizatus vsum rationis potest vel ociari in verbo vel facto: vel mentiri iocose aut officiose: vel vltra q̄ conuenit de cibo aut potu sumere ⁊c. ⁊ sic decedere ꝓiusq̄ via sacramenti: vel etiā cōtritiōis gratiā sibi acquirit. Hec videt rationabilis cuasso beati Thome. Bonauenture: et aliorum dicentiū: q vt primū pertingit ad vsum rationis tenetur solicitus esse de sua salute: ⁊ si feceris qđ in se est ad consequendam salutē: obtinebit a deo gratiam si nō peccat mortaliter: ⁊ sic secundum eos casus est impossibilis q decedat in originali cum solo veniali. ℣Primo: q pertingens primo ad vsum rationis adhuc inuincibiliter ignorat quid sit salus hominis: immo sic ignoꝛat donec instruatur q sit vnus deus: ⁊ q̄is ꝓponat recte viuere: non ex hoc facit totū quod in se est ad obtinendam remissionem originalis: ⁊ infusionē gratie. Et iā inter cogitandum de salute vel recte agendo potest ⁊imul excedere in sumptione cibi ⁊ potus ꝑ venialem culpā. ℣Ponamus ergo cum auferri ante completū tps quo feciſſet qđ i se est. ⁊ sequitur ꝓpositum. ¶Preterea sicut imperfectio voluntatis stat cū veniali ita imperfectio vsus rationis videtur admittere veniale: q̄uis excludat mortale: vt somnolentia aliqua vel indispositio: q̄ excludit perfectum vsum rōnis: excusat a mortali sed non a veniali ergo similiter deuenientes ad vsum rationis imperfectū videnf posse venialiter peccare q̄ adhuc non possunt peccare mortaliter. ¶Scōa pars minoris principalis argumēti ꝓbatur: quia talis ꝑ veniali nō posset eternaliter puniri in purgatorio: quia hoc cessabit post iudicium: nec in inferno: q illic solū puniunf pena sensus ꝑ mortali actuali: neq̄ in limbo: q ibi non est pena sensus: sed tantū pena damni. ¶Quarto ꝓbatur idem rōmbus Scoti q veniali nec per se: nec per accidēs debef pena eterna. q non per se ꝓbat tripliciter: quia nō stat cum charitate debitum pene eterne: sed cum charitate stat veniale non tantū post actum sed actu dū committitur secūdū omnes ergo. maioꝛ patet: quia per charitatē est dignus vita ergo nō simul est debitoꝛ pene eterne vel opoꝛteret posse concurrere penā eternā cum gloria beatitudinis Secūdo ꝓbat maioꝛem: quia post actū peccati nihil manet in debitoꝛe: nisi debitum pene: si ergo cum charitate stare posset debitum pene eterne sequitur q cum ipsa stare posset peccatū mortale non diuisum eo modo: quo manet post actum: ⁊ sic simul esset amicus ⁊ inimicus Secundo quia essentialis pena damnatoꝛum non est pena sensus/ſz pena damni. Illa autem necessario concomitatur quancunq̄ penam cum nulla pena stare possit cum beatitudine. ergo debitū cuiusc̄unq̄ pene eterne includit illam penā dām: ⁊ ꝑ consequēs pena essentialis damnationis debef venali pctō. Tertio q̄ venialе ⁊ mortale sunt ipꝛoꝑtionabilia in rōne malitie seu offense: q̄ si infinita venialia essent: nō equarenf vni mortali in rōne offense: q̄ nec oīa auerterēt a fine vltimo sicut vnū mortale. ergo pena coꝛrespōdens mortali secūdum iustitiā in infinitum excedit eā ipꝛoꝑtionabiliter quo ad intentionē: sed finite quo ad durationē siue extentionem. ⁊ ꝑ cōsequēs nō debetur veniali de ꝑ se pena eterna q̄ etiā nō de ꝑ accidēs ex coniunctione ad mortale ꝓbat: q̄ deus semper punit citra cōdignū: ⁊ esto q̄ simpliciter secundū rigoꝛē puniret ad cōdignū oīno iniustum esset penam eternā infligere ꝑ illo cui secundū se debef pena temꝑalis: quā tūcunq̄ eīm coniūgaf alteri: hoc facit iudex in infinitū exire genus culpe. ergo non iuste coꝛrespondet pena in infinitum excedens. hec Scotus. Quarto sic. si culpa venialis in damnatis non remitteref ꝓpter coniūctionem vel concurrentiam in eodem subiecto cum mortali: seq̄retur q̄ inequalia peccata quoꝛ vnum infinite alterū excedit in grauitate equali pena punirentur: hoc est inconueniens et falsum. ergo falsitas patet: q̄ hoc videtur contra iustitiam distributiuam non seruare ꝓpoꝛtionem inferendo penas: sicut cōtra eam est: vt ꝓeter ꝓpoꝛtionē dignitat⁹ seu meriti honoꝛes ⁊ stipēdia distribuātur. Sequela ꝓbaf: q̄ aliquod veniale puniref equali pena cū mortali: qđ sic deduco. sit a/mēdaciū ioco sum cui coꝛrespōdet pena duoꝛ graduū acerbitatis siue scdm intēsionem: ⁊ perpetuabitur ꝓpter cōcurrentiam cū mortali in eodem subiecto. ⁊ sit b/odium ꝓximi cui coꝛrespōdet (ponam⁹ gratia exempli) pena. x. graduum secūdum intentionē: seu acerbitatem Deinde diuidamus b. in quīq̄ partes: quelibet illarum est pctm ⁊ non veniale. ergo mortale: ⁊ cuilibet debetur solum quinta pars pene. alioquin toti debetur maioꝛ pena. x. graduū. Si forte hoc non reputeꝛ inconueniens de mortali qđ est pars: ponamus illam partem ꝑ se deliberate fuisse elicitā: cū intētio acerbitatis coꝛrespōdeat intēsioni act⁹ peccati: sequitur q̄ illi separatim solum coꝛrespondet pena duoꝛ graduum ⁊ habetur ꝓpositū. Idem deducitur ex cumulatione venialiū: q̄ in casu posito quinq̄ venialibus coꝛrespōderet penitus equalis pena cū vno mortali Sed quotlibet venialia sumas numero finita: cōtingit dare vnū veniale tāte grauitatis: vt sunt illa q̄nq̄ insimul ꝑ aggregationē circūstātiaꝝ. ¶Quinto sic. In paruis moꝛbis non indiget natura medicina. sed reoꝛdinat seipam ⁊ reducit ad sanitatez. In magnis autē moꝛbis eget iuuamine: ⁊ adminiculo medicine. ergo similiter in spiritualibus venialia nō ꝓsternūt naturā. q̄ nō opus est iuuamine gratie Et ꝓfirmaf: q̄ quāto minoꝛē cōueniētiam ⁊ ꝓpoꝛtionem habēt adinuicē moꝛbi: tāto facilius pōt vnū sine altero curari: sed veniale nū q̄ magis ꝓtingit cū mortali q̄ cū quocūq̄ alio veniali: ⁊ nō obstāte ꝓcurrētia in eodē subiecto potest curari sine alio veniali. ergo similiter poterit remitti sine mortali cum quo concurrit.

Ad oppositū quia q̄ venialia remittūtur videf gra fundamenti. quomō dicit Apostolus. Si quis autē superedificaueriت lignum: fenū: stipulam saluus erit: sic tamen quasi ꝑ ignem. Sed nemo in mortali existens habet Christū fundamentū: vt ꝓz ꝑ Augustinū. xxj. de ciuitate dei. ca. xxvj. ergo si deest est cuiꝰ gra. ⁊c. ¶℣ro respōsione aliqua ꝓmittā. ℣Primū q̄ ex misericoꝛdia condescensione diuine pietatis debef venali peccato solum pena temꝑalis ⁊ finita: nihilominꝰ ex se est infinite offensiuū: nec pōt quacūq̄ eterna pena ad condignū puniri. ℣ro huiꝰ deductiōe remitto ad Gerson in prima lectione de spirituali vita anime. Et in hoc aufero occasionem admirationis: an iuste possit eterna pena in inferno puniri ¶Scōm suppositum: q̄ nihil ꝓhibet aliqua inequaliter puniri. quoꝛ q̄libet tamen punitur infinita pena secūdum extēsionē seu durationem: ⁊ pentus equali secūdum intensionem: patet. sint duo doloꝛes eque intensi: quoꝛ vnus sit cōtinuus ⁊ perpetuus: alius interpolatus. ita q̄ solum in quolibet millenario annoꝛum vna hoꝛa afficiat subiectum: nemo tam demens qui non magis refugeret primum doloꝛis moduꝫ. Ex hoc patet nō oportere si veniale puniaf in inferno infinita pena et eiusdem acerbitatis cum aliquo q̄ ergo equali.

¶Tertium est. Non est meliꝛis cōditionis quo ad luitionem pene: qui debet ꝓ venialibus penam remissam multoꝛum ānoꝛum: q̄ is qui debet acerbam vnius ānī equitatēm alteri vel multo minoꝛē. patet q̄ eque facile vel facilius potest penam illam in vita redimere ergo per mortem dz grauari eius ꝓditio: et iam ceteris paribus: nisi ex sua liberalitate faciat deus vni gratiam ꝓ alio ad ꝓces scōꝝ. Sed secūdum iustitiam statute legis ꝓcedens non punit plus eum q̄ minus dz: vt certum est. Ex hoc sequif: q̄ si obligati ad tales penas decedāt in mortali cum suis venialibus nō inferetur secundo ad acerbam penam obligato pena illa acerba cōtinuo ⁊ eternaliter: q̄ sic magis puniretur q̄ alius maioris vel equalis pene debitoꝛ. Secūdo sequitur q̄ obligatus ad penam tēꝑalem ꝑ mortali dimisso nō eque punietur in ifemo si in mortali decesserit: ac si peccatum illud nō fuisset dimissum: vt quidam nūc ꝓuide fatētur. vide ℣Petrū de ℣Palu. xv. dis. iiij. q. j. ar. iij. in prima solutiōe ad quartum. nec tā tum punietur: si ex. x. diebus pnie ad quos fuit obligat⁹ aliquos in statu gre fecerit acsi nihil fecisset: vt idem in secūda solutiōe fatetur. Quartū ꝓambulū seu suppositum Deus potest punire aliquē eterna pena ⁊ ꝓtinua q̄ nō grauat vltra: nec plus doloꝛis seu penalitatis ꝓtinet q̄ doloꝛ. x. graduū ad hoꝛā ꝓpessus ptz: capiamus doloꝛē x. graduū inferat deus aīe ꝑ instāti mortis medietatem: puta doloꝛē. v. graduum. Deinde ꝓ tota hoꝛa sequēti medietatē resīdui: ⁊ sic ꝑ secūda hoꝛa medietatē illius restātis et sic in infinitū: cū ad partes ꝓpoꝛtionabiles nūq̄ stet diuisio: habef ꝓpositum. Ex hoc patet nō valere ꝓsequentiam: si veniale puniatur eternaliter q̄ ergo pena equali cum aliquo mortali.

His ꝓmissis pono duas conclusiones. ℣Prima. Non potest homini quocūq̄ peccatū minutissimū remitti nisi sit in statu gratie. ℣ro bo ꝑ illud saluatoꝛis Matth. vj. Si dimiseritis hominibus pctā coꝝ dimittet ⁊ vobis ꝑ vester celestis pctā vestra. Si aūt nō dimiseritis hoībus: nec pater vester dimittet vobis pctā vra: vbi q̄ nō distinguit de magnis an paruis ℔m Augu. xxj. de ciuitate dei patet q̄ omnia pctā nostra seruat si non dimittim⁹. Et par ratio est cum ex alio peccato est quis deo ingrat⁹ ergo. ℣Preterea si veniale dimitti posset sine charitate nulla videf rō: q̄ netiā min⁹ mortale remitti posset manēte grauioꝛi mortali pctō. q̄. ¶Scōa conclusio

Universidad de Deusto
Biblioteca

licet ꝓbabiliter quid im sustineant pena in tempoꝛalem debitā in statu mortalis culpe posse exsoluꝛi: cōtra rationem tamen videtur: vt culpa existēte adhuc per quodcūq; opus penale fiat pene illi peccato seu culpe debite diminuo ꝓbatur: qꝛ durāte causa toꝛali oꝫ durare idem effectus. culpa autem seu offensa est tota causa reatus siue obligatiōis ad penā. ergo. ¶Preterea si manēte culpa posset pena minui seu partim redimi: eadem seu pari rōne posset in totum auferri cum nō sit potioꝛ ratio de vnius partis exsolutione q̄ alterius: sed absurdissimum videtur vt aliquis sit in culpa qui non sit cuiuscunq; pene seu vltionis debitoꝛ. ¶Ex hoc sequitur q̄ nō est vera opinio Scoti ⁊ aliox dicentium veniale in damnatis remitti per pene exsolutionem: quia in dānatis non potest culpa remitti ante exsolutionē pene: ⁊ exsolutio que fit stante culpa vt deductum est: obligationem pene nō minuit ergo impossibile est vt remittatur in illis per solutionē pene. Forte dices: Scotus opinatur trāseūte actu nihil preter reatum manere in homine a quo dicatur peccaꝛ. ⁊ sic non cōuenit reatum seu obligationem minui quādo pars pene illius: que tota in obligatione est: exhibetur. ¶Respōdeo: eius opinio nō est in hoc sana. qꝛ similiter dicere oporteret q̄ nulla ꝓrahitur a paruulis culpa originalis: sed solus reatus: contra sententiam ¶Magistri ⁊ sanctoꝝ: vt ptz. xxx. distin. ij. sententiarum. ¶Preterea formale peccati secūdum eum est carētia iustitie debite inesse: ⁊ illa manet transeunte actu. ergo manet culpa. ¶Preterea tertio si pena sic potest solui non remissa culpa: sequitur q̄ veniale potest simul incipere ⁊ desinere cum sua pena. ptz. ponatus deum inferre illam penam totam que debetur mendacio iocoso ꝓ tempoꝛe quo mentitur ⁊ sic tota causa remissionis stabit simul cum culpa: ⁊ pari ratione deduci poterit q̄ ds simul peccabit: ⁊ per pene assumptionem voluntariā ꝓcurabit eius remissionem ¶Modus sustinēdi qui ꝓbat primam partem secunde ꝓpositionis potest sic declarari: iz deus ex beneficio creatiōis: ⁊ beneficio redemptiōis omnia tanq̄ debita exigere possit: que cūq; sunt in nostra facultate: ⁊ ex cōsequenti nihil a nobis capere insolutum ꝓ peccatis actualib⁹ simpliciter: vel solum sub certa qualitate: puta cum fuerit charitate formatum: ⁊ q̄ ergo nemo satisfaciat/ nisi sit in charitate: nihilominus vt in solutū recipit actꝰ preceptoꝝ extra charitatem elicitos: vt vere satisfaciat homo ꝓceptis ⁊ tollat obligatio ꝓtunc currens ex solutione eius quod debetur. Sic ꝓbabile videtur: q̄ non ad arctioꝛem modum seu aliam quantitatem solutionis pene debite nos obligauerit: sed ad substantiam pene voluntarie perferendū: sicut ad substantiam actuum ꝓcepti sponte ⁊ libere peragēdum. Et q̄ eo modo pena sit a deo accepta ad tollerādum obligationem ⁊c. cuius neutrum pondus contineat charitatis. ¶Sed contra dicta instatur. Deus in penam decreuit aliquotiens contra peccātes tempoꝛalem aduersitatē: quā illis permanētibus in peccato vsq; ad mortem in hoc seculo infert nec in locū illius aliqua pena succedit in iferno plus q̄ si in eos tempoꝛalem aduersitatem nūq̄ decreuisset. ergo male dictum est q̄ pena peccato debita solui non potest nec minui stante seu manente culpa consequentia tenet: qꝛ illa pena sic soluitur: ⁊ sic tota pena eius subtractiōe partis minuitur: si remissiōe a deo facta minui diceretur. Intecedēs q̄ dominus in hac vita cōtra homines tempoꝛalem aduersitatem decreuit ꝓ Deutero. xxviij. j. Regum. iij. ⁊ infinitis locis scripture sacre: q̄ passio talem aduersitatē si perstiterint in peccato ⁊c. patet: qꝛ sic equaliter peccantes deus inequaliter puniret. ⁊ graui⁹ illos quos in hac vita cepisset punire: q̄ alios ꝓsperatos semp ⁊ non punitos: eiuidem tamen seu equalium peccatoꝝ reos. ¶Respondeo ad ꝓbationem antecedētis: vt dicit Bonauē. xxxvj. dist. secundi. q. j. arti. j. Aliud est de pena quam meremur de congruo: ⁊ aliud de illa quā meremur de cōdigno: in hoc q̄ vltimū genus pene afficit peccantes equaliter: primū non: vt ibi dicit q̄ crimina sunt pene precedentiū pctoꝝ: ⁊ equaliter peccantibus nō eque subtrahit deus assistētiam gratiosam vt deseruiue faciat eos cadere. Sic etiā vt penā congrui quibusdā peccantib⁹ infert ad statim mortem: nō alijs eque peccantibus: vt ptz Luce. xiij. ⁊ talis pena nihil minuit ad penā inferni: sicut nec retributio ꝓsperitatis in ꝑsenti minuit de ꝑmio celesti. non esū ꝓpter hoc dat iustis in celo minoꝛa ꝑmia: qꝛ hic ⁊c. hoc tamē intellige nō quin pctoꝛes rei digni sint quacūq; punitiōe a deo puniaꝝ: sed qꝛ deus ordinarie illā non exigit. sicut nec retributionē huius temporis ꝓ viam legis impreteribilis concedi iustis.

Aliter respondeo stante culpa bene solutur pars pene: que eadem numero nō iterabitur sed nulla solutur: que minuit totū in obligatione existens. Vñ Judas istis mille quingentis annis multa solui⁹: sed nihil ad diminutionē pene quā debet. Sic similiter de pena: quam in ꝑsenti dūs iferꝛ: nec ꝓprie equaliter peccantiū censef vnus alio magis puniri quēadmodū nec equaliter; penitus peccātium: quoꝝ vnus mille vel duobus milibus annoꝝ precedit ⁊ mittitur in infernum priusq̄ alius.

Ad rationes ante oppositum. Ad primam dicit glo. in di. ca. ¶Qui vult cōfiteri. vt euitet sequelam incōuentētis: vez q̄ veniale possit deleri sine mortali: q̄ Augustinus per venialia intelligit minoꝛa mortalia: que tūc venialia dicebantur: qꝛ remittebanꝫ cerimonijs quo ad penā euitandā: quo ad deum aūt non remittebātur. Archi. hoc supplēs dicit. Venialia ergo dicebanꝫ in lege que sine mortis mutilatione dimittebanꝫ: mortalia que mortem aut mutilationē exigebant. hec ergo dicunturvenialia q̄ reuera mortalia sunt: sed cerimonie sufficiunt ad penam legis euitandam: sed quo ad deum nō remittuntur: qꝛ multa euitabant penā legis ⁊ tamen a deo puniebantur. arti. supra. iij. dist. deniq; ⁊. iij. q. j. hac ratione. Et hec solutio ex hoc cōfirmari videtur q̄ Augustinus dicens quomodo eū lapidaret: qui se lapidandum ⁊c. innuit omnes eos lapidādos seu lapidatione dignos fuisse: quod solum ꝓ grauioꝛib⁹ institutum erat: puta adulterio ⁊ huiusmodi. Nihilominus quia multe alie pene quoꝝūdam mortalium que morte nō plectebanꝫ ⁊ per cerimonias non remittebantur: vt patet de furto bouis vel ouis. Exo. xxij. ideo potest aliter dici intelligendo Augustinū q̄ vere venialia que apud deū mortem nō merentur delebanꝫ ꝓ cerimonias cum deuotiōe suscepras ⁊ q̄ itel leꝛit eos dignos lapidatiōe apud deum q̄uis non ex statuto veteris legis q̄ venialia semp remittebantur ⁊c. in nō ponētib⁹ obicē. ⁊ q̄ ꝑ intelligit de veris miliōes eos fuisse reos culpe mortalis. Vñ non infert: q̄cquid ergo peccatoꝝ in eis erat: mortale erat sed si q̄d in eis erat mortale. i. si aliquod pctū in eis erat/ etiā mortale i eis erat: ⁊ hoc seruit ꝓpositoꝛū

intendat: q̄ nec veniale mansisset in eis: sed dilutum fuisset cerimonijs: nisi obstitisset in eis mortale.

¶Ad secūdum fateoꝛ q̄ ꝑ imperfectā voluntatē potest veniale expiari: sed nō nisi in statu gre. ergo quātūlibet pfecta fuerit voluntas: nisi charitate formetur non expiat quodcunq; peccatum nam sicut dūs non remittit nobis quecunq; siue parua siue magna pctā cum ꝓmo nō dimittimus: ita nec dimittit cū in alio mortali perseueramus: nec hoc arguit cū ꝓniozem ad puniēdum esse si punit voluntatē imperfectā existentis in mortali/ et nō remittit veniale ꝓpter voluntariā displicentiam existentis in mortali pctō/ qꝛ liberalitas est qualitercunq; remittat sub qualitate pſone grate/ ⁊ q̄ aliqualiter punit semper est iustitie misericordia liberalitate quadam tēperate. Nec est tamē q̄ adhuc magis ꝓnum se exhiberet ad remittendū si constitueret et vellet ꝓ bono etiam mortale remittere in statu mortalis culpe/ ꝛs est fallacia ꝓsequētis/ est ad indulgēdum ꝓnioꝛ. ergo ⁊ est ꝓnitare iam dicta ꝓnioꝛ/ quo argumento plures semetipsos sophisticant. ¶Ad cōfirmationem lz adhere summo malo compatitur secum imperfectū bonum/ ⁊ rectificari seu rectum esse circa aliquod medium/ ⁊ intermittere ꝓtius conceptā curuitatē desistendo ab actu/ nō tamen cōpatitur culpe expiationem siue remissionem/ vt deductū est de potētia ordinata. ¶Ad tertiū admisso q̄ potest cū originali concurrere solum veniale/ vt satis videnꝫ ꝓbare argumēta ad hoc supra inducta. Respōdet dūs Petrus de Palu. xvj. dist. iij. q. j. art. j. ad finē q̄ nō est simile de originali/ ⁊ aliis mortalibus/ qꝛ existens in solo originali/ ⁊ veniali potest ex puris naturalibus deū super oīa diligere/ ⁊ sic habere voluntatem ordinatam ⁊ esse gratus deo ad bona nature habenda ⁊ ad mala pene sensus euadenda que non debetur peccato originali/ licet non sit gratus ad habendam gloriam et vitandam penam dāni Sed ille qui est in mortali habet voluntatem deoꝛdinatam simpliciter/ ⁊ est reus pene eterne dāni ⁊ sensus. vnde nō potest reoꝛdinari vnde in mortali cum veniali mortens ꝓ veniali punietur ineternum/ non sic de veniali coniūcto soli originali. cōcludēs q̄ sine gratia potest remitti veniale in non habente mortale actuale: cuius aliqui dicant q̄ nec sine gratia simpliciter. ¶Decille. Sed qꝛ nullum actum elicere potest existens in originali nō reponētem ad statum gratie qm̄ consimilem habere potest existēs in statu alterius mortalis culpe: saltem cum dei assistentia penali: cuius non minus ei opus videatur q̄ existēti in originali: difficile est sustinere quare delebit veniale concurrens cum originali: ⁊ nō veniale cōcurrens ⁊c. ¶Preterea q̄ dicit eum ex puris naturalibus ⁊c. valde ambiguum videtur et minus ꝓbabile ne dicam falsum. Ideo aliter respōdeo: q̄ in illo punietur veniale eterna pena: ⁊ nō inquiritur de loco: immo ꝓbabile est eūdem locum infernum et purgatoriū esse. ergo ⁊ limbum. sed ꝓ diuersitate officioꝝ illa diuersa nomina sortiri. Vel supposito q̄ loca sint distincta. Dico q̄ in limbo ꝓ veniali eternaliter punietur: sed an interpolatim: q̄ forsan quolibet millenario annoꝝ semel ad momētum vel continuo dimidiādo penam ⁊ inferendo eam ꝓ parte ꝓportionabili: incertum nobis est et penitus incognitum Dūs Capreolus beati Thome imitatus sentētiam dicit casum penitus impossibilem qꝛ ante vsum rationis nō potest peccare mortaliter: cuius cōmiserit actum: qui ex gne est mortale pctū: ⁊ multo magis excusatur a reatu venialis culpe: qꝛ qꝫ excusat maiꝰ pctū: multomagis excusat ⁊ minus. Et ptingens ad vsum rōnis nisi fecerit qꝫ in se ad q̄rendam suam salutē: peccat mortaliter: ⁊ si facit ꝓsequif gratiā. Hec obstat q̄ sit ꝓcepti affirmatiui ꝓ uerti ad dūm: ⁊ ꝓcepta affirmatiua non obligant ad semp: qꝛ lz ꝓcepta affirmatiua cōiter loquēdo nō obligāt ad semper: tū naturali lege obligat hō: vt primo sit sollicitus de sua salute. Juxta illud Matthei. vj. Primū querite regnū dei. Nam vltimus finis naturaliter ꝓmo cadit in appetitū: sicut ꝓma ꝓncipia naturaliter cadūt primo in apprehensionē. sic esū oīa desyderia ꝓsupponunt desyderiuz vltimi finis sicut oēs speculationes ꝓclusionū ꝓsupponunt speculationes primoꝝ ꝓncipioꝝ: vt hec dicit Thomas. q. vij. de malo art. x. in solutione ad septimū. Et carpit acute satis Durandū: qui dicit pueros multa ꝓmittere: que sunt venialia. dicens q̄ illi d̄ iudicāt pueros peccare venialiter priusq̄ habeant vsum rōnis quo possunt peccare mortaliter falsē iudicant. Faciūt tū multa: q̄ ex gne sunt venialia sicut ⁊ multa que ex gne sunt mortalia: ꝛs illis nō peccāt. Sed hec meo iudicio minus apparētie: seu ꝓbabilitatis hñt. vñ maxima quā inducūt. ¶Qꝫ excusat maiꝰ multo magis excusat minus: nō est vera qꝛ surreptio a mortali i his q̄ ex gne sunt mortalia non excusat in illis a veniali. Et similiter vꝫ de imꝑfecto vsu rōnis: vt dixi: et in trāsgressione humani ꝓcepti metus sepe excusat a mortali: q̄ sic culpā attenuans: penitus tū nō excludit: ⁊ qꝫ inducitur de vltimo fine: q̄ primo cadit in appetitum: sic intelligiꝫ: quo ad actualē appetitionē nō est vez: nec sic prima principia cadunt in apprehensionē: sed q̄ virtualiter: parū facit ad ꝓpositū. Et cum dz hō naturali lege ⁊c Juxta illud Matth. vj. Primū q̄rite regnū dei. Augustinꝰ tractās in libꝛo de sermone dūi in monte dicit: cū dixit primū: signauit q̄ hoc ꝓius q̄rendū est nō tpe: sed dignitate. Et certe pertingēs ꝓmo ad vsuz rōnis: cuius ponamꝰ ei occurre cogitatū de vltimo fine: non magis vꝫ obligatus: vt ꝓ tunc ⁊ ad statim faciat totum qꝫ in se est ad cōsequēdū illū: q̄ peccatoꝝ qui in particulari cogitat: ⁊ de quo deū offēdit ⁊ de salute: tenef ad stati facere quicquid in se est: vt conuertatur. Et sic pctoꝝ cū sola attritione vadens ad cōfessionē peccaret mortaliter toto medio tempoꝛe ante absolutionē: qꝛ non facit totum qꝫ in se est: ex quo sic esset cōtritus. Ideo potiꝰ cū ¶Palude: Durādo ⁊ alijs admitto possibilitatē casus ⁊ dico q̄ punief ꝑpetuo vt in iferno: vt dicit Tho. dicēdum esse: posito q̄ casus esset possibilis in. ij. sen. loco allegato. ¶Ad quartuz qꝫ est Scoti: ꝛcedo q̄ veniali de lege statuta solū cozresponder tē poralis pena: cuius ratiōes due vltime minus efficaciter hoc ꝓbent: qꝛ. vt dicit veniale q̄tum ex se est infinite pene deueritoriū est: ⁊ sic nullū inconueniens q̄ etiā de ꝑ se ei cozrespondeat pena damni: ergo gre est ⁊ liberalitatis: q̄ venialе non repellit a regno. Et tertia minus valet: quia inter mortalia quedam excedunt inuicem incōparabiliter in ratiōe offense: vt patet de homicidio: cui nec infinita furta equarētur ⁊ tamē pene sese in infinitū nō excedūt. Nec est cōtra iustitiā si pene fuerint ꝓportionabiles ⁊ offense nō: qm̄ neutri pena inferk ad cōdignū: sed dulcoze mle ⁊ liberalitatis tēperata longe plus q̄ ad medū. ergo infinite. Scdo ꝓbat q̄ nec p accidens ei debeꝫ pena eterna: qꝛ cōiunctio eius ad mortale: nō facit iꝑm in infinitū exire genꝰ culpe. q̄ nec iuste cozresponder ei

Universidad de Deusto
Biblioteca

pena in infinitū excedens. Dico q facit culpā venialem irremissibilē: ꝛ sic stante culpa perpetuo impossibile est penam esse solutam: nec tamen pena fortasse in infinitū excedit qz forte eādem penā minorē ꝯ p veniali ex soluisset vno āno in purgatorio: infert deīde in inferno quolibet millenario ānoꝝ ad vnum instans: vel ad momentū tēporis: vt eē eligibile sit: sic penā inferre in infinitū: vt cōtinuo p vnum annū: vel forte dimidiādo p medietates: ꝛ sic continuo quālibet medietatem p annum vel horā inferēdo: ꝛ nunq̄ erit statꝰ. Nec est hoc cū secundā ꝓpositionē: q̄ dicit contra rōnem esse: vt pars pene redimatur stante culpa: qz ꝓcedit ꝓpositio nisi ex liberalitate speciali aliquid cōtra fiat et sic faceret hoc casu dūs: qui etiam liberaliter ī oīni peccato plus remittit ꝯ exigit ꝛc. Vel tertio forte infert penā specie distinctā: que cōparabilis est pene quam infert p purgatorio. Alī dicit auctor compendij theologie: qđ Gerson ascribit q̄ pena ꝑ mortali illata in inferno est vt soliditas: ꝑ veniali in purgatorio vt linea in pūcto seculo vt pūctꝰ ꝛ hec quatuor sunt ipropoꝛtiōabilia. sic etiā ꝛ pene Vel quarto si pena equalis eternaliter non est cū iustitiam qz lōge maiorē ex se merek: ꝛ hic ꝛ accidens deus infert minorē ppetuo ꝓpter irremissibilitatē. Primus modus potest sic declarari. Damnatorum pena accidentalis: q̄ est recoꝛdatione maloꝝ que patrauerūt vel bonoꝝ q̄ omiserunt: aut amiserunt: non est continuo: sed raptim̄ cogitatus eoꝝ hincinde: nec cōtinuo oīa ꝛ eadem: ꝛ dolore tali pōt punire venialia in inferno. Quid sit ipse nouit. melius est de his dubitare/ ꝯ temere q̄cq̄ differere. ¶ Ad quintū argumentū soluāt ipsi de furto ꝛ homicidio/ de iterfectiōe coꝛporis ꝛ aīe/ q̄ in casu eis possit coꝛrespondere equalis pena: ꝛ solutū erit de veniali et mortali peccato Et potest cōmuni sermone respōderi q̄ peccatis specie differentibus debentur pene differentes specie/ ꝛ sic ex duplicatione eiusdem peccati/ quo ad intentionem vel cumulationem peccatoꝝ/ nūq̄ peruenitur ad penā equalem/ sicut nec infinite suspiriones male vno iudicio malo. Nec istud est absurdum cū tristitie differāt specie/ vt tristitia de bono/ tristitia de malo/ tristitia de ꝓdigalitate ꝛ de auaritia/ et sic de alijs. nā prime due sunt ꝓtrarie/ ꝛ alie/ qz sunt incōpossibiles in eodē/ necessario differunt specie cū accidentia absoluta solo numero differentia nisi sint partes vnius nequeant esse in eodem subiecto/ vt hȝ phūs. v. Metaphisice capite de diuersis. Verum pena doloris ab igne/ pena dāni/ et huiusmodi possunt equales inequalibꝰ: ꝛ ī proportionabilibus peccatis debent: sed hoc non arguit illa peccata equaliter puniri. Secundo. suppono: q̄ omnibꝰ peccatis/ debentur solū eedem pene scōm speciem: qđ tū falsum est ꝛc nego q̄ pctīs improportionabilibus nūq̄ ꝯ respondeꝛet ꝛc. Et ad ꝓbationē primo ex diuisione peccati mortalis secundū intentionem dico: q̄ partibꝰ acceptis secūdum intentionem non coꝛrespondet pena sed toti pctō: stat quamlibet medietatem secūdū intentionē acceptam nullā deoꝛdinationē continere ꝛ totum amoꝛē esse pctm̄. Etiam q̄ partibus actus secundū intentionē nō coꝛrespōdeāt partes pene cum sine deoꝛdinatione partes pene esse non possint: vt in odio: in appetitu foꝛnicādi ꝛ alijs. ptȝ: qz certum est affectum tante intentiōis ꝑ se licitum deteriorē esse ꝯ in toto cōtinek. nec minuik culpa ad mediū: quando actus ad mediū vsq̄ fuerit remissus: potest enim actus esse remissioꝛ: ꝛ q̄ conatus volūtatis sit maioꝛ.

Item q̄ ex causis naturalibꝰ cessetur remissioꝛ preter voluntaris intentionē. vñ deberent plura alia dimidiari ad hoc q̄ quātitas culpe dimidiaretur. Ad autem additur de cumulatione actuū: etiam nō ꝓcedit in diuersitate pctoꝝ scōm speciē: nec certe est inconueniens: vel contra iustitiā determinatiuā si improportionabiles culpe equaliter ꝛ ꝓportionabiliter puniantur: quando inferēti licet gratiam facere: vt est de deo. Si prima solutio tangit veritatē: vt nūc sit hec possibilis. ¶ Ad sextum: hoc ꝓcedit de natura viua: aīa aūt sine charitate est moꝛtua. Vnde Augustinus. Vita carnis aīa est: vita aūt anime: deus: deꝰ aūt aīam sine charitate non inhabitat. Idīc sine charitate homo nihil est Apostolꝰ ad Coꝛinthios. xiij. ¶ Ad confirmationem dico q̄ veniale bene potest remitti sine moꝛtali cum reperik sine moꝛtali: sed dum est cū moꝛtali in eodem subiecto hoc fieri nō pōt per accidens est ex conditione subiecti: quia veniale remitti nō potest sine charitate: ꝛ charitas recuperari non potest sine remissione oīnis culpe moꝛtalis vnde quantūcunq̄ dispares moꝛbi fuerint si vnus curari non potest absq̄ medicina que alteri est incōpossibilis/ etiā non pōt sine alio curari: ꝛ sic est in ꝓposito.

Dicta nunc de remissione peccatoꝝ actuꝝ est restat etiā inquirere de reditu ipsoꝝ pctōꝝ. An vꝯ dimissa redeant in recidiuāte. Et videtur q̄ sic Primo per illud ꝓphete. xvj. Domine ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum cito anticipēt ꝛc. sed meminisse dei est in memoriam reducere que prius a commemoꝛatione abiecit. ergo que prius remisit post imputat ad penam: quod nullatenus faceret si nō redirent. ergo. Et cōfirmatur ꝑ illud psal. cvj. Iredeat in memoriam iniquitas patrum suoꝝ: ꝛ iniquitas matris eius non deleatur. Et per illud. iij. Regū. xvij. Dicebat mulier sarepta na. Quid mihi ꝛ tibi vir dei: ingressus es ad me. vt rememoꝛem iniquitates mee ꝛ interficeres filiū meū? sed memoꝛari ē redire memoriā eius soluꝝ qđ prius exciderit a memoria: ꝛ hoc solū videtur fieri his qui recidiuāt in peccatum: quemadmodum iniquitates patrum visitat in filios in tertiam ꝛ quartā generationem illoꝝ filioꝝ: qui oderunt dominum. Exo. xx. ¶ Sc̄o sic. Peccatū oriḡale redit in recidiuante. ergo ꝛ actuale: ꝛ per ꝙsequens oīa ꝯ ꝛc. Antecedēs ꝓbo: qz ꝓpria pena oriḡalis pcti est carentia visionis dei ꝛ actualis pena gehēne perpetue cruciatꝰ: si dimitteretur alicui primum altero nō dimisso: talis non careret dei visione per oriḡale dimissum et cruciaretur a gehenna perpetuo ꝓpter reatum criminis actualis: que mutuo aduersanꝰ: ꝛ sunt incompossibilia: que argumentatio nullius momenti esset: si ꝯs ꝑ crimine actuali posset plecti carentia diuine visiōis perpetua. ꝯ oriḡale redit in recidiuante. ¶ Tertio sic. qđ cooperitur ꝛ tegitur: amoto operculo itez videk. sicut charitas operit multitudinē pctoꝝ. ſ. Peccatoꝝ. iij. ꝛ amouetur per recidiuū moꝛtalis culpe. ergo in recidiuāte videnꝰ ꝛ redeunt. Itē psalmo. xxxj. Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates ꝛ quoꝝm tecta sunt pctā. sed qđ tectum est ꝯuis latet: nō omnino non est. ergo amota charitate: qz cessat regimē videtur iterū ꝛ redeunt. Et cōfirmaꝝ: qz dūs non memoꝛatur recidiuantis penitentiam. ergo perinde est

ac si nullā egisset de peccatis verā penitentiam: sed hoc posito pctā in ipso essent. ꝯ in ipso sunt qđ est ꝓpositū. Aūs ptz per illud Eze. xviij Si auerterit se iustus a iustitia ꝛ fecerit iniqtatē: oēs iustitias eius quas fecerit nō recoꝛdabor amplius. Ex quo verbo doctoꝝ ille illustris Hugo de sctō Victoꝛe. ij. lib. de sacramentis parte. xvij. ca. ix. Si oēs iustitie illius obliuioni traderenk: ergo penitentia illius ꝛ humilitas ꝛc. que operatꝰ est bona obliuioni tradenk si aūt penitētia obliuioni traditur culpa vnde excusaꝝ: ergo si penitētia deletur culpa q̄ per penitētiā dimissa fuerat necesse est vt renascaꝝ. Et infra. Vide quid tibi euangeliū dicit de seruo neq̄ ꝛ ingrato cui roganti omne debitū a dño suo dimissum fuerat: sed qz ille erga conseruum suum misericoꝛdiaꝝ habere noluit: rursus ab eo per districtionē iustitie exigitur quicquid per lenitatem gratie dimissuꝝ fuit: recte igitur dictum est: cum peccantibus in nos debita sua dimittere nolumus mere exigitur id etiam quod nobis dimissum esse gaudebamus. Et merito: q̄ eīm peccatoꝛi culpa dimittebatur gratia fuit nō debitum: qui si sponte gratiam collatam abūcit: iustuꝝ profecto est vt illi gr̄am accepisse non prosit. Et resꝑondēs obiectiōi nullum bonum irremuneratū esse potest: si ergo imputantur huic peccata quasi nunq̄ penitentiā egisset ꝛc. Rsidet nonne magna tibi remuneratio videtur peccati remissio ista: quādo penitētiam egit dimissum est ei peccatuꝝ suū: q̄diu penituit pctm̄ suū non imputabaꝝ illi q̄diu meritū fuit ꝓmium permansit: volebas tu hāc libertatem dare hominibus: vt cum meritum dedissent ꝓmiū accepissent: quando rursum eis placeret meritū tollerent ꝛ ꝓmium retinerent: non esset equa ꝓmutatio ista inique agēs aduersus deum sed sic tuū dares ꝛ suum acciperes: vt iterum tuum tolleres ꝛ suum restitueres: si tuuꝝ dedisti suum accepit: si tuū recipis: ipse quod suum est habere vult Fortasse dices: qz nō est equa via dni ꝛ senties cōtra pietatem dñi: qz non intelligis veritatem quomodo inquis stabit q̄ non iudicabit deus bis in idipsum si ea que dimissa fuerāt itez ad penā requirantur. Rsꝑondet. audi quomō bis in idipsum deus non ꝛ ꝛc. quis peccatum quod per condignam satiffactionem deletum ostēditur ab eo nullatenus ad penam reputatur. Sed hoc iiquis: quod per satiffactionem deletum fuit: iterum ad penam imputatur ideo requiritur satiffactio: iam nō est aliqua que ad excusationē illius opponatur: ꝯdiu satiffactio permansit: permansit remissio. Cessauit aūt satiffactio quando iterata est malitia: qz ꝛ hoc ad satiffactionem pertinebat: vt facta coꝛrigeret ꝛ coꝛrecta non iterarenk. Post ꝯ ergo culpa rediit: iā quodāmodo id ipsum non fuit: qz bis in reatu cepit esse peccatum vnum: qz autem culpa reuersa est reuersa est ꝛ pena: q̄ ꝓfecto repetita non fuisset si culpa reuersa non fuisset: qñ venit culpa subsequuta est ꝛ pena. quando coꝛrecta est culpa: subtracta est et pena: quando reuersa est culpa reuersa est ꝛ pena: vnū contra vnū: ꝛ duo cōtra duo: non vnum contra duo: nec duo cōtra vnum: hoc est iustitia: quantū ponik tm̄ reponik. Quid tibi videk: rnde si potes. Si aūt respōdere non potes noli ꝓtendere sed deꝑcare: nō tibi expedit: vt intres in iudiciū cū deo: quere ergo misericoꝛdiam vt iustitiā poꝛtare possis. Hec ille. Et Gratianus de pen̄i. dist. iiij. c. Qui recedit. cōparans sententiam illoꝝ qui dicūt pctā redire ꝛ in ꝑcitis remissa fuisse scōm presentē iustitiaꝝ ea nō scōm eternā pre-

scientiā. ꝓparans inquā illā alioꝝ sentētie: q̄ dicunt pctā simpliciter remissa dicit ꝑmā demonstrans: illa fauoꝛabilioꝛ videk: qz pluribꝰ roboraꝝ auctoꝛitatibus ꝛ euidētioꝛi rōne firmaꝝ. qz vt dūs ait. Si auerterit se iustꝰ ꝛ c. quasi. ſ. pari mō veniāt in obliuionē iustitie p lapsum ꝛ iniustitie p ꝙuersionē. Et ibidem cap. Si ꝓbat. sicut bona q̄ pctō moꝛiunk reuiuiscūt ad ꝑmiū. sic ꝛ mala q̄ per pniam delenk reuiuiscūt ad supplicium: qz ꝓpheta ex ꝑsona penitētis deploꝛat. Putruerunt ꝛ coꝛrupte sunt cicatrices mee a facie insipientie mee. i plage p baptismū sanate. Et idem ꝯuis fide et sacramēto circūcisionis ab oriḡinali se mundatū cognosceret: tū ab adulterio ꝛ homicidio qđ fecerat illud reuixisse intelligens nō sine causa ipsum inter cetera ꝓfitek ꝛ dicit. Ecce eīm in iniqtatibus ꝓceptus sum ꝛ c. ¶ Quarto idē ꝓbatur: qz liber tus ꝓpter ingratitudinem reuocaꝝ a dño q̄ eū manumisit. l. ij. ¶. de libertis ꝛ eoꝝ liber. Sed incōparabiliter est maioꝛ ingratitudo: q̄ in deū ꝓmittit: quanto seruitꝰ miseraboliꝛ a qua liberauit: ꝛ minꝰ dignus hoc munere si p lapsum redimus in peioꝛē seruitutem pcti: ꝛ sic redeunt. Et confirmaꝝ. Ingratitudo tanta est quantū est beneficium contra quod ingratū se exhibet: ergo recidiuās a deoiꝝ tantū reus fit ac si beneficiū remissionis peccati assequutus nō fuerit. Et hoc videk sentire Magister in litera distinxij. qui exponens sententiā eoꝝ quibus absonum videt: q̄ peccata semel dimissa iterum imputentur: dicit q̄ ꝓ eo dicūtur redire ꝛ imputari: qz ꝓpter ingratitudinē ita reus ꝛ peccatoꝛ ꝓstituitur: vt ante fuerat: sic qđ dimissum fuerat dꝛ exigi qz remissiōis percepte ingratus: ita reus fit: vt ante fuerat.

Ad oppositum est verbum Augustini in libꝛo sentē. Prosperi. Qui a Christo recedit ꝛ alienatus a gr̄a finit hanc vitā: quid nisi in damnationē vadit: sed non in id qđ remissum est recidit nec oriḡinali pctō damnabik: qui tū ea moꝛte efficit q̄ ei ꝓpter dimissa peccata debebatur. de pe. dist. iiij. ca. Qui recedit. Preterea iniustū est: vt q̄ minꝰ peccat acriꝛi pene subdatur ꝛ plurib? : sed hoc eueniret si peccata ponātur redire in recidiuante: ergo. Sequela ꝓbak: grauius est cadere ab innocentia ꝯ a penitētia ꝛ remissiōe impetrata. patet sententia Gregoꝛij de lucifero qui sine venia damnatus est: quia sine cōparatione magnus creatus est. de peniten. distin. ij. cap. fi. Et Aug. In hoc quisq̄ peccato fit culpabiliꝛ quo est deo acceptioꝛ. Ideo nāq̄ Ada plus peccauit qz omni bono abundauit. de peni. dist. v. Cōsyderet. Si ergo ponamus redire peccata in recidiuāte: redibit in eo cadere ab innocētia: ꝛ ꝑter hoc multa alia ergo minus peccans plus punietur.

Pro huius solutione animaduertēdum q̄ pctā redire in recidiuāte potest tripliciter intelligi: quo ad substantiam operum: quo ad rationem culpaꝝ vt manent transeunte actu: ꝛ tertio quo ad reatum penarū seu debitum seruitutis. Quo ad primum concoꝛs est oīm sententia q̄ non redeūt: sic eīm ꝛtia sepe essent in eodem puta opa vitiosa ꝛtioꝝ ꝓdigalitatis ꝛ auaritie ꝛc. Et iā experimēto ptz dū quis assumit ꝓpositū vnius peccati non resumit oīa proposita mala: que vnq̄ prius habuit. Non redeūt etiam quo ad rationē culparum: quia deformitates ipse seu carentie iustitie debite non replicantur sine noua transgressione vel omissione contra diuine legis precepta: quam ipse comitātur. De tertio modo

Universidad de Deusto
Biblioteca

redeundi: vt Magister in lra innuit altercatio apud doctores fuit: et dicentes pcā redire intelligebant quo ad debitum seu reatum pene. qz vez p ingratitudinem de beneficio remissionis pcti eque fiebāt obnoxij pene acsi pcā eis nunq̄ remissa fuerint: et q̄ uis magister sententiaꝫ (qz vtriq; parti probati fuerint doctores nulli parti preiudicantes) lectori relinquit iudicium: addens sibi tutum fore ac saluti p̄pinquum sub mensa dñoꝝ micas edere: probabile tamen ꝛ verꝫ videtur q̄ peccata quo ad reatum penaꝫ: q̄uis deus iuste replicare posset: non redeunt in reciduante. Probaꝫ primo: qz de quolibet mortali absolute possit duplo: immo centuplo maiorem penam exigere scām acerbitatem ꝛ illā non magis exigit ab ingrato q̄ alio q̄ tali ingratitudini non est obnoxius vt omnes fatentur: sed ad ꝓportionem culpe infert penam quam lege statuit: vt fornicatio ei⁹ qui semel penituit non puniet centuplo grauius q̄ alteri⁹ fornicatio: qui nūq̄ penitentiā egit ꝛ sunt in ceteris pares: ergo impꝛobabile videt q̄ deus reatum semel dimissum ꝓpter ingratitudinem repetat: q̄uis iuste possit quēadmodū nec p mēdacio officioso exigit penam eternā. qz est hominis ingrati. Preterea de⁹ nō munerat ad mensurā ꝛ ꝓportionē gratie qua aliq̄n extitit deo gratus: sed iuxta eius gratie in qua decedit ꝛ dignus est gloria minore vel maiore pro gradu charitatis/ꝛ gratie quā nunc hz/ non eius quam aliquando habuit ergo etiam punit non ad ꝓportionē peccatoꝝ in quibus aliq̄n fuit/ sed q̄bus nunc est obnoxius: ꝛ inuolutus. ꝓsequentia tenet: qz misericordia dñi excedit iudicium/ ꝛ promptior est ad premiādū q̄ ad puniendū. Preterea tertio inhumanitaꝫ ꝛ ferale videtur duriorē seruitutem exigere/ vbi minor est ingratitudo/ sed aliquotiēs minus ingrat⁹ est cui plura fuerūt ꝓius peccata dimissa et tamen ab illo seruitus durior exigeretur si in eo redirent oīa ꝓiora peccata. ergo. Prima pars minoris ptz. ponam⁹ a/ assecutum remissionem vnius adulterij/ b. centum adulteriorꝝ: ꝛ a/ in contemptum solum vt displiceat vel alias de industria furari/ ꝛ b/ per infirmitatē solutere ieiunium ecclesie/ certum est a magis esse ingratum/ ꝛ tamen ꝓpter adulterij multitudinem ꝛc.

Pro huius clariori intelligentia

aduerte: q̄ ām Tho. secūda scē q. cvij. art. ij. tres sunt gradus gratitudinis. Primus bñficium agnoscere. Scōs laudare ꝛ gratias agere. Tertio loco ꝛ pe retribuere p facultate. Et qz vltimum gñatione est primū in resolutiōe. Primꝰ gradus ingratitudinis est bñficiū non referre seu retribuere. Secūdus dissimulare quasi nō demōstrās se bñficiū accepisse. Tertiꝰ q̄ grauissimū est q̄ nō recognoscat siue per obliuionē siue quocūq; alio mō. Et qz in affirmatione oppositā itelligit negatio: ideo ad primū ingratitudinis gdus ptinet q̄ als nihil retribuat: alias mala p bonis: ad scām q̄ bñficiū vituperet ꝛ ad tertiū q̄ bñficium quasi maleficium reputet. Hec Thomas.

Animaduerte etiā secūdo: q̄ be-

neficij quātitas seu gre non coequaꝫ quantitati muneris vel obtente: sed magis mēsurā capit ex affectu prestantis ꝛ cōditione seu qualitate recipientis. ptz per illō Senece in sexto de bñficijs. Multū interest vtrū aliquis bñficium nobis det sua causa aut sua ꝛ nfa/ ille qui totus ad se spectat ꝛ nob⁹ ꝓdest: quia ꝛ aliter sibi ꝓdesse nō potest eo mihi loco habēdus videtur quo qui pecori suo pabulum prospicit. Si me in ꝓsortiū admiserit: si nō quos cogitauit ingrat⁹ sū ꝛ iniustus nisi gaudeo hoc illi ꝓfuisse qđ ꝓderat mihi. summe maligmitatis nō vocare hoc bñficium nisi qđ dante aliquo cōmodo afficit. Et ptz cōclusio. ix. ethi. q̄ vult aliquā ꝓsperitatē hre spe alicuius cōmodi cōsequendi non videt erga illū esse benivolus: sed magis erga ipm. vt etiā nec amicus si illū obseruet ꝓpter quādā vtilitatē. Et Seneca epla xcvj. Amic⁹ assidet amico acsi hoc hereditatꝫ cā faceret: vultur ei cadauer expectat. Et q̄uis nihil facit ad quantitatem muneris obtenti quo piculo: qua iactura rez ꝛ fame quove labore: aut bñficijs impetrauit: auget tamen maxime vim bñficij ꝛ rationē habere. Immo vt Seneca inqt multū celeritas facit: multum mora abstulit: quāto magis gram ꝛ rationē bñficij auget si cum tuo periculo. i. cū detrimento facultatuꝫ vel honoꝝ si maximis laboribus vel impensis. Itē cōditio seu qualitas accipientis multū facit ad quantitatem gratie ceteris paribus. quanto beneficū exhibetur minus digno vel magis indigno plus ꝓtinet bñficij ꝛ gratie: vt si inimico: ꝛ qui ꝓtrariū meruit beni uolentiā exhibeo: plus ei fit gre q̄ si amico. Ex his ptz: q̄ excessus seu maior quātitas muneris stat cū inferioritate gre vel bñficij. ꝛ ecōtra: q̄ minus accepti sit mun⁹: ꝛ in eodē gra maior ptz ex parte dātis si minori incōmodo et labore facit maius q̄ minus. Itē ex parte capientis si capiens minus sit illo penitus indignus ꝛ ꝺziū meruit: alius aūt cui maius tribuit est illo dignissim⁹. Ex hoc ptz: q̄ hz donū innocentie sit in se maius q̄ donū remissiōis culpe: qz nihilominus pctō est indignus nō innocens: ideo peccatori fit gra maior. Et ideo vt recte concludit bea. Tho. tenet simpliciter magis ad gratuitas actiōes q̄ innocens scda scē queſt. cvj. arti. ij. Et qz donū innocētie ꝓcessum est beate virgini merito passiōis Xpi sti pseruatiue: ne. s. de cōi lege ꝓpagationis de carne infecta labem ꝓtraheret originalis culpe: quod q̄dē donū innocentie ꝓcessum fuit Ade ꝛ eue diuina liberalitate nō virtute passiōis Xpi sequitur q̄ preter excessum in alijs gratijs btā virgo rōne doni innocētie magis obligabat ad gratitudinē q̄ adā et Eua. Ex his scdo sequit q̄ simpliciter magis grauat peccatum cadere a remissione accepta q̄ cadere ab innocentia. Istud vt de mente Hugonis li. ij. de sacramētis: parte. xiij. ca ix. Nonne attendis quanto sepius gradat tāto iniquior ingratitudo iudicat? Ecce duo sunt. vn⁹ sepius offendit ꝛ sepius orandi venia indulget: alter innocēter viuens ꝛ semp voluntati ꝛ imperio presidentis dñi humiliter obediens non hz ꝓ quo deprecetur. Contingit aūt postea qđ cōtingere pōt vt vteroq; in simili culpa offendat. Dic ergo quis horꝝ amplius reus iudicatur nisi ille qui plus tantā gratiam ingratus cōprobatur accepisse? leges secunda crimina grauius plectunt: ꝛ iterata vulnera difficilius ad sanitatē reducunt. Hec ille. Preterea hz donum innocētie simpliciter sit maius dono remissiōis peccati: tamen qz scām fit inimico ꝛ qui contrarium meruit: ac contrarie non solum contradictorie indignus est plus de gratia habet: ꝛ magis gratiose de⁹ cum eo agit ꝛ ergo si per ingratitudinem cōtra deū excedit ceteris paribus magis ingratus est q̄ cadens ab innocētia sicut plus gre facio cū inimico si ꝓ suis necessitatibus decē dono cū mutuo q̄ si dono centū ꝛ ille magis ingrat⁹ est si vicissitudinē reddere negligit. Hec obstat in effectu motiuū Scoti: maior sit sanctis gra seruando innocentiā q̄ donādo culpā sicut maiore gram fecit matri sue q̄ Magdalene. Ām singulis gloria ꝛ ornat⁹ sctis est in hoc q̄ nūq̄ ceciderunt: q̄ ingratitudo de tāto bñficio est maior. Cōsequētia ꝓbat: qz plus diligere tenet cui plus donat. donat inquā. i. cōdonat ꝛ nō solū cui plus donat cōdonat seu remittit: ex ꝺbo dñi approbātis sniam Simonis. Luc. vij. Et finaliter resoluit q̄ simpliciter grauius est cadere respiciēdo ad maius bñficium q̄ respiciendo ad magis indebitū: vel etiā ad plura ꝓmissa de nō cadēdo: qz plus ligat q̄ceptū legis nature ptinentis ad ingratitudinē q̄ ista obligatio noua contracta p propriā ꝓmissionem nisi forte istud ꝓncipiū vel ꝓceptuꝫ Serua ꝓmissa/ magis obligat q̄ istud. Esto gratus bñfacienti: scām gradum eius in bñfaciendo. Quia hz ceteris paribꝰ obligeꝫ plus diligere cui plus donat: siue p condonationē remissionis siue p liberalem doni cōfirmationem: tū disparitas in ceteris potest id reformare: ꝛ causa esse quare nō cui minꝰ est donatū teneat diligere magis: vt ptz ex suprādictis: cū minus donat maiori dispendio: grauiori labore donantis. ex qre suscipiētis indignitas ꝛc. Ad etiā supponit Scot⁹: penitentē voto seu ꝓmissione se obligare ad nō peccandū: salua eius reuerentia verꝫ non est. Aliud nāq̄ est ꝓponere: aliud ꝓmittere. Omnis penitens ꝓponit ꝛ cōcipit voluntatem: sed bona volūtas nō obligat. Etiam si vouerꝫ vel ꝓmitteret. non solum esset circūstantia grauans pctm: sed faceret ꝓtra legem nature qua obligamur deo reddere vota cui⁹ ꝺziū ipse asserit: ꝛ ideo cauere ꝺz ꝓfessor ne a ꝓfitente extorqāt ꝓmissionē vel votū de cauēdo vel nō faciendo pctm: ꝓpter piculū transgressiōis voti: quo mō ꝓpter piculū piurij nō debēt cōpelli abiurare ꝺcubinas: ꝛ clericos. de coha. cle. ꝛ mulie. Etiā exemplo pōt declarari: vbi donū minus obligat ad gras magis: de paruulo baptizato q̄ sine voluntatis cooperatione assequit remissionem originalis: ꝛ magis tenet ad gras q̄ adultus ꝛc. Preterea ponamus iequaliter obligatos ad gratias: potest qui minus obligatus est contrarie ingratus esse vbi aliquis solum per omissionem fuerit ingratus: ꝛ arguit illum simpliciter magis ingratum.

Ad argumenta ante oppositum.

Ad primū dico. deus in sacra scriptura ꝺz recordari ꝛ meminisse quotiens effectū exhibet quo ipm ꝓstat memorē esse: nō quasi ad notitiā adducat eius quod medio tpe non ꝓtinuo viderit: sicut Geneseos. viij. recordatus est deus Noe ꝛ adduxit spm̄ super terrā: ꝛ diminute sunt aque. Et eiusdē. ix. Apparebit arc⁹ me⁹ in nubibus: ꝛ recordabor federis ꝛc. ꝛ nō erunt vltra aque diluuij. Item. xix. Cum subuerteret dñs ciuitates recordatus est Abrahe ꝛ liberauit Loth. Sic orauit Ezechias. Obsecro domie memēto quō ābulauerim cora te in veritate ꝛc. quarti Regū. ij. Et Threnoꝝ vltimo. Recordare dñe quid acciderit nobis: intuere ꝛ respice opprobriū nrm. Et ꝓsl'r accipit in auctoritatib⁹ adductꝫ recordari ꝛ meminisse Et nihil ꝓbāt q̄ iniqtates pri⁹ remisse iterꝫ exigant ad penā. Ad scām ꝓncipale hz videri possit, text⁹ ille min⁹ cōsyderate posit⁹: qz eque argueret q̄ existēti in mortali nūq̄ fuit originale dimissum si caret diuina visione: ꝛ q̄ carētia diuine visiōis q̄ est pena dāni non eq̄ debeat actuali vt originali pctō: nihilominus pōt rō text⁹ sic saluari: q̄ hz dimisso originalis absolute nō infert q̄ talis non carebit diuina visione perpetuo: vt ad literā ꝓtendere videnꝫ ꝺba text⁹: tū dimissio originalis vtiliter facta ei q̄ simul in actuali ꝛ originali erat/ arguit seu infert q̄ tūc decedens nō caret diuina visiōe: ꝛ hoc intendit text⁹. ꝓz: qz nō remittit vtiliter originale nisi vt aliq̄n sit debitor illi⁹ pene dāni: nihil em̄ refert quo ad ipam penā dāni ex quot causis debita fuerit. Si ꝺ vtiliter illi remittat: oporteret q̄ pene illi⁹ simpl'r debitor non sit. Nec ex hoc sequtur q̄ ꝺ recidiuāti remissum nō fueritvel nō maneat remissuꝫ: qz hz fiat eiusdē pene ex nouo debitor: vtile tū fuit aliq̄n illius non esse debitorē. Ad tertiū. Charitas nō ꝺz opire p modū opculi suppositi: qz charitas simul staret cū pctis qđ ipossibile est. Sed ꝺz opire p modū extinguētis ꝛ ꝓsumētis: sicut calor inducit⁹ tegit frigus terre vel aque: ꝛ debilitat vel infirmitatē tegit q̄ illā fugat ꝛ robur indit. Ad ꝓfirmationē nego añs: ꝛ ad pbationē dico q̄ oēs iustitie eius nō recordabunt quo ad effectū obtinendi regnū seu vitā in statu iniqtatis seu peccati vñ subdit in ꝙuaricatiōe qua ꝙuaricat⁹ est: ꝛ in pctō suo qđ peccauit in ipsis moriet: sed recordat earum dñs quo ad alios effect⁹ potissimū qđ opati sunt: vt est remissio culpe: ꝛ pletio mandatoꝝ: de subleuamine pauper: ꝛ hmōi: et nō habent quasi oīno nō fuerint. Ex hoc vlteri⁹ rñdet ad rōnem Augonis de sanctis victore: qz penitētia obliuioni tradit ꝛ delet hoc est impedit ab effectu secuturo sed nō reuocat in irritū qđ ꝓius per eā est actū: immo sicut mala per pniam deleta/ manēt nihilomin⁹ in memoria p effectū temporalis pene: sic ꝛ bona effectū tpalis ꝓmiꝫ in memoria seruari pōt. immo dicit Scotus dis. xxij. quarti. Nō credo bona mortificata oīno nihil facere vt prima gra hoī lapso def: qz hz destructa iustitia nō sit dignus gra de ꝓpinquo tū excellens dei mia ꝓpter ꝓcedentia merita hz mortificata citius dat gratiā ad resurgendū. Unde sicut credo q̄ pfectior grauiꝰ cadit ꝓpter ingratitudinem: ita credo q̄ ceteris paribus citius resurgit ꝓpter dei benignitatē merita ꝓcedētia ad hoc aliqualiter acceptantē. Sicut dicit se audiuisse de quodā viro valde pfecto ꝛc. Et cū dicit: nō esset equa ꝓmutatio: sic si tuū dares: ꝛ suū reciperes. Rñdeo: q̄ recidit in pctm̄ nō repetit penitētiā quam p peccati remissione dedit. nec ea deseruit: ꝛ illam transit: ꝛ non est in peccati aduentu: sed solū indignuꝫ se facit remuneratione futura quam ꝓius meruerat apud deum penitentia. Cōsimili mō minimum peccatū mortale aufert in hoie maximam gratiam: deinde penitentia aufert illam culpam quo ad effectū dānationis ꝓmerite: et non reponit omne illud qđ ꝑctm̄ abstulit: alias resurgeret in equali gratem aufert omnē spiritualem debilitatem restituēs ad robur ꝓistinum: nec relinq̄rentur peccatorum cicatrices: et sic non est simile: acsi ego mercem apud alium existentem p qua pecuniā eius cepi confringerem vel cōminuerem. Et ad auctoritatē saluatoris de Simone ꝛc. sup quo etiā Gregoriꝰ dicit exigi, debitū qđ p pniam est remissum. Dico q̄ exigit vt circūstantia aggrauās: qz facit ad magnitudinem pcti acceptio maioris gratie: seu doni: sed non reponitur semp ex lapsu ad statū tante miserie: nec per peniten tiam ad statum ꝓioris gratie: ꝛ dignitatis. Ad fundamēta Gratiani ex psalmo. xxxvij. ꝛ. v. Ad primū. Cicatrices pctoꝝ sunt debilitates spūales q̄ quasi cōputrescunt: ꝛ corrumpunt a facie insipiētie: puta insufficientis cautele nō aūt peccata ipsa q̄ aliquando fuere remissa. Et ad secūdum non agit propheta

Universidad de Deusto
Biblioteca

de originali penitētiā: sed exponit deo miseriam sue conditionis vt efficacius deū inclinet ad miserandū. Ad quartum libertas nō retruditur in seruitutem eandem numero: sed aliam: sic in ꝓposito in aliam seruitutem dānationis ꝑ lapsu recidiuo. Ad confirmationem dico q̄ ingratitudo est tanta ꝓportionabiliter ad aliā ingratitudinē quantū est beneficiū cōparōne ad aliud: vt qz grauior ⁊ plurium pctōrum remissio est ⁊ būficiū maiꝰ: ideo ingratitudo illiꝰ cadē tis ab illo beneficio est maior ceteris paribꝰ: sed non oportet ingratitudinem tantam esse in quantitate vt est beneficium de quo est ingratus.

Circa ea que dicta sunt ozitur aliud dubiū. An recidiuans tenek ꝓfiteri oia pctā que ei ꝓus fuerunt cōdonata seu remissa: q̄q̄ ea etiam fuerit cōfessus. Et vr̄ q̄ sic. Primo qz ingratitudo est oim pctōrum deterrimū ⁊ grauissimū. ergo illā tenek cōfiteri: sed hoc non pōt nisi simul confiteatur illa pctā ex quoꝝ remissione factus est ingratus ergo obligak illa confiteri. Si forte dicas. circunstantias peccatorū non opꝫ confiteri: nisi trahāt in aliam speciem peccati vt est cōmunis sententia omniū doctoꝝ: sed ingratitudo in hoc consistēs q̄ recipiens bonum reddit malū/ solum est circunstantia peccati vt reperitur in omni peccato. Unde Bonauentura tractans illā particulam magistri sententiaꝝ. dist. xxij. Per ingratitudinem ita reus ⁊ pctōr constituitur vt fuerat ante. dicit. Ad hoc q̄ aliq̄s sit vere gratus duo requirunt. s. q̄ tēpore ⁊ loco sit memor beneficioꝝ ad gr̄as agendum: ⁊ q̄ sit ꝓōptus ad obsequendū ⁊ reddendum: bonum ꝑ bono. Similiter ingratitudo dr̄ dupliciter. Uno modo obliuio beneficij cum contēptu: ⁊ sic est pctm̄ speciale ꝓtentum sub omissiōe. Alio modo dicit ingratus qui recipit bonum ⁊ reddit malum: ⁊ sic est circunstantia peccati: et sic est in omni pctō: et tanto magis aggrauans quanto hō plura bona percepit: ⁊ q̄ ergo hō non obligatur cōfiteri ingratitudinem illam. Contra hoc videk q̄ circūstantia ingratitudinis semꝑ trahit in aliam speciem: ⁊ sic necessario confitenda: qz sicut in p̄cepto honorandi parētes includitur ꝓhibitio dehonestādi seu inhonorādi eosdem: ⁊ in ꝓcepto diligendi ꝓximū ꝓhibitio odiendi. Sic in p̄cepto retribuendi bonum ⁊ gr̄as de būficio claudik ꝓhibitio inferendi eidem malū: si in omni pctō fit contra deū q̄ būficentissimꝰ est aliquod malum. q̄ contra ꝓhibitionem: ⁊ sic mutat illa circūstātia speciem: ac si fiat furtum in loco sacro vel mortale pctm̄ in sabbato ⁊ per ꝓns necessario est confitenda. Secundo sic. Per cōfessionem dꝫ quis innotescere sacerdoti quātitatem sui peccati seu culpe: sed quantitas peccatoꝝ dimissoꝝ quodāmodo manet in peccato: quo quis recidiuat qz illud per sui indignitatem seu quantitatem grauat. ergo tenetur illa iterato confiteri. Tertio sic. Contingit aliquem post confessionem recidiuare ꝓiusq̄ penitentiā egerit de illis pctīs: ergo saltem in illo casu oportet ipsum denuo pctā illa confiteri. consequentia tenet qz inter casus quibus doctores determinant confessionem iterandam vnus cōiter ponitur quando q̄s obligatus est pniam iniunctam vel eam facere cōtempsit. Ponit Astēsis quartum li. v. tit. xviij. Similiter Angelus in verbo confessio sacramentalis: decimū. Baptista ponit inter suos quintum.

In oppositum est q̄ nemo tenetur sacramentaliter confiteri peccata a quib⁹ est rite absolutus. quemadmodum que deleta sunt in baptismo: aliter oportebit fateri q̄ teneak ad originalis culpe confessionem. quod videtur absurdum.

Pro solutiōe refert B. Thomas
xxij. dist. quarti inter ponētes pctā in non recidiuante duas ꝓprias opiniones: inter quas ipse media via incedit. Prima. q̄ nisi recidiuans confiteatur eidē sacerdoti plenam memoriam omnium illoꝝ peccatorū habenti: ⁊ postq̄ satisfacerit (quo casu sufficit vt in gñali se de magnitudie excuset) tenek ꝓxa pctā iterū in speciali repetere: ⁊ hoc si non satisfecit: vt iterato satisfactionis modū accipiat. Si vero cōfiteatur sacerdoti iā oblito vel alteri: q̄ plenā notitiam pctōrū non hꝫ: tenetur in speciali confiteri oia. tm̄ vt ingratitudinis quātitas sacerdoti innotescat ex consyderatione peccatoꝝ ꝓius dimissoꝝ: tamen vt ipse cognoscat vultum pecoris sui quem non agnoscat nisi moꝛes ei exponantur ⁊ quomodo vixerit.

Hanc opinionem repellit tāq̄ irrationabilē qz si talis recidiuans moꝛiak: non adducit deus pctā ꝓius rite dimissa in iudicium: ⁊ dānabitur solū ꝑ pctīs in que recidiuat: etiam si nō satisfecerit ꝑ eis: qz per recidiuum eoꝝ reatus immutatur q̄ eadem satisfactio ꝑ eis debeā q̄ ꝓiꝰ. Unde penitens post recidiuuꝫ tenetur pniam sibi iniunctam peragere: non aliā satisfactionē ꝑ eis accipere. Non opꝫ etiam vt ꝓioza pctā cōfiteatur ad hoc vt cognoscatur ingratitudinis quantitas: qz quantitas peccati non solū augek ꝑ ingratitudinē de peccatis ꝓiꝰ dimissis: sed etiā ex beneficijs ꝓiꝰ acceptis. Et pari rōne deberet sacerdoti exponere omnia beneficia ꝓius accepta: quod nemo dicit. Similiter nec opꝫ vt quis exponat totum statum suū vt cognoscat vultum pecoꝝ sed solum ea in quibus habeat ab eo iudicari: alias qui vellet venalia confiteri deberet exponere omnes ꝓuitates suas ad peccandum: ⁊ totam conditionem suam quod nullus dicit.

Alia opinio est ī altero extremo:
q̄ nō tenemur post recidiuum ꝓfiteri pctā ꝓius dimissa: nec in gñali nec in speciali: qz ingratitudo ratione cuius pctā redire dicunt: est q̄dā peccati circūstantia: nec trahit in aliud genus pcti ⁊ tales circunstantias non tenemur confiteri. Hanc refellit Thomas: qz ex ea relinqui videtur q̄ non possit plene recidiuantis morbo remedium adhiberi multa eñ expediūt ad salutē recidiuāti q̄ non sunt necessaria innocenti: vt circa eū maioꝛ cautela adhibeatur. Ideo media via inter illas distinguit. In ꝓfessione exponitur aliquid dupliciter. Uno mō directe ⁊ sic exponit illius abolitio ꝑ ꝓfessionē: sic nullo mō in gñali nec in speciali opꝫ pctā ꝓius dimissa cōfiteri. Alio mō indirecte: ⁊ est sine quo sciri nō pōt debitus satisfaciendi modꝰ: cū eñ ꝓtritio ēm q̄ est de necessitate salutis: votū includat ꝓfessionis ⁊ debite satisfactionis: tenemur ꝓfitentes exponere sacerdoti quibus sacerdos possit scire q̄ satisfactio ꝓgrue sit iniungēda. Sicut q̄s ꝓfitek sacerdoti suā infirmitatē vt ei ieiunium nō imponat. Et sic tenek recidiuans exponere pctā dimissa q̄tū sufficit ad hoc vt ei debita satisfactio iniūgat: vt si ipse frequēter lapsum carnis pass⁹ est ex aliqua occasiōe: illa p̄scindak ꝑ satisfactionē: et sic de alijs pctīs. ⁊ ad hoc vr̄ sufficere confessio peccatoꝝ dimissoꝝ in generali. Tm̄ ad aliqua specialia

oportet descendere scom̄ q̄ cōfitens viderit opportunū nō pōt in his certa mēsura prefigi. Hec Thomas. Sed nec istud oino quadrare videtur: qz aliud est satisfacere: aliud cessare a pctō. Si penitens recidiuat: quia discrimini se committit: officio: societati vel actui se immiscens/ vnde verisimiliter se ptrahendum sentiebat vel aliaduertere debeat ad pctm̄: certe hoc venit exponendū directe: ⁊ eius abolitio per confessionē querenda: iuxta maximā doctoꝝ. Exponens se discrimini peccati mortalis/ coiꝫ peccat mortaliter. faciūt c. Falsas penitētias ⁊ c. negotiū de peni. dis. ij. Si vero recidiuat in idem pctm̄ ex aliqua occasione quā vitare nō pōt vel cui se immiscendo nō peccat: nō tenek. de hoc mētionē facere vt ei satisfactio debita iniungak Pono exempla ex his que dixi. Prouerb. v. cap. De eo cui paupertas vel somnus est occasio quo ad primū. ⁊ cū sollicitudo est ei occasio grauioꝝ criminum: ⁊ nihilominus societas cū vxore est ei occasio pcti. Et iā penitentie sunt arbitrarie: ⁊ debet sacerdos paruam pniam iniungere q̄n verisimiliter penitentes non seruarent: ergo nihil de vi satisfactionis. Hec ꝑ cessare a pctō est pars satisfactionis sed ꝓeambulū vt ꝑ per Thomam ⁊ doctores. xv. quarti. per hoc concludētes restitutionē non eē partem satisfactionis ergo illud vitare occasionem que verisimiliter pertrahet ad mortale peccatū/ nō est per sacerdotē iniungendū in vim satisfactionis. Forte dices: hoc sufficit ꝑ bea. Tho. ad hoc q̄ oporteat in genere exponere sacerdoti pctā ꝓius dimissa: qz habebit in cōfessione dicere q̄ recidiuat ex ea occasione que eum frequenter ad pctm̄ inducit Dico q̄ hoc non oportet: qz vel licite immiscet se illi occasioni: vel eā non repulit sine pctō: ⁊ sic non oportet de occasione exprimere cū solum faceret ad alleuiationem peccati: vel peccauit illi occasioni se immiscendo: vel eam nō repellendo: ⁊ non est necesse confiteri q̄ ex illa occasiōe frequenter peccauerit: sꝫ sufficit agnoscere suā culpam q̄ illi se immiscuit vel non repulit: cum tamen prescivit vel prescire debuit q̄ ipsum esset pertractura ad mortale peccatum.

Dico igitur cū secūda opinioe: q̄uis sepe expedit in cōfessione exponere pctā ꝓiꝰ dimissa saltē in gñe vt magis humilietur ꝓfitēs ⁊ melius ei ꝓsulere possit cōfessor nō obligak ad hoc de necessitate salutis Secundā partē ꝓbo qz remissio pctōrum solū gratuat pctā recidiuātis in rōne beneficij suscepti: ⁊ magis grauat quāto fuerit beneficiū maius: puta plenior remissio de grauioꝛibus pctīs ⁊c. sed non obligamur de necessitate salutis alia beneficia commemorare in confessione: scꝫ donū intellectus: ꝓphetie: scientie ꝓfecte: ⁊ ardentis cōtritionis ⁊ hmōi: ergo nec istud. Et q̄uis vt statim/ dicta ingratitudo: vt circūstantia: puta cōtra deum beneficū: trahit in aliam speciē: non tm̄ ingratitudo vt specialiter de remissione pctōrū percepta: qz necesse est in oī pctō illam ingratitudinē concurrere: cū nemo eē possit cui nō sit deus maxie beneficus creando/ redimendo: sꝫ adiectione alioꝝ/ qz cumulant beneficia/ bene est ingratitudo maior: sꝫ nō ē ideo maior specie. vt oporteat seu necessariū sit illā in ꝓfessione speciali explicare.

Ad ratiōes ante oppositū Ad primam respōdeo post bea. Thomā q̄ ingratitudo de remissione peccatoꝝ priꝰ percepta nō est pctm̄: ꝓout hic de ingratitudine loquimur: sed circūstātia. Hec est circūstantia addēs nouā speciē: cum quilibet pec

cādo ingratitudinē incurrat saltē de būficijs a deo acceptis. Et ad replicā ꝓtra hoc inductā rādeo q̄ lꝫ in pctō sit distincta: ⁊ specialis deformitas ⁊ contra specialē ꝓhibitionē: qz ꝓtra būficiū eius a quo cuncta bona accepimus: tū ex multitudine ⁊ cumulatione būficioꝝ nō est ꝓtra distinctam ꝓhibitionem: sed magis cōtra eam sicut capere simul plura de loco sacro magis est contra ꝓhibitionem q̄ capere pauciora. Et furari rē maioris p̄cij magis est ꝓtra ꝓhibitionē furti q̄ furari rem minoris p̄cij: vt q̄to intensioꝛe voluntate volumus furari vel malū inferre ꝓximo: tanto est grauius pctm̄. non tū opꝫ in cōfessione illam circunstantiā intēsionis ⁊ ardoris voluntatis exprimere cū non trahat in aliā speciem. Si inferas. q̄ scom̄ admissa sequitur q̄ in oī pctō opꝫ de necessitate cōfiteri ingratitudinē illam que in hoc consistit q̄ malū agim⁹ ꝓtra deū benefactoꝛem nr̄m: cū illa circunstantia trahat in aliā speciē ⁊ ponat distinctam deformitatem: ⁊ per ꝓns cum ignoratia iuris naturalis neminē excusat. j. q. iij. Notandum. ⁊ fundatur in verbo apostoli. Si quis ignoraꝛ ignoꝛabik. ꝓxime ad Lozin. xiij. sic oim fere hoim erit dimidiata ⁊ insufficiens cōfessio. Rādeo q̄ qualitas/ ꝓsone est cognita sacerdoti que vt circūstātia trahit in aliā speciē: satis est confiteri factū: ⁊ censetur circūstantia illa simul detegi in cōfessione: vt cū mortalis cōfitetur sacerdoti qui eā nosc̄it tacite vel explicite ꝓfessam satis est exprimere fornicationem ⁊ expressa erit circūstātia que facit incestū. Similiter cū sacerdotes vel monachi confitenk de fornicatiōe: vel cum vir literatus de vsura vel fornicatiōe vel hmōi: non opus videk exprimere circunstantiā: q̄ ē contra conscientiam q̄ns constat sacerdoti q̄ ipsum latere nō potuit hoc esse pctm̄. In ꝓposito cōfessoꝛi cognitū est q̄ quilibet hoim ex maximis beneficijs est deo ad gratitudinē obligatus: ⁊ sic factū ipsum satis exprimit circūstantiā ingratitudinis q̄uis non omnimodam eius quātitatē seu aggrauationē Sic etiā licꝫ non exprimere q̄ intensissima volūtate ⁊ ardoꝛe vehementi volumus occidere vel fornicari ⁊ tamen est maius pctm̄ q̄z idem voluisse actu remisso vel voluntate nō multū intensa. Ad scām. quantitatē quā habet pctm̄ ex specie oportet in cōfessione exprimere: sꝫ nō illā quā ex circūstātia aggrauāte que vltra expressam in aliā speciem non trahit: vt hic de circunstantia magnitudinis ex būficio remissionis pctōrū. Ad tertiā dico: q̄ licet recidiuet ante expletam penitentiā siue post: siue etiā oblit⁹ fit: siue; explere cōtempserit: nō obligatur ꝓpterea ꝓioza pctā iterato confiteri/ qz vt supra deductū est/ illa peccata non redeūt/ nullus aūt tenetur ea pctā confiteri quoꝝ reus non est. Nec est fundata opinio doctoꝝ q̄uis satis cōis/ q̄ ꝓpter obliuionē vel contemptum penitentie iniuncte teneatur quis confessionem iterare sicut nec denuo absolui ab excōicatiōe oportet eum qui iniunctā penitentiā per absoluentem vel oblit⁹ est vel cōtempsit. Nec ꝓbat alīq̄d. c. si apostolus de penitē. dist. iij. q̄s Astensis in argumēto inducit q̄s eñ dicit. Cum penitētia finitur quod de venia relinquitur/ ꝓcedit de venia immunitatis a damnatione seu a gehenna/ non aūt de venia remissionis peccatorū ꝓius assecuta. Et huiꝰ sñie videk fuisse be. Thomas q̄ circa hunc articulū q̄uis non exponat de contemptu dicit sufficere vt quis expleat post resid̄uū penitentiā ꝓius iniunctam/ ⁊ hoiem ad hoc manere obligatū. Itē tenet Gerson opusculo xxiij. q̄stiun;

Utrum si confitens obliuiscatur penitentiam iniunctam debeat iterū confiteri q; hodie penitentie sunt arbitrarie/ non oportet priora peccata confiteri: licz doctores aliqui oppositum teneant.

Uia in superioribus

actum de adminiculo remissionis peccatorū per sacramenta ecclesie: oportunum modo videtur inquirere de remedio ad hortationis ⁊ doctrine Utrū ad id tenemur ex precepto Et videtur primo q; ipsa fraterna correptio scilicet corripere fratrem peccantem nō sit cuilibet homini in precepto: quia meretricia tolerātur ab vniuersali ecclesia. Unde Augustin⁹. Tolle meretricia ⁊ omnia turbabis libidine. Similiter vsurarij nō manifesti vel etiā manifesti dū modo sint de loco oriundi: q; cōtra alienigenas specialiter emanauit phibitio. c. vsurarum voragine. lib. vj. Item transgressores voti simplicis de quibus habet text⁹. xxvij. quest. j. c. de viduis. ij. q; eis nō debemus laqueū injicere qđ fieri videtur eos corripiendo. cum dicat Ambrosius sermone lxxxi. In cuiscunq; aures vox sancta peruenerit aut beatus erit de deuotione aut reus de contestatione ergo. Et confirmatur quia ifideles nō tenemur corripere. Quid enim mihi est inquit Apostolus. j. ad Corinthios. v. de his qui foris sunt iudicare? ergo vt ecclesia se de illis nō intromittit: ita nec nos tenemur corripiendo pro eorum reductione laborare.

¶ Secundo. soli prelati obligant vt corripiant quia specialiter dicitur Ezechielis. iij. q; sanguinem anime pereuntis de manu eius quē dedit speculatorem requiret. ⁊ xxxiij. Si speculator viderit gladiū venientem ⁊ non sonuerit buccina ⁊c. Et. xxxiij. de pastoribus imperat q; gregē nō pascebāt: sed non oēs sunt prelati seu pastores. ergo officij eorū nō est corripere ⁊c. Et confirmatur. Hieronym⁹ dicit. Sacerdotes studeāt illud euangelicū implere. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. ergo ad solos prelatos ptinet fraterna correptio. Et confirmatur secundo ex verbis euangelij: q; dicit saluator. Si peccauerit in te frater tuus. sed non peccat in nos nisi nobis iniuriatur: ergo non tenemur ipm corripere q̄uis sciamus ipsum in deum vel in alios peccare. Uñ glos. interlinearis super verbo. In te/ sic habet Iniuria vel contumelia affecerit. ⁊ glo. marginalis super eodem verbo. si essi in deum/ non est nostri arbitrij. ¶ Tertio sic quia est differentia inter p̄ceptū ⁊ consilium: q; preceptū obligat semp: consiliū aūt in casu solum/ cum fuerit saluti primorū necessariū illud exhibere: ⁊ ergo quo ad consilia sufficit hoi esse parati animi. vt in. c. paratus xxiij. q. j. Sed ad corripiendum non videtur aliquis obligatus nisi in casu necessitatis aliter oporteret hoiem pretermissis oibus suis negotijs soli correptioni fraterne insistere cū semp corripiendi occurrāt: ergo solū est in consilio ⁊ non in precepto. Et confirmatur primo: q; per votū quis non eximitur a diuino precepto: ergo si correptio fraterna esset in p̄cepto: oporteret monachum nō obstante voto de monasterio excurrere: ⁊ ad corripiendum delinquentes circūire. Sc̄o confirmatur. Qui metu infamie vel mortis omittit p̄ceptū peccat mortaliter: pz; quia non habet fundamētum Christū: vt pz; ex regula quā tradit Augu. xxi. de ciui dei. c. xxvj. sed qui ob metū cōsimilē omittit corripe fratrē non peccat mortaliter: q̄. minor pz; per eundē. v. de ciui. dei. c. ix. dicentē. q; boni superiorē vite gradū tenentes plerūq; sue fame ac saluti dū insidias atq; impetum malor; timent: ab eor; sese reprehensione abstinent. Et q̄uis nō intantū eos metuant vt ad similia ppetrāda quibuslibet eor; terroribus atq; improbitatibus cedant: ea ipsa tñ que cū eis non ppetrant nolūt plerūq; corripe cū fortasse possint aliquos corripiendo corrigere: ne si nō potuerint sua salus ⁊ fama in periculū exitūq; puentant. Sup quo dūs Fr̄aciscus Maronis in septima fitate ponit quatuor gradus in pctō accipi posse in hoc loco ab Augustino. Primus est malū alteri⁹ dissimulare. Sc̄us nō solū dissimulare sed etiā in ipso delectari citra ꝓsensum. Tertius nō solū delectari sed etiā ꝓsentire. Quartus nō solū consentire sed etiā cooperari. duo vltima dicit p certo mortalia. per illud Apostoli. non solum sunt digni qui faciunt sed etiam qui consentiunt. ad Roma. j. Alia sunt venialia sc̄m Augusti. in isto loco: quia nō est in nostra potestate/ quin visis tangamur. Et quo ad dissimilationem dicit hic: q; dissimilātes aliorum peccata vel mala non puniūtur cum eis eternaliter sed tantum temporaliter. In solutione excipit prelatos quibus ex officio incumbit ⁊c. quia pter hanc causam Heli pontifex reprobatus est. primi regum. ij. capite. Tertio idem cōfirmatur. Dum quis tenetur ad aliquid ex precepto: tenetur ad oia sine quibus illud explere non potest: vt qui tenetur ad custodiam ciuitatis tenetur etiam ad vigilias ⁊c. sed absq; scientia theologie nemo nouit distinguere inter lepram ⁊ non lepram seu peccatū ⁊ nō pctm̄: ⁊ absurdum est dicere q; quilibet teneat theologiam discere: ergo correptio fraterna non est cuilibet in precepto Quarto confirmatur: q; si esset in precepto nō excusaret homo p dubiū pficiendi: cū nec per hoc excusetur ab eleemosyna dāda vel medicamine in extrema necessitate detētis: sed cū dubium probabile est: an fratri proderit nostra correptio excusamur: ergo non est in precepto. minor patz auctoritate Bernar. in libello de octo punctis q̄bus peruenit ad perfectionē spiritualis vite: vbi dicit. Nō sis alijs rigorosus: non reprehendas acriter vel dure alios increpādo: q; fraterna correptio non habet locum vbi non speratur emendatio. ⁊ frustra venit sonus ad aures nisi de⁹ in corde loquat. sed dubiū excludit spem nemo enim sperat de quo dubitat cū spes sit certa expectatio ⁊c. ¶ Quarto principaliter arguitur. nēo in se tenetur excitare odiū primi: sed regulariter ex correptione fraterna ad odiū puocat. Uñ Ber. in p̄dicto libello. Caue ne quos imitari nō vis dānare videaris: q; in iudicando alios magnū est piculum: ⁊ tales suspitiones sepe sunt false: ⁊ siue sint vere; siue false: diminuunt tñ affectum ⁊ charitatem quam hō habet ad primū: hoc multū debes cauere: ne erga te vel quemcūq; aliū charitas corrumpat vel diminuat: quia non est maius spolium vel dānum q̄m in ablatione vel diminutione charitatis: Oia namque q̄uis vtilia q̄uis necessaria videant: spernēda tamē sunt vt ire turbatio vitetur: ⁊ oia que aduersa sunt vel putāt sustinēda: vt pacis dilectiōisq; trāq̄llitas seruet q; nihil pnitiosius ira: nec charitate vtilius quicq̄ credendū est nec tranquillitate animi precio sius: ppter que commoda nō solū carnaliū ⁊ transitoriorū: sed etiā spiritualiū spernēda vident si alias acquiri vel perfici non possint. Et iam dicit Grego. Non est timendū ne qui arguitur contumeliā iferat sed timendum ne tractus ad iram deterior fiat: ergo non tenemur ad fraternā correptionē ex precepto.

In oppositū est illud Anacleti pape.

Tē sacerdotes q̄ omnes reliqui fideles summā debent curā hr̄e de his qui pereunt: quatenus eorū redargutione corrigantur a pctō: aut si incorrigibiles apparuerint: ab ecclesia separentur. xxiij. q. iij. Tam sacerdotes. ⁊ Augustinus in canonica Joannis. Non est times re amare seruū quādo eum non cedis: te amare filium q̄n ei non das disciplinam aut tunc amare vicinū tuū quando eū non corrigis: sed non est ista charitas sed lāguor: ferueat charitas ad emendādū ⁊ corrigēdū. si sunt boni mores delectent si aūt mali emēdent. xxiij. quest. v. non putas. Et ad Macedonium Debet homo diligere primum vt q̄ potuerit hoiem beneficentie ꝓsolatione vel informatione doctrine vel discipline cohortatione adducat ad colendum deum. xxiij. quest. iij. c. fina.

Pro huius solutione pono duas

propositiones preambulas quarum prima exponit an obligatio concernit omnes. Sc̄da an de quolibet mortali pctō. ⁊ deinde ostēdam cum corripere sit affirmatiui precepti cum nō obliget pro semper pro quādo obliget ad transgressionem. ¶ Prima propositio est: vt sine differentia quilibet hoim teneatur priorimum a morte anime quam per mortale peccatum incurrit Prima pars patet. quia non grandis differentia est letū inferas aut admittas: mortem em̄ lāguentibus videtur infligere q̄ hāc cū possit nō excludit. lxxxij. dist. in prin. ⁊ ne hoc limites vt quidā putāt ad eos solum qui magistratum tenēt ⁊ sunt super eos in potestate cōstituti: Ambrosij sentētia occurrit Pasce fame morientem: si non pauperis occidisti. lxxxvj. dist. Pasce. Et Christus in finali iudicio omnibus damnādis hominibus omissionem operum misericordie imputabit tanq̄ causam damnationis: ergo est mortale pctm̄. Esuriui ⁊ non dedistis mihi manducare ⁊c. Matt hei. xxv. ⁊ prime Jo. iij. Qui habuerit substantiā huius mūdi ⁊ viderit fratrē necessitatē patientē ⁊ clauserit viscera misericordie sue ab eo: quomō charitas dei manet in illo? quasi di. nullo modo. Item Exodi. xxiij. si occurreris boui inimici tui aut asino erranti: reduc ad eum si videris asinum odientis te iacere sub onere non pertransibis sed publicabis eū. ⁊ paucis mutatis de quolibz fatre facta repetuntur. Deutronomij. xxij. Item glo. sup allegatis verbis Symmachi pape tenet q; medic⁹ tenetur gratis curare pauperē ⁊ etiā diuitē q̄ nollet aliquid dare medico: sed postea repetere: q; cius negotiū vtiliter gessit. Item Ambro. Si tempore periculi quo rapit ad mortē plus apō te valeat pecunia tua q̄ vita mōriturī non est leue pctm̄. lxxxvj. distin. non est satis.

Secūda pars propositiōis patet:

q; multo diligenti⁹ tenemur seruare vel eripere pro primum a morte anime q̄ carnis. Uñ Augu. premisso quid pro corpis liberatiōe facere tenemur infert. Quid igitur de ope misericordie qđ pro vita eterna adipiscenda: ⁊ pena eterna vitanda hoibus debemus impēdere: iudicādū est: si pro salute ista nō solū temporali sed etiā breui ⁊ ad tps exiguum liberanda sic nos subuenire hoibus/ ⁊ ratio vera ⁊ benigna compellit: xxiij. quest. iij. Ipsa pietas Preterea q; mortē anime quā phibere pōt admittit in pctm̄ consentit sed nō morte sunt digni qui pctm̄ faciunt sed qui cōsentiūt. ad Rom. j. ergo. Prima pars ptz p glo. in verbo cōsentiūt Cōsentire est tacere cū possis arguere vel errorem fouere. Et Leuitici. ij. sup verbo Et oēs q; consenserint ei vt fornicaret ⁊c. Cōsentientes aūt qui possunt accusare: arguere. vel monere: ⁊ nō faciūt: non effugiūt iudiciū. Et gl. Matth. xviij. in verbo corripe. Ita peccat qui videns fratrē suum peccare tacet: sicut qui penitēti non indulget. Nam qui dixit: si penitet dimitte: premisit: si peccauerit increpa: ne difficilis sit venia nec remissa indulgentia.

Secūda propositio lege charitatis

nō solū tenemur primū seruare ne morte anime vel corporis incidat: sed eundē si possum⁹ eripere ⁊ ī statū vite reducere Patz hoc: quia generaliter quē cunq; tenemur lege charitatis aut nature a periculo seruare: eundē tenemur posse ten⁹ corripere. Hā dilectio primi ad quā lege charitatis ⁊ nature tenemur eque decreuit vtrūq; faciendū esse. aliter nō efficaciter sicut nos ipsos ipsum ad vitam eternā diligimus si dū possumus negligim⁹ procurare vel addicere. Ex hoc sequit contra glo. in. c. Si peccauit q; nō solū est oībus in precepto quo ad peccatū futurū mortale sed etiā preteritū. Patz: quia vt dixi eadē lege charitatis ⁊ nature tenemur quē de lacu ⁊ periculo eripere: qua eundē ne incidat obligamur seruare. Et illud pcedūt oēs de periculo ⁊ necessitate corporis. eque em̄ teneor primū ab egritudine seruare ⁊ liberare q̄ fame: ⁊ necessitate quā patit: vt ipsum obligor seruare ne egritudinē famē ⁊ necessitatē incidat. Cum ergo magis obligemur primo quo ad necessitatē anime vt supra ex Augustino inducti: sequit ⁊c. Preterea istud exp̄esse videt dicere text⁹ ca. cū ex iniuncto de hereticis Nam premisso q; sacerdotib⁹ imperitis per scholasticos detrahendum non sit: quia in lege p̄ceptū est. Dijs non detrahes ⁊c. Nec quisq̄: inquit text⁹: sue p̄sumptionis audaciam illo defendat exemplo q; assina legitur reprehēdisse pphetam: vel q; dūs ait. Quis ex vobis arguet me de pctō: cum aliud sit fratrē in se peccātē occulte corripere. qđ quisq; tenetur efficere secundū regulā euangelicā: in quo casu pōt intelligi q; Balaā ab assina correptus est: aliud fratrem suum delinquentē reprehendere manifeste. qđ nulli licet secūdum euangelicā veritatē. Nam q; dicit fratri suo fatue ⁊c. Hic em̄ loquitur text⁹ de preterito peccato. put textus euangelij Matthei. xviij. Si peccauerit ⁊ dicit ad hoc quemq; teneri secundū euangelicā veritatem. vnde glo. illic notat ad correptionem occultam quēlibet obligari: sed manifeste corripere solum ad prelatos vel ad eos qui aliquā habēt in alios potestatem Preterea precep̄tū euāgelicū de corripiendo p̄cedit etiā de peccato mere occulto qđ quis solus nouit: vt si cora multis arguat sit non tā criminis corrector q̄ p̄ditor Et preceptum manifeste loquitur de pctō preterito. ⁊ hoc manifeste in ca. si peccauerit. ij. quest. j. Sed ad correptionē pctī occulti quisq; tenetur respectu cuiuslibet primi. minor p Augustinū in regula patet nā canone. xxxviij. continetur. Si quis in aliquo oculi petulantiā aduerterit: statim admonete ne incepta progrediātur: si post monitionem iterū vel alio aliquo die ipsum facere videris: tam velut vulneratum sanandū p̄dat quicūq; hoc potuerit inuenire: prius

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta mẽ alteri vel tertio demandando vt duozũ vel triũ possit ozẽ conuinci et hoc canone sequenti videlicet xxxix. Docet non eẽ maliuolentiã magis q̃ si frater vulñ habẽs in corpe velit occultare qz timet secari, qs crudeliter vtiq; a re simularet ꝛ misericorditer iudicaret deniq; canone. xl. dicit priusq; alijs denũtiet p quos si negauerit cõuincẽd9 sit pñs: ꝓposito debet ostẽdi si admonit9 neglexit corrigi. Ille forte possis fecreri9 correct9 nõ inotescere ceteris. Si aũt negauerit ꝛc. Hic Aug. declarat ad qd fratres tenent iuicẽ lege nature ꝛ charitat3: ꝛ nihil noui p̃cipit: sed declarat ꝛ exponit ad qd tenent. g similit tenet ad p̃ceptũ correptionis in quolibet hoie respectu alteri9.

¶ Vo ad tertiũ scilicet p qñ obliget hoc p̃ceptũ affirmatiuũ fraterne correptiõis dicit Astien. li. ij. titulo. vj. ar. iiij. q trib9 ꝯcurrentibus ex parte correpti seu peccantis: ꝛ tribus ex parte corripientis: transgressor est qui non corripit alias non. Primũ ex parte corripientis est certa peccati cognitio. Eccle xi. Priusq; interroges ne vituperes quamq; ꝛ cum interrogaueris corripe iuste. Secundum est mansuetudo in corripiendo: quia corripiens cum ira ad deteriora potius prouocat q̃ corripiat. Ideo dicitur in psalmo. Superueniet mansuetudo ꝛ corripiemur. psal. lxxxix. Tertium q in alio nõ sit tãta aptitudo ad corripiẽdum: quia si fratrẽ peccantẽ viderint alij eque boni vel meliores ꝛ forte magis familiares: vt prelatus eius: probabiliter supponere possum q aliquis istozũ in quib9 est aptitudo ꝛ debitũ corripiet ipsum iuxta illud puerb. xij Quis est fili9 quẽ non corripiet pater? Et. iij. regum. ij. Custodi virũ istũ q si elapsus fuerit: erit anima tua p anima ei9. Unde non debeo credere q prelatus eius sit immemor salutis ipsi9 quod esset si negligeret ipsum corripere. Si autẽ certũ esset q oẽs negligerent eũ corripere: tũc tenetur: alijs tamen conditionibus cõcurrentibus. Primũ vero (dicit) ex parte peccantis est spes probabilis de correctione. quia cum correptio sit instituta propter correctionem vt patz Matthei. xviij. si hec nõ speratur. sed peiozatio timeretur: correptio non debet fieri: vt puer. ix. Noli corripere derisorem ne oderit te. Secundũ q eius pctũ sit mortale non tñ veniale: quia correptio precipitur vt corripiens fratrem lucretur. Matthei. xviij. si te audierit ꝛc. Tertium: q non sit spes q habeat maiorem oportunitatem tpis ad corripiendum. Unde Augu. x. de ciuitate dei. Si propterea obiurgandis corripiendisq; male agentibus parcit quia tps oportunius inquirit: non est occasio cupiditatis sed consilium charitatis dicit glo. resoluẽdo. Cũ corripere sit affirmatiui p̃cepti obligat tpe necessitatis ad executionẽ sui qd est istis sex simul concurrẽtib9: ita q si hec nõ cõcurrant licet hoc precepto obligef: nõ tñ tenetur ad exequendũ: sed potest differre sine peccato quoadusq; hec simul concurrant: Et hoc dicit procedere in non prelato. In prelato autem alia questio.

Sed hec opinio non videt per oĩa

quadrare seu veritatẽ cõtinere. Et primo ex pte corripientis nõ currit solũ obligatio p̃cepti cum certã cognitionem habet pcti: sed cũ pbabiliter dubitat: sicut tenet primo ad eleemosynã non solũ cum certo scit ei9 necessitatem sed cũ verisimiliter scit ꝛ de hoc dubiũ fuerit: ꝛ phibere ne occidatur vel preceps in laqueũ ruat: nõ solum qñ hoc futurum scit: sed in discrimine ꝛ in dubio. Et vt hoc sufficit in pctõ futuro: ita etiam in p̃terito. Verũ tñ est q nõ debet hoc ei tanq; certum obijcere sed ꝓponere vt id de quo excõiecturis dubiter vel adhortari si ad hmõi inclinetur ne suggestioni demonũ cedat sed pellat a se oẽm hmõi peccati futurã occasionẽ ꝛ cãm. Istud manifeste pbari videt ex sententia Augustini de perutilitia oculozum regule sue canone. xxxviij. Preterea quo ad scdam eõditionẽ licet necessario corripienti mãsuetudinẽ adhibere qñ ex pedit reductiõi fratris nec quotiens certe opozturia importunitas necessaria est. scõe ad Timo. iiij. ꝛ xliij. di. sit rector. Etiam cũ in casu mansuetudinem nõ adhibet sicã adhibere tenetur. videt sua culpa excusari vt licite possit correptionẽ differre: ꝛ ita nõ requiritur concursus istorũ sex simul vt ꝛc. Preterea quo ad tertiã nõ excusat a correptione alioz pñsentia q eque vel magis sũt ad corripiẽdũ apti: nisi verisimile sit q p aliquem eorũ cũ effectu fiat quẽadmodũ nec in casu bouis errãtis ꝛc. de quo Exodi. xxiij. ꝛ deutorono. xxij. nisi verisimile sit q per alium illic pñtẽ subleuatio vel reductio fiet. Itẽ nec requirit de parte peccantis spes correctionis: qz vt ozare p hoie tenemur q̃diu de eius salute nõ desperatur: vt prolixe magister deducit. iij. dist. quarti. ita in alijs remedijs adhibendis nisi in casibus desperatis excusari nõ videmur vnde Augusti. Ideo do tibi penitentiã: qz nescio. sup. an tibi pderit an nõ. Mã si scirẽ nihil tibi prodesse: non te admonerẽ nõ te terrerẽ. de peni. dist. vij. Si qs. secũdo. Preterea nec requiri videt qd ponit tertiũ ex parte peccãtis: q non sperẽ maioz opozturitas: qz põt cũ minoze opportunitate in eo ꝯcurrere maioz necessitas: puta in pctõ administrabit sacramẽta: vel forte cõtinuabit pctñ omissiõis de restituẽdo famã panẽ vel rẽ aliquã primis p tẽpoze necessariã: g p tunc vt obliget p̃ceptũ. corripiẽdi sufficit habere opportunitatẽ corripiendi: ꝛ nõ releuat si speretur matura opozturitas. ¶ Aliter g rñdeo: q p̃ceptũ correptionis obligat hoiem aliquãdo solum ob spiritualem necessitatem peccantis. Aliquando ꝓpter spiritualem aut tempozalem aliozũ a peccãte. Aliqñ ꝓpter pietatẽ quã deo debemus: ne ei iniuria vel dedecus fiat Necessitas peccãtis facit currere obligatio nẽ precepti: quãto verisimile vel dubium est: q sine nostra correptione peccatũ ꝟtinuabit vel nouũ incidet aut a pri9 cõmisso nõ liberabit seu resipiscet: nisi verisimile fuerit nostrã correptionẽ nihil profuturã vel verisimile aut dubium eandem obfuturã esse. Causa exceptiõis quo ad primã partẽ: qa tenemur ad eam ex parte peccantis propter eius vtilitatẽ. cũ ergo sciuerim9 coniectura ꝛ probabili notitia q nullam vtilitatem afferret: procedit verbum Augusti ni. Si scirem tibi non prodesse ꝛc. vt supra induxi.

Et quo ad secũdam partẽ signanter quo ad casum dubij ptz: qz cũ dubiũ fuerit saltẽ probabile: an medicina proderit an oberit: nõ debet egroto propter periculũ ministrari nisi forte cũ sola illa medicina curari põt ꝛ sine illa vitam seruare nõ possit Quo casu censeo intelligendũ illud Galieni. Interfice audacter: ergo consimiliter in morbo anie cũ dubiũ verisimile fuerit: an correptio oberit: nõ tenemur correptiõis medicinã fratri egroto inferre. nisi forte pbabili ꝟiectura nobis ꝟstet q sine illa certe damnabit: puta ad statim impenitens occidet: nec

reuertet ad cor: nisi forte nostra correptione: de qua tamẽ fuerit dubiũ an occasionaliter cũ facie magz obstinatũ magis contemnentẽ ꝛ deteriorẽ. Et ideligo hec nõ õ nocumento spirituali seu deteriozatione fratris ad momentum tempozis sed simpliciter ꝛ incõparatione ad totam vitam. Unde rationabiliter ꝛ bene dicit Thomas quarto senten. dist. xix. in solutione arg. ex Gregozij verbo. Non est timendum ne cõtumelijs inferat: sed ne tractus ad odium deterior fiat. dicit de odio non curandũ quando pctñ vel dãnum qõ alias per eũ fiet: sit ipso odio maius: vel spes sit: q odium tandem repescet: ꝛ sequatur correctio.

Dices forsitã: quotiẽs dubiũ est an correptio nostra pderit tunc ad minus dubiũ est an oberit. ergo nunq; tenemur in correptione in dubio pficiẽdi: ꝛ sic nunq; obligamur corripere: qõ est cõtra determinata: ꝛ sic sufficeret excipere dubiũ p ficiendi. Antecedens patet: qz secundũ Ambrosium sermone. lxxix. In cuiuscunq; aures vox sancta peruenerit aut beatus erit de deuotione: aut reus de cõtestatione. Et sermone. lxxxiij. Predicatio sacerdotis in plebe saluandis est correptio: contestatio iudicandis. Vñ ꝛ ego interdũ parcens vobis tacere vellẽ sed malo vos contumacie causas reddere: q̃ me negligentie sustinere iudicium.

Respõdeo quotiens correptio nõ prodest obest quo ad penam: sed nõ semp quo ad mortalẽ culpam. Mã qui frequẽtius monit9 est ꝛ ad penitendũ conteitatus ꝛ tractus grauius ceteris paribus luet suppliciũ. sicut omnis doui ꝛ gratie cumulatio auget penã: sed non adijcit nouã saltem mortalem culpã. põt ergo separatus esse dubiũ proficiẽdi vbi verisimilitudo sit nõ nocendi quo ad culpã: ꝛ sic sine dubio nocendi. Prima pars rñsionis patet: quia illis oĩbus casibus tenemur eius periculo corpozali occurrere qui mortẽ tpalem concernũt: ergo multo magis spirituali periculo anime: quanto mors anime periculosior est ꝛ deterior. ¶ Dices forsitã. quotiens verisimile non est q mea correptio proderit ad ale salutẽ. nõ obligor eã primo inferre: sicut nec medicinã corpozalem in corpozis morbo vel iuuamine. nisi sit spes q ei pfim. Debet esse qui arat in spe arare. ꝛ qui triturat triturare in spe fructꝰ pcipiendi. j. ad Cozi. ix. ergo nõ obligor cũ verisimile nõ ẽ ꝛc. Preterea fraterna correptio saltem que fieri dz secozsum inter fratrẽ ꝛ corripiẽtem est solũ remõstratio pcti ꝛ penarũ que p peccato hmõi a deo inferuntur: ergo si hec omnia nouit: non obligor eum corripere.
¶ Ad primũ non oportet eũ qui triturat aut arat: in spe triturare vel arare consequendi finẽ immediatũ ꝓpter quẽ ꝛc. Mã Athlete palestram etiam in dubio victozie ineunt: ꝛ medicus siue egrotus tenetur sibi adhibere medelam in dubio: an curari possit: nec ne sed sufficit spem fructus alicuius esse: ꝛ sic in nostro ꝓposito spes certa est meriti. ¶ Ad secundum rñdet Chrisostomus sup verbo apostoli. Dis disciplina in presenti videt non esse gaudij ꝛc. Quod autem in quis. ipse malũ esse opus illud nõ ignozat. Ira est: q cupiditate pertrahitur. Mã ꝛ qui egritudine detinetur scit vere q frigida aqua mala est si potetur: verũ tamen opus habet qui eum phibeat. Mã cũ quis q̃ in passione detinetur: non sibi sufficit: opz igitur te qui saluus es ad alterius medicinã dicere qd conueniat saluti. Ar si verbis tuis non obediat: interim custodi: intuere quo pergit: ꝛ continens maligno nego-

tio: forsasse eñ reuerebitur. Et ad confirmationem sententie quam prius adduxi ex beato Thoma: q in detertozationem respectum habere oportet ad tempus totius vite subiungit. Et quid inquis proderit quando ꝓpter illud magis officiet: ꝛ qz eũvolui retinere: interim nolo scrupulosus esse in verbis: quocũq; facto retine illũ ab actibus malis ꝛ reuoca: assuescat non ire ad illum tartaz: siue ꝓpter te: siue ꝓpter aliud aliquid ꝛ cũ assuescere feceris illum nõ pergere: tunc poteris paululum respirantẽ docere meliora: ꝛ quia oportet propter deũ hoc obseruare/ ꝛ non propter hominem: non velis in eo subito cuncta corrigere: alioquin minus id poteris: ꝛ paulatim gere: ne repentina correptione pregrauetur. Hec ille.

De secundo: videlicet cũ spiritualis vel tẽpozalis necessitas aliozꝝ requirit: ptz per illud apostoli. Peccãtes corã oĩbus argue ꝛc. prime ad Thimotheũ. v. ꝛ exẽplo Pauli qui Petro in faciẽ restitit: ꝛ corã oĩbus reprehẽdit: ne gentes eius exẽplo cogerent iudaizare. Et pcedit verbum Bernardi. Detrahere vel detrahentẽ audire quid grauius nõ facile dixerim: cũ scz quis possit exhibendo alterius honozi consulere: ꝛ ue in fama vel bonis ledatur ꝓuidere. Et posset fieri quasi cõsimilis ꝛclusio de tẽpoze quo obligat: vt est posita de necessitate ex pte peccãtis. ¶ De tertio videt pcedere illud Chrysostomi homelia. ij. Quisq; primum corrigat: edificate eñ alter alterꝝ inquit: nisi eñ hoc: a quocũq; cõmissa prevaricatio cõe quoddaz et intolerabile damnum ciuitati aufert. Ecce mihi feciste cõscij non minus his qui peccauerunt territi sumus et contremiscimus: ne oẽs imperatozis ira corripiat. Hec eñ in excusationẽ vobis dicere sufficit. Nõ aderã non cõscius eram: ꝓmissis non cõmunicaui Ob hoc igitur inquit puniteris: ꝛ vltimã pendes penam: qz nõ affusti: nec ꝓhibuisti: licet accusatiõe dignum Hec ꝛ de deo verba audiamus: qñ cũ silentio cõtumelias ꝛ iniurias in ipsum commissas patimur: qñ ꝛ is qui talentum illud fodit non pro reatibus suis tunc accusabatur: integrũ eñ depositũ reddidit: sed qñ ipm nõ multiplicauit qñ nõ castigauit ceteros: quomiã argentum ad nummularios non detulit: non increpuit: nõ correxit pctozes inordinatos: idcirco absq; misericordia in illas intolerabiles penas mittebat. Patet ergo q non solũ ad cãm emẽdationis peccantis vel cautele aliozũ ne inficiantur aut grauent sed ex dei amoze ꝛ charitatis lege tenemur non sinere sed ꝓhibere deũ cõtumelia affici. Nam si ad hec officia propte carnis naturali lege impellimur: quanto magis patri spirituũ a quo oĩa sumpsimus impẽdere eadẽ obligamur? Fateoz tamẽ q licz aliquotiens blasphemiã idololatriã/ vel aliã dei cõtumeliã quaz pro tunc ꝓhibere possemus: admittere seu nõ impedire si videatur ad ꝓmotionem diuini honozis expedire. Sic legit Helias hortat9 Achab: vt ad sacrificium conuocaret oẽs propheras Baal. iij. Regum xviij. Si permittimus quẽ q̃ libere in patrẽ contumeliari proferre iniurias: vt alij doceri possint: ꝛ ipse in timoze aliozum acrius corrigi.

Sed quia principaliter hic discutiendũ suscepi: quãdo fraterna correptio est in obligatiõe ꝓpter spualẽ vtilitatẽ fratris peccãt3 seu corripiẽdi. Arguitur contra primam conclusionem Cũ qui ab his que indubitanter cõstat esse peccata: nõ abstinet: nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

verisimiliter correptus ea deseret non tenemur de secretionibus corripere aut etiã informare: ergo non obligat nos preceptum corripiendi: qñ verisimile est: vel q sine nostra correptiõe peccatũ cõtinuabit ꝛc. Antecedens ptz: quia hoc est sanctum dare canibus ꝛ margaritas spargere ante porcos: cõtra diuinam phibitionẽ. Matth. vij. vt vult Origẽ. c. In mãdatis. xliij. dist. Etiã dicit Hieron y. Quando vir prudẽs nõ solũ multos: sed fortes cognouerit eẽ in peccatis: in domo dei: ꝛ iustitiã oppzimere possint: ac in tantum pcessisse doctorũ rabiẽ: vt omnia pro muneribus faciãt ac precium capiãt in iudicio: pauperes quoq audire contemnãt ꝛ deuitẽt in portis: taceat in illo tpe ne det sanctum canibus ꝛ mittat margaritas ꝛc. qui conculcẽt eas pedibus ꝛ imitetur Hieremiã. Solus sedebã ꝛc. xl. q. iij. Qñ vir ecclesiasticus Idem aperte pbari videtur Amos. v. Hostes iusti accipiẽtes munus ꝛ pauperes deprimẽtes in porta iõ vir prudens in tpe illo tacebit: qz tẽpus malũ est. Secũdo preterea Ozee. iij. Non est veritas: ꝛ nõ est miã: ꝛ nõ est scientia dei inter maledictũ ꝛ homicidiũ: furtũ ꝛ adulteriũ inundauerunt: ꝛ sanguis sanguinẽ tetigit: ppter hoc lugebit terra ꝛ infirmabit ꝛc. verũtamẽ vnusquisq nõ iudicet ꝛ non arguatur vir. populus eñ tuus sicut hi qui cõtradicunt sacerdoti. ergo nõ oportet illos repugnãtes ꝛ cõtradicẽtes arguere: vel etiã reuincere. Et cõfirmatur: p illud Ezechielis. iij. Linguã tuã adherere faciã ꝛc. ergo maliuolos ꝛ ptinaces nõ oportet arguere seu corripere cuius spes etiã fuerit q a minozib⁹ nostra cõmnatiõe vel adhortatione reuocati abstinebunt. Tertio preterea: vt dñs permittit peccantem grauiora incidere: ad Roñ. v. vt ruboze pfusus lapsus cõfusibilius ad cor redire cõpellatur: ꝛ sic vbi abundauit delictũ: gratia superabundet ad Roñ. v. Ita cõcessum nobis videt vt licet ꝛ absq culpa fratrem in peccatum notabile ꝛ manifestum incidere permittamus: ꝛ sic pze pfusiõe dũ de vno peniteat oĩa simul detestetur. Et cõfirmatur Hã interdũ pueris gule nimiũ deditis indulgem⁹ desyderatos cibos audius sumere: vt nimietate ipsa satiati horrescant: ꝛ quertãt se de reliquo ab hmõi cupiditate: vt refert Ambro. sermo. lxxxij. ergo similiter permittere possumus: vt cũ sine circũspectione ꝛ cautela furetur ꝛ adulteretur: semel deprehẽsus semp presumat eẽ in fidias vel vnde male habuit: petrũ acrius detestek. Quarto sic Non obstante q quis sit petrũ cõtinuaturus vel cõmissurus nouũ: stat q aliquis spectet opportunius tps ad corripiendũ: sed ẽm Augustiñ. j. de ciuitate dei ca. ix. Si propterea quisquis obiurgãdis ꝛ corripiendis male agentibus parcit: qz opportunius tps inquirit vel eisdẽ ipsis metuit: ne deteriozes et hoc efficiant: vel ad bonam vitam ꝛ piam eruditionem impediant infirmos ꝛ premãt ꝛ auertant a fratre: non videtur esse cupiditatis occasio: sed consilium charitatis. ergo. Et confirmatur: quia eum qui libidine mouetur: ira turbatur: vel auaricia est incensus frustra dehortatur/ cũ pricie ꝛ detrimento. ergo similiter in alijs: ꝛ per cõsequens ꝛc. De libidine ꝛ auaritia patet p Amb. sermone. lxxxij Si quis cũ impudicis de pudicitia loquitur: ꝛ scorta vituperet: hi animi quibus libido dñatur: ꝛ ex ipsa cõmonitione ad impudicitiam multo acrius accẽduntur: Et similiter dicit auaros ex cõmonitiõe pati. quorum illic rũsionem videlicet Pulchra sũt vera: sed melius est aurz: pro eo non esse mirandaz. Et de ira patet sententia Chrisostomi. Sicut fieri non potest: vt ligna mittendo ignẽ extinguas: sic fieri nequit vt rationẽ reddendo places hominem malum.

Contra aliam partẽ conclusiõis

q disponit in dubio deteriozatiõis: arguo ẽm Aug. dicto capite. j. de ciui. Boni plerũq nolũt corripere cũ fortasse possint aliquos corripiẽdo corrigere: ne si non potuerint: sua sal⁹ ac fama in periculũ exitiũ q perueniat. Hoc non ea cõsideratione qua suam famam ac salutem vident esse necessaria vtilitati erudiendorũ hoim: sed ea potius infirmitate qua delectat lingua blandiens ꝛ humanus dies ꝛ reformidat vulgi iudiciũ ꝛ carnis excruciatio vel pereptio: hoc est ppter quedam cupiditatis vincula/ nõ propter officia charitatis: quam dicit nã paruam cãm. quare cũ malis flagellantur boni. Sed tũc currit dubiũ deteriozationis cũ obloquendo ꝛ nos perimendo vel cruciando sine eorũ emẽdatione vtiq grauius peccent ꝛ deteriozes fiant. ergo dubiũ pbabile deteriozationis non releuat a precepto seu onere corripiendi. Et cõfirmatur: si pbabile dubiũ deteriorationis releuaret nũq oporteret corripere eos q affectata ignorantia peccant. Patet sequela: qz de illis verisimile/ vel ad minus pbabile dubium est: an informati de qualitate facti: quã effectant ignozare ipm op⁹ ppterea psequi omitterent vel non/ ꝛ deterius est scienter male agere q ignoranter/ ignorantia etiam affectata/ quãto illic est maioz contẽpt⁹ Et pariformiter obijci potest de crassa ignorãtia eorũ q nesciũt q ꝛmittere fornicationẽ: vel aliud ꝛmortale peccatũ die sabbato/ est violare sabbatũ: ꝛ sic dupliciter mortale peccatũ: quia ad minus pbabile dubium est: an propter hoc omitteret actum ipsum agere seu patrare in sabbato Confirmak secũdo: quia doctrina veritatis non debet ppter periculum deteriorationis/ sicut nec ppter scandalũ/ intermitti iuxta illud Gregorij. Si de veritate scandalũ nascik vtilius scandalum nasci pmittitur q veritas vite relinquatur. c. q quis scãdala. de regulis iu. Quod etiã videk innuisse apostol⁹. ij. ad Corith. ij. Christi bon⁹ odor sum⁹. ergo. Tertio confirmak: qz stat alios scandalizari ex opere quod ipse facit ex ignorantia culpabili seu nõ excusante: ꝛ nõ verisimile sit vel dubiũ q ipse non pretermittet/ etiã debite informat⁹/ nihilomin⁹ tũc obuiare debet stragi ꝛ piculo multoz/ ergo dubium immo pbabilis certitudo deteriorationis nõ releuat quo minus ꝛc. Et consimiliter ponẽdo scandalũ imminere ex desertione facti quod verisimiliter correptus vel informatus omittet/ non videtur licitũ vt ipsum corripiamus/ sed informem⁹/ cũ strages multoz pcauẽda sit poti⁹ q mors vni⁹. q 5 prima pars ꝛclusiõis nõ oportet corripere vbi ꝛc. cessantib⁹ exceptionib⁹ in ꝛclusione expressis Et p isto videk casus ad litterã in. c. Quia circa de ꝛsanguinitate/ vbi ppter imminẽs scandalũ aliorũ dissimulatur super matrimonio in gradu prohibito impetrata dispensatione ex falsa causa q de iure nõ releuat/ ꝛ est nulla.

Rñdeo ad primũ iuxta sententiã

Augusti. in sermone dñi in monte lib. ij. c. xxxi. Canes p oppugnatoꝛib⁹ veritatis/ porcos p contẽptoribus poni intelligendũ est. Et. c. sequẽti Hecq alia causa reperitur cur ea que manifesta ꝛ magna sunt non accipiank/ preter odiũ ꝛ contemptum propter quoꝛũ vnũ canes/ alterum porci nominati sunt. Fateoꝛ itaq q sit scrim dare canib⁹ vel margaritas ꝛc.

quãdo verisimile est vel dubiũ q veritatẽ detectam sint impugnaturi: ꝛ vt canes dilaceraturi: vel agnitã vilipendent veritatem dei pretenẽtes in iniustitia. Secus qñ verisimile est q ad nostrã informationem saltem in vno vitã corrigent ꝛ emẽdabũt: vel forte si hoc dubium fuerit: saltem pbabile seu verisimile est q ex hoc deteriozes non euadent: vt lz forte aliquotiens sint contra veritatẽ scienter acturi: saltẽ minꝰ licenter facient: q si ignorarẽt: vnde nõ contrauenit precepto quo in spe dat q veritas suggesta non impugnabitur: nec contennek. Et hoc dico ad verbum Origents: q/ pcedit cũ manifesta crimina quib⁹ est inuolut⁹ argumenta sunt: ꝛ pjecturã seu psumptionem faciũt: aut pbabilẽ dubitationẽ: q canis obiatrans erit: vel porcus cõtennens. Etiã loquit Origenes de myniserijs ꝛ secretis fidei: q facile rident animãles seu mũdani homines. Aialis homo: inquit apostolus: non percipit ea que sunt spũs stultitia eñ est illi: ꝛ non põt intelligere: quia spiritualiter examinatur. j. ad Corint. ij. Secus de alijs doctrinis legis saltem nature ꝛ dei: quas verisimiliter non sunt ludibrio habituri ꝛ cõtẽptui: lz forte dubium sit an eis pderit illa nosse. Cõsimiliter verbũ Hieronymi ꝛ Amos. v. pcedunt qñ correptio verisimiliter non pderit: sed potius probabile est obfuturã eẽ: vel dubitatur an pderit vel oberit hoc succincte dicẽ/ procedit cũ desperatio est pficiẽdi. vel dubiũ nocumenti: correptionẽ vel informationẽ merito prohibens. Ad secundũ. Lyra illud exponit: qz frustra fieret correptio: vel pcedit cũ quis desperat proficere vel dubitat obesse cũ limitatione quam supra dixi alias pcedit illud apostoli ad Titũ. j. Amplectentẽ eum qui scm doctrinam est fidelem ꝛc Ad confirmationem: nõ prohibek pphete ne corripiat: sed premuniatur futura subtractio verbi: ne corripere possit i maledictionẽ plagã ꝛ penam populi exasperantis ꝛ sic nõ prohibet vbi oĩa prohibere non possumus q̃n debeamus saltẽ aliqua corrigere ꝛ phibere. Unde glo. sup illud Joã ij. zelus dom⁹ tue comedit me bono zelo comedik: q̃ qlibet praua que videt/ corrigere satagit: si neq̃t tolerat ꝛ gemit. ꝛ Crisostomi sniã est de hmõi correptiõis remedio: ꝛ qz oportet ppter deum hoc obseruare/ ꝛ nõ ppter hoiem non velis in eo subito cuncta corrigere. alioquin minus id poteris sed paulatim gere ne repentina correptione pregraues. Ad tertium hoc casu nostra correptio ẽẽ possit ab actu petẽ p certo tẽpore phibere: obfuturam nihilomin⁹ ponitur ex cõparatione ad tẽp⁹ totiꝰ vite minime pfutura: ꝛ sic nõ militat cõtra cõclusionẽ. Et per idẽ sopita est cõfirmatio. Ad quartum multis nõ pter rõnem videtur/ q text⁹ Augustini habere debz Oportunũ tps inquirit: sic eñ eum allegat beatus Thomas. ij. ij. q. xxxij. ar. iij. in solutiõe ad tertiũ nihilominus admissa litera text⁹: vt cõiter habek: dicik q procedit cũ sine discrimiẽ põt differri correptio vbi aũt mora est periculũ allatura: dilatio spernẽda est ꝛ hoc occurrit in casu cõclusiõis cũ est petm cõtinuaturus: vel de nouo admissurus. Ad ꝛfirmationem. qui peccãt ex seu propter ignorãtã certe illos saluberiter cũ magna vtilitate corripim⁹: qz certiorati de quantitate facti statim penitẽt ꝛ abstinere proponunt Etiam supponamus eos nõ ignorare/ licet inutile ꝛ dispendiosum forte esset p horã passionis inualescentis illos arguere ꝛ corripere: tũ sedata passiõe libidinis vel ire possunt vtiliter argui Etiã ẽẽ ptũc acrius inflammarenk: statim remisso ardore correptio suum effectũ operabitur. Preterea in quibusdã confusio correptionis remittit ꝛ remittẽdo repellit oẽm libidinis vel ire ardorẽ cum ab eo arguitur a quo cupiunt in bona estimatione haberi: ꝛ q pro quantitate diuersa penarũ est differenda vel statim adhibenda correptio.

Ad obiecta contra aliã partẽ conclusionis. Ad primũ. In tali dubio nocẽdi vt Augustis clare innuit: licet omittere correptionẽ ne obsit sed petũ est cũ omissio fit: ꝛ nõ ob illũ finẽ: sed propter fame proprie piculũ vel vite: ꝛ sic ipso nõ recto fine peccatur: quẽadmodũ ꝛ in expletione preceptũ quis facit timore: vt in regula Qui ex timore. in antiquis. Huius simile est: volenti iniuriose primũ occidere/ nõ teneoꝛ gladiũ deposituꝫ reddere. si tamẽ seruo seu nego reposcenti/ nõ vt impediam necẽ proximi: sed qz volo mihi seruare protũc gladiũ: pecco. Circa hoc põt subtiliter inquiri: an peccet omissiõe pcepti de corripiendo: vel certe alia de ordinatione: cum subsit causa quare preceptũ protunc ipsum nõ astringit: vt etiã in simili/ de gladio deposito. Et circa hoc discute illud augustini. Flagellantur simul nõ qz simul agũt malã vitã: sed qz simul agunt tẽporalem vitã: nõ quidẽ equaliter: sed tñ simul: quaz boni contẽnere deberent vt illi correpti atq correcti: cõsequerẽtur eternã. ad quã consequẽdã: si nollent esse socij ferrẽtur ꝛ diligerentur inimici. Ad primã cõfirmationẽ eorũ qui affectate ignorãt: quicã sunt eius cõditionis q sciẽtes remorsu conscientie absterrẽtur a petõ. Item vel cõfusione vel certe affectu quẽ in alio experiuntur ad suã salutẽ sepe redeunt ad cor: vt nolint semetipsos negligere: quãdo eos alij curant: vel ad minus tandẽ eis pficiet: q̃ ad horã ꝛ tẽp⁹ breue sint fortasse futuri deteriozes ꝛ in hmõi debet homo rationem habere vite totius ꝛ omnis operis: ac ex hoc perpendere quid expediat fraterne salutis: nec facile presumere vel dubitare: q correptio vel informatio oberit. Ad secundam cõfirmationem hoc procedit de veritate vite quam nemo pretermittere põt sine peccato: ꝛ pro euitando scandalo nõ debet vel põt peccare: sed veritatem doctrine bene põt: immo tenetur homo sepe intermittere p scandalo euitando. Similiter ꝛ veritatem iustitie: q̃ q̃ non fallitatẽ dicere vel iniustitiam facere cũ hoc sit cõtra veritatem vite. Ad tertiã cõfirmationẽ: qz plus tenemur multis q̃ vni: si alias scandalo plurium occurri non põt: nisi simul ipe informek: vel nisi ipse ad statim corripiak nõ est superscdendũ a correptiõe sed hoc pcedit qñ correptio adhibẽda est ad eius vtilitatẽ qui corripik. Et cũ addik: quasi conuersim: q liceat nõ corripere quiverisimiliter est corrigendus ppter scãdalum aliorꝫ. Dico q p eius correctiõe necesse est ad minus adhibere secretam correptionẽ ꝛ infirmationẽ vt scãdalis obuiet: ꝛ peccare nihilomin⁹ cesset. Hec recte inducit tex c. Quia circa. de ꝛsang. qz ibi errore pbabili iuris humani: credens dispẽsationẽ ex falsa causa valere excusabak. vt alibi in qõlibeto de decimis latius dixi: alias eñ nõ licuisset epi/copis illos ad sacramẽta admittere obstante phibitione Christi. Nolite sctm ꝛc. Si vltra stringas nõ posse scãdalis plurũ occurri ꝛ istũ corripi/ qz corrept⁹ id facier qõ culpabiliꝫ omisit ꝛ scandalizabũr alij/ vl qz culpabiliꝫ fecit omittere/ ñ ad scãdalũ ꝛ offensionẽ ipingẽt/ ꝛ q sic vt multi seruent a petõ vnius damnatio parui habẽda est. Et potest de

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc pomi casus / supposito q̄ quātitas psonarū saltem meritoria sit ignorātia nullitatis vel inualiditatis eius dispēsationis q̄ impetrauerit ex falsa sit cassa ꝛ nō ꝓbabilis: puta sunt postea per dictos aui fatī: ꝛ non adhibent diligentiā inquirendi: ꝛ imminet ex separatione scādalū: vt in cap. Quia circa. ℟ſ. deo / q̄ cōclusio ꝓcedit de obligatione quā adducit seu affert necessitas fratris: ꝛ ergo intelligi dz cū limitatione: nisi aliox necessitas vel alterius fratris / vere cuius vite integritas est reipublice magis necessaria ꝓponderet: sicut similiter obligatio eripiendi innocentē a morte: si fieri non possit sine aliozū scandalo vel aliozum innocentū interemptiōe: nō teneor. Itē non teneor ipedire ne q̄s se p̄cipitet: si eū tenere nō possum sine aliozū scādalo: q̄ me occiderēt si videant q vim me tenere dñm suū: nec mihi credēt ꝓdēti ꝓpositū ei⁹ de p̄cipitādo: videor excusat⁹ ne teneat ipedire ei⁹ p̄cipitationē. Sic in publico docem⁹ veritatē q̄ aliquos scādalizat vt verbo apostoli. Christi bonus odor ꝛc. ſcde ad Corinth. ij. Etiā si ꝓpter aliozū scādalū. ſ. occulto peccatori scienter tradere sacramentū eucharistie q̄ō alias minime licitū esset.

Ad rationes ante oppositum. Ad

primā multa iniusta in re publica tolerant⁹: que puniri nō expedit ꝓpter dispēdiū maius q̄ō imminet ex illoz correctione: que tamen priuatim corripere tenemur ꝛ si possumus corrigere seu emendare. Unde nec illis possumus sacramēta ministrare q̄uis iuste tolerent. Nec obstat q̄ō inducitur de obligatis voto simplici. quia excōmonitione vel correptione nō inijcimus eis laqueū peccati: immo illā adhiberi debere decreuit ille textus dicti ca. de viduis: ſz compulsio occasionaliter eos illaquearet: quia plures deteri⁹ simpliciter agerent. Nec obstat illud verbū Ambro ſij: quia vt dixi in corpore questiōis: solū facit: vt reatus sit maior: nō vt noua culpa ꝓtrahatur. sicut augmentū cuiuscūq̄ gratie facultatū doctrine ꝛ hmōi. ¶ Ad confirmationē de infidelibus: sicut tenemur lege charitat̄ eos ab errore reducere. ita ꝛ per correptionē a pctō reuocare. Sed q̄ nō sunt de iurisdictione ecclesie seu eius subditi: non habet de eis iudicare: sed quando desperatur eoz reductio vel timor ꝓbabilis seu dubiū est q̄ deteriores cuadēt: non tenemur: quo casu videtur ꝓcedere verbum apostoli. ¶ Ad secūdū principale vt. Augu. tradit. i. de ciui. dei. ca. ix. in fine. In negotio fraterne correptionis ꝓlati grauiorē habent cām: quib⁹ dictū est. Sanguinē eius ꝛc. Ad hoc etiā speculatores populoz ꝓpositi cōstituti sunt in ecclesia: vt nō parcāt obiurgando pctā. Nec ideo tamen ab hmōi culpa penitus alienus est: qui licet ꝓpositus nō sit in eis: tamen quib⁹ vite huius necessitate coniunguntur multa monenda vel arguenda nouit: ꝛ negligit deuitās eoz offensiones ꝓpter illa quibus in hoc nō vt debuit vtitur: ſz plusq̄ debuit delectatur. Item Chrisostom⁹ homilia. xiij. ℟ſ. Propterea protestor vobis sanis q̄ iudiciū vobis erit ꝛ condemnatio: ꝛ vos deo iam trado. Si quis tumultuantem videret vel loquentē in illo pcertim tpe nō significet nec corrigat hoc est oratiōe melius: orationem omittens illum increpa: vt ꝛ illi parcas ꝛ tu lucreris: ꝛ ita possimus oēs saluari. ¶ Ad primā confirmationē rñdeo: q̄ aliter sacerdotes quibus dñici gregis cura cōmittitur: ad hoc obligantur: ꝛ aliter alij fideles quia sacerdotes tenent in grege ꝓmisso corripiēdo inquirere: vt ꝛ sciāt operam adhibere: nō enim pōt esse pastoris excusatio si lupus oues comedat: ꝛ ipse nesciat de regulis iuris q̄uis cause. Sed alijs satis est. q̄ in casibus occurrē tibus officiū charitatis quo ad correptionē exercean̄t. Unde Anaclerus papa. Tam sacerdotes q̄ reliqui fideles omnes summā debēt habere curā de his qui pereunt: quatenus eoz redargutione corrigantur: aut si incorrigibiles appareāt ab ea separentur xxiij. q. iij. Tam sacerdotes. ¶ Ad secundam confirmationē dico: quotiens in deū peccat frater: peccat in quēlibet fidelē: cum patrem oīm ac creatorem cōtemnit / ac ei iniuriā facit / opus tñ fuit addere: i tene culpata videretur facti ignorātia / inuēs: vt vult Augustinus in te scientem. Uñ Augu. Quid est in te pecauerit: nisi tu scis q̄ peccauit. ij. q. j. Si peccauerit. Et ad verbū glo. Si in deū / non est nostri arbitrij intendit: si in deum occulte vt nos lateat non est nostri arbitrij / vt doctores cōiter exponunt. Vel respōdeo q̄ illa glo. ex verbis Hieronymi sumpta est qui dicit de his qui in nos peccant nos habere dimittendi facultatem: immo necessitatem / q̄ precipimur debitoribus nostris debita ꝛc. Si aūt in deum quis peccauerit: non est nostri arbitrij / nos econtrario iniuria benigni sumus / in nostris contumelijs exercemus odia. ¶ Ad tertium principale dico / q̄ consiliū in limitibus consilij manens nunq̄ obligat / dicente Augustino. Precepto dñi non obedire peccatum est: consilio si vti nolueris / minus boni adipiscēris mali nihil ꝓpetrabis. xxiij. quest. j. Quisq̄s. Sed si materia cōsilij transeat in ꝓceptū semp ad illud precepto affirmatiuo fuit homo obligatus: ſz nō ꝓ semp: sicut dare elemosynā extra tempus necessitatis est consilij / occurrēte necessitate est precepti / sed nunq̄ obligat ratione cōsilij. In ꝓposito nostro corripere fratrem est precepti affirmatiui / ꝛ sic semp ligat: sed nō ad semp: sed certis cōditionib⁹ occurrentib⁹ / vt ptz ex corpore questionis. Et cū dicit / q̄ ad correptionē solū obligamur in casu necessitatis fateor / sed nō ad intentionē ꝛ finē argumēti ꝑtēdit esse q̄ solū cū est saluti primoz necessariū. Jā vt dictum est in corpore questionis obligat: quotiēscūq̄ est primo necessariū ad euitationē peccati vt. ſ. vel peccatū nō cōtinuet / vel de nouo nō cōmittat / ꝛ ꝑter hoc in necessitate salutis / nec est in stricta necessitate soluꝛ qua seipsum liberare nō pōt cū vult / quo casu solū obligamur ad eleemosynā ratiōe arcte necessitatis: q̄cquid sit de extrema / ſcz quotiēs verisimile vel dubiū est / q̄ sine nostra correctione detrimētū spirituale nō euitabit / q̄uis per seipsuꝛ posset ꝛ ergo magis q̄ eleemosyna talis spiritualis est in precepto. Et sic nihil probat argumentū q̄uis solum obligaret pro tēpore necessitatis / q̄ ergo nō esset in precepto. Et cū subditur q̄: sic ꝑmissis oib⁹ oporteret soli correptioni fraterna insistere / nego assumptū / q̄a nō semper occurrunt corripiendi. Nec oportet priuatū hoīem tales inquirere quod est prelatorum. Et cū occurrunt interdū desperatio proficiendi ex cōditione corripiēdi vel qualitate corripientis excusat: aliquotiens dubiū nocendi spūaliter / aliquotiens q̄ alteri operi insistere dz ꝓ tēpore / vt populū docere / et infirmo ꝛ decedēti sacramēta ministrare ꝛ sic de alijs.

Ad primā cōfirmationē nō oportet

monachum excurrere / ꝛ statuta monasteriū frangere / vt inquirat de corripiēdis / immo nec ad hoc obligant alij hoīes ꝓuati / sed ꝓlati: satis est q̄ occurrē

tibus officiū charitatis impendat. sicut ingrere non opz an aliquis bos vel ouis fratris errer: satis ē occurrentem q̄ errat reducere. ¶ Ad secundam confirmationē: vt dixi / soluendo obiectiones contra secundam partē cōclusionis in casu Augustini non peccant p omissionē qua ꝓceptū fraterne correptionis transgrediunt: sed peccant cōmissiōe: videlicet nolitione corrupta ex non recto fine: qz in dubio deteriorationis / regulariter occurrit ꝓceptū fraterne correptionis. Etiā addit glo. Augustini. Flagellantur simul / non qz agunt simul malam vitam: sed qz simul amant temporalem vitam: nō quidē equaliter: sed tamen simul: quā boni ꝓtēnere deberent ꝛc. Et ita nō ostendit tunc ꝓceptum correptionis p morte euitādum: q̄uis correptionē ipsam. ꝛ si ponatis eos in errore vt putent ꝓceptū currere: tunc circunstantiam additis ad casum Augustini. ꝓpter quam illic esset mortale. Beatus Tho. ij. ij. q. xxxiij. arti. ij. in solutione ad tertium: soluendo verbū Augustini dicit q̄ omitti potest fraterna correptio tripliciter. ¶ Primo ex charitate dum opportunū tēpus inquirit: vel ipsi ne deteriores ex hoc fiant metuit: vel eruditē dos ad bonam vitam impediant vel a fide auertant.

¶ Secundo cum pctō mortali: q̄ñ formidatur vulgi iudicium: carnis cruciatio vel peremptio: dum tamē hec ita dominētur in animo vt fraterne charitati ꝓponātur: quod fit ꝛc. ¶ Tertio cum veniali: quando timor et cupiditas tardiorem faciunt hominem non tamē ita q̄ſi ei constaret q̄ fratrem possit corripiendo a pctō retrahere ꝓpter timorem vel cupiditatem dimitteret: quibus in animo suo ꝓponit fraternam charitatem. Et hoc modo viri sancti quandoq̄ negligunt corrigere delinquentes. In effectu ergo dicit verbum Augustini ꝓcedere: quando tardiores sunt ad corrigendum: sed ꝓceptum corripiendi non pretereunt. ¶ Circa hoc tamen animaduerte quo ad ea que dicit Beatus Thom̄s in ſcdo modo q̄ non soluz homo peccat mortaliter correptionē omittendo: q̄ñ famam aut vitā prefert correptioni fraterne: immo si eam exequatur siue equaliter diligit vel non tñ infra diligit: vt ea certo periculo vel internicioni exponat ꝓ dubia ꝓsimi salute contra ordinem charitat̄ peccat: quemadmodum laborē et eleemosynā teneꝛ perdere ꝓ dubia ereptione ꝓsimi a morbo periculoso ꝛ mortifero. Quod autē dicit Aaronis in septima veritate suo more loquendi de primis duob⁹ modis: q̄ solum veniale peccatum continent: rē non fundam dicit ex verbis Augustini vt putauit: qz loq̄tur Augustinus in casu quo ꝓceptum correptionis non dz locum / vel ſm Thomā / cum dissimulando solū tardiores sunt sed quātuncunq̄ sit hō priuat⁹ nō in potestate constitutus: vt nō possit dissimulando ꝓmittere hominem fame perire morte corporis sine mortali pctō cum ꝓhibere possit: ita nec defectu correptionis morte anime. Uñ super verbo apostoli ad Roma. j. digni sunt morte. dicit glo. Consentire est tacere cū posset arguere: vel errorem fouere. Et sup illo. Leui. ij. Succidā ipsum ꝛ oēs qui ꝓsenserint ei: vt fornicaretur cum Abeloc de medio populi mei: dicit. Consentientes autē: qui scz possunt accusare / arguere vel monere / ꝛ non faciunt: non effugient iudicium. Ergo dissimulatio etiā priuati inducit mortale pctm̄: ꝛ illud manifeste vult Chrysostomus homilia quarta. vt supra induxi. ¶ Ad tertiam confirmationem: hoc procedit de illo ad q̄ hō absolute teneꝛ ficut ad suscipiendum baptisma / ad confitendum: et huiusmodi. Secus in his ad que solum tenetur secūdum suam facultatem. sicut ad eleemosynas corporales ꝛ spirituales: quarum vna est fraterna correptio Uel dicitur: q̄ quisq̄ tenetur ad correptionem secūdum suam facultatem: ꝛ hoc potest sine ꝓfunda theologica scientia. Fateor tamen: quod tanta posset esse primorum necessitas pereuntium informationis vel remonstrationis culpe seu peccati: q̄ valens ingenio ꝓ qualitate talenti traditi teneretur operā doctrine: ꝛc. sicut ꝛ bona manuum laboze ꝓcurare: vt pereuntes fame seruet a morte. sed de hoc alias. ¶ Ad quartā cōfirmationem ex Bernardo. Fraterna correptio locum non habet vbi non ſperatur emendatio. Intendit cum desperatur emendatio. ꝛ hoc planius expressit Augusti. Si scirem tibi non prodesse / non te terrerem / nō te admonerem. Uel dicitur. Mens eius est q̄ locū non hz fraterna correptio illis ꝛbis vel medijs: vbi ꝛ quibus nō ſperaꝛ emendatio in fratre qui aptus est corrigi: quem in ꝓposito suo dura correptio induraret magis q̄ emolliret. ¶ Ad quartum principale. Bernardus hyperbolice loquit⁹: qz non est maximū damnū in ablatione vel diminutione charitatis acquisite que est amicitia quedā ad hominē: de qua tñ ibi loquitur: qz charitas ibi infusa non minuitur ſcm̄ communem doctoz sententiam: neq̄ necessaria simpliciter ſpernenda sunt: vt ire turbatio deuitetur: sed q̄ō de parte nostra summa cauere debemus: ne frater conturbetur: vel nobis irascatur: cū eius saluti vel correptioni aliter cōsuli potest. Sed licet vtiq̄ corripiendo ipsum prouocare ad irā quando aliter reuocari nō potest vel a peccato committendo absterreri: precipue vt dicit Beat⁹ Thom̄s. quando eius peccatuz vergit in damnum aliozum: vel etiā damnum sequēs: vel eius peccatum grauius est q̄ odium quod in nos concitamus: vel quādo speram⁹ q̄ odium paulatim repescet: ꝛ tandem correctio seq̄tur. Unde Chrysostomus. Melius est odium ꝓpter deum q̄ amicitia que est ꝓpter ipm. cum enim ꝓpter deū amamur / dei debitores sumus: cū odio ꝓpter ipsum habemur: debitorē eū nobis facim⁹.

Ostenso q̄ quilibet teneatur ad fraternā correptionē: emergit dubiū an etiā teneaꝛ ex necessitate ꝓcepti ad

obseruātiā ordinis: quē saluator Matthei. xviij. prescripsit. Et videtur q̄ non debet quis manu propria medicinā alteri ministrandam ꝛtingere: si eū interficeret aut viribus seu virtute vacuaret. Sed frequenter quātitas ꝓsone talis est vt de ore suo ꝓpalata correptio / fratrē ad deteriora ꝓuocaret: ergo illo casu poterit per aliū medicinā correptionis eidē inferre. Et hoc plane attestari videtur Augustinus in regula / canone quarto / secundum diuisiones fratris Ambrosij dicens / q̄ priusq̄ alijs denūciaretur ꝓ quos sit conuincendus: si negauerit: prius preposito dz ostendi: ne forte possit secretius correctus nō innotescere ceteris. ¶ Et si forte hoc excludas: quis Augustinus de ostensione facienda preposito dicit. Si admonitus neglexerit corrigi: ergo supponit q̄ inter se ꝛ ipm solū prius correct⁹ sit: et supponit ireprehensionē facti: q̄ō ꝓposito ostendet: q̄ nō ꝓbat q̄ priꝰ correptiōe de facto occulto / ꝛ vni soli cognitio possit per alium fieri: Induco confirmationē ex verbo Augustini Leuitici quinto. Nam ibi loquens de facto penit⁹ occlto ꝛ vni soli cognito: vt timor: ꝛ quasi perplexitas videaꝛ inter proditionē ꝛ trāsgressio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem ꝓcepti: quod numeri quinto de iudicando traditur: dicit ꝙ ab illa perplexitate se absoluerit iudicando periturum his q̄ possunt ꝓdesse ⁊ non obesse: ergo nō oportet secretam correptionem premisisse. ¶ Preterea secundo ad idē arguo: grauius est accusare primum ꝯ denunciare ecclesie: sed accusationem non dz ex necessitate ꝑcedere monitio: ḡ sufficit vt accusans se inscribat. c. regulariter. ⁊ quando: secundo de actu. ergo nec requiritur in denunciatiōe. ¶ Et cōfirmat. qz ex gestis sanctoꝝ intelligi potest qualiter scripture sacre sint intelligende: vt hz Augustinus libro cōtra mendacium. Sed in gestis sanctorum inuenitur facta publica denūciatio peccati occulta nulla ꝑcedēti secreta admonitione: vt Benxxxvij. Joseph accusauit apud patrem ffres suos de crimine pessimo. Item actuum. v. Petrus Ananiā et Saphiram publice denunciauit nulla ꝓmissa admonitione secreta de occulta fraudatione p̄cij agri. Item dns ipse nō legitur secreto Judam admonuisse anteꝯ eum denūciaret: ergo non oportet de necessitate precepti ante denunciationem premittere charitatiuam correptionem. Item deus in lege Moysi tradit ꝓceptum ⁊ modum quo occultum peccatum: ⁊ de quo apud maritū sola suspitio erat: sine quacunq̄ admonitiōe seu correptiōe fuia obduceret in palam ⁊ publice puniret: vt patet numeri. v. Et in hodiernū diē ꝓ occulto peccato nō premissa correptione manifeste punit hominem: vt pz prime ad Corinthios. xj. de his qui indigne accedunt ad sacramentū eucharistie. Sed nobis sufficit imitari dominum in nostris operibus quemadmodum hortatur Apostolus. Estote imitatores dei sicut ⁊c. ad Ephesios. vij ergo non est necesse p̄mittere secretam monitionem. ¶ Preterea tertio. p̄lati sepe strigūt subditos suos sub iuramēto dicere veritatē sup interrogādis ⁊ sic vigore iuramēti tenenť dicere veritatē quā nouerit. Etiā ꝑter hoc in frute obediētie ꝓcipiunt subditis fraternitatē dicere de pctō ffis quē ipsi adhuc nō monuerant: ergo videtur ꝙ teneantur prelato dicere veritatem ante premissam monitionē ⁊ per ꝓsequens ⁊c. ¶ Et confirmatur: quia nō videtur probabile ꝙ aliquid sit in communi consuetudine apud religiosos: quod est cōtra preceptum domini: sed religiosi in capitulis proclamantur de culpis nulla admonitione premissa. ergo.

In oppositum est preceptū domini. Matthei. xxviij. Si peccauerit in te frater tuus corripe ⁊c. ergo secreta correctio debet precedere.

Pro huius decisione Richardus.

xix. distin quarti. arti. iij. q. j. sic distinguit. Peccatū proximi vel est publicum vel secretum: si primū: non oportet secretam monitionē precedere denunciationem: qz vt dicitur de penitē. ⁊ remissio. cap. j. manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda: sed vt glossa illic tradit debent manifeste corripi publice peccantes: vt sic apud alios sederur scandalū: ⁊ eius pena deterreantur a pctō sic precepit Apostolus. Peccātem coram omnibus argue ⁊c. prime ad Timotheum. v. Si autem secretum/ distinguit: quia vel recordatio denunciationis intellige per mortem interponende admonitionis secrete ꝓbabiliter videt cessura in notabile detrimentum ꝓximo ꝛ corporale vel spirituale: vt si tractet occulte qñ hostibus ciuitatē tradere possit vel occulte homines quertere in moribus vel auertere a fide. Et tunc festinanter ꝑcedendum ad denunciationem. Nec expectare oportet vt precedat secreta monitio: quia magis obuiari debet detrimento corporali vel spirituali reipublice ꝯ detrimento fame ipsius peccatoris: vel ex retardatione denunciationis super peccato occulto non imminet tale periculum: ⁊ subdistinguit quia vel ex cōditione vel qualitate vite pctōris ꝓbabiliter apparet ꝙ apud eum secreta monitio nō proficiet: sed magis ipsum exasperabit contra admonentem: ⁊ premonitus subterfugia queret vt corrigi non possit et eo casu non oportet ante denūciationem premittere secretam correptionem. Et sic intelligitur verbum sapientis. Noli arguere derisorem ⁊c. Aut speratur ꝙ secreta monitio proficiet: quod semper presumendum est: nisi per signa ꝓbabilia appareat cōtrarium: ⁊ tunc ex precepto diuino secreta monitio debet publicam denunciationem precedere: nō tamen necessarium est vt precedat secretam denunciationem: que fit soli prelato: maxime quando denunciātem ad hoc compellit obedientia precipiēte prelato. Et si ad secretam monitionem frater se corrigit debeo desistere a publica denunciatione. vt in. c. Si peccauerit. ij. questio. j. vbi dicit Augustinus. Nos nō prodimus sed in secreto corripimus: vt vbi malum cōtingit: ibi moriatur. Et ergo statutū est. c. Accusatio. ij. q. vij. ꝙ si aliqui sacerdotes ante secretam monitionem lacerare accusare/ vel infestare presumpserint excōmunicētur. Nam si possum sine detrimento spiritualis boni illius quē corrigo ⁊ cōmunitatis custodire famam fratris teneor ex ꝑcepto famā eius non ledere qz inter tēporalia est quid valde ꝓciosum ⁊ multum vtile ad spūalia: qz multi timore ifamie a pctō retrahuntur. Et homines quando se infamatos considerant: effrene ⁊ sine retinaculo peccāt. Vñ glossa super illud Matthei. Si peccauerit ⁊c. corripe eum inter te ⁊ ipm solū ne publice correptus verecundiā perdat: qua perdita in pctō remaneat. Non tñ propter fratris correctionē ex secreta monitione teneor desistere a secreta denunciatione q̄ fit prelato: qz valet ad precauendū fratri a recidiuo: nec est infame ei⁹ ꝓiudicium si est prelatus qualis esse dz. Si tamē per signa multum ꝓbabilia ⁊ per presumptiōes multum violentas crederetur ꝙ ex illa denūciatione fratrem correctum infamare vellet: tunc crimen fratris iam veraciter correcti prelato denūciare nō deberet. Hec Richardus: sed hec Richardi si quadrare debeāt in multis oportet limitare. Primo qđ dicit de peccato publico: non necessarium vt secreta correptio precedat publicam denūciationem: ꝑcedit de peccato simpliciter publico: vt ex denunciatione nullum timeatur fame detrimentū: q̄ iam supponit perdita. Et cū verisimile nō est ꝙ magis ꝓficiet apud eū secreta monitio: ꝯ publica denūciatio: vnde dicit Palude. xix. dist. iiij. q. iij. Si verisimile est ꝙ citius corriget si soli ei ostendo qđ vt ordinari ad eius emēdationem: ꝯ si statim iudici denūcio: quod videtur cedere ad eius confusionē: debeo prius secrete admonere: non propter conseruationē fame q̄ iā supponit perdita: sed ꝓpter emendationē conscientie. postea vero si nō corrigitur: vt edificentur de penitentia qui scandalizati sunt de culpa: debeo denūciare et teneor: qz ex fama posset iudex inquirere nullo denūciante. in hmōi enim qz lege charitatis intendere opz vt animā fratris lucremur: necesse est ea media assumere: q̄ ad finem illū accōmoda sunt opportuna ⁊ ꝓportionata ꝓ temporis ꝓsone ⁊ aliaꝝ cōditionum ⁊ circūstantiarum occursu ⁊ qualitate. nō enim sufficit mediū licitū esse: sed opꝫ est vt bonū sit et expediēs: sm Augustini sentiā: ne ipso fratri paretur impactio: offendiculū: ⁊ scandalum. Omnia mihi licent inquit apostol⁹ sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent: sed nō omnia edificant. j. ad Corin. vj. ⁊. x. Licitū dicitur quicquid lege naturali non est ꝓhibitum. Sed id solū expediens ⁊ bonum quod charitati ꝓ tēpore nō repugnat. de quo latius in glossa. j. ad Corinth vj ⁊. x. ⁊ xxviij. ffstio. j. cap. Sic enim. Sed si pctm publicum condistinguitur secreto vt publicū dicatur: quod iuris ordine probari potest: puta duobus testibus vel huiusmodi. tunc si apud paucos solus est cognitio et apud alios existimationis illese: dz secūdum omnes vt dicit Palude precedere secreta monitio. Idē dicunt Joan. Andreas/ Panor. ⁊ cōiter doctores in ca. Nouit. de iudicijs. Et est ratio: qz sicut medico cū potest sanare sine lesione corporali notabili corporis nō lz per eam medicinam curare que naturam ledit: ita tenemur ad curā anime fratris sine detrimento honoris intendere ꝯ tum possumus. Obiciet forte aliquis de. c. Si sacerdos. de officio ordinarij. ibi. Si quis solus nouit alteri⁹ peccatum dz illū admonere ne se ingerat: sed non potest eum a communione amouere ⁊ arguere nominatim nisi iudiciario ordine probare posset: ergo tunc nō videtur secreta admonitio necessaria ante publicā denunciationē nego cōsequētiam/ qz nō haberur si iudiciario ordine posset probare/ qz tunc sine monitione preuia potest palam argui ⁊ a cōmunione remoueri/ sed ea est differentia/ ꝙ tunc post secretam admonitionē potest palam argui ⁊ remoueri. nō aūt cum solus nouit. Secūdo. qđ dicit de peccato secreto ꝙ ipm denūciare licet cum retardatio denūciatiōis vergit in notabile detrimentū corporale vel spirituale ꝓximoꝝ: ꝑcedit cum illi periculo per denunciationem verisimiliter erit obuiatum ⁊ non per secretam admonitionē. Mā vbi denunciatio vt sepe cōtingit solum proficeret ad turbationem forte ad denūciantis infamiam ac detrimētum: standum esset in sola admonitione secreta: nā frustra niti ⁊ nihil aliud laborando ꝯ odium quereret: extreme dementie est. Preterea licet detrimentū quod imminet sit notabile: pōt conditio seu qualitas peccantis talis esse si iā impediatur: qz denuncianti: vel detegenti credit: practicabit secreto nullo sciente detegetis vel certe post damnū illatum facile reduci poterit: vt reparet ⁊ semel ꝓfusus obstinabitur in malo. Vel tertio ipse plura ⁊ grauiora ne cōtigat ꝓgrauetur impedit cuius existimatione lesa quisq̄ rapiet partem ⁊ tunicā. Seruit fabula qua Samijs ꝓsuasum erat primatē nō destituere: de vulpe qui foueā incidit: ⁊ tñ noluit caninas muscas abigi. ij. Rhetoricoꝝ cap. ij. Vel quarto ex eius fama oritur in populo scādalum grauius ꝯ sit kēporale detrimentū. Ex his casibus ⁊ similibus licet in secreta monitiōe sistere: in dubio aūt ꝓficiēdi ꝓ denūciationē: an oporteat hoiem exponere famam ⁊ existimationē suā periculo: puta per suā denunciationem: impediet traditio oppidi acceptis clauib⁹ oppidi: sed qz cōstare non poterit reputabit ex odio confixisse contra aliū mendacium opz attendere qualitatē sue fame ⁊ ꝯ sit primo necessaria: ac de altera parte pernicie ⁊ quantitatem mali quod imminet si non denūcietur: ⁊ iuxta verbum alteri ꝑferre: vt pro dubia saluatione egroti teneor eleemosynam corporalem interdum perdere ⁊ pro dubia salute reipublice meipm in bello mortis exponere. Has varietates ꝑpēdi vnū alteri magis docet vncio ꝯ doctrina. ⁊ qualis rō excusat talis a ꝓditione secreti et maledictio sapientis. Qui ābulat fraudulenter reuelat arcana. Prouerb. xj. Quia iure defensiōis cū moderamine inculpate tutele facit ad obuiandum machinatiōibus alteri⁹ malis. multa aūt licent iure defensiōis que alias sunt vetita: vt occidere hominē sine publica auctoritate ⁊c. Et lz Richardus solum exemplificet de dāno reipublice: tamen idē est de dāno maxime irrecuperabili vni⁹ fratris seu ꝓximi: iuxta distinctiōes tamē datas. Quod tertio dicit cum secreta monitio sperat ꝓfutura: ꝙ de necessitate debeat ꝑcedere denūciationē publicā: sed non eam que fit prelato quo ad secundā partem: nec est ꝓbabile: nec iniungitur veritati/ qz non lz alterius crimen occultū etiam in cōfessiōe detegere: nisi ob suam vel alterius: vnde cōis resolutio doctoꝝ est ꝙ non lz in cōfessione personam cōpeccantē etiam ꝓ circūstantias aut quātitates exprimere nisi necessariū sit ad expressionem peccati: intellige de pctō occulto. cuius assignāt hāc causam: qz magis tenet fue conscientie ꝯ alteri⁹ fame: cū ergo sperat correctio ex secreta admonitione: opz illā ꝑcedere denūciationem priuatā q̄ fieret prelato. alias ambulat fraudulēter. ⁊ est secreti ꝓditor. Ex eodē sequitur contra illud qđ vltimo dicit ꝙ vbi ex secreta admonitione fuerit correctus nō opz cessare a secreta denūciatione q̄ fit prelato: qz valet ei cōtra recidiuū: nec est in fame ei⁹ preiudiciū si ꝓlatus est qualis esse deberet. Primo: qz lz nō cedat in fame totalē extinctionē: nihilominꝰ leditur qz apud prelatum suum non est illese estimationis ⁊ sic ꝓditur eius crimen quādo preter necessitatem alteri detegit ⁊ releuat. Et sicut deterius est apud virū honestū ⁊ prudentē estimationē seu famā ꝓdidisse ꝯ apud multos leues: ita adhuc grauior iactura est in fame amissiōe apud prelatum. Nec releuat qđ Richar. assumit: vcz ꝙ valet ei contra recidiuū: qz pro sola vtilitate spirituali non liceret ei iacturā seu damnū iferre vel in bonis fortune dādo. scilz de bonis suis pauperibus vt ꝓ eo orarent: vt pz ꝑ Augusti. xiiij. q. vij. ¶ Forte dicet aliqs: ergo multo melius in bono fame: sed pro necessitate si alꝫ a recidiuo seruari non posset liceret: sed hoc militat de quocūq̄ etiā alio: cuius ope seruari posset a pctō: ⁊ sepe vbi ꝓ alterꝫ reductio et preseruatio eius fieri pōt: expedit magis per illū ꝯ per ꝓlatum fieri ne minus ei prelatus credat qđ non expedit. Ex qb⁹ oībus concludit ꝙ crimen occultū dz secreta monitiōe corrigi: ⁊ si testes aliqui criminis sint cōscij: nō dz ꝓlato ꝓpter iacturā fame detegi: nisi per testes corrigi nō possit. vñ dicit dns Petrus de Palude ꝙ non dz ꝓposito nescienti ostendi. nisi vel qñ non sunt alij cōscij vel non sunt tales vt ꝓ eos posset corrigi. ¶ Obijcies forte: ꝑceptū dñi de correptiōe fraterna nō solū ꝑcedit de pctō: qđ iuris ordine ꝓbari pōt: sed etiā de penitus secreto qđ vni soli est cognitū: sed cū correptus non corrigit mādat dns testes ⁊c. ergo potest quis ꝑter necessitatem occultū crimen alterius reuelare cōsequētia tenet: qz alter testiū nō est ad correctionē necessarius. Rñdeo: crimini occulto qđ transijt nec est iterandū: non sunt adhibendi testes qz testes deponere nō pñt: nisi super eo qđ sensu corporis percipiunt: ⁊ ergo in tali crimine secreto si ꝓ nos corrigere nō possumus tenemur indicare alteri per quē possit corrigi seu inviam iustitie adduci ex lege charitatis ⁊ precepto dñi Leuitici. v. iuxtam expositionem Augu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stini. Sed vbi secretū est manens: puta hz alienum sub aprellis z nō vult ad monitionē meā restituere vl iteraturus est secretū adulteriū possum testes adhibere qui factū continuandū vel iterandum videant.

Ad argumenta ante oppositum

Ad primū tripler est denūciatio vt tradūt doctores in ea hoc videt. xxij. q. v. er cap. Nouit. de iudicijs. s. euangelica: canonica z iudicialis. Euangelica est q fit ad emēdationē seu correctionem fratris cum testium inductione iurta traditionē saluatoris. Canonica dicit nuda indicatio peccati fratris cū testium inductione vt impediat: z maxime fit de pctō futuro. Tertia ē iudicialis publica ex officio iudicis vel priuata ad instantiā alicui⁹ priuati vt partis. In denūciatione euāgelica dz secreta monitio fratris ꝓcedere quādo est ad finem fraterne correptionis q̄ est emendatio fratris opportuna: cōueniens z ꝓportionata. nam medium solum est in ꝓcepto. ꝓpter finem. Igit cum finem excludere potius est in ꝓhibitiōe q̄ in ꝓcepto: sicut medicina q̄ egritudinez generaret: z egrotū fortasse occideret. vnde Augustin. Iam plectendo z ignoscendo hoc solū bene agitur vt vita hominum corrigatur. xxiij. q. viij. ꝓdest. In ꝓposito argumenti supponitur monitio obfutura fratri: z hoc casu premitti non dz: sed immediate nunciari illi qui potest prodesse z non obesse. ¶ Ad scām dicit quidā q in foro iudicij non requiritur vt accusationem precedat secreta monitio: sed in foro cōscientie requirit confiteri q omissio illius est accusanti pctm: q̄q in foro iudicij de hoc minime puniatur. Sed vt recte dicunt bea. Thomas Palude et Richardus effectus accusationis est punitio accusati. z vt intendat bonū publicū: vez vt exemplo punitionis z pene deterreātur alij a peccato: qui fines z effectus nō sequerent ad secretam monitionem. Sed denunciationis finis est emēdatio fratris: z sic arguitur ad bonū priuatū eius. Et q̄ opz ad finis ꝓsecutionem intendere q̄tū fieri potest sine lesione z dispendio eius: cuius bonū queritur: non dz tentari id in quo corripiēdi fama leditur nisi sine dispendio z lesione emēdatio procurari non possit: z tunc semper per minus dispēdiosa elaborandum est priusq̄ assumantur que magis sunt le sua inducēdo testes priusq̄ palam denunciētur z c. ¶ Ad confirmationes. Ad primam de Joseph possibile est vt doctores tradūt q̄ fratres suos ꝓmonuerit: z post non correctos patri denunciauit vel vt rem tus habet accusauit non denunciauit eos: z accusando non oportet monitionem secretam premittere: q̄ non agitur ad emendationem accusati: sed ad promotionem vtilitatis publice: z potest accusari homo tā correctus et emendatus. Nemo enim penitentia desinit nocens esse quo ad forum iudicij. In denūciatione autem agitur ad lucrificationem fratris: vt scilz emēderur z corrigatur: ideo in denūciatione opz primo tētare media reducēdi sine dispendio z detrimēto fame: deinde ad grauiora est procedendum.

¶ Ad aliud de Anania et Saphira. Petrus in hoc se ministrum dei exhibuit ad inspirationem spiritus sancti: nec agebat in hoc ad emēdationem eorum: sed ad penam in edificationem aliorum. Ordo autē fraterne correptiōis solum datur pro reductione priuata fratris: nec astringit deum qui domin⁹ est creature honoris z fame z omnium. Et per hoc excludūtur alie confirmationes que tangunt dei iudicium. Quod tñ de Juda dicitur q̄ dominus ei⁹ peccatum occultum ante secretā correptionē Joānī et Petro detexerit: primo falsum est q̄ peccatum Jude fuerit secretū: q̄ die ꝓcedente conuenerat cū scribis z phariseis tradere Christum z pacti sunt ei pecuniam dare: vt patz ex decursu textus Luce xxij. Hec tamen hoc dixit dñs: sed prenunciauit futurum publicum peccatū Jude: z non dixit eū tunc esse peccatorē: nec valet consequentia. Si deus qui est dñs vite z mortis: fame: z oim licite suo iudicio ꝓpalat crimē occultum: q̄ ergo nobis eū licet in hoc imitari. Vñ Hieronymus in epistola ad Ctesiphōtem. Dixisti in fallor hoc iure te mala malis reddere: z cum iurātibus iurare debere: q̄ aliquando iurauit dñs. An malis mala restituit scio primum nō omnia nobis cōuenire seruis que dño cōueniunt: ne in comparatione famulorum domini iuria videatur. Et infra. Jurauit sepe scio dñs qui nos iurare ꝓhibuit: nec statim ex hoc temere blasphemare debemus q̄ alios veterit quod ipse faciebat: q̄ dici non potest: iurauit Dominus quasi dñs: quem iurare nemo ꝓhibebit: nobis quasi seruis iurare nō licet: quia domini nostri lege iurare vetamur. Ex quibus patet exhortationē apostoli ad hoc esse vt nō eadem quecūq̄ deus faciamus z nos sed vt ꝓ modulo nostro faciam⁹ que nos decent: sicut deus ea solum facit que ei conueniunt.

¶ Ad tertiū principale dico post Hēricum de Hā. quotlibeto primo. q. xxxiij. Juramētū deveritate dicenda sup interrogandis se nō extendit ad penitus occulta cum nequeat iuramētum esse iniquitatis vinculum. Cōtra charitatem autē est vt de occulto peccato aliū vel seipsum prodat in publico: immo si speciale iuramētum prestiterit dicere veritatem super crimine penit⁹ occulto / peccat iurādo: sed non tenet seruare quod sub iuramēto ꝓmisit. Et si dicas post iuramētum prestitum de veritate dicēda super interrogādis: examinatus sup articulo criminis occulti: vel dicet se nihil scire de illo facto criminis occulti: vel tacebit vl plane fatarē dicet: si primū mētietur: si secūdum: est periurus z inobediēs: ergo necesse est vt fiat tertium: et sic habet ꝓpositum. Dico q̄ dz cōplecti primum membrū: nec mētitur: q̄ intelligitur distinctio solum fieri pro his que lz alteri panderet: quemadmodū z cōfessor licite se dicit hoc crimē nō audiuisse ab eo qui cōfessus est: q̄q̄ etiam addiderit q̄ nō audiuerit in ꝓfessione sacramentali: si sacerdos sic loq̄ns se velit z intēdat restringere ad ea que licite referūtur. Et per hoc excluditur seu euitat difficultas argumenti si diceret se audiuisse ab eo in confessione: diceret verū: ergo assertio contradictorij est falsa: nō em̄ ꝓtradicūt quando in vna restrictius loq̄tur q̄ in altera. De hoc vide ad lōgum dām Petrū de Palude: quomodo saluat veritatem istius: cū sacerdos dicit se nullo modo sciēdi aliquid scire: q̄ tamen nouit siue scit ex cōfessione. xxj. di. iiij. q. iij. art. iij. Et cū additur: q̄ prelati sepe precipiūt subditis anteqū subditi monuerint ꝓfratres ergo virtute obdiētie z c. Respōdet bea. Thomas. ij. ij q. xxxiij. art. viij. in solutiōe ad vltimū q̄ ꝓlato nō est obediendū ꝓceptū dñi iurta illud Actuū. vij. Obedire opz deo z c. Et ideo q̄n prelatus precipit vt ei dicatur quod q̄s sciuerit esse corrigēdū: intelligēdū est ꝓceptū salue saluo ordine fraterne correptionis: siue ꝓceptum fiat g̃naliter ad oēs: siue ad aliquē specialiter. Sed si prelatus expresse preciperet cōtra hunc ordinem a domino institutū: z ipse peccaret precipiens z subditus ei obediens: quia contra preceptum domini.

Unde non est ei obediendū: q̄ prelatus nō est iudex iudicioꝝ occultoꝝ: sed solus deus. vnde non hz potestatē precipiendi aliquid super occultis: nisi inquantum per aliqua iudicia manifestantur: puta per infamiam vel aliquas suspitiones: in q̄bus potest prelat⁹ precipere: sicut z iudex secularis vel ecclesiastic⁹ potest exigere iuramentum de veritate dicenda. ¶ Ad confirmationem respondet bea. Thomas sc̄a secūde. q. xxxij. art. vij. ad quartum: q̄ huiusmodi proclamationes / que in capitulis religiosorum fiunt: sunt in aliquibus leuibus: que fame non derogant. vnde sunt quasi quedam commemorationes potius obliuiarum culparum: q̄q̄ accusationes vel denunciationes: si essent tamen talia de quibus frater infamaretur: contra preceptum domini ageret qui per hunc modum peccatum fratris publicaret.

Ultimo videtur: q̄ non oporteat

seruare ordinem illū in fraterna correptione / vt āte denunciationem adhibeantur seu inducantur testes. Primo sic: q̄ si deberēt adhiberi testes ātē denūciationē / vel esset super pctō occulto vel publico. Non primum / q̄ si super peccato occulto inducat vnum vel duos testes / iam est ꝓditor criminis et ambulat fraudulēter. Prouerb. xj. Et dicit Saluator. Adhibe tecum vnum vel duos testes sed peccati occulti non possunt esse alij testes / ex quo sic esset publicū / nam occultum non est quod aliquibus ptz per quos ꝓbari potest. Item crudelis est qui famam negligit xj. q. iij. Non sunt audiendi. z tenetur quis primus vt semetipm diligere. ergo non potest peccatū proximi occultum alijs innotescere seu ꝓpalare. Hec sup publico sunt adhibendi testes: q̄ illud cognitū est et non later. ergo sup illo nō sunt adhibendi testes: nisi in iudicio: z hoc fit ante denunciationem. Preterea correptio non fit de peccato futuro: sed preterito z quod iam transijt: nihil aūt potest alijs adhiberi vel remonstrari q̄d non est sed transijt. ergo non possunt adhiberi testes super pctō de quo fit correptio. Et cōfirmatur: ante denūciationē nō est necesse adhibere testes qui corripiāt eum qui deliquit. ergo similiter non opz adhibere quoscunq̄ testes. cōsequentia tener: q̄ iuxta saluatoris sententiam testes adhibentur: vt sua adhortatiōe vel correptione eum qui deliquit reducant. in cuius probationem saluator subiungit. Si eos non audierit dic ecclesie. Antecedens patet: q̄ omnium doctoꝝ sententia sufficere videtur q̄ testes correptiōis facte adhibuerit ad hoc vt a denūciatione repelli non possit. ca. cum dilectus. de accu. z denuncia. Preterea Augustinus in regula dicit anteq̄ alijs denūcietur per quos conuincendus est si negauerit prius ꝓposito dz ostēdi si neglexerit admonitus corrigi. sed dicere prelato est dicere ecclesie. ergo non opz testium inductionem precedere publicam denūciationem. In contrarium est sententia saluatoris Matthei. xviij. Si non audi. z c.

Responsio. testium inductionem

opz precedere publicā denūciationē nisi mora huius modi inductionis interponende verisimiliter presumatur allatura dispendiū fratri corripiendo vel proximis alijs: vel certe nullū ꝓfectum nam vt cōsimiliter illoꝝ altero occurrente quo ad correptionē secretam non opz illā premittere vt dictū est: ita in ꝓposito. Et est ratio: q̄ correptio z denūciatio adhibetur ꝓ cura spirituali fratris tanq̄ medicina: q̄ in aliquo nocet z naturam debilitat siue destituit: vt ergo in corporis curatione opz ꝓ illa ꝓcedere que q̄tum fieri potest minus nocēt: z ꝓter necessitatem adhibere non lz: q̄ corpus notabiliter ledunt. Sic in ꝓposito: q̄ incuratio a morbo animi publica denūciatio notabiliter famā proximi ledit vel exterminat: opz testium inductionē tanq̄ medicinam leuiorē premittere: nisi verisimiliter mora sit dispendiosa: vel testium inductio ad fratris reductionē inutilis. Adhibētur autem testes ad quadruplicem effectum: seu finem: vez ad facti iterandi inspectionē: ad quātitatis facti remonstrationē: ad fratris charitatiuā obiurgationē: z vltio ad correptionē z forte attestationē. Primum fit: vt si peccatum negauerit per ipsos cōuinci possit z sic corrigi. Sed priusq̄ hoc fiat ꝑm Augustinū in regula. canone. iiij. prius preposito dz ostendi si admonitus neglexerit corrigi: ne forte possit secretius correct⁹ nō innotescere ceteris. Ex quo elicitur: q̄ opz q̄tū intentio cure spiritualis ꝓmittere fame fratris parcere ne in hoc iactura patiatur sine necessitate et legitima causa: z hoc maxime ex causa quā tangit Hieronymus: ne cū semel pudorem amiserit desperatus in pctō perseueret. Secundū fit ad fratris instructionem: vt si ignorans peccauerit nec credit admonenti: tales adhibeantur quibus sit fidē habituris: vel eorum monitis z rationibus cōuincēdus. Tertium fit: q̄ non eadem aptitudo est omniū: vt ꝓficiant corripiendo. Ideo eos testes opz adminus assumere: quos corripiendus veretur timet vel amat: vt ad reductionem eius magis dignoscitur expedire. Quartum fit ne denuncians videatur nō zelo charitatis: sed inuidie stimulo aut maleuolentia moueri ad denunciandum: z ita repelli a denunciando ex hoc q̄ docere non potest q̄ prius sine fame gratui iactura illum secreto corripuerit.

Ad rationes ante oppositum. Ad

primā dicunt quidam inductio testiū non dz fieri super peccato penitus occulto: sed dz de illo frater secreto corripi: z si audierit lucratur quis fratrē suū: si non audierit: nō est super peccato penitus occulto ad vlteriora vez testium inductionē ꝓcedendū. Hoc improbat bea. Tho. ij. ij. q. xxxiij. arti. viij. in solutione ad primum: q̄ secundū Augustinū in regula peccatum fratris non dz occultari ne computrescat in corde. Innocentes inquit nō estis si fratres vestros quos indicādo corrigere potestis: tacendo perire ꝓmittatis. Ideo dicit aliter dicendum. q̄q̄ diu spes habetur de correctiōe per secretam admonitionem etiā pluries factam: insistendum est secrete correptioni. Sed postq̄ probabiliter constiterit: q̄ non prodest secreta correptio: procedendum est vlterius quantūcunq̄ peccatum sit occultum ad testium inductionem / nisi forte probabiliter estimaretur: q̄ hoc ad emendationem fratris non proficeret: sed inde deterior euaderet: quia per hoc est totaliter a correptione cessandum vt dictum est.

¶ Pro hac opinionū concordia est animaduertēdū: q̄ pctm̄ dicitur dupliciter occultum. Primo q̄ simpliciter ꝓbari nō potest: sed vni tñ est notū: z super illo nō possunt testes induci: nec potest denunciatio fieri: q̄ non pōt ꝓbari. Et sic ꝓcedit prima opinio. Alex est tñ q̄ in necessitate: vez si frater alia via corrigi nō pōt vel indēnitati ꝓximoꝝ quos forte lesit ꝓspiciat: lz pctm̄ detegere illi qui nouit prodesse non obesse: iuxta cap. hoc vf. xxij. q. v. Alio mō dz peccatum occultum quod vni soli est cognitum: nihil omi-

nus ꝓbari potest: qz ꝫtinuatur: ꝛ sic potest alijs denũciari. Verbi gra furatus est rascea: quã me videre posuit sub arctis: ꝛ nisi reddat magna imminet ꝓturbatio ꝛ tumultus: forte periculũ vite multoꝝ: si non velit ad secretam meã correptionẽ reddere: vtigz possum testes adhibere. Et sic procedit opinio Thome nã sup penit⁹ occulto sicut nõ possunt testes induci ad cõuincendum de facto qui. s. attestentur ipsum hoc fecisse: ita nec testes correptiõis facte: vt nõ repellant de denũciatione: qz denũciatio solũ fieri hz de eo quod ꝓbari potest. Et ad ꝓbationes in contrariũ vtriusqz. Primo q esset proditor: dico cũ iusta necessitate detegit illi q̃ nouit ꝓdesse: ꝛ non obesse: non est proditor. sed corrector. Secus si sponte et absqz iusta necessitate: vt ptz ex dicto capi. Hoc videtur. de occulto ꝓbabili. Et iaz ob iustã necessitatem solum hz adhibere testes: ꝛ tunc cum non prodit: sed alius potius seipsum: q̃ iure defensiõis non inualidis detegitur. quomõ seipsum occidere dicit: quem alius aliter mortem euadere nõ valẽs defendẽdo occidit: ꝛ per idem neutro casu famam ꝓmittit negligit: si alius iustam causam dat fame sue dilacerande. Cũ additur: q̃ super publico et cuius aliqui iam testes sunt: frustra foret inductio testium. Respondeo q̃z uis super tali testes induci nõ debeant ad cõuincendum seu improbationẽ facti: tamen debent adhiberi testes ad correptiẽdum: vt eoꝝ admonitiõe corrigat: ꝛ in attestationem secrete correptiõis facte. Et ista fieri debent priusqz intentetur denũciatio. ¶ Ad secũdum principale nego q̃ correptio solum fit de preterito quod nõ est: sed transijt: immo etiã fit de pterõ ꝓtinuatio: vt in exemplo furti dato: ꝛ sic potest alijs demõstrari. Secũdo dico: q̃ nõ adhibẽtur solum testes: vt eis factuz seu opus peccati demõstretur: sed vt correpiant. item vt correctionẽ fieri videant ꝛ audiant. itẽ vt facti quãtitatẽ demõstrent ꝛ inotescãt. Et hoc si fieri põt dz ꝙ eos fieri q̃bus scelus est cognitũ: vt fiat cũ minore vel nullo fame dispẽdio. Et vt supra tetigi: lz pctm̃ pteritũ nõ posset restitⁱ ostẽdi tñ iterãdũ põt eis exhiberi. ꝛ ad hoc de prⁱ occulte facto inducunt testes. Ad ꝓfirmationẽ. Illego antecedẽs ꝛ ad ꝓbationẽ dico: q̃ hoc sufficit: vt nõ repellat a denũciãdo in foro iudicij: sed deo nõ sufficit in foro ꝓscientie: nisi ꝙ fratris reductione adhibeantur testes qui eũ obiurgent vel correripiant priusqz cũ fame totali extinctiõe vel graui iactura denũcietur ecclesie nonnũqz in populi malã edificationẽ ꝛ scandalũ. ¶ Ad vltimũ dico: q̃ Augu hoc non intelligit de prelato: vt iudice ꝛ coram quo id probari debeat: quod esset dicere ecclesie: sed de prelato vt quadã singulari persona que ob conditionem prelationis vel idoneitatis presumitur magis posse prodesse.

Sequitur de Matrimonio.

QVlequenter: quia in cõfessione frequẽter difficultates occurrũt de causis matrimonialibus nõ modice: trãsiẽs tractatum alioꝝ sacramentorũ me confero ad matrimoniũ. Et primo quero. Vtrum matrimonium sit sacramentum noue legis a deo institutum. Et videtur q̃ nõ. Geneseos. ij. Adam inquit: hoc nũc os ex ossibus meis. Propter hoc relinquet hõ patrem ꝛ matrẽ ꝛ adherebit vxori sue ꝛ erunt duo in carne vna. sed tũc institutum fuit matrimoniũ: vt vult ibi glo. et saluator Matth. xix. illud inducit ꝓ indissolubilitate mr̃imonij. ergo ꝛc. Et cõfirmatur circa illud quod est a deo institutum non est hominis quicqz immutare: cum inferior legẽ superioris tollere non possit nec a superiore instituta mutare. xxv. q. j. Sunt quidã. Sed ecclesia multa immutat circa matrimonium cap. Non dz de sanguini. ꝛ affi. ergo non est a deo institutum. Preterea q̃ non sit sacramentum videtur: qz omne sacramẽtum hz formam: que est de essentia sacramenti. sed benedicto que fit per sacerdotes in nuptijs non est de essentia matrimonij. Et confirmatur: quia sacramentum est inuisibilis gratie visibilis forma: vt illius imaginem gerat ꝛ causa existat. patet per Magistrũ. j. distin. viij. sed matrimonium nõ est causa gratie: ex quo equaliter habetur ab infidelibus: sicut a christianis: ꝛ infidelibus nõ confertur gratia. Item est contractus quidam societatis coniugalis: contractus aũt non conferũt gratiam. Et Secundo cõfirmatur: qz sacramenta habent a passione Christi efficaciam per matrimonium autem non conformatur quis passioni Christi: cum illa fuerit penalis: ꝛ matrimonium habet adiunctam delectationem siue voluptatem: ergo ꝛc. Tertio cõfirmatur: qz per hec sacramenta homo non decidit a perfectionis statu: cum magis perficiant hominem sed per matrimoniuz homo decidit a perfectiore statu: pura a statu continentie. Per illud Apostoli prime ad Corinthios. x. Qui nubit bene facit: qui non nubit melius facit.

In contrarium est: q̃ matrimonium ab ecclesia cõnumerat inter sacramẽta ca. Ad abolẽdã. de hereticis. Etiã dicit Saluator Matth. xix. Non legistis qui fecit hominem ab initio marem ꝛ feminam fecit eos ꝛ dixit. Propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit ꝛc. inferens. Quod deus coniunxit: homo non separat.

In hac questione est animadvertendũ: q̃ aliud sunt sponsalia ꝛ aliud mr̃imoniũ. Et in mr̃imonio aliud ꝓtractus mr̃imonij: aliud vinculum mr̃imonij: aliud sacr̃m mr̃imonij. Spõsalia sunt sponsiones seu promissiones futurarum nuptiarũ. id est futuri matrimonij. Sed matrimoniuz est mutua viri ꝛ mulieris donatio corporũ. vnde matrimonium est dare fidem cõsensus. Sponsalia vero pactionis per fidẽ de paciscendo ꝓtractu matrimonij in futuꝝ cap. j. de spon duo. Contractus matrimonij est ipm pactum mutue donationis potestatis corporis. Et sicut hoc pactũ siue donatio nõ manet sed trãsit: ita nec contractus matrimonij. Sed vinculũ matrimonij: est ipsa obligatio viri ad mulierem et econuerso exhmõi cõtractu mutue donationis corporum consurgens: ꝛ sic soluitur solum morte naturali alterⁱ coniugum: si est cõsummatio inter fideles: vel ciuili per ingressum religionis si nõdum sit carnali copula cõsummatũ. Addo notãter inter fideles: qz infideliuz matrimoniũ etiã consummatum aliter solui põt: vt ptz ex Apostolo prime ad Corin. vij. ꝛ cap. Gaudemus. de diuor. Sed sacramentũ mr̃imonij: est ipse cõtractus matrimonij vt rationem signi hz gratie inuisibilis seu sacre rei. Et solũ existit seu manet ꝓ tempore cõtractⁱ matrimonialis ꝛ nõ vltra: sicut sacr̃m baptismi solum manet: seu est pro tempore ablutionis facte sub debita forma verboꝝ videlicet. Ego te baptizo in nomine patris: ꝛ filij ꝛc. Et habet matrimonium duplicis sacramẽti rationem: vez rationem sacramenti significãtis Christi vnionem ad ecclesiã per vnionẽ nr̃e carnis seu mortalitatis assumpte: et preter hoc rationem sacramenti significãtis seu causantis gratiam spiritualem anime.

Quo ad primum: videlicet rationem contractus: qz est de iure nature sicut cõtractꝰ emptionis ꝛ venditionis: locationis ꝛ conductionis ꝛ sic de alijs: ideo non eguit institutiõe dei inesse: seu quo ad rationem contractus. Sed quia omne sacramentũ est signum: non quidem naturale sicut fumus signũ ignis. ꝛ gemitus infirmoꝝ signuꝝ doloris: sed signum ad placitum ex positiua impositiõe ad aliq̃d significandum: matrimonium vt sacramentum a sacrum significando fuit in conditione primoꝝ parentum a deo institutum ad significãdum vnionẽ Christi ad ecclesiã per carnis siue humanitatꝫ assumptionem: ꝛ hoc cum est carnali copula ꝙsummatũ: vt sint vna caro. Et hoc vult Aplus ad Ephesios. v. Propter hoc relinquet hõ patrem ꝛ matrem ꝛ adherebit vxori sue ꝛ erunt duo in carne vna: hoc sacramẽtum magnum est: ego aũt dico hoc in Christo et ecclesia: quod cognoscens ꝓphetico spiritu Adam dixit hoc nunc os ex ossibus meis ꝛ caro de carne mea. Quod Saluator dixisse eum dicit Matthei. xix. quia videlicet per preconem suum Adam ꝓphetico dixit spiritu: instituens coniugium: vt signum incarnationis Christi. Sed institutũ creditur vt vez sacramentum noue legis a Christo iam incarnato: vt vim haberet etiam gram conferendi cõtrahentibus matrimoniũ. Sed de rẽpore magis dubitatur: autumantibus q̃busdã q̃ in nuptijs Joãnis euangeliste/ ꝛ q̃ eas presentia corporis honorãdo etiã per virtutẽ sacramenti sacrauit: ꝛ sacramentũ esse voluit. Alij opinant q̃ eo tempore dum matrimoniũ ad statum primeuum reduxit Mar. xix. vt non liceret diuortiata vna aliã ducere. Cõsimiliter dubium est ꝛ incertũ quo tẽpore Christus instituerit sacramentum baptismi: ꝛ tamen nulli dubium quin sit a Christo institutum.

Ad ratiões in oppositum. Ad primam. Adam dixit hoc ꝓphetico spiritu: vt ꝑco dei: ꝛ ita deus dixit per eum sicut loqui dicitur per ꝓphetas ergo Matth. xix. dicit hoc ipsum dixisse deus. ¶ Ad confirmationem dico: q̃ licet inferior non possit tollere legem superioris: vel eã immutare: potest tamen legi superioris materiam submittere vel subtrahere. Verbi gra: sacramento absolutionis subtrahit materiaz excõmunicãdo hominẽ: qui in excõmunicatione non potest absolui. Et iam de non materia materiã facit: facit eñ subditos sacerdoti: vel absoluit ab excommunicatione: et iam fit materia sacramẽtalis absolutionis ꝛ sic est in ꝓposito de materia sacramenti matrimonij. Et si arguas circa sacramẽta ordinario põt habere vim precepti: sed nũqz est de necessitate sacramenti: sed circa matrimoniũ ordinatio ecclesie est de necessitate mr̃imonij illegitimando vel legitimando ꝓsonas: q̃ non est sacramentũ. Respondeo. in illis sacramentis q̃ habent ꝙ materia vel forma aliquid non subiectũ humano statuto: ordinatio ecclesie nihil potest immutare: sicut in baptismo et Eucharistia. Sed quorum materia subiacet naturali iure statuto ecclesie/ sicut fundamentum subiacet ordinationi hoim ꝛ potest per hominẽ mutari: sicut ꝛ fundamentũ: vt aliq̃ illã statuto ecclesie habeat ꝙ materia: aliq̃ nõ. Matrimoniũ vt est ꝛctus ꝙsonaꝝ naturali iure subest ordinationi ecclesie. Mr̃imoniũ vero vt sacr̃m superaddit ꝛctui vt fundamento significationẽ ꝛ causalitatẽ. Si aũt mr̃imonium nõ esset sacr̃m subesset statuto humano sicut ꝛ ꝛctus rerum. Homo enim id quod est: est cõitatis: ꝛ dz se exponere morti ꝙ re publica si opz. Q̃ sicut statutum potest facere qõd non valet alienatio facta per ipsum de suis rebus: vt puta ab interdicto bonis: qz prodigus: vel etiam a furioso vel minore. xv. ãnis ita potest facere q̃ non valet alienatio de seipso. Nam sicut seruꝰ non põt dare id qõd hz: nec sciẽs dare vel vendere sine dñi voluntate: sic ꝛ hõ qui est membrũ cõmunitatis contra iustam ordinationẽ rectoꝝ vniuersitatis nõ põt se dare in seruum vel vasallum: nec per consequẽs in maritum. Vnde concludit Paluu. xxvj. dist. iiij. art. ij. q̃ sicut pistor de non materia sacramenti põt facere materiã sacramenti Eucharistie ꝛ contra de materia non materiam: quia potest de tritico facere panem Sic quia materia matrimonij est homo potens dare potestatẽ corporis sui: ecclesia quia potest ei illam facultatem dandi potestatẽ sui corporis auferre vel non habẽti dare: potest per accidẽs mutare materiã sacramenti. Similiter dicit de materia confirmationis qõ est chrisma consecratum: ꝛ extreme vnctionis: qõ est oleum ꝙsecratũ: qz potest ecclesia ordinare q̃ per admixtionem oleũ fiat consecratũ. de cõsecra. eccle. q̃ in dubijs. ꝛ per aliquem modum auferre cõsecrationẽ a chrismate vel oleo ꝛ sic mutare materiam: qz modus consecrationis olei: vel chrismatis non est a Christo determinatus. ¶ Ad scõm ꝓncipale: cum dz: q̃ non hz formam: qz benedictio nõ est de substantia matrimonij: nec materiã qz neutrius coniugum consensus vel etiã signa consensum exprimẽtia. Dico breuiter q̃ sicut in quolibet cõtractu rerũ res q̃ transferuntur per conuentionem ꝛ pactũ sunt materia: ꝛ ipse consensus expressus transferendi est forma: sic in matrimonio qõ est contractus ꝙsonaꝝ/ materia sunt ipse ꝙsone cõtrahentes: q̃ se transferũt in alterius potestatem: seu vt alij volunt ipse potestatis corporꝝ: quas in se inuicẽ transferunt. Et forma est iste mutuus consensus vel voluntas transferendi potestatem corpis in aliũ per verba vel alia signa equipollentia expressus. Quod dz de benedictiõe Benedictio est de solẽnitate ꝛ quoddã superadditum: nec omnibus nubentibus impẽditur. Veram aũt formã matrimonij necesse est in omni matrimonio reperiri. ¶ Ad primã confirmationem dubitant quidam. an apud infideles sit sacr̃m matrimonij: qz pari ratione viderẽt apũd ifideles sine baptismate sacramẽto preuio sacr̃m ordinis reperiri: cũ tamẽ decernatur i ca. Veniens. de ꝓsbyteris non baptizatis: oportere infidelẽ: qui. s. baptizatus non est ordinatus vt baptizẽt ꝛ itez ordinẽt. nihilominus qz in. c. Gaudemꝰ. in parte decisa: dz q̃ sacr̃m coniugij apud fideles et infideles existit: quẽadmodũ Apostolus ostendit. Si quis frater hz infidelẽ vxorẽ ꝛc. ꝛ in ca. Veniẽs. dicitur illud non esse generaliter vez: neqz de nouis neqz de veteribus sacramentis: q̃ baptismus sit fundamentum illorũ: ꝛ sacr̃m coniugij ꝛ eucharistie a non baptizatis recipi potest ꝛc. Dico duo: q̃ absqz dubio mr̃imoniũ vt dz sacr̃m: qz sacre rei signum: reperitur apud infideles: sed an matrimoniũ: vt est sacr̃m noue legis signũ. s. ꝛ causa gre: reperiaꝫ apud illos: dubiũ reputo. pro illo q̃ facit in. c. Veniẽs. dz casus dubitabilis de sacramento ordinis añ baptisma. Et supposito q̃ sic. dico: q̃ eis nõ confert gratiam propter

Universidad de Deusto
Biblioteca

indispositionē sicut nec sacm eucharistie eis gratiā conferret: z tñ rex sacm ab eis sumeret/ sed an fidelibus nō baptizatis p ferret gram dimitto scholastici discutiendā. Et cū addit cōtractus nō p ferunt gram Rñdeo q mimonij non est solū nudus pactus sed certa sacm a deo institutū. ¶ Ad icōam firmationē dico q̄uis p mimonij non cōformat quis passioni Christi quo ad penā: bene tñ quo ad charitatem p quā p ecclesia in spōsam sibi eligēda passus ē. ¶ Ad tertiā cōfirmationem/ per sacm matrimonij non decidit quis a statu pfectionis. alioquin brā virgo z̄c. sed per copulam coniugalē vel ppositum copule coniugalis per quam homo decidit a statu virginali. Apostolus autem intelligit dictuz suum debere nubere/ cum proposito carnalis copule.

Secundo queritur de his que requirunt ad substantiā matrimonij. Et primo de cōsensu. Scōo de verbis. Tertio de impedimentis. Quo ad primum quero. Utrum ad substantiā matrimonij requirit interior consensus: an sufficiat ptulisse verba. Et arguitur q non/ qz si sic/ omnes coniuges peccarent exigēdo carnale debitum. Sequela patet/ qz exponerēt se discrimini seu periculo peccati mortalis. f. fornicatiōis. Probatur/ qz nemo certus esse pōt de consensu alterius/ z tantū dubitare de matrimonio/ q̄tum de cōsensu z in dubio matrimonij exigētes carnale commercium exponit se discrimini seu periculo adulterij. ergo. ¶ Preterea scōo/ qz si consensus requiritur/ sequitur q dolose cōtrahens/ pnunciando. s. verba sine consensu/ non cōtraheret matrimonium/ cuius falsitas deducitur ex duobus inconuenientibus. ¶ Primo/ qz sic ples non esset legitime/ sed extra legem matrimonij per fornicarium coitum procreat/ cuius contrarium clare deduci potest ex capi. secundo z penultimo. Qui filij sint legitimi. Secūdum inconueniens: quia talis certus esset de non matrimonio inter ipsum z cōiugem cum qua sine consensu contraxit. z per cōsequens posset tute in foro conscientie cum alia contrahere. immo si qualitercunq tentaret cum alia cōtrahere matrimoniū contractum teneret: z sic iste de dolo suo reportaret commodum: vt cum alia contrahere posset contra iuris dispositionem: q fraus z dolus nulli debeant patrocinari. ¶ Preterea tertio: inter illum qui habens vxorem dat alteri fidem huius rei inscie: post mortē prime vxoris fit vez matrimoniū sine ipsius pconsensu. ergo nō requiritur ad matrimonium cōsensus. Añs ptz: qz nisi sic: ad petitionem viri essent diuortiādi cū sedeant in adulterio: cuius contrarium deciditur in ca. j. de eo qui duxit in vxorem ne. s. vir ille lucruz de dolo suo reportet: q nisi mulier petat ad petitionem viri: non sunt aliquatenꝰ separādi. ¶ Preterea quarto: nec requirit cōsensus in carnalē copulam: nec cōsensus in donationē potestatis corpoz: ergo simpliciter nullus cōsensus requiritur. Añs ptz quo ad primam partem: qz sic inter Mariam z Joseph nō fuisset matrimonium: cū beata virgo nūq̄ consenserit in carnalem copulam. Etiā potest quis contrahere matrimonium cum proposito consummandi: sed vtendi priuilegio iuris: quo ad facultatem intrandi religionem ante cōsummationem matrimonij per carnalem copulam. de quo in cap. Ex publico. de conuersi. cōiuga. Secūdam partē ātecedentis pbo: qz multi cōtrahunt matrimonium: non cogitantes de potestate corporis donanda: sed solum intendunt contractum inire: quo licceat mutuo cū voluerint carnaliter cōmiscere: sed nemo p interiorē actum donat sine cogitatu donatiōis: cū actus voluntatis nō feratur in incognitū. Et hoc pfirmando potest poni: q velint cōtrahere matrimoniū z nō trāsferre in inuicē potestatem corpoz. sed solū facultatē carnalis cōmercij: cū z qñ vtriq placebit: z non alias: isti ptrahūt verum matrimoniū z non adhibent cōsensum in donationē potestatis corpoz. ergo. ¶ Quinto pro exercitio artistaz. Si cōsensu ptrahatur matrimoniū ponamus Joannes hz consensum in Bertam: vt vxorē: ipsa non consentit in Joānem: vt maritum z Bertam cōsentire in Joānem: vt maritū: si ipse cōsentit in eam: vt vxorē: hic non est matrimoniū: z tñ adhibetur consensus de presenti: sine conditione aliqua suspensiua vel que vitiat ptractum ergo consensus non causat matrimoniū. Minor pt̄z. qz matrimoniū cum claudicare non possit requirit vtrūq esse coniugē alteri⁹: sed Joannes nō est maritus Berte: si Berta in eum consentit: vt virum ex quo consensus Joānis solum ponitur in eam sub conditione si ipsa in Joānem non consentit: vt in virum: sed ptractus cōditionatus nō recipit vim. nisi sub existentia conditionis. ergo z̄c.

In oppositum est: q oīs contractus requirit pconsensum: cū oīs pactus sit pactū: z oē pactum nō est aliud q̄uis duoz pluriūve in idem placitū et pconsensus. ff. de pactis. l. j. ꝟ̄ z ibidem ōz q stipulatio que verbis fit nulla est si non habet consensum.

In hac questione ¦dubitatum est ad substantiā matrimonij requiri consensum. vnde. ca. Tuas. quod est finale de sponsa. duoz dicit: q cōsensus legitimus inter personas habiles sufficit ad matrimoniū scōm canonicas sanctiones: z si solus defuerit: cetera etiam cuz coitu celebrata frustrātur. Itē potestas corporis hominis liberi non transfertur in alium sine eius cōsensu secūdum Apostolum pr̄me ad Corinth. vij. Vir non habet potestatem corporis sui: sed mulier: z econtrario: ergo requiritur consensus vtriusq. Nec valet si excipias de hoibus seruilis cōditiōis: qz illa potestas ad carnale commercium non potest sine pprie voluntatis consensu in alium trāsferri. Ex quo sequitur: q nemo potest certꝰ esse q inter eum z mulierem aliquam sit matrimonium: sed potest certus esse q non sit matrimonium. Prima pars ptz qz non potest certus esse de alterius cōsensu cum sit actus interior qui latet: z secūda pars ptz: qz potest certus esse q non consensit. Et procedit corollarium hoc de certitudine euidentie: non de certitudine probabilis coniecture. Nam ex quo sufficienter exprimit pconsensum in vinculum matrimonij/ sufficienter certus est de cōsensu in animo adhibito: sic esse z non aliter certus est de consensu in alijs contractibus emptionis locationis et huiusmodi: vt nō debeat dubitare de consensu: sed probabiliter presumere vel credere: quāto magis in cōtractu cui cōnectitur sacm: Añ sicut de sacerdote pnūciāte verba sacramentalis absolutionis non debeo dubitare an intētionem absoluendi sacramētaliter habuerit. Et de abluēte sub forma baptismatis an intētionem baptizandi habuerit que tamen intentio requiritur ad substantiam sacramenti: sic in proposito.

Sed circa hec dubium videtur: quis consensus requirat ad substantiā matrimonij. Et est ratio dubitandi: qz nec requiritur consensus in carnalē copulā: nec cōsensus in donationē potestatis corporis: vt in quarto argumēto deduxit: nec pconsensus in matrimoniū seu vinculū matrimonij vt videt: quia sepe ignorant quid sit matrimoniū vel vinculū matrimonij z nihil tam contrarium consensui q̄ error. ff. de iurisdi. oīm in l. Si per errorē z. l. nihil cōsensui. ff. de reg. iuriz. Sed dico breuiter: q requiritur consensus explicitus vel implicitus in donationem potestatis corporum in matrimonium seu vinculum matrimonij. Vnde si explicite non intendunt mutuo dare potestatem suorum corporum: vel contrahere indissolubile vinculum matrimonij: debent ad mu' velle illum contractum inire quē facit qui vult eē maritus z vxor: seu facto homines licite adinuicem cōmiscent carnaliter vel modo cōsimili: z talis consensus sufficit ad substantiā matrimonij: sicut in baptizāte qui ignorat qd sit baptisma/ sufficit ītēdere vt velit circa paruulū id facere qd Christ⁹ instituit. vt ecclia christiana circa puulos suos baptizādos facit.

Ad rationes ante oppositū. Ad primam nego sequelā: z ad probationē psequētie q̄uis certus non est certitudine euidētie: est tamē certus certitudine pbabilitatis seu pbabilis cōiecture z illa excludit dubium z discrimē: sicut est circa illū an vere sit absolutus: baptizatus: vel verum sacramentum Eucharistie sumpserit. Sed dices: licet hoc posset pbabiliter credere vel presumere q̄diu reliquus coniunx cōtrariū non asserit: tñ illa probabilitas videtur excludi quando ille asserit/ se contrahendo cōsensum non adhibuisse: vel etiam cum se dicit de hoc penitus dubitare: z p cōsequens hoc casu reddendo vel exigendo debitū coniugale exponit se discrimini fornicationis. Et hoc videtur confirmari ex materia similium que induxit: si sacerdos asserit se non habuisse intentionē baptizādi/ absoluendi/ vel cōsecrādi/ vel si dicat de hoc se pbabiliter dubitare non possum sine discrimine me credere baptizatū/ absolutū vel eucharistiā verā sumpsisse. ergo similiter in proposito. Si admittas q hoc casu non possit exigere vel reddere sine discrimine sed tenet neutrū facere Contra ex matrimonio est mulier obligata reddere. ergo in casu dubij exponit se discrimini peccati mortalis denegando scz debitum.

Hic oportet primum dicere: quid mulier facere possit si credat marito asserēti q nūq̄ psenserit: z forte firmāti hoc iuramēto. Secūdo qd si dubiter. Et tertio quid si nō credit persistēs in fide pbabili q psenserit. ¶ Quo ad primū dicit Scotꝰ. iij. dist. iiij. sententiaꝝ quest. j. q stāte fide seu conscientia q maritus nō consenserit: peccat mortaliter reddēdo debitū: qz fornicat: nō reddendo aūt z multo magis reeedendo exponit se piculo peccati mortalis: qz forte iste mentit: z pbabilius est q nūc mentiatur q̄ q mētitus fuerit in principali cōtractu z tunc ista vel negat ei qd suū est: vel si recedit mechatur. ꝟm euangeliū. Ju magnā ergo brigā ponit contrahens cū dolose contrahente. Et ergo dicit pro tutiori via q nō debeat sibi facere cōscientiā ex verbo priuato mariti q nō cōsenserit contrahendo: sed potius q nūc mentitur: z q cōtrahendo veraciter pconsenserit. Probabilius dicit Richar. xxvij. dist. iiij. arti. x. quest. iiij. respondet ibi: quid cōsulendū sit cōiugi quādo alter affirmat: q in eā nūq̄ cōsensit neq̄ consentit. Respōdet cōsulēdum est ei q hoc non credat nec credere tenetur. c. per tuas de pbā. indignum est iuxta legitimas sanctiones vt qd sua quisq̄ voce dilucide prestatus est i eum casum ppio valeat testimonio infirmare. Si aūt temere credit aliū cōiugem verum dicere durante illa credulitate non licet ei cū illo carnaliter cōmiscere: nec ad petitionē propriam quia credit q non sit eius cōiunx: nec ad petitionem alterius: quia sibi in hoc preiudicat: qz affirmat se coniugē nō eē. Si aūt postea affirmat se mētitū esse z petat debitum: si alter cōiugum remanet in credulitate pristina: perplexus est q̄diu durat illa credulitas: quia illa stante non credit alium suum coniugem esse: z sic reddens debitū cōtra cōscientiam faceret: qz nec debitū esse credit sed indebitū. Si autem non reddit etiam peccat qz q̄uis alius dicendo se nō esse cōiugē preiudicauerit sibi quo ad potestatem exigēdi debitum q̄diu hoc non reuocabat: tñ post si reuocat credo q expirat hoc preiudiciū: quia reuocatio concordat verbis quibus in contractu expressit suum consensum de pñti. Hec Richardus. Hanc sententiam Ricardi referunt: z sequūtur Angel⁹ in verbo mimonij. ij. lv. xiij. Baptista in verbo matrimonij xij. lv. ij. Astensis lib. vij. titu. viij. ar. j. Sed hec dicta doctorū limitatione egent si debeant quadrare. Unde dictū Scoti post q̄ maritꝰ dixit se nūq̄ consensisse exponit se periculo mortalis peccati: qz forte nūc mētitur: z pbabilius est q nūc mentiatur z̄c. non est indistincte verū: qz cum ipe det cām incredulitatis vxoris preiudicat sibi vt ei non teneatur q̄diu verbis illis fidem habet q̄uis in veritate sit vxor. Exempluz. si dico Petro: q semel soluit mihi x. aureos mutuo a me receptos: nulli periculo vel discrimini ipse se exponit si petenti mihi. x. aureos restitui restitutionem in solutionem facere recuset. Secūdo: qd dicit Richardus post q̄ retractat affirmās in contractu cōsensum adhibuisse z prius mentitum z̄c. nō est illimitare vez. stat enī q ex retractatione z prius dictis tāte appareat leuitatis q retractationi fidem indubiam habere non tenetur: z ita videtur preiudicium adhuc durare: vt non teneatur ei cū effectu ad carnalis debiti redditionē. verbi gratia. si primum iurauit z retractet sine iuramento vel alias.

Dico pro limitatione vtriusq: q nisi tātam verisimilitudinē retractando adhibeat q mulier teneatur ei credere q mentitus fuerit dicendo se non cōsensisse: nō peccat ei debitum denegādo: etiam si solum dubitet vtrū dictū mariti vez fuerit. ¶ Preterea secūdo dico: et est ad maximam limitationem vtriusq dicti. pōt mulier stāte cōscientia illa seu fide ei negare carnis commerciū nisi velit si z inquantum opus est in eam vt vxorem de nouo consentire z hoc ¦dubie eam saluat ab omni periculo peccati. Nec sufficienter ex retractatione mariti cessat preiudicium ex prima assertione q̄ ad hoc ad minꝰ ex illa teneatur. Nec obstat clādestina in quibusdam diocesibus sub pena excōmunicationis prohiberi limitandum est ad personas que in facie ecclesie premissis bannis non contrarerūt. Nam in alijs cessat ratio et causa prohibitionis. ergo. Et similiter de prohibitione iuris pmunis. Et si quis scrupulo forte agitetur non credens phibitiones illas sic limitari posse q̄uis prohibeantur eo fine: vt si que impedimenta cō-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanguinitatis vel affinitatis inter personas sint in lucē deducant: qđ semel factū est: qz possent medio tēpore intercedere noua impedimenta puta affinitatis inter virum ⁊ mulierem: vel q̄ alter eoꝝ cum tertio contraxerit aut hmōi. Suadeo viam magis securam et tutiorem videlz vt offerat debitum carnalis commercij si velit de nouo contrahere: si opus est habita ꝓius licentia clandestine contrahendi vel si velit in facie ecclesie ꝓmissis bannis ⁊ solennitatibus consuetis: ⁊ effugiet totius ꝑplexitatis inuolutionē ⁊ periculū. Et consueui eam licentiam clādestine cōtrahendi impetrare non expressis noibus eoꝝ quib⁹ opus est: maxime quando expressio cause eēt ad infamiā alicuius de occulto: vt cū post clandestinum cū vna quis cōtrarit cū alia insciа: ⁊ iam mortua prima ꝓiuge cupit ꝓout debet cū ea quam defraudauit remanere. Et quo ꝓtz via effugiēdi ꝑplexitatē etiā conscientia illa quā temerariam dicunt/nō depositа.

Ad secūdū cū ꝓpter verba coniugis dubitat: videf forte iuxta c. dominus de secūnup. ⁊c. inq̄sitioni. de sent. excō. q̄ in dubio de matrimonio tute possit ⁊ teneatur reddere debitū ꝓiugale Ad qđ etiā inducit solet sentētia Augustini in c. qđ culpatur. xxiij. quest. j. sed exigere nō pōt ꝓpter dubiū matrimonij: ⁊ sic ꝓpter discrimē fornicationis. Sed quia in proposito sibi ꝓeiudicat dans cām vxori hmoi recusationis. Dico q̄ nec tunc plus tenetur q̄ si verbis eius fidem habens existimaret ⁊ crederet eum non cōsensisse. Et quantuncūq; verba retractauerit/absoluerit se vxor ab omni periculo si offerat cōmixtionem ⁊ copulam: si maritus velit sub cōditione ⁊ inquātum opus est in eā vt uxorem de nouo cōsentire: alias non. Sed siue credat verbis mariti: siue dubitet tm̄: nō potest cum alio contrahere sine mortali pcō. Sed postq̄ cuꝫ alio. an tenetur in dubio secundo marito reddere vel non: remitto ad decisionem ei⁹ quotlibetū in quo determinauit an ad preceptū superioris licet contra conscientiā agere. ¶ Forte petes circa vtrumq; istoꝝ. An in casu credulitatis possit salua conscientia cū alio contrahere. De hoc tangit Richardus xxix. dist. quarti. artic. j. quest. iij. Si is qui sufficientia verba expressерit post tpis interuallum notabile dicat: immo iuret se nūq̄ consensisse corde: quia vt dicitur. c. ꝑ tuas de probationibus indignū est vt qđ quisq; dilucida voce protestatus est in eū casum propꝛio valeat testimonio infirmare: non debet ei credere. Vnde in hoc casu non credo dicit Richardus licitū esse persone que cōsensit cum alio contrahere primo viuente: quia se exponeret ꝓbabili periculo adulterij. Sed si non consentiens qui verbis significat se consentire/incontinenti reuocat: presumi pōt q̄ ex errore primū dictū protulerit ⁊ tunc ꝑsona que ꝓsensit stare poterit verbis secundo prolatis. Argumentum ad hoc extra de testi. cogen. c. j. Et in hoc casu credo q̄ persone que cōsentit licitū est cum alia contrahere prima adhuc viuēte: qz post longū tps possunt occurrere cause probabiles. ex quibus merito ꝓsumi debeat: q̄ dicat verum: ⁊ dū incōtinenti retractat: ex quibus presumitur q̄ dicat falsum. verbi gratia. si dicat post interuallum se nō consensisse: ia sit penitens de omni leuitate. q̄ prius insolētissime sine dei timore ⁊ hominum: vixerit: hic certe probabilis coniectura est euz verum dicere ⁊ q̄ iam vtriusq; saluti consulere cupiat ⁊ nō possit eā de nouo ducere quia impedimētum affinitatis iteruenit Exemplū secūdū sunt due quarum altera sit pulchrior/ditior ⁊ nobilior/altera minus ⁊ ista dicēte Joāni/do tibi fidē meā. Joannes dicit: ego do ⁊c. statim altera pulchrior ditior ⁊ nobilior suggerit ei ad aurem vel palā dicit: ego intendebā tecū contrahere: si tūc incōtinenti retractet dicens se ioco dixisse: ⁊ aio non adhibuisse consensum: non est probabile eum dicere verum.

Dico igit ad q̄stū: q̄ si sufficientes ⁊ ꝓbabiles cause occurrāt quare possit ei credere nō peccat ꝫ trahēdo. Secus si leuiter ei credat cū forte iā est alterius amore accēsus. Nec obstat in foro iudicij qui asserit se fidē mulieri dedisse: ⁊ mulierem dedisse fidē: muliere id negante si ꝓbare nō pōt absoluitur illa: ⁊ ipse viro interdicetur ꝓtrahere matrimoniū cū quacūq; alia illa viuente: ⁊ q̄ ergo simili ter in ꝓposito ista que fatetur ꝓsensisse nūq̄ deberet csm alio contrahere illo adhuc viuēte. qz ibi secūdū ꝓfessionē seu assertionē viri est vera matrimonium inter eos: merito ꝙ interdicitur ei aliud. Sed in ꝓposito q̄ uis se mulier fatef ꝓsensisse: credit ex probabili causa aliū non ꝓsensisse Et quia matrimoniū claudicare nō pōt: licet ei illo casu aliū accipere primo viuēte. ¶ Ad secundū Cū dolose verba ꝓnūciat sine interiori assensu nō est matrimoniū. Et cū ꝓmo deducitur: quia sic proles nō esset legitima. Dico q̄ reputatione ecclesie proles censef legitima: ⁊ debet vtriq; parentū succedere quando matrimoniū est in facie ecclesie contractū: ⁊ alter coniugum tpe conceptionis prolis adhuc ignorauit ipedimentū vel non subsistentiam matrimonij: ut est textus ad literā in ca. penulti. Qui filij sint legitimi: in casu adulterij: vbi scilicet maritus aliam prius duxit si secunda est facti ignara. Et cum secundo infertur: q̄ sic dolose contrahens pronūciando verba sine interiore consensu posset tute in foro cōscientie cum alio cōtrahere. Dico q̄ talis ꝓpter dolum adhibitum: qz primum decepit tenetur de necessitate salutis deceptū ducere: vt deducit. Scotus. xxx. dist iiij. quest. j. ⁊ est cōmunis sententia doctoꝝ non potest tute cum alio cōtrahere: ⁊ si cōtraxerit tenet matrimonium. Cum autem infertur q̄ ergo de dolo suo repoꝛtat commodum. Dico q̄ nō est repoꝛtare commodū in actu doli adhibiti ꝓpter illusionem sacramenti ⁊ deceptionē proximi mortaliter peccare: ⁊ ꝓpter hoc obligatus se facere: vt cum eodem de necessitate salutis cōtrahere teneatur: nec possit cum alio cōtrahere sine mortali peccato. An autem contrahēdo dirimatur obligatio: vt prioza spōsalia dicitur mīmonium dirimere post contractum vel solum durante matrimonio maneat suspensa obligatio ad eam ducendam cū qua contraxit dolose sicut in voto: ita q̄ illa secūda mortua teneatur iterum cum prima contrahere. Probabilius mihi videtur: q̄ sic iuxta metas iuris naturalis ⁊ fori cōscientie: nisi alias personam cum qua dolose ꝓtraxerit per dotationem vel alias super deceptione cōtentauerit. Vnde magis tenetur etiam talem si velit dotare vel alias cōrēram facere q̄ deflorataꝫ de qua cōstitutū erat Deuteronomij. xxij. ¶ Ad tertium dico: hoc non esse ꝓpter vinculū matrimonij qđ claudicare non pōt: et est mulieri optio diuortiādi ab eo vel manendi: sed propter obligationem de parte viri contractam: qz deceptam tenetur de nouo ducere si velit mulier. Et hoc maxime Firmat qđ in prioze solutiōe dictum est: videlicet q̄ dotatus tenetur de necessitate salutis ducere deceptā si velit. ¶ Ad quartū dico: q̄ requiritur ꝫsensus nō in carnalem copulam: sed in trāslationem potestatis corpoꝛum ad opus carnalis ꝓmercij. Et ad ꝓbationem cū dicitur/multi ꝓtrahunt nihil ꝓtrahunt ⁊c. Jā nemo donat vel cōmutat actu voluntatis nisi cogitet de illo quod vult donare aut cōmutare: cum actus volūtatis nō ferak ad vel supza icognitū. Rīdeo: q̄ sicut donat vel cōmutat actu volūtatis: ita p intellectum cogitat: q̄ adminus vult inire ꝓtractū quo liceat carnale ꝓmerciū exercere: vel quem hoies solēt exercere dum ꝓiuges fiunt: vel matrimonium ꝓtrahūt. Et in hoc implicatur trāslatio: seu mutua donatio potestatis corpoꝛum: ⁊ ergo sicut ꝓsentiunt in illam trāslationem: ita de illa cogitant q̄ q̄ nō sub prioꝛibus terminis: quia terminus a parte predicati ꝓiunctus actui anime precedenti appellat formam. Alij respōdēt q̄ requiritur cōsensus in cōtractum vel id quod est cōtractus trāslatiōis vel mutue donationis: seu cōmutationis potestatis corpoꝛ: sicut dum cognosco Petrū: ⁊ ipse fuerit veniens: cognosco ⁊ cogito de eo q̄ est veniēs: q̄ q̄ admitti ꝓprie nō debeat: q̄ eo tunc cognosco vel cogito venientem si non cognosco vel cogito q̄ ipse sit veniens. ¶ Ad secundam improbationem dico: q̄ si nolint transferre inuicem potestatem corpoꝛum non contrahunt matrimonium: ⁊ per hoc nec vere donant inuicem facultatem commercij pro rpe. ⁊ quando vtriq; placebit: licet forte donare si velint: qz illa facultas solis cōiugibus seu matrimonialiter coniunctis cōperit: de quibus dicit Apostolus virnon habet potestatem sui corpoꝛis: sed mulier: ⁊ ꝓtra mulier non habet ⁊c. j. ad Corin. vij. ¶ Ad quintū dico: q̄ ille ꝫsensus nō est matrimonialis nec aptus parere vinculū matrimonij. Nam ꝓtract⁹ matrimonialis ex quo nasci ⁊ oriri habet vinculum matrimonij: est ꝓtractus commutationis seu permutationis Jam ꝓtra natura permutationis est vt quis commutet sub ꝓditione si ali⁹ nihil ei pro re ꝓmutata det. Si dicas: volūtas est libera. q̄ Joānes pōt ꝓsentire in Bertam vt vxorē sub ꝓditione si ipsa non consentit in eū vt maritum: ⁊ berta ⁊c. Dico q̄ absq; dubio Joannes potest sic velle ⁊ consentire: sed ille consensus nihil operabitur ad matrimoniū: cum non sit consensus commutationis potestatis corpoꝛū. Consimiliter dico q̄ nec est contractus sponsaliū: si Joannes ꝓmittat Berte. q̄ eam ducet vxorem si ipsa noluerit ꝑm capere in maritū: ⁊ Berta ꝓmittat eū capere in virū si Joānes voluerit eā capere ī vxorē: qz de parte Joannis nō est ꝓmissio futuri matrimonij ex quo ꝓditio adiecta excludit ⁊ manifeste repugnat ꝓtractui cōmutatiōis potestatū corpoꝛ q̄ est ꝫct⁹ matrimonij.

Si vrgeas casum et petas: an ne
Joānes naturali obligatiōe obligek ipsi Berte q̄ q̄ nō in vim ⁊ obligationē sponsalium. Et quia posset responderi q̄ non: qz obligatio non potest ꝓtrahi inuito et nolēti. Jam supposito q̄ ipsa semp nolit seu nunq̄ velit: fortasse limitabis ⁊ restringes casum vt ꝓditio sit si tota die illa nolit eam ducere: vel sic ꝓmittit eam ducere si crastina obuiet alicui ꝛi non obligato: ⁊ vonatur ipsi obuiā venire ⁊ nulli alteri: vel sic q̄ se obligatum constituit ducere eam ante diem dominicam si cras ei dixerit verū: ⁊ dicat ei cras solum/tu non es obligatus ducere me ante diem dominicam: vel dicez eum obligatū: ⁊ cum non se obligauit nisi sub conditione si cras ei diceret verū oportet fateri Bertā dixisse verum: ⁊ ipsa solum dixit q̄ non sit obligatus cā ⁊c. Si dicas Joannem non obligatum q̄ Berta dixit verū: ⁊ sequitur qz impleta est cōditio q̄ Joannes ei sit obligat⁹. Similiter in priori casu si ponak solū obuiare illi qui se obligauit sub conditione si obuiam veniret non obligaro: qz si dicatur Joannes nō obligatus cōditio ꝓmissionis videtur impleta: ⁊ sic est obligatus. Si ponak obligatus ergo ꝓditio nō fuit ꝑpleta: ⁊ per ꝫsequēs qz sub conditione solum ꝓmiserat nō est obligat⁹. Huius simile legimus apud Aulū Gelliū lib. v. ca. x. mota inter Protothagorā sophistā acerrimū ⁊ eius discipulum Euathlum sup pacta mercede apud iudices q̄stione q̄ pepigisset residuū mercedis Protothagore soluere quo primo die apud iudices cām oraſſet ⁊ vicisset. Protothagora prēdēte siue ꝓtra Euathlū ꝓnūciatū eēt siue ꝑ eo oportere eū pecuniā dare qz si ꝫ merces eēt ei ex sua debita si ꝑ/ex pacto: qđ ā oratio vicisset Euathlo prēdente: q̄ nō solū in cā magistrū: sed etiā argumēto vinceret. Nā si iudices ꝑ eo cēserint: nihil magistro ex sentētia debere: si vero ꝫ Euathlū nihil ex pacto qz nō vicerit. Judices dubiosuz hoc ⁊ inexplicabile reputātes ne sentētia sua vtrāq; in partē dicta ipa sese rescinderet: rē iudicatā reliquerūt.

In isto pūcto varias inuenio doctoꝝ sententias. Quidā dicūt q̄ hmōi ꝓmittēs obligatur siue cōditio impleatur siue nō: qz cū aliquis sese obligat alteri sub ꝓditione ⁊ ex opposito conditionis sequitur ipsum teneri siue vt nunc siue simpliciter eque tenek siue impleta sit ꝓditio siue non ⁊ est in potestate hois facere ipsum teneri ex opposito cōditionis adiecte verbi gratia Joannes ꝓstituit se obligatū in. x. ex hoc pacto: cū primū ei⁹ditero verū: ⁊ ego statim dico ei: tu nō obligaris mihi ex illo pacto in. x. Hīc ex opposito ꝓditionis vez q̄ nō diri verū sequitur eū mihi ex illo pacto obligatū esse in. x. quia si nō diri verū oppositū eius quod ego diri debet esse verum: vez q̄ obligaf mihi ex pacto illo in. x. Adijciunt tamen q̄ si cōuētum fuerit ipsum obligari ex euētu cōditionis ⁊ nō aliter: sic casus est impossibilis quia in exemplo quo ꝓmittit ⁊ obligat se ī x. si Plato obuiet nō debēti: ponunf illa cōuerti. Socrates debet Platoni. x. Plato obuiat nō debenti ⁊ cū ponif q̄ obuiat sorti sequif q̄ nō ꝙuertunf. Sed ꝫ hec aliq̄ ꝓbabiliter obꝺiciūt: qz ꝓmittens nō aliter obligaf q̄ se obligare voluit. Cōtractus esn ex quentione legē accipiūt. c. ꝓtract⁹ de reg. iu. li. vj. Sed iste voluit solū se obligare sub ꝓditiōe. g. ¶ Preterea/qñ aliqd antecedit ad aliud vt causa ꝓncipalis ⁊ ꝑcisa oppositū illius nō antecedit ad idē ꝫsequēs in ꝓposito obligat se sub ꝓditione si hoc vel illud eueniat. q̄ ꝓditione nō impleta nō obligaf. ¶ Preterea cū primū pactū fuerit dare. x. sub ꝓditionen ōdū obligatur in x. vt etiā ipsi fatenf q̄ spectādus est ꝓditionis euent⁹: ⁊ si veniaf ad id in quo ꝓditionis impletio infert cōditionē non esse in hoc casu completam: dicetur non obligari eque ac si cōuentū esset ⁊ pactū q̄ sine conditionis euētu non deberet obligari Vñ aliter dicit Holkot primo sententiarū quest. iij. in solutione ad quintum principale q̄ sicut obligans se sub conditione impossibili ⁊ nō aliter in nullo tenef Et idē est q̄ q̄ conditio in genere ⁊ de sua natura sit possibilis ⁊ incerti casus euētu fiat impossibilis: vt est cū ipletio cōditionis inferret in casu seu euentu eā non esse

impletā: ideo resoluendo dicit: si alij assumūt p fundamento: q in casu occurrente ex opposito conditionis sequif promittentem teneri sicut ex conditionis euentu tunc ille tenetur. quam ꝓpositionē nō pbāt Ipse assumit aliam non minus pbabilem vel magis. Nā hora impletiōis conditionis sub qua aliquis se obligauit euēt⁹ ꝺditionis infert ꝓmittentē nō teneri: tunc non tenetur: ꝛ sic est in casib⁹ istis. ℊ. Verbi gratia. In casu dū cōditio ponitur de occurrere homini nō obligato ꝛ Plato solum occurrit Sorti ꝓmittenti: sequif si implef ꝺditio q sortes non tenef: qz sortes est sol⁹ ille cui obuiat Plato: ꝛ ex opposito scz sortes tenetur: sequitur q Plato non impleuit cōditionē. Jgif hec Sortes non tenetur/ sequitur tā ex conditione ℊ ex eius opposito. ℊ non tenef. Finaliter vt transeamus qđ ad hoiem interimendū obijcit: qz ꝺditio ex euentu repugnat cōtractui ꝛ infict obligationē: sequitur q non tenetur: sicut si cōtrahā matrimoniū sub conditione q nunq̄ reddā debitū. ℨ. Sed circa hec dicta Holkot ℊuis multū subtiliter ꝓcedant/ animaduerte q licet fundamentalem per alios assumptam ipsi non ꝓbent: facile est tamen ꝓbare: quia impossibile est aliquid sequi ad duo contradictoria nisi sit verū: quia necesse est semp alteram contradictoriarum esse veram: ꝛ ex vero seq falsum est impossibile. ℊ. in quocūq̄ casu ex positione ꝺditionis ꝛ eius opposito sequitur sortem teneri: necesse est illā verā esse. ¶ Preterea contra hanc Sortes non tenef sequi tā ad conditionem ℊ ad eius oppositū: quia impossibile est ꝓpositionem contingētē sequi ad vtrunq̄ contradictoriorum: qz si sic inferretur p bonā �somam ex disiunctiua ꝓplectente vtranq̄ contradictoriarū illarū: ꝛ talis disiunctiua semp est necessaria: ꝛ ex necessario nō potest sequi ꝓtingēs: alias posset in casu verificari antecedens consequente existente falso. ¶ Preterea certū ē: nullo euētu sunt vel possunt esse simul vera: alias falsificari posset ꝑmū principiū. ergo ex cōtradictorio possibili nūq̄ recte inferri potest aliud: alias vel daretur antecedens verū sine consequente: vel cōtradictoria simul vera. ¶ Preterea alterum istorum est ꝛ non simul vtrūq̄ vel ergo ipsa cōditio conuenta ꝛ pacta est vel non est si est/ quomodo nō obligat: si nō est ℊ non obuiat homini qui ei nō obligat: ꝛ per ꝺsequēs obuiat homini qui ei obligat. Et iuxta hoc oportet declarare quare euentus contradictorius sit impossibilis cum fateatur tamen Holkot sic eē vt conditio requirit ꝛc.

A Discernendū vlterius qui cōsensus sufficiat ad perfectionem matrimonij. Querif an ꝺditio adiecta ipediat essentiā seu excludat substantiam matrimonij. Et videtur q nō: qz adiectio conditionis non impedit alios contractus permutationum: vt si domū meā cōmuto cū Joanne p sua si rex hoc anno in Flādriā ierit: aduenīēte ꝺditione pfecta est pmutatio sine quocunq̄ alio nouo consensu nec possum resilire. ergo similiter in mſimonio. Et confirmat: qz ex cōmunicatio ferf extūc p nūc sub cōditione si intra certū diē nō satisfecerit ergo similiter in mſimonio pōt cōtract⁹ fieri sub cōditione etiā suspēsiua de futuro. Jn cōtrariū est q cōtract⁹ mſimonij est translatio potestatis corporū in seinuicem ex consensu de ꝓsenti adhibito: sed cōditio suspēsiua facit cōsensum cadere sup futurū ꝛ nō super presens. ¶ Preterea nūq̄ sacramēta dependent ex aliquo futuro: non est eīs baptisma si forme baptismali adijcio cōditionē suspensiuā: scz si cras iueris ad ecclesiam vel aliquid hmōi: sed cōtractus matrimonialis habet cōnexum sacramentum. ergo. ¶ Pro huius solutione est animaduertendū q aliud est modus/ aliud demōstratio aliud causa. aliud dies/ aliud conditio. ℨ. Modus est quasi adiectio qualitatis vel finis ꝓtractus: ad quā vel quē volumus eū obligari cū quo cōtrahim⁹: vt do tibi hoc vt de illo viuas in scolis. Demonstratio est cū ſignificamus absolute aliq̄d sub aliqua qualitate: vt si dixero: Petro qui Joannem interfecit do decē. Causa: cum denoto ꝓpter quid aliquid volo. Dies: cū in futurū tēpus aliquid volo: vt dabo tibi cras: vel consentio te capere post annum. Conditio cū aliquid adijcitur sub cuius existentiam volumus vel affirmamus aliquid esse ꝛ non alias. vt do tibi si cras rex venerit vel nauis ex Asia. ¶ Secundo animaduerte certū esse apud oēs q cōsensus adhibitus sub conditione de futuro: ante euentū cōditionis nō est matrimoniū. ꝛ de hoc est textus clarus in. c. Super eo. de cōdi. appoſi. vbi adiecta narratur hec conditio si pater viri suum ꝓstaret assensum.

Sed disquirūt doctores an per ad

uentū cōditionis seu eius existentiā sit extūc matrimoniū Vñ ꝛ in hoc pūcto Palude. xxix. dist. quarti quest. ij. circa octauā cōclusionem recedit a theologis facientib⁹ differentiā inter adiectionē ꝺditionis honeste ꝛ possibilis spōsalib⁹ ꝛ matrimonijs/ dicēs cū iuristis in hoc nō esse differētiam vnde carpit doctorem ꝛ magistrū suū. b. Thomā in hoc q dicit mſimonium ꝓtractum sub cōditiōe de futuro possibili ꝛ honesta compari spōsalibus de futuro. qz aut ītelligit p nūc ꝛ hoc est falsum: quia nō sunt spōsalia sicut nec mſimoniū: quia defectus cōditiōis eque īpedit spōsalia sicut matrimoniū aut intelligit p tunc videlicet in euentu conditionis ꝛ hoc nō: quia tūc est verum matrimonium cū extantia ꝺditiōis equipare tur cōtractui puro. Vñ matrimoniū contractū sub ꝺditione de futuro: illa existēte est vere matrimoniū ꝛ nō spōsalia: quia qñ conditio existit ita est acsi sine cōditione tunc esset cōtractus habitus: si em̄ do tibi vel trado rem meā sub ꝺditiōe si nauis ex Asia venerit: naue veniente non est ꝓmissio tm̄ dandi: sed est translatio dominij. ita hic. ergo ꝛc.

Sed salua reuerentia tāti doctoris temere satis doctorē sanctū correxit: ꝛ desertis theologis ad iuristas cōfugit. Qz em̄ cōtract⁹ talis purificata conditione nō sit mſimonium: sed solum spōsalia: ptz: quia alias adimpleta cōditione nō ꝺpeleretur cū alia matrimoniū ꝓtrahere. sed censef etiā ante ꝓ tunc contraxisse. Et dicit text. in dic. ca. sup eo: qz conditionē illam non improbant canonica instituta ꝛ consensus alieno arbitrio reseruatur: nisi voluntas patris postmodū intercedat: nequaq̄ cogendus est ad mſimonium contrahendum manifeste innuens q accedente ꝺsensu patris debeat ad contrahendū compelli. Et declarans decisionem illam non esse determinationi pape Alexandri contrariam dicit: hūc ꝺsensum ℊuis per verba de ꝑsenti exprimatur non habendū esse p consensu de presenti: qz in alterius arbitrium non habitū sed habendum refertur Unde ꝛ glo. in verbo Alieno decidit q medio tempore contrahens mutat voluntatem. ꝛ si de post patet consentit debet compelli cōtrahere cum illa. arde sponsa. in publi. De illis in fine non est tamen matrimonū inter eos. vnde si contrahat cum alia tenebit quia nō dicitur consensus nisi tpe quo pater consentit. ergo per existentiā conditionis non fit matrimonū ex priori consensu: sed solū obligatio seu vinculum sponsalium: ꝛ tenef contrahere si pōt. Nec valet simile qđ inducit de alijs cōtractibus: qz in illis fictione iuris intelligitur cōsensus vsq̄ ad conditionis existentiam durare seu ꝑmanere: aut qz tenetur cōtinuare ꝛ nō pōt in alterius preiudiciū consensum mutare. qz habet cōtractum p perfecto existente cōditione. Sec⁹ aūt in cōtractu mſimoniali qui requirit subsistentiam consensus de ꝑsenti ex vtraq̄ parte ꝓ eo tunc quando matrimonium perficitur.

¶ Per hoc ptz responsio ad primū ante oppositum ꝛ ad cōfirmationē q sententia iudicis est qua excōicat hoiem: ideo si duret in tēpus cōditionis adiecte: ꝛ non reuocata: excōicat eo tpe quo conditio euenit Sed mſimoniū causatur ex consensu mutuo de presenti. Et qz consensus sub conditione de futuro nō est ꝺsensus de ꝑsenti: ergo ℊuis continuaretur in tēs euētus cōditionis: nō faceret mſimonium. qđ est valde notandū dū fatenf fortasse cōtinuasse consensus vsq̄ ad cōditionis euentū. Vñ iste ꝺsensus capio tein meā si pater meus volet: vel voluerit. vel consenserit in futuro: nūq̄ facit mſimoniū: sed iste capio tein meā si patri meo placet si pater ꝺsentit vel vult: facit matrimoniū si conditio existit.

¶ Ad motiuum de Palude qđ satis bonam apparētiam habere videtur: dico q sunt sponsalia. Et cū arguif: nec spōsalia nec mſimoniū esse possit ex conditionis euētū qz ex ꝑmissione sub cōditiōe nō obligo ante cōditionis euētū. Nūdeo: ipse hz soluere idem argumētū si sub hac forma fiat cōtractus: ducā te cras dederis mihi. ℨ. illic sunt spōsalia ꝛ non mſimoniū/ certū est. Et cū dr ante aduētū conditionis non obligor. verū est ad absolute ꝓtrahendū: obligor tū sub cōditione. Et oīno cōsimiliter in ꝓposito ex tēpore ꝑnūtiatiōis verbor obligaf sub conditione: ꝛ euēnīēte ꝺditione obligaf absolute ad ꝓtrahendum: sed non est ob hoc mſimonium contractū. Vñ nulla est differentia inter has contraham tecū si pater consenserit: ꝛ contraho tecū ū pater consenserit. Nō est: qz verba interpretari debēt potius vt aliquē effectū inducāt ℊ vt nihil operentur. Jā si interp̄taref hoc modo: contraho ex nūc mſimoniū tecū si in futuruz pf adhibuerit assensum cū impossibile sit mſimoniū esse: ꝛ tū pro sui substātia spectare conditionis future euētū: opz intelligere contraho tecū obligationē futuri matrimonij sub hac conditione si pat̄r ꝛc.

¶ Si dicas. c. de illis cōdi. appo. dicitur de cōtractu sponsaliū iurato sub conditione si tantūdem dederis non est reus periurij eā non ducēs in vxorē ꝺditione minime impleta: nisi consensus de presenti vel carnalis copula inter eos fuerit subsequuta: sed hic a prin cipio est ꝺsensus de ꝑsenti. Vñ dicūt per illū textum. Vin. Pe. abbas ibi ꝛ Speculator eodē titulo s. ꝑpost ꝓtracta sponsalia p verba de futuro sub ꝺditione dona di. ꝛ. accedat ꝺsensus de presenti: sub eadē ꝺditiōe est mſimoniū etiā añ ꝺditiōis euētū. Sec⁹ si referak in alterius arbitriū p qđ excludere nituntk. c. Super eodē titulo sed vtrobiq̄ est omnino eadē ratio ℊ ꝛc.

¶ Preteres hoc confirmatur. pono q velint contrahere mſimoniū sciētes quid sit matrimonium ꝛ non sponsalia: vel non sciāt que sint sponsalia: ex ꝓtractu nemo obligatur vltra ℊ intēdit. ergo si non intendūt sub ea forma verborū sponsalia ꝓtrahere. oportet q sit mſimoniū vel q nihil inter eos sit factū: etiā euēniente conditione: qđ valde absurdum est. Nūdeo ad primū q. c. De eis loquitur nō de ꝺsensu puro scz cōditionato conditione alicuius futuri euētus. Unde sicut non est consensus de ꝑsenti qui in alterius arbitriū refertur: sic nec qui in alicuius futuri euentū refertur vt sentiūt tacite Inno. ꝛ Joan. And. ac post eos plane decidit ꝛ dicit veritatē cē Panor. ℊuius in calce contra sentētiam velit q eueniēte cōditione est verum mſimoniū cum per verba de presenti ꝓtrahitur sub conditione que solum suspēdit: quādo autem per verba de futuro sub eadem conditione/ euentus conditionis purificat sponsalia sed non facit eē mſimoniū. Ad scām dico: in contractu mſimoniali ꝓpter eius fauorē intelligiē clausula: si nō valet vt ago: valeat vt valere potest. hinc si impuberes q̄ non sunt pubertati ꝓximi contrahant per verba de ꝑsenti. ℊuis mſimonium esse non possit/ intelliguntur spōsalia contraxisse. Et causak ex hoc publice honestatis iustitia: vt scz post pubertatem de facto ꝓtrahēs cū aliqua illi quarto gradu consanguinitatis iūcta nihil facit: vt est text. in ca. vnico de spōsa. impu. Idē quoq̄ li. vj. Sed si casum stringēs ponas q ꝑtestentur se nolle spōsalia ꝓtrahere ꝛ q intēdāt nihil agere si p hoc vere mſimoniū non ꝓtrahāt saltē per conditionis euētū licet dubietatē ꝓtinere videak. Dico nihil oīno per illos agi: qz ꝓtra eorum ītentionē ꝛ voluntatē sufficienter expressam nō debet pſumptiue coz intētio extēdi: vt agere intelliganf per verba: q vtcūq̄ p illa fieri potest: qñ illō specifice ꝛ expresse nolāt. Ex his vlterius dico q ex tali ꝓtractu p ꝑba scām vocē de ꝑsenti ꝺditionato alicui⁹ futuri euēt⁹ nō ꝓtrahif publice honestat; iustitia nisi purificat⁹ fuerit per conditionis euētum vt de sponsalibus ꝺditionatis est text⁹ ad literam cap. vnico de sponsalibus.

Circa hec occurrit ꝓpositum dubium. Joānes contraxit hoc modo successiue cum duabus cognatis intra quartū gradum sub diuersis vel consimili ꝺditiōe de futuro: ꝛ de parte vtriusq̄ venit simul cōditio cū qua illarum teneatur contrahere. Respondeo post Angelum in verbo Matrimoniale in ℨ. vj. q cū neutra/ ratione incertitudinis. per leg. si fuerit. ff. de rebus dubijs. ꝛ leg. duo sunt titij. ff. de testamentaria tutela. Et est rō: qz contractus ꝺditionalis suscipit robur ꝛ vim ex conditionis euentu ꝛ nō ante. leg. Ledere diem. ff. de verbo. signifi. Jgitur euēnīēte simul vtraq̄ conditione/ perinde est ac si simul cum vtraq̄ contraheret sponsalia vel matrimonium. ¶ Nec obstat lex. Potior. ℨ. videamus. ff. q potiores in pig. habi. vbi euētus cōditionis retrotrahif quasi ab initio ꝺductus fuisset in hypothecā. ꝛ leg. nec emptum in ꝓin. ff. de ꝓtra. emptio. vbi implementū ꝺditiōis trahitur ad diē ℨct⁹: vt pinde habeak ac si ab initio fuisset ꝓtractus purus: ꝛ sic in ꝓposito videret primuz solū debere valere: qz illa ꝓcedūt quādo non est in potestate gerentis secūdum tollere primum. in casu nostro bene tolleretur: scz primum: vt dicta leg. potior ꝓ principio. Nec scām potest primo ꝓeiudicare: qz nō est maius vinculū. Et hāc dicit cōem opinionem et tenendam. Nec obstat si dicas in di. leg. Duo sunt titij. dicitur non deficere ius sed probatio ergo incertitudo nō facit: quin cum altera earum sit vera

Universidad de Deusto
Biblioteca

contractus spōsalium. ℜñdeo q̄ vex est sola incertitudo quo ad nos non tollit ius sed ꝓbationē: sed impossibilis non solū ꝓbationē ꝛ ius vt simul ℌbat cū duabus: cū neutra tenet mſimoniū. Similr de ꝑponsalibus siue puris siue ꝓditionalibus: vt si duab⁹ sororibus dicat quicūq; potrexerit mihi manum cum illa contrahā: ꝛ simul ambe potrigant manum.

Secūdo circa hec dubitatur quid de contractis ſponsalibus sub cōditione si patri placuerit: ꝛ pater primo dissentit: deīde ꝓsentit: an sint resoluta ſponsalia vel non. Dico ea esse extincta ꝛ resoluta satis eñ est semel contradixisse. Unde in ca. Per tuas in eo. titulo non fuisset indicandum ex copula carnali ꝑ matrimonio: si demonstratum fuisset patrem ꝛ patruum aliqñ contradixisse ante carnalē copulam vt ptz ex fine cap. alias oporteret sic cōtrahentem spectare ad totam vitā patris ꝑtiq̄ extinguerentur ſponsalia. Pro isto allegat Angel⁹ leg. oēs. §. hoc sermone. ff. de ꝑbo. signifi. ꝛ leg. hec conditio. ff. de ꝓdi. ꝛ diuoꝝ. q̄ intelligitur de ꝑmo ꝓsensu. Unde sicut copula carnalis que de sui nātura hꝫ purificare conditionē non purificat quādo inuenit extinctū vinculū: puta cum medio tpe superuenit affinitas vel hmōi ante conditionis euentum. Sic in ꝓposito de superueniente cōsensu patris post q̄ semel dissensit. Dicit tamē dñs Cardinalis in dic. c. super eo. tenere matrimonium vel ſponsalia si partes manserint in eodem ꝓposito: vt refert Angelus. qđ intelligo si animo adhuc obligandi sint eiusdem animi ac ꝓpositi cuius ꝑtius. Secus si solum sint ꝓpositi perficiendi id ad quod obligantur ex primo cōsensu. Huius similitudo est: cum quis per conditiōis errorem contraxit ſponsalia vel matrimonium cū serua: ꝛ eo manente eiusdē ꝓpositi fit libera. Nam ex primo consensu ei non obligatur.

Tertio circa hec dubitatur. Quid si pater nec consentit: nec dissentit: ℜñdet Angelus credo non est matrimoniū. per le. qui heres. §. j. ꝛ. per l. nemus. ff. de condi. ꝛ demon. vbi patet: q̄ conditio debet impleri in forma specifica. ergo requiritur q̄ expresse consentiat. Hostiensis tñ ꝛ sequit̄ domin⁹. Lar. i. d. c. super eo. dicūt tenere matrimoniū ꝛ q̄ sit speciale in matrimonio. Et hec opinio: dicit: tenēda est anteq̄ deuentū sit ad secunda vota alias primum verius est de iure meo iudicio. hec Angelus. Sed quia in conditione non fit specificatio de consensu expresso vel verbis insinuato/ videtur sufficere pro conditionis impletione tacitus consensus qualis ad matrimonium contrahendum sufficere dignoscitur: vt in casu quo parentes contrahunt spōsalia vel matrimonium pro filia presente ꝛ non contradicente. ꝛ de hoc est tex. in ca. vnico de spon. impu. lib. vj. Unde si cōtrahatur sub ꝓditiōe de presenti puta: capio te in meam si pater meus consentit vel est contentus satis videtur pro subsistētia matrimonij: q̄ pater illo tūc mēte consentit vt dicatur esse mſimonium. Nam ad acquirendū an ille cōtractus ibi faciat matrimoniū oportet inuestigare: an ꝑ tūc pater erat consentiens vel nō. ꝛ si declarauerit se mēte ꝓsensisse seu cōtentū fuisse: vere est iudicādū mſimoniū. Secus si abijciat̄ cōditio si pater se ꝓsentire dixerit: tūc eñ ꝑ implenda conditione in forma specifica oporteret patrem non solum consentire: sed cōsensum ipm exprimere.

Quarto dubitatur. An hic sit matrimoniū vel spōsalia tñ ꝑpter adiectā cōditionē: cōtrahо tecū si deo placet: vel si deo placuerit. Et videt q̄ sit mſimoniū pure ꝛ absolute ꝓtractū: qr conditiones que necessario subintelliguntur in contractu vel dispositione nō facīt ꝓtractū vel dispositionē cōditionalē. le. ꝓditiones extrinsecus/ ꝛ. le. aliqñ. ff. de cōdi. ꝛ demō. le. hec verba testatoꝝ. ff. de. ll. ſ. impossibile est quemcunq; contractū esse sine placito dei qđ est oim rerū causa ergo semp tacite inest: ꝛ ꝑ ꝓsequēs eius expressio nō plus facit cōtractū conditionalem q̄ hec adiectio si viuo si fuꝫ homo: si fuꝫ cōpos mētis ꝛc. Adinor ptz: qr sine ipso factū est nihil. Joā. j. Uñ ꝛ corripit Aposto. superbiā nſam qr dicimus: hodie aut cras ibimus in illā ciuitatē mercabimur ꝛ lucrū faciemus que est enim vita nſa/ vapor ad modicū apparēs ꝛ deinceps exterminabitur pro eo vt dicatis si dño placuerit ꝛ si vixerimus ꝛc. Jaco. iiij. ¶ In oppositū videtur q̄ illa cōditio tacite nō insit ꝛ q̄ ergo ille ꝓtractus magis ꝓtinet vim ꝛ substantiā mſimoniq̄ si hec ꝓditio appositа fuerit. si ꝑtro placet: vel si paulo placuerit Añs patet: qr contract⁹ mſimonialis multoꝝ est peccatum puta contra votum contra iuramentum/ contra obligationē ſponsaliū cū altera ꝑtius contractorum: ꝛ nullum peccatum dicimus placere deo. Similiter namq; odio sunt deo impius ꝛ impietas eius.

Pro huiꝰ solutiōe animaduerte: q̄ aliqđ dicitur placere deo: qr vult ꝛ facit. vnde vocamus eius volūtatē efficacē volūtatē bñplaciti. et sic nulla res fit/ quin placeat deo: ꝛ sic certū est placitū eius seu volūtatē tacite includi in oī contractu. Vel cōsimiliter placere dicim⁹ qñ vult ꝑmittere: et sic dicim⁹ ecclesie vel deo volūtate ꝑmissiōis placere qđ ꝑt ipedire ꝛ nō ipedit. Alio mō dicim⁹ aliqđ placere deo ꝑ approbationē qñ scz ei ℊtū ꝛ sic dei bñplacitū lōge abest a multꝫ ꝓtractibus. Et si de placere hoc mō intelligim⁹: certū est ℨctū ꝓditionalē eē: ꝛ si per verbū placet est sub conditione de ꝓsenti: si per placuerit per ꝓditionē de futuro. Sed i ꝓma significatione est difficultas. Si eñ dicam⁹ ꝓtractū illū esse nō conditionalem/ opꝫ ꝓsequenter fateri: qui sic cōtraxerit cū aliqua affine vel cōsanguinea q̄ ꝑ hoc sit habilis ad ꝓtrahēdū cū oib⁹ attinentibus ei infra quartū gradū ꝓsanguinitatis ꝑpter impedimentū publice honestatis iusticie: qđ ex ꝓtractu mſimonij: vel spōsaliū nullo ꝓtrahiť qñ est nullitas ꝑpter aliō ipedimētū q̄ ex defectu ꝓsensus: vt ptz de spon. ca. vnico lib. vj. Et in hac significatione ℌbi placuerit intelligēda est glo fina. di. ca. vnico. cū dicit eū qui ꝑmittit q̄ ꝓtrahet cū aliqua si deo placuerit ꝛ ecclesie ꝓperto post ipedimēto ꝓsanguinitatis vel affinitatiꝫ pōt nihilomin⁹ cū eius ꝓsanguinea ꝓtrahere: ꝛ tenet mſimoniū. Nā si intelligať de placito approbatiōis tanq̄ rei honeste: sic non tacite ineſt: qr multa matrimonia fiūt sub odio ꝛ mala gſa dei ꝛ ecclesie ꝛ cōtra ꝑceptū ecclesie ꝛ ꝓtra votū. Et dico soluendo dubiū q̄ est ꝓtract⁹ ꝓditionalis ꝛ nō purus: imo sic licite ꝓtrahūt adinuicē dubitātes de impedimēto q̄ alias discrimini se exponētes absolute ℌbētes peccarent. Et ad argumentū ante oppositū respondet glo. fina q̄ tacitū si exprimatur bene facit rem conditionalē ff. de. leg. primo. leg. si ita legatum. §. j. vbi conditio si volet posita in persona legatarij facit conditionale legatum: ꝛ expressa nocent: que non expressa non nocent. ff. de regu. iur. expressa. Sed hec solutio

allegat casum in quo aliter exprimit aliqđ ad intellectū iurū q̄ ineſt: qr intelligitur in qđ legato legatarij voluntas qua repudiare pōt: vel legatum acceptare: si tñ anteq̄ sciat aut velit est ei ius q̄situm donec repudiauerit. Et cū exprimit ꝓditio si volet ponitur affirmatiue in cōditione velle vt ei ius querat ad legatū. Hec trā smittit in heredē nisi constituat se velle añ mortem: aliter ergo exprimit qđ ineſt. Et in casu nſo solū exprimit vt ineſt vt locū habere videantur iura ꝑ contrario īducta. Archidiacon⁹ multum instat circa hūc casum: ꝛ eos sequit q̄ hic dicunt esse mſimoniū purū. Cōtrahо tecū si deo placet. Et dicit notanter Hostiē. in. ca. ad audientiā valde obstare notata. gl. in. c. Beatus xxij. q. ij. in ꝓin. q̄ in voto ꝛ sacramento intelligunt ℌe cōditiones gñales si deo voluerit: si vixero: si potero: ꝛ sic perinde est acsi non fuissent posite q̄tū ad hoc vt ꝓtractū faciāt ꝓditionalē. Uñ si qs sic voueat. Voueo intrare religionem si deo placet qs diceret talē nō eē obligatū certe non video. Archi. ꝓcludit q̄ ſ sit purū nō cōditiōale nisi de diuina volūtate ℨtia apperet vt in exēplis positis xxv. q. ij. §. Ecce. ꝛ xxij q. ij. Btūs Angel⁹ i summa verbo mſimonij tertio. Impedimen. terti. §. j. in fine. Nota istā ꝓditionē si placet deo: nō necessario ineſse qr multa ꝓtrahunť mſimonia: q̄ deo nō placēt ꝟ dei volūtatē ꝛ alia q̄dā necessario insunt. Et ꝑ hoc dicit ꝓcordādos Archi. ꝛ Jo. And. Et bon⁹ dñs nō aīad uertit Archi. ꝑ fundamēto sumere ꝓncipali: q̄ cōditio illa necessario ineſt. Et Joan. And. in nouella ca. sup eo. finaliter dicit ꝓcedere Arch. qñ non apparet de ipedimento. ¶ Aliter rñdeo ꝛ facile exponendo. ꝓpōnem ad sensum eoꝝ q̄ cōditionē adjciūt: cōtrahо tecum si deo placet: si deus vult: si ius ꝑmittit cōtractū seu vinculū mſimonij inter nos cē. ꝛ certū est non fit verus contractus mſimonij: neq; vinculū sine existētia illarū ꝓditionū. Tñ ꝓsumit ꝛ tentať se pe de fcto absq; ꝛ sine eo q̄ deus velit ꝛ ius ꝑmittat inter eos cōtractū mſimonij fieri seu vinculū nasci. Multi eñ volunt cōtrahere ꝛ nihil faciūt: impediti alio vinculo voti mſimonij obstantia/ affinitate/ consanguinitate ꝛ sic de aliis. Dico ergo q̄ conditio talis necessario ineſt ꝛ subaudiť vero ꝓtractui ꝛ non volūtati ꝓtrahēdi. Et illā volūtati cōtrahendi qualificās facit eā cōditionalē. Similiter dico placitum ꝛ ꝑmissio dei quo ad volūtatē ꝓtrahendi necessario inest volūtati. ꝛ ſ hec volūtas nō est conditionalis: volo cōtrahere tecū: vel volo dare fidē si deus vult vel ꝑmttit inter nos contractū vel vinculū mſimonij eē ꝛ excusat vt dixi a peccato: vbi absolute velle contrahere arguit pctm. Ita refert qđ ꝑ ꝓditionē adiectā velimus seu intelligam⁹ placere deo: vel ꝑmissum eē ab ecclesia vel deo. Ex hoc ꝓfr fateor: ex hac: ꝑmitto contrahere tecū si deus ꝑmittit me ꝑmittere: vel si deo placet vōlūtate beneplaciti me ꝓmittere nascit publice honestatis iustitia eq̄ acsi conditio subtraheť. Et circa deductionē Archid. attēde q̄ multū laboraat ad nomē in equoco qr gl. illa. c. Beat⁹ loquitur ꝛ intrēdit de cōditiōe si de⁹ voluerit volūtate approbatiōis: fundās q̄ ꝑmissum voto/ iuramēto/ vel alio gñe ꝑmitēdi debeat licitū esse: ꝛ nō contra dei ordinationē seu ꝑceptum. Et intendit solū q̄ illa debeat regulari vt ꝑmissio cū effectu liget nō aūt vult glo. ꝑinde esse ac si illa fuerit expressa. Hoc eñ multos excusaret a voto/ iuramento temerario ꝛ malo.

Quinto dubitať. An hic sint sponsalia. Cōtrahā tecū si veneris ad exequias meas: vel ꝓtrahā tecū si capitoliū nō ascēderis. Et videt q̄ sic qr ꝑmissio sub cōditione possibili ligat ꝑmittentē. sic est in ꝓposito. In cōtrariū est: qr euentus ꝓditionis repugnat ei qđ ꝑmittit: ergo excludit spē obligatiōis absolute que dz cōtineri in ꝑmissione conditionali. ℜñdeo: q̄ nulla simpliciter consurgit ex illa forma obligatio qr ad factū impossibile nullꝰ se pōt vel absolute vel quacūq; cōditione obligare: ꝛ sic se cōstituit i euētū quo exequijs interfuerit ad cōtrahēdū cū illa post suā mortē. Uñ ꝑinde est acsi dicam ꝓtrahā tecū post mortē: ex quo nulla penit⁹ abligatio nascit. Nā qđ in facto cōsistit in mortis tps conferri nō pōt vt cū morieris in Alexādriā venire spōdes. ff. de verb. obli. l. Cētesim⁹. §. Jd aūt Et insti. de verb. obli. §. Si quis stipulať si in capitoliū non ascēdero dare spondēs ꝑinde erit acsi stipulaťꝰ cēt cū morietur sibi dari. Nec obstat si dicas. Conditio ipossibilis adiecta ꝓtractui mſimonij vel ſponsaliū vitiatur/ ꝛ non vitiat ꝓtractū: habek eñ ꝑ non adiecta. c. fi. de ꝓdi. appo. ergo non ipedit hic ſponsalia ꝓtrahi si cuētus ꝓditionis repugnat expletioni eius qđ promittit. Qr cuētus ꝓditionis finit obligationem nasci ad id qđ sub ipsa ꝓditione est promissum: ꝛ sic conditio adiecta est ꝓtra substātiam ſponsaliū: ꝛ ꝓditiones q̄ sunt ꝓtra substātiā mſimonij vel ſponsaliū faciunt ꝓtractum carere effectu: vt ꝺz eo. c. ¶ Ex hoc ptz solutio alteriꝰ dubij. Quid si postq̄ sub illa forma affidati fuerint sequať carnalis copula an iudicē dū sit ꝑ mſimonio? Et apparz q̄ sic: qr ꝑ copulā subsecutā videť recessum a ꝓditione. c. De illis ꝛc. Per tuas de ꝓdi appo. Et dico breuiter q̄ nō: quia carnalis copula nō facit ꝑsumi mſimonium nisi ꝑcesserint spōsalia. Jā vt deducti forma talis nō ꝓtinet ſponsalia/ nec absoluta nec ꝓditionata. ¶ Scdo sequit q̄ ex tali ꝓtractu non oriť ipedimētū publice honestatis iustitie ℊtis oriri possit ex mſimonio nullo vel ſponsalib⁹ nullis: qr hic est nullitas ex defectu ꝓsensus. Nā in quocūq; ꝓsensus talis fuerit positꝰ: nō est natus ꝓducere seu facere vinculū mſimonij: ꝛ ita ꝑinde est acsi nullus ꝓsensus adesset: vt in furiosis vel in infantib⁹ aut dormiētibus. Secus cū mſimoniū vel ſponsalia sunt nulla ex alio ipedimēto puta voto solēni ꝓsanguinitate vel affinitate: ꝛ sic de aliis. ibi eñ ꝓsensus natus est ꝓducere vinculū: lz non in illis ꝑsonis: vt de hoc notatur in di. c. vnico. de spōsali. lib. vj.

Sexto dubitatur. quid sit de isto contractu. Capio te i vxorē: si es virgo supposito q̄ nō sit ℌgo. Et vꝝ nihilomin⁹ q̄ sit mſimoniū: qr ꝓditiones ipossibiles adiecte legatis habenť ꝑ nō adiectis. l. obtinuit. ff. de condi. ꝛ demō. Et constat pro pter exuberantē fauorē mſimonij idē continet in cōtractu mſimoniali: vt ptz in c. fi. de condi. appo. Sz ipossibile est eā eē vel fieri virginē que semel corrupta est. vnde inquit Hieronim⁹. Non pōt deus suscitare virginē post ruinā. Uñ dicit Hostī. Si hoc mō quis contrahat accipio te si inuenias virgo tenet mſimoniū etiā si non inueniať ℌgo sed corrupta. ar. ff. de contrahē. emp l. Alioquin ꝛ xxix. q. ij. §. j. Sed istud non videť verū: qr iura disponētia conditiones impossibiles in legatis ꝛ matrimonio haberi pro non adiectis solū ꝑcedere videntur de impossibili ꝺ⁹ simpliciter ꝛ ꝑ naturā: non de illis que ꝑ accidens sunt impossibiles: puta ex transitu alicuius in ꝑteritum. Uñ si legem Berte. x. si ante mortē meam fornicata

Universidad de Deusto
Biblioteca

non fuerit: non ꝓpter hoc ꝙ non adiecta habetur ꝙ impossibile sit eā fornicatā nō esse. Et iā cū hoies cōditiones illas adjciūt: ex hoc limitare videnť suā intentionē eque vt est in ꝓtractibus nec est iusta causa ꝑlumendi ꝙ solū ꝓ ironiā irrisionē quandam adjciant. Et istud idē tenet ℞alu. xxv. dis. quarti q. ij. ar. v. ꝯclusione. uij. ⁊ sequiť eum Stephanus de Laieta in sacramentali Neapolitano Addēs ꝙ si adjciens conditionē simpliciter impossibilem addat ꝙ aliter ꝓtrahere non intendit: qz mēs certa est: non est locus cōtecturis: ⁊ sic in neutro foro iudicādū esset ꝙ matrimonio secundū eū. q. xlix. ℌ. iij. ixx. viij. Nec obstat motiuū ℞ostiē ex dicta. l. Aliqn. ⁊ ℌ. i. xxix. q. ij. qz multa vitiant contractū in modū conditiōis seu rōne erroris: ⁊ sic illa ꝓcedunt. Et idē finaliter tenet summa ℞isana in verbo mſimonij. vi. ℌ. Quid si dicā accipio te vel accipiā si iuentā te virginē ⁊c.

Septimo dubitatur An hic sit cō

tractus spōsalium vel matrimonij: contraho tecū si celū digito tetigeris ⁊ videtur ꝙ nō: qz adjciēs cōditionē se nō obligat nisi in ꝓditiōis cuētu: ꝓtract⁹ nāq; ex conuētione legē accipiūt in. c. Lōtract⁹ de reg. iu. li. vi ℌ cū euēt⁹ ꝓditionis est ipossibilis ad nihil obligať cōtrahens. ¶ Et confirmať: qz cū ipossibilis conditio adjcit obligationi nihil valet stipulatio: vt est textus insti. de inuti. stipu. ℌ. Si ipossibilis Idē habetur in. l. Impossibilis. ff. de verbo obli. ⁊ l. Impossibiliū. ff. ō reg. iu. ō: ℞ ipossibiliū nō est obligatio: ℌ contractus future dispositionis vel pūtis sub conditione. Si celum digito tetigeris: si lunam deglutias vel sol sit minor luna: nihil operatur.

¶ Cōfirmatur secūdo ⁊ multi efficaciter: qz sine cōsensu nō contrahiť mſimonū. c. Tuas de spon. duo. si solus consensus defuerit. cetera etiā cū ipo coitu celebzata frustrentur. Sed ad ꝓtrahendū mſimoniū sub adiectione conditionis quam sciūt impossibilem non est consensus in vinculū mſimonij: ergo. minor patet per. l. Nō solū. ff. de ac. ⁊ oblt. vbi ꝙbat text⁹ nō solū stipulationes conditioni impossibili applicatas esse nullius momenti: sed etiā quoscūq; ꝓtract⁹ emptionis locatiōis ⁊ hmōi. Qz in ea re que ex duorum pluriū ve cōsensu agitur: oiz voluntas spectať: quorum ꝓculdubio in huiusmodi actu talis cogitatio est vt nihil agi existimetur apposita ea conditione quam sciant esse impossibilem.

In oppositū est tex. ad literā in ca

fin. de cōdi. appo. vbi dicit ꝙ cōditiones turpes vel ipossibiles que nō sunt cōtra substātiā mſimonij: debēt ꝓ non adiectis haberi. ¶ Resp̄deo in foro iudicij certū est cōditiōes illas impossibiles habēdas esse ꝓ non adiectis: per di. ca. fi. ⁊ ergo iudicari matrimoniū vel spōsalia iuxta exigentiam verborū detracta conditione: vt hic matrimonium contraho tecum si solem in bursam tuā incluseris. vt hic sponsalia contraham tecum si solem ⁊c. Et vt dicit ℞alu. xxix. dist. iiij. q. ij conclusione. v. est satis mirabile: qz videtur deridere potius ℌ consentire. Et in foro cō scientie si se diceret non consensisse iudicaretur non esse mſimoniū contractū: sed contrahēdū ꝓpter ꝓceptū ecclesie. In qua cauda deficit doctor ille eximius q⁹ ecclesia non p̄cipit de nouo mſimonium debere contrahi post ℌ sub conditione impossibili ꝓtracta fuerit sed interpretať illic verū mſimonium esse cōtractū: qz cōditiones impossibiles ꝓpter fauorē matrimonij habentur ꝙ nō adiectis: sicut in vltimis voluntatibus. l. Obtinuit de condi. ⁊ demō. ⁊. l. j. de condi insti. cū simlib⁹. Nō arctať ergo in foro cōscientie ꝓtrahere q̄ absq; cōsensu sub cōditione impossibili contraxerit: imo sicut cōtrahens sub cōditiōe turpi: sed reputata honesta cōiter etiā in foro iudicij ꝺz iudicari contraxisse mſimoniū: non obstante q̄ conditiones turpes habeanť ꝙ nō adiectis. d. c. fi. ergo sunt impossibiles de iure. l. Nepos ꝓculo. ff. de ℞bo. signi. Explifico. Contraho tecū si velis in dubio quocunq; emergente super validitate mſimonij nūq; mihi perenti debitū denegare: qđ ly teneam turpe esse ⁊ nō licere: qz tamē cōi opinione, doctorū censetur licitū: non ꝺz ꝯditio haberi ꝓ non adiecta Sic in contractu mſimonij vel sponsalitū sub cōditione impossibili que cōiter impossibilis reputatur vel ipsi contrahentes impossibilē reputabāt. conditio talis non ꝺz haberi ꝙ non adiecta: qz cessat causa ꝓsumendi contrahentes in fauorem matrimonij voluisse conditionem ꝓ non adiecta haberi. Et ergo scōm cōem doctorū sententiā constito ꝙ animus vtriusq; vel alterius contrahentium non fuit contrahere nisi sub existentia cōditionis: non eēt in foro iudicij ꝓ matrimonio iudicandum: vt si expzimāt ⁊ nisi conditio euenerit nolumus inuicem esse obligati vel discepabant inter se an aliquid sit de iure vel facto ipossibile. puta alter dicebat aliqn̄ partē stellarum e celo in terram destillari. alius dicebat impossibile. Et sicut vadiū desuper initū ligaret ptes ⁊ ei lucro cederet: qui ꝙ veritate deposuisset: sic is qui dicit impossibile eē: ⁊ contrahit mſimoniū sub conditione si est possibile stellā liquescere ⁊ sic ruere in terrā nō laqueatur matrimonio ꝓpter cōditionis impossibilis adiectionem. Unde omnis propositio vel cōditio de possibili falsa est impossibilis.

Ad rationes añ oppositū respon

deo vnica responsione: ꝙ in foro iudicij ob fauorem mſimonij ꝓsumitur contrahens oēm conditionē turpē nō cōtrariā substātie mſimonij vel ipossibilē hꝫe ꝙ nō adiecta: sicut in testamētis seu vltimis voluntib⁹ nisi colligi possit ⁊ doceri ꝓtrahētiū aīos vel eorū alteri⁹ aīm fuisse non contrahere nisi sub cōditionis euentu ⁊ aliter non. In alijs aūt contractibus non est talis fauor inducens ad hoc ꝓsumēdū. Et sic ꝓcedunt textus ante oppositum inducti.

Octauo dubitatur Joannes ꝓo

mittit Berte Lōtrahā tecū si ꝓmiseris mihi tecū coitū: an debēt censeri spōsalia pura. Et refert Jo. An. in c. j. de spō. duo. notasse Vincē. ꝙ mſimonio: ꝙ ℌ primū ꝓmiserit fūt spōsalia pura: ⁊ deiū in coitu mſimoniū. xxij. q. v. Qui ꝑcurare. ⁊ xxxij. q. v. Qui viderūt Sicut si deponēs pecuniā dicat si voles vtaris: ℌ ꝓximus vult vti/trāsit in creditū. ff. de re cre. l. Quid si ab initio. Sed hoc vt ptz ex fine illius nō est vez ꝺz essi pecunia esse nota: Et ℌ voluit Vincē. per inde esse acti sponsalia fuissent pura. Alij ꝙbant esse sponsalia pura: ⁊ non esse spectādū conditionis euentū: qz vel intelligit conditionem de coitu fornicario ⁊ habeť ꝙ non adiecta qz turpis: vel de coitu coniugali: ⁊ sic qz necessario ineſt nō facit ꝓtractum conditionalē p. l. conditiones. ⁊. l. Aliqn̄. ff. de condi. ⁊ demō. ⁊. l. Hec ℌba testatoris. ff. de lega. j. Sz istud nec videtur bene dictū nec verum qz sic eēt in hoc contracu iudicādū mſimoniū. Do tibi fidē si mecū coieris Et ꝙ hoc non ptz qz veris coniugibus post mſimonium contractum debetur tp̄s intra qđ vnus altero

etiam inuito pōt ſgredi religionē. c. Ex publico de quer. coniuga. vbi p̄figitur tēpus duoꝝ mensiū: immo potest ℌhere mſimoniū cū intentione post ℌctum mſimoniū intrandi religionem. iuxta. ca. Cōmissum de sponsa. nō est ergo illa conditio: sed solū reqrituꝛ consensus in vinculū cōiugale ⁊ obligationē ad carnalem copulā: saluis exceptionib⁹ ⁊ facultate iuris eximendi se ab eius redditione: ergo talis ℌctus non est mſimoniū: sed continet vim sponsaliū: si vez est ꝙ in conditiōis expletione p̄sumitur mſimoniū: qz per carnalē copulā intelliguńť sponsi pficere mſimoniū ⁊ recedere a quibuscunq; ꝯditionib⁹. c. De illis. ⁊. c. Per tuas. de ꝯdi. appo. ⁊ in hoc fundatur cōis opinio doc. ꝙ post hmōi contractum. Contraho tecū si coieris mecū etiam in ꝑmo coitu est mſimoniū: quomodocūq; ſtelligať ꝯditio adiecta: siue de coitu fornicario: qz tanq; turpis hꝫ ꝙ non adiecta siue ꝓiugali: qz ab omni cōditione p̄sumitur recessum esse in copula. ⁊ currit. c. Cū is qui. de sponsa. eque in sponsalibus conditionatis vt in puris. ¶ Ex his rñdeo: ꝙ prima opinio notata ꝙ Vincen. est vera: qñ mulier incipit ꝓmittere purificanť sponsalia: qz expleť conditio. Et ℌ sese retraheret anteq; claustra pudoris attingeret vel cum muliere seminaret: absolute tenetur cum ea ℌhere: ℌ adhuc ꝙ mſimonio iudicari nō deberet: sed ex sola carnali copula cum effectu ex qua ⁊ affinitas nascitur. Nec obstat instantia ānotata quasi fundamētum ex. l. ꝙ si ab initio. ff. de re. cre. qz aliud est pecuniam motā esse aliud realiter exposita ⁊ alienatam: sic in proposito permittere coitum ꝓcedit effectualem commixtionem.

Sed suboꝛiuntur aliqua parua

dubia ¶ Primum. quid si contrahens sub tali ꝯditione ꝓtestetur se nō velle mſimoniū inire ꝙ copulā vel cōsummare: imo nec recedere a ꝯditione adiecta: an ille manet in limitibus spōsaliū tm̄. ¶ Scōm supposito ꝙ sic fiat cōtractus: si ꝓmiseris coitū contraham tecum ⁊ post intra mſimoniuz: an per copulam intelligitur mſimoniū consummasse. ¶ Tertium ponamus sic fieri: ecce nolo ex nunc contrahere sponsalia vel matrimonium: sed ꝓmitto post ℌ coieris mecum contraham tecum incontinenti sponsalia.

Respondeo ad ꝓmum: ꝙ nihil

ꝓdest illi ꝓtestatio ℌm Specu. tit. de cō. ap. ℞ostiē. in sum. ⁊ cōiter doc. ꝙ c. Cū in de ℌsti. ⁊. ca. Sollicitudinē. de appella. Addit tñ Specu. ꝙ arg. ℌ est ca. Perlatū de his ꝺ vi metuſve cā ⁊c. ⁊. c. Lotharius. xxxj. q. iij. ibi ꝓtestatio facto contrario vꝫ ꝓdesse.

Ad secundum. ex illa cautela ni

mis manifeste exꝓmit ꝯditionē ſtelligi de coitu fornicario ⁊ ℌ cōditionē qz turpē haberi ꝙ nō adiecta: iuxta dic. c. fi. ⁊ per ꝯsis contraxit sponsalia pura.

Ad tertiū. ꝓmissio spōsalibus

ℌhēdis in futuꝝ hꝫ vim ⁊ effectū sponsaliū: ⁊ ℌ dico ex copula subsecuta ꝓsumēdum esse ꝙ mſimonio.

Nono dubitatur. An sub hac foꝛ

ma sit mſimoniū. Lōtraho tecū si velis a carnali cōmercio abstinēs viuere ꝓpetuo castitate: vel sic: ℌho tecū si qficūq; ad sacros ordines vel religionē ꝙgredi voluero ꝯsummato mſimonio tu religionē ingredieris. Et vꝫ ꝙ non sit mſimoniū: qz adjcit conditio ℌ substantiā mſimonij: ℌ ℞tūcūq; mſimoniū fauorabile vitiat ℌctum ca. fi. de condi. appo. ergo ⁊c. Añs ptz. qz prima includit cuitationē gñatiōis ꝓlis: ⁊ hoc dicit tex. ℌ substātiā mſimonij Et de vtra q̄ simul ꝙbať: qz mſimoniū dicit vinculū indissolubile quo ꝙliq; ꝓiugū teneať alteri ꝓmanere: ⁊ exact⁹ carnalis ꝓmercij debitū reddere. Preterea Dis cōditio q̄ aliqđ ponit ℌctū bono fidei vel bono ꝓlis vitiat ℌctū mſimonij: sed ꝓma ℌtať bono ꝓlis cū excludat oēm plē: ⁊ sēda bono fidei ad qđ inuicē cōiuges oligank: puta ꝓpetuo ꝓmanere ⁊ cū reqrek debitū ꝓiugale reddere ℌ nō pōt illa forma ℞boꝝ matrimoniū ℌhi. Addatoꝛ ptz. qz oēs ille ꝯditiones sunt ℌ substantiā mſimonij. Hā tex. in di ca. fi. dicit: si cōditiones ℌ substātiā ꝓiugij inseranť: puta si alter dicat alteri. Lōtraho tecū si ℌ gñationē ꝓlis cuites: vel donec inuentā altā honoze vel facultatib⁹ digniozē: aut si ꝙ ℌstu adulterandam te tradas: mſimonialis ℌcte ℌ tūcūq; sit fauorabilis caret effectu. ℌ cōditio aliqđ ponēs ℌctū bono fidei vel bono ꝓlis dicek esse cōtra substantiā mſimonij. ¶ Et cōfirmať. Implicat matrimoniū esse inter aliquos sine obligatiōe ad redditionē carnalis ꝓmercij: cū mſimoniū dicat vinculum seu obligationē ꝓpetuā ad fidem obseruādā in hmōi actu: sic ꝙ semꝑ ꝓiugi exigēti obsequať ⁊ nunq; renuat: ℌ quicqđ impedit obligationem illā nasci vel contrahi facit illo ꝓtractu non oriri vinculū matrimonij. Sic est de conditionibus in proposito.

Ad oppositum arguo: sole condi

tiones q̄ sunt ꝓtra substantiā mſimonij vitiant ꝓtractū mſimonij: sed iste non sunt ℌ substātiā mſimonij: ℌ non vitiant ℌctū. Addnoꝛ ꝙbať: qz qđ pōt accidere substātie mſimonij non est illi ℌtū: ex quo ℌtia sunt inuicē incōpossibilia: sed pactū ꝓiugū: immoyotū de mutuo assensu ꝙ caste ⁊ sine carnali cōmercio ꝓtā viuent: vel ꝙ simul ingredienť religionē: ⁊ hmōi pōt accidere mſimonio cōsummato. c. Qđ eo pari. xxxij. q. v. ℌ ⁊c. Preterea stat vtrūq; eoꝝ qui ad mſimoniū conuolant emisisse votum simplex castitatis seu cōtinentie: nec hoc dirimit matrimonium contractum ℌ uis impediat contrahendum. c. Rursus. qui cleri. vel vo. ⁊ c. vnico. de vo. lib. vj. ergo obligatio ad castitatem non excludit oꝛtum seu nascatur vinculū matrimonij: ⁊ per ꝯis conditio inducēs illā obligationem nō est contraria substantie mſimonij. Preterea contractui donationis non repugnat pactū vel conditio de non petēdo. ergo similiter obligatiōi ad carnale cōmerciū pōt adjci pactū tale vel conditio ꝙ quod vel quam teneatur non petere. ¶ Quarto non plus repugnat substātie matrimonij aliqua dictarū conditionū: ℌ substantie monacharus conditio de remanendo in domo ꝓpria cum oībus imbi contentis: sed illa non vitiat vel dirimit monachatum. ca. Insinuante. qui cle. vel vo. ergo. Addatoꝛ ptz: qz substātia monachatus ꝓsistit in obligatione ad obedientiam/castitatem/⁊ paupertatē Jam ius ⁊ facultas vrendi. ꝓ suo arbitrio repugnat paupertati.

In hac ℌstione est opinio Palude.

xxx. dist. iiij. q. ij. ꝙ est verū matrimonium. Unde ponit de matrimonio beate virginis quatuoꝛ cōclusiones; quaꝝ due prime seruiūt ꝓposito. Prima est de intentione hec: scz vel intentio est ꝓtraria non solum bonis: sed essentie matrimonij: puta non intendit cōtrahere sed decipere: ⁊ non est matrimoniū: quod nasci ⁊ oriri ꝺz ex ꝯsensu. Et idē est si non in totū ℌ ℌ in partem consentit sicut si vellet esse hō ⁊ non habere animam: tunc qz simpliciter non consentit non est

Universidad de Deusto
Biblioteca

matrimonium. Si aũt intẽtio solum cõtrarietur bonis matrimonij: puta intendit nõ seruare fidẽ: cuitare generationem ꝑlis: sic non impedik quo minus cõtrahatur matrimoniũ. ¶ Secũda cõclusio est de expressione contrarij: hec. s. vel exprimitur aliqd cõtrariũ essentie matrimonij: vt ℔o tecũ: saluo q̃ non sim maritus tuus vel q̃ matrimoniũ dissoluak cũ inuenero pulchriorem vel magis placentẽ: ⁊ non est matrimonium: sed vt Augustin⁹ dicit adulteriũ. Vel exprimitur aliqd contrariũ nõ essentie matrimonij: sed alicui ex trib⁹ bonis mr̃imonij. Et subdistinguit: vel expẽsum est honestũ: puta ℔o tecũ saluo q̃ nõ petas vnq̃ debitum q̃ pacisci de non petendo vel reddẽdo non respicit essentiam matrimonij: cum salua reuerẽtia matrimonij possit ius petendi. ⁊ obligatio reddẽdi tolli: vt latius ipse deducit. xxxj. dist. q. j. ar. iij. cõclusione. iij. Sed ponere ℑtium inhonestũ hoc vitiat: puta si velis euitare gr̃ationem ꝑlis ꝓcurando venena sterilitatis ⁊c. Et ex fundamẽto simili videbis Angelũ in eo erroꝛe q̃ hic dicat esse matrimonium: contrahо tecum si te adulterandam ꝑstitueris. Unde dicit in verbo mr̃imonij. impedi iij. ij. Licet canoniste cõmuniter teneant q̃ non est matrimonium: tu tamen dic q̃ est matrimonium: ⁊ conditio reiicit: q̃ non est contra essentialia matrimonij. Cuius falsitas manifeste colligitur ex cap fin. de condi. appo. vbi ponũtur tria exempla de conditionib⁹ ꝓtra substãtiam mr̃imonij appositis ꝓpter quas ꝓvitiatur cõtractus. ℙrimũ. alter dicat alteri contrahо tecum si generationem ꝑlis euites. Scõm. donec inueniam aliam honoꝛe vel facultatibus digniozem. Tertium aut si ꝓ questu adulterandam te tradas.

ℙꝛo solutione dubii pono hanc cõ

clusionẽ. Dis ꝑditio ℑ aliquod bonũ mr̃imonij adiecta ℑctui matrimoniali est ꝓtra substantiã matrimonij. Quẽ ꝓbo per dic. c. fi. de cõdi. appo. vbi ꝺr: cõditiones ꝓtra substãtiam matrimonij: quantũcũq̃ cõtractus mr̃imonij sit fauoꝛabilis/impedire seu dirimere ꝓtractum matrimonij. Et exemplificat de his ꝑditionibus vt dixi: si gr̃ationem ꝑlis euites: donec aliã facultatibus vel honoꝛe digniozem inueniam. si ꝓ q̃stu adulterio te tradas. Certũ est aũt in ꝓma ⁊ vltima cõditionari solũ aliquid ꝓtra bonum ꝑlis et ℑtra bonum fidei. ergo talis ꝑditio adiecta est ℑ substantiã mr̃imonij. ℙꝛeterea ꝓbo idem sic. mr̃imoniũ est obligatio indissolubilis ad ꝙugale debitũ reddẽdum ꝓ bono ꝑlis ⁊ fidei. ergo ꝑditio excludẽs indissolubilitatẽ vel obligationẽ ad bonũ fidei vel bonuꝫ ꝑlis est ꝓtra substãtiam obligationis mr̃imonialis. Et hui⁹ opinionis est Tho. xxviij. dist. quarti. q. vltima in solutione ad tertiũ qđ est. Si mulier dicat consensio in te si non cognoscas me: non est ꝙsensus matrimonialis: q̃ aliqd est ibi ℑ substantiã ꝙsensus matrimonialis: sed hoc nõ est nisi dictus ℑsensus esset in carnalem copulã. ergo. Similiter Richard⁹ ea dist. ar. ij. q. iiij. ij. argumen. q̃ cõsensus in carnalẽ copulam req̃ritur ad mr̃imoniũ: q̃ necessari⁹ est ꝙsensus in illud: q̃ si excludak in cõtractu/ mr̃imoniũ est nullum: sed si vir ⁊ mulier ℑherent apposita hac cõditione: q̃ vnus alteri nũq̃ debitum redderet: nullũ esset ⁊c. Rñdet q̃ non solũ per illã ꝑditionem excludunt carnalem copulã. sed etiã mutuam translationẽ suorum coꝛpoꝛ in alterius potestatẽ quantũ ad concubitũ coniugalem. Et scõo bene concedo: q̃ cõsensus in talem translationẽ req̃ritur ad matrimoniũ ꝓtrahendũ. Idem hꝫ Bonauen. eadem dist. q. vlti. q̃ conditio illa impedit collationem mutue potestatis.

Et ad rationes posꝛ oppositum

que ꝓ contrario adducte. Ad ꝓmam nego minoꝛẽ. ad cuius ꝓbationem rñdeo: q̃ multa possunt accedere facto esse mr̃imonij q̃ substãtie eius repugnant in fieri ex impotentia ꝓpetua ad carnalem actũ. c. Ibi q̃ sanꝫ. xxxij. q. vij. vel cũ supuenit affinitas: q̃ cognoscit cõsanguineã vꝛoris vel vꝛoꝛ cognatum viri. aut votũ solẽne post mr̃imoniũ cõsumptũ. Sic in ꝓposito pactũ nõ exꝑmẽdi carnale ꝓmerciũ ⁊ obligatio ad hoc nõ repugnat mr̃imonio in facto esse: sed repugnat ei in fieri: sicut dicunt naturales multas qualitates stare cum facto esse alicui⁹ mixti: q̃ impediret eius factionem. ¶ Ad scõm de voto simplici dicunt q̃dã q̃ illi voto ꝓ subsequẽs mr̃imoniũ rãq̃ vinculũ maius derogat: ita q̃ extinguit ꝓꝛior obligatio: sicut cũ q̃s vouit religionẽ arctioꝛẽ assumere post in laxioꝛe ꝓfitek: illũ votũ solẽne derogat ꝓꝛi: vt licite possit i laxioꝛe remanere. c. Qui ꝑius. de reg. ⁊ trãse. ⁊c. li. vj. ꝓ qđ motꝰ ẽ Jo. and. in c. Rursus. q. cleri. vl vouere q̃ tale votũ ꝑcedẽs nõ ꝓpedit exactionẽ debiti cõiugalis sicut nec redditionẽ. Finalr tñ qz solemnis opinio bti Thome ⁊ aliꝛ est in ℑtũ dicit dispẽsationẽ epi in exactione esse necessariã. De isto plenⁱ⁹ dicã postea. ℙꝛonũc dico q̃ ex ℑctu mr̃imonij carnali copula cõsummati/ nõ extinguit obligatio voti: suspendik saltẽ quo ad hoc vt reddere teneak q̃ alterũ coniugẽ sentit egere: ⁊ sic licite petere interꝑtatiue vbi peccaret exꝑsse petendo: ⁊ ẽm cõmunẽ opinionẽ teneret reddere. de quo vide glos. xxvij. q. j. ca. Si q̃s votũ Sic i ꝓposito ꝑ adiectionẽ talis cõditiõis cõuentũ ⁊ pactũ esseꝛolũt ꝓtes q̃ simplr nũq̃ teneant ad cõiugalis debiti redditionẽ: ⁊ hoc repugnat mr̃imonio in fieri. Et sic sꝛnia Augu. obliganter ex voto pari ꝙsensu post emisso. q̃q̃. c. Tuas. de iureiu. dicatur temerariũ iuramentũ: quo ꝙiuges iurauerũt nũq̃ petere inuicẽ: si alter nolit cõtinere: reliquũ debere ꝓpelli vt ad i ꝑm reuertak. Sed hoc ꝑcedi: q̃ sese abiurãt non ꝓpter ꝓtinentiã: sed ex temeraria ⁊ leui causa. ¶ Ad tertiũ. lꝫ donatiõi non repugnet pactũ de nõ petẽdo: ei tñ repugnat ꝑditio vel pactũ quo caueret q̃ posset sꝑ licite retinere donatario ꝯuito hoc eiñ est ℑ natura donatiõis q̃ fit alienũ: et ita non lꝫ retinere. Jã in ꝓposito ꝑ actũ vel cõditionẽ caste viuendi seruak ℑhenti facultas nũq̃ reddẽdi: alioꝛ etiã petente solũ interꝑtatiue: et hoc repugnat substãtie mr̃imonij. Alij sequẽtes opinionẽ. Bartholi/ Alexãdrini ⁊ gl. in ℌ. ℙact⁹. l. si vn⁹. ff. de pactis: q̃ vꝫ pacto de nõ petẽdo tollik naturalis obligatio. ℙꝛo quo multũ facere vꝺ ea. l. ℌ. Si stipulatus decem vel stichũ. vbi dicit textus: pacto ꝓiũcto de re nõ petenda totã obligationẽ submoueri. ⁊. l. Stichũ. ℌ. Naturalis. ff. de sola dicerẽt: sicut tali pacto nõ petendi ex post supueniẽte tollik obligatio: ita simul in ℑctu interueniens factũ irritat ⁊ nullum esse facit. ¶ Ad quartũ magna est iter doctoꝛes altercatio ⁊ ꝓlixⁱ⁹. an cũ tali ꝑditione tenet monachat⁹ vk nõ: q̃s opiniones ad lõgũ ꝓsequk dñs ꝓpositⁱ⁹ in di. c. fi. de ꝙdi. ap. referens q̃ dñs Antoni⁹ carpit opinionẽ Barth. in authen. ingres. C. de sacrosan. eccle. monens legistas ne falcẽ mittant in messem alienã. q̃ plurimum erraꝛit Bart. inferens/ si ex ꝓmissu abbatis monach⁹ hꝫ peculiũ: q̃ ℌ ex sua ꝓtestatione vel cõditione adiecta ℌ vbi possit administrationẽ reseruare: q̃ non põt sine

ꝛitio ꝓprietatis ꝓtendere ius ꝑpetuũ administrãdi Immo nec papa ℚuis eũ ab aliꝛ obedientia eximeret: posset ei irrecuocabilẽ administrationẽ concedere quin ad nutũ papẽ ei auferri possit. Idẽ ꝑpositus in ca. Insinuãte/ ad longũ ꝓtractat opinionem Joan. And. in regula. Nõ est obligatoriũ. an valeat statutũ turatũ: q̃ vnicuiq̃ monachoꝛ loco vestimẽtoꝛ dabũtur annue decẽ: vt sic vitetur murmuratio. Et ibidẽ refert varietatem Innocentij an fuerit monacha.

Sed ꝓ solutione omissis varie

tatib⁹ opinionũ duo suppono. ℙrimum: q̃ ista fuit monacha alias tenuisset mr̃imoniũ post ℑctũ: qđ voto simplici dirimi non põt. Scõm: q̃ ꝓfessio sub conditione ꝓprietatis retinende nõ est votũ religionis: sicut nec ꝓfiteri sub ꝑditione vel pacto: q̃ non teneak obedire vel castitatẽ seruare. ℙꝛo quo multũ facere videk cap. Duũ. de ꝙuer. ꝙiug. vbi tex. se fundat. q̃ non ꝓsistit in ꝑditione: sed ꝓfessionẽ pure ⁊ simpliciter facit innuens q̃ si i ꝑditiõe ꝓstitisset ꝓfessiõe illa monachus factⁱ⁹ nõ esset. Et ad ꝓbationem di. ca. Insinuãte. Dico q̃ ibi non fuit adiectũ q̃ est ꝓprietatis retinende: sed solũ q̃ in domo illa ꝓtinẽ sibi ꝓpria: cũ omni substantia ꝑmaneret: qđ fieri potuit illic locũ religiosum seu monasteriũ erigendo ⁊ sic cessat oĩs difficultas de vsu vel fure vtendi: q̃ sine scrupulo vitij ꝓprietatis bñ põt in pactũ addi: q̃ in fundo illo monasteriũ erigaf: in quo debeat ꝓfessa manere: ⁊ sic solũ fit determinatio loci sicut certi monasterij ĩ quo velit manere. Et iã ꝺr infra q̃ in vim cõditionis fuerit adiectũ. sed eo adiecto tenoꝛe vt in domo ꝓpria cũ omni sua substãtia remaneret: et potest in modũ supplicatiõis vel desyderij fuisse adiectum. ¶ Fortasse ad hec circa ꝓncipalẽ decisionẽ obijcies. Cuiuscũq̃ ꝑditionis adiectio irritũ facit ℌctũ matrimonij in foꝛo ecclesie illius intentio q̃q̃ expressa non fuerit dirimit similiter ⁊ nullũ facit ℑctum matrimonij in foꝛo cõscientie ⁊ dei. Sed intentio nõ seruandi fidẽ vel cuitãdi ꝑlis gr̃ationẽ nõ irritat in foro dei. q̃ nec in foꝛo iudicij seu ecclesie. Maioꝛ patz: q̃ sicut cõditio dissolutionis adiecta facit ℑctũ matrimonij nullũ: ita intentio qua vult ℑhere matrimoniũ ad tẽpus vel donec aliã magis placentẽ inueniat facit ℑctum illum esse nullũ. Item sicut ꝑditio q̃ nihilominus possit etiã alteri nubere rita intẽtio q̃ velit alteri sicut huic nubere irritat seu nullũ facit cõtractũ matrimonij. ℙꝛeterea. ꝑditio nõ est ℑ substãtiã matrimonij cui⁹ euẽtus stat cũ mr̃imonio tam in fieri q̃q̃ in facto esse: sed sic est de ꝑditionib⁹ que solũ aliqd ponunt cõtra bonũ matrimonij. ergo. Minoꝛ patz: ꝓcuratio sterilitatis ꝓvenena sicut ꝓ q̃stu adulterare stat cũ mr̃imonio ⁊ in fieri ⁊ in facto esse. ℙꝛeterea adijciens hanc ꝑditionẽ ꝓtraho tecũ si es sterilis extante ꝑditione et non aliter ℑhit mr̃imoniũ: tñ illa est ℑ bonũ ꝑlis. Consimiliter ꝓtraho tecũ si nunc adulteraris si cõmiscetur adulterino neꝛu tenet matrimoniũ: et non alias. Et nihil vꝺ magis hec ꝑditio impedire si intẽdis q̃stu adulterij nobis victuꝫ querere: vel si intendis venena sterilitatis ꝓcurare. ℙꝛeterea lꝫ ei qui votum simplex emisit mr̃imoniũ ℑhere vt eliciunt docto. ex ca. Cõmissum despõsa. Etiã nisi sic nõ licuisset virgini gloriose ꝓtrahere: ⁊ nihilominus tenek ꝓpetuo ꝓtinere. Ideo doctoꝛ sententia est q̃ post ꝓtractum mr̃imonij tenek religionẽ intrare: ⁊ in ꝓmo actu carnalis cõmercij etiã ad petitionem tacitã vel exꝑssam alteri⁹ peccaret moꝛtaliter. Tunc sic non irritat vel nullũ facit ꝓtractũ mr̃imonij conditio si vouisti castitatem: ergo nec conditio si ꝓmittis castitatem: vel si velis perpetuo viuere in castitate: cum sit idem effectus omnium.

Respondeo ad ꝓmum: q̃ maioꝛ

ꝑcedit q̃ñ intẽtio eque est ad inducendu vel excludẽdum obligationẽ quã excludit ꝑditio. Secus q̃ñ intentio nõ excludit obligationẽ quã excludit ꝑditio. Et q̃ si intẽdat solũ sic cõtrahere: q̃ coniunx vel ipse possit ꝓ q̃stu adulterium exercere: siue intẽdat inire obligationẽ fidei seruande in debitũ carnalis cõmercij: mhil facit: qz intẽtio in eo excludẽs obligationẽ ad bonũ mr̃imonij etiã excludit substãtiã mr̃imonialis obligatiõis seu ꝓtractus. ¶ Ex hoc ꝓz rñsio ad scõm: qz si talis ꝑditio solum ponak in modũ assertionis: non est ℑ substantiã mr̃imonij: vt clarũ est: cũ ꝺr si ꝓcurabis venena sterilitatis: si ꝓ questu adulterabis: sed tanq̃ turpes habenk ꝓ non adiectis. Secus q̃ñ inducunk in vim obligationis ad res condẽnatas seu in ꝑditionib⁹ cõuentas vel exemptionis ab obligatione ad cõtractũ. Et sic ꝓcedit tex. in ca. fi. de cõdi. appo. Et per hoc posset saluari opinio dñi ℙetri de ℙalude ⁊ concoꝛdari cũ opinione aliꝛ doctoꝛ: nisi differentiã faceret inter conditiones honestas q̃ ponunt aliqd cõtrariũ bonis matrimonij: ⁊ alias inhonestas: qz inter eas nulla est differentia: q̃ñ inducũtur per viã obligationis inducẽdo ad eas: ⁊ talibus textus vꝺ ostendit: si gr̃ationem ꝑlis euites: si ꝓ q̃stu adulteres. dã te tradas: non dicit si euitabis vel cuitas: si tradis vel trades: q̃bus verbis vtẽdo perinde esset acsi diceret si vꝛ est quodaddo. ¶ Ad tertiũ dico: q̃ conditio adducens aliqd mẽte ꝓtrahendũ in obligationẽ: ad cuius cõtrariũ est obligatio mr̃imonialis: seu qua ꝓtrahentes se volunt obligare ad aliquid cõtra obligationẽ mr̃imonialẽ facit ꝓtractum nullum. Secus q̃ñ sub existentia rei cõditionate seu conditionis: ⁊ sic ꝑ viã assertionis solum ꝓtrahere volunt: vt supra dixi. Si petas vtrũ ergo ille conditiones quasi turpes haberenk ꝑ nõ adiectis. Dicit ℙalu. xxix. dist. iij. q. ij. ar. v. cõclusione. i. in fine. Cõditio turpis q̃ incitat ad peccandum habek ꝑ non adiecta. nõ sic de ꝑdicto vel pñti. ⁊ hoc facit ad magnã limitationẽ di. c. fi. ¶ Ad quartũ rñdeo: q̃ hic cõditio adiecta: qz eximit ab obligatiõe reddẽdi debitum in quocũq̃ casu: ideo plus ponit q̃q̃ obligatio voti simplicis: que post carnis primã cõmixtionẽ ꝓmittit ipsum obligari ad semp reddendũ. Alij rñdẽt: q̃ iuxta Hiero. sententiam non lꝫ eas cõtrahere: qz vouentibus non solũ nubere sed etiã velle dãnabile est. sic c. rursus. qui cle. vel vo. iudicatur iuramentum de contrahẽdo post votũ simplex temerariũ. De bta ℙgine dicũt q̃ nõ vouerat: sed solũ ꝓposuerat seruare virginitatem. Unde dixit quomõ fiet istud q̃ñ virum non cognosco id est ꝓpono non cognoscere. Et iam speciali inspiratione ⁊ mandato dei vtiq̃ licet etiam post quodcunq̃ votum contrahere.

Circa hec que dicta sunt de condi-

tionibus ꝓtra substãtiam coniugij. Animaduerte q̃ Joan. And. in dic cap. fi. ponit notabilẽ limitationẽ si vtrq̃ contrahentiũ in conditionẽ ꝙsentiat. Unde exponit. si alter dicat alteri sibi consentiẽti: cõtraho tecum si ꝑlis generationem euites. Nam si ambo cõsentiant: nõ impeditur matrimonium. xxxij. q. ij. aliquando. Si enim vnus dicat: cõtraho tecum si generationem ⁊c. vel donec ⁊c. si alius ꝓtrahat: est ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

trimonū: vt in j.c. q idē si taceat: qr pōsumit q ꝓtradicat i fauorē mſrimonij: vt supra.c. primo. Imo. Et idē Hostiēsis. Qui dixit hec sepe pdicāda z mulieres in talib⁹ instruendas. Et nota scōm eū q non semp copula facit mſrimoniū. Nā si forte volens mulierē decipe ponat vnā ex istis: quantūcūq; mulierē postea cognoscat nō iudicabit mſrimoniū pſumptū. Sed tūc forte diceret se nescire viri fallaciā z nō permittat se cognosci nisi ꝺditio remittatur: z vir remittēs postea illā cognoscat. iudicabit mſrimoniū: saluo q si nullo mō ꝺsensit/in foro penitētiali iudicaretur ſtiū. Hec Joā. An. Sed hoc vltimū non videt vez: nisi de nouo sponsalia ꝓtraherint: qr ex remissione cōditionis non fit retractatio: vt pꝛioꝛ ꝓtractus q̄ simpliciter nullus fuit/fiat aliqs. Hec principalis conclusio est satis ꝓbata. si Altissio. ꝺditionem adiciat: an simpliciter z sine cōditione sic ꝺsentiente: q tunc sit mſrimoniū: qr alter eoꝝ nihil facit: cū solū consentiat sub ꝺditione cōtraria substantie matrimonij seu mſrimoniali obligationi: qđ non est consentire in matrimoniū. Et ergo sicut non est: si vnus dicat ꝓtraho tecū matrimoniū solum ad. x. āños z alter absolute: ita nec sub ꝺditiōe tali: si gñationē ꝓlis cuites vel si ex hoc ad fidē thoꝛi suādā nō obligeris: vel si te obliges adulterio nobis questuꝝ facere: q̄q̄ simpliciter ꝓtrahat: z non consentiat in conditionem. Nec facit aliqđ textus Aug. in di.c. Aliqñ. xxxij. q.ij. qr sicut dicit Aug. Si ambo tales sunt/coniuges non sunt. intellige: supple extinguentes fetus: vel ipedientes bonū pꝛolis: z si ab initio tales fuerint: non sibi p cōnubium: sed per stupꝛū potius conuenerūt. Ita addit. Si aūt ābo non sunt tales audeo dicere/aut illa est quodāmodo matrimonij meretrix: aut ille adulter vꝛoꝛis. i. marit⁹. Per illud ergo vt glo recte exponit/solū intendit q coniuges non sunt. i. coniugij iuramentū non seruant. Et cōsimiliter q vnus sit alteri⁹ adulter: vel altera meretrix: quo ad violationē obligationis mſrimonij: non q mſrimoniū vinc̄ claudi cet. Unde textus August. qr solū loquit de animo z facto coniugū. quo ad impeditionē bonī pꝛolis quod matrimoniū non impedit: non tāgit hanc materiā de conditionib⁹ appositis. Ex hoc ptz: q carnale ꝺmercium post contractū matrimoniale sub conditione cōtraria substantie matrimonij initū seu celebratū nō facit pſumi matrimoniuꝝ iuxta dispositionē. Is qui fidē de sponsa. qr iste contractus est simpliciter nullus: nec sponsalia nec vinculū matrimonij inducēs: etiam si conditio per vnuꝝ ex contrahentibus solum fuerit alio tacente adiecta. Ex dictis etiā sequitur: in tali mō contrahendi nihil fieri: ꝺsentio in te si consenseris in illā: vt recte dicit Jo. And. in di.c. fi. post Vincent. qr illa que ibi dicunt: solum ponunt gratia exempli. Et idem est in quibuscūq; est eadem ratio. qr principium constitutionis est generale. ad hoc. ff. de iuris z facti ꝛc. l. Regula. §. vltimo. Ignorātia z in hoc casu impossibilis vitiat: qr est contra substantiam. Et q̄q̄ hoc carpi possit q conditio adiecta sit possibilis: cum vtriq; possit tunc in aliam demonstratam consentire: tamen potest ob reuerentiā viri gratiose exponi: q intendit esse impossibilem: si intelligatur de valide consentire in eam vt vꝛoꝛem qr est contra substantiam matrimonij: cum iste contractus caret effectu. Et idem est si adiũgatur cōditio: q simul in duas consentiat: vel q solū ad decem annos matrimonium consentiat: vel in matrimonium dissolubile per crimen adulterij: hereſis: vel huius modi.

Decimo dubitatur. An tenēt spō

salia inter eos q̄ impediūt ipedimēto canonico sub ꝺditione si papa dispensauerit. Et vt q non. Primo p. l. Inter stipulantē. §. Sacrā rem vbi rex habet: qr nec ista stipulatio valet: illū (demōstrato homine libero) cū seruꝰ erit dare spondes. itē eū locū cum ex sacro z religioso ꝑe ꝑfanus esse cepit dare: q nec pñtis obligationē tꝑis recipe: z ea dū tarat q̄ natura sui possibilia sunt deducunt in obligationē. p eodē est. §. Cū qs sub hac ꝺditōe. l. Cōtinuꝰ. ff. eo. ti. Et. l. Si stipuler. ibi Si qs sozoꝛē adoptiuā nupturā sibi stipulet: non valet: qr statim ꝺtra bonos mozes sit: ex quo leges ꝓhibent. Et ꝺfirmat. qr ꝺditio q̄ pēdet ex volūtate solꝰ ꝓncipis ꝺz impossibilis. l. apud Julia. §. fi. l. infra. Sꝫ impossibilis ꝺditio in mſrimonio hꝫ p nō adiecta g̃ pinde est acsi cōtraxisset. z p ꝺs adiectio cōditionis: si papa dispensauerit nihil facit ad obligationem inducendā. ¶ Secūdo confirmatur/qđ fit p dispēsationē ꝺz impossibile: vt notat Innocēt. in ca. Pastoꝛalis' in verbo renuntiatum. de causa possess. z ꝓpꝛij. z facit glos. in. c. Ofa. de rescrip lib. vj. z in ca. Potest qs: de reg. iu. in lib. vj. ¶ Preterea secundo ꝓncipaliter: quia ex conditionali contractu q̄uis nō nascit obligatio. nascit tñ spes debitū iri. §. ex cōditionali. institutis de verbo obligati. z ꝓpter illam spem contractus retrotrahit. sed ista spes nasci non potest in casu nostro: qr contractus est iure ꝓhibit⁹ ergo adempta est spes debitum iri. l. Cū lex. ff. de fideiusso. ¶ Tertio inducit ad istud Panoꝛ. in. cap. Sup eo de condi. appo. qr fictio debet habere extrema habilia ext remū a quo: et ad quod. vt notat Bar. in l. Si is q̄ p emptoꝛe. ff. de vsucap. Sed hec purificatio conditionis q̄ fit per dispensationem obtenta non habet extremum ad quod habile: quia tēpoꝛe contracti matrimonij non potuit matrimoniale vinculum inter eos obstante impedimento causari: ergo retrahitur conditio: nec habetur matrimoniū p puro.

Ad oppositū est qr licet rē suā ne

mo stipulari possit pure. l. nemo rē. ff. de ꝛbo obligatiñ sub cōditione stipulari in pōt tēpus quo sua non erit. l. Si rē. ff. de verbo oblig. Uñ dicit tex. Utilis stipulatio est: si ꝺditionis existētis tpe mea non sit ergo silr in ꝓposito: cū p dispensationē cessauerit ipedimētū obligabit ex ꝺtractu. ¶ In hac q̄stione cōis opinio doctoꝝ est i c. Sup eo de ꝺdi. appo. q tali cōtractu nullū vinculū nascit post q̄ papa dispēsauerit nō posse eos cōpelli ad ꝺhendū. Uñ dicit Inno. ea. Idē credūt qdā de papa: q sic possūt ꝺhi spōsalia si papa dispēsauerit. Alij dicūt z melius q cū spōsalia vbi reqrit dispēsatio nō teneāt qꝛius ea ꝓpetuo ꝓhibet nec sub ꝺditione ꝺhi potuerūt. ff. de verb. obligat. l. inter stipulātē. §. Sacrā rē. z. l. cōtinuꝰ. Et penit⁹ idē dicit Jo. An. post Inno. z Hostiēsē. remittens tñ ꝛc. Idē tenet Panoꝛ. addēs finaliter hāc rationē qr ex facto iure repꝛobato nūq̄ pōt nasci aliq̄ obligatio. l. cū lex. ff. de fideiuss. g̃ in ꝓposito nulla nascit obligatio: quia in contractu conditionali spes est in obligatione. institu. de verbo obliga. §. ex ꝺditionali. Et ꝓpter illam spem contractus retrotrahitur: z hic non potest esse spes debitum iri. sequitur ꝓpositū vt supra in scōo principali. Et confirmo hāc opinionē rōne magis apparēti sic. Si hic nasceretur alia obligatio ex hoc ꝺctu cōditionali si papa dispensauerit vel erit obligatio sponsaliū vel matrimonij. Hō scōm certū est: qr añ dispositionē ꝑsone sūt ihabiles. Immo cū ꝓ ꝛba de pñti fit ꝺct⁹ sub ꝺditiōe de futuro: placito pꝛis: solū hꝫ vim spōsaliū: z i euētū conditionis ꝺpellit ꝺhere. d. c. Sup eo g̃ in ꝓposito siue ponam⁹ ꝺhi sub forma ꝛbox pntis tꝑis siue futuri nō dici pt ꝺct⁹ mſrimonij. Nec fit i mſrimonio p cōditionis euētū retrotrahendo. Nō etiā sponsalia. Probo: qr affinitas supueniens rūpit oia sponsalia siue absolute siue ꝺditionaliter ꝑ us ꝺcta ca. vemēs. de eo q̄ cogno. ꝺsan. vꝛo. su. z de cōsang. z affim. c. ij. Sꝫ facili multo ē oꝛtū rei ne nascat ipedire q̄ rūpere post q̄ nata est. g̃ consanguinitas ac etiā affinitas in ꝓposito impedit obligationē sponsaliū nasci. Sed quātūlibet colozata sit hec opinio non vr vera. Et p deductione ꝑmitto q si ex causa legitima pape ꝑmiserit sup cōsanguinitate vel affinitate dispensare: te nec fidem seruare dispensando. immo sine ꝑmissione pꝛeuia quādo necessitas vel euidēs z magna vtilitas subest: ne regnū aliqđ p diffidia pdat: vel vt regnum aliqđ ad fidē cōuertat: vū dispensatio sepe est debita ca. vt cōstituerēt. di. l. z c. Dispē satiōes rer. j. q. vij. ¶ Secūdo ꝑmitto q ꝑmissio sub expectatione z cōditione effect⁹ miraculoſi obligat ꝑmittentē: vt ptz in votis q̄ fiūt sub cōditione si de⁹ ab egritudine letali: z de lepꝛa liberauit: si lepꝛā abstulerit z si mersum a moꝛte reuocauerit z hmōi: siue ꝑmiserimus deo siue hoī. Exemplū. ij. insta ardentius apud deū p victoria vel liberatione si ꝺns ꝛcesserit dabo tibi vel ecclesie istā vel illā rē. Ex his seqūtur: q ꝑmittit alteri sub ꝺditione dispē sationis obligat in euentū conditiōis adminus in foro ꝛscientie ꝑmissionē adimplere. Pater: qr teneret sub ꝺditione euētus miraculoſi q̄ minus est possibilis q̄ effectus dispē satiōis. Preterea ponam⁹ duos deponere in ꝛtrarias ptes ꝑ centū coꝛonis. Petr⁹ si papa dispē fauerit: z Jo si non dispē fauerit soluet centū. Si dicas Joannē nihil egisse ꝑpter adiectionē ꝺditionis impossibilis stipulando a Petro. g̃ Petr⁹ stipulat⁹ est centū a Joāne sub cōditione necessaria z ꝑ ꝺs Joānes ad stattm obligat Petro in cētū: q̄q̄ et papa dispē sauerit seu nō euēniēte siue nō posita ꝺditione sub q̄ Petr⁹ ab eo stipulat⁹ est qđ valde absurdū videt. Et ꝓma ꝺsa tenet. qr si vnū ꝺdictoꝝ sit impossibile: opꝫ reliquum necessariū esse: z adiectio cōditiōis necessarie nō mozat obligationē. Et g̃ ꝺditiones q̄ ad ꝑsens vel ꝑteritū stari infirmāt vel differūt obligationē. insti. de ꝛbo. obli. §. penul. Preterea ejus sine licentia et auctoꝛitate pape non pōt episcopatui cedere z ad religionē quātūcunq; arctā se trāsferre: subexistente etiā rōnabili cā. c. nisi cum pꝛudē. de renūcia. si tñ ex rōnabili cā vouerit cedere z religionē assumere: dispensante papa sup voto vel iuramento quo ecclesie sue astrictus est: tenet cū effectu īgredi z episcopatui renūciare z cedere. g̃ impossibilitas ponderata a iure ciuili qua ipossibile ꝺz qđ dependet ex ꝓncipis volūtate/nō impedit obligationē ꝺhi in mſrimonio: sicut nec in voto vel iuramento aut alijs spālibus. Ex his dico q cōtrahens cū alia z ꝑmittens q mſrimoniū cū ea ꝺhet si papa dispensauerit: in euentū cōditionis tenet. Et ꝛbo ex supradictis: qr ꝑmittens sub expectatione vel conditione effectus miraculoſi in euentū ꝺditionis tenet. Verbi gꝛa pono aliquē ad quē deuolutuꝝ est ius regni frigidū sectū aut aliter ihabilē. Is dubitat si ꝑmiserit ob sedandā g̃uē tribulationē/z scādala ꝺhere cū regina alteri⁹ regni si ꝺns ei cōcesserit naturalē facultatē: z ꝺns dederit q̄n obligek: quāto magis si impeditus affinitate vel cōsanguinitate ꝑmiserit sub cōditione si papa dispensauerit. Et cōfirmo dupliciter. Primo: qr licite iurat ex illa causa: z omne iuramentū licitū discrete z iuste factū obligat: ergo. Scōo: vel ꝺditio adiecta reputat possibilis: et sic nulli dubiū q̄n ꝺtrahat obligatio vel ipossibilis: vt deduci vr ex. §. rē sacrā. l. inter stipulantē. z §. cū ꝛbo sub hac cōditione. l. ꝺtinuꝰ. ff. de ver. obli. z tūc qr fauoꝛe mſrimonij ꝺditio impossibilis habet ꝑ non adiecta. c si cōditiones. de con. appo. sequit q̄ consimiliter in sponsalib⁹. Hec refert q̄ nō sit simpliciter impossibilis: qr vbi ꝺz in dicti §. cū qs. j. l. continuus vbi oīno conditio iure iplerī non ꝑt. z si velit facere ei nō liceat/nulli⁹ momenti foꝛe stipulationē: pinde acsi ea cōditio q̄ natura impossibilis est iniecta esset. nec ad rē ꝑtinet q ius ꝑpetuū mutari pōt: z id quod nūc impossibile postea possibile fieri: nō est scīm futuri tꝑis sus: sed scīm pñtis tꝑis estimari ꝺz stipulatio. Et p ꝺs si eā ipossibilitatē/vez qua ipossibilitate alijd ꝺz non posse fieri de iure attendamus in sponsalib⁹: sequunt due absurditates maxime. Prima: q sic ꝺhens peccat eque acsi omissa ꝺitione absolute ꝑmittendo contraxisset. Scōa: q ex illo contractu nascit publice honestatis iustitia z q̄ g̃ ꝺtrahere non possit cū aliqua attinenti illi intra quartuꝝ gradū cōsanguinitatis. Forte dices vt dns Propositus in di. c. sup eo. saluādo opinionē Innocētij: habet ꝑ non adiecta q̄n aliās mſrimonū pure cōtractū teneret: hic ꝑsone sunt inhabiles z ita mſrimoniū purū non teneret. Sed hoc vr ꝑter rōnē: qr ter. inditincte dicit ipossibilē haberi ꝑ non adiecta: z hoc ea rōne vt opinant doctoꝛes: qr pſumit serio z non irrisorie cōtractū q̄ sacrm tāgit pagere. Et g̃ forte diaconus vel sacerdos sic cōtrahēs p verba de pñti cū adiectione conditionis simpliciter impossibilis cū duabus successiue esset quasi bigam⁹ irregularis. p. c. nuper. de big. non obstāte sua ad contrahendū inhabilitate: sicut etiā si cū vidua de facto cōtrahat: vt ibi. c. fi. q̄uis vere bigam⁹ non sit. immo si sub conditione simpliciter ipossibili vꝛoꝛē hns cuꝛ alia contraxerit hui⁹ rei inscia z sic eā polluit nō ꝑt mozt̄ua ꝑma vꝛoꝛe abilla separi. c. j de eo q̄ duxit ꝛc. z si cū ea consciā alteri⁹ mſrimonij sic contraxerit q non min⁹ inhabilis sit ad ꝺhendū cū ea q̄ si simpliciter ꝺrisset. Seqūtur ex ꝑmissis. Si qs ꝑmisit ꝺhere cū aliqua attinēte sibi in quarto gradu consanguinitatis vel affinitatis sub conditione si papa dispensauerit: z interuenerit dispēsatio pape: post obtentā dispēsationem non ꝑt cōtrahere cū ꝺsanguinea attinente sibi in quinto/ſerto/septimo/vel octauo gradu. Ptz: qr ꝑ euentū conditionis ozīt ipedimentū publice honestatis iustitie: vt in c. vnico de sponsali. li. vj. quo ipedit posse contrahere cū oībus attinentib⁹ ꝑme cum conditionaliter contraxerit vsq; ad quartum gradum.

Ad rationes ante oppositum. Ad

pꝛimū rñdet dns ꝓpositus nūc Alexandrin⁹ saluā s vltimo opinionē Antonij. Et dns Jaspar Kilderim: q in legib⁹ ibi inductis vez: Inter stipulantē. z. l. ꝺtinuus. Uitiū erat simplex in re cuius non erat cōmerciū. quo casu inspicit tꝑs etiā si sub ꝺditione celebꝛet. Nos loq̄mur qñ defectus vel impedimentū non simpliciter est in ꝑsona contrahentiū: sed imposita ratione vni⁹ ad alterū sed vbi act⁹ ꝓhibet imposita ratione: z non simpliciter: attendit tꝑs purificate conditionis. An tūc possit valere contractus z non tēpus celebꝛati contractus conditionalis: soluit Bar. i

Universidad de Deusto
Biblioteca

di. l. si rem meã. §. rẽ sacrã. ꝛ. l. vsufructu. ff. de stipu. seruo. Et ad §. fi. l. apd Julianũ ff. de. leg. q̃ ꝓcedit in non solitis cõcedi ꝑ principẽ secus in solitis concedi: cuius dispensatiue text⁹ est in. l. Intercidit ff de cõdi. ꝛ demon. in ꝓhãdo. Sed qr ille text⁹ facit differentiã inter deportatũ ꝛ seruũ pene: qui tñ seru⁹ pene per ꝓncipem dispensatiue etiã solet restitui: vt secundũ legis dispositionẽ videãtur arctari ad dandũ legatũ ei⁹ sub cõditione dimissum: p ei⁹ seruitutẽ fieri caducũ: etiã si cõditio adiecta sit: si post damnationem per principẽ restitutus capitoliũ ascẽderit. Et princeps põt rem ꝓphanare q̃ est religiosa: ꝛ incorporatã suo patrimonio vendere. ergo videf etiã talis rei non esse cõmerciũ imposita ratione solũ et hoc innuit text⁹ cũ dicit Quoniã cõmercium eorũ nisi iussu principis ꝛc. Et certe iussu ꝓncipis vendi solent q̃uis non aliter. ergo §. ille in l. apud Julianũ loq̃tur in solitis cõcedi iussu ꝓncipis. ꝛ sic fit restitutio a pena deportationis: ꝛ seruitutẽ pene. ff. de sensi. pas si per totũ. Ideo aliter rñdeo ad. l. Inter stipulantẽ l. cõtinuus. ꝛ l. apud Julianũ: q̃ in casibus illarũ legũ contrahẽtes vel legãtes intelligunt habere ꝓ impossibili: ꝛ referre se ad res secũdũ dispositionẽ quã iure cõmuni nunc habent: vt patere videtur ex §. Cũ quis sub hac conditione d. l. continuus. Secus si se referãt ex ꝓsse ad ꝓncipis facultatẽ: alias si ꝓnceps vel respublica facultatẽ hñs vẽdẽdi qđ vsib⁹ publicis ꝓpetuo ẽ deputatũ ꝓmiserit vẽdere nõ obligaref ꝛ si a me stipulat⁹ fuerit. ꝛ. si eẽdiderit i euẽtũ conditiõis nihil lucraref: ꝛ si theatrũ vel plateã iã tractẽt vẽdere ꝛ ꝑ schedulas ad valuas portarũ exponãt vẽditioni ꝛ ego stipuler mihi a Petro. ꝛ. si respublica illud vẽdiderit q̃ i euẽtũ ꝙditiõis nihil lucrer referẽdo me ad hoc q̃ iã vẽditiõi exponit. Et ꝙ ꝓmittit inducere principem ad vendendũ aliquid de redactis in ius sui patrimonij. vt in d. l. apud Julianũ in fi cũ adiectione: q̃ si effecerit habebit centũ et alias non: nullũ lucrũ sortietur ex conditionis euentu. que oĩa absurda sunt et inconuenientia. Quod dicitur in. l. Si stipuler. de sorore adoptiua. Respõdeo verũ esse si absolute stipuletur secus si sub cõditione in cuius euentu sublata erit adoptio vt tũc non sit soror. Nã stipulatio sub tali cõditione nec est cõtra bonos mores naturales nec etiã ciuiles. arẽ §. Inter eos quoq̃ instituꝫ. de nup. ¶ Ad secũdã confirmationem: qđ solum per dispensationem fieri potest est impossibile de iure cõmuni. sed possibile per dispensationẽ: et ad illam partes hic se referunt in conditione adiecta. ¶ Ad secundum principale q̃ ius resistit oblationi matrimonij et sponsalium: non implicat conditionẽ facultatis concedende. immo sic cõtrahentes peccãt et nihil faciunt sed cũ conditione facultatis interuẽture non peccãt: ꝛ sic vere spõsalia contrahũt. ¶ Ad vltimũ de fictione dico q̃ hic op⁹ nõ est ret ractatione vel aliqua fictione: qr non intelligitur inter sic cõtrahẽtes matrimoniũ esse vel sponsalia pura et absoluta a tẽpore contractus: sed per euentũ cõditionis purificãtur sponsalia sub cõditione prius licite cõtracta: ꝛ fiunt pura. Sed verũ est q̃ nõ põt inter eos matrimoniũ esse nisi ex nouo ꝙsensu. ¶ Restat respõdere ad rationẽ quã in cõfirmationẽ ꝙtrarie opinionis adduxi in corpore q̃stionis. Et dr q̃ nascitur vinculũ sponsaliũ. Et ad ꝓbationem affinitas superueniens rumpit sponsalia prius cõtracta tã conditionata q̃ pura ca. ij. de eo q̃ cog. cõsan. vxo. ꝛ. c. ij. de consan. ꝛ affi. ergo impedit ei⁹ natiuitatẽ ꝛ ortũ. nego consequentiã. ꝛ ratio est: qr multa superuenientia soluunt vinculum sponsalium que si præeant: nõ impediunt: exemplum de fornicatione superueniente: de lepra: de perditione nauis que soluũt sponsalia etiã iuramẽta. ca quẽadmodũ. de iureiu. ꝛ tamẽ si ꝓcederent non impedirent obligationẽ spõsaliũ nasci. Nec obstat q̃ multo facilius impedik reꝛ ortꝰ q̃ ꝓcuretur extinctio qr ꝓcedit nisi illud quod extinguitur sit magis contrarium rei in nato esse q̃ in fieri aut cõtracte ante nuptias: qr est promissio donationis fidei. Ideo quod fit contra illã fidem. diruit obligationẽ. quod si ante huiusmodi promissionẽ esse factũ non fuisset contrariũ fidei adhuc nondũ date. Exemplifica de fornicatione vel adulterio. Etiã intelligitur in contractu spõsaliũ cõditio si res maneat in eo statu ꝛc. Secũdo respõdeo q̃ affinitas superueniẽs rumpit oĩa sponsalia prius cõtracta q̃b⁹ repugnat: er q̃ state affinitate tentari ac etiã de facto contrahi non põt sine peccato. Jã sponsalia de quib⁹ hic põt stante affinitate cõtrahi sine pctõ. Tertio posset sustentari si affinitas contrahatur sine peccato vt fuit in casu Jacob: cui pro Rachael fuit submissa Lya: cui⁹ simile est. c. i lectũ. xxxiij. q. ij. q̃ licꝫ tũc D. ꝛ ipe dimẽtũ matrimonij q̃ nõ min⁹ manẽt partes inuicẽ obligate: ꝛ tenenf simul dispensationẽ procurare: vt possint ꝓmissionẽ exsoluere. Aliaduerte: q̃ sicut dictũ est de hac cõditione si papa dispẽsauerit. ita etiã de hac conditione dicendũ erit: si marito tuo superuixeris: Immo q̃ sub tali conditione cõtrahãtur spõsalia paret: qr si post talẽ promissionẽ mutuo datã cõmisceantur sunt inhabiles et illegitime ad matrimoniũ inter se contrahendũ. c. relatũ. xxxj. q̃st. j. Sz adulterina cõmixtio solũ inhabitat in tribus casib⁹: puta cũ machinatione: cũ fide de pñti vel futuro. vt ti. de eo q̃ duxit in matri. quã polluit ꝛc. ergo. Nec valet dicere q̃ sint sponsalia solũ de facto cõtracta et nullius momẽti vel virtũ: qr quicũq̃ pictare etiã ad preces vxoris decessure: ꝛ de cui⁹ morte fit conditio: peccarent cõtrahendo: ꝛ firmãdo cõtractũ iuramento essent periuri. Cui⁹ absurditas ptz in casu cũ regina vicina morti ꝓuidẽs aliter futuris scandalis: et grauissimis tribulationibus occurri nõ posse rogat: inducit regẽ: et ꝑsuadet vt si de illa egritudine decesserit: ducat dñam Catharinã: ꝛ facit vt iuramẽto iuicẽ ꝓmittãt. Silr dicẽdũ est de ꝙditiõe miraculosi effectus: vt si Joãnes ꝛ Berta ꝓmiserint iuicẽ ꝙtrahere si dñs sua pietate restituerit ei virilia q̃ per sectionẽ sunt subtracta: vel a frigiditate naturali ac ipotẽtia seminãdi liberauerit. Et ex hoc ꝙseqũter q̃ licet cõtrahendo sub alijs ꝙditionib⁹ nihil faceret ꝓpter frigiditatẽ vel sectionẽ tñ sub conditione repositionis ad potentiã carnalis opis aliq̃d facit. ꝛ tenent sponsalia. Circa hoc per teipsum ꝙsidera. An cũ sine prefinitione determinati tpis ꝓmiserint teneanf spectare euẽtũ ꝑ totã vitã: ꝛ an idẽ sit de hac: si post alẽfim a morte ad vitã fuerit resuscitat⁹ cũ mors extinguat obligationẽ mrimonij ꝛ quozũcũq̃ sponsaliũ.

De qua in. d. cle. Antecedẽs ptz: qr conditio ipossibilis habetur pro nõ adiecta. c. fi. de condi. appo. ergo pinde est ac si absq̃ cõditione absolute contraxissent q̃ aũt cõditio adiecta sit ipossibilis ptz: ptio qr ois ꝓpositio ꝺ ꝑterito falsa nisi eius falsitas depẽdeat et aliquo futuro contingẽti est impossibilis. Vñ cõmendat phũs Agathonẽ recte dixisse q̃ illo solo priuatur de⁹ igenita seu infecta facere q̃ vtiq̃ sũt fctã Scdo: qr illa ꝙditio ipossibilis adiecta stipulationi vel alteri contractui irritat ꝛ inualidat illã vel illũ l. ipossibilis. ff. de ꝛbo obli. ꝛ §. ipossibilis. instit. de inuti. stip. adiecta aũt institutioni heredis habef pro nõ adiecta. l. j. ff. de cõdi. insti. Et cõsimiliter in lega ꝛ. l. obtinuit. ff de cõdi. ꝛ demõ. ergo etiã i mrimonio habef pro non adiecta. Rñdeo vt supra dixi in vno dubio: sole cõditiones simpliciter ipossibiles habenf fauore mrimonij ꝓ non adiectis. Sec⁹ de illis que la psu tpis ex possibilibus facte sunt ipossibiles vt ista ꝓpositio papa dispẽsauit cũ Joãne ꝛ Berta sup impedimento consanguinitatis vel affinitatis ante diẽ octauũ nouẽbris anni. Mᵒ. d. viij. adhuc heri q̃ fal sa fuit possibilis: qr potuit adhuc ꝓficari: sz nũc la pso toto tpe: ꝛ ad qđ restitui non possun⁹: facta est: ipossibilis. Sikr in legato nõ haberetur hec ipossibilis ꝓ nõ adiecta: lego Berte. ꝛ si nõ cõmisit adulteriũ. ꝛ tñ sic ꝛc. Ex hoc dico q̃ licet affines ꝛ cognati intra quartũ gradũ cõtrahentes mrimoniũ sub ꝙditione si chimera põt includi in cauea: vel si celuꝫ tetigerint: ꝛ sic de alijs: ꝑsumptione iuris cẽseantur absolute mrimoniũ cõtrahere: ꝛ habere ꝙditionem pro nõ adiecta: ac ex hoc incurrere excõicationẽ de qua in di. cle. vnica. Mõ tñ illã incurrũt dũ sub ꝙditione mrimoniũ contrahũt: vcz dũ contrahunt sub conditione impossibili simpliciter. Hoc tñ rõnabilius limitari põt dũ tñ conformiter ad iuris ꝓsumptionem velit cõditionẽ habere ꝓ nõ adiecta: sec⁹ si mẽs eoꝝ solũ in casu posite ꝙditiõis ꝙtraheret: alias non Ratio est: qr cle. punit voluntatẽ contrahendi de facto vbi ius resistit dando impedimentum ex consanguinitate vel affinitate: sed si sub euentu conditionis ꝛ non alias quam sciunt impossibilem volunt contrahere: non est verum q̃ ipsi volunt contrahere: non enim volo saltare in aquas: si possim totam aquam in aurum conuertere. Et ergo si in erroꝛe fuerint: q̃ nec ius habeat illas pro non adiectis in matrimonio: sicut etiam non in stipulationibus vel alijs contractibus multo minus incurrunt illam. Ex his respondeo ad argumentum q̃ non est conditio simpliciter impossibilis: ꝛ ꝙ non habetur pro nõ adiecta. Nã probatio prima solũ probat eã impossibilẽ ex lapsu rẽporis. Et ad secundã dico q̃ non irritat vel inualidat stipulationẽ vel ꝙtractũ ꝓpter ipossibilitatẽ: sed ꝓpter non existentiã: sicut in quibuscũq̃ alijs ꝙditionib⁹ de futuro que non eueniunt. Vel dico q̃ impossibilitas ẽm quid arguit cõditionẽ nec ponẽdã esse ꝛ ꝙ in stipulatione vel ꝛctu nõ est spes debitũ iri: sed quia nõ est simpliciter ipossibilis: non presumitur verba mrimonij ꝓnũcians: eã velle haberi pro non adiecta: sic nec legando vel hẽdem instituendo.

Mdecimo dubitaf. Perso ne habiles ad contrahendũ contrahunt sub hac conditione: si inter attinentes inuicẽ quarto ꝙsanguinitatis vel affinitatis gradu de iure scripto põt cõsistere mrimoniũ. Querif: an censeri debeat mrimoniũ. Et videf ex prius dictis q̃ non: qr conditio adiecta non est simpliciter impossibilis. ergo nõ debet haberi pro nõ adiecta. Antecedẽs ptz: qr licet actu de iure scripto nõ põt inter attinentes quarto gradu cõsanguinitatis vel affinitatis esse matrimoniũ: tamen nulli dubiũ quin possit de iure scripto fieri licitũ: sicut ꝑ dem sublatũ est impedimentũ in quinto. sexto. ꝛ septimo gradu. c. Nõ debet. de ꝙsan. ꝛ affi. Preterea nisi sic dicamus sacerdos cõtrahens sub conditione cũ vidua peccaret mrimoniũ de facto contrahendo ꝛ fieret irregularis: qđ videf absurdũ. Sequela ptz qr haberef ꝑ non adiecta: ꝛ ergo pinde esset ac si absolute ꝙtraxisset: quo casu idubie peccaret. ꝛ irregularitatẽ cõtraheret. per. c. fi. de bigamis. Preterea: si debeat reputari conditio simpliciter impossibilis ꝛ haberi ꝓ nõ adiecta: sequitur q̃ si attinentes inuicem in quarto vel citeriore gradu sub illa cõditione si de iure possit inter tales mrimoniũ consistere: inciderent penam excõicationis maioris ipso facto: de qua in di. cle. vnica de consan. ꝛ affi. qui simpliciter ꝛ absolute cõtrahentes mrimoniũ inciderent illã: ergo similiter vbi conditio habetur pro non adiecta. ¶ In oppositũ est: quia hoc solum possumus quod iure possumus l. Nepos pculo. ff. de ver. sig. ergo cõditio cõtra iuris dispositionẽ adiecta est ipossibilis ꝛ per ꝙns debet haberi pro nõ adiecta: ꝛ sic persone alias habiles nõ obstãte conditionis adiectione censentur vere cõtrariſse mrimoniũ. Et cõfirmaf: quia conditio posita est in casu: de iure põt esse matrimoniũ inter attinẽtes inuicẽ quarto gradu vel citeriore ꝛc. cũ ergo ꝙtradictoria est vera sz non põt de iure esse mrimoniũ inter ꝛc. cũ sit contra iuris dispositionẽ inter hmõi esse matrimoniũ: ergo per equipollẽtiã in Jliace ipossibile est de iure inter eos ꝛc. vñ possunt cõtrahere inter se de facto sed nihil faciunt qr de iure nõ põt quẽadmodũ in sacris constitu. ꝛc. Nec obstat qđ supra inductũ est de iuris mutatione ꝛ q̃ sic põt inter eos mrimoniũ eẽ q̃uis sine iuris altercatione: qr vt dicit in. l. cõtinuus. §. Cũ quis sub hac cõditione ꝛc. ad rem non ptinet q̃ ius ꝑpetuum mutari põt: ꝛ id qđ nũc est impossibile: est postea possibile fieri: nõ ẽm secũdũ futuri tpis ius sed secũdũ presentis estimari debet stipulatio: ergo similiter in mrimonio: ꝛ per consequens conditio adiecta est simpliciter impossibilis: cũ iuris interpretatione idẽ sit possibile de iure ꝛ posse de iure qđ nũc ius est. Quod confirmari põt: qr si dicim⁹ de iure fieri posse oẽ qđ per iuris mutationẽ fieri vel licere poterit: nihil dicetur ipossibile de iure hũano ꝛ positiuo cũ id totũ mutari possit: sed hoc manifeste est contra rex. in. d. l. continuus. ꝛ alia iura infinita. ergo.

¶ Pro huius solutione premitto: sicut dr de facto impossibile cui natura ipedimento est: vt si digito celum tetigero insti. de inuti. stipu. §. impossibilis. non obstante q̃ per dei potentiã miraculose fieri possit. Cõsimiliter idẽ qđ secm iuris dispositionẽ q̃ nũc est fieri nõ põt dr impossibile de iure: nõ obstante q̃ possit alterato iure: ꝛ mutato licere: ꝛ possibile fieri. Et ergo ꝙditio adiecta contra iuris dispositionem que nũc est: dr simpliciter ipossibilis. Vñ vt idẽ est dictu dabo tibi. ꝛ. si possim aquã in vinũ ꝙuertere: ꝛ dabo tibi. ꝛ. si hoc possim via naturali non ꝓ miraculũ vel demonis cooperatione. Ita idẽ est: dabo tibi. ꝛ. si iure repotero: ꝛ dabo tibi. ꝛ. si iure quod nunc ius est vi q̃ potero. ꝛ hoc clare vult rex. in. d. l. continuus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Secūdo ꝓmitto ꝙ illo non obstante possunt se partes referre ad oēm iuris dispositionē que est: erit: vel esse poterit. Verbi gra. cū sup mutando iure ex causis rōnabilib⁹ fit deliberatio: ꝛ vno sentiēte ꝙ mutabit: alius est in contraria sententia ꝛ pro eo ꝓmittit alteri si vnq̄ iure fieri poterit dabo tibi. x. eueniente conditione obligatur: qđ non esset si conditio adiecta deberet ipossibilis reputari Et si deponāt sup eo ꝙ ius mutabit vel nō mutabit vel aperte se referāt ad iuris dispositionē q̄ post vnū annū erit: nulli dubiū ꝙ sermo eoꝝ ad eā q̄ nunc est iuris dispositionē nō restringit: sz referēt⁹ se partib⁹ ad facultatē miraculose ꝓsequēdā a deo: nō dicit hec simpliciter impossibilis si celū tetigero: si ex ceco videns fiam: ꝛ sic de alijs. Et his respondeo. ꝙ in casu ꝓditio apposita: quia respicit seu referr solū ad ius qđ nūc est: ipsa debet iudicari simpliciter impossibilis: ꝛ per ꝙns haberi ꝓ non adiecta sicut cetere omnino impossibiles Et ergo persone alias ad cōtrahēdū habiles debent iudicari mr̄imonium ℨrisse acsi absolute sine ꝓditiōis adiectiōe ꝓtraxissent. Secus si referrent ad ius futurū vel qđ esse poterit: vt si vllo tpe inter attinētes ꝛc. poterit de iure esse mr̄imoniū. vel sic si intra annū proximum licebit de iure cōi in tali gradu matrimonij ꝛc.

Ad ratiōes ante oppositū. Ad primā ꝙ licet poterit fieri ius quo inter attinentes ꝛc. tn̄ hoc ius non est: ꝛ in ꝓditione adiecta capit⁹ ius ꝓ psenti dūraxat: ꝛ g̃ sm regulas artis logice debz poni an verbū pōt ad euitandā difficultatē ꝙ scilicet terminus sequēs copulā futuri tēporis vel preteriti stat solū cōrespōdenter ad tēpus copule. pro futuris tm̄: vel ꝓ preteritis tm̄ Vñ ꝓ instanti tpis quo Joannes icipit intelligere hec verificat. Jo. nō fuit intelligēs q̄diu fuit ille homo q̄ nūc est intelligēs: qđ similiter post copulā possibilitatis stat pro possibili: ꝛ non restricte pro presentibus vel presenti tm̄. ¶ Ad secūdā dico: sicut iuris ꝓsumptione censetur cōditionem impossibilē habere pro nō adiecta: ita iuris presumptione peccat sic cōtrahendo ꝛ irregularitatē incurrit. Si tamē mēs eius sit ꝙ solū sub existentia cōditionis se obligare seu matrimonium contrahere velit: de quo in foro conscientie credendum est ei: secundū veritatem nō peccat: nec cōtrahit irregularitatē: ſz in foro iudicij de hoc ipsi nō creditur: quēadmodū nec de hoc ꝙ post sponsalia fornicario ꝛ nō cōiugali affectu spōse cōmixt⁹ sit. ¶ Per hoc similiter ad tertiū. Sicut presumitur matrimonium clandestinū ꝓcedere ex carnali cōmercio post sponsalia: ꝛ ꝓ cōsequens pena excōicationis cōtrahere: vbi de statuto synodali est cōtra clādestine cōtrahētes fulminata. Sic in ꝓposito presumit excōicationem eius cle. incidere. Sed si mēs eius sit non contrahere nisi sub existētia ꝓditionis in foro cōsciētie nō debz sibi de illa excōicatiōe scrupulū facere aut formidare. Et idē per oīa dicēdū est si aliā simplr impossibilē adiecerit: puta potero deū cogere. ℣ regno beatitudinis expellere: alium deum facere. ꝛ sic de alijs: ¶ Ad limitationē tn̄ ꝓdictoꝝ est aīaduertēdū: cum dico conditionem impossibilē de iure haberi ꝓ non adiecta: ℣z limitari ad ꝓditiones de quib⁹ constat ꝛ manifestum est ꝓtra ius esse. Secus de eis q̄ alteram partem ꝓblematis continēt. Unde in multis contractib⁹ dubiū est: ꝛ aliquotiens ꝓblema neutrū: an de iure fieri pn̄t: an nō. In eis nōnūq̄ pars que cōi opinione licere ipso iure ꝺr ℨtract⁹ est ꝛ tñ non deberet haberi ꝓ nō adiecta. qz rō est: ꝓsumi non potest ꝙ partes eā adiecerint sine aio limitādi ℨtractū vel ℨponēdi. Et idē est in ꝓditionib⁹ q̄ natura sunt ipossibiles: si em̄ de aliqua ꝓditione dubiū sit: ā ꝓ naturā fieri possit vt in illa. An naturaliter inter aliqua latera corpis ꝓtinētis possit ad modicū tps fieri vacuū: ꝛ fortā sunt ℨtrahētes: vel alter eoꝝ in ea sententia ꝙ fieri possit: ꝛ se putāt hoc euidēter ꝓbare posse: in q̄ opinione videt fuisse Gregorius de Arimino: non ꝺz iudicari ꝓditionē si vacuū naturaliter fieri possit haberi ꝓ nō adiecta q̄uis cōter habeat ꝓ impossibili. Similr in hac ꝓditione: si deus pt facere ꝙ Adā non fuerit ꝛ sic de alijs. Ex hoc sequit ꝙ si ambo vel alter ius ignorat qđ ei licet ignorare: ꝛ addāt ꝓditionē de iure ipossibilē: q̄uis manifeste sit contra ius non debēt cēseri absolute contraxisse/ qz non ꝓsumit talē conditionē ꝓ ipossibili habere: ꝛ ex consequēti eā ꝓ non adiecta habere. Dico notāter/ qđ ei lz ignorare: qz alias ꝓsumit scire ꝛ illā ꝓ ipossibili habere/ vt ꝺr hac: si ples fratrū iter se mr̄imoniū contrahere possint ꝛ sic de alijs. Et quodcūq̄ ius ꝓsumit: si docere possit ꝙ tpe contract⁹ ābo vel alter ignorauerit conditionis ipossibilitatē/ non credo iudicādū ꝓ mr̄imonio/ qz nus q̄ habet ꝙ hec ꝓsumptio sit iuris ꝛ de iure vt ad contrariū non debeat admitti ꝓbatio sicut ica. Js q̄ decernit de ꝓsumptione ex carnali copula post sponsalia. Vñ si doceri possit testatorē tenuisse semp conditionem quam adiecerit pro possibili/ q̄q̄ de iure vel natura sit impossibilis/ non debz iudicari ꝙ eam habuerit pro non adiecta vt sic teneat heredē institutio vel legatum.

Quodecimo dubitatur. An hic sit ℨtractus sponsaliuꝝ vel mr̄imonij/ non capiā vel non habebo aliā mulierē in vxorē nisi te. Et vr ꝙ sic: qz dictio nisi/ cū seq̄tur negatiuā: facit positionē vt notat glos. in regula pctīn. de regu. iur. lib. vi. quo assumpto ꝓ fundamentali rōne Panor. in c. ex parte. de sponsa. tenet hic esse mr̄imoniū: non habebo aliā mulierē in vxorem nisi te. Et hoc dicit final⁹ tenuisse. Specu. in tit. de sponsa. in ꝓnci. ꝛ ibidē Joan. And in additione: qz dictio nisi/ cū seq̄tur negatiuā facit positionē. Addit tn̄ ꝙ dns Anto. tenet nō esse mr̄imoniū eo ꝙ dictio nisi q̄nq̄ facit positionē scōm habitū: q̄nq̄ scōm actū. Vñ cū illa ꝓba sint de futuro ꝛ nō habebo aliā nisi te/ videt sentire ꝛ alias se disponere ꝙ in futuꝝ si est ℨtract⁹ cōtrahet cū illa. Sz si ꝓba fuissent ꝓlata de p̄nti: puta nolo aliā hr̄e vxorē nisi te: tunc dicendo nisi denotat actū de p̄nti. Panor. stat in opinione ꝙ sit mr̄imoniū: qz ex quo ꝓ hoc ꝓmittit ꝙ eā habebit vxorē ꝛ non adijcit diem: ergo incontinēti ꝛc. Et idē tenet cū Panor Alexādr⁹ in di. c. ex parte. ergo cōmunis opinio doctoꝝ est: ꝙ ad minus ꝓ illa ꝓba ℨtrahunt sponsalia ꝛ sic sequuta copula oīno esset iudicandum pro matrimonio.

In oppositū videt per hec verba
non contrahunt sponsalia non contrahā cū alia q̄ te cū/ ꝙ nec ꝓ istā/ non ℨbā cū alia nisi tecū. Et par rō videt de his verbis non habebo aliā mulierē in vxorē nisi te. Ad⁹ patet: qz si essent spōsalia sequitur ꝙ ex hoc obligaret eā aliq̄ ducere: ꝛ ꝙ hoc non ꝓtz ꝓ .l. si sterilis ℌ. si tibi fundū. ff. de act. em. ꝛ vend. vbi

est casus si tibi fūdū vēdidero cū pacto vt nulli alij vēderes q̄ mihi: actio eo nomine etiam vēditio est si alij vēderis: sed sēm oēs nō obligaris mihi vendere: ergo non sunt spōsalia ꝛ ꝙa tenet: qz magis videtur per dictionē q̄ / aliquid ibi poni q̄ ꝓ dictionem nisi.

Pro huius solutiōe pono aliquas
ꝓclusiones. Prima: ꝙ hec dictio nisi capit⁹ solū exceptiue qñ iungit alicui cōtento sub primo terio ꝛ nō iungit distincto verbo. Hanc conclusionem quo ad suas ambas particulas effectualr deducit Barth. in ℌ. iniurarū. l. si cū. ff. si quis cautionib⁹ ꝛc. Unde dicit cū nisi apponitur terio non cōtento sub primo vel ei aliq̄ verbum subiungit: nūq̄ ponitur exceptiue: sed cōditionaliter vt. l. fidei cōmissa. ℌ. sic fidei cōmissum. ff. de leg. iij. ꝛ. l. j. ꝛ. ij. ff. de in diem adiec ꝛ. l. obligationū ferre. ℌ. ꝓditio. ff. de acti. ꝛ obli. Et aiaduerte ꝙ nisi exceptiue captū idē est qđ ꝓter: ꝛ denotat ꝓdicatū contrario mō ꝓdicari de parte excepta ꝛ vniuersalia quo excipitur: vt null⁹ hō nisi sortes currit: valet hāc null⁹ hō ali⁹ a sorte currit: ꝛ sortes currit. Sic hō nisi sortes currit: valet: omnis homo alius a sorte currit: ꝛ sortes nō currit. Cū autem dicto nisi capitur cōditionaliter valet idem qđ si non: ꝛ sic gl. equiparat nisi ꝛ si nō di. l. si eū ff si quis cautin verbo. Idem pomponius. ꝛ verbo Si non. Ex hac conclusione sequitur corollarie ꝙ in proposito questionis nostre nisi capitur cōditionaliter: nō excepti ue. Patet: quia iungit termino nō cōtento sub ꝓre vniuersali qz ꝓmittit nullā aliā mulierē addēdo nisi te: falsum aūt est ꝙ ipsa est alia mulier a se. Cū sicut ista: nullus alius hō nisi papa pōt facere ipossibilia/ verificat q̄uis nec ipse possit impossibilia facere: sic cōsimiliter hec verificari ꝓt nullā aliā mulierē ducā nisi te: si nec aliā quācūq̄ sim ducturus: ꝙ ꝓmittēs nullā aliū mulierē ducere nisi Bertā nō ꝓmittit aliq̄ ducere Bertā sicut ꝓmittēs deo nullū aliū hominē occidere nisi merentē nō ꝓmittit occidere merentē: ꝛ ꝓmittēs nunq̄ arma induere nisi ℨ legē Armenie nō ꝓmittit contra illum aliq̄s arma induere.

Obicies fortasse sub hac forma
non ℨbā cū aliqua muliere q̄ tecū: est ℨtract⁹ sponsaliū: ergo ꝛ hic: nō cōtrahā cū aliqua mulierē nisi te cū: ꝛ per ꝙns erit est hic forma sponsaliū: non cōtrahā cū aliqua alia muliere q̄ vel nisi tecū. Cui⁹ ꝓbatur: qz ibi fit exceptio per dictionē q̄: ꝛ sic denotat predicatū cōtraria qualitate verificari de pte excepta ꝛ de illo a quo excipitur. Et prima ꝓna similiter ptz: qz ibi nisi idē valet qđ q̄: ꝛ vltima ꝓsequentia sue illatio ꝓbat. qz in exceptiua subiectū vniuersale distribuitur solū ꝓ alijs a pte excepta: vt nullus homo ꝓter sortē est sortes: hic subiectum stat pro alijs a sorte: ergo idē videt dictu null⁹ hō ꝓter sortem est sortes: ꝛ nullus alius homo ꝓter sortem est sortes. ¶ Pro huius clara solutione pono Scām ꝓpōnē hāc sc̄z Sub hac forma: nō contrahā cum aliqua muliere q̄ vel nisi tecū: est cōtractus spōsaliū. Similiter sub hac forma: nō contrahā cū aliqua alia muliere/ sed tecū. Nihilominus sub ista forma nō contrahā cū aliqua alia muliere a te: nō est contractus sponsalium: nec sub ista nō contrahā cū aliqua alia muliere q̄ vel nisi tecum. De prima patet: ꝙ ibi ſt vera exceptio/ ꝛ sic denotatur predicatū principale ℨria qualitate verificari ꝺ vniuersali distributo: ꝛ de parte excepta/ ergo est spōsio futuri mr̄imonij: ꝛ sic fides pactionis q̄uis nō fides cōsensus. de quo in. c. de spō. duo. De sc̄da: ꝙ ibi etiā sit fides pactionis seu sponsio futuri mr̄imonij ptz: qz si ꝓmitto nulli ali⁹ fundū vēdere: sed tibi: teneor ex ꝓmisso tibi fundū vēdere p. l. qui fundū. ff. de ℨhē. emp. ergo q̄ ꝓmittit nullā aliā ducere sed te: ꝓmittit ducere te ꝛ sic cum recō proce fit talis ꝓmissio sunt sponsalia. De tertia forma: ꝙ ibi nō sint spōsalia ptz/ qz sicut ꝓpō negatiua nihil ponit: ita ꝓmittēs factū negatiuū nō obligat se ad aliq̄d positiue faciendū. vñ Psalude. xxvij. diquarti. q. j. art. j. deducit spōsalia solū ꝓtrahi ꝓmissi one affirmatiua: nō aūt negatiua: qz si dicat ꝓmitto tibi ꝙ nūq̄ ducā aliā a te: nō tenet eā ducere si velit ꝓtinere/ sed si velit ℨhere: non lz ei aliā ducere sicut cū q̄s prohibet alienare seruū extra familiā nō tenetur ꝓpter hoc in familia alienare. lz si velit alienare nō pōt extra familiā ꝛc. De quarta ptz: qz si ꝓmitto nulli alij fundū vēdere q̄ tibi: nō obligo me ad vēdēdū fundū tibi vt plane ꝺr in ℌ. si tibi fūdum. l. si sterilis. ff. de act. emp. ꝛ vēd. ℌ similiter in ꝓposito cū promitto nullā aliā ducere q̄ vel nisi te Ex isto ptz manifeste ꝙ hec nō ē propō exceptiua: null⁹ ali⁹ q̄ Jo. fecit hoc: sicut nec hec/ nulli alij vēdā q̄ tibi: qz similis forma seruat vtrobiq̄ ꝛ par rō est vt quelz earū dicat aliq̄d ponere vel neutra. Vñ opz dicere ꝙ equalēt istis null⁹ ali⁹ a se fecit hoc: ꝙ ad ꝓmā: ꝛ nulli vēdā alij a te quo ad scām: nec pl⁹ vna car aliq̄d ponit q̄ alia qđ addo qz nulla ponit aliq̄d ex ꝓcurrētia vl positiōe alicui⁹ extrinseci quelz earū pōt aliq̄d ponere. ℣bi g̃tia/ supponat hoc factum esse qđ in ista de mōstro nullus alius q̄ Joānes fecit hoc: bñ sequit cū illa suppositione ad istā: nullus alius a Joāne fecit hoc. Similr si ꝓmitto vēdere ꝛ cū hoc ꝓmitto nulli alij q̄ tibi vel nulli alij a te: sequit ꝙ promitto ꝛ obligo me vendere tibi. Et idem si promitto ꝓtrahere: ꝛ cum nulla alia a te vel cum nulla alia q̄ te ꝛc.

Ex his respondeo ad obiectionē
negando vltimā ꝓnam. Et ad probationē dico/ ꝙ lz vniuersale distributū reddit solū loquutionē veram ꝓ alijs a sorte ꝓ ea qualitate sub cui⁹ ℨria ꝓdicatū denotat verificari de pte excepta/ tn̄ supponit etiam ꝓ sorte/ alias sortes nō posset ab vniuersali subiecto excipi. Vñ incōgrua est hec/ nullus alius hō preter sortē est sortes: sicut hec/ null⁹ nō sortes ꝓter sortē est sortes. Et tales apō logicos dīr propter incongruitatē nec vere nec falsе sicut ꝺis aial currit. Et pro inefficacia argumēti clare itelligenda/ in ista oē aial preter hoiem est irrationale/ aial reddit loquutionē verā in qualitate sibi debita respectu ꝓdicati pro aiali nō rōnali: ergo valet ista/ omne aial non rationale ꝓter hoiem est irrationale Cuius inefficacia ꝛ ꝙ hoc non oporteat ptz qz exceptiua denotat vniuersale distributū ꝓificari de parte excepta. Vñ ꝺz sp exponi ꝙ tres cathegoricas i quarū duab⁹ ꝓdicatū ꝓncipale ꝓificat sub ℨria qualitate de pte excepta ꝛ vniuersali distributo adiecta illa restrictiōe/ aliud a pte excepti/ ꝛ in tertia vniuersali ꝓdicat⁹ de pte excepta: ꝛ ꝙ hec est falsa nullus asin⁹ ꝓter sortē est sortes qz ſignificat sortes eē asin⁹. Et ꝙ cū ex mō ſignificādi denotat⁹ ꝙ ꝓpōnē ps excepta nō cōmeri sub vniuersali distributo dicūt eā logici impropriē ꝛ nō verā nec falsaz/ sicut hec null⁹ hō ali⁹ q̄ sortes ē sortes null⁹ non sortes ꝓter sortē est sortes. Sed pax refert de contētione illa ad propositū/ qz si ponam⁹ hāc eē propōnem ꝛ ſignificare vez vel falsum indubie ponendū est ꝙ propter implicationem falsitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō solū falsa sit sed ipossibilis: ꝛ sic qui tale quid ꝓ mittit cum se ad impossibile obligare non possit mihi facit promittendo.

Sed cōtra ꝓdicta impugnando quartā partē huiꝰ scde propōnis instat valde apparenter de.c.ex literis.j.de spon. ibi est ter. cū nō intelligunt se mutuo ꝓtrahentes recurrendū est ad cōem verborū intelligentiā ꝛ in eo ꝑcu cōpellunt promissionem seu ꝓtractū seruare. Sed ꝓmuniter homines per hanc: nō cōtrahant cū aliqua alia q̄ tecū: intelligunt promissum ꝛ conuentum contrahere cum illa ergo ex tali forma iudicandum est ꝓ sponsalibus.

Dico primo: falsū esse q̄ cōmuniter homines intelligunt illam formā cōtinere spōsionē futuri matrimonij. sicut nec intelligunt sponsionem vendendi in hac contineri: promitto domū vnlli alij q̄ tibi vendere. Secūdo: supposito q̄ cōiter sic intelligant nō recte intelligūt: ꝛ ter. di. ca. ex literis dicit solum ad cōem verbi intelligentiam recte acceptam recurrendum esse. Unde subditur. ꝛ cogatur vterq; verba ꝓlata in eo sensu retinere quē solent recte intelligentibus generare: quod non est ex imaginatione singulorū sed qui peritiā habēt sermonis. Unde ꝛ Bell⁹ falsus est. xvij. libro noctiū atticarū regulā dialectice dicens: vt q̄s nō plus respōdeat q̄ interrogat⁹ sit locū in captiosis interrogationib⁹ habere: q̄d demōstrare sibi visus est in ista: quicq̄d nō p̄didisti habes: vtcūq; inquit breuiter respōderit capietur. Nā si respōderis q̄ sic: q̄ cornua nō p̄didisti: ꝓcludit cornua te habere Si ꝯ o neges q̄ oculos nō p̄didisti colligit oculos te nō habere quos nō p̄dideris. Fortasse consentirent Bellio vulgares: sed non recte: q̄ respondens negatiue dat solum ꝓtradictoriam interrogationis ꝓpositę: quod tam patens est vt vix cecum fugere seu latere possit. Et ipse infert quasi data esset sic respondēdo ꝓpositio contraria. Unde turpissime fallitur in sermonis nō recta intelligentia qui negat hanc quicquid nō p̄didisti habes q̄ ille det istā quicquid p̄didisti non habes: sed negatio preposita facit contradictoriam q̄ est hec: aliquid quod non perdidisti non habes. Q̄ etiam vulgari sermone boies nihil intendāt ponere per dictionem nisi conditionaliter acceptaꝫ in clausula adiectam alicui dicto negatiuo: procedere patet: per hanc. ℙpeccatū non dimittitur n isi restituatur ablatum: nō significatur q̄ si restituitur ablatū dimittitur peccatum: cū frequenter restitutio fiat sine debita contritione: ꝛ certum est tunc peccatū nō dimittit. Item de castissima muliere dico. ista non est meretrix nisi sit quinq; annorū: nec significatur si est quinq; annorū q̄ est meretrix. Item promittens non assumere bellum nisi pro iusta causa nō promittit assumere bellum ꝓ iusta causa: nec mirabile est cum nisi conditionaliter acceptū idē sit q̄ si nō. Et cū ꝓmitto nullā aliā ducere vxorē si nō Catharinā. nō ꝓmitto Catharinā ducere q̄uis opinēt aliq̄ hāc formā nō ducā aliā vxorē nisi Catharinā capiēdo nisi cōditionaliter ꝓmissum esse q̄ illā ducam Idē in ista: ꝓ nullo alio faciendum si non ꝓ te. Et q̄ cōsimiliter ius vtatur dictione nisi patebit soluēdo rōnē ante oppositū inductā.

Ad argumentū ante oppositū ne go q̄ nisi sequēs clausulā negatiuā ponit: q̄ si testamēto q̄s ita cauerit ℳomiphoze: nisi diligent rōnes excusserꝫ liber ne esto: ex verbis illis etiā si diligēter rationes excusserit libertatē vēdicare nō poterit. vt est ter in.l. Titia.§.fi.ff de manumis. testa. q̄ ex illis verbis libertas adimi potius q̄ dari videtur. Uerū est q̄ ex negatiua clausula ꝛ alta affirmatiua simul cōiuncta bene aliq̄d ponit: vt si q̄s testamento sic disposuerit: stich⁹ cū eris: xxx. annoꝝ: ꝛ stichus si.x. nō dederis liber ne esto. hic ꝓ conditionē negatiuā injicitur legato libertatis cōtraria conditio: vez q̄ si.x. dederit ꝛ ad annos. xxx. peruenerit liber esto: vt est.t. in.§. si quis eū. ff. ō. fta. libe. Sic in ꝓposito si promitto ducere mulierē ꝛ vltra nullā aliam ducere si non Catharinā: sunt spōsalia: q̄ ꝓmitto implicite ducere Catharinā. De glo. Dini sup regula ℙctīn non oportz vtz facere/ q̄ vt ex dictis ptz ter. est sue glose contrarius cū sepe restituat ablatum non dimisso pcō. Etiā glo. reprehēdit Jo. And. i additione magna ad Specu. in ti. de spōsa: dū sequit Guilielmum de cuneo: q̄ dicit nisi nihil ponere respectu verbi precedētis in clausula negatiua nisi etiā aliq̄d aliud precedat. Itē reprehēdit in hoc Dinū. Bar. in.d.l. si cū §. iniuriarū. ff si q̄s cautionib⁹ Et si dicat aliq̄s: saltē cōis opinio doctoꝝ est q̄ sub illa forma Thank spōsalia vel mīmoniū vt dicit Alexādrin⁹ i. c. ex pte. de spō. Et Panoz. est ibi i eadē sentētia vt supra allegatū est: ꝯ venit iudicādū ꝓ mīmonio vel spōsalib⁹ ꝓpter fauorē. vñ dicit Host. q̄ si vni⁹ doctoꝝ opinio sit ꝓ mīmonio/ ꝓpter fauorē mīmonij iudicādū est ꝓ mīmonio. Dico q̄ cōis opinio est ꝓ cōtrario. Ut Spe. ti. de spon. ꝛ matri. ponit secūdo cōtrariam opinionē: nec illam reprobat: ita videtur in illa residere. Jo. And. ibidē in expositione magna sequens Guilielmum de Cuneo vt dixi approbat q̄ nisi in tali loquutione nihil ponit. Itē Jo. de Lignano vt refert Alexandrinus est in illa sententia. Et iam nec cōmunis nec cuiuscūq; doctoris opinio sequēda est etiam in causa legatoꝝ libertatis vel matrimonij: cum manifeste constet de illius erroze ꝛ falsitate. ꝛ hoc clare meo iudicio constat ex predictis de contraria opinione. Et ergo secuta carnali copula non esset in proposito nostri casus iudicandum matrimonium.

Tertio decimo incidenter oriꝝ dubiū ex allegatis in arti. p̄cedenti de dictis ℙpanor. An hic sit mīmoniū: habebo te vxorem. intellige si reciproce fiat ꝓmissio. Et vꝰ q̄ sic: q̄. c. ex parte. de sponsa. iubet dicatur matrimoniū: q̄ vir iurauit ꝙ ab eo tp̄e eā ꝓ coniuge teneret: ꝛ sicut vxoꝛi fidē seruaret: et ipsa iurauit se illū ꝓ marito habituram: ꝛ fidē ei tāq̄ viro seruatura: ꝙ sub hac forma ꝛc. ℙna ꝓbat: q̄ tota vis ℨctus sistit in hoc q̄ vꝝ habituꝝ ꝓ marito vel vxore. Et cōfirmo: q̄ si aliq̄d obstet forme nře: est illud vt etiam ꝓncipes ꝓtrarie opinionis fatenf: q̄ hic non addit ab hoc tp̄e vel clausula equiualēs scz de cetero: vel semper sine dilatiōe: ꝛ sic de alijs. Sed hoc nō: q̄ in terca. Ex parte. nō ponit de parte mulieris ꝓsilis clausula fuisse adiecta. Jn ℨrio est. Si eēm recreatiue solū q̄s diceret: habebo te vxorē: et econtrario mulier ꝛc. vez diceret q̄ vltra. xx. annos primū esset eā habiturus vt notoriū est: cū eo casu dicēs non habebo te vxorē falsum esset dictur⁹: ꝙ dispositiue seu ꝓpositiue ꝛ non aio ℨhēdi dicens nō ꝓtrahit ex hoc mīmonium: sed solū contractū sponsalitū facit. ℨsequentia

tenet: q̄ idē videf dispositiue dicere: habebo te vxorē ꝛ obligo me ad veritatem istius habebo te vxorē. Hec vꝰ obstare motiuū cōtrarie opinionis: q̄ habere ꝛ tenere denotant executionē: ꝛ sic in ꝓposito executionē mīmonij: ergo presupponunt mīmonium iurta maximā. Qui vult cōsequens vult oīa que necessario añcedūt: q̄ denotāt etiā executionē matrimonij: in dicto eēm recreatiuo q̄ dispositiue nō profertur: ꝛ tū q̄ futuꝝ tēpus importāt nō denotaf ꝙ immediate postponenda sit executio: ergo ꝓsimiliter cū dispositiue ꝛc. ¶ In hac questione est cōis opinio glo. ꝛ dominoꝝ iurisperitoꝝ. ꝙ sub illa forma contrahitur mīmoniū. sicut tenet glo. in. c. si quis diuinis. ꝛc. i. quest. v. Et illic Archid. Hosti. Gofredus ꝛ alij quos illic refert. Itē gl. in. c. ex pte ō spō. Panor ꝛc. Et est principale fundamentū huiꝰ opinionis vt eā clarius tangit Alexādrin⁹ in. d. c. Ex parte: q̄ cū dispositio actus pēdet ex volūtate partiū: ꝛ partes que erūt super executiōe actꝰ intelligunf ex necessario in actū ꝓsensisse. Nā qui vult ꝙis: videf velle omne necessariū antecedens: ꝛ precedētia. §. septa de offi. dele. intellige de nō antecedente logicali q̄ ꝓ ꝓsiam necessariā aliud infert. sed vt id dicimus antecedēs neceſſariū: q̄ necessariū est p̄cedere seu prerequiritur ad aliud: sicut ad habere filiū est añcedens cū muliere conc̄ubere. Et per hoc excludif obiectio: ꝙ idē consequēs pōt sequi ex diuersis antecedētib⁹ ꝛ incōpossibilibus: vt hoc cōsequens. Jo. mouetur sequif ex hoc añcedente. Joā. graditur: ꝛ ex Joā. cadit ex turri ꝙ aera: ergo non oportet volentem consequēs ꝛc. Patet eēm ꝙ neutrū antecedens est necessariū necessario prerequisitū. Sed dispositio matrimonij pendet ex volūtate contrahentiū: ergo si ꝓster de volūtate executionis: puta ꝙ se tractabūt tāq̄ ꝓiuges necessario intelligunf etiā in mīmoniū contraxisse. Pro quo adducif etiā simile ex leg Et. ff. ō ac qui. here. Hec obstat ꝙ forma hec cotinet ꝓba futuri tp̄is: puta habebo ꝛc ℳuia q̄ sine p̄fixione tp̄is ꝓmittit ad statim debef. l. Eū qui. §. quotiens. ff de ꝓbo. obli. ꝛ in. l. i oīb⁹. ff. de reg. iur. Ex quo ꝓcludit Panoz. ꝙ etiā si nō adimanf verba denotātia extremitatē tp̄is vt ex hoc tpe vel decetero nihil omin⁹ intelligunf per partes contraxisse matrimoniū: q̄ immediate se obligāt ad executionē mīmonij. ꝙ tacite ꝓtrahūt de p̄nti. Adijcit tū limitationem q̄ ista p̄cedūt nisi hec verba denotātia erecutionē sequanf spōsalia de futuro: vt puta ꝓmitto q̄ ducā te vxorē ꝛ tenebo te ꝙ legitima ꝓiugenā ꝙ ꝓba p̄cedētia restringunf sequētia i tp̄s mīmonij ꝓtracti. j. cū mīmonium erit ℨctū. ar. opti. in. l. fi. §. Cui dulcia. ff. de triti. ꝛ oleo lega. ꝛ. c. Sedes. de rescri. ꝛ Cle. nō pōt de p̄cu. Et ꝓfirmaf hec opinio valde apparēti medio q̄ si q̄s adiecerit verba que denotāt extremitatē tp̄is: puta dicēs ꝓmitto q̄ abhoc tpe habebo te vxorē absq; dubio est mīmoniū q̄ est casus in di. c. Ex parte Ubi Hosti. in summa in rubrica de matri. §. cōtrahatur. ꝓsiculo Quid si dicat iuro. ꝛ ver. q̄d si dixerit. ꝛ ver. sequente dicit q̄ questio dubitationem habet: si ꝓbū de cetero fuerit expressum: vt hic. ꝛ sic quēadmodū in principio. Sz expressio talis clausule magis facit ad limitationē: q̄ excludit p̄sens tp̄s cū denotet terīm a quo dz incipi. ergo omissa tali clausula ꝛc. ¶ Sed quātūlibet colorata sit hec opinio non videtur continere veritatē. ℙrimo: q̄ vt tāgit ℙpetrus de ℙalude. xxvij. dist. quarti. q. ij. ar. iij. cōclusione iij. verba propriissima ꝓpinquissima ꝛ prima facientia matrimonium: sicut accipere in vxorem vel maritum: dare fidē: ꝛ sic de alijs. non faciūt mīmonium quādo concipiunf in futuro: ergo multominus verba secūdaria que non habent vim: nisi quando implicāt precessionem matrimonij. intellige vt ibi premissi quādo additur talibus ꝓbis clausula ex nunc vel decetero. ℙterea verba q̄ denotāt executionem matrimonij cōcepta in futuro ꝛ dispositiue ꝓnuntiata q̄uis inducūt obligationē ad statim: non tū obligationē exequutionis ꝙ tpe ꝓlationis scz pro futuro alias idē esset dictu habebo te pro vxore/ ꝛ habeo te pro vxore ergo ex hoc q̄ statim contrahitur per illa verba obligatio: nō habef ꝙ eo ipso ꝛ p illa verba cōtrahitur matrimoniū ꝓsña renet: q̄ satisfacit vtriq; obligationi si immediate post hoc incipiat consentire ꝛ sic eā habere ꝙ vxore. ¶ Et confirmo hec. Primo sic. q̄ nihil immutatur quo ad hoc q̄ est ꝛmediate cō trahi obligationē: si dicā habebo: sed nōdū habeo te ꝙ vxore/ ꝛ certū est q̄ illa verba non inducunt mīmoniū: ergo si absolute dicaf habebo te pro vxore ꝛc. Scdo cōfirmo: q̄ q̄ lex dicit statim solui debere cum aliquo tēperamento accipitur non eēm cum sticho adire debet. l. q̄ dicimus. ff. de solu. ex qua. l. ꝛ eius rōne notat Bar. ꝙ euētus cōditionis non cōstituit que in moza/ q̄ absurdū est dicere q̄ in eo pūcto quo q̄s obligatur teneaf soluere. ergo cum obligat se quis ad habēdū in futuro aliquā ꝙ vxore: nō pōt ex hoc cōuinci seu argui q̄ actu mīmoniū ꝓtrahit. Tertio cōfirmaf. q̄ idem penitus importāt iste due aliquo futuro tpe habebo te ꝙ vxore: ꝛ habebo te ꝙ vxore: cū prima sit exponens secūde: sed sub prima forma certū videf nō cōtrahi mīmoniū: cū intētio pronūtiantis non sit actu habere eā ꝙ vxore: sed velle in futurū habere ꝛ in futurū mīmonialiter cōiūgi. ¶ Preterea tertio principaliter. ℙer ꝓba executiua in p̄senti ꝛcepta non ꝓtrahit mīmoniū sicut nec p executionē facto subsecutā: nisi iter ptes agat de mīmonio ꝓtrahēdo: ꝛ tūc nō refert quib⁹ ꝓbis exprimāt suū ꝓsensū de p̄nti q̄uis alias sint inepta. ℙtz istud cū quis ꝓtraxit cū serua quā putauit liberā. deiū donata est libertate quātūcūq; vir etiā post libertatē tractat: cognoscit ꝛ habz ꝙ vxore: siue etiā verbis siue factis exprimat. nō iudicaf ꝙ mīmonio nisi detecta fuerit mutatio statꝰ vel ꝓstiterit alias de aio ꝙ de nouo ℨhere velit vbi mīmoniū nō fuerit rite ℨctū qz itelligit oīa facere ex ꝓmo ꝓsensu quē habuit ℨhendo cū ea: dū ipsa erat serua. per. c. primū de eo ꝙ duxit in matri. quā pollu. ꝙ adul. ꝛ per ca. ij. De cōiugio seruoꝝ. Imo si moueat vxoꝛi q̄stio status: si cognoscat eā ꝛ tractet vt vxorē ex mandato ecclesie quoadusq; lis decisa fuerit nō facit sibi ꝓiudiciū: vt de nouo dicaf cōtraxisse mīmoniū vt dicit Hostien. ꝛ est cōis opinio dñoꝝ iuristarū. Ex his dico q̄ ꝓbabilioꝝ ꝛ verioꝝ est opinio Magistri sententiarum xxvij. di. iij. q̄ predictis ꝓbis solū cōtrahunf sponsalia iuncto etiā iuramento. Hec recedunt ab eo doctoꝝ theologi: immo cōsentiūt etiā solennes iurisperiti Hug. Laurē. Rod. ꝛ plures alij: vt videre poteris in Uērico Boik. di. c. ex pte Et Archi. in. d c. Si q̄s diuinis. vnde Inno. in di. c. Ex parte primam opinionē sequutus videf multū ambigue immo contrarie ad seipm loqui dicēs. Idē dico in oibus ꝓbis que sonāt in futuro: ꝓbi gra: ꝙmitto q̄ tenebo te in vxorē Idē est eēm actū diceret habeo tecū mīmoniū vel accipio te in meā: ꝛ ꝙmitto q̄ de fcto tenebo te ꝙ vxore q̄ tū nō es vxoꝛ de iure. Et cēt sine ꝓmissione

Universidad de Deusto
Biblioteca

tenetur ad hoc ipm. Secus si dicat ꝓmitto q̄ cōtra hā tecū: qz non referunt verba ad factū ſz ad ius ⁊c.

Sed ibi animaduerte: q̄ incōſideratē equiparat illa: habebo tecū matrimoniū: ⁊ accipio te in meā/cū illa: tenebo te ꝓ vxore cū tū prima ſolū hēat vim ſponſaliū. Et ideo quaſi diffiſus ipſi opinioni ſubdit Alij dicūt q̄ idcirco ꝓ verba de futuro cōtrahit mſimoniū: qz in principio decretalis ponūtur ꝓba que trahūt futurū ad preſens: ſcz ab eo tpe ⁊ eadē repetita intelligūtur in verbis vxoris: ⁊ non habēt locū niſi vbi p̄ceſſit tractat⁹ de mſimonio contrahēdo: ⁊ ſic etiā in hac ſcōa opinione reſidere videtur. Sed videt multū obſtare tex. i authē. quib⁹ modis filij⁹ naturalis effi legiti. in. §. qñ ex quo ſūptū. eſt. c ſi quis diuinis. iij. q. ij. Hā ibi dicitur. Si quis iurauit mulieri ſe eā legitimā vxorem habitur⁹ fit illa legitima vxor q̄uis nulla dos ⁊c. Magiſter ſen tētiarū diſt. xxviij. rñdet: q̄ ibi oñditur quid fieri: vl eſſe debeat: nō q̄ fiat: non enim ꝓ illud iuramentum tūc fit vxor: ſed fieri debet qz iuratū eſt. Ꝓ ō ⁊ de illo iuramento hoc dictū intelligi vbi de preſenti ꝓſentiunt ac ſcienticē ſuſcipiūt. Hec ille Sed ſolutioni inniti videt Hugo: vt refert Arch. in. d. c ſi quis ad mentem authen. Hā premiſſa querela mulierū q̄ quidā earū cōcupiſcētia capti eas ducāt in domibus ſuis ſacra tāgētes eloquia: aut in oſtiis domibus iurantes habituros ſe eas legitimas vxores taliter eas habentes multo tpe ⁊ forte ſuſcipiētes filios: deinde cū ſe ſatiauerint earū deſyderio ⁊c. cōſtituit lex ciuilis q̄ etiā nō dotata debeat reputari ei⁹ legitima vxor ⁊ cū nō dotata fuerit: ſubſtātie viri quartā ptem habere ſi vxor oſtēſa fuerit ex titiſſe: licet extra dotē cōuenerit iuramēto viri credēs. Et quib⁹ ptz: Primo q̄ ſine iuramēto vel alio documēto ſpeciali reiecta cōi probatione teſtiū: de quo ibi in p̄cedentibus nō reputaret vxor legitima nec filij legitimi: ſed cū illarū ſolēnitatum ſpeciali documēto ducta. Sic ergo non diſponit lex: q̄ ꝓ illa verba contrahit mſimoniū. Vñ cōmemorans huiꝰ. §. diſpoſitionē in authē. vt liceat matri vel ami. in §. quia verbo legem. ſecundo dicit ſe legē poſuiſſe p̄cipientem. vt ſi quis vxorem aliq̄ſ ſine dotalibus acceperit cū affectu ſolum nuptiali ⁊c. ergo p̄ſupponit ductā eſſe vxorē ⁊c. Et Angel⁹ de vualdio Perulin⁹ ad. §. quē circa finem Nota: inquit: iurās aliquā ducere in vxorē ſi poſtea duxit domū: incōtinenti videt in vxorē recipere. Et idē ponit caſū: ſi q̄s in eccleſia vel alio loco ſacra tangēs eloquia iurauerit ſe in vxorē aliquā habituram ⁊ eā in domū traduxerit: vxor legitima efficit: quaz de domo expellere ſine iuſta cauſa ei non licet. Conſentit ꝯ: q̄ per verba habebo te vxorem ⁊c. ſub iuramento ꝓlata ſolum contrahuntur ſponſalia: ⁊ traductione preſumitur matrimonium.

Et ad fundamēta opiniōis cōtrarie. Primo qñ inducit: cū diſpoſitio actus dependet ex voluntate partiū: partes ꝓuenientes ſup executiōe ⁊c. qz qui vult conſequens neceſſario vult oē neceſſariū antecedens. Rñdeo q̄ executio mſimonij quoad habere vel tractare vt vxorem non requirit matrimoniū: vt antecedens tpe: immo forte nec natura: qz ex cōſenſu in talem executionē ꝓ p̄ſenti cauſat mſimoniū: vt hic habeo nūc te ꝓ vxore: ⁊ ſic vinculū matrimonij naſcit ex tali conſenſu. Et q̄ nō oporteat matrimoniū tpe precedere talem excutionem: ptz: quia nulli dubiū/ pōt quis ſimul cōſentire in aliquam vt vxorem: ⁊ eam habere ꝓ vxore vel tractare. Et ergo nō opz conſentientē in executionē mſimonij de futuro de p̄ſenti conſentire in mſimonium: quod videt ſupponere argumētū: qz conſenſus in matrimoniū futurum eſt conſenſus ſponſalium ⁊ non matrimonij.

¶ Ad formam ergo argumēti facile rñdetur: q̄ vult cōſequens neceſſario vult ⁊c. ꝓ eo tpe quo neceſſario poni habet. ſeu ꝓrequirit hoc añcedēs. Sz non oportet: ſi vult conſequens ꝓ futuro: q̄ ergo velit antecedens ſtatim ꝓ hoc p̄ſenti tpe: etiā q̄uis antecedens precedat ex ſua volūtate. Nō eſt ſequitur: tradam hūc librū tibi vt dño: ergo volo vel cōſentio q̄ actu ſis dūs Et qđ adducit ex. l. Illud. in qua doctores etiā fundāt dictā maximā: q̄ volens conſequēs etiā vult ⁊c ff. de acqui. here. potius eſt contra qz ibi pōt ſimul ſeu eodē momento repudiare legitimā ⁊ teſtamentariā hereditatē eiuſdem q̄uis legitima ad eum nō ptineat anteq̄ ex teſtamento hereditatē repudiauerit. Cuiꝰ ſimile in tertio adducitur. ſi velim legitimā ad me ſpectare: cū ſciā teſtamento mihi relictam: videbor ante repudiare teſtamētum: ⁊ ita legitimā acquiſiuiſſe ex quo ad ꝓpoſitū pōt ſic obligans ſe q̄ volet ſeu optabit legitimā ad ſe ſpectare: nō ex hoc actu repudiare teſtamentariā hereditatē: ſed obligatus eſt in futurū repudiare: ergo ſimiliter in ꝓpoſito. Ad aliud q̄ ſine p̄fitiōe tpis ⁊c. fateor q̄ ſtatim obligatur ad exequendū in futuro: ſicut etiā ſponſalia ꝓtrahens ſine limitatione loci vel tpis ad ſtatim obligatur ad contrahendū in futuro: ſed ſtat vtrobiq̄ obligatum non facere id ad qđ ſe obligauit et ſic nec i tpe pro quo currit obligatio eſt matrimonium vnde ponatis ſub hac forma cōtractum die craſtina habeo te ꝓ vxore: accedente die indubie obligatur: ſed ſi nō habet eā pro vxore nō pōt argui mſimoniū. Sic q̄uis obligem me ad habendam immediate Catharinā pro vxore: q̄uis ad ſtatim naſcit obligatio vt in futuro habeam. ſed tpe adueniente non habeo. nihil eſt de mſimonio. Et iā vt dixi opponēdo: lz obligetur ad ſtatim exequi: non tū per excluſionem cuiuſcūq̄ medij tpis immo debet cū quodam tēperamento intelligi iuxta. l. qđ dicim⁹ ſupra allegatā. Et mirū valde q̄ p hec ꝓba executiua habere/ tenere in futuro ꝓcepra dicā ꝓtrahi mſimoniū de p̄ſenti/ cū p hāc formā iurek q̄ cognoſcā te effectu ꝓiugali eque naſcat immediate obligatio ſed dūtaxat vinculū ſpōſalium nō matrimonij Pōt etiā aliter rñderi ad p̄ncipale q̄ habere ꝓ vxore tractare cognoſcere vt vxorem: de quo inter oīa tamē maxime videt/ nō ꝓrequirunt mſimoniū vt antecedēs ex quo occurrūt/ ſequit licite abſq̄ pctō ſine matrimonio vt ptz in caſu cap. In lectū. xxxiiij. q̄ſti: ij. ⁊ prius deduxi in errore ꝓditionis dū monet q̄ ſtatus vel mſimoniū fuit nullū ꝓpter ſuppoſitē ꝓiugē alterius ꝓtrahētiū ⁊ poſt mortē eius adhuc eſe cognoſcūt ꝓiugali affectu/ ſed ſolū ex primo ꝓſenſu. Ex quo manifeſte ptz nō ſeq. Iſte conſentit de nouo in executionē talē mſimonij: ergo cōſentit in mſimoniū. Et maxima ſolū p̄cedit de antecedente: ſine quo cōſequēs fieri ſeu haberi nō pōt. Sed verum eſt: q̄ qñ aliquis conſentit in talē executionē/ ⁊ nō quaſi ex cōſenſu ꝓtoze vel ꝓſentit pctūm vel in ſtatū matrimonij ⁊ contrahit mſimonium: niſi ſubſit impedimētū: puta erroꝛ p ſonę vel conditionis impedimentum conſanguinitatis vel affinitatis ⁊c.

¶ Ad confirmationem reſpondeo q̄ ab intra capitur incluſiue ſicut abſq̄ in cap. Non eſt noſtrum. xxij. queſtio. v. et in vulgari ſermone ſic frequenter vti-

mur: ernunc dolco feciſſe. Itē Joānes percuſſit Petrū ⁊ abſq̄ hoc ſpoliauit eū. Sz ſi caperent tales dictiones excluſiue certū eſt nō eſſet ꝓſenſ⁹ mſimonialis: ſed ſpōſalitū: ſicut capio te in meā jnō ꝓ preſenti tpe: ſed futuro imediate ſeq̄nti. Hec mouerat aliquē q̄ forme ſacramentales hūt effectū p inſtanti terminate tpis plationis ⁊ ita p futuro: qz hic conſenſus adhibit⁹ in ꝓbor vel alterius ſigni expreſſione cauſat mſimoniū nō ipſa ſigna vt in ſacramētis. Etiā vt recte dicit Scot⁹ de forma ſacramentali euchariſtie: forma illa ⁊ ſimile eſt de alijs vtik inſtāti terminate tanq̄ p̄ſenti Et ſoleo dicere q̄ licet vox tota forme tur ſucceſſiue ⁊ in tpe: tū eſſe completū vocis eſt in inſtanti terminate tpis plationis alias nunq̄ fieret reflexionē ſon⁹ echo: ſed ſolū haberet eſſe i fieri cū motu: ⁊ tūc ſignificant ⁊ habent effectū. Et ſi ſimile eſſe dicas in contractu mſimoniali. quo ad oztū ſeu natiuitatē vinculi: q̄ ſimul. ſ. oziatur vinculū obligationis mſimonialis cū effectu ſacramenti matrimonij: habes dicere q̄ nō in formatione ſigni contract⁹: ſed p completo eſſe ⁊c. ſuppoſito etiā q̄ vox ſolū habeat eſſe iuſozmari et cōtinuo motu aeris formatur vel per reflexionē vel alias q̄dtu eſt tū forma cōtractus matrimonialis neceſſario habet ſignare ꝓ p̄ſti ſi debeat p inſtanti terminate habere effectū: et ad min⁹ habet effectū pro ſequenti tpe: ⁊ ergo ſi referatur in tempus futurum eſt ſolus contractus ſponſalium: ſicut hic: capio te pro die craſtina in vxorem.

Ad argumentū ante oppoſitū dico q̄ vis ꝓtract⁹ conſtit in hoc: q̄ ab hoc ſe illū habituri vxorē dicit: qz per illā clauſulā implicat ſimul p̄ſens tpis: vt volūt doctores. Inno. Hoſtiē. Gofre. Rodolph⁹ ⁊ alij: vt ſenſ⁹ ſit ab hoc tpe ⁊c. id eſt pro nunc ⁊ in poſterum habeo ⁊ habebo te ⁊c. Jam vim facile intelliges attēdēdo ſignificationē ꝓpoſitiōis ab vt capiē incluſiue. Et ad ꝓfirmationē dico q̄ ſcōz doctores i verbis mulierū intelligit iteratū ab hoc tpe: vt expreſſe dicit Inno. imo doctores fouētes cōtrariā opinionē videt adhāc limitationē tādē deſcēdere. Vñ Gofred⁹ in ſumma ti. de clā. deſpō. §. ſi q̄ritur. pone q̄ alicꝰ ⁊c. ſoluēdo q̄ ꝓbū eſt de futuro: ⁊ ſic videt ꝓtractū habere ad futurū. Dicit q̄ licet verbū habebo futurū deſignet: tū p̄ns nō excludit. Vñ in verbis illis ſubaudiēdū eſt ab hodie: inātea: vel ab hoc hodie ſiue ab hoc tpe: ⁊ taliter ꝓtractū ideo legitimū di. ca. Ex parte deſpōſa. Et hoſti. in ſūma ti. de matri. §. qualiter contrahāt. verſi. quid ſi dicat iuro vel ꝓmitto: tenet eſſe matrimoniū in cap. Si quis diuinis: qz ſubaudiēdū eſt de cetero: qđ tū ſi expreſſum fuerit dubitationem non habet: vt patet de iureiu. c. Quēadmodū in p̄in. ⁊ ca. Ex parte: deſpōſa. Etiā. Aſtenſis. li. viij. ti. iij. videlicet de ſponſa. §. quid ſi dicat vir. iuro tibi ⁊c. reſpondet ſibi placere opinionē q̄ i di. decretali Ex parte. eē mſimoniū: qz ibi ꝓmittunt verba: q̄ futurū trahunt ad preſens: ſcilicet ab iſto tpe capiendo ab incluſiue: et idem intelligit repetitū pro parte vxoris et non habet locū: niſi vbi tractat⁹ p̄ceſſit de mſimonio quā opinionē tangūt Inno. ⁊ Rodol. Et Hoſtiē. in di. c. Ex parte: vt ſimpliciter eſſe mſimoniū: qz non eſt vis de verbis qñ conſtat de cōſenſu. Nec moueat ad iudicādū p cōtrario qz eſt cōis opinio: qñ conſtat eam inductam eſſe ſine probabili fundamēto vt in ꝓpoſito. Et iā nec meretur cenſeri cōis in tanta varietate doctoꝝ iuris canonici. quū Magiſter ſententiarū cū tota fere turba theologoꝝ et precipuis iuriſtarum doctoribus licet non omnibus/ ſit in noſtra ſentētia: q̄ omiſſa clauſula ab hoc tempore vel ſimili non ſit matrimonium.

Decimoquarto dubitatur. an ſub hac ꝓditione ſi debitū negare velis quoties mihi exigere nō licet: poſſit eſſe contract⁹ mſimonij vel ſponſaliū. Et videt q̄ ſic Primo qz qđ tacite ineſt ſi exprimat non facit contractū cōditionalem: vt eſt tex. in. l. hec ꝓba. et i tertia i ordine. ff. de lega. Sed q̄ſq̄ tenet no iuuari ac cooperarij alij ad pctū. iuxta illud Apoſtoli ad Roma. i. Digni ſunt morte: nō ſolū q̄ faciūt ⁊c: Juuare autē implicat ꝓſenſum cooperationis q̄ eſt prim⁹ modus iudi. dele. lege/ Ciuili. Et ꝓfirmat: qz ſi ꝓtrahat ſub hac ꝓditione ſi debitū negare velis: quoties iuſtam cām habueris denegandi: ſeu licite denegare poſſis nō ipedit ꝓtract⁹ mſimonij vel ſpōſaliū: ſed illa cōditio cōplectit primā tanq̄ particulare ſub vniuerſali vt videt. nā quotiēſcūq̄ nō licet viro exigere mulier habz iuſtā cām denegādi: cū aduerſus petentem ſe poſſit legitima exceptiōe tueri. qñ indebite et illicite petit: ⁊ nō eſt i mora q̄ legitima exceptione ſe valet tueri. c Nō eſt i mora. dereg. iu. li. vj. Et q̄ vxor pōt habere iuſtā cām denegādi: qđ nihilomin⁹ marito lz exigere. puta ſi maritus ꝓmiſit occultū adulteriū vel vxor habeat ſecretā infirmitatē. Ptz qz ꝓditio i hac cōfirmatione expreſſa ſub ſigno vniuerſali cōcepta complectit primam: et nō econtrario: ergo.

**Ad oppoſitū eſt: qz oīs cōditio cōtra ſubſtātiā mſimonij quātūcūq̄ fauorabilis ſit cōtract⁹ mſimonij/ impedit mſimoniū. c. fin. de cond. appo. ſed hec ꝓditio eſt cōtra ſubſtantiā mſimonij: vt cōditio ſi p q̄ſtu adulterandā te tradas. de qua i textu. Hā ſubſtātia mſimonij eſt vinculū ſeu obligatio reddendi debitū carnalis cōmercij. q̄cquid ergo eximit a debito ſeu obligatione reddēdi: hoc neceſſario eſt ꝓtra ſubſtātiā mſimonij. ¶ Pro hui⁹ ſuccincta ⁊ breui ſolutione p̄mitto: q̄ in ſimili caſu poteſt mulier carnale ꝓmerciū viro denegare. vt i caſu quo certū eſt mulieri nō licere carnale cōmerciū vel incaſu quo dubiū eſt an ei licet. vel tertio i caſu quo certū eſt q̄ ei licet. Primo caſu non eſt cōtra obligationem mſimonialē: qz nemo pōt obligari ad qđcunq̄ opus peccaminoſū ſiue culpabile. xxij. q. j. Si pctūm. Etiā ſic ſimul obligaret hō ad duo ꝓtradictoria: puta ad nō faciēdū: qz pctūm: ⁊ tū alio vinculo ad faciēdū. Et ergo dr Palu. xxxj. diſt. quarti. q. j. ar. iij. circa tertiā cōcluſionē vcz de tpe menſtruoꝝ: q̄ ſi exigat in loco ſacro vel etiā innaturali modo/ mulier tenet non reddere: nec eſt exactio debiti: ſed requiſitio indebiti: nō enī licet quo ad primū polluere locū ſacrū: cum q̄tū in ſe eſt facit locū egere recōſiliatione licet: q̄diu occultū fuerit: qz latet: nō oportet de neceſſitate locū recōſiliari. Secūdo caſu. ſ. cū dubium eſt an ei liceat reddere: reſolutio multoꝝ eſt q̄ tunc tenetur. per ca. Inquiſitioni de ſenten. excōica. ⁊ ca. Quid culpat. xxiij. q. j. Sed probabilis mihi videt q̄ i probabili dubio de hoc an mulier liceat viro carnaliter cōmiſceri teneat non cōmiſceri. Quia oēs cōſentiunt in probabili dubio mortis corporalis imminentis ex coitu ipſi mulieri ꝓpter debilitatē: vel in probabili

Universidad de Deusto
Biblioteca

dubio abortus: qz videlicet materia fetus concepti nondū coagulata in apertione matricis ꝓperuolutatē cadat: disperdi posset ita fetꝰ extinguī. Ergo cū maiꝰ sit periculū mortis aīe q̄ corporis vel extinctionis fetus: sequit q sicut hoc periculum eximit mulierē quo minꝰ reneat acarnale ꝓmerciū exigente marito. q similit periculū ꝓbabile mortalis culpe etiā candē eximit. Et ad textꝫ in cōtrariū dico: q solū ꝓbant in dubio obediēdū esse qñ ꝓpter exactionem vel p̄ceptū possunt vel tenent se a dubio absolvere: credētes seu p̄sumētes exactū vel qđ p̄ceptū est licite fieri posse: de quo latiꝰ dixi in quol. ¶Pone exemplū cū dubitat ꝓbaliter de impedimento affinitatis: qz iam cōperit vnā sibi cognatā itra q̄rtū gradū: cū qua vidit p̄idē maritū solū cū sola in lecto z nudum cū nuda ꝛc. Sed cum dubiū amouere pōt putapone q post mr̄imoniū contractū sub forma: de qua ter doctores est ꝓbabile dubiū: an facit mr̄imoniū statim ꝓtraxit simpliciter cū alia: tūc dico ꝓpter dubiū eā a redditione excusari: quemadmodū in dubio seruitutis. Nec valet ꝓña. Dubiū ē an sit vꝝ: ergo dubiū est an teneaꝫ exacta ipsi ad carnale cōmerciū: vel teneaꝫ ipsi non cōmiscerī sine nouo legitimo consensu: z per ꝓñs cū hic vtraq; pars ꝺictionis sit dubia: poterit ꝛc. Qz dubiū ꝓbabile mortalis culpe: vt dixi: ad dissoluendū non pōt facere ei ad legitimā exceptionem: vt ꝓ certo non teneaꝫ ꝛc. ¶ Tertio casu videlicet cum certū est licere mulieri exacte carnale cōmertiū: sed vir peccat exigēdo: hoc contingit multipliciter. ꝙ primo: qz vir solum peccat exigendo: sed nō in actꝰ exercitio: sicut Rumeri. iij circa finem ꝺz ad. iiij. tatē viri ptinere: si qđ priꝰ mulieri ꝓmisit postea ꝓhibuit nihilominꝰ mulier liberaf: nec cōcedit ei ꝺñs vt nō obediat: vt ap̄lissime Augustinꝰ interpretaf supra numero q. lix. Et de hoc est textꝰ quo ad votū ꝓtinētie in ca. Charissimꝰ. de ꝓuer. cōiu. vbi rex Seuie ad tps dedit ꝓsensum i voto cōtinētie vxoris i graui ifirmitate emisso z nihilominꝰ postea cōpellitur vxor ꝛc. Et ne hoc videaf ꝺtra determinationē Augustini i dicto passu Rūeri et Gratianū in cap. Manifestū. xxxij. q. v. q. textꝰ Rūeri locū nō habet quo ad cōcubitū ꝓiugalē in quo pares iudicanf: sed quo ad alias abstinētias i q̄bꝰ vir caput est mulieris habet obedire: debet limitare ac stricte dist. ca. Charissimꝰ itelligi: nō q ad tps: seu in aliquo tpe simpliciter cōsensum adhibuerit ac ratificauerit votū cōtinentie vxoris: sed q cōsentit ad tps continentiā seu cōsensit: vt ad tps seruaret continentiā hoc videf innui cū dicitur in textu q ad tps consentit: quasi nō simpliciter: sed cū limitatione tēporis z sic illo expleto seu lapso potuit coniugē reuocare ad thorū: vt eā cōiugali pertractaret affectu facereq; cōpelli. Vel cōsensit ad tps cōsensu ꝓmissiōis seu taciturnitatis ac dissimulationis. Et sentētia Augustini q marit̄ non possit reuocare votū vel iuramentum vxoris de continentia a concubitu postq̄ semel consentit: procedit de vero consensu ratificationis. Sed inter has solutiones ꝓma magis videtur ad mentē Augustini. z etiā textus Rumeri qz videtur loqui etiā de cōsensu dissimulationis. concedens solū viro facultatē irritandi vota mulieris si ex templo ac statim contra dixerit: alioquin peccat reuocando. Sed in voto continentie quo ad ꝓiudicium alterius coniugū oportet interuenire verum consensum ratificationis.

Ex iſtis patet error Panor. in di-

capi. Charissimꝰ cōcludētis: qz appellatiōe abstinētie etiā venit abstinētia a concubitu cōiugali: iuxta. ca. Si tu abstines. xxvij. q̄st. ij. q ergo iuxta textum Rumeri: z ca. Manifestū. xxxij. q̄st. v. vir cum prīus consensit in votū continētie posset etiā post reuocare cui⁹ contrarium ex intentione deducit Augustinꝰ: qz mulier non potest reuocare vota viri: et in facto coniugalis cubitus vir et mulier iudicanf ad paria. Et hoc idē ponit Gratianꝰ i dicto c. Manifestū. z sequit glossa ibidē: et doctores q̄q; Panor. solū inducat glo. de hoc vacillantē in c. Nosse. xxx. q̄st. j. ¶Pone ergo exēplū quo ad hunc modum vbi vir peccat exigendo carnale debitū et non in actus exercitio cum inhonestū et impudens est ex certo respectu vel qz mulierē videt ad orationi vacantē z nihilominꝰ exactione facta deprehendit eam volentem et optare: vel ꝓmisit non petere nisi mulierē crederet olētē: z hoc non credēs petit: vel ꝓmisit nolens plusq; ad venale obligari non petere saluo q non minꝰ mulier maneret ipsi petenti exp̄sse vel interp̄tative obligata: sicut si exp̄sse ꝓtestor me non velle liberare debitorē: sed ꝓmitto nunq; amplius ex eo petere: sed dimittā conscientie eiꝰ. an aūt pactū de non petēdo simpliciter sit liberatorū an non: remitto ad doctores in. l. cū quis. C. de iu. z fac igno. ¶ Secū do cōtingit q exigendo et etiā actū exercēdo carnale commertium dieb' festis: cessionum: z ieiunij. cap. Si causa ꝓcreandorum. cap. Christiano. z ca. Qui in castigatiōe. xxxiij. que. iij. q tamen mulier licite reddat ptz ex ſententia Gratiani eadem causa z q. c. Nec vxor. que dicit. Nec seruanda sunt si vxor consensum adhibere voluerit. Ceterū sine eius consensu nec causa orationis continentia seruari debet. Ideꝫ expresse asserit Palude dist. xxxij. q. iij. ar. iij. cōclusione prima. q tempore sacro non liceat petere debitū: pura temporibꝰ p̄cessionū iciuniorū z festorū. Exodi. xix. ne appropinquetis vxoribus vestris. Non tamen est mortale: sed tantū veniale nisi concomitef contemptus: ita q z si deus precipisset non abstinerēt ꝓpter rēpus. Et q̄uis ecclesia ꝓpter delictum cōiugum possit eis ad tempus vel in perpetuum interdicere carnale commertium non tamen videtur iniecisse laqueum peccati infirmis: vt qui vir biduo alias abstinere pōt: a septuagesima vsq; ad octauas pasche continerent. Nec obstare ꝺt qđ Gregorius ꝓtulit dialogorū de quadā cōiugata narrat q cū nocte ꝓcedente a viro carnis nonem perasset z altero mane cum alijs ad consecrationem ecclesie cum reliquis beati Sebastiani martiris venies a diabolo arrepta est: qz ꝓpter venialem etiam traditur corpus sathane. Tangit historia prophete iij. Regū. xiij. capite: vbi etiam prophetа a leone occisus est: sed in animam solū ꝓpter mortale accepit potestatē. Addit. reddere autē cum displicentia tempore quantūcūq; sacro: nullū peccatum est: quia debitum z necessarium: ex quo verbis ab exactione cōpesci non potest. ¶ Tertio ꝓtingit cum peccato mortali exigentis etiā in actu exercitio: qđ tamen absq; dubio mulier licite reddere potest. Exempli gratia Cum certo se credere vel scire dicit mulieri q inter ipsos sit impedimentū affinitatis ex concubitu mulieris cū aliq̄ suo cōsanguineo ꝛctū. Vel impedimentum publice honestatis iustitie: z ipsa scit verum nō esse: vel scio exigit: z vult eā cognoscere cum effectu z aio cognoscēdi etiā si vxor non est. qđ est adulterium animi: vt ptz in ca. Dixigo. xxxij. q. iij. Vel tertio pone q se cōstrinxerit iuramēto vl' voto quātūcūq;

arcto z grauiore forma pt ad non petendum: volens nō mīnꝰ mulierē obligatā manere ad reddēdū q̄ties ipse petierit vere: seu exp̄sse: seu interpretative Vel q̄rto: z de hoc est dubiū z cōsultꝰ apud doctores: cū petit a mēstruata. vñ scom Bonauēturā z Petrū de Tarētasia exigere ē mortale, sz reddere sine petō Palude aūr. xxxij. dis. quarti. quest. j art. iij. cōclusiōe tertia tenet: q nec exigere est mortale. qz eadē rōne z reddere. Et i textu Leuitici xv. qui hz. Si coierit cū ea vir z ꝛc. textū exponit de coitu fornicario. Sed sic nihil speciale videref de mēstruata Etiā Ezechielis. x. absolute ponit. Ad mēstruatam nō accesseris. Sed qđ de isto sit: dicā postea in materia exactionis debiti. Quinto pt exēplū poni de obligato ad continētiā voto simplici: cui nō solū exactio: sz etiā ꝓmissio saltē spōtanea est mortale: z tñ alteri cōiugi licet si velit nō solū reddere sed etiā exigere. imo vult Palude q ꝓma ꝓmissio etiā exigēte alio ꝓiugē ei mortalis peccet ꝓ tenereꝫ post ꝓtractū mr̄imoniū religionē ingredi z p cōmissionē se reddit impotētē sine consensu vxoris sub certis modis iuris. Quo adhunc ergo tertiū modū cū z exacto z cōmissio est exigēti mortalis dico: q ratio peccati mortalis exactione z cōmissione non excusat aliū coniugē a debito reddendi sicut nec in debito pecuniario. Secꝰ si p votū vel alias simpliciter abdicauerit a se z q̄tum in eo est carnalis ꝓmercij potestatem simpliciter vel quoad hanc vxorē: puta si vxor de eius consensu votū continentie emiserit: iuxta sentētiam Aug. xxxij. q. v. ca. Qđ deo pari. vel si vir solūmodo votum continentie emiserit: quo casu ꝺt Thomas in quarto z alij doctores q non teneꝫ vxor etiā exacta debitū reddere.

Ex his dico ad queſtionē/q̄ cōditio est cōtra ſubſtātiā mr̄imonij: qz peccat ꝓiux exigendo debitū carnalis cōmercij: z nihilominꝰ pctm̄ exactionis vt ex supradictis ptz nō parit alteri cōiugū legitimā exceptionē vel causam nō reddēdi z cōditio hz. q quotiēs ei nō liceret exigere. alia non redderet: qđ est ꝺ ſubſtātiā obligationis mr̄imonialis q̄ est ad hoc vt teneaꝫ reddere debitū nisi iusta causa occurrerit denegādi. Et si dixeris. iusta causa denegādi est ꝓsensus ꝓiugis in denegationē: cū sciēti z consētiēti nō fiat iniuria neq; dol⁹. cap. Sciēt. de reg. iu. li. vj. ¶Respōdeo iz ꝓsensus petentis in qualibet denegatione possit excusare denegātē tñ consensus vniꝰ vl' vtriusq; ꝺhētiū nō pōt limitare vl' strictiorē facere obligationē mr̄imonialē q̄ eius materia recꝛrit Et ita negaf añs: qz est ꝺ materiā obligationis mr̄imonialis q ꝓsentiāt: vel si decōi etiam consensu sub hac ꝺditione ꝺhant: si nunq; reddere vel exigere velis debitum carnalis commercij ferijs sextis non esset matrimonium: qz obligatio mr̄imonialis est ad semp reddēdū q̄n fuerit exactū: z nō subest iusta cā quare denegare possit. Idē esī est si per cōditionem fiat exceptio de aliquādo nō reddendo: vel de nunq; reddendo: vt puta de perpetua continētia seruanda de quo dixi supra in nono dubio.

Adratiōes ante oppoſitū. Ad ꝓmā dico: q non oīs cooperatio facta alteri ad pctm̄ est ꝓsensus coopationis. vt ptz in solutione vsurarū ad quas iuramento. vel alias se astrinxerit. de quo in ca. Debitores. de iu. iu. z in ministratione sacramēti altaris pctōri occulto. Sed spontanea cooperatio z q̄ est causa peccati dicif consensus cooperationis vtz q̄n non cooperando pōt ꝓhibere vel reuocare a

pctō. Jā in ꝓposito non fouet pctm̄: sed potius seruat exigentē: ne ad grauiora prolabatur. vnde dicit Palude. xxxij. dis. iij. q. j. ar. j. q hoc non est reddere gladium furioso. sed potius seruare ne incidat in dānabiles corruptelas. sicut in Teutonia vxor militis negantis in vigilia pasche debitum: qz continuauerat totā quadragesimā: fratrem eius impetiuit: z negantem iugulauit: z reuersa ad virum dixit. Ido tu feciſti qz tu me coegisti. Alia se supposuit iumento vñ. vij. Ethicoꝝ. Cōcupiscentie venereoꝝ q̄bus dā īfamias faciūt. Et q̄ ꝺt quocunq; tpe: etiam qua cunq; intentione petaf debitū reddendum esse siue interpretatiue siue vere petaf: qz nō refert verbis an factis q̄s exprimat suā voluntatē. l. de q̄bus. ff. de legibus. Et hoc nisi dissuadendo cessare faciat ab exactione qđ tñ faciendum non est cum multa instantia.

¶ Ad confirmationē rñdeo. vt ex supradictis patet: pctm̄ z exactionis z commixtiōis in exigēte non est iusta causa denegādi in exacto debitum carnalis cōmercij. z ergo hoc. f. negare quotiens exigere non iz: non est vt minus commune ꝓhensum sub hoc: negare quando iusta causa subest denegandi.

Decimoquinto dubitaf an in huiꝰ ꝓditiōis adiectione sit mr̄imoniū. Cōtraho tecū si antichriſtus est reprobatꝰ vl' sic. Cōtraho tecū si hec est vera z fide tenēda. Antichriſtꝰ dānabit vel si xp̄s asseruit Antichriſtū z nascitur: Et vꝝ q̄ sic: qz ponit ꝓditio de p̄ti vel p̄terito. Jā ꝓditio in p̄teritū non t̄n in p̄fes relata aut stati pimit vel nō differt obligationē. l. cōditio. ff. de ver. obli. Nec videt ipedire q̄ in his implicaf aliq̄d qđ est cōmuniter futurū: z tota ꝓditio cēseri debet ꝓtingēs: quēadmodū tota copulatiua: cuiꝰ altera ps est necessaria z altera ꝓtingēs. qz similiter ista. Joan. mouebiſ. f. est cīm bona z necessaria ꝓsequētia. motꝰ Joānis est ergo motꝰ Joannis erit: vt ptz ex deductionibꝰ philosophi. vj. Phyſicoꝝ. Ante omne moueri est moueri: z post omne moueri etiā est mouere. ¶Preterea que per rerum naturā certa sunt q̄uis apud nos incerta sint non mozanf. i. non differunt obligationem insti. de ver. obli. §. cōditiones. Sed ea de quibus in nostris conditionibus: p rerū naturā: z in dei dispoſitione: que penitus est infallibilis: certa sunt ergo.

Ad contrariū eſt: quia cōditio de futuro facit cōtractū cōditionalē: z ex obligatione ꝺditionali tñ spes est debitū iri. instit. de ꝟbo. obli §. ex cōditionali. Nec refert vtrū expresse ponatur futurū aliquod contingens vel implicetur. ergo z ꝛc.

Rñdeo: q̄ non eſt mr̄imoniū/qz mr̄imoniū est mutua trāslatio potestatis corporum de p̄ti: ita q ꝓssibile est deo efficere: q non fuerit iuxta sniam Agathonis quā Aristo. vj. Ethicoꝝ approbat. Illo solo ꝑuaf de⁹ igenita ꝛc. Sed quic quid futuꝝ est ex ꝓtingētibus subest adhuc diuine dispoſitioni z arbitrio: z pt de quolibet tali facere: q nec sit: nec ynq; fuerit futuꝝ ergo ꝺditio de futuro: vel q̄ futurū implicat cōtingēs: ipedit quo minꝰ sit ꝺctus matrimonij. Et potest idē sic deduci. Qz oīs contractus implicans conditionem de futuro cōtingenti: pendet quo ad ꝓncipalē effectum obligationis ex euētu alicuiꝰ futuri: sz cōtractꝰ matrimonij inducit ex nūc obligationē seu vinculū z non

Universidad de Deusto
Biblioteca

er tēpore cuenientis ꝺditionis ⁊ impossibile est contractū mr̄imonij fieri sub ꝺditione de futuro ⁊tingēti. Cui regula est apud oēs doctores q̄ nullū sacrametū ꝓferri potest sub ꝺditone suspēsiua vel resolutiua. Et ⁊ sub cōditione expectatiua futuri euent⁹ vel sub cōditione vt nihil actū sit si aliqd euenerit vl nō euenerit resolutiua ei⁹ qō actū est q̄ est ꝺditio nullū sacramentū ministrari pōt vt exp̄lariter declarari p̄t de sacramēto baptismi ordinis absolutiō is ⁊c. Cū ⁊ Jct⁹ mr̄imonij habeat cōmunū sacramētū mr̄imonij sicut sacramētū mr̄imonij non p̄t sub tali ꝺditione ꝓsistere vl ꝓferri ita nec Jct⁹ mr̄imonialis imri.

¶ Ad rationes ante oppositū. Ad primam q̄ l3 conditio illa scōm sonū vocis sit de p̄nti tm̄ implicat futurū contingēs puta q̄ reprobar⁹ dānabit ⁊ sic de alijs. ⁊ ⁊ nō est simpliciter de p̄nti. Vel dico q̄ cōditio de p̄nti vel p̄terito qō est extra potestatem cause non differt obligationē: ⁊ hoc vult di. l. cōditio. Sz in ꝓposito assumit conditio de p̄nti vel preterito qō adhuc est in potestate sue cause. Est em̄ in facultate dei facere q̄ antichrist⁹ nec sit nec fuerit vnq̄ reprobar⁹ Et ad obiectionē q̄ sic non eēt matrimonium sub hac conditione Jctū si Jo. mouetur si Jo ambulat ⁊c. q⁊ in eis implicat aliqd contingenter futurū Rñdeo q̄ bñ implicat aliqd necessario futurū sz nihil cōtingēter. Alā sicut eē tpis implicat p̄teritū ⁊ futurū ita esse motus aliquid preteriisse ⁊ aliquideius futurum esse ⁊ implicatur futurum necessarium solum/non aliquid futurum contingens.

Sed contra hoc arguitur. Nulla res p̄ter deū est necessaria. ⁊ nec q̄cq̄ p̄ter ipm̄ est necessario futurū sicut necessario i esse ⁊tinuādū. Añs pz/q⁊ est tm̄ vnū necesse esse Et ꝺfirmat/q⁊ de⁹ ⁊tingenter ꝓducit ad extra/vt oēs fatenť qui de deo catholice sentiūt/sic q̄ nihil necessario. ⁊ nihil necessariū est futurū ꝺña tenet: q⁊ nihil p̄t incipere esse: niśi a deo causante ⁊ si necessario esset futurū: necessario esset ab eo causandum. ¶ Scōm confirmatur. si hec verificatur aliqd mot⁹ vel tēporis necessario est futurū: vel verificabitur p instāti aliquo vel p tpe: nō p̄mū: q⁊ p̄t de⁹ facere q̄ illud sit istans vltimū: sicut aliq̄ fuit instās primū puta creationis mundi. Nō etiā scōm: q⁊ vel fit verificatio in pte tpis p̄cedētis ⁊ hoc non: q⁊ cū est ps precedens nō est necesse aliam/sed ſz p̄t vltima esse sicut quacunq̄ alia. Vel in parte seq̄nte: ⁊ hoc etiā nō: q⁊ illa nondū est Vel tertio in ipsamet pte tpis q̄ futura est: ⁊ hoc etiam non: q⁊ certū est pri⁹ verificari de quolz q̄ futurū sit ꝑ⁹ q̄ ponāť in eē. ⁊ si hec verificāť aliqd tpis vel mot⁹ est necessario futurū: ptz hoc esse priusq̄ illud de p̄nti sit. ¶ Tertio ꝓfirmat: q⁊ ad eē rei i tpe nō sequit̄ per bonam conseq̄ntiā: q̄ res illa fuerit in tempore: nec q̄ erit in tpe. ergo ad esse tēporis vel motus nō sequit̄ q̄ necessario aliqd tpis vel mot⁹ fuit: nec q̄ necessario aliqd tpis vel mot⁹ erit. ꝺña tenet: q⁊ tempus similiter motus p̄t simul desinere ⁊ incipere cū quacunq̄ re existente in tpe. Et añs probatur. q⁊ sicut res p̄t a deo in instanti produci ⁊ non seruari vltra instans añ nec post: ita p̄t ꝺsimiliter produci in tpe indiuisibiliter tota simul ⁊ non seruari inesse ad futurum: sicut nec prius fuit in p̄terito. Et quibus videtur sequi ad esse rei in tpe: q̄ ergo in futuꝝ adhuc erit: ⁊ ad esse rei in tempore sequatur fuisse in tempore prioze. Et q̄ hoc nō sequit̄ patet de curuitate dum incurvatur linea recta. Nam immediate post vltimū instās eē rectitudinis est curuitas ⁊ añ hoc nō fuit in tēpore alioquin i p̄m immediate esse in tēpore post instās p̄cederet esse i prioꝛi parte tēporis qđ implicat: q⁊ sic immediato esset immediati⁹. Et ꝺsimiliter rectitudo ꝺfr in tpe: q⁊ ꝓ instanti initiāte tēpus incuruationis est: ⁊ in eius perdi in tēpore non est prius ⁊ posterius. ⁊ adesse in tpe nō sequit̄ fuisse in ꝺpri parte tēporis ⁊ multo min⁹ seq̄t fore in aliq̄ posteriore pte tpis. ¶ Quarto confirmat: q⁊ de⁹ discernit iter p̄sens ⁊ totū qđ futuꝝ est: ac simul videt instās quo p̄sens dinidit a futuro tū p̄ mediū: ⁊ in accessu instātis potest de⁹ cessare ab vltiore ꝓductione: imo posset in instanti mundū annihilare. ergo

¶ Quinto confirmat si ad esse tpis sequeret necessario aliquā partē tpis adhuc fore sequer eē q̄ ad esse tpis sequeret infinita instātia adhuc successiue fore ſz hoc est absurdū ⁊ inconueniēs. ergo. absurditas seu falsitas patet: q⁊ pro nullo instanti verum est dicere q̄ deus necessario producitur⁹ est aliquid. ergo non potest dici q̄ necessario producturus sit infinita. Et sequela patet: q⁊ omnis ps tēporis quātuncunq̄ minima includit infinita instantia: ⁊ ergo sequitur p necessariam consequentiam: aliqua ps temporis erit: ergo infinita instantia erunt Da enim oppositum ꝺñtis: vel dices q̄ cum veritate anteceden tis stabit q̄ nulla instantia erunt: vel q̄ solum finita ⁊ quodcunq̄ diceris oportebit concedere q̄ aliqua pars continui non sit in infinitum diuisibilis.

¶ Sexto ꝺfirmat q̄libet ps tēporis p̄sentis futura fuit heri ⁊ añ hoc semp ⁊tingenter futura. ergo. manet vsq̄ ad sui positionē in eē ⁊tingenter futura: ⁊ per ꝺñs nō dat aliqua necessario futura. ꝓma ꝺña tenet: q⁊ nihil ex cōtingētia quenit seu ꝓducitur ad necessitatē sine sui positione i eē. Et hoc exp̄lariter deduco medietas huius hore ꝺdiu futura ē: ⁊tingēter futura est: vsq̄ videlicet ad instās quod medietas continuat. in nullo instanti de⁹ posset actionem suā suspēdere ⁊ post illo instās est p̄ns: ergo ꝺdiu futura est: manet ⁊tingenter futura: ⁊ sic de q̄libet alia pte tpis. ⁊ nūq̄ fit ꝓmutatio seu trānsit⁹ ex ⁊tingentia futuritionis ad necessitatem futuritionis. ¶ Ad rō ad primam: q̄ licet nihil sit simpliciter necessario futurum: datur tamē aliquid necessario futurum scōm quid seu sub hypothesi ⁊ conditione existente sui totius. Et sic in proposito dicim⁹ aliquod futurum necessarium in tempore si totum tempus p̄sens est cuius partes sunt preteritum ⁊ futurum: sicut cum incipit deus producere aliquam partem cōtinui: necessario ꝓducitur⁹ est aliquas successiue extra seinuicē: alioqn oporteret aliquā partem cōtinui esse indiuisibilem ¶ Ad primā confirmationē dico: q⁊ ꝺproducat absoluta necessitate ad extra ꝺducit tñ extra aliqd necessario sub ꝺditiōe ⁊ hypothesi: vt pote partē. si ꝺducit totū: ⁊ sic est in ꝓposito de futuro respectu p̄ntis cui⁹ est pars. ¶ Ad secūdā dico q̄ ꝓ instāti medio ⁊ ꝓ pte prioze tēporis cui succedit ꝓficāť q̄ sit necessario futurū sub cōditione ⁊ hypothesi si de⁹ totū p̄ns ꝺducit suo modo in successione Et ad improbationē: cū dr q̄ in illo instāti medio p̄t actionē suspēdere: ⁊ primam partem tpis facere nouissimam: fateor: q̄ hoc absolute p̄t: ſz nō causando in successione totū p̄ns tpis cuius hoc futurum est pars ¶ Ad tertiam cōfirmationem negāt quidā ꝺsequentiā: ⁊ est ratio q⁊ potest aliqd eē in tēpore solum per accidens seu secūdum partē sic q̄ in nulla parte temporis primo: vt exemplificant de cōtactu spherici a plano: ⁊ ergo nō sequit̄ si est in tpe q̄ fuerit i tpe: vel si est i tpe q̄ erit i tpe. Sed q⁊ ꝑ impossibile est ꝺducere tēp⁹ vel motū solū p accidens vel scōm partē sic q̄ nihil ꝓmo ⁊ ex successione: q̄cquid deꝛ ꝓmo ꝺductū necessario constat ex ꝓterito ⁊ futuro igit̄ ⁊c. Alij dicūt q̄ imo sequit̄: est in tpe: ergo fuit ⁊ erit in tpe: q⁊ necessario est in aliqua parte tēporis ꝓmo: cuius tēporis aliqua pars trāsit et alia futura est. Et ad ꝓbationem cū dr immediate post instās rectitudinis est curuitas ⁊ nō pri⁹ fuit. Dico q̄ q̄libet curuitas est diuisibilis acquisita per motū icuruatiōis successiuum. ⁊ sic q̄libet pri⁹ fuit scōm partē q̄ tota sit. Verū est tamen q̄ ꝓ toto tēpore vere dr: curuitas est: ⁊ nō fuit ante totū tēpus sed curuitas i cōmuni solū est gratia particularium curuitatū. Ita nihil ad ꝓpositū: sicut etiam motus vel tēpus immediate dicitur succedere instanti: sed secundū nullam partem primā. ¶ Ad quartam confirmationem. Deus bene descernit in p̄sens ⁊ totū futurum quod non includit̄ vt pars i illo p̄senti: sed quia quodlibet p̄sens includit aliquod futurū ⁊ aliquod futurū ⁊ aliquod p̄teritū: impossibile est q̄ ꝓducat aliquod p̄sens non ꝓducendo futurū qđ ei⁹ pars est ¶ Ad quintā: concedo si deus ꝓducit quodcunq̄ p̄sens tp̄s necessario ꝓducturꝰ est ifinita instātia successiue Et cū dr quolibet instanti potest cessare fateor: sed non potest cessare. quin ꝓducendo tp̄s infinita ꝓduxerit: quēadmodū si tempus producit vel producere incipit: necessario producit infinitas partes temporis. Et iam non potest quodcunq̄ tempus primo producere: quin producat oīa instantia et oēs partes eius. ¶ Ad sextam ⁊ vltimā fateor: q̄ simpliciter q̄libet pars temporis contingenter futura est q̄diu non est vt ꝓbat efficaciter argumentū. Sed tñ stat q̄ necessario futura est sub cōditione si totū tp̄s cuius est pars sit primo i. grā totꝰ in successione et vt dixi non p̄t tempus vel motum quantūlibet ꝓmū producere: nisi aliquam partem ac primo producat.

Sed cōtra hec obicitur. Contra ctus sub hac forma ītellect⁹. do tibi fidē si Antichristus est reprobat⁹ vel si beat⁹ Petr⁹ est p̄destinat⁹ seu saluat⁹: nō cōtinet cōditionē suspensiuā: ergo est ⁊tractus mr̄imonij. Antecedens ptz: q⁊ de facto sic est vt p cōditionē signāť. ergo per conditionē non suspendit̄ obligatio vt solū sit spes debitū iri. Preterea conditio non trāsfert contractū q̄ fit per verba de presenti in vim sponsaliū nisi referat in aliquem futurum euentum quo extante contrahens obligāť: sed hic non fit relatio in aliquid quod futuꝝ spectatur ⁊ actu non est: ergo non est contractus sponsalium.

Respondeo ad probationē antece dētis: q⁊ p ꝺditionē nō solū sportāť qđ actu est ſz implicāť etiā futurū videlicet in reprobatione q̄ perpetuo erit dānatus seu in dei odio: ⁊ per conditionem si predestinat⁹ seu saluat⁹: q̄ ppetuo erit in dei amore et salutis eterne seu btitudis possessione. Et ad secūdam dico q̄ immo fit relatio in aliquid quod futurū spectatur: puta perpetuo fore dānatū vel saluatum. Sed verū est q̄ est ꝓtract⁹ iutilis ac nulli⁹ momēti ex quo conditio ponit ꝑpetuitatē q̄ nunq̄ erit in p̄fecto esse vt spes eē possit de debitū iri. Et ⁊ si qspiꝛ mo ꝓtraxerit nō op⁹ est vt spectet cōditiōis euentū: sed potest libere ad statim cum alia contrahere. Secus in conditionibus quarum euentus aliquando sumunt sui esse complementum seu perfectionem.

Decimo sexto occurrit dubiū An hic sit ꝓtract⁹ mr̄imonij/vt spōsaliū ꝺo tibi fidē si sol cras ecliꝑsetur: si sol cras oriať: ⁊ sic de ceteris. Et videť q̄ non q⁊ referť obligatio ad futuꝝ euētū rei puta eclipsis vel ort⁹ solis: ⁊ pōt impediri quo min⁹ eueniat: vt certū est. ⁊ p ꝺditionis adiectionē suspēdit obligatio: et p ꝺñs nō est ibi ꝓtract⁹ mr̄imonij: sed dūtaxat spōsaliū. Et sic confirmať. q⁊ si esset ꝓtract⁹ mr̄imonij: mr̄imonij: ad statim illic nasceret vinculū indissolubile: ⁊ nichilominus pōt ꝺditio non euenire. ⁊ sequit̄ absurditas q̄ mr̄imoniū ꝓtractū sub ꝺditione teneret euentū ꝺpositio ipsi⁹ ꝺditionis. Preterea. Cōtrahens sub cōtraria ꝺditione: puta si sol non eclipsef tali die: vel si illa hora ort⁹ non fuerit: si ita euenerit: vt p ꝺditionē negatiuā ꝓportať: obligať ꝓtrahens: ergo q̄ sub ꝺditione affirmatiua cōtraxerit: ⁊ ita non euenerit non obligať. Et ꝺfirmať: q⁊ nisi oporteret ex futuro euētu iudicare sup ꝓtracta obligatione: seq̄retur q̄ duo donātes inuicē fidē sub ꝓtradictoriis ꝺditionib⁹ valide ꝓtraherent mr̄imoniū. qđ est absurdū. Seq̄la patet: q⁊ nulli⁹ adiectio ex illis suspēderet obligationē et sicut affirmatiua haberef ꝑ ipleta ita ꝓtraria seu negatiua p impossibili. Et absurditas ptz. q⁊ si Petr⁹ ꝓmittit Joāni. x. si sol cras eclipsef: ⁊ ecōtrario Jo. Petro. x. si sol non eclipsef absurdū est dicere q̄ vterq̄ alteri immediate teneať. Preterea cū adijcit tale qđ in diē nō nascit mr̄imoniū: vt pote si dixero capio te vxorem cum cras eclipsabitur sol: non nascit matrimonium: sed quecunq̄ obligatio contrahitur est sponsalium tantum sed non min⁹ suspendit cū in vim conditionis adijcitur q̄ si in diem. ergo.

¶ In oppositum arguitur: quia conditio impossibilis siue de futuro siue de presenti habetur pro non adiecta. iuxta c fi de condi. appo. Ergo opposita necessaria etiā habetur pro non adiecta: cū par ratio sit quo ad hoc de vtroq̄ contradictoriorū ⁊ p ꝺñs q⁊ in proposito agitur de futuro necessario sequit̄ ⁊c Et confirmať: q⁊ stipulat⁹ sub ꝺditione: q̄ omni modo futura est pure videť stipulat⁹. l. si pupill⁹ §. q̄ sub conditione. ff. de noua. ergo qui sub tali conditione contrahit matrimoniū videtur simpliciter contraxisse. ¶ Respondeo post cōmunem sententiā doctorū. B. Tho. xxix. di. quarti q̄stione. iij. circa finem Petri de Pa. ea dis. q. ij. arti. v. conclusione tertia. Hostiē. Cardi. Panor. ⁊ Alexan. in. c. Per tuas de ꝺdi. appo. q̄ nascitur matrimoniū non obstante eius conditionis adiectione: q⁊ que per rerū naturā certa sunt non mouank obligationem/licet etiā apud nos sint icerta. insti. de verbo obli. §. ꝺditiōes iā ꝺditiones de qb⁹ in ꝓposito q̄stionis: ꝓtinent certitudinē per rerū naturā: et sunt de futuro naturaliter necessario si cōtinent veritatē: alioquin sunt de impossibili. Preterea si per adiectionē talis conditionis impediret puritas contractus et esset vere conditionalis tūc solū nasceretur illa spes debitū iri: ⁊ non obligatio: iuxta §. Ex conditionali. insti. de verbo. obli. Et ipsa conditionalis effectualiter signat q̄ in euentū rei conditionate obligabitur: ⁊ indefectū si non euenerit obligabitur. In ꝓposito aūt non euenire id quod necessario futurū est/est impossibile/ ⁊ adiectio ꝺditiōis impossibilis fauore matrimonij est inutilis: habetur ei⁹ pro non adiecta/ergo adiectione conditionis de futuro necessario non fit contract⁹ vere conditiona-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis: sed manet in sua puritate. vñ si vnū ꝺictoꝝ ad iccrtū in vim ꝺitiõis nõ facit ꝺitionalē ꝫ tractum ex vi expectationis futuri euent⁹: nec reliquū poterit valde eni absurdū videt dicere q hic sit matrimoniū: do tibi fidē si sol cras nõ oriar: ꝫ q nihil de expectatione euentus q ꝺitio est ipossibilis et habeat ꝫ nõ adiecta. Et philomin⁹ in ꝫtrario: puta: do tibi fidem si sol cras oriar oportet spectare euentū: ꝫ non est puritas ꝫtract⁹. Fateor tñ q differẽtia est inter fori penitẽtiale ꝫ iudiciale. In penitẽtiali inquirend⁹ seu indagãdus est animꝰ ꝫtrahentiū: an videlicet adiectione ꝺitionis si sol cras oriar vel eclipsef intenderint se solū obligare sub ꝺitionis euentu: ꝫ noluerint obligare quocũq modo seu ꝙ quẽcunq modū fortasse ꝺitio defecerit: vt pote ꝙ dei potentiã q̃ auctor nature supra naturã est: ꝫ tunc iudicãdū est nõ fuisse natū vinculū mꝫimonij sed sponsaliū: q̃ se non retulerūt ad ꝺitionẽ vt necessariã. vel nihil attendẽrũ ad dei sup naturalẽ potentiã: sed solū ad vim naturalīū causaꝝ adũciendo ꝺitionẽ tanq̃ de futuro aliquo necessario: ꝫ sic q̃s ꝺfirmatio est sicut sol idu die cras oriet vel eclipsabit: do tibi fidẽ. Sed in foro iudicij nõ ꝑsumit referre se ad potentiã supnaturalẽ nisi exprimãt: puta si hoc vel simili modo dixerint do tibi fidem si sol cras est oriturꝰ: ꝫ nulla potentia etiã supnaturali fuerit impedimentū. Nec obstat q absolute possit sol non oriri vel nõ eclipsari: legit em deꝰ tpe Josue et Ezechie cõtra solis naturalẽ motum fecisse: q̃ nõ arguit quo minꝰ cõmun hoiꝝ ꝫ iuris reputatione habeat ꝙ necessario: cuius oppositū sola potẽtia supnaturali fieri pt. ꝫtz: hec em reputatur ꝺitio ipossibilis: si celū digito tetigero: ꝫ hec necessaria: si celū nõ tetigero digito. ꝫ tñ eque facile est oĩi potẽti deo transferre me ad cõcauū orbis vel celum ad me vt ipsum digito tangam: sicut alterare vel impedire naturalem motum solis.

Sed cõtra istud primo est glo. iii.

in fine in. c. Per tuas de ꝺi. appo. q̃ primū arguit. Si q̃s ꝫtrahat sub ꝺitiõe q̃ oĩno futura est: ꝙ idẽ sit acsi pure ꝫtraxisset. ff. de cõdi. inde. l. ꝫ si sub ea ꝫ sic sit mꝫimoniū priusq̃ existat ꝺitio. Sed resoluit nõ esse mꝫimoniū: sed expectaf euentꝰ ꝺitiõis ꝫ tũc ꝑmo erit: ꝫ si medio tpe ꝫheret cũ alia teneret matrimoniū: lz videaf ꝙ ex futuro euẽtu pẽdeat an sit matrimoniū: vt dixit Joãnes p decretalẽ infra de frigidis Fraternitatis ¶ Preterea. Ꝺdẽ videf efficacissimo arguitur sic ꝓbari. Cõditio q̃ oĩno exister: imo q̃ est de futuro necessario: facit ꝫctum vel dispositionẽ esse in diẽ q̃q̃ nõ facit ꝺitionalẽ: vt notat glo. in di. l. si pupill⁹. §. q sub hac ꝺitione. Et ad hoc induco planũ tertiũ in le. heres meꝰ. ff. de cõdi. ꝫ de modo ibi est text⁹: de hac heres meꝰ cũ moriet Titiꝰ centum dato purũ est legatũ: q̃ nõ cõditione sed mora suspẽditur. Rõ potest esse cõditio existere vt ibi est textꝰ: sed mꝫimoniũ contractũ in diem non est mꝫimonium sed si contractus aliquid valet solum habet vim spõsalium: ergo contractus sub conditione de futuro necessario non est verum matrimonium.

Rełpõdeo ad primū. de auctorita

te glo. dico modicã vim esse: q̃ dictũ fuit nõ ꝓbat et recedũt ab ea. Hosti. Card. Ant. panor. Alexan. et plures alij. Etiã dicit ꝙ speciaf euentꝰ ꝺitionis ꝫ tũc ꝑmo erit: qđ est oĩno impossibile: q̃ si cõditio suspẽdit ꝫctũ mꝫimonij facit illic solũ esse sponsalia: ꝫ tuentꝰ ꝺitionis nõ potest fine nouo cõsensu supuenẽte ex ſpõsalibus efficefe mꝫimoniũ. Et dico cum hoc ꝙ ex futuro euẽtu põt nõnũq̃ apparere an sub ꝺitiõe aliqua tenuit mꝫimoniũ ꝫtractũ q̃ appareat sepe ettã post solũ: an conditio fuerit ꝑa ꝫ necessaria vt de eclipsi futura certo die vel hora vt in. c. Fraternitatis apparet. etiã post ꝛc. Ita mꝫimoniũ ꝓprie nõ pendet ex futuro: sed iudiciũ de mꝫimonio. Ad scꝺ q̃ pl⁹ põderis habet: respõdeo: ꝙ aliud est in conditione ꝙ dictionẽ cũ: et aliud ꝙ dictionẽ si: quia dictio cũ vt facit cõditionem exponit ꝙ q̃n: ꝫ si: ꝫ ita fit suspensio in rẽs ꝫ dispositio sub cõditione. Secus cũ solũ ponit si: vt ꝓmittens. x. si ante calendas celũ digito nõ tetigeris: ad statim exigi põt. l. In illa stipulatione ad finem. ff. de verbo. obli. Nec obstat prinꝯi⁹ eiꝰ textꝰ vcz ꝙ ꝓmittẽs. x. si nõ calẽdis Stichodederit/ mortuo stichoaũ calendas. x. dare nõ teneꝰ, qr ibi cõditio nõ est necessaria ab initio ꝫ dirimit cõtractus. Nec obstat etiã. l. Quibꝰ dicitꝰ §. quidã ꝛtio. ff. de cõdi. ꝫ demon. vbi dicit legatũ cõditionale ex adiectione huiꝰ clausule: q̃s pecunias cuiq̃ legauit: eas heres meꝰ si mater mea moriaf dato: itaq̃ nisi legatorij supuiuat matri trãsmittit ad heredẽ: put Labeo contra Offilij tenuit. Quia ibi ex prima dispensatione q̃ absolute seu pure erat facta/ si videtur capi. ꝙ quando: vt sensus sit pecunias quas legauit cuiq̃ dato q̃n ꝫ si mater mea moriaf. Et certe multũ facit ꝙ sententia Offilij contra Labeonẽ/ text. in. l. ex his. L. quando dies le. ꝛc. Ex his dico hic non esse mꝫimoniũ: do tibi fidem si ꝫ quando sol erit in libra: vel si ꝫ quãdo sol cras oriet. Similiter do tibi fidem cum sol intrabit virginem: quia non solũ ponitur in cõditione futurũ necessariũ sed suspendit dispositio in tempus euentꝰ illius necessarij: sic non potest⁹ q̃q̃ vim sponsaliũ habere. De isto aliqd tãgit Roych ꝓ concordia opinionũ in. c. Si ꝺitiones. de cõdi. appo. ꝙ si relatio fiat ad conditionẽ q̃ necessario est futura ꝓcedit prima opinio. Si vero ad tempus q̃ necessario erit: ꝓcedit opinio glo. ꝫ sequaciũ. Deinꝰ posset concordari ꝙ opinio glo. ꝓcedit de conditione contingenti oĩno futura: sicut si Antichristus nascetur: cuius. l. opposita non haberetur ꝙ non adiecta. Et nostra opinio in conditione necessaria futura.

Ad rationes ante oppositum Ad

primã licet absolute ipediri pt tñ habet inter hoies ꝙ necessario sicut si celũ ante crastinũ digito nõ tetigero: et ergo non suspenditur nec differt dispositio contractꝰ in rẽs euentꝰ. Et ad confirmationẽ ꝙ nõ est inconueniens mꝫimoniũ natũ esse ex contractu cõditionali cuiꝰ conditio non euenerit q̃n contrahẽtes reputabunt conditionẽ necessariã: q̃ tunc intelligitur oppositum habere ꝓ impossibili: et sic pure voluisse contrahere. Sicut si dicant: habemus ꝓ impossibili ꝙ pater sit mutatus in ethiopem: et dent fidẽ sub conditione si nõ est mutatꝰ in ethiopem: iudicandũ est ꝓ mꝫimonio: q̃uis supernaturali potentia in ethiopẽ sit mutatꝰ. ¶ Ad scꝺ dico: ꝙ vtiq̃ verum est in casu argumenti est matrimoniũ: siue per potentiã supernaturalẽ euenerit sicut per conditionem significatur: siue non. Sicut hic est contractus mꝫimonij: capio te in meã si cras celũ digito tetigero: siue dei miraculo fiat: vt digito celũ tãgã: vel nõ fiat: q̃ conditio ipossibilis habeꝫ ꝓ non adiecta: fauore mꝫimonij. ꝫ ergo nõ valet cõsequentia: mꝫimoniũ tenet cũ ita euenerit: vt ꝙ negatiuã conditionẽ significaf: ergo nõ tenet matrimoniũ sub conditione

affirmatiua: si ita nõ euenerit ꝛc. q̃ vt sub vtraq̃ cõtrahaf mꝫimoniũ: satis est iuris ꝫ oĩm cõmuni reputationi terã haberi ꝙ impossibili. Ex hoc rñdeo ad cõfirmationem cõcedendo q̃ ꝫhentes sub cõtrariis siue cõtradictorijs conditionibꝰ vere contrahit matrimoniũ sub istis: si aliquid est deus ꝫ si nihil est deus ꝫ sic de alijs: quarum altera est necessaria ꝫ altera simpliciter ipossibilis. Et sic in ꝓposito de illis que reputatione hoĩm habenf ꝙ impossibilibꝰ. Nec hoc solũ in istis accidit sed etiam cũ altera est turpis ꝫ altera honesta: vt si alter cozũ dicat: do tibi fidem si re obliges ad furandũ: ꝫ alter rñdeat: do tibi fidez si tu nõ obliges ad furãdum. Et ad inꝓbationem rñdeo: ꝙ aliud est in mꝫimonio cuius fauore cõditio impossibilis habeꝫ ꝓ nõ adiecta sicut in legatis ꝫ hereditũ institutionibus. Aliud est in alijs ꝫtractibꝰ in quibus cõditio est cõditio ipossibilis ꝫ inficit: vt est clarus text. de stipu in. l. impossibilis ꝺitio. ff. de verbo. obli. ¶ Ad tertium rñdet ꝑalude in passu al legato: ꝙ ceteris paribus conditio suspendit obligationẽ sicut dies: puta cũ vtrũq̃ adũcit ad suspendendũ: sed hic quidẽ nõ addit ad suspendendũ sicut dies Aliter ꝫ clarius dico ꝙ ꝺitio oĩno ꝫ necessario futura non suspedit sed habeꝫ de ꝑsenti: vt dicit text. in l. impossibilis conditio. de ista si celum non ascenderꝫ hec vtilis ꝫ presens ꝫ creditam pecuniam continet ꝫ de isto latius dixi in cozpore questionis.

Decimoseptimo q̃ritur: an sub hac ꝺitiõe oĩno futura de qua scꝫ constat ex nũc ꝙ euenier q̃q̃ est contingens teneat ꝛctus mꝫimonij Et videf ꝙ sic: qr ꝑbis sub futuro ꝓceptis addit talis cõditio est ꝫtractus spõsalium ¶ Cũ ergo per ꝑba sub pñti tẽpore cõcepta maior ꝫ fortior obligatio nascaf sequitur ꝙ nascit mꝫimoniũ. Fortius em̃ se astringere videtur q̃ dicit capio te vroꝛẽ si Antichristꝰ nascetur q̃q̃ si dicat capiã te vroꝛẽ si Antichristꝰ nascetur. nã in secũdo sunt spõsalia/ in primo mꝫimonium. ¶ Et cõfirmatur respectu primi: qr iura indistincte dicũt stipulantẽ sub cõditione nõ euẽtura pure stipulari vt in di. l. si pupillus. §. super ea conditione. ꝫ glo. ibi dẽ exẽplificat de hac etiã si Antichristus nascetur: vbi aũt iura nõ distingũt: nec nos distinguere debemus ca si romanorũ. xix. dist. Secũdo confirmaf: qr in cõditionali vera oportet cõsequẽs esse verũ si añs est verũ: ꝫ cũ ꝓpositio cui cõditio si ꝓponif sit antecedẽs: manifestũ est hoc añs esse verum scꝫ Antichristus nascetur: ꝫ ergo cõsequẽs vcz capio te vroꝛem: ꝫ per cõsequẽs est ibi matrimonium. ꝓterea possunt sic cõtrahentes nolle quicq̃ preter mꝫimoniũ cõtrahere expresse: vcz nolle sponsalia contrahere: sed illo stante non minus obligantur etiã ex contractu: ꝫ non per sponsalia. ergo per matrimonium.

Jn contrariũ est: quia conditio de

futuro cõtingenti põt impediri: ꝫ mꝫimoniũ postq̃ semel fuit nõ põt nõ fuisse. ergo ipossibile est ꝙ sub tali ꝺitione ꝫhaf mꝫimoniũ. cõsequentia ꝓbaf: qr mꝫimoniũ cõtractũ sub ꝺitione possibili ꝫ honesta infert suo modo esse cõditionis. Jã necessarium esse vel fuisse non potest simpliciter contingens inferre.

Rñdeo breuiter q̃ sub conditione

de futuro contingenti nõ cõtrahif mꝫimoniũ sed solũ spõsalia: qr licet cõsensus talis exprimaf per ꝑba de pñti: nihilomin⁹ qr referf cõditionaliter ad aliqđ futurũ contingẽs: potius est de futuro ꝫ nõ de pñti sicut in. c. Sup eo. de cõi. appo. Similiter dicit de cõsensu ꝙ verba de pñti exꝑsso sub conditione si pater suũ pñtiterit assensuꝫ. Et est ratio: quia talis nõ intendit se ꝫ solum ex nunc obligare: ꝫ solum ex contractu suo tanq̃ vere conditionali spes nascatur debitum iri in conditionis euentu.

Ad rationes ante oppositũ. Ad pri

mã dico: cũ addit cõditio de futuro cõtingẽti nõ nascitur fortior obligatio ꝙ cõsensum ꝙ verba de pñti conceptũ: q̃q̃ ꝙ verba de futuro: sed equialẽt vt ptꝫ ex di. c. sup eo ¶ Et ad cõfirmationes. Ad primũ dico ꝙ conditio oĩno seu omni mõ futura ꝺz illa que necessario est futura: ꝫ non illa que mere contingenter euenier: siue certo ꝙ reuelationem constet eã futurã esse siue nõ. Nã ponamus nõ euenire: certũ est spẽ obligationis future euanescere ꝫ nunq̃ fuisse obligationem: qđ in pura obligatione est ipossibile. Nec stringit qđ glo. exẽplificat de hac. si Antichristus nascetur: cũ fundamẽtũ nõ habeat ex textu sic exẽplificãte. ¶ Ad scꝺam ꝺfirmationẽ dico: ꝙ in contractibꝰ nõ vtimur cõditione: vt facit ꝓpõnem conditionalẽ Dis nãq̃ cõditionalis vera ẽ necessaria. qđ nõ signifikaf in cõtractibus vel alijs dispositionibꝰ vt hic: accipiã te in meã si cras dederis mihi. x. que cõditionalis est falsa: ꝫ impossibilis: cũ non fit illic bona cõsequẽtia: sed vt importat sponsalia conditionata est vera. Etiã ꝓpõ. conditionalis nihil ponit. hic certe aliquid ponif q̃q̃ sub cõditione. Tñ in his de futuro ponif spes debitũ iri in conditionis euẽtũ/ vñ qđ est notatu ꝫ memoria dignum: si vtanf verbis solum enũciatiue: nihil fit: hoc est non contrahunt. Et ꝙ si ꝓpõne vtanf vt conditionali denotãdo solũ necessitatem illationis seu bonitatẽ cõsequẽtie: nec est contractus sponsaliũ nec mꝫimonij. Secus si verbis dispositiue vtanf/ aio vcz ꝫ mẽte contrahẽdi ꝫ non solum significãdi vel enũciandi contractũ esse vel fieri sic solũ/ vel esset falsitas si non fiat contractus ꝛc. si nihil vellent per hoc tũc facere. ¶ Ad vltimũ rñdeo ꝙ voluntas nostra est mirabilis domina est enim impossibiliũ vt habet phũs. iij. Ethi. ꝙ q̃q̃ potest velle impossibilia/ nou põt facere ipossibilia. Jn proposito bene põt velle ꝫhere sub illa forma nolendo intre obligationẽ sponsaliũ sed non põt efficere ꝙ sub illa forma ꝫhatur obligatio mꝫimonij ꝫ non sponsaliũ si intus consensum adhibeãt conformẽ verbis. qr sic solũ est consensus de futuro: vt ptꝫ ex dictis.

Decimooctauo dubitatur an hic sit mꝫimoniũ. Contraho tecũ vl̃ do tibi fidẽ si vis ꝫ econtrario de pte alterius. Et videtur ꝙ sic qr hic est ꝛctꝰ venditionis/ vendo tibi hunc librũ ꝓ. x. si vis: ꝫ tu rñdes ego emo ꝓ. x. si vis: vt videtur tenere glos. fi. l. in vendentis. ¶. de contrahẽ. emp. ergo similiter in matrimonio cum sit etiam ex his que solo consensu contrahuntur sicut emptio. Et confirmaf ꝙ rõnẽ Baldi in eadẽ. l. q. vij. Qr conditio q̃ nihil operaf habeꝫ ꝓ non adiecta. sed a consensibus precedentibꝰ in materia conditio si vis non est quod est: vt. ff. Si certũ pet. le itaq̃. ergo cõtractꝰ valet.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In oppositū arguitur quia cōtra ct⁹ emptionis non valet cōditione ꝓparandi collata in emētis vel vēdētis volūtate vt est tex. in di. l. in vēdentis sed in ꝓpositō sic fit de obligatione matrimonialī: seu de datione fidei ergo non valet.

Ꝓ huius solutione ꝓmitto: ꝙ aliud est velle ℨhere: ⁊ aliud ℨhere Mā ꝑcedit velle ℨ here ipm ꝓtractū etiā de vtraq; ꝑte ℨtrahētiū vt ptz cū ad ꝓficiēdū ꝓtractū seu ad ꝓtrahēdū vadunt anotarīi vel apūd senatores vt illic ℨtrahāt: Cōtra hoc est sentētia gl. fi. in di. l. In vēdētis. q̄ determinat esse vēditionē: volo tibi vēdere hāc rē p. r. ⁊ tu rñdes volo emere p. r. qz solo ℨsensu ℨtrahit. l. ℨsensu. ff. de actio. ⁊ obli. Et ad obiectionē: nō sequit volo ascēdere arborē g ascēdo vl ascēdā. g sīr in ꝓposito. rñdet nō cē sīle. qz ibi clarū est ꝙ nō ascēdet: licet sic dicat sed hic nō est clarū ipm nō ℨsentire Mā his ℨbis ⁊ fidei cōmissuz relinquit. īstit. de sin. re. per fide. re. §. fi. ⁊ mādatū ℨtrahit. ff. man. l. j. Sed hāc glo. vt refert. Cinus in. d. l. in vēdētis. q. j. nō approbat Petr⁹ qz nō sequit si volo vēdere: ꝙ g vēdo: qz ℨt⁹ hoc ℨbo hoc non iportat: sicut nō sequit volo donare: g dono ⁊ tū donatio ℨsensu perficit. Sed cū vēdo: bñ sequit volo vēdere ⁊ cū dono bñ sequit ꝙ volo donare Nec ecōtrario cū volo vēdere vēdo: cū volo donare dono Jō. dicit ꝓpe ꝙ non est ℨcta vēditio. Nec obstat ꝙ solo ℨsensu ℨhit: qz verū est vbi interuenit ℨsens⁹ sub forma ineūdi ℨtract⁹ / sz in casu non exꝑmit sub forma ieūde vēditiōis. Et gl. idē dicit alibi in. l. serui electi one. ff. de lega. j. Hoc tū limitat Ci. Verū nisi ℨtrahētes habēāt ex vsu loquēdi: ꝙ sic loquanf vēdēdo ⁊ emēdo. l. Labeo. ff. de sup. leg. ⁊. l. Cū de lanionis §. Asinā ff. de fū. īst. tūc nō est verū: sed alius format ℨsensū ꝙ talia ꝟba sūt Ja. de ra. Nō obstat ꝙ pōt relinqui ꝙ ꝟbū volo relinq̄re: qz ꝟbū volo est verbū ligādi. īsti. de sing. re. ꝙ fidei cōmissuz re. §. vlti. Bal. in. d. l. In vēdētis. q. v. recitat opinionē. gl. ⁊ deducit ad ꝓbabilitatē seu apparētiā: qz in his q̄ solo aio ꝙficiunf seu q̄ dependēt ex sola volūtate. ꝟbum volo hincinde ꝓlatū rē ꝑsentē ac ꝓfectā in illo instanti significat. ar. īsti. de re. sing. ꝙ fide ⁊ c. §. fi. ⁊. ff. de leg. l. j. Sec⁹ in alijs q̄ nō ꝓficiūt solo aio: vt volo ascendere ⁊c. Ibi em opus est extrinseco. Deiū dicit ℨ gl. eē qđ notaf in. l. serui electiōe. ff. de lega. j. vbi ꝙ hec ꝟba volo eligere nō fit electio: addēs: sed dic vt dixi su pra in. l. Cūctos populos. de sū. trin. Ibi ad obiectionē ꝙ ipērator iproprie loquit vtēs ꝟbo volum⁹ ⁊ ꝟbū volo est enūciatiuū nō dispositiuū ꝙ di. l. serui electione. rñdet ꝙ vel loquit in dispositiōe legali: ⁊ ē ꝟbū dispositiuū: aut in volūtate ꝟois. Et refert: aut ꝟbū volo nō deteriaf ꝙ actū extrinsecū sibi: aut per actū alteri⁹ ꝟbi: aut ꝙ actū q̄ nō pōt ipsi inesse. Ꝓrimo casu inducit dispositionē: vt q̄ dicit volo legatū: acceptat illud vt. l. si ita legatū. §. illi si volet. ff. de lega. j. ⁊ q̄ dicit volo hereditatē accceptat eā. ff. de here isti. Jā dubitare. Jdē si dicat volo eē heres: qz ꝟbū eē ix format ꝟbū volo sup pūi esse tiaact⁹. Sed casu q̄n sez determinaf ꝙ actū alteri⁹ ꝟbi infiniti nō dispōit de pūi. vt d. l. serui electiōe. Vñ qui dicit volo Petrū eligere in abbatē nō eligit: sed ē q̄dā enūciatiuū. Tertio q̄n dak ꝙ actū, extrinsecum: sez q̄ non pōt ipsi in eē vt volo ascēdere arborē: volo iplere cōditionē tūc nō disponit: qz nō hz inherētē materiā in q̄ disponat vt. ff. de ꝟdi. ⁊ demō. l. iure ciuili. Et hec est ratio: sz Bartho. aliter loquaf. Soluit obiectionem de institutione heredū sub hac forma: volo titiū eē herēdē ⁊c. Sed o ꝓmitto ℨ opinionē Petri / Cini ⁊ alioꝝ: ꝙ non sequit vēdo hoc tibi ꝓ. r. g volo vēdere: ptz volūtas nūq̄ ferk sup nō cogitū. Jurta illū Augu. Jnuisa diligere possum⁹ incognita nequaq̄. Sz stat aliquē dare alteri rē ꝓ. r. nihil cogitat de vēditione. g non sequit: ꝙ g vult talis vēdere: sz bñ sequitur ꝙ volēs facit id qđ est vēdere. Et ꝙ hoc fortasse sustineri posset ꝓpositū legisperitorū Huius simile est si volens ꝓcutio Petrū quē ignozo patrē meum esse: non sequitur: ergo volo percutere patrē meum.

His ꝓmissis dico: ꝙ est contra, ct⁹ sub ꝟditione de pūi nō suspēsiua: vt solū sit spes de obligatū iri in futuꝝ: vt in §. ex ꝟditionali de verb. obli. Et si ꝟditio extet est mīmoniū: si non extet nō est mīmoniū ac si sub hac ꝟditione ℨ risset si rex est i Jtalia ⁊c. Ex hoc ptz ⁊ seqk corollarie: ꝙ sz ego velz ducere Bertā ⁊ Berta me: ⁊ vterq; nrm adiūxerit ꝟditionē si vis nō est ex hoc iter nos mīmonium Sed opz ꝙ vterq; habeat actū volēdi relatū in factū alteri⁹: sensus em est do tibi fidē si vis. j. si vis vt dē. ⁊ g ꝟditio nō extat nisi ipsa habeat volūtatē: vt ego dē. Sec⁹ si adiecerit talē ꝟditionē: do tibi fidē si vis mihi dare fidē: ⁊ sic illa vicissiz det mihi: qz tūc ponit ꝟditio: sz neuter habeat volūtatē reflexā sup actum alteri⁹. Sz tñ reꝙrit hoc casu reflexio volūtatis sup actū ꝓpriū. Vñ est illa ꝟditio. si des mihi fidem: ⁊ si vis mihi dare fidem. Dare nāq; fidē dicit actū libere volūtatis: ⁊ velle dare dicit reflexionē volitiōis sup ipsaz volūtariā donationē. Fateor tñ si vulgari sermone capiaf velle dare ꝓ sponte ⁊ volūtarie dare: ꝙ i foro iudicij iudicādū eēt ꝓ mīmonio ⁊ ꝓ ꝟplemēto ꝟditionis si alia daret fidem: nisi satis cōstaret ꝙ of one ⁊ verbis proprie vsi fuerint. iurta §. Asinam. l. cum de lanionis. ff. de fun. instru. In foro autem conscientie statur quo ad hoc menti contrahentium.

Et ad rationes vtrinq; adductas rñdeo Ad ꝓmā: gl. illa ē multū ābigua ⁊ videf potⁿ opinionē referre q̄ aliqđ dicere: vñ hz. Quidā dicūt ꝙ nō valet vt Aso. ꝓ hunc textū. Alij ꝙ sic: ⁊ ꝙ iste text⁹ itelligif qñ i futuꝝ ponit ꝟditio volūtatz: sed ar. ℨ. ff. de here. insti. l. si titi⁹ credo male ipressum: ⁊ debere allegare. ff. de ꝟdi. instit. vbi tex. ipossibili ex pplexitate / qz hoc vitiat istitutionē: imo Li. d. l. In vēdētz. iij. q. dicit q̄sdā tenere ꝙ nō vz / vt Aso. ⁊ gl. pistā legē Sz dicit post ea ꝙ hic loqf qñ ꝓferk ℨct⁹ in futuꝝ sed nos ponim⁹ qñ ē ꝑsens / ⁊ hoc vz: qz futura pēdēt ꝑsētia nō vt. ff. si certū petaf. l. cū ad pūs ⁊. l. itaq; Sed Aso de seda. Nihil g mirꝝ si ego teneā cōtractū valere extāte ꝟditione / ⁊ non valere conditione nō extante. Et ad confirmationem ex ratione Baldi qua ꝓbare videf: ꝙ ſp tenet ⁊ conditio habeat ꝓ non adiecta ⁊ ꝙ nihil opaf. p. d. l. Itaq; Dico / ꝙ text⁹ ibi loquif de conditione ꝓprie dicta / q̄ suspendit obligationē in futurū dicens / itaq; tūc ptātē cōditionis obtinet cū in futurū conferk / sed non negaf qn ad validitatem ℨctus requiratur conditionis existentia. Vñ eo. ti. l. Cū ad ꝑsens manifeste dz cū conditio refertur ad pūs nō suspenditur stipulatio / ⁊ si quidem vera sit stipnlatio tenet / cuius ℨentes ignorens extare conditionē / vt hic si rex Parthoꝝ viuit sic dare spondes. Et dicit idem esse cū ꝓteritū conferk Sed videtur Bal. voluisse quādo in vim conditionis apponitur / q̄ semel expressum est in ꝓri cōsensu hoc nihil opatur et habeā ꝓ non adiecto. Respondeo / in hoc errat qz facit ꝓriorem consensum in materiā non esse absolutum sed conditionatum tantū / et ergo nihil fieri non extante conditione. Unde si dico replicando idem pentus in vim conditionis: do tibi fidem si do tibi fidem: per hoc pentus nihil facio si non aliunde dem tibi fidem Jstud sentit Jo. de Jmola in leg. centesim⁹. ff. de verbo. oblig. in fin. in colla vbi habet: si dico ꝓmitto si volo vel cum volo / equiparantur: quia cum de volūtate non constet / nullo casu predicto tenet ꝓmissio.

¶ Ad rationem post oppositū respōdeo: vt cōmuniter doctores sentiūt: ꝙ textus ille procedit de volūtate in futurum. Secus de presenti: vt in proposito.

Jrca ea q̄ dicta sunt in primo preambulo / occurrit dubiū: an sub hac forma sit matrimonium: volo te esse vxorem meā illa dicente / volo te esse maritū meū. Dicūt qdā ꝙ simpliciter nō est matrimoniū Sz hui⁹ decisio pendet ex hoc: qua significatione vtantur verbo volo. Mā si vtantur vt dicit velle desyderū nihil fit: vt patet si dictum ponaf desydero te vel cupio te esse vxorem meam et ecōtrario ⁊c. non contrahūtur sponsalia nec matrimonium. Jdem si dicat velle appetitus. de quo per Bonauen. xxviij. distin. ij. cum tractat dictum Augu. nihil tam in potestate voluntatis q̄ ipsa volūtas. Sed si vtanf verbo volo: vt dicit velle eligentis seu velle efficax: sic est matrimonium. Unde dicit Palu. xxvij distin. quarti. quest. ij. arti iij. conclusione quinta. ꝙ in hoc et in omnibus dubijs verbis an faciant matrimonium vel sponsalia: attendendum est de quo inter partes actum fuerit an despon salibus tantum contrahendis vel de matrimonio: qz secundum intentionem et vt agere voluerunt iudicandum est ꝓ sponsalibus tantum: vel ꝓ matrimonio. Intelligentia enim dictorum secundum Hilarium: ex causis est assumēda dicendi: qz non sermoni res: sed rei sermo subiectus est. extra de verbo. signi. ca. intelligentia. Si dubium sit de quo agebatur tunc in generali videtur facienda interpretatio contra illum qui legem aperti⁹ potuit determinare. ff. de pactis. le. ij. vt si dicat se tantum voluisse contrahere sponsalia: et aliius oppositum: alteri crederetur et ecōuerso hoc excepto si ille qui primo loquutus est dixit verba de quibus cōstat: cui determinata deferuiant scilicet sponsalibus an matrimonio: secundum intellectum illorum debent intelligi verba sequentis qui videtur ad interrogata respondere.

¶ Sed hec in foro iudicij. Jn foro autem conscientie statur menti: et ei quod ꝙlibz contrahentium voluit. Sed si intentionis tunc habite sint immemores et sciant que verba protulerint: fit interpretatio vt supra: etiā in foro conscientie: secūm eundem dominū Petrum de Palude ibidem. Sed quid si dicat: volo te ducere vel accipere vxorem et cōtra. Dicit Palude ibidem. ꝙ non est vxor quoscuqz per alia verba ducatur vel accipiatur: qz illud ducere vel accipere est primo volitū: esse vero vxorem secundo volitū. Dico autē secūdo opere: licet ꝓius intentione. Sed hoc limitari debet vt verbū volo dicit velle eligētie et cum ex his que acta sunt vel tractata: presumi potest: ꝙ non solū desideriū exponere voluerint: et voluntatem contrahendi: sed ꝙ voluerint illis verbis procedere ad effectum matrimonij contrahendi.

¶ Finis Questionum de Sacramentis venerandi magistri nostri Dñi adriani de Traiecto.

¶ Tabula Questionum in hoc opere decisarum ea serie qua sequuntur.

¶ Circa babtismum.

Utrum solus baptismus sit paruulo necessarius ad salutem. Questio. j. Folio. ij. columna prima.

An post passionem Christi vnq; licuit vti cerimonijs legis aut circūcisione sine ꝓfidentia salutis per eas cōsequende / aut eisdem vt necessarijs ad salutē vtendo. Questio prime annexa. fo. eodem col. ij.

Utrum baptismus sit tam paruulis q̄ adultis necessarius ad salutem. fo. vj. co. ij.

Que sit forma necessario requisita ad baptismum. fo. vij. co. iiij.

A quo sacramentum Baptismi rite ministretur ⁊ licite suscipiatur. Et primo an liceat ipsum scienter suscipere a malo ministro. fo. ix. col. ij.

Que cooperatio ad actum peccati censeri debeat cōsensus in peccatum. fo. x. col. iij.

Utrū sacerdos in mortali pctō administrans sacramenta ecclesie peccet eo ipso mortaliter. fo. xij. co. ij.

Utrum ad perficiendum baptisma requiratur in ministro intentio baptizandi: ita ꝙ sine ea non esset verum baptisma. fo. eodem. col. iij.

An baptismus sit tam iustificatis q̄ paruulis ad salutem necessarius. fo. xij. col. iij.

¶ Circa Confirmationem.

Utrum confirmatio sit sacramentum homini viatori necessarium ad salutem. fo. xiij. col. iij.

An imminente articulo persecutionis tyrannorum qui cogerent abiurare fidem liceat catholico habita oportunitate suscipiendi sacramentum confirmationis pretermittere. fo. xv. co. iij.

An Chrisma sit materia ꝓfirmatiōis: et hec forma. Cōsigno te signo crucis. Confirmo te chrismate salutis Jn noīe pris ⁊ filij ⁊ spūscti. fo. xvj. c. j. ⁊. iij.

An solus episcopus possit esse minister cōfirmationis. fo. xvij col. j.

An sacramenta ab hereticis collata rata sint et firma / disquiritur. fo. xviij. co. j.

¶ Circa Eucharistiam.

Utrum existens in peccato possit licite suscipere sacramentum Eucharistie. fo. xix. co. j.

Ex quibus poterit homo probabiliter conjecere seu estimare ꝙ sit deo gratus et in statu charitatis. fo. eodem co. iiij in fine.

Quid expedit habenti libertatē nō coacto nec coarctato vl alicui⁹ pcepti: vtrū debeat accedere ad venerabile sacrm Eucharistie an omittere? fo. xx. col. ij.

Utrum homo debeat se retrahere a susceptione. Eucharistie ꝓpter immunditiā corꝓalē: puta ꝓpter pollutionem que accidit in somno: aut menstrui fluxum quem patiuntur mulieres. fo. xxj. co. j.

Utrum liceat consentire in perfectionem actuū immundoꝝ et malorū in somno vel furia exercendoꝝ / aut de factis complacentiā habere? Verbi gra vtrū liceat alicui consentire vt polluatur in sumino: vel vt occidat inimicum in somno vel furia aut de preterito sibi complacere. fo. xxij. co. iij.

An ꝓpter corꝓalē imūditiā nocturne polluti ōis aut diurne quā q̄s patiꝰ debeat abstinere a suscepti one venerabilis sacramēti Eucharistie. f. xxiij. c. iij.

An cibus aut porus etiam impedimentum prestet quo minus sumi possit hec sacra Eucharistie communio. fo. xxv. col. iij.

An statim post communionem sacram liceat cibum communem summere. fo. xxvj. col. ij.

Utrū sacerdos per malitiā seu peccatū vel cēsuram ecclesiam impediatur a perfectione ministerij seu cōsecrationis Eucharistie. fo eodem. col. iij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Utrum subditis liceat audire diuina malorum vel excōmunicatorum. fo. et co. eisdem ⁊ fo. xxvij. co. iij.
Quot hoīm scīētia requīrāt vt aliqs pctīm dicāt notorīū p facti euidētiā marīe si sit trāsīēs. f. xxvij. c. iiij.
An missa mali sacerdotis tantum valeat apud deum quantum bon. fo. xxviij. col. iij.

¶ Circa Sacramentum ℙenitentie.

℣Primo de Restitutione.

Utrū necessariū sit oē ablatū restitui vt hō cesset actu peccare. ⁊ primo de bonis fortūe. f. xxix. c. ij. ⁊ iij.
Utrum reuelando occulta crimina liceat procurare restitutionem: vbi immineat verisimile periculum homicidij ex reuelatione. fo. xxx. col. iiij.
Utrū ꝯcurrētes cū fure teneāt ad resti. f. xxxj. c. ij.
Si ꝙs prio adhortatiōe mea detinuit rē alienā alio qui restituīr⁹ dño: ⁊ post nō ob fauorē pſone mee: ſz vel in odiū mei: vel ꝓpter voluptatem aut cupiditatem suā aut aliter vult detinere: an meipsum liberem dehortādo ipm ꝯtū in me est a detētiōe ad quā pri⁹ eūdē induxi. Et si hoc nō sufficeret anne satis erit si adhortatione mea eūdē effecero eiusdē volūtatis cuius erat dū ei detētionē persuaderē. fo. xxxj. co. iij.
Si sint multi simul currentes cum fure ad eandem domū: vt aliquid rapiant/ an quisq; eorū teneatur in solidū restituere quicquid ablatū est. fo. xxxj. co. iiij.
An indistincte simul peccātes teneāt restituere qđ p eor⁹ culpā vel detētū vel ablatū est. fo. xxxij. col. j.
Utrum capta in bello possint licite retineri an debeant necessario restitui. fo. xxxij. col. iiij.
Bellum quot ex causis sit iustum. ibidem.
Si cā subsit et auctoritas desit an teneāt restituere ꝓbi gra si ab eo q tenet mihi centū abstulero i frugibus aut pecorib⁹ cētū teneat restituere. f. xxxiij. c. j.
An etiā i bello iusto qđ ꝓncipis auctoritate idictū est oporteat hoc seruare moderamen vt sciēter nō liceat pl⁹ cape ꝯ suū qđ ꝙs ꝓsequī valeat. f. xxxij. c. ij
An in foro cōsciētie inducēdi sint simplices ad restitutionē eorū que in bello ceperint. fo. xxxiij. col. ij.
An pace cōposita per principes seu duces belli ⁊ oībus hinc inde remissis tute possint hoīes ꝓ quorum parte bellū fuerat iniustū tenere occupata/ an obligentur nihilominus restituere. ibidem.
Utrū supposita obligatione ex rapinis/ vsuris/ vel similib⁹/ sufficiat postq̄ cessit bonis satisfacere creditorib⁹ de remanēti/ deducto ne egeat. f. xxxiij. c. iiij.
Quid faciet auditor ꝓfessiōis si ꝓfitēs nolit ad stati ꝯuis possit oportunitate habita totū restituere: sed annuatim vel mensatim aliqđ: quē si recusauerit absoluere nihil simplicit⁹ vellet restituere. f. xxxiij. c. ij.
Utrū omnis vsura sit obligata restitutioni: siue pactum aut insinuatio ꝓ parte vsurarij precesserit siue duntaxat corrupta mens habēdi aliquid vltra sortem quam mutuo dedit. fo. xxxiij. co. iij.
Utrum liceat mutuo dare certā summā sub spe vt post reductionem monete quam breui futurā credit recipiat consimilem summā valoris. fo. xxxv. col. ij.
Qz colligens denarios iniusti ponderis ⁊ eos distribuēs ꝓ iustis teneat ad restitutionē. fo. eodē. col. iij.
Cui veniat reparatio facienda in fraude facta per monetam iniquam. fo. xxxvj. col. j.
Utrū ante termīm soluēs min⁹ ꝯ debeat ex ꝙsensu creditoris teneat ad restitutionē deducitur. ibidem.
Utrū liceat vltra sortē mutui accipe ad itereē dāni emergēt; vel lucri cessātis ꝯtū se extendit. f. eo. c. iij.
An ꝓmissa certa pecunie ꝯtitate ꝓ dote liceat ꝓuenire seu pacisci qꝺ gener quoq; anno suscipiat a socero decē quousq; dos tota psoluat. fo. xxxvij. c. iij.
Utrū suscipiēs possessionē i pign⁹ dotis teneat fructus deducere in solutionem dotis. fo. eodem. co. iiij.
Utrū q hūs molēdinū mutuat alteri vt ceteris paribus puta eq cōmode ⁊ eisdē ipēsis ac laborib⁹ vtaq; molēdino suo: teneat aliqđ restituere. f. xxxviij. c. iij.
An mutuans principi pecuniam sub pacto assequendi aliquod officium tempozale/ ex hoc sit vsurarius et teneatur cedere officio. fo. xxxix. col. j.
An mutuāti pecuniā liceat p securitate qz. f. piculū sortis pēde i se recipit/ emolumētū seu pciū aliqđ accipe/ mō pro mutuo non accepit. fo. xxxix. col. ij.
An liceat mercari cū vsurario pro pecunia fenebri ⁊ eādē i donū vel stipēdiū labor⁹ recipe an nō. f. xl. c. j.
An q̄ nescīēs vsurariū eē: aut putās eū multa ꝑter vsure lucra bona habere possit cōperto q̄ ꝑter vsuram nihil habeat mercedem expetere. folio. xl. co. iij.
An ecclesiastic⁹ vltra vict⁹ decentē necessitatē cōsumens de bonis ecclesie teneat ad restitu. fo. xl. co. iiij.
Utrū male dispensans officia ⁊ būficia ecclesiastica soli deo obligeē ⁊ ad nullā repati. eccle. f. xliij. c. iij.
An ecclesiasticus teneatur restituere quicquid ludendo alea lucratus sit. fo. xlvi. co. j.
An lucrās añ ꝓdēnationē nō teneāt lucratū restituere an amittēs possit secure pditū ñ soluere vel solutū: si via iur; ñ possit: ꝑa aucte recupare. f. xlvij. c. j.
An ipedīēs aliū ab officio lucro dono vel būficio q̄ alie erat ꝓsecutur⁹: teneāt eidē ad resti. fo. eo. col. ij.
Utrū indistincte teneāt hō restituer q̄cq̄d simulatione scītatis vel paupertatis acq̄sierit. fo. xlviij. co. j.
An in foro aīe teneāt hō refundere ꝯtū dāni sua culpa leuissima vel leui alteri dederit. fo. xlviij. col. iiij.
An extorta per concussionem necessario restitui debeant. fo. xlix. co. iij.
An quod lucrat⁹ est homo illicita negociatione vel illicite accepit teneatur restituere. fo. l. eo. iij.
An meretrix turpem mercedē seruare possit: ac dona ob turpe commercium. fo. li. col. j.
Utrum que per necessitatem extremam extorquentur sint obtenta facultate restituenda. fo. li. col. ij.
An in extrema necessitate quis possit pro rata diuitiarum alteri quod det sublegere. fo. li. col. iiij.
Utrum que post prescriptionē aut vsucapionem qs resciuit alterius esse ei restituere debeat. fo. lij. co. j.
An cum mala fide currat prescriptio. fo. lij. col. iiij.
An in foro conscientie quis secure seruet que vsucepit aut prescripsit iuridice. fo. liij co. iiij.
An qui in casu quo in foro conscientie restituere debeat prescripta aut vsucapta ea per cōsilium periti seruet/ sit in statu damnationis. fo. ly. col. iiij.
An qui sciat alios peritos aliter sentire secure adhereat parti sue fauentibus. fo. lvj. col. ij.
Utrū pluralis in ꝑbendis teneāt alter⁹ earum fructus tanꝯ iust⁹ possessor restituere. fo. lvij. col. iij.
Quod stipendium debeat censeri cōpetens seu sufficiens beneficiato. fo. lvij. col. iij.
An diues patrimonio aut aliter possit beneficium ecclesiasticum recipere. fo. lix col. iiij.
An obligetur ad restitu. bonorum anime sicut bonorum fortune que abstulit. fo. lxj col. ij.
Utrum auferens alteri famā iniuste teneatur ad ei⁹ restitutionem. fo. lxij. col. iij.
An obligatio restituēdi fame tollaē ꝑ remissionē dīc famati aut si ab eo tūdē īfamie patiaē. f. lxiij. c. iij.
Utrū teneamur bona corpis restituere. fo. co. c. iiij.

Circa ℙenitentiam.

Utrum cuilibet peccatori relinquatur facultas resurgendi per penitentiam a peccato. fo. lxv. col. ij.
A q̄ nolitiōe habeat tristitia pnīe cās. fo. lxvj. col. ij.
An quemlibet vere penitentem de⁹ recipiat in gratiam peccata condonando. fo. lxvij. co. j.
An attritio sufficiat i q̄cūq; ꝯdu vt yna cū sacramē tali absolutione ad statum gratie hominem reponat. fo. lxvij. co. iij.
Utrū homini semp maneat facultas vere penitendi an sit certa period⁹ diuine miserationis vltra quam homini non detur penitentie locus. fo. lxvij. co. iiij.
Utrū pluribus peccatis irretit⁹ possit de vno sine reliquis penitere ⁊ absolui. fo. lxix co. iij.
An ꝑ statu mortalē ēpe possit exsolutio fieri pene ad quā ex mortali dimisso vēniali obligaē. f. lxxi. j.
An opa bona extra statū gre fcā incipiāt satisfactoria esse adueniēte charitate. fo. lxxij. co. iij.
An legēs pniam imūctā tpe quo audit ex obligatione seu ꝓcepto missam satisfa. fo. lxxiij. co. ij.
An necesse sit satisf. fieri p opa penalia. f. lxxiij. c ij

¶ Circa confessionem.

Utrū ꝓfes. oris sit necessaria ad salutē. f. lxxv. col. j.
Utrum confessio p scripturam aut internuntiū facta valeat ⁊ sit sacramentalis. fo. lxxvj. co. ij.
Utrū ꝓfes. sit de ꝓcep. iur; diuini an ec. f. lxxvij. c. j.
An teneamur ad statim confiteri habita opportunitate fo lxxviij. co. ij.
Utrū ꝙs teneatur ꝓfiteri oīa pctā sua integre mortalia/ vel nialia/ ⁊ circūstantias. fo. lxxx. in fine.
Quid maxime arctet ad vnitatē ⁊ integritatē ꝓfessionis faciende eidem confessori. fo. lxxxij. co. ij.
An obligemur confiteri semel in anno parochiali sacerdoti puta curato. f. lxxxij. co. iiij.
An is qui a curato licentiam habet eligēdi confessorem possit eligere quemlibet. fo. lxxxv. co. j.
An sufficiat habere licentiam eligendi confessorē a vicecurato seu curati vicario. f. lxxxv. co. iij.
Utrū mulier fornicata cū curato possit sine ei⁹ licētia alteri sacerdoti confiteri. fo. lxxxv. co. iiij.
An qui ꝓfitet permanēs in pctō mortali satisfaciat precepto ecclesie de semel in anno ⁊c. fo. lxxxvj. co. j.
An absolutio data ficto incipiat eiō valeē ad salutem cum vera cordis penitudine purgauerit fictionem. fo. lxxxvi. co. iij.
Si de ꝓfitēte suspitio habeaē q̄ non debite discusserit ꝓscientiam suā: an nihilomin⁹ nulla inq̄sitione facta de hoc: possit absolui. fo. lxxxvij. co. iiij.
Si sacerdos ex ꝓfessiōe vl̄ aliter nouerit ꝓfitētē sui cibili ignorātia diuini iur; vl̄ ꝓbabili hūani iur; vel facti excusari a pcō in ope seu fcō alioq̄ cl̄pabili: an teneāt ipm de ꝑfitate ꝑformare: an possit ipm sine in formatione absoluere a pctis. fo. lxxxviij. co. ij.
An curat⁹ teneāt parochianor⁹ ꝓfessiones quoties confiteri voluerint audire. fo. lxxix. co. iij.
An confitēs sciēter sacerdoti quē nouit ercōicatū satisfaciat precepto ⁊ vere absoluatur. fo. xc. colū. ij.
An cōfessor teneāt in quocūq; casu celare petīm per confessionem sibi detectum. fo. xci. co. ij.
An confessor qđ aliter ꝯ ꝓ cōfessionem nouit teneatur celare ac si per eam solum nouerit. fo. xcv. co. iij.

¶ Circa Claues.

An claues sint date ecclesie: ⁊ ad qđ. f. xcvj. co ij.
Que sint claues regni celorum. fo. xcvj. co. iij.
An claues ecclesie habeāt facultatē amouēdi obstaculū mortalis culpe ⁊ reat⁹ eterne pene. f xcvij c. j.
Quid possint claues in foro iudicij: ⁊ prio an future clauiū ecclīa possit quēpiā ercōicare. f. xcviij. c. iiij.
Quibus casibus. ⁊ quomodo liceat cōicare ercōicatis. f. xcix c ij. ⁊. sequentibus etiam folijs.
An non liceat pro morte minata cōicare ercōmunicato: ⁊ an sic communicare sit mortale. fo. cj. in fine.
An liceat ⁊ ꝺbeat ercōicato totū iuuamen spūale sacramentorū subtrahi vt alijs succurat. fo. cliij. c. iiij.
Quibus ercōicatis communicare licet. fo. cliij. co. j.
An claues sint efficaces ad idulgētias seu remissiones penarum pro peccat; debitarum. fo. cliij colo. ij.
An indulgentie valeant tantum ꝯtum forma ⁊ verba sonant. fo. cv. co. ij.
Quid soner: quod dicitur: Remittim⁹ ei vnnum annum de penitentia iniuncta. fo. cvij. co. j.
An post hanc vitam remittatur culpa. fo. cix. co. iij.
An post hāc vitā ꝑ remitti veniale aliqđ. f. cx. c. iij.
An veniale possit etiam in damnatis post mortem remitti fo. cxij. co. iij.
An pcā sel dimissa redeāt i recidiuāte. f. cxiij. c. iiij.
An recidiuās teneāt ꝓfiteri oīa pctā q̄ ei fuer⁹ pri⁹ ꝓdōata seu remissa: ꝯ ea fuerit ꝓfess⁹. f. cxvj: c. iij.
An ad fraternam correptionem teneamur ex precepto. fo. cxvij. co iij.
℣Pro quo tempore obliget preceptum fraterne correptionis. fo cxvij. co. iij.
Quō fraterna correptio est in obligatione propter spūalem vtilitatem fratris corripiendi. f. cxix. co. ij.
An in fraterna correptione teneāt quilibet ex necessitate ꝑcepti ad observationē ordinis quē saluator noster ℳatth. xviij. prescripsit. fo. cxxj. co. ij.

¶ Circa ℳatrimonium.

An matrimonium sit sacramentum noue legis a deo institurum. fo. cxxiij. co. iij.
An ad subsīātiā matrimonij requirit iteriot consensus: an sufficiat ꝑ tulisse verba. fo. cxxiiij. co. iij.
Quis ꝙsensus requīrāt ad substant. ma. fo. cxxv. co. j.
An cōditio adiecta impediat essentiam seu excludat substantiam matrimonij. fo. cxxvj. co. iij.
Si duax cognatarū desp̄sarax vni sub ꝺditione cōditio simul cuemat vtram ducet. fo. cxxvij. co ij.
Si sub cōditione si patri placuerit: ⁊ pater prius dissentit ⁊ postea consentit ⁊c. f. eodem. co. iij.
Si pater nec consentit nec dissentit ibidem.
Si dicatur. Contrahe tecū si deo placet ⁊c. ibidem.
Si dicaē ℨtrahe tecum si veneris ad exequias meas: vel si capitolium nō ascēderis. fo cxxviij. co. j.
Si dicatur. capio te in vxorem si es virgo: casu quo non sit virgo. fo. eodem. co. ij.
Si dicaē ℨho tecū si celum digito tetigeris. An sint sponsalia vel matrimonium. fo. eodem. co. iij.
Si dicaē ℨho tecum si ꝓmiseris cottū. f. eodē. co. iiij.
Si dicaē. ℨho tecū si velis a carnali ꝓmertio abstinere perpetuo ⁊ viuere casta fo. cxxix. co. j.
Si dicant impediti canonice: cōtrahimus si papa dispensauerit ⁊c. fo. cxxx. co. iiij.
Si dicant cōtrahimus: si papa dispensauit: scientes non dispensasse. fo. cxxxi. co. iiij.
Si dicaē. ℨho tecū/ si iter attinentes inuicē quarto ꝺdu affinitatis vel consanguinitatis de iure scripto possit consistere matrimoniū. f. cxxxij. co. j.
Si dicaē nō habebo aliā ꝑter te ⁊c. fo cxxxij. c. iiij.
Si dicaē habebo te pro vxore. si recipioce fiat ꝓmissio. fo. cxxxiij. ca. iiij.
Si dicatur. Si debitum negare velis quotiens mihi exigere non licet. fo. cxxxv. co. ij.
Si dicaē. Cōtraho tecum: si hec est fide tenenda Antichristus damnabitur ⁊c. fo. cxxxvj. co. ij.
Si dicaē. Do tibi fidē: si sol cras eclipsēt: vel si cras oriatur ⁊c. fo. cxxxvij. co. ij.
An teneat sub ꝺditione data fides: de qua conditione non ambigitur ꝺn sit euentura. fo. cxxxviij. co. j.
Si dicatur Cōtraho tecum si vis: ⁊ silr respondeaē ⁊ ego tecum si vis. fo. cxxxviij. co. ij.
Si dicaē. volo te esse vxorem meā ⁊c. fo. cxxxix. co. j.

Finis. ℳ. ccccxxviij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca